Ñoom na Tque^{n} Ty'o̱o̱ts'om Cantyja 'Naa^{n}' Jesuscristo

EL NUEVO TESTAMENTO
de Nuestro Señor Jesuscristo

Amuzgo de Guerrero

La Liga Bíblica
Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en el amuzgo de Guerrero

La Liga Bíblica 1.5M primera edición 1973 [amu]
Segunda edición 1999 2M
La Liga Bíblica 2009 versión electrónica

Publicado por
© La Liga Bíblica 1973

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

- Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.

- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.

- Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

Prólogo

El Nuevo Testamento forma parte de las Sagradas Escrituras, mejor conocidas como la Biblia. Consta de veintistiete libros distintos, cada uno de los cuales es proveedor de ricas bendiciones al que lo lee. Fue escrito originalmente en el idioma griego, pero a través de casi dos mil años se ha traducido en mas de novecientos idiomas. En la actualidad, millones de personas de miles de pueblos pueden leerlo en su propio idioma.

Este libro es una edición revisada del Nuevo Testamento que se publicadó en 1973 en el idioma amuzgo que se habla en el sureste del estado de Guerrero, Mexico.

El vocabulario y la gramática del idioma amuzgo son muy distintos a los del griego, y también a los de español; sin embargo, el amuzgo posee abundantes formas grammaticales y retóricas que pueden expresar a fondo el significado del original griego.

El Alfabeto Amuzgo

a	ta	*cerro*
a^n	ts'a^n	*persona*
a̱	ta̱	*fruta*
a̱^{n}	xqua̱a̱^{n}ya	*mi cabeza*
b	b'io	*infierno*
c	casaa	*pájaro*
cw	cwii	*uno*
ch	chom	*fuego*
e	we	*dos*
e^n	ñ'e^n	*con*
ei	sei'	*carne*
eiˆ	tei^n	*frio*
i	qui	*diez*
j	ja	*yo*
'	ts'a	*chile*
l	liaa	*tela*
m	mach'ee^n	*hace*
n	nato	*camino*
nd	ndaa	*liquido*
ndy	ndyaa	*suave*
ñ	ñ'e^n	*con*
o	tsjo'	*arroyo*
om	tsom	*papel*
o̱	tsjo̱'	*piedra*
o̱^{n}	ts'o̱o̱^{n}ya	*mi corazón*
p	xapo	*jabón*
q	qui	*diez*
r	re	*amigo (vocativo)*
s	soo	*pelo*
t	ta	*cerro*
ts	tsoo	*durmío*
ty	tya	*rico*
u	xuu	*carga*
w	we	*dos*
x	xjo	*machete*
y	ya	*bien*

El acento circunflejo

cwicwaa'a	*nosotros comemos (con ustedes)*
cwicwaa'	*nosotros comemos (sin ustedes)*
ticwa'na	*no comen*
tîcwa'na	*no comieron*
tju'ñe Tito	*Tito saltó*
tju'ñ	*saltó (tercera persona)*

Índice

Ntsquii tsom yuu nljeii ts'a^{n} cwii libro

San Mateo 1
San Marcos 79
San Lucas 127
San Juan 201
Hechos 259
Romanos 330
1 Corintios 363
2 Corintios 395
Gálatas 416
Efesios 427
Filipenses 438
Colosenses 446
1 Tesalonicenses 454
2 Tesalonicenses 461
1 Timoteo 465
2 Timoteo 475
Tito 481
Filemón 485
Hebreos 487
Santiago 511
1 Pedro 519
2 Pedro 528
1 Juan 534
2 Juan 542
3 Juan 544
Judas 546
Apocalipsis 549

Ñ'oom naya cantyja 'naa^{n}' Jesucristo na seiljeii Mateo

Nn'a^{n} tsjaa^{n} na tuiiñe Jesucristo

(Lc. 3:23-38)

1 Luaa ñ'oom na matseijndaa'ñena' tsjaa^{n} nn'a^{n} na tuiiñe Jesucristo, na wjaac'oomna' David ñequio Abraham na jndyowicantyjoo' joona na tue'cañoomna' jom.

2 Abraham, jom tsotye Isaac, Isaac tsotye Jacob, Jacob tsotye Judá ñequio ntyjee tsa^{n}'ñee^{n}. 3 Judá ñequio yuscu na jndyu Tamar, ndana Fares ñequio Zara. Fares tsotye Esrom, Esrom tsotye Aram. 4 Aram tsotye Aminadab, Aminadab tsotye Naasón, Naasón tsotye Salmón. 5 Salmón ñequio yuscu Rahab, ndana Booz, Booz ñequio scoom'm Rut, ndana Obed, Obed tsotye Isaí. 6 Isaí tsotye David tsa^{n} na tyoluiiñe rey, David to'ñoom scuu' ts'oo Urías, t'oom ndana Salomón.

7 Salomón tsotye Roboam, Roboam tsotye Abías, Abías tsotye Asa. 8 Asa tsotye Josafat, Josafat tsotye Joram, Joram tsotye Uzías. 9 Uzías tsotye Jotam, Jotam tsotye Acaz, Acaz tsotye Ezequías. 10 Ezequías tsotye Manasés, Manasés tsotye Amón, Amón tsotye Josías. 11 Josías tsotye Jeconías ñequio ntyjee tsa^{n}'ñee^{n}. Joona tuiindyena tiempo quia ty'e nn'a^{n} Israel na pra̱so ndyuaa Babilonia nc'e na ticana^{n}ndye nn'a^{n} Israel ndia' ñ'e^{n} nn'a^{n} ndyuaa'ñee^{n}. Ty'echo na^{n}'ñee^{n} joona na tyondye'ntjomtye^{n}na.

12 Jnda̱ teinom na ty'echo nn'a^{n} Babilonia nn'a^{n} Israel ndyuaana, tuiiñe jnda Jeconías ndyuaa'ñee^{n}. Jndyu tsa^{n}'ñee^{n} Salatiel, Salatiel jom tsotye Zorobabel. 13 Zorobabel tsotye Abiud, Abiud tsotye Eliaquim, Eliaquim tsotye Azor. 14 Azor tsotye Sadoc, Sadoc tsotye Aquim, Aquim tsotye Eliud. 15 Eliud tsotye Eleazar, Eleazar tsotye Matán, Matán tsotye Jacob. 16 Jacob tsotye José, José saa' María. Ndo' María'ñee^{n} na seincue^{n} Jesús na cwiluiiñe Cristo.

17 Jnda̱a̱' canchoo'ñequiee ndii' tsjaa^{n} na jndyowicantyjoo', jna^{n}na' Abraham, tue'cañoomna' hasta David. Ndo' cwiiche^{n} canchoo'ñequiee ndii' tsjaa^{n} na jndyowicantyjoo', jna^{n}na' David, tue'cañoomna' tiempo quia na ty'e nn'a^{n} Israel na pra̱so ndyuaa Babilonia. Ndo' cwiiche^{n}

canchoo'ñequiee ndii' tsjaaⁿ na
jndyowicantyjoo', jnaⁿna' quia
ty'echo nn'aⁿ Babilonia nn'aⁿ Israel,
tue'cañoomna' hasta xjeⁿ na tuiiñe
nquii na cwiluiiñe Cristo.

Luaa waa na tuiiñe Jesús

(Lc. 2:1-7)

18 Luaa waa na tuiiñe Jesucristo.
Quia waacheⁿ ñomcaa' tsoñeeⁿ
María ñequio José, ndo' cwii
tjo̱o̱cheⁿ na nntjomndyena,
teitquioo' na majndeiiñe María
cantyja najndeii Espíritu Santo.
19 Ndo' José, tsaⁿ na nluiiñe saa'
María, jom ts'aⁿ na ñequii'cheⁿ
tyocantyjaa' ts'om na nts'aa
yuu na maty'iomyana'. Tical'ue
ts'oom na nlui'jnaaⁿ'ñe tsaⁿ'ñeeⁿ,
jo' chii seitioom na cwe' ñemaaⁿ'
nntyuii' ñomca. 20 Yocheⁿ na luaa'
matseitioom, tsoom'm ndaa na
teitquioo'ñe cwii ángel cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om nnoom. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ:
—'U José na cwiluiindyu' tsjaaⁿ
David na jndyowicantyjoo' tinty'ue'
na nnco'ñom' María na nluiiñê
scu'. Ee cantyja najndeii Espíritu
Santo jo' na jndeiiñê. 21 Nntseincueⁿ
cwii yu'ndaa na tsaⁿs'a. Ndo' 'u
nntseicajndyu' juu Jesús. Ee na
tseixmaaⁿ na nncwji'n'maaⁿñê
nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
Nntseicanoom'm jnaⁿ na la'xmaⁿ
naⁿ'ñeeⁿ.
22 Cha'tso nmeiⁿ' tuii cha
catseicandaa̱'ñena' ñ'oom na seineiⁿ
Ty'o̱o̱ts'om ñequio ñ'oom 'ndyoo
profeta. 23 Tso tsaⁿ'ñeeⁿ:

Queⁿ'yo' cwenta, nndeiiñe cwii
yuscundyua.
Nntseincueⁿ cwii tyochjoo ndo'
njndyu Emanuel.
Ñ'oom Emanuel matsona':
Ty'o̱o̱ts'om m'aaⁿ ñ'eⁿndyo̱ jaa.

24 Jnda̱ na lcwii ts'om José na
tsoom'm ndaa, quia jo' seicanaa̱ⁿ
ñ'oom na sa̱'ntjom ángel cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om, to'ñoom María na
scoom'm. 25 Sa̱a̱ ticatjomndyena na
mandiñoom' hasta quia jnda̱ seincuii
scoom'm yu'ndaa'ñeeⁿ. Quia jo' José
seicajñoom yu'ndaa'ñeeⁿ Jesús.

Nn'aⁿ na jndo̱' n'om ty'ena Belén

2 Ncuee na tyom'aaⁿ Herodes
rey, tuiiñe Jesús tsjoom
Belén ts'o̱ndaa Judea. Luaa tuii,
tquie'cañom nn'aⁿ na jndo̱' n'om
Jerusalén, na jnaⁿ jo ndo' na
macalui' ñe'quioom'.
2 Tyota'x'eendyena:
—¿Yuu m'aaⁿ nqueⁿ na tuiiñê rey
cwentaa nn'aⁿ judíos? Ee jâ jnda̱
nty'iaayâ na teitquioo'ñe caxjuu
cwentaaⁿ'aⁿ na ndicwaⁿ m'aaⁿyâ
ndyuaayâ jo ndo' yuu na macalui'
ñe'quioom'. Jo' na tquio̱o̱yâ na
nlat'maaⁿ'ndyô̱ jom.
3 Quia na jndii Herodes ñ'oomwaa',
jeeⁿ seiñ'eeⁿ'ñena' jom ndo' mati
cha'tso nn'aⁿ Jerusalén. 4 Jo'
chii seitjoom cha'tso ntyee na
cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na m'aⁿ
tsjoom'ñeeⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ
Moisés. Ndo' tax'eeñê ndaa̱ naⁿ'ñeeⁿ
yuu tsona' na nluiiñe juu na cwiluiiñe
Cristo. 5 Naⁿ'ñeeⁿ jluena nnoom:
—Ndi', matso ljeii na tsjoom Belén
ts'o̱ndaa Judea, jo' jo' nluiiñê. Ee
luaa waa na seiljeii profeta:

6 'O nn'aⁿ tsjoom Belén, ts'o̱ndaa
Judá,
meiⁿchjoo ticju'cjena' tsjom'yo'
quii'ntaaⁿ njoom nt'maⁿ
cha'waa ts'o̱ndaa Judá.

Ee quii'ntaaⁿ'yo' nlui' cwii ts'aⁿ
na nluiitquieñe
na nnteix'ee nn'aaⁿya Israel.
7 Quia jo' cwe' nty'iu tquee^{n}'ñe
Herodes nn'aⁿ na jndo̱' n'om na
jnaⁿ jo ndo' na macalui' ñe'quioom'.
Tcuu tcuu tax'eeñê nda̱a̱na 'ñeeⁿ
xjeⁿ'ñeeⁿ na tei'tquioo'ñe caxjuu.
8 Jnda̱ jo' jñoom joona na c'oona
tsjoom Belén. Tsoom nda̱a̱na:
—Catsa'yo', ndo'
cata'x'ee'jndaa'ndyo' yuu m'aaⁿ
tyochjoo'ñeeⁿ. Ndo' quia na jnda̱
jliu'yo' jom, quiola'candii'yo' ja, cha
mati ja nncjo̱, nntseit'maaⁿ'ndyo̱ jom.
9 Naⁿ'ñeeⁿ, quia na jnda̱ jndyena
ñ'om'ndyoo rey Herodes'ñeeⁿ
mana ty'ena. Ndo' juu caxjuu na
tei'tquioo'ñe nda̱a̱na na ndicwaⁿ
m'aⁿna ndyuaana jo ndo' na macalui'
ñe'quioom', tjajndyeena' jo nda̱a̱na
hasta tue'cañoomna' ndyeyu yuu
na m'aaⁿ tyochjoo'ñeeⁿ. 10 Jeeⁿ
tjawee' n'omna quia nty'iaannda'na
caxjuu'ñeeⁿ. T'maⁿ tquiaana' na
neiiⁿna. 11 Quia ty'equie'na naquii'
w'aa, nty'iaana juu tyochjoo ñequio
tsoñeeⁿ María. Ty'ecata'na cantyena
na tyola't'maaⁿ'ndyena jom. Tjeii'na
'naⁿ na jnda na cwilei'chona. L'ana
naya jom s'om cajaⁿ ñ'eⁿ suu ndo'
ñ'eⁿ nasei cachi na tuiina' ñ'eⁿ
ntsuee' ts'oom mirra. 12 Jnda̱ chii
cwiicheⁿ nato ty'elcwee'na ndyuaa
tsjoomna ee s'aa Ty'o̱o̱ts'om na
tsoona ndaa, jo' na seijndo̱'na'
n'omna na tic'oolcwee'na na m'aaⁿ
Herodes'ñeeⁿ.

Cwilei'nomna, cwi'oona ndyuaa Egipto

13 Jnda̱ na jlui' naⁿ'ñeeⁿ,
teitquioo'ñe cwii ángel cwentaa'
Ta Ty'o̱o̱ts'om nnom José xjeⁿ na
tsoom'm ndaa. Tso ángel'ñeeⁿ
nnoom:
—Quicantyja', cja'ñ'oom' tyochjoo
ñequio tsoñeeⁿ. Calei'nom'yo',
catsa'yo' ndyuaa Egipto, ndo'
jo' jo' c'om'yo' hasta xjeⁿ na
nntseicandiiya. Ee nl'ue Herodes
tyochjoo na nntseicueⁿ'eⁿ juu.
14 Quia jo' teicantyjaaⁿ, ndo' cwe'
natsjom tjañ'oom tyochjoo ñequio
tsondyee. Ty'ena Egipto. 15 Jo' jo'
t'omna hasta na tue' Herodes. Na
tuii na luaa' seicanda̱a̱'ñena' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na tyoñequiaa profeta.
Matsona': "Tjeii'a Jndaaya na m'aaⁿ
ndyuaa Egipto."

Herodes sa̱'ntjoom na cwje tyocanch'u

16 Juu Herodes, jnda̱ na ljeiiⁿ
na joo nn'aⁿ na jndo̱' n'om
ticala'ñ'oom'ndyena jom,
seiw'iiyayaaⁿ. Jñoom sondaro
tsjoom Belén ndo' cha'waa ndiocheⁿ
yuu na m'aⁿ nn'aⁿ. Sa̱'ntjoom na
cala'cwjee naⁿ'ñeeⁿ cha'tso tyonch'u
na we ndyuu ndo' na cjeti m'aⁿ. Ee
laa'ti' tjeii^{n}'e^{n} cwenta cwanti xuee
na teitquioo'ñe jndyee caxjuu'ñeeⁿ
cantyja 'naaⁿ' ñ'oom ndyuee nn'aⁿ
na jndo̱' n'om. 17 Ndo' na luaa' s'aaⁿ,
seicanda̱a̱'ñena' ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na seiljeii profeta Jeremías. Ee
seineiiⁿ ñ'oom tjañoom' chiuu
seichjoo'na' n'om yolcu judías
tsjoom Belén na jla'cwjee sondaro
ndana. 18 Tsoom:
Teic'uaa naquii' tsjoom Ramá na
cwityuee londyee yocanch'u.
Jndeii cwila'xuaana,
cwityueena cantyja 'naaⁿ ndana
meiⁿ taleiquiaana' na nnjoomna,
ee tja̱ ndana.

19 Jndạ na tue' Herodes, quia jo'
teitquioo'ñennda' ángel cwentaa'
Ty'ọọts'om nnom José xjeⁿ na
tsoom'm ndaa. Ndicwaⁿ m'aⁿna
ndyuaa Egipto.
20 Tso nnoom:
—Quicantyja', cja'ñ'oom' tyochjoo
ñequio tsoñeeⁿ. Tsalcwe'yo' ndyuaa
nn'aⁿ Israel. Ee jndạ tjạ nn'aⁿ na
ñel'uee'ndye na ñe'cala'cuee' jom.
21 Quia jo' teicantyjaaⁿ,
tjañ'oom tyochjoo ñ'eⁿ tsondyee.
Ty'elcwee'na ndyuaana ndyuaa
Israel. 22 Joo ncuee'ñeeⁿ m'aaⁿ
Arquelao ts'iaaⁿ ts'ọndaa Judea yuu
na tyotsạ'ntjom tsotyee�n Herodes.
Sạạ quia na jndii José na ljo', t'oom
na nquiaⁿ'aⁿ na nncjaⁿ Judea. Mati
s'aannda' Ty'ọọts'om na tsoom'm
ndaa na tancjaⁿ jo' jo'. Jo' chii
tjaaⁿ cwiicheⁿ ntyja, ts'ọndaa
Galilea. 23 Tjaaⁿ cwii tsjoom na
jndyu Nazaret. Jo' jo' ljoo'ñê. Na
tuii na luaa' seicandạạ'ñena' ñ'oom'
Ty'ọọts'om na tyoñe'quia profetas
na nntseicajndyuna' Jesús ts'aⁿ
Nazaret.

Juan mañequiaaⁿ ñ'oom ndạạ nn'aⁿ jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ c'om

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 Tue'ntyjọ xuee na
teitquioo'ñe Juan, tọọⁿ'ọⁿ na
tyotseits'oomñê nn'aⁿ. Tyoñequiaaⁿ
ñ'oom ndạạna ts'ọndaa Judea jo ndo'
yuu tjaa nn'aⁿ c'om. 2 Tyotsoom:
—Calcwe' n'om'yo' ee juu
na matsạ'ntjom Ty'ọọts'om
mandyocwje'cañoomna' 'o.
3 Cantyja 'naaⁿ' Juan'ñeeⁿ na
tyotseineiⁿ profeta Isaías, tsoom:
M'aaⁿ cwii ts'aⁿ jo ndo' yuu
tjaa nn'aⁿ c'oom na jndeii
matseineiⁿ ndạạna. Matso
tsaⁿ'ñeeⁿ:
"Calajndaa'ndyo' naquii' n'om'yo'
cha'cwijom cwii nato na juu
jo' nndyocwje'cañoom nquii
na cwiluiiñe na nntsạ'ntjom
'o.
Cata'ndyo'xcwe'yo' cha'cwijom
na cwilayọ'yo' nato na
nñoom."
4 Juan'ñeeⁿ tyocweⁿ liaa na tuii
ñequio soo' camello. Tyochu'tyeⁿ
tsiaⁿ'aⁿ ñequio cwii tjaⁿ. Ndo'
nantquie na tyocwaaⁿ'aⁿ calcaa
ntyue' ñequio tsiom' jndạạ. 5 Ndo'
jndye nn'aⁿ tsjoom Jerusalén
ñequio nn'aⁿ na m'aⁿ cha'waa
ts'ọndaa Judea ndo' mati nn'aⁿ na
m'aⁿ cantsu 'ndyoo jndaa Jordán,
tyo'oona na m'aaⁿ. 6 Seits'oomñê
joona ts'om jndaa Jordán jndạ na
lcwe' n'omna jnaaⁿna.
7 Sạạ quia na nty'iaaⁿ'aⁿ na
jndye nn'aⁿ fariseos ñequio
saduceos tquiona na m'aaⁿ na
ñe'cwits'oomndyena, quia jo' tsoom
ndạạna:
—'O cwiluiindyo' cha'na
canduu na cwilei'nom'yo' na
nquiaayo' na nnt'uiiwi'na' jooyo'.
Ee 'o cwinquio'yo' na m'aaⁿya na
nquia'yo' na nntseiw'ii Ty'ọọts'om
'o. ¿'Ñeeⁿ t'mọⁿ ndạạ'yo' na waa na
nndạạ nlui'n'maaⁿndyo' nawi' na
quia nndyo? 8 Ca'ndye'yo' na tis'a
ndo' cal'a'yo' yuu na ya, quia jo'
m'mọⁿna' na mayuu'cheⁿ cwilcwe'
n'om'yo'. 9 Meiⁿ ticalas'andyo'
cheⁿncjo'yo' naquii' n'om'yo' na
nndu'yo': "Jaa tjaa na teincuu'
nacjooya ee Abraham cwiluiiñê
weloo welooya." Candye'yo'
nntsjọọ, meiiⁿ cwe' ljọ'meiiⁿ nndạạ

nntseicwaque^{n} Ty'o̱o̱ts'om na
nluiindyena' tsjaa^{n} Abraham na
jndyowicantyjoo', quia jo' n'ndiina'
'o. 10 'O matseijomna' cha'cwijom
n'oom na tis'a ta̱ cwil'a. Ndo'
manquiu'yo' n'oom na tical'a
ta̱ naya, maxje^{n} nnt'uana'. Ndo'
xe^{n} jnda̱ t'ua n'oom'ñee^{n} nntioom
nn'a^{n} joona' quii' chom. Maluaa'
matseijomna' nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om
ñ'e^{n}ndyo' 'o xe^{n} tical'a'yo' yuu na
ya. 11 Ja mayuu' matseits'o̱o̱^{n}ndyo̱
'o ñequio ndaatioo ee na cwilcwe'
n'om'yo'. Sa̱a̱ mandyontyjo̱ nque^{n} na
nntseits'oomñê 'o ñequio Espíritu
Santo naquii' n'om'yo' ndo' ñequio
chom. Nque^{n} t'ma^{n}ti tseixmaa^{n},
nchiiti ja. Mei^{n} ticatseixma^{n}ya
na cwe' ja nnt'uiya lcoom'm na
ñequiaya joona' na nñjoom. 12 Jnda̱
jaawindyoo' na nntu'xe^{n}ndyo' ee
laxma^{n}'yo' cha'cwijom lquee^{n} na
ndicwa^{n} cwajndii. Luaa ts'iaa^{n}
cantyja 'naa^{n}' lquee^{n}. Matseicueeñe
ts'a^{n} lquee^{n} hasta na nlju'ñ'e^{n}. Jnda̱
chii nntseiwee^{n} lquee^{n} na ya naquii'
w'aa. Sa̱a̱ nchuaa'na' njñoom chom.
Maluaa' matseijomna' na nnts'aa
Ty'o̱o̱ts'om. Nn'a^{n} na ya cwil'a
maco'ñoom joona sa̱a̱ nn'a^{n} na tis'a
cwil'a, nntseicoom joona ñequio
chom na tijoom canduu'.

Teits'oomñe Jesús

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 Quia jo' jna^{n} Jesús ts'o̱ndaa
Galilea, tjaa^{n} jndaa Jordán na
nntseits'oomñe Juan jom. 14 Sa̱a̱
tiñe'nquiaañe Juan na caluii na ljo'.
Tsoom:
—Cwa jnda̱ tyje'cañoom' ja
na catseits'oomndyo̱ 'u meii^{n} na
matsona' na 'u catseits'oomndyu' ja.
15 T'o̱ Jesús, matsoom nnom:
—Je' quiaandyu'to' na caluii
na ljo'. Ee maca^{n}na' na laa'ti'
calacanda̱a̱'ndyo̱ cha'tso cantyja na
maty'iomyana'.
Ndo' tancuee' Juan. 16 Jnda̱ na
teits'oomñe Jesús, jluee^{n}'e^{n} quii'
ndaa. Ndo' seicanaa^{n}ñena' tsjo̱'luee.
Nty'iaa^{n}'a^{n} Espíritu na cwiluiiñe
Ty'o̱o̱ts'om ndyocue cha'cwijom
catu'. Jndyocaljo nacjoom'm. 17 Ndo'
nandye cañoom'luee teic'uaa na
seinei^{n} Ty'o̱o̱ts'om. Tsoom:
—Luaañe Jndaaya na jee^{n}
candya' ts'o̱o̱^{n}. Cantyja 'naa^{n}' jom
mañequiaana' na nei^{n}ya.

Ñe'que^{n} tsa^{n}jndii xje^{n} Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 Jnda̱ jo' tjañ'oom Espíritu
Santo Jesús jo ndo' yuu
tjaa nn'a^{n} c'om. Jo' jo' tyoque^{n}ñe
tsa^{n}jndii na nnts'aa xje^{n} jom.
2 Tyom'aa^{n} wen'aa^{n} xuee ndo'
wen'aa^{n} tsjom tîcwaa^{n}'a^{n}, jnda̱
chii jndyo na ñejnoom'm. 3 Ndo'
tyje'cañoom tsa^{n}jndii na mach'ee
xje^{n} nn'a^{n}. Tso nnoom:
—Xe^{n} mayuu'che^{n} cwiluiindyu'
Jnda Ty'o̱o̱ts'om, cwa catsa̱'ntjom'
ljo̱'meii^{n} na catseicwaque^{n}na' tyoo'
joona' na nlcwa'.
4 T'o̱ Jesús:
—Ja xocats'aa na ljo' ee waa
ljeii 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om na matsona':
"Nchii cwe' cantyja 'naa^{n}' tyoo'
na wando' ts'a^{n}, sa̱a̱ cantyja 'naa^{n}
cha'tso ñ'oom na mañequiaa
Ty'o̱o̱ts'om."
5 Jnda̱ jo' tjañ'oom tsa^{n}jndii Jesús
Jerusalén tsjoom na lju' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om. Tquee^{n} juu xque^{n} tsiu'
wats'om t'ma^{n}. 6 Tsoom nnom Jesús:

—Xe^{n} mayuu'che^{n} cwiluiindyu'
Jnda Ty'o̱o̱ts'om, cwa cju'ndyu' jo
nacje. Ee luaa matso ñ'oom 'naa^{n}'a^{n}:
Nquii Ty'o̱o̱ts'om ññequiaa^{n} 'u
luee ángeles cwentaa^{n}'a^{n} na
cal'ana cwenta 'u.
Ndo' nntyjee' lueena 'u
cha tincjaacañjom ljo̱' nc'e'.
7 Quia jo' t'o̱ Jesús nnom, tsoom:
—Ja tijoom cats'aa cha'na matsu'
luaa' ee mati waa cwiiche^{n} ljeii
'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om na matsona':
"Tintsa' xje^{n} Ta Ty'o̱o̱ts'om cwenta'."
8 Jnda̱ chii tjañ'oom tsa^{n}jndii
Jesús cwii sjo̱ nandye. Jo' jo' t'mo̱o̱^{n}
nnom cha'tsoti n'iaa^{n} t'ma^{n} na m'a^{n}
nn'a^{n} tsjoomnancue, ñequio na
t'ma^{n} matseit'maa^{n}'ñena' joo. 9 Ndo'
tsoom nnom:
—Cha'tso nmei^{n}' nntio̱o̱ l'o̱' xe^{n}
nlco' xtye' na nntseit'maa^{n}'ndyu' ja.
10 Ndo' t'o̱ Jesús nnoom, tso:
—Quindyo̱o̱' nacañomya 'u
Satanás, ee ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeii matsona': "Catseit'maa^{n}'ndyu'
nquii Ta Ty'o̱o̱ts'om cwenta', ndo'
macanda̱ nnom nque^{n} candi'ntjom'."
11 Quia jo' 'ndii tsa^{n}jndii
jom. Ndo' tquie'cañom ángeles,
tyondye'ntjomna nnoom.

Mato̱' Jesús ts'iaa^{n} 'naa^{n}'a^{n} ts'o̱ndaa Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 Quia jndii Jesús na jnda̱
mam'aa^{n} Juan pra̱so, tjalcwee^{n}'e^{n}
ts'o̱ndaa Galilea. 13 Tjaa^{n} tsjom'm
Nazaret, sa̱a̱ taticaljoo'ñê jo'
jo'. Tjaa^{n} na nljoo'ñê tsjoom
Capernaum na m'aa^{n}na' 'ndyoo
ndaaluee. Jo' jo' ndyuaa cwentaa
nn'a^{n} tmaa^{n}' Zabulón ñequio Neftalí.
14 Ndo' joo ndyuaa'ñee^{n} tyom'aa^{n}
cha nntseicanda̱a̱'ñena' ñ'oom na
seiljeii profeta Isaías, matsona':
15 Nntseixueeñena' jo nda̱a̱ nn'a^{n}
na m'a^{n} ndyuaa cwentaa'
Zabulón ndo' jo nda̱a̱ nn'a^{n} na
m'a^{n} ndyuaa cwentaa' Neftalí.
Nntseixueeñena' jo nda̱a̱ nn'a^{n}
na m'a^{n} ndyuaa 'ndyoo
ndaaluee,
ñequio ndyuaa xndyaa' jndaa
Jordán,
ñequio ts'o̱ndaa Galilea yuu
na m'a^{n} nn'a^{n} na nchii nn'a^{n}
judíos.
16 Na^{n}'ñee^{n} m'a^{n}na nacje 'naa^{n}'
najaa^{n}ñe,
sa̱a̱ je' je' jnda̱ teitquioo' cwii na
jee^{n} caxueeñe jo nda̱a̱na.
Ndo' mati m'a^{n}na na manchjena'
joona na wi' cwitjoomna,
sa̱a̱ je' jnda̱ seicaxueeñena' jo
nda̱a̱na.
17 Xje^{n}'ñee^{n} jna^{n}na' na to̱' Jesús na
tyoñequiaa^{n} ñ'oom. Tsoom:
—Calcwe' n'om'yo', ee juu
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om
mandyocwje'cañoomna' 'o.

Ma'ma^{n} Jesús ñequiee nn'a^{n} na cwitjeii' calcaa

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Xje^{n} na mawinom Jesús 'ndyoo
ndaaluee Galilea, ljeii^{n} we nn'a^{n} na
ñenquii ts'a^{n} ntseinda, Simón, tsa^{n}
na jndyu Pedro ñequio Andrés tyjee
tsa^{n}'ñee^{n}. Cwituee'na tsqui' 'naa^{n}na
ts'om ndaaluee ee nn'a^{n} cwitjeii'
calcaa joona. 19 Tso Jesús nda̱a̱na:
—Quiolajomndyo' ñ'e^{n}ndyo̱ ndo' ja
nnts'aa na nla'tjom'yo' nn'a^{n} tachii
cwe' calcaa.
20 Joona mañoom' 'ndyena nlqui'
'naa^{n}na, ty'ela'jomndyena ñ'e^{n}ñê.

21 Ndo' na tja tjatyee^{n} ljeii^{n} cwiiche^{n}
we ts'a^{n}, ntseinda Zebedeo na^{n}'ñee^{n},
Jacobo ñ'e^{n} tyjee^{n} Juan. Ñjomndyena
ts'om w'aandaa. Cwila'yo̱na nlqui'
'naa^{n}na ñequio tsotyena Zebedeo.
Quia jo' t'ma^{n} Jesús joona. 22 Ndo'
mañoom' 'ndyena w'aandaa ñ'e^{n}
tsotyena, ty'elajomndyena ñ'e^{n}ñê.

Jesús ma'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ jndye nn'a^{n}

(Lc. 6:17-19)

23 Tyomanom Jesús cha'waa
ts'o̱ndaa Galilea. Tyo'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ nn'a^{n}
naquii' lan'om 'naa^{n}na. Tyoñequiaa^{n}
ñ'oom naya cantyja na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' tyotsein'maa^{n} nn'a^{n}
cha'tso nnom ntycu na wiina. 24 Ndo'
t'om ñ'oom cantyja 'naa^{n}'a^{n} cha'waa
ndyuaa Siria. Na^{n}'ñee^{n} tquiochona
cha'tso nn'a^{n}wii na m'aa^{n} na
cwitjoom jndye nnom ntycu ñequio
na maquiina' joo. Mati ñ'ee^{n} nn'a^{n}
na cwilei'cho jndyetia joo, ñ'ee^{n}
nn'a^{n} na maleiñ'oom tycuwee', ndo'
ñ'ee^{n} nn'a^{n} na cwitjoom tycutquee^{n}.
Sein'maa^{n} joona. 25 Jo' chii t'ma^{n}
ntmaa^{n}' nn'a^{n} ty'entyjo̱ naxee^{n}'e^{n}.
Jna^{n} na^{n}'ñee^{n} ts'o̱ndaa Galilea, ñ'e^{n}
nn'a^{n} ndyuaa njoom Decápolis, ñ'e^{n}
tsjoom Jerusalén, ñ'e^{n} ts'o̱ndaa
Judea, ndo' xndyaa' jndaa Jordán.

Jesús mañequiaa^{n} ñ'oom
na wacatyee^{n} cjoo' ta

5 Quia na nty'iaa' Jesús na
jndye nn'a^{n}, tjawaa^{n} cwii ta.
Jnda̱ na tjacjom, ty'entyja' nn'a^{n} na
cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê. 2 To̱o̱^{n}'o̱^{n} na
t'mo̱o̱^{n} nda̱a̱na.

Nmeii^{n} mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n}

(Lc. 6:20-23)

3 Tsoom:
—Mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n}
na cwila'no̱^{n}' na nty'iaandye jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om, ee na^{n}'ñee^{n}
cwila'jomndyena cantyja na
matsa̱'ntjoom.
4 'Mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n} na
chjoo' n'om cantyja jnaa^{n}na, ee
quia nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om na t'ma^{n}
n'omna.
5 'Mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n} na
cwituee'ndyecje jo nnom Ty'o̱o̱ts'om
ee nndaana na nnc'omna
tsjoomnancue xco.
6 'Mañequiaana' na neii^{n}
nn'a^{n} na m'a^{n}na cha'cwijom na
ñe'jndo'na ndo' ñe'cwena ee na
ntyjaa' n'omna na nnda̱a̱ nl'ana
yuu na maty'iomyana'. Ee
canda̱a̱'ya nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om na
cwicantyjaa' n'omna.
7 'Mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n} na
m'a^{n} na wi' n'om nc'iaa, ee nnc'oom
Ty'o̱o̱ts'om na wi' ts'oom joona.
8 'Mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n}
na lju' naquii' n'om, ee nnty'iaa
nda̱a̱na nquii Ty'o̱o̱ts'om.
9 'Mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n} na
cwita'ya nc'iaa na cwila'ntja'ndye,
ee nntseicajndyu Ty'o̱o̱ts'om joona
ntseinaa^{n}.
10 'Mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n}
na cwintyjo̱ nc'iaana joona nc'e na
m'a^{n}na cantyja na maty'iomyana',
ee la'xma^{n} na^{n}'ñee^{n} cantyja na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
11 'Mañequiaana' na nei^{n}'yo' quia
na cwila'jnaa^{n}' nn'a^{n} 'o, ndo' quia
cwita'wi'na 'o ndo' cwituee'na
cha'tso nnom ñ'oomwi' nacjo'yo'
na cwe' cantu nc'e na m'a^{n}'yo'
cantyja 'na^{n}ya. 12 C'om'yo' na t'ma^{n}
n'om'yo' ndo' catseicwaljoo'tina' na
nei^{n}'yo' ee t'ma^{n} naya cwenta'yo'

cwiwiwe cañoom'luee. Ee malaa'ti' tyolei'ntyjo̱ nn'aⁿ profetas na tyoñe'quia ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om tandyo xuee, cwii tjo̱o̱cheⁿ na nntjom' 'o nawi'ñeeⁿ.

Cwiluiindyo̱ tsjaaⁿ'chjeⁿ' ndo' chom

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 ’'O cwiluiindyo' tsjaaⁿ'chjeⁿ',
sa̱a̱ xeⁿ na jnda̱ jlui' na chjeⁿ'na',
¿ljo' ñ'eⁿ cwii nleichjeⁿ'nnda'na'?
Meiⁿchjoo tjaa yuu cwii nleil'uena',
jo' chii cwe' cwityeⁿnquiee' nn'aⁿ
ndo' cwicandyuena joona'.
14 ’'O cwiluiindyo' chom
na cwiwixuee jo nda̱a̱ nn'aⁿ
tsjoomnancue. Cwii tsjoom na
wacatyeeⁿ xqueⁿ ta, xocanda̱a̱
nncwanty'iu juuna'. 15 Mati
xotseicw'aa ts'aⁿ cwii xjocanti
ndo' nncwjaa'ñeyom juuna' nacjee'
ts'oom castom. Maxjeⁿ nntseintyja
ts'aⁿ juuna' cha ya nntseixueena'
nda̱a̱ cha'tso nn'aⁿ na m'aⁿ naquii'
w'aa. 16 Malaa'ti' c'om' 'o na
calaxueendyo' nda̱a̱ nn'aⁿ cha
nla'no̱ⁿ'na na cwil'a'yo' cha'tso
nnom na maty'iomyana'. Ndo'
cantyja 'naⁿ'yo' nla't'maaⁿ'ndyena
Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee.

Ma'mo̱ⁿ Jesús cantyja 'naaⁿ' ljeii na matsa̱'ntjomna'

17 Mati tso Jesús:
—Ticala'tiuu'yo' na jndyo̱o̱ na
nntseityuii'a chiuu waa na t'maⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés, meiⁿ ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na tyoñe'quia profetas.
Jndyo̱o̱ na nntseicanda̱ya joona'
cha nlei'tquioo' chiuu waa na
mayuu'cheⁿ ñe'cat'mo̱o̱ⁿna'. 18 Ee
mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo̱o̱,
yocheⁿ na ndicwaⁿ waa tsjo̱'luee
ñequio tsjoomnancue, xoca'ndiina'
meiⁿcwii ljeii cachjoo na ndii'na'
naquii' ljeii na tqueⁿ Moisés, hasta
xjeⁿ jnda̱ jlui'ljuu'ñ'eⁿna'. 19 Nc'e
na luaa', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
titseicanda̱ cwii ñ'oommeiiⁿ na
cachjoona', ndo' ma'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱
nc'iaaⁿ'aⁿ ya meiiⁿ tila'canda̱na
juuna', tjaa yuu l'ueñê cantyja na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om. Sa̱a̱ 'ñeeⁿ
juu na matseicanda̱ ñ'oommeiiⁿ
ndo' naljo' ma'mo̱ⁿ na cal'a nc'iaa',
juu matseijndaa'ñena' na t'maⁿ
l'ueñe cantyja na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om. 20 Jo' chii candye'yo'
nntsjo̱o̱, xeⁿ tilacanda̱a̱'ndyo'ti'yo'
jo nnom Ty'o̱o̱ts'om, nchiiti na
cwil'a nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ
na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés,
quia jo' xonnda̱a̱ ntsaquiee'ndyo'
cantyja na matsa̱'ntjoom. Macaⁿna'
na 'o nncwinom'ti'yo' na ya nl'a'yo'
nchiiti cha'na cwil'a naⁿ'ñeeⁿ.

Ma'mo̱ⁿ Jesús na tila'wja̱a̱ya nc'iaaya

(Lc. 12:57-59)

21 ’'O jnda̱ jndye'yo' ñ'oom na tyolue
nn'aⁿ nda̱a̱ welooya na matsona':
“Tintseicue' x'ia' ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na nnts'aa na ljo', maxjeⁿ
nnt'uiityeⁿna' juu.” 22 Jo' chii nndye'yo'
nntsjo̱o̱, meiiⁿ cwe' na nntseiw'ii
ts'aⁿ x'iaa' maxjeⁿ nnt'uiityeⁿna'
jom. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na matseineiⁿ ñ'omjnaaⁿ' nnom
x'iaa', maxjeⁿ nntu'xeⁿ nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye wats'om t'maⁿ
juu. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
nntseijoom'ñe quioo' x'iaa', maxjeⁿ
matsona' na nntioomñê juuna' naquii'
chom b'io.
23 ’Jo' chii quia na ma'tioo' 'naⁿ jo
nnom tio na mañequiaa' cwentaa'

Ty'o̱o̱ts'om, ndo' xe^{n} juu xje$^{n'}$ñee^{n}
macjaañjoom' ts'om' na tiya m'aa^{n}
x'ia' ñ'e^{n}ndyu', 24 quia jo' ca'ndii'
'na$^{n'}$ jo' jo', chii cja', catsa'jndyee' na
caljoyaandyo' ñ'e^{n} x'ia'. Nda̱nquia,
chii candyo'nnda' na nñequiaa'
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
25 'Yoche^{n} na ndicwa^{n} wanaa^{n},
que^{n}ndyu' na caljondyo'ya'yo'
ñ'oom na maleichuuna' 'o
ñ'e^{n} x'ia' cha tints'aana' na juu
ts'a^{n} na m'a$^{n'}$ntiaa'ndyo' ñ'e^{n}ñe
nntseiquioom 'u l'o̱ jwe. Ndo'
jwe'ñee^{n} ñequiaa^{n} cwenta 'u
luee sondaro, Ndo' joona mana
nntuee'na 'u w'aancjo. 26 Mayuu'che^{n}
matsjo̱o̱ njom', xocalui' jo' jo', hasta
quia na jnda̱ tiom'nchaa'ndyu'.

Tiya na matseiquee^{n} ts'om ts'a^{n} x'iaa$^{n'}$a^{n}

27 'I jnda̱ jndye'yo' ñ'oom na
tyoñe'quia nn'a^{n} na matsona':
"Tijoom xuee nnc'oom'ya' ñ'e^{n}
cwiiche^{n} ts'a^{n}." 28 Sa̱a̱ nndye'yo'
nntsjo̱o̱, mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
cwe' manty'iaa' cwii yuscu na
matseiquee^{n} ts'oom juu, maxje^{n}
matsona' na mam'aa^{n}yaa^{n} ñ'e^{n}ñe ee
na luaa' matseitioom.
29 'Macwe' jo' xe^{n} cantyja na
manty'ia' wjaañ'oomna' 'u na
matsei'tjo̱o̱ndyu' nnom Ty'o̱o̱ts'om,
que$^{n'}$ che^{n}nncu' xje^{n} cha'cwijom na
macwji' ts'om njom' ndo' matquie'
juuna' cha taxocatseitjo̱o̱ndyu'ti'.
Ee ñecuaa mei^{n} na tacanda̱a̱'ndyu'
sa̱a̱ nncu' nlui'n'maa^{n}ndyu'. Ndo'
xe^{n} tiñe'que$^{n'}$ che^{n}nncu' xje^{n}
cantyja 'na$^{n'}$, mei^{n} na canda̱a̱'ndyu'
ñe'c'oom', mei^{n}chiuuche^{n}
b'io nncju'na' 'u. 30 Ndo' xe^{n}
wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjo̱o̱ndyu'
nnom Ty'o̱o̱ts'om jnaa$^{n'}$ ts'o̱' ntyjaya,
que$^{n'}$ che^{n}nncu' xje^{n} cha'cwijom
na matyjee' ndo' matquie' juuna'
cha xotseitjo̱o̱ndyu'ti'. Ee ñecuaa
mei^{n} na tacanda̱a̱'ndyu' sa̱a̱ nncu'
nlui'n'maa^{n}ndyu'. Ee xe^{n} tique$^{n'}$
che^{n}nncu' xje^{n} cantyja 'na$^{n'}$, mei^{n}
na canda̱a̱'ndyu' ñe'c'oom', maxje^{n}
nncju'na' 'u b'io.

Ticato̱$^{n'}$ndye nn'a^{n} na jnda̱ t'unco

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

31 'Mati waa ñ'oom na tyoñequiaa
Moisés na mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
matseityuii' ljeii 'naa$^{n'}$ ñ'e^{n} scuu',
tsa$^{n'}$ñee^{n} nnoom'm na nluii ljeii
cantyja na mato̱$^{n'}$ñê ñ'e^{n} scoom'm.
32 Sa̱a̱ je' candye'yo' ñ'oom na
nntsjo̱o̱ ncno̱. Mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n}
na matseityuii' ljeii 'naa$^{n'}$ ñ'e^{n} scuu',
cwii na mei^{n}nquia na s'aa scoom'm
na nchii ñet'oomya ñequio cwiiche^{n}
ts'a^{n}, cha'cwijom nque^{n} mach'ee^{n}
na c'oomya scoom'm ñ'e^{n} cwiiche^{n}
ts'a^{n}. Ndo' mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
nncoco ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n}, matsona' na
cwe' m'a^{n}yana.

Ma'mo̱^{n} Jesús na tintjeii'a ñ'oom jii' Ty'o̱o̱ts'om

33 'Mati jnda̱ jndye'yo' ñ'oom na
tyolue nn'a^{n} teiyo nda̱a̱ welooya
na matsona': "Tilque$^{n'}$tye$^{n'}$
ñ'oom na ntyji'ya' na xonda̱a̱
nntseicanda̱a̱'ndyu', sa̱a̱ ñ'oom na
jnda̱ tque$^{n'}$tye$^{n'}$, catseicanda̱a̱'ndyu'
juuna' nnom Ta Ty'o̱o̱ts'om."
34 Sa̱a̱ je' nnco̱ matsjo̱o̱ nndye'yo':
Mei^{n}cwii ñ'oom tilque$^{n'}$tye$^{n'}$yo' na
nntjei'yo'yo' ñ'oom jii' Ty'o̱o̱ts'om.
Ee jom tjacantyja na t'ma^{n}
cwiluiiñê. Mati mei^{n}cwii ñ'oom
tilque$^{n'}$tye$^{n'}$yo' na nntjei'yo'yo'

ñ'oom na ntyjii cañoom'luee, ee
juuna' cwiluiiñena' ndio 'naa^{n}'a^{n},
ndo' na ljo' nndu'yo' matseijomna'
na cwindu'yo' jii' Ty'o̱o̱ts'om.
35 Mei^{n}cwii ñ'oom tilque^{n}'tye^{n}'yo'
na nntjei'yo'yo' ñ'oom na ntyjii
tsjoomnancue, ee juuna' m'aa^{n}na'
nacje 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' na
nndu'yo' naljo', matseijomna' na
cwindu'yo' jii' Ty'o̱o̱ts'om. Ndo'
mei^{n}cwii ñ'oom tilque^{n}'tye^{n}'yo'
na nntjei'yo'yo' ñ'oom na ntyjii
tsjoom Jerusalén, ee tsjoom'ñee^{n}
cwiluiiñena' tsjoom' nquii
Ty'o̱o̱ts'om na matsa̱'ntjom. Ndo'
na nndu'yo' naljo' matseijomna' na
cwindu'yo' jii' Ty'o̱o̱ts'om. 36 Ndo'
mei^{n}cwii ñ'oom tilque^{n}'tye^{n}' cjo'
nncu' ee 'u tjaa ljo' tseixma^{n}'
na nntsa' na nleicanchii' oo
nleintom meii^{n} ñe'cwii sooxque^{n}'.
Macanda̱ nquii Ty'o̱o̱ts'om nnda̱a̱
nnts'aa^{n} na ljo'. Jo' chii na nntsu'
ñ'oom'ñee^{n} matseijomna' na
matsu' jii' Ty'o̱o̱ts'om. 37 Quia na
macwji'yuu'ndyu' cwii ñ'oom ndo'
matsu' na mayuu' juuna', cats'aana'
na mayuu' ñ'oom'ñee^{n}. Ndo' quia na
matsu' na tiyuu', cats'aana' na tiyuu'
ñ'oom'ñee^{n}. Ee cantyjati ñ'oom
na nntseicwaljo'ti' na nntseijndeii'
'ndyo' hasta nntseitiuu' na nntsu' jii'
Ty'o̱o̱ts'om, ñ'oom'ñee^{n} cwina^{n}na'
na m'aa^{n} nquii tsa^{n}jndii.

Tical'ueendyo̱ na nnjoom na cwita'wi' nn'a^{n} jaa

(Lc. 6:29-30)

38 'I'O jnda̱ jndye'yo' ñ'oom na
tyolue nn'a^{n} teiyo na matsona':
"Cwaa^{n} cwii nnom nawi' mach'ee
ts'a^{n} ñ'e^{n} x'iaa^{n}'a^{n}, mati nleijndaa'
na nntjom jom. Aa ts'omnnom
x'iaa^{n}'a^{n} seiquiee'ñê, mati
catjom jom. Aa tsei'n'om x'iaa^{n}'a^{n}
tcoom, maxje^{n} mati jom majo'ti
catjoom." 39 Sa̱a̱ je' nnco̱ matsjo̱o̱
nndye'yo': Til'ueendyu' na
nnjoom quia na maco'wi' ts'a^{n}
'u. Ee mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
mmei^{n}' nda' ntsma^{n}' ntyjaya, mati
ntyjatymaa^{n}' quiaa' na mmeii^{n}'e^{n}
nda'. 40 'Ñee^{n} juu na maque^{n} ñ'oom
nacjo' na ñe'cuee' ñ'oom 'u wats'iaa^{n}
ñe'cwjee^{n}'e^{n} cotom', mati quiaa' na
nncjaañ'oom liaaso'. 41 'Ñee^{n} juu
na mach'ee na jndei'na' cja' ñ'e^{n}ñê
na ncja'chu' xuu 'naa^{n}'a^{n} cwii
kilómetro, cja' meii^{n} we. 42 Ts'a^{n} na
maca^{n} 'na^{n} njom', quiaa' nnoom,
ndo' ts'a^{n} na maco̱^{n}, nchii nntsa'
ndoo' ticandi'.

C'o̱o̱^{n}ya na wi' n'o̱o̱^{n}ya nn'a^{n} na jndoo jaa

(Lc. 6:27-28, 32-36)

43 'Mati 'o jnda̱ jndye'yo' ñ'oom
na tyolue nn'a^{n} teiyo, na matsona':
"Catsa' na wi' ts'om' x'ia' ndo'
catseita̱a̱' ts'om' ts'a^{n} na jndoo' 'u."
44 Sa̱a̱ je' nnco̱ matsjo̱o̱ nndye'yo':
Cal'a'yo' na wi' n'om'yo' nn'a^{n} na
jndoo 'o. Ndo' calanei^{n}'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naa^{n} nn'a^{n} na
cwita'wi' 'o. 45 Quia jo' nluiindyo'
ntseinda Tsotye'yo' na m'aa^{n}
cañoom'luee. Ee jom mach'ee^{n} na
manty'iaa' ñe'quioom' 'naa^{n}'a^{n} nn'a^{n}
na ya nn'a^{n}ndye ndo' mati nn'a^{n}
na wi'ndye. Ndo' matseicuaa'a^{n}
yuu na m'a^{n} nn'a^{n} na cwil'a na
maty'iomyana', ndo' nn'a^{n} na cwil'a
na ticaty'iomyana'. 46 Ee xe^{n} macanda̱
nn'a^{n} na wi' n'om 'o, cwil'a'yo' na
wi' n'om'yo', ¿aa cwila'tiuu'yo' na
cjaawee' ts'om Ty'o̱o̱ts'om? ¿Aa nchii

majo'ti cwil'a nn'aⁿ na cwito'ñoom
s'om cwentaa' gobiernom? 47 Ndo'
xeⁿ cwe' ncjoondyo' cwiñe'quia'yo'
na xmaⁿndyo', ¿yuuwaa na jeeⁿ ya
cwil'a'yo'? Ee malaa'ti' m'aⁿ nn'aⁿ
na tyoola't'maaⁿ'ndye Ty'o̱o̱ts'om.
48 C'om'yo' na candaa̱' na wi' n'om'yo'
nn'aⁿ cha'xjeⁿ nquii Tsotye'yo' na
m'aaⁿ cañoom'luee, candaa̱' m'aaⁿ na
candya' ts'oom joona.

Ma'mo̱ⁿ Jesús na cal'aaya jndye nnom naya

6 'Queⁿ'yo' cwenta quia na nl'a'yo'
cwii nnom na maty'iomyana',
nchii nl'a'yo' cwe' cha na canty'iaa
nn'aⁿ, ee xeⁿ na ljo', tjaa'naⁿ naya
'naⁿ'yo' jo nnom Tsotye'yo' na m'aaⁿ
cañoom'luee. 2 Cwe' nc'e jo' quia
mache' naya cwii ts'aⁿ, catsa' na
ñenncu' ntyji', tintseixuaandyu'. Ee
m'aⁿ nn'aⁿ na cwe' cwil'aya na ya
nn'aⁿndye. Cwi'oona lan'om ñequio
n'om nantaa c'uaa ndyueena na
cwil'ana naya ndyeñeeⁿ', cha queⁿ
nn'aⁿ cwenta ndo' cala't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ joona. Mayuu'cheⁿ nntsjo̱o̱
nndye'yo', cwe' tomti juu cantyja
na cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ joona, jo'
na cwita'ntjomna. 3 Saa̱ 'u je', quia
na mache' naya ts'aⁿ, tica'mo̱ⁿ' na
nljeii cwiicheⁿ ts'aⁿ, meiiⁿ ts'aⁿ na
jeeⁿ ya ñ'oom ñ'eⁿndyu'. 4 Cats'aana'
na ñenncu' ntyji' naya na mache'.
Ndo' nquii Tsotye' na manty'iaaⁿ'aⁿ
ljo' mache' na cwe' nty'iu, jom
nntseinoomñê ljo' na matseitjo̱o̱na' 'u.

Ma'mo̱ⁿ Jesús chiuu nlanaa̱ⁿya nnom Ty'o̱o̱ts'om

(Lc. 11:2-4)

5 'O quia na cwilaneiⁿ'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om, tal'a'yo' cha'na joo nn'aⁿ
na cwe' cwil'aya na ya nn'aⁿndye.
Ee joona jeeⁿ ya nquiuna na
jndoo'cheⁿ nn'aⁿ cwimeintyjee'na,
cwila'neiⁿna nnom Ty'o̱o̱ts'om
naquii' lan'om ndo' jo nqui nantaa.
Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo̱o̱, cwe'
tomti juu na cwila't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ joona jo' na cwita'ntjomna.
6 Saa̱ 'u je', quia matsei'neiⁿ'
nnom Ty'o̱o̱ts'om, cja'quie' naquii'
wa', catseicu' 'ndyoots'a', ndo'
catseineiⁿ' nnom Tsotye' na m'aaⁿ
na titquioo'ñe. Ndo' jom na noom'm
meiiⁿ titquioo'ñê, nntseinoomñê ljo'
na matseitjo̱o̱na' 'u.
7 'Quia na cwilaneiⁿ'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om, tandu'yo' ñ'oom na
ñejuu ñejuuna', cha'xjeⁿ quil'a
nn'aⁿ na ticata'jnaaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om.
Ee joona cwila'tiuuna na jndye
ndii' cwiluena, jo' na mañeeⁿ. 8 'O
je' til'a'yo' cha'na cwil'a joona. Ee
Tsotye'yo' ntyjiijndaa'ñê cwaaⁿ
'naⁿ na macaⁿna' 'o cwii tjo̱o̱cheⁿ
na cwitaⁿ'yo' nnoom. 9 Quia na
cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om, luaa
candu'yo':

Tsotyaa̱ayâ na m'aaⁿ' cañoom'luee,
ñequii'cheⁿ catseit'maaⁿ'ñena'
xue'.

10 Candyo cantyja na matsa̱'ntjom'.
Caluii cantyja na l'ue ts'om'
nnom tsjoomnancue cha'xjeⁿ
na macwiluii cañoom'luee.

11 Quiaa' nantquie 'naⁿ' na
macaⁿna' jâ xuee je'.

12 Catseit'maⁿ ts'om' jâ natia
na jnda̱ l'aayâ cha'xjeⁿ jâ
cwilat'maⁿ n'o̱o̱ⁿyâ nn'aⁿ na
cwila'tjo̱o̱ndye ndaa̱ayâ.

13 Cateijndei' na ticjaachuuna'
jâ na nl'aayâ yuu na
ticatsa̱'ntjomna'.

Ndo' catseicandyaandyu' jâ
cantyja 'naaⁿ' juu natia.
Ee cha'waa na yo na cwii wjaana'
'u cwiluiindyu' na matsa̱'ntjom',
ndo' cwiluiindyu' najndu',
ndo' tseixmaⁿ' na
catseit'maaⁿ'ñena' 'u. Amén.

14 'Xeⁿ 'o cwilat'maⁿ n'om'yo'
nn'aⁿ na cwila'tjo̱o̱ndye nda̱a̱'yo',
quia jo' mati Tsotye'yo' na m'aaⁿ
cañoom'luee, nntseit'maⁿ ts'oom 'o
na cwila'tjo̱o̱ndyo' nnoom. 15 Sa̱a̱
xeⁿ 'o ticalat'maⁿ n'om'yo' nc'iaa'yo'
na cwila'tjo̱o̱ndye nda̱a̱'yo', quia
jo' mati Tsotye'yo' xocatseit'maⁿ
ts'oom 'o jnaⁿ'yo' na waa.

Cantyja na nntsei'cwejndo'ñe ts'aⁿ

16 'Quia na cwila'cwejndo'ndyo',
til'a'ya'yo' na taquiomya nda̱a̱'yo'
cwe' cha na caliu nn'aⁿ na ljo'
cwil'a'yo'. Ee m'aⁿ nn'aⁿ na cwe'
cwil'ayana taquiomya nda̱a̱na,
cha ca'mo̱ⁿna' nda̱a̱ nn'aⁿ na
cwila'cwejndo'ndyena. Mayuu'cheⁿ
nndye'yo' nntsjo̱o̱, cwe' tomti
juu na cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ
joona, jo' na matseinoomñena' na
cwila'cwe'jndo'ndyena. 17 Sa̱a̱ 'u
je' quia matsei'cwejndo'ndyu',
cwjaa'ndyu' ncheⁿ' xqueⁿ', camaⁿ'
njom', 18 cha ticwitquioo' jo nda̱a̱
nn'aⁿ na matsei'cwejndo'ndyu',
macanda̱ nquii Tsotye' na m'aaⁿ na
titquioo'ñê nlqueeⁿ cwenta. Ndo'
jom na noom'm meiiⁿ titquioo'ñê,
nntio'naaⁿñê 'u.

Jeeⁿ jnda naya 'naaⁿ' ts'aⁿ cañoom'luee

(Lc. 12:33-34)

19 'Tilatjom'yo' 'naⁿ na jndana'
nnom tsjoomnancue yuu m'aⁿ
canty'ua na nla'ndaa' joona',
ndo' yuu na nlquii ch'meiⁿ,
ndo' yuu na nnda̱a̱ nnc'ooquie'
naⁿcanty'ue na nntjeii'na joona'.
20 Sa̱a̱ joo naya 'naⁿ'yo' na quit'maⁿ
n'om'yo' calatjom'yo' joona' jo
nandye cañoom'luee yuu na
xocwa' canty'ua, meiⁿ na nlquii
ch'meiⁿ ndo' meiⁿ na nnc'ooquie'
naⁿcanty'ue na nntjeii' joona'.
21 Ee yuu na cwila'we'yo' naya
na cwilatjom'yo', jo' jo' ntyjaa'
n'om'yo'.

Ts'om nnom ts'aⁿ tseixmaⁿna' lámpara

(Lc. 11:34-36)

22 'Quia na mandi' ñ'oom na
mayuu', matseijomna' 'u cha'na ts'aⁿ
na tquioo'ya na xuee manty'iaa'.
Ee quia matsei'no̱ⁿ' ñ'oom na
mayuu'ñeeⁿ quia jo' mateijndeiina'
cha'waa na m'aaⁿ'. 23 Sa̱a̱ xeⁿ
tiñe'candi' ñ'oom na mayuu',
matseijomna' 'u cha'na ts'aⁿ na tis'a
n'omnnom na m'aaⁿ na nchjaaⁿ'.
Ee meiiⁿ na mandi' ñ'oom'ñeeⁿ
sa̱a̱ xeⁿ tixocatsei'no̱ⁿ' na mayuu'
juuna', naquii' ts'om' matsei'xmaⁿ'
cha'cwijom na jaaⁿñeñ'eⁿ.

Xonda̱a̱ nndya̱'ntjo̱o̱ⁿya nda̱a̱ we patrom

(Lc. 16:13)

24 'Tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ juu na nnda̱a̱
nndi'ntjomtyeⁿ nnom we patrom na
ñejom. Ee nnc'oom ts'aⁿ na ticuee'
ts'oom cwii patrom'ñeeⁿ, ndo'
nnc'oom na wi' ts'oom cwiicheⁿ. Oo
nnts'aana' na nntseit'maaⁿ'ñê cwii
naⁿ'ñeeⁿ, ndo' cwiicheⁿ til'ueñe. Xeⁿ
na jeeⁿ cwiqueⁿndyo' na nla'tjom'yo'
'naⁿ na nleityandyo' xocju'naaⁿñena'

na nla't'maa^{n}'ndyo' Ty'o̱o̱ts'om,
ee we ntyja nmei^{n}' xonda̱a̱
nndye'ntjom'yo' na ñejom.

Ty'o̱o̱ts'om mach'ee^{n} cwenta ntseinaa^{n}

(Lc. 12:22-31)

25 'Cwe' nc'e jo', nndye'yo'
nntsjo̱o̱: Tanc'om'yo' na jee^{n} jndye
m'aa^{n}' n'om'yo' na cwitando'yo'
tsjoomnancue, ljo' na nlcwa'yo' oo
na nncwe'yo', ndo' lia'yo' chiuu
nleitsaa^{n}'ndyo'. Ee Ty'o̱o̱ts'om
mantyjee^{n} cantyjati na cwitando'yo'
majndeiitiche^{n} na cwe' nantquie
na cwicwa'yo'. Mantyjee^{n} hasta
cha'waandyo' 'o, majndeiitiche^{n} na
cwe' liaa na cwicwee'yo'. **26** Que^{n}'yo'
cwenta cantyja 'naa^{n} cantsaa na
ma'ntyja jo nandye. Jooyo' tjaa
ljo' cwinomyo' na nntyjeendyeyo'
na nla'weyo' nantquie na nleil'ue
'io cha. Sa̱a̱ meii^{n} na ljo', nquii
Tsotye'yo' na m'aa^{n} cañoom'luee
mañequiaa^{n} na cwicwa' jooyo'. Ndo'
'o cajndandyo'ti'yo' ntyjee^{n}, nchiiti
cantsaa. **27** Mati ¿cwaa^{n} cwiindyo' 'o
nnda̱a̱ nnts'aa na nleitcooñeti cwe'
na jee^{n} jndye matseitiuu?
28 'Quia jo' ¿chiuu na jee^{n} jndye
m'aa^{n}' n'om'yo' cantyja chiuu
na nleitsaa^{n}'ndyo'? Que^{n}'yo'
cwenta, n'oom ljaa' quii' jnda̱a̱, ya
cwiwijnda̱na'. Nei^{n}ncoo' cwiwaa'
ljaa'. Tiquil'ana' ts'iaa^{n}, mei^{n}
tiquil'ana' tsa^{n} na nluii liaana'. **29** Sa̱a̱
nndye'yo' nntsjo̱o̱: Juu rey Salomón
meii^{n} jee^{n} tyañê, ndo' tjacantyja
na ya 'na^{n} na tyoleichom, sa̱a̱
tîcatseijomna' na nei^{n}ncoo' lia^{n}'a^{n}
cha'na nei^{n}ncoo' cwii ljaa'mei^{n}'.
30 Ndo' xe^{n} laa'ti' matseichjoomñe
Ty'o̱o̱ts'om ljaa' quii' jnda̱a̱ na
niomna' xuee je' ndo' 'io cha
nlcona', majndeiitiche^{n} ntyjee^{n}
chiuu nlcwee'yo' liaa, 'o nn'a^{n} na
ticala'yu'ya n'om'yo'. **31** Jo' chii
tanc'om'yo' na jee^{n} jndye m'aa^{n}'
n'om'yo' na nndu'yo': "¿Chiuu
nl'aayo̱o̱ na nlcwaa'a ndo' na
nncwa̱a̱ya?" oo nndu'yo': "¿Chiuu
nl'aayo̱o̱ na nleijndaa' liaaya?" **32** Ee
ñenquii'che^{n} nmei^{n}' cwil'uee'ndye
nn'a^{n} na tic'om nacje 'naa^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om. Sa̱a̱ nque^{n} na cwiluiiñê
Tsotye'yo' na m'aa^{n} cañoom'luee
mantyjee^{n} na tjo̱o̱ndyo' cha'tso
nmei^{n}'. **33** Sa̱a̱ najndyee quiandyo'
na nntsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om 'o. Ndo'
cal'a'yo' yuu na maty'iomyana'
cha'xje^{n} na l'ue ts'oom, quia
jo' ñequiaa^{n} cha'tso nmei^{n}' na
maca^{n}na' 'o. **34** Jo' chii tinc'om'yo'
na jee^{n} jndye m'aa^{n}' n'om'yo'
cantyja 'naa^{n}' 'na^{n} na nlca^{n}na' 'o
xuee na cwii wjaana'. Ee xuee 'io
waanquia ñ'omtiuu cwentaa'na'.
Xuee je' malei'tye^{n} nawi' na chuuna'
cwenta'yo'.

Til'uee'ndyo̱ jnaa^{n} nn'a^{n}

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 'Til'uee'ndyo' jnaa^{n} nn'a^{n} na
cwe' xje^{n}to 'o cha ticu'xe^{n}
Ty'o̱o̱ts'om 'o. **2** Ee mañejuuti ñ'oom
na cwil'ue'yo' nacjoo nc'iaa'yo',
majuuna' nleil'uee'ñe Ty'o̱o̱ts'om
na nncu'xe^{n}na' 'o. Ndo' cha'xje^{n}
na cwitjei'yo' cwenta na cat'uiina'
nc'iaa'yo', malaa'ti' nnts'aa^{n}
ñ'e^{n}ndyo'. **3** ¿Chiuu na jee^{n} maque^{n}'
cwenta meii^{n} chjoowi' ljo' mach'ee
x'ia'? Ndo' manncu'ti' tique^{n}'
cwenta na t'ma^{n} matsei'tjo̱o̱ndyu'.
Mach'eena' cantyja 'na^{n}' cha'cwijom
jee^{n} ndo' ntquioo' jnda̱ na njom

ts'omnnom x'ia', sa̱a̱ mei^{n}chjoo
tique^{n}' cwenta ts'oom tscaa' na
njom ts'omnjom' nncu'. 4 ¿Aa
nntsu'yu' nnom x'ia': "Cwa, quiaa'
na nncwjii'a ntquioo' jnda̱ na njom
ts'omnjom'"? Ndo' 'u je' ndicwa^{n}
njom ts'oom tscaa' ts'omnjom'. 5 'U
ts'a^{n} na we waa na matseixma^{n}'
cwji'jndyee' ts'oom tscaa' na njom
ts'omnjom' nncu' quia jo' tquio'ya'
na nncwji' ntquioo' jnda̱ na njom
ts'omnnom x'ia'.
6 'Tiñe'quia'yo' 'na^{n} na
lju' la'xma^{n}na' nda̱a̱ nn'a^{n} na
ticala'ñ'oom'ndye Ty'o̱o̱ts'om na
ticala'xma^{n} na nnto'ñoom joona'. Ee
xe^{n} na luaa' nl'a'yo' matseijomna'
cha'cwijom cwiñe'quia'yo' 'na^{n}
na ya na la'xma^{n}na' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ calue'. Ndo'
calue'ñee^{n} nnta'que^{n}yo' na
nntquiiyo' 'o. Mei^{n} tiñe'quia'yo' 'na^{n}
na jnda nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}, ee xe^{n} na ljo'
nl'a'yo', matseijomna' cha'cwijom
cwitue'yo' ts'uaa ta̱' na jee^{n} jnda
nda̱a̱ calcu. Ndo' calcu'ñee^{n} cwe'
nntyueyo' joona'.

Cata^{n}'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om, quia jo' nnto'ñoom'yo'

(Lc. 11:9-13; 6.31)

7 'Ñequii'che^{n} cata^{n}'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om quia jo' nnda'yo' juu na
cwita^{n}'yo'. Ñequii'che^{n} cal'ue'yo'
chiuuya jo nnoom quia jo' nliu'yo'.
Ñequii'che^{n} ca'ma^{n}'yo' jom quia
jo' nnaa^{n} cha'cwijom 'ndyoots'a
jo nda̱a̱'yo'. 8 Ee cwii ts'a^{n} na
waa na macaa^{n} nnom Ty'o̱o̱ts'om,
maxje^{n} nnco'ñoom juuna'. Ndo'
mati ts'a^{n} na mal'ue yuu na l'ue
ts'om Ty'o̱o̱ts'om, maxje^{n} nljeii^{n}.
Ndo' juu ts'a^{n} na ma'ma^{n}, maxje^{n}
nntseicanaa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om
cha'cwijom 'ndyoots'a jo nnom.
9 '¿'Ñee^{n} cwiindyo' 'o na m'aa^{n}
yucachjoo jnda, ndo' xe^{n} macaa^{n}
tyoo' njom', aa nñequiaa'yu' tsjo̱'
nnoom? Tjaa'na^{n} 'ñee^{n} nnts'aa na
ljo'. 10 Ndo' xe^{n} maca^{n} yucachjoo
jnda' cwii catscaa njom', ¿aa
nñequiaa'yu' catsuu nnoom?
Xocatsa' na ljo'. 11 Quia jo' 'o nn'a^{n}
na tia nn'a^{n}ndyo', xe^{n} manquiu'yo'
na nñe'quia'yo' 'na^{n} na ya nda̱a̱
nda'yo', majndeiitiche^{n} nquii
Tsotye'yo' na m'aa^{n} cañoom'luee
nñequiaa^{n} 'na^{n} na yatiche^{n} nda̱a̱
nn'a^{n} na cwita^{n} nnoom.
12 'Quia jo' mei^{n}nquia na l'ue
n'om'yo' na cal'a nn'a^{n} ñ'e^{n}ndyo'
majo'ti cal'a' 'o ñ'e^{n}ndye joona. Ee
laa'ti' matsa̱'ntjom ljeii na tque^{n}
Moisés ñequio ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
tyoñe'quia profetas tandyo xuee.

Catsaquia̱a̱'a 'ndyoots'a na cantuu

(Lc. 13:24)

13 'O catsaquie'yo' 'ndyoots'a
cantuu na nnc'om'yo' natoo'
Ty'o̱o̱ts'om. Ee waa 'ndyoots'a
tmei^{n} na matseicanaa^{n}ñena' nato
t'ma^{n}. Juuna' wjaañ'oomna' ts'a^{n}
na nntsuuñe ndo' jndye nn'a^{n}
cwi'ooquie' jo' jo'. 14 Sa̱a̱ 'ndyoots'a
cantuu matseicanaa^{n}ñena' nato
cajnei^{n}. Nato'ñee^{n} wjaañ'oomna'
ts'a^{n} na ticantycwii na nncwando'
sa̱a̱ tijndye nn'a^{n} cwiliu juuna'.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naa^{n}' ta̱a̱' ts'oom

(Lc. 6:43-44)

15 'Cal'a'yo' cwenta ñequio joo
nn'a^{n} na tiyuu' ñ'oom cwiñe'quia.
Cwiquie'cañomna 'o na ndoo'

jeeⁿ nioom' n'omna cha'na nioom' ts'om catsmaⁿ saa naquii' n'omna laxmaⁿna na wi'ndyena cha'cwijom lobo. 16 Nnta'jnaⁿ'yo' 'ñeeⁿ joona quia cwiqueⁿ'yo' cwenta chiuu cwil'ana. ¿Aa nnts'aacheⁿna' na nntseicjoo ts'aⁿ taauva l'ooonioom? Oo ¿aa nntseicjoo ts'aⁿ tahigos ts'oom nioom? Xocats'aana' na ljo'. 17 Ee ticwii cwii ts'oom na ya, cwiwe' ta na ya, ndo' ticwii cwii ts'oom na tis'a, cwiwe' ta na tis'a. 18 Ts'oom na ya xocue' ta na tis'a, ndo' ts'oom na tis'a xocue' ta na ya. 19 Ticwii cwii ts'oom na ticats'aa ta na ya, cwit'uana', jnda chii cwituee' nn'aⁿ juuna' quii' chom. 20 Luaa' waa na nnta'jnaⁿ'yo' naⁿ'ñeeⁿ, ee m'moⁿna' na tiyuu' ñ'oom na cwiñe'quiana quia na nleitquioo' chiuu waa na cwil'ana.

Ticha'tsondye nn'aⁿ laxmaⁿna cantyja na matsa'ntjom Ty'ootsom

(Lc. 13:25-27)

21 'Majndye nn'aⁿ cwilue nnooⁿ Ta, saa ticha'tsondyena nnc'ooquiee'ndyena cantyja na matsa'ntjom Ty'ootsom. Ñequii'cheⁿ joo nn'aⁿ na cwil'a ljo' na l'ue ts'om Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee, naⁿ'ñeeⁿ nnc'ooquiee'ndye cantyja na matsa'ntjoom. 22 Xuee na nncue'ntyjo na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ, majndye nn'aⁿ nluena nooⁿ: "Jeeⁿ 'u Ta, ¿aa nchii jnda tquiaayâ ñ'oom naya 'naⁿ' ñequio najndeii na matsei'xmaⁿ' ndo' tjeii'â jndyetia naquii' n'om nn'aⁿ, ndo' l'aayâ jndye 'naaⁿ ñequio najndu' nncu' na tixocaluiina' cantyja najndeii na matseixmaⁿ ts'aⁿ?" 23 Quia jo' nnc'oya ndyuee naⁿ'ñeeⁿ, nntsjoo: "Meiⁿchjoo ticwajnaⁿ'a 'ñeeⁿ 'o. Quindyo'yo' nacañomya, 'o nn'aⁿ na tia nn'aⁿndyo'."

Chiuu waa na tjaluii we w'aa

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

24 'Ticwii cwii ts'aⁿ na mandii ñ'oom na matsjoo nmeiiⁿ ndo' matseicanda joona', matseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'na cwii ts'aⁿ na jndo' ts'om na s'aa waa' nacjoo' tsjo't'maⁿ na tyeⁿ wacatyeeⁿ. 25 Jnaⁿna' tua', tyjee' jndaa, tioo jndye jndeii, teicaljoona' w'aa'ñeeⁿ, saa tiquioona' ee na t'uiityeⁿna' nacjoo' tsjo'ñeeⁿ. 26 Saa ticwii cwii ts'aⁿ na mandii ñ'oom na matsjoo ndo' titseicanda joona', matseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'na cwii ts'aⁿ na tijndo' ts'om na s'aa waa' nacjoo' tei'. 27 Jnaⁿna' tua', tyjee' jndaa, tioo jndye jndeii, teicaljoona' w'aa'ñeeⁿ, mana tioona'. Ndo' mat'maⁿ tsuu cantyja 'naaⁿ' w'aa'ñeeⁿ.

28 Quia na jnda jnda seineiⁿ Jesús cha'tso ñ'oommeiⁿ', nn'aⁿ na jndyendye jeeⁿ tjawee' n'omna ñ'oom na t'mooⁿ ndaana. 29 Ee tyo'mooⁿ na waa najndeii na matseixmaaⁿ, nchii cha'na cwit'mooⁿ nn'aⁿ na jndo' n'om cantyja 'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ Moisés.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na chuu tycu lepra

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Quia na jndyocue Jesús ta na tjaaⁿ, jndyendye nn'aⁿ tquiontyjo naxeeⁿ'eⁿ. 2 Tyjee'cañoom cwii ts'aⁿ na chuu tycu lepra, tjatseicandyoo'ñe, tco' xtye jo nnoom, tso:

—Ta, ntyjii na 'u nndaa nntsein'maⁿ' ja, xeⁿ l'ue ts'om'.

3 Ndo' Jesús seintyjo̱o̱ⁿ ts'o̱o̱ⁿ,
tyenquioom'm tsaⁿ'ñeeⁿ, matsoom
nnom:
—L'ue ts'o̱o̱ⁿ. Can'maⁿ'.
Ndo' mañoom' n'maⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ,
mana tsu tycu lepra. 4 Quia jo' tso
Jesús nnoom:
—Ndi' nntsjo̱o̱, meiⁿcwii ts'aⁿ
ticatsu' nnom chiuu waa na tuii.
Sa̱a̱ cja', cja'tseica'mo̱ⁿndyu' nnom
tyee, ndo' quiaa' quioo' nnoom
na tseixmaⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om
cha'xjeⁿ na sa̱'ntjom Moisés. Luaa'
catsa' cha calui'yuu'na' nda̱a̱ nn'aⁿ
na jnda̱ n'maⁿ'.

Sein'maⁿ Jesús mosoo' capeitaⁿ, ts'aⁿ romano

(Lc. 7:1-10)

5 Xjeⁿ na mawjaaquiee' Jesús
tsjoom Capernaum, cwii capeitaⁿ na
matsa̱'ntjom cwii siaⁿnto sondaro
seicandyoo'ñe nacañom'm. S'aa
ty'oo nnoom. 6 Tso:
—'U Ta, moso 'naⁿya macanda̱
cwe' waaⁿ na waa w'aya, tei'caljoo
tycutqueeⁿ jom. Jeeⁿ cwajndii
maquiina' jom.
7 Tso Jesús nnom:
—Nncjo̱, nntsein'maⁿya jom.
8 Sa̱a̱ t'o̱ capeitaⁿ, tsoom:
—'U Ta, ticatseixmaⁿya na
nncja'quie' naquii' w'aya. Mantyjii
meiiⁿ cwe' ñ'oom catsu', mana
nn'maⁿ moso 'naⁿya. 9 Ee mati
ja m'aaⁿya nacje 'naaⁿ nn'aⁿ na
cwitsa̱'ntjom. Ndo' mati nnco̱ m'aⁿ
sondaro na matsa̱'ntjo̱ⁿ. Quitsjo̱o̱
nnom cwii joona: "Cja' luaa'", ndo'
wjaa. Quitsjo̱o̱ nnom cwiicheⁿ:
"Candyo' luaa", ndo' ndyo. Quitsjo̱o̱
nnom cwii cwii moso 'naⁿya: "Catsa'
ts'iaaⁿwaa'", ndo' nts'aa.

10 Jeeⁿ tjawee' ts'om Jesús quia na
jñeeⁿ ñ'oom 'ndyoo tsaⁿ'ñeeⁿ. Tsoom
nda̱a̱ nn'aⁿ na cwi'oontyjo̱ naxeeⁿ'eⁿ:
—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo̱o̱,
meiⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ Israel tyooljei
cwii ts'aⁿ na matseiyu'ya ts'om
cha'na tsaⁿm'aaⁿ'. 11 Candye'yo'
nntsjo̱o̱, jndye nn'aⁿ na nchii nn'aⁿ
Israel nnaⁿ naⁿ'ñeeⁿ jo ntyja na
macalui' ñe'quioom' ñequio ntyja
na mawjaacue ñe'quioom'. Ndo'
yuu na m'aⁿ Abraham ñ'eⁿ Isaac
ñ'eⁿ Jacob yuu na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om, ñequio na neiiⁿna
nncwindyuaandyena na nlcwa'na ñ'eⁿ
naⁿ'ñeeⁿ. 12 Sa̱a̱ nquiee nn'aⁿ judíos
na qui na cwentaana cantyja na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om, nncwji'na'
joona jo' jo'. Nncju'na' joona yuu na
tjacantyja na jaaⁿñe. Jo' jo' nnc'omna
na nla'xuaana na matsei'ndaa'na'
n'omna. Ndo' nnteinquiena
ndei'n'omna na maquiina' joona.
13 Quia jo' tso Jesús nnom
capeitaⁿ'ñeeⁿ:
—Cha'xjeⁿ na jnda̱ seiyu', maxjeⁿ
jo' nluii. Cja'lcwe' na waa wa'.
Ndo' mañejuu xjeⁿ'ñeeⁿ n'maⁿ
mosoo' tsaⁿ'ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús sta̱xeeⁿ' Simón Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 Tjaquiee' Jesús waa' Pedro. Ljeiiⁿ
na waa sta̱xeeⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ cjoo' jnduu.
Matseicona' juu. 15 Tyenquioom'm ts'o̱
tsaⁿ'ñeeⁿ ndo' mañoom' tjameintyjee'
na matseicona' juu. Teicantyja, to̱' na
mandi'ntjom nda̱a̱na.

Sein'maⁿ Jesús jndye nn'aⁿwii

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Quia na jnda̱ tmaaⁿya, tquiocho
nn'aⁿ jndye nc'iaana na cwilei'cho

jndyetia na m'aa^{n} Jesús. Ñe'cwii
sa̱'ntjoom na calui' jndyetia, quia
jo' jlui'na naquii' n'om na^{n}'ñee^{n}.
Ndo' sein'maa^{n} cha'tso nn'a^{n}wii.
17 Luaa' tuii cha calui'ljuu' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na tyoñequiaa profeta
Isaías. Tso tsa^{n}'ñee^{n}: "Manquiityee^{n}
teijnei^{n} jaa cantyja na tijndeii'
n'o̱o̱^{n}ya. Ndo' mati sein'maa^{n} jaa
cha'tso ntycu na ñejleichuuna' jaa."

Nn'a^{n} na ñe'c'oontyjo̱ naxe^{n}' Jesús

(Lc. 9:57-62)

18 Quia na nty'iaa' Jesús na
jndyendye nn'a^{n} m'a^{n} nacañom'm,
tsoom nda̱a̱ nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n}ñê na cala'jndaa'ndyena
w'aandaa na nnc'oona xndyaa'
ndaaluee. **19** Ndo' tjantyjaa' cwii ts'a^{n}
na ma'mo̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés.
Matso nnoom:
—Maestro, nncjo̱ntyjo̱ naxe^{n}'
mei^{n}yuuche^{n} na wja'.
20 T'o̱ Jesús nnom, tsoom:
—Joo canndye maniom lue'w'aayo'
ndo' cantsaa na cwima'ntyja
mati maniom cantquiaayo',
sa̱a̱ ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na
jna^{n} cañoom'luee mei^{n} yuu na
nncwajndya̱, tjaa'na^{n}.
21 Cwiiche^{n} ts'a^{n} na matseijomñe
ñ'e^{n}ñê, matso nnoom:
—Ta, quiaa' ñ'om' na nndi'ntjo̱^{n}tya̱
nnom tsotya̱, hasta xe^{n} jnda̱ ty'iuya
jom, quia jo' yuu' je' nñ'a̱^{n}ya
ñ'e^{n}ndyu'.
22 T'o̱ Jesús nnom, matsoom:
—Jndye nn'a^{n} m'a^{n} na
tyootando' cantyja 'na^{n}ya. M'a^{n}na
cha'cwijom l'oo. Ca'ndii' na joona
caty'iuundye ntyjeena. Sa̱a̱ 'u je',
candyo'tseijomndyu' ñ'e^{n}ndyo̱.

Seiche^{n} Jesús jndye ñ'e^{n} nmo̱^{n} ndaaluee

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Quia jo' tuo̱o̱^{n} ts'om w'aandaa,
mandi ñ'ee^{n} nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n}ñê. **24** Luaa tuii, tyoowijndye
'oona, tioo cwii jndye t'ma^{n} jndeii
nnom ndaaluee, mawaa na
wjaanchjeeñe nmo̱^{n} w'aandaa. Ndo'
jom watsom. **25** Ndo' ty'entyjaa'
nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê
jla'nlcwina jom, jluena:
—Jee^{n} 'u Ta, cwji'n'maa^{n}ndyu' jaa,
manncwja̱a̱ya.
26 Quia jo' tsoom nda̱a̱na:
—'O nn'a^{n} na ticala'yu'ya
n'om'yo' ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om, ¿chiuu na
cwilacatyuendyo'?
Ndo' teicantyjaa^{n}, seitiaa^{n}'a^{n}
jndye'ñee^{n} ñequio ndaaluee, mana
teiche^{n}ñ'e^{n}na'. **27** Cwe' seiñ'ee^{n}'tona'
na^{n}'ñee^{n}, jluena:
—¿'Ñee^{n} cwiluiiñe tsa^{n}m'aa^{n}' na
jee^{n}che^{n} ndya' waljoo'? Jnda'jom
mei^{n} jndye, mei^{n} ndaaluee
cwila'canda̱na' ñ'oom na
matsa̱'ntjoom.

Nn'a^{n} Gadara na la'xma^{n} na^{n}jndii naquii' n'om

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Jnda̱ jo' jlui'na cwiiche^{n} xndyaa'
ndaaluee, ndyuaa nn'a^{n} gadarenos,
we nn'a^{n} na la'xma^{n} na^{n}jndii
ty'ecatjomndye jom. Jlui'na yuu
niom ndei'luaa, jee^{n}che^{n} ndya'
wjeena hasta leicanda̱a̱ nncwinom
ts'a^{n} nato'ñee^{n}. **29** Luaa tuii, jndeii
jla'xuaana, jluena:
—¿Ljo' nntsa' ñ'e^{n}ndyô, 'u Jesús,
Jnda Ty'o̱o̱ts'om? ¿Aa jnda̱ jndyo'

na nlco'wi' jâ, meiiⁿ tyoowe'ntyjo̱
xjeⁿ na nntu'xeⁿndyô̱?
30 Jo' jo' chjooti matquio̱o̱'ti m'aⁿ
cwii tmaaⁿ' t'maⁿ calcu na cwicwa'.
31 Ndo' naⁿjndii'ñeeⁿ jla'ty'oondyena
nnoom jluena:
—Xeⁿ na nncwji' jâ naquii'
n'om naⁿm'aⁿ, quiaa' ñ'om' na
nntsaquia̱a̱'â naquii' n'om calcu na
m'aⁿ luaa'.
32 Quia jo' tsoom nda̱a̱na:
—Cwa, catsa'yo'.
Mana jlui'na, ty'equie'nomna
naquii' n'om calcu'ñeeⁿ. Ndo'
cha'waa tmaaⁿ' calcu'ñeeⁿ
tmaⁿ'nquioyo', mana tei'tyu'yo'
'ndyoo ndaaluee. Tja̱yo' quii' ndaa.
33 Ndo' nn'aⁿ na cwijndoo' jooyo',
jlei'nomna, ty'equie'na quii' tsjoom.
Tcuu tcuu tyola'candiina chiuu waa
na tjoomna ñ'eⁿ calcu'ñeeⁿ ñequio
chiuu waa na n'maaⁿ we naⁿ'ñeeⁿ
na tyolei'cho naⁿjndii. 34 Quia jo'
cha'tso nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ jlui'na,
ty'ena na m'aaⁿ Jesús. Ndo' quia na
tjomndyena jom, l'ana ty'oo nnoom
na caluee'eⁿ ndyuaana.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 Quia jo' tuo̱nnda' Jesús ts'om
w'aandaa ñequio nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tei'ty'ioo'na
ndaaluee. Mana tquiena tsjoom yuu
na mac'eⁿ Jesús. 2 Ndo' tquioñ'om
nn'aⁿ cwii ts'aⁿwii' na m'aaⁿ, cwe' ñ'eⁿ
tsuee. Tsaⁿ'ñeeⁿ tycutqueeⁿ tei'ljoo
jom mana teintjeiⁿ nc'eeⁿ. Quia na
nty'iaa' Jesús na t'maⁿ cwila'yu'ya
n'om naⁿ'ñeeⁿ, tsoom nnom tsaⁿwii':
—'U jndaaya, c'om' t'maaⁿ'ndyu'
ts'om'. Ja jnda̱ seit'maⁿ ts'o̱o̱ⁿya 'u
cha'tso jnaⁿ' na waa.
3 Quia jo' cwanti nn'aⁿ na
cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés
tyom'aaⁿ' n'omna, cwiluena:
"Tsaⁿm'aaⁿ' ñ'oom ntjeiⁿ matseineiiⁿ
ee mach'eeⁿ na ljo'yu cwiluiiñê
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om." 4 Jesús maxjeⁿ
mantyjeeⁿ na luaa' cwila'tiuuna. Jo'
chii tsoom nda̱a̱na:
—¿Chiuu na ticuaaya nquiu'yo'
ñ'eⁿndyo̱? 5 ¿Cwaaⁿ ñ'oom
cwila'tiuu'yo' na tijndei'tina' na
nntsjo̱o̱ nnom tsaⁿm'aaⁿ, aa nchii
cha'na jnda̱ tsjo̱o̱ nnoom na
matseit'maⁿ ts'o̱o̱ⁿya jnaaⁿ'aⁿ na
waa? Oo ¿aa nchii nquiu'yo' na
jndei'tina' na nntsjo̱o̱ quicantyjaaⁿ,
cjaacaⁿ? 6 Queⁿ'yo' cwenta, ja
na cwiluiindyo̱ tsaⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee m'mo̱o̱ⁿya nda̱a̱'yo'
na waa na jndo̱ na matseixmaⁿya
tsjoomnancuewaañe na nntseit'maⁿ
ts'o̱o̱ⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ.
Quia jo' tsoom nnom ts'aⁿ na ntjeiⁿ
nc'ee:
—'U re, quicantyja',
catseilcwiindyu' tsuee 'naⁿ'. Cja'to'
wa'.
7 Ndo' teicantyjaaⁿ, mana tjaaⁿ
waⁿ'aⁿ. 8 Ndo' tmaaⁿ' nn'aⁿ na
nty'iaa na luaa', tyueneiiⁿna ndo'
tyola't'maaⁿ'ndyena Ty'o̱o̱ts'om
na tquiaaⁿ najneiⁿ nnom Jesús na
nnteijndeiina' nn'aⁿ.

Ma'maⁿ Jesús Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Jlui' Jesús jo' jo', mana tjaaⁿ.
Ndo' ljeiiⁿ ja na jndyuya Mateo.
Wacatya̱ⁿ w'aa yuu cwitioom nn'aⁿ
ts'iaaⁿnda̱a̱na cwentaa' gobiernom.
Tsoom no̱o̱ⁿ:
—Candyo'tseijomndyu' ñequio
ts'iaaⁿ na mats'aa.

Mañoom' teicantyjaya,
tjo̱tseijomndyo̱ ñequioñê.
10 Luaa tuii, wacatyee^{n} Jesús
nacañoom' mei^{n}sa w'aya. Ndo'
na^{n}cwito'ñoom ts'iaa^{n}nda̱a̱ nn'a^{n}
cwentaa' gobiernom ñ'e^{n} nn'a^{n} na
cwila'tjo̱o̱ndye nnom Ty'o̱o̱ts'om
cantyja na nquiu nn'a^{n} fariseos,
ñe'naa^{n}' meindyuaandyena ñ'e^{n}ñê
ñequio nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n}ñê. 11 Sa̱a̱ quia na nty'iaa nn'a^{n}
fariseos na luaa' mach'ee^{n}, ta'x'eena
nda̱a̱ nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê,
jluena:
—¿Chiuu na macwa' maestro
'na^{n}'yo' ñequio na^{n}cwito'ñoom
ts'iaa^{n}nda̱a̱ nn'a^{n} cwentaa'
gobiernom ndo' ñequio nn'a^{n} na
cwila'tjo̱o̱ndye nnom Ty'o̱o̱ts'om?
12 Quia na jndii Jesús na luaa'
cwiluena, tsoom:
—Nn'a^{n} na tiwii titjo̱o̱ndyena ts'a^{n}
na mach'ee nasei. Sa̱a̱ nn'a^{n} na wii
tjo̱o̱ndyena tsa^{n}'ñee^{n}. 13 Waa ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na luaa matsona': "Ja
cajndati ntyjii na nnc'om'yo' na
wi' n'om'yo' nc'iaa'yo' nchiiti
na cwiñe'quia'yo' quioo' na
cwila't'maa^{n}'ndyo' ja."
Tsoti Jesús:
—Catsa'yo' ndo' cala'no̱^{n}'yo' ljo'
ñe'ca'mo̱^{n} ñ'oomwaa'. Ee ja nchii
na jndyo̱o̱ na nncwa^{n}ya nn'a^{n} na
cwil'a na maty'iomyana', sa̱a̱ jndyo̱o̱
na nncwa^{n}ya nn'a^{n}jna^{n} na calcwe'
n'omna.

¿Aa maca^{n}na' na nla'cwejndo'ndye nn'a^{n}?

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Quia jo' nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'oom na mañequiaa Juan,
tyquie'cañomna Jesús.
Tyola'ncjoo'ndyena, jluena:
—¿Chiuu na jâ ñequio
nn'a^{n} fariseos jndye ndii'
cwila'cwejndo'ndyô, sa̱a̱ nn'a^{n}
na cwila'jomndye ñ'e^{n}ndyu'
tiquila'cwejndo'ndyena?
15 T'o̱ Jesús nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}, seineii^{n}
ñ'oom tjañoom':
—Joo nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n} nquii ts'a^{n} na macoco, ¿aa
nnc'omna na chjoo' n'omna yoche^{n}
na cwiwit'maa^{n}' na ndicwa^{n} m'aa^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} quii'ntaa^{n}na? Xocats'aana'.
Sa̱a̱ nncue'ntyjo̱ xuee na nncwji'na'
juu ts'a^{n} na macoco quii'ntaa^{n}na.
Quia ljo'che^{n} nnc'omna na chjoo'
n'omna ndo' nla'cwejndo'ndyena.
16 Quia jo' seinei^{n}ti Jesús ñ'oom
tjañoom' cantyja 'naa^{n}' ñ'oom xco
na jndyoñ'oom. Tsoom:
—Ticaty'iomyana' na nntseiyo̱ ts'a^{n}
liaa ntsaa ñ'e^{n} cwii ta^{n}' liaa xco
na tyootma^{n}. Ee xe^{n} na ljo' nnts'aa,
nncjaateii liaa xco, nnc'ioo'ñena'
liaa ntsaa ndo' liaa ntsaa cwajndiiti
njndii'ñena'. 17 Mei^{n} xocatiom ts'a^{n}
winom xco ts'om tja^{n} na jnda̱ teil'ue,
ee xe^{n} na luaa' nts'aa ts'a^{n}, nty'ioo'
tja^{n}, mana cwiwindaa'ñ'e^{n} juuna'
ndo' mati nlcwe' winom. Maxje^{n}
nntiom ts'a^{n} winom ts'om tja^{n} xco
ndo' laa'ti' mei^{n} tja^{n} xocwi'ndaa'
mei^{n} winom.

Yuscuchjoo jnda Jairo

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Yoche^{n} na matseinei^{n} Jesús
ñ'oommei^{n}', tyje'cañoom cwii ts'a^{n}
na cwiluiitquieñe wats'om 'naa^{n}
nn'a^{n} judíos. Tco' xtye jo nnoom,
tso:

—Je'ndyo tue' nomjndaaya. Sa̱a̱
xe^{n} wja' na nntio' ts'o̱' nacjoom'm,
nncwando'nnaa^{n}'a^{n}. Cwa cja',
catio'ya' ts'o̱' nacjoom'm, quia jo'
nncwando'xcoom.
19 Ndo' teicantyja Jesús, tjantyjo̱o̱^{n}
naxe^{n}' tsa^{n}'ñee^{n} ñequio jâ nn'a^{n}
na cwilajomndyô̱ ñ'e^{n}ñê. 20 Luaa
tuii, jndyontyjo̱ cwii yuscu
naxe^{n}' Jesús na nioom wii'.
Yuscu'ñee^{n} jnda̱ canchoo'we chu
na tyoocameintyjee' na cwicaa
nioom'm. Jndyotseicandyoo'ñê,
t'uee^{n} 'ndyoo liaa' Jesús. 21 Ee
seitioom naquii' ts'oom: “Xe^{n} cwe'
na nnda̱a̱ nñequiuu'a lia^{n}'a^{n}, quia
jo' nn'ma^{n}ya.” 22 Taque^{n} Jesús
nty'iaa^{n}'a^{n} yuscu'ñee^{n}. Tsoom nnom:
—'U jndaaya, c'om' t'maa^{n}'ndyu'
ts'om'. Nc'e na matseiyu'ya ts'om'
ñ'e^{n}ndyo̱, jnda̱ n'ma^{n}'.
Ndo' mañejuu xje^{n}'ñee^{n} n'ma^{n}.
23 Jnda̱ tuee' Jesús waa' Jairo'ñee^{n},
tjaque^{n}'e^{n} naquii' w'aa. Nty'iaa^{n}'a^{n}
nn'a^{n} na cwitjo̱o̱' nmaa^{n}, ñequio
jndye nt'omche^{n} nn'a^{n} na tacwaxua
ndyuee. 24 Tsoom nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}:
—Calui'yo', ee nchii na jnda̱ tue'
yuscuchjoom'aa^{n}'. Cwe' watsoo.
Sa̱a̱ cwe' teincona jom. 25 Jnda̱ na
tjeii^{n}'e^{n} na^{n}'ñee^{n} ch'e^{n}, tjaque^{n}'e^{n}
yuu ndii' ts'oochjoo, t'uee^{n} ts'o̱.
Teintyja yu'ñee^{n}. 26 Cha'waa
ts'o̱ndaa'ñee^{n} t'om ñ'oom na tuii na
luaa'.

Sein'ma^{n} Jesús we na^{n}nchjaa^{n}

27 Na mawjaati Jesús ty'entyjo̱
we na^{n}nchjaa^{n} naxee^{n}'e^{n}. Jndeii
tyola'xuaana, tyoluena:
—Ta, 'u na cwiluiindyu' tsjaa^{n}
'naa^{n}' David na jndyowicantyjoo',
c'oom' na wi' ts'om' jâ.
28 Quia na tjaque^{n}'e^{n} quii' w'aa,
ty'entyjo̱ na^{n}nchjaa^{n}'ñee^{n} naxee^{n}'e^{n}.
Tsoom nda̱a̱na:
—¿Aa cwilayu'yo' na nnda̱a̱
nnts'aaya na nnty'ia'yo'?
T'o̱o̱na nnoom jluena:
—Ta, cwilayuu'â na nnda̱a̱ nntsa'.
29 Quia jo' tyenquioom'm
lua'nda̱a̱na, tsoom:
—Cats'aana' cha'xje^{n} na
cwilayu'ya n'om'yo'.
30 Mana tco'yana' n'omnda̱a̱
na^{n}'ñee^{n}. Ndo' tque^{n}tye^{n} Jesús
ñ'oom nda̱a̱na, tsoom:
—Cal'a'yo' cwenta na mei^{n}cwii
ts'a^{n} ticalanei^{n}'yo' nnom 'ñee^{n}
sein'ma^{n} 'o.
31 Sa̱a̱ yuu waa, jlui' na^{n}'ñee^{n}
jo' jo', to̱'na, tyot'oomna ñ'oom
ya cantyja 'naa^{n}'a^{n} cha'waa
ts'o̱ndaa'ñee^{n}.

Sein'ma^{n} Jesús ts'a^{n} na tileicatseinei^{n}

32 Xje^{n} na cwi'oo na^{n}'ñee^{n}, luaa
tuii, tquioñ'om nn'a^{n} cwii ts'a^{n} na
m'aa^{n} Jesús. Tileicatseinei^{n} na
maleiñ'oom jndyetia juu. 33 Quia
na jnda̱ tjeii^{n}'e^{n} jndyetia naquii'
ts'om tsa^{n}'ñee^{n}, jnaa^{n} na matseinei^{n}.
Tyueneii^{n} nn'a^{n}, jluena:
—Mei^{n} cha'waa ndyuaaya ndyuaa
Israel, tijoom ñenty'iaaya cwii
nnom cha'na luaa'.
34 Sa̱a̱ nn'a^{n} fariseos tuee'na ñ'oom
nacjoo' Jesús, jluena:
—Cantyja najndeii nquii na
cwiluiitquieñe nda̱a̱ na^{n}jndii, jo' na
macwjee^{n}'e^{n} na^{n}jndii naquii' n'om
nn'a^{n}.

Wi' ts'om Jesús nn'a^{n}

35 Tyomanom Jesús cha'tso
njoom t'ma^{n} ñequio njoom nch'u

ts'o̱ndaa Galilea. Tyo'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱
nn'aⁿ naquii' lan'om. Tyoñequiaaⁿ
ñ'oom naya cantyja na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om. Tyotsein'maaⁿ nn'aⁿ
ticwii cwii nnom tycu na wiina,
ñ'eⁿ ticwii cwii nnom na tajndeii'
n'omna na maquiina'. 36 Quia na
nty'iaaⁿ'aⁿ nn'aⁿ na jndyendye,
t'oom na wi' ts'oom naⁿ'ñeeⁿ ee
cwe' m'aⁿntjeiⁿtona ndo' tjaa 'ñeeⁿ
na nnteijndeii joona. Laxmaⁿna
cha'cwijom cwii tmaaⁿ' canmaⁿ
na tjaa 'ñeeⁿ juu na ya nnteix'ee.
37 Quia jo' to̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na ma'mo̱o̱ⁿ na
jndye nn'aⁿ mam'aⁿ na nndye ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om sa̱a̱ tijndye nn'aⁿ na
nntjei'yuu'ndye nda̱a̱na. Tsoom
ñ'oom tjañoom' nda̱a̱ nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê:
—Jeeⁿ ya jnda̱ tue' ntjom, sa̱a̱
naⁿntjom tijndyendyena. 38 Jo' chii
cala'ty'oondyo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
na jom cwentaaⁿ'aⁿ ntjom'ñeeⁿ, na
cajñoom nn'aⁿ na c'oocatyjeendye
ntjoom'm.

Macwjii'ñe Jesús canchoo'we nn'aⁿ nluiindye apóstoles

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Jesús tqueeⁿ'ñê jâ nn'aⁿ
canchoo'we. Tquiaaⁿ
cantyja najndeii na matseixmaaⁿ
nda̱a̱yâ na catjeii'â jndyetia naquii'
n'om nn'aⁿ, ndo' na cala'n'maaⁿyâ
nn'aⁿ cha'tso nnom ntycu na wiina
ñequio cha'tso nnom na tajndeii'
n'omna na maquiina'.
2 Nmeiiⁿ ncuee canchoo'wendyô
apóstoles na jñoom ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ.
Najndyee Simón, na mati jndyu
Pedro, jnda̱ we tyjeeⁿ Andrés, jnda̱
jo' Jacobo ñequio tyjeeⁿ Juan
ntseinda Zebedeo, 3 Felipe ñequio
Bartolomé, Tomás ñequio ja Mateo
na ñeto'ño̱ⁿ ts'iaaⁿnda̱a̱ nn'aⁿ, ndo'
Jacobo jnda Alfeo ñequio Lebeo,
tsaⁿ na cwiluena Tadeo, 4 Simón,
ts'aⁿ na ndii'ñe tmaaⁿ' nn'aⁿ partido
cananista, ndo' ñ'eⁿ Judas Iscariote,
tsaⁿ na tquiaa cwenta Jesús.

Majñom Jesús nn'aⁿ canchoo'wendye

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

5 Ndo' canchoo'wendyô jâ jñom
Jesús, jnda̱ tquiaaⁿ ñ'oom nda̱a̱yâ,
tsoom:
—Tintsaquie'yo' quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ na nchii nn'aⁿ judíos ndo'
tintsaquie'yo' naquii' meiⁿcwii
tsjoom 'naaⁿ nn'aⁿ samaritanos. 6 Sa̱a̱
catsa'yo' na m'aⁿ nn'aaⁿya, nn'aⁿ
Israel na cwiluiindyena cha'cwijom
canmaⁿ na jnda̱ tsuundye. 7 Ndo'
yocheⁿ na tsaco'ndii'ndyo', quia'yo'
ñ'oom, candu'yo' na jnda̱ tue'ntyjo̱
na nntsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om naquii'
n'om nn'aⁿ. 8 Cala'n'maⁿ'yo'
nn'aⁿwii ñequio nn'aⁿ na cho tycu
lepra. Calanlcwi'yo' l'oo. Catjei'yo'
naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ. Cha'xjeⁿ
na jnda 'o na cwe'yu naya na
matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om, malaa'ti'
quia' 'o na nndaa nt'omcheⁿ.
9 'Tintsacho'yo' s'om cajaⁿ, meiⁿ
s'om xuee, meiⁿ s'om wee na ñjom
chetsja' na ntyjaandyo'. 10 Meiⁿ
chetsja' tintsacho'yo' na tsa'yo' nato,
ñecwii ljo liaa, meiⁿ lcoom, meiⁿ
ts'ooml'eii. Ee ts'aⁿ na mandi'ntjom
nnom Ty'o̱o̱ts'om, tseixmaaⁿ na
co'ñoom na nleil'uee'ñê na macaⁿna'
jom.
11 'Ndo' meiⁿyuucheⁿ na
nntsaquie'yo', meiiⁿ tsjoom
t'maⁿ, meiiⁿ tsjoom chjoo, jo' jo'
cal'uee'ndyo' 'ñeeⁿ juu tseixmaⁿ

na ya ts'aⁿñe. Waa' tsaⁿ'ñeeⁿ
jo' caljoo'ndyo' hasta quia na
nlui'yo' tsjoom'ñeeⁿ. 12 Quia na
cwitsaquie'yo' naquii' w'aa'ñeeⁿ,
candu'yo' ndaa̱ nn'aⁿ na Ty'oo̱ts'om
matio'naaⁿñê joona. 13 Ndo'
xeⁿ w'aa'ñeeⁿ m'aⁿ nn'aⁿ na ya
nn'aⁿndye, quia jo' nluii cha'xjeⁿ
na cwindu'yo' na catio'naaⁿñe
Ty'oo̱ts'om joona. Saa̱ xeⁿ tic'omna
na ya nn'aⁿndyena, quia jo'
tixocaluii cha'xjeⁿ na cwindu'yo'.
14 Ndo' xeⁿ nnts'aana' na m'aaⁿ
'ñeeⁿ juu na tiñe'catseiljo 'o, oo
tiñe'candii ñ'oom na cwindu'yo',
quia na cwicalui'yo' w'aa'ñeeⁿ oo
tsjoom'ñeeⁿ cala'quia'yo' ts'ojndaa̱
na chuu' nc'ee'yo'. Ee na nl'a'yo'
na luaa' cwicalui'yuu'na' na
joona tiñe'cato'ñoomna ñ'oom'
Ty'oo̱ts'om na cwiñe'quia'yo'.
15 Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo̱,
juu xuee na nncu'xeⁿ Ty'oo̱ts'om
nn'aⁿ, mat'maⁿti nlco'wi'na' nn'aⁿ
tsjoom'ñeeⁿ yuu na tîcato'ñoom
nn'aⁿ ñ'oom naya, nchiiti na
nlco'wi'na' nn'aⁿ ndyuaa Sodoma
ñequio Gomorra na teiyo seityuii'
Ty'oo̱ts'om cwii cwii tsjoomna nc'e
na wi'ndye naⁿ'ñeeⁿ.

Nlco'wi'na' 'o

16 'Queⁿ'yo' cwenta, majñoo̱ⁿya
'o quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na wi'ndye.
Cwiluiindyo' cha'cwijom canmaⁿ
na m'aⁿ quii'ntaaⁿ lobo. Cwe' jo'
c'om'c'eendyo' cha'na catsuu
cha tiquiu'nn'aⁿna' 'o. Ndo'
c'om'yo' na tjaa mayaⁿ'yo' cha'na
catu'. 17 Matsjoo̱ cal'a'yo' cwenta
naⁿ'ñeeⁿ ee nnc'oochona 'o ndaa̱
naⁿmaⁿn'iaaⁿ ndo' nla'sei'na 'o
meiiⁿ naquii' lan'om 'naaⁿna.
18 Ndo' nnc'oochona 'o jo ndaa̱
gobiernom ñequio jo ndaa̱ nn'aⁿ
na cwiluiit'maⁿndyeti nc'e
cwila'xmaⁿ'yo' cwentaya. Jo'
na ññequiaana' na wanaaⁿ na
nntjei'yuu'ndyo' cantyja 'naⁿya
ndaa̱ naⁿ'ñeeⁿ ndo' mati ndaa̱ nn'aⁿ
na tyoocandaa ñ'oom' Ty'oo̱ts'om.
19 Saa̱ tinc'om'yo' ñ'omtiuu ñ'oom
na nntjei'yuu'ndyo' oo chiuuya
nlanchu'yo' ñ'oom. Ee nquii
Ty'oo̱ts'om m'moo̱ⁿ naquii' n'om'yo'
cwaaⁿ ñ'oom na nndu'yo' quia na
je' mamacaⁿna' na nntjei'yuu'ndyo'.
20 Ee ñ'oom na nndu'yo' nchii
na jndo̱' n'om' ncjo'yo' ee nquii
Espíritu na cwiluiiñe Ty'oo̱ts'om
nntseijnoo̱ⁿ'o̱ⁿ n'om'yo' cwaaⁿ
ñ'oom nnt'o̱'yo'.
21 'Ee ntseinda ts'aⁿ ññequiana
cwenta tyjeena na nla'cuee'
naⁿmaⁿn'iaaⁿ juu. Ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ
na ññe'quiana cwenta ndana na
cwje. Ndo' nda nn'aⁿ nla'wendyena
nacjoo tyendyeena cha cwje
naⁿ'ñeeⁿ. 22 Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ
nnc'omna na jndoona 'o, nc'e na
cwilaxmaⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Saa̱
juu ts'aⁿ na tyeⁿ cwiljoo'ñe ñ'eⁿndyo̱
hasta na macanda̱, tsaⁿ'ñeeⁿ
nlui'n'maaⁿñe. 23 Quia cwita'wi'na
'o na m'aⁿ'yo' cwii tsjoom, calui'yo'
jo' jo', catsa'yo' cwiicheⁿ tsjoom.
Ee ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjoo̱,
tyoolui'ñ'eⁿ njoom ndyuaa Israel
na nntjei'yuu'ndyo' ndaa̱ nn'aⁿ
ndo' ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee nncwjannda'a.
24 Tsoti Jesús ñ'oom tjañoom' ndaa̱
jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô̱ ñ'eⁿñê.
Tsoom:
—Juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ'
ticaluiit'maⁿñê, ee nquii maestro

'naan'an cwiluiit'manñeti nchiiti jom.
Ndo' mati juu ts'an na mandi'ntjom
ticaluiit'manñê, ee nquii patrom
'naan'an t'manti cwiluiiñe nchiiti jom.
25 Juu ts'an na matsei'naan' matsona'
na catjoom cha'xjen na matjom
maestro 'naan'an. Ndo' mati juu ts'an
na mandi'ntjom maty'iomna' na
cjaawinoom cha'xjen na mawinom
ts'an na mandi'ntjoom nnom. Ndo'
nquii ts'an na cwiluiitquieñe cwii
w'aa, xen nlue nn'an na cwiluiiñê
tsanjndiitquiee, majndeiitichen
tinluena ñ'oomwi' nacjoo nn'an
wan'an.

'Ñeen juu laxmaanya na c'o̱o̱nya na nquiaaya

(Lc. 12:2-9)

26 'Quia jo' tintyue'yo' ljo' na nl'a
nn'an 'o. Ee cha'tso na wanty'iuu'
m'aana' je', maxjen nleitquioo'.
Ndo' mein tjaa'nan cwii na cwe'
nty'iu tuii na tixocwitquioo'na'.
27 Cwe' jo' joo ñ'oom tjañoom' na
matseina̱nya nda̱a̱'yo', 'o calanein'
ndyeyu'yo' nda̱a̱ nn'an. Ndo' ñ'oom
na matseina̱nya nda̱a̱'yo' na
ñencjo'yo', candu'yo' na candye
cha'tso nn'an. 28 Tinc'om'yo' na
nquia'yo' joo nn'an na cwila'cwjee
nc'iaa ee tixonda̱a̱ nla'catsuuna
añmaan nn'an. 'O je' c'om'yo' na
nquia'yo' nquii Ty'o̱o̱ts'om ee jom
waa najnein na nncjoom'm ts'an quii'
b'io, na nntsuuñe añmaan' ts'an na
macanda̱.
29 'O manquiu'yo' na meinchjoo
ticajnda cwiwil'ua we cantsaa
nch'u. Sa̱a̱ nquii Tsotye'yo'
Ty'o̱o̱ts'om mach'een cwenta
jooyo'. Meincwiindye jooyo' xocue'
na ticaljeiin. 30 Mati ticwii cwii
soonquen'yo' majndaa' ntyjeen ljo'
joona'. 31 Cwe' jo' tilacatyuendyo'
ee jndandyo'ti'yo' ntyjeen nchiiti
cantsaa nch'u.

Catjei'yuu'ndyo̱ cantyja 'naan' Jesucristo

(Lc. 12:8-9)

32 'Ndo' meincwi'ñeenchen ts'an na
nncwji'yuu'ñe cantyja 'nanya jo
nda̱a̱ nn'an, ja nncwji'yuu'ndyo̱ na
mawajnan'a jom jo nnom Tsotya̱aya
na m'aan cañoom'luee. 33 Sa̱a̱ 'ñeen
ts'an na nncwji'ñe cantyja 'nanya jo
nda̱a̱ nn'an, mati ja nncwji'yuu'ndyo̱
na ticwajnan'a jom jo nnom
Tsotya̱aya na m'aan cañoom'luee.

Cantyja 'naan' Jesús mato̱n'na' nn'an

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 'Ticala'tiuu'yo' na jndyo̱o̱
tsjoomnancue na ya nnc'om nn'an
ñ'en nc'iaana. Ee ja nchii na jndyo̱o̱
na caljoya n'om nn'an ñequio
nc'iaana. Ee cantyja 'nanya nnc'om
nn'an na jndoondye ntyjeena. 35 Ee
cantyja 'nan ja nnto̱n'na' tsans'a ñ'en
tsotyeen, mati tsanscu ñ'en tsoñeen,
ndo' tsannntsa ñ'en sta̱xeen'en.
36 Cwe' jo' cwii cwii ts'an na
matseiyu' ñ'endyo̱, nquiee nn'an
wan'an nla'jndoona jom.
37 'Ñeen juu ts'an na jndati
ntyjii tsotye, tsondyee, nchiiti
ja, tsan'ñeen titseixmaan na
nnc'oomñê cwentaya. Mati juu
ts'an na jndati ntyjii ñ'en ti'jnda,
oo nomjnda, nchiiti ñ'endyo̱ ja,
tsan'ñeen ticatsona' na nnc'oomñe
cwentaya. 38 Ndo' meincwi'ñeenchen
ts'an na nntseijomñe cantyja na
mats'aa, xen tiljoya ts'om nawi' na
matjom cantyja 'nanya, meiin cue',

tsa^{n}'ñee^{n} ticatsona' na nntseixmaa^{n}
cwentaya. 39 Ee mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n}
ts'a^{n} na mañequiaañe na catjom
ljo' na nntjom nc'e na m'aa^{n}
cantyja 'na^{n}ya, nlui'n'maa^{n}ñe
tsa^{n}'ñee^{n}. Ndo' mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n}
ts'a^{n} na mal'uee'ñe che^{n}nquii chiuu
nlui'n'maa^{n}ñê, majo'to jo' nntsuuñê.

Naya na cwicandaa nn'a^{n}

(Mr. 9:41)

40 'Mei^{n}quia ts'a^{n} na matseiljo 'o,
mati ja matseiljo tsa^{n}'ñee^{n}. Ndo'
juu ts'a^{n} na matseiljo ja, mati
matseiljo tsa^{n}'ñee^{n} Tsotya̱ya na jñom
ja. 41 Mei^{n}quia ts'a^{n} na matseiljo
cwii profeta na mañequiaa ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om, juu naya na macandaa'
cwii profeta, majo'ti nndaa' tsa^{n}'ñee^{n}.
Ndo' mei^{n}quia ts'a^{n} na matseiljo
cwii ts'a^{n} na m'aa^{n} cantyja na
maty'iomyana', nc'e na manty'iaa^{n}'a^{n}
na ya mach'ee tsa^{n}'ñee^{n}, mañejuu
naya na macandaa' ts'a^{n} na ya
mach'ee, majo'ti nnda' tsa^{n}'ñee^{n}.
42 Ndo' mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
mach'ee naya meii^{n} ñe'chjoowi'
ndaatioo tei^{n} na nnc'uu cwii
ts'a^{n} na tit'ma^{n} cwiluiiñe nc'e na
matseijomñe ñ'e^{n}ndyo̱, ñ'oom
na mayuu' na matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo',
tsa^{n}'ñee^{n} waa naya 'naa^{n}'a^{n}.

Juan jñoom nn'a^{n} na m'aa^{n} Jesús

(Lc. 7:18-35)

11 Quia na jnda̱ t'mo̱^{n} Jesús
ñ'oommei^{n}' nda̱a̱ jâ nn'a^{n} na
canchoo'wendye na cwilajomndyô̱
ñ'e^{n}ñê, quia jo' jluee^{n}'e^{n} jo' jo'. Tjaa^{n}
na m'mo̱o̱^{n} ndo' na nñequiaa^{n} ñ'oom
naquii' njoom ndyuaa'ñee^{n}.
2 Juan tsa^{n} na tyotseits'oomñe
nn'a^{n}, m'aa^{n} w'aancjo quia na jñee^{n}
ñ'oom cantyja 'naa^{n}' ts'iaa^{n} na
tyoch'ee Cristo. Jñoom we nn'a^{n} na
cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê na c'oota'x'ee
cwii ñ'oom 'ndyoo Jesús. 3 Jluena:
—¿Aa 'u cwiluiindyu' Cristo na
nncwjee'cañoom tsjoomnancue, oo
aa nncwindo̱o̱'â cwiiche^{n}?
4 T'o̱ Jesús nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}, tsoom:
—Catsa'yo' ndo' candu'yo'
nnom Juan cantyja ñ'oom
naya na cwindye'yo' ndo' na
cwinty'ia'nda̱a̱'yo' na jndye nn'a^{n}
cwin'maa^{n}. 5 Ndo' candu'yo' nnoom
nn'a^{n} na ñet'om na nchjaa^{n} jnda̱
teitquioo. Nn'a^{n} na ñet'om na ntjei^{n}
nc'ee' je' ya cwi'ooca'. Nn'a^{n} na
ñecho tycu lepra, je' jnda̱ ljuu'ndye.
Nn'a^{n} na ñet'om na cantaa, je' ya
cwindye. Ndo' nn'a^{n} na jnda̱ tja̱, je'
jnda̱ cwita'ndo'xcona. Ndo' joo nn'a^{n}
na nty'iaandye jnda̱ macwindyena
ñ'oom naya na macwji'n'maa^{n}ñe
Ty'o̱o̱ts'om joona. 6 Ndo' neii^{n}' ts'om
ts'a^{n} na ñe'cwii matseitiuu cantyja
'na^{n}ya ee juu xotseijnaa^{n}'na'.
Ñ'oommei^{n}' seinei^{n} Jesús nda̱a̱
nn'a^{n} na jñom Juan.
7 Quia na jnda̱ ty'elcwee' na^{n}'ñee^{n},
to̱' Jesús na matseineii^{n} nda̱a̱ tmaa^{n}'
nn'a^{n} na m'a^{n} nacañom'm cantyja
'naa^{n}' Juan. Tsoom:
—¿Chiuu waa na saacanty'ia'yo'
na sa'yo' na m'aa^{n} Juan jo ndo'
yuu tjaa nn'a^{n} c'om? ¿Aa nty'ia'yo'
na jom ts'a^{n} na we waa na
matseinei^{n} cha'cwijom cwii tsmaa^{n}
na maleiñ'oomñe jndye? Ntyjii
nchii jo'. 8 Quia jo' ¿chiuu waa
na saacanty'ia'yo' na sa'yo'? ¿Aa
nty'ia'yo' cwii ts'a^{n} na cwee liaa na
jnda? Ntyjii nchii jo'. Ee 'o nquiu'yo'
na macanda̱ nn'a^{n} na tjacantyja na
t'ma^{n} n'iaa^{n}, joona cwicwee'na liaa

jnda ñequio nn'aⁿ w'aana. 9 Quia
jo' ¿chiuu waa na saacanty'ia'yo'?
¿Aa nty'ia'yo' cwii profeta? Ja ntyjii
na jo'. Ndo' jom t'maⁿti cwiluiiñê
nchiiti nt'omcheⁿ profeta. 10 Ee
ljeii 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om matseineiⁿna'
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Luaa matsona':
Ja majño̱o̱ⁿñetya̱ya cwii moso
'naⁿya na wjaajndyee jo njom'.
Jom nncwji'yuu'ñê cantyja 'naⁿ',
cha nnc'omc'eendye nn'aⁿ
quia na nncue'cañoom'.
11 Ndo' tsotiche^n Jesús:
—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo̱o̱,
tijoom ñeteitquioo'ñe cwii ts'aⁿ
na t'maⁿti cwiluiiñe quii'ntaaⁿ
cha'tsondye nn'aⁿ cha'na juu Juan,
ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ. Sa̱a̱
meiiⁿ na ljo', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na jnda̱ tjaquiee'ñe cantyja
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om, meiiⁿ
tit'maⁿ cwiluiiñe, sa̱a̱ t'maⁿti
cwiluiiñe, nchiiti Juan.
12 Ndo' seineiⁿti Jesús, tsoom:
—Quia na to̱' Juan na
tyotseits'oomñe nn'aⁿ teitquioo'
na cwila'jnda̱ nn'aⁿ na
nnc'ooquiee'ndyena cantyja na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om hasta
xjeⁿ je'. Ndo' naⁿ'ñeeⁿ cwiqueⁿ
n'omna na nnaⁿjnda̱na cha nnda̱a̱
nla'xmaⁿna cantyja 'naaⁿ' juuna'.
13 Cha'tso ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
tyotjeii'yuu'ndye profetas ñequio
ljeii na tqueⁿ Moisés tjoom' t'mo̱o̱ⁿna'
cantyja na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
Ndo' quia na tyjee' Juan, jom t'mo̱o̱ⁿ
na jnda̱ tue'ntyjo̱ na mamatsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om. 14 Toom cwe' nlayu'yo'
na Juan matseinoomñê cwentaa'
profeta Elías tsaⁿ na waa ñ'oom na
nndyonnda'. 15 'Ñeeⁿ juu na niom lue'
n'om lua'qui na nndii, candii.
16 '¿Ljo' ñ'oom na nntseijo̱o̱ⁿ'a
cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ
tiempomeiiⁿ? Joona matseijomna'
cha'na yocanch'u na cwinquioo'
naquii' tsjoom. 17 Cwila'xuaana
nda̱a̱ nc'iaana, cwiluena: "Ñetjo̱o̱'â
tsmaaⁿ juu som na cwitjo̱' na
toco ts'aⁿ sa̱a̱ 'o tîcala'jnom'yo'.
Jnda̱ chii ñetjo̱o̱'â som ts'oo,
sa̱a̱ 'o tîcatyuee'yo'." 18 Maluaa'
matseijomna' na cwil'a nn'aⁿ na m'aⁿ
tiempomeiiⁿ. Ee tyje'cañoom Juan
quii'ntaaⁿ'yo', t'oom cha'cwijom
ts'aⁿ na chjoo' ts'om. Tîcwaaⁿ'aⁿ
nantquie na ya, meiⁿ tîc'om
winom. Sa̱a̱ 'o cwindu'yo' tsaⁿjndii
matseixmaaⁿ. 19 Jnda̱ jo' tyja̱caño̱o̱ⁿ
nnco̱ na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee. Ja matseijomndyo̱
ñ'eⁿ nn'aⁿ, macwa'a ñ'eⁿndyena.
Sa̱a̱ 'o cwindu'yo' cantyja 'naⁿya:
"Luaa' ts'aⁿ jeeⁿ cwa', jeeⁿ 'uu.
Juu jeeⁿ ya matseix'iaa'ñe ñ'eⁿ
nn'aⁿ na cwila'tjo̱o̱ndye nnom
Ty'o̱o̱ts'om ñequio nn'aⁿ na
cwito'ñoom ts'iaaⁿnda̱a̱ nn'aⁿ
cwentaa' gobiernom." Sa̱a̱
tints'aa, ee cwiwitquioo' na jndo̱'
ts'om Ty'o̱o̱ts'om ee cha'tso na
matseijndaa'ñê ma'mo̱ⁿna' na ljo'.

Njoom na m'aⁿ nn'aⁿ na tiñe'cala'canda̱

(Lc. 10:13-15)

20 Jnda̱ chii to̱' Jesús na
matseitiaaⁿ'aⁿ nn'aⁿ njoom yuu na
jndyeti ts'iaaⁿ s'aaⁿ na ma'mo̱ⁿna' na
tseixmaaⁿ najndeii Ty'o̱o̱ts'om ee na
tîcalcwe' n'om naⁿ'ñeeⁿ. Matsoom:
21 —Jee jndo'cheⁿ'yo' 'o nn'aⁿ
tsjoom Corazín. Jee jndo'cheⁿ'yo'
'o nn'aⁿ tsjoom Betsaida. Ee
quii'ntaaⁿ'yo' jndye ts'iaaⁿ t'maⁿ

s'aa saa tîcalcwe' n'om'yo'. Xen
s'aa ts'iaanmeinˈ quii'ntaan nn'an
tsjoom Tiro ñ'en Sidón, tyuaa'ti jnda
tcwee'na liaa tsja' ndo' jnda tioona
tsjaa' nquenna na cwit'moonna
na cwilcwe' n'omna. 22 Nndye'yo'
nntsjoo, xuee na nncu'xen
Ty'ootsˈom nn'an t'manti nlco'wi'na'
'o nchiiti nn'an tsjoom Tiro ñ'en
Sidón. 23 Ndo' 'o nn'an tsjoom
Capernaum, ¿aa cwila'tiuu'yo' na
cañoom'lueechen nntseiwendyena'
'o cwe' ee na jndye ts'iaan s'aaya
quii'ntaanˈyo'? Maxjen nntiom
Ty'ootsˈom 'o yuu na meindoo'
l'oo. Mana ntsuuñ'en tsjom'yo'
Capernaum. Xen nn'an na ñet'om
tsjoom Sodoma nty'iaana ts'iaan
t'man cha'na s'aaya quii'ntaanˈyo',
ndicwan waa tsjoomna xjen je'chen.
24 Nndye'yo' nntsjoo xuee na
nncu'xen Ty'ootsˈom nn'an t'manti
nlco'wi'na' 'o nchiiti nn'an na
ñet'om ndyuaa tsjoom Sodoma.

Quio'yo' na m'aanya ndo' nliu'yo' na nnta'jndyee'yo'

(Lc. 10:21-22)

25 Ndo' majuu xjenˈñeen to' Jesús
na matseineiin nnom Ty'ootsˈom,
tsoom:
—Matseit'maanˈndyo 'u
Tsotyaya na cwiluiindyu' na
matsa'ntjom' cañoom'luee ñequio
nnom tsjoomnancue. Ee 'u jnda
tanty'iuu'ndyu' ñ'oommeinˈ ndaa
nn'an na jndo' n'om ñequio nn'an
na jeen t'man cwila'nonˈ, saa jnda
seicanoonˈ joona' ndaa nn'an na cje
cwil'a. 26 Mayuu' Ta, ee luaa' waa
na tjawee' ts'om'.
27 Tsonnda' Jesús ndaa nn'an na
cwila'jomndye ñ'enñê:
—Cha'tso na cwila'xman najnda,
Tsotyaya Ty'ootsˈom jnda tquiaan
joona' l'ooya. Tjaa 'ñeen tsei'nonˈ
chiuu tseixmanya na cwiluiindyo
Jnaan, macanda nquen ntyjeen.
Mein tjaa 'ñeen tsei'nonˈ chiuu
tseixman Tsotyaya, macanda ja
na cwiluiindyo Jnaan mantyjiiya.
Mati meincwi'ñeenchen ts'an na l'ue
ts'oon na nntsei'nonˈ chiuu tseixman
Tsotyaya mañequia na nntsei'nonˈ.
28 Quio'yo' na m'aanya cha'tsondyo'
na jnda teijndya'yo' cantyja 'naan
jnanˈyo' na joona' matseijaa'ñena'
nacjo'yo' cha'cwijom xuu na
tileicananˈyo' ndo' ja nñequiaya na
nnta'jndyee'yo'. 29 Calajomndyo'
ñ'endyo cha'na cwila'jomndye
quioo'ndyo na ljoyu cwil'a
ts'iaan. Ndo' quiaandyo' na
nnta'jnanˈyo' cantyja 'nanya. Ee
ja tinc'uaa' ts'oonya ndo' m'aanya
na wi' ts'oonya 'o. Ndo' nliu'yo'
na nnta'jndyee añmaanˈyo'.
30 Ee na nlax'iaa'ndyo' ñ'endyo
xocanchjena' 'o cha'na manchje
ts'oom na ljo cantya' quioo'ndyo.
Ndo' ñ'oom na maquanya ndaa'yo'
cwe' na ya ya xjen jnda'yo'.

Ty'ioo'ndyena xu'lquee xuee na cwita'jndyee nn'an

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Luaa tuii cwii xuee
na cwita'jndyee nn'an.
Mawinom Jesús yuu waa ntjom
lquee trigo. Ndo' jâ nn'an na
cwilajomndyô ñ'enñê na ñe'jndoo'â,
too'â tyotyjaayâ xu'lquee.
Tyoty'ueendyô, tyotquiaayâ joona'.
2 Ndo' nn'an fariseos quia na
nty'iaana na luaa' cwil'aayâ, jluena
nnom Jesús:

—Que^{n}' cwenta, nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ndyu' cwil'ana yuu na ticaty'iomna' xuee na cwita'jndyee nn'a^{n}.
3 T'o̱o̱^{n} nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}, tsoom:
—'O, ¿aa tyoola'na^{n}'yo' ñ'oom chiuu s'aa David ñequio nn'a^{n} na ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê na ñe'jndo'na? Sa̱a̱ tyoolancjoo'ndyo' cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
4 Ee tjaque^{n}'e^{n} wats'om cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om, tcaa^{n} ntyoo' nnom tyee. Tcwaa^{n}'a^{n} joona' ndo' mati tquiaa^{n} na tcwa' nn'a^{n} na ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê. Ndo' ntyoo'ñee^{n} na jnda̱ tque^{n} nn'a^{n} joona' nnom Ty'o̱o̱ts'om, ticwanaa^{n} na nlcwa' mei^{n}nquia ts'a^{n}. Macanda̱ nquiee ntyee wanaa^{n} na nlcwa'na.
5 Ndo' cwaa^{n}ti jnda̱ jla'na^{n}'yo' naquii' ljeii na tque^{n} Moisés na matsona' na nquiee ntyee jndye ts'iaa^{n} cwil'ana naquii' wats'om t'ma^{n} na cwindye'ntjomna juu xuee na cwita'jndya̱a̱ya. Sa̱a̱ tjaa jnaa^{n}na na ljo' cwil'ana. 6 Je' nndye'yo' nntsjo̱o̱, ljoo jnda̱ tyja̱caño̱o̱^{n}ya naquii' ntaa^{n}'yo' na t'ma^{n}ti cwiluiindyo̱ nchiiti juu wats'om t'ma^{n} na jee^{n} cwila't'maa^{n}'ndyo'. 7 'O tyoola'no̱^{n}'yo' ljo' ñe'catso ñ'oomwaa na tso Ty'o̱o̱ts'om: "Ja cajndati ntyjii na nnc'om'yo' na wi' n'om'yo' nc'ia'yo' nchiiti na cwiñe'quia'yo' quioo' na cwila't'maa^{n}'ndyo' ja." Xe^{n} jla'no̱^{n}'yo' ñ'oomwaa' tixoque^{n}'yo' xje^{n} nn'a^{n} na tjaa jnaa^{n}. 8 Nc'e na luaa' waa, ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee waa na matseixma^{n}ya na nntsjo̱o̱ ljo' cal'a nn'a^{n} xuee na cwita'jndya̱a̱ya.

Sein'ma^{n} Jesús ts'a^{n} na ntjei^{n} ts'o̱

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

9 Jnda̱ chii jlui' Jesús jo' jo'. Tjaa^{n}, tjaque^{n}'e^{n} wats'om 'naa^{n}na. 10 Ndo' jo' jo' m'aa^{n} cwii tsa^{n}s'a na ntjei^{n} ts'o̱. Ndo' nn'a^{n} fariseos na m'a^{n} wats'om'ñee^{n} jee^{n} tyol'ueendyena chiuu nl'ayoona na nñe'quiana cwenta Jesús. Ta'x'eena nnoom, jluena:
—Juu xuee na cwita'jndya̱a̱ya ¿aa maty'iomna' na nntsein'ma^{n} ts'a^{n} ts'a^{n}wii', oo aa tis'a?
11 T'o̱ Jesús nda̱a̱na, matsoom:
—Cala'tiuu'yo', xe^{n} m'aa^{n} cwiindyo' 'o na m'aa^{n} catsma^{n} tsmei^{n}', ndo' xe^{n} nncju'na' juuyo' ts'om tsue'tsjoom, ¿aa nchii nntseityua' na wja'cwji' juuyo' meii^{n} juu xuee na cwita'jndyee nn'a^{n}?
12 Nquii Ty'o̱o̱ts'om jndati ntyjee^{n} cwii ts'a^{n} nchiiti cwe' catsma^{n}. Jo' chii maty'iomna' na cateijndeii ts'a^{n} x'iaa^{n}'a^{n} nawi' na matjom, meii^{n} juu xuee na cwita'jndyee nn'a^{n}.
13 Quia jo' tsoom nnom ts'a^{n}wii':
—Catseiliuu' ts'o̱'.
Mana seiliuu ts'o̱. Mañoom' tco'yana' cha'xje^{n} cwiiche^{n} ts'o̱o̱^{n}.
14 Ndo' fariseos'ñee^{n} jlui'na. Jla'tjomndyena, to̱'na tyo'ma^{n}na chiuu nl'ayoona na nla'cuee'na Jesús.

Ñ'oom na tyoñequiaa Isaías cantyja 'naa^{n}' Jesús

15 Sa̱a̱ sei'no̱^{n}' Jesús na luaa' ñecal'ana ñ'e^{n}ñê. Jo' chii jluee^{n}'e^{n} jo' jo' ndo' jndye nn'a^{n} ty'entyjo̱na naxee^{n}'e^{n}. Sein'maa^{n} cha'tso nn'a^{n}wii. 16 Ndo' tque^{n}tyee^{n} ñ'oom nda̱a̱na na ticat'oomna ñ'oom 'ñee^{n} cwiluiiñê. 17 Ndo' na luaa' tsoom, seicanda̱a̱'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, na matsona':
18 Luaa ts'a^{n} na jnda̱ tjeii'ndyo̱ cwentaya na cwiluiiñê na mandi'ntjoom no̱o̱^{n}.

Jnda ntyjiiya jom ndo' jeeⁿ
neiⁿya cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
Nñequiaya Espíritu Santo na juu
nnc'oomñe ñ'eⁿñê.
Ndo' nñequiaaⁿ ñ'oomya chiuu
waa na maty'iomyana' ndaa
nn'aⁿ na nchii judíos.
19 Jom xocatseintja'ñê, meiⁿ
xocatseijndeii' 'ñom. Ndo'
xocaljei' jom ts'om nataa na
macwjaa'ñê tia' nn'aⁿ.
20 Xoco'weeⁿ'eⁿ ts'aⁿ na titeyⁿ
matseiyu' na juu matseijomna'
cha'na tsmaaⁿ na jnda
tomndyaa.
Ee jom jaateijndeiityeeⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ.
Meiⁿ xotseicanduu'ñ'eeⁿ cantyja
'naaⁿ' ts'aⁿ na tixuee naquii'
ts'om na juu matseijomna'
cha'na chom canti na
ncuencue canduu'.
Ee jom nñequiaatyeeⁿ naxuee
naquii' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ.
Jo' chii nnts'aaⁿ na nnaⁿjndeii
cantyja na maty'iomyana'
naquii' n'om nn'aⁿ.
21 Ndo' nn'aⁿ na nchii judíos
nla'cantyjaa' n'omna jom.

Cwilueyoona na Jesús
tsaⁿjndiitquiee matseixmaaⁿ
(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Tquioñ'omna cwii ts'aⁿ na
m'aaⁿ Jesús na jnda tuo naⁿjndii
naquii' ts'om. Tsaⁿ'ñeeⁿ nchjaaⁿ'aⁿ
ndo' tileicatseineiiⁿ l'a naⁿjndii'ñeeⁿ.
Sein'maⁿ Jesús jom. Quia
jo' too'ⁿo'ⁿ na matseineiiⁿ ndo'
teitquioo'nnaaⁿ'aⁿ. 23 Nto' cha'tso
nn'aⁿ na nty'iaa na luaa' tuii, jeeⁿ
tjawee' n'omna. Jluena:
—¿Aa nts'aacheⁿna' na tsaⁿm'aaⁿ'
cwiluiiñê nquii na meindoo'a
na nluiiñe tsjaaⁿ David na
jndyowicantyjoo'?
24 Ndo' nn'aⁿ fariseos, quia
jndyena ñ'oomwaa', tyoluena:
—Tsaⁿs'am'aaⁿ' matseixmaaⁿ
najndeii Beelzebú nquii
tsaⁿjndiitquiee. Jo' chii cwicandaa
macwjeeⁿ'eⁿ naⁿjndii naquii' n'om
nn'aⁿ.
25 Sei'noⁿ' Jesús ñ'oom na
tyom'aaⁿ' n'omna. Tsoom ndaana:
—Xeⁿ m'aaⁿ cwii gobiernom na
cwitoⁿ'ndye nn'aⁿ 'naaⁿ'aⁿ, nt'om
cwi'oo nacjoom'm ndo' nt'om
cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ndo' na
luaa' waa xocaljoo'ñetyeeⁿ ts'iaaⁿ.
Ndo' cha'na nn'aⁿ na ñecwii
tsjoom oo nn'aⁿ na ñe'cwii
w'aa, xeⁿ cwila'ntja'ndyena,
maxjeⁿ nntoⁿ'ndyena. Ndo' na ljo'
cwila'tyuii'ndye cheⁿnquieena. 26 Ee
xeⁿ na mayuu' cha'na cwindu'yo' na
nquii tsaⁿjndiitquiee macwjeeⁿ'eⁿ
ntyje naⁿjndiiñê naquii' n'om
nn'aⁿ, quia jo' ma'moⁿna' na
matseityuii'ñe cheⁿnqueⁿ. ¿Chiuu
nnts'aayom na nljotyeⁿ cantyja
najneiⁿ na matsa'ntjoom? 27 'O
cwindu'yo' na ja cwe' cantyja
najndeii Beelzebú jo' na macwjii'a
naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ. Xeⁿ
na mayuu' na ljo', quia jo' mati
nc'iaa'yo', ñequio najndeii jom
cwitjeii'na naⁿjndii naquii' n'om
nn'aⁿ. Saa nc'e na tiyuu' na
ljo', cantyja na cwil'a nquieena
cwilui'yuu' na tixcwe cwitjei'yo'
cwenta. 28 Saa nc'e ja ñequio
najndeii Espíritu na cwiluiiñe
Ty'oots'om, jo' na macwjii'a
naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ, jo' chii
ma'moⁿna' juu na matsa'ntjom
Ty'oots'om, jnda tyjee'cañoomna' 'o.

29 ’Cwii tsanchʼue xondaa
nncjaaquenʼen waaʼ tsʼan na waa
najndeii na nncwjeenʼen ʼnaanʼ. Saa
xen nntseityenjñeen tsanʼñeen quia joʼ
nndaa na nncwjiʼñʼeen ʼnaanʼ.
30 ’ʼÑeen juu na ticʼoomñe cantyja
ʼnanya, maxjen mʼaan nacjoya.
Ndoʼ ʼñeen juu na ticatseitjom
nnʼan ñʼenndyo, jom machʼeen na
matseilcweʼnaʼ nnʼan na ticalaʼyuʼna
ñʼenndyo.
31 ’Joʼ chii matsjoo ndaaʼyoʼ,
Tyʼootsʼom nntseitʼman tsʼoom
chaʼtso jnan na cwilaʼxman nnʼan
ñequio chaʼtso ñʼomntjein na
cwiluena. Saa meincwiʼñeenchen tsʼan
na matseinein ñʼoom wiʼ nacjooʼ
Espíritu Santo, tsanʼñeen xocatseitʼman
tsʼom Tyʼootsʼom. 32 Ndoʼ
meincwiʼñeenchen tsʼan na matseinein
ñʼoom wiʼ nacjo ja na cwiluiindyo
tsʼan na jnan cañoomʼluee, nndaa
nntseitʼman tsʼom Tyʼootsʼom
tsanʼñeen. Saa meincwiʼñeenchen
tsʼan na matsoyuu na cwiluii tsʼiaan
ʼnanya cweʼ cantyja najndeii tsanjndii,
tsanʼñeen matseinein ñʼoom wiʼ
nacjooʼ Espíritu Santo. Ndoʼ na ljoʼ
tijoom nntseitʼman tsʼom Tyʼootsʼom
tsanʼñeen, meiin tiempomeiinchen
ndoʼ meiin ncuee na jnda ntycwii
tsjoomnancue.

Ñʼoom tjañoomʼ cantyja ʼnaanʼ taaʼ tsʼoom

(Lc. 6:43-45)

33 ’Quia joʼ seinein Jesús cwii ñʼoom
tjañoomʼ na macanaʼ na catjeiiʼna
cwenta cantyja ʼnaanʼan. Seijoomʼñe
nquen chaʼcwijom cwii tsʼoom na ya
taaʼnaʼ. Tsoom:
—Xen cwintyʼiaʼyoʼ na ya ta na
ntyja cwii tsʼoom, cwilaʼnonʼyoʼ
na mati nquii tsʼoom cwiluiiñenaʼ
tsʼoom na ya. Ndoʼ xen cwintyʼiaʼyoʼ
na tisʼa ta na ntyja cwii tsʼoom,
cwilaʼnonʼyoʼ na mati tisʼa
tsʼoomʼñeen. Ee cantyja chiuu waa
ta na machʼee cwii cwii tsʼoom joʼ
nntaʼjnanʼyoʼ cwaan tsʼoom na ya
ndoʼ cwaan tsʼoom na tisʼa. 34 Chaʼna
catsuutsja jeen wjee ndaaʼndyooyoʼ,
maluaaʼ matseijomnaʼ ʼo. Chiuu
nlʼaʼyoʼ na nlaneinʼyoʼ ñʼoom ya
ndoʼ naquiiʼ nʼomʼyoʼ tooʼchen natia.
Ee cantyjati na matseitiuu tsʼan
naquiiʼ tsʼoom, mantyja joʼ ñʼoom
na cwicaluiʼ ʼñom. 35 Juu tsʼan na
ya tsʼanñe matseinein ñʼoom ya
ee naquiiʼ tsʼoom cwinan naya na
matseitioom. Saa juu tsʼan na tia
tsʼanñe matseinein ñʼoom tia ee
naquiiʼ tsʼoom cwinan natia na
matseitioom. 36 Nndyeʼyoʼ nntsjoo,
juu xuee na nncuʼxen Tyʼootsʼom
nnʼan, quia joʼ nñequiana cwenta
nnoom cantyja ʼnaanʼ cwii cwii
ʼndyo ñʼoom na cweʼ tsʼiaanʼndyo
na ñejlaʼneinna. 37 Ee cantyjati
ñʼoom na cwilaneinʼyoʼ, Tyʼootsʼom
nncuʼxeen ʼo. Ñʼoom na ya na
cwinduʼyoʼ nncwañoomʼnaʼ ʼo.
Ndoʼ ñʼoom tia na cwinduʼyoʼ
nntʼuiityenaʼ ʼo.

Cwitan nnʼan na catsʼaan cwii ʼnaan

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 Quia joʼ ntʼom nnʼan fariseos
ñequio nnʼan na cwitʼmoon ljeii na
tquen Moisés jluena nnom Jesús:
—Cwa, Maestro, lʼue nʼoonyâ
na mʼmonʼ cwii ʼnaan na tʼman na
nntyʼiaayâ.
39 Tʼo Jesús ndaana:
—Nnʼan na mʼan jeʼ jeen tia
nnʼanndye, jnda ʼndyena Tyʼootsʼom.

Jo' chii cwitaⁿna 'naaⁿ na t'maⁿti na
nnty'iaandaa̱na cha nnta'jnaaⁿ'na
'ñeeⁿ cwiluiindyo̱. Saa̱ taxoca'mo̱o̱ⁿya.
Macanda̱ nnty'iaana cwii 'naaⁿ na
nntseijomna' cha'na tjom profeta
Jonás. 40 Ee Jonás tyom'aaⁿññê ndyee
xuee ndo' ndyee tsjom ts'om tsiaa'
catscaa t'maaⁿ. Maluaa' matseijomna'
na nntjo̱ⁿ ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ
na jnaⁿ cañoom'luee. Ee ndyee
xuee ndo' ndyee tsjom nljoo'ndyo̱
naquii' tsei'tsua. 41 Xuee na nncu'xeⁿ
Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ na jnda̱ tja̱,
nlcwinnda' nn'aⁿ tsjoom Nínive. Mati
nn'aⁿ na m'aⁿ je' na quia nnc'oowje,
nntando'nnda'na quia ljo'. Ndo'
nnt'uiityeⁿna' joona cwe' cantyja
na yati l'a nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ. Ee
naⁿ'ñeeⁿ ntyja lcwe' n'omna quia
na jndyena ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
tyoñequiaa Jonás. Ndo' queⁿ'yo'
cwenta, ja jnda̱ tyja̱ quii'ntaaⁿ'yo'
na cwiluiit'maⁿndyo̱tya̱, nchiiti
Jonás. 42 Ndo' xuee na nntu'xeⁿndye
nn'aⁿ na jnda̱ tja̱, mati nlcwinnda'
juu yuscu na tyotsa̱'ntjom nn'aⁿ
ndyuaa jo ndo' na macalui' caxjuu
ts'oom'naaⁿ. Mati nn'aⁿ na m'aⁿ je' na
quia nncwje, nntando'nnda'na quia
ljo'. Ndo' nnt'uiityeⁿna' joona cwe'
cantyja na xcwee'ti ts'om yuscu'ñeeⁿ.
Ee jom jeeⁿ ndya' tquia jnaaⁿ, jñoom
na ñe'cañeeⁿ ñ'oom 'ndyoo Salomón,
ts'aⁿ na jndo̱'ti ts'om. Ndo' queⁿ'yo'
cwenta, ja jnda̱ tyja̱ quii'ntaaⁿ'yo'
na cwiluiit'maⁿndyo̱tya̱, nchiiti
Salomón.

Na qui'oolcwee' naⁿjndii naquii' ts'om ts'aⁿ

(Lc. 11:24-26)

43 'Cwii tsaⁿjndii quia na jnda̱
tjei'na' jom naquii' ts'om ts'aⁿ,
cwe' manomtoom jo ndo' yuu na
tjaa nn'aⁿ c'om na mal'ueeⁿ yuu
na nljoo'ñê. Saa̱ na tîcaljeiⁿ jo',
seitioom naquii' ts'oom, tsoom:
44 "Je' jo̱nlcwa̱'nnda'a naquii' ts'om
ts'aⁿ yuu na tjei'na' ja." Ndo' quia
na nncueⁿ'eⁿ jo' jo' nljeiiⁿ naquii'
ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ cha'cwijom naquii'
w'aa na tjaa'naⁿ ts'aⁿ candii'. Saa̱
jnda̱ taa lju' ndo' jnda̱ teijndaa'ya.
45 Quia jo' tjacachoom ntquiee'
naⁿjndii na wi'ndyeti nchiiti jom.
Ty'equie'na naquii' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ
ndo' mana l̨joo'ndyetyeⁿna jo' jo'.
Ndo' na jnda̱ we luaa', manioomti
matjom tsaⁿ'ñeeⁿ nchiiti na
ñetjomjñeeⁿ. Maluaa' nntjoom nn'aⁿ
na m'aⁿ je' na jeeⁿ tia nn'aⁿndye.

Jesús tquie ntyjeeⁿ ñ'eⁿ tsoñeeⁿ

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

46 Ndicwaⁿ matseineiⁿ Jesús
nda̱a̱ tmaaⁿ' nn'aⁿ quia na
tquie'cañom ntyjeeⁿ ñequio
tsoñeeⁿ. Ñe'cala'neiⁿna ñ'eⁿñê saa̱
ljoo'ndyena ch'eⁿ. 47 Seicandii cwii
ts'aⁿ Jesús, tso:
—Aa ndi' Ta, jnda̱ tyje'cañoom
tso'ndyo' ñ'eⁿ ndyenty'iu' na
ñe'cala'neiⁿna ñ'eⁿndyu'.
48 Saa̱ jom t'o̱o̱ⁿ nnom tsaⁿ'ñeeⁿ,
tsoom:
—Candi' nntsjo̱o̱ njom' 'ñeeⁿ juu
cwiluiiñe tsondyo̱ ndo' 'ñeeⁿ joo
cwiluiindye ndyentyjo̱.
49 Quia jo' seilioom ts'o̱o̱ⁿ, t'mo̱o̱ⁿ
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, tsoom:
—Naⁿm'aⁿ cwiluiindyena
tsondyo̱ ñequio ndyentyjo̱. 50 Ee
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mach'ee
ljo' na l'ue ts'om Tsotya̱ya na m'aaⁿ
cañoom'luee, tsaⁿ'ñeeⁿ cwiluiiñe
ti'tyjo̱ ndo' nomtyjo̱, ndo' tsondyo̱.

Ts'aⁿ na tjacju' lqueeⁿ trigo

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 Tjawiquiuu'ti majuu
xuee'ñeeⁿ jlui' Jesús
naquii' w'aa, tjaaⁿ, tjacjom 'ndyoo
ndaaluee. 2 Ndo' jeeⁿ jndye nn'aⁿ
tjomndye na m'aaⁿ. Jo' chii tjacuo̱o̱ⁿ
ts'om w'aandaa na mantyjo̱cheⁿna'
nnom ndaaluee. Jo' jo' tjacjom sa̱a̱
cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ ljoo'ndyena,
meintyjee'na tyuaatcwii 'ndyoo
ndaaluee. 3 Quia jo' to̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na
matseineiiⁿ nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ. Jndye
ñ'oom t'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱na ñequio ñ'oom
tjañoom'. Tsoom:
—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na mach'ee
ts'iaaⁿ jnda̱a̱. Tjaaⁿ, tjacjoom'm
tsjaaⁿ lqueeⁿ trigo. 4 Ndo' yocheⁿ na
majoom'm lqueeⁿ'ñeeⁿ nt'om tquiaa
ts'om nato. Mañoom' tquie'cañom
cantsaa, tcwa'yo' lqueeⁿ'ñeeⁿ. 5 Ndo'
nt'om lqueeⁿ tquiaana' yuu na jeeⁿ
lj̱o̱', yuu na tita m'aaⁿ ts'o. Tyuaa'
t'oomna' ee tita m'aaⁿ ts'o. 6 Sa̱a̱
quia na jnda̱ teijmeiⁿ' na manty'iaa'
ñe'quioom', t'uaana', tjacaaⁿna' ee
na tinjoom ty'e nch'ioo'na'. 7 Ndo'
nt'om lqueeⁿ tquiaana' yuu na too'
nda' l'o̱o̱nioom. Tyuaa'ti tjawindye
l'o̱o̱nioom'ñeeⁿ, jla'canto'ndyena'
nacjoo' ntjom. 8 Sa̱a̱ nt'om lqueeⁿ
tquiaana' yuu na ya ts'o, jeeⁿ ya
tue'na'. Cwii taⁿ' tjei'na' ñequiee
xuu lqueeⁿ trigo na cwii ts'oom
lqueeⁿ tjacju' ts'aⁿ'ñeeⁿ. Ndo' cwii
taⁿ' tjei'na' we xuu waljoo' xcwe na
cwii ts'oom lqueeⁿ tjacjoom'm. Ndo'
cwiicheⁿ cwii taⁿ' tjei'na' cwii xuu
waljoo' yom ts'oom na cwii ts'oom
lqueeⁿ tjacjoom'm. 9 'Ñeeⁿ juu na
niom lue' n'om lua'qui na nndii,
candii.

Luaa ts'iaaⁿ' na quitseineiⁿ Jesús ñ'oom tjañoom'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

10 Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ
Jesús ty'entyjaa'na jom. Ta'x'eena
nnoom:
—Ticala'no̱o̱ⁿ'â chiuu na cwe'
ñ'oom wjaañoom' matsei'neiⁿ' nda̱a̱
nn'aⁿ.
11 T'o̱o̱ⁿ nda̱a̱na:
—Luaa waa na mach'ee
Ty'o̱o̱ts'om, mañequiaaⁿ na 'o
caliu'yo' ñ'oom na wanty'iuu'
m'aaⁿna' cantyja na matsa̱'ntjoom.
Sa̱a̱ nt'omcheⁿ nn'aⁿ tinquiaaⁿ na
nla'no̱ⁿ'na. 12 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na maco'ñom ñ'oom na
ma'mo̱o̱ⁿya, nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na nntsei'no̱ⁿ'tyeeⁿ. Sa̱a̱ meiⁿquia
ts'aⁿ na tîco'ñom ñ'oom na
ma'mo̱o̱ⁿya, nnts'aana' na cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo cantyjati chjoowi'
na matsei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ. 13 Jo' chii
ñ'oom tjañoom' matseina̱ⁿya
nda̱a̱ nn'aⁿ. Ee meiiⁿ ñequii'cheⁿ
cwinty'iaana ts'iaaⁿ na mats'aa
sa̱a̱ maxjeⁿ tixoqueⁿna cwenta.
Ndo' meiiⁿ cwindyena ñ'oom na
mañequia sa̱a̱ m'aⁿna cha'cwijom
na tyoondyena, meiⁿ ticala'no̱ⁿ'na
ljo' cwindyena. 14 Cantyja 'naaⁿ
naⁿ'ñeeⁿ matseicanda̱a̱'ñena' ñ'oom
na seiljeii profeta Isaías, tsoom:

Meiiⁿ na jndye na cwindye'yo'
sa̱a̱ tixocala'no̱ⁿ'yo',
ndo' meiiⁿ na jndye
cwinty'ia'nda̱a̱'yo', sa̱a̱
tixoqueⁿ'yo' cwenta.

15 Ee naⁿm'aⁿ' jnda̱ jla'quie'
n'omna,
cha tico'xcwena' cantyja na
cwila'tiuuna.

Ndo' tañe'quiandyena na
nndyena
cha tints'aana' na nla'nǫⁿ'na.
Ndo' cwil'a nquieena
cha'cwijom ticajndoo'na
cha ticaⁿna' na nlqueⁿna cwenta.
Joona cwil'ayana nmeiⁿ' cha
ticalcwe' n'omna,
tincwji'n'maaⁿndyǫ joona.
16 Seineiⁿti Jesús ndąą nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tsoom:
—Sąą jeeⁿ matio'naaⁿñe
Ty'ǫǫts'om 'o na cwinty'ia'ndąą'yo'
ts'iaaⁿ na mats'aa ndo' mati ñ'oom
na cwindye'yo' cwila'nǫⁿ'yo' juuna'.
17 Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjǫǫ,
jndye profetas na tyoñe'quia ñ'oom'
Ty'ǫǫts'om tandyo xuee ñequio
jndye nn'aⁿ na tyom'aⁿ cantyja na
maty'iomyana', jeeⁿ tyocantyjaa'
n'omna na nnty'iaandąąna ljo'
na cwinty'ia' 'o ndo' na nndyena
cha'na cwindye' 'o sąą tîcanty'iaana
meiⁿ tîcandyena.

Luaa ma'mǫⁿna' na tjacju' ts'aⁿ lqueeⁿ trigo

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 'Candye'yo' luaa ma'mǫⁿ
ñ'oom tjañoom' cantyja na tjacju'
ts'aⁿ tsjaaⁿ lqueeⁿ trigo. 19 Nt'om
lqueeⁿ na tquiaa ts'om nato na
tcwa' cantsaa, jo' jo' nn'aⁿ na
cwindye ñ'oom' Ty'ǫǫts'om. Ee
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mandii
ñ'oom cantyja na matsą'ntjom
Ty'ǫǫts'om sąą ticatsei'nǫǫⁿ'ǫⁿ,
maxjeⁿ macwje'cañoom tsaⁿjndii na
nncwji' ñ'oom naya naquii' ts'oom.
20 Ndo' nt'om lqueeⁿ na tquiaa yuu
na jeeⁿ ljǫ', mann'aⁿ na cwindye
ñ'oom' Ty'ǫǫts'om ndo' ñequio na
neiiⁿna cwito'ñoomna juuna'. 21 Sąą
naⁿ'ñeeⁿ cha'cwijom ntjom na
tinjoom ty'e nch'ioo'na', na tyuaa'
tcaaⁿna'. Ee quia na maco'wi'na'
joona oo cwilei'ntyjǫ nn'aⁿ joona
cantyja 'naaⁿ' ñ'oom naya, mantyja
cwi'ndyena. 22 Ndo' lqueeⁿ na
tquiaa yuu na too' nda' l'ǫǫnioom,
mann'aⁿ na cwindye ñ'oom naya.
Sąą naⁿ'ñeeⁿ jeeⁿ m'aⁿna ñomtiuu
chiuu na cwii 'oom'aⁿyoona, ndo'
chiuu ya nleityandyetina. Jo' chii
tileicanaⁿndyena na nl'ana yuu
na matsona'. Ee ñ'omtiuu'ñeeⁿ
matseicu'na' na nla'candąna
nnom Ty'ǫǫts'om cha'xjeⁿ l'a joo
l'ǫǫnioom na jla'canto'ndyena'
nacjoo' ntjom. 23 Sąą lqueeⁿ
na tquiaa yuu na jeeⁿ ya ts'o
mann'aⁿ na cwindye ñ'oom naya.
Cwila'nǫⁿ'na juuna' ndo' cantyja
na cwil'ana cwiwitquioo' na
cwinaⁿndyena chiuu waa na
matsona'. Nt'om naⁿ'ñeeⁿ tjacantyja
na ya cwil'ana. Matseijomna' joona
cha'na cwii ts'oom lqueeⁿ'ñeeⁿ na
tjei'na' ñequiee xuu. Ndo' nt'om
naⁿ'ñeeⁿ xcweyandyo cwil'ana yuu
na ya. Matseijomna' joona cha'na
cwii ts'oom lqueeⁿ'ñeeⁿ na tjei'na'
we xuu waljoo' xcwe. Ndo' nt'om
naⁿ'ñeeⁿ tiqueⁿndyena na cwil'ana
yuu na ya. Jo' chii matseijomna'
joona cha'na cwii ts'oom lqueeⁿ'ñeeⁿ
na tjei'na' ñe'cwii xuu waljoo' yom
ts'oom.

Lqueeⁿ jndąą ñequio lqueeⁿ trigo

24 Ndo' seineiⁿ Jesús cwiicheⁿ
ñ'oom tjañoom'. Tsoom ndąąna:
—Juu na matsą'ntjom Ty'ǫǫts'om,
matseijomna' juuna' cha'na
cwii ts'aⁿ na tja na waa tyuaa',
tjacjoom'm lqueeⁿ tsjaaⁿ na ya.

25 Saa cwii teijaan yochen na
watsom ñequio nn'an wan'an
tyje'cañoom cwii ts'an na jndoo'
jom. Tjatseiñ'een'ñe tsan'ñeen lqueen
jndaa quii'ntaan lqueen trigo. Jnda
chii tja. 26 Tjawindye jnda lqueen,
tja'meiindyena', quia jo' chii
teitquioo' na ñ'een' lqueen jndaa
naquii' ntjom'ñeen. 27 Nantjom
'naan' tsan'ñeen tquenna cwenta
na nmeiin' niom. Ty'entyjaa'na
jom, jluena nnoom: "Ta, aa nchii
ñequii'chen lqueen na ya tja'cju',
quia jo' ¿chiuu na cwiwitquioo'
lqueen jndaa quii'ntaan jnda lqueen
'nan'?" 28 T'oon ndaa nan'ñeen, tsoom:
"Ts'an na jndoo' ja s'aa na luaa'."
Ndo' ta'x'ee nantjom'ñeen nnoom:
"¿Aa l'ue ts'om' na nntsaacatjeii'ndyô
joona' naquii' ntjom 'nan'?" 29 T'oon
ndaa nantjoom'm, tsoom: "Til'a'yo'
na ljo' ee xen nntjeii'ndyo' joona',
nnts'aachena' na mati nnc'oomna'
ntjom na ya. 30 Ca'ndye'yo' na
ñejom c'oowijndana' hasta
na mmanjndyeena'." Quia jo'
nntsjoo ndaa nn'an na nntyje:
"Catyje'jndyee'yo' jnda lqueen jndaa,
cal'a'yo' cantsaa' joona' ee na
nlcona'. Ndanquia catyje'yo' jnda
lqueen na ya na nnc'oocuena' ts'om
tsa' 'nanya."

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naan' lqueen mostaza

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

31 Seineintichen Jesús cwiichen
ñ'oom tjañoom' na ma'moonna' na
maxjen nleijndyendyeti nn'an na
nntsa'ntjom Ty'ootts'om naquii'
n'om. Tsoom ndaana:
—Juu na matsa'ntjom Ty'ootts'om
matseijomna' cha'na cwii lqueen'
mostaza. Tjatseic'oom ts'an juuna'
naquii' ntjoom'm. 32 Lqueen'
mostaza jeen cajndaana' saa xen
jnda teijndeii ts'oom, nleindyena',
nncwinom'na' nt'om n'oom
ntjom na tiquiwindye. Juuna'
nleit'mantina' hasta nndaa nnan l'o
ts'oom'ñeen cantquiaa cantsaa.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naan ndaaljo'

(Lc. 13:20-21)

33 Jnda chii cwiichen ñ'oom
tjañoom' seinein Jesús ndaa
nan'ñeen, tsoom:
—Juu na matsa'ntjom Ty'ootts'om
matseijomna' juuna' cha'na ndaaljo'
na seitjoom' yuscu ñ'en ndyee
tsua'xjo jndaa tyoo'. Seicandeii'na'
cha'waa tsqueen tyoo'.

Ñe'quii'chen ñ'oom tjañoom' na seinein Jesús

(Mr. 4:33-34)

34 Ñequii'chen ñ'oom tjañoom'
seinein Jesús na tyo'moon
ñ'oommein' ndaa nn'an. Meincwii
ñ'oom tîcatseineiin ndaana na
nchii ñ'oom tjañoom'. 35 Jo' chii
seicandaa'ñena' ñ'oom 'ndyoo
profeta, tsoom:

Ja nntseinanya ñ'oom tjañoom'
ndaa nn'an.
Nntseicanoonya ñ'oom na
wanty'iuu' m'aanna' ndaa
nn'an cantyjati na jnan
tsjoomnancue.

Luaa ma'mon ñ'oom cantyja 'naan' lqueen jndaa ñequio lqueen trigo

36 Jnda na jñom Jesús nn'an na
c'oolcwee'na, quia jo' tjaquen'en
naquii' w'aa. Ndo' jâ nn'an na

cwilajomndyô̲ ñ'eⁿñê santyjaa'â jom.
L'uuyâ nnoom:
—Catsu' ndâayâ ljo' ñe'ca'mo̲ⁿ ñ'oom
tjañoom' cantyja 'naaⁿ' lqueeⁿ jndâa̲ na
t'oomna' naquii' ntjom na ya.
37 T'o̲o̲ⁿ ndâayâ, tsoom:
—Ts'aⁿ na tjacju' lqueeⁿ tsjaaⁿ na
ya, jo' jo' nnco̲ na cwiluiindyo̲ ts'aⁿ
na jnaⁿ cañoom'luee. 38 Ndo' tyuaa
'naaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ, jo' jo' tsjoomnancue.
Lqueeⁿ tsjaaⁿ na ya, jo' jo' nn'aⁿ na
cwila'jomndye cantyja na matsa̲'ntjom
Ty'o̲o̲ts'om. Ndo' lqueeⁿ tsjaaⁿ jndâa̲,
jo' jo' nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ'
tsaⁿjndii. 39 Juu ts'aⁿ na wi'ñe na
tjatseiñ'eeⁿ'ñe tsjaaⁿ lqueeⁿ jndâa̲, jo'
jo' nquii tsaⁿjndii. Ndo' xuee na jnda̲
tmaⁿ ntjom na ty'ecatyje naⁿntjom, jo'
jo' xuee na cwintycwii tsjoomnancue.
Joo naⁿntjom na ty'ecatyje lqueeⁿ, jo'
jo' ángeles cwentaa' Ty'o̲o̲ts'om. 40 Ndo'
cha'xjeⁿ l'a naⁿntjom cantsâa̲' jnda̲
lqueeⁿ jndâa̲ na nlcona' quii' chom,
maluaa' matseijomna' na nluii xuee
quia na cwintycwii tsjoomnancue.
41 Ee ja na cwiluiindyo̲ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee njño̲o̲ⁿya ángeles cwentaya
na nntjeii'ndyo̲na nn'aⁿ na wi'ndye
ñequio nn'aⁿ na cwila'jndo̲' n'om nc'iaa
na cal'a naⁿ'ñeeⁿ natia. 42 Ndo' ángeles
nntuee'na naⁿ'ñeeⁿ naquii' chom b'io. Jo'
jo' nndyuee naⁿ'ñeeⁿ ndo' nnteinquiena
ndei'n'omna na wi' cwitjoomna. 43 Sâa̲
nn'aⁿ na cwila'candâa̲'ndye cha'xjeⁿ
na matsa̲'ntjom Ty'o̲o̲ts'om, nts'aana'
na caxueendyena cha'na xuee nnom
ñe'quioom'. 'Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om
lua'qui na nndii, candii.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ s'om na wanty'iu quii' tyuaa

44 'Juu na matsa̲'ntjom Ty'o̲o̲ts'om
matseijomna' cha'na castom na
ñjom s'om cajaⁿ na wanty'iuna' quii'
tyuaa. Ljeii cwii ts'aⁿ castom'ñeeⁿ
sâa̲ tanty'iunnaaⁿ'aⁿ juuna'. Tjaaⁿ
na jeeⁿ neiiⁿ'eⁿ, tjacajnâa̲ⁿ cha'tso
'naaⁿ'aⁿ na niom. Jnda̲ chii seijnaaⁿ
tyuaa'ñeeⁿ yuu na ndii' castom.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ' ta̲' perla

45 'Juu na matsa̲'ntjom Ty'o̲o̲ts'om
mati matseijomna' cha'na cwii ts'aⁿ
na matseijnda ndo' majndâa̲ ta̲' na
ñequii'cheⁿ mal'ueeⁿ ta̲' perlas na
yati. 46 Quia na ljeiiⁿ cwii ta̲' perla na
jeeⁿcheⁿ ndyaa' ya ndo' jndana', tja
tsaⁿ'ñeeⁿ tjacajnâa̲ⁿ cha'tso 'naaⁿ'aⁿ,
jnda̲ chii seijnaaⁿ ta̲' perla'ñeeⁿ.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ' tsqui'

47 'Juu na matsa̲'ntjom Ty'o̲o̲ts'om
mati matseijomna' cha'na cwii tsqui'
t'maⁿ na tuee' nn'aⁿ ts'om ndaaluee.
Jndye nnom calcaa matseit'uena'.
48 Quia na jnda̲ too' tsqui' na ñjomndye
calcaa, 'oocantyjaandye nn'aⁿ juuna'
tyuaatcwii. Meindyuaandyena,
cwitjeii'ndyena calcaa na yati.
Cwitioomna jooyo' n'om lquiee sâa̲
calcaa na cwantindyo cwityeⁿ'quiee'na
jooyo'. 49 Malaa'ti' nnts'aana' xuee
quia na cwintycwii tsjoomnancue.
Nñequiocue ángeles na nntjeii'ndyena
nn'aⁿ na wi'ndye quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na
m'aⁿ cantyja na maty'iomyana'. 50 Ndo'
nntioomna nn'aⁿ na wi'ndye naquii'
chom b'io. Jo' jo' nndyuee naⁿ'ñeeⁿ
ndo' nnteinquiena ndei'n'omna na wi'
cwitjoomna.

Jeeⁿ jnda la'xmaⁿ ñ'oom xco ñequio ñ'oom tquie

51 Quia jo' tax'ee Jesús ndâa̲ jâ
nn'aⁿ na cwila'jomndyô̲ ñ'eⁿñê,
tsoom:

—¿Aa cwila'nõⁿ'yo' cha'tso
ñ'oommeiⁿ'?
T'õõyâ nnoom, l'uuyâ:
—Mayuu', Ta, macwila'nõõⁿ'â.
52 Quia jo' tsoom ndããyâ:
—Je' jndã jla'nõⁿ'yo' ljo'
ñe'cat'mõõⁿ ñ'oom tjañoom'meiⁿ'.
Nndye'yo' nntsjõõ, ticwii cwii tsⁿ'aⁿ
na jndã teijndõ' ts'om chiuu t'maⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés ndo' mati
jndã sei'nõⁿ' cantyja 'naaⁿ' juu na
matsã'ntjom Ty'õõts'om, tsaⁿ'ñeeⁿ
matseijomna' jom cha'na ts'aⁿ na
cwiluiitquieñe cwii w'aa. Ee ts'aⁿ
na cwiluiitquieñe matseil'uee'ñê
'naⁿ na tquie ndo' matseitjoom 'naⁿ
na xco. Quia jo' meiⁿquia xjeⁿ na
macaⁿna' cwii nmeiⁿ' mawaac'eena'
na nleil'uee'ñê.

Tja Jesús tsjoom Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Quia na jndã seineiⁿ Jesús
ñ'oommeiⁿ' na tjañoom', jlueeⁿ'eⁿ jo'
jo'. 54 Tjalcweeⁿ'eⁿ ndyuaa tsjom'm.
Jo' jo' tyotseineiiⁿ ndãã nn'aⁿ naquii'
wats'om. Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ jeeⁿ
tjawee' n'omna ñ'oom na seineiiⁿ.
Tyoluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ' ¿chiuu s'aayom na
jeeⁿ jndõ' ts'oom? Ndo' ¿yuu jnaⁿ
najneiⁿ na mach'eeⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿ
na tyoonty'iaaya? 55 ¿Aa nchii
tsaⁿm'aaⁿ' jnda ts'aⁿ na macuuñe
n'oom? Ndo' ¿aa nchii tsoñeeⁿ
jndyu María? Ndo' ntyjeeⁿ, ¿aa
nchii Jacobo, José, Simón ñequio
Judas? 56 Ndo' mati ntyjeeⁿ na yolcu
m'aⁿna quii'ntaaⁿya. Quia jo' ¿chiuu
waa na jeeⁿ jndõ' ts'oom ndo' cwe'
ts'aⁿ tsjoom ñjaaⁿ jom?
57 Cwe' jo' ticalañ'oom'ndyena
Jesús. Jo' chii tsoom ndããna:
—Meiⁿquiayuucheⁿ na wjaa cwii
profeta, nla't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ jom.
Sãã joo nn'aⁿ ndyuaaⁿ'aⁿ ñequio
nn'aⁿ waⁿ'aⁿ, xocala't'maaⁿ'ndyena
jom.
58 Ndo' tijndye ts'iaaⁿ t'maⁿ s'aaⁿ
jo' jo', nc'e na ticala'yu' naⁿ'ñeeⁿ
ñ'eⁿñê.

Tue' Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 Majoo ncuee'ñeeⁿ tyom'aaⁿ
Herodes ts'iaaⁿ ts'õndaa
Galilea. Jñeeⁿ ñ'oom cantyja
'naaⁿ' jndye nnom ts'iaaⁿ t'maⁿ na
mach'ee Jesús. 2 Tsoom ndãã nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:
—Tsaⁿm'aaⁿ, maxjeⁿ Juan, ts'aⁿ
na tyotseits'oomñe nn'aⁿ. Jndã
wando'xcoom jo' chii cwiwitquioo'
ts'iaaⁿ t'maⁿ na mach'eeⁿ.
3-4 Ee luaa waa na tuii. Herodes
tyom'aaⁿ ñequio Herodías, scuu'
tyjeeⁿ Felipe. Ndo' tso Juan nnoom
na ticaty'iomyana' na m'aaⁿ ñ'eⁿ
scuu' tyjeeⁿ. Jo' chii sã'ntjoom na
cala'tyeⁿna Juan, catuee'na juu
w'aancjo.
5 Ndo' Herodes, meiiⁿ na
ñe'catseicueⁿ'eⁿ Juan sãã nquiaⁿ'aⁿ
nn'aⁿ. Ee jndye nn'aⁿ nquiuna
na Juan cwiluiiñe ts'aⁿ na
mañequiaa ñ'oom' Ty'õõts'om.
6 Quia na jla't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ na
tuee' xueechuu' Herodes, quia
jo' yuscundyua jnda Herodías
seijnom jo ndãã nn'aⁿ. Ndo'
Herodes jeeⁿ tjawee' ts'oom
cantyja na nty'iaaⁿ'aⁿ. 7 Tjoom'm
ñ'omtyeⁿ cjoom'm na tsoom nnom
yuscundyua'ñeeⁿ na nñequiaaⁿ
meiⁿquia ljo' na nlcaⁿ nnoom. 8 Ndo'

yuscundyua'ñeen seijndo̱' tsoñeen
ts'oom na caan xquen Juan. Quia jo'
tsoom nnom Herodes:
—Luaa macan'a. Quiaa' cwii xio
ñjaan na njom xquen Juan, tsan na
ñeseits'oomñe nn'an.
9 Ndo' na luaa' tsoom, seichjoo'na'
ts'om Herodes, sa̱a̱ cwe' nc'e
ñ'omtyen na tjoom'm nacjoom'm
ndo' nc'e na ndyechen nn'an na
cwila'jomndye ñ'enñê, jo' chii
tsoom na quiana ljo' na macan
yuscundyua'ñeen. 10 Quia jo'
sa̱'ntjoom na cjaacano̱n xtyo' Juan
naquii' w'aancjo. 11 Jnda̱ tuii na
ljo', jndyoñ'oom ts'an xquen Juan
na njomna' ts'om xio. Chii tquiaa
juuna' nnom yuscundyua'ñeen ndo'
jom tjañ'oom jo' na m'aan tsoñeen.
12 Jnda̱ jo' nn'an na cwila'jomndye
ñ'oom na tyoñequiaa Juan
tquie'cañomna, ty'eñ'omna
sei'ts'o 'naan'an. Ty'ecaty'iuuna
jom, jnda̱ chii ty'ela'candiina Jesús
ñ'oommein'.

Tquiaa Jesús na tcwa' 'om mein nannom

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Jnda̱ na jndii Jesús na jnda̱
tue' Juan, jluee n'en jo', tuo̱o̱n
ts'om w'aandaa ñ'en jâ nn'an na
cwila'jomndyô̱ ñ'enñê. Saayâ cwii
joo yuu na tjaa'nan nn'an. Quia
jliu nn'an na jnda̱ tja Jesús na
nncwity'ioom ndaaluee, quia
jo' jlui'na njoomna, ty'eca'na,
ty'enquiandyena 'ndyoo ndaaluee
na ty'entyjo̱na naxee n'en. 14 Quia
na jnda̱ jluii'ñe w'aandaa
ts'om ndaaLuee, ljeii Jesús
na teijndyendye nn'an jnda̱
tquie'cañom jo' jo'. Tioo na jeen wi'
ts'oom joona. Sein'maan nn'anwii na
tquiochona. 15 Quia na jnda̱ tmaan,
jâ nn'an na cwila'jomndyô̱ ñ'enñê
saantyjaa'â jom, l'uuyâ nnoom:
—Jnda̱ tmaan je' ndo' yuu na
m'aanya ñjaanñe cwe' jnda̱a̱a̱. Cajñom'
nanm'an' na c'oona njoom nch'u na
nndyoo' na nla'jndana na nlcwa'na.
16 Tso Jesús nda̱a̱ayâ:
—Mein ticanna' na nnc'oona. 'O
quia'yo' na nlcwa'na.
17 T'o̱o̱yâ nnoom, l'uuyâ:
—Tjaa'nan na cwilei'ñ'o̱o̱nyâ ñjaan,
macanda̱ ñe'om tan' tyoo' ñequio
we catscaa.
18 Tsoom nda̱a̱ayâ:
—Quiocho'yo' joona' ñjaanñe.
19 Sa̱'ntjoom na cwindyuaandye
nn'an nacjoo' jnda̱ nch'u. Quia
jo' t'uee 'om tan' tyoo' ñequio
we catscaa'ñee, nty'iaan'an
cañoom'luee ndo' tquiaan na
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om cantyja
'naan joona'. Jnda̱ chii tyjee ndo'
tquiaan joona' nda̱a̱ jâ nn'an na
cwila'jomndyô̱ ñ'enñê. Ndo' jâ
tquiaayâ joona' nda̱a̱ nn'an na
jndyendye. 20 Ndo' cha'tsondye nn'an
na jndyendye tcwa' tjacjoo. Jnda̱
chii jla'tjo̱o̱nyâ nta n' ntyoo' ñequio
calcaa na 'ndiina'. Too' canchoo'we
tsquiee. 21 Nn'an na tcwa' tue'ntyjo̱
cha'na 'om mein nannom, mein
tîcatu'nchondye nanlcu ñequio
yocanch'u.

Tjacaa Jesús nnom ndaaluee

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Jnda̱ tuii na luaa' jñom Jesús
jâ nn'an na cwila'jomndyô̱ ñ'enñê
na cuo̱nndaa'â ts'om w'aandaa, na
cwity'io̱o̱'jndya̱a̱yâ na nntsquia̱a̱yâ
xndyaa' ndaaluee. Sa̱a̱ jom

ljoo'ñetyee^{n} na njñoom nn'a^{n} na
jndyendye. 23 Ndo' jnda̱ na jñoom
na^{n}'ñee^{n} na c'oolcwee'na, quia
jo' tjawaa^{n} cwii ta na ñenque^{n} na
nntseineii^{n} nnom Ty'o̱o̱ts'om. Quia
tjawijaa^{n} ndicwa^{n} m'aa^{n}ñê jo' jo'
na ñenque^{n}. 24 Ndo' w'aandaa
na ñjomndyô jnda̱ tuee' xcwe
na wjaana' sa̱a̱ leicjaana' ee
na jndeii maqui'ljoo nmo̱^{n} ndo'
matseilcwe'tya' jndye juuna'.
25 S'aana' cha'na ñequiee na
cwitsjoom jndyotseicandyoo'ñe
Jesús na m'aa^{n}yâ, jndyoca^{n} nnom
ndaaluee. 26 Quia na nty'iaayâ na
mandyoca^{n} nnoom ndaaluee, jee^{n}
ndyaa' tyua̱a̱yâ. Jlaxuaayâ na
nquiaayâ, l'uuyâ:
—Jee^{n} sa, jndii luaa'.
27 Sa̱a̱ mañoom' t'ma^{n} Jesús jâ,
tsoom:
—C'om' t'maa^{n}'ndyo' n'om'yo'.
Maja luaa.
28 Ndo' t'o̱ Pedro 'ndyoo Jesús,
tsoom:
—Ta, xe^{n} na manncu'ti', cwe'
catsu' na cjo̱ca nnom ndaatioo na
jo̱catjomndyo̱ 'u.
29 Tso Jesús nnoom:
—Candyo'.
Jo' chii jlui' Pedro ts'om w'aandaa,
to̱o̱^{n}'o̱^{n} na mawjaaca^{n} nnom
ndaatioo na mawjaacatjomñê
Jesús. 30 Sa̱a̱ quia na nty'iaa^{n}'a^{n} na
jee^{n} jndeii m'aa^{n} jndye, s'aana' na
nquia^{n}'a^{n}. Jna^{n}na' na nchjeeñena'
jom. Quia jo' seixua^{n}, tsoom:
—Ta, cwji'n'maa^{n}ndyu' ja.
31 Mañoom' seicjaa l'o̱ Jesús jom,
tsoom nnom:
—'U re, cwa tit'ma^{n} matsei'yu'ya'
ts'om', ¿chiuu na tiñecwii
matsei'tiuu'?
32 Ndo' quia jnda̱ tuo̱na ts'om
w'aandaa, mañoom' teiche^{n} jndye.
33 Ndo' jâ na maxje^{n} ñjomndyô
ts'om w'aandaa'ñee^{n} taa'â
cantya̱a̱yâ, jla't'maa^{n}'ndyô jom.
L'uuyâ nnoom:
—'U mayuu'che^{n} cwiluiindyu'
Jnda Ty'o̱o̱ts'om.

Sein'ma^{n} Jesús nn'a^{n}wii ndyuaa Genesaret

(Mr. 6:53-56)

34 Quia na jnda̱ tei'ty'io̱o̱'â, jluii'â
ndyuaa Genesaret. 35 Jnda̱ na
ta'jnaa^{n}' nn'a^{n} ndyuaa'ñee^{n} jom,
jla'cwanomna ñ'oom cha'waa
ndioche^{n} ndyuaa'ñee^{n}. Ndo'
tquiocho nn'a^{n} cha'tso nn'a^{n}wii na
m'aa^{n}. 36 Tyola'ty'oondyena nnoom
na ñnequiaa^{n} ñ'oom'm na nnt'uena
meii^{n} cwe' 'ndyoo lia^{n}'a^{n}. Ee ticwii
cwii ts'a^{n} na tyenquiuu' lia^{n}'a^{n},
n'ma^{n}.

Waa na mach'eena' na cwajndii naquii' ts'om ts'a^{n}

(Mr. 7:1-23)

15 Quia jo' cwanti nn'a^{n}
fariseos ñequio nn'a^{n} na
cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés,
jna^{n}na Jerusalén, tquie'cañomna
Jesús. Ta'x'eena nnoom:
2 —Nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'oom na mañequiaa', ¿chiuu
na cwiwincje'na ñ'oom na tque^{n}
welooya nda̱a̱ya? Que^{n}' cwenta
tiquindyuu'na quia na nlcwa'na.
3 Ndo' t'o̱ Jesús nda̱a̱na, tsoom:
—Ndo' 'o je', ¿chiuu na
cwiwincje'yo' ñ'oom na sa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om cwe' ñe'catsantyjo̱'yo'
ñ'oom na tque^{n} lotya̱a̱ya? 4 Ee
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om luaa matsona':

“Catseit'maⁿ'ndyu' tsotye' ñ'eⁿ
tso'ndyo'.” Ndo' matsotina':
“'Ñeeⁿ juu na matso ñ'oom wi'
nacjoo' tsotye, tsondyee tsaⁿ'ñeeⁿ
matsona' na maxjeⁿ cala'cuee'
nn'aⁿ juu.” 5 Sa̱a̱ 'o cwindu'yo'yo'
na wanaaⁿ na nntso ts'aⁿ nnom
tsotyeeⁿ, tsoñeeⁿ: “Catseit'maⁿ
ts'om', taxocanda̱a̱ nnteijndeiya
'u 'naⁿ na tjo̱o̱ndyu', ee cha'tso na
matseixmaⁿya jnda̱ tqua̱a̱ⁿya joona'
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.” 6 Ndo' na luaa'
cwila'tiuu'yo' jo' chii cwit'mo̱ⁿ'yo'
tacaⁿna' na nntseit'maaⁿ'ñe ts'aⁿ
tsotyeeⁿ, tsoñeeⁿ. Cwil'a'yo' na
tajndeii ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om ee na
cwila't'maaⁿ'ndyo'ti'yo' ñ'oom na
tqueⁿ lotye'yo'. 7 'O nn'aⁿ na we
waa na cwil'a'yo', jeeⁿ xcwe m'aaⁿ
ñ'oom na tyoñequiaa profeta Isaías
cantyja 'naⁿ'yo'. Luaa matsona':

8 Naⁿm'aⁿ' cwe' ñequio
ntjaⁿndyueena
cwila't'maaⁿ'ndyena ja,
sa̱a̱ t'maⁿ waa na tixcwee'
n'omna ñ'eⁿndyo̱.
9 Cwe' ts'iaaⁿ'ndyo na
cwila't'maaⁿ'ndyena ja,
ee cwit'mo̱o̱ⁿna ñ'oom na cwe'
cwil'ueendye nn'aⁿ, tachii
ñ'oomya.

10 Quia jo' t'maⁿ Jesús nn'aⁿ na
jndyendye, tsoom:
—Candye'yo' ñ'oom na nntsjo̱o̱
ndo' cala'no̱ⁿ'yo'. 11 Nantquie na
macwa' ts'aⁿ, xocats'aana' na
til'ueñe ts'aⁿ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om.
Sa̱a̱ ñ'oom na matseineiⁿ ts'aⁿ,
joona' cwil'ana' na til'ueñe ts'aⁿ jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om.
12 Quia jo' jâ nn'aⁿ na
cwila'jomndyô̱ ñ'eⁿ Jesús,
saantyjaa'â jom, l'uuyâ nnoom:
—¿Aa ntyji' quia na jndye nn'aⁿ
fariseos ñ'oom na tsu' luaa', s'aana'
na ticjaawee' n'omna?
13 T'o̱o̱ⁿ nda̱a̱yâ cwii ñ'oom
tjañoom', tsoom:
—Tsotya̱ya na m'aaⁿ cañoom'luee,
ticwii cwii ts'oom ntjom na nchii
nqueⁿ tcoom'm, maxjeⁿ nnqueeⁿ
juuna'. 14 Jo' chii ca'ndye'yo'
naⁿm'aⁿ'. Ee matseijomna' joona
cha'na naⁿnchjaaⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿna
nato nda̱a̱ ntyjenchjaaⁿna. Ndo'
manquiu'yo' tsaⁿnchjaaⁿ' quia
na wjaañ'oom tyjenchjaaⁿ'aⁿ,
wendyena nntiomna' tsue'tsjoom.
15 Quia jo' tso Pedro nnom Jesús:
—Ca'mo̱ⁿ' nda̱a̱yâ ḷjo' ñecatso
ñ'oom tjañoom'waa'.
16 T'o̱ Jesús nnom, matsoom:
—¿Aa mati 'o ndicwaⁿ tjo̱o̱cheⁿ
na nla'no̱ⁿ'yo'? 17 Aa ticaliu'yo' na
cha'tso nantquie na macwa' ts'aⁿ,
cwi'oocuena' ts'om tsiaa' nchii
naquii' ts'om. Ndo' jnda̱ chii
nnteii' juuna'. 18 Sa̱a̱ ñ'oom na
matseineiⁿ ts'aⁿ cwinaaⁿ' naquii'
ts'om, ndo' joona' cwil'ana' na
tilju'ñe jo nnom Ty'o̱o̱ts'om.
19 Ee naquii' ts'om ts'aⁿ cwinaaⁿ'
ñ'oom na tia na matseitiuu
na nntseicueⁿ'eⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, na
nnc'oomyaaⁿ ñequio cwiicheⁿ
ts'aⁿ, oo na nnc'oomyaaⁿ ñequio
s'andyua oo scundyua, oo na
nnch'ueeⁿ 'naaⁿ' ts'aⁿ, oo na
nntseineiiⁿ cantu oo ñ'oom jnaaⁿ'.
20 Cha'tso nmeiⁿ' cwil'ana' na
tilju' naquii' ts'om ts'aⁿ jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Sa̱a̱ na nlcwa' ts'aⁿ
na cwe' na ticañoom'm cha'xjeⁿ
ñ'oom na cwiqueⁿ nn'aⁿ fariseos,
xocatsei'ndaa'na' jom jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om.

Cwii yuscu na nchii ts'aⁿ judío seiyu' ñequio Jesús

(Mr. 7:24-30)

21 Quia jo' jlui' Jesús jo' jo'
ndi ñ'aaⁿyâ ñ'eⁿñê, tjaaⁿ jo
ndyuaa tsjoom Tiro ñ'eⁿ Sidón.
22 Ndo' cwii yuscu tsjaaⁿ nn'aⁿ
cananita na mac'eⁿ ndyuaa'ñeeⁿ
jndyotseicandyoo'ñê na m'aaⁿ Jesús,
c'uaa seineiiⁿ, seity'ooñê tsoom:
—'U Ta, na cwiluiindyu' tsjaaⁿ
David na jndyowicantyjoo', c'oom'
na wi' ts'om' ñ'eⁿndyo. M'aaⁿ
nomjndaaya na jeeⁿ cwajndii
matjoom. Maleiñ'oom jndyetia jom.
23 Saa Jesús meiⁿcwii ñ'oom
tic'ooⁿ. Quia jo' jâ saantyjaa'â jom,
jla'ty'oondyô nnoom, l'uuyâ:
—Cwa cajñom' yuscum'aaⁿ', ee jeeⁿ
c'uaa 'ñom ndyontyjooⁿ nanquaaⁿ'a.
24 Quia jo' tso Jesús:
—Macanda na m'aⁿ nn'aⁿ ndyuaa
Israel na jñom Ty'ootsʼom ja. Ee
joona cwiluiindyena cha'cwijom
canmaⁿ na jnda tsuundye.
25 Ndo' tyje'cañoom yuscu'ñeeⁿ
jom, tco' xtye jo nnoom, tso:
—Jeeⁿ 'u Ta, cateijndei' ja.
26 Saa t'ooⁿ nnom yuscu'ñeeⁿ, tsoom:
—Ticatsona' na nncwji' ts'aⁿ tyoo'
cwentaa yocanch'u ndo' nncju'yom
juuna' ndaa calue' nch'u.
27 Tso yuscu'ñeeⁿ nnoom:
—Mayuu' Ta, saa meiiⁿ na ljo',
cwicwa' calue' nch'u nacajndaa
na cwiquiaa nacjee' meiⁿsa 'naaⁿ'
nty'oyo'.
28 Quia jo' t'ooⁿ nnom yuscu'ñeeⁿ,
tsoom:
—'U yuscu, t'maⁿ waa na
matsei'yu'ya' ts'om'. Cats'aana'
cha'xjeⁿ na l'ue ts'om'.
Ndo' xjeⁿ'ñeeⁿ mañoom' n'maⁿ
nomjnda yuscu'ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús jndye nn'aⁿwii

29 Jnda jlui' Jesús jo' jo' ndi
ñ'aaⁿyâ ñ'eⁿñê, tjaaⁿ 'ndyoo
'ndyoo ndaaluee Galilea. Tjawaaⁿ
cwii ta, tjacjom jo' jo'. 30 Ndo'
tquie'cañom jndyendye nn'aⁿ na
m'aaⁿ. Tquiochona nt'om nn'aⁿ
na ntjeiⁿ nc'ee', nn'aⁿ nchjaaⁿ,
nn'aⁿ na tileicala'neiⁿ, nn'aⁿ na
ticandaa'ndye ndo' ñequio jndye
nt'omcheⁿ nn'aⁿwii. Tyotsa'na
nn'aⁿwii'ñeeⁿ nacañoom' Jesús, ndo'
sein'maaⁿ naⁿ'ñeeⁿ. 31 Jndyendye
nn'aⁿ nty'iaana na cwila'neiⁿ nn'aⁿ
na tileicala'neiⁿ, ndo' tco'yana' nn'aⁿ
na ticandaa'ndye, ndo' cwi'ooca'
nn'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee', ndo' ya
cwinty'iaa nn'aⁿ na nchjaaⁿ. Jo'
chii s'aana' na jeeⁿ tjawee' n'omna.
To'na na tyola't'maaⁿ'ndyena nquii
Ty'ootsʼom na cwila't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ Israel.

Tquiaa Jesús na tcwa' ñequiee meiⁿ naⁿnom

(Mr. 8:1-10)

32 Quia jo' t'maⁿ Jesús jâ nn'aⁿ
na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê. Tsoom
ndaayâ:
—Jeeⁿ wi' ts'ooⁿya tmaaⁿ'
nn'aⁿm'aⁿ', ee jnda ndyee xuee na
m'aⁿna ñ'eⁿndyo ndo' tatjaa'naⁿ ljo'
cwii cwilei'ñ'omtina na nlcwa'na.
Tical'ue ts'ooⁿ na njñooⁿ joona
na c'oona l'aana na ñe'jndo'na,
tints'aana' na tajndeii' n'omna na
'oona nato.
33 Quia jo' l'uuyâ nnoom:
—Ñjaaⁿñe m'aaⁿya jo jndaa tjaa'naⁿ
yuu ya nliuuyâ nantquie na jndye

na nndaa' nncjaacjoo nn'a^{n} na
jndyendye.
34 Tax'ee Jesús ndaayâ:
—¿Cwanti tyoo' cwilei'ñ'om'yo'?
T'ooyâ nnoom, l'uuyâ:
—Ntquiee' ta^{n}' tyoo' ndo' ñ'e^{n}
cwantindye calcaa nch'u.
35 Quia jo' sa'ntjoom na
cwindyuaandye nn'a^{n} nomtyuaa.
36 To'ñoom ntyoo'ñee^{n} ñequio
calcaa ndo' tquiaa^{n} na quianl'uaa'
Ty'oots'om cantyja 'naa^{n}na'. Jnda jo'
tyjee^{n} ndo' tquiaa^{n} joona' ndaayâ
na cwila'jomndyô ñ'e^{n}ñê. Ndo' jâ
t'oo^{n}yâ joona' ndaa cha'tsondye
nn'a^{n}. 37 Cha'tsondye na^{n}'ñee^{n}
tcwa'tjacjoona. Ndo' jla'catoo'â
ntquiee' tsquiee ñequio nta^{n}' ntyoo'
ñequio calcaa na 'ndiiche^{n}na'.
38 Nn'a^{n} na tcwa' quia jo' tuee'
cha'na ñequiee mei^{n} na^{n}nom. Mei^{n}
tîcatu'nchondye na^{n}lcu ñequio
yocanch'u. 39 Quia na jnda t'ma^{n}
Jesús nn'a^{n} ee mana cwito^{n}'ndyena,
quia jo' tuoo^{n} ts'om w'aandaa.
Saayâ, squiaayâ ndyuaa Magdala.

Cats'aa Jesús cwii 'naa^{n} na cwe' ts'a^{n} xocandaa nnts'aa

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Nn'a^{n} fariseos ñequio nn'a^{n}
saduceos tquie'cañomna
na m'aa^{n} Jesús. Ñe'cal'ana xje^{n} jom,
jo' na ta^{n}na nnoom na cats'aa^{n} cwii
'naa^{n} na nnty'iaana na m'moo^{n}na'
na Ty'oots'om jñom jom. 2 Saa t'o
Jesús ndaa na^{n}'ñee^{n}, tsoom:
—Quia na jnda tmaa^{n} cwinty'ia'yo'
na jee^{n} tmaa^{n} nchquiu, cwindu'yo':
"Matseinmaa^{n}ñeyana'." 3 Ndo' quia
na cwitsjoom cwinty'ia'yo' na
jee^{n} nei^{n}ncoo' nchquiu 'ndaa,
cwindu'yo': "Je' maxje^{n} nncua'." 'O
nn'a^{n} na tiñecwii m'aa^{n}' n'om'yo',
jee^{n} ya cwila'no^{n}'yo' 'naa^{n} na
cwit'moo^{n} nchquiu na m'a^{n} tsjo'luee
saa tileicala'no^{n}'yo' ljo' cwii
ndyoch'eetina' cantyja na cwit'moo^{n}
ts'iaa^{n} t'ma^{n} na cwinty'ia'yo' na
mats'aa. 4 Nn'a^{n} na m'a^{n} je' jee^{n} tia
nn'a^{n}ndye, jnda 'ndyena Ty'oots'om
saa meii^{n} na ljo', cwita^{n}na cwii
'naa^{n} t'ma^{n} na ñe'canty'iaana. Saa
xonquiaya na nnty'iaana cwii 'naa^{n}
na t'ma^{n}. Macanda cala'no^{n}'na ljo'
ñe'ca'mo^{n}na' juu na tjom Jonás.
Mana tjaa^{n}, 'ñee^{n} joona.

Ndaaljo' 'naa^{n} nn'a^{n} fariseos

(Mr. 8:14-21)

5 Quia jo' saanndaa'â cwiiche^{n}
xndyaa' ndaaluee. Ndo' quia na
squiaayâ jo' jo' ñ'e^{n} Jesús jliuuyâ na
tjaa'na^{n} nantquie cañ'e^{n}, jnda tsuu'
n'oo^{n}yâ juuna'. 6 Tso Jesús ndaayâ:
—C'omc'eendyo' na cal'a'yo'
cwenta cantyja 'naa^{n}' ndaaljo' 'naa^{n}
nn'a^{n} fariseos ñequio nn'a^{n} saduceos.
7 Ndo' jâ na cwila'jomndyô ñ'e^{n}ñê
too'â na cwilanaa^{n} che^{n}ncjooyâ.
L'uuyâ:
—Macwjee^{n}'e^{n} ñ'oomwaa' ndaaya
nc'e na tjaa'na^{n} tyoo' cwilei'ñ'oo^{n}ya.
8 Ndo' sei'no^{n}' Jesús na m'aa^{n}'
n'oo^{n}yâ cantyja 'naa^{n}' tyoo' ñ'e^{n}
ndaaljo'. Tsoom ndaayâ:
—'O nn'a^{n} na tit'ma^{n} cwila'yu'ya
n'om'yo', ¿chiuu na jee^{n} jndye
m'aa^{n}' n'om'yo' na tjaa'na^{n} tyoo'
cwilei'ñ'om'yo'? 9 ¿Aa maxje^{n}
ticala'no^{n}'yo' ñ'oom na tsjoo luaa'?
¿Aa ticjaañjoom' n'om'yo' 'om ta^{n}'
tyoo'ñee^{n} na tyjaya na tcwa' 'om
mei^{n} nn'a^{n}, ndo' na jndye tsquiee
tyoo' jla'we'yo' na seicwaljoo'na'?
10 Ndo' ¿aa mei^{n} ticjaañjoom'

n'om'yo' cwiiche^{n} ntquiee' ta^{n}' tyoo'
na tyja̱ya na tcwa' ñequiee mei^{n}
nn'a^{n}, ndo' mati lojoo tsquiee nta^{n}'
tyoo' jla'we'yo' na seicwaljoo'na'?
Nnda̱a̱ nnts'aa na nleijndaa'
nantquie na nlcwa'yo'. 11 Jo' chii
¿chiuu na tique^{n}'yo' cwenta na nchii
matseina̱^{n}ya cantyja 'naa^{n}' tyoo'?
Ja tsjo̱o̱ na cal'a'yo' cwenta cantyja
'naa^{n}' ndaaljo' 'naa^{n} nn'a^{n} fariseos
ñequio nn'a^{n} saduceos.
12 Quia ljo'che^{n} jla'no̱o̱^{n}'â na
nchii cantyja 'naa^{n}' ndaaljo' na
cwiluii tyoo' na cal'aayâ cwenta, sa̱a̱
tañe'quiandyô̱ cantyja 'naa^{n}' ñ'oom
na cwit'mo̱o̱^{n} nn'a^{n} fariseos ñequio
nn'a^{n} saduceos.

Macwji'yuu'ñe Pedro na Jesús cwiluiiñê Cristo

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Quia jo' tja Jesús ndaatyuaa
tsjoom Cesarea Filipo. Jnda̱
squia̱a̱yâ jo' jo' tax'ee^{n} nda̱a̱ jâ nn'a^{n}
na cwila'jomndyô̱ ñ'e^{n}ñê, tsoom:
—Ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n}
cañoom'luee ¿'ñee^{n} cwilue nn'a^{n} na
cwiluiindyo̱?
14 T'o̱o̱yâ nnoom l'uuyâ:
—M'a^{n} nn'a^{n} na cwilue na 'u Juan,
ts'a^{n} na tyotseits'oomñe nn'a^{n}. Ndo'
nt'om cwilue Elías 'u, nt'om cwilue
na Jeremías oo cwiiche^{n} profeta.
15 Tso Jesús nda̱a̱yâ:
—Ndo' 'o je', ¿'ñee^{n} cwindu'yo' na
cwiluiindyo̱?
16 T'o̱ Simón Pedro nnoom, tso:
—'U cwiluiindyu' nquii Cristo,
Jnda Ty'o̱o̱ts'om na wando'.
17 Tso Jesús nnom:
—'U Simón, jnda Jonás, t'ma^{n} waa
na matio'naa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om 'u na
luaa' matsei'no̱^{n}'. Ee nchii cwe' ts'a^{n}
na t'mo̱^{n} ñ'oommei^{n}' njom'. Nquii
Tsotya̱ya na m'aa^{n} cañoom'luee
tquiaa^{n} na matsei'no̱^{n}' cantyja
'na^{n}ya. 18 Mati matsjo̱o̱ njom' na 'u
jndyu' Pedro, ñ'oom na ma'mo̱^{n}na'
tsjo̱'. Nacjoo' juu tsjo̱'waañe
nlqua̱a̱^{n}ya tmaa^{n}' nn'a^{n} na
macwjii'ndyo̱ cwentaya. Ndo' mei^{n}
na^{n}jndii na m'a^{n} quii' b'io na jee^{n}
jnda̱ cwila'xma^{n}na, xocana^{n}jnda̱na
nacjoo' tmaa^{n}' nn'a^{n} na cwjii'ndyo̱
cwentaya. 19 Ja nñequiaya na
t'ma^{n} nntseixma^{n}' quii'ntaa^{n} nn'a^{n}
na m'a^{n} cantyja 'naa^{n}' nque^{n} na
matsa̱'ntjoom cañoom'luee. Ñ'oom
na nntsu' na ticaty'iomna' na cal'a
nn'a^{n} na m'a^{n} tsjoomnancuewaa,
ñ'oom'ñee^{n} nntseix'iaa'ñena' ñequio
ñ'oom na ntyjii Ty'o̱o̱ts'om. Ndo'
ñ'oom na nntsu' na wanaa^{n} na cal'a
nn'a^{n} mati nntseix'iaa'ñena' ñequio
juu ñ'oom na ntyjii Ty'o̱o̱ts'om.
20 Quia jo' Jesús tque^{n}tyee^{n} ñ'oom
nda̱a̱yâ na mei^{n}cwii nnom ts'a^{n}
ticat'mo̱o̱^{n}yâ na jom cwiluiiñê Cristo.

Matseicandii Jesús cantyja na nncuee^{n}'e^{n}

(Mr. 8:31–9:1; Lc. 9:22-27)

21 Xje^{n}'ñee^{n} to̱' Jesús na
ma'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ jâ nn'a^{n} na
cwila'jomndyô̱ ñ'e^{n}ñê na jndei'na'
na nncja^{n} Jerusalén. Jo' jo' t'ma^{n}
nawi' nntjoom nl'a nn'a^{n} na
cwiluiitquiendye, ñequio ntyee na
cwiluiitquiendye, ñequio nn'a^{n} na
cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés.
Na^{n}'ñee^{n} nla'cuee'na jom, sa̱a̱ xuee
jnda̱ ndyee nncwando'xcoom.
22 Quia jo' tjañ'oom Pedro Jesús
cwii ntyja, to̱o̱^{n}'o̱^{n} na matsoom
nnom na ticatsa̱'ntjomna' na nntjom
na luaa'. Tsoom:

—Tijoom quiaa Ty'o̱o̱ts'om na nntjom' na luaa'. Tixoquiaa^{n} na nluii naljo'.
23 Teique^{n} Jesús tsoom nnom Pedro:
—Quindyo̱o̱' nacañomya 'u Satanás. Ñe'catseitsa^{n}' ja. 'U ñe'catsei'nnda' ts'o̱o̱^{n}ya ee ñ'oom na matsei'tiuu' jna^{n}na' cwe' cantyja na cwila'tiuu nn'a^{n}, nchii cha'xje^{n} na l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om.
24 Jnda̱ chii tso Jesús nda̱a̱yâ:
—Mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na l'ue ts'om na nncw'aa'ñe ja, cwji'ñê ljo' na matseitiuu nque^{n}. Caljoya ts'oom nawi' na matjoom meii^{n} cuee^{n}'e^{n}. Ndo' candyontyjo̱o̱^{n} cantyja na mats'aa. 25 Ee mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na mañequiaañe na catjom ljo' na nntjom, nc'e na m'aa^{n} cantyja 'na^{n}ya, tsa^{n}'ñee^{n} nlui'n'maa^{n}ñê. Ndo' mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na mal'uee'ñe che^{n}nquii chiuu nlui'n'maa^{n}ñe, majo'to jo' nntsuuñe. 26 Meii^{n} cha'waa tsjoomnancue cuaana' cwentaa' ts'a^{n} sa̱a̱ yuu waa na mateijndeiina' tsa^{n}'ñee^{n} ee xoc'o̱na' ñ'e^{n}ñê na ticatsuu añmaa^{n}'a^{n}. Ndo' ¿aa nnda̱a̱ nntioml'ua ts'a^{n} na nlui'n'maa^{n}ñe añmaa^{n}'a^{n}? ¿Cwaa^{n} nnda̱a̱? 27 Ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee nncwja̱caño̱o̱^{n}nnda'a tsjoomnancue ñequio ángeles cwentaa' Tsotya̱ya. Quia ljo' nntseit'maa^{n}'ñena' ja cha'xje^{n} na matseit'maa^{n}'ñena' nquii Tsotya̱ya. Ndo' nnts'aa na nnco'ñom ticwii cwii ts'a^{n} cantyjati na ñes'aa, aa na ya, aa na tis'a. 28 Ñ'oom na mayuu' matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo', mam'a^{n} nn'a^{n}ljooñe na tixocwjena hasta na jnda̱ nty'iaanda̱a̱na ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee na macwja̱caño̱o̱^{n} na nntsa̱'ntjo̱^{n}ya.

Na seichuii'na' Jesús

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Jnda̱ teinom yom xuee, quia jo' tjañ'oom Jesús Pedro ñequio Jacobo ñequio Juan tyjee Jacobo'ñee^{n}. Tjachom joona cwii sjo̱ nandye yuu na ñenquieena. 2 Xcwe na cwinty'iaana ndo' seichuii'na' jom jo nda̱a̱na. S'aana' na jee^{n} caxuee nnoom cha'cwijom nnom ñe'quioom'. Ndo' seicwaque^{n}na' lia^{n}'a^{n} na canchii' cha'na nnty'iaa' ts'a^{n} chom lámpara. 3 Ndo' juu xje^{n}'ñee^{n} nacañom'm teitquioo'ndye we nn'a^{n} na ñet'om teiyo, juu Moisés ñ'e^{n} Elías. Cwila'nei^{n}na ñ'e^{n}ñê. 4 Quia jo' tso Pedro nnoom:
—Ta, jee^{n} ya nquiuuyâ na m'aa^{n}yâ ñjaa^{n}. Xe^{n} cjaawee' ts'om', nluii ndyee xquie' ñjaa^{n}ñe, cwii cwenta' nncu', cwii cwentaa' Moisés ndo' cwiiche^{n} cwentaa' Elías.
5 Ndicwa^{n} matseinei^{n} Pedro ndo' jndyoquioo cwii nchquiu na jee^{n} canchii' caxuee juuna'. Seicata̱'na' joona ndo' teic'uaa na seinei^{n} Ty'o̱o̱ts'om naquii' nchquiu'ñee^{n}, tsoom:
—Luaañe ti'Jndaaya na jee^{n} candya' ts'o̱o̱^{n}ya. Cantyja 'naa^{n}' jom ñequii'che^{n} mañequiaana' na nei^{n}ya. Candye'yo' ñ'oom na matseineii^{n}.
6 Ndyee na^{n}'ñee^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n} Jesús, jnda̱ na jndyena ñ'oomwaa', ty'eta'nquiona xje^{n} nomtyuaache^{n} ee jee^{n} t'ma^{n} jla'catyuendyena. 7 Quia jo' seicandyoo'ñe Jesús nacañoomna. Tye^{n}nquioom'm joona, tsoom nda̱a̱na:

—Quicantyja'yo'. Talacatyuendyo'.
8 Jlundaandyena. Meincwii ts'an
tîcanty'iaana macanda ñenquii
Jesús.
9 Ndo' yochen na tquiocuena
sjo'ñeen, sa'ntjom Jesús joona,
tsoom:
—Yochen na ndicwan wando'a,
ticandu'yo' nnom meincwii ts'an 'nan
na nty'ia'yo' je'. Ja na cwiluiindyo
ts'an na jnan cañoom'luee nnc'io
ndo' nncwando'xco, quia ljo'chen
wanaan na nndu'yo' cantyja na
nty'iandaa'yo'.
10 Quia jo' nn'an na cwila'jomndye
ñ'enñê, ta'x'eena nnoom, jluena:
—Nn'an na cwit'mooon ljeii na
tquen Moisés, cwit'mooonna na
macanna' na cwjee'jndyee Elías.
Ñe'candyaaayâ ¿chiuu na luaa'
cwit'mooonna?
11 T'oon ndaana:
—Mayuu' na
mandyocwjee'cañoom Elías, ndo'
tseixmaan na nntseijndaa'ñê cha'tso,
12 saa candye'yo' nntsjoo na jnda
tyjee' Elías saa tîcala'non' nn'an
cantyja 'naan'an. L'ana cha'xjen na
l'ue n'omna ñ'enñê. Ndo' malaa'ti'
nl'ana ñ'endyo ja na cwiluiindyo
ts'an na jnan cañoom'luee.
13 Quia ljo'chen jla'non'na na
seineiin ndaana cantyja 'naan' Juan,
tsan na tyotseits'oomñe nn'an.

Sein'man Jesús cwii tyochjoo na cwe' cwiquiooñeto

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Quia na jnda tquiennda'na
yuu na m'an nn'an na jndyendye,
jndyotseicandyoo'ñe cwii tsans'a
na m'aan Jesús. Tcoom'm xtyeen jo
nnom, tsoom:
15 —Ta, c'oom' na wi' ts'om'
ñ'en ti'jndaaya. Ee maleiñ'oom
jndyetia jom ndo' jeen cwajndii
matjoom. Jndye ndii' mach'eena'
na cwiquiooñê naquii' chom ndo'
naquii' ndaa. 16 Ndo' jndyoñ'onya
jom na m'an nn'an na cwila'jomndye
ñ'endyu' saa tileicandaa na
nla'n'manna jom.
17 T'o Jesús, tsoom ndaayâ:
—'O nn'an na ticalayu'ya n'om'yo',
ndo' jeen tixcwe cwila'tiuu'yo',
¿cwanti yo cwii macanna' na
nljoo'ndyo ñ'endyo' na m'mooonty
ndaa'yo'? ¿Cwanti xuee cwii nndaa
nntseiquii ts'ooonya ñ'endyo'?
Quioñ'om'yo' ti'chjoom'aan' ñjaanñe.
18 Quia jo' seitia' Jesús
jndyetia'ñeen, jo' chii jlui' naquii'
ts'om tyochjoo. Mañoom' n'man juu.
19 Jnda tuii na luaa', quia jo' jâ
nn'an na cwila'jomndyô ñ'enñê
jluii'â cwii ntyja na ñencjooyâ
ñ'enñê. Ta'x'aayâ nnoom, l'uuyâ:
—¿Chiuu na jâ tîcandaa nntjeii'â
jndyetia'ñeen?
20 T'o Jesús ndaayâ, tsoom:
—Nc'e na ticala'yu'ya n'om'yo' jo'
chii tîcandaa l'a'yo'. Saa candye'yo'
nntsjoo, mayuu'chen meiin na
cachjoo cwilayu'ya n'om'yo' cha'na
cachjoo lquee'' mostaza saa mat'man
ts'iaan nndaa nl'a'yo'. Meiin waa
cwii na jeen jndei'na' cwiwinom'yo'
hasta matseijomna' cha'na cwii
sjondye nquiu'yo', saa nndaa
nl'a'yo'. Nnts'aana' cha'cwijom na
nndu'yo' nnom sjowaa': "Quindyo'
ñjaan, cja' la'ñen'", ndo' nleindyoona'.
Ee tjaa'nan cwii na xocandaa nl'a'yo'
xen na mayuu' cwilayu'ya n'om'yo'.
21 Saa cantyja 'naan' jndyetiamein'
cwicalui'nc'uaa'ndyena, jo' chii

macaⁿna' na catseicwejndo'ñe ts'aⁿ
ndo' catseineiiⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om
cha nnda̱a̱ nnts'aaⁿ.

Matseicandiinnda' Jesús na nncueeⁿ'eⁿ
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Ndo' yocheⁿ na tyoma'no̱o̱ⁿyâ
ts'o̱ndaa Galilea, tso Jesús nda̱a̱yâ
na jom na cwiluiiñê ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee, mam'aaⁿ 'ñeeⁿ juu na
nñequiaa cwenta jom luee nn'aⁿ.
23 Ndo' nla'cuee' nn'aⁿ jom, sa̱a̱ xuee
jnda̱ ndyee nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om na
nncwando'xcoom na tueeⁿ'eⁿ. Quia
na jndya̱a̱yâ na luaa', s'aana' na jeeⁿ
tia nquiuuyâ.

Tioomna ts'iaaⁿnda̱a̱na
cwentaa' wats'om t'maⁿ

24 Tuee' Jesús tsjoom
Capernaum ñequio jâ nn'aⁿ na
cwila'jomndyô̱ ñ'eⁿñê. Ndo' nn'aⁿ
na cwito'ñoom s'om ts'iaaⁿnda̱a̱
nn'aⁿ judíos cwentaa' wats'om t'maⁿ
ty'entyjaa'na Pedro, jluena nnoom:
—Tsaⁿ na ma'mo̱ⁿ nda̱a̱'yo', ¿aa
tiquitioom s'om ts'iaaⁿnnoom
cwentaa' wats'om t'maⁿ?
25 T'o̱ Pedro, matsoom:
—Quitioom ts'iaaⁿnnoom.
Tyoowiquiuu' na tuii na luaa',
tjaquiee' Pedro quii' w'aa. Tyuaa'ti
to̱' Jesús na matseineiiⁿ nnom
Pedro. Tsoom:
—¿Chiuu m'aaⁿ' ts'om' 'u, Simón?
Joo nn'aⁿ na m'aⁿ n'iaaⁿ, ¿'ñeeⁿ
matsei'tiuu' na cwiqueⁿna xjeⁿ na
catioom ts'iaaⁿnda̱a̱? ¿Aa nn'aⁿ
w'aana oo aa nt'omcheⁿ nn'aⁿ?
26 T'o̱ Pedro nnoom, tso:
—Nt'omcheⁿ nn'aⁿ cwitioom
ts'iaaⁿnda̱a̱, sa̱a̱ nn'aⁿ w'aana
tiquitioom.

Tso Jesús nnom Pedro:
—Quia jo' naⁿ'ñeeⁿ ma'ndiina'
nn'aⁿ w'aana. 27 Sa̱a̱ meiiⁿ na ljo'
cha tila'teincuu'ndye nn'aⁿ na
cwito'ñoom s'om, nntio̱o̱ⁿya cwanti
na l'ue n'omna. Jo' chii cja'cju'
tsei'nchquia ndaaluee. Catscaa
na nncwji'jndyee', cato̱o̱ⁿ'ndyu'
'ndyooyo', jo' jo' nljei' cwii tsjo̱'ñjeeⁿ
na nleijndeiina' ts'iaaⁿnda̱a̱ya.
Cja'ñ'oom', nñequiaa' juuna' nda̱a̱na
cwentaaya.

¿'Ñeeⁿ nnc'oom na t'maⁿñeti?
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 Ndo' xjeⁿ'ñeeⁿ jâ nn'aⁿ na
cwila'jomndyô̱ ñ'eⁿ Jesús
squia̱a̱caño̱o̱ⁿyâ jom. Ta'x'a̱a̱yâ
nnoom, l'uuyâ:
—¿'Ñeeⁿ juu nnc'oom na t'maⁿñeti
yuu na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om?
2 Quia jo' t'maⁿ Jesús cwii
tyochjoo, tqueeⁿ juu xcwe
quii'ntaaⁿyâ. 3 Ndo' tsoom nda̱a̱yâ:
—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo̱o̱,
xeⁿ tilcwe' n'om'yo' jnaⁿ'yo' ndo'
c'om'yo' cha'na yocanch'u na tiqueeⁿ
n'om na nluiit'maⁿndyena, quia jo'
xonda̱a̱ nntsaquiee'ndyo' cantyja na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om. 4 Cwe' jo'
ts'aⁿ na maju'ñecje ndo' tical'uee'ñe
na nluiit'maⁿñe, matseijomna'
tsaⁿ'ñeeⁿ cha'na tyochjoom'aaⁿ.
Ndo' na ljo' cwiluiit'maⁿñê cantyja
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om. 5 Ndo'
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na neiiⁿ' cwii
yuchjoo cha'na tyochjoom'aaⁿ, maja
neiiⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ.

Qua̱a̱ⁿya cwenta tical'aaya natia
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 'Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
matseijndo̱' ts'om cwii yucachjoo

na cats'aa natia, tsa^{n}'ñee^{n} yati
xe^{n} cju'na' jom ts'om ndaaluee na
chu'tye^{n} xtyoom'm cwii tsjo̱'suu
t'ma^{n}. 7 Jee^{n} wi' cwitjoom nn'a^{n}
tsjoomnancue na jndye nnom
nei^{n}ncoo' niom na macjaachuuna'
joona na cwila'tjo̱o̱ndyena. Sa̱a̱ tjaa
chiuu ya ee maxje^{n} niomna'. Sa̱a̱
nnt'uiiwi'na' ts'a^{n} na matseijndo̱'
ts'om x'iaa' na cats'aa yuu na tia.
8 'Xe^{n} na wjaañ'oomna' 'u na
matsei'tjo̱o̱ndyu' nnom Ty'o̱o̱ts'om
jnaa^{n}' ts'o̱' oo x'e', catsa' xje^{n} joona'
cha'cwijom catyjee', catyenquie'
joona' cha tintsei'tjo̱o̱ndyu'ti'. Ee
yati na nnda̱a̱ nntseixma^{n}' na
ticantycwii na wando' añmaa^{n}'
mei^{n} cha'cwijom na ticanda̱a̱'ndyu',
nchiiti na canda̱a̱'ndyu' ndo'
nncju'na' 'u quii' chom na tijoom
canduu'. 9 Ndo' xe^{n} cwe' cantyja
na manty'ia' wjaañ'oomna' 'u na
matsei'tjo̱o̱ndyu' nnom Ty'o̱o̱ts'om,
catsa' xje^{n} cha'cwijom na cwji'
ts'omnjom' ndo' catquie' juuna' cha
tintsei'tjo̱o̱ndyu'ti'. Ee yati na nnda̱a̱
nntseixma^{n}' na ticantycwii na
wando' añmaa^{n}' mei^{n} cha'cwijom
ñe'cwii ts'omnjom', nchiiti na we
ts'omnjom' ndo' nncju'na' 'u quii'
chom b'io.

Cala'no̱o̱^{n}'a cantyja 'naa^{n}' catsma^{n} na tsuuñe

(Lc. 15:3-7)

10 'Cal'a'yo' cwenta na tinc'om'yo'
na ticuee' n'om'yo' mei^{n}cwii
yucachjoo. Ee nndye'yo' nntsjo̱o̱
jo nandye m'a^{n} ángeles na cwil'a
cwenta yocanch'u. Ndo' ángeles'ñee^{n}
mei^{n}nquia xje^{n} cwila'nei^{n}na nnom
Tsotya̱aya na m'aa^{n} cañoom'luee.
11 Ee ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na
jna^{n} cañoom'luee jndyo̱o̱ na
nncwji'n'maa^{n}ndyo̱ nn'a^{n} na
cwitsuundye.
12 '¿Chiuu m'aa^{n}' n'om'yo'? Xe^{n}
m'aa^{n} cwii ts'a^{n} na m'a^{n} cwii sia^{n}nto
canma^{n} ntsmeii^{n}'e^{n} ndo' cwiindye
jooyo' nntsuuñe, aa nchii n'ñee^{n}
ñequieen'aa^{n} nchoo' qui nchoo' ñjee^{n}
jooyo' cjoo' tyue' ndo' wjaacal'uee^{n}
juu quioo' na tsuuñe. 13 Ndo' xe^{n} na
nljeii^{n} juuyo', nndye'yo' nntsjo̱o̱,
mayuu'che^{n} t'ma^{n}ti nñequiaana' na
neii^{n}'e^{n} cantyja 'naa^{n}' catsma^{n}'ñee^{n}
nchiiti cantyja 'naa^{n} cha'tsondye
nt'om canma^{n} na tyootsuundye.
14 Cala'no̱^{n}'yo' na nquii Tsotye'yo'
na m'aa^{n} cañoom'luee malaa'ti'
jee^{n} xuee^{n} 'o. Til'ue ts'oom na
nntsuundye mei^{n}cwiindye joo nn'a^{n}
na tit'ma^{n}ti cwiluiindye.

Maty'iomna' na calat'ma^{n} n'o̱o̱^{n}ya nc'iaaya

(Lc. 17:3)

15 'Xe^{n} m'aa^{n} cwii x'ia' na
matseiyu' na matsei'tjo̱o̱ñê
njom', cwa cja'cwa^{n}'ya' jom.
Catsei'no̱o̱^{n}'o̱^{n} yuu matseitjo̱o̱ñê
njom' ndo' calantycwii'yo' ñ'oom
na ñe'wendyo'. Ndo' xe^{n} na
nñee^{n} ñ'oom na matsu' quia jo'
jnda̱ teijndei' x'ia' na tco'xcwena'
jom. 16 Sa̱a̱ xe^{n} tiñe'cañee^{n} ñ'oom
na matsu' quia jo' cjaañ'e^{n} cwii
oo we ts'a^{n} ñ'e^{n}ndyu' cha joo
na^{n}'ñee^{n} nndyena ñ'oom na
cwi'ma^{n}'yo' ñ'e^{n} x'ia' ndo' na ljo'
nquiujndaa'ndyena chiuu t'ma^{n}'yo'.
17 Sa̱a̱ xe^{n} tiñe'cañee^{n} ñ'oom na nlue
na^{n}'ñee^{n} quia jo' ca'mo̱^{n}' ñ'oom'ñee^{n}
nda̱a̱ tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwjii'ndyo̱
cwentaya. Ndo' xe^{n} mei^{n} ticañee^{n}
ñ'oom na nlue cha'tso na^{n}'ñee^{n}

quia jo' tjaa chiuu ya. Caliu'yo' na
jom cwiluiiñê cha'cwijom ts'aⁿ na
tyootseit'maaⁿ'ñe Ty'o̱o̱ts'om oo
cha'cwijom tsaⁿco'ñom ts'iaaⁿnda̱a̱
nn'aⁿ cwentaa' gobiernom na tia
ts'aⁿñe.
18 'Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo̱o̱,
meiⁿljo'cheⁿ na cwindu'yo' na
ticaty'iomna' na cal'a nn'aⁿ na
m'aⁿ tsjoomnancuewaa, ñ'oom'ñeeⁿ
nntseix'iaa'ñena' ñequio ñ'oom na
ntyjii Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' meiⁿljo'cheⁿ
na cwindu'yo' na wanaaⁿ na cal'a
nn'aⁿ, mati nntseix'iaa'ñena' ñequio
ñ'oom na ntyjii Ty'o̱o̱ts'om.
19 'Mati candye'yo' nntsjo̱o̱,
xeⁿ wendyo' 'o ñe'cwii m'aaⁿ'
n'om'yo' ñ'oom na cwitaⁿ'yo' nnom
Tsotya̱aya Ty'o̱o̱ts'om na m'aaⁿ
cañoom'luee, quia jo' nñeeⁿ ndo'
nñequiaaⁿ ñ'oom na cwitaⁿ'yo'.
20 Ee meiⁿnquiayuucheⁿ na m'aⁿ
we ndyee nn'aⁿ na cwitjomndye
ñequio xueya, majo' jo' m'aaⁿya
quii'ntaaⁿna.
21 Quia jo' tjatseindyoo'ñe Pedro
na m'aaⁿ Jesús. Tsoom nnom:
—Ta, cwii x'iaya na matseitjo̱o̱ñe
no̱o̱ⁿ, ¿cwanti ndii' na macaⁿna'
na catseit'maⁿ ts'o̱o̱ⁿya jom? ¿Aa
nncue'ntyjo̱ hasta ntquiee' ndii'?
22 T'o̱ Jesús nnoom:
—Ticatsjo̱o̱ na ñe'ntquiee' ndii'.
Matsjo̱o̱ na catseit'maⁿ ts'om' jom
ndyeen'aaⁿ nchoo' qui ndii' na
ntquiee' ntquiee'. Maxjeⁿ ñequii'cheⁿ
catseit'maⁿ ts'om' jom.

Moso na tiñe'catseit'maⁿ ts'om x'iaa'

23 'Cwe' jo' cala'no̱ⁿ'yo' cantyja
'naaⁿ' nqueⁿ na matsa̱'ntjoom
cañoom'luee. Matseijomna' jom
cha'na cwii patrom na seitioom
na nntyjo̱o̱ⁿ mosoom'm na cho'jnaⁿ
nnoom. 24 To̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na macwjeeⁿ'eⁿ
cwenta ndo' tquioñ'omna cwii ts'aⁿ
na chujnaⁿ jndye meiⁿyom s'om.
25 Quia na nty'iaa' patrom'ñeeⁿ
na meiⁿcwii tsjo̱'ñjeeⁿ tîcanda̱a̱
nntiom mosoom'm, quia jo'
sa̱'ntjoom na nleil'uañe tsaⁿ'ñeeⁿ na
nncjaaquiee'ñe na nndi'ntjomtyeⁿ,
ndo' mati scuu' tsaⁿ'ñeeⁿ ñequio
ndana ñequio cha'tso 'naaⁿna, cha
nnc'ioo'ñe na chujnaⁿ. 26 Quia jo'
moso'ñeeⁿ tcoom'm xtyeeⁿ nnom
patrom 'naaⁿ'aⁿ, t'maⁿ ty'oo
s'aa nnom tsaⁿ'ñeeⁿ. Tsoom: "Ta,
macaⁿ'a ñ'omt'maⁿ ts'om njom'
na nncwindo'ya' ndo' nntio̱o̱ⁿñ'a̱ⁿ
na cho̱jnaⁿ njom'." 27 Quia jo'
patrom'ñeeⁿ ty'oom na wi' ts'oom
mosoom'm. Seit'maⁿ ts'oom
juu cha'waa na chujnaⁿ ndo'
seicandyaañê juu. 28 Tyoowiquiuu'
na jlui' moso'ñeeⁿ naquii' w'aa
ndo' tjomñê cwii x'iaaⁿ'aⁿ na
matyjemosoñê. Chujnaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
nnoom cwii siaⁿnto s'om. Ndo'
seicjaa l'o̱o̱ⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ, tyonchjeeⁿ
xtyo'. Tsoom nnom: "Catiom' na
chujnaⁿ' no̱o̱ⁿ." 29 Ndo' tco' x'iaaⁿ'aⁿ
xtye jo nnoom. S'aa ty'oo nnoom,
tso: "Macaⁿ'a ñ'omt'maⁿ ts'om
njom' na nncwindo'ya' ndo' nntio̱o̱ⁿ
na cho̱jnaⁿ njom'." 30 Sa̱a̱ jom
tîcwinom'm, matjaqueeⁿ ñ'oom.
Tjoom'm tsaⁿ'ñeeⁿ w'aancjo hasta
na nntiom na chujnaⁿ nnoom.
31 Ndo' ntyjemosondyena, quia na
nty'iaana na luaa' s'aaⁿ, jeeⁿ t'maⁿ
sei'ndaa'na' nquiuna. Ty'entyjaa'na
patrom 'naaⁿna ndo' jluena cha'tso
na jnda̱ tuii. 32 Quia jo' patrom'ñeeⁿ
tqueeⁿ'ñê mosoom'm, tsoom nnom:
"Cwa jeeⁿ ndya' wi'ndyu', 'u mosoya.

Ja jndạ seit'ma^{n} ts'ọọ^{n}ya cha'tso na
chujna^{n}' ee na jee^{n} seinty'iaa'ndyu'
nọọ^{n}. 33 Ndo' mati 'u matsona' na
c'oom' na wi' ts'om' x'ia' cha'xje^{n}
t'ọọ^{n} na wi' ts'ọọ^{n} ñ'e^{n}ndyu' 'u.”
34 Quia jo' jee^{n} t'ma^{n} seiw'ii
patrom'ñee^{n}. Tquee^{n} ñ'oom na
catuee'na mosoom'm w'aancjo na
cata'wi'na juu hasta na nntiomñ'e^{n}
cha'waati na chujna^{n} nnoom.
35 Seicandạ Jesús ñ'oom
tjañoom'mei^{n}'. Tsoom:
—Maluaa' nnts'aa Tsotyạya
na m'aa^{n} cañoom'luee ñ'e^{n}ndyo'
'o, xe^{n} nchii na xcwee' n'om'yo'
nla't'ma^{n} n'om'yo' nc'iaa'yo' na
cwila'tjọọndye ndạạ'yo'.

Ticatsona' na nntyuii' ljeii na toco ts'a^{n}

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Jndạ jndạ seinei^{n} Jesús
ñ'oommei^{n}', quia jo'
jluee^{n}'e^{n} ts'ọndaa Galilea, tjaa^{n}
ts'ọndaa Judea, xndyaa' jndaa
Jordán. 2 Jndyendye nn'a^{n} ty'entyjọ
naxee^{n}'e^{n}. Ndo' sein'maa^{n} cha'tso
nn'a^{n}wii jo' jo'.
3 Quia jo' jla'candyoo'ndye nn'a^{n}
fariseos na m'aa^{n} na ñecal'ana xje^{n}
jom. Ta'x'eena nnoom:
—¿Aa wanaa^{n} na nntseityuii' ts'a^{n}
ljeii na tocoom ñ'e^{n} scoom'm nc'e
mei^{n}nquia na seitjọọñe tsa^{n}'ñee^{n}
nnoom?
4 T'ọ Jesús ndạạna:
—Cwa^{n}ti jndạ jla'na^{n}'yo' ljeii
'naa^{n}' Ty'ọọts'om na matseinei^{n}na'
chiuu tọ'jñee^{n} na tquee^{n} cha'tso.
Matsona': “S'aa^{n} tsa^{n}s'a ñ'e^{n}
tsa^{n}scu.” 5 Mati matso ljeii'ñee^{n}:
“Macwe' jo' n'ndii tsa^{n}s'a tsotyee^{n},
tsoñee^{n} ndo' nnc'oomtyee^{n} ñ'e^{n}
scoom'm. Wendye na^{n}'ñee^{n}
ñe'cwii sei' nla'xma^{n}na.” 6 Jo' chii
tacala'xma^{n}na na we ts'a^{n}. Ndo' nc'e
na luaa' seijndaa'ñe Ty'ọọts'om,
jo chii ticatsona' na cwe' ts'a^{n}
nntseityuii' cantyja na m'a^{n}na.
7 Ndo' ta'x'eena nnoom:
—Quia jo' ¿chiuu na sạ'ntjom
Moisés na wanaa^{n} na nntyuii' ljeii
'naa^{n}' ts'a^{n} ñ'e^{n} scoom'm, jndạ jo' ya
na ca'ñee^{n} juu?
8 T'ọọ^{n} ndạạ na^{n}'ñee^{n}:
—Nc'e na 'o jee^{n} quie' n'om'yo',
jo' chii tquiaa Moisés na wanaa^{n}
na nntyuii' ljeii 'na^{n}'yo' ñ'e^{n}
lcuu'yo'. Sạạ nchii laa'ti' teijndaa'
najndyee. 9 Ja matsjọọ ndạạ'yo',
juu tsa^{n}s'a na nntseityuii' ljeii
na toco ñ'e^{n} scuu' ndo' nncoco
ñ'e^{n} cwiiche^{n} yuscu, matsona' na
cwe' m'aa^{n}ya ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n}.
Wanaa^{n} na nntseityuee^{n}'e^{n} ljeii
'naa^{n}'a^{n} ñ'e^{n} scoom'm xe^{n} na m'aa^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} ñ'e^{n} cwiiche^{n} tsa^{n}s'a.
Ndo' mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
nncoco ñ'e^{n} cwii yuscu na jndạ
tyuii' ljeii 'naa^{n}' ñ'e^{n} saa', tsa^{n}'ñee^{n}
matseijndaa'ñena' na cwe' m'aa^{n}yaa^{n}
ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n}.
10 Jâ nn'a^{n} na cwila'jomndyô ñ'e^{n}
Jesús l'uuyâ nnoom:
—Xe^{n} luaa' waa na nntseitye^{n}na'
ts'a^{n} ñ'e^{n} scoom'm, quia jo' yati na
tincoco ts'a^{n}.
11 Tso Jesús ndạạyâ:
—Ticha'tsondye nn'a^{n} nndạạ
nla'candạna ñ'oomwaa'. Cwe'
ñejndaa' nn'a^{n} na nndạạ nla'candạ
nc'e na jndạ tquiaa Ty'ọọts'om na
ljo'. 12 Ee m'a^{n} nn'a^{n} na ticunco nc'e
maxje^{n} tuiindyena na titjọọndyena
yuscu, ndo' nt'omche^{n} ticunco nc'e
na tuii nasei joona cha titjọọndyena

yuscu. Saa m'aⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwila'jndaa'ndye cheⁿnquiee na ticunco ee ñe'candye'ntjomna nnom Ty'oots'om na m'aaⁿ cañoom'luee. 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na matsei'noⁿ' ndo' nndaa nntseicanda ñ'oomwaa', catseicanaaⁿ.

Matio'naaⁿñe Jesús yonch'u

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Tquiocho nn'aⁿ yonch'u na m'aaⁿ Jesús na nntioom ts'ooⁿ nacjoona ndo' na nntseineiiⁿ nnom Ty'oots'om cantyja 'naaⁿna. Saa jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê jla'tiaa'â nn'aⁿ na tquiocho yonch'u'ñeeⁿ. **14** Quia jo' tso Jesús:
—Ca'ndye'yo' na quiontyjaa' yonch'u ja. Tilantycwi'yo' joona, ee matseijomna' joona cha'na nn'aⁿ na cwiñe'quiandye na matsa'ntjom Ty'oots'om naquii' n'om.
15 Ndo' tioom l'ooⁿ nacjoo yonch'u'ñeeⁿ, jnda chii jlueeⁿ'eⁿ jo' jo'.

Matseineiⁿ tsaⁿtya ñ'eⁿ Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Cwiicheⁿ xuee jndyotseicandyoo'ñe cwii ts'aⁿ na titquieeñe na m'aaⁿ Jesús. Tax'ee tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:
—'U Maestro na ya ts'aⁿndyu', ¿aa waa cwii nnom na yati na tseixmaⁿya na cats'aa cha nnco'ñoⁿ na ticantycwii na wando'a?
17 T'o Jesús nnom:
—¿Chiuu na matsu' na ya ts'aⁿndyo ja? Tjaa 'ñeeⁿ c'oom na jeeⁿ ya ts'aⁿñe macanda nquii Ty'oots'om. Saa 'u je', xeⁿ ñe'cja'quiee'ndyu' cantyja na ticantycwii na wando' macaⁿna' na catseicanda' chiuu t'maⁿ ljeii na matsa'ntjomna' na tqueⁿ Ty'oots'om.
18 Tso tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:
—¿Cwaaⁿ ljeii?
T'o Jesús nnom, tsoom:
—Tintseicue' ts'aⁿ. Tinc'om'ya' ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ. Tinch'uee' 'naaⁿ' ts'aⁿ. Tintseineiⁿ' cantu nacjoo' ts'aⁿ.
19 Catseit'maaⁿ'ndyu' tsotye' ñ'eⁿ tso'ndyo'. Ndo' c'oom' na wi' ts'om' nc'ia' cha'xjeⁿ na jnda ntyji' ñequio nncu'.
20 Tso tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:
—Cha'tso ñ'oommeiⁿ' matseicandaya xjeⁿ na cachjoondyochaⁿ. ¿Aa waa na matseitjootina' ja na cats'aa?
21 T'o Jesús nnom, tsoom:
—Xeⁿ 'u ñe'catseicanda'ñ'eⁿ', quia jo' cja', cajndaa' cha'tso 'naⁿ' na niom. Quiaa' s'om'ñeeⁿ ndaa ndyeñeeⁿ' quia jo' nnc'oom' na tyandyu' cañoom'luee. Ndo' candyo'tseijomndyu' ñequio ts'iaaⁿ na mats'aa.
22 Jnda na jndii tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'oommeiⁿ', mana tjaaⁿ na chjoo' ts'oom ee jeeⁿ ndya' tyañê.
23 Quia jo' tso Jesús ndaa jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê:
—Nndye'yo' nntsjoo na mayuu'cheⁿ jeeⁿ jndei'na' ncju'cjeñe cwii tsaⁿtya na nntsa'ntjom Ty'oots'om jom. **24** Mati matsjootya ndaa'yo', jndei'tina' na nncju'cjeñe cwii tsaⁿtya na nntsa'ntjom Ty'oots'om jom, nchiiti na nncwicandii'ñe quioo' camello tsue' x'ee tsei'nchquia.
25 Quia na jndyaayâ ñ'oomwaa', jeeⁿ seiñ'eeⁿ'na' jâ. Tyotax'aayâ ndaa ntyjaayâ, l'uuyâ:
—¿Quia jo' 'ñeeⁿ ts'aⁿ nndaa nlui'n'maaⁿñe?

26 Nty'iaa' Jesús ndaayâ, tsoom:
—Tijoom candaa nncwji'n'maaⁿñe
cheⁿnquii ts'aⁿ. Saa Ty'oots'om
cha'tso nndaa nnts'aaⁿ.
27 Ndo' tso Pedro nnoom:
—Ta, canty'ia', jâ jnda 'ndyaayâ
cha'tso cha nndaa nla'jomndyô
ñequio ts'iaaⁿ 'naⁿ'. ¿Aa waa naya
'naaⁿyâ?
28 T'o Jesús ndaayâ, tsoom:
—Nndye'yo' nntsjoo, mayuu'cheⁿ
quia na nncue'ntyjo xjeⁿ na
nncuaaxco tsjoomnancue, mati
ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee nncjocajmaⁿya ndio
'naⁿya yuu na nntseit'maaⁿ'ñena' ja.
Ndo' 'o na jnda macwila'jomndyo'
ñ'eⁿndyo mati maniom
canchoo'we ndio 'naⁿ'yo' na
nntsaacwindyuaandyo' na
nntu'xeⁿ'yo' canchoo'we ntmaaⁿ'
nn'aⁿ ntseinda Israel. 29 Ndo' ticwii
cwii ts'aⁿ na jnda 'ndii waa' oo
ti'nquio oo ndyencjo oo tsotye oo
tsondyee oo scuu' oo ntseinda oo
ndyuaa' nc'e na jnda jndyoquiee'ñe
cantyja 'naⁿya, tsaⁿ'ñeeⁿ cwii siaⁿnto
ndii' nnco'ñoom na nleinoom
cantyja na jnda 'ñeeⁿ. Ndo' nnaaⁿ'aⁿ
na ticantycwii na wanoom'm. 30 Ee
majndye nn'aⁿ m'aⁿ je' na cwila'tiuu
nquiee na t'maⁿ cwiluiindye, saa
nncue'ntyjo na mancju'cjena'
joona. Ndo' jndye nn'aⁿ m'aⁿ je' na
maju'cjena' joona, saa ndanquia
nntseiwendyena' joona.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ naⁿntjom

20 Seineiⁿti Jesús ñ'oom
tjañoom', tsoom:
—Juu na matsa'ntjom Ty'oots'om
cañoom'luee, matseijomna' juuna'
cha'na cwii patrom na waa ntjoom'.
Cwitsjoom tjacal'ue patrom'ñeeⁿ
naⁿntjom na nnc'ooquie' ts'iaaⁿ
'naaⁿ'aⁿ. 2 T'maⁿna ñ'eⁿ naⁿntjom
'naaⁿ'aⁿ na nnto'ñoomna cwii
denario na cwii xuee cha'xjeⁿ
cwita'ntjom nn'aⁿ. Jnda chii jñoom
joona na waa ntjoom'm. 3 Cha'na
ñjeeⁿ na cwitsjoom tjaaⁿ xcwe quii'
tsjoom, jo' jo' ljeiiⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ
na cwe' mandi'. 4 Tsoom ndaana:
"Cwa catsa'yo' na waa ntjom 'naⁿya
na nl'a'yo' ts'iaaⁿ. Ja nntioml'uaya
'o cha'xjeⁿ na matsona'." Mana
ty'e naⁿ'ñeeⁿ. 5 Cha'na quiajmeiⁿ'
matjannda' patrom'ñeeⁿ quii'
tsjoom. Ljeiiⁿ nt'omcheⁿ naⁿntjom.
Ndo' majo'ti s'aaⁿ cha'na ndyee na
matmaaⁿ. 6 Manncuee' na 'om na
matmaaⁿ, tjannaaⁿ'aⁿ quii' tsjoom.
Mañoomcheⁿ na ljeiiⁿ na cwe'
m'aⁿcheⁿ. Tsoom ndaana: "¿Chiuu
na meiiⁿchaa' xuee ñjaaⁿ m'aⁿ'yo'
na tjaa ts'iaaⁿ cwil'a'yo'?" 7 Jluena
nnoom: "Mayuu', ee tjaa 'ñeeⁿ
cotsa'ntjom jâ." Tsoom ndaana:
"Cwa catsa'yo', nl'a'yo' ts'iaaⁿ 'naⁿya
na waa ntjoomya. Ja nntioml'uaya
'o cha'xjeⁿ na matsona'." Ndo'
mati ty'e naⁿ'ñeeⁿ. 8 Quia na
jnda tmaaⁿncue tso patrom nnom
moso tquiee 'naaⁿ'aⁿ: "Cwaⁿ'
naⁿntjomm'aⁿ' ndo' catiom'l'ua'
joona. Catoⁿ'jndyee' ñequio joo nn'aⁿ
na ty'equie' na macanda. Tcuu
cjaana' hasta nncuee'cañoomna'
nn'aⁿ na ty'equie'jndyee." 9 Quia
jo' tquiontyjaa' nn'aⁿ na ty'equie'
ts'iaaⁿ cha'na 'om na matmaaⁿ.
Ticwii cwii joona to'ñoomna cwii
denario cha'xjeⁿ na nncwantjom
ts'aⁿ na cwii xuee. 10 Ndo' quia
tuee'cañoomna' nn'aⁿ na

ty'equie'jndyee ts'iaa^{n}, jla'tiuuna
na joona jndyeti nnta'ntjomna.
Saa mati ticwiindye joona
to'ñoomna cwii denario. 11 Jnda
na to'ñoomna s'om'ñee^{n} to'na
na tyola'ncjoo'ndyena nacjoo'
patrom 'naa^{n}na. 12 Jluena: “Joo
na^{n}m'a^{n}' na ty'equie'na ts'iaa^{n} na
macanda, ñecwii hora l'ana ts'iaa^{n},
saa 'u ñe'cwii xje^{n} mache' ñ'e^{n}ndye
joona cha'xje^{n} ñ'e^{n}ndyô jâ. Ndo'
jâ tyolajndaayâ meii^{n}chaa' xuee,
tyolaquii n'oo^{n}yâ meii^{n} jee^{n} jmei^{n}'
nquiuuyâ.” 13 T'o patrom nnom
cwii joo na^{n}'ñee^{n}, tsoom: “'U re,
tjaa'na^{n} na seitjoondyo njom'. ¿Aa
nchii t'maa^{n}ya ñ'e^{n}ndyu' na cwii
denario nncwantjom' cha'xje^{n}
quita'ntjom nn'a^{n}? 14 Co'ñom'
s'om 'na^{n}', cja'to' wa'. Nnco
ntyjii xe^{n} ljo'yu nntioml'uaya 'u
ñequio cwiiche^{n} tsa^{n}m'aa^{n}' na
teinioom' tjaquiee' ts'iaa^{n}. 15 ¿Aa
ticatseitiuu' na wanaa^{n} na nnts'aa
cha'xje^{n} na l'ue ts'oo^{n} ñequio
s'om 'na^{n}ya? ¿Aa matsei'candya'
ts'om' s'om na ja titseintycwi'a?”
16 Jo' chii luaa ñe'ca'mo^{n} ñ'oom
tjañoom'waa'. Nn'a^{n} na ticala'tiuu
na t'ma^{n} cwiluiindye ljo'yu
nntseit'maa^{n}'ñe Ty'oots'om joona
cha'xje^{n} matseit'maa^{n}'ñê nt'omche^{n}.
Ndo' nn'a^{n} na cwila'tiuu nquiee na
t'ma^{n} cwiluiindye, quia nleitquioo'
na ljo'yu la'xma^{n}na jo nnom
Ty'oots'om ñequio mei^{n}nquia nn'a^{n}.

Matseicandiinnda' Jesús na nncuee^{n}'e^{n}

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Yoche^{n} na njom Jesús nato
na wja^{n} Jerusalén, tjachom jâ na
canchoo'wendyô cwii ntyja na
ñencjooyâ. Tsoom ndaayâ:
18 —Que^{n}'yo' cwenta, je' tsawaaya
Jerusalén. Ndo' ja na cwiluiindyo
ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee, jo' jo'
nñequiaa ts'a^{n} cwenta ja luee ntyee
na cwiluiitquiendye ñequio nn'a^{n}
na cwit'moo^{n} ljeii na tque^{n} Moisés.
Na^{n}'ñee^{n} nl'ana na nnt'uiitye^{n}na'
ja na nnc'io. 19 Nñe'quiana cwenta
ja luee nn'a^{n} na nchii judíos na
nla'jnaa^{n}' na^{n}'ñee^{n} ja. Nntjaa'na ja
ndo' nnty'ioomna ja ts'oom'naa^{n}
na nnc'io, saa xuee jnda ndyee
nncwando'xco.

Tsondyee Jacobo ñ'e^{n} Juan tcaa^{n} cwii naya

(Mr. 10:35-45)

20 Scuu' Zebedeo ñequio
ntseinaa^{n} Jacobo ñ'e^{n} Juan
tquiola'candyoo'ndyena na m'aa^{n}
Jesús. Tcoom'm xtyee^{n} jo nnom na
tcaa^{n} cwii naya. 21 Tso Jesús nnoom:
—¿Ljo' l'ue ts'om'?
T'o yuscu'ñee^{n} nnom, tsoom:
—Quia na nncue'ntyjo na
nntsa'ntjom', quiaa' ñ'om'
na we ntseindaaya nmei^{n}
nluiit'ma^{n}ndyena ñ'e^{n}ndyu'. Cwii
joona nnc'oom ts'o' ntyjaya ndo'
cwiiche^{n} nnc'oom ts'o' ntyjatymaa^{n}'.
22 Saa t'o Jesús ndaa we na^{n}'ñee^{n},
tsoom:
—'O ticala'no^{n}'yo' ljo' cwita^{n}'yo'.
Juu nawi' na nncwinoo^{n}, ¿aa nndaa
nna^{n}ndyo'? Ndo' ¿aa nndaa nljoya
n'om'yo' na nncwje'yo' cha'xje^{n} na
jnda ljoya ts'oo^{n} na nnc'io?
T'oona nnoom, jluena:
—Nndaa.
23 Jom tsoom ndaana:

—Mayuu' juu nawi' na nncwinoo̱ⁿya,
nncwinom'yo'. Ndo' cha'xjeⁿ na
cwiljoya ts'oo̱ⁿ na nnc'io̱ mati macaⁿna'
na caljoya n'om'yo' na nla'cwjee nn'aⁿ
'o. Saa̱ titseixmaⁿya na nntseijndaa'ndyo̱
'ñeeⁿ juu nncwacatyeeⁿ ntyjaa'a ntyjaya
oo ntyjatymaaⁿ'. Nquii Tsotyaya
ñnequiaaⁿ naya'ñeeⁿ ndaa̱ joo nn'aⁿ na
jnda̱ seijndaa'ñê na nnto'ñoom juuna'.
24 Ndo' cwiicheⁿ quindyô jâ na
cwila'jomndyô ñ'eⁿ Jesús, quia na
jndyaa̱yâ ñ'oom na tcaⁿ yuscu'ñeeⁿ,
jeeⁿ tyola'wjaa̱yâ nacjoo we nn'aaⁿyâ
naⁿ'ñeeⁿ. 25 Ndo' naljo', tqueeⁿ' Jesús
cha'tsondyô na m'aaⁿ. Tsoom ndaa̱yâ:
—'O manquiu'yo' na nquiee
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye cwii cwii
ndyuaa cwila's'andyena ndaa̱ nn'aⁿ
na cwitsa̱'ntjomna. Ndo' nn'aⁿ na
cwiluiit'maⁿndye cwiqueⁿna xjeⁿ
nn'aⁿ na m'aⁿ nacje 'naaⁿna. 26 Saa̱
quii'ntaaⁿ 'o ticatsona' na luaa'
nl'a'yo'. Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ 'o na
ntyjaa' ts'om na nnc'oom na t'maⁿñe
naquii' ntaaⁿ'yo', tsaⁿ'ñeeⁿ matsona'
na catseixmaaⁿ ts'aⁿ na mandi'ntjom
ndaa̱ nc'iaa'. 27 Ndo' 'ñeeⁿ cwiindyo'
'o na maqueⁿ ts'om na nlco'nnomna'
juu jo ndaa̱'yo', tsaⁿ'ñeeⁿ matsona'
na c'oom cha'cwijom moso 'naⁿ'yo'.
28 Maluaa' na jndyoo̱ ja na cwiluiindyo̱
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Jndyoo̱
na nndi'ntjo̱ⁿya ndaa̱ nn'aⁿ nchii
na nndye'ntjom nn'aⁿ noo̱ⁿ. Ndo'
jndyoo̱ na ñnequiaandyo̱ na c'io̱ na
nntioo̱ⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye,
cha nndyaandyena na nnt'uii jnaaⁿna
joona.

Sein'maⁿ Jesús we tsaⁿnchjaaⁿ'

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Quia na saacaluii'â naquii'
tsjoom Jericó, tquiontyjo̱ cwii
tmaaⁿ' nn'aⁿ naxeⁿ' Jesús. 30 Jo' jo'
'ndyoo nato meindyuaandye we
naⁿnchjaaⁿ. Quia na jndyena ñ'oom
na juu Jesús mawinoom jo' jo',
jla'xuaana, jluena:
—'U Ta, na cwiluiindyu'
jndacantyjo David, c'oom' na wi'
ts'om' ñ'eⁿndyô jâ.
31 Saa̱ nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo'
jla'tia'na naⁿnchjaaⁿ'ñeeⁿ.
Ñe'cala'cheⁿna naⁿ'ñeeⁿ, saa̱ yacheⁿ
jndeii tyola'xuaa, jlue:
—'U Ta, na cwiluiindyu'
jndacantyjo David, c'oom' na wi'
ts'om' ñ'eⁿndyô jâ.
32 Tjameintyjee' Jesús, t'maaⁿ
naⁿ'ñeeⁿ. Tsoom ndaa̱na:
—¿Ljo' l'ue n'om'yo' na nnts'aaya
'o?
33 T'oo̱ naⁿnchjaaⁿ'ñeeⁿ nnoom,
jluena:
—Jeeⁿ 'u ta, toom cwe' nndaa̱
nnty'iaayâ.
34 Quia jo' Jesús ty'oom na wi'
ts'oom joona. Tyeⁿnquioom'm
lua'ndaa̱na. Mañoom' teitquioona.
Ty'entyjo̱na naxeeⁿ'eⁿ.

Tjaquiee' Jesús Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Quia na jnda̱ teindyoo̱'â
Jerusalén, na nndyoo' ta
na jndyu Olivos, squiaa̱yâ tsjoom
Betfagé. Jñom Jesús we nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê. 2 Tsoom
ndaa̱na:
—Catsaquie'yo' tsjoom chjoo
ndyeyu jo ndaa̱'yo'. Jo' jo' mantyja
nliu'yo' cwii snomxquie na ñjomyo',
mati ñ'eⁿ jndayo'. Calacanaⁿ'yo',
quiocho'yo' jooyo' na m'aaⁿya
ñjaaⁿ. 3 Ndo' xeⁿ nncwax'ee ts'aⁿ
ndyue'yo' chiuu na cwitsacho'yo'

quioo' ntsmeiiⁿ'eⁿ, luaa candu'yo'
nnoom: “Nquii Ta tjo̱o̱ñê jooyo'.”
Quia jo' mañoom' nñequiaa ts'aⁿ na
nquiocho'yo' jooyo'.
4 Luaa' tuii cha catseicanda̱a̱'ñena'
ñ'oom na seineiⁿ profeta, luaa
seiljeiⁿ:
5 Candu'yo' nda̱a̱ nn'aⁿ tsjoom
Sión:
“Queⁿ'yo' cwenta
macwjee'cañoom nquii rey na
cwiluiiñe na matsa̱'ntjom 'o,
ticatseit'maaⁿ'ñe cheⁿnqueⁿ, ee
cwe' snom wa'ljoom.
Snom chjoo, quioo' na maxjeⁿ
ts'iaaⁿ' na nnchuu xuu.”
6 Quia jo' we naⁿ'ñeeⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús,
ty'ena, l'ana cha'xjeⁿ ñ'oom na
tsoom nda̱a̱na. 7 Tquie'ñ'omna
snomxquie'ñeeⁿ ñequio jndayo'.
Ndo' tioona liaana nanqueⁿ'
quioo'ñeeⁿ, chii tjawa'ljoom.
8 Jndyendye nn'aⁿ ty'eñ'eeⁿna
ñ'eⁿ Jesús. Nt'om naⁿ'ñeeⁿ
tyola'n'meiiⁿ'na liaana ts'om nato
yuu na wjaⁿ. Ndo' nt'om nn'aⁿ
tyotyje luee n'oom, tsa̱'na joona'
ts'om nato. 9 Nn'aⁿ na 'oojndyee
ñequio nn'aⁿ na 'oontyjo̱ to̱'na
tyola'xuaana, tyoluena:
—Matseit'maaⁿ'ñena' nquii
rey na cwiluiiñe jndacantyjo
David. Matio'naaⁿñena' nqueⁿ na
macwjee'cañoom ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ta
Ty'o̱o̱ts'om. Matseit'maaⁿ'ñena' jom
nandye cañoom'luee.
10 Quia na tjaquiee' Jesús
Jerusalén jeeⁿ t'maⁿ seits'eiina'
naquii' n'om cha'tsondye nn'aⁿ
tsjoom'ñeeⁿ. Tyoluena nda̱a̱
nc'iaana:
—¿'Ñeeⁿ ts'aⁿ tsaⁿm'aaⁿ'?
11 T'o̱o̱ nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê, jluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ jñoom Jesús.
Cwiluiiñê profeta na jnaaⁿ tsjoom
Nazaret ts'o̱ndaa Galilea.

Macwji' Jesús nn'aⁿ naquii' wats'om t'maⁿ

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Tjaquiee' Jesús wats'om t'maⁿ,
jleintyjo̱o̱ⁿ cha'tso nn'aⁿ na cwinda̱a̱
ndo' na cwila'jnda 'naⁿ jo' jo'.
Seicantqueeⁿ meiⁿsa 'naaⁿ nn'aⁿ na
cwila'jndyoondye s'om ndo' majo'ti
s'aaⁿ ñequio ntsula̱ 'naaⁿ nn'aⁿ na
cwinda̱a̱ cantu'. 13 Tsoom nda̱a̱
naⁿ'ñeeⁿ:
—Waa ljeii 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om na
matsona': “W'aya jndyuna' w'aa
yuu na cwila'neiⁿ nn'aⁿ nnom
Ty'o̱o̱ts'om”, sa̱a̱ 'o cwil'a'yo' juuna'
cha'cwijom tsue'tsjo̱' yuu na
cwicatoo'ndye naⁿcanty'ue.
14 Ndo' naⁿnchjaaⁿ ñ'eeⁿ nn'aⁿ na
tileic'ooca', tquie'cañomna wats'om
t'maⁿ na m'aaⁿ Jesús. Sein'maaⁿ joona.
15 Sa̱a̱ ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés nty'iaana ts'iaaⁿ t'maⁿ
na matsein'maaⁿ nn'aⁿ. Ndo' mati
tyondyena na tyolaxuaa yocanch'u
na tyolue: “Matseit'maaⁿ'ñena' nquii
rey na cwiluiiñe jndacantyjo David.”
Quia jo' t'maⁿ jla'wjee naⁿ'ñeeⁿ jom.
16 Jluena nnoom:
—¿Aa ticandi' ljo' cwilue
yocanch'um'aⁿ'?
T'o̱ Jesús nda̱a̱na, tsoom:
—Mandiiya. Ndo' 'o, aa tijoom
ñejla'naⁿ'yo' ljeii 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om
na matsona':
'U jnda̱ seijndaa'ndyu' na
yonch'u ñequio yo'ndaa na
ndicwaⁿ cwintei'

joona nla't'maaⁿ'ndyena ja
ñequio na xcwee' n'omna.
17 Mana 'ndii Jesús joona, jluee^{n}'e^{n}
tsjoom Jerusalén, tjaa^{n} tsjoom
chjoo Betania. Jo' jo' ljoo'ñê
natsjom.

Tju' Jesús ñ'oomwi' nacjoo' ts'oom higuera

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Teincoo cwiiche^{n} xuee
wjaalcwee^{n}'e^{n} tsjoom Jerusalén.
Jndyo na ñejnoom'm. 19 Nty'iaa^{n}'a^{n}
cwii ts'oom higuera na meintyjee'
'ndyoo nato. Tjatseicandyoo'ñê sa̱a̱
ljeii^{n} na mei^{n}cwii ta̱ higo tjaa na
cantyja, macanda̱ tsco na ntyjoo.
Tso Jesús nacjoo' ts'oom'ñee^{n}:
—Tajom xuee cwii nntsa'nnda' ta̱.
Mañoom' tjacaa^{n} ts'oom
higuera'ñee^{n}. 20 Ndo' jâ nn'a^{n} na
cwilajomndyô̱ ñ'e^{n} Jesús, quia
na nty'iaayâ na tuii na luaa', jee^{n}
tjawee' n'o̱o̱^{n}yâ. Tax'a̱a̱yâ nnoom:
—¿Chiuu waayuu na mañoom'
tjacaa^{n} ts'oom higuerawaa'?
21 T'o̱ Jesús nda̱a̱yâ, tsoom:
—Mayuu'che^{n} nndye'yo' nntsjo̱o̱,
xe^{n} na cwilayu'ya n'om'yo'
ndo' tic'om'yo' na we waa na
cwila'tiuu'yo', nnda̱a̱ nl'a'yo' cha'na
s'aaya ñ'e^{n} ts'oom higuerawaa'.
Ndo' nchii macanda̱ jo' sa̱a̱
mei^{n}nquia na nquiu'yo' na jee^{n}
jndei'na' nnda̱a̱ nl'a'yo'. Nnts'aana'
cha'cwijom na nndu'yo' nnom
sjo̱waa': "Quindyo̱' ñjaa^{n}. Cju'na'
'u ts'om ndaaluee," maxje^{n} nnda̱a̱
nna^{n}ndyo'. Meii^{n} waa cwii na jee^{n}
jndei'na' na cwiwinom'yo', hasta
matseijomna' cha'na cwii sjo̱ t'ma^{n}
nquiu'yo' sa̱a̱ nnda̱a̱ nna^{n}ndyo'
ñ'e^{n} juuna'. 22 Ee cha'tso na
cwita^{n}'yo' na cwilanei^{n}'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om, xe^{n} tye^{n} cwilayu'yo',
maxje^{n} nnto'ñoom'yo' cha'xje^{n} na
cwita^{n}'yo'.

Waa najndeii na matseixma^{n} Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Tjaquiee'nnda' Jesús wats'om
t'ma^{n}. Yoche^{n} na ma'mo̱o̱^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n} jo' jo', ntyee na
cwiluiitquiendye ñequio nn'a^{n} na
cwiluiitquiendye jo nda̱a̱ nn'a^{n}
judíos tquiontyjaa'na jom. Ta'x'eena
nnoom, jluena:
—¿'Ñee^{n} najndeii ñ'e^{n} na mache'
na nmeii^{n}'? Ndo' ¿'ñee^{n} juu tquiaa
na matsei'xma^{n}' najndu'?
24 T'o̱ Jesús nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}, tsoom:
—Mati ja nncwax'a̱ya cwii ñ'oom
nda̱a̱'yo'. Xe^{n} nnt'o̱'yo' juuna'
quia jo' mati ja nntsjo̱o̱ nda̱a̱'yo'
'ñee^{n} juu tquiaa najndo̱ na nmeii^{n}'
mats'aa.
25 Quia jo' tax'ee^{n} nda̱a̱na, tsoom:
—Na tyotseits'oomñe Juan nn'a^{n},
¿yuu jna^{n} najndeii na tyotseixmaa^{n}?
¿Aa na m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om jna^{n}na' oo
aa nn'a^{n} jlue na l̨jo' cats'aa^{n}?
Quia jo' to̱'na, tyo'ma^{n}
che^{n}nquieena ñ'e^{n} nc'iaana, tyoluena:
—Jee^{n} sa ¿chiuu nnt'o̱o̱yo̱o̱ na
luaa' mawax'ee^{n}? Ee xe^{n} nl'uuya na
jna^{n}na' cantyja 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om,
quia jo' majo'to nntsoom nda̱a̱ya:
"¿Chiuu na tîcalayu'yo' ñ'oom na
tso Juan?" 26 Sa̱a̱ xe^{n} nl'uuya na
jna^{n}na' cwe' cantyja 'naa^{n} nn'a^{n},
nnda̱a̱ nlco'wi'na' jaa nl'a nn'a^{n} na
jndyendye, ee cha'tsondye joona
cwila'yu'na na Juan cwiluiiñê ts'a^{n}
na tyoñequiaa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
27 Jo' chii t'o̱o̱na nnom Jesús,
jluena:

—Jeeⁿ ticaliuuyâ.
Tso Jesús ndaa̱na:
—Aa ya, mati ja xocatsjoo̱ ndaa̱'yo' yuu jnaⁿ najndeii na matseixmaⁿya na s'aaya nmeiiⁿ'.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ we ntseinda ts'aⁿ

28 Quia jo' tsoti Jesús ndaa̱ naⁿ'ñeeⁿ:
—C'oom' n'om'yo' cantyja 'naaⁿ' ñ'oomwaa na tjañoom' na manntsjoo̱. T'oom cwii ts'aⁿ. Tyom'aⁿ we ntseinaaⁿ yonom. Tjantyjaaⁿ'aⁿ ts'aⁿ na tuiiñejndyee, tsoom nnom: "'U re jndaaya, cja' je' catsa' ts'iaaⁿ na waa ntjoomya."
29 T'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ, "Ja, ta, maxjeⁿ ticjo̱."
Saa̱ jnda̱ je' seichuii'na' na seitiuu, tja tjacats'aa ts'iaaⁿ. 30 Jnda̱ chii tjantyjaaⁿ'aⁿ cwiicheⁿ jnaaⁿ. Majo'ti tsoom nnom tsaⁿ na jnda̱ we. T'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom: "Aa ya, ta, jo̱ya."
Saa̱ tîcjaa. 31 Ndo' tax'ee Jesús, tsoom:
—Candu'yo' je', ¿Cwaaⁿ cwii na wendye joona s'aa yuu na l'ue ts'om tsotyena?
Jlue naⁿ'ñeeⁿ:
—Juu jnaaⁿ na tjantyjaa'jñeeⁿ.
Quia jo' tso Jesús ndaa̱na:
—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo̱, na nquiee naⁿcwito'ñoom s'om ndo' mati lculjaa' tyuaa'ti nñe'quiandyena na nntsa̱'ntjom Ty'oo̱ts'om naquii' n'omna, nchiiti 'o. 32 Ee tyjee'cañoom Juan quii'ntaaⁿ'yo' na tyoñequiaaⁿ ñ'oom cantyja na maty'iomyana' saa̱ 'o maxjeⁿ tîcala'yu'yo' ñ'oom na tyoñequiaaⁿ. Nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om ñequio lculjaa', joona jla'yu'na ñ'oom na tyoñequiaaⁿ. 'O tqueⁿ'yo' cwenta na ljo' saa̱ chaa' l'uu lcwe' n'om'yo' na nlayu'yo' ñ'oom na tjei'yuu'ñê.

Nn'aⁿ na tyol'a cwenta l'oo̱ntjom
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

33 'Candye'yo' je' cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom': Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na t'maⁿ ndyuaa' niom. Tcoom'm l'oo̱ uva. S'aaⁿ tiom ndiocheⁿ. S'aaⁿ peila na nnc'oocue ndaa na jnda̱ 'ndiindyena ta̱uva. Mati s'aaⁿ cwii tatsiaⁿndye na nljo ts'aⁿ na nnts'aa cwenta ntjom'ñeeⁿ. Jnda̱ chii tioom cwenta ntjom'ñeeⁿ luee nn'aⁿ na nl'ayana ts'iaaⁿ. Quia na ncue' taa̱' ntjom, nnco'ñoom na tseixmaⁿna' cwentaaⁿ'aⁿ. Jnda̱ na seijndaa'ñê cha'tso nmeiⁿ', tjaaⁿ cwiicheⁿ ndyuaa. 34 Ndo' quia tue'ntyjo̱ xjeⁿ na jnda̱ tquie ta̱, jñoom mosoom'm na m'aⁿ naⁿ'ñeeⁿ na c'oocachona ta̱ na tantjom tyuaaⁿ'aⁿ. 35 Saa̱ nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ jo' jo' jla'cjaa lueena moso'ñeeⁿ. Cwii tsaⁿ'ñeeⁿ tjaa'na jom. Cwiicheⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ jlacuee'na jom. Ndo' cwiicheⁿ tsaⁿ na jnda̱ ndyee tyojñomna ljo̱'. 36 Quia na jndii patrom na luaa', majndyeti mosoom'm jñomnnaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ naⁿ'ñeeⁿ. Saa̱ majo'ti tjoomna l'a naⁿ'ñeeⁿ.
37 'Na cwii macanda̱ jñoom jnda nqueⁿ ee seitioom naquii' ts'oom: "Ti'jndaaya luaa, nla't'maaⁿ'ndyena juu." 38 Saa̱ nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ quia nty'iaana jnda nquii patrom'ñeeⁿ, jluena ndaa̱ nc'iaana: "Luaa' jnda nquii patrom. Tsaⁿm'aaⁿ' nnaaⁿ'aⁿ tyuaawaa. Cwa nlacuaa̱'a jom cha nljo 'naaⁿ'aⁿ luaa̱ jaa."
39 Ndo' t'uena jom, tjeii'na jom nnom ntjom. Jo' jo' jla'cuee'na jom.

40 Quia jo' tax'ee Jesús ndaa
naⁿ'ñeeⁿ, tsoom:
—Quia na nncwjee'nnda' nquii
ts'aⁿ na 'naaⁿ' ntjom'ñeeⁿ, ¿ljo'
cwilatiuu'yo' na nnts'aaⁿ ñequio
nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ nnom
tyuaaⁿ'aⁿ?
41 Jluena nnoom:
—Xoc'oom na wi' ts'oom naⁿ'ñeeⁿ,
maxjeⁿ nntseicwjeⁿ naⁿ'ñeeⁿ na jeeⁿ
tia nn'aⁿndyena. Ndo' nñequiaaⁿ
ntjoom'm luee nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
joo nñe'quia na tantjom tyuaaⁿ'aⁿ
quia na nncue' ntjom.
42 Quia jo' seineiⁿti Jesús ndaa
naⁿ'ñeeⁿ cwii ñ'oom na seijoom'ñe
cheⁿnqueⁿ na tsjo' na ya jom.
Tsoom:
—¿Aa tijoom ñejla'naⁿ'yo' ljeii
'naaⁿ' Ty'ootsʼom na matsona'?:
Majuuto tsjo' na tixocwil'ue
nquiu luañe na cwil'a
tsiaⁿtsjo',
jnda mawacatyeeⁿna' nqui
tsiaⁿtsjo'.
Nquii Ta Ty'ootsʼom seijndaa'ñê
na ljo'.
Ndo' jeeⁿ cwijaawee' n'ooⁿya na
cwinty'iaaya na luaa' tuii.
43 Jo' chii candye'yo' nntsjoo,
juu na laxmaⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
na matsa'ntjom Ty'ootsʼom,
nncwjeeⁿ'eⁿ naya'ñeeⁿ luee'yo',
ndo' nñequiaaⁿ na nt'omcheⁿ nn'aⁿ
nlaxmaⁿna juuna'. 44 Ndo' mati
cantyja 'naaⁿ' tsjo'waa' na seinaⁿya
ndaa'yo', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na tileicatsei'noⁿ' cantyja 'naⁿya,
nlco'wi'na' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'cwijom
ts'aⁿ na toomñe na tiooñe nacjoo'
tsjo'. Saa ts'aⁿ na tiñe'catseiyu'
ñ'eⁿndyo maxjeⁿ nlco'wi'na' jom
quia na nncue'ntyjo xjeⁿ na
nncu'xeⁿ Ty'ootsʼom nn'aⁿ. Quia jo'
nntseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'cwijom
ts'aⁿ na tioo cwii tsjo' t'maⁿ nacjoo'
na seitiuujndaana' juu.
45 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'aⁿ fariseos, jnda na
jndyena ñ'oom tjañoom'meiⁿ'
na seineiⁿ Jesús, jla'noⁿ'na na
cantyja 'naaⁿna tjeiiⁿ'eⁿ ñ'oomwaa'.
46 Jo' chii seijmeiⁿ'na' joona na
ñe'cat'uena jom. Saa nquiaana
nn'aⁿ na jndyendye. Ee naⁿ'ñeeⁿ
cwitjeii'na cwenta na jom cwiluiiñê
profeta.

Ñ'oom tjañoom' cantyja na toco ts'aⁿ

22 Cwiicheⁿ cwii ndii'
seineiⁿnnda' Jesús ndaa
ntyee na cwiluiitquiendye ñequio
ndaa nn'aⁿ fariseos. Tsoom ndaana:
2 —Juu na matsa'ntjom Ty'ootsʼom
nandye cañoom'luee, matseijomna'
juuna' cha'na cwii rey na t'maⁿ
xuee s'aa na ncoco ti'jnda. 3 Jñoom
mosoom'm na 'ooca'maⁿna
cha'tso nn'aⁿ na jnda jndye na
nnquiola'jomndye. Saa naⁿ'ñeeⁿ
tiñe'quiontyjaa'na. 4 Jñomnnaaⁿ'aⁿ
nt'omcheⁿ mosoom'm, tsoom
ndaana: "Candu'yo' ndaa
nn'aⁿ na jnda t'maaⁿyâ na
nla'jomndyena na jnda maya
waa. Jnda seicwja quioo'ndyo
ñequio nt'om quioo' na jnda
seica'maⁿ. Cha'tso jnda teiñ'oom',
jo' chii quiona na nla'jomndyena
na macoco ti'jndaaya." 5 Saa
naⁿ'ñeeⁿ na ty'ecwaⁿ mosoom'm
tîcalan'oom'ndyena jom. Ty'ena
ts'iaaⁿ 'naaⁿna. Cwii tsaⁿ'ñeeⁿ tjaaⁿ
ranchoom'm. Cwiicheⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
tjaaⁿ, tjacajnaaⁿ 'naⁿ. 6 Ndo' nt'om
naⁿ'ñeeⁿ t'uena mosoom'm, cwajndii

tjaa'na joo hasta jla'cwjeena
moso'ñeen. 7 Jnda na jndii rey'ñeen
chiuu tjoom mosoom'm jeenchen
ndyaa' seilioo'ñê. Jñoom sondaro
'naan'an na c'oola'cwjee nn'an na
l'a nata' mosoom'm. Ndo' nla'cona
tsjoom nan'ñeen. 8 Ndo' tsoom ndaa
nt'om mosoom'm: "Jnda teijndaa'ya
cha'tso cantyja na nleit'maan' na
nncoco ti'jndaaya saa nn'an na jnda
tquaan'a na nla'jomndye ñ'enndyo,
tacatsona' na cwii nntseit'maan'ndyo
joona. 9 Je' catsa'yo' nqui nantaa
nt'man, jo' jo' ca'man'yo' ticwii
cwii ts'an na nliu'yo', candu'yo'
ndaana na quiontyjaa'na ja na
macoco ti'jndaaya." 10 Quia jo' jlui'
moso'ñeen tyo'oona nqui nantaa.
Jla'tjomna cha'tso nn'an na jliuna.
Ñ'een nn'an na tia nn'anndye ndo'
ñ'een nn'an na ya nn'anndye. Ndo'
laa'ti' seicatoo'na' w'aa ñequio nn'an
na jla'jomndye na toco jnda rey'ñeen.
11 'Jnda chii tjaquiee' rey quii'ntaan
nn'an na nncwaan joona. Ljeiin ñ'en
cwii ts'an na ticwee liaa cha'xjen liaa
cwicwee' nn'an na cwila'jomndye
quia na macoco ts'an. 12 Tsoom
nnom tsan'ñeen: "'U re, ¿chiuu
tuiiyuu na jndyo'tsei'jomndyu' ndo'
ticwe' liaa cha'xjen na cwicwee'
nn'an quia na macoco ts'an?" Saa
tîcandaa nnc'o tsan'ñeen. 13 Quia jo'
nquii rey tsoom ndaa mosoom'm:
"Calatyen'yo' nc'een ñequio l'oon.
Catjei'yo' jom ch'en yuu na jaañe.
Jo' jo' nnty'ioom ndo' nneinnqueen
ndei'n'oom."
14 Seintycwii Jesús ñ'oom, luaa
tsoom:
—Majndyendye nn'an m'an na
macwan Ty'oots'om, saa tijndye
nn'an na macwjii'ñê cwentaan'an.

Cwita'x'eena 'ñeen nnom nñe'quiana ts'iaanndaana

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Quia jo' ty'e nn'an fariseos,
tyo'man chenquieena chiuu ya
nl'ana na nnc'omna jom ñequio
ñ'oom na matseineiin. 16 Jo' chii
jñoomna nn'an 'naana ñequio
nt'om nn'an 'naan' Herodes na
c'oota'jndoondyena Jesús. Ty'e
nan'ñeen, jluena:
—'U Maestro, manquiuuyâ
na 'u ts'an na xcwee' ts'om', ndo'
tiquiquiu'nn'an' ñ'oom na ma'moon'
cantyja 'naan' natoo' Ty'oots'om.
Ndo' mati mein tjaa na coch'eena' 'u
ljo' cwila'tiuu nn'an oo meinljo'chen
na cwiluiindyena. 17 Catsu'
nndyaayâ. Chiuu matsei'tiuu':
¿Aa maty'iomna' na catioonya
ts'iaanndaaya nnom tsanmats'iaan
t'man tsjoom Roma, oo aa
ticaty'iomna'?
18 Saa Jesús sei'noon'on natia na
cwila'tiuuna. Tsoom ndaana:
—¿Chiuu na ñe'cal'a'yo' xjen ja, 'o
nn'an na tixcwe cwitsam'an'yo'?
19 Cat'mon'yo' noon tsjo'ñjeen na
cwitiom'yo' ts'iaanndaa'yo'.
Quia jo' tjeii'na cwii denario,
t'moonna juuna' nnoom. 20 Jnda na
nty'iaan'an, tsoom ndaana:
—¿'Ñeen 'ndyoonnom ñoom
nacjoo' tsjo'ñjeenwaa ndo' 'ñeen
xuee' ljeiimeiin?
21 T'oona nnoom, jluena:
—'Ndyoonnom tsanmats'iaan luaa'
ndo' xuen'en ñoom.
Quia jo' tso Jesús ndaana:
—Catiom'yo' ts'iaanndaa'yo' nnom
tsanmats'iaan yuu na tseixmanna' na
nnco'ñoom. Ndo' quia'yo' cwentaa'

Ty'o̱o̱ts'om yuu na tseixmaⁿna'
cwentaa' nqueⁿ.
22 Jnda̱ na jndyena na luaa',
jeeⁿcheⁿ ndyaa' tjawee' n'omna.
Mana 'ndyena jom, ty'ena.

Cwita'x'eena cantyja na nntando'nnda' nn'aⁿ

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Mañejuu xuee'ñeeⁿ tquie'cañom
nn'aⁿ saduceos na m'aaⁿ Jesús.
Nn'aⁿ saduceos cwila'yu'tyeⁿna na
xocatando'nnda' nn'aⁿ na jnda̱ tja̱.
Jo' chii jluena cwii ñ'oom nnoom:
24 —'U Maestro, waa ñ'oom na
'ndii Moisés lua̱a̱ya na matsona'
xeⁿ tue' cwii tsaⁿs'a ndo' tjaa'naⁿ
ntseinaaⁿ, quia jo' tyjee ts'oo'ñeeⁿ
cocoom ñ'eⁿ scuu' xioom. Nnc'om
ntseinaaⁿ ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ cha
nntseinoomñê na tjaa ntseinda
xioom t'om. 25 Ndo' quii'ntaaⁿ jâ
tyom'aⁿ ntquiee' naⁿnom na ñenquii
ts'aⁿ ntseinda. Juu tsaⁿtquiee
tocoom, ndo' tyuaa' tueeⁿ'eⁿ.
Tjaa'naⁿ ntseinaaⁿ ñ'eⁿ scoom'm.
Quia jo' ljoñe scoom'm l'o̱ ti'tyjeeⁿ.
26 Sa̱a̱ majo'ti tjom ts'aⁿ na jnda̱
we, tjaa'naⁿ ndana ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ
ndo' tueeⁿ'eⁿ. Mati tjom ts'aⁿ na
jnda̱ ndyee ndo' malaa'ti' hasta
ts'aⁿ na jnda̱ ntquiee'. 27 Ndo' jnda̱
tja̱ cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ mati tue'
yuscu. 28 Jo' na ñe'cata'x'a̱a̱yâ
njom', Ta, quia na nntando'xco
nn'aⁿ na jnda̱ tja̱, ¿cwaaⁿ cwii na
ntquiee'ndye joona scuu' jom? Ee
jom ñet'oom scuu cha'tsondye
naⁿ'ñeeⁿ.
29 Tso Jesús nda̱a̱na:
—'O tixcwe cwitjei'yo' cwenta, ee
meiiⁿ na cwila'naⁿ'yo' ljeii 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om na waa sa̱a̱ ticala'no̱ⁿ'yo'
ljo' ma'mo̱ⁿna' meiⁿ cantyja 'naaⁿ'
najndeii na matseixmaaⁿ. 30 Ee
quia na nntando'xco nn'aⁿ na
jnda̱ tja̱, taxocunconnda'na, meiⁿ
naⁿnom, meiⁿ naⁿlcu. Ee quia jo'
nla'xmaⁿna cha'na ángeles na m'aⁿ
cañoom'luee. 31 Ndo' cantyja 'naaⁿ'
na nntando'xco nn'aⁿ na jnda̱ tja̱,
¿aa tijoom ñejla'naⁿ'yo' ljeii 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om? Luaa matsoom: 32 "Ja
cwiluiindyo̱ Ty'o̱o̱ts'om cwentaa'
Abraham, ndo' Isaac, ndo' Jacob."
Jo' chii caliu'yo' na cwita'ndo'
naⁿ'ñeeⁿ ee jom cwiluiiñê
Ty'o̱o̱ts'om cwentaa nn'aⁿ na
cwita'ndo', nchii cwentaa l'oo.
33 Ndo' nn'aⁿ na jndyendye, quia
na jndyena ñ'oommeiⁿ' na t'mo̱o̱ⁿ,
jeeⁿ tjawee' n'omna.

Ñ'oom na t'maⁿti na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om

(Mr. 12:28-34)

34 Jnda̱ na jndye nn'aⁿ fariseos na
jnda̱ seicheⁿ Jesús nn'aⁿ saduceos,
quia jo' jla'tjomndyena. 35 Ndo'
cwiindye joona, ts'aⁿ na ma'mo̱ⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés ta'x'eeⁿ cwii
ñ'oom nnom Jesús cha cat'uiina'
juu. Tsoom:
36 —'U Maestro, naquii' ljeii 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om na tqueⁿ Moisés, ¿cwaaⁿ
ñ'oom na t'mati cwiluiiñena'?
37 T'o̱ Jesús nnom tsaⁿ'ñeeⁿ,
tsoom:
—"C'oom' na candya' ts'om' Ta
Ty'o̱o̱ts'om cwenta', ñequio na
xcwee'ya ts'om', ñequio cha'waa
na jnda ntyji', ndo' ñequio cha'waa
na jndo̱'ya ts'om'." 38 Ñ'oomwaa'
jndati tseixmaⁿna' ndo' t'maⁿti
matsa̱'ntjomna'. 39 Ndo' ñ'oom na
jnda̱ we matseijomna' ñ'oom'ñeeⁿ,

luaa matsona': "C'oom' na wi' ts'om'
x'ia' cha'xje^{n} na jnda ntyji' ñequio
nncu'." 40 We ñ'oommei^{n}' laxma^{n}na'
x'ee cha'tso ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na tque^{n} Moisés ñequio ñ'oom na
tyoñe'quia profetas.

Cristo cwiluiiñê Jnda Ty'o̱o̱ts'om

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Yoche^{n} na tyoot'oom'ndye nn'a^{n}
fariseos, tax'ee Jesús cwii ñ'oom
nda̱a̱na. 42 Tsoom:
—¿Chiuu cwila'no̱^{n}'yo' cantyja
'naa^{n}' nquii na cwiluiiñe Cristo?
¿'Ñee^{n} jnda jom?
T'o̱o̱na nnoom, jluena:
—Nluiiñê tsjaa^{n} David na
jndyowicantyjoo'.
43 Tsoom nda̱a̱na:
—Mayuu'. Ndo' nquii David,
nc'e na t'mo̱^{n} Espíritu Santo
naquii' ts'oom seiljei^{n} cwii ñ'oom
cantyja 'naa^{n}' Cristo. Tsoom na
juu cwiluiiñe na matsa̱'ntjom jom.
¿Ljo' ma'mo̱^{n}na' na luaa' tsoom? ee
seiljei^{n}:
44 Nquii Ta Ty'o̱o̱ts'om tsoom
nnom juu Ta na matsa̱'ntjom
ja:
"Cajma^{n}' ntyjaa'a ntyjaya yuu na
matseit'maa^{n}'ñena' 'u
hasta xje^{n} na jnda̱ tsa̱'a nn'a^{n}
na jndoo 'u na c'omna nacje
'na^{n}'."
45 Nc'e na luaa' matso ljeii'ñee^{n},
jo' mawax'a̱ya nda̱a̱'yo': "¿Chiuu
waayuu na cwiluiiñe Cristo tsjaa^{n}
David na jndyowicantyjoo' ee
manquiiti David tsoom na juu
cwiluiiñe Ta na matsa̱'ntjom jom?"
46 Sa̱a̱ mei^{n}cwiindye joona tîcanda̱a̱
nnc'o̱ 'ñom mei^{n} ñe'cwii 'ndyoo
ñ'oom. Ndo' xuee na tja tjatina'
mei^{n}cwii ts'a^{n} tîcanda̱a̱' ts'om na
nncwax'eeti ñ'oom 'ñom.

Matseitia' Jesús nn'a^{n} fariseos ñequio nn'a^{n} na cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Quia jo' seinei^{n} Jesús nda̱a̱
nn'a^{n} na jndyendye ñequio
nda̱a̱ jâ nn'a^{n} na cwilajomndyô̱
ñ'e^{n}ñê, tsoom:
2 —Nquiee nn'a^{n} na cwit'mo̱o̱^{n}
ljeii na tque^{n} Moisés ñequio nn'a^{n}
fariseos to'ñoomna ts'iaa^{n} na
ñeseixma^{n} Moisés na cwit'mo̱o̱^{n}na
ljeii 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om na
matsa̱'ntjomna'. 3 Jo' chii que^{n}'yo'
cwenta ñ'oom na cwit'mo̱o̱^{n}na. Ndo'
cal'a'yo' cha'tso na cwitsa̱'ntjomna
na cal'a'yo'. Sa̱a̱ tintsantyjo̱'yo'
cha'na cwil'ana, ee joona ya
ñ'oom cwiñe'quiana sa̱a̱ nquieena
ñoomñoom na cwil'ana. 4 Ee joona
cwique^{n}na ñ'oom na jndei'na' na
catseicanda̱a̱'ñe ts'a^{n}. Matseijomna'
cha'cwijom cwila'tye^{n}na cwii
xuu na jaa' na cwitioona cantya'
na^{n}'ñee^{n}. Sa̱a̱ nquieena nchaa' l'uu
nntii'ndyena meii^{n} ñe'cwii nda̱a̱
lueena na nntei'jndeiina na^{n}'ñee^{n}.
5 Cha'tso na cwil'ana l'ue n'omna
na canty'iaa nn'a^{n}. Ee cwil'ana
na jee^{n} ntmei^{n} ntja^{n} na chuu' ljeii
'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om na cwiwitye^{n}
cantaana ñequio lueena. Ndo' mati
teincooti nma^{n} 'ndyoo liaateincoo
na cwicwee'na nchiiti liaa
nt'omche^{n} nn'a^{n}. 6 Cwique^{n} n'omna
na nquieena nncwindyuaandyena
nacañoomtiche^{n} quia na
cwiwee' ncuee. Ndo' naquii'
lan'om cwila'yuunda̱a̱na
ntsula̱ nacañoomche^{n} yuu na

nntseit'maaⁿ'ñetina' joona. 7 Jeeⁿ
cjaawee' n'omna na nla't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ joona quia cwiwincwindyena
ts'om nataa yuu na jndoo' nn'aⁿ.
Ndo' l'ue n'omna na nlue nn'aⁿ na
maestro joona.
8 'Saa 'o tical'ueendyo' na nlue
nn'aⁿ na maestro 'o ee cha'tsondyo'
ñecwii tmaaⁿ' cwilaxmaⁿ'yo' ndo'
ñecwii na cwiluiiñe Maestro
'naⁿ'yo', juu Cristo. 9 Meiⁿcwii ts'aⁿ
tsjoomnancue ticalat'maaⁿ'ndyo' na
nndu'yo' nnom na tsotye'yo' juu
cha'na quindu'yo' na Tsotye'yo'
Ty'oots'om. Ee ñe'cwii m'aaⁿ na
cwiluiiñe Tsotye'yo', nqueⁿ na
m'aaⁿ cañoom'luee. 10 Ndo' meiⁿ
tiñe'quiandyo' na nlue nn'aⁿ na 'o
cwitsajndyee'yo' ee ñecwii m'aaⁿ na
wjaajndyee jo ndaa'yo', nquii Cristo.
11 Juu ts'aⁿ na cwiluiit'maⁿñeti
quii'ntaaⁿ'yo', tsaⁿ'ñeeⁿ maxjeⁿ
matsona' na candi'ntjoom ndaa'yo'.
12 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
matseiwendyeñe cheⁿnquii, maxjeⁿ
nntseiquioo Ty'oots'om juu. Ndo'
'ñeeⁿ juu na maju'ñecje, maxjeⁿ
nntseiwe Ty'oots'om tsaⁿ'ñeeⁿ.
13 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na
cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés,
nnt'uiiwi'na' 'o cwe' cwil'a'ya'yo'
na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo' ee
cwila'ñ'eeⁿ'ndyo' nn'aⁿ cha xocandaa
nnc'ooquiee'ndyena cantyja na
matsa'ntjom Ty'oots'om. Ncjo'yo'
tiñe'catsaquiee'ndyo' na jom
nntsa'ntjoom 'o, meiⁿ tiñe'quia'yo'
na nnc'ooquiee'ndye nt'om nc'ia'yo'
cantyja na matsa'ntjoom.
14 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ
na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ
Moisés, nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe'
cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'.
'O mantyjo'yo' 'naaⁿ l'oo na cwe'
ñe'catjei'to'yo' luee yolcu na
jnda tja s'aa. Saa majuu xjeⁿ'ñeeⁿ
teincoo ñ'oom cwilanei'yo' nnom
Ty'oots'om cha tica'moⁿna' na
wi'ndyo'. Cwe' jo' na t'maⁿti
nlco'wi'na' 'o quia na nncu'xeeⁿ 'o.
15 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ
na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ
Moisés, nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe'
cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'.
'O jeeⁿ tquia ma'nom'yo' hasta
ndaaluee cwiwity'ioo'yo' na
cwil'ue'yo' meiⁿ ñe'cwii ts'aⁿ na
nntseijomñe ñ'eⁿndyo'. Ndo' xeⁿ jnda
jndaa l'a'yo' na wjaantyjooⁿ cha'na
cwil'a'yo' quia jo' wjaañ'oomna'
jom na cwajndiiti nnts'aaⁿ. Ndo' na
ljo', t'maⁿti nlco'wi'na' jom quii'
b'io, nchiiti 'o.
16 'Ndo' 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo'
ndaa nc'iaa'yo', mati nnt'uiiwi'na'
'o ee laxmaⁿ'yo' cha'cwijom
nchjaaⁿ'yo'. Cwindu'yo' tityeⁿ ñ'oom
na maqueⁿtyeⁿ ts'aⁿ nacjoom'm
quia na macwjeeⁿ'eⁿ xuee' wats'om
t'maⁿ. Saa tyeⁿti ñ'oom na nncwji'
ts'aⁿ xuee' s'om cajaⁿ na ñ'eⁿ
teichjoomna'. 17 'O jeeⁿcheⁿ ndyaa'
ntjeiⁿndyo', laxmaⁿ'yo' nn'aⁿ na
nchjaaⁿ'yo'. ¿Cwaaⁿ cwii na we
nmeiⁿ' t'maⁿti tseixmaⁿna'? ¿Aa
s'om cajaⁿ na ñ'eⁿ teichjoom
wats'om oo aa nquii wats'om? Juu
wats'om t'maⁿti tseixmaⁿna' ee
cantyja 'naaⁿ' juuna' maqueⁿlju'na'
s'om cajaⁿ'ñeeⁿ. 18 Mati cwindu'yo'
na tityeⁿ ñ'oom na cwe' xuee' tio
naquii' wats'om nncwji' ts'aⁿ. Tyeⁿti
ñ'oom cwindu'yo' quia na nncwji'
ts'aⁿ xuee' seii quioo' na cwitioo
nn'aⁿ jo' jo' cwentaa' Ty'oots'om.
19 'O jeeⁿcheⁿ nchjaaⁿ'yo'. ¿Cwaaⁿ na

we nmeiⁿ' t'maⁿti tseixmaⁿna'? ¿Aa
seii quioo' na cwitioo nn'aⁿ nacjoo'
tio, oo aa juu tio? T'maⁿti tseixmaⁿ
nquii tio yuu na cwicantyjo sei'ñeeⁿ
ee nc'e juuna' maqueⁿlju'na' sei'
na nndaa nnco'ñom Ty'oots'om.
20 Ee ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii
ñ'oom nacjoo' nquii na macwji'
xuee' tio naquii' wats'om t'maⁿ,
nchii macanda cantyja 'naaⁿ'
tio'ñeeⁿ maqueⁿtyeⁿ ñ'oom, maxjeⁿ
maw'at'maⁿtona' cha'tso 'naⁿ na
cwicantyjo nacjoo'na'. 21 Ndo' juu
ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii ñ'oom
nacjoo' nquii na macwji' xuee'
wats'om t'maⁿ, nchii macanda
cantyja 'naaⁿ' juuna' maqueⁿtyeⁿ
ñ'oom, maxjeⁿ mañ'oomna' nquii
Ty'oots'om ee jom mac'eeⁿ jo' jo'.
22 Ndo' juu ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii
ñ'oom nacjoo' nquii na macwji'
xuee' cañoom'luee nchii macanda
cwe' cantyja 'naaⁿ' cañoom'luee
maqueⁿtyeⁿ ñ'oom, maxjeⁿ
mañ'oomna' nquii Ty'oots'om
ñequio tio yuu na mawacatyeeⁿ.
23 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o
nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ljeii na
tqueⁿ Moisés, nnt'uiiwi'na' 'o
ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya
nn'aⁿndyo'. Ee cwiñe'quia'yo'
diezmo cwentaa' Ty'oots'om na
cwiwe' ntjoom'yo' hasta meiⁿ cwe'
tscojñom ts'oomjndya ñequio
tscolcoo ñequio lqueeⁿ cameiⁿnom
saa ticalacanda'yo' ñ'oom na t'maⁿti
naquii' ñ'oom na tqueⁿ Moisés.
Ñ'oom'ñeeⁿ ma'moⁿna' chiuu na
c'om'yo' cantyja na maty'iomyana'
ndo' c'om'yo' na wi' n'om'yo'
nc'iaa'yo' ndo' calacanda'yo'
ñ'oom na cwindu'yo'. Maxjeⁿ
maty'iomyana' na cwiñe'quia'yo'
diezmo saa mati calacanda'yo'
ñ'oommeiⁿ' na t'maⁿti na sa'ntjom
Moisés. 24 Matseijomna' 'o cha'na
nn'aⁿ na cwila'cw'aaⁿ'ndye ndaatioo
na cwiwe cha ca'ndiina' quioo' na
cajndaa saa tiqueⁿna cwenta na jo
nandye njom cwii quioo' t'maaⁿñe
na jaato'. Ee jeeⁿ cwiqueⁿndyo' na
ñe'cala'canda'yo' ñ'oom na niom
nch'unch'u saa tiñe'cala'canda'yo'
ñ'oom na t'maⁿti na macaⁿna'.
Jo' chii 'o laxmaⁿ'yo' nn'aⁿ na
cwit'moⁿ'yo' nato ndaa nc'ia'yo' saa
ncjo'yo' cha'cwijom na nchjaaⁿ'yo'
na tiñe'catsa'jndyee'yo' nato'ñeeⁿ.
25 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ
na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés
nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo'
na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo' ee yaya
cwilalju'yo' naxeⁿ' waso ñequio xio
na cwiwil'uee'ndyo' saa ts'omna'
cwajndii. Ee nantquie na cwicwa'yo'
cwicañjom jo', la'xmaⁿna' 'naaⁿ
nc'iaa'yo' na cwinty'uee'yo' ee
na tiñe'queⁿ' cheⁿncjo'yo' xjeⁿ na
cwilaqueeⁿ n'om'yo'. 26 'O nn'aⁿ
fariseos cwiluiindyo' cha'cwijom
naⁿnchjaaⁿ. Cata'ndyo'xcwe'yo' jo
nnom Ty'oots'om quia jo' nnts'aana'
cha'cwijom na cwilalju'yo' ts'om
waso ñequio xio. Ndo' na ljo'
nntseiljoyuna' na lju' ts'omna' ñ'eⁿ
naxeⁿ'na'.
27 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ
na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés
nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo'
na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'. Matseijomna'
'o cha'na ndei'luaa na jeeⁿ canchii'
l'a nn'aⁿ, na cwe' nacjoo'na'
nnty'iaa' ts'aⁿ na jeeⁿ neiⁿncoo' saa
naquii'na' too' ndeii nn'aⁿ ñequio
cha'tso nnom na ts'iaaⁿ. 28 Maluaa'
matseijomna' cantyja 'naⁿ'yo' ee jo

ndaa nn'a^{n} ndoo' xe^{n} maty'iomyana'
ljo' cwil'a'yo', saa naquii' n'om'yo'
ñenquii'che^{n} na we waa na
cwil'a'yo' ndo' too'ñ'e^{n} m'aa^{n} natia.
29 ’'O nn'a^{n} fariseos ñ'e^{n} 'o
nn'a^{n} na cwit'mo^{n}'yo' ljeii na
tque^{n} Moisés nnt'uiiwi'na' 'o
ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jee^{n} ya
nn'a^{n}ndyo'. Ee cwil'a'yo' ndei'luaa
profetas ndo' cwilachjoomndyo'
ndei'luaa 'naa^{n} nn'a^{n} na ñel'a
cantyja na maty'iomyana'.
30 Jnda chii cwindu'yo': “Xe^{n} jaa
mam'aa^{n}ya ncuee na ñet'om
welooya teiyo, tixocalajomndyo na
jla'cwjeena profetas.” 31 Ndo' na
luaa' cwindu'yo' cwitjei'yuu'ndyo'
che^{n}ncjo'yo' ñ'oom nacjo'yo' na 'o
cwiluiindyo' tsjaa^{n} 'naa^{n} nquiee
nn'a^{n} na tyola'cwjee profetas. 32 Jo'
chii calacanda'yo' chiuu waa na to'
jndyee nn'a^{n} tsjaa^{n} na tuiindyo'.
33 ’'O cwiluiindyo' cha'cwijom
nda canduulja na jee^{n} tia cwil'a'yo'.
Chiuu nl'a'yo'yo' na nndaa
nluii'ndyo' nawi' na cwitjoom nn'a^{n}
na cwi'oo b'io. 34 Que^{n}'yo' cwenta,
ja njñoo^{n}ya profetas na nnc'om
naquii' ntaa^{n}'yo' ndo' na nla'nei^{n}na
cantyja na jndo' ts'om Ty'oots'om
ndo' na nnt'moo^{n}na ñ'oom na
matsa'ntjoom. Saa 'o nla'cwje'yo'
cwantindye na^{n}'ñee^{n}. Ndo' nt'om
na^{n}'ñee^{n} nnty'iom'yo' n'oom'naa^{n}.
Ndo' nt'om nntja'yo' naquii'
lan'om 'na^{n}'yo'. Ndo' nt'omndye
joona nlei'ntyjo'yo' cwii ndo' cwii
tsjoom. 35 Jo' chii cho'nque^{n}'yo' jna^{n}
cantyja nawi' na nntjoom na^{n}'ñee^{n},
ndo' mati cantyja na tja cha'tso
nn'a^{n} na nchii jnaa^{n}na hasta xje^{n}
na tuii tsjoomnancue. Nna^{n}na' na
waa jna^{n}'yo' xje^{n} na seicuee' Caín
tyjee^{n} Abel, tsa^{n} na tyotseixma^{n} na
maty'iomyana', nndyowana' hasta
na tue' Zacarías jnda Berequías l'a
welo'yo' xcwe quii'ntaa^{n} tio t'ma^{n}
ñequio ta wats'om. 36 Nndye'yo'
nntsjoo, mayuu'che^{n} nnt'uiina' 'o
nn'a^{n} na m'a^{n}'yo' je' cantyja cha'tso
nawi'mei^{n}' na tjoom na^{n}'ñee^{n}.

Maty'ioo Jesús cantyja 'naa^{n} nn'a^{n} Jerusalén

(Lc. 13:34-35)

37 ’'O nn'a^{n} Jerusalén,
cwilacwje'yo' nn'a^{n} na cwiñe'quia
ñ'oom' Ty'oots'om ndo' cwijñom'yo'
ljo' nn'a^{n} na majñoom na m'a^{n}'yo'.
Majndye ndii' ñentyjaa' ts'oo^{n} na
nntseitjo^{n}ya 'o na nnc'om'yo'
cwentaya cha'xje^{n} matseitjom
caxtixquie ntseinaa^{n} nacjee'
ntsquee^{n}. Saa 'o cwaa^{n} tquiandyo'.
38 Que^{n}'yo' cwenta, ma'ndii
Ty'oots'om 'o. Taxoc'oomñê
wats'om t'ma^{n} 'na^{n}'yo'. 39 Nndye'yo'
nntsjoo na taxocanty'ia'yo' ja
hasta na nncue'ntyjo xuee na
nndu'yo': “Matio'naa^{n}ñena' nquii na
macwjee'cañoom ñequio najndeii
na matseixma^{n} Ta Ty'oots'om.”

Matso Jesús na nntyuii' wats'om t'ma^{n}

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Jlui' Jesús wats'om
t'ma^{n} na mawja^{n}. Ndo' jâ
nn'a^{n} na cwila'jomndyô ñ'e^{n}ñê
squie'cañoo^{n}yâ jom. Too'â na
cwit'moo^{n}yâ chiuu waa na jee^{n}
nei^{n}ncoo' l'aa cwentaa' wats'om
t'ma^{n}. 2 Saa jom t'oo^{n} ndaayâ,
tsoom:
—¿Aa cwinty'ia'yo' na jee^{n} ya
cha'tso nmei^{n}'? Candye'yo' nntsjoo

na mayuu'che^{n} tixoca'ndiina' cwii
tsjo̱' nacjoo' x'iaa'na'. Nntyuii'ñ'e^{n}
l'aamei^{n}'.

'Naa^{n} na cwit'mo̱o̱^{n}na' na manndyoo' na nntycwii

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Quia jo' saayâ ta na jndyu Olivos.
Ndo' quia jnda̱ tacatyee^{n} Jesús jo'
jo' jâ nn'a^{n} na cwila'jomndyô̱ ñ'e^{n}ñê
saantyjaa'â jom cha nnda̱a̱ nlana̱a̱^{n}yâ
ñ'e^{n}ñê na ñencjo̱o̱yâ. L'uuyâ:
—Catsu' nda̱a̱yâ cwaa^{n} nluii
na nmeii^{n}'. Ndo' ¿cwaa^{n} 'naa^{n}
na nleitquioo' na m'mo̱^{n}na' na
manndyo'nnda' ndo' na nntycwii
tsjoomnancue?
4 T'o̱ Jesús nda̱a̱yâ, tsoom:
—Cal'a'yo' cwenta na tjaa
'ñee^{n} nnquiu'nn'a^{n} 'o cantyja
'naa^{n} ñ'oommei^{n}'. 5 Ee jndye nn'a^{n}
nñequiona ñequio xueya na nluena:
"Ja cwiluiindyo̱ nquii Cristo", na
nñe'quio'nn'a^{n}na nn'a^{n}. 6 Ee
nnty'ia'yo' na nndyocwjee'cañoom
ntia' ndo' nleic'uaa ñ'oom na
cwiluii ntia' cwiiche^{n} ntyja. Sa̱a̱
tiñe'quiandyo' na nlacatyuendyo'
ee maxje^{n} jndei'na' na nmei^{n}'
cwinomjndyee. Sa̱a̱ ndicwa^{n}
tjo̱o̱che^{n} na nntycwii tsjoomnancue.
7 Nla'wendye nn'a^{n} cwii ndyuaa
nacjoo nn'a^{n} cwiiche^{n} ndyuaa. Ndo'
cwii tsa^{n}mats'iaa^{n} t'ma^{n} nntseiweñê
nacjoo' cwiiche^{n} tsa^{n}mats'iaa^{n}.
Jndye joo nnc'oom jndo' t'ma^{n} ndo'
nnconom ntycu na wjaatcuuñena'
ndo' jndye jo jndeii nnts'eii.
8 Cha'tso nawi'mei^{n}' cwe' we'yandyo
la'xma^{n}na'. Quia nlquie'ntyjo̱
nt'omche^{n} nawi' na jaa'ti.
9 'Jndye nn'a^{n} hasta ndioche^{n}
tsjoomnancue nnc'omna na jndoona
'o nc'e na m'a^{n}'yo' cantyja 'na^{n}ya.
Jo' na nla'quioo nn'a^{n} 'o luee nn'a^{n}
na nnta'wi'na 'o, ndo' nla'cwjeena
'o. 10 Jndye nn'a^{n} nntjeii'ndyena
cantyja na cwila'yu'ya n'omna.
Nnc'omna na jndoondye ntyjeena
hasta na nl'uee'ndyena ñ'oom na
nnt'uiina' nc'iaana. 11 Ndo' jndye
nn'a^{n} nluena na profeta joona sa̱a̱
tiyuu' ñ'oom cwiñequiana. Ndo'
jndye nn'a^{n} nñe'quio'nn'a^{n}na. 12 Ndo'
nc'e na nncjaanty'ee nncjaanty'ee
natia, juuna' nnts'aana' na tawi'
n'omndye ntyjeena. 13 Sa̱a̱ juu
ts'a^{n} na tye^{n} cwiljoo'ñe cantyja
'na^{n}ya hasta na macanda̱, tsa^{n}'ñee^{n}
nlui'n'maa^{n}ñê. 14 Cha'waa
tsjoomnancue nnc'oo nn'a^{n} na
nñe'quiana ñ'oom nayawaañe
cantyja na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
Juuna' nncwji'yuu'ñena' chiuu
cal'a nn'a^{n} cwii cwii ndyuaa, quia
ljo'che^{n} nncue'ntyjo̱ na nntycwii
tsjoomnancue.
15 'Ñee^{n} juu ts'a^{n} na matsei'naa^{n}'
ñ'oommeii^{n}, catsei'no̱^{n}' ljo'
ñecatsona'. Juu profeta Daniel,
seiljei^{n} ñ'oom cantyja 'naa^{n}' juu na
jee^{n}che^{n} ndyaa' tiaa' na nntseityuii'
cha'tso. Quia na nnty'ia'yo' na
jnda̱ mam'aa^{n} naquii' wats'om
t'ma^{n} yuu na lju'ti na cwiluiiñena'
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om, 16 quia jo'
cha'tsondyo' na m'a^{n}'yo' ts'o̱ndaa
Judea catsalei'nom'yo' quii' ntsjo̱.
17 Juu xje^{n}'ñee^{n} 'ñee^{n} ts'a^{n} na ljo
nacjoo' waa' ticandyocuee^{n} na
nncjaaque^{n}'e^{n} jo' na nncwjee^{n}'e^{n}
'naa^{n}'a^{n}. 18 Ndo' ts'a^{n} na m'aa^{n}
jo jnda̱a̱, na mach'ee ts'iaa^{n},
ticjaalcwee^{n}'e^{n} na nncjaacachoom
lia^{n}'a^{n}. 19 Ndo' joo ncuee'ñee^{n} jee^{n}
wi' nntjoom yolcu na ndeiindye

ñequio yolcu na 'ndaandye ndana.
20 Cal'a'yo' ty'oo nnom Ty'oots'om
na nchii xcwe ncuee na tei^{n}, mei^{n}
nchii xuee na cwita'jndyee nn'a^{n} na
nlca^{n}na' na calei'nom'yo' nawi'ñee^{n}.
21 Ee quia ljo'che^{n} nnquioo cwii
nawi' na t'ma^{n}tiche^{n} na mei^{n}jom
ndii' tyootjoom nn'a^{n} cantyjati
xje^{n} na tuii tsjoomnancue hasta
je'. Ndo' xuee na cwii wjaatina',
mei^{n} tajom cwii nluiinnda' cwiiche^{n}
nawi' cha'na juuna'. 22 Ndo' xe^{n}
ticats'aa Ty'oots'om na tijndyeti
xuee na nnc'oom nawi'ñee^{n} quia
jo' mei^{n}cwii ts'a^{n} xocalui'n'maa^{n}ñe
cantyja 'naa^{n}'na'. Saa nc'e na
wi' ts'oom nn'a^{n} na jnda tjeii'ñê
cwentaa^{n}'a^{n}, nnts'aa^{n} na tijndyeti
xuee na nnc'oom nawi'ñee^{n}.
23 'Jo' chii xe^{n} nntso cwii ts'a^{n}
ndaa'yo': "Canty'ia'yo' ljo m'aa^{n}
nquii na cwiluiiñe Cristo", oo
nntso ts'a^{n}: "Canty'ia'yo', la'ñe^{n}
m'aa^{n}", tilayu'yo' ñ'oom'ñee^{n}. 24 Ee
maxje^{n} nlquie'cañom nn'a^{n} 'o
na nluena joona cwiluiindyena
Cristo. Ndo' nluena na profeta
joona saa tiyuu' ñ'oom na
cwiñe'quiana. Nl'ana jndye nnom
'naa^{n} t'ma^{n} ñequio jndye nnom
ts'iaa^{n} t'ma^{n} na nncjaawee' n'om
nn'a^{n} cha xe^{n} na nndaa nl'ana
na nñequio'nn'a^{n}na nn'a^{n} na
macwji' Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n}.
25 Matyuaa'ti matseicandiiya 'o
cwii tjooche^{n} na nluii joona' cha
cal'a'yo' cwenta. 26 Quia jo' xe^{n}
nlue nn'a^{n} ndaa'yo': "Que^{n}'yo'
cwenta, la'ñe^{n} m'aa^{n} ndyuaa yuu
tjaa nn'a^{n} c'oom", tintsa'yo' jo' jo'.
Ndo' xe^{n} na nluena: "Canty'ia'yo',
luaa' m'aa^{n} naquii' w'aa", tilayu'yo'
na ljo'. 27 Ee ja na cwiluiindyo
tsa^{n} na jna^{n} cañoom'luee quia na
nndyoonnda'a nleitquioo'ndyo ndaa
nn'a^{n} na cha'waa tsjoomnancue,
cha'xje^{n} na cwiwixuee chomtsuee
yuu na macalui' ñe'quioom' hasta
wjaantycwiina' ntyja na majaacue
ñe'quioom'. 28 Saa nawi'ñee^{n} na
jnda tsjoo na nntjom'yo', maxje^{n}
ticwinom'na' ee que^{n}'yo' cwenta,
mei^{n}yuuche^{n} na meindyuaa 'na^{n} to',
jo' jo' nntjomndye cant'ei^{n}.

Nmeii^{n} nnts'aana' quia na nndyonnda' Jesús

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 'Quia na jnda teinomncue
nawi' t'ma^{n} ncuee'ñee^{n}, nleijaa^{n}ñe
ñe'quioom', ndo' mati chi'
taxocwixueeñe. Nntquiaandye
cancjuu. Ndo' cha'tso na cwila'xma^{n}
najnda na m'a^{n} tsjo'luee nntyuii'.
30 Quia jo' ja na cwiluiindyo tsa^{n} na
jna^{n} cañoom'luee, nleitquioo' 'naa^{n}
cantyja 'na^{n}ya. Ndo' nntseity'ioona'
cha'tsondye nn'a^{n} na m'a^{n}
tsjoomnancue. Ee nnty'iaana ja,
tsa^{n} na jna^{n} cañoom'luee na nluii'a
jo' jo'. Nndyocua naquii' nchquiu
ñequio najndeii na matseixma^{n}ya
ndo' ñequio na nei^{n}ncoo' nacaxuee
na cwiluiit'ma^{n}ndyo. 31 Ndo'
njñoo^{n}ya ángeles 'na^{n}ya na jndeii
ntjo'na ndu na nnc'oona cha'waa
tsjoomnancue, na nla'tjomna nn'a^{n}
na jnda tjeii'ndyo cwentaya.
32 'Cala'no^{n}'yo' 'naa^{n} na ma'mo^{n}na'
ndaa'yo' cantyja 'naa^{n}' ts'oom
higuera. Quia na cwinty'ia'yo' na
cwinntei' l'ona' ndo' cwicalui' tsco
'ndaa juuna', quia jo' cwila'no^{n}'yo'
na majnda jaawindyoo' ncueesua'.
33 Ndo' majo'ti quia na cwinty'ia'yo'
na cwiluii cha'tso nmei^{n}' na

jndạ tsjọọ ndạạ'yo', quia jo'
cala'nọⁿ'yo' na jndạ teindyoo'
m'aaⁿna'. Manncwjạcañọọⁿnnda'a.
34 Candye'yo' nntsjọọ, mayuu'cheⁿ
na xocwjeñ'eⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ je'
hasta xjeⁿ na jndạ seicandạạ'ñena'
cha'tso ñ'oommeiⁿ'. 35 Tsjọ'luee ñ'eⁿ
tsjoomnancue nntycwiiñ'eⁿna' sạạ
ñ'oom 'naⁿya tijoom xuee nnts'aana'
na xotseicandạạ'ñena'.
36 'Sạạ meiⁿcwii ts'aⁿ ticaljeii
cwaaⁿ xuee ndo' 'ñeeⁿ xjeⁿ na nluii
cha'tso nmeiⁿ'. Meiⁿ nquiee ángeles
na m'aⁿ cañoom'luee ticaliuna, meiⁿ
ja na cwiluiindyọ Jnda Ty'ọọts'om
ticaljeiiya. Macandạ ñenquiicheⁿ
Tsotyạya ntyjeeⁿ.
37 'Cha'xjeⁿ na tyom'aⁿ nn'aⁿ
ncuee quia ñet'oom Noé, maluaa'
matseijomna' na nl'a nn'aⁿ quia
na nncwjạcañọọⁿya na cwiluiindyọ
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. 38 Ee
ncuee'ñeeⁿ cwii tjọọcheⁿ na
seicatsuu ndaalua'nty'a
tsjoomnancue tyom'aⁿ nn'aⁿ.
Tyocwa'na, tyowena, tyowuncona,
tyoñe'quiana ndana na nnc'unco
hasta juu xuee quia na tjaquiee'
Noé w'aandaa t'maⁿ. 39 Sạạ tiqueⁿna
cwenta na waa na teincuu' hasta
mats'ia jo' tyjee' ndaalua'nty'a.
Tyjee' candaa, tjachuuna'
cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ. Maluaa'
matseijomna' na nntjoom nn'aⁿ quia
na nncwjạcañọọⁿ ja na cwiluiindyọ
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. 40 Ee
juu xuee'ñeeⁿ nntseijomna' m'aⁿ
we nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ jo jndạạ.
Cwii tsaⁿ'ñeeⁿ wjaañ'oomna' jom
na m'aaⁿya ndo' cwii ma'ndiina'.
41 Nntseijomna' m'aⁿ we yolcu na
cwitua. Cwii tsaⁿ'ñeeⁿ wjaañ'oomna'
jom na m'aaⁿya ndo' cwii ma'ndiina'.
42 'Jo' chii ñequii'cheⁿ
c'om'c'eendyo' ee na ticaliu'yo'
cwaaⁿ xuee nncwjee'cañoom nqueⁿ
na matsạ'ntjoom 'o. 43 Ñ'oomwaa
cala'nọⁿ'yo': Xeⁿ ntyjii ts'aⁿ
cwaaⁿ nlquie naⁿcanty'ue waⁿ'aⁿ,
tixocatsom meiⁿ xonquiaaⁿ na
nnc'ooquie'na na nntjeii'na 'naⁿ.
44 Jo' chii mati 'o c'om'c'eendyo'
ee juu xjeⁿ na ticala'tiuu'yo',
majuuto xjeⁿ'ñeeⁿ nncwjạcañọọⁿ
ja na cwiluiindyọ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee.

Moso na matseicandạ ñequio moso na tiñe'tseicandạ

(Lc. 12:41-48)

45 'Cal'uu m'aaⁿ cwii moso na
jndọ' ts'om ndo' matseicandạ,
jom nlco'jndyee patrom
'naaⁿ'aⁿ na catsạ'ntjoom cha'tso
nt'omcheⁿ moso w'aa'ñeeⁿ na
nñequiaaⁿ nantquie ndạạna quia
na mawe'ntyjọ xjeⁿ. 46 Quia na
nncwjee' patrom 'naaⁿ'aⁿ na tja
cwii joo ndo' nljeii na jeeⁿ ya
cwenta mach'eeⁿ, t'maⁿ nñequiaana'
na neiiⁿ'. 47 Candye'yo' nntsjọọ,
mayuu'cheⁿ na cha'tso 'naⁿ na
matseixmaⁿ patrom'ñeeⁿ, nntioom
cwenta l'ọ mosoom'm. 48 Sạạ cal'uu
na juu moso'ñeeⁿ cwiluiiñê na tia
ts'aⁿñê ndo' nntseitioom naquii'
ts'oom na taxocwjee' patrom
'naaⁿ'aⁿ na tyuaa', 49 ndo' nntọọⁿ'ọⁿ
na nncwjaaⁿ'aⁿ ntyjemosoñe na
m'aⁿ nacje 'naaⁿ'aⁿ. Nlcwa'jndoo'ñê
ndo' nntseijomñê nnc'om
ñequio naⁿcandyee. 50 Mats'ia
jo' nncwjee' patrom 'naaⁿ'aⁿ cwii
xuee na tic'omc'eⁿ ndo' hora
na ticatseitioom na nncwjee'.
51 Cwajndii nntseisei' patrom jom,

jndạ̱ nncju' tsa^{n}'ñee^{n} jom yuu na
m'a^{n} nn'a^{n} na cwe' cwil'aya na ya
nn'a^{n}ndye. Jo' jo' nnty'ioom ndo'
nnei^{n}nquee^{n} ndei'n'oom.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naa^{n} qui yolcundyua

25 'Seinei^{n}ti Jesús ñ'oom
tjañoom' cantyja
na matsạ̱'ntjom Ty'ọọts'om
cañoom'luee. Tsoom:
—Tyom'a^{n} qui yolcundyua
ty'echona xjocanti 'naa^{n}na na
ntyjo chom na cwico seitye. Jlui'na,
ty'ecatjomndyena juu tsa^{n}s'a na
macoco. [2] 'Omndye joona tijndọ̱'
n'omna ndo' 'omndye na^{n}'ñee^{n}
majndọ̱' n'omna. [3] Joo yolcu na
tijndọ̱' n'om quia na ty'echona
xjocanti 'naa^{n}na, tatic'oochotina
seitye na nlco. [4] Sạ̱ạ̱ yolcu na jndọ̱'
n'om ty'echona xjocanti 'naa^{n}na
na ntyjo chom ndi ñ'ee^{n} lioo na
ñjomti seitye. [5] Ndo' yoche^{n} na
meindoo'na nquii tsa^{n}s'a na macoco,
jna^{n}na' na ma'oondana ndo' mana
jndana. [6] Quia tuee' xcwe tsjom,
teic'uaa na matseixuaa ts'a^{n}. Matso:
"C'om'c'eendyo', macwjee'cañoom
ts'a^{n} na macoco. Quio'yo' na
nlajomndyo' ñ'e^{n}ñê." [7] Quia jo'
tei'cantyja yolcu'ñee^{n}. Jla'yọ̱na nma^{n}
na ntyjo chom xjocanti 'naa^{n}na.
[8] Ndo' joo yolcu na tijndọ̱' n'om
jluena ndạ̱ạ̱ nc'iaana na jndọ̱' n'om:
"Jee^{n} 'o leii, cateijndei'ya'yo' seitye
na cwilei'ñ'om'yo' ee majaanduu'
chom 'naa^{n}yâ." [9] Sạ̱ạ̱ yolcu na
jndọ̱' n'om t'ọọna ndạ̱ạ̱ na^{n}'ñee^{n}:
"Xondạ̱ạ̱, ee xe^{n} nnts'aache^{n}na'
na xocwijndeii na nleil'uee'ndyọ̱
ncjọọyâ ndo' mati 'o. Yati
catsalajnda'yo' na nleil'uee'ndyo'."
[10] Ndo' yoche^{n} na ty'ela'jnda na^{n}'ñee^{n}
seitye, tyjee'cañoom nquii tsa^{n}s'a
na macoco. Quia jo' joo yolcu
na m'a^{n}c'eendye ty'equie'na quii'
w'aa ñ'e^{n}ñê yuu na nleit'maa^{n}' na
macocoom. Jndạ̱ jo' tạ̱' ndyueel'a.
[11] Jndạ̱ chii mati tquie'cañom
nt'omche^{n} yolcundyua'ñee^{n}. Jluena:
"Aa ndi' ta, catseicanaa^{n}ndyu'
'ndyoots'a. Aa ndi' ta." [12] T'ọ̱
tsa^{n}'ñee^{n} ndạ̱ạ̱na: "Mayuu'che^{n}
matsjọọ ndạ̱ạ̱'yo' ticwajna^{n}'a 'o."
[13] Ndo' tso Jesús ndạ̱ạ̱yâ:
—Cala'nọ̱^{n}'yo' na ñ'oommei^{n}'
cwit'mọọ^{n}na' na c'om'c'eendyo', ee
ticaliu'yo' cwaa^{n} xuee ndo' cwaa^{n}
hora na ja na cwiluiindyọ̱ ts'a^{n} na
jna^{n} cañoom'luee nncwjạ̱cañọọ^{n}ya
'o.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naa^{n} s'om na to'ñoom ndyee moso

[14] 'Nntseinạ̱^{n}tyạ̱ nndạ̱ạ̱'yo'
cwiiche^{n} ñ'oom tjañoom' cantyja
'naa^{n}' na matsạ̱'ntjom Ty'ọọts'om
cañoom'luee. Tyom'aa^{n} cwii ts'a^{n}
na seijndaa'ñe na wjaa cwiiche^{n}
tsjoomnancue na tquia. Tquee^{n}'ñê
mosoom'm ndo' tquiaa^{n} tsjọ̱'ñjee^{n}
'naa^{n}'a^{n} ndạ̱ạ̱na na nl'ana ts'iaa^{n} ñ'e^{n}
joona'.
[15] 'Nnom cwii joo na^{n}'ñee^{n}
tquiaa^{n} 'om mei^{n} s'om. Nnom
cwiiche^{n} tquiaa^{n} ñe'we mei^{n} ndo'
nnom cwiiche^{n} ñe'cwii mei^{n} cwii
tquiaa^{n}. Tquiaa^{n} nnom cwii cwii
joona cantyjati na sei'nọọ^{n}'ọ̱^{n} na
nndạ̱ạ̱ nnts'aa. Jndạ̱ jo' jluee^{n}'e^{n},
tjaa^{n} cwiiche^{n} tsjoomnancue. [16] Juu
ts'a^{n} na to'ñom 'om mei^{n} s'om
mantyjache^{n} tyoch'ee^{n} ts'iaa^{n} ñ'e^{n}
joona'. Ndo' tantjomtyee^{n} cwiiche^{n}
'om mei^{n}. [17] Mati juu ts'a^{n} na to'ñom

we mei^{n}, tyoch'ee^{n} ts'iaa^{n} ñ'e^{n}
joona' ndo' tantjoom cwiiche^{n} we
mei^{n}. 18 Sa̱a̱ juu ts'a^{n} na ñecwii
mei^{n} to'ñom, tjaa^{n} tjaca'ñee^{n} quii'
tyuaa, jo' jo' tanty'ioom s'om 'naa^{n}'
patrom 'naa^{n}'a^{n}.
19 'Majndye xuee tjacaana'
ndo' tyjee'nnda' patrom 'naa^{n}na.
Seijndaa'ñê na nncwjee^{n}'e^{n}
cwenta ñ'e^{n}ndyena cwanti
tue'ntyjo̱ ta'ntjomna ñ'e^{n} s'om
'naa^{n}'a^{n}. 20 Tyjee'cañoomjndyee
juu ts'a^{n} na to'ñom 'om mei^{n}
s'om. Maleichuuñ'ee^{n} s'om'ñee^{n},
mandi ñ'e^{n} 'om mei^{n} na tantjoom.
Tquiaa^{n} joona' nnom patrom
'naa^{n}'a^{n}. Tsoom: "'U ta, tquiaa'
'om mei^{n} s'om no̱o̱^{n}. Canty'ia' je'
luaa cwiiche^{n} 'om mei^{n} na jnda̱
tantjo̱^{n}ya." 21 Tso patrom nnoom:
"'U moso 'na^{n}ya, ya sa'. Tquioo'
na tjoo' ts'om' ndo' na seicanda̱'.
Meii^{n} cwe' cwii ts'iaa^{n} na cachjoo
sa̱a̱ 'u seicanda̱'. Je' nlqua̱a̱^{n}ya 'u
na t'ma^{n}ti ts'iaa^{n} nntseixma^{n}'. Ndo'
na luaa' wendyo̱ nnc'o̱o̱^{n}ya na
neii^{n}ya." 22 Jnda̱ chii tyjee'cañoom
juu ts'a^{n} na to'ñom we mei^{n} s'om.
Tsoom: "'U ta, tquiaa' we mei^{n} s'om
no̱o̱^{n}. Canty'ia' je' luaa cwiiche^{n}
we mei^{n} na jnda̱ tantjo̱^{n}ya." 23 Tso
patrom nnoom: "'U moso 'na^{n}ya,
ya sa'. Tquioo' na tjoo' ts'om' ndo'
na seicanda̱'. Meii^{n} cwe' cwii
ts'iaa^{n} na cachjoo sa̱a̱ 'u seicanda̱'.
Je' nlqua̱a̱^{n}ya 'u na t'ma^{n}ti ts'iaa^{n}
nntseixma^{n}'. Ndo' na luaa' wendyo̱
nnc'o̱o̱^{n}ya na neii^{n}ya." 24 Quia
jo' na macanda̱ tyjee'cañoom
juu moso na ñe'cwii mei^{n} s'om
to'ñom. Tsoom nnom patrom
'naa^{n}'a^{n}: "'U ta, mantyjiiya na 'u
ts'a^{n} na jee^{n} majñoom' 'ndyo' moso
'na^{n}'. 'U cwe' matsei'we' cantyja
na cwiwe' ntjom 'na^{n}', mei^{n} na
nnom', mei^{n} na nntseicueendyu'.
Macanda̱ nencjo̱o̱yâ moso 'na^{n}' jee^{n}
cwilajnda̱a̱yâ. 25 Cwe' na nquiaya
'u, jo' chii tjo̱, tjo̱caty'iuya s'om 'na^{n}'
quii' tyuaa. Luaa juuna', co'ñom'."
26 Ndo' t'o̱ patrom 'naa^{n}'a^{n} nnoom:
"'U re moso na tia ts'a^{n}ndyu' ndo'
na nchque^{n}', cwa maxje^{n} ntyji' na
matseiwa̱ya ntjom meii^{n} nchii
nnco̱ jno̱o̱^{n}'a, ndo' mawantjo̱^{n}ya
meii^{n} nchii nnco̱ matseicatsuundyo̱.
27 Cwe' nc'e jo' yati xe^{n} 'u seiwe'
s'om 'na^{n}ya w'aa banco yuu na
cwileiweya s'om 'naa^{n} nn'a^{n}, quia
jo' to'ño̱^{n} s'om 'na^{n}ya ñequio
ts'iaa^{n}nnomna' quia na tyja̱."
28 Ndo' tso patrom nda̱a̱ nt'omche^{n}
mosoom'm: "Catjei'yo' cwii
mei^{n}waa' l'o̱o̱^{n} ndo' quia'yo' juuna'
l'o̱ juu ts'a^{n} na maleiñ'oom qui mei^{n}.
29 Ee cantyjati na matseixma^{n} ticwii
cwii ts'a^{n}, xe^{n} ya ts'iaa^{n} mach'ee^{n}
ñ'e^{n} juuna' quia jo' nnco'ñomtyee^{n}
na nleil'uee'ñê. Sa̱a̱ juu ts'a^{n} na
tis'a ts'iaa^{n} mach'ee, nlui' cantyjati
chjoowi' na maleiñ'oomtyee^{n}.
30 Cwe' jo' catue'yo' moso
nchquee^{n}'m'aa^{n}' ch'e^{n} yuu na jaa^{n}ñe.
Jo' jo' nnty'ioom ndo' nnei^{n}nquee^{n}
ndei'n'oom."

Cha'tso nn'a^{n} tsjoomnancue nntu'xe^{n}ndyena

31 'Ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na
jna^{n} cañoom'luee, nndyo̱o̱nnda'a
ñequio cha'tso ángeles 'na^{n}ya,
na nntsa̱'ntjo̱^{n}ya. Quia jo'
nntseit'maa^{n}'ñena' ja na nncjo̱cajma^{n}
ntio 'na^{n}ya na jee^{n} nei^{n}ncoo'
caxuee na nncu'xa̱^{n}ya nn'a^{n}. 32 Ndo'
nn'a^{n} na cha'waa tsjoomnancue

nntjomndyena jo nõõⁿ. Quia
jo' nntõⁿ'a joona cha'xjeⁿ na
matõⁿ' cwii pasto canmaⁿ ñequio
canch'ioo ntsmeiiⁿ'eⁿ. 33 Nnts'aaⁿ
na nncwintyjee' canmaⁿ ntyjaaⁿ'aⁿ
ntyjaya ndo' canch'ioo nnts'aaⁿ
na nncwintyjee' ntyjatymaaⁿ'.
34 Maluaa' nnts'aa ja na cwiluiindyõ
na matsã'ntjõⁿya. Nntsjõõ ndãã
nn'aⁿ na m'aⁿ ntyjaa'a ntyjaya:
"Quio'yo' 'o nn'aⁿ na jndã jnda'yo'
na matio'naaⁿñe Tsotyãya 'o.
Cato'ñoom'yo' naya na mañequiaaⁿ
na mati 'o cwilajomndyo' ñequio
na matsã'ntjoom. Ee luaa' teiyoti
seijndaa'ñê cwenta'yo' quia
na tqueeⁿ tsjoomnancue. 35 Ee
tyom'aaⁿya na ñejndõ'a ndo'
tquia'yo' na tcwaa'a. Tyom'aaⁿya
na ñe'c'ua ndaa ndo' tquia'yo' na
t'ua. Tyoma'nõõⁿya cwii cwii
tsjom'yo' yuu na ticata'jnaaⁿ'
nn'aⁿ ja ndo' to'ñoom'yo' ja
naquii' l'a'yo'. 36 Tyom'aaⁿya na
ntsaandyõ ndo' 'o jla'tsaaⁿ'ndyo'
ja. Tyom'aaⁿya na wii'a ndo' 'o
tyotsacajndo'yo' ja. Tyom'aaⁿya
prãso ndo' tyotsantyja'yo' ja."
37 Quia jo' nn'aⁿ na m'aⁿ ntyjaa'a
ntyjaya na la'xmaⁿna cantyja na
maty'iomyana' nnt'õõna, nluena:
"Ta, ¿cwaaⁿ nty'iaayâ 'u na ñe'jndo'
ndo' tquiaayâ na tcwa', oo nty'iaayâ
'u na ñe'c'ua' ndaa ndo' ñetquiaayâ
ndaatioo na t'ua'? 38 ¿Cwaaⁿ
nty'iaayâ 'u na tyoma'noom' yuu na
ticata'jnaaⁿ' nn'aⁿ 'u ndo' to'ñõõⁿyâ
'u quii'ntaaⁿyâ, oo na nty'iaayâ 'u
na ntsaandyu' ndo' jla'tsaaⁿ'ndyô
'u? 39 ¿Cwaaⁿ nty'iaayâ 'u na wi' oo
na m'aaⁿ' prãso ndo' sacajndõõ'â
'u?" 40 Quia jo' ja na cwiluiindyõ
na matsã'ntjõⁿya nntsjõõ ndãã
naⁿ'ñeeⁿ: "Mayuu'cheⁿ matsjõõ
ndãã'yo', meiⁿquia na l'a'yo' na
teijndei'yo' cwii nn'aⁿya nmeiiⁿ na
tit'maⁿ cwiluiiñe, nncõ teijndei'yo'."
41 ' Jndã chii, ja na matsã'ntjõⁿya
nntsjõõ ndãã nn'aⁿ na m'aⁿ ntyjaa'a
ntyjatymaaⁿ': "Quindyõõ'yo'
nacañomya 'o nn'aⁿ na jndã tso
Ty'õõts'om na cat'uiiwi'na' 'o. Je' je'
nntsa'yo' quii' chom na tijoom canduu'
na juu jo' seijndaa'ñe Ty'õõts'om
cwentaa' tsaⁿjndii na nlco'wi'na'
jom ñequio ángeles 'naaⁿ'aⁿ. 42 Ee
tyom'aaⁿya na ñe'jndõ'a sãã tînquia'yo'
na nlcwaa'a. Tyom'aaⁿya na ñe'c'ua
ndaatioo sãã tînquia'yo' na nnc'ua.
43 Tyoma'nõõⁿya yuu na ticata'jnaaⁿ'
nn'aⁿ ja sãã tîcato'ñoom'yo' ja.
Tyom'aaⁿya na ntsaandyõ sãã
tîcala'tsaaⁿ'ndyo' ja. Tyom'aaⁿya na
wii'a sãã tîcatsajndo'yo' ja. Tyom'aaⁿya
na prãso sãã tîcatsantyja'yo' ja."
44 Quia jo' nnt'õõ naⁿ'ñeeⁿ nõõⁿ,
nluena: "Ta, ¿cwaaⁿ ñenty'iaayâ 'u na
ñe'jndo', oo na ñe'c'ua' ndaa, oo na
ñeto'noom' yuu na ticata'jnaaⁿ' nn'aⁿ
'u, oo na ñet'oom' na ntsaandyu', oo
na ñeteiwi', oo na ñet'oom' prãso sãã
tîcatei'jndeiiyâ 'u?" 45 Quia jo' nntsjõõ
ndãã naⁿ'ñeeⁿ: "Mayuu'cheⁿ matsjõõ
ndãã'yo', nc'e na tîcateijndei'yo'
nn'aⁿya nmeiiⁿ na tit'maⁿ cwiluiindye,
maty'iomna' nncõ tîcatei'jndei'yo'."
46 Ndo' nnc'oo naⁿ'ñeeⁿ yuu na
tijoom cantycwii na nlco'wi'na'
joona. Sãã nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja
na maty'iomyana' nnto'ñoomna na
tijoom cantycwii na nnta'ndo'na.

Cwi'maⁿna na nnt'uena Jesús

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Jndã na seineiⁿ Jesús
cha'tso ñ'oommeiⁿ', seineiiⁿ

ndaa jâ nn'a^n na cwilajomndyô
ñ'e^nñê. 2 Tsoom:
—'O nquiu'yo' na we xuee cwii
tjoo ndo' nncuee' xuee pascua.
Ndo' ja na cwiluiindyo ts'a^n na jna^n
cañoom'luee maquialjo' nñe'quia
nn'a^n cwenta ja luee nn'a^n na
nnty'ioomna ja ts'oom'naa^n.
3 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'a^n na cwit'moo^n ljeii
na tque^n Moisés ñequio nn'a^n na
cwiluiitquiendye naquii' tsjoom,
mañejuu xje^n'ñee^n tjomndyena
tach'ee^n' w'aa t'ma^n, waa' tyee na
cwiluiitquieñe na jndyu Caifás.
4 Tyo'ma^n na ñ'e^n nc'iaana chiuu
nl'ayoona na nñequio'nn'a^n na
Jesús cha nt'uena jom, ndo' na
nla'cuee'na jom. 5 Jla'tiuuna, jluena
ndaa nc'iaana:
—Saa ticat'uaaya jom xcwe ncuee
cha ticala'wendye nn'a^n nacjooya.

Tu'nquio cwii yuscu nche^n' xque^n Jesús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 Tyom'aa^n Jesús tsjoom Betania
waa' Simón, tsa^n na ñechuu tycu
lepra. 7 Wacatyee^n nacañoom'
mei^n sa ndo' tuee'cañoom cwii yuscu
na maleiñ'oom cwii tsioo na tuiina'
ñ'e^n tsjo' canchii' na jndyu alabastro.
Tsioo'ñee^n ñjom nche^n' cachi na jee^n
jnda. Tu'nquioom joona' xque^n Jesús.
8 Ndo' jâ nn'a^n na cwilajomndyô
ñ'e^nñê, quia na nty'iaayâ na luaA',
jla'lioo'ndyô, l'uuyâ:
—Jee^n che^n ndyaa' cwe'chi tsuu
nche^n'. 9 Yati xe^n teil'uana' ee jndye
s'om nncwji'na' na nluii naya
ndyeñee^n'.
10 Quia sei'no^n' Jesús na luaa'
cwil'uuyâ, tsoom ndaayâ:
—¿Chiuu na cwila'lioo'ndyo' ñ'e^n
yuscum'aa^n'? ee jee^n tjacanjoom'
nayawaa' na s'aa^n ñ'e^n ndyo. 11 Ee
ja nchii ñequii'che^n nnc'oo^n ya
ñ'e^n ndyo' saa ndyeñee^n'
ñequii'che^n m'a^n na quii'ntaa^n'yo'.
12 Yuscum'aa^n' na tu'nquioom nche^n'
nacjoya, matseijndaa'ñena' na
nncjaacanty'iuu'ndyo. 13 Mayuu'che^n
nndye'yo' nntsjoo, mei^n yuuche^n
na nñe'quia nn'a^n ñ'oom naya
'naa^n' Ty'oots'om na cha'waa
tsjoomnancue, maxje^n nla'nei^n na
cantyja 'naa^n' naya na s'aa
yuscum'aa^n' cha ticatsuu ñ'oom
cantyja 'naa^n'a^n.

Judas mañequiaa^n cwenta Jesús luee ntyee

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Ndo' cwii jâ nn'a^n na
canchoo'wendyô, juu tsa^n na jndyu
Judas Iscariote, tjaa^n na m'a^n ntyee
na cwiluiitquiendye. 15 Tsoom
ndaana:
—¿Cwanti nncwantjo^n nl'a'yo',
nñequia cwenta Jesús luee'yo'?
Jla'jndaa'ndyena, tquiana ntquiuu
nchoo' qui s'om xuee. 16 Ndo'
xje^n'ñee^n too^n'o^n, tyol'uee'ñê chiuu
ya nnts'aa^n na nñequiaa^n cwenta
Jesús lueena.

Sa'ntjom Jesús na cuaa Cena

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

17 Tuee' xuee na cwiwitye^n
ncuee na cwicwa' nn'a^n tyoo' na
tjaa ndaaljo' tjaquiee'. Jâ nn'a^n
na cwilajomndyô ñ'e^n Jesús
jla'candyoo'ndyô na m'aa^n, l'uuyâ:
—¿Yuu l'ue ts'om' na
nntsalajndaa'ndyô cantyja 'naa^n'

xuee pascua na nleiñ'oom' na nlqui'
catsma^{n}?
18 T'o̱o̱^{n} nda̱a̱yâ, tsoom:
—Catsaquie'yo' quii' tsjoom,
candu'yo' nnom juu ts'a^{n} na
nliu'yo': “Ndi' matso Maestro ts'a^{n}
na ma'mo̱o̱^{n} nda̱a̱yâ na majnda̱
jaawe'ntyjo̱ xje^{n} na nlco'wi'na'
jom. L'ue ts'oom na nnteijndei'
wa' na nleijndaa' na nlcwaa^{n}'a^{n},
nlquee^{n} catsma^{n} na nntseit'maa^{n}'ñê
xuee pascua ñequio jâ nn'a^{n} na
cwilajomndyô̱ ñ'e^{n}ñê.”
19 Ndo' l'aayâ cha'xje^{n} na tsoom.
Jlajndaa'ndyô̱ na nlcwaa'â natmaa^{n}
xuee pascua.
20 Jnda̱ na teinco̱o̱^{n}'
ncue, tjawacatyee^{n} Jesús
nacañoom' mei^{n}sa ñequio jâ na
canchoo'wendyô̱. 21 Ndo' yoche^{n} na
cwicwaa'â to̱o̱^{n}'o̱^{n}, seineii^{n} nda̱a̱yâ,
tsoom:
—Mayuu'che^{n} nndye'yo' nntsjo̱o̱,
cwiindyo' 'o nñequiaa cwenta ja
luee nn'a^{n}.
22 Ñ'oomwaa' jee^{n} ndyaa'
seichjoo'na' n'o̱o̱^{n}yâ. To̱o̱'â cwii ndo'
cwiindyô̱ ta'x'a̱a̱yâ nnoom, l'uuyâ:
—Ta, ¿aa nnts'aache^{n}na' na ja?
23 T'o̱o̱^{n} nda̱a̱yâ, tsoom:
—Cwii ts'a^{n} na jnda̱ tjoom xiowaa
ñ'e^{n}ndyo̱, tsa^{n}'ñee^{n} nñequiaa^{n}
cwenta ja. 24 Ndo' maxje^{n} nlco'wi'na'
ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n}
cañoom'luee cha'xje^{n} na matso ljeii
'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om. Sa̱a̱ jee^{n} nty'iaa'ñe
juu ts'a^{n} na nñequiaa cwenta ja luee
nn'a^{n}. Yati xe^{n} tîcaluiiñe tsa^{n}'ñee^{n}.
25 Quia jo' t'o̱ Judas, tsa^{n} na
nñequiaa cwenta jom. Tso:
—'U Maestro, ¿aa nnts'aache^{n}na'
na ja?
T'o̱ Jesús nnoom:
—Majo'ndyo cha'xje^{n} jnda̱ tsu'.
26 Yoche^{n} na cwicwaa'â to'ñom
Jesús tyoo', seit'maa^{n}'ñê Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naa^{n}'na'. Tyjee^{n} juuna',
tquiaa^{n} nda̱a̱yâ. Tsoom:
—Cato'ñoom'yo' cwa'yo' tyoo'waa,
ee cwiluiiñena' seii'a.
27 Mati to'ñoom cwii waso na
ñjom ndaa winom, tquiaa^{n} na
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om. Jnda̱ chii
tquiaa^{n} juuna' nda̱a̱yâ, tsoom:
—Luaa cwe'yo'. Calui' cjaana'.
28 Ndaa winomwaa cwiluiiñena'
nioom'a na ñequio juuna'
maqua̱^{n}tya̱^{n}ya ñ'oom xco cha
nnda̱a̱ ntseit'ma^{n} ts'om Ty'o̱o̱ts'om
jnaa^{n} jndyendye nn'a^{n}. 29 Nndye'yo'
nntsjo̱o̱, xuee na cwii wjaatina'
taxoc'uannda'a ndaa winom
hasta quia jnda̱ tue'ntyjo̱ na
mamatsa̱'ntjom Tsotya̱. Quia ljo'che^{n}
nnc'uaxco̱ juuna' ñ'e^{n}ndyo' yuu na
matsa̱'ntjoom.

Jesús matseicañee^{n} na nncwji'ñe Pedro

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Taayâ cwii luantsa, jnda̱ chii
jluii'â jo' jo'. Saayâ ta na jndyu
Olivos. 31 Quia jo' tso Jesús nda̱a̱yâ:
—Tsjom je' cha'tsondyo' 'o
nntjei'ndyo' ñ'e^{n}ndyo̱. Ee ljeii 'naa^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om matsona': “Nla'cuee'
nn'a^{n} juu ts'a^{n} na mach'ee cwenta
canma^{n}. Ndo' canma^{n} ntsmeii^{n}'e^{n}
nnt'oom'ndyeyo'.”
32 Ndo' tsotyee^{n} nda̱a̱yâ:
—Ja quia na jnda̱ mawando̱'xco̱
na jnda̱ ty'io̱, nncjo̱jndya̱a̱ ts'o̱ndaa
Galilea, xe^{n} jnda̱ nntsantyjo̱'yo'.
33 Ndo' t'o̱ Pedro nnoom, tso:
—Meii^{n} cha'tsondye na^{n}m'a^{n}'
nntjeii'ndyena ñ'e^{n}ndyu' sa̱a̱ ja
tijoom cwji'ndyo̱ ñ'e^{n}ndyu'.

34 T'o̱ Jesús nnoom, tso:
—Mayuu'che^{n} matsjo̱o̱ njom',
tsjom je', cwii tjo̱o̱che^{n} na
nntseixuaa caxtijndyo, sa̱a̱ 'u jnda̱
ndyee ndii' macwji'ndyu' ñ'e^{n}ndyo̱.
35 Tso Pedro nnoom:
—Meii^{n} na nncju'na' na c'io̱
ñ'e^{n}ndyu' sa̱a̱ tijoom cwji'ndyo̱
cantyja 'na^{n}'.
Ndo' majuu ñ'oom t'o̱o̱yâ na
cha'tsondyô̱ na cwilajomndyô̱ ñ'e^{n}
Jesús.

Matseinei^{n} Jesús nnon Ty'o̱o̱ts'om quii' ntjom Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Ndo' squia̱a̱yâ cwii joo na
jndyuna' Getsemaní. Tsoom nda̱a̱yâ:
—Cwindyuaandyo' ñjaa^{n}ñe yoche^{n}
na jo̱ luaa' na nntseina̱^{n}ya nnom
Ty'o̱o̱ts'om.
37 Quia jo' tjatyee^{n}, tjañ'oom
Pedro ñequio we ntseinda Zebedeo.
Jna^{n}na' na t'ma^{n} matsei'ndaa'na'
ntyjee^{n}, ndo' jee^{n} matseichjoo'na'
ts'oom. 38 Tsoom nda̱a̱na:
—Jee^{n}che^{n} ndyaa' matseichjoo'na'
ts'o̱o̱^{n} hasta jom ndyowe' ts'o̱o̱^{n}.
Caljoo'ndyo' ljoo. C'om'c'eendyo',
calajomndyo' ñ'e^{n}ndyo̱, nchii
cwinda'yo'.
39 Quia jo' tjatjatyee^{n} chjoowi'.
Tjawanquioom na matseit'maa^{n}'ñê
Ty'o̱o̱ts'om. Tyoch'ee^{n} ty'oo nnom,
tsoom:
—Tsotya̱ya, xe^{n} aa waa na nnda̱a̱
nluii, quiaa' na tincwino̱o̱^{n}ya
nawi'waa na matseijomna' cwii na
jee^{n} ja. Sa̱a̱ meii^{n} na luaa' maca^{n}'a,
caluii cha'xje^{n} na l'ue ts'om' nncu',
nchii cha'xje^{n} na l'ue ts'o̱o̱^{n} ja.
40 Jnda̱ jo' jndyolcwee^{n}'e^{n} na m'a^{n}
ndyee na^{n}'ñee^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n}ñê. Ljeii^{n} na cwindana. Tsoom
nnom Pedro:
—'U Pedro, ¿aa tîcanda̱a̱ nlaquii
n'om'yo' meii^{n} ñe'cwii hora
na ticanda'yo' na nlajomndyo'
ñ'e^{n}ndyo̱? 41 Cha'tsondyo'
c'om'c'eendyo' na calanei^{n}'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om cha ticjaachuuna' 'o
xje^{n} 'naa^{n}'na' quia wi' cwitjom'yo'.
Mayuu', jee^{n} m'aa^{n}c'ee' ts'om ts'a^{n}
na nnts'aa yuu na maca^{n}na' sa̱a̱ nc'e
na ts'a^{n} tseixmaa^{n}, tileicana^{n}ñê.
42 Jnda̱ jo' tjannaa^{n}'a^{n} na jnda̱
we ndii' na nntseineii^{n} nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Tsoom:
—Tsotya̱ya, xe^{n} xocanda̱a̱ na
nncwinom'na' nawi' na nntjo̱^{n}ya,
ñecuaa, caluii cha'xje^{n} na l'ue ts'om'
nncu'.
43 Jndyonnaa^{n}'a^{n} na m'a^{n} na^{n}'ñee^{n}.
Ljeii^{n} maxje^{n} cwindana, ee
jee^{n} tye^{n} maleichuu tsa^{n}tsjom
joona. 44 Quia jo' 'ñee^{n} joona,
tjannaa^{n}'a^{n} na seineii^{n} nnom
Ty'o̱o̱ts'om na jnda̱ ndyee ndii'.
Mañejooti ñ'oom tyotseity'ooñê.
45 Tyjee'cañoomnnaa^{n}'a^{n} na^{n}'ñee^{n},
tsoom nda̱a̱na:
—¿Aa maxje^{n} ndicwa^{n} cwinda'yo'?
Ya na mañjom cwita'jndyee'yo'. Cwa
je' c'om'c'eendyo', ee jnda̱ tue'ntyjo̱
xje^{n} cantyja 'na^{n}ya na cwiluiindyo̱
ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee. Je'
mañequiaa ts'a^{n} cwenta ja luee
nn'a^{n} na wi'ndye. 46 Quicantyja'yo',
cjaaya. Canty'ia'yo' luaa'
mandyocwjee'cañoom juu ts'a^{n} na
mañequiaa cwenta ja luee nn'a^{n}.

T'uena Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Ndicwa^{n} matseinei^{n} Jesús ndo'
tyjee'cañoom Judas, cwii jâ nn'a^{n}

na canchoo'wendyô̱. Jndyochom
jndye nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja
'naaⁿ ntyee na cwiluiitquiendye
ndo' cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye naquii' tsjoom.
Cwilei'cho naⁿ'ñeeⁿ ncjo espadas
ñequio n'oom nch'io. 48 Ndo' Judas,
tsaⁿ na tquiaa cwenta Jesús, jnda̱
t'mo̱o̱ⁿ 'naaⁿ chiuu waa na nnts'aaⁿ.
Tsoom:
—Ts'aⁿ na nnc'ua ntsmaⁿ' maxjeⁿ
juu na cwil'ue'yo'. Mana cat'ue'yo'
jom.
49 Mañoom' tyjee'cañoom
nacañoom' Jesús. Tsoom nnom:
—Xmaⁿndyu' Maestro.
Ndo' t'om ntsmaⁿ' Jesús. 50 Tso
Jesús nnoom:
—Xmaⁿndyu'. Ts'iaaⁿ na jndyo',
mana catseicanda̱a̱'ndyu'.
Quia jo' tquie'cañom naⁿ'ñeeⁿ
Jesús, t'uena jom. Jla'tyeⁿna jom.
51 Ndo' cwiindyô̱ jâ na ñ'a̱a̱ⁿyâ
ñ'eⁿ Jesús, tjei'ñoomñe xjoo'.
Tyjee tsua'qui mosoo' tyee na
cwiluiitquieñe. 52 Quia jo' tso Jesús
nnoom:
—Cwjaa'ndyu'nnda' xjo' naquii'
tjaⁿwaa'na'. Ee juu ts'aⁿ na mach'ee
nata̱' quio xjo mañequio jo'
nncueeⁿ'eⁿ. 53 ¿Aa ticatseitiuu' na
nnda̱a̱ nlcaaⁿ'a nnom Tsotya̱ ndo'
jom mañoom' njñoom meiⁿcheⁿ
ntmaaⁿ' ángeles na nntei'jndeiina
ja? 54 Sa̱a̱ xeⁿ na nmeiⁿ' nnts'aa,
¿chiuu nntseicanda̱a̱'ñeyuuna' ljeii
'naaⁿ'aⁿ na matsona' na tseixmaⁿya
na catjo̱ⁿya na luaa?
55 Ndo' tso Jesús nda̱a̱ cha'tso
nn'aⁿ:
—Jnda'jom ñ'eⁿ ncjo espadas ñ'eⁿ
n'oom nch'io tquiocat'ue'yo' ja
cha'cwijom tquio'yo' nacjoo' cwii
tsaⁿcanch'ue. 'Io ndii 'io ñeta'catya̱ⁿ
naquii' wats'om t'maⁿ na ñet'mo̱o̱ⁿ
nda̱a̱'yo', sa̱a̱ tîcat'ue'yo' ja.
56 Sa̱a̱ cha'tso na matjo̱ⁿ nmeiiⁿ
cwicalui'yuu' ñ'oom ndyuee
profetas.
Quia jo' cha'tsondyô̱ na
cwilajomndyô̱ ñ'eⁿ Jesús jlei'no̱o̱ⁿyâ,
'ndya̱a̱yâ jom na ñenqueⁿ.

'Ooqueⁿna Jesús luee nn'aⁿ na cwiluiitquiendye

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Quia jo' nquiee nn'aⁿ na t'ue
Jesús, ty'eñ'omna jom waa' Caifás,
juu tyee na cwiluiitquieñe. Jo' jo'
jnda̱ tjomndye nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés, ñequio nn'aⁿ
na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom.
58 Ndo' Pedro tquiacheⁿ tquia
tjantyjo̱o̱ⁿ naxeⁿ' Jesús. Tueⁿ'eⁿ waa'
tyee na cwiluiitquieñe. Tjaqueⁿ'eⁿ
tach'eeⁿ' w'aa'ñeeⁿ. Tjacjom
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na cwil'a cwenta
wats'om, cha nnty'iaaⁿ'aⁿ chiuu
nncjaaju'yuuna' cantyja 'naaⁿ' Jesús.
59 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
naquii' tsjoom ñequio cha'tsondye
nt'omcheⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ n'iaaⁿ,
tyol'ueena nn'aⁿ na calue ñ'oom
cantu nacjoo' Jesús cha nnda̱a̱
nleijndaa' jnaaⁿ'aⁿ na cueeⁿ'eⁿ. 60 Sa̱a̱
meiiⁿ na jndye nn'aⁿ jlue ñ'oom
cantu nacjoom'm na waa jnaaⁿ'aⁿ
maxjeⁿ ticalui'yuu' ñ'oom'ñeeⁿ. Jnda̱
chii wendye naⁿ'ñeeⁿ tjoom' cantu
jluena:
61 —Tsaⁿm'aaⁿ' ñetsoom jom
nntseityueeⁿ'eⁿ wats'om t'maⁿ
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om, ndo' ñendyee
xuee na nnts'aaxcoom cwiicheⁿ.

62 Quia jo' nquii tyee na
cwiluiitquieñe teintyeeⁿ'eⁿ, tsoom
nnom Jesús:
—¿Aa maxjeⁿ meiⁿcwii ñ'oom
tic'o̱'? ¿Chiuu waayuu na nmeiiⁿ'
ñ'oom cwitjei'yuu'ndye naⁿm'aⁿ'
nacjo'?
63 Sa̱a̱ Jesús meiⁿcwii ñ'oom
tic'o̱o̱ⁿ. Quia jo' nquii tyee na
cwiluiitquieñe tso nnoom:
—Ñequio xuee' Ty'o̱o̱ts'om na
wando', tyeⁿ matsa̱'ntjo̱ⁿya 'u, catsu'
ñ'oom na mayuu'. Catsu'ndyeyu'
nndya̱a̱yâ, ¿aa 'u cwiluiindyu'
Cristo, Jnda Ty'o̱o̱ts'om?
64 T'o̱ Jesús nnoom:
—Majo'ndyo ñ'oom na matsu'.
Ndo' mati matseicandiiya 'o
na 'io cha xuee na cwii wjaatina'
nnty'ia'nda̱a̱'yo' ja na cwiluiindyo̱
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na
m'aaⁿndyo̱ yuu na matseit'maaⁿ'ñena'
ja ntyjaa' Ty'o̱o̱ts'om ntyjaya. Jom
tseixmaaⁿ cha'tso najnda̱. Ndo'
nnty'ia'yo' ja na nnaaⁿ cañoom'luee
na nndyo̱cua̱nnda'a ñequio nchquiu.
65 Quia jo' tyee na cwiluiitquieñe
jndii'ñê liaⁿ'aⁿ na lioom'm, tsoom:
—Tsaⁿm'aaⁿ jnda̱ seineiiⁿ ñ'omntjeiⁿ
nacjoo' Ty'o̱o̱ts'om. Ticaⁿtina' 'ñeeⁿ
na nncwji'yuu'ñe nacjoom'm. 'O
cwindye'yo' ñ'omntjeiⁿ na tsoom.
66 ¿Ljo' cwilatiuu'yo' je' ñ'eⁿñê?
T'o̱o̱ nn'aⁿ nnoom, jluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ' maxjeⁿ tseixmaaⁿ na
cueeⁿ'eⁿ.
67 Ndo' tyojñomna ndaajnaⁿ'
nnoom. Tyotioona nda' jom ndo'
nt'om tyotmeiiⁿ' nda' watmeiⁿ
nnoom. 68 Ndo' jluena nnoom:
—'U na cwiluiindyu' Cristo na
jñom Ty'o̱o̱ts'om, cwa cjaawee'
'ndyo' 'ñeeⁿ tmeiⁿ' nda' 'u.

Macwji'ñe Pedro cantyja 'naaⁿ' Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Yocheⁿ na cwiluii na nmeiiⁿ',
Pedro wacatyeeⁿ tach'eⁿ ndo'
tyjee'cañoom cwii yuscu na
mandi'ntjom jo' jo'. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ
nnoom:
—'U maxjeⁿ ñeñ'eⁿ' ñ'eⁿ Jesús, tsaⁿ
na jnaⁿ Galilea.
70 Sa̱a̱ Pedro tjei'ñê ñequio na
ndye cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ. Tsoom:
—Meiⁿchjoo ticaljeii ñ'oom na
matsu'.
71 Jnda̱ chii tjaaⁿ na waa
'ndyoots'a t'maⁿ ndo' cwiicheⁿ yuscu
na mandi'ntjom jo' jo' ljeii jom. Tso
tsaⁿ'ñeeⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ na m'aⁿ na
nndyoo':
—Tsaⁿm'aaⁿ maxjeⁿ ñeñ'eeⁿ ñ'eⁿ
Jesús, tsaⁿ na jnaⁿ Nazaret.
72 Cwiicheⁿ cwii ndii' tjei'ñe Pedro
mana tjei'yom xuee' Ty'o̱o̱ts'om.
Tsoom:
—Ntyjii Ty'o̱o̱ts'om na ticwajnaⁿ'a
tsaⁿm'aaⁿ'.
73 Tyoowiquiuu' ndo' nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na meintyjee' jo' jo'
ty'entyjaa'na jom. Jluena nnoom:
—Mayuu'cheⁿ na 'u cwii joo nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿ tsaⁿm'aaⁿ'.
Ee ñ'oom na matsei'neiⁿ' ma'mo̱ⁿna'
na Galilea jnaⁿ'.
74 Quia jo' to̱' Pedro na tju'
cheⁿnqueⁿ ñ'omwi' nacjoom'm.
Tsoom na ntyjiicheⁿ Ty'o̱o̱ts'om na
mayom'm. Tsoom:
—Ja maxjeⁿ ticwajnaⁿ'a tsaⁿm'aaⁿ'.
Ndo' majo'to xjeⁿ'ñeeⁿ seixuaa
caxtijndyo. 75 Mañoom' tjañjoom'
ts'om Pedro juu ñ'oom na jnda̱
tso Jesús nnoom: “Cwii tjo̱o̱cheⁿ

na nntseixuaa caxtijndyo saa 'u
jnda ndyee ndii' macwji'ndyu'
ñ'eⁿndyo." Mana jluee^{n}'e^{n} ch'e^{n}.
Sei'ndaa'ñ'e^{n}na' ntyjee^{n}, tyoty'ioom.

'Ooñ'omna Jesús na m'aa^{n} Pilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Quia na jnda teincoo
cha'tso ntyee na
cwiluiitquiendye ñequio nn'a^{n} na
cwiluiitquiendye quii' tsjoom ndaa
nn'a^{n} judíos ñe'cwii jla'tjoom'na
ñ'oom na t'ma^{n}na cue' Jesús.
2 Jla'tye^{n}na jom, ty'eñ'omna jom.
Ty'ecatioona cwenta jom l'o nquii
Poncio Pilato na juu cwiluiiñe
gobiernom.

Cantyja na tue' Judas

3 Ndo' Judas, ts'a^{n} na tquiaa
cwenta Jesús luee na^{n}'ñee^{n}, quia
na nty'iaa^{n}'a^{n} na jnda teijndaa' na
nncue' Jesús, tioo na jee^{n} tia ntyjee^{n}
cantyja na s'aa^{n}. Tjatseilcwee^{n}'e^{n}
ntquiuu nchoo' nqui s'om xuee ndaa
ntyee na cwiluiitquiendye ñequio
ndaa nn'a^{n} na cwiluiitquiendye quii'
tsjoom. 4 Tsoom ndaa na^{n}'ñee^{n}:
—T'ma^{n} jna^{n}ya waa na seiquioo ya
cwii ts'a^{n} luee'yo' na tjaa'na^{n} jna^{n}
tseixma^{n}.
T'oo na^{n}'ñee^{n} nnoom, jluena:
—¿Ljo' mach'eena' jâ na ljo'?
Cando' nncu'.
5 Quia jo' Judas tye^{n}nquee^{n}'e^{n}
s'om xuee'ñee^{n} naquii' wats'om
t'ma^{n}. Jnda jo' jluee^{n}'e^{n}, tjaa^{n}.
Tjatseintyjañê, seicuee'ñe
che^{n}nque^{n}.
6 Ntyee na cwiluiitquiendye
jla'xcwiina s'om'ñee^{n}. Jluena:
—S'ommeii^{n} jnda njoml'ua na
nncue' ts'a^{n}. Jo' chii ticaty'iomyana'
na nlatjoo^{n}'a joona' ñequio s'om na
cwiquioo cwentaa' Ty'oots'om.
7 Jnda na jla'tjoom'na ñ'oom ñ'e^{n}
nc'iaana, jla'catsuuna s'om'ñee^{n}.
Tioml'uana cwii ta^{n}' tyuaa na
jndaa ts'a^{n} na mach'ee ncuaa.
Jo' jo' l'ana wats'om tyue' yuu
na nnc'oocaty'iuuna l'oo, nn'a^{n}
na cwe' cwiquieya tsjoomna.
8 Cwe' jo' hasta xuee je' jndyu
tyuaa'ñee^{n} Tyuaa Niom'. 9 Ndo' na
luaa' tuii seicandaa'ñena' ñ'oom
'ndyoo profeta Jeremías, tsoom:
"Nn'a^{n} Israel jla'jndaa'ndyena
na njoml'uañe ts'a^{n} ntquiuu
nchoo' nqui s'om xuee. Jnda chii
to'ñoomlcwe'na s'om'ñee^{n}. 10 Ñequio
joona' jla'jndana cwii ta^{n}' tyuaa'
ts'a^{n} na mach'ee ncuaa cha'xje^{n} na
t'mo^{n} Ty'oots'om noo^{n} na maxje^{n}
nluii."

Tyomeintyjee' Jesús jo nnom Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Ty'eñ'omna Jesús,
tyomeintyjee^{n}'e^{n} jo nnom
gobiernom Pilato. Tax'ee tsa^{n}'ñee^{n}
nnoom:
—¿Aa 'u cwiluiindyu' Rey
cwentaa nn'a^{n} judíos?
T'o Jesús, tsoom:
—Maxje^{n} jo' ja, cha'na matsu'.
12 Ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'a^{n} na cwiluiitquiendye
quii' tsjoom tquiana jnaa^{n}'a^{n} nnom
Pilato. Ndo' meii^{n} na cwique^{n}na
ñ'oom nacjoom'm saa jom mei^{n}cwii
ñ'oom tîc'oo^{n}. 13 Jo' chii tso Pilato
nnoom:
—¿Aa maxje^{n} ticandi' ñ'oommeii^{n}
na cwitjei'yuu'ndyena nacjo'?
14 Saa mei^{n}cwii 'ndyoo ñ'oom
tîc'oo^{n} cantyja ñ'oom na tuee'na

nacjoom'm. Jo' chii s'aana' na jeeⁿ
tjawee' ts'om Pilato na tîc'o̱ Jesús.

Cwiwijndaa'tyeⁿ na nncue' Jesús
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38–19.16)

15 Ndo' ticwii chu na nncuee'
xuee pascua tyowaa costumbre na
nquii gobiernom nntseicandyaañê
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ pra̱so na nntaⁿ
nn'aⁿ. 16 Ndo' quia jo' tyom'aaⁿ cwii
pra̱so na jndyu Barrabás w'aancjo
na t'maⁿ ñ'oom waa nacjoom'm.
17 Ndo' quia na tjomndye nn'aⁿ,
tax'ee Pilato nda̱a̱na, tsoom:
—Je' candu'yo', ¿'ñeeⁿ juu l'ue
n'om'yo' na nntseicandyaandyo̱?
¿Aa juu Barrabás, oo ¿aa Jesús na
cwilue nn'aⁿ na cwiluiiñe Cristo?
18 Ee sei'no̱ⁿ' Pilato na cwe' na
jndoona Jesús jo' chii jla'quioona juu
l'o̱o̱ⁿ nchii ee na waa jnaaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ.
19 Ndo' yocheⁿ na wacatyeeⁿ na
nncu'xeeⁿ ñ'oom'ñeeⁿ seicwanom
scoom'm cwii ñ'oom na m'aaⁿ.
Tso: "Ticatii'ndyu' ñ'oomwaa' ee
tsaⁿm'aaⁿ' matseixmaaⁿ cantyja
na maty'iomyana'. Ee tsjom
teincooquiuu' jeeⁿ ñeseicachjuu
tsaⁿtsjom ja cantyja 'naaⁿ'aⁿ."
20 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
quii' tsjoom tyola'jndo̱'na n'om nn'aⁿ
na cataⁿ naⁿ'ñeeⁿ na candyaañe juu
Barrabás ndo' Jesús cueeⁿ'eⁿ. 21 Jo'
chii tax'eennda' Pilato nda̱a̱ nn'aⁿ
na jndyendye, tsoom:
—Cwa candu'yo', ¿cwaaⁿ cwii
na wendye joona l'ue n'om'yo' na
catseicandyaandyo̱?
Joona t'o̱o̱na, jluena:
—Juu Barrabás.
22 Tax'eennda' Pilato nda̱a̱na.
Tsoom:
—Xeⁿ juu Barrabás nndyaañê quia
jo' ¿chiuu nnts'aayo̱ ñequio Jesús
na cwindu'yo' na cwiluiiñe Cristo?
Cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ t'o̱o̱na
nnoom, jluena:
—Caty'ioom' jom ts'oom'naaⁿ.
23 Quia jo' tax'ee Pilato nda̱a̱na,
tsoom:
—¿Ljo' jnaⁿ tseixmaaⁿ nquiu'yo'?
Sa̱a̱ majndeiiti jla'xuaa naⁿ'ñeeⁿ,
jluena:
—Caty'ioom' jom ts'oom'naaⁿ.
24 Jnda̱ na nty'iaa' Pilato na
tîcanaⁿñê ñ'oom'ñeeⁿ hasta
manndyo na nla'wendyena
nacjoom'm, quia jo' tcaaⁿ ndaatioo,
jñoom'm na jndoo' cha'tsondye
naⁿ'ñeeⁿ. Tsoom:
—Je' mandyuu'a cha calui'yuu'na'
na ticacho̱o̱ jnaⁿ xeⁿ nlacue'yo'
tsaⁿm'aaⁿ' na tjaa jnaaⁿ'. Jo' chii,
cajndo' ncjo'yo'.
25 Sa̱a̱ t'o̱o̱ cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ,
jluena:
—Ljo' ch'eena' jâ. Ncjo̱o̱yâ
nncho̱o̱nqua̱a̱ⁿyâ jnaⁿ ñequio
ndaayâ na nncue' tsaⁿm'aaⁿ'.
26 Jo' chii Pilato seicandyaañê
Barrabás cha'xjeⁿ na taⁿ nn'aⁿ. Ndo'
sa̱'ntjoom na cala'sei' sondaro
'naaⁿ'aⁿ Jesús. Jnda̱ jo' tquiaaⁿ
juu lueena na caty'ioomna juu
ts'oom'naaⁿ.
27 Jnda̱ jo' ty'eñ'om sondaro'ñeeⁿ
Jesús naquii'cheⁿ wats'iaaⁿ. Jo'
jo' jla'tjomndye cha'tso ntmaaⁿ'
sondaro nacañom'm. 28 Tjeii'na
liaⁿ'aⁿ ndo' jla'cweena cwiicheⁿ liaa
jom, liaatco colo wee juuna'. 29 Ndo'
jla'tyjoondyena n'oomnioom cwii tsei.
Tioomna juuna' xqueeⁿ cha'cwijom
corona. Ndo' tjaa'ndyena cwii tsmaaⁿ
ts'o̱o̱ⁿ ntyjaya cha'cwijom ts'ooml'eii'

tsa^{n}mats'iaa^{n} t'ma^{n}. Jnda̱ chii tyota'na
cantyena jo nnoom na cwe' cwincona
jom. Tyoluena:
—Cwila't'maa^{n}'ndyô̱ 'u Rey
cwentaa nn'a^{n} judíos.
30 Mati tyotuee'na ndaajna^{n}'
cjoom'm. Tjeii'ndyena tsmaa^{n} na
ndii' ts'o̱o̱^{n}, tyotmeii^{n}'na juuna'
xquee^{n}. 31 Jnda̱ tjacjoona na
cwincona jom, quia jo' tjeii'na
liaatco'ñee^{n}, jla'cweennda'na lia^{n}'a^{n}
jom. Jnda̱ chii ty'eñ'omna jom na
nnty'ioomna jom ts'oom'naa^{n}.

Cwity'ioomna Jesús ts'oom'naa^{n}

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Xje^{n} na ma'oocalui'na quii'
tsjoom, tjomndyena cwii ts'a^{n}
tsjoom Cirene na jndyu Simón.
L'ana na jndei'na' na cjaañ'oom
ts'oom'naa^{n} na nñoom Jesús.
33 Tquiena cwii joo na jndyu
Gólgota. Ñ'oomwaa' ñecatsona' Ta
Tsei'xque^{n} Ts'oo. 34 Tquiana winom
na nnc'om na tjoom'na' ñequio cwii
nasei na ja. Sa̱a̱ tatic'om quia ljeii^{n}
na tjoom' nasei'ñee^{n}.
35 Ndo' quia jnda̱ ty'ioom sondaro
jom ts'oom'naa^{n}, tyo'oona x'iaa na
nnty'iaana 'ñee^{n} nleijnoom' cwii
cwii lia^{n}'a^{n}. Ndo' na luaa' tuii
seicanda̱a̱'ñena' ñ'oom na seiljeii
profeta. Tso: "Tyo'oona x'iaa na
nnty'iaana 'ñee^{n} joona nleijnoom'
cwii cwii liaya." 36 Jnda̱ chii
ty'ecwindyuaandye sondaro'ñee^{n} na
cwil'ana cwenta Jesús. 37 Ndo' jo
ndyeyu ts'om xquee^{n} ty'ioomna ljeii
na t'mo̱^{n}na' jnaa^{n}'a^{n}. Tsona': "Luaañe
juu Jesús na cwiluiiñe Rey cwentaa
nn'a^{n} judíos."
38 Mati jo' jo' ty'ioomna we
na^{n}canty'ue n'oom'naa^{n}, cwii
tsa^{n}'ñee^{n} ñoom ts'oom'naa^{n} na
meintyjee' ntyjaa' Jesús ntyjaya.
Ndo' cwiiche^{n} tsa^{n}'ñee^{n} ñoom
ts'oom'naa^{n} na meintyjee'
ntyjatymaa^{n}'. 39 Ndo' nn'a^{n} na
tyowinom jo' jo' tyoluena ñ'omwi'
nacjoo' Jesús. Tyola'caandyena
nque^{n}na. 40 Tyoluena:
—'U ts'a^{n} na matsu' na nntseityui'
wats'om t'ma^{n} ndo' ñendyee
xuee nntseiwe'nnda' juuna', cwa
je' cwji'n'maa^{n}ndyu' che^{n}nncu'.
Xe^{n} mayuu' na cwiluiindyu' Jnda
Ty'o̱o̱ts'om, cwa candyo'cue'
ts'oom'naa^{n}waa'.
41 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'a^{n} na cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n}
Moisés, ñequio nn'a^{n} tmaa^{n}' fariseos,
ñequio nn'a^{n} na cwiluiitquiendye naquii'
tsjoom cha'tsondye na^{n}'ñee^{n} mati
maluaa' tyola'jnaa^{n}'na Jesús. Tyoluena:
42 —Jee^{n} ya ñetjei'n'maa^{n}ñê
nt'omche^{n} sa̱a̱ tileicanda̱a̱
nncwji'n'maa^{n}ñe che^{n}nque^{n}. Xe^{n}
mayuu' na cwiluiiñê Rey cwentaa
jaa nn'a^{n} Israel, cwa candyocuee^{n} na
nñoom ts'oom'naa^{n} quia jo' nlayuu'a
ñ'e^{n}ñê. 43 Jom matseicantyjaa' ts'oom
ñequio Ty'o̱o̱ts'om ee tsoom nda̱a̱ya na
jom cwiluiiñê Jnda Ty'o̱o̱ts'om. Jo' chii
xe^{n} na mayuu' na jnda ntyjii Ty'o̱o̱ts'om
ñ'e^{n}ñe, cwji'n'maa^{n}ñê juu.
44 Ndo' mati na^{n}canty'ue na ñom
n'oom'naa^{n} ñ'e^{n} Jesús, tyotuee'na
ñ'omwi' nacjoom'm.

Tquiaañe Jesús na tuee^{n}'e^{n}

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Quia na tuee' na quiajmei^{n}',
teijaa^{n} cha'waa tsjoomnancue
hasta na ndyee na matmaa^{n}. 46 Juu
xje^{n}'ñee^{n} jndeii seixuaa Jesús,
tsoom:

—Elí, Elí, lama sabactani.
(Ñ'oomwaa' matsona': Tsotya̱ya
Ty'o̱o̱ts'om, ¿chiuu na ma'ndii' ja?)
47 Cwantindye joo nn'aⁿ na
m'aⁿ nndyoo' quia na jndyena
ñ'oommeiⁿ', jluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ' macwaaⁿ profeta
Elías.
48 Ndo' mantyja jleinom cwii ts'aⁿ,
tjac'oom cwii 'naⁿ na ya maw'ana'
ndaa. Nchjeeñê juuna' naquii'
winom na ta̱, tioom juuna' nnom
tsmaaⁿ cha nnda̱a̱ nncue'cañoomna'
'ndyoo Jesús na nnc'uu. 49 Sa̱a̱
nt'omcheⁿ nn'aⁿ tyoluena:
—Ca'ndii' jom. Ñe'canty'iaayâ
aa nncwje'cañoom Elías na
nncwji'n'maaⁿñe jom.
50 Quia jo' seixuaannda' Jesús
jndeii, mana tueeⁿ'eⁿ. 51 Ndo'
xjeⁿ'ñeeⁿ liaatco na ntyjaty'io
wats'om t'maⁿ jndii'tcona' hasta
xjeⁿ nomtyuaacheⁿ. Jndeii s'eii
tyuaa ndo' tiuu ljo̱'. 52 Mati jnaaⁿ
ndei'luaa ndo' jndye nn'aⁿ na jnda̱
tja̱ na tyola'yu' ñequio Ty'o̱o̱ts'om
tando'nnda'na xjeⁿ'ñeeⁿ. 53 Quia
na jnda̱ tando'nnda' Jesús, mati
naⁿ'ñeeⁿ jlui'na naquii' ndei'luaana,
ty'equie'na quii' tsjoom Jerusalén.
Jo' jo' teitquioo'ndyena nda̱a̱ jndye
nn'aⁿ.
54 Ndo' juu capeitaⁿ ñequio
sondaro 'naaⁿ'aⁿ na cwil'a cwenta
Jesús quia na nty'iaana na s'eii ndo'
tqueⁿna cwenta cha'tso na tuii, jeeⁿ
ndya' tyuena. Jluena:
—Mayuu'cheⁿ tsaⁿm'aaⁿ' tyoluiiñê
Jnda Ty'o̱o̱ts'om.
55 Ndo' jo' jo' m'aⁿ jndye yolcu
na cwe' cwinty'iaatquiana ljo'
cwiluii. Jnaⁿ naⁿ'ñeeⁿ ts'o̱ndaa
Galilea, tquiontyjo̱na naxeⁿ' Jesús
na cwindye'ntjomna nnoom.
56 Quii'ntaaⁿ yolcu'ñeeⁿ ñ'eⁿ María
Magdalena ñequio María tsondyee
Jacobo ñ'eⁿ José, ndo' ñequio
tsondyee ntseinda Zebedeo.

'Oocaty'iuuna Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Quia tuee' na tmaaⁿ, cwii
tsaⁿtya na jndyu José na jnaⁿ
tsjoom Arimatea, cwiluiiñe ts'aⁿ na
matseijomñe ñ'oom na t'mo̱ⁿ Jesús,
58 tjaaⁿ na m'aaⁿ Pilato, tjacaaⁿ ts'oo
Jesús. Ndo' tquiaa Pilato ñ'oom'm
na nñe'quia sondaro sei'ts'o
'naaⁿ' Jesús nnom José. 59 Quia jo'
tjaco'ñom José Jesús, seityjooñê
liaa sábana na lju' juu ts'oo'ñeeⁿ.
60 Jnda̱ chii tjaa'ñê ts'oo'ñeeⁿ naquii'
tsue'tsjo̱' xco na jnda̱ tuiiya na
tseixmaⁿna' tsei'tsuaa 'naaⁿ'aⁿ.
Jnda̱ jo' seicuu'ñê 'ndyoo tsei'tsuaa
ñequio cwii tsjo̱' t'maⁿ, mana tjaaⁿ.
61 Ndo' María Magdalena ñequio
cwiicheⁿ María nty'iaacheⁿna na
luaa' s'aaⁿ. Ty'ewindyuaandyena
ndyeyu 'ndyoo tsei'tsuaa'ñeeⁿ.

Cwil'a sondaro cwenta tsei'tsuaa

62 Xuee na tuii na luaa', maxuee
na cwila'jndaa'ndye nn'aⁿ 'naⁿ
na nlcaⁿna' joona ee na 'io
xuee na nnta'jndyeena. Quia na
teincoo cwiicheⁿ xuee, ntyee na
cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ
fariseos, ñecwii tmaaⁿ' ty'ena na
m'aaⁿ Pilato. 63 Jluena nnoom:
—'U ta gobiernom, cwijaañjoom'
n'o̱o̱ⁿyâ ñ'oom na tyotso
tsaⁿcantu'ñeeⁿ quia ndi wanoom'm.
Tsoom na xuee jnda̱ ndyee
nncwando'xcoom jnda̱ na
tueeⁿ'eⁿ. 64 Cwe' jo' l'ue n'o̱o̱ⁿyâ

na catsa̱'ntjom' sondaro 'naⁿ', na
c'oocal'ana cwenta tsei'tsuaⁿ'aⁿ
hasta xeⁿjnda̱ teinom ndyee
xuee cha nntseicu'na' na joo
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê
nlquie'cañomna ndo' nnty'ueena
sei'ts'o 'naaⁿ'aⁿ, jnda̱ jo' nluena nda̱a̱
nn'aⁿ na jom jnda̱ mawando'xcoom
na tueeⁿ'eⁿ. Ndo' juu cantuwaa'
t'maⁿti nñequiu'nn'aⁿna' nn'aⁿ
nchiiti ñ'oom na ñeseineiiⁿ xjeⁿ na
ñetanoom'm.
65 T'o̱ Pilato nda̱a̱na, tsoom:
—Nmeiiⁿ sondaro na
mañequia luee'yo'. Cwa catsa'yo'
ñ'eⁿndyena. Ya ya cwenta cal'a'yo'
tsei'tsuaa'ñeeⁿ.
66 Quia jo' ty'e naⁿ'ñeeⁿ.
Ty'ela'cu'tyeⁿna tsei'tsuaa.
Ty'ioomna sa̱yo yuu na ntjom
'ndyoo tsue'tsjo̱' quio tsjo̱' t'maⁿ cha
nno̱o̱ⁿ xeⁿ nntseicanaaⁿñe ts'aⁿ. Jnda̱
chii 'ndyena sondaro na nl'a cwenta
tsei'tsuaa.

Tando'xco Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Jnda̱ teinom xuee
na cwita'jndyee nn'aⁿ
judíos ndo' jnda̱ jaawixuee xuee
najndyee smanaⁿ, quia jo' tja
María Magdalena ñequio cwiicheⁿ
María, ty'ecajndoo'na tsei'tsuaa.
2 Mats'ia jo' jndeii s'eii. Ee cwii
ángel cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om jnaaⁿ
cañoom'luee, jndyocueeⁿ na
waa tsei'tsuaa. Teiño̱o̱ⁿ tsjo̱' na
ta̱' 'ndyoo tsei'tsuaa'ñeeⁿ, tjacjom
nacjoo'na'. 3 Cha'waañê caxueeñê
cha'cwijom chomtsuee. Ndo'
canchii' liaⁿ'aⁿ cha'na canchii'
tsaaⁿ. 4 Ndo' sondaro na cwil'a
cwenta tsei'tsuaa, quia na
nty'iaana ángel'ñeeⁿ tyoteindyena,
tquiaandyena nomtyuaa,
cha'cwijom l'oo joona. 5 Quia
jo' seineiⁿ ángel nda̱a̱ yolcu'ñeeⁿ,
tsoom:
—Tilacatyuendyo'. Ee mantyjiiya
na Jesús cwil'ue'yo', nquii tsaⁿ
na ty'ioom nn'aⁿ ts'oom'naaⁿ.
6 Je' tac'oomñê ñjaaⁿ, ee na jnda̱
mawando'xcoom na tueeⁿ'eⁿ cha'xjeⁿ
ñ'oom ñetsoom. Quiocanty'ia'yo'
yuu ñetacatyeeⁿ. 7 Jnda̱ jo'
calatyua'yo', catsalacandii'yo' nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na jnda̱
mawando'xcoom. Ndo' candu'yo'
na mawjaañetyeeⁿ ts'o̱ndaa
Galilea, jnda̱ jo' catsantjo̱'yo'. Jo'
jo' nleicwindyo' ñ'eⁿñê. Ñ'oommeiiⁿ
jndyo̱catsjo̱o̱ya nda̱a̱'yo'.
8 Ndo' yolcu'ñeeⁿ, jndeii jlui'na
tsei'tsuaa, jeeⁿ tyuena ndo' neiiⁿna.
Jla'tyuaa'na na nla'candiina
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê
na luaa' jndyena. 9 Ndo' mats'ia
jo' tjomndyena Jesús. Tquiaaⁿ na
xmaⁿndyena. Ndo' ta'na cantyena,
ta'xcweendyena nc'eeⁿ na
tyola't'maaⁿ'ndyena jom. 10 Ndo' tso
Jesús nda̱a̱na:
—Tilacatyuendyo'. Catsa'yo',
tsalacandii'yo' nn'aaⁿya na c'oona
ts'o̱ndaa Galilea. Jo' jo' nnty'iaana
ja.

Ñ'oom na tyolue sondaro

11 Yocheⁿ na 'oo yolcu'ñeeⁿ,
nt'om sondaro na tyol'a cwenta
tsei'tsuaa ty'equie'na quii' tsjoom
Jerusalén, ty'ela'candiina ntyee na
cwiluiitquiendye cha'tso na tuii. 12 Ndo'
ntyee'ñeeⁿ jla'tjoom'na ñ'oom ñequio
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii'
tsjoom, mat'maaⁿ' tsjo̱'ñjeeⁿ tquiana

ndaa sondaro'ñeen. 13 Ndo' jluena ndaa
nan'ñeen:
—Candu'yo' ndaa nn'an na
cwe' natsjom tquie'cañom nn'an
na cwila'jomndye ñ'en Jesús.
Tquiocanty'ueena sei'ts'o 'naan'an xjen na
cwinda'yo'. 14 Tinc'om'yo' ñ'omtiuu tjaa
ljo' nntjom'yo', ee xen nndii gobiernom
ñ'oomwaa', jâ manquiuuyâ chiuu
nlui'ljuu' ñ'oom 'nan'yo' luaa'.
15 Ndo' to'ñoom sondaro
tsjo'ñjeen'ñeen. To'na, tyot'oomna ñ'oom
cha'xjen na jnda jndyena na caluena.
Cwe' jo' hasta je'chen ndicwan cwila'nein
nn'an judíos na ty'ecanty'uee nn'an
sei'ts'o 'naan' Jesús.

Jesús majñoom nn'an na c'oonquiana ñ'oom'm

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16 Quia jo' jâ na canchoo'cwiindyô
saayâ ts'ondaa Galilea. Saawaayâ
cwii ta yuu na jnda seicandii Jesús
na catsaayâ. 17 Xjen na nty'iaayâ
jom tyolat'maan'ndyô jom. Saa ñ'een
cwantindyô na tijndaa' nquiuuyâ
aa mayuu' na jom. 18 Quia jo'
seicandyoo'ñê nacañoomyâ. Tsoom
ndaayâ:
—Nandye cañoom'luee
ñequio tsjoomnancue, cha'waa
matseixman'ya najndo, 19 jo' chii
catsa'yo' na m'an nn'an ticwii cwii
ndyuaa. Nñe'quia'yo' ñ'oom naya
ndaana cha nla'yu'na ñ'en'ndyo.
Calats'oomndyo' joona ñequio xuee'
Tsotyaya, ñequio xuee Ja na Jnaan,
ndo' ñequio xuee' Espíritu Santo.
20 Cat'mon'yo' na cala'candana
cha'tso ñ'oom na jnda tquiaya
ndaa'yo'. Ndo' cjaañjoom' n'om'yo'
na m'aan'ya ñ'en'ndyo' ticwii xuee,
hasta na nntycwii tsjoomnancue.
Amén.

Ñ'oom naya cantyja 'naaⁿ' Jesucristo na seiljeii Marcos

Tyoñequiaa Juan ñ'oom ndyuaa na tjaa nn'aⁿ c'om

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Luaa waa na jnaⁿ ñ'oom naya cantyja 'naaⁿ' Jesucristo, Jnda Ty'o̱o̱ts'om.

2 Jnda̱ seicanda̱a̱'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, matsona':

Majño̱o̱ⁿñetya̱ya cwii moso 'naⁿya na wjaajndyee jo njom'. Jom nncwji'yuu'ñê cantyja 'naⁿ',

cha mam'aⁿc'eendye nn'aⁿ quia na nncue'cañoom'.

3 Jom ts'aⁿ na jndeii matseineiⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ c'om.

Matsoom: "Calajndaa'ndyo' naquii' n'om'yo' cha'cwijom cwii nato na juu jo' nndyocwjee'cañoom nquii na nntsa̱'ntjom 'o.

Cata'ndyo'xcwe'yo' cha'cwijom cwilayo̱'yo' nato na nñoom."

4 Ñ'oommeiⁿ' seicanda̱a̱'ñena' quia na to̱' Juan na tyotseits'oomñê nn'aⁿ ndyuaa yuu tjaa nn'aⁿ c'om. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom na calcwe' n'omna jnaaⁿna cha nntseit'maⁿ ts'om Ty'o̱o̱ts'om joona ndo' nleits'oomndyena. 5 Jndye nn'aⁿ ty'e na m'aaⁿ na jnaⁿna cha'waa ts'o̱ndaa Judea ñequio tsjoom Jerusalén. Jnda̱ na lcwe' n'omna jnaaⁿna, seits'oomñê joona ts'om jndaa Jordán.

6 Juan'ñeeⁿ tyocweⁿ liaa na tuiina' ñ'eⁿ soo' camello. Chi'tyeⁿ xcweeⁿ'eⁿ cwii tjaⁿ. Tyocwaaⁿ'aⁿ calcaa ntyue' ndo' tyo'om tsiom' jnda̱a̱. 7 Luaa ñ'oom na tyoñequiaaⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ, tyotsoom:

—Mandyontyjo̱ nqueⁿ na t'maⁿti tseixmaaⁿ, nchiiti ja. Ticatseixmaⁿya na cwe' ja nndi'ntjo̱ⁿya nnoom na nntseicanaⁿ'a lcoom'm. 8 Ja matseits'oomndyo̱ 'o ñequio ndaatioo, sa̱a̱ nqueⁿ nntseits'oomñê 'o ñequio Espíritu Santo.

Na teits'oomñe Jesús

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

9 Tiempo'ñeeⁿ jnaⁿ Jesús tsjoom Nazaret, ts'o̱ndaa Galilea. Tyje'cañoom Juan ndyuaa yuu na tjaa nn'aⁿ c'om. Ndo' seits'oomñe Juan jom ts'om jndaa Jordán. 10 Quia na jlueeⁿ'eⁿ naquii' ndaa mantyjacheⁿ nty'iaaⁿ'aⁿ na seicanaaⁿñena' tsjo̱'luee. Jndyocue

Espíritu Santo cha'cwijom catu'.
Jndyocaljo nacjoom'm. 11 Ndo'
teic'uaa na seinei^{n} Ty'o̱o̱ts'om
cañoom'luee. Matso:
—'U cwiluiindyu' Jndaaya na jee^{n}
candya' ts'o̱o̱^{n}ya. Cantyja 'na^{n}' 'u
ñequii'che^{n} mañequiaana' na nei^{n}ya.

Ñe'que^{n} tsa^{n}jndii xje^{n} Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

12 Ndo' mantyjache^{n} tjañ'oom
Espíritu Santo Jesús cwiiche^{n}
ntyja yuu tjaa nn'a^{n} c'om. 13 Jo'
ljoo'ñê wen'aa^{n} xuee. Tyoque^{n}ñe
tsa^{n}jndii na nlque^{n} xje^{n} jom. Mati
tyom'aa^{n} Jesús quii'ntaa^{n} quioo'
wjee. Ndo' tquie'cañom ángeles na
tyondye'ntjomna nnoom.

Mato̱' Jesús ts'iaa^{n} 'naa^{n}'a^{n} ts'o̱ndaa Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Jnda̱ na tju' Herodes Juan
w'aancjo, quia jo' tja Jesús
ts'o̱ndaa Galilea. Jo' jo' tyoñequiaa^{n}
ñ'oom naya nda̱a̱ nn'a^{n} cantyja
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
15 Tyotsoom:
—Jnda̱ tue'ntyjo̱ xje^{n} na
nñe'quiandyo' na nntsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om 'o. Calayu'yo' ñ'oom
naya 'naa^{n}'a^{n} ndo' calcwe' n'om'yo'.

Ma'ma^{n} Jesús ñequiee nn'a^{n} na cwitjeii' calcaa

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 Yoche^{n} na mawinom Jesús
'ndyoo ndaaluee Galilea, nty'iaa^{n}'a^{n}
Simón ñequio tyjee tsa^{n}'ñee^{n}
Andrés. Cwituee'na tsqui' 'naa^{n}na
ts'om ndaaluee ee joona ts'iaa^{n}
'naa^{n}na na cwitjeii'na calcaa. 17 Quia
jo' tso Jesús nda̱a̱na:
—Quio'yo' ñ'e^{n}ndyo̱ ndo' ja
nnts'aa na nlatjom'yo' nn'a^{n} tachii
cwe' calcaa.
18 Joona mañoom' 'ndyena lqui'
'naa^{n}na. Ty'ena ñ'e^{n}ñê.
19 Tjatjatyee^{n} chjoowi' 'ndyoo
ndaaluee. Tuee'cañoom Jacobo
ñ'e^{n} tyjee tsa^{n}'ñee^{n} na jndyu Juan.
Joona ntseinda Zebedeo. M'a^{n}na
ts'om w'aandaa, cwila'yo̱na lqui'tsa^{n}
'naa^{n}na. 20 Mantyja tquee^{n}'ñê
joona, quia jo' 'ndyena tsotyena
Zebedeo ts'om w'aandaa ñequio
na^{n}ntjoom'm. Ty'ena ñequio Jesús.

Tsa^{n} na tyoleiñ'oom jndyetia

(Lc. 4:31-37)

21 Ty'ena tquiena tsjoom
Capernaum. Quia na tue'ntyjo̱ xuee
na cwita'jndyee nn'a^{n} judíos quia
jo' tjaquiee' Jesús naquii' wats'om.
To̱o̱^{n}'o̱^{n} na tyo'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ nn'a^{n}.
22 Ndo' ñ'oom na tyoñequiaa^{n}, jee^{n}
tjawee' n'omna. T'mo̱^{n}na' nda̱a̱na
na waa najndeii na matseixmaa^{n},
ee ñ'oom na tyo'mo̱o̱^{n} cajndatina',
nchii cwe' cha'na ñ'oom na
cwit'mo̱o̱^{n} nn'a^{n} na jndo̱' n'om chiuu
t'ma^{n} ljeii na tque^{n} Moisés. 23 Ndo'
naquii' wats'om'ñee^{n} tyje'cañoom
cwii ts'a^{n} na maleiñ'oom jndyetia
juu. Jndeii tyotseixuaa tsa^{n}'ñee^{n}
ñ'oom ndyuee jndyetia'ñee^{n}.
24 Tsoom nnom Jesús:
—¿Ljo' l'ue ts'om' ñ'e^{n}ndyô jâ, 'u
Jesús na jna^{n}' Nazaret? ¿Aa jndyo'
na jndyo'tsei'tyui' na laxmaa^{n}yâ
najnda̱a̱yâ? Jâ macwitajnaa^{n}'â 'ñee^{n}
cwiluiindyu'. Nncu' cwiluiindyu'
na lju' ts'om' na jna^{n}' na m'aa^{n}
Ty'o̱o̱ts'om.
25 Quia jo' seitia' Jesús
jndyetia'ñee^{n}. Tsoom:

—Catseiche^{n}'. Calui' naquii' ts'om tsa^{n}m'aa^{n}'.
26 Ndo' s'aa jndyetia'ñee^{n} na
seicantyee^{n}ñe tsa^{n}'ñee^{n} ndo'
tyoteiñe. S'aa^{n} na seixuaa jndeii,
jnda̱ jo' jluee^{n}'e^{n} naquii' ts'om
tsa^{n}'ñee^{n}. 27 Ndo' cha'tso nn'a^{n} na
nty'iaa na luaa' tuii jee^{n} tyuena.
Tyota'x'eena nda̱a̱ nc'iaana,
tyoluena:
—¿Ljo' ma'mo̱^{n}na' na luaa' tuii?
Cwa cwii ñ'oom xco cwindya̱a̱ya
je'. Ee tsa^{n}m'aa^{n}' waa najnei^{n} na
matsa̱'ntjoom mei^{n} jndyetia ndo'
cwila'canda̱na ñ'oom na matsoom.
28 Mañoom' t'om ñ'oom cantyja
'naa^{n}' Jesús cha'waa ts'o̱ndaa
Galilea.

Sein'ma^{n} Jesús sta̱xee^{n}' Simón Pedro

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Ndo' jnda̱ na jlui'na wats'om,
ty'ena waa' Simón ñ'e^{n} Andrés, ndi
ñ'e^{n} Jacobo ñ'e^{n} Juan. 30 Tquiena.
Ndo' jo' jo' m'aa^{n} sta̱xee^{n}' Simón.
Waa cjoo' jnduu na matseicona'
juu. Mañoom' jla'candii nn'a^{n} Jesús
na wii' yuscu'ñee^{n}. 31 Quia jo'
tjantyjaa' Jesús tsa^{n}'ñee^{n}, t'uee^{n} ts'o̱,
seiwee^{n} juu. Mañoom' ntquiuuñe
na matseicona' juu. Mana to̱' na
mandintjom nda̱a̱na.

Sein'ma^{n} Jesús jndye nn'a^{n}wii

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Majuu tmaa^{n}'ñee^{n} jnda̱ na
tjacue ñe'quioom', tquie'cho nn'a^{n}
nn'a^{n}wii ñ'e^{n} nn'a^{n} na maleichuu
jndyetia na m'aa^{n} Jesús. 33 Manndyo
ndyuendye nn'a^{n} tsjoom'ñee^{n}
na tquiena na cwe' 'ndyoots'a
w'aa'ñee^{n}. 34 Xje^{n}'ñee^{n} sein'maa^{n}
jndye nn'a^{n}wii cha'tso nnom ntycu
na cwitjoomna. Mati jndye jndyetia
tjeii^{n}'e^{n} naquii' n'om nn'a^{n}. Mei^{n}
tînquiaa^{n} na nla'nei^{n} jndyetia'ñee^{n}
mei^{n}cwii ñ'oom ee tical'ue ts'oom
na nndye nn'a^{n} cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
Ee jndyetia'ñee^{n} manquiuna 'ñee^{n}
cwiluiiñê.

Jesús mañequiaa^{n} ñ'oom ts'o̱ndaa Galilea

(Lc. 4:42-44)

35 Teincoo cwiiche^{n} xuee ndicwa^{n}
jaa^{n}che^{n} teicantyjaa^{n}, tjaa^{n} cwii joo
yuu na ñenque^{n}. Jo' jo' tyotseineii^{n}
nnom Ty'o̱o̱ts'om. 36 Ndo' Simón
ñequio nc'iaa^{n}'a^{n} ty'entyjo̱na naxe^{n}'
Jesús na cwil'ueena jom. 37 Jnda̱ na
jliuna jom, jluena nnoom:
—Jndye nn'a^{n} jee^{n} cwil'uee 'u.
38 Tsoom nda̱a̱na:
—Cjaaya nt'omche^{n} njoom na
nndyoo' cha mati jo' nñequiaya
ñ'oom naya na nndye nn'a^{n}. Ee
maxje^{n} ts'iaa^{n}waa' na qui na
jndyo̱o̱ya.
39 Quia jo' tyomanoom cha'waa
ts'o̱ndaa Galilea. Tyoñequiaa^{n}
ñ'oom naya naquii' lan'om 'naa^{n}
na^{n}'ñee^{n} cwii cwii joo. Ndo'
tyocwjee^{n}'e^{n} jndyetia naquii' n'om
nn'a^{n}.

Sein'ma^{n} Jesús ts'a^{n} na chuu tycu lepra

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

40 Tyjee'cañoom cwii ts'a^{n} na m'aa^{n}
Jesús na chuu tycu lepra. Tco'xtye
jo nnoom, s'aa ty'oo, tso:
—Ta, ntyjii 'u nnda̱a̱ nntsein'ma^{n}'
ja, xe^{n} wajna^{n}' na maty'iomna'.
41 Jesús t'oom na wi' ts'oom
tsa^{n}'ñee^{n}. Seilioom ts'o̱o̱^{n},
tye^{n}nquioom'm juu. Tsoom nnom:

—Maxjeⁿ maty'iomna' na ljo'.
Can'maⁿ'.
42 Mantyja tsu tycu lepra. Mana
ljuu' tjaaⁿ'aⁿ cha'waañê. 43 Jndạ jo'
jñom Jesús tsaⁿ'ñeeⁿ, tyeⁿ ñ'oom
tsoom nnom:
44 —Meiⁿcwii ñ'oom ticatsu'
ndạạ nn'aⁿ chiuu tuii na n'maⁿ'.
Sạạ cja', cja'tseica'mọⁿndyu' nnom
tyee. Ndo' quiaa' quioo' nnoom
na matseit'maaⁿ'ndyu' Ty'ọọts'om
cha'xjeⁿ na tyotsạ'ntjom Moisés. Ee
laa'ti' nncwji'yuu'ñena' ndạạ nn'aⁿ
na jndạ n'maⁿ'.
45 Sạạ quia na tja tsaⁿ'ñeeⁿ, tọọⁿ'ọⁿ
na tyotseineiiⁿ, tyotsoñ'eeⁿ chiuu
waa na n'maaⁿ. Jo' chii mañoom'
t'om ñ'oom ndiocheⁿ. Cwe' jo'
seicu'na' na nncjaaquiee' Jesús
meiⁿnquia tsjoom ee jeeⁿ jndye nn'aⁿ
nnc'oontyjaa'na xeⁿ nliuna jom. Jo'
chii ljoo'ñê yuu tjaa nn'aⁿ c'oom
ndo' tquie'cañom nn'aⁿ na m'aaⁿ na
jndye joo jnaⁿna.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Jndạ na teinom cwantindyo
xuee, tue'cañoomnnda' Jesús
tsjoom Capernaum. Ndo' teic'uaa
ñ'oom na jndạ tyjeeⁿ'eⁿ, m'aaⁿ waa'
cwii ts'aⁿ. 2 Jndye nn'aⁿ tjomndyena
jo' jo' hasta tileicwiijndeii w'aa.
Meiⁿ cwe' 'ndyoots'a tîcandạạ
nlquie'cañomna. Ndo' tyoñequiaaⁿ
ñ'oom' Ty'ọọts'om ndạạna. 3 Ndo'
jo' tquie'cañom ñequiee nn'aⁿ na
m'aaⁿ Jesús. Tquioñ'omna cwii ts'aⁿ
na ntjeiⁿ nc'ee. 4 Quia na nty'iaana
na tîcandạạ nnc'oontyjaa'na na
m'aaⁿ ee na jeeⁿ tyeeⁿ m'aⁿ nn'aⁿ,
quia jo' ty'ewana xqueⁿ w'aa.
Jla'canaaⁿndyena ndyeyu na
meintyjee' Jesús. Jla'c'ọⁿna tsuee
na ndii' ts'aⁿwii'. 5 Quia na nty'iaa'
Jesús na cwila'yu'ya n'om naⁿ'ñeeⁿ,
tsoom nnom nquii ts'aⁿ na wii':
—'U jndaaya, jndạ seit'maⁿ
ts'ọọⁿya 'u cha'tso jnaⁿ' na niom.
6 Ndo' nt'om nn'aⁿ na
cwit'mọọⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés
na teindyuaandye jo' jo', jndye
ñ'oom tyola'tiuuna naquii' n'omna
na ticuee' n'omna Jesús. 7 Jla'neiⁿ
cheⁿnquieena naquii' n'omna,
jluena: "Tsaⁿm'aaⁿ' ¿chiuu na
luaa' matsoom? Cwa ñ'oom ntjeiⁿ
matseineiiⁿ nacjoo' Ty'ọọts'om ee
macandạ jom nndạạ nntseit'maⁿ
ts'oom jnaaⁿ nn'aⁿ." 8 Ndo' ntyjii
Jesús na luaa' m'aaⁿ' n'omna.
Tsoom ndạạna:
—¿Chiuu na ticuaaya nquiu'yo'
ñ'eⁿndyọ? 9 ¿Cwaaⁿ ñ'oom
cwila'tiuu'yo' na tijndei'tina' na
nntsjọọ nnom tsaⁿwii'm'aaⁿ? ¿Aa
nchii cha'na jndạ tsjọọ nnoom
na matseit'maⁿ ts'ọọⁿya jnaaⁿ'aⁿ
na waa? Oo ¿aa nchii jndei'tina'
nquiu'yo' na nntsjọọ na quicantyjaaⁿ,
catseilcwiiñê tsuee 'naaⁿ'aⁿ ndo'
cjaacaⁿ? 10 Queⁿ'yo' cwenta, ja
na cwiluiindyọ tsaⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee nntsjọọ juu ñ'oom
na nquiu' 'o na jndei'tina'. Quia
jo' quia na jndạ tco'yana' tsaⁿm'aaⁿ
nla'nọⁿ'yo' na majndeiitiche ja waa
najndọ nnom tsjoomnancue na nndạạ
nntseit'maⁿ ts'ọọⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ.
11 Quia jo' tsoom nnom ts'aⁿ na
ntjeiⁿ nc'ee:
—'U re, matsjọọya njom',
quicantyja'. Catseilcwiindyu' tsuee
'naⁿ'. Cja'to' wa'.
12 Ndo' mantyja teicantyja
tsaⁿ'ñeeⁿ, seilcwiiñê tsuee 'naaⁿ'aⁿ.

Jluee^{n}'e^{n} na jndoo' cha'tsondye na^{n}'ñee^{n}. Jee^{n} tjawee' n'omna na luaa' tuii. Tyola't'maa^{n}'ndyena Ty'o̱o̱ts'om, tyoluena:

—Mei^{n}jom ndii' tyoonty'iaaya na nluii na luaa'.

Ma'ma^{n} Jesús Leví na mati jndyu Mateo

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 Jnda̱ tuii na luaa', tja Jesús cwiiche^{n} cwii ndii' 'ndyoo ndaaluee ndo' jndye nn'a^{n} ty'entyjaa'na jom. Tyo'mo̱o̱^{n} nda̱a̱na. **14** Cwii xuee mawinoom yuu na cwitioom nn'a^{n} ts'iaa^{n}nda̱a̱na cwentaa' gobiernom. Jo' jo' noom'm cwii ts'a^{n} na jndyu Leví jnda Alfeo. Wacatyee^{n} tsa^{n}'ñee^{n} na maco'ñoom s'om na cwitioom nn'a^{n}. Tso Jesús nnoom:

—Candyo'tseijomndyu' ñequio ts'iaa^{n} 'na^{n}ya.

Ndo' teicantyja tsa^{n}'ñee^{n}, tjatseijomñe ñ'e^{n} Jesús.

15 Cwii xuee m'aa^{n} Jesús waa' Leví ñequio nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê. Jo' jo' wacatyee^{n} nacañoom' mei^{n}sa ñequio na^{n}'ñee^{n} na cwicwa'na. Ndo' mati majndye nn'a^{n} na cwito'noom ts'iaa^{n}nda̱a̱ nn'a^{n} cwentaa' gobiernom ñequio nn'a^{n} na cwila'tjo̱o̱ndye nnom Ty'o̱o̱ts'om cantyja na nquiu nn'a^{n} fariseos, teindyuaandyena ñ'e^{n}ñê. Ee jndye nn'a^{n} ty'entyjo̱na naxee^{n}'e^{n}. **16** Sa̱a̱ nn'a^{n} fariseos ñequio nc'iaana na cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés, quia na nty'iaana na macwa' Jesús ñequio nn'a^{n} na cwila'tjo̱o̱ndye nnom Ty'o̱o̱ts'om ndo' ñequio nn'a^{n} na cwito'ñoom s'om cwentaa' gobiernom, ta'x'eena nda̱a̱ nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê, jluena:

—¿Chiuu waayuu na macwaa^{n}'a^{n} ñ'e^{n} nn'a^{n} na cwito'ñoom s'om ndo' ñ'e^{n} nn'a^{n} na cwila'tjo̱o̱ndye nnom Ty'o̱o̱ts'om?

17 Jnda̱ na jndii Jesús na luaa' cwiluena, tsoom nda̱a̱na:

—Nn'a^{n} na tiwii titjo̱o̱ndyena ts'a^{n} na mach'ee nasei. Sa̱a̱ nn'a^{n} na wii, tjo̱o̱ndyena tsa^{n}'ñee^{n}. Ja nchii na jndyo̱o̱ na nncwa^{n}ya nn'a^{n} na m'a^{n} cantyja na maty'iomyana', ja jndyo̱o̱ na nncwa^{n}ya nn'a^{n}jna^{n}.

¿Chiuu na tyoola'cwejndo'ndye nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n} Jesús?

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'oom na tyoñequiaa Juan tsa^{n} na tyotseits'oomñe nn'a^{n} ñequio nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'oom na cwila'naa^{n} nn'a^{n} fariseos, m'a^{n}na na cwila'cwejndo'ndyena cwii xuee. Ndo' nt'omndye joona ty'entyjaa'na Jesús, ta'x'eena nnoom, jluena:

—Nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'oom na mañequiaa Juan cwila'cwejndo'ndyena ndo' majo'ti cwil'a nn'a^{n} fariseos, sa̱a̱ nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'oom na mañequiaa', tyoola'cwejndo'ndyena. ¿Chiuu na tyool'ana?

19 T'o̱ Jesús cwii ñ'oom na cwe' tjañoom' cantyja 'naa^{n}' nque^{n}. Tsoom nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}:

—Nn'a^{n} na cwila'jomndye na macoco ts'a^{n} ¿aa maty'iomna' na nla'cwejndo'ndyena yoche^{n} na ndii ñ'e^{n} tsa^{n}s'a'ñee^{n} ñ'e^{n}ndyena? Cantyjati xuee na m'aa^{n} ñ'e^{n}ndye na^{n}'ñee^{n} na cwiwit'maa^{n}' na tocoom, ticatsona' na nla'cwejndo'ndyena. **20** Sa̱a̱ manncue'ntyjo̱ xuee na nncwji'na' jom quii'ntaa^{n}na, quia ljo'che^{n} nla'cwejndo'ndyena.

21 Seinei^{n}tiche^{n} Jesús cwii ñ'oom
na tjañoom' cantyja 'naa^{n}' ñ'oom
xco na ma'mo̱o̱^{n} ndaa̱na. Tsoom:
—Ts'a^{n} na matseiyo̱ liaa,
ticaty'iomna' na nncwjaa'ñê
cwii ta^{n}' liaa xco na tyootma^{n}
na nntseiyo̱o̱^{n} liaa ntsaa. Ee na
ljo' nnts'aa^{n}, quia nntma^{n} liaa
tquie quia jo' nncjaateii liaa xco,
nntyjaañena' liaa ntsaa, ndo'
cwajndiiti nnc'ioo'ñena' liaa
ntsaa'ñee^{n}. 22 Mati ts'a^{n} na mach'ee
winom tijoom nntioom juuna' tja^{n}
na jnda̱ teijndyo. Ee xe^{n} na ḻjo'
nnts'aa ts'a^{n} nnt'ioo' tja^{n}'ñee^{n}, mana
cwiwi'ndaa'na', ndo' mati nlcwe'
winom. Jo' chii maty'iomna' na
ts'om tja^{n} xco nnc'oocuena'.

Cwit'ioo'ndyena xu'lquee^{n} xuee na cwita'jndye nn'a^{n}

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 Cwii xuee na cwita'jndyee
nn'a^{n} judíos, mawinom Jesús yuu
na niom ntjom lquee^{n} trigo. Ndo'
nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê,
yoche^{n} na cwiwinomna jo' jo', to̱'na
na cwit'ioo'ndyena mei^{n} ndyee
xu'lquee^{n}. 24 Nt'om nn'a^{n} fariseos
jluena nnom Jesús:
—Que^{n}' cwenta na^{n}m'a^{n}', ¿chiuu
na cwil'ana cwii na ticatsa̱'ntjomna'
xuee na cwita'jndyaa̱aya?
25 T'o̱ Jesús, tsoom ndaa̱na:
—'O, ¿aa nchii jnda̱ jla'na^{n}'yo'
ñ'oom chiuu s'aa David quia na
seitjo̱o̱na' na nlcwaa^{n}'a^{n}? Saa̱
tyoolancjoo'ndyo' cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
Jom t'oom na ñejnoom'm ndo' mati
nn'a^{n} na ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê. 26 Tjaque^{n}'e^{n}
naquii' wats'om 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om
ndo' tcaa^{n} tyoo' nnom Abiatar
tyee na cwiluiitquieñe. Jnaa^{n}'a^{n}
ntyoo'ñee^{n}. Tcwaa^{n}'a^{n} joona' ndo'
mati tquiaa^{n} na tcwa' nn'a^{n} na
ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê. Ndo' ntyoo'ñee^{n} na
jnda̱ tquia nn'a^{n} nnom Ty'o̱o̱ts'om,
ticwanaa^{n} na nlcwa' mei^{n}nquia ts'a^{n},
macanda̱ ntyee wanaa^{n} na nlcwa'na
juuna'.
27 Tsotiche^{n} Jesús ndaa̱na:
—Tque^{n} Ty'o̱o̱ts'om xuee
na nnta'jndyee nn'a^{n} cha na
nnteijndeiina' joona, nchii
seijndaa'ñê na nnts'aana' xje^{n} 'o
na nndu'yo' na jee^{n} t'ma^{n} xuee
tseixma^{n}na'. 28 Jo' chii ja
na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n}
cañoom'luee waa na matseixma^{n}ya
na nntsjo̱o̱ ljo' wanaa^{n} na cal'a nn'a^{n}
xuee na cwita'jndyaa̱aya.

Sein'ma^{n} Jesús ts'a^{n} na jnda̱ tjateii cwii ts'o̱

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Cwiiche^{n} cwii ndii' tjaquiee'
Jesús naquii' wats'om. Jo' jo'
m'aa^{n} cwii tsa^{n}s'a na jnda̱ tjateii cwii
ts'o̱. 2 Jee^{n} tyoque^{n} nn'a^{n} fariseos
cwenta ljo' nnts'aa^{n}, aa nntsein'maa^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} juu xuee na cwita'jndyeena,
ee jee^{n} quee^{n} n'omna na nndaa̱
nlque^{n}na ñ'oom nacjoom'm. 3 Quia jo'
tsoom nnom ts'a^{n} na jnda̱ tjateii ts'o̱:
—Quicantyja', cwintyje' xcwe
quii'ntaa^{n} na^{n}m'a^{n}.
4 Ndo' tsoom ndaa̱ nn'a^{n} na m'a^{n}
jo' jo':
—Ja mawax'a̱ya ndaa̱'yo', xuee
na cwita'jndyaa̱aya ¿aa wanaa^{n} na
cateijndeii ts'a^{n} x'iaa^{n}'a^{n} na wi'
matjom, oo aa ticateijnei^{n} juu? ¿Aa
cwji'n'maa^{n}ñê x'iaa^{n}'a^{n} na ticue', oo
aa ca'ñee^{n} na cue'?
Saa̱ joona yache^{n} jla'che^{n}na.
5 Quia jo' nty'iaa^{n}'a^{n} ndaa̱ nn'a^{n}

ndioche^{n}, seilioo'ñê ñ'e^{n}ndyena.
Tquiaana' na chjoo' ts'oom ee
sei'nōō^{n}'ō^{n} na jee^{n} quie' n'omna.
Tsoom nnom tsa^{n}s'a'ñee^{n}:
—Catseiliuu' ts'ō'.
Seiliuu tsa^{n}'ñee^{n} ts'ōō^{n} ndo'
mana tco'yana' jom. 6 Sāā nn'a^{n}
fariseos mantyja jlui'na, tyo'ma^{n}na
ñequio nn'a^{n} 'naa^{n}' Herodes chiuu
nl'ayoona na nla'cuee'na Jesús.

Jndye nn'a^{n} tjomndye 'ndyoo ndaaluee

7 Quia jo' tjannda' Jesús
'ndyoo ndaaluee ñequio nn'a^{n}
na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê. Cwii
tmaa^{n}' nn'a^{n} ty'entyjō naxee^{n}'e^{n}
na jna^{n}na ts'ōndaa Galilea. 8 Ndo'
mati nt'omche^{n} nn'a^{n} tyondyena
cantyja 'naa^{n} jndye nnom
ts'iaa^{n} t'ma^{n} na tyoch'ee^{n}. Quia
jo' jndyendyena jna^{n}na ts'ōndaa
Judea ñequio tsjoom Jerusalén,
ñequio ndyuaa Idumea, ñequio
xndyaa' jndaa Jordán, ndo' ñequio
ndioche^{n} tsjoom Tiro ñ'e^{n} Sidón.
Ty'entyjaa'na jom. 9 Jo' chii
sā'ntjoom nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n}ñê na cala'jndaa'ndyena cwii
w'aandaa chjoo na nleil'uee'ñê
cha tints'aana' na 'oontquieena
jom ee tyee^{n} na jee^{n} jndye nn'a^{n}
m'a^{n} nacañom'm. 10 Ee nc'e na jndā
sein'maa^{n} jndyendye nn'a^{n}, jo' chii
cha'tso nt'omche^{n} nn'a^{n} na ndicwa^{n}
chona ntycu, tyola'canto'ndyena
nacañom'm na ñe'nquio'na jom cha
nn'maa^{n}na. 11 Ndo' jndyetia na m'a^{n}
naquii' n'om nn'a^{n}, mei^{n}yuuche^{n} na
nty'iaana jom, l'ana naquii' n'om
na^{n}'ñee^{n} na cata'na cantyena jo
nnoom. Tyola'xuaana, tyoluena:
—'U cwiluiindyu' Jnda Ty'ōōts'om.
12 Sāā Jesús jndei'na'
tyotsā'ntjoom na ticat'mōō^{n}na 'ñee^{n}
cwiluiiñê.

Ma'ma^{n} Jesús canchoo'we nn'a^{n} na nla'jomndye ñ'oom 'naa^{n}'a^{n}

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

13 Tjawa Jesús cwii ta, ndo'
tquee^{n}'ñê nn'a^{n} na macwjii'ñê
cwentaa^{n}'a^{n} na c'oona na m'aa^{n}.
14 Tquee^{n} canchoo'wendyena
na ñ'ee^{n}na ñ'e^{n}ñê ndo' na
njñoom joona na ñe'quiana
ñ'oom naya 'naa^{n}'a^{n} ndāā nn'a^{n}.
Matseicajndyuna' joona apóstoles.
15 Tquiaa^{n} cantyja najndeii na
tseixmaa^{n} na nla'xma^{n}na cha nndāā
nla'n'maa^{n}na nn'a^{n} ndo' nndāā
nntjeii'na jndyetia naquii' n'om
nn'a^{n}. 16 Nmeii^{n} ncuee nchoo'we
nn'a^{n} na tjeii'ñe Jesús cwentaa^{n}'a^{n}:
Simón, tsa^{n} na seicajñoom Pedro,
17 Jacobo ñequio tyjee^{n} Juan,
ntseinda Zebedeo, joona seicajñoom
Boanerges, ñ'oomwaa' ma'mō^{n}na'
na jee^{n} chona ndyueena, 18 Andrés,
Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás,
Jacobo jnda Alfeo, Tadeo, Simón,
tsa^{n} na matii'ñe ñ'oom ñ'e^{n} tmaa^{n}'
nn'a^{n} cananista. 19 Ndo' ñ'e^{n} Judas
Iscariote, ts'a^{n} na tquiaa cwenta
Jesús.

Cwilueyoona na Jesús tsa^{n}jndiitquiee matseixmaa^{n}

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

20 Jndā jo' tja Jesús yuu na
mac'ee^{n}, ndi ñ'ee^{n} na^{n}'ñee^{n}. Ndo'
tjomndyennda' cwii tmaa^{n}' nn'a^{n}
yuu na m'aa^{n} hasta tileinquiaana'
na nlcwaa^{n}'a^{n} ñ'e^{n} nn'a^{n} na ñ'ee^{n}
ñ'e^{n}ñê. 21 Jndā na jndye nn'aa^{n}'
nque^{n} na luaa' matjoom, ty'ec'omna

jom na jndei'na' ee cwilue nn'a^{n} na
jnda̱ seintjei^{n}na' jom.
22 Nt'om nn'a^{n} na cwit'mo̱o̱^{n} ljeii
na tque^{n} Moisés na jna^{n} Jerusalén,
tyoluena:
—Tsa^{n}m'aa^{n}' matseixmaa^{n}
Beelzebú, juu tsa^{n}jndiitquiee. Nc'e
najndeii na matseixma^{n}, jo' na
macwjee^{n}'e^{n} jndyetia naquii' n'om
nn'a^{n}.
23 Tquee^{n}'ñe Jesús na^{n}'ñee^{n} ndo'
seineii^{n} ñ'oom tjañoom' nda̱a̱na.
Tsoom:
—¿Chiuu nnts'aayuuna' na nquii
Satanás mawja^{n} nacjoo' nque^{n}
na macwjee^{n}'e^{n} jndyetia ñequio
ntyjena^{n}jndiiñê naquii' n'om nn'a^{n}?
24 Xe^{n} m'aa^{n} cwii gobiernom na
cwito̱^{n}'ndye nn'a^{n} 'naa^{n}'a^{n}, nt'om
cwi'oo nacjoom'm ndo' nt'om
cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê, tsa^{n}'ñee^{n}
xocaljoo'ñetyee^{n} ts'iaa^{n}. 25 Ndo'
mati nn'a^{n} na m'a^{n} cwii w'aa xe^{n}
cwila'ntja'ndyena, xoc'omna na
ñe'naa^{n}', maxje^{n} nnt'oom'ndyena.
26 Ndo' majo'ti cantyja 'naa^{n}'
Satanás, xe^{n} na matseiweñê nacjoo'
ntyjena^{n}jndiiñê quia jo' xocaljotye^{n}
cantyja najnei^{n} na matsa̱'ntjoom
joona. Ee xe^{n} na luaa' mach'ee^{n},
quia jo' matseintycwiiñe che^{n}nque^{n}.
27 'Tjaa'na^{n} ts'a^{n} na nnda̱a̱ na cwe'
nncjaaquiee'to waa' ts'a^{n} na jee^{n}
jndeii na nncwji' 'naa^{n}' tsa^{n}'ñee^{n}. Sa̱a̱
xe^{n} nntseitye^{n}jñee^{n} tsa^{n}'ñee^{n} quia
ljo'che^{n} nnda̱a̱ nncwji'ñ'ee^{n} 'naa^{n}'.
Maluaa' matseijomna' ñ'e^{n}ndyo̱ ja
quia macwjii'a na^{n}jndii ñ'e^{n} jndyetia
naquii' n'om nn'a^{n}.
28 'Mayuu'che^{n} candye'yo' nntsjo̱o̱,
nnda̱a̱ nntseit'ma^{n} ts'om Ty'o̱o̱ts'om
cha'tso nnom na cwila'tjo̱o̱ndye
nn'a^{n} ñequio mei^{n}nquia ñ'oom
wi' na ntjei^{n}na' na cwiluena.
29 Sa̱a̱ mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
matsoyuu na cwiluii ts'iaa^{n} 'na^{n}ya
cwe' cantyja najndeii tsa^{n}jndii,
tsa^{n}'ñee^{n} matseineii^{n} ñ'oom ntjei^{n}
nacjoo' Espíritu Santo. Ndo' na ljo'
tijoom nntseit'ma^{n} ts'om Ty'o̱o̱ts'om
tsa^{n}'ñee^{n}. Jna^{n}waa' tijoom
cantycwiina'.
30 Luaa' tsoom nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n} na
cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés. Ee
joona tyoluena na jom tseixmaa^{n}
tsa^{n}jndiitquiee.

Jesús, tquie ntyjee^{n} na m'aa^{n} ñ'e^{n} tsoñee^{n}

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Tquiecañom ntyjee Jesús ñequio
tsoñee^{n} yuu na m'aa^{n} sa̱a̱ ch'e^{n}
ljoo'ndyena nc'e na jee^{n} tyee^{n} m'a^{n}
nn'a^{n}. Cwe' jla'cwanomna ñ'oom na
caluee^{n}'e^{n} ch'e^{n}. 32 Jo' chii nn'a^{n} na
meindyuaandye nacañom'm jluena
nnoom:
—Aa ndi', jnda̱ tyjee' tso'ndyo' ñ'e^{n}
ndyenty'iu'. M'a^{n}na ch'e^{n}, cwil'ueena 'u.
33 Sa̱a̱ t'o̱o̱^{n} nda̱a̱na tsoom:
—Nndye'yo' nntsjo̱o̱ nda̱a̱'yo' 'ñee^{n}
cwiluiiñe tsondyo̱ ndo' ndyentyjo̱.
34 Jnda̱ chii nty'iaa^{n}'a^{n} ndioche^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n} na meindyuaandye
nacañom'm, tsoom nda̱a̱na:
—Que^{n}'yo' cwenta, ncjo'yo'
cwiluiindyo' tsondyo̱ ñequio
ndyentyjo̱. 35 Ee mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n}
ts'a^{n} na mach'ee yuu na l'ue ts'om
Ty'o̱o̱ts'om, tsa^{n}'ñee^{n} cwiluiiñe
ti'tyjo̱, ndo' nomtyjo̱, ndo' tsondyo̱.

Ts'a^{n} na tjacju' lquee^{n} trigo

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Cwiiche^{n} cwii ndii' tquie'cañom
cwii tmaa^{n}' nn'a^{n} na jndyendye

na m'aa^{n} Jesús 'ndyoo ndaaluee.
Toon'on na ma'moon ndaana. Ndo'
jee^{n} ndya' tyola'canto'ndyena
nacañom'm. Jo' chii tjacuon ts'om
w'aandaa chjoo na meintyje'che^{n}na'
ts'om ndaaluee. Tjacjom ts'omna'
ndo' cha'tsondye nn'a^{n} ljoo'ndyena
'ndyoowi' ndaaluee tyuaatcwii.
2 Jndye ñ'oom tjañoom' teil'uee'ñê na
tyo'moon ndaa nn'a^{n}. Tue'cañoomna'
na tsoom ñ'oomwaa:
3 —Candye'yo' ñ'oomwaa:
Tyom'aa^{n} cwii ts'a^{n}, tjacjoom'm lquee^{n}
trigo. 4 Ndo' yoche^{n} na majoom'm
lquee^{n}'ñee, nt'om tquiaa ts'om nato.
Ndo' tquie cantsaa, tcwa'yo' joona'.
5 Nt'om lquee^{n} tquiaana' tyuaa na jee^{n}
ljo' yuu na tita m'aa^{n} ts'o. Lquee^{n}'ñee^{n}
tyuaa' t'oomna' ee tita tiona' ts'o. 6 Saa
na jee^{n} jmei^{n}' tyonty'iaa' ñe'quioom',
t'uaana'. Tjacaa^{n}na' ee na tinjoom
ty'e nch'ioo'na'. 7 Nt'om lquee^{n}
tquiaana' yuu na meintyjee' nda'
l'oo nioom. Tyuaa'ti tjawindye l'oo
nioom'ñee^{n}, tco'na' ntjom, nc'e naljo'
tjaa'na^{n} ljo' tue' l'a lquee^{n}'ñee^{n}. 8 Saa
nt'om lquee^{n} tquiaana' yuu na ya ts'o.
T'oomna', ty'ewijndaana', jndye lquee^{n}
tue'. Nt'om tjei'na' cwii xuu waljoo'
yom ts'oom lquee^{n} trigo na cwii
ts'oom lquee^{n} tjacju' tsa^{n}'ñee^{n}. Ndo'
nt'om tjei'na' we xuu waljoo' xcwe na
cwii ts'oom lquee^{n} tjacjoom'm. Ndo'
nt'om tjei'na' ñequiee xuu na cwii
ts'oom lquee^{n} na tjacjoom'm.
9 Quia jo' tso Jesús ndaana:
—'Ñee^{n} juu na niom lue' n'om
lua'qui na nndii, candii.

Luaa ts'iaa^{n}' ñ'oom tjañoom'

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

10 Jnda na tju'na' na ñenquii Jesús
ñequio nn'a^{n} canchoo'wendye
ndo' ñequio nt'om nn'a^{n} na mati
cwicañ'ee^{n}tye^{n} ñ'e^{n}ñê, ta'x'eena
ljo' ñe'ca'mo^{n} ñ'oom tjañoom'ñee^{n}.
11 Ndo' tsoom ndaana:
—Mañequiaa Ty'oots'om na 'o
cala'no^{n}'yo' ñ'oom na tyooliu
nn'a^{n} cantyja na matsa'ntjoom.
Saa nn'a^{n} na tyoola'jomndye
ñ'e^{n}ndyo, ñenquii' ñ'oom tjañoom'
matseina^{n}ya ndaana. 12 Jo' chii
mach'eena' na mayuu'che^{n} meii^{n}
na jndye ndii' nndyena ñ'oom na
mañequiaya, saa xocala'no^{n}'na. Ndo'
meii^{n} na jndye ndii' nnty'iaana
ts'iaa^{n} na mats'aa saa tixoque^{n}na
cwenta. Ee cwil'ayana na nmeii^{n}'
cha tilcwe' n'omna, tintseit'ma^{n}
ts'om Ty'oots'om jnaa^{n}na.

Luaa ma'mo^{n} ñ'oom na tjacju' ts'a^{n} lquee^{n} trigo

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 Quia jo' tsoom ndaana:
—¿Aa maxje^{n} ticala'no^{n}'yo'
ñ'oom tjañoom'waa'? ¿Chiuu nl'aa
na nla'no^{n}'yo' nt'omche^{n} ñ'oom
tjañoom'? 14 Juu ts'a^{n} na tjacju'
lquee^{n} trigo, jo' ts'a^{n} na mañequiaa
ñ'oom' Ty'oots'om. 15 Lquee^{n} na
tquiaa ts'om nato, jo' nn'a^{n} na
cwindye ñ'oom' Ty'oots'om na
mañequiaa ts'a^{n}, saa mantyja
macwji' Satanás ñ'oom'ñee^{n} naquii'
n'omna. 16 Ndo' lquee^{n} na tquiaa
yuu na jee^{n} ljo' tyuaa, jo' nn'a^{n} na
ya cwindye ñ'oom' Ty'oots'om.
Neii^{n}na cwito'ñoomna juuna'. 17 Saa
tiyo cwindyena ee matseijomna'
joona cha'na jnda lquee^{n}'ñee^{n} na
tinjoom ty'e nch'ioo'na'. Ndo'
quia na maco'wi'na' joona oo
cwila'wjee nn'a^{n} joona nc'e na
cwila'yu'na, mantyja cwi'ndyena.

18 Lquee^{n} na tquiaa naquii' l'o̱o̱
nioom, jo' nn'a^{n} na ya Cwindye
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om. 19 Sa̱a̱ na^{n}'ñee^{n}
jee^{n} m'aa^{n}' n'omna chiuu cwii
'oom'a^{n}tina. Maquiu'nn'a^{n}na'
joona na ñe'cwityandyena, ndo'
jee^{n} cwila'quee^{n} n'omna na
ñe'calei'chona cha'tso nnom 'na^{n}.
Cha'tso nmei^{n}' matseicatsuuna'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om naquii' n'omna.
Jo' chii tileicana^{n}jndeiina' na
nl'ana yuu na cjawee' ntyjii
Ty'o̱o̱ts'om. 20 Sa̱a̱ m'a^{n} nn'a^{n} na
ya cwindye ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
Cwila'ljona juuna' naquii' n'omna.
Cwique^{n}ndyena na cwil'ana yuu
na ya. Matseijomna' joona cha'na
lquee^{n} na tquiaa yuu na jee^{n} ya
ts'o. Nt'om na^{n}'ñee^{n} matseijomna'
cantyja 'naa^{n}na cha'na cwii
ts'oom lquee^{n}'ñee^{n} na tjei'na'
cwii xuu waljoo' yom ts'oom.
Ndo' nt'omndyena matseijomna'
cha'na cwii ts'oom lquee^{n}'ñee^{n} na
tjei'na' we xuu waljoo' xcwe. Ndo'
nt'omndye na^{n}'ñee^{n} matseijomna'
joona cha'na cwii ts'oom lquee^{n}'ñee^{n}
na tjei'na' ñequiee xuu.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naa^{n}' xjocanti

(Lc. 8:16-18)

21 Jnda̱ jo' seinei^{n}tyee^{n}che^{n}
nda̱a̱na:
—¿Aa nnts'aache^{n}na' na
nntseicw'aa ts'a^{n} xjocanti ndo'
nncwjaa'ñeyom juuna' nacjee'
ts'oom maquila, oo na nlcoom'm
juuna' nacjee' jnduu? ¿Aa nchii
ndye nntseintyjaa^{n} juuna'?
22 Cha'tso na mats'aa je' na ticaliu
cha'tsondye nn'a^{n}, mancjo'yo'
nlacano̱o̱^{n}'yo' nda̱a̱na. Ndo'
cwii cwii ñ'oom wjaañoom' na
matseina̱^{n}ya je' maxje^{n} nncue'ntyjo̱
na nla'no̱^{n}' nn'a^{n} mei^{n}nquiayuuche^{n}.
23 'Ñee^{n} juu na niom lue' n'om
lua'qui na nndii, candii.
24 Ndo' mati tsoom nda̱a̱na:
—Que^{n}'yo' cwenta cantyja 'naa^{n}
ñ'oommei^{n}' na cwindye'yo'. Ee
cha'xje^{n} na cwique^{n}ndyo' na
cwindye'yo', malaa'ti' nñequiaa
Ty'o̱o̱ts'om na nla'no̱^{n}'yo'. Ndo'
nnts'aa^{n} na nntsaala'no̱^{n}'ti'yo'
nc'e na cwique^{n}'yo' cwenta. 25 Ee
mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na mayuu'
matseiljo ñ'oomya naquii' ts'om,
m'mo̱o̱^{n}tya̱aya nnom. Sa̱a̱ ts'a^{n}
na ticatseiljo ñ'oomya naquii'
ts'om, tsa^{n}'ñee^{n} mach'eena' cwe'
ts'iaa^{n}'ndyo cantyjati chjoowi'
ñ'oom na mantyjiityee^{n}.

Ñ'oom tjañoom' cantyja na 'oowijnda̱ lquee^{n} trigo

26 Mati tsonnda' Jesús nda̱a̱na:
—Juu na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om,
matseijomna' cha'xje^{n} na cwiluii
quia na maju' ts'a^{n} lquee^{n} trigo
nomtyuaa. 27 Jnda̱ na tjoom'm
lquee^{n} wja^{n}. Nntsom, nnei^{n}ncooñê,
mmaa^{n}ñê, cwe' laa'ti' cwiwinom
jndye xuee, jndye tsjom.
Ndo' lquee^{n}'ñee^{n} nnc'oomna',
wjaawindyena' sa̱a̱ tsa^{n}'ñee^{n}
ticatsei'no̱o̱^{n}'o̱^{n} chiuu cwiluiiyuu
na cwi'oowijnda̱na'. 28 Ee tyuaa
tica^{n}na' ts'a^{n} na nnteijndeii
na nnc'oom ntjom. Najndyee
cwi'oom jnda̱, ndo' 'oowindyena'.
Ndo' cwiwaa' xu'lquee^{n}. Jnda̱ jo'
macwjaa'ñena' n'om lquee^{n}. 29 Ndo'
quia na jnda̱ tma^{n} lquee^{n}, 'oocatyje
nn'a^{n} joona' ee na jnda̱ tue'ntyjo̱
xje^{n} na nno̱^{n}na'.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naa^{n}' lquee^{n} mostaza

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30 Ndo' mati tsoom:
—Juu na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om, ¿ljo' ñ'e^{n} matseijomna'? Ndo' ¿ljo' ñ'e^{n} nlajo̱o̱^{n}'a na m'mo̱^{n}na' chiuu jaawit'ma^{n} cantyja na matsa̱'ntjoom? 31 Matseijomna' cha'na cwii lquee^{n} mostaza na nnom' ts'a^{n}. Tjaa'na^{n} cwiiche^{n} lquee^{n} na cachjooti na cwinom nn'a^{n}. 32 Jnda̱ na jnom' ts'a^{n} lquee^{n}'ñee^{n} cwi'oomna', wjaawindyena', mawinom'na' cha'tso ntjom na tiquiwindye. Cwileitana' hasta cantsaa na cwi'oontyja cwita'jndyeeyo' ncwa^{n}' l'o̱ ts'oom'ñee^{n}.

Ñequii'che^{n} ñ'oom tjañoom' seinei^{n} Jesús quia t'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ nn'a^{n}.

(Mt. 13:34-35)

33 Jndye nt'omche^{n} ñ'oom tjañoom' teil'uee'ñe Jesús quia tyotseinei^{n} nda̱a̱ tmaa^{n}' na^{n}'nee^{n}, cantyjati na nnda̱a̱ nla'no̱^{n}'na. 34 Cha'tso ñ'oom na tyotseinei^{n} nda̱a̱na, ñenquii'che^{n} ñ'oom tjañoom'. Ndo' jnda̱nquia quia na tju'na' na ñenque^{n} ñequio nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê, quia jo' seinei^{n}ndyeyoom ñ'oom'ñee^{n} nda̱a̱na.

Seiche^{n} Jesús jndye ñ'e^{n} nmo̱^{n} ndaaluee

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

35 Mañejuu xuee'ñee^{n} quia na jnda̱ tmaa^{n}, tsoom nda̱a̱ nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê:
—Cjaaya xndyaa' ndaaluee, ntyjawa'ñe^{n}.

36 Quia jo' 'ndyena nn'a^{n} na jndyendye. Tuo̱na ts'om w'aandaa na maxje^{n} njom Jesús. Ty'eñ'omna jom. Mati ty'ela'jomndye nt'omche^{n} l'aandaa. 37 Xje^{n}'ñee^{n} jndeii tioo jndye nnom ndaaluee tyontquiena' nmo̱^{n} ts'om w'aandaa hasta wjaatoo'na' wjaatiomna' ndaatioo. 38 Sa̱a̱ nquii Jesús watsom jo ts'aa^{n} w'aandaa, wantyee^{n} cwii liaa ndyaa. Joona jla'nlcwina jom, jluena nnoom:
—'U Maestro, ¿aa maxje^{n} tjaa na coch'eena' 'u meii^{n} na nncwja̱a̱ya?
39 Quia jo' teicantyja Jesús, seitiaa^{n}'a^{n} jndye. Seineii^{n} nnom ndaaluee, tsoom:
—Cuachee^{n}, cjamei^{n}ntyje'.
Quia jo' teiche^{n} jndye ndo' su s'aana' nnom ndaaluee. 40 Ndo' tsoom nda̱a̱ nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê:
—¿Chiuu na jee^{n}che^{n} tyue'yo'? ¿Aa maxje^{n} tjo̱o̱che^{n} na nlayu'ya n'om'yo'?
41 Sa̱a̱ joona yache^{n} tyocatyuena. Tyoluena nda̱a̱ ntyjeena:
—¿'Ñee^{n} cwiluiiñe tsa^{n}m'aa^{n}'? Jnda'jom meii^{n} jndye, meii^{n} ndaaluee cwila'canda̱na' ñ'oom na matsa̱'ntjoom.

Ts'a^{n} Gadara na maleiñ'oom jndyetia

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Tquiena xndyaa' ndaaluee, ndyuaa Gadara. 2 Quia na jlui' Jesús ts'om w'aandaa mantyja jna^{n} cwii ts'a^{n} wats'omtyue' na m'aa^{n} jndyetia naquii' ts'om. Jndyocatjomñe Jesús. 3 Ñequii' mac'e^{n} tsa^{n}'ñee^{n} yuu niom ndei'luaa. Ndo' mei^{n}cwii ts'a^{n} taticanda̱a̱ nntseityе^{n} jom, meii^{n} ñ'e^{n} l'uaancjo.

4 Ee jndye ndii' jndạ̱ ñejla'tyeⁿ nn'aⁿ
nc'eeⁿ ñequio l'o̱o̱ⁿ ñ'eⁿ l'uaancjo.
Sạ̱ạ̱ jom tyoc'ioo'ñê l'uaancjo'ñeeⁿ
nch'u nch'u ntaⁿ'. Tjaa meiⁿ cwii
ts'aⁿ na nndạ̱ạ̱ nlqueⁿ xjeⁿ jom.
5 Naxuee, natsjom ñequii'cheⁿ
tyomanoom quii'ntaaⁿ ndei'luaa
ndo' quii' jndạ̱ạ̱. Matseixuaⁿ jndeii
ndo' matseiquiee'ñe cheⁿnqueⁿ
ñequio lj̱o̱'. 6 Quia na nty'iaa'tquiaaⁿ
Jesús, jndyoleinoom, tjantyjaaⁿ'aⁿ
tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom. 7-8 To̱'
Jesús na matseineiⁿ nnom jndyetia,
tsoom:
—'U jndyetia, calui' naquii' ts'om
tsaⁿm'aaⁿ'.
Jo' chii t'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ. Jndeii seineiⁿ
tso:
—¿Ljo' nntsa' ñ'eⁿndyo̱ ja, 'u Jesús
na cwiluiindyu' Jnda Ty'o̱o̱ts'om na
m'aaⁿ nandyetiecheⁿ? Ñequio xuee'
Ty'o̱o̱ts'om, mats'aa ty'oo njom' na
tilco'wi' ja.
9 Ndo' tax'ee Jesús 'ndyoo
tsaⁿ'ñeeⁿ, tsoom:
—¿Chiuu jndyu'?
T'o̱ jndyetia, tso:
—Ja jndyuya Jndye Meiⁿ, ee na
jndye meiⁿ caya.
10 Quia jo' jndye ty'oo tyoch'ee
tsaⁿ'ñeeⁿ na tincwji' Jesús joo
jndyetia ndyuaa'ñeeⁿ. 11 Ndo' jo' jo'
nndyoo' waa cwii ta yuu na m'aaⁿ
cwii tmaaⁿ' calcu na cwicwa'. 12 Joo
jndyetia'ñeeⁿ tyol'ana ty'oo nnom
Jesús, jluena:
—Cwe' na cajñom' jâ yuu na m'aⁿ
calcu. Quiaa' ñ'om' na nncuo̱o̱yâ
naquii' n'om jooyo'.
13 Quia jo' tquiaa Jesús ñ'oom'm
na ljo' cal'ana. Jo' chii jlui'na,
ty'equie'na naquii' n'om calcu'ñeeⁿ.
Jleinomyo', teityu'yo' yuu na nty'a
'ndyoo ndaaluee. Mana nchjeeñena'
jooyo' quii' ndaa. Ndo' tmaaⁿ'
calcu'ñeeⁿ tuee' cha'na we meiⁿ
jooyo'.
14 Quia jo' nn'aⁿ na tyojndoo' calcu
jla'tyuaa'na, ty'ela'candiina nn'aⁿ
quii' tsjoom ndo' jo jndạ̱ạ̱ na luaa'
tuii. Jlui' nn'aⁿ, tquiocanty'iaana
chiuu waa na tuii. 15 Tquiena na
m'aaⁿ Jesús. Jliuna ts'aⁿ na jeeⁿ
cwajndii ñetjom, jndạ̱ macweⁿ liaa
ndo' jndạ̱ tco'yañ'eⁿna' jom. Jeeⁿ
ndya' seicaty'uena' joona. 16 Ndo'
nn'aⁿ na nty'iaandạ̱ạ̱ chiuu waa na
tuii, tcuu tcuu jla'neiⁿna ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ
na tquiocanty'iaa. Jla'candiina
chiuu waa na n'maⁿ ts'aⁿ na
ñejleiñ'oom jndyetia ndo' chiuu na
tjoom calcu'ñeeⁿ. 17 Quia jo' cha'tso
nn'aⁿ to̱'na na tyotaⁿna nnom Jesús
na caluee'eⁿ ndyuaa tsjoomna.
18 Xjeⁿ na majaacuo̱nnaⁿ'aⁿ ts'om
w'aandaa, tjatseicandyoo'ñe juu
ts'aⁿ na ñeseixmaⁿ jndyetia naquii'
ts'om, macaⁿ na wjaa ñ'eⁿñê. 19 Sạ̱ạ̱
Jesús ticwancueⁿ'eⁿ. Tsoom nnom
tsaⁿ'ñeeⁿ:
—Cja'lcwe' wa' na m'aⁿ nn'aⁿ'. Catsu'
ndạ̱ạ̱na cwanti na jeeⁿ t'maⁿ naya na
s'aa Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿndyu', ndo' chiuu
na ty'oom na wi' ts'oom 'u.
20 Quia jo' tja tsaⁿ'ñeeⁿ ndyuaa na
m'aⁿ njoom Decápolis. To̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na
tyotseicañeeⁿ nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ'
naya na s'aa Jesús ñ'eⁿñê. Ndo'
cha'tsondye nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ jeeⁿ
tjawee' n'omna.

Yuscuchjoo jnda Jairo ndo' yuscu na tyenquiuu' liaa' Jesús

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Teixndyaañennda' Jesús
ndaaluee ñequio w'aandaa. Quia na

tueⁿ'eⁿ mantyja ty'entyjaa' cwiicheⁿ
cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ jom. 22Cwii ts'aⁿ
na jndyu Jairo na cwiluiitquieñe
cantyja 'naaⁿ' wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ
judíos, tyje'cañoom tsaⁿ'ñeeⁿ jo' jo'.
Quia na ljeiiⁿ Jesús, tcoom'm xtyeeⁿ
jo nnom. 23S'aaⁿ ty'oo, tsoom:
—Nomjndaaya mañe'cueeⁿ'eⁿ. ¿Aa
tijoom nntsa' cwii naya'ñeeⁿ na
nncja', cja'catioo' l'o̱' nacjoom'm
cha na nn'maaⁿ na nncwando'tyeeⁿ?
24Ndo' tja Jesús ñ'eⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ.
Mati jndye nt'omcheⁿ nn'aⁿ
ty'entyjo̱, jo' chii s'aana' na jeeⁿ
tyeeⁿ wjaⁿ. 25Ndo' na quii'ntaaⁿ
naⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿ cwii yuscu na jeeⁿ
nioom wii' na jnda̱ canchoo'we chu
na tyoojaameintyjee' na cwicaa
nioom'm. 26Jeeⁿ wi' ñetjoom
na jndye nnom nasei tyol'a
nn'aⁿ jom. Ndo' cha'tso 'naaⁿ'aⁿ
jnda̱ seicatsoom. Sa̱a̱ tjaa'naⁿ na
teijndeiina' jom, yacheⁿ nioomti
matjoom. 27Jnda̱ ñejñeeⁿ ñ'oom
cantyja 'naaⁿ' Jesús, jo' chii
tjantyjo̱o̱ⁿ naxeⁿ' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
ndo' tyenquioom'm liaa'. 28Ee na
jnda̱ seitioom naquii' ts'oom: "Xeⁿ
cwe' na nnda̱a̱ ñnequiuu'a liaⁿ'aⁿ,
quia jo' nn'maⁿya." 29Ndo' jnda̱
na tyenquioom'm, mantyja ta̱a̱'.
Ntyjiicheⁿ na jnda̱ n'maaⁿ tycu na
weeⁿ'eⁿ. 30Sa̱a̱ Jesús sei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na
n'maⁿ cwii ts'aⁿ ñequio najndeii
na matseixmaaⁿ. Quia jo' taqueeⁿ,
nty'iaaⁿ'aⁿ nda̱a̱ cha'tso nn'aⁿ.
Tax'eeñê nda̱a̱na:
—¿'Ñeeⁿ cwii 'o tyenquiuu' liaya?
31Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê
jluena nnoom:
—Jeeⁿ 'u Ta, jeeⁿ tyeeⁿ m'aⁿ nn'aⁿ
nacañom'. Ndo' na mawaxe' nda̱a̱yâ,
xocanda̱a̱ nl'uuyâ 'ñeeⁿ tyenquiuu'
lia'.
32Sa̱a̱ manty'iaaⁿ'aⁿ ndiocheⁿ
nacañom'm cha nljeiiⁿ 'ñeeⁿ juu
tyenquiuu' liaⁿ'aⁿ. 33Ndo' juu
yuscu'ñeeⁿ, jeeⁿ cwiteiñê na
macaty'ueeⁿ ee na ntyjiicheeⁿ na
jom jnda̱ tco'yana'. Seicandyoo'ñê,
tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom Jesús.
Tjei'yuu'ñê na jom tyenquioom'm.
34Tso Jesús nnoom:
—'U nomjndaaya, nc'e na
matsei'yu' ñ'eⁿndyo̱, jo' na jnda̱
n'maⁿ'. Jnda̱ jndyaandyu' tycu na
ñetjom'. Cja'to' wa'. Ty'o̱o̱ts'om cjaa
ñ'eⁿndyu'.
35Yocheⁿ na ndicwaⁿ matseineiⁿ
Jesús nnom yuscu'ñeeⁿ,
tquie'cañom nn'aⁿ na jnaⁿ waa'
Jairo, juu ts'aⁿ na cwiluiitquieñe
wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos. Jluena
nnoom:
—Jnda̱ tue' nomjnda'. ¿Ljo'
nntsa' na cwimatseicachjuu'ti'
Maestrom'aaⁿ'?
36S'aa Jesús ndoo' ticañeeⁿ ñ'oom
na jlue naⁿ'ñeeⁿ. Tsoom nnom ts'aⁿ
na cwiluiitquieñe cantyja 'naaⁿ'
wats'om:
—Tinty'ue'. Macanda̱ na catseiyu'
ñ'eⁿndyo̱ ja.
37Meiⁿ tatinquiaaⁿ na
nnc'oola'jomndye nt'omcheⁿ nn'aⁿ
ñ'eⁿñê na wjaⁿ waa' tsaⁿ'ñeeⁿ.
Macanda̱ tjañ'oom Pedro, ñequio
Jacobo ñ'eⁿ Juan, tyjee Jacobo'ñeeⁿ.
38Jnda̱ na tquiena waa' ts'aⁿ na
cwiluiitquieñe cantyja 'naaⁿ'
wats'om, jndyena na jeeⁿ c'uaa
cam'aⁿ nn'aⁿ najndeii cwila'xuaa na
cwityuee. 39Jnda̱ na tjaqueⁿ'eⁿ quii'
w'aa, tsoom nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ:

—¿Chiuu na jee^{n} c'uaa m'a^{n}'yo' na cwityuee'yo'? Yuscuchjoom'aa^{n}' nchii na jndạ tuee^{n}'e^{n}. Cwe' na watsom.

40 Sạạ joona cwe' cwincona jom. Quia jo' tjeii^{n}'e^{n} cha'tsondye na^{n}'ñee^{n} ch'e^{n}. Jndạ jo' tjañ'oom tsotye yuscuchjoo ñ'e^{n} tsondyee, mati ndyee na^{n}'ñee^{n} na ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê. Ty'equie'na na m'aa^{n} ts'oo chjoo.
41 T'uee^{n} ts'ọ ts'oo chjoo. Tsoom nnom:

—Talita, cumi. (Ñ'oomwaa' matsona': 'U leii, matsjọọ njom', quicantyja'.)

42 Mañoom' teicantyja yuscuchjoo'ñee^{n}. Tọọ^{n}'ọ^{n} na manoom ee ts'a^{n} na canchoo'we chuu' jom. Ndo' nn'a^{n} na m'a^{n} jo' jo' mañoom' tquiaana' na jee^{n} tjawee' n'omna, hasta tyueneii^{n}na. 43 Quia jo' Jesús seicoom'm ndyueena na ticaluena nnom mei^{n}cwii ts'a^{n} ljo' tuii. Ndo' tsoom na quiana na nlcwa' yuscuchjoo'ñee^{n}.

Tja Jesús tsjoom Nazaret

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Jlui' Jesús tsjoom'ñee^{n}, tjalcwee^{n}'e^{n} ndyuaa tsjom'm. Ndo' nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê ty'ena ñ'e^{n}ñê. 2 Quia na tuee' xuee na cwita'jndyee nn'a^{n} judíos, tjaquiee' Jesús naquii' wats'om 'naa^{n}na, tọọ^{n}'ọ^{n} na tyo'mọọ^{n} ndạạna. Ndo' jndye nn'a^{n} na tyondye ñ'oom na tyoñequiaa^{n} jee^{n} tjawee' n'omna. Jluena:

—¿Yuu chuu tsa^{n}m'aa^{n} cha'tso ñ'oommei^{n}' na jee^{n} yana'? Ndo' ¿yuu jna^{n} na jee^{n} jndọ' ts'oom? ¿Chiuu waayuu na jee^{n} jndye nnom ts'iaa^{n} t'ma^{n} mach'ee^{n} na tiquinty'iaaya? 3 Ndo' tsa^{n}m'aa^{n}', ¿aa nchii cwe' ts'a^{n} na macuuñe n'oom? ¿Aa tiyuu' na jom jnda María? Ndo' ntyjee^{n}, ¿aa nchii Jacobo ñequio José ndo' Judas ñequio Simón? Ndo' mati yolcu ntyjee^{n} m'a^{n}na quii'ntaa^{n}ya.

Jo' chii t'omna na tineii^{n}na jom.
4 Quia jo' tso Jesús ndạạna:

—Majndye nn'a^{n} m'a^{n} na cwila't'maa^{n}'ndye profeta. Sạạ macandạ nn'a^{n} ndyuaa^{n}'a^{n} ñequio nn'aa^{n}'a^{n} ñequio nn'a^{n} wa^{n}'a^{n} tixocala't'maa^{n}'ndyena jom.

5 Macwe' jo' tjaa'na^{n} ts'iaa^{n} t'ma^{n} na s'aa^{n} quii'ntaa^{n}na. Macandạ tioom l'ọọ^{n} nacjoo cwantindye nn'a^{n}wii na sein'maa^{n} joona. 6 Ndo' s'aana' na jee^{n} jnda ntyjee^{n} na tileica'la'yu' na^{n}'ñee^{n}. Jndạ chii tjawinoom njoom nch'u na nndyoo' tsjom'm. Tyo'mọ^{n}tyee^{n} ndạạ nn'a^{n}.

Majñom Jesús nn'a^{n} canchoo'wendye

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

7 Quia jo' t'maa^{n} nn'a^{n} canchoo'we na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê. Tquiaa^{n} najndeii na tseixmaa^{n} na nla'xma^{n}na cha nndạạ nntjeii'na jndyetia naquii' n'om nn'a^{n}. Ndo' tọọ^{n}'ọ^{n} na majñoom we wendyena ts'iaa^{n} 'naa^{n}'a^{n}. 8 Ndo' sạ'ntjoom na mei^{n}cwii 'na^{n} tic'ooñ'omna nato, mei^{n} chetsja', mei^{n} tyoo', mei^{n} tsjọ'ñjee^{n}. Macandạ ts'oom l'eii wanaa^{n} na nnc'ooñ'omna, 9 ñequio lcoom na ñjoomna. Ndo' mandạ liaa na cwee'na na cwi'oona. 10 Mati tsoom ndạạna:

—Mei^{n}yuuche^{n} waa' ts'a^{n} na nntsquie'yo', caljoo'ndyo' jo' jo' hasta xje^{n} na nlui'yo' tsjoom'ñee^{n}.
11 Sạạ xe^{n} nntsquie'yo' cwii tsjoom

na tiñe'cato'ñoom nn'aⁿ 'o, meiⁿ
tiñe'candyena ñ'oom ndyue'yo',
quia na nlui'yo' tsjoom'ñeeⁿ,
calaquia'yo' ts'ojndaa na chuu'
nc'ee'yo' cha na nncwji'yuu'ñena'
nacjoo naⁿ'ñeeⁿ na tîcato'ñoomna
ñ'oom' Ty'oots'om. Mayuu'cheⁿ
nndye'yo' nntsjoo, xuee na nncu'xeⁿ
Ty'oots'om nn'aⁿ, t'maⁿti nawi'
nntjoom nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ, nchiiti
na nntjoom nn'aⁿ tsjoom Sodoma
ñ'eⁿ Gomorra.
12 Ndo' jlui' nn'aⁿ na jñom Jesús.
Ty'enquiana ñ'oom na calcwe' n'om
nn'aⁿ jnaaⁿna. 13 Mati majndye
jndyetia tyotjeii'na naquii' n'om
nn'aⁿ. Tyoty'oomndyena seitye
nacjoo nn'aⁿ wii na tyola'n'maⁿna
naⁿ'ñeeⁿ.

Cantyja na tue' Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ndo' Herodes, ts'aⁿ na
matsa'ntjom, jñeeⁿ cantyja 'naaⁿ'
Jesús ee cha'waa ndyuaa'ñeeⁿ
jnda t'oom' ñ'oom'ñeeⁿ. Saa luaa
seitioom cantyja 'naaⁿ' Jesús,
tsoom:
—Tsaⁿm'aaⁿ' ¿aa nchii juu Juan,
ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ?
¿Aa nchii jom jnda wando'xcoom
na tueeⁿ'eⁿ, jo' chii waa na
matseixmaaⁿ na cwicandaa
mach'eeⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿmeiⁿ'?
15 Saa nt'omcheⁿ nn'aⁿ tyolue:
—Profeta Elías luaa'.
Ndo' nt'omcheⁿ tyolue:
—Luaa' profeta cha'na joo profeta
na tyom'aⁿ tandyo xuee.
16 Quia na jndii Herodes
ñ'oommeiⁿ' na cwilue nt'omcheⁿ,
tsonnaaⁿ'aⁿ:
—Maxjeⁿ Juan luaa', ts'aⁿ na
sa'ntjoⁿ na catyjena xtyo'. Jnda
wando'xcoom na tueeⁿ'eⁿ.
17-19 Ee Herodes ñequio tsaⁿ
na jndyu Felipe joona cwii
nquieendyena. Saa Herodes m'aaⁿ
ñ'eⁿ scuu' tyjeeⁿ. Herodías jndyu
yuscu'ñeeⁿ. Ndo' tyotso Juan
nnoom:
—'U ticatsa'ntjomna' na mañ'oom'
scuu' t'iu'.
Jnaaⁿ' ñ'oomwaa' na jeeⁿ ndya'
jndoo' yuscu Herodías Juan. Jo'
chii seincjoo'ñe yuscu'ñeeⁿ nnom
Herodes ndo' jom je' seiyoom'm,
sa'ntjoom na cala'tyeⁿna Juan, chii
catuee'na juu w'aancjo. Herodías
queeⁿ ts'oom Juan hasta l'ue
ts'oom na calacuee'na juu saa
tileicandaa. 20 Ee Herodes nquiaⁿ'aⁿ
juu. Sei'noo'o na tseixmaⁿ Juan
cantyja na maty'iomyana' ndo'
na jnda tqueⁿlju' Ty'oots'om
naquii' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ. Jo' chii
tyowañom'm juu cha ticats'aa
yuscu'ñeeⁿ nawi' ñ'eⁿñe. Ñequio na
xcwee' ts'oom tyoñeeⁿ ñ'oom na
tyoñe'quiaa tsaⁿ'ñeeⁿ saa tijndye
sei'noo'o ñ'oom na tyotseineiⁿ
Juan. 21 Saa tue'ntyjo xjeⁿ na
juu Herodías ljeiiⁿ chiuu ya na
nndaa nnts'aaⁿ. Ee tuee' xueechuu'
Herodes, tyola't'maaⁿ'ndyena jom.
Tquiaaⁿ nantquie na tcwa' nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye cantyja 'naaⁿ'aⁿ,
ñequio nn'aⁿ na cwitsa'ntjom
sondaro, ndo' ñequio nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye ts'ondaa
Galilea. 22 Quia jo' tjaquiee'
yuscundyua jnda Herodías
yuu cwicwa' naⁿ'ñeeⁿ, seijnom
jo ndaana. Jeeⁿ tjawee' ts'om
Herodes ndo' mati nn'aⁿ na

jla'jomndye ñ'eⁿñê. Tsoom nnom
yuscundyua'ñeeⁿ:
—Caⁿ' cantyjati na l'ue ts'om' noonⁿ,
ndo' ja nñequia.
23 Seityeⁿtyeeⁿ ñ'oom, tsoom:
—Meiⁿnquia na nlcaⁿ' noonⁿ,
nñequia hasta meiiⁿ xcwe cantyja
na matsa'ntjonⁿ.
24 Jlui' yuscu'ñeeⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ,
tax'eeⁿ nnom tsoñeeⁿ:
—Naⁿ, ¿ljo' nlcaaⁿ'a?
T'o tsaⁿ'ñeeⁿ nnom jnaaⁿ:
—Caⁿ' xqueⁿ Juan, tsaⁿ na
tyotseits'oomñe nn'aⁿ.
25 Mantyja seityuaaⁿ'aⁿ,
tjaquiee'nnaaⁿ'aⁿ na m'aaⁿ rey
Herodes, tsoom:
—Ja l'ue ts'ooⁿ na maje'ndyo
quiaa' nooⁿ cwii xio na njom xqueⁿ
Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ.
26 Na luaa' tso tsaⁿ'ñeeⁿ, jeeⁿ
seichjoo'na' ts'om Herodes. Saa nc'e
na jnda tqueⁿtyeeⁿ ñ'oom'm ñequio
na ndyecheⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye
ñ'eⁿñê, jo' chii tîcandaa' ts'oom
na nntseichueeⁿ'eⁿ ñ'oom.
27 Mantyja jñoom cwii sondaro
'naaⁿ'aⁿ, sa'ntjoom na cjaac'oom
tsaⁿ'ñeeⁿ xqueⁿ Juan. 28 Quia jo' tja
sondaro'ñeeⁿ w'aancjo, tjacatyjeeⁿ
xtyo' Juan. Jnda chii jndyoñ'oom
juuna' ts'om cwii xio. Tquiaaⁿ nnom
yuscu'ñeeⁿ ndo' juu tquiaa nnom
tsondyee.
29 Jnda na jndye nn'aⁿ na tyocañ'eeⁿ
ñ'eⁿ Juan, quia jo' ty'ec'omna sei'ts'o
'naaⁿ'aⁿ. Ty'ecat'iuuna jom.

Tquiaa Jesús na tcwa' 'om meiⁿ naⁿnom

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Nn'aⁿ na jñom Jesús ts'iaaⁿ
'naaⁿ'aⁿ tjomndyennda'na na m'aaⁿ.
Tyoluena nnoom cha'tso ts'iaaⁿ na
jnda ñel'ana ndo' cha'tso ñ'oom na
jnda ñet'mooⁿna. 31 Quia jo' tsoom
ndaana:
—Cjaaya, nntsaaya cwii joo
yuu na ñencjoo jo jndaa na
nnta'jndyaaya.
Ee yuu na tyom'aⁿna jndye ts'aⁿ,
nn'aⁿ na cwiquie ndo' nn'aⁿ na
cwi'oo, meiⁿ tileicju'naaⁿñena' na
nlcwa'na. 32 Jo' chii jlui'na na
ñenquieena ñ'eⁿ w'aandaa na 'oona
cwii joo yuu na tjaa'naⁿ nn'aⁿ. 33 Saa
jndye nn'aⁿ nty'iaatquia na cwi'oona
ndo' ta'jnaaⁿ' naⁿ'ñeeⁿ joona na
'oowinomna. Ndo' jla'tyuaa'ti
naⁿ'ñeeⁿ, jnaⁿna njoomna
ty'eca'na, ty'enquiandyena 'ndyoo
ndaaluee. Joona tquiejndyeena
yuu na wjaa Jesús ñequio nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. 34 Quia
jluee'eⁿ ts'om w'aandaa nty'iaaⁿ'aⁿ
na jeeⁿ jndye nn'aⁿ jnda tjomndye
jo' jo'. Ty'oom na jeeⁿ wi' ts'oom
naⁿ'ñeeⁿ ee cwe' m'aⁿtona
cha'cwijom cwii tmaaⁿ' canmaⁿ na
tjaa 'ñeeⁿ juu na ya nnteix'ee. Quia
jo' tooⁿ'oⁿ na jndye ñ'oom tyo'mooⁿ
ndaana. 35 Quia na jnda tmaaⁿ,
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê
ty'entyjaa'na jom, jluena nnoom:
—Je' jnda tmaaⁿ ndo' tjaa'naⁿ l'aa
meiⁿ rancho 'naaⁿ nn'aⁿ. 36 Cajñom'
naⁿm'aⁿ' na nnc'oona ranchoo nn'aⁿ
oo njoom nch'u na nndyoo' nndyoo'
cha jo' jo' nndaa nla'jndana na
nlcwa'na. Ee joona tjaa'naⁿ na
c'omna na nlcwa'na.
37 T'o Jesús ndaana, tsoom:
—'O quia'yo' na nlcwa'na.
Quia jo' jluena nnoom:
—¿Cwaaⁿ nndaa nleijndeii meiiⁿ
nntsalajndaayâ cha'na we siaⁿnto

s'om denario tyoo' na nñe'quiaayâ
na nlcwa' naⁿm'aⁿ'?
38 Tax'eeⁿ ndaa̱na, tsoom:
—¿Cwanti tyoo' cwileiñ'om'yo'?
Canty'ia'yo' cwanti na mawaa.
Jnda̱ na l'ueena, jluena nnoom:
—Ñe'om taⁿ' tyoo' ñ'eⁿ we catscaa
cwilein'o̱o̱ⁿyâ.
39 Quia jo' sa̱'ntjoom na cal'a
nn'aⁿ cwii cwii tmaaⁿ' ndo'
cwindyuaandyena nacjoo'
jnda̱ nch'u. 40 Nt'om naⁿ'ñeeⁿ
ty'emeindyuaandyena cwii siaⁿnto
na cwii cwii tmaaⁿ', ndo' nt'om
naⁿ'ñeeⁿ l'ana wen'aaⁿ nchoo' nqui
na cwii cwii tmaaⁿ' joona. 41 Jnda̱
na to'ñoom 'om taⁿ' tyoo' ñequio
we catscaa, quia jo' jlunda̱a̱ñê
cañoom'luee. Tquiaaⁿ na quianl'uaa'
Tsotyeeⁿ. Jnda̱ jo' tyjeeⁿ tyoo'ñeeⁿ,
tquiaaⁿ joona' nda̱a̱ nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê cha joona
nnt'oomna joona' nda̱a̱ nn'aⁿ na
meindyuaandye. Majo'ti s'aaⁿ ñ'eⁿ
we catscaa. 42 Tcwa' cha'tsondye
nn'aⁿ hasta tjacjoona. 43 Ndo' nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿñê jla'tjomna
ntaⁿ' ntyoo' ñ'eⁿ calcaa na 'ndiina'.
Too' canchoo'we tsquiee. 44 Ndo'
jndye nn'aⁿ na tcwa' ntyoo' na
tyot'oom naⁿ'ñeeⁿ. Tue'ntyjo̱ cha'na
'om meiⁿ na cwe' naⁿnom.

Tjacaa Jesús nnom ndaaluee

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Quia jo' mantyja jñom Jesús
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na
cuo̱na ts'om w'aandaa, c'ooñetina,
nncwit'ioo'na xndyaa' ndaaluee
na nlquiena tsjoom Betsaida. Jom
nljoo'ñetyeeⁿ yocheⁿ na majñoom
nn'aⁿ na jndyendye. 46 Ndo' jnda̱
na jñoom naⁿ'ñeeⁿ, tjawaaⁿ cwii
joo quii' jnda̱a̱ yuu na ñenqueⁿ na
nntseineiiⁿ nnom Tsotyeeⁿ. 47 Quia
na jnda̱ teinco̱o̱ⁿ', juu w'aandaa'ñeeⁿ
mam'aaⁿna' xcwe ts'om ndaaluee,
ndo' Jesús ñenqueⁿ cwii m'aaⁿ
tyuaatcwii. 48 Nty'iaaⁿ'aⁿ na jeeⁿ wi'
cwitjoom naⁿ'ñeeⁿ na ñjomndye
w'aandaa, ee matseilcwe'tya'
jndye juuna'. Jeeⁿ cwila'jnda̱na na
cwicantyjaandyena n'oom pala'
cwentaa' w'aandaa'ñeeⁿ. Cha'na
ñequiee na cwitsjoom jnaaⁿ tjacaⁿ
nnom ndaaluee. Tuee'cañoom na
m'aⁿna, ndoo' cwe' nncwinoom'm
joona. 49 Quia nty'iaana na
mawjaacaⁿ nnom ndaaluee,
jla'tiuuna jndii cwinty'iaana. Jndeii
tyola'xuaana. 50 Jeeⁿ ndya' tyuena
ee cha'tsondyena nty'iaana jom.
Mantyja t'maaⁿ joona, tsoom
nda̱a̱na:
—C'om'yo' na t'maⁿ n'om'yo'.
Mannco̱ luaa. Tilacatyuendyo'.
51 Quia jo' tuo̱o̱ⁿ ts'om w'aandaa
yuu na ñjomndyena, mana teicheⁿ
jndye. Jo' chii jeeⁿ seiñ'eeⁿ'ñena'
joona cantyja 'naaⁿ'aⁿ. 52 Ee
tila'no̱ⁿ'na cantyja 'naaⁿ' ts'iaaⁿ
t'maⁿ na s'aa Jesús ñequio ntyoo'
na tcwa' nn'aⁿ. Ndo' ndicwaⁿ
tileiqueⁿna cwenta 'ñeeⁿ cwiluiiñê.

Sein'maⁿ Jesús nn'aⁿwii ndyuaa Genesaret

(Mt. 14:34-36)

53 Quia na jnda̱ tei'xndyaandyena
ndaaluee, tquiena ndyuaa
Genesaret. Jo' jo' teicjoomna
w'aandaa 'ndyoo ndaaluee.
54 Quia jlui'na w'aandaa mañoom'
ta'jnaaⁿ' nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ Jesús.
55 Jla'tyuaa'na, ty'ena cha'waa
ndyuaa'ñeeⁿ, tyo'oochona nn'aⁿwii

cwe' ñ'eⁿ nduu meiⁿyuucheⁿ joo na
ndyena na mawee' Jesús. 56Ndo'
meiⁿyuucheⁿ na tueⁿ'eⁿ, meiiⁿ
njoom nch'u, meiiⁿ njoom t'maⁿ,
meiiⁿ jo ndo' jndaa, tyotsa'na
nn'aⁿwii ts'om nato. Ndo' joo
nn'aⁿwii'ñeeⁿ tyola'ty'oondyena
nnoom na ñnequiaaⁿ meiiⁿ cwe'
'ndyoo liaⁿ'aⁿ na ñne'quio'na. Ndo'
cha'tso nn'aⁿ na tye'nquio' 'ndyoo
liaⁿ'aⁿ n'maaⁿ.

Waa na mach'eena' na til'ueñe ts'aⁿ jo nnom Ty'oots'om

(Mt. 15:1-20)

7 Nn'aⁿ fariseos ñequio
nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés, jnaⁿna Jerusalén,
tquiena na m'aaⁿ Jesús. 2Ee
jnda tqueⁿna cwenta chiuu cwil'a
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na
cwicwa' na tyootjei'ljuu'ndyena
cha'xjeⁿ costumbre na waa ee
tyoondyuu'na cha'xjeⁿ nquiu
naⁿ'ñeeⁿ na macaⁿna'. Jo' chii
tyola'ncjoo'ndye naⁿ'ñeeⁿ nacjoona.
3Ee nn'aⁿ fariseos ñequio cha'tso
nn'aⁿ judíos, jeeⁿ cwiqueⁿndyena
na cwila'canda'na costumbre na
tqueⁿ nn'aⁿ na tyoluiitquiendye
ndaaa'na. Jo' chii mati ticwa'na
xeⁿ nchii na nndyuu'jndyeena
cha'xjeⁿ na matso costumbre'ñeeⁿ.
4Ndo' quia na cwinquiolcwee'na na
ty'ena ts'ua ticwa'na xeⁿ nchii na
cwiqueⁿlju'ndyejndyeena. Mati jndye
nt'omcheⁿ costumbre cwila'wena
na matseijndaa'ñena' chiuu waa
na nntmaaⁿ waso, ñequio caseito,
ñequio xjo casuela, ñequio jnduu.
5Quia jo' nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ
na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés,
ta'x'eena nnom Jesús, jluena:
—Nn'aⁿ na cwila'jomndye
ñ'eⁿndyu' ¿chiuu na ticala'canda'na
costumbre na tqueⁿ nn'aⁿ na
tyoluiitquiendye ndaaya na
cwicwa'na na ndicwaⁿ m'aⁿna na
tiqueⁿlju'ndyena?
6T'o Jesús ndaa'na, tsoom:
—'O nn'aⁿ na we waa
cwila'tiuu'yo', jeeⁿ teixcwe ñ'oom
tjei' profeta Isaías cantyja 'naⁿ'yo'
quia na seiljeiⁿ ñ'oom na matsona':
Naⁿm'aⁿ' ndoo' na jeeⁿ
cwila't'maaⁿ'ndyena ja,
saa t'maⁿ waa na tixcwee'
n'omna ñ'eⁿndyo.
7Cwe' ts'iaaⁿ'ndyo na
cwila't'maaⁿ'ndyena ja
ee cwit'mooⁿna ñ'oom na cwe'
cwiqueⁿ nn'aⁿ, tachii ñ'oomya.
8Ndo' tsoti Jesús ndaa'na:
—'O yacheⁿ cwi'ndye'yo' ñ'oom
na sa'ntjom Ty'oots'om ndo'
cwitsantyjo'yo'yo' costumbre na
cwe' nn'aⁿ tqueⁿ. Joo costumbre'ñeeⁿ
cwit'mooⁿna' chiuu waa na nntmaaⁿ
caseito, ñequio waso, ndo' jndye
nt'omcheⁿ ñ'oom na laa'ti' macaⁿna'
na calacanda'yo'.
9Ndo' tsotyeeⁿ ndaa naⁿ'ñeeⁿ:
—'O jeeⁿ cwil'a'yo' na til'ue
ljeii na sa'ntjom Ty'oots'om, cha
nndaa nntsantyjo'yo' costumbre na
cwil'uee'ndyo' ncjo'yo'. 10Ee matso
Moisés: "Catseit'maaⁿ'ndyu' tsotye'
ñ'eⁿ tso'ndyo'", ndo' mati matsoom:
"'Ñeeⁿ juu na matso ñ'oomwi' nacjoo'
tsotye oo tsondyee, cala'cuee' nn'aⁿ
juu." 11Saa 'o cwindu'yo' wanaaⁿ
na nntso ts'aⁿ nnom tsotyeeⁿ oo
tsoñeeⁿ: "Catseit'maⁿ ts'om'
taxocandaa nnteijndeiya 'u 'naⁿ na
tjoondyu' ee cha'tso 'naⁿya na niom
la'xmaⁿna' Corbán." (Ñ'oomwaa'

ma'mo̱ⁿna' na cha'tso 'naaⁿ'
ts'aⁿ jnda̱ tqueeⁿ joona' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om). 12 Ndo' quia na luaa'
cwindu'yo' cwil'a'yo'yo' na tacaⁿna'
na cateijndeii ts'aⁿ tsotyeeⁿ oo
tsoñeeⁿ. 13 Ndo' laa'ti' cwil'a'yo' na
til'ue ñ'oom na tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om ee
cwilacanda̱'yo' costumbre na tqueⁿ
nn'aⁿ. Mati jndye nt'omcheⁿ nnom
na cwil'a'yo' cha'na nmeiⁿ'.
14 Cwiicheⁿ cwii ndii' t'maⁿ Jesús
nn'aⁿ na jndyendye na m'aaⁿ, tsoom
nda̱a̱na:
—Candye'yo' cha'tsondyo' ndo'
cala'no̱ⁿ'yo': 15 Tjaa'naⁿ cwii
nantquie na macwa' ts'aⁿ na
nnts'aana' na til'ueñê jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Sa̱a̱ ñ'oom na cwinaaⁿ'
naquii' ts'oom nl'ana' na til'ueñê.
16 'Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om
lua'qui na nndii, candii.
17 Quia jo' 'ndii Jesús nn'aⁿ na
jndyendye, tjaqueⁿ'eⁿ quii' w'aa.
Ndo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê
ta'x'eendyena cantyja 'naaⁿ' ñ'oom
tjañoom' na seineiiⁿ. 18 Quia jo'
tsoom nda̱a̱na:
—¿Aa maxjeⁿ mati 'o tila'no̱ⁿ'yo'?
¿Aa tiqueⁿ'yo' cwenta na tjaa'naⁿ
cwii nnom nantquie na cwicwa'
nn'aⁿ na juuna' nnts'aana' na
til'ueñe ts'aⁿ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om?
19 Ee nchii naquii' ts'om ts'aⁿ
nncuee'na'. Maxjeⁿ ts'om tsiaⁿ'aⁿ
nncuee'na', jnda̱ chii nntei'eⁿ
juuna'.
Luaa' tsoom na ma'mo̱o̱ⁿ na ya
nlcwa' ts'aⁿ cha'tso nnom nantquie.
20 Jnda̱ chii tsoom nda̱a̱na:
—Joo na cwinaaⁿ' naquii' ts'om
ts'aⁿ cwil'ana' na til'ueñê jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. 21 Ee cantyjati na
tseixmaⁿ naquii' ts'om ts'aⁿ jo' na
cwiwitquioo' natia na matseitiuu
cha'na cwe' nnc'oomya ts'aⁿ ñ'eⁿ
x'iaaⁿ'aⁿ, oo ñ'eⁿ sculjaa', cha'na
nntseicuee' ts'aⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, 22 cha'na
nnch'uee ts'aⁿ, cha'na nntseiqueeⁿ
ts'om ts'aⁿ 'naaⁿ' x'iaaⁿ'aⁿ, cha'na
nnc'oom ts'aⁿ na wi'ñe, cha'na cwe'
ñequiu'nn'aⁿ ts'aⁿ, cha'na meiⁿ cwe'
tajnaaⁿ'to ts'aⁿ, cha'na nntseita̱a̱'
ts'om ts'aⁿ, cha'na nntio'ñ'oom
ts'aⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, cha'na nntseis'añe
oo nntseiscuñe ts'aⁿ, oo cha'na
nntseintjeiⁿñe cheⁿnquii ts'aⁿ.
23 Cha'tso natiameiⁿ' cwinaaⁿ'na'
naquii' ts'om ts'aⁿ ndo' joona'
cwil'ana' na tjaa yuu l'ueñe jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om.

Cwii yuscu na seiyu' ñequio Jesús

(Mt. 15:21-28)

24 Jlui' Jesús jo' jo', tjaaⁿ ndyuaa
Tiro ñ'eⁿ Sidón. Jo' tjaqueⁿ'eⁿ quii'
w'aa ee tical'ue ts'oom na nndye
nn'aⁿ na jo' m'aaⁿ. Sa̱a̱ tîcanda̱a̱
nncwanty'ioom. 25 Mañoom'
jndii cwii yuscu na jo' m'aaⁿ.
Tyje'cañoom jo' jo' ndo' tco' xtye jo
nnom Jesús. Ee m'aaⁿ yuscuchjoo
jnda yuscu'ñeeⁿ na maleiñ'oom
jndyetia. 26 Ndo' jom nchii ts'aⁿ
judío. Jom ts'aⁿ sirofenicia. S'aa
ty'oo nnom Jesús na cwji' tsaⁿ'ñeeⁿ
jndyetia naquii' ts'om yuscuchjoo
jnaaⁿ. 27 Sa̱a̱ tso Jesús nnoom:
—Matsona' na nlcwa'jndyee
yocanch'u, ee ticaty'iomna'
na nntjeii'a na cwicwa'na na
nñe'quiaayo̱o̱ joona' nda̱a̱ calue'
nch'u.
28 Yuscu'ñeeⁿ t'o̱o̱ⁿ nnom Jesús.
Tsoom:
—Jeeⁿ mayuu', 'u Ta, sa̱a̱ canty'ia',
calue' nch'u ndya' cwicwa'yo' meiiⁿ

cwe' nacajndaa na cwiquiaa nacjee'
meinsa na jla'quiaa yocanch'u.
29 Quia jo' tso Jesús nnom
yuscu'ñeen:
—Jeen majo'ndyo ñ'oom na tsu'. Ya
xen wja'to' wa'. Jnda jlui' jndyetia
naquii' ts'om yuscuchjoo jnda'.
30 Tja tsan'ñeen ndo' quia na
tuen'en wan'an, ljeiin na mawaachen
yuscuchjoo cjoo' jnduu. Mayuu' na
jnda jlui' jndyetia naquii' ts'om.

Sein'man Jesús cwii ts'an
na tileicatseinein

31 Tjalcwe' Jesús na ñet'oom jo' jo'.
Tjawinoom ndyuaa Tiro, ndo' ndyuaa
Sidón ñequio ndyuaa jo ndo' njoom
Decápolis. Tuen'en ndaaluee chjoo
ts'ondaa Galilea. 32 Ndo' tquioñ'om
nn'an cwii ts'an na cantaa' ndo'
canchee'ñe. L'ana ty'oo nnom Jesús
na catioom ts'oon nacjoo' tsan'ñeen.
33 Quia jo' tjei'ñoon tsan'ñeen quii'ntaan
nan'ñeen, ty'ena yuu na ñe'wendyena.
Tjaa'ñê ndaal'oon n'om lua'qui
tsan'ñeen, seicanan'an nomts'oon ñ'en
ndaajnaan'an, quia jo' tyenquioom'm
nomtsaa tsan'ñeen. 34 Jnda jo'
nty'iaan'an cañoom'luee, ndo' tcom
ts'oom na jnda ntyjeen, tsoom:
—Efata. (Ñ'oomwaa' matsona':
Catseicanaañena'.)
35 Mantyja jnaan n'om lua'qui
tsan'ñeen ndo' mati x'ee tsaa. Ndo'
mana jnana' na ya matseineiin.
36 Quia jo' seicu' Jesús ndyuee
nan'ñeen na ticaluena nnom
meincwii ts'an cantyja na tuii. Saa
meiin na ñenquii'chen tyotsoom
ndaana na ticaluena, joona yachen
jndyeti tyola'neinna ndaa nc'iaana.
37 Ndo' jeen tjawee' n'om nan'ñeen,
tyola'neinna, tyoluena:
—Jesús jeen ya mach'een ee
nn'an na cantaa, mach'een na
ya cwindyena. Ndo' nn'an na
tileicala'nein mach'een na ya
cwilaneinna.

Tquiaa Jesús na tcwa' ñequiee meinn'an

(Mt. 15:32-39)

8 Joo ncuee'ñeen tjomndyennda'
cwii tmaan' nn'an na
jndyendye. Ndo' tjaa'nan na
cwileiñ'om nan'ñeen na nlcwa'na.
Jo' chii t'man Jesús nn'an na
cwila'jomndye ñ'enñê, tsoom
ndaana:
2 —Wi' ts'oonya tmaan' nn'anm'an',
ee je' jnda ndyee xuee na m'anna
ñ'enndyo ndo' tatjaa'nan ljo' cwii
cwileiñ'omna na nlcwa'na. 3 Ndo'
xen njñoonya joona na c'oolcwee'na
l'aana na ñe'jndo'na, quia jo' nato
m'anna nntycwii na jndeii' n'omna
ee ñ'een nt'omndye joona na tquia
jnana.
4 Quia jo' nn'an na cwila'jomndye
ñ'enñê jluena nnoom:
—Tjaa'nan chiuu ya na nnts'aa ts'an
na nñequiaan na nlcwa' nanm'an' na
jndyendyena, ee ljoo na m'aanya jo
jndaa.
5 Tax'eeñê ndaana:
—¿Cwanti tyoo' cwilei'ñ'om'yo'?
T'oona, jluena:
—Ntquiee' tan' tyoo'.
6 Quia jo' sa'ntjoom na
c'oocwindyuaandye nn'an
nomtyuaa. To'ñoom ntquiee' tan'
tyoo'ñeen, tquiaan na quianl'uaa'
Ty'oots'om, jnda jo' tyjeen joona'.
Tquiaan joona' ndaa nn'an na
cwila'jomndye ñ'enñê ndo' joona
tquiana joona' ndaa nn'an. 7 Mati

cwileiñ'omna cwantindyo
calcaa nch'u. Jndạ na tquiaa^{n} na
quianl'uaa' Ty'ọọts'om, tsoom
na quiana jooyo' ndạạ nn'a^{n}.
8 Ndo' cha'tsondye na^{n}'ñee^{n} tcwa'
tjacjoona. Too' ntquiee' tsquiee na
jla'tjomna nta^{n}' ntyoo' ñequio nta^{n}'
calcaa na 'ndiina'. 9 Ndo' joo nn'a^{n}
na tcwa' jo' tuee' cha'na ñequiee
mei^{n} joona. Quia jo' t'ma^{n} Jesús
na^{n}'ñee^{n} na c'ootona. 10 Jndạ chii
tuọọ^{n} ts'om w'aandaa ñ'e^{n} nn'a^{n}
na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê. Ty'ena
ndyuaa Dalmanuta.

Nn'a^{n} fariseos cwita^{n}na cwii 'naa^{n} na nnty'iaana

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 Tquie'cañom nn'a^{n} fariseos
na m'aa^{n} Jesús, tọ'na na
cwila'ncjoo'ndyena ñ'e^{n}ñê. Ndo'
cha na nlque^{n}na xje^{n} jom, ta^{n}na
na ca'mọọ^{n} ndạạna cwii 'naa^{n} na
nna^{n}na' na m'aa^{n} Ty'ọọts'om.
12 Jesús jee^{n} tcom ts'oom na chjoo'
ts'oom, tsoom:
—Na^{n}m'a^{n}' cwita^{n}na cwii 'naa^{n} na
nnty'iaana na nna^{n}na' cañoom'luee.
Ñ'oom na mayuu'che^{n} matsjọọ
ndạạ'yo', maxje^{n} xonquia na
nnty'iaana mei^{n}cwii 'naa^{n} meii^{n} na
cwita^{n}na.
13 Quia jo' tjaa^{n}. 'Ñee^{n} na^{n}'ñee^{n}.
Tuọnnaa^{n}'a^{n} ts'om w'aandaa,
teixndyaañê cwiiche^{n} nantyja
ñequio nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n}ñê.

Ndaaljo' na la'xma^{n} nn'a^{n} fariseos

(Mt. 16:5-12)

14 Ndo' nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n} Jesús ñecwii ta^{n}' tyoo'
cwileiñ'omtina ts'om w'aandaa
ee tsuu' n'omna na nnc'ooñ'omna
na nlcwa'na. 15 Quia jo' seijnọọ^{n}'ọ^{n}
n'omna na ticjaañ'oomna' joona
cantyja 'naa^{n} ñ'oom na cwit'mọọ^{n}
nn'a^{n} fariseos. Ndo' seijoom'ñê
ñ'oom'ñee^{n} ñequio ndaaljo' na
cwiluii tyoo'. Tsoom ndạạna:
—C'om'c'eendyo' na cal'a'yo'
cwenta cantyja 'naa^{n}' tyoo' 'naa^{n}
nn'a^{n} fariseos ñequio Herodes ee
ndaaljo' 'naa^{n}na tis'a laxma^{n}na'.
16 Quia jo' nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n} Jesús tọ'na na cwilanei^{n}na ndạạ
nc'iaana cantyja 'naa^{n}' ñ'oomwaa'.
Jluena:
—Luaa' matsoom cwe' ee tjaa'na^{n}
tyoo' tquiochọọya.
17 Sei'nọ^{n}' Jesús na ljo'
cwila'tiuuna. Tsoom ndạạna:
—¿Chiuu na jee^{n} matseiñ'ee^{n}'ñena'
'o cwe' jnaa^{n}' na tjaa'na^{n} tyoo'
tquiocho'yo'? ¿Aa maxje^{n} ndicwa^{n}
ticala'nọ^{n}'yo' ndo' na tileicjọ ñ'oom
naquii' n'om'yo'? ¿Aa maxje^{n}
tileique^{n}'yo' cwenta? 18 'O na
niom n'omndạạ'yo', ¿aa maxje^{n}
ticajndo'yo'? Ndo' 'o na niom
lue' n'om lua'qui'yo', ¿aa maxje^{n}
ticandye'yo'? ¿Aa tacjaanjoom'
n'om'yo' ljo' s'aaya quia na
seitjọọna' na nlcwa' nn'a^{n}? 19 Quia
na tyjạya 'om ta^{n}' tyoo' na tcwa'
'om mei^{n} nn'a^{n}, ¿cwanti lquiee na
ñjom tyoo' 'ndiina' na jla'we'yo'?
T'ọọna, jluena nnoom:
—Canchoo'we lquiee 'ndiina'.
20 —Ndo' cwiiche^{n} cwii ndii' quia
na tyjạya ntquiee' ta^{n}' tyoo' na tcwa'
ñequiee mei^{n} nn'a^{n}, ¿cwanti lquiee
na 'ndiina'?
Joona t'ọọna nnoom, jluena:
—Ntquiee' 'ndiina'.
21 Quia jo' matsoom ndạạna:

—¿Aa maxjeⁿ hasta je'
ticala'nōⁿ'yo'?

Sein'maⁿ Jesús cwii tsaⁿnchjaaⁿ' tsjoom Betsaida

22 Quia na jndā tquiena tsjoom
Betsaida tquioñ'om nn'aⁿ cwii
tsaⁿnchjaaⁿ' na m'aaⁿ Jesús.
Tyol'ana ty'oo na catioyaaⁿ ts'ōōⁿ
nacjoo' tsaⁿ'ñeeⁿ na catsein'maaⁿ
juu. 23 Quia jo' t'ueeⁿ ts'ō
tsaⁿnchjaaⁿ'. Tjañ'oom juu nnom
tsjoom. Ty'oomñê ndaajnaaⁿ'aⁿ
lua'nnom ndo' tyenquioom'm
lua'nnom tsaⁿ'ñeeⁿ, jndā chii tax'eeⁿ
nnom, tsoom:
—¿Aa waa ljo' manty'ia'?
24 Sein'meiiⁿ' tsaⁿnchjaaⁿ'ñeeⁿ
lua'nnoom, tsoom:
—Manty'ia nn'aⁿ ndoo' ntyjii
cha'cwijom n'oom joona, sāā
cwi'ooca'na.
25 Cwiicheⁿ cwii ndii' tionnda'
Jesús l'ōōⁿ cjoo' lua'nnom tsaⁿ'ñeeⁿ.
Quia jo' nquiee nty'iaa' tsaⁿnchjaaⁿ'
ndo' mana n'maaⁿ, xueeya
nty'iaaⁿ'aⁿ. 26 Jndā chii jñom Jesús
jom. Tso nnoom:
—Cja'to', cja'ndye'yu' wa'.
Ticwinoom' quii' tsjoom, meiⁿ tintsu'
nnom meiⁿcwii ts'aⁿ chiuu tuii.

Macwji'yuu'ñe Pedro na Jesús cwiluiiñê Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Jndā chii jlui' Jesús tsjoom
Betsaida ñequio nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Ty'ena njoom
nch'u ndyuaa tsjoom Cesarea Filipo.
Ndo' xcwe na ñjomndyena nato,
tax'eeⁿ ndāāna, tsoom:
—¿'Ñeeⁿ cwilue nn'aⁿ na
cwiluiindyō?
28 Naⁿ'ñeeⁿ t'ōōna, jluena:
—Nt'om nn'aⁿ cwilue na 'u Juan,
ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ.
Ndo' nt'omcheⁿ cwilue Elías 'u. Sāā
nt'omcheⁿ cwilue na 'u cwii profeta
na jndā wando'xco'.
29 Quia jo' tax'eennaaⁿ'aⁿ
ndyueena, tsoom:
—Ndo' 'o je', ¿'ñeeⁿ juu cwindu'yo'
na cwiluiindyō?
T'ō Pedro, tso:
—'U maxjeⁿ nquii Cristo
cwiluiindyu'.
30 Jesús ñecwii ñ'oom sā'ntjoom
na ticaluena nnom meiⁿcwii ts'aⁿ na
cwiluiiñê na ljo'.

Matseicandii Jesús cantyja na nncueeⁿ'eⁿ

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Quia jo' tōōⁿ'ōⁿ na tyo'mōōⁿ
ndāāna cantyja 'naaⁿ' nqueⁿ na
cwiluiiñê ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee.
Tsoom jndye nawi' tseixmaaⁿ
na catjoom. Ndo' tyo'mōōⁿ na
xocato'ñoom nn'aⁿ judíos na
cwiluiitquiendye jom, meiⁿ ntyee
na cwiluiitquiendye, meiⁿ nn'aⁿ na
cwit'mōōⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés.
Maxjeⁿ nla'cuee'na jom sāā xuee
jndā ndyee, nncwando'nnaaⁿ'aⁿ
na nncueeⁿ'eⁿ. 32 Ndyeyu seineiiⁿ
ñ'oommeiⁿ' ndāāna. Ndo' Pedro
tjañ'oom Jesús cwii ntyja. Tōōⁿ'ōⁿ na
matseitiaaⁿ'aⁿ juu na nmeiⁿ' matso
na nluii. 33 Teiqueⁿ Jesús, nty'iaaⁿ'aⁿ
ndāā nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê.
Seitiaaⁿ'aⁿ Pedro, tsoom:
—Quindyōō' nacañomya 'u na
matseijomndyu' ñ'eⁿ Satanás. Ee
ñ'oom na matsei'tiuu' jnaⁿna' cwe'
cantyja na cwila'tiuu nn'aⁿ, nchii
cantyja na l'ue ts'om Ty'ōōts'om.

34 Quia jo' t'maaⁿ cwii tmaaⁿ'
nn'aⁿ yuu na m'aaⁿ ñequio nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tsoom
ndaa̱na:
—Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na l'ue
ts'om na nncw'aa'ñe ja, cwji'ñê
cantyja na matseitiuu nqueⁿ. Caljoya
ts'oom nawi' na matjoom, meiiⁿ
cueeⁿ'eⁿ. Ndo' candyontyjoo̱ⁿ cantyja
na mats'aa. 35 Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na mañequiaaⁿñe na catjom
ljo' na nntjom ee na m'aaⁿ cantyja
'naⁿya ñequio ñ'oom naya, juu
tsaⁿ'ñeeⁿ nlui'n'maaⁿñê. Ndo'
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mal'uee'ñe
cheⁿnquii chiuu nlui'n'maaⁿñe,
majo'to jo' nntsuuñe. 36 Meiiⁿ
cha'waa tsjoomnancue cuaana'
cwentaa' ts'aⁿ, saa̱ ¿yuu waa na
mateijndeiina' juu ee xoc'o̱na' ñ'eⁿñê
na ticatsuuñe añmaaⁿ'aⁿ? 37 ¿Aa
nndaa̱ nnts'aa ts'aⁿ na nnjoml'ua
na nlui'n'maaⁿñe añmaaⁿ'aⁿ? Cwaaⁿ
nndaa̱. 38 Tiempo je' laxmaⁿ nn'aⁿ na
ticala'yu'ya n'omna ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om
ndo' la'xmaⁿna jnaⁿ, xeⁿ jnaaⁿna ja
ñequio ñ'oom naya na mañequia,
mati ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee, quia na nndyo̱nnda'a
ñequio na matseit'maaⁿ'ñena' Tsotya̱
ñequio ángeles na lju' n'om, nnc'o̱o̱ⁿ
na jnaaⁿ'a naⁿ'ñeeⁿ.

9 Mati tso Jesús ndaa̱na:
—Mayuu'cheⁿ nndye'yo'
nntsjo̱o̱, m'aⁿ nn'aⁿ ñjaaⁿ na xocwjena
hasta xeⁿ jnda̱ nty'iaandaa̱na na
mats̱a'ntjom Ty'o̱o̱ts'om ñequio
cha'tso najnda̱ na matseixmaaⁿ.

Seichuii'na' Jesús

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Jnda̱ na teinom yom xuee,
tjañ'oom Jesús Pedro ñ'eⁿ Jacobo
ñ'eⁿ Juan. Ty'ena cwii sjo̱ nandye
yuu na ñenquieena. Ndo' jo' jo'
seichuii'na' jom jo ndaa̱na. 3 S'aana'
na caxuee liaⁿ'aⁿ, canchii'tina'
cha'na tsaaⁿ. Meiⁿ tjaa'naⁿ cwii
ts'aⁿ na nndaa̱ mmaⁿ cwii liaa na
nleicanchii'ti juuna' cha'na liaⁿ'aⁿ.
4 Ndo' xjeⁿ'ñeeⁿ teitquioo'ñe Elías
ñ'eⁿ Moisés na cwila'neiⁿna ñ'eⁿ
Jesús. 5 Quia jo' tso Pedro nnom
Jesús:
—Jeeⁿ ndya' ya na m'aaⁿya ñjaaⁿ.
Cwa, nl'aayâ ndyee xquie' ncwaⁿ'.
Cwii cwenta' nncu', cwii cwentaa'
Moisés, ndo' cwii cwentaa' Elías.
6 Ñ'oommeiⁿ' tsoyom cwe' nc'e na
seiñ'eeⁿ'ñ'eⁿna' jom ee na jeeⁿ ndya'
cwicatyuena. 7 Quia jo' jndyocue
cwii nchquiu na seincwaaⁿ'ñena'
nacjoona. Ndo' teic'uaa na seineiⁿ
Ty'o̱o̱ts'om naquii' nchquiu'ñeeⁿ,
tsoom:
—Luaañe Jndaaya na jeeⁿ candya'
ts'o̱o̱ⁿya. Candye'yo' ñ'oom na
matseineiiⁿ.
8 Mats'iaa jo' quia
jleity'iomndaa̱na, jliuna cwa
tac'oomñe Elías ñ'eⁿ Moisés
ñ'eⁿndyena. Macanda̱ ñenquii Jesús
cwim'aaⁿ.
9 Yocheⁿ na cwinquiocuena
sjo̱'ñeeⁿ, sa̱'ntjom Jesús na meiⁿcwii
ñ'oom ticaluena ndaa̱ nn'aⁿ chiuu
waa na nty'iaana na seichuii'na' jom.
Ñequii'cheⁿ na nla'neiⁿna ñ'oomwaa'
quia jnda̱ mawando'xcoom xeⁿ
jnda̱ jla'cuee' nn'aⁿ jom. 10 Ndo'
tyola'wena ñ'oom'ñeeⁿ ñequio na
jeeⁿ xcwee' n'omna. Tyota'x'eendye
cheⁿnquieena ndaa̱na ljo'
ñecatso ñ'oom na tsoom na quia
nncwando'xcoom na nncueeⁿ'eⁿ.
11 Quia jo' jluena nnoom:

—Nquiee nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii
na tqueⁿ Moisés cwilue macaⁿna' na
Elías nndyojñeeⁿ.
—¿Chiuu na luaa' cwilue naⁿ'ñeeⁿ?
12 Ndo' t'o̱ Jesús nda̱a̱na tsoom:
—Mayuu' na ncwjee'jndyee
Elías na nntseijndaa'ñê cha'tso.
Sa̱a̱ ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee, ¿chiuu waa na matso
ljeii 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om cantyja
'naⁿya? Matsona' na jndye nawi'
catjo̱ⁿ ndo' nnc'om nn'aⁿ na ticuee'
n'omna ja. 13 Sa̱a̱ matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo'
na nquii na cwiluiiñe Elías, jnda̱
tyjeeⁿ'eⁿ, ndo' tyol'a nn'aⁿ cha'xjeⁿ
na l'ue n'omna ñ'eⁿñê ee luaa'
matso ljeii 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om na
tseixmaaⁿ na catjoom.

Sein'maⁿ Jesús cwii tyochjoo
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

14 Jnda̱ na tquiennda'na yuu
ljoo'ndye nt'omcheⁿ nc'iaana, quia
jo' nty'iaana na jnda̱ tquie'cañom
cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ na jndyendye
nacañoom naⁿ'ñeeⁿ. Ñ'eeⁿ nn'aⁿ na
cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés,
na cwila'ñ'eeⁿ' ndyueena ñ'eⁿ
naⁿ'ñeeⁿ. 15 Ndo' nn'aⁿ tmaaⁿ'ñeeⁿ
quia na nty'iaana jom, t'omna na
jeeⁿ tjawee' n'omna. Jla'tyuaa'na,
ty'ecatjomndyena jom. Tquiana na
xmaⁿñê. 16 Quia jo' tax'eeⁿ nda̱a̱na,
tsoom:
—¿Ljo' ñ'oom na jeeⁿ cwilañ'eeⁿ'
ndyuee'yo'?
17 Cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ naquii'
tmaaⁿ' naⁿ'ñeeⁿ, t'o̱o̱ⁿ. Tsoom:
—Maestro, jndyo̱ñ'o̱ⁿya
ti'jndaaya ñjaaⁿ, ee maleiñ'oom
jndyetia jom ndo' mach'ee na
tileicatseineiiⁿ. 18 Ndo' meiⁿyuucheⁿ
na m'aaⁿñê quia jnda̱ jnaⁿna'
maxjeⁿ matseiquioo jndyetia jom
nomtyuaa. Cwilui' chom' 'ñom,
mati manqueeⁿ ndei'n'oom, ndo'
cwileiquiiñê. Ma'ndiina' jom na
tajneiⁿ. Ndo' jnda̱ s'aa ty'oo nda̱a̱
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu'
na catjeii'na jndyetia'ñeeⁿ, sa̱a̱
tîcanda̱a̱ l'ana.
19 Quia jo' tso Jesús:
—'O nn'aⁿ na ticala'yu'ya'
n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, ¿cwanti
yo macaⁿna' na cwii nljoo'ndyo̱
ñ'eⁿndyo' na m'mo̱o̱ⁿtya̱ nda̱a̱'yo'?
¿Cwanti xuee cwii nnda̱a̱ nntseiquii
ts'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿndyo'? Quio'ñ'om'yo'
tyochjoom'aaⁿ' ñjaaⁿñe.
20 Quia jo' tquioñ'omna tyochjoo
na m'aaⁿ Jesús. Ndo' quia
nty'iaa' jndyetia Jesús, s'aana' na
tyocoñoomñena' tyochjoo'ñeeⁿ.
Tiooñê nomtyuaa, tyotseicantyeeⁿñê
ndo' tyocalui' chom' 'ñom. 21 Ta'x'ee
Jesús nnom tsotye tyochjoo, tsoom:
—¿Cwanti xuee na luaa' matjoom?
T'o̱ tsotyeeⁿ, tso:
—Xjeⁿ na cachjooñêcheⁿ jnaⁿna'.
22 Ndo' teijndye ndii' matseiquioona'
jom quii' chom ndo' quii' ndaa,
cha cueeⁿ'eⁿ. Jo' chii c'oom' na wi'
ts'om' ñ'eⁿndyô xeⁿ waa na nnda̱a̱
nntsa', cateijndei' jâ.
23 Tso Jesús nnom:
—Matsu' xeⁿ nnda̱a̱ nts'aa. Cha'tso
nnda̱a̱ nluii quia na matseiyu' ts'aⁿ
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
24 Quia jo' jndeii seineiⁿ tsotye
tyochjoo, tso:
—Ja matseiyu'a. Cateijndei' ja na
nntseiyu'yatya̱.
25 Quia na nty'iaa' Jesús na
ntyjantyja jaawijndyendye nn'aⁿ
nacañom'm, quia jo' seitiaaⁿ'aⁿ
jndyetia'ñeeⁿ, tsoom:

—'U jndyetia na mache' na cantaa nn'aⁿ ndo' na tileicala'neiⁿna, matsa̱'ntjo̱ⁿ na calui' ndo' tajom nncja'quie'nnda' naquii' ts'om tyochjoom'aaⁿ'.
26 Quia jo' jndeii seixuaa jndyetia. S'aaⁿ na jeeⁿ tyoco'ñoomñena' tyochjoo, mana jlueeⁿ'eⁿ. 'Ndiina' juu cha'cwijom ts'oo. Jo' chii majndyeti nn'aⁿ jluena na jnda̱ tue' tyochjoo. 27 Sa̱a̱ Jesús t'ueeⁿ ts'o̱ tyochjoo'ñeeⁿ, seiweeⁿ juu. Mañoom' teintyjee'.
28 Jnda̱ jo' tjaquiee' Jesús quii' w'aa. Tju'na' na ñenqueⁿ ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Ndo' ta'x'eena ñ'oom'ñeeⁿ 'ñom, jluena:
—¿Chiuu waayuu na jâ tîcanda̱a̱ nntjeii'â jndyetiam'aaⁿ'?
29 Quia jo' tsoom nda̱a̱na:
—Cha'na jndyetiam'aⁿ', tjaa'naⁿ 'neeⁿ nnda̱a̱ nncwji' joona xeⁿ nchii na nntseineiⁿ ts'aⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om ndo' na nntseicwejndo'ñe.

Matseicandiinnda' Jesús na nncueeⁿ'eⁿ

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Jnda̱ na jlui' Jesús jo' jo' ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ty'ena, teinomna ts'o̱ndaa Galilea. Sa̱a̱ tical'ue ts'oom na nliu nn'aⁿ na jo' wjaⁿ. 31 Ee ma'mo̱o̱ⁿ chiuu waa na nntjoom na cwiluiiñê ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na ñnequiaa ts'aⁿ cwenta jom luee nn'aⁿ ndo' nla'cuee' jom sa̱a̱ xeⁿ jnda̱ ndyee xuee na tueeⁿ'eⁿ maxjeⁿ nncwando'xcoom. 32 Sa̱a̱ joona ticala'no̱ⁿ'na ñ'oom na tsoom ndo' nquiaana na nnta'x'eena nnoom ljo' ñe'ca'mo̱ⁿna'.

¿'Ñeeⁿ na t'maⁿti cwiluiiñe?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Tquiena Capernaum. Ndo' quia na jnda̱ mam'aⁿna quii' w'aa, quia jo' tax'eeⁿ nda̱a̱na, tsoom:
—¿Cwaaⁿ ñ'oom ñejla'ncjoo'ndyo' nda̱a̱ ntyjee'yo' xjeⁿ na ñetquio̱o̱ya nato?
34 Sa̱a̱ joona yacheⁿ jla'cheⁿna, ee mayuu' xjeⁿ na ñeñjomndyena nato tyola'ncjoo'ndyena 'ñeeⁿ cwii joona t'maⁿti cwiluiiñe. 35 Jnda̱ na tjacjoo Jesús, tqueeⁿ'ñê canchoo'wendye joona na c'oontyjaa'tina. Tsoom nda̱a̱na:
—'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na maqueⁿ ts'om na nlco'nnomna' juu jo nda̱a̱'yo', tsaⁿ'ñeeⁿ matsona' na cju'ñecjeeⁿ ndo' candi'ntjoom nda̱a̱ cha'tso nc'iaaⁿ'aⁿ.
36 Quia jo' t'ueeⁿ cwii tyochjoo, tcoom'm juu xcwe quii'ntaaⁿna. Jnda̱ chii ty'oom juu ndo' tsoom nda̱a̱na:
37 —Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na maco'ñom cwii yucachjoo ñequio xueya cha'na yucachjoom'aaⁿ, ja maco'ñom tsaⁿ'ñeeⁿ. Ndo' ts'aⁿ na maco'ñom ja, nchii macanda̱ ñenncо̱ maco'ñom. Mati maco'ñom nqueⁿ na jñoom ja.

Ts'aⁿ na m'aaⁿ cantyja 'naaⁿ' Jesús

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

38 Tso Juan nnom Jesús:
—Maestro, nty'iaayâ cwii ts'aⁿ na macwji' jndyetia naquii' n'om nn'aⁿ ñequio xue'. Juu tsaⁿ'ñeeⁿ tyootseijomñê ñ'eⁿndyo̱ jaa. Jo' chii jla'tsaaⁿ'ndyô jom.
39 Sa̱a̱ tso Jesús nda̱a̱na:
—Tala'tsaaⁿ'ndyo' jom ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mach'ee

ts'iaa^{n} t'ma^{n} ñequio xueya,
xocats'aana' na ndąnquia nntso
cwii ñ'oom wi' nacjoya. 40 Ee ts'a^{n}
na tic'oom nacjoya, cwiluiiñe ts'a^{n}
na m'aa^{n} cantyja 'na^{n}ya. 41 Ndo'
mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na nñequiaa
mei^{n} ñechjoowi' ndaatioo na
nncwe'yo' nc'e na cwilaxma^{n}'yo'
cantyja 'na^{n} nncǫ na cwiluiindyǫ
Cristo, mayuu'che^{n} waa naya 'naa^{n}'
tsa^{n}'ñee^{n}.

Quąą^{n}ya cwenta na tical'aya natia

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 ’Mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
nts'aa na catseitjǫǫñe cwii ts'a^{n}
na cachjoo matseiyu' ñ'e^{n}ndyǫ,
juu tsa^{n}'ñee^{n} yati xe^{n} cwitye^{n}
cwii tsjǫ'suu xtyoom'm, ndo'
catuee' nn'a^{n} jom ts'om ndaaluee.
43 Xe^{n} na wjaañ'oomna' 'u na
matsei'tjǫǫndyu' nnom Ty'ǫǫts'om
jnaa^{n}' cwii ts'ǫ', catsa' xje^{n} juuna'
cha'cwijom na catyjee' juuna'
cha tintsei'tjǫǫndyu'ti'. Ee yati
nntseixma^{n}' na ticantycwii na
nncwando' meii^{n} cha'cwijom
na ticandąą' we ts'ǫ' nchiiti na
candąą'ndyu' ndo' nncju'na' 'u
quii' b'io yuu na tijoom canduu'
chom. 44 Yuu tijoom cwje canti
mei^{n} na nnduu' chom. 45 Ndo' xe^{n}
wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjǫǫndyu'
nnom Ty'ǫǫts'om jnaa^{n}' cwii x'e',
catsa' xje^{n} cha'cwijom na catyjee'
juuna' cha tintsei'tjǫǫndyu'ti'. Ee
yati nntseixma^{n}' na ticantycwii
na nncwando' meii^{n} cha'cwijom
ticandąą' we nc'e' nchiiti na
candąą'ndyu' ndo' nncju'na' 'u quii'
b'io yuu na tijoom canduu' chom.
46 Ndo' tijoom cwje canti mei^{n} na
nnduu' chom. 47 Ndo' xe^{n} cwe'
cantyja na manty'ia' wjaañ'oomna'
'u na matsei'tjǫǫndyu' nnom
Ty'ǫǫts'om, catsa' xje^{n} cha'cwijom
na cwji' ts'omnjom' cha
tintsei'tjǫǫndyu'ti'. Ee yati na
nncja'quie' cantyja na matsą'ntjom
Ty'ǫǫts'om meii^{n} cha'cwijom na
nchja^{n}' nchiiti na candąą' we
n'omnjom' ndo' nncju'na' 'u quii'
b'io 48 yuu na tijoom cwje canti ndo'
mei^{n} na nnduu' chom.
49 ’ Ee ticwii cwii ts'a^{n} nleichje^{n}'ñê
ñequio chom. Cwila'chje^{n}' nn'a^{n}
seii quioo' na cwiñe'quiana na
cwila't'maa^{n}'ndyena Ty'ǫǫts'om.
50 Jee^{n} l'ue tsjaa^{n}' sąą xe^{n} jndą jlui'
na chje^{n}'na', tjaa yuu cwii nl'ue
juuna'. Jo' chii 'o c'om'yo' cha'na
tsjaa^{n}' na xocalui' na chje^{n}'na'
quia jo' ñenquii'che^{n} nleil'uendyo'
quii'ntaa^{n} nc'ia'yo' ndo' tjoom'
ñ'oom nnc'om'yo' ñ'e^{n}ndyena.

Tintseityuii' ts'a^{n} ljeii na tocoom

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Cwiiche^{n} cwii ndii' jna^{n}
Jesús Capernaum, tjaa^{n},
tue^{n}'e^{n} ts'ǫndaa Judea. Teinoom
cwiiche^{n} nantyjaa' jndaa Jordán.
Tjomndyennda' cwii tmaa^{n}' nn'a^{n} yuu
na m'aa^{n}. Quia jo' t'mǫǫ^{n} ndąąna
cha'xje^{n} na quich'ee^{n}. 2 Majuu xje^{n}'ñee^{n}
tquie'cañom nn'a^{n} fariseos na m'aa^{n} na
ñe'cal'ana xje^{n} jom. Ta'x'eena nnoom:
—¿Aa matsą'ntjomna' na tsa^{n}s'a
nntseityuee^{n}'e^{n} ljeii na tocoom ñ'e^{n}
scoom'm?
3 Jom t'ǫǫ^{n}, tsoom ndąąna:
—Juu ñ'oom na tque^{n} Moisés, ¿ljo'
matsona' na cal'a'yo'?
4 Quia jo' jluena:
—Moisés tquiaa^{n} na wanaa^{n} na
nntyuii' ljeii na toco tsa^{n}s'a ñequio

scoom'm. Ndo' tsaⁿscu nnco'ñoom
cwiicheⁿ ljeii na matsona' na
macandạ̱ cwitọ̱ⁿ'ndyena ñ'eⁿ saaⁿ'aⁿ.
5 T'ọ̱ Jesús ndạ̱ạ̱na, tsoom:
—Cwe' ee na 'o jeeⁿ quie' n'om'yo',
jo' na seiljeii Moisés ñ'oomwaa'.
6 Sạ̱ạ̱ cantyjati xuee na tọ̱'
Ty'ọ̱ọ̱ts'om na tqueeⁿ cha'tso, s'aaⁿ
tsaⁿs'a ñ'eⁿ tsaⁿscu. 7 Ndo' tsoom:
"Macwe' jo' na n'ndii tsaⁿs'a tsotyeeⁿ,
tsoñeeⁿ, cha tyeⁿ nnc'oom ñ'eⁿ
scoom'm, 8 ndo' wendyena ñe'cwii
sei' nla'xmaⁿna." Jo' chii meiiⁿ na
we ts'aⁿ ñejla'xmaⁿna sạ̱ạ̱ je' ñecwii
ts'aⁿ cwiluiindyena. 9 Ndo' nc'e na
luaa', seijndaa'ñe nquii Ty'ọ̱ọ̱ts'om
na ñecwii ts'aⁿ cwiluiindyena,
jo' chii ticatsona' na cwe' ts'aⁿ
nntseityuii' na luaa' cwiluiindyena.
10 Ndo' quia na tquiennda'na
na waa w'aa, nquiee nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús
jla'lcwii'ndyennda'na juu
ñ'oomwaa'. 11 Tsoom ndạ̱ạ̱na:
—'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na nntseityuii'
ljeii na toco ñ'eⁿ scuu' ndo' nncoco
ñ'eⁿ cwiicheⁿ yuscu, tsaⁿ'ñeeⁿ waa
jnaaⁿ' nnom scuu' nc'e na matsona'
cantyja 'naaⁿ' na cwe' m'aaⁿya
ñequio cwiicheⁿ yuscu. 12 Ndo' mati
xeⁿ m'aaⁿ cwii yuscu na nntseityuii'
ljeii na toco ñ'eⁿ saa' ndo' nncoco
ñ'eⁿ cwiicheⁿ tsaⁿs'a, majo'ti
matseijndaa'ñena' na waa jnaaⁿ' na
m'aaⁿ ñ'eⁿ cwiicheⁿ tsaⁿs'a.

Matio'naaⁿñe Jesús yocanch'u

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 Ndo' tyonquiocho nt'om nn'aⁿ
yocanch'u na m'aaⁿ Jesús na
catioom l'ọ̱ọ̱ⁿ nacjoona. Sạ̱ạ̱ nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿñê jla'tia'na
nn'aⁿ na tquiocho yocanch'u'ñeeⁿ.
14 Quia nty'iaa' Jesús na ljo'
cwil'ana, seilioo'ñê ñ'eⁿndyena.
Tsoom ndạ̱ạ̱na:
—Ca'ndye'yo' na quiontyjaa'
yocanch'um'aⁿ' ja. Tilacu'yo' joona,
ee yuu na matsạ̱'ntjom Ty'ọ̱ọ̱ts'om
macandạ̱ nnc'ooquiee'ndye nn'aⁿ
na ntyjaandye ja cha'na cwil'a
yocanch'u. 15 Ñ'oom na mayuu'
matsjọ̱ọ̱ ndạ̱ạ̱'yo', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na ntyjaañe Ty'ọ̱ọ̱ts'om
cha'na ntyjaandye yocanch'u ja,
ndo' mañequiaañe na matsạ̱'ntjom
Ty'ọ̱ọ̱ts'om juu, tsaⁿ'ñeeⁿ nndạ̱ạ̱
nncjaaquiee'ñê cantyja na
maTsạ̱'ntjom Ty'ọ̱ọ̱ts'om.
16 Quia jo' to'ñoom yocanch'u'ñeeⁿ
naquii' l'ọ̱ọ̱ⁿ. Tioom l'ọ̱ọ̱ⁿ nacjoona
na tio'naaⁿñê joona.

Matseineiⁿ tsaⁿtya ñ'eⁿ Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Tjatjati Jesús nato. Ndo' cwii
tsaⁿs'a maleinom na jndyontyjaa'
jom. Jndyoco' xtye jo nnoom. Tso:
—'U Maestro na ya ts'aⁿndyu', ¿ljo'
macaⁿna' na cats'aa cha nntseixmaⁿya
na ticantycwii na nncwa'ndọ̱'a?
18 Ndo' tso Jesús nnom:
—¿Chiuu na matsu' na ya ts'aⁿndyọ̱
ja? Macandạ̱ nquii Ty'ọ̱ọ̱ts'om
cwiluiiñê na ljo'. 19 'U mantyji' ljeii
naqui na matsạ̱'ntjoom. Matsona':
"Tinc'om'ya' ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ.
Tintsei'cue' ts'aⁿ. Tinch'uee' 'naaⁿ'
ts'aⁿ. Tintseineiⁿ' ñ'oom na cwe'
cantu nacjoo' ts'aⁿ. Tiñenquiu'nn'aⁿ'
ts'aⁿ. Catseit'maaⁿ'ndyu' tsotye' ñ'eⁿ
tso'ndyo'."
20 Tsaⁿ'ñeeⁿ tsoom nnom Jesús:
—Maestro, cha'tso ñ'oommeiⁿ'
matseicandạ̱ya xjeⁿ na
cachjoondyọ̱chạ̱ⁿ.

21 Jesús nty'iaa^{n}'a^{n} nnom tsa^{n}'ñee^{n}.
S'aana' na jee^{n} wi' ts'oom juu.
Tsoom nnom:
—Cwii waa na matseitjo̱o̱na'
'u. Cja', cajnda̱a̱' cha'tso 'na^{n}'.
S'om'ñee^{n} quiaa' nda̱a̱ ndyeñee^{n}'.
Quia jo' nnc'oom' na tyandyu'
nandye cañoom'luee. Ndo' caljoya
ts'om' nawi' na nntjom' hasta
meii^{n} xe^{n} nntseicuee'na' 'u.
Candyo'tsei'jomndyu' ñ'e^{n}ndyo̱.
22 Jnda̱ na jñee^{n} ñ'oomwaa' quia
jo' jee^{n} sei'ndaa'na' ntyjee^{n}. Tjaa^{n} na
chjoo' ts'oom ee jee^{n} jndye 'naa^{n}'a^{n}
niom.
23 Quia jo' taque^{n} Jesús nda̱a̱
nn'a^{n} na m'a^{n} nacañom'm na
cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê. Tsoom
nda̱a̱na:
—Nn'a^{n} na tyandye jee^{n} ndya'
jndei'na' na nñe'quiandyena na
nntsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om joona.
24 Jnda̱ na jndyena ñ'oomwaa',
seitsa^{n}'na' joona. Quia jo'
tsonnaa^{n}'a^{n} nda̱a̱na:
—'O nn'a^{n}ya, joo nn'a^{n} na
quit'ma^{n} n'om 'na^{n} jee^{n} jndei'na' na
nñe'quiandyena na nntsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om joona. 25 Jndei'tina'
na nncju'ñecje cwii tsa^{n}tya na
nntsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om jom, nchiiti
na nncwicandii'ñe quioo' camello
tsue' x'e tsei'nchquia.
26 Jnda̱ na jndyena ñ'oomwaa'
yache^{n} seiñ'ee^{n}'ñ'e^{n}na' joona.
Ta'x'eendye che^{n}nquieena nda̱a̱
ntyjeena, jluena:
—Quia jo' ¿'ñee^{n} ts'a^{n} nnda̱a̱
nlui'n'maa^{n}ñe?
27 Nty'iaa' Jesús nda̱a̱na, tsoom:
—Tijoom canda̱a̱ nncwji'n'maa^{n}ñe
che^{n}nquii ts'a^{n}. Macanda̱ nquii
Ty'o̱o̱ts'om nnda̱a̱ nncwji'n'maa^{n}ñê
ts'a^{n}. Ee tjaa'na^{n} cwii na xocanda̱a̱
nnts'aa^{n}.
28 Ndo' tso Pedro nnom Jesús:
—Aa ndi' Ta, jâ jnda̱ 'ndya̱a̱yâ
cha'tso 'naa^{n}yâ na cwitsaantyjo̱o̱yâ
naxe^{n}'.
29 Tso Jesús nda̱a̱na:
—Candye'yo' nntsjo̱o̱ ñ'oom na
mayuu'che^{n}. Mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n}
na ma'ndii waa', oo ti'nquio oo
ndyencjo, oo tsotye, oo tsondyee,
oo scuu' oo ntseinda, oo ndyuaa'
nc'e na matseijomñe ñ'oom na
mañequia na macwji'n'maa^{n}ñe
Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}, 30 juu tsa^{n}'ñee^{n}
tiempomeii^{n}ñe nnco'ñoom sia^{n}nto
ndii'che^{n} l'a^{n}'a^{n}, ti'nquioom,
ndyencjoom, loñee^{n}, ntseinaa^{n},
ndyuaa^{n}'a^{n} ñequio na nnta'wi' nn'a^{n}
jom. Sa̱a̱ ncuee na cwii nndyona',
ticantycwii na nncwanoom'm. 31 Ee
jndye nn'a^{n} m'a^{n} na cwila'tiuu
nquiee na t'ma^{n} cwiluiindye, sa̱a̱
nncue'ntyjo̱ na nncju'cjena' joona.
Ndo' jndye nn'a^{n} m'a^{n} na maju'cjena'
sa̱a̱ nda̱nquia nntseiwendyena'
joona.

Matseicandiinnda' Jesús na nncuee^{n}'e^{n}

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Jesús ñequio nn'a^{n} na
cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê, ñjomndyena
nato na cwi'oona Jerusalén.
Jom wjaajñee^{n} jo nda̱a̱na. Jee^{n}
matseiñ'ee^{n}'na' joona ndo'
cwicatyuena na cwi'oontyjo̱na
naxee^{n}'e^{n}. Quia jo' tjei'ño̱o̱^{n} nn'a^{n}
na canchoo'wendye, to̱o̱^{n}'o̱^{n} na
matseineii^{n} nda̱a̱na chiuu waa na
nntjom nque^{n}. 33 Tsoom:
—Que^{n}'yo' cwenta,
macwitsaawaaya Jerusalén.

Ndo' ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na
jnaⁿ cañoom'luee nñequiaa
ts'aⁿ cwenta ja luee ntyee na
cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na
cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés na
nla'jndaa'ndyetyeⁿna na nnc'io̱ ndo'
nñe'quiana cwenta ja luee nn'aⁿ
na nchii judíos. 34 Ndo' naⁿ'ñeeⁿ
nneiⁿ'ncona ndo' njñomna ndaajnaⁿ'
ja. Nntjaa'na ja ñ'eⁿ tjaⁿtsei' ndo'
nla'cuee'na ja. Sa̱a̱ xuee jnda̱ ndyee
nncwa'ndo̱'xco̱.

Jacobo ñ'eⁿ Juan cwitaⁿna cwii naya

(Mt. 20:20-28)

35 Quia jo' ntseinda Zebedeo,
Jacobo ñ'eⁿ Juan tquiontyjaa'na
Jesús, jluena:
—Aa ndi' Ta, l'ue n'o̱o̱ⁿyâ na
ñnequiaa' cwii naya na cwitaaⁿyâ
njom'.
36 Tsoom nda̱a̱na:
—¿Ljo' l'ue n'om'yo' na cats'aa 'o?
37 T'o̱o̱na nnoom, jluena:
—Quia jnda̱ mam'aaⁿ' yuu na
matseit'maaⁿ'ñena' 'u, quiaa' na
cwii jâ nncwacatyeeⁿ ntyja' ntyjaya
ndo' cwiicheⁿ jâ nncwacatyeeⁿ
ntyjatymaaⁿ'.
38 Quia jo' matso Jesús nda̱a̱na:
—'O maxjeⁿ ticala'no̱ⁿ'yo' ljo'
cwitaⁿ'yo' no̱o̱ⁿ. Na wi't'maⁿ na
nncwino̱o̱ⁿ, ¿aa nnda̱a̱ nnaⁿndyo'?
¿Aa nnda̱a̱ nljoya n'om'yo' na
nla'cwjee nn'aⁿ 'o cha'xjeⁿ na jnda̱
ljoya ts'o̱o̱ⁿ na nla'cuee'na ja?
39 Joona t'o̱o̱na, jluena:
—Nnda̱a̱.
Tsoom nda̱a̱na:
—Mayuu' macaⁿna' na
mañejuu nawi' na nncwino̱o̱ⁿya,
nncwi'nom'yo'. Ndo' macaⁿna' na
caljoya n'om'yo' na nla'cwjee
nn'aⁿ 'o cha'na cwiljoya ts'o̱o̱ⁿ na
nla'cuee'na ja. 40 Sa̱a̱ nchii nnco̱
tseixmaⁿya na nntseijndaa'ndyo̱
'ñeeⁿ juu nncwacatyeeⁿ ntyjaa'a
ntyjaya oo ntyjatymaaⁿ'. Nquii
Ty'o̱o̱ts'om nñequiaaⁿ naya'ñeeⁿ
nda̱a̱ nn'aⁿ na jnda̱ seijndaa'ñê na
nnto'ñoom juuna'.
41 Ndo' joo nquindye naⁿ'ñeeⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús to̱'na
tyola'wjeena we nc'iaana Jacobo
ñ'eⁿ Juan. 42 Jo' chii Jesús tcwaaⁿ
joona, tsoom nda̱a̱na:
—'O manquiu'yo' nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye cwii cwii
tsjoomnancue cwila's'andyena nda̱a̱
nn'aⁿ na cwitsa̱'ntjomna. Ndo' nn'aⁿ
na cwiluiit'maⁿndye cwiqueⁿna xjeⁿ
nn'aⁿ na m'aⁿ nacje 'naaⁿna. 43 Sa̱a̱
nchii laa'ti' nl'a'yo' quii'ntaaⁿ'yo'.
Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ 'o na ntyjaa'
ts'om na nnc'oom na t'maⁿñe
quii'ntaaⁿ'yo', tsaⁿ'ñeeⁿ matsona'
na jom candi'ntjoom nda̱a̱'yo'.
44 Ndo' 'ñeeⁿ juu quii'ntaaⁿ'yo' na
maqueⁿ ts'om na juu nlco'nnomna'
jo nda̱a̱'yo', matsona' na cateijndeii
'o. 45 Ee ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ
na jnaⁿ cañoom'luee jndyo̱o̱ na
nndi'ntjo̱ⁿya nda̱a̱ nn'aⁿ, nchii
na nndye'ntjom nn'aⁿ no̱o̱ⁿ. Ndo'
jndyo̱o̱ na nñequiaandyo̱ na c'io̱ na
nntio̱o̱ⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye
cha nndyaandyena jnaaⁿna na waa.

Matsein'maⁿ Jesús tsaⁿnchjaaⁿ' na jndyu Bartimeo

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Ndo' tquiena tsjoom Jericó.
Jnda̱ jo' majaacalui' Jesús ñequio
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê
ndo' ñequio cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ na
jndyendye. Juu xjeⁿ'ñeeⁿ wacatyeeⁿ

tsa^{n}nchjaa^{n}' Bartimeo 'ndyoo nato.
Jom jnda Timeo. Macaa^{n} ljo' na
nleil'uee'ñê. **47** Quia na jñee^{n} na
mawinom Jesús ts'a^{n} Nazaret,
to̱o̱^{n}'o̱^{n} na matseixua^{n}, tsoom:
—'U Jesús, na cwiluiindyu' tsjaa^{n}
David na jndyowicantyjoo', c'oom'
na wi' ts'om' ja.
48 Jndye nn'a^{n} jla'tia'na jom
na catseichee^{n}, sa̱a̱ jom yache^{n}
tyotseixuaatyee^{n}, tsoom:
—'U, na cwiluiindyu' tsjaa^{n} David
na jndyowicantyjoo', c'oom' na wi'
ts'om' ñ'e^{n}ndyo̱.
49 Jesús tjameintyjee^{n}'e^{n}, tsoom:
—Cwa^{n}'yo' jom.
Quia jo' tcwa^{n}na tsa^{n}nchjaa^{n}',
jluena nnoom:
—C'om't'maa^{n}'ndyu' ts'om'.
Quicantyja' ee macwaa^{n} 'u.
50 Ndo' jom cwe' tju'toom liaa na
wanjoom'ñê, teicantyjaa^{n}, tjaa^{n} na
m'aa^{n} Jesús. **51** Tax'ee Jesús nnoom:
—¿Aa waa na nntsa' ja?
T'o̱ tsa^{n}nchjaa^{n}', tsoom:
—Jee^{n} 'u Ta, l'ue ts'o̱o̱^{n} na
nleitquioya.
52 Tso Jesús nnoom:
—Cja'to'. Jnda̱ n'ma^{n}' nc'e na
matsei'yu' ñ'e^{n}ndyo̱.
Mañoom' teitquioom'm. Tjantyjo̱o̱^{n}
naxe^{n}' Jesús na ty'ety'etina nato.

Tjaquiee' Jesús Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Jnda̱ ty'ewindyoona
Jerusalén na nndyoo' tsjoom
Betfagé ñequio Betania. Tquiena
ndyeyu ta Olivos, quia jo' jñom Jesús
we nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê na
c'oona l'aa. **2** Tsoom nda̱a̱na:
—Catsaaquie'yo' tsjoom chjoo
la'ñe^{n}. Quia na jnda̱ squie'yo'
mantyjache^{n} nliu'yo' cwii snom
xcoo na ñjom. Juuyo' quioo'
na mei^{n}jom ndii' tyooljo ts'a^{n}.
Cala'na^{n}'yo' ndo' quio'ñ'om'yo'
juuyo' luaa. **3** Xe^{n} m'aa^{n} 'ñee^{n}
juu na nntso nda̱a̱'yo' chiuu na
luaa' cwil'a'yo', candu'yo' nnom
na nquii tsa^{n} na matsa̱'ntjom 'o
tjo̱o̱ñê snom'ñee^{n} ndo' mantyja
nntseicwanomnnaa^{n}'a^{n} juuyo'.
4 Quia jo' ty'ena, jliuna snom xcoo
na ñjomyo' 'ndyoots'a waa' ts'a^{n}
'ndyoo nato. Ndo' jlacana^{n}'na juuyo'.
5 Jlue nt'om nn'a^{n} na meintyjee'
jo' jo':
—¿Ljo' cwil'a'yo'? ¿Chiuu na
cwilacana^{n}'yo' snom xcoom'aa^{n}'?
6 Joona t'o̱o̱na nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}
cha'xje^{n} na jnda̱ tso Jesús na
caluena. Quia jo' 'ndye na^{n}'ñee^{n} na
c'oona. **7** Ty'eñ'omna snom xcoo
na m'aa^{n} Jesús. Tioona liaana
naxe^{n}'yo', jnda̱ jo' tjaljoom juuyo'.
8 Jndye nn'a^{n} tyotsa̱'na liaana ts'om
nato na wja^{n}, ndo' nt'om tyotyje
tsco, tyotsa̱' joona' ts'om nato'ñee^{n}.
9 Ndo' nn'a^{n} na cwi'oojndyee
ñequio nn'a^{n} na cwi'oontyjo̱,
ñequii'che^{n} tyola'xuaana, tyoluena:
—Matseit'maa^{n}'ñena' tsa^{n}m'aa^{n}.
Matio'naa^{n}ñena' jom na
macwjee'cañoom ts'iaa^{n} 'naa^{n}' Ta
Ty'o̱o̱ts'om. **10** Matio'naa^{n}ñena'
jom na nntsa̱'ntjoom cha'xje^{n} na
ñesa̱'ntjom welooya David tiyo.
Matseit'maa^{n}'ñena' Ty'o̱o̱ts'om
nandye cañoom'luee.
11 Tjaquiee' Jesús naquii'
tsjoom Jerusalén. Tjaa^{n} wats'om
t'ma^{n}. Ndo' quia jnda̱ nty'iaa^{n}'a^{n}
ndioche^{n} naquii' wats'om quia jo'
tjalcwee^{n}'e^{n} Betania ñ'e^{n} nn'a^{n} na
canchoo'wendye ee na jnda̱ tmaa^{n}.

Ñ'oomwi' tju' Jesús nacjoo' ts'oom higuera

(Mt. 21:18-19)

12 Teincoo cwiiche^{n} xuee
quia na m'a^{n}na nato na jna^{n}na
Betania, jndyo na ñe'jndo' Jesús.
13 Nty'iaa'tquiaa^{n} cwii ts'oom higuera
na niom tscoo'na'. Seicandyoo'ñê,
tjacanty'iaa^{n}'a^{n} aa nljeii^{n} tạ na
nlquee^{n}. Sạạ quia na tue'cañoom,
cwe' tsco ljeii^{n} ee tjọọche^{n} na nncue'
tạ. 14 Tsoom nnom ts'oom'ñee^{n}:
—Tajom xuee nntsa'nnda' tạ na
nlquii ts'a^{n}.
Ndyeche^{n} nn'a^{n} na cwila'jomndye
ñ'e^{n}ñê na luaa' ñ'oom tsoom.

Macwji' Jesús nn'a^{n} na wi'ndye naquii' wats'om t'ma^{n}

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Jndạ na tquiennda'na Jerusalén,
quia jo' cwiiche^{n} cwii ndii' tjaquiee'
Jesús naquii' wats'om t'ma^{n}. Jo' jo'
niom jndye nnom 'na^{n} ñ'e^{n} quioo'
na cwindạạ nn'a^{n} ndo' cwila'jnda
nn'a^{n} na maca^{n}na' joona na
cwila't'maa^{n}'ndyena Ty'ọọts'om. Tọ'
Jesús na tyocwjee^{n}'e^{n} na^{n}'ñee^{n} ch'e^{n}.
Tyotseicantquee^{n} mei^{n}sa 'naa^{n} nn'a^{n}
na cwila'jndyoondye s'om, ñequio
ntsulạ 'naa^{n} nn'a^{n} na cwindạạ
cantu'. 16 Mei^{n} tatinquiaa^{n} na
nncwinom nn'a^{n} tach'ee^{n}' wats'om
t'ma^{n} na cwilei'chona 'na^{n}. 17 T'mọọ^{n}
ndạạ na^{n}'ñee^{n}, tsoom:
—Aa nchii mawaa ljeii 'naa^{n}'
Ty'ọọts'om na matsona': "W'aya
tseixma^{n}na' w'aa yuu cha'tso
nn'a^{n} tsjoomnancue cwila'nei^{n}na
nnom Ty'ọọts'om." Sạạ 'o cwil'a'yo'
juuna' cha'cwijom tsue'tsjọ' yuu na
cwicatoo'ndye na^{n}canty'ue.
18 Ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'a^{n} na cwit'mọọ^{n} ljeii na
tque^{n} Moisés, quia tyondyena na
luaa' matso Jesús, tyol'ueendyena
chiuu ya nl'ana na nla'cuee'na jom.
Sạạ nquiaana na nnt'uena jom ee
na cha'tsondye nn'a^{n} jee^{n} tjawee'
n'om ñ'oom na tyo'mọọ^{n} ndạạ.
19 Ndo' ticwii tmaa^{n} tyocalui' Jesús
Jerusalén.

Tcaa^{n} ts'oom higuera

(Mt. 21:20-22)

20 Teincoo cwiiche^{n} xuee
tei'nomnnda'na x'ee ts'oom
higuera'ñee^{n}. Nty'iaana na jndạ
tcaa^{n}ñ'e^{n}na' xje^{n} quii' nch'ioo'na'.
21 Quia jo' tjañjoom' ts'om Pedro,
tsoom nnom Jesús:
—Canty'ia' Maestro, ts'oom
na tju'wi' ñ'oom nacjoo' jndạ
tcaa^{n}ñ'e^{n}na'.
22 T'ọ Jesús, tsoom:
—C'om'yo' na cwilayu'ya n'om'yo'
ñ'e^{n} Ty'ọọts'om. 23 Mayuu'che^{n}
nndye'yo' nntsjọọ, mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n}
ts'a^{n} na ñe'cwii waa na matseitiuu
ndo' matseiyoom'm naquii'
ts'oom na nluii cha'xje^{n} na
matsoom, nntsoom nnom sjọwaa':
"Quicantyja', cja', cju'ndyu' ts'om
ndaaluee." Ndo' nluii cha'xje^{n}
na matsoom. 24 Cwe' jo' matsjọọ
ndạạ'yo', cha'tso na cwita^{n}'yo' quia
na cwilanei^{n}'yo' nnom Ty'ọọts'om,
calayu'yo' na cwito'ñoom'yo'
joona', quia jo' nnto'ñoom'yo' na
cwita^{n}'yo'. 25 Ndo' quia xcwe na
matsei'nei^{n}' nnom Ty'ọọts'om xe^{n}
waa na mach'eena' 'u ñ'e^{n} x'ia',
catseit'ma^{n} ts'om' jom, cha mati
Tsotye' na m'aa^{n} cañoom'luee,
nndạạ nntseit'ma^{n} ts'oom 'u jna^{n}'

na waa. 26 Ee xe^{n} 'u tiñe'catseit'ma^{n}
ts'om' x'ia', mati Tsotye' na m'aa^{n}
cañoom'luee xocatseit'ma^{n} ts'oom 'u
juu na matsei'tjo̱o̱ndyu'.

Cantyja 'naa^{n}' najndeii na matseixma^{n} Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Quia jo' cwiiche^{n} ndii'
tquiennda'na Jerusalén. Ndo' yoche^{n}
na matseicaañe Jesús nomch'e^{n}
wats'om t'ma^{n} ty'entyjaa' ntyee na
cwiluiitquiendye jom, ñequio nn'a^{n}
na cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés,
ñequio nn'a^{n} na cwiluiitquiendye
nda̱a̱ nn'a^{n} judíos. 28 Ta'x'eena
nnoom:
—¿'Ñee^{n} najndeii ñ'e^{n} na tjei'
na^{n}'ñee^{n} wats'om? Ndo' ¿'ñee^{n}
tquiaa na matsei'xma^{n}' juuna'?
29 Tso Jesús nda̱a̱na:
—Mati nncwax'a̱ ja cwii ñ'oom
nda̱a̱'yo'. Cat'o̱'yo' no̱o̱^{n}ya quia jo'
mati ja nntsjo̱o̱ nda̱a̱'yo' 'ñee^{n} juu
tquiaa najndeii na matseixma^{n}ya
na s'aaya na ljo'. 30 Juu na
tyotseits'oomñe Juan nn'a^{n}, ¿yuu
jna^{n} najndeii na tyotseixmaa^{n}? ¿Aa
na m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om? oo ¿aa nn'a^{n}
jlue na ljo' cats'aa^{n}? Cat'o̱'yo'.
31 Quia jo' to̱'na na tyola'nei^{n}
che^{n}nquieena, tyola'ñ'ee^{n}'
ndyueena. Jluena:
—¿Chiuu l'uuyo̱o̱? Xe^{n} nl'uuya juu
najndeii na tyotseixmaa^{n} jna^{n}na' na
m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om, quia jo' majo'to
nntso Jesús nda̱a̱aya: "¿Chiuu na
ticalayu'yo' ñ'oom na tyoñequiaa^{n}?"
32 Ndo' xe^{n} nl'uuya na jna^{n}na' cwe'
ee na nn'a^{n} jlue na ljo' cats'aa^{n},
¿chiuu nntjo̱o̱^{n}yo̱o̱?
Luaa' jla'tiuuna na nquiaana
nn'a^{n} na jndyendye. Ee cha'tsondye
nn'a^{n} cwila'yu' na mayuu'che^{n} Juan
cwiluiiñê profeta. 33 Jo' chii t'o̱o̱na
nnom Jesús, jluena:
—Aa jâ maxje^{n} ticaliuuyâ.
Tsoom nda̱a̱na:
—Mati ja xocatsjo̱o̱ nda̱a̱'yo' 'ñee^{n}
tquiaa najndeii na matseixma^{n}ya na
mats'aa ts'iaa^{n}mei^{n}'.

Nn'a^{n} na tyol'a cwenta l'o̱o̱ntjom

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Quia jo' to̱' Jesús na
tyotseineii^{n} ñ'oom tjañoom'
nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}. Tsoom:
—Tyom'aa^{n} cwii ts'a^{n}. Jnoom'm l'o̱o̱
ta̱uva nnom tyuaa^{n}'a^{n}. S'aa^{n} tiom
ndioche^{n} nnom ntjoom'm. Mati
s'aa^{n} cwii peila na nnc'oocue ndaa
na jnda̱ 'ndiindyena ta̱'ñee^{n}. Na
macanda̱ s'aa^{n} cwii tatsia^{n}ndye yuu
na nnts'aa ts'a^{n} cwenta ntjoom'm.
'Ndo' teijnei^{n} tyuaa^{n}'a^{n} nt'omche^{n}
nn'a^{n} na nl'a ts'iaa^{n}, jnda̱ jo' tjayaa^{n}
cwiiche^{n} ndyuaa. 2 Quia na jnda̱
tquie ntjom, jñoom cwii mosoom'm
yuu m'a^{n} nn'a^{n} na cwil'a ts'iaa^{n}
tyuaa^{n}'a^{n} na nñe'quia na^{n}'ñee^{n}
ta̱ na tseixma^{n} cwentaa^{n}'a^{n}. 3 Sa̱a̱
joona yache^{n} t'uena moso'ñee^{n},
cwajndii tyotjaa'na juu. Jñoomna
juu na mei^{n}cwii tjaa ljo' tjañ'oom.
4 Quia jo' jñomnnaa^{n}'a^{n} cwiiche^{n}
mosoom'm. Juu tsa^{n}'ñee^{n} jñomna
ljo̱'. Jla'quiee'ndyena xque^{n} ndo'
tyola'jnaa^{n}'na juu. 5 Sa̱a̱ ts'a^{n} na
'naa^{n}' tyuaa jñomnnaa^{n}'a^{n} cwiiche^{n}
mosoom'm, tsa^{n}'ñee^{n} jla'cuee'na
jom. Ndo' malaa'ti' l'ana ñequio
jndye nt'omche^{n} mosoom'm na
jñoom. Tjaa'na nt'om na^{n}'ñee^{n} ndo'
nt'om jla'cwjeena.
6 'Ñecwii ts'a^{n} cwii m'aa^{n} na
matseitioom na njñoom, nquii

jnaaⁿ jo', na jeeⁿ candya' ts'oom.
Tsaⁿ'ñeeⁿ jñoom na macandạ,
ee luaa seitioom: “Matsona' na
nla't'maaⁿ'ndyena ti'jndaaya.”
7 Saạ nquiee nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ
tyuaaⁿ'aⁿ, tyoluena ndạạ ntyjeena:
“Juu tsaⁿm'aaⁿ' nljo ntjomwaañe
l'ọọⁿ ee jom jnda nquii ts'aⁿ na
'naaⁿ' tyuaawaa. Chiuu ticala'cuạạ'a
tsaⁿm'aaⁿ' cha jaa nljona' 'naaⁿya.”
8 Jo' chii t'uena tsaⁿ'ñeeⁿ,
jla'cuee'na jom. Ty'ecatquiee'na jom
tquia nnom ntjom'ñeeⁿ.
9 Quia jo' tax'ee Jesús ndạạna,
tsoom:
—Nquii ts'aⁿ na 'naaⁿ' tyuaa'ñeeⁿ,
¿chiuu nnts'aaⁿ? Maxjeⁿ nñoom,
nntseicwjeⁿ naⁿ'ñeeⁿ ndo' nñequiaaⁿ
tyuaaⁿ'aⁿ ndạạ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
nl'a ts'iaaⁿ.
10 ’¿Aa tyoola'naⁿ'yo' ljeii 'naaⁿ'
Ty'ọọts'om na matsona':
Majuuto tsjọ' na tixocwil'ue
nquiu luañeⁿ na cwil'a
tsiaⁿtsjọ',
jndạ mawacatyeeⁿna' nqui
tsiaⁿtsjọ'?
11 Nquii Ta Ty'ọọts'om seijndaa'ñê
na ljo' ndo' jeeⁿ cwijaawee'
n'ọọⁿya na cwinty'iaaya na
luaa' tuii.
12 Ndo' nn'aⁿ na tyondye
ñ'oommeiⁿ' tyoqueⁿndyena na
nnt'uena Jesús, ee jla'nọⁿ'na na cjoo
joona seineiiⁿ ñ'oom tjañoom'waa'.
Saạ nquiaana nn'aⁿ na jndyendye,
cwe' jo' 'ndyena jom, mana ty'ena.

¿'Ñeeⁿ nnom nñe'quiana ts'iaaⁿndạạna?

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 Jndạnquia nn'aⁿ fariseos
jñoomna cwantindye nc'iaana
ñequio nn'aⁿ 'naaⁿ' Herodes na
m'aaⁿ Jesús. Naⁿ'ñeeⁿ nnc'omna
cwenta ñ'oom na matseineiiⁿ cha
nndạạ nnt'uiina' jom cantyja
'naaⁿ'na'. 14 Jndạ na tquiena na
m'aaⁿ, jluena nnoom:
—Maestro, nquiuuyâ na maxjeⁿ
ñ'oom na mayuu' matsei'neiⁿ'
ndo' ñecwii xjeⁿ mache' ñequio
meiⁿnquia nn'aⁿ ee titseiñ'oom'ndyu'
ljo' waa na cwiluiindyena. Mayuu'
ñ'oom na ma'mọọⁿ' cantyja
'naaⁿ' natoo' Ty'ọọts'om. ¿Aa
matsạ'ntjomna' na nntiọọⁿya
ts'iaaⁿndạạya nnom César, oo aa
ticatsạ'ntjomna'? ¿Aa laxmaaⁿya na
catiọọⁿya jo' oo aa ticalaxmaaⁿya?
15 Ndo' sei'nọⁿ' Jesús na cwe'
cwilueyana. Tsoom ndạạna:
—¿Chiuu na ñe'cat'ue'yo' ja?
Quia'yo' cwii tsjọ'ñjeeⁿ denario na
nnty'iaya.
16 Tquiana cwii denario ndo' jndạ
na nty'iaaⁿ'aⁿ tsoom ndạạna:
—¿'Ñeeⁿ 'ndyoo nnom luaa? Ndo'
¿'ñeeⁿ xuee' teiljeii luaa?
Ndo' t'ọọna, jluena:
—Tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ, César.
17 Ndo' tsoom:
—Catiom'yo' ts'iaaⁿndạạ'yo'
nnom César yuu na tseixmaⁿna'
cwentaaⁿ'aⁿ. Ndo' mati quia'yo'
cwentaa' Ty'ọọts'om yuu na
tseixmaⁿna' cwentaa' nqueⁿ.
Tjawee' n'omna ñ'oom na t'ọọⁿ saạ
tiya nquiuna na ticat'uiina' jom.

Cwita'x'eena cantyja na nntando'nnda' nn'aⁿ

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Jndạ jo' tquio nt'om nn'aⁿ
saduceos na m'aaⁿ Jesús. Naⁿ'ñeeⁿ
ticala'yu'na na nnta'ndo'xco nn'aⁿ

na jndạ tjạ. Ta'x'eena nnoom,
jluena:
19—Maestro, waa ljeii na 'ndii
Moisés luạạya na matsona' xe^{n} tue'
cwii tsa^{n}s'a ndo' 'ndiina' scuu' na
ñenquii, tjaa'na^{n} ndana, quia jo'
tyjee ts'oo'ñee^{n} cocoom ñ'e^{n} scuu'
xioom. Nnc'om ntseinaa^{n} ñ'e^{n}
yuscu'ñee^{n} cha nntseinoomñê na
tjaa ntseinda xioom t'om. 20Tyom'a^{n}
ntquiee' na^{n}nom na ñenquii ts'a^{n}
ntseinda. Juu tsa^{n}tquiee tocoom sạạ
tyuaa' tuee^{n}'e^{n}, tjaa'na^{n} ndana ñ'e^{n}
scoom'm. 21Quia jo' tsa^{n} na jndạ we
tocoom ñ'e^{n} scuu' xioom sạạ mati
jom tuee^{n}'e^{n} ndo' tjaa'na^{n} ndana
ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n}. Mati tsa^{n} na jndạ
ndyee tocoom ñ'e^{n} scuu' xioom ndo'
majo'ti tjoom. 22Malaa'ti' cha'tso
ntquiee'ndye na^{n}nom'ñee^{n} tuncona
ñequio yuscu'ñee^{n} ndo' majo'ti
quia tjạna, tjaa'na^{n} ndana ñ'e^{n}ñe.
Ndo' na macandạ tue'to yuscu'ñee^{n}.
23Ñe'cata'x'ạạyâ njom', Ta, quia
na nnta'ndo'xco cha'tso nn'a^{n} na
jndạ tjạ, quia jo' ¿'ñee^{n} cwiindye
joona na nluii scuu' yuscu'ñee^{n}?
Ee jom ñet'oom scuu cha'tso na
ntquiee'ndye na^{n}'ñee^{n}.
24Matso Jesús ndạạna:
—Aa nchii ñ'oomwaa'
matseicanọọ^{n}na' na tixcwe
cwitjei'yo' cwenta, ee mei^{i} na
cwila'na^{n}'yo' ljeii 'naa^{n}' Ty'ọọts'om
sạạ ticala'nọ^{n}'yo' ljo' ma'mọ^{n}na'.
Mei^{i} cantyja 'naa^{n}' najndeii
na matseixmaa^{n}. 25Ee quia na
nnta'ndo'xco nn'a^{n} na jndạ tjạ
taxoc'unconnda' mei^{i} na^{n}nom, mei^{i}
na^{n}lcu ee nnc'omna cha'na ángeles
na m'a^{n} cañoom'luee. 26Sạạ cantyja
'naa^{n}' ñ'oom na nnta'ndo'xco
nn'a^{n} na jndạ tjạ, ¿aa chii jndạ
ñejla'na^{n}'yo' libro na seiljeii Moisés
yuu na matseinei^{n}na' cantyja 'naa^{n}'
ts'oom nioom na nty'iaa^{n}'a^{n}? Jo'
jo' xcwe naquii' ntsaachom na
cwico ts'oom'ñee^{n}, teic'uaa na
matseinei^{n} Ty'ọọts'om nnoom, tso:
"Ja cwiluiindyọ Ty'ọọts'om cwentaa'
Abraham, Isaac ndo' Jacob." 27Jo'
chii caliu'yo' na cwita'ndo' na^{n}'ñee^{n}
ee jom nchii cwiluiiñê Ty'ọọts'om
cwentaa l'oo. Jom cwiluiiñê
Ty'ọọts'om cwentaa nn'a^{n} na
cwita'ndo'. Cwe' jo' ma'mọ^{n}na' na 'o
mei^{n}chjoo ticala'nọ^{n}'yo'.

Ñ'oom na matsạ'ntjom Ty'ọọts'om na t'ma^{n}ti tseixma^{n}na'

(Mt. 22:34-40)

28Cwii ts'a^{n} na ma'mọ^{n} ljeii na
tque^{n} Moisés tyjee'cañoom na m'a^{n}
nn'a^{n} saduceos'ñee^{n}. Tyondiiñechee^{n}
cha'tso ñ'oom na tyola'nei^{n}na ndo'
tyoquee^{n} cwenta na jee^{n} xcwe
ñ'oom t'ọ Jesús ndạạna. Tax'ee^{n}
nnom Jesús, tsoom:
—Quii'ntaa^{n} cha'tso ñ'oom'
Ty'ọọts'om na matsạ'ntjomna',
¿cwaa^{n} cwii joona' na t'ma^{n}ti
tseixma^{n}na'?
29T'ọ Jesús, tsoom:
—Luaa matso ñ'oom na t'ma^{n}ti:
"Candye'yo', 'o nn'a^{n} Israel. Nquii
Ta Ty'ọọts'om cwentaaya, macandạ
ñenque^{n} cwiluiiñê na matsạ'ntjoom.
30C'oom' na candya' ts'om' Ta
Ty'ọọts'om cwenta' ñequio na
xcwee'ya ts'om', ñequio cha'waa
na jnda ntyji', ñequio cha'waa na
jndọ'ya ts'om', ndo' ñequio cha'waa
najndu'." Luaa' ñ'oom na t'ma^{n}ti na
matsạ'ntjomna'. 31Ndo' ñ'oom na
jndạ we matseijomna' ñ'oom'ñee^{n}.
Luaa matsona': "C'oom' na wi'

ts'om' nc'ia' cha'xjeⁿ na jnda ntyji' ñequio nncu'. Tjaa'naⁿ cwiicheⁿ ñ'oom na t'maⁿti na matsa̱'ntjomna' cha'na ñ'oommeiⁿ'.”

32 Quia jo' t'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ na ma'mo̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, tsoom:

—Maxjeⁿ ya, 'u Maestro. Luaa' ñ'oom na mayuu' matsu' na ñecwii Ty'o̱o̱ts'om. Tjaa'naⁿ cwiicheⁿ na matsa̱'ntjom, macanda̱ jom. 33 Ndo' na nnc'oom ts'aⁿ na candya' ts'oom Ty'o̱o̱ts'om ñequio na xcwee'ya ts'oom, ñequio cha'waa na jndo̱'ya ts'oom, ñequio cha'waa na jnda ntyjeeⁿ, ndo' ñequio cha'waa najneiⁿ, ndo' mati na nnc'oom na wi' ts'oom nc'iaaⁿ'aⁿ cha'xjeⁿ jnda ntyjii nqueⁿ, cha'tso nmeiⁿ' l'ueti nchiiti quioo' na nlco na mañequiaa ts'aⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om ñequio meiⁿnquia nt'omcheⁿ na cwiñe'quia nn'aⁿ na cwila't'maaⁿ'ndyena jom.

34 Jnda̱ na nty'iaa' Jesús na jndo̱' ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'oom na t'o̱, tsoom nnom:

—Jnda̱ teindyoo' na nñequiaandyu' na nntsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om 'u.

Jnda̱ jo' tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ cwii jnda̱a̱' ts'om na nncwax'eti.

Cristo cwiluiiñê Jnda Ty'o̱o̱ts'om

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Cwiicheⁿ ndii' na tyom'aaⁿ Jesús naquii' wats'om t'maⁿ na tyo'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ, tsoom:

—Nquiee nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés cwiluena na nquii Cristo cwiluiiñê tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo'. 36 Sa̱a̱ manquiiti David cantyja na t'mo̱ⁿ Espíritu Santo nnoom tsoom na Cristo cwiluiiñê Ta na matsa̱'ntjom jom. Tsoom:

Nquii Ta Ty'o̱o̱ts'om tsoom nnom juu Ta na matsa̱'ntjom ja:

“Cajmaⁿ' ntyjaa'a ntyjaya yuu na matseit'maaⁿ'ñena' 'u hasta xjeⁿ na jnda̱ tsa̱'a nn'aⁿ na jndoo 'u na c'omna nacje 'naⁿ'.”

37 Cwe' jo' mawax'a̱a̱ya nda̱a̱'yo' ¿chiuu waayuu na cwiluiiñe Cristo tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo' ee manquiiti David tsoom na juu cwiluiiñe Ta na matsa̱'ntjom jom?

Ndo' jndyendye nn'aⁿ ñequio na neiiⁿna tyondyena ñ'oom na seineiiⁿ.

Matseitia' Jesús nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Naquii' ñ'oom na tyo'mo̱o̱ⁿ, tsoom:

—Cal'a'yo' cwenta nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ee joona jeeⁿ cjaawee' n'omna na nnco'nomna na cwee'na liaa jnda na tei'ncoo ndo' na nntaⁿ nn'aⁿ lueena na nla't'maaⁿ'ndye joona ñequio na jndoo'cheⁿ nn'aⁿ. 39 Joona jeeⁿ ñe'cwindyuaandyena ntsula̱ nacañoomticheⁿ naquii' lan'om ndo' majo'ti cwil'ana quia na cwicwa'na na waa xuee. 40 Mati cwitjeii'na 'naaⁿ yolcu na jnda̱ ljondye na tja̱ s'aa, ndo' cha nntseicu'na' na luaa' la'xmaⁿna, jeeⁿ yo cwila'neiⁿna nnom Ty'o̱o̱ts'om. Jo' t'maⁿti nnt'uiiweeⁿ'eⁿ joona.

Tsjo̱'ñjeeⁿ na tquiaa yuscu na jñeeⁿ'ñe

(Lc. 21:1-4)

41 Cwii xuee wacatyeeⁿ Jesús ndyeyu na meintyjee' castom

na cwituee' nn'aⁿ s'om cwentaa'
wats'om t'maⁿ. Nty'iaa'cheeⁿ na
cwitioom nn'aⁿ s'om ts'om castom
ndo' na jndye naⁿtya t'maaⁿ' s'om
cwitioomna. 42 Mati tyje'cañoom
cwii yuscu na jnda̱ ljoñe. Jeeⁿcheⁿ
ndya' jñeeⁿ'ñê. Tjacjoom'm we
tsjo̱'ñjeeⁿ chjoo s'om wee na
meiⁿchjoo tit'maaⁿ'. 43 Chii t'maⁿ
Jesús nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê.
Tsoom nda̱a̱na:
—Na mayuu'cheⁿ nndye'yo'
nntsjo̱o̱, yuscum'aaⁿ' ts'aⁿ na jnda̱
tue' saa' ndo' jeeⁿ jñeeⁿ'ñê, sa̱a̱
t'maaⁿ'ti tjoom'm ts'om castom,
nchiiti cha'tso nt'omcheⁿ. 44 Ee
cha'tsondye naⁿm'aⁿ' tioomna s'om
na cwe' waljoo' na cwilei'chona,
sa̱a̱ jom meiiⁿ na jeeⁿcheⁿ nty'iaa'ñê,
tju'ñ'eeⁿ cha'waati na maleiñ'oom
na nntseijnaaⁿ na nlcwaaⁿ'aⁿ.

Matso Jesús na nntyuii' wats'om t'maⁿ

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Xjeⁿ na jaacalui' Jesús na
waa wats'om t'maⁿ seineiⁿ
cwii ts'aⁿ na matseijomñe ñ'eⁿñê,
tso nnoom:
—Maestro, canty'ia', jeeⁿ
tjacanjoom' ts'iaaⁿ na tuii ñ'eⁿ
ljo̱'meiⁿ' ndo' jeeⁿ neiⁿncoo' l'aameiⁿ'.
2 Tsoom nnom tsaⁿ'ñeeⁿ:
—Mayuu' na jeeⁿ neiⁿncoo' l'aa
na manty'ia'. Sa̱a̱ queⁿ' cwenta,
ljo̱'meiⁿ' xocaljoo'tyeⁿna' nacjoo
nc'iaana'. Maxjeⁿ nntyuii'ñ'eⁿna'.

'Naaⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿna' na manndyoo' na nntycwii

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Ty'ena ta na jndyu Olivos
ndyeyu yuu na meintyjee' wats'om
t'maⁿ. Jo' jo' tjacjoo Jesús. Ndo'
Pedro ñ'eⁿ Jacobo, ñ'eⁿ Juan ñ'eⁿ
Andrés ty'entyjaa'na jom cha nnda̱a̱
nla'neiⁿna ñ'eⁿñê na ñenquieena.
Ta'x'eena nnoom, jluena:
4 —Catsu' nda̱a̱yâ, ¿cwaaⁿ
nncue'ntyjo̱ na nluii nmeiⁿ'?
Ndo' ¿cwaaⁿ 'naaⁿ m'mo̱ⁿna' na
manndyoo' nluii nmeiⁿ'?
5 Quia jo' to̱' Jesús tyotseineiiⁿ
nda̱a̱na:
—Cal'a'yo' cwenta na meiⁿcwii
ts'aⁿ tinquiu'nn'aⁿ 'o cantyja 'naaⁿ'
ñ'oommeiⁿ'. 6 Ee nleitquioo'ndye
nn'aⁿ cwii cwii ntyja na
nla'cajndyundyena xueya ee nluena
na joona cwiluiindyena Cristo. Ndo'
jndye nn'aⁿ nñe'quio'nn'aⁿna na ljo'
nl'ana.
7 'Nnty'ia'yo' na
nndyocwje'cañoom ntia' ndo'
nleic'uaa ñ'oom na cwiluii
ntia' cwiicheⁿ ntyja, sa̱a̱
tiñe'quiandyo' na nlacatyuendyo',
ee maxjeⁿ jndei'na' na
nmeiⁿ' nncwinomjndyee. Sa̱a̱
tyoowe'ntyjo̱ xjeⁿ na nntycwiiñ'eⁿ.
8 Nla'wendye nn'aⁿ cwii ndyuaa
nacjoo nn'aⁿ cwiicheⁿ ndyuaa.
Ndo' cwii tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ
nntseiweñe nacjoo' cwiicheⁿ
tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ. Jndye joo nnts'eii
ndo' nnc'oom jndo' t'maⁿ ndo'
t'maⁿ nntseiñ'eeⁿ'na' nn'aⁿ. Sa̱a̱
cha'tso nawi'meiⁿ' cwe' we'yandyo
la'xmaⁿna'. Quia nnquioo nt'omcheⁿ
nawi' na jaa'ti.
9 'Sa̱a̱ 'o c'om'c'eendyo', ee
m'aⁿ nn'aⁿ na nñe'quia cwenta 'o
luee nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
naquii' lan'om ndo' joona
nntsa̱'ntjomna na catjaa' nn'aⁿ 'o
naquii' lan'om. Mati nl'a nn'aⁿ na

jndei'na' nncwintyje'jnaⁿ'yo' jo ndaa̱
gobiernom ñequio jo ndaa̱ nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na cwitsa̱'ntjom nc'e na
laxmaⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Ndo'
na luaa' nntjom'yo', nñequiaana'
na 'o nntjei'yuu'ndyo' ñ'oom naya
'naⁿya ndaa̱ naⁿ'ñeeⁿ. 10 Ee cwii
tjoo̱cheⁿ na nntsuu tsjoomnancue
nñe'quia nn'aⁿ ñ'oom cantyja
na macwji'n'maaⁿñe Ty'oo̱ts'om
nn'aⁿ na cha'waa tsjoomnancue.
11 Ndo' quia na nnt'uena 'o na
nñe'quiana cwenta 'o, tinc'om'yo'
ñomtiuu cwaaⁿ ñ'oom na nndu'yo'
ndaa̱ naⁿman'iaaⁿ. Ee xjeⁿ'ñeeⁿ
m'mo̱ⁿ Ty'oo̱ts'om cwaaⁿ ñ'oom
na nnt'o̱'yo'. Ee nchii nlanei'yo'
ñ'oom na nquiu' ncjo'yo' saa̱ nquii
Espíritu Santo nnts'aaⁿ naquii'
n'om'yo' ljo' ñ'oom na nndu'yo'.
12 Maxio ts'aⁿ nñequiaa cwenta
jom na cueeⁿ'eⁿ. Ndo' majo'ti
nnts'aa ts'aⁿ ñ'eⁿ ntseinaaⁿ. Ndo'
nda nn'aⁿ nla'wendyena nacjoo
lotyena, londyeena, nl'ueendyena
chiuu nncwje naⁿ'ñeeⁿ. 13 Ndo'
cha'tsondye nn'aⁿ nla'jndoona 'o
nc'e na m'aⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Saa̱
juu ts'aⁿ na tyeⁿ cwiljoo'ñe ñ'eⁿndyo̱
hasta na macanda̱, tsaⁿ'ñeeⁿ
nlui'n'maaⁿñê.
14 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ'
ñ'oommeiiⁿ, catsei'no̱ⁿ' ljo'
ñecatsona'. Juu profeta Daniel,
seiljeiⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ' tsaⁿ na
jeeⁿcheⁿ ndya' tiaa' na nntseityuii'
cha'tso. Quia na nnty'ia'yo' na
jnda̱ mameintyjeeⁿ'eⁿ naquii'
wats'om t'maⁿ yuu na meiⁿchjoo
ticatsa̱'ntjomna' na nnc'oom, quia
jo' 'o na m'aⁿ'yo' ts'o̱ndaa Judea
catsaalei'nom'yo' quii' ntsjo̱. 15 Ndo'
majuu xjeⁿ'ñeeⁿ, ts'aⁿ na ljo nacjoo'
waa' yuu na su, ticandyocueeⁿ
na nncjaaqueⁿ'eⁿ na nncwjeeⁿ'eⁿ
'naaⁿ'aⁿ. Catseityuaaⁿ'aⁿ,
calei'noom. 16 Ndo' ts'aⁿ na m'aaⁿ
jo jnda̱a̱ na mach'ee ts'iaaⁿ tyuaa',
ticjaalcweeⁿ'eⁿ na nncjaacachoom
liaⁿ'aⁿ. 17 Juu xjeⁿ'ñeeⁿ jeeⁿ wi'
nntjoom yolcu na ndeiindye
ñequio joo yolcu na 'ndaandye nda.
18 Cataⁿ'yo' nnom Ty'oo̱ts'om na
nchii xcwe ncuee na teiⁿ na nlcaⁿna'
na calei'nom'yo' nawi'ñeeⁿ. 19 Ee
quia ljo'cheⁿ nnquioo cwii nawi'
na t'maⁿticheⁿ na meiⁿjom ndii'
tyootjoom nn'aⁿ cantyjati na tqueⁿ
Ty'oo̱ts'om tsjoomnancue hasta
je'. Ndo' xuee na cwiwjaatina' meiⁿ
tajom cwinluiinnda' cwiicheⁿ nawi'
cha'na juuna'. 20 Xeⁿ nchii nquii Ta
Ty'oo̱ts'om tqueeⁿ na tijndyeti xuee
nnc'oom nawi'ñeeⁿ, meiⁿcwii ts'aⁿ
xocalui'n'maaⁿñe cantyja 'naaⁿ'na'.
Saa̱ nc'e na wi' ts'oom joo nn'aⁿ na
jnda̱ tjeii'ñê cwentaaⁿ'aⁿ, jo' chii
nnts'aaⁿ na tijndyeti xuee nnc'oom
nawi'ñeeⁿ.
21 'Ndo' xeⁿ quia ljo' nntso cwii
ts'aⁿ ndaa̱'yo': "Canty'ia'yo', ljoo
m'aaⁿ Cristo", oo nntso: "Canty'ia'yo',
laa'ñeⁿ m'aaⁿ", ticalayu'yo'. 22 Ee
maxjeⁿ nlquie'cañom profetas na
tiyuu' ñ'oom cwiñequia ñequio nn'aⁿ
na nlue na joona cwiluiindyena
Cristo. Nl'ana jndye nnom 'naaⁿ t'maⁿ
ñequio ts'iaaⁿ t'maⁿ na nncjaawee'
n'om nn'aⁿ hasta nquiee nn'aⁿ na
macwji' Ty'oo̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
nñequio'nn'aⁿ ts'iaaⁿ'ñeeⁿ joona xeⁿ
na nndaa̱a̱ nl'ana. Saa̱ Ty'oo̱ts'om
tixonquiaaⁿ na nndaa̱a̱ nl'ana.
23 Cha'tso nmeiⁿ' jnda̱ tsjoo̱o̱ ndaa̱a̱'yo'
cwii tjoo̱cheⁿ na nluii cha cal'a'yo'
cwenta.

Luaa nncuaa quia na nndyonnda' Jesús

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

24 'Ncuee quia na jndạ teinom
nawi' t'ma^{n}'ñee^{n}, quia jo' nleijaa^{n}ñe
ñe'quioom', ndo' taxocwixueeñe
chi'. 25 Nntquiaandye cancjuu.
Ndo' cha'tso najndạ na matseixma^{n}
tsjọ'luee nntyuii'. 26 Quia ljo'che^{n}
nnty'iaa nn'a^{n} ja na cwiluiindyọ
tsa^{n} na jna^{n} cañoom'luee na
macwjạcañọọ^{n}nnda'a tsjoomnancue.
Nndyọọ naquii' nchquiu ñequio
najndeii na matseixma^{n}ya ndo'
ñequio na nei^{n}ncoo' nacaxuee na
matseit'maa^{n}'ñena' ja. 27 Njñọọ^{n}ya
ángeles 'na^{n}ya na c'oona cwii
cwii ntyjaa' tsjoomnancue ndo'
mati ndioche^{n} cañoom'luee na
nla'tjomna nn'a^{n} na jndạ tjeii'ndyọ
cwentaya.
28 'Cala'nọ^{n}'yo' 'naa^{n} na
ma'mọ^{n}na' ndạạ'yo' cantyja
'naa^{n}' ts'oom higuera. Quia na
cwinty'ia'yo' na cwintei' l'ọna' ndo'
cwicandei' tsco'ndaa juuna', quia
jo' cwila'nọ^{n}'yo' na jaawindyoo'
ncueesua'. 29 Majo'ti quia na
cwinty'ia'yo' na cwiluii cha'tso
nmei^{n}' na jndạ tsjọọ ndạạ'yo', quia
jo' cala'nọ^{n}'yo' na jndạ teitsiọọ'
m'aa^{n}na'. Mawaa mawaa xje^{n}
nncwjạcañọọ^{n}nnda'a. 30 Candye'yo'
nntsjọọ, mayuu'che^{n} na xocwjeñ'e^{n}
nn'a^{n} na m'a^{n} je' hasta xje^{n} na jndạ
seicandạạ'ñena' cha'tso ñ'oommei^{n}'.
31 Tsjọ'luee ñ'e^{n} tsjoomnancue
nntycwiiñ'e^{n}na' sạạ ñ'oom 'na^{n}ya
maxje^{n} nntseicandạạ'ñena'.
32 'Sạạ mei^{n}cwii ts'a^{n} ticaljeii
cwaa^{n} xuee ndo' 'ñee^{n} xje^{n} na nluii
cha'tso nmei^{n}'. Mei^{n} ángeles na
m'a^{n} cañoom'luee ticaliuna, mei^{n}
ja na cwiluiindyọ Jnda Ty'ọọts'om
ticaljeiiya cwaa^{n}. Macandạ
ñenquiiche^{n} Tsotyạya ntyjee^{n}.
33 'Jo' chii c'om'c'eendyo' ndo'
que^{n}'yo' cwenta. Ndo' calanei^{n}'yo'
nnom Ty'ọọts'om, ee ticaliu'yo'
cwaa^{n} nncue'ntyjọ tiempo'ñee^{n}.
34 Nmei^{n}' matseijomna' cha'na
mach'ee cwii ts'a^{n} na wjaa cwii
ndyuaa na tquia. Cwii tjọọche^{n} na
nnaa^{n} wa^{n}'a^{n}, nnty'ioom ts'iaa^{n}
mosoom'm, cwii cwii nnom
ts'iaa^{n} na cwii cwiindyena. Ndo'
nntsạ'ntjoom ts'a^{n} na mach'ee
cwenta 'ndyoots'a na ñe'quii'che^{n}
cats'aa cwenta. 35 Malaa'ti'
matseijomna' 'o ee na ticaliu'yo'
'ñee^{n} xje^{n} na nncwjee' nquii na
matsạ'ntjom 'o. ¿Aa nncwjee^{n}'e^{n}
natmaa^{n}, oo aa nateijaa^{n}? ¿Aa
nncwjee^{n}'e^{n} xcwe tsjom, oo aa na
jaancoo? Jo' chii c'om'c'eendyo'.
36 Ee ticatsona' na mats'ia
jo' nncwjee^{n}'e^{n} ndo' nljeii^{n} 'o
cha'cwijom na cwinda'yo'. 37 Ñ'oom
na jndạ tsjọọ luaa' ndạạ'yo', juuna'
matsjọọ ndạạ'yo' na cha'tsondyo',
ñe'quii'che^{n} c'om'c'eendyo'.

Cwi'ma^{n}na na nnt'uena Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 We xuee cwii tjọọ na
nncuee' xuee pascua ñequio
xuee na cwicwa' nn'a^{n} ntyoo' na
tjaa ndaaljo' tjaquiee'. Ndo' ntyee
na cwiluiitquiendye ñequio nn'a^{n}
na cwit'mọọ^{n} ljeii na tque^{n} Moisés,
tyol'ueendyena chiuu nl'ayoona
na nñe'quio'nn'a^{n}na Jesús cha
nnt'uena jom, ndo' na nla'cuee'na
jom. 2 Jla'tiuuna, jluena ndạạ
ntyjeena:

—Sa̱a̱ ticat'ua̱a̱aya jom xcwe ncuee, tints'aana' na nla'wendye nn'aⁿ nacjooya.

Tu'nquio María ncheⁿ' nacjoo' Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 Tyom'aaⁿ Jesús tsjoom Betania, waa' Simón, ts'aⁿ na ñechuu tycu lepra. Yocheⁿ na meindyuaandyena nacañoom' meiⁿsa, tue'cañoom cwii yuscu na malei'ñ'oom cwii tsioo na tuii ñ'eⁿ tsjo̱' canchii' na jndyu alabastro. Ñjom nche^n' na jndyu nardo na jeeⁿ cachi, ndo' jeeⁿ jndana'. Tyjeeⁿ yuu na ta̱'tyeⁿ tsioo'ñeeⁿ, chii tu'nquioom nche^n'ñeeⁿ xqueⁿ Jesús. 4 Nt'om nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo' jla'lioo'ndyena nacjoo' yuscu'ñeeⁿ. Jluena nda̱a̱ ntyjeena:

—Jeeⁿ ndya' cwe'chi nche^n' 'naa^n'aⁿ na seicatsoom. 5 Yati xeⁿ teil'uana' ee nncwinom ndyee siaⁿnto denarios nncwji'na'. S'om'ñeeⁿ nnluii naya ndyeñee^n'.

Jnaa^n' luaa' na tyola'wjeena yuscu'ñeeⁿ.

6 Sa̱a̱ tso Jesús:

—Ca'ndye'yo' tsaⁿm'aa^n'. ¿Chiuu na cwila'lioo'ndyo' ñ'eⁿñê? Ee jeeⁿ tjacañjoom' nayawaa' na s'aaⁿ ñ'eⁿndyo̱. 7 Ee ja nchii ñequii'cheⁿ nnc'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿndyo'. Sa̱a̱ ndyeñee^n' ñequii'cheⁿ na m'aⁿna quii'ntaa^n'yo' ndo' quia na ñe'cal'a'yo' naya joona, wanaaⁿ. 8 Yuscum'aa^n' s'aaⁿ cwanti na nnda̱a̱ nnts'aaⁿ. Jom tu'nquioom nche^n' nacjoya cwii tjo̱o̱cheⁿ na nnt'iuu nn'aⁿ ja. 9 Na mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo̱o̱, meiⁿyuucheⁿ na nñe'quia nn'aⁿ ñ'oom cha'waa tsjoomnancue na macwji'n'maaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ, maxjeⁿ nla'neiⁿna cantyja 'naa^n' naya na s'aa yuscum'aa^n' cha ticatsuu ñ'oom cantyja 'naa^n'aⁿ.

Judas mañequiaaⁿ cwenta Jesús luee ntyee
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

10 Jnda̱ tuii na luaa', quia jo' Judas Iscariote, cwindye nn'aⁿ na canchoo'wendye, tjaaⁿ na m'aⁿ ntyee na cwiluiitquiendye na nntseijndaa'ñê ñequio joona na nñequiaaⁿ cwenta Jesús lueena. 11 Jnda̱ na jndye na^n'ñeeⁿ na ljo' nnts'aaⁿ tquiaana' na jeeⁿ neiiⁿna. T'maⁿna na nñe'quiana s'om nnoom. Quia jo' Judas tyol'uee'ñetyeeⁿ chiuu ya nnts'aaⁿ na nñequiaaⁿ cwenta Jesús lueena.

Seijndaa'ñe Jesús na nncuaa Cena
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

12 Quia jo' xuee na cwiwityeⁿ ncuee na cwicwa' nn'aⁿ judíos tyoo' na tjaa ndaaljo' tjaquiee', mañejuu xuee na cwila'cwjeena canmaⁿ nch'u, nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús ta'x'eena nnoom, jluena:

—¿Yuu l'ue ts'om' na nntsaalajndaa'ndyô cantyja 'naa^n' xuee pascua, na nleiñ'oom' na nlqui' catsmaⁿ chjoo?

13 Ndo' jñoom we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê cwii l'aa. Tsoom nda̱a̱na:

—Catsa'quie'yo' quii' tsjoom. Jo' jo' nliu'yo' cwii tsaⁿs'a na maleiñ'oom cwii tsjoo ndaatioo. Catsaantyjo̱'yo' naxee^n'eⁿ. 14 Yuu na nncjaaque^n'eⁿ candu'yo' nnom ts'aⁿ na waa': "Luaa matso nqueⁿ na matsa̱'ntjoom jaa: ¿yuu waa cuarto

na nlcwaa'a na nntseit'maa^{n}'ndyo̱
xuee pascua ñequio nn'a^{n} na
cwila'jomndye ñ'e^{n}ndyo̱?” 15 Juu
tsa^{n}'ñee^{n} m'mo̱o̱^{n} cwii cuarto t'ma^{n}
w'aa nandye teicantyjoo'. Maniom
candä̱ä̱' 'na^{n} na maca^{n}na' na nncuaa
xuee. Jo' calajndaa'ndyo' nantquie
na nlcwaa'a ñ'e^{n}ndyo'.
16 Ndo' ty'e we na^{n}'ñee^{n}. Quia
na tquiena tsjoom'ñee^{n} jliuna
cha'xje^{n} na jndä̱ tsoom ndä̱ä̱na. Jo'
jo' jla'jndaa'ndyena nantquie na
nlcwa'na na nla't'maa^{n}'ndyena xuee
pascua.
17 Cwe' tmaa^{n}ya, xje^{n} na
tyje'cañoom Jesús ñequio nn'a^{n}
canchoo'we na cwila'jomndye
ñ'e^{n}ñê. 18 Yoche^{n} na
meindyuaandyena nacañoom'
mei^{n}sa na cwicwa'na, tso Jesús
ndä̱ä̱na:
—Mayuu'che^{n} candye'yo' nntsjo̱o̱,
cwiindyo' 'o na macwa' ñ'e^{n}ndyo̱
nñequiaa cwenta ja luee nn'a^{n}.
19 Ñ'oomwaa' jee^{n} ndya'
seichjoo'na' n'omna. To̱'na cwii ndo'
cwiindyena ta'x'eena nnoom, jluena:
—¿Aa ndya' nnts'aana' na ja?
20 Quia jo' tsoom ndä̱ä̱na:
—Cwii 'o na canchoo'wendyo',
cwii ts'a^{n} na cwinchjeendyô̱ tyoo'
ñ'e^{n}ñe ts'om xio jom nñequiaa^{n}
cwenta ja. 21 Ee na mayuu'che^{n},
ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n}
cañoom'luee, maxje^{n} wjaañ'oomna'
ja na nnc'io̱ cha'xje^{n} na matso ljeii
'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om. Sä̱ä̱ jee^{n} nty'iaa'ñe
ts'a^{n} na mañequiaa cwenta ja,
yatiche^{n} xe^{n} tîcaluiiñe tsa^{n}'ñee^{n}.
22 Yoche^{n} na cwicwa'na, to'ñom
Jesús tyoo', tquiaa^{n} na quianl'uaa'
Ty'o̱o̱ts'om. Jndä̱ jo' tyjee^{n} juuna',
tquiaa^{n} ndä̱ä̱na. Tsoom:
—Cato'ñoom'yo', cwa'yo' tyoo'waa,
ee cwiluiiñena' seii'a.
23 Mati to'ñoom cwii waso
na ñjom ndaa winom. Jndä̱ na
tquiaa^{n} na quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om,
quia jo' tquiaa^{n} juuna' ndä̱ä̱na,
cha'tsondyena tä̱na. 24 Ndo' tsoom
ndä̱ä̱na:
—Ndaa winomwaa cwiluiiñena'
nioom'a na nnquioo na
nncwji'n'maa^{n}ndyo̱ jndyendye
nn'a^{n}. Ñ'e^{n} juuna' maquä̱^{n}tyä̱^{n}ya
ñ'oom xco. 25 Candye'yo' nntsjo̱o̱ na
mayuu'che^{n} taxoc'uannda'a winom
hasta juu xuee na nnc'uaxco̱ juuna'
quia na nntsä̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.

Jesús matseicañee^{n} na nncwji'ñe Pedro

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Ndo' jndä̱ na tana luantsa,
jlui'na jo' jo'. Ty'ena ta Olivos.
27 Quia jo' tso Jesús ndä̱ä̱na:
—Tsjom je' cha'tsondyo' 'o
nntjei'ndyo' ñ'e^{n}ndyo̱. Ee ljeii 'naa^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om matsona': “Nntseicuä̱'a
ts'a^{n} na mach'ee cwenta
canma^{n}, ndo' canma^{n} ntsmeii^{n}'e^{n}
nnt'oom'ndyeyo'.”
28 Sä̱ä̱ tso Jesús:
—Ndo' ja quia jndä̱ na
mawando̱'xco̱ nncjo̱jndyä̱ä̱ ts'o̱ndaa
Galilea, xe^{n} jndä̱ nntsaantyjo̱'yo'.
29 Quia jo' tso Pedro nnoom:
—Meii^{n} cha'tsondye na^{n}m'a^{n}'
nntjeii'ndyena ñ'e^{n}ndyu', sä̱ä̱ ja
tijoom cwji'ndyo̱ ñ'e^{n}ndyu'.
30 T'o̱ Jesús, tsoom nnom:
—Ñ'oom na mayuu' matsjo̱o̱ njom',
tsjom je' cwii tjo̱o̱che^{n} na nndä̱ä̱'
we ndii' na matseixuaa caxtijndyo,
sä̱ä̱ 'u xje^{n}'ñee^{n} jndä̱ ndyee ndii' jndä̱
tjei'ndyu' ñ'e^{n}ndyo̱.

31 Saa Pedro yachen jndeii' ñ'oom
t'oon:
—Meiin c'io ñ'endyu', saa tijoom
cwji'ndyo cantyja 'nan'.
Ndo' cha'tso nc'iaan'an majo'ti
jluena.

Getsemaní matseinein Jesús nnom Ty'oots'om

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Quia jo' tquiena cwii joo na
jndyu Getsemaní. Tsoom ndaana:
—Cwindyuaandyo' ñjaanñe yochen
na jo luaa' na nntseinanya nnom
Ty'oots'om.
33 Jo' chii tjatyeen, tjañ'oom Pedro
ñ'en Jacobo ñ'en Juan. Ndo' jnanna'
na t'man matsei'ndaa'na' ntyjeen
ndo' jeen matseichjoo'na' ts'oom.
34 Tsoom ndaa nan'ñeen:
—Jeen matseichjoo'na' ts'oon hasta
jom ndyowe' ts'oon. Caljoo'ndyo'
ljooñe. C'om'c'eendyo', nchii
cwinda'yo'.
35 Quia jo' tjatjatyeenchen,
tjacwanquioom nomtyuaa. Tyocaan
nnom Ty'oots'om xen wanaan
tintjoom nawi' na meinndoo'na' jom
juu xjen'ñeen. 36 Tsoom:
—Tsotyaya, 'u cha'tso nndaa
nntsa'. Catseicandyaandyu' ja na
ticwinoonya nawi'waa. Saa catsa'
cha'xjen na l'ue ts'om' nncu' nchii
cha'xjen na l'ue ts'oon ja.
37 Quia jo' jndyolcwe' Jesús na
m'an ndyee nan'ñeen. Ndo' ljeiin na
cwindana. Tsoom nnom Pedro:
—Aa ndi' Simón, ¿aa wa'tsu'? ¿Aa
maxjen tîcandaa nntsa' na ticatsu'
meiin ñe'cwii hora? 38 Ñequii'chen
c'om'c'eendyo' na calanein'yo' nnom
Ty'oots'om cha ticjaachuuna' 'o
quia na ñe'cats'aana' xjen 'o. Jeen
m'aanc'ee' ts'om ts'an na nnts'aa yuu
na ya, saa nc'e na ts'an tseixman,
tileicanaanñe na nnts'aa na ljo'.
39 Jnda jo' cwiichen ndii'
tjannaan'an. Mañejooti ñ'oom
seineiin nnom Ty'oots'om. 40 Quia na
jndyolcwe'nnaan'an na m'anna, majo'ti
ljeiin na cwindana, ee jeen tyen waa
na maleichuu tsantsjom joona. Ndo'
meiin cwe' ticaliuna ljo' nluena nnoom.
41 Tjannaan'an na nntseineiin nnom
Ty'oots'om ndo' quia tyjeen'en na jnda
ndyee ndii' na m'anna, tsoom ndaana:
—Cwa ndicwan cwinda'yo' na
cwita'jndyee'yo'. Malei'tyen. Jnda
tue'ntyjo xjen 'nanya. Je' mannt'ue
nn'an na wi'ndye ja na cwiluiindyo
ts'an na jnan cañoom'luee.
42 Quicantyja'yo'. Cjaaya. Luaa'
mandyocwjee'cañoom juu ts'an na
tjacatio cwenta ja luee nn'an.

T'uena Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Ndicwan matseineiin Jesús ndo'
tyjee'cañoom Judas, cwii joo nn'an
na canchoo'wendye. Ñ'een cwii
tmaan' nn'an ñ'enñê na cwilei'cho ncjo
espadas ñequio n'oom nch'io. Nan'ñeen
nn'an 'naan ntyee na cwiluiitquiendye,
ñequio nn'an na cwit'moon ljeii
na tquen Moisés ñequio nn'an na
cwiluiitquiendye naquii' tsjoom.
44 Ndo' Judas, ts'an na tquiaa cwenta
jom luee nan'ñeen, jnda t'moon 'naan
ndaana chiuu nnts'aan. Tsoom:
—Juu ts'an na nnc'ua ntsman',
majom jo'. Tyen cat'ue'yo' jom ndo'
tsaañ'om'yo' jom. Cal'a'yo' cwenta
na ticalacanom'yo' jom.
45 Ndo' quia tquie'cañomna Jesús,
mantyja seicandyoo'ñê, tsoom
nnom Jesús:

—Xmaⁿndyu' Maestro.
Ndo' t'om ntsmaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ.
46 Quia jo' jla'cjaa lueena Jesús. Tyeⁿ
t'uena jom.
47 Cwii ts'aⁿ na matseijomñe
ñ'eⁿ Jesús na meintyjee' jo' tjeiiⁿ'eⁿ
xjo espada 'naaⁿ'aⁿ. Tioom juuna'
mosoo' nquii tyee na cwiluiitquieñe.
Jnoⁿ tsua'qui. 48 Ndo' tso Jesús
ndaa̱na:
—Jnda'jom tquio'cat'ue'yo' ja
cha'cwijom tquio'yo' nacjoo' cwii
tsaⁿcanch'ue na cho'yo' ncjo
espadas ñ'eⁿ n'oom nch'io. 49 'Io
ndii 'io ñet'oo̱ⁿya quii'ntaaⁿ'yo'
na ñet'moo̱ⁿya ndaa̱'yo' naquii'
wats'om t'maⁿ saa̱ tîcat'ue'yo' ja.
Ñecuaa ee cwiluii na luaa' cha
catseicandaa̱'ñena' ljeii 'naaⁿ'
Ty'oo̱ts'om na waa.
50 Quia jo' cha'tsondye nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús,
jlei'nomna, 'ndyena jom na ñenqueⁿ.

Cwii tsaⁿs'andyua na jleinom

51 Ndo' jo' jo' m'aaⁿ cwii
tsaⁿs'andyua na tjantyjoo̱ⁿ naxeⁿ'
Jesús. Macanda̱ chu'tyjooñê cwii
sábana. Mati jom t'ue naⁿ'ñeeⁿ.
52 Saa̱ jom je' jluii'ñê naquii' sábana
'naaⁿ'aⁿ, 'ñeeⁿ juuna', jlei'noom na
ñecasei'ñê.

'Ooqueⁿna Jesús luee naⁿman'iaaⁿ cwentaa nn'aⁿ judíos

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Quia jo' ty'eñ'omna Jesús jo
nnom nquii tyee na cwiluiitquieñe
ndaa̱ ntyjentyeeñe. Jo' jo'
tjomndye cha'tsondye ntyee na
cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye naquii' tsjoom
ñequio nn'aⁿ na cwit'moo̱ⁿ ljeii
na tqueⁿ Moisés. 54 Ndo' Pedro
tquiacheⁿ tquia tjantyjoo̱ⁿ. Macanda̱
tuee'tyeeⁿ tach'eeⁿ' waa' tyee na
cwiluiitquieñe. Jo' jo' tjacjom
nacañoom nn'aⁿ na cwindye'ntjom
wats'om t'maⁿ. Tyotseiwiñê 'ndyoo
chom.
55 Quia jo' ntyee na
cwiluiitquiendye ñequio
cha'tsondye naⁿman'iaaⁿ cwentaa
nn'aⁿ judíos tyol'ueena nn'aⁿ na
calue ñ'oom cantu nacjoo' Jesús
cha nnda̱a̱ nleijndaa' jnaaⁿ'aⁿ na
cueeⁿ'eⁿ. Saa̱ tileicaliuna. 56 Ee
majndye nn'aⁿ ty'enquia ñ'oom
na cwe' cantu saa̱ tiñecwii
ñ'oom tquiana jo' chii ticalui'yuu'
ñ'oom'ñeeⁿ nacjoom'm. 57 Jnda̱ jo'
tei'cantyja nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
tquia cwiicheⁿ ñ'oom na tiyuu'
nacjoom'm, jluena:
58 —Jâ jndya̱a̱yâ na tso tsaⁿm'aaⁿ'
na jom nntseityueeⁿ'eⁿ wats'om
t'maⁿwaa na l'a nn'aⁿ, ndo' ñendyee
xuee nnts'aaxcoom cwiicheⁿ na
nchii nn'aⁿ nl'a.
59 Saa̱ meiⁿ jluena ñ'oomwaa',
maxjeⁿ ticatjoom' ñ'oom.
60 Quia jo' teintyjee' nquii tyee na
cwiluiitquieñe xcwe quii' ntaaⁿna,
tax'eeⁿ 'ndyoo Jesús, tsoom:
—¿Aa maxjeⁿ meiⁿcwii ñ'oom
tic'o̱'? ¿Chiuu waayuu cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom na cwituee'na nacjo'?
61 Saa̱ Jesús ñemaaⁿ'cheeⁿ m'aaⁿ.
Meiⁿcwii ñ'oom tic'oo̱ⁿ. Quia
jo' juu tyee na cwiluiitquieñe
tax'eeñennaaⁿ'aⁿ, tsoom:
—¿Aa 'u cwiluiindyu' Cristo,
Jnda nquii Ty'oo̱ts'om na
cwila't'maaⁿ'ndyô̱?
62 T'o̱ Jesús, tsoom:

—Mayuu' na jo' ja. Ndo' nnty'ia'yo' ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na nncwa'catya̱ⁿ ntyjaa' Ty'o̱o̱ts'om ntyjaya na jom matseixmaⁿñ'eeⁿ cha'tso nnom najnda̱ na nndyo̱cua̱ya, na nnaaⁿ cañoom'luee ñequio nchquiu.

63 Quia jo' juu tyee na cwiluiitquieñe jndii'ñê tsca'nnoom na lioom'm, tsoom:

—¿Aa cwimacaⁿtina' 'ñeeⁿ nñequiotjei'yuu'ndyeti jnaaⁿ'aⁿ?

64 'O macwindye'yo' ñ'oom ntjeiⁿ na matseineiiⁿ nacjoo' Ty'o̱o̱ts'om. ¿Chiuu cwilatiuu'yo' ñ'eⁿñê?

Ndo' cha'tsondyena ñe'cwii jla'jomndyena na waa jnaaⁿ'aⁿ ndo' tseixmaaⁿ na cueeⁿ'eⁿ.

65 Cwantindyena to̱'na na tyojñomna ndaajnaⁿ' jom. Jla'cata̱'na nnoom, tyotmeiiⁿ'na nda' jom, jluena:

—Cjaawee' 'ndyo' 'ñeeⁿ tquiaa 'u.

Mati nn'aⁿ na cwil'a cwenta wats'om tyoñe'quiana nda' watmeiiⁿ nnoom.

Macwji'ñe Pedro cantyja 'naaⁿ' Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Yocheⁿ na m'aaⁿ Pedro jo nacje, tach'eⁿ w'aa'ñeeⁿ, tjantyjaa' cwii yuscu jom na mandi'ntjom nnom tyee na cwiluiitquieñe. 67 Quia na ljeiiⁿ Pedro na matseiwiñe 'ndyoo chom, quiee tyonty'iaaⁿ'aⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ. Tsoom:

—'U mati ñeñ'eⁿ' ñ'eⁿ Jesús, ts'aⁿ tsjoom Nazaret.

68 Sa̱a̱ tjei'ñe Pedro, tsoom:

—Ja ticwajnaⁿ'a tsaⁿ'ñeeⁿ. Meiⁿchjoo ticaljeiiya ñ'oom na matsu' luaa'.

Jnda̱ jo' teiño̱o̱ⁿ nacañoom nn'aⁿ, tjaaⁿ yuu waa 'ndyoots'atiom. Xjeⁿ'ñeeⁿ mana seixuaa caxtijndyo. 69 Ndo' majuu yuscu na mandi'ntjom, cwiicheⁿ cwii ndii' nty'iaa'nnaaⁿ'aⁿ Pedro. To̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na tsonnaaⁿ'aⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo':

—Tsaⁿm'aaⁿ' maxjeⁿ cwiindye joona jom.

70 Ndo' Pedro tjei'ñennaaⁿ'aⁿ. Ndo' tiyocheⁿ majluennda' nn'aⁿ na meintyjee' jo' jo' nnoom:

—Mayuu'cheⁿ cwiluiindyu' cwii joona. Ts'aⁿ Galilea 'u ee ljo'yu ñ'oom na matsei'neiⁿ' cha'na cwila'neiⁿ joona.

71 Quia jo' to̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na tju' cheⁿnqueⁿ ñ'omwi' nacjoom'm, ndo' tsoom na ntyjiicheⁿ Ty'o̱o̱ts'om na mayom'm. Tsoom:

—Meiⁿchjoo ticwajnaⁿ'a ts'aⁿ na cwindu'yo' luaa'.

72 Ndo' mañoom' seixuaa caxtijndyo na jnda̱ we ndii'. Quia jo' tjañjoom' ts'om Pedro ñ'oom na tso Jesús nnoom: "Cwii tjo̱o̱cheⁿ na nntseixuaa caxtijndyo we ndii', sa̱a̱ 'u je' jnda̱ ndyee ndii' macwji'ndyu' cantyja 'naⁿya." Ndo' quia tjañjoom' ts'oom ñ'oommeiⁿ', jeeⁿ ndya' tyoty'ioom.

'Ooñ'omna Jesús na m'aaⁿ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Ndo' na jaawixuee ntyee na cwiluiitquiendye tjomndyena ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom ñequio nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio cha'tso naⁿman'iaaⁿ cwentaa nn'aⁿ judíos. Jla'jndaa'ndyena. Jnda̱ jo' jla'tyeⁿna

Jesús, ty'eñ'omna jom. Ty'ecatioona
cwenta jom l'o̱ Pilato. 2 Ndyeyu
tax'ee Pilato nnoom, tso:
—¿Aa 'u cwiluiindyu' rey cwentaa
nn'aⁿ judíos?
Ndo' t'o̱o̱ⁿ:
—Majo'ndyo cha'xjeⁿ na matsu'.
3 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye
jndye jnaaⁿ'aⁿ tquiana. 4 Quia jo'
tax'eennda' Pilato nnoom, tso:
—¿Aa maxjeⁿ meiⁿcwii ñ'oom
xoc'o̱'? Queⁿ' cwenta na jndye jnaⁿ'
cwiluena nacjo'.
5 Sa̱a̱ tjaa na t'o̱ti Jesús hasta
tquiaana' na jeeⁿ tyom'aaⁿ' ts'om
Pilato.

Cwiwijndaa'tyeⁿ na nncue' Jesús
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38–19:16)

6 Ndo' ticwii chu na cwiwee'
xuee pascua waa costumbre
na matseicandyaañe Pilato
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ pra̱so na l'ue
n'om nn'aⁿ. 7 Quia ljo'cheⁿ m'aaⁿ
cwii ts'aⁿ na jndyu Barrabás
w'aancjo ñequio nt'omcheⁿ pra̱so.
Joona jla'wendyena nacjoo'
gobiernom, ndo' jla'cwjeena nn'aⁿ.
8 Ty'entyjaa' cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ na
m'aaⁿ Pilato. To̱'na na tyotaⁿna
na cats'aaⁿ cha'xjeⁿ quich'eeⁿ na
nntseicandyaañê cwii ts'aⁿ. 9 Quia
jo' tso Pilato nda̱a̱na:
—¿Aa l'ue n'om'yo' na
catseicandyaandyo̱ juu rey cwenta
'o nn'aⁿ judíos?
10 Luaa' tsoom ee jnda̱ sei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ
na joo ntyee na cwiluiitquiendye
ta̱a̱' n'omna Jesús, jo' na
ty'ecatioona tsaⁿ'ñeeⁿ l'o̱o̱ⁿ. 11 Ndo'
joona tyola'jndo̱'na n'om nn'aⁿ na
jndyendye na cataⁿna nnom Pilato
na catseicandyaañê Barrabás, nchii
Jesús. 12 Quia jo' tax'eennda' Pilato
nda̱a̱ nn'aⁿ na jndyendye, tsoom:
—Ndo' ¿ljo' l'ue n'om'yo' na
cats'aaya ñ'eⁿ juu ts'aⁿ na
cwindu'yo' na cwiluiiñe rey cwenta'
'o nn'aⁿ judíos?
13 Tacwaxua ndyueena, jluena:
—Caty'iom' jom ts'oom'naaⁿ.
14 Tax'ee Pilato nda̱a̱na:
—¿Ljo' jeeⁿ tis'a s'aaⁿ nquiu'yo'?
Sa̱a̱ joona ñe'quii'cheⁿ najndeii
tyola'xuaana, jluena:
—Caty'iom' jom ts'oom'naaⁿ.
15 Quia jo' Pilato, cwe' ee na l'ue
ts'oom na calue nn'aⁿ na ya ts'aⁿñê,
jo' na seicandyaañê Barrabás.
Ndo' sa̱'ntjoom na catjaa' sondaro
Jesús ñ'eⁿ tjaⁿtsei'. Jnda̱ jo' tquiaaⁿ
juu lueena na caty'ioomna juu
ts'oom'naaⁿ.
16 Ndo' ty'eñ'om sondaro'ñeeⁿ
Jesús naquii'cheⁿ wats'iaaⁿ cwentaa'
gobiernom. Jo' jo' tjomndye cha'tso
nc'iaana. 17 Jla'cweena cwii liaa
colo catsioo' jom. Tyola'tyjoondyena
l'o̱o̱ nioom, l'ana cwii tsei, tioomna
juuna' xqueeⁿ. 18 Jnda̱ jo' to̱'na, ndoo'
na cwila't'maaⁿ'ndyena jom, jluena:
—Catseit'maaⁿ'ñena' 'u na
cwiluiindyu' rey cwentaa nn'aⁿ judíos.
19 Ndo' tyotmeiiⁿ'na ts'oom xqueeⁿ.
Tyojñomna ndaajnaⁿ' jom, tyota'na
cantyena jo nnoom cha'cwijom
cwila't'maaⁿ'ndyena jom. 20 Quia
na jnda̱ jla'jnaaⁿ'ñ'eⁿna jom, quia jo'
tjeii'na liaa catsioo'. Jla'cweennda'na
jom liaⁿ'aⁿ. Jnda̱ jo' ty'eñ'omna jom
na nnty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ.

Cwity'ioomna Jesús ts'oom'naaⁿ
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 Xcwe na cwi'oocalui'na
naquii' tsjoom ndo' tjomndyena

ts'aⁿ tsjoom Cirene na jndyu
Simón na jnaⁿ jndaa. Jom tsotye
Alejandro ñequio Rufo. L'a sondaro
na jndei'na' cjaañ'oom ts'oom na
nñoom Jesús.
22 Quia jo' ty'eñ'omna Jesús
Gólgota. Ñ'oomwaa' ma'moⁿna'
cwii ta na jndyuna' Tsei'xqueⁿ
Ts'oo. 23 Ndo' tquiana winom na
nnc'om na tjoom'na' ñequio mirra.
Saa jom tîco'ñoom juuna'. 24 Jnda
chii ty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ.
Ndo' sondaro tyo'oona x'iaa, cha
nnty'iaana cwaaⁿ liaⁿ'aⁿ nleijnoom'
cwii cwii joona. Laa'ti' t'oomna
liaⁿ'aⁿ.
25 Jnda tuee' cha'na ñjeeⁿ
nacwitsjoom quia ty'ioomna
jom ts'oom'naaⁿ. 26 Ndo' jnaaⁿ'aⁿ
na teiljeii luaa matsona': "Rey
cwenta nn'aⁿ judíos." 27 Mati
ty'ioomna we naⁿcanty'ue nacjoo
noom'naaⁿ. Cwii tsaⁿ'ñeeⁿ ntyjaaⁿ'aⁿ
ntyjaya ndo' cwiicheⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
ntyjatymaaⁿ'. 28 Ndo' na l'ana na ljo',
seicandaaañena' na matso ljeii 'naaⁿ'
Ty'oots'om: "Seicañ'eⁿyuuna' jom
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na wi'ndye."
29 Nn'aⁿ na tyowinom jo' jo',
tyola'jnaaⁿ'na jom. Tyola'caandyena
nqueⁿna, tyoluena:
—'U je', na nntseityui'
wats'om t'maⁿ 'naaⁿyâ ndo'
ñendyee xuee nntseiwe'nnda'
juuna', 30 cwji'n'maaⁿndyu'
cheⁿnncu'. Candyo'cue' na ñoom'
ts'oom'naaⁿwaa'.
31 Mati ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés malaa'ti' tyola'jnaaⁿ'na
jom. Jluena:
—Jeeⁿ ya ñetjei'n'maaⁿñe
tsaⁿm'aaⁿ' nt'omcheⁿ nn'aⁿ saa
tileicandaa nncwji'n'maaⁿñe
cheⁿnqueⁿ. 32 Jom na matsoom na
cwiluiiñê Cristo ndo' Rey cwentaa
jaa nn'aⁿ Israel, cwa candyocueeⁿ
na ñoom ts'oom'naaⁿ cha nnty'iaaya
quia jo' nlayuu'a ñ'eⁿñê.
Ndo' mati we nn'aⁿ na ñom
noom'naaⁿ ñ'eⁿñê tyola'jnaaⁿ'na jom.

Tquiaañe Jesús na tueeⁿ'eⁿ

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Quia na jnda tuee' na quiajmeiⁿ',
teijaaⁿñe tsjoomnancue hasta na
ndyee na matmaaⁿ. 34 Juu xjeⁿ'ñeeⁿ
jndeii seixuaa Jesús, tsoom:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?
(Ñ'oommeiiⁿ matsona':
Ty'oots'omya, Ty'oots'omya, ¿chiuu
na ma'ndii' ja?)
35 Nt'om nn'aⁿ na meintyjee'
nndyoo' nacañom'm, quia jndyena
na seixuaⁿ, jluena:
—Aa ndye'yo', macwaaⁿ profeta
Elías.
36 Quia jo' jleinom cwii ts'aⁿ'ñeeⁿ,
jndyoñ'oom cwii 'naⁿ na ya
maw'ana' ndaa. Nchjeeñê juuna'
naquii' winom na ta. Tjaa'ñê juuna'
nnom cwii ts'oom, chii ty'ioom
juuna' 'ndyoo Jesús na cateii'ñe.
Tsoom:
—Cwa je' nnty'iaaya aa
nncwjee'cañoom Elías na
nncwjii'ñe jom na ñoom
ts'oom'naaⁿ.
37 Jnda na seixuaa Jesús jndeii
mana tueeⁿ'eⁿ. 38 Ndo' liaa na
ntyjaty'io na matseicu'na' yuu
na lju'ti naquii'cheⁿ wats'om
t'maⁿ, jndii'tcona' hasta xjeⁿ
nomtyuaacheⁿ. 39 Juu capeitaⁿ
na meintyjee' ndyeyu jo nnom
Jesús, quia jñeeⁿ na seixuaa ndo'

nty'iaa^{n}'a^{n} na luaa' tuii na tue'
tsa^{n}'ñee^{n}, quia jo' tsoom:
—Mayuu'che^{n} tsa^{n}m'aa^{n}' cwiluiiñê
Jnda Ty'o̱o̱ts'om.
40 Mati jo' jo' meintyjee'tquia
nt'om yolcu na jee^{n} cwinty'iaa na
ljo' tuii. Quii'ntaa^{n} joona m'aa^{n}
María Magdalena ñequio Salomé
ñequio cwiiche^{n} María, tsondyee
José ñ'e^{n} Jacobo, tsa^{n} na titquieñeti.
41 Joo yolcum'a^{n}' tyocañ'ee^{n}na ñ'e^{n}
Jesús quia ñet'oom ts'o̱ndaa Galilea.
Tyondye'ntjomna nnoom. Ndo' mati
jo' jo' meintyjee' jndye nt'omche^{n}
yolcu na jna^{n} Galilea na ñencwi
tquiowana Jerusalén ñ'e^{n} Jesús.

'Oocat'iuuna Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Tmaa^{n}ndye nn'a^{n} jo' jo'.
Ndo' juu xje^{n}'ñee^{n} xuee na
cwila'jndaa'ndye nn'a^{n} jndíos 'na^{n}
na nlca^{n}na' joona ee jnda̱ jna^{n}na'
xuee na nnta'jndyeena. 43 Mati jo'
jo' m'aa^{n} cwii ts'a^{n} tsjoom Arimatea
na jndyu José. Jom t'ma^{n} cwiluiiñê
naquii' tmaa^{n}' na^{n}man'iaa^{n} cwentaa
nn'a^{n} judíos. Jee^{n} meinom'm
xuee na nnty'iaa'nnoom na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' nc'e
na jnda̱ jaamaa^{n} chii tjaa^{n} na
m'aa^{n} Pilato. Ty'oomt'maa^{n}'ñê
ts'oom tjacaa^{n} sei'ts'o 'naa^{n}' Jesús
nnom tsa^{n}'ñee^{n}. 44 Jee^{n} seitsa^{n}'na'
Pilato quia na jñee^{n} na tyuaa' tue'
Jesús. Ee ntyjee^{n} yo cwiñom nn'a^{n}
noom'naa^{n} ndo' cwiwjena. Jo' chii
tquee^{n}'ñê capeita^{n}, tax'eeñê 'ndyoo
tsa^{n}'ñee^{n} aa maxje^{n} jnda̱ tue' Jesús.
45 Ndo' quia na jñee^{n} ñ'oom 'ndyoo
capeita^{n} na mayuu' na ljo', quia
jo' tquiaa^{n} ñ'oom'm na cjaañ'oom
José sei'ts'o 'naa^{n}' Jesús. 46 Quia
jo' tjatseijnda José cwii sábana ya,
jnda̱ jo' tjacatyjeeñê sei'ts'o 'naa^{n}'
Jesús, seityjooñê liaa'ñee^{n} juu, ndo'
tjacaty'ioom juu naquii' tsue'tsjo̱' na
tuiiya. Jnda̱ chii seicuu'ñê 'ndyoo
tsue'tsjo̱' ñequio cwii tsjo̱' t'ma^{n}.
47 Ndo' María Magdalena ñequio
María, tsondyee José, nty'iaana na
tjacant'iuu'ñe Jesús.

Cantyja na tando'xco Jesús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Jnda̱ na tjacue
ñe'quioom' juu xuee na
cwita'jndyee nn'a^{n} judíos, tja
María Magdalena ñequio Salomé
ñequio María, tsondyee Jacobo,
ty'ela'jndana nche^{n}' cachi na
nnc'oocaty'oomndyena sei'ts'o
'naa^{n}' Jesús. 2 Ndo' cwitsjoomya
xuee najndyee smana^{n} manlui'nom
ñe'quioom', ty'ena yuu waa
tsei'tsuaa' Jesús. 3 Nato ñjomndyena
tyoluechen^{n}quieena nda̱a̱ ntyjeena:
—¿'Ñee^{n} ya nnteijndeii jaa na
nnquindyo̱ tsjo̱' 'ndyoo tsei'tsuaa?
4 Sa̱a̱ quia na jnda̱ tquiena
jo', jleinty'iaana, jliuna cwa jnda̱
teindyo̱ tsjo̱'. Ndo' juuna' jee^{n}
t'ma^{n}na'. 5 Ndo' jnda̱ na ty'equie'na
quii' tsei'tsuaa'ñee^{n}, nty'iaana
cha'cwijom cwii tsa^{n}s'andyua
wacatyee^{n} ntyjaya. Cwe^{n} cwii
liaatco, liaa canchii'. Jee^{n} ndya'
nioom tyuena. 6 Tso tsa^{n}'ñee^{n}
nda̱a̱na:
—Tintyue'yo'. 'O cwil'ue'yo'
Jesús na jna^{n} Nazaret, jom
na ty'ioom nn'a^{n} ts'oom'naa^{n}.
Jnda̱ tando'xcoom na tuee^{n}'e^{n}.
Tac'oomñê ñjaa^{n}. Canty'ia'yo' yuu
na tque^{n}na jom. 7 Je' catsa'yo' na
m'aa^{n} Pedro ñequio nt'omche^{n}

nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús.
Calacandii'yo' joona na nncjaajñeeⁿ
Galilea, jndanquia nnc'oontyjona.
Jo' jo' nleicwindyena ñ'eⁿñê cha'xjeⁿ
jnda tsoom ndaa'yo'.
8 Quia jo' jlui'na naquii'
tsei'tsuaa. Jndeii ty'elcwee'na ndo'
cwiteindyena, ndoo' nquiuna na
tanchii joona. Ndo' cwe' na jeeⁿ
tyuena, jo' na seitsaⁿ'na' joona, meiⁿ
tîcaluena nnom meiⁿcwii ts'aⁿ chiuu
tuii.

Teitquioo'ñe Jesús nnom María Magdalena

(Jn. 20:11-18)

9 Mañejuuti cwitsjoom xuee
najndyee smanaⁿ quia na jnda
tando'xco Jesús, najndyee
teitquioo'ñê nnom María
Magdalena, tsaⁿ na tjeiiⁿ'eⁿ
ntquiee' jndyetia naquii' ts'om.
10 Ndo' María'ñeeⁿ tjatseicañeeⁿ
nquiee nn'aⁿ na tyocañ'eeⁿ ñ'eⁿ
Jesús. Xjeⁿ'ñeeⁿ jeeⁿ xcwe na
m'aⁿna na chjoo' n'omna ndo'
cwityueena. 11 Saa quia jndyena
na Jesús jnda mawa'ndo'xcoom,
ndo' juu yuscu'ñeeⁿ jnda
nty'iaa'nnom jom, maxjeⁿ
tîcala'yu'na.

Teitquioo'ñe Jesús ndaa we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê

(Lc. 24:13-35)

12 Jndanquia teitquioo'ñe Jesús
ndaa we nn'aⁿ na cwila'jomndye
ñ'eⁿñê na cwi'oo nato jndaa,
s'aana' na cwiicheⁿ ljo waaⁿ.
13 Ndo' ty'elcwee' naⁿ'ñeeⁿ
Jerusalén, ty'ela'candiina
nc'iaana. Saa meiⁿ ñ'omndyuee
joona, tjaa 'ñeeⁿ seiyu'.

Majñom Jesús nn'aⁿ na c'oonquiana ñ'oom'm

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

14 Jnda jo' teitquioo'ñê
ndaa canchoo'cwii nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê yocheⁿ na
cwimeindyuaandyena nacañoom'
meiⁿsa na cwicwa'na. Nc'e
na tiñe'cala'yu'ya n'omna, jo'
na seitiaaⁿ'aⁿ joona na quie'
n'omna. Ee tîcala'yu'na na jnda
wando'xcoom meiiⁿ na jla'candii
nn'aⁿ na jnda nty'iaandaa jom.
15 Xjeⁿ'ñeeⁿ tsoom ndaana:
—Catsa'yo' cha'waa tsjoomnancue,
nñe'quia'yo' ñ'oom naya ndaa
cha'tso nn'aⁿ na macwji'ñ'maaⁿñe
Ty'oots'om joona. 16 Juu ts'aⁿ na
nntseiyu' ndo' nleits'oomñe,
nlui'n'maaⁿñe. Saa juu ts'aⁿ na
ticatseiyu', maxjeⁿ nnt'uiityeⁿna'
juu cantyja jnaaⁿ'. 17 Ndo' nn'aⁿ na
cwila'yu' jndye ts'iaaⁿ t'maⁿ nl'ana.
Ñequio xueya nntjeii'na jndyetia
naquii' n'om nn'aⁿ, ndo' nla'neiⁿna
nt'omcheⁿ nnom ñ'oom na tjachuii'.
18 Xeⁿ nnt'uena canduu ñequio
lueena oo xeⁿ nncwena nasei wjee,
tjaa'naⁿ ljo' nntjoomna. Ndo' quia
na nntioona lueena nacjoo nn'aⁿwii,
nn'maaⁿ naⁿ'ñeeⁿ.

Tjawa Jesús cañoom'luee

(Lc. 24:50-53)

19 Quia na jnda teinom na
seineiⁿ Ta Jesús ndaa nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê, tjañ'oomna'
jom cañoom'luee. Tjacjom
ntyjaa' ts'o Ty'oots'om ntyjaya
yuu na matseit'maaⁿ'ñena' jom.
20 Quia jo' jnaⁿ naⁿ'ñeeⁿ ty'ena,
tyoñe'quiana ñ'oom naya

ndaa nn'a^{n} mei^{n}yuuche^{n} na ty'ena. Ndo' manquiiti Ta Jesús tyoteijnei^{n} joona. Tquiaa^{n} na tyocandaa tyol'ana ts'iaa^{n} t'ma^{n} na tjei'yuu'ndyena' na mayuu' ñ'oom na tyoñe'quiana. Amén.

Ñ'oom naya cantyja 'naaⁿ' Jesucristo na seiljeii Lucas

Seijndaa'ñe Lucas na seiljeiⁿ ñ'oom naya

1 Na m'aaⁿ' 'u Teófilo, na jeeⁿ ya ts'aⁿndyu', matseiljeiya ñ'oommeiiⁿ. Majndye nn'aⁿ jndạ jla'ljeii ñ'oom cantyja 'naaⁿ' Jesús chiuu waa na mayuu'cheⁿ na jndạ tuii quii'ntaaⁿyâ. [2] Jla'ljeiina ñ'oom'ñeeⁿ cha'xjeⁿ ñ'oom na to'ñọọⁿyâ na tquia nn'aⁿ na nty'iaandạạ chiuu waa na tuii xjeⁿ na jnaⁿcheⁿna'. [3] Jaach'ee xuee mañjom ts'ọọⁿya cha'tso na tuii. Je' mach'eena' ts'ọọⁿ na mati ja nntseiljeitcuundyọ ñ'oomwaa na nntsei'naⁿ', [4] cha catsei'nọⁿ' na mayuu' ñ'oom na jndạ t'mọọⁿ nn'aⁿ njom'.

Seicandii ángel na nluiiñe Juan

[5] Ncuee quia tyom'aaⁿ Herodes tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ ts'ọndaa Judea, tyom'aaⁿ cwii tyee cwentaa nn'aⁿ judíos na jndyu Zacarías. Jom tyocañ'eeⁿ ñ'eⁿ tmaaⁿ' ntyee na seicajndyuna' Abías. Scoom'm jndyu Elisabet, cwii ts'aⁿ tsjaaⁿ Aarón. [6] Wendye joona, tyol'ana na maty'iomyana' jo nnom Ty'ọọts'om. Meiⁿcwii na cha'tso ñ'oom na matsạ'ntjom Ta Ty'ọọts'om tîcwi'nom'na, tyola'candạna juuna'. [7] Sạạ tjaa'naⁿ ndana ee Elisabet tîc'oom jnaaⁿ. Ndo' jeeⁿ jndạ tquiendyena.

[8] Quia na tue'cañoomna' tmaaⁿ' ntyee na ñ'eⁿ Zacarías na nndye'ntjomna jo nnom Ty'ọọts'om naquii' wats'om t'maⁿ, [9] cha'xjeⁿ na waa ñ'oom ndạạ ntyee, tyo'oona x'iaa, 'ñeeⁿ nleijnoom' na nncjaaquiee' naquii' wats'om t'maⁿ cwentaa' Ty'ọọts'om. Zacarías teijnoom'm na nncjaaqueⁿ'eⁿ na nnts'aaⁿ tsioom suu. Quia jo' tjaqueⁿ'eⁿ ndo' tọọⁿ'ọⁿ na matseicoom suu. [10] Yocheⁿ na mach'eeⁿ tsioom suu jndye nn'aⁿ m'aⁿ tach'eeⁿ' wats'om t'maⁿ na cwila'neiⁿ nnom Ty'ọọts'om. [11] Xjeⁿ'ñeeⁿ teitquioo'ñe cwii ángel cwentaa' Ty'ọọts'om nnoom. Meintyjee' ángel'ñeeⁿ ntyjaa' tio ntyjaya yuu na cwico suu. [12] Seiñ'eeⁿ'na' Zacarías quia na nty'iaaⁿ'aⁿ juu. Jeeⁿ seicaty'uena' jom. [13] Sạạ tso ángel nnoom:

—Tinty'ue', Zacarías. Majndạ jndii Ty'ọọts'om ñ'oom na macaⁿ'. Ndo' scu' Elisabet nntseincueⁿ yu'ndaa nda'yo'. Ndo' nntseicajndyu'

juu Juan. 14 Cantyja 'naaⁿ' juu
ñequiaana' na jeeⁿ neiⁿ' ndo'
nncjaawee' ts'om'. Mati jndye nn'aⁿ
nnc'omna na jeeⁿ neiiⁿna na nluiiñê.
15 Ee jom t'maⁿ nntseixmaaⁿ jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om. Tixoc'om winom
meiⁿ nta na wjeeti. Ndo' cha'waa
naquii' ts'oom nnc'oom Espíritu
Santo meiiⁿ na ndi njoom ts'om
tsiaa' tsoñeeⁿ. 16 Cantyja 'naaⁿ' jom
jndyendye nn'aⁿ tsjaaⁿ Israel nlcwe'
n'omna jo nnom Ta Ty'o̱o̱ts'om
cwentaana. 17 Jom nndyojñeeⁿ jo
nnom Ta Jesucristo cwii tjo̱o̱cheⁿ
na nndyo. Ndo' nndi'ntjoom nnom
ñequio najndeii na ñejndi'ntjom
Elías. Nnts'aaⁿ na caljoya n'om nn'aⁿ
ñ'eⁿ ndana cha nn'aⁿ na cwila'quie'
n'om, nnquioo' n'omna cantyja
na jndo̱' n'om nn'aⁿ na cwil'a yuu
na maty'iomyana'. Luaa' nnts'aaⁿ
cha nntseijndaa'ñeyana' naquii'
n'om nn'aⁿ na nnc'om cwentaa' Ta
Ty'o̱o̱ts'om.
18 Quia jo' tso Zacarías nnom
ángel:
—¿Chiuu nnts'aayuuna' na luaa'
nluii? Ee ja luaa jnda̱ tquiendyo̱ ndo'
mati scuya jnda̱ tquieñê.
19 T'o̱ ángel nnoom, tso:
—Ja jndyuya Gabriel na
mandi'ntjo̱ⁿya nnom Ty'o̱o̱ts'om.
Jom jñoom ja na catseicandiiya
'u ñ'oom nayameiiⁿ. 20 Sa̱a̱ queⁿ'
cwenta, je' nnta̱' na matsei'neiⁿ'
jnaaⁿ' na ticatseiyu' ñ'oom na
matsjo̱o̱ njom'. Ndo' nnaaⁿnnda'
na nntseineiⁿ' juu xuee quia na
nntseicanda̱a̱'ñena' ñ'oomwaa'.
21 Ndo' joo nn'aⁿ na tyomeindoo'
Zacarías, jeeⁿ tyom'aaⁿ' n'omna
chiuu waa na jeeⁿ yo tjaqueⁿ'eⁿ
naquii' wats'om t'maⁿ. 22 Sa̱a̱ quia
na jluee'eⁿ taleicatseineiiⁿ, jo'
na jla'no̱ⁿ'na na waa na tco'na'
nty'iaaⁿ'aⁿ naquii' wats'om. Cwe'
tyots'o̱o̱ l'o̱o̱ⁿ nda̱a̱na. Ee jnda̱ ta̱' na
matseineiiⁿ.
23 Quia na jnda̱ jnda̱a̱' xuee na
mandi'ntjoom naquii' wats'om t'maⁿ,
tjalcweeⁿ'eⁿ waⁿ'aⁿ. 24 Jnda̱nquia
teitquioo' na jndeiiñe scoom'm
Elisabet. Tyom'aaⁿcheⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
w'aana cwii 'om chi'. 25 Quia jo' tso
juu Elisabet: “Luaa naya mach'ee Ta
Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿndyo̱. Seijndaa'ñê na
cantycwii na cwicalui'jnaaⁿ'ndyo̱ jo
nda̱a̱ nn'aⁿ na tjaa'naⁿ jndaaya.”

Seicandii ángel na nluiiñe Jesús

26 Jo' jo' chi' na jnda̱ yom na
teitquioo'ñe ángel Gabriel nnom
Zacarías, ndo' majñomnnda'
Ty'o̱o̱ts'om jom cwiicheⁿ tsjoom
na jndyu Nazaret, ts'o̱ndaa Galilea
27 na m'aaⁿ cwii yuscundyua na
jndyu María, tsaⁿ'ñeeⁿ mawaa
ñomcaaⁿ'aⁿ ñequio cwii tsaⁿs'a
na jndyu José tsjaaⁿ David. 28 Jnda̱
tjaquiee' ángel yuu na m'aaⁿ, tso
nnoom:
—Xmaⁿndyu', 'u na t'maⁿti
naya na macanda'. Nquii
Ty'o̱o̱ts'om m'aaⁿñê ñ'eⁿndyu'.
Quii'ntaaⁿ cha'tso ntyjelcu', 'u
matio'naaⁿñetyeeⁿ.
29 Ndo' María quia na jñeeⁿ
ñ'oommeiⁿ', jeeⁿ seiñ'eeⁿ'ñena'
jom ndo' jeeⁿ tyom'aaⁿ' ts'oom ljo'
ma'mo̱ⁿ ñ'oommeiⁿ'. 30 Quia jo' tso
ángel nnoom:
—María, tinty'ue'. Ee 'u t'maⁿ
naya jnda̱ teijnom' na macanda'
jo nnom Ty'o̱o̱ts'om. 31 Luaa nluii,
nndeiindyu' ndo' nntseincui' cwii
tyochjoo ndo' nntseicajndyu'

juu Jesús. 32 Jom nluiit'ma^{n}ñê.
Nntseicajndyuna' jom Jnda nquii
Ty'o̱o̱ts'om na m'aa^{n} nandyetiche^{n}.
Ndo' ñnequiaa^{n} na nluiiñe rey
cha'xje^{n} ñeseixma^{n} David na
tyotsa̱'ntjom. 33 Maxje^{n} nljotye^{n} na
nntsa̱'ntjoom ntseindacantyjo Jacob,
ndo' tijoom cantycwii cantyja na
nntsa̱'ntjoom.
34 Tso María nnom ángel:
—¿Chiuu nnts'aayuuna' na nluii
na luaa'? Ee tyoom'aa^{n}ya ñ'e^{n}
tsa^{n}s'a.
35 Quia jo' t'o̱ ángel nnoom, tso:
—Juu Espíritu Santo nnts'aa^{n} cwii
ts'iaa^{n} t'ma^{n} ñ'e^{n}ndyu'. Ndo' juu
na jndeii na matseixma^{n} nquii
Ty'o̱o̱ts'om na m'aa^{n} nandyetiche^{n},
nnc'oomna' ñ'e^{n}ndyu'. Ee jo' na
nluiiñe yu'ndaa na lju' ts'om, ndo'
nntseicajndyuna' juu Jnda nquii
Ty'o̱o̱ts'om. 36 Ndo' que^{n}' cwenta,
mati nomnn'a^{n}' Elisabet meii^{n} na
jnda̱ tquieñê majndeiiñê cwii
tyochjoo. Je' chi' na jnda̱ yom na
jndeiiñê. Ndo' jom ts'a^{n} na cwilue
nn'a^{n} na tileic'oom jnda. 37 Ee
tjaa'na^{n} cwii nnom na xocanda̱a̱
nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om.
38 Ndo' tso María nnom ángel:
—Ja ts'a^{n} mandi'ntjomtye^{n} nnom
Ta Ty'o̱o̱ts'om. Cats'aana' ñ'e^{n}ndyo̱
cha'xje^{n} ñ'oom na jnda̱ tsu'.
Quia jo' mana jlui' ángel na m'aa^{n}.

Wjaacando' María xjoom Elisabet

39 Jnda̱ jo' seijndaa'ñe María,
seityuaa^{n}'a^{n} tjaa^{n}. Tjaa^{n} cwii
tsjoom naquii' ntsjo̱ ts'o̱ndaa Judá.
40 Tue^{n}'e^{n} waa' Zacarías. Tjaque^{n}'e^{n}
ndo' tquiaa^{n} na xma^{n}ñe Elisabet.
41 Jnda̱ na jndii Elisabet jndyee'
María na tquiaa na xma^{n}ñê, quia jo'
seijndeii yu'ndaa ts'om tsia^{n}'a^{n}. Ndo'
xje^{n}'ñee^{n} tjaquiee' Espíritu Santo
cha'waa naquii' ts'oom. 42 Ndo'
jndeii seineii^{n}, tsoom:
—Quii'ntaa^{n} cha'tsondye
tyja̱a̱lcuuya, 'u na matio'naa^{n}ñeti
Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' matio'naa^{n}ñê
yu'ndaa na njom ts'om tsia'. 43 Sa̱a̱
ja, ¿'ñee^{n} cwiluiindyo̱ na jnda'jom
nncu' na cwiluiindyu' tsondyee quii
Ta na matsa̱'ntjom ja tyjee'cañoom'
jndyocando' ja? 44 Ee quia na
jndiiya na matsu' na xma^{n}ndyo̱,
quia jo' mantyjache^{n} seijndeii
yu'ndaa ts'om tsiaya na neii^{n}'e^{n}.
45 Matio'naa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om 'u. Ee
matsei'yu' na nntseicanda̱a̱'ñena'
ñ'oom na seicañee^{n} 'u, na tso ángel
njom'.
46 Quia jo' tso María:
Ñequio na xcwee' ts'o̱o̱^{n}
matseit'maa^{n}'ndyo̱ Ta
Ty'o̱o̱ts'om,
47 ndo' neii^{n}' ts'o̱o̱^{n}ya jom, ee
cwiluiiñê na macwji'n'maa^{n}ñê
ja.
48 Ee ty'oom na wi' ts'oom
ñ'e^{n}ndyo̱, meii^{n} ts'a^{n} na
cwe' cwantindyo ja na
mandi'ntjo̱^{n}tya̱^{n} nnoom.
Ndo' je' je', xuee na cwii
wjaana', cha'tsondye nn'a^{n}
tsjaa^{n} na wjaawicantyjoo'
nluena na matio'naa^{n}ñê ja.
49 Ee nque^{n} na cha'tso najndeii
matseixmaa^{n}, t'ma^{n} naya jnda̱
s'aa^{n} ñ'e^{n}ndyo̱.
Jom lju' cwiluiiñê, ndo' maxje^{n}
jo' jo' xue^{n}'e^{n}.
50 Cha'waa na ndyowana', m'aa^{n}
na wi' ts'oom cha'tsoti nn'a^{n}
na cwii wjaawicantyjoo' na
cwila't'maa^{n}'ndye jom.

51 Ee cantyja na s'aa^{n}, t'mo̱^{n}na'
chiuu waa najndeii na
matseixmaa^{n}.
S'aa^{n} na t'oom'ndye nn'a^{n} na
cwila't'maa^{n}'ndye che^{n}nquiee
cantyja na cwila'tiuu.
52 Tyotseit'maa^{n}'ñê nn'a^{n} na cwe'
cwantindyo
ndo' tjeii^{n}'e^{n} nn'a^{n} na waa najnda̱
na m'a^{n} n'iaa^{n}.
53 Teijnei^{n} nn'a^{n} na nquiu na
tjo̱o̱ndye jom.
Sa̱a̱ nn'a^{n} na nquiu na tjaa ljo'
cotseitjo̱o̱na' joo, tîcateijnei^{n}
na^{n}'ñee^{n}.
54 Tyoteijnei^{n} welooya, nn'a^{n} Israel
na tyondye'ntjom nnoom,
cha ca'mo̱^{n}na' na mañjom
ts'oom na nntseicanda̱a̱'ñê
ñ'oom na tsoom nda̱a̱na na
nnts'aa^{n}.
55 Ee tsoom na tijoom cantycwii
na wi' ts'oom cha'tsondye
nn'a^{n} tsjaa^{n} Israel,
majuu Abraham ñequio nn'a^{n} na
tuiindye tsjaa^{n} tsa^{n}'ñee^{n}.
56 Ndo' ljoo'ñe María cha'na ndyee
chi' ñequio Elisabet. Jnda̱ chii
tjalcwee^{n}'e^{n} wa^{n}'a^{n}.

Cantyja na tuiiñe Juan

57 Tue'ntyjo̱ xje^{n} na nntseincuii
Elisabet, quia jo' seincue^{n} cwii
tyochjoo. 58 Ndo' nn'aa^{n}'a^{n} ñequio
nn'a^{n} na m'a^{n} nndyoo' jndyena
na jee^{n} wi' ts'om Ty'o̱o̱ts'om
jom. Jo' chii t'omna na neii^{n}na
ñ'e^{n}ñê. 59 Xuee na jnda̱ ñee^{n} na
tuiiñe yu'ndaa, tjomndyena na
nla'canda̱a̱'ndyena costumbre na
waa jo nda̱a̱na na cwil'ana ñ'e^{n}
yo'ndaa na na^{n}nom. Ndo' tyol'ana
na nla'cajndyuna jom xuee' tsotyee^{n},
Zacarías. 60 Sa̱a̱ t'o̱ tsoñee^{n}, matso:
—Nchii jo', maxje^{n} Juan njñoom.
61 Jluena nnoom:
—¿Chiuu na luaa'? ndo' tjaa'na^{n}
cwii nn'a^{n}'yo' na luaa' jndyu.
62 Quia jo' s'o̱o̱ lueena nnom
tsotye yu'ndaa na cwitax'eena
chiuu l'ue ts'oom na njndyu
jnaa^{n}. 63 Ndo' jom tcaa^{n} cwii
tsom nda̱a̱na. Seiljei^{n} nacjoo'na':
"Juan xuee' yu'ndaam'aa^{n}'." Ndo'
cha'tsondyena tjawee' n'omna.
64 Mañejuu xje^{n}'ñee^{n}, jnaa^{n} na
matseinei^{n} Zacarías, seit'maa^{n}'ñê
Ty'o̱o̱ts'om. 65 Jee^{n} ndyaa' tyueneii^{n}
cha'tsondye nn'a^{n} na m'a^{n} nndyoo'
ñ'e^{n}ndyena. T'om ñ'oom cha'waa
naquii' ntsjo̱ ts'o̱ndaa Judea cantyja
na nmeii^{n}' tuii. 66 Ndo' cha'tso
nn'a^{n} na tyondye ñ'oommei^{n}', jee^{n}
tyola'wena ñ'oom'ñee^{n} naquii'
n'omna. Jee^{n} tyom'aa^{n}' n'omna,
tyota'x'eena nda̱a̱ ntyjeena:
—¿Ljo'to cwiluiiñe yu'ndaam'aa^{n}'?
Ee jla'no̱^{n}'na na Ty'o̱o̱ts'om m'aa^{n}
ts'o̱ nacjoo' yu'ndaa'ñee^{n}.

Matseit'maa^{n}'ñe Zacarías Ty'o̱o̱ts'om

67 Ndo' Zacarías, tsotye yu'ndaa,
too' quii' ts'oom m'aa^{n} Espíritu
Santo. Tyoñequiaa^{n} ñ'oom na tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om naquii' ts'oom. Tsoom:
68 Catseit'maa^{n}'ñena' nquii Ta
Ty'o̱o̱ts'om cwentaa jaa nn'a^{n}
Israel,
ee jnda̱ jndyoteijnei^{n} jaa
nn'aa^{n}'a^{n} ndo' tioml'uaa^{n}
jnaa^{n}ya.
69 Quii'ntaa^{n} jaa jnda̱ tquee^{n} nquii
na tjacantyja cwiluiit'ma^{n}ñe
na macwji'n'maa^{n}ñe nn'a^{n}.

Cwiluiiñe tsjaaⁿ David na
jndyowicantyjoo' na
ñejndi'ntjom nnoom.
70 Teiyo tsoom na luaa' nnts'aaⁿ
ñequio ñ'oom ndyuee profetas
cwentaaⁿ'aⁿ na lju' n'om.
71 Na nncwjii'ñê jaa luee nn'aⁿ na
jndoo jaa,
ndo' ñequio luee nn'aⁿ na ticuee'
n'om jaa.
72 Ndo' nnc'oom na wi' ts'oom
welooya na ñet'om teiyo.
Macañjom ts'oom ñ'oom'ñeeⁿ
na seijndaa'ñetyeeⁿ na lju'
tseixmaⁿna'.
73 Juu ñ'oom'ñeeⁿ tsoom na
nnts'aaⁿ nnom welooya
Abraham na ñet'oom
teiyotiche^n.
74 Jo' na nntseicandyaañê jaa luee
nn'aⁿ na jndoo jaa
cha nndya'ntjoonya nnoom
ñequio na ti'maaⁿ' n'oonya.
75 Ndo' cha'waati xuee na cwii
m'aⁿtyaaya,
nnc'oonya naquii' na jnda
tqueⁿljoom'm jaa.
Nndya'ntjoonya nnoom cantyja
na maty'iomyana'.
76 Ndo' 'u jndaaya, nluiindyu'
profeta cwentaa' nquii
Ty'ootsom na m'aaⁿ
nandyetiche^n.
Ee 'u nncja'jndyee' jo nnom Ta
na nncwji'yuu'ndyu' cantyja
'naaⁿ'aⁿ cha'cwijom ts'aⁿ na
matseijndaa'ñe nato,
cha mam'aⁿc'eendye nn'aⁿ quia
nncuee'cañoom.
77 'U nñequiaa' na nla'noⁿ' nn'aⁿ
na m'aⁿ cwentaaⁿ'aⁿ na
macwilui'n'maaⁿndyena nc'e
na matseit'maⁿ ts'oom jnaaⁿna.
78 Nc'e na tjacantyja na wi' ts'om
Ty'ootsom jaa,
juu na nnaⁿ nandyetiche^n,
njñoom juu na nntseixueeñe
jo ndaaya.
79 Juu nntseixueeñe ndaa nn'aⁿ na
m'aⁿ nacje 'naaⁿ' najoonñe
na manchjena' joo na wi' na
cwitjoom.
Ndo' nncjaachom jaa nato na ya
nnc'oonya jo nnom Ty'ootsom.
80 Tjawijndeii tyochjoo Juan.
Tjawijndo' ts'oom cantyja najndeii
na matseixmaⁿ Ty'ootsom. Ndo'
quia na tue'ntyjo na tsaⁿs'a jom,
tyom'aaⁿ jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ
c'oom hasta xjeⁿ na seica'moⁿñê
ndaa nn'aⁿ Israel.

Cantyja na tuiiñe Jesús

(Mt. 1:18-25)

2 Joo ncuee'ñeeⁿ tqueⁿ Augusto
César ñ'oom na nleiljeii ncuee
cha'tso nn'aⁿ na cha'tso ndyuaa
na matsa'ntjoom. 2 Luaa' najndyee
na teiljeii ncuee nn'aⁿ. Maquialjo'
tyom'aaⁿ Cirenio gobiernom ndyuaa
Siria. 3 Jo' chii cha'tsondye nn'aⁿ
tyo'oona tsjoomna na nleiljeii
ncueena. 4 Jo' jnaⁿ José tsjoom
Nazaret, ts'ondaa Galilea. Tjawaaⁿ
ts'ondaa Judea, tsjoom' David na
jndyu Belén. Ee juu José cwiluiiñê
tsjaaⁿ David. 5 Tjaaⁿ ñequio
María, tsaⁿ na waa ñomca ñ'eⁿñê
na nleiljeii ncueena. Ndo' juu
majndeiiñe, jnda teinndyoo' na
nntseincuii. 6 Ndo' yocheⁿ na m'aⁿna
Belén, tue'ntyjo xuee na nntseincuii
María. 7 Seincueⁿ jnaaⁿ na cwe'
jndyee. Tyochjoo juu. Seityjooñê
liaa juu, chii tqueeⁿ juu ts'om 'naⁿ
na quicanjom na cwicwa' quioo'.

Ee ticwanaaⁿ l'aa yuu na cwe'
cwiquieya nn'aⁿ.

Teitquioo'ndye ángeles ndaa nn'aⁿ

8 Ndyoo' tsjoom Belén jo ndo'
jndaa, tyom'aⁿ nn'aⁿ na cwil'a
cwenta quioo' njmeiⁿ' natsjom.
9 Ñejomto teitquioo'ñe cwii ángel
cwentaa' Ta Ty'oots'om jo ndaana,
ndo' juu nacaxuee na matseixmaaⁿ
seixueeñena' nacañoomna. Ndo'
t'maⁿ waa na jla'catyuendyena.
10 Ndo' tso ángel ndaana:
—Tila'catyuendyo', mañequiaya
ñ'oom na jeeⁿ ya ndaa'yo'. Juuna'
nnts'aana' na jeeⁿ neiiⁿ cha'tsondye
nn'aⁿ tsjoomnancue. 11 Ee tsjom
je' naquii' tsjoom' David tuiiñe
cwii ts'aⁿ na nncwji'n'maaⁿñe
'o. Majuu Cristo na cwiluiiñê na
matsa'ntjoom. 12 Luaa waa na
nndaa nnta'jnaⁿ'yo' jom. Nliu'yo'
yu'ndaa'ñeeⁿ na chu'tyjooñê liaa
ndo' njoom yuu cwicwa' quioo'.
13 Ndo' mats'ia jo' teitquioo' cwii
tmaaⁿ' ángeles ñequio ángel'ñeeⁿ.
Cwilcwii'na Ty'oots'om. Cwiluena:
14 Catseit'maaⁿ'ñena' nquii
Ta Ty'oots'om na m'aaⁿ
nandyetiche ⁿ.
Cats'aana' na tjaa ñomtiuu c'om
nn'aⁿ tsjoomnancue jo nnoom,
ee jeeⁿ cjaawee' ts'oom joona.
15 Jnda jo' ty'elcwee' ángeles'ñeeⁿ
cañoom'luee. Quia jo' nn'aⁿ na
cwil'a cwenta quioo' njmeiⁿ' jluena
ndaa nc'iaana:
—Cjaaya Belén. Tsaacanty'iaaya
chiuu waa na jnda tuii na luaa'
ma'mo ⁿ Ta Ty'oots'om ndaaya.
16 Ndo' jla'tyuaa'na, ty'ena. Quia
na tquiena, jliuna María ñequio
José ñ'eⁿ yu'ndaa na njoom yuu
cwicwa' quioo'. 17 Jnda na nty'iaana
na luaa', jla'canoo ⁿna chiuu waa
na jnda jndyena cantyja 'naaⁿ'
yu'ndaa'ñeeⁿ. 18 Cha'tso nn'aⁿ na
jndye ñ'oom na jluena, s'aana' na
jeeⁿ tjawee' n'om. 19 Ndo' María jeeⁿ
tyoqueeⁿ cwenta cha'tso na tuii.
Wjaawa, wjaacue na tyotseitioom.
20 Quia na ty'elcwee' nn'aⁿ na
cwil'a cwenta quioo' njmeiⁿ',
tyola't'maaⁿ'ndyena Ty'oots'om.
Tyolcwii'na jom cantyja cha'tso na
jnda jndyena ndo' na jnda nty'iaana
cha'xjeⁿ na tso ángel ndaana.

Ty'equeⁿna yu'ndaa Jesús
l'o Ty'oots'om

21 Jnda jndaa' ñeeⁿ xuee na
tuiiñe yu'ndaa, quia jo' chii
jla'candaa'ndyena costumbre na
waa jo ndaana na cwil'a nn'aⁿ
judíos ñ'eⁿ yo'ndaa na naⁿnom.
Ndo' jla'cajndyuna jom Jesús. Ee
luaa' jnda tqueⁿ ángel xueⁿ'eⁿ cwii
tjooche ⁿ na nndeiiñe María jom.
22 Jnda teinom wen'aaⁿ xuee
na seincuii María, tue'ntyjo xjeⁿ
na nntjei'ljuu'ndyena cha'xjeⁿ
na matsa'ntjom ljeii na tqueⁿ
Moisés. Quia jo' ty'ena Jerusalén,
ty'eñ'omna Jesús na nlqueⁿna juu
l'o Ta Ty'oots'om. 23 Ee luaa tso ljeii
'naaⁿ'aⁿ: "Ticwii cwii tyochjoo na
nluiiñejndyee, queⁿ tsotyeeⁿ, tsoñeeⁿ
jom cwentaa' Ta Ty'oots'om." 24 Jo'
chii ty'ena na nñe'quiana quioo'
cwentaa' Ty'oots'om. Quioo'ñeeⁿ
nla'cwjee ntyee cha'xjeⁿ na t'maⁿ
ljeii 'naaⁿ'aⁿ. Tsona': nñequiana cwii
ljo xencoo oo we cantu' ndyua.
25 Tyom'aaⁿ cwii tsaⁿs'a na jndyu
Simeón tsjoom Jerusalén. Tsaⁿ'ñeeⁿ
tyom'aaⁿ cantyja na maty'iomyana'

ndo' jeeⁿ xcwee' ts'oom ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om. Ñequio na ntyjaa'
ts'oom tyomeinom'm na nnty'iaaⁿ'aⁿ
nquii na nntseinjoom' n'om nn'aⁿ
Israel. Ndo' tyom'aaⁿ Espíritu Santo
ñ'eⁿñê. 26 Jnda̱ t'mo̱ⁿ Espíritu Santo
nnoom na xocueeⁿ'eⁿ cwitjo̱o̱cheⁿ
na nnty'iaaⁿ'aⁿ nquii Cristo na
tqueⁿ Ta Ty'o̱o̱ts'om na nndYo.
27 S'aa Espíritu Santo naquii' ts'oom
na nncjaⁿ wats'om t'maⁿ. Ndo'
maxjeⁿ'ñeeⁿ nn'aⁿ na nda yu'ndaa
Jesús ty'eñ'omna juu jo' jo' na nluii
ñ'eⁿñê cha'xjeⁿ waa costumbre na
matsa̱'ntjom ljeii na tqueⁿ Moisés.
28 Quia jo' to'ñom Simeón yu'ndaa,
tei'caljoom juu l'o̱o̱ⁿ. Tyolcweeⁿ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om. Tsoom:

29 Ta, juu ñ'oom na jnda̱ tsu' no̱o̱ⁿ,
jnda̱ seicanda̱a̱'ñena'.
Je' ja na cwiluiindyo̱ moso 'naⁿ',
quiaa' na nnc'io̱to̱ na meiⁿcwii
ñomtiuu tic'o̱o̱ⁿya.
30 Ee na jnda̱ mamanty'iano̱o̱ⁿ
nquii na nncwji'n'maaⁿñe
nn'aⁿ.
31 Majuu na jnda̱ tqueⁿ' jo nda̱a̱
cha'tsondye nn'aⁿ.
32 Juu cwiluiiñe naxuee na m'mo̱ⁿ
ñ'oom na mayuu' nda̱a̱ nn'aⁿ
na nchii judíos.
Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ 'naⁿ',
nn'aⁿ Israel, nnts'aaⁿ na
nluiit'maⁿndyena cantyja
'naaⁿ'aⁿ.

33 José ñequio tsondyee Jesús jeeⁿ
tjawee' n'omna cha'tso ñ'oom na
seineiⁿ Simeón cantyja 'naaⁿ' Jesús.
34 Ndo' Simeón seit'maaⁿ'ñê joona,
tsoom nnom María, tsondyee Jesús:
—Queⁿ' cwenta, yu'ndaam'aaⁿ,
maqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om jom na nt'om
nn'aⁿ Israel nntsuundyena nc'e na
ticala'yu'na ñ'eⁿñê. Ndo' nt'om nn'aⁿ
Israel nlui'n'maaⁿndyena nc'e na
nla'yu'na ñ'eⁿñê. M'mo̱o̱ⁿ chiuu waa
na maty'iomyana' na cal'a nn'aⁿ.
Sa̱a̱ ñ'eeⁿ' nn'aⁿ nntio'ñ'oomna
jom. 35 Ndo' na luaa' nl'ana,
nntseicano̱o̱ⁿna' ñ'omtiuu 'naaⁿna.
Ndo' 'u je', quia na nnty'ia' na ljo',
nntsei'ndaa'na' ntyji' cha'cwijom na
nncwicandi' espada 'u.

36 Ndo' jo' jo' tyom'aaⁿ cwii yuscu
na jndyu Ana, jom cwiluiiñê ts'aⁿ
na tyoñequiaa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
Tsaⁿ'ñeeⁿ jnda Fanuel, tsaⁿ na
cwiluiiñe tsjaaⁿ na jndyowicantyjoo'
Aser. Xjeⁿ na scundyua jom
tocoom, t'oom ñequio saaⁿ'aⁿ
ntquiee' chu, 37 jnda̱ chii ljoñê na
tue' saaⁿ'aⁿ. Ndo' jnda̱ tquieñê,
jnda̱ ñequieen'aaⁿ nchoo' ñequiee
choom'm. Ndo' tîcaluueeⁿ'eⁿ naquii'
wats'om t'maⁿ. Tyondi'ntjoom nnom
Ty'o̱o̱ts'om naxuee ndo' natsjom.
Tyotseicwejndo'ñê ndo' tyotseineiiⁿ
nnom Ty'o̱o̱ts'om. 38 Majuu
xjeⁿ'ñeeⁿ na matseineiⁿ Simeón,
seicandyoo'ñe Ana nacañoomna.
Tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naaⁿ' yu'ndaa Jesús. Jnda̱
chii tyotseineiiⁿ cantyja 'naaⁿ' juu
nda̱a̱ cha'tsondye nn'aⁿ Jerusalén
ñequio nn'aⁿ nt'omcheⁿ njoom na
cwimeindoo' na nndyaandye na
cwilaxmaⁿ jnaⁿ.

Ty'elcwee'na tsjoom Nazaret

39 José ñ'eⁿ María quia na jnda̱
jla'canda̱a̱'ndyena cha'tsoti na
matso ljeii na tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
ty'elcwee'na tsjoomna Nazaret,
ts'o̱ndaa Galilea. 40 Tjawijndeii
tyochjoo'ñeeⁿ, tjawitquioo' na
wando' ts'oom ndo' canda̱a̱'ya

tjawijndo̱' ts'oom. Ndo' t'ma^{n}
waa na matseixmaa^{n} naya 'naa^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om.

Ljoo'ñe tyochjoo Jesús wats'om t'ma^{n}

41 Ticwii chu tyocaa José ñ'e^{n} María
Jerusalén quia cwiwee' xuee pascua.
42 Ndo' quia na jnda̱a̱' canchoo'we
chuu' Jesús, ty'ewana ñ'e^{n}ñê
Jerusalén cha'xje^{n} waa costumbre
na qui'oona xuee pascua'ñee^{n}. 43 Jnda̱
teinom xuee, José ñequio tsondyee
Jesús macwi'oolcwee'na. Sa̱a̱
tique^{n}na cwenta na ljoo'ñe tyochjoo
Jesús Jerusalén. 44 Jla'tiuuna na ñ'ee^{n}
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} na macwi'oolcwee'
na ty'e xuee. Meii^{n}chaa' xuee
tyocañjomndyena nato. Jnda̱ chii
to̱'na, tyol'ueena jom quii'ntaa^{n}
nn'aa^{n}na ñequio nn'a^{n} na ta'jnaa^{n}'na.
45 Sa̱a̱ na tîcaliuna jom, jo' chii
ty'elcwee'nnda'na Jerusalén, na
cwil'ueena jom.
46 Xuee na jnda̱ ndyee, ndo' jliuna
jom naquii' wats'om t'ma^{n}. Wacatyee^{n}
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} na jndo̱' n'om na
cwit'mo̱o̱^{n} ñ'oom na tque^{n} Moisés.
Maquee^{n} cwenta ñ'oom na cwila'nei^{n}
na^{n}'ñee^{n} ndo' mawax'ee^{n} nda̱a̱na.
47 Cha'tsondyena na tyondyena
ñ'oom na tyotseineii^{n}, jee^{n} tyojaawee'
n'omna na cjee matsei'no̱o̱^{n}'o̱^{n} ndo'
majo'ndyo ñ'oom matseilcwee^{n}'e^{n}
nda̱a̱na. 48 Ndo' nn'a^{n} na nda jom
quia na nty'iaana, jee^{n} seiñ'ee^{n}'na'
joona. Tso tsoñee^{n} nnoom:
—'U jndaaya, ¿chiuu na luaa' sa'?
Ja ñ'e^{n} tsotye' ñequio na chjoo'
n'o̱o̱^{n}yâ cwil'ua̱a̱yâ 'u.
49 Quia jo' tsoom nda̱a̱na:
—¿Chiuu waa na cwil'ue'yo' ja?
¿Aa ticaliu'yo' na tseixma^{n}ya na
c'o̱o̱^{n}ya naquii' waa' Tsotya̱?
50 Sa̱a̱ tîcala'no̱^{n}'na ñ'oom na
seilcwee^{n}'e^{n} nda̱a̱na.
51 Quia jo' tjalcwee^{n}'e^{n} ñ'e^{n}ndyena
tsjoom Nazaret. Ndo' tyom'aa^{n}ñê na
ndyaañê nda̱a̱na. Jee^{n} tyocañjom
ts'om tsoñee^{n} cha'tso na tuii.
52 Jesús tjawijndo̱'ti ts'oom ndo'
tjawijndeiityee^{n}. Tjawee' ts'om
Ty'o̱o̱ts'om ñ'e^{n}ñê ndo' mati nn'a^{n}.

Juan mañequiaa^{n} ñ'oom nda̱a̱ nn'a^{n} yuu tjaa nn'a^{n} c'om

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Chu na jnda̱ quin'oom na m'aa^{n}
Tiberio César tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n}
t'ma^{n} tsjoom Roma, quia jo' tyom'aa^{n}
Poncio Pilato gobiernom ts'o̱ndaa
Judea. Ndo' Herodes tyom'aa^{n}
gobiernom ts'o̱ndaa Galilea. Tyjee^{n}
Felipe tyom'aa^{n} gobiernom ts'o̱ndaa
Iturea ñequio ts'o̱ndaa Traconite.
Lisanias tyom'aa^{n} gobiernom
ts'o̱ndaa Abilinia. 2 Ndo' Anás
ñequio Caifás, joona ntyee na
tyoluiitquiendyena nda̱a̱ ntyee quia
jo'. Ndo' Juan jnda Zacarías, xje^{n}'ñee^{n}
tquiaa Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom nnoom
quia na m'aa^{n} yuu tjaa nn'a^{n} c'om.
3 Tyomanoom cha'waa ndyuaa na
nndyoo' jndaa Jordán. Tyoñequiaa^{n}
ñ'oom na calcwe' n'om nn'a^{n} jnaa^{n}na
cha nntseit'ma^{n} ts'om Ty'o̱o̱ts'om
joona, ndo' nleits'oomndyena. 4 Tuii
na luaa' cha'xje^{n} na matso ljeii libro
na chuu ñ'oom 'ndyoo profeta Isaías.
Matso ljeii'ñee^{n}:

M'aa^{n} ts'a^{n} na matseinei^{n} nda̱a̱
nn'a^{n} yuu tjaa nn'a^{n} c'om.
Matso tsa^{n}'ñee^{n}:
"Cala'jndaa'ndyo' naquii'
n'om'yo' cha'cwijom cwii nato
na juu jo' nndyocwjee'cañoom
nquii na nntsa̱'ntjom 'o.

Cata'ndyo'xcwe'yo' cha'cwijom
cwilayo̱'yo' nato na nñoom.
5 Maxje^{n} nntseicatoo'na' ticwii
cwii cantma^{n}'
ndo' ticwii cwii sjo̱ ñequio ta
nleisuna'.
Nanto na canc'ee^{n}, nntseiliuuna',
ndo' nanto na cwajndii
nntseiyo̱na'.
6 Quia jo' nnty'iaa
cha'tsondye nn'a^{n} Nquii
na maque^{n} Ty'o̱o̱ts'om na
nncwji'n'maa^{n}ñê joo."
7 Jndyendye nn'a^{n} tyo'oontyjaa'na
Juan na nntseits'oomñê joona. Quia
jo' tyotsoom nda̱a̱na:
—'O tsjaa^{n} canduulja, ¿'ñee^{n}
t'mo̱^{n} nda̱a̱'yo' na calei'nom'yo' na
nndyocwjee'cañoom na nntseiw'ii
Ty'o̱o̱ts'om 'o? 8 C'om'yo' na
ndyaandyo' cha m'mo̱^{n}na' na
mayuu'che^{n} cwilcwe' n'om'yo'.
Ndo' ticala's'andyo' che^{n}ncjo'yo'
naquii' n'om'yo' na nndu'yo': "Jaa
cwiluiindyo̱ tsjaa^{n} Abraham."
Nndye'yo' nntsjo̱o̱, meii^{n} cwe'
ljo̱'meii^{n} nnda̱a̱ nntseicwaque^{n}
Ty'o̱o̱ts'om na nluiindyena' tsjaa^{n}
Abraham, quia jo' n'ndiina' 'o. 9 'O
matseijomna' cha'cwijom n'oom
na tis'a ta̱ cwil'a. Ndo' manquiu'yo'
n'oom na tical'a ta̱ na ya, maxje^{n}
nnt'ua'na'. Ndo' xe^{n} jnda̱ nntioom
nn'a^{n} joona' quii' chom. Maluaa'
matseijomna' na nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om
ñ'e^{n}ndyo' 'o xe^{n} tical'a'yo' yuu na
ya.
10 Quia jo' ta'x'ee na^{n}'ñee^{n} nnoom:
—¿Chiuu maca^{n}na' na cal'aayâ xe^{n}
yuu' na ljo'?
11 T'o̱o̱^{n} nda̱a̱na, tsoom:
—Ts'a^{n} na maleiñ'oom we cotom,
quiaa cwii nnom ts'a^{n} na tjaa na
cuaa. Ndo' 'ñee^{n} na waa nantquie,
cats'aa naya ts'a^{n} na tjaa'na^{n} chiuu
ya.
12 Mati nn'a^{n} na cwito'ñoom
s'om cwentaa' gobiernom tquiona
nam'aa^{n} na nleits'oomndyena.
Jluena nnoom:
—Ta, ¿chiuu maca^{n}na' na cal'aayâ?
13 T'o̱o̱^{n} nda̱a̱na:
—Tancwinom'yo' na cwitjei'yo'
ts'iaa^{n}nda̱a̱ nn'a^{n}. Cata^{n}'yo' tomti na
matsona' na nntioomna.
14 Mati ta'x'ee sondaro nnoom:
—Ndo' jâ je', ¿chiuu maca^{n}na' na
cal'aayâ?
T'o̱o̱^{n} nda̱a̱na:
—Talacaty'ue'yo' nn'a^{n}, ndo'
talaco̱'yo' cantu joona cwe' cha
na nnda̱a̱ nntjei'yo' s'om 'naa^{n}na.
Caljoya n'om'yo' cwanti na
cwitantjom'yo'.
15 Cha'tsondye nn'a^{n} jee^{n}
tyocantyjaa' n'omna na nncwjee'
juu Cristo. Jo' chii tyom'aa^{n}'
n'omna cantyja 'naa^{n}' Juan, ¿aa
nnts'aache^{n}na' na jom cwiluiiñê
Cristo? 16 Jo' chii t'o̱o̱^{n} nda̱a̱
cha'tsondyena, tsoom:
—Ja matseits'o̱o̱^{n}ndyo̱ 'o ñequio
ndaatioo, sa̱a̱ mandyontyjo̱ nque^{n}
na nntseits'oomñê 'o na nñequiaa^{n}
Espíritu Santo naquii' n'om'yo'.
Sa̱a̱ nt'omndyo' 'o nnts'aana'
cha'cwijom nntseits'oomñê 'o
ñequio chom ee na nnt'uiitye^{n}na'
'o cantyja jna^{n}'yo'. Nque^{n} t'ma^{n}ti
cwiluiiñê nchiiti ja. Mei^{n}
ticatseixma^{n}ya na cwe' ja na
nntseicana^{n}'a lcoom'm. 17 Jnda̱
wjaawindyoo' na nntu'xe^{n}ndyo'.
Ee 'o la'xma^{n}'yo' cha'cwijom lquee^{n}
na ndicwa^{n} cwajndii. Luaa ts'iaa^{n}
cantyja 'naa^{n}' lquee^{n}. Matseicueeñe

ts'a^{n} lquee^{n} trigo, cha ya ya nlju'na'.
Quia na jnda̱ lju'ya lquee^{n}'ñee^{n},
mana nntseiwee^{n} joona' ts'om tsa̱'.
Sa̱a̱ lquee^{n} lue' ñ'e^{n} to' njñoom
chom jo'. Maluaa' matseijomna' na
mach'ee Ty'o̱o̱ts'om. Nn'a^{n} na ya
cwil'a maco'ñoom joona sa̱a̱ nn'a^{n}
na tis'a cwil'a, nntseicoom joona
ñequio chom na tijoom canduu'.
18 Nmei^{n}' ñ'oom na tyotseijndo̱'
Juan n'om nn'a^{n} ñequio jndye
nt'omche^{n} ñ'oom na tyotseicañee^{n}
joona ñ'oom naya. 19 Herodes,
tsa^{n} na m'aa^{n} gobiernom ts'o̱ndaa
Galilea, jom cwe' m'aa^{n}yaa^{n} ñ'e^{n}
Herodías, scuu' tyjee^{n} Felipe. Jo' na
seitia' Juan jom na ticatsa̱'ntjomna'
na ljo' mach'ee^{n} ndo' ñequio cha'tso
natia na jnda̱ ñes'aa tsa^{n}'ñee^{n}.
20 Luaa seicwaljoo'tyee^{n} nacjoo
cha'tso natia na s'aa^{n}, na tjoom'm
Juan w'aancjo.

Cantyja na teits'oomñe Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Quia na jnda̱ teits'oomndye
jndye nn'a^{n}, mati teits'oomñe
Jesús, xcwe na matseineii^{n} nnom
Ty'o̱o̱ts'om ndo' seicanaa^{n}ñena'
tsjo̱'luee. 22 Jndyocue Espíritu
Santo nacjoom'm cha'cwijom catu'.
Ndo' teic'uaa na seinei^{n} Ty'o̱o̱ts'om
cañoom'luee, matso:
—'U cwiluiindyu' Jndaaya na
candya' ts'o̱o̱^{n}ya. Jee^{n} nei^{n}ya 'u.

Tsjaa^{n} na tjawintyjoo' na tuiiñe Jesucristo

(Mt. 1:1-17)

23 Ndo' Jesús cha'na ntquiuu nchoo'
qui choom'm quia na to̱o̱^{n}'o̱^{n} ts'iaa^{n}
na jñom Ty'o̱o̱ts'om jom. Tyolue nn'a^{n}
jnda José jom. Ndo' José jnda Elí, 24 Elí
jnda Matat, Matat jnda Leví, Leví jnda
Melqui, Melqui jnda Jana, Jana jnda
José, 25 José jnda Matatías, Matatías
jnda Amós, Amós jnda Nahum, Nahum
jnda Esli, Esli jnda Nagai, 26 Nagai jnda
Maat, Maat jnda Matatías, Matatías
jnda Semei, Semei jnda José, José jnda
Judá, 27 Judá jnda Joana, Joana jnda
Resa, Resa jnda Zorobabel, Zorobabel
jnda Salatiel, Salatiel jnda Neri, 28 Neri
jnda Melqui, Melqui jnda Adi, Adi
jnda Cosam, Cosam jnda Elmodam,
Elmodam jnda Er, 29 Er jnda Josué,
Josué jnda Eliezer, Eliezer jnda Jorim,
Jorim jnda Matat, 30 Matat jnda Leví,
Leví jnda Simeón, Simeón jnda Judá,
Judá jnda José, José jnda Jonán, Jonán
jnda Eliaquim, 31 Eliaquim jnda Melea,
Melea jnda Mainán, Mainán jnda
Matata, Matata jnda Natán, 32 Natán
jnda David, David jnda Isaí, Isaí jnda
Obed, Obed jnda Booz, Booz jnda
Salmón, Salmón jnda Naasón, 33 Naasón
jnda Aminadab, Aminadab jnda Aram,
Aram jnda Esrom, Esrom jnda Fares,
Fares jnda Judá, 34 Judá jnda Jacob,
Jacob jnda Isaac, Isaac jnda Abraham,
Abraham jnda Taré, Taré jnda Nacor,
35 Nacor jnda Serug, Serug jnda Ragau,
Ragau jnda Peleg, Peleg jnda Heber,
Heber jnda Sala, 36 Sala jnda Cainán,
Cainán jnda Arfaxad, Arfaxad jnda
Sem, Sem jnda Noé, Noé jnda Lamec,
37 Lamec jnda Matusalén, Matusalén
jnda Enoc, Enoc jnda Jared, Jared jnda
Mahalaleel, Mahalaleel jnda Cainán,
38 Cainán jnda Enós, Enós jnda Set, Set
jnda Adán, Adán jnda Ty'o̱o̱ts'om.

Ñe'que^{n} tsa^{n}jndii xje^{n} Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Mawjaalcwe' Jesús ts'o̱ndaa
Galilea na jnaa^{n} jndaa Jordán.

Ndo' cha'waañ'e^{n} naquii' ts'oom
too' m'aa^{n} Espíritu Santo. Tjañ'oom
Espíritu jom cwii joo yuu na tjaa
nn'a^{n} c'oom. 2 Jo' jo' wen'aa^{n} xuee
tyol'uee'ñe tsa^{n}jndii chiuu nnts'aa^{n}
cha catseitjoo̱ñe Jesús. Cha'waati
xueewaa' mei^{n}chjoo ticwa' Jesús,
jnda̱ chii tyjee' na ñe'jnoom'm.
3 Quia jo' tso tsa^{n}jndii nnoom:
—Xe^{n} mayuu' 'u cwiluiindyu'
Jnda Ty'oo̱ts'om, cwa catsa̱'ntjom'
tsjo̱'waa' na catseicwaque^{n}na' tyoo'.
4 T'o̱ Jesús nnom, tsoom:
—Ja xocats'aa na ljo' ee waa
ljeii 'naa^{n}' Ty'oo̱ts'om na matsona':
"Nchii cwe' cantyja 'naa^{n}' nantquie
na wando' ts'a^{n}, sa̱a̱ cantyja 'naa^{n}
cha'tso ñ'oom na mañequiaa
Ty'oo̱ts'om."
5 Jnda̱ chii tjañ'oom tsa^{n}jndii
jom xque^{n} cwii sjo̱ nandye.
Ndo' mantyjache^{n} t'mo̱^{n} nnoom
cha'tsoti n'iaa^{n} nt'ma^{n} na m'a^{n} nn'a^{n}
tsjoomnancue. 6 Ndo' tso nnoom:
—L'o̱' 'u nntioo̱ cwenta cha'tso
najnda̱nmei^{n}' na cwila'xma^{n}
na^{n}ma^{n}n'iaa^{n} nt'ma^{n} ñequio cha'tso
na cwiluiit'ma^{n}ndyena. Ee l'oo̱ya
jnda̱ ljona' ndo' 'ñee^{n} juu na l'ue
ts'oo̱^{n} nñequiaya joona' nnom. 7 Xe^{n}
'u nlco' xtye' na nntseit'maa^{n}'ndyu'
ja, quia jo' cha'tso joona' ma'na^{n}'.
8 T'o̱ Jesús nnom, tsoom:
—Quindyoo̱' nacañomya, 'u
Satanás. Ja tijoom nntseit'maa^{n}'ndyo̱
'u ee waa ljeii 'naa^{n}' Ty'oo̱ts'om
na matsona': "Macanda̱
nquii Ta Ty'oo̱ts'om cwenta'
catseit'maa^{n}'ndyu' ndo' macanda̱
nnom jom nndi'ntjom'."
9 Jnda̱ jo' tjañ'oom tsa^{n}jndii Jesús
tsjoom Jerusalén ndo' tque^{n} jom xque^{n}
tsiu' wats'om t'ma^{n}. Tso nnoom:
—Xe^{n} 'u cwiluiindyu' Jnda
Ty'oo̱ts'om, cwa cju'ndyu' jo nacje,
10 ee waa ljeii 'naa^{n}'a^{n} na matsona':
Nñequiaa Ty'oo̱ts'om 'u luee
ángeles cwentaa^{n}'a^{n} na
cal'ana cwenta 'u.
11 Ndo' nntyjee' lueena 'u cha
tincjaañjom ljo̱' nc'e'.
12 Sa̱a̱ t'o̱ Jesús nnom, tsoom:
—Ja tijoom cats'aa cha'na matsu'
luaa' ee mati waa cwiiche^{n} ljeii
'naa^{n}' Ty'oo̱ts'om na matsona':
"Tintsa' xje^{n} Ta Ty'oo̱ts'om cwenta'."
13 Quia jnda̱a̱' cha'tso nnom na
tyoch'ee tsa^{n}jndii na nnts'aa^{n} xje^{n}
Jesús, 'ñee^{n} juu hasta jnda̱nquiache^{n}
nnty'iaa^{n}'a^{n} aa nnda̱a̱ nnts'aa^{n}.

Mato̱' Jesús ts'iaa^{n} 'naa^{n}'a^{n}

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Ndo' tjalcwe' Jesús ts'o̱ndaa
Galilea. Juu najndeii na matseixma^{n}
Espíritu Santo, canda̱a̱'ñ'e^{n}
tyotseixmaa^{n} jo'. Ndo' t'om ñ'oom
cantyja 'naa^{n}'a^{n} cha'waa ndyuaa'ñee^{n}.
15 Tyo'moo̱^{n} nda̱a̱ nn'a^{n} naquii' lan'om
'naa^{n} nn'a^{n} judíos, ndo' cha'tso nn'a^{n}
jee^{n} tyola't'maa^{n}'ndyena jom.

Tja Jesús tsjoom Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

16 Tjaa^{n} Nazaret yuu na tjawijnei^{n}.
Xuee na cwita'jndyee nn'a^{n}, tjaa^{n}
wats'om cha'xje^{n} na quich'ee^{n}. Ndo'
teicantyjaa^{n} na nntsei'na^{n}'a^{n}. 17 Quia
jo' tquiana ljeii l'oo̱^{n} na seiljeii
profeta Isaías, seicano̱o̱^{n}'o̱^{n} ljeii'ñee^{n}
ndo' tue'cañoom yuu na matsona':
18 Nquii Espíritu cwentaa' Ta
Ty'oo̱ts'om m'aa^{n}ñe ñ'e^{n}ndyo̱.
Ee nque^{n} jnda̱ tque^{n}ñoo̱^{n} ja na
nñequiaya ñ'oom naya nda̱a̱
nn'a^{n} na nty'iaa'ndye.

Ndo' jndạ jñoom ja na jndyọọ na
catseinjọọⁿ'a nn'aⁿ na chjoo'
n'om.
Ndo' catseicandiiya nn'aⁿ na
matseicandyaandyọ joona
jnaaⁿna na waa.
Ndo' cats'aaya na nleitquioo
nn'aⁿ na nchjaaⁿ.
Ndo' catseicandyaandyọ nn'aⁿ
na manchje nawi'.
19 Ndo' catseicandiiya
cantyja 'naaⁿ' tiempo
na tqueⁿ Ty'ọọts'om na
nlui'n'maaⁿndye añmaaⁿ nn'aⁿ.
20 Jndạ jo' seilcwiiñe Jesús tsom
na chuu ljeii'ñeⁿ ndo' seilcweeⁿ'eⁿ
juuna' nnom ts'aⁿ na mandi'ntjom.
Jndạ chii tjacwacatyeeⁿ. Ndo'
cha'tso nn'aⁿ na too'ndye
wats'om'ñeeⁿ jeeⁿ tyonty'iaana
nnoom. 21 Quia jo' tọọⁿ'ọⁿ
tyotseineiiⁿ ndạạna. Ndo' tsoom:
—Maxuee je' matseicandạạ'ñena'
ljeiiwaa' yocheⁿ na cwindye'yo' na
matsei'naⁿya juuna'.
22 Cha'tso nn'aⁿ tyolue ñ'oom ya
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Tjawee' n'omna na
jeeⁿ cajnda ñ'oom na tyotseineiiⁿ.
Tyoluena:
—Cwa cwe' jnda José tsaⁿm'aaⁿ'.
23 Tso Jesús ndạạna:
—Je' je' nndu'yo' nọọⁿ
ñ'oomwaañe na cwe' wjaañoom'
na matsona': "'U ts'aⁿ na mach'ee
nasei, catsein'maⁿndyu' cheⁿnncu'."
Ndo' cwaaⁿti nndu'yo' nọọⁿ: "Ts'iaaⁿ
na cwindyạạyâ na ñesa' tsjoom
Capernaum, mati catsa' joona'
ñjaaⁿñe ndyuaa tsjom'."
24 Quia jo' tsotyeeⁿcheⁿ ndạạna:
—Mayuu'cheⁿ matsjọọ ndạạ'yo',
tixocala'ljo nn'aⁿ cwii profeta na
mañecwii ndyuaana ñ'eⁿñe na
mañequiaa ñ'oom' Ty'ọọts'om.
25 Ñ'oom na mayuu' matsjọọ
ndạạ'yo', jndye yolcu na jndạ
ljondye tyom'aⁿ ndyuaa Israel joo
ncuee na ñet'oom Elías. Ncuee'ñeeⁿ
ndyee chu waljoo' xcwe tîcua', ndo'
teijndo' cha'waa ndyuaa'ñeeⁿ. 26 Sạạ
nchii na m'aaⁿ cwii joo naⁿlcu'ñeeⁿ
jñom Ty'ọọts'om Elías, jñomyom
juu na m'aaⁿ cwii yuscu na jndạ
ljoñe tsjoom Sarepta ndyuaa
Sidón. 27 Ndo' mati jndye nn'aⁿ
na tyolei'cho ntycu lepra tyom'aⁿ
ndyuaa Israel joo ncuee na tyom'aaⁿ
profeta Eliseo. Sạạ meiⁿcwiindye
naⁿ'ñeeⁿ ticatsein'maaⁿ, macandạ
quii Naamán, ts'aⁿ ndyuaa Siria.
28 Sạạ quia jndyena na luaa' tso
Jesús, quia jo' cha'tso nn'aⁿ na
too'ndye wats'om, jeeⁿcheⁿ ndya'
jla'wjeena. 29 Jla'tyuaa'na, tjeii'na
jom nnom tsjoom. Ty'eñ'omna
jom xqueⁿ ta yuu waa tsjoomna
cha nla'cwatyu'na jom. 30 Sạạ jom
jluii'ñê quii'ntaaⁿna, mana tjaaⁿ yuu
na wjaⁿ.

**Tsaⁿs'a na tseixmaⁿ naⁿjndii naquii'
ts'om**

(Mr. 1:21-28)

31 Tjacue Jesús Capernaum, cwii
tsjoom ts'ọndaa Galilea. Jo' jo'
tyo'mọọⁿ ndạạ nn'aⁿ judíos xuee na
cwita'jndyeena. 32 Ndo' jeeⁿ tjawee'
n'omna ñ'oom na tyotseineiiⁿ, ee
tyo'mọⁿna' na waa najndeii na
matseixmaaⁿ.
33 Naquii' wats'om'ñeeⁿ tyom'aaⁿ
cwii tsaⁿs'a na m'aaⁿ jndyetia
naquii' ts'om. Jndeii seixuaⁿ ñ'oom
'ndyoo jndyetia'ñeeⁿ. 34 Tsoom:
—Ca'ndii' jâ 'u Jesús ts'aⁿ Nazaret.
¿Ljo' nntsa' ñ'eⁿndyộ jâ? ¿Aa jndyo'

na nntseityuii' jâ? Mawajnaⁿ'a 'ñeeⁿ
cwiluiindyu'. 'U cwiluiindyu' Jnda
Ty'o̱o̱ts'om na lju' ts'om'.
35 Seitia' Jesús juu, matsoom:
—Catseicheⁿ' ndo' calui'yo' naquii'
ts'om tsaⁿm'aaⁿ.
Ndo' jnda̱ na seiquioo jndyetia juu
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ, mana jlui' jndyetia
ñ'eⁿ naⁿjndii naquii' ts'om. Ndo'
meiⁿcwii nata̱' tîcal'ana ñ'eⁿñe.
36 Jeeⁿ tyue cha'tsondye nn'aⁿ na ljo'
s'aa Jesús. Jluena nda̱a̱ nc'iaana:
—Ñ'oommeiⁿ' cwit'mo̱o̱ⁿna' na
cwiluiiñê ts'aⁿ na maqueⁿ xjeⁿ. Ee
waa najndeii na matseixmaaⁿ na
matsa̱'ntjoom meiiⁿ jndyetia, meiiⁿ
naⁿjndii, cwicalui'.
37 Tjanty'ee ñ'oom cantyja 'naaⁿ'aⁿ
cha'waa ndiocheⁿ ndyuaa'ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús sta̱xeeⁿ' Simón Pedro

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

38 Quia jo' teicantyjaaⁿ, jlueeⁿ'eⁿ
naquii' wats'om'ñeeⁿ. Tjaqueⁿ'eⁿ
waa' Simón. Ndo' Simón'ñeeⁿ jeeⁿ
nioom matseicona' sta̱xeeⁿ'eⁿ. L'ana
ty'oo nnom Jesús na catsein'maaⁿ
juu. 39 Jo' chii tjantyjaaⁿ'aⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ,
sa̱'ntjoom na ca'ndii tycu'ñeeⁿ juu.
Ndo' mañoom' tco'yana' tsaⁿ'ñeeⁿ.
Mana teicantyja, seiñ'oom'ñe na
tcwa'na.

Sein'maⁿ Jesús jndye nn'aⁿ wii

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Quia na jnda̱ tmaaⁿ na
manndyoo' wjaacue ñe'quioom',
cha'tsondye nn'aⁿ na m'aⁿ nn'aaⁿna
na jndye nnom ntycu cwitjoom,
tquiochona joo na m'aaⁿ Jesús.
Tioom l'o̱o̱ⁿ nacjoo ticwii cwii joo
naⁿ'ñeeⁿ, mana n'maaⁿ. 41 Mati
jndyendye nn'aⁿ sa̱'ntjoom na calui'
jndyetia naquii' n'om. Tyola'xuaa
jndyetia'ñeeⁿ, tyolue:
—'U cwiluiindyu' Jnda nquii Ta
Ty'o̱o̱ts'om.
Sa̱a̱ jom seitiaaⁿ'aⁿ jndyetia,
tinquiaaⁿ na nla'neiⁿ, ee manquiuna
na jom cwiluiiñê Cristo.

Mañequiaa Jesús ñ'oom naya ts'o̱ndaa Galilea

(Mr. 1:35-39)

42 Quia jnda̱ teincoo jlueeⁿ'eⁿ
quii' tsjoom. Tjaaⁿ yuu na
wataaⁿ' quii' jnda̱a̱. Ty'ecal'uee
nn'aⁿ jom ndo' jliuna yuu m'aaⁿ.
Ñe'cala'tsaaⁿ'ndyena jom na
wjaatyeeⁿ, cha tica'ñeeⁿ joona. 43 Sa̱a̱
tsoom nda̱a̱na:
—Mati macaⁿna' na nñequiaya
ñ'oom naya cantyja na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ nn'aⁿ nt'omcheⁿ
njoom. Ee maxjeⁿ jo' ts'iaaⁿ na
jñoom ja.
44 Ndo' tyojaanquiaaⁿ ñ'oom'ñeeⁿ
naquii' lan'om ts'o̱ndaa Galilea.

Jndye calcaa tjeii'na

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Cwii ndii' tyom'aaⁿ Jesús
'ndyoo ndaaluee chjoo na jndyu
Genesaret. Jeeⁿ tyonchjena' jom na
jla'canto'ndye nn'aⁿ nacañom'm cha
nnda̱a̱ nndyena ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
2 Nty'iaaⁿ'aⁿ we w'aandaa 'ndyoo
ndaaluee'ñeeⁿ. Sa̱a̱ nn'aⁿ na
cwitjeii' calcaa jnda̱ jlui'na jo' jo'.
Macwitmaaⁿna nlqui' 'naaⁿna. 3 Quia
jo' tjacuo̱o̱ⁿ ts'om cwii w'aandaa'ñeeⁿ.
W'aandaa 'naaⁿ' Simón jo'. Tcaaⁿ
na cjaañ'oomti tsaⁿ'ñeeⁿ juuna'
chjoowi' cha n'ndiina' tyuaatcwii.
Ndo' tjacjom. Tquiaaⁿ ñ'oom nda̱a̱
nn'aⁿ xjeⁿ na wacatyeeⁿcheⁿ ts'om

w'aandaa. 4 Quia na jndạ̱ jndạ̱
seineiin, tsoom nnom Simón:
—Catsaañ'om'yo' w'aandaawaa,
wjaawjaatyạ̱ạ̱ya yuu na njoomti.
Ndo' catue'yo' nlqui' 'nan'yo' na
nntjei'yo' calcaa.
5 T'ọ̱ Simón nnoom:
—Ta, meiinchaa' tsjom ñel'aayâ
ts'iaan ndo' meincwii catscaa
tîcatjeii'â. Sạ̱ạ̱ cantyja ñ'oom 'ndyo'
'u nncju'nnda'a tsqui'.
6 Jndạ̱ na l'ana na ljo', jeen jndye
calcaa ty'oomna' ts'om tsqui' 'naanna
hasta ñe'caty'ioo'na'. 7 Jo' chii s'ọ̱ọ̱
lueena ndạ̱ạ̱ nt'omchen nc'iaana
na ñjomndye cwiichen w'aandaa
na quiotei'jndeii nan'ñeen joona.
Tquio nan'ñeen. Ndo' jla'catoo'na we
w'aandaa ñ'en calcaa, hasta ncuencue
na c'u'na' joona'. 8 Quia jndạ̱ nty'iaa'
Simón Pedro na luaa', tcoom'm xtyeen
jo nnom Jesús. Tsoom:
—Ta, ticaty'iomyana' na nñ'en'
ñ'endyọ̱, ee ja ts'anjnan.
9 Ee jeen ndya' seicaty'uena' jom
ñequio nt'omchen nc'iaan'an na ñ'een
ñ'eñê cantyja 'naan calcaa na tjeii'na.
10 Majo'ti tjom Jacobo ñequio Juan,
ntseinda Zebedeo. Joona mañecwii
t'man ts'iaan cwil'ana ñequio Simón.
Quia jo' tso Jesús nnom Simón:
—Tinty'ue', je' mamananna' na
nn'an nntseitjom' na nla'jomndyena
ñ'endyọ̱, tachii cwe' calcaa.
11 Jndạ̱ na tquiena tyuaatcwii
ñ'en l'aandaa, mana 'ndyena ts'iaan
'naanna. Ty'elajomndyena ñ'en Jesús.

Sein'man Jesús ts'an na chuu tycu lepra

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 Quia na tyom'aan Jesús cwii
tsjoom, tyjee'cañoom cwii tsans'a
na cha'waañe chuu tycu lepra. Quia
na nty'iaan'an Jesús, tjacwanquioom
nomtyuaa, s'aan ty'oo, tsoom:
—Ta, ntyjii na 'u nndạ̱ạ̱
nntsein'man' ja, xen l'ue ts'om'.
13 Quia jo' Jesús seintyjọ̱ọ̱n ts'ọ̱ọ̱n
tyennquioom'm tsan'ñeen. Tsoom
nnom:
—Maxjen l'ue ts'ọ̱ọ̱n na can'man'.
Ndo' mantyjachen n'man tsan'ñeen.
14 Jndạ̱ chii tsoom nnom:
—Tintseinein' nnom meincwii
ts'an na luaa' tuii. Sạ̱ạ̱ cja',
catseica'mọ̱ndyu' nnom tyee
ndo' quiaa' quioo' na nncue'
cantyja na jndạ̱ n'man' cha'xjen na
sạ̱'ntjom Moisés. Na nntsa' na luaa'
nlui'yuu'na' ndạ̱ạ̱ nn'an na jndạ̱
n'man'.
15 Sạ̱ạ̱ tjanty'eeti ñ'oom cantyja
'naan' Jesús. Ndo' jndyendye nn'an
tyo'oontyjaa' na nndye ñ'oom na
tyoñequiaan. Mati ñe'can'maanna
ntycu na wiina. 16 Sạ̱ạ̱ jom teiñọ̱ọ̱n,
tjaan jo yuu na ñenquen. Jo' jo'
tyotseineiin nnom Ty'ọ̱ọ̱ts'om.

Sein'man Jesús ts'an na ntjein nc'ee

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 Cwii xuee'ñeen ma'mọ̱n Jesús
ndạ̱ạ̱ nn'an. Jo' jo' meindyuaandye
nt'om nn'an fariseos ñequio nn'an
na cwit'mọ̱ọ̱n ljeii na tquen Moisés.
Nan'ñeen jnanna cha'tso njoom
nch'u ts'ọ̱ndaa Galilea ñequio
Judea ndo' mati tsjoom Jerusalén.
Ndo' juu najndeii na matseixman
Ty'ọ̱ọ̱ts'om m'aanna' ñ'en Jesús na
matsein'maan nn'anwii. 18 Mañejuu
xjen'ñeen tquie'cañom nt'om
nannom na chona tsuee na ndii' ts'an
na jndạ̱ teintjein nc'ee na tei'caljoo
tycutquee. Tyol'uee'ndyena chiuu

ya na nnc'ooñ'omna tsa^{n}'ñee^{n}
naquii' w'aa na nlque^{n}na jom jo
nnom Jesús. 19 Sa̱a̱ tîcaliuna chiuu
ya nl'ana ee na jee^{n} jndye nn'a^{n}. Jo'
chii ty'ewana nacjoo' w'aa, tjo̱o̱na
nquioo, jla'c'o̱^{n}na jom na njoom
tsuee. Tque^{n}na jom quii'ntaa^{n} nn'a^{n}
jo nnom Jesús. 20 Quia na nty'iaa'
Jesús na cwila'yu'ya n'om na^{n}'ñee^{n},
tsoom:
—'U re, matseit'ma^{n} ts'o̱o̱^{n}ya jna^{n}'
na matseixma^{n}'.
21 Quia jo' nn'a^{n} na cwit'mo̱o̱^{n}
ljeii na tque^{n} Moisés ñequio nn'a^{n}
fariseos to̱'na na tiya nquiuna
ñ'e^{n}ñê. Tyola'tiuuna naquii' n'omna:
"¿'Ñee^{n} cwiluiiñe tsa^{n}m'aa^{n}' na
ti'maa^{n}' ts'oom na matseinei^{n} ñ'oom
na wjaana' nacjoo' Ty'o̱o̱ts'om?"
22 Sei'no̱^{n}' Jesús ñ'omtiuu 'naa^{n}na.
Tsoom nda̱a̱na:
—¿Chiuu na ticuaaya nquiu'yo'
ñ'e^{n}ndyo̱? 23 ¿Cwaa^{n} ñ'oom na
tijndei'tina' na catsjo̱o̱ya? ¿Aa na
nntsjo̱o̱: "Matseit'ma^{n} ts'o̱o̱^{n}ya
cha'tso jna^{n}'", oo aa na nntsjo̱o̱:
"Quicantyja', cja'ca'"? 24 Sa̱a̱ cha
caliu'yo' na cwiluiindyo̱ tsa^{n} na
jna^{n} cañoom'luee ndo' na waa
najndeii na matseixma^{n}ya nnom
tsjoomnancuewaa na catseit'ma^{n}
ts'o̱o̱^{n}ya jnaa^{n} nn'a^{n}, quia jo' tsoom
nnom ts'a^{n} na ntjei^{n} nc'ee:
—'U re, matsjo̱o̱ya njom',
quicantyja', catseilcwiindyu' tsue'
cja'to' wa'.
25 Mañoom' teicantyja tsa^{n}'ñee^{n} na
jndoo' cha'tso nn'a^{n}. Seilcwiiñê tsuee
'naa^{n}'a^{n} na ñetuaa^{n}. Mana tjaa^{n} wa^{n}'a^{n}.
Jee^{n} matseit'maa^{n}'ñê Ty'o̱o̱ts'om.
26 Ndo' tyueneii^{n} cha'tsondye nn'a^{n}.
Tyola't'maa^{n}'ndyena Ty'o̱o̱ts'om.
Jluena ñequio na tyueneii^{n}na:
—Xuee je' nty'iaa nda̱a̱ya
cwii na jee^{n} t'ma^{n}, na mei^{n}jom
tiquinty'iaaya.

Ma'ma^{n} Jesús Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 Jnda̱ tuii na luaa', jlui' Jesús
jo' jo'. Ljeii^{n} cwii tsa^{n}co'ñom s'om
na jndyu Leví. Wacatyee^{n} tsa^{n}'ñee^{n}
w'aa yuu na cwi'oocatioom nn'a^{n}
s'om ts'iaa^{n}nda̱a̱na cwentaa'
gobiernom. Quia jo' tsoom nnom
tsa^{n}'ñee^{n}:
—Candyo'ntyjo̱' naxa̱^{n}'a.
28 Mantyja teicantyja Leví, tjei'ñê
cantyja 'naa^{n}' ts'iaa^{n}'ñee^{n}, chii
tjatseijomñê ñ'e^{n} Jesús.
29 Ndo' seiñ'oom'ñê cwii
nantquie t'ma^{n} wa^{n}'a^{n} cwentaa'
Jesús. Seitjoom jndye nc'iaa^{n}'a^{n} na
ñequio ñeto'ñoom s'om ts'iaa^{n}nda̱a̱
nn'a^{n} cwentaa' gobiernom.
Teindyuaandyena nacañoom'
mei^{n}sa ñ'e^{n}ñê ndo' ñ'e^{n} Jesús
ñequio nt'omche^{n} nn'a^{n}. 30 Ndo'
nn'a^{n} fariseos ñequio nn'a^{n} na
cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés
tyola'ncjoo'ndyena nacjoo nn'a^{n} na
cwila'jomndye ñ'e^{n} Jesús. Jluena
nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}:
—¿Chiuu na cwicwa'yo' ndo'
cwiwe'yo' ñequio nn'a^{n} na
cwito'ñoom s'om cwentaa'
gobiernom, ndo' ñequio nn'a^{n} na
cwila'tjo̱o̱ndyena nnom Ty'o̱o̱ts'om?
31 T'o̱ Jesús nda̱a̱na, tsoom:
—Nn'a^{n} na tiwii titjo̱o̱ndyena ts'a^{n}
na mach'ee nasei, sa̱a̱ nn'a^{n} na wii
tjo̱o̱ndyena jom. 32 Ja nchii jndyo̱o̱ya
na nncwa^{n}ya nn'a^{n} na cwila'jomndye
cantyja na maty'iomyana'. Ja
jndyo̱o̱ya na nncwa^{n}ya nn'a^{n}jna^{n} na
calcwe' n'omna.

Cantyja 'naaⁿ' na nntseicwejndo'ñe ts'aⁿ

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Quia jo' tyoluena nnom Jesús:
—Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Juan, jndye ndii' cwila'cwejndo'ndyena ndo' cwila'neiⁿna nnom Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' majo'ti cwil'a nn'aⁿ tmaaⁿ' fariseos. Sa̱a̱ joo nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu' cwicwa'na ndo' cwiwena. ¿Chiuu na luaa' cwil'ana?
34 T'o̱o̱ⁿ nda̱a̱na:
—¿Aa ndya' nndu'yo' nda̱a̱ nn'aⁿ na tquiola'jomndyena na macoco ts'aⁿ na cala'cwejndo'ndyena yocheⁿ na ndicwaⁿ m'aaⁿ nquii tsaⁿs'a na macoco quii'ntaaⁿna? **35** Sa̱a̱ nncue'ntyjo̱ xuee na nncwji'na' jom quii'ntaaⁿna, ncuee'ñeeⁿ nla'cwejndo'ndyena.
36 Mati seineiiⁿ nda̱a̱na ñ'oom na wjaañoom' cantyja 'naaⁿ' ñ'oom xco na ma'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱na. Tsoom:
—Tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ nntyjee cwii taⁿ' liaa', liaa xco na nntseiyo̱ liaa ntsaa ñ'eⁿ juuna'. Ee xeⁿ luaa' nnts'aa ts'aⁿ, nntsei'naaⁿ'aⁿ liaaⁿ'aⁿ liaa xco'ñeeⁿ ndo' nchii macanda̱ jo', mati tixocatseix'iaa'ñena' ñequio liaa ntsaa'ñeeⁿ. **37** Meiⁿ tjaa 'ñeeⁿ juu nntiom winom xco n'om ntjaⁿ teindyo. Ee xeⁿ na ljo' nnts'aa ts'aⁿ, nnty'ioo'na' nl'a winom xco'ñeeⁿ, mana cwiwi'ndaa' winom ndo' mati ntjaⁿ'ñeeⁿ. **38** Jo' chii macaⁿna' na nnc'oocue winom xco n'om ntjaⁿ xco cha meiⁿ ntjaⁿ xco'ñeeⁿ ticwi'ndaa'na' ndo' meiⁿ winom. **39** Ee ts'aⁿ na ma'uu winom tquie, meiⁿchjoo tica'naⁿ ntyjii winomxco. Ee matsoom na joo winom tquie, jo' ca'naⁿti.

Ty'ioo'ndyena xu'lqueeⁿ xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Luaa tuii cwii xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ judíos. Mawinom Jesús yuu na niom ntjom lqueeⁿ trigo. Ndo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ty'ioo'ndyena xu'lqueeⁿ. Ty'uee'ndyena joona' n'om lueena jnda̱ chii tquiina.
2 Quia jo' nt'om nn'aⁿ tmaaⁿ' fariseos jluena:
—¿Chiuu na cwil'a'yo' cwii na ticatsa̱'ntjomna' xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ?
3 T'o̱ Jesús, tsoom nda̱a̱na:
—'O, ¿aa tyoola'naⁿ'yo' ñ'oom chiuu s'aa David quia na t'oom na ñe'jnoom'm, ndo' mati nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê? **4** Tjaqueⁿ'eⁿ wats'om cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om, tcaaⁿ ntyoo' na jnda̱ tqueⁿ nn'aⁿ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' ntyoo'ñeeⁿ macanda̱ ntyee wanaaⁿ na nlcwa'na joona'. Sa̱a̱ tcwa' David joona' ndo' mati tquiaaⁿ na tcwa' nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eñê.
5 Quia jo' tsoom nda̱a̱na:
—Ja na cwiluiindyo̱ tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee waa na jndo̱ na nntsjo̱o̱ ljo' cal'a nn'aⁿ meiiⁿ xuee na cwita'jndya̱a̱ya.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na jnda̱ tjateii ts'o̱

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Cwiicheⁿ xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ, tjaquiee' Jesús wats'om chjoo. Tyo'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ. Ndo' jo' jo' m'aaⁿ cwii tsaⁿs'a na jnda̱ tjateii ts'o̱ ntyjaya. **7** Ndo' nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio nn'aⁿ

fariseos, jeeⁿ tyoqueⁿna cwenta
xeⁿ na nntseinˈmaⁿ Jesús tsˈaⁿwiiˈ
xuee na cwitaˈjndyeena, cha quia
joˈ nndaa nñeˈquiana jnaaⁿˈaⁿ. 8 Saa
mantyjeeⁿ chiuu cwilaˈtiuuna,
joˈ chii tsoom nnom tsˈaⁿ na jnda
tjateii tsˈo:
—Quicantyjaˈ, cwintyjeˈ quiiˈntaaⁿ
nnˈaⁿ.
Ndoˈ teicantyja tsaⁿˈñeeⁿ,
teintyjeeⁿˈeⁿ xcwe. 9 Jnda joˈ tso
Jesús ndaana:
—Nncwaxˈa cwii ñˈoom ndaaˈyoˈ,
xuee na cwitaˈjndyaaya, ¿aa wanaaⁿ
na cateijndeii tsˈaⁿ xˈiaaⁿˈaⁿ na wiˈ
matjom oo aa ticateijneiⁿ juu? ¿Aa
cwjiˈnˈmaaⁿñê xˈiaaⁿˈaⁿ cha ticueˈ oo
aa caˈñeeⁿ na cueˈ?
10 Jnda chii ntyˈiaaⁿˈaⁿ ndaa
chaˈtsondye nnˈaⁿ, tsoom nnom
tsˈaⁿwiiˈ:
—Catseiliuuˈ tsˈoˈ.
Sˈaa tsaⁿˈñeeⁿ na ljoˈ ndoˈ
tcoˈyaˈñˈeⁿnaˈ tsˈooⁿ. 11 Jnaaⁿˈ joˈ jeeⁿ
jlaˈwjeena Jesús. Ndoˈ tyoˈmaⁿna
ñˈeⁿ ncˈiaana ljoˈ nndaa nlˈana jom.

Macwjiiˈñe Jesús canchooˈwe tsˈaⁿ cwentaaⁿˈaⁿ

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

12 Joo ncueeˈñeeⁿ tjawa Jesús
cwii ta naquiiˈ jndaa na nntseineiiⁿ
nnom Tyˈooˈtsˈom. Ndoˈ meiiⁿnchaaˈ
tsjom tyotseineiiⁿ nnom. 13 Quia
na jnda teixuee, tcwaaⁿ nnˈaⁿ na
cwilaˈjomndye ñˈeⁿñê. Quiiˈntaaⁿna
tjeiiˈñê canchooˈwendye nnˈaⁿ na
seicajñoom joona apóstoles, nnˈaⁿ
na majñom Tyˈooˈtsˈom tsˈiaaⁿ ˈnaaⁿˈ.
14 Nmeiiⁿ ncueena: Simón, tsaⁿ na
seicajñoom Pedro, ñequio tyjee
tsaⁿˈñeeⁿ, Andrés, ñˈeⁿ Jacobo
ñequio Juan, ñˈeⁿ Felipe ñequio
Bartolomé, 15 ñˈeⁿ Mateo ñequio
Tomás, ñˈeⁿ Jacobo jnda Alfeo, ndoˈ
ñˈeⁿ Simón na cwiluena cananista,
16 ñˈeⁿ Judas jnda Jacobo ñequio
Judas Iscariote, tsˈaⁿ na tquiaa
cwenta Jesús.

Maˈmoⁿ Jesús ñˈoom ndaa jndye nnˈaⁿ

(Mt. 4:23-25)

17 Jndyocue Jesús ñequio chaˈtso
nnˈaⁿ na cwilaˈjomndye ñˈeⁿñê.
Tyˈemeintyjeeˈna cwii su. Joˈ
joˈ jnda tquieˈcañom ntˈomcheⁿ
nnˈaⁿ na cwilaˈjomndye ñˈoom na
mañequiaaⁿ ñequio jndyendye
nnˈaⁿ na jnaⁿ chaˈwaa Judea
ñequio Jerusalén ñequio ˈndyoo
ndaaluee na nndyooˈ tsjoom Tiro
ñˈeⁿ Sidón. Naⁿˈñeeⁿ tquiona na
nndyena ñˈoom na mañequiaaⁿ,
ndoˈ na nntseinˈmaaⁿ joona ntycu
na cwitjoomna. 18 Mati seinˈmaaⁿ
nnˈaⁿ na jeeⁿ cwajndii tyoleichuu
jndyetia. 19 Chaˈtsondye nnˈaⁿ
tyolˈueeˈndyena chiuu ya cha nndaa
nñeˈquioˈna jom, ee waa najneiⁿ na
nnˈmaⁿ tsˈaⁿ xeⁿ nndaa nñequiuuˈ
jom. Joˈ chii chaˈtsondyena
nˈmaaⁿna.

Nmeiiⁿ mañequiaanaˈ na neiiⁿˈ tsˈaⁿ

(Mt. 5:1-12)

20 Quia joˈ ntyˈiaaⁿˈaⁿ ndaa nnˈaⁿ
na cwilaˈjomndye ñˈoom na
mañequiaaⁿ, tsoom ndaana:
—ˈO nnˈaⁿ na ntyˈiaandyoˈ,
mañequiaanaˈ na neiⁿˈyoˈ, ee
cwilaxmaⁿˈyoˈ cantyja na
matsaˈntjom Tyˈooˈtsˈom.
21 ”ˈO nnˈaⁿ na cwiweˈjndoˈyoˈ jeˈ,
mañequiaanaˈ na neiⁿˈyoˈ ee quia
nñequiaa Tyˈooˈtsˈom chaˈcwijom na
jnda tjacjoˈyoˈ.

’'O nn'aⁿ na cwityuee'yo' je',
mañequiaana' na neiⁿ'yo' ee macwji'
Ty'o̱o̱ts'om na chjoo' n'om'yo'.
22 ’Mañequiaana' na neiⁿ'yo'
quia na cwila'jndoo nn'aⁿ 'o na
cwilei'ntyjo̱na 'o, na cwila'jnaaⁿ'na
'o, ndo' na cwil'ana na ticuee'
n'omna 'o nc'e na m'aⁿ'yo' cantyja
'naⁿ ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na
jnaⁿ cañoom'luee. 23 Manmeiiⁿ'
tyota'wi' weloo naⁿ'ñeeⁿ profetas
na tyoñequia ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
tandyo xuee. Jo' chii c'om'yo' na
t'maⁿ n'om'yo' xuee na cwitjom'yo'
nawi'meiⁿ'. Ee t'maⁿ naya 'naⁿ'yo'
cwiwiwe cañoom'luee.
24 ’Sa̱a̱ nnt'uiiwi'na' 'o nn'aⁿ na
cwiluiit'maⁿndyo' na quit'maⁿ
n'om'yo' juu na tyandyo'. Ee cwe'
cantyjati je' na mañequiaana' na
t'maⁿ n'om'yo' na jeeⁿ l'ue m'aⁿ'yo'.
25 ’Nnt'uiiwi'na' 'o nn'aⁿ na
cwicwa'jaacjo'yo' je'. Ee nncue'ntyjo̱
xuee na nnc'om'yo' cha'cwijom na
ñejndo'yo'.
’Nnt'uiiwi'na' 'o nn'aⁿ na jeeⁿ
neiⁿ'yo' je'. Ee nncue'ntyjo̱ xuee
na nntyuee'yo' ndo' nla'xua'yo' na
chjoo' n'om'yo'.
26 ’Nnt'uiiwi'na' 'o nn'aⁿ na je'
jndye nn'aⁿ cwitjeii'yana 'o. Ee
maluaa' ñel'a weloo naⁿ'ñeeⁿ.
Tyoluena ñ'oom ya cantyja 'naaⁿ
joo profetas na cwe' tyonquio'nn'aⁿ
joona.

C'o̱o̱ⁿya na wi' n'o̱o̱ⁿya nn'aⁿ na jndoo jaa

(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 ’Sa̱a̱ matsjo̱o̱ya nda̱a̱' 'o nn'aⁿ na
cwindye'yo' ñ'oom na mañequiaya:
C'om'yo' na wi' n'om'yo' nn'aⁿ
na jndoo 'o. Ndo' cal'a'yo' na ya
nn'aⁿndyo' ñ'eⁿ nn'aⁿ na ticuee'
n'om 'o. 28 Cataⁿ'yo' na catio'naaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ na cwituee' ñ'oom
wi' nacjo'yo'. Ndo' calaneiⁿ'yo'
nnoom cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na
cwila'jnaaⁿ'na 'o. 29 'Ñeeⁿ na mmeiⁿ'
nda' ntsmaⁿ', mati cwiicheⁿ ntyja
quiaa' na mmeiⁿ' nda'. Ndo' 'ñeeⁿ
na nncwji' liaatco 'naⁿ', mati
quiaa' cotom' na nncjaañ'oom.
30 Meiⁿ'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na macaⁿ cwii
'naⁿ njom', quiaa'. Ndo' xeⁿ tjañ'oom
ts'aⁿ 'naⁿ' ndo' tiñe'catseilcweeⁿ'eⁿ
juuna', tintseincjoo'ndyu' na
calcwe'na'. 31 Cha'xjeⁿ na l'ue
n'om'yo' na cal'a nn'aⁿ ñ'eⁿndyo',
majo'ti cal'a' 'o ñ'eⁿndye joona.
32 ’Xeⁿ m'aⁿ'yo' na wi' n'om'yo'
cwe' tomti nn'aⁿ na mati wi'
n'om 'o, quia jo' ¿yuu waa na
yatiche cwil'a'yo'? Ee nn'aⁿ na
tyoola't'maaⁿ'ndyena Ty'o̱o̱ts'om
m'aⁿna na wi' n'omna nc'iaana na
wi' n'om joona. 33 Xeⁿ cwil'a'yo'
na ya nn'aⁿndyo' cwe' tomti
ñ'eⁿ nn'aⁿ na mati cwil'a na ya
nn'aⁿndyena ñ'eⁿndyo', ¿yuu waa
na jeeⁿ ya cwil'a'yo'? Ee mati
nn'aⁿ na cwila'xmaⁿ jnaⁿ majo'ti
cwil'ana. 34 Ndo' xeⁿ cwitei'jndei'yo'
'naⁿ nn'aⁿ na nquiu'yo' na mati joo
nntei'jndeii 'o, quia jo' ¿yuu waa
na yatiche cwil'a'yo'? Ee mati nn'aⁿ
na cwila'xmaⁿ jnaⁿ cwitei'jndeiina
'naⁿ nda̱a̱ nc'iaana ee manquiuna
na nnjoom jo'. 35 Sa̱a̱ 'o je' c'om'yo'
na wi' n'om'yo' nn'aⁿ na jndoo 'o.
Cal'a'yo' na ya nn'aⁿndyo' ñequio
cha'tsondye nn'aⁿ. Catei'jndei'yo'
'naⁿ na cwilei'ñ'om'yo' nn'aⁿ, meiiⁿ
ticantyjaa' n'om'yo' na nla'lcwe'na.
Quia jo' t'maⁿ naya nnda'yo'
cañoom'luee. Ndo' nlaxmaⁿ'yo'

ntseinda Ty'o̱o̱ts'om na m'aa^{n}
nandyetiche^{n}. Ee mati jom m'aa^{n} na
wi' ts'oom meii^{n} nn'a^{n} na l'o̱ meii^{n}
mach'ee^{n} ya joona. Ndo' wi' ts'oom
nn'a^{n} na wi'ndye. 36 C'om'yo' na wi'
n'om'yo' cha'tsondye nn'a^{n} cha'xje^{n}
nquii Tsotye'yo' m'aa^{n} na wi' ts'oom
cha'tsondye nn'a^{n}.

Tintu'xa̱a̱^{n}ya nn'a^{n}

(Mt. 7:1-5)

37 Tintu'xe^{n}'yo' nn'a^{n} na cwe'
xje^{n}to 'o, cha mei^{n} tincu'xe^{n}
Ty'o̱o̱ts'om 'o. Tintio'yo' nn'a^{n} l'o̱
nawi' cha tintioom 'o l'o̱ nawi'.
Cala't'ma^{n} n'om'yo' nn'a^{n} cha mati
nntseit'ma^{n} ts'oom 'o. 38 Quia'yo' na
cateijndeiina' nn'a^{n}, quia jo' mati
nnto'ñoom'yo' na nnteijndeiina'
'o. Ee Ty'o̱o̱ts'om ñequiaa^{n} na
nnto'ñoom'yo' cwii na canda̱a̱'
tu'xe^{n}na'. Jo' jo' matseijomna'
cha'cwijom cwii 'na^{n} na teincwii'na',
tye^{n} ty'ecuena' hasta too' wantyjo.
Ee cantyjati xje^{n} na cwiñe'quia'yo'
nda̱a̱ nn'a^{n}, majo'ti nntseilcwe'
Ty'o̱o̱ts'om na cwii nnjoom nda̱a̱'yo'.
39 Mati seinei^{n} Jesús nda̱a̱na cwii
ñ'oom na tjañoom', tsoom:
—¿Aa nnda̱a̱ nncjaañ'oom
tsa^{n}nchjaa^{n}' cwiiche^{n} tyjenchjaa^{n}'a^{n}?
¿Aa nchii wendyena nntiomna'
ts'om tsue'tsjoom? 40 Xocats'aana'
na ts'a^{n} na matsei'naa^{n}'
cwiluiit'ma^{n}ñetyee^{n}, nchiiti ts'a^{n}
na ma'mo̱^{n} nnoom. Sa̱a̱ quia na
jnda̱ sei'naa^{n}'ñ'ee^{n} cha'tso na
t'mo̱^{n} tsa^{n}'ñee^{n} nnoom, quialjo'che^{n}
nntseijomna' jom cha'na ts'a^{n} na
t'mo̱^{n} nnoom.
41 '¿Chiuu na jee^{n} ndo' jnda̱ na
njom ts'omnnom x'ia', sa̱a̱ tique^{n}'
cwenta ts'oom tscaa' na njom
ts'omnjom' nncu'? 42 ¿Chiuu na
jee^{n} ñe'catseijndaa'ndyu' jnaa^{n}'
x'ia'? ¿Aa nntsu'yu' nnoom: "Cwa
'u nn'a^{n}ya, quiaa' na nncwjii'a
ntquioo' jnda̱ na njom ts'omnjom'",
sa̱a̱ manncu' tique^{n}' cwenta ts'oom
tscaa' na njom ts'omnjom'? 'U ts'a^{n}
na mache' na matseicanda̱a̱'ndyu'
cha canty'iaa nn'a^{n}, najndyee cwji'
ts'oom tscaa' na njom ts'omnjom'
nncu', quia jo' tquio'ya' na nncwji'
ntquioo' jnda̱ ts'omnnom x'ia'.

Ta̱a̱' ts'oom ma'mo̱^{n}na' ljo' ts'oom juuna'

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 'Ticwii cwii ts'oom na ya
xocats'aana' ta̱ na tis'a. Ndo'
ts'oom na tis'a mei^{n} xocats'aana'
ta̱ na ya. 44 Ticwii cwii ts'oom,
ta̱a̱'na' ma'mo̱^{n}na' ljo' ts'oom
juuna'. Ee tijoom nntseicjoo ts'a^{n}
ta̱ higo ts'oom nioom. Mei^{n} tijoom
nntseicjoo ts'a^{n} ta̱uva cwii ts'o̱o̱
nioom. 45 Maluaa' matseijomna'
nn'a^{n} cha'na n'oom ntjom. Juu
ts'a^{n} na ya ts'a^{n}ñe, mach'ee^{n} yuu
na ya, ee naquii' ts'oom cwina^{n} na
ya na matseitioom. Sa̱a̱ ts'a^{n} na
wi'ñe, mach'ee^{n} yuu na tis'a, ee
naquii' ts'oom cwina^{n} nawi' na
matseitioom. Ticwii cwii ts'a^{n}
cantyjati na matseitiuu naquii'
ts'om, maxje^{n} jo' matseinei^{n}.

We nnom tsia^{n}tsjo̱'

(Mt. 7:24-27)

46 '¿Chiuu na cwindu'yo' na Ta
ja quia na cwi'ma^{n}'yo' ja ndo'
tiñe'calacanda̱'yo' ñ'oom na matsjo̱o̱
nda̱a̱'yo'? 47 Ticwii cwii ts'a^{n} na
macwjee'cañoom ja na mandii
ñ'oom na matsjo̱o̱ nmeii^{n}, ndo'

matseicandạ joona', m'mọọⁿya
ndạạ'yo' chiuu matseijomna'
tsaⁿ'ñeeⁿ. 48 Matseijomna' jom
cha'cwijom cwii ts'aⁿ na jndọ'
ts'om na s'aa waa'. Tyoca'ñeeⁿ
njoom, tyeⁿ tqueeⁿ tsiaⁿtsjọ'
cha jndeii w'aa. Quia na tyjee'
jndaa, tcọọna' tyuaatcwii, jndeii
tyocjaacameiiⁿ'ñena' ndaa
w'aa'ñeeⁿ. Sạạ tîcats'eiina' ee na
tyeⁿ tjaluiina' nacjoo' tsiaⁿtsjọ'ñeeⁿ.
49 Sạạ juu ts'aⁿ na cwe' mandii
ñ'oom na matsjọọ ndo' titseicandạ
joona', tsaⁿ'ñeeⁿ matseijomna'
cha'cwijom cwii ts'aⁿ na tijndọ'
ts'om na s'aa waa' na cwe' jnaⁿtona'
nomtyuaa. Tjaa'naⁿ niaⁿljọ' tuii.
Quia na tyjee' jndaa ndo' jndeii
tyocjaacameiiⁿ'ñena' w'aa'ñeeⁿ,
mantyja tmeiⁿ'na' juuna'. Ndo'
t'maaⁿ' tsuu cantyja 'naaⁿ'na'.

Sein'maⁿ Jesús mosoo' capeitaⁿ, ts'aⁿ romano

(Mt. 8:5-13)

7 Jndạ na seineiⁿ Jesús cha'tso
ñ'oommeiⁿ' na tyondye nn'aⁿ,
quia jo' tjaaⁿ tsjoom Capernaum.
2 Tsjoom'ñeeⁿ m'aaⁿ cwii capeitaⁿ na
matsạ'ntjom cwii siaⁿnto sondaro.
Ndo' m'aaⁿ cwii mosoom'm na jeeⁿ
wi' ts'oom, mañe'cue' na nioom
wii'. 3 Quia na jñeeⁿ ñ'oom cantyja
'naaⁿ' Jesús, jñoom nt'om nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye ndạạ nn'aⁿ judíos
na c'oocal'ana ty'oo na candyoya
Jesús na nntsein'maⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
mosoom'm.
4 Jndạ tquiena na m'aaⁿ Jesús,
ñequio ñ'oom ty'oo tyoluena
nnoom:
—Ts'aⁿ na jñom jâ, ya
ts'aⁿñe, jo' chii maty'iomna' na
catseiñ'oom'ndyu' jom. 5 Ee jeeⁿ wi'
ts'oom jaa nn'aⁿ tsjaaⁿ Israel, ndo'
s'aaⁿ wats'om 'naaⁿyâ.
6 Quia jo' tja Jesús ñ'eⁿ naⁿ'ñeeⁿ.
Quia ma'ooquiena waa' capeitaⁿ,
jñom tsaⁿ'ñeeⁿ nt'om nn'aⁿ na ya
ñ'oom jom ñ'eⁿndye na c'oocaluena
nnom Jesús:
—Ta, ndi' matso ts'aⁿ na
wii' mosoo' ticatseixmaaⁿ na
nncja'quie' naquii' waⁿ'aⁿ, jo' chii
tiñe'tseicachjuutyeeⁿ 'u. 7 Meiⁿ cwe'
na nndyocatjomñê 'u, ticatseixmaaⁿ.
Ndo' ntyjeeⁿ na meiiⁿ cwe' ñ'oom
na nntsu', nn'maⁿ mosoom'm. 8 Ee
jom m'aaⁿ nacje 'naaⁿ' ts'aⁿ na
matsạ'ntjom jom. Ndo' mati m'aⁿ
sondaro nacje 'naaⁿ'aⁿ. Quia na
nntsoom nnom cwii joona: "Luaa'
cja'", wjaa tsaⁿ'ñeeⁿ. Ndo' quia na
nntsoom nnom cwiicheⁿ: "Candyo'
luaa", ndyo. Mati quitsoom nnom
cwii cwii mosoom'm: "Catsa' luaa",
ndo' nnts'aa.
9 Quia na jndii Jesús ñ'oomwaa',
jeeⁿ tjawee' ts'oom cantyja 'naaⁿ'
tsaⁿ'ñeeⁿ. Taqueeⁿ nty'iaaⁿ'aⁿ ndạạ
nn'aⁿ na 'oontyjọ naxeeⁿ'eⁿ, tsoom:
—Candye'yo' nntsjọọ, meiⁿ cwii
ts'aⁿ tyooljeiya quii'ntaaⁿ jaa nn'aⁿ
Israel, na t'maⁿ matseiyu'ya ts'om
cha'na tsaⁿm'aaⁿ'.
10 Quia na jndạ ty'elcwee' nn'aⁿ na
jñom capeitaⁿ, jliuna na jndạ n'maⁿ
moso na wii'.

Seilcwinnda' Jesús ts'oo

11 Jndạ tuii na luaa', tja Jesús
tsjoom na jndyu Naín. Ndo' jndye
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na
mañequiaaⁿ ty'ena ñ'eⁿñê ñequio
jndye nt'omcheⁿ nn'aⁿ. 12 Quia na
jndạ teindyoona 'ndyoots'a tatiom

nnom tsjoom, jliuna na cwicalui'
nn'aⁿ na 'oocaty'iuu ts'oo, tsaⁿs'a
jnda cwii yuscu na jndạ ljoñe.
Tsaⁿs'a'ñeeⁿ macandạ ñenquii
tuiiñe. Jndye nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ
ty'ela'jomndye ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ.
13 Jndạ na nty'iaa' Ta Jesús
yuscu'ñeeⁿ tioo na jeeⁿ wi' ts'oom
juu. Tsoom nnom:
—Tanty'ioo'.
14 Quia jo' tjantyjaaⁿ'aⁿ,
tyeⁿnquioom'm yuu na njom
ts'oo. Ndo' nn'aⁿ na cho juuna',
ty'emei'ntyjee'na. Matsoom nnom
ts'oo'ñeeⁿ:
—Aa ndi' sa, matsjọọ njom':
Quicantyja'.
15 Ndo' teicantyja ts'aⁿ na jndạ
tue', tọọⁿ'ọⁿ na matseineiiⁿ. Tquiaa
Jesús jom l'ọ tsoñeeⁿ. 16 Jeeⁿ
ndya' seicaty'uena' cha'tso nn'aⁿ.
Tyola't'maaⁿ'ndyena Ty'ọọts'om,
tyoluena:
—Jndạ teitquioo'ñe cwii profeta
quii'ntaaⁿya na t'maⁿ tseixmaaⁿ.
Ndo' mati tyoluena:
—Ty'ọọts'om jndạ tyjee'cañoom
na mateijneiⁿ jaa na cwiluiindyọ
cwentaaⁿ'aⁿ.
17 Ndo' tjanty'ee ñ'oom cantyja
'naaⁿ' na luaa' s'aa Jesús cha'waa
ts'ọndaa Judea ñequio njoom na
niom ndiocheⁿ jo' jo'.

Juan majñoom nn'aⁿ na m'aaⁿ Jesús

(Mt. 11:2-19)

18 Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom
na mañequiaa Juan, jla'candiina
jom cha'tso ñ'oommeiⁿ'. Quia jo'
t'maaⁿ wendye naⁿ'ñeeⁿ. 19 Jñoom
joona na c'oota'x'ena 'ndyoo
Jesús, ¿aa jom cwiluiiñê nquii na
nncwjee'cañoom tsjoomnancue oo
aa nncwindoo'na cwiicheⁿ? 20 Ndo'
quia na jndạ tquie'cañom naⁿ'ñeeⁿ
Jesús, jluena nnoom:
—Juan tsaⁿ na matseits'oomñe
nn'aⁿ, jom jñoom jâ na m'aaⁿ'
na cata'x'ạạyâ njom': "¿Aa
'u cwiluiindyu' nquii na
nncwjee'cañoom tsjoomnancue, oo
aa nncwindọọ'â cwiicheⁿ?"
21 Juu xjeⁿ'ñeeⁿ tyotsein'maⁿ Jesús
jndye nn'aⁿ na wii ñequio ntycu na
tcuu wjaana'. Mati tyotsein'maaⁿ
nn'aⁿ na maleichuu jndyetia, ndo'
s'aaⁿ na nty'iaa nn'aⁿ na nchjaaⁿ.
22 Jndạ chii tsoom ndạạ nn'aⁿ na
jñom Juan:
—Catsa'yo', cala'candii'yo' Juan
ljo' na jndạ jndye'yo', ndo' na jndạ
nty'ia'ndạạ'yo' jndye nn'aⁿ n'maaⁿ.
Nn'aⁿ na nchjaaⁿ jndạ teitquioo.
Ndo' nn'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee', je' ya
cwi'ooca'. Nn'aⁿ na cho tycu lepra,
je' jndạ n'maaⁿ. Nn'aⁿ na candaa,
je' ya cwindye. Nn'aⁿ na jndạ tjạ,
jndạ cwitando'nnda'. Ndo' ndyeñeeⁿ'
jndạ macwindye ñ'oom naya 'naaⁿ'
Ty'ọọts'om. 23 Ndo' mañequiaana'
na neiiⁿ' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
ticwji'ñe cantyja 'naⁿya.
24 Jndạ na ty'elcwee' nn'aⁿ na
jñom Juan, tọ' Jesús na matseineiiⁿ
ndạạ nn'aⁿ na m'aⁿ nacañom'm
cantyja 'naaⁿ' Juan. Matsoom:
—¿Chiuu waa saacanty'ia'yo' na
sa'yo' ndyuaa na tja nn'aⁿ c'oom
yuu na tyom'aaⁿ Juan? ¿Aa
nty'ia'yo' jom cha'cwijom cwii
tsmaaⁿ na maleiñ'oomñe jndye?
Ntyjii nchii jo'. 25 Quia jo' ¿chiuu
waa na saacanty'ia'yo'? ¿Aa
nty'ia'yo' jom na cweⁿ liaa na
jeeⁿ jnda? Ntyjii nchii jo'. Queⁿ'yo'
cwenta, nn'aⁿ na cwicwee' liaa

na jnda, joona jeeⁿ l'ue m'aⁿna
ndo' ya cwic'eeⁿna quii' lan'iaaⁿ
nt'maⁿ. 26 Quia jo' ¿chiuu waa
na saacanty'ia'yo' na sa'yo'? ¿Aa
nty'ia'yo' na cwiluiiñê profeta?
Mayuu' na jo' jom. Ndo' t'maⁿti
matseixmaaⁿ, nchiiti meiⁿnquia
profeta. 27 Ee waa ljeii na
matseineiⁿna' cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
Matsona':

Ja majñoonñetyaya cwii moso
'naⁿya na wjaajndyee cantyja
na nncja' na wjaañ'oom
ñ'oomya.
Jom nncwji'yuu'ñê cantyja 'naⁿ'
cha nnc'omc'eendye nn'aⁿ
quia na nncue'cañoom'.

28 Candye'yo' nntsjoo, quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoomnancue,
tijoom ñet'oom cwii profeta na
t'maⁿti cwiluiiñe cha'na Juan.
Saa meiiⁿ na ljo', ts'aⁿ na cjeti
mach'ee, juu t'maⁿti cwiluiiñe yuu
na matsa'ntjom Ty'oots'om, nchiiti
Juan.
29 Cha'tso nn'aⁿ na jndye ñ'oom na
seineiⁿ Juan mandiñ'eeⁿ nn'aⁿ na
cwito'ñoom s'om ts'iaaⁿndaa nn'aⁿ
cwentaa' gobiernom, ñequio cha'tso
nt'omcheⁿ nn'aⁿ, teits'oomndyena
s'aa Juan ee jla'noⁿ'na na xcwe
mach'ee Ty'oots'om. 30 Saa nn'aⁿ
fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés, l'ana na
ticwil'ue ñ'oom na seijndaa'ñe
Ty'oots'om na nlui'n'maaⁿndyena,
jo' chii tînquiandyena na
nntseits'oomñe Juan joona. 31 Quia
jo' tso Jesús ndaana:
—¿Ljo' nntseijoom'ndyo cantyja
'naⁿ'yo' ñequio cha'tso nt'omcheⁿ
nc'iaa'yo' na m'aⁿ je'? Ndo' ¿'ñeeⁿ
matseijomna' 'o? 32 Matseijomna' 'o
cha'na yocanch'u na tileicatjoom'
na cwinquioo' na meindyuaandye
ts'om nataa. Cwila'xuaana ndaa
nc'iaana, cwiluena: "Cwitjoo'â
tsmaaⁿ na macoco ts'aⁿ saa 'o
tiñe'cala'jnom'yo'. Cwitaayâ som
ts'oo saa mati tiñecatyuee'yo'."
33 Ee tyjee'cañoom Juan, ts'aⁿ
na ñeseits'oomñe nn'aⁿ, jom
tîcwaaⁿ'aⁿ nantquie na ya, meiⁿ
winom tîc'om. Saa 'o cwindu'yo':
"Tsaⁿjndii matseixmaaⁿ." 34 Ndo'
ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee, jnda tyjacañooⁿya
'o. Ja matseijomndyo ñ'eⁿ nn'aⁿ,
macwa'a ndo' ma'ua. Saa 'o
cwindu'yo' na ja cwiluiindyo ts'aⁿ
na jeeⁿ cwa', jeeⁿ 'uu. Ndo' mati
cwindu'yo' na ja matseix'iaa'ndyo
ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om
cwentaa' gobiernom ñequio nn'aⁿ
na cwila'tjoondye nnom Ty'oots'om.
35 Saa tints'aa ee cha'tso ljo' na
mach'ee Ty'oots'om cwit'mooⁿna'
na jndo' ts'oom.

Tja Jesús waa' Simón, ts'aⁿ fariseo

36 Cwii ts'aⁿ fariseo tqueeⁿ'ñê
Jesús waⁿ'aⁿ na nlcwa'na.
Ndo' tjaquiee' Jesús quii' waa'
fariseo'ñeeⁿ ndo' tjacjom nacañom'
meiⁿsa. 37 Cwii yuscu tsjoom'ñeeⁿ
na cwe' luaa' m'aaⁿ ñ'eⁿ naⁿnom,
quia na jñeeⁿ na wacatyeeⁿ Jesús
nacañoom' meiⁿsa waa' fariseo,
jndyoñ'oom cwii tsioo na tuiina' ñ'eⁿ
tsjo' canchii' na njom ncheⁿ' cachi.
38 Jndyomeintyjeeⁿ'eⁿ nacañoom'
nc'ee Jesús. Tooⁿ'oⁿ na maty'ioom
ndo' cwiquiaa ndaannoom nacjoo'
nc'ee Jesús. Ñequio sooxqueeⁿ
tyowee'ñê nc'ee Jesús. Tyo'om
nc'ee ndo' tyoñ'oomñê ncheⁿ'

cachi'ñeeⁿ. 39 Ndo' juu ts'aⁿ fariseo
na tqueeⁿ'ñê Jesús na catseijomñe
ñ'eⁿñê, nty'iaaⁿ'aⁿ na luaa'. Quia jo'
seitioom naquii' ts'oom: "Tsaⁿm'aaⁿ,
xeⁿ mayuu' cwiluiiñê profeta, jndạ
sei'nọọⁿ'ọⁿ 'ñeeⁿ yuscum'aaⁿ' na
manquiu' jom, ndo' ljo' mayaaⁿ'. Ee
tsaⁿm'aaⁿ', ts'aⁿ na cwe' luaa' m'aaⁿ
ñ'eⁿ naⁿnom." 40 Quia jo' tso Jesús
nnom fariseo'ñeeⁿ:
—Aa ndi', Simón, waa cwii na
ñe'catsjọọ njom'.
T'ọ Simón, tsoom:
—Ta, catsu' nndii.
41 Tso Jesús:
—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na teijndeii
s'om nn'aⁿ. Ndo' t'om we nn'aⁿ
na tyocacho'jnaⁿ nnoom. Cwii
tsaⁿ'ñeeⁿ tyocachujnaaⁿ 'om siaⁿnto
denarios. Ndo' cwiicheⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
tyocachujnaaⁿ ñewen'aaⁿ nchoo' qui
denarios. 42 Ndo' naⁿ'ñeeⁿ tîcandạạ
nntioomna, sạạ meiiⁿ na ljo',
wendyena seit'maⁿ ts'oom. Quia
jo' ¿cwaaⁿ cwii na wendye naⁿ'ñeeⁿ
nnc'oom na jndati ntyjii ñ'eⁿñê?
43 T'ọ Simón, matsoom:
—Matseitiuuya ts'aⁿ na t'maaⁿ'ti
chujnaⁿ nnoom, juu tsaⁿ'ñeeⁿ jndati
ntyjii jom.
Quia jo' matso Jesús nnoom:
—Majo'ndyo macwji' cwenta.
44 Jndạ jo' taqueeⁿ, nty'iaaⁿ'aⁿ
yuscu'ñeeⁿ, matsoom nnom Simón:
—¿Aa manty'ia' yuscum'aaⁿ'? Ja
jndyọquiạ'a wa', tînquiaa' ndaa na
nntmaⁿ nc'ạ sạạ tsaⁿm'aaⁿ' je', jndạ
tmaaⁿ nc'ạ ñequio ndaannoom.
Ndo' jndạ tyuee'ñê nc'ạ ñequio
sooxqueeⁿ. 45 'U tîc'ua' ntsmaaⁿ'a
cha'na waa costumbre, sạạ
tsaⁿm'aaⁿ' cantyjati na jndyọquiạ'a
wa', tyoocjaameintyjeeⁿ'eⁿ na
ma'om nc'ạ. 46 'U tîcwjaa'ndyu'
seitye xquạạⁿ sạạ tsaⁿm'aaⁿ' jndạ
ty'oomñê ncheⁿ' cachi nc'ạ. 47 Jo'
chii matsjọọ njom' cha'tso na
matseitjọọñê jndạ seit'maⁿ ts'ọọⁿ,
jo' na jeeⁿ jnda ntyjeeⁿ ja. Sạạ juu
ts'aⁿ na m'aaⁿ' ts'om nquii na tit'maⁿ
matseitjọọñe, meiiⁿ na matseit'maⁿ
ts'ọọⁿ juu, maxjeⁿ ticuee' na jnda
ntyjii ñ'eⁿndyọ.
48 Jndạ chii matsoom nnom
yuscu'ñeeⁿ:
—Jndạ seit'maⁿ ts'ọọⁿya cha'tso
jnaⁿ'.
49 Nn'aⁿ na meindyuaandye
ñ'eⁿñê nacañoom' meiⁿsa, tọ'na na
cwiluena ndạạ nc'iaana:
—¿'Ñeeⁿ cwiluiiñe tsaⁿm'aaⁿ' na
mati matseit'maⁿ ts'oom jnaaⁿ
nn'aⁿ?
50 Sạạ matsoom nnom yuscu'ñeeⁿ:
—Nc'e na matsei'yu'ya ts'om'
ñ'eⁿndyọ, jo' na jndạ jlui'ya'. Cja' na
meiⁿcwii ñomtiuu tanc'oom'.

Yolcu na tei'jndeii Jesús

8 Jndạ jo' tja Jesús cha'tso
njoom nt'maⁿ ñequio njoom
nch'u na tyoñequiaaⁿ ñ'oom.
Tyotseicañeeⁿ nn'aⁿ ñ'oom naya
cantyja na matsạ'ntjom Ty'ọọts'om.
Ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na canchoo'we
ñ'eⁿñê. 2 Mati ty'e ñ'eeⁿ yolcu
na jndạ sein'maaⁿ na ñejleichuu
jndyetia. Ndo' ñ'eeⁿ nt'omcheⁿ yolcu
na jndạ sein'maaⁿ cwii cwii nnom
ntycu na ñetjoom. Cwii joona
jndyu María Magdalena, tsaⁿ na
jndạ tjei' Jesús ntquiee' naⁿjndii
naquii' ts'om. 3 Ndo' ñ'eⁿ Juana,
jom scuu' Chuza, ts'aⁿ na mando'
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Herodes. Ndo' mati
ñ'eⁿ Susana, ñequio jndyendye

nt'omche^{n} yolcu. Tyocaljondyena s'om na tyotei'jndeiina Jesús 'na^{n} na maca^{n}na' jom ñ'e^{n} nn'a^{n} canchoo'we.

Ts'a^{n} na tjacju' lquee^{n} trigo

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Tjomndye cwii tmaa^{n}' t'ma^{n} nn'a^{n} nacañoom' Jesús, na jna^{n}na cwii cwii njoom. Tyotseineii^{n} ñ'oom na tjañoom' ndaana. **5** Matsoom:

—Tyom'aa^{n} cwii ts'a^{n} na tyoch'ee ts'iaa^{n} jndaa. Tjaa^{n}, tjacjoom'm lquee^{n} trigo. Ndo' yoche^{n} na tyojoom'm lquee^{n}'ñee^{n}, nt'om jo' tquiaa ts'om nato. Joona' ndyue nn'a^{n} ndo' nt'om tcwa' cantsaa. **6** Ndo' nt'om lquee^{n}'ñee^{n} tquiaana' yuu na jee^{n} ljo'. Quia jnda t'oomna', mantyja tjacaa^{n}na' ee titeii^{n}' tyuaa. **7** Ndo' nt'om lquee^{n}'ñee^{n} tquiaana' yuu na too' nda' l'oo nioom. Ñe'naa^{n}' ty'ewijndana', saa l'oo nioom'ñee^{n} tco'na' joona'. **8** Ndo' nt'om tsjaa^{n} lquee^{n}'ñee^{n} tquiaana' yuu na ya ts'o. T'oomna' ndo' l'ana' cwii cwii sia^{n}nto lquee^{n} na cwiina'.

Jnda na tsoom ñ'oommei^{n}', seineii^{n} na c'uaati, matsoom:

—'Ñee^{n} juu na niom lue' n'om lua'qui na nndii, candiiya.

Luaa ts'iaa^{n}' ñ'oom tjañoom'

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

9 Ndo' nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê ta'x'eena nnoom chiuu ma'mo^{n} ñ'oom tjañoom'waa'. **10** T'o Jesús matsoom:

—Ndaa' 'o mañequiaa Ty'oots'om na caliu'yo' ñ'oom wanty'iuu' cantyja 'naa^{n}' na matsa'ntjoom. Saa ndaa nt'omche^{n} nn'a^{n} matseina^{n}ya ñ'oom na wjaañoom', cha meii^{n} na cwinty'iaa ndaana saa tixoque^{n}na cwenta ndo' meii^{n} na cwindyena saa xocala'no^{n}'na.

Luaa ma'mo^{n} ñ'oom cantyja na tjacju' ts'a^{n} lquee^{n} trigo

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 'Luaa ma'mo^{n} ñ'oom tjañoom'waa'. Lquee^{n} trigo na tjacju' ts'a^{n}, ñ'oom' Ty'oots'om jo'. **12** Lquee^{n} na tquiaa ts'om nato, jo' jo' nn'a^{n} na cwindye ñ'oom' Ty'oots'om. Mantyja ndyo tsa^{n}jndii, macwjee^{n}'e^{n} ñ'oom'ñee^{n} naquii' n'omna cha tila'yu'na, tilui'yana. **13** Lquee^{n} na tquiaa yuu na jee^{n} ljo', jo' jo' nn'a^{n} na cwindye ñ'oom' Ty'oots'om. Cwila'yu'na cwantindyo xuee saa quia na mandyo cwii na maco'wi'na' joona, cwi'ndyena. **14** Ndo' lquee^{n} na tquiaa yuu na too' nda' l'oo nioom, mati nn'a^{n} na cwindye ñ'oom' Ty'oots'om. Saa joona, jee^{n} m'a^{n}na ñ'omtiuu chiuu na cwii 'oom'a^{n}tina. Ñe'cuaa 'naa^{n}na, ndo' ñe'c'omna cantyja na nei^{n}nco tsjoomnancue. Jo' chii tjaa'na^{n} cwii nnom na cwiwitquioo' cantyja 'naa^{n}na na cwila'ñ'oom'ndyena ñ'oom' Ty'oots'om. **15** Ndo' tsjaa^{n} na tquiaa yuu na ya ts'o, mant'omche^{n} nn'a^{n} na cwindye ñ'oom' Ty'oots'om. Ñequio na xcwee' n'omna cwila'wena ñ'oom na cwindyena naquii' n'omna. Tica'ndyenc'uaa'ndyena meii^{n} nawi' cwitjoomna. Cantyja na cwil'ana cwiwitquioo' na cwina^{n}ndyena yuu na matsona'.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naa^{n}' lámpara

(Mr. 4:21-25)

16 Seinei^{n} Jesús cwiiche^{n} ñ'oom na tjañoom'. Tsoom ndaana:

—Tjaa'na^{n} 'ñee^{n} juu na nntseicw'aa
lámpara jndạ chii nntseicoom'm
juuna' ñ'e^{n} xuaa oo nncwjaa'ñê
juuna' nacjee' jnduu. Maxje^{n}
nntseintyja ts'a^{n} juuna' cha na
xuee nnty'iaa nn'a^{n} na nnc'ooquie'.
17 Cha'tso na mats'aa je' na ticaliu
cha'tsondye nn'a^{n}, mancjo'yo'
nlacanọọ^{n}'yo' joona' ndạạna. Ndo'
cwii cwii ñ'oom wjaañoom' na
matseinạ^{n}ya je' maxje^{n} nncue'ntyjọ
na mei^{n}quiayuuche^{n} nla'nọ^{n}' nn'a^{n}
juuna'. Maxje^{n} nncuaa tyenquiona'.
18 'Jo' chii que^{n}'ya'yo' cwenta
joo ñ'oommeii^{n} na matseinạ^{n}ya
ndạạ'yo'. Ee juu ts'a^{n} na
mamaleiñ'oom nlo'ñomti sạạ ts'a^{n}
na tjaa ljo' coleiñ'oom, nlui'ñ'e^{n}
mandiñ'e^{n} ljo' na matseitioom na
niom naquii' l'ọọ^{n}.

Tquie ntyjee Jesús ñ'e^{n} tsondyeena

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Tsondyee Jesús ñequio ntyjee^{n}
tquie'cañomna, sạạ tîcandạạ
nnc'oontyjaa'na jom ee jee^{n} jndye
nn'a^{n}. 20 Ndo' seicandii ts'a^{n} jom,
tso:
—Ch'e^{n} m'aa^{n} tso'ndyo' ñequio
nty'iu'. Ñe'cala'nei^{n}na ñ'e^{n}ndyu'.
21 T'ọọ^{n} tsoom:
—Joo nn'a^{n} na cwindye ñ'oom
'naa^{n}' Ty'ọọts'om ndo' cwila'candạ
juuna', na^{n}'ñee^{n} cwiluiindye
tsondyọya ndo' ntyjọya.

Seiche^{n} Jesús jndye ñ'e^{n} nmọ^{n} ndaaluee

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 Cwii xuee'ñee^{n} tuọ Jesús ts'om
cwii w'aandaa ñequio nn'a^{n} na
cwila'jomndye ñ'oom'm. Tsoom
ndạạna:
—Cjaaya xndyaa' ndaaluee.
Quia jo' jna^{n}na ts'ọndaa Galilea,
tọ'na na 'oowity'ioo'na juuna'.
23 Yoche^{n} na cwiwi'ty'ioo'na, tsoo
Jesús. Ndo' jndeii tioo jndye
nnom ndaaluee'ñee^{n}. Tiomna'
ndaa ts'om w'aandaa. Waa na
teincuu' na nnc'u'na' juuna'. 24 Ndo'
ty'entyjaa'na jom, jla'nlcwina jom,
jluena:
—'U Maestro, manncwjạạya.
Jndạ na lcwee^{n}, seitiaa^{n}'a^{n} jndye
ñequio nmọ^{n} ndo' jla'che^{n}na'.
S'aana' na wachee^{n} nnom ndaaluee.
25 Quia jo' tsoom ndạạna:
—¿Yuu waa na ma'mọ^{n}na' na
cwilayu'ya n'om'yo'?
Sạạ joona jla'catyuendyena ndo'
tjaawee' n'omna. Tyoluena ndạạ
nc'iaana:
—¿'Ñee^{n} cwiluiiñe tsa^{n}m'aa^{n} na
matsạ'ntjoom meii^{n} jndye, meii^{n}
ndaaluee ndo' cwila'candạna'
ñ'oom na matsoom?

Ts'a^{n} Gadara na ñjomndye na^{n}jndii naquii' ts'om

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Jndạ jo' jlui'na xndyaa' ndaaluee,
ndyuaa tsjoom nn'a^{n} Gadara na
waa ndyeyu ts'ọndaa Galilea.
27 Jndạ na jlui' Jesús tyuaatcwii,
jndyocatjomñe cwii ts'a^{n} tsjoom'ñee^{n}
jom. Tsa^{n}'ñee^{n} jndạ s'aa xuee
na matseixmaa^{n} na^{n}jndii naquii'
ts'oom. Tacocwe^{n} liaa ndo' tacoc'ee^{n}
na waa w'aa. Mac'e^{n}yom yuu na
cwijaacanty'iuu'ndye l'oo. 28 Quia na
nty'iaa^{n}'a^{n} Jesús, jndeii seixua^{n} s'aa
jndyetia. Tcoom'm xtyee^{n} jo nc'ee
Jesús. Jndeii seinei^{n}, tsoom:
—¿Ljo' nntsa' ñ'e^{n}ndyọ, 'u
Jesús, Jnda Ty'ọọts'om na m'aa^{n}

nandyetiche^{n}? Mats'aaya ty'oo
njom', na tilco'wi' ja.
29 Tsoom ñ'oomwaa' ee jnda̱
sa̱'ntjom Jesús na calui' jndyetia
naquii' ts'om tsa^{n}'ñee^{n}. Teijndye
xuee maleiñ'oom jndyetia juu.
Tyolatye^{n} nn'a^{n} l'uaancjo l'o̱o̱^{n} ndo'
nc'ee^{n}. Sa̱a̱ tyoc'ioo'ñê joona' ndo'
tyowjaañ'oom jndyetia'ñee^{n} jom
yuu na tjaa nn'a^{n} c'oom. 30 Quia jo'
tax'ee Jesús nnom, matsoom:
—¿Ljo' jndyu'?
T'o̱ 'ñom, tso:
—Ja jndyuya Jndye Mei^{n}.
Luaa' tsoom ee jee^{n} jndye na^{n}jndii
jnda̱ tuo̱ naquii' ts'oom. 31 Ndo'
tyola'ty'oondye na^{n}jndii'ñee^{n} nnom
Jesús na ticajñoom joona yuu na wi'
nntjoomna. 32 Jo' jo' tyom'a^{n} cwii
tmaa^{n}' calcu quii' jnda̱a̱ na cwicwa'.
Na^{n}jndii'ñee^{n} tyol'ana ty'oo nnoom
na quiaa^{n} na nnc'ooquie'na naquii'
n'om calcu'ñee^{n}. Quia jo' tquiaa^{n}
na wanaa^{n}. 33 Ndo' jnda̱ na jlui'
jndyetia ñ'e^{n} na^{n}jndii naquii' ts'om
tsa^{n}'ñee^{n}, ty'equie'na naquii' n'om
calcu. Ndo' tmaa^{n}' calcu'ñee^{n}
jlei'nomyo', tei'tyu'yo' yuu na
nty'a 'ndyoo ndaaluee'ñee^{n}, mana
nchjeeñena' jooyo' quii' ndaa.
34 Nn'a^{n} na cwitei'x'ee calcu'ñee^{n},
jnda̱ na nty'iaana na luaa' tuii,
jlei'nomna, tyola'nei^{n}na ñ'oomwaa'
naquii' tsjoom ndo' jo jnda̱a̱. 35 Quia
jo' ty'e nn'a^{n}, ty'ecanty'iaa l̨jo' tuii.
Tquie'cañomna Jesús ndo' jliuna
ts'a^{n} na jnda̱ jlui' na^{n}jndii naquii'
ts'om, wacatyee^{n} nacañoom' Jesús.
Macwe^{n} liaa ndo' jnda̱ tco'yañ'e^{n}na'
jom. Ndo' na^{n}'ñee^{n}, jee^{n} tyuena.
36 Joo nn'a^{n} na jndoo' chiuu
tuii na n'ma^{n} ts'a^{n} na ñeseixma^{n}
na^{n}jndii, jla'nei^{n}na nda̱a̱ nn'a^{n}
na ty'ecanty'iaa. 37 Ndo' cha'tso
nn'a^{n} na m'a^{n} cha'waa ndyuaa
Gadara, l'ana ty'oo nnom Jesús na
calueen'e^{n} quii'ntaa^{n}na, ee joona jee^{n}
nquiaana. Jo' chii tuo̱nnda' Jesús
ts'om w'aandaa mana tjalcwee^{n}'e^{n}
ts'o̱ndaa Galilea. 38 Juu ts'a^{n} na jnda̱
jlui' na^{n}jndii naquii' ts'om, tyoch'ee
ty'oo nnom Jesús na quiaa tsa^{n}'ñee^{n}
ñ'oom' na nñ'e^{n} ñ'e^{n}ñê, sa̱a̱ sa̱'ntjom
Jesús na caljoo'ñê. 39 Tsoom nnom:
—Cja'lcwe' na waa wa', catseinei^{n}'
nda̱a̱ nn'a^{n} cwanti t'ma^{n} naya jnda̱
s'aa Ty'o̱o̱ts'om ñ'e^{n}ndyu'.
Ndo' tja tsa^{n}'ñee^{n}, tyotseineii^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n} cha'waa quii' tsjoom na
t'ma^{n} naya s'aa Jesús ñ'e^{n}ñê.

Yuscuchjoo jnda Jairo

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

40 Teity'ionnda' Jesús ndaaluee.
Quia na jluee^{n}'e^{n} w'aandaa,
jndyendye nn'a^{n} to'ñoomna
jom ñequio na neii^{n}na, ee
cha'tsondyena mamei'ndoo'na
jom. 41 Tyjee'cañoom cwii ts'a^{n} na
jndyu Jairo. Jom cwiluiitquieñê
naquii' wats'om 'naa^{n} nn'a^{n} judíos.
Tcoom'm xtyee^{n} jo nc'ee Jesús, s'aa^{n}
ty'oo na cjaa tsa^{n}'ñee^{n} wa^{n}'a^{n}. 42 Ee
m'aa^{n} jnaa^{n} na yuscu, na macanda̱
juu. Cha'na canchoo'we chuu'
yu'ñee^{n} ndo' mañe'cue'. Yoche^{n} na
njom Jesús nato na mawja^{n} waa'
tsa^{n}'ñee^{n}, s'aana' na jee^{n} tyee^{n}
nacañom'm na jee^{n} jndye nn'a^{n}.
43 Ndo' quii'ntaa^{n}na m'aa^{n} cwii
yuscu na jnda̱ canchoo'we chu
wii' tycu na cwicaa nioom'.
Jnda̱ seicatsoom cha'tso
'naa^{n}'a^{n} ñequio nn'a^{n} na cwil'a
nasei. Sa̱a̱ mei^{n}cwiindye joona
tîcanda̱a̱ nntsein'ma^{n} jom.

44 Tjatseicandyoo'ñê jo naxe^{n}'
Jesús ndo' tyenquioom'm 'ndyoo
liaatco na cwee Jesús. Mañoom'
tjameintyjee' na cwicaa nioom'm.
45 Quia jo' tax'e Jesús, tsoom:
—¿'Ñee^{n} juu tyenquiuu' ja?
Cha'tsondye nn'a^{n} jlue ticaliu.
Ndo' tso Pedro ñequio nc'iaa^{n}'a^{n}:
—Ta, jndyendye nn'a^{n} jnda̱
seicanto'na' nacañom' hasta
manchjena' 'u cwil'ana, ndo'
mawaxe': "¿'Ñee^{n} juu tyenquiuu' ja?"
46 T'o̱ Jesús, tsoom:
—M'aa^{n} 'ñee^{n} juu na wii'
tyenquiuu' ja. Ee ntyjiiya na
jnda̱ teil'ue juu najndeii na
matseixma^{n}ya na n'ma^{n} ts'a^{n}.
47 Jnda̱ na ljeii yuscu'ñee^{n} na
xocanda̱a̱ nncwanty'iuu'ñê, ñequio
na cwiteiñê jndyocoom'm xtyee^{n} jo
nnom Jesús. Ndo' ñequio na ndye
cha'tsondye nn'a^{n} tjei'yuu'ñê chiuu
na tyenquioom'm liaa' Jesús ndo'
na mañoom' n'maa^{n}. 48 Quia jo' tso
Jesús nnoom:
—'U jndaaya, nc'e na matsei'yu'ya'
ts'om' ñ'e^{n}ndyo̱ jo' na jnda̱ n'ma^{n}'.
Cja' na mei^{n}ncwii ñomtiuu
tanc'oom'.
49 Ndicwa^{n} matseineii^{n} ndo' tyjee'
ts'a^{n} na jna^{n} waa' Jairo, ts'a^{n} na
cwiluiitquieñe wats'om. Matso
tsa^{n}'ñee^{n}:
—Tantseicachjuu'ti' Tam'aa^{n}' ee
jnda̱ tue' nomjnda'.
50 Jnda̱ na jndii Jesús ñ'oomwaa',
tsoom nnom Jairo:
—Tinty'ue', macanda̱ na catseiyu'
ñ'e^{n}ndyo̱, quia jo' nn'ma^{n} nomjnda'.
51 Ndo' jnda̱ na tue^{n}'e^{n} na waa
w'aa, mei^{n}cwii ts'a^{n} tînquiaa^{n} na
nncjaaquiee' ñ'e^{n}ñê, macanda̱ Pedro
ñequio Juan ñequio Jacobo, ndo'
tsotye yuscuchjoo ñ'e^{n} tsondyee.
52 Cha'tso nn'a^{n} jndeii cwila'xuaana,
cwityueena cantyja 'naa^{n}'
ts'oochjoo. Sa̱a̱ matso Jesús nda̱a̱na:
—Tantyuee'yo' ee tyoowee^{n}'e^{n},
cwe' watsom.
53 Sa̱a̱ joona, cwe' tyoncona
Jesús ee manquiuyana na jnda̱ tue'
tsa^{n}'ñee^{n}. 54 Quia jo' t'uee^{n} ts'o̱,
seineii^{n} jndeii, tsoom:
—Yuscuchjoo, quicantyja'.
55 Mantyja tando'nnda' ndo'
mañoom' teicantyja. Sa̱'ntjom
Jesús na quiana na nlcwa'
yuscuchjoo'ñee^{n}. 56 Nn'a^{n} na nda
tsa^{n}'ñee^{n} t'omna na jee^{n} t'ma^{n}
tjawee' n'omna, sa̱a̱ Jesús sa̱'ntjoom
na ticaluena nnom mei^{n}cwii ts'a^{n}
chiuu tuii.

Majñom Jesús nn'a^{n} canchoo'wendye

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Quia jnda̱ seitjom Jesús
canchoo'we nn'a^{n} na
cwilajomndye ñ'e^{n}ñê, tquiaa^{n} na
cala'xma^{n}na najnei^{n} cha nnda̱a̱
nntjeii'na na^{n}jndii, ndo' na nnda̱a̱
nla'n'ma^{n}na nn'a^{n} wii. 2 Jñoom
joona na c'oonquiana ñ'oom cantyja
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om ndo'
na nla'n'ma^{n}na nn'a^{n}wii. 3 Tsoom
nda̱a̱na:
—Mei^{n}cwii tjaa ljo' catsaañ'om'yo'
na nleil'uee'ndyo' nato, mei^{n}
ts'ooml'eii, mei^{n} 'na^{n} na cwicañjom
s'om, mei^{n} nantquie, mei^{n} tsjo̱'ñjee^{n},
manda̱ liaa na cwee'yo'. 4 Mei^{n}nquia
w'aa yuu na nntsquie'yo', jo'
caljoo'ndyo'. Ndo' majo' nlui'yo'
na nntsa'tsa'ti'yo'. 5 Mei^{n}nquia
tsjoom na tiñe'cato'ñoom nn'a^{n} 'o,
quia na cwicalui'yo' tsjoom'ñee^{n},
calaquia'yo' ts'ojnda̱a̱ na chuu'

nc'ee'yo'. Luaa' nl'a'yo' cha
calui'yuu' nacjoo na^{n}'ñee^{n} na
tîcato'ñoomna ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
6 Quia jo' jlui'na, ty'ena cha'tso
njoom nch'u, tyoñe'quiana ñ'oom
chiuu na nlui'n'maa^{n}ndye nn'a^{n} ndo'
tyola'n'ma^{n}na nn'a^{n} wii.

Tileicatsei'no̱^{n}' Herodes cantyja 'naa^{n}' Jesús

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Jndii Herodes, ts'a^{n} na m'aa^{n}
gobiernom, cha'tso na tyoch'ee
Jesús. T'ma^{n} seiñ'ee^{n}'na' jom na
tyolue nt'om nn'a^{n} na Juan jnda̱
wando'nnda'. 8 Nt'om tyolue na
Elías jnda̱ teitquioo'ñennda'. Ndo'
nt'om tyolue na jnda̱ wando'nnda'
cwii profeta na teiyo tyoñequia
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om. 9 Sa̱a̱ tso
Herodes:
—Nnco̱ sa̱'ntjo̱^{n} na catyjena
xtyo' Juan. Quia jo' ¿'ñee^{n} luaa'
na teijndye ñ'oom mandii cantyja
'naa^{n}'?
Ndo' tyojoo' ts'oom na nnty'iaa^{n}'a^{n}
juu.

Tquiaa Jesús na tcwa' 'om mei^{n} na^{n}nom

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Jnda̱ na lcwee'nnda' nn'a^{n} na
canchoo'we ts'iaa^{n} na jñom Jesús
joona, jla'candiina jom cha'tso na
jnda̱ l'ana. Quia jo' tjachom joona,
ty'ena cwii ntyja jo jnda̱a̱ nndyoo'
tsjoom Betsaida. 11 Quia na jliu
nn'a^{n} na ljo', ty'entyjo̱na naxee^{n}'e^{n}.
To'ñoom joona ndo' tyotseineii^{n}
nda̱a̱na cantyja na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' sein'maa^{n} nn'a^{n} wii.
12 Jnda̱ na jaamaa^{n}, ty'entyjaa' nn'a^{n}
na canchoo'wendye jom. Jluena:
—Cajñom' nn'a^{n} na c'oona njoom
nch'u oo jo ranchoo nn'a^{n} nmei^{n}'
ndioche^{n} na nl'ueena yuu nlquiena
ndo' cha nliuna na nlcwa'na, ee
ñjaa^{n} tjaa chiuuya, tjaa ljo' quiom.
13 Sa̱a̱ matsoom nda̱a̱na:
—'O quia'yo' na nlcwa'na.
T'o̱o̱ na^{n}'ñee^{n} nnoom, jluena:
—Macanda̱ ñe'om ta^{n}' tyoo'
ñequio we catscaa cwileiñ'o̱o̱^{n}yâ.
¿Ljo'ti nntso luaa'? Macanda̱to xe^{n}
tsaalajndaayâ nantquie na nlcwa'
cha'tsondye na^{n}m'a^{n}'.
14 Ndo' na^{n}'ñee^{n} na cwe' tomti
na^{n}nom, cha'na 'om mei^{n}ndyena. Quia
jo' tsoom nda̱a̱ nn'a^{n} canchoo'we:
—Candu'yo' nda̱a̱ na^{n}m'a^{n}' na
cwindyuaandyena xje^{n} ntmaa^{n}' na
wen'aa^{n} wen'aa^{n} nchoo' qui na cwii
cwii tmaa^{n}'.
15 Ndo' l'ana na ljo', teindyuaandye
cha'tsondye nn'a^{n}. 16 Jnda̱ jo' to'ñoom
'om ta^{n}' tyoo' ñequio we catscaa'ñee^{n}.
Jlunda̱a̱ñê cañoom'luee, tquiaa^{n} na
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om. Jnda̱ chii
tyjee^{n} joona', tquiaa^{n} nda̱a̱ nn'a^{n} na
t'maa^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê
ts'iaa^{n} na mach'ee^{n} na cat'oom
na^{n}'ñee^{n} joona' nda̱a̱ nn'a^{n} na
jndyendye. 17 Cha'tsondye na^{n}'ñee^{n}
tcwa' tjacjoona. Ndo' 'ndiiche^{n}na'
na tîcandyue lcwa'na. Quia na
jnda̱ jla'tjomna jo', too' canchoo'we
tsquiee.

Macwji'yuu'ñe Pedro na Jesús cwiluiiñê Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 Cwii xuee'ñee^{n} m'aa^{n}ndyo̱
Jesús cwii ntyja na matseineii^{n}
nnom Ty'o̱o̱ts'om. Mañ'ee^{n} nn'a^{n}
na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê. Tax'ee^{n}
nda̱a̱na, matsoom:

—¿'Ñeeⁿ juu cwilue nn'aⁿ na cwiluiindyo̱?
19 Joona t'o̱o̱na nnoom:
—Nt'om nn'aⁿ cwilue 'u Juan, ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ. Ndo' nt'omcheⁿ cwilue 'u Elías. Ndo' nt'omcheⁿ cwilue na 'u cwii profeta na tyoñequia ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om tandyo xuee na jnda̱ wando'nnda'.
20 Ndo' tsoom nda̱a̱na:
—Ndo' 'o je', ¿'ñeeⁿ juu cwindu'yo' na cwiluiindyo̱?
T'o̱ Pedro, tsoom:
—'U cwiluiindyu' nquii Cristo na jnaⁿ' na m'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om.

Matseicandii Jesús na nncueeⁿ'eⁿ

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30–9:1)

21 Quia jo' sa̱'ntjoomtyeeⁿ na meiⁿcwii ts'aⁿ ticaluena nnom na ljo'. 22 Matsoom:
—Ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee maxjeⁿ tseixmaⁿya na jndye nawi' catjo̱ⁿ. Nn'aⁿ na cwiluiitquiendye, ñequio ntyee na cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés nnc'omna na ticuee' n'omna ja. Nla'cuee'na ja, sa̱a̱ xuee jnda̱ ndyee nncwa'ndo̱'xco̱.
23 Jnda̱nquia tsoom nda̱a̱ cha'tsondyena:
—Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na l'ue ts'om na nncw'aa'ñe ja, cwji'ñê cantyja na matseitiuu nqueⁿ. Caljoya ts'oom nawi' na matjoom ticwii xuee, ndo' candyontyjo̱o̱ⁿ cantyja na mats'aa, meiⁿ quio jo' cueeⁿ'eⁿ. 24 Ee meiⁿnquia ts'aⁿ na mañequiaañe na catjom ljo' na nntjom nc'e na m'aaⁿ cantyja 'naⁿya, tsaⁿ'ñeeⁿ nlui'n'maaⁿñê. Sa̱a̱ meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mal'uee'ñe cheⁿnquii chiuu nlui'n'maaⁿñê, majo'to jo' nntsuuñe. 25 Quia jo' yuu waa je' na mateijndeiina' ts'aⁿ meiiⁿ cha'waa tsjoomnancue cuaana' na 'naaⁿ'aⁿ xeⁿ nntsuu añmaaⁿ'aⁿ ndo' matseityuii'ñe cheⁿnqueⁿ. 26 Ndo' meiⁿquia ts'aⁿ na m'aaⁿ na jnaaⁿ' cantyja 'naⁿya ñequio ñ'oom naya 'naⁿya, ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nc'o̱o̱ⁿya na jnaaⁿ'a tsaⁿ'ñeeⁿ quia nndyo̱o̱nnda'a na matseit'maaⁿ'ñena' ja, ñequio na matseit'maaⁿ'ñena' Tsotya̱ ndo' ñequio ángeles na lju'ndye. 27 Sa̱a̱ mayuu'cheⁿ, nndye'yo' nntsjo̱o̱, nt'om nn'aⁿ na m'aⁿ ñjaaⁿ xocwjena hasta xeⁿ jnda̱ nty'iaanda̱a̱na cantyja na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.

Seichuii'na' Jesús

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 Jnda̱a̱ cha'na ñeeⁿ xueendyo na seineiiⁿ ñ'oommeiⁿ', tjawaaⁿ cwii ta na nntseineiiⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om. Tjañ'oom Pedro ñequio Juan ñ'eⁿ Jacobo. 29 Ndo' yocheⁿ na matseineiiⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om, seichuii'na' nnoom. Ndo' s'aana' na jeeⁿcheⁿ ndya' canchii' liaⁿ'aⁿ, jnda'jom maco'na' lui'. 30 Ndo' teitquioo'ndye we naⁿnom na cwila'neiⁿ ñ'eⁿñê, Moisés ñ'eⁿ Elías jo'. 31 Seixueeñena' ndiocheⁿ nacañoomna, ndo' jla'neiⁿna ñ'eⁿñê cantyja na nla'cuee' nn'aⁿ jom quia na nncjaⁿ Jerusalén. 32 Ndo' Pedro, jeeⁿ seijaa'ñe tsaⁿtsjom nacjoom'm ñequio nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê sa̱a̱ jnda̱a̱ l'ana na tîcandana. Jo' chii nty'iaana nacaxuee na matseixmaⁿ Jesús ndo' nty'iaa nda̱a̱na we naⁿnom'ñeeⁿ na teitquioo'ndye

ñ'eⁿñê. 33 Juu xjeⁿ na cwitoⁿ'ndye
naⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿ Jesús, tso Pedro
nnoom:
—Ta, jeeⁿ ya na m'aaⁿyâ ñjaaⁿ.
Cwa nl'aayâ ndyee xquie'ncwaⁿ',
cwii cwenta' 'u, cwii cwentaa'
Moisés ndo' cwii cwentaa' Elías.
Saa ticatsei'noⁿ' Pedro ljo' na
tsoom. 34 Yocheⁿ na matseineiiⁿ
na ljo', jndyocue cwii nchquiu
na seicata'na' joona. Ndo' jeeⁿ
nioom tyuena na tjaa'ñena' joona
naquii' nchquiu'ñeeⁿ. 35 Ndo'
teic'uaa jndyee' Ty'oots'om naquii'
nchquiu'ñeeⁿ, matso:
—Luaañe Jndaaya na jeeⁿ candya'
ts'ooⁿya. Candye'yo' ñ'oom 'ñom.
36 Jnda na teicheⁿ na seineiⁿ
Ty'oots'om, jliuna ñenquii
Jesús cwii m'aaⁿ. Ndo' xuee na
cwityom'aⁿtina, meiⁿcwii ts'aⁿ
tîcaluena nnom chiuu waa na
nty'iaana.

Sein'maⁿ Jesús tyochjoo

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Cwiicheⁿ xuee quia na jnda
tquiocuena sjo'ñeeⁿ, tjacatjomñe
cwii tmaaⁿ' t'maⁿ nn'aⁿ joona.
38 Naquii' tmaaⁿ'ñeeⁿ seixuaa cwii
ts'aⁿ, tso:
—Ta, mats'aaya ty'oo njom' na
canty'ia' ljo' matjom ti'jndaaya, ee
ñenqueⁿ tuiiñê. 39 Luaa matjoom,
mat'uii jndyetia jom, ndo' mach'ee
na jndeii matseixuaⁿ. Cwiteiñê
ndo' cwicalui' chom' 'ñom. Nc'uaa'
ma'ndii jom xeⁿ jnda seity'uiiñe
jom. 40 Ndo' jnda seity'oondyo ndaa
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu'
na catjeii'na jndyetia saa tîcandaa
l'ana.
41 T'o Jesús, matsoom:
—'O nn'aⁿ na tiñe'cala'yu'yo' ndo'
quie' n'om'yo', hasta cwanti yo na
macaⁿna' na c'ooⁿya ñ'eⁿndyo' ndo'
na matseiquii ts'ooⁿya quiondyo'.
Jnda jo' tsoom nnom tsotye
tyochjoo'ñeeⁿ:
—Candyo'ñ'oom' ti'jnda' ñjaaⁿ.
42 Ndo' yocheⁿ na
mandyotseicandyoo'ñe tyochjoo,
seiquioo tsaⁿjndii jom ndo' s'aa na
jndeii tyoteiñê. Saa seitia' Jesús
tsaⁿjndii. Sein'maaⁿ tyochjoo
jnda chii tquiaaⁿ juu nnom tsotye.
43 Cha'tso nn'aⁿ na nty'iaa na luaa',
jeeⁿ tjawee' n'omna cantyja na t'maⁿ
najndeii na matseixmaⁿ Ty'oots'om.

Matseicandiinnda' Jesús na nncueeⁿ'eⁿ

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ndo' ncueeⁿ'ñeeⁿ jndyendye nn'aⁿ
jeeⁿ tyojaawee' n'omna cha'tso na
tyoch'ee Jesús. Ndo' seineiiⁿ ndaa
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na
mañequiaaⁿ. 44 Tsoom:
—Quiandyo' na cjo ñ'oommeiiⁿ
n'om lua'qui'yo'. Ja na cwiluiindyo
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee maxjeⁿ
nñequiaa ts'aⁿ cwenta ja luee nn'aⁿ.
45 Saa joona tîcala'noⁿ'na
ñ'oommeiⁿ' ee seicu'na na
nliuna joona'. Ndo' nquiaana na
nnta'x'eena 'ñom chiuu ma'moⁿna'.

¿'Ñeeⁿ t'maⁿti cwiluiiñe?

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Joo nn'aⁿ canchoo'we
tyola'ñ'eeⁿ' ndyueena 'ñeeⁿ
cwii joona nnc'oom na t'maⁿti
nntseixmaⁿ. 47 Jnda na sei'noⁿ' Jesús
chiuu waa na m'aaⁿ' n'omna, quia
jo' to'ñoom cwii yucachjoo, tqueeⁿ
juu nacañom'm. 48 Tsoom ndaana:

—Mei^{n}nquia ts'a^{n} na maco'ñom yucachjoom'aa^{n} nc'e xueya, ja maco'ñom tsa^{n}'ñee^{n}, ndo' mei^{n}nquia ts'a^{n} na maco'ñom ja, mati maco'ñom tsa^{n}'ñee^{n} nquii na jñom ja. Nc'e na luaa', ts'a^{n} na cjeti cwiluiiñe quii'ntaa^{n}'yo', tsa^{n}'ñee^{n} cwiluiit'ma^{n}ñetyee^{n}.

Nn'a^{n} na m'a^{n} cantyja 'na^{n}ya

(Mr. 9:38-40)

49 Quia jo' t'o̱ Juan, tsoom:
—Ta, nty'iaayâ cwii ts'a^{n} na macwji' na^{n}jndii naquii' n'om nn'a^{n} ñequio xue'. Ndo' l'uuyâ nnoom ticwanaa^{n} ee nchii ñ'e^{n} jaa matseijomñê.
50 Sa̱a̱ Jesús tsoom nnom:
—Tindu'yo' na ticwanaa^{n} ee juu ts'a^{n} na tic'oom nacjooya, maxje^{n} matseijomñê ñ'e^{n}ndyo̱ jaa.

Matseitia' Jesús Jacobo ñ'e^{n} Juan

51 Quia na jnda̱ jaawe'ntyjo̱ xje^{n} na nnco'ñom Ty'o̱o̱ts'om jom cañoom'luee, quia jo' ñe'cwii seijndaa'ñê na wja^{n} Jerusalén. **52** Ndo' jñomjñee^{n} nn'a^{n} na c'oo cwii tsjoom chjoo, tsjoom nn'a^{n} samaritanos. Ty'e na^{n}'ñee^{n} na nla'jndaa'ndyena cantyja na nncuee'cañoom ñequio nn'a^{n} na ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê. **53** Sa̱a̱ nn'a^{n} tsjoom'ñee^{n} tical'ue n'omna na nljoo'ñê tsjoomna ee jla'no̱^{n}'na na Jerusalén wja^{n}. **54** Quia jo' we nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'oom'm, Jacobo ñ'e^{n} Juan, quia na nty'iaana na luaa', jluena:
—Aa ndi' Ta, ¿aa nncwancue' na nl'aayâ cha'na s'aa Elías? Nntaa^{n}yâ na quioo chom na nna^{n} cañoom'luee nacjoo na^{n}m'a^{n}' cha nntseicwjeena' joona.
55 Sa̱a̱ jom taquee^{n}, seitiaa^{n}'a^{n} joona, tsoom:
—'O ticala'no̱^{n}'yo' ljo' cwii nnom cwilaxma^{n}'yo'. **56** Ee ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee tîcandyo̱o̱ na nncwjii'a na cwita'ndo' nn'a^{n}. Ja jndyo̱o̱ na nncwji'n'maa^{n}ndyo̱ joona.
Mana ty'ety'etina cwiiche^{n} tsjoom chjoo.

Nn'a^{n} na ñe'calajomndyena ñ'e^{n} Jesús

(Mt. 8:19-22)

57 Yoche^{n} na ñjomndyena nato, tso cwii ts'a^{n} nnoom:
—Ta, ja nntseijomndyo̱ ñ'e^{n}ndyu' mei^{n}yuuche^{n} na wja'.
58 T'o̱ Jesús nnom, tsoom:
—Candye majndaa' lue'l'aayo', ndo' cantsaa majndaa' cantquiaayo', sa̱a̱ ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee, mei^{n} yuu na nncwajndya̱, tijndaa'.
59 Ndo' tsoom nnom cwiiche^{n} ts'a^{n}:
—Candyotseijomndyu' ñ'e^{n}ndyo̱.
Sa̱a̱ tso tsa^{n}'ñee^{n} nnoom:
—Jee^{n} sa 'u Ta, quiaa' na wanaa^{n} na caty'iujndya̱a̱ tsotya̱, quia jo' yuu' je', nñ'a̱^{n}ya ñ'e^{n}ndyu'.
60 Ndo' tso Jesús nnom tsa^{n}'ñee^{n}:
—Ca'ndii' nmei^{n}'. M'a^{n} nt'om nn'a^{n} na ticata'ndo' cantyja 'na^{n}ya, la'xma^{n}na cha'cwijom l'oo. Joona caty'iuundye ntyjeena. Sa̱a̱ 'u cja'quiaa' ñ'oom cantyja na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ cha'tso nn'a^{n}.
61 Tso cwiiche^{n} ts'a^{n} nnoom:
—Ta, nntseijomndyo̱ ñ'e^{n}ndyu', sa̱a̱ quiaa' ñ'om' na jo̱cwa^{n}jndya̱a̱ nn'a^{n} w'aya na majo̱.
62 T'o̱ Jesús nnom, matsoom:
—Mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na mato̱' na matseijomñe ñ'e^{n}ndyo̱,

aa tixcwee' ts'om, ñenquii'che^{n}
ñjom ts'om cantyja na jnda 'ndii,
matseijomna' tsa^{n}'ñee^{n} cha'cwijom
ts'a^{n} na mat'uii ts'oomsnda saa
mawaque^{n}xe^{n}', tsa^{n}'ñee^{n} ticatsona'
na nncjaaquiee'ñe cantyja na
matsa'ntjom Ty'oots'om.

**Majñom Jesús ndyeen'aa^{n}
nchoo' qui nchoo' we nn'a^{n}**

10 Jnda teinom nmei^{n}', tjeii'ñe
Jesús nt'omche^{n} nn'a^{n},
ndyeen'aa^{n} nchoo' qui nchoo'
wendyena. Jñoom we we, we
wendyena na c'oojndyeena ticwii
tsjoom ndo' ticwii joo yuu na quia
nncjaa nque^{n}. 2 Tsoom ndaana:
—Jndye nn'a^{n} m'a^{n} na tyoondye
ñ'oom naya. Matseijomna' na^{n}'ñee^{n}
cha'cwijom lquee^{n} na jnda tma^{n}.
Saa na^{n}ntjom na nntyje lquee^{n},
mei^{n}chjoo tijndye. Cwe' jo' cata^{n}'yo'
nnom Ta Ty'oots'om na cajñomtyee^{n}
nt'omche^{n} na^{n}ntjom na nntei'jndeii
'o na nntjei'yuu'ndyo' ñ'oom naya
ndaa na^{n}'ñee^{n}.
3 Ndo' tsotyee^{n}che^{n} ndaana:
—Catsa'yo'. Que^{n}'yo' cwenta,
majñoo^{n}ya 'o quii'ntaa^{n} nn'a^{n}
na wi'ndye. Matseijomna' 'o
cha'cwijom canma^{n} na m'a^{n}
quii'ntaa^{n} lobo. 4 Tintsaañ'om'yo'
'na^{n} na cwicañjom s'om, mei^{n}
chetsja', mei^{n} lcoom. Ndo' nchii na
nla'chjuundyo' na nlanei^{n}'yo' ñ'e^{n}
nn'a^{n} nato. 5 Mei^{n}nquia w'aa na
nntsquie'yo', candu'jndyee'yo' ndaa
nn'a^{n} w'aa'ñee^{n}: "Quiaa Ty'oots'om
na ya m'a^{n}'yo' ñ'e^{n} ntyjee'yo'." 6 Ndo'
nn'a^{n} w'aa'ñee^{n} xe^{n} cwila'xma^{n}
na cato'ñoom naya'ñee^{n}, quia jo'
caljona' quiondyena, saa xe^{n} na
ticala'xma^{n}na na nnto'ñoomna
juuna', quia jo' calcwe'nnda'na'
ñ'e^{n}ndyo'. 7 Ndo' w'aa yuu na
nntsquie'yo', jo' caljoo'ndyo'. Nchii
cwe' cwii ndo' cwii w'aa nnc'om'yo'.
Cwa'yo' ndo' cwe'yo' nantquie na
nñe'quiana ndaa'yo'. Ee tsa^{n}ntjom
maxje^{n} tseixmaa^{n} na co'ñoom na
mawantjoom. 8 Mei^{n}nquia tsjoom
na nntsquie'yo' ndo' nnto'ñoomna
'o, cwa'yo' mei^{n}nquia nantquie na
nñe'quiana ndaa'yo'. 9 Calan'ma^{n}'yo'
nn'a^{n}wii na m'a^{n} jo' jo' ndo'
candu'yo' ndaana: "'O nn'a^{n}, juu
na matsa'ntjom Ty'oots'om nn'a^{n},
matseindyoo'ñena' jo ndaa'yo'."
10 Saa mei^{n}nquia tsjoom na
nntsquie'yo' na tiñe'cala'ljo nn'a^{n} 'o,
calui'yo' ts'om nataa ndo' candu'yo':
11 "Cwilaquiaayâ ts'o jndaa na
niom tsjom'yo' na chuu' nc'aa'â.
Nmeii^{n} cwil'aayâ na cwit'mooⁿya
na 'o tiñe'cato'ñoom'yo' ñ'oom'
Ty'oots'om. Saa cala'no^{n}'yo'
juu na matsa'ntjoom nn'a^{n}
matseicandyoo'ñena' na m'a^{n}'yo'."
12 Quia jo' tsotyee^{n}che^{n} ndaana:
—Nndye'yo' nntsjoo quia na
nncue'ntyjo xuee na nncu'xe^{n}
Ty'oots'om nn'a^{n}, nlco'wi'tina' nn'a^{n}
tsjoom'ñee^{n}, nchiiti nn'a^{n} tsjoom
Sodoma.

Njoom na m'a^{n} nn'a^{n} na tiñe'la'canda

(Mt. 11:20-24)

13 'Wi' nntjom'yo' 'o nn'a^{n} tsjoom
Corazín. Mati 'o nn'a^{n} tsjoom Betsaida,
ee xe^{n} jo ndaa nn'a^{n} tsjoom Sidón
ñ'e^{n} Tiro t'moo^{n}ya juu najndeii na
matseixma^{n}ya cha'xje^{n} t'moo^{n}ya ndaa'
'o, tyuaa' jla'candaa'ndye na^{n}'ñee^{n} na
teindyuaandyena na tcwee'na liaa
na taa ndo' tioona tsjaa' nque^{n}na na
cwit'moo^{n}na na cwilcwe' n'omna.

14 Cwe' jo', xuee na nntu'xe^{n}ndye
nn'a^{n}, t'ma^{n}ti nlco'wi'na' 'o nchiiti
nn'a^{n} tsjoom Tiro ñ'e^{n} Sidón. 15 'O
nn'a^{n} tsjoom Capernaum, ¿aa ndya'
cwilatiuu'yo' na cañoom'lueeche^{n}
nntseiwendyena' 'o, cwe' ee na
jndye ts'iaa^{n} s'aaya quii'ntaa^{n}'yo'?
Maxje^{n} nntiom Ty'o̱o̱ts'om 'o yuu na
njoomtiche^{n} na maco'wi'na' nn'a^{n}.
16 'Ts'a^{n} na mandii ñ'oom na
cwiñe'quia'yo', mañ'oomya jo'
mañee^{n}. Sa̱a̱ 'ñee^{n} na nts'o̱o̱ 'o, maja
mach'ee tsa^{n}'ñee^{n} na nts'o̱o̱^{n}. Ndo'
'ñee^{n} na nts'o̱o̱ ja, nquii na jñom ja
mach'ee tsa^{n}'ñee^{n} na nts'o̱o̱^{n}.

Na lcwee' ndyeen'aa^{n} nchoo' qui nchoo' we nn'a^{n}

17 Quia na jnda̱ tquiennda'
ndyeen'aa^{n} nchoo' qui nchoo' we
na^{n}'ñee^{n} na jñom Jesús, ñequio na
neii^{n}na jluena:
—Ta, hasta na^{n}jndii tuee'ndyecje
nda̱a̱yâ ñequio xue'.
18 Tso Jesús nda̱a̱na:
—Ntyjiiya na jnda̱ tyuii' najndeii
na ñeseixma^{n} Satanás. Ñejomto
tiooñê cha'cwijom tioo chom tsuee.
19 Ja jnda̱ tquiaya najnda̱'yo', cha
meii^{n} candyue'yo' canduu ñ'e^{n} calj̱o̱,
mei^{n}chjoo tjaa ljo' nntjom'yo'. Ndo'
nna^{n}ndyo' ñequio cha'tso najndeii na
matseixma^{n} Satanás na m'aa^{n} nacjo'yo'.
Mei^{n}cwii nmei^{n}' xocal'a nata̱' 'o. 20 Sa̱a̱
tinc'om'yo' na nei^{n}'yo' cwe' cantyja
na cwituee'ndyecje na^{n}jndii nda̱a̱'yo'.
C'om'yo' na nei^{n}'yo' nc'e na jnda̱
teiljeii ncue'yo' cañoom'luee.

Jesús ma'mo̱o̱^{n} na neii^{n}'e^{n}

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

21 Mañejuuti xje^{n}'ñee^{n}, tioo na
neii^{n}' Jesús nc'e Espíritu Santo.
To̱o̱^{n}'o̱^{n} na matseineii^{n} nnom
Ty'o̱o̱ts'om, tsoom:
—Matseit'maa^{n}'ndyo̱ 'u
Tsotya̱aya na cwiluiindyu' na
matsa̱'ntjom' cañoom'luee ñequio
nnom tsjoomnancue. Ee jnda̱
tanty'iuu'ndyu' ñ'oommei^{n}' nda̱a̱
nn'a^{n} na cwe' jndo̱'to n'om ñequio
nn'a^{n} na jee^{n} t'ma^{n} cwila'no̱^{n}'. Ndo'
jnda̱ seicano̱o̱^{n}' joona' nda̱a̱ nn'a^{n} na
cje cwil'a. Mayuu' Ta, ee luaa' waa
na tjawee' ts'om'.
22 Jnda̱ jo' seinei^{n}nnda' Jesús nda̱a̱
nn'a^{n} na cwindye, tsoom:
—Nquii Tsotya̱aya Ty'o̱o̱ts'om
cha'tso nnom jnda̱ tioom l'o̱o̱ya.
Tjaa 'ñee^{n} matsei'no̱^{n}' chiuu
tseixma^{n}ya na cwiluiindyo̱ Jnaa^{n},
macanda̱ nque^{n} ntyjee^{n}. Mei^{n}
tjaa 'ñee^{n} matsei'no̱^{n}' chiuu
tseixma^{n} Tsotya̱aya, macanda̱ ja na
cwiluiindyo̱ Jnaa^{n} mantyjiiya. Ndo'
mati mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na l'ue
ts'o̱o̱^{n} na nntsei'no̱^{n}' chiuu tseixma^{n}
Tsotya̱aya, mañequia na nntsei'no̱^{n}'.
23 Quia jo' taquee^{n}, nty'iaa^{n}'a^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê,
tsoom nda̱a̱na na ñenquieena:
—Jee^{n} neii^{n} nn'a^{n} na
cwinty'iaanda̱a̱ ts'iaa^{n} na
cwinty'ia'yo' na mats'aaya.
24 Candye'yo' nntsjo̱o̱, jndye
profetas ñequio reyes na
tyotsa̱'ntjom, jee^{n} tyocantyjaa'
n'omna na nnty'iaanda̱a̱na
ts'iaa^{n}mei^{n}' na cwinty'ia' 'o na
mats'aa ndo' na nndyena ñ'oom
na cwindye' 'o na mañenquia, sa̱a̱
tîcanty'iaana mei^{n} tîcandyena.

Naya na s'aa ts'a^{n} samaritano

25 Teintyjee' cwii ts'a^{n} na ma'mo̱^{n}
ljeii na tque^{n} Moisés. Tax'ee nnom

Jesús na cwe' ñe'canty'iaa' chiuu
nnts'aaⁿ. Matso:
—Ta, ¿cwaaⁿ na tseixmaⁿya
na cats'aa cha na nndaya na
ticantycwii na nncwa'ndo̱'a?
26 T'o̱ Jesús nnom, tsoom:
—¿Chiuu t'maⁿ ljeii na mawaa?
¿Chiuu matsei'no̱ⁿ' na matsei'naⁿ'
juuna'?
27 T'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ, matso:
—Ljeii'ñeeⁿ luaa matsa̱'ntjomna':
"C'oom' na candya' ts'om' Ta
Ty'o̱o̱ts'om cwenta' ñequio na
xcwee'ya ts'om', ñequio cha'waa na
jnda ntyji', ñequio cha'waa na jndu'
ndo' ñequio cha'waa na jndo̱'ya
ts'om'." Ndo' mati matsona': "C'oom'
na wi' ts'om' x'ia' cha'xjeⁿ na jnda
ntyji' ñequio nncu'."
28 Quia jo' tso Jesús nnom:
—Majo'ndyo ñ'oom na t'o̱'.
Catseicanda̱' nmeiⁿ', quia jo' nnda'
na nncwando'.
29 Sa̱a̱ tsaⁿ'ñeeⁿ na ñe'cwji'yañe
cheⁿnqueⁿ tax'eennaaⁿ'aⁿ 'ndyoo
Jesús, tsoom:
—¿'Ñeeⁿ juu cwiluiiñe x'iaya?
30 T'o̱ Jesús, tsoom:
—Ndi', t'oom cwii tsaⁿs'a. Jnaaⁿ
Jerusalén na wjaacueeⁿ tsjoom
Jericó ndo' tioondye naⁿcanty'ue
cjoom'm. Tjeii'na 'naaⁿ'aⁿ,
jla'quiee'ndyena jom, 'ndyena jom
na majaaweeⁿ'eⁿ. 31 Ndo' seijomna'
na wjaacue cwii tyee cwentaa
nn'aⁿ judíos juu nato'ñeeⁿ. Ndo'
quia na ljeiiⁿ juu ts'aⁿ na tquiee'ñe,
tjanquiaañê, chii teinoom'm.
32 Majo'ti s'aa cwii ts'aⁿ levita.
Jnda̱ na mawjaawiñoom'm jo' jo'
ndo' ljeiiⁿ juu, majo'ti tjanquiaañê
chii teinoom'm. 33 Sa̱a̱ cwii ts'aⁿ
ndyuaa Samaria na wjaa nato'ñeeⁿ,
quia na tjawiñoom'm tsaⁿ'ñeeⁿ
ndo' na nty'iaaⁿ'aⁿ juu tioo na jeeⁿ
wi' ts'oom. 34 Tjantyjaaⁿ'aⁿ juu.
Tioom seitye ñ'eⁿ winom yuu na
tquiee'ñe, jnda̱ chii seityeeⁿ liaa.
Jnda̱ jo' tei'caljoom juu quioo' na
ñeljoom. Tjañ'oom juu w'aa na cwe'
cwiquieya nn'aⁿ. Jo' jo' teix'eeⁿ juu.
35 Cwiicheⁿ xuee quia na mawjaⁿ,
tjeiiⁿ'eⁿ we tsjo̱'ñjeeⁿ s'om denarios,
tquiaaⁿ joona' nnom ts'aⁿ na waa'
w'aa'ñeeⁿ. Tsoom nnom: "Cateix'ee'
jom ndo' xeⁿ nlcaⁿtina' s'om, quia
nndyo̱lcwa̱'a, ntseicanda̱a̱'ndyo̱."
36 Quia jo' tax'ee Jesús 'ndyoo
tsaⁿ na matsei'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ
Moisés, tsoom: "¿Chiuu matsei'tiuu',
'ñeeⁿ cwii na ndyeendye naⁿ'ñeeⁿ
cwiluiiñe x'iaa' ts'aⁿ na tioondye
naⁿcanty'ue nacjoo'?"
37 T'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ, matso:
—Juu ts'aⁿ na ty'oom na wi' ts'om
ñ'eⁿñê cwiluiiñe x'iaaⁿ'aⁿ.
Ndo' tso Jesús nnom:
—Cja', ndo' majo'ti catsa'.

Tja Jesús na m'aaⁿ Marta ñ'eⁿ María

38 Tjatjati Jesús ñequio nn'aⁿ na
cwi'oo ñ'eⁿñê. Tquiena cwii tsjoom
chjoo. Ndo' cwii yuscu na jndyu
Marta, seiljo joona waa'. 39 M'aaⁿ
tyjee tsaⁿ'ñeeⁿ na jndyu María, juu
tjacjoo cwii ntyjaa' Jesús na mandii
ñ'oom na matseineiiⁿ. 40 Sa̱a̱ Marta,
tileicalui'ñê na jeeⁿ matsein'oom'ñê.
Tjantyjaaⁿ'aⁿ Jesús, tsoom nnom:
—Ta, ¿aa mando' na ñenco̱ ma'ndii
nomtyjo̱ na catsei'n'o̱o̱ⁿ'ndyo̱? Catsu'
nnoom na cateijneiⁿ ja.
41 T'o̱ Jesús, tsoom nnom:
—'U leii, Marta, t'maⁿ
matseiñ'eeⁿ'na' 'u na jndye ñ'omtiuu
m'aaⁿ'. 42 Sa̱a̱ ñecwii waa na

macaⁿna', ndo' nomty'iu' María jndạ̱
tjeii'ñê cwii na yati cwentaaⁿ'aⁿ, na
mañeeⁿ ñ'oom naya. Ndo' tjaa 'ñeeⁿ
nncwji' na matseixmaaⁿ juuna'.

Ma'mọ̱ⁿ Jesús chiuu nlanạ̱ạ̱ⁿya nnom Ty'ọ̱ọ̱ts'om

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 Tyom'aaⁿ Jesús cwii joo na
matseineiiⁿ nnom Tsotyeeⁿ.
Quia na jndạ̱ jndạ̱ seineiiⁿ, cwiindye
joo nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê,
tso nnoom:
—Ta, ca'mọ̱ⁿ' ndạ̱ạ̱yâ chiuu
nlanạ̱ạ̱ⁿyâ nnom Ty'ọ̱ọ̱ts'om,
cha'xjeⁿ na t'mọ̱ⁿ Juan ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ
na tyola'jomndye ñ'eⁿñê.
2 Tsoom ndạ̱ạ̱na:
—Quia na cwilaneiⁿ'yo' nnom
Ty'ọ̱ọ̱ts'om, candu'yo':
Tsotyạ̱ạ̱yâ na m'aaⁿ'
cañoom'luee
ñequii'cheⁿ catseit'maaⁿ'ñena'
xue'.
Candyo cantyja na matsạ̱'ntjom'
naquii' n'ọ̱ọ̱ⁿyâ.
Caluii cantyja na 'u l'ue ts'om'
nnom tsjoomnancue cha'xjeⁿ
na cwiluii cañoom'luee.
3 Quiaa' na nlcwaa'â ticwii xuee.
4 Ndo' catseit'maⁿ ts'om' jâ
jnaaⁿyâ,
ee mati cwila't'maⁿ
n'ọ̱ọ̱ⁿyâ cha'tso nn'aⁿ na
cwila'tjọ̱ọ̱ndye ndạ̱ạ̱yâ.
Cateijndei' na tincjaachuuñena'
jâ na nl'aayâ yuu na
ticatsạ̱'ntjomna'.
Ndo' catseicandyaandyu' jâ l'ọ̱
juu natia.
5 Mati tsoom ndạ̱ạ̱na:
—Cal'uuya xeⁿ cwiindyo' 'o
ya ñ'oom ñequio cwii ts'aⁿ, ndo'
xcwe tsjom nncja' na m'aaⁿ
tsaⁿ'ñeeⁿ na nntsu' nnoom: "Aa
ndi', cateijndei'ya' ndyee taⁿ' tyoo'
ja. 6 Ee je'ndyo tyjee' cwii ts'aⁿ
na ya ñ'oom ja ñ'eⁿñe w'aya na
cwe' mawinomyaaⁿ, tquia quia
wjaatyeeⁿcheⁿ. Ndo' ja tjaa'naⁿ ljo'
ya na nlcwaaⁿ'aⁿ." 7 Quia jo' naquii'
w'aacheⁿ nnc'ọ̱ọ̱ⁿ, nntsoom: "Jeeⁿ sa
'u, tañe'quicantyja, ee jndạ̱ seicu'tyạ̱ⁿ
'ndyoots'a, ndo' jndạ̱ mawaya
cjoo' jnduu. Mati ntseindaaya
jndạ̱ jndana. Jo' chii xondạ̱ạ̱ na
nnteijndei na macọ̱ⁿ'." 8 Candye'yo'
nntsjọ̱ọ̱, meiiⁿ na ts'aⁿ na ya ñ'oom
'u ñ'eⁿñe, xoquintyjaaⁿ na nnteijneiⁿ
'u. Cwe' ee na jndeii' 'ndyo', jo' na
nnquicantyjatoom na nñequiaaⁿ
cha'tso na macaⁿna' 'u. 9 Jo' chii ja
matsjọ̱ọ̱ ndạ̱ạ̱'yo': Cataⁿ'yo' nnom
Ty'ọ̱ọ̱ts'om quia jo' nñequiaaⁿ.
Cjoo'ya n'om'yo' na cal'uee'ndyo'
chiuu ya jo nnoom, quia jo' nliu'yo'.
Macwe' na ca'maⁿ'yo' ndo' nnaaⁿ
cha'cwijom cwii 'ndyoots'a jo
ndạ̱ạ̱'yo'. 10 Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na waa na macaⁿ nnom Ty'ọ̱ọ̱ts'om,
maxjeⁿ nlo'ñom. Ndo' ts'aⁿ na
mal'ue, maxjeⁿ nljeii. Ndo' ts'aⁿ na
ma'maⁿ, maxjeⁿ nnaaⁿ jo nnom.
11 Aa ndya' m'aaⁿ cwiindyo' 'o xeⁿ
nlcaⁿ jnda' tyoo' njom', ¿aa cwe'
tsjọ̱' nñequiaa'yu' nnoom? Oo xeⁿ
nlcaaⁿ catscaa njom', ¿aa catsuu
nñequiaa' nnoom? 12 Oo xeⁿ nlcaaⁿ
tsei'caxti njom', ¿aa nñequiaa'yu'
catsjọ̱ nnoom? 13 Jo' chii xeⁿ na
'o na tia nn'aⁿndyo' nquiu'yo' na
nñequia'yo' 'naⁿ na ya ndạ̱ạ̱ nda'yo',
majndeiitiche nquii Tsotye'yo'
na m'aaⁿ cañoom'luee nñequiaaⁿ
Espíritu Santo naquii' n'om nn'aⁿ na
cwitaⁿ juu nnoom.

Cwilueyoona na Jesús tsa^{n}jndiitquiee matseixmaa^{n}

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

14 Tjei' Jesús tsa^{n}jndii naquii'
ts'om ts'a^{n} na tileicatseinei^{n}.
Jnda̱ na jlui' tsa^{n}jndii, quia jo'
tco'yana' tsa^{n}'ñee^{n}, ya seineii^{n}.
Ndo' jee^{n} tjawee' n'om nn'a^{n}. 15 Sa̱a̱
cwantindye joona tyoluena:
—Tsa^{n}m'aa^{n}' macwjee^{n}'e^{n}
na^{n}jndii naquii' n'om nn'a^{n} cwe'
nc'e na matseixmaa^{n} najndeii
tsa^{n}jndiitquiee Beelzebú.
16 Ndo' nt'omche^{n} cwe' na ñe'cal'a
xje^{n} jom, tyota^{n} cwii 'naa^{n} cha
ca'mo̱^{n}na' na cañoom'luee cwina^{n}
najnei^{n}. 17 Sa̱a̱ jom na mantyjee^{n}
ñ'omtiuu 'naa^{n}na, tsoom nda̱a̱na:
—Xe^{n} cwito̱^{n}'ndye nn'a^{n} ndyuaa
yuu na matsa̱'ntjom cwii gobiernom,
maxje^{n} nntyuii' cantyja na
matsa̱'ntjoom. Ndo' nn'a^{n} na
m'a^{n} cwii w'aa, xe^{n} titjoom'
cwi'ma^{n}, maxje^{n} cwila'tyuii'ndye
che^{n}nquieena. 18 Mati Satanás xe^{n}
mato̱^{n}'ñe che^{n}nque^{n}, quia jo' ¿chiuu
nnts'aayuuna' na nljotye^{n} cantyja
na matsa̱'ntjoom? Luaa' matsjo̱o̱ya
ee 'o cwindu'yo' na ja macwjii'a
na^{n}jndii naquii' n'om nn'a^{n} nc'e
Beelzebú. 19 Ee xe^{n} mayuu' na ja
macwjii'a na^{n}jndii ñequio najndeii
na matseixma^{n} Beelzebú, quia jo'
mati nc'iaa'yo', ñequio najndeii
jom cwitjeii'na na^{n}jndii naquii'
n'om nn'a^{n}. Sa̱a̱ nc'e na tiyuu' na
ljo', jo' chii cantyja na cwil'a
joona macwji'yuu'ñena' na tixcwe
cwitjei'yo' cwenta. 20 Ee xe^{n} ja
ñequio najndeii na matseixma^{n}
Ty'o̱o̱ts'om macwjii'a na^{n}jndii
naquii' n'om nn'a^{n}, ma'mo̱^{n}na' na
juu na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om
nn'a^{n}, jnda̱ tyjee'cañoomna' 'o.
21 'Manquiu'yo' ts'a^{n} na
maleichuu l'o̱ ts'iaa^{n} cwentaa' tia',
waa najnei^{n}. Jo' na ya mach'ee^{n}
cwenta wa^{n}'a^{n}. Ndo' tjaa'na^{n} ljo'
nntjoom 'naa^{n}'a^{n} na niom. 22 Sa̱a̱
quia nncwjee'cañoom cwiiche^{n}
ts'a^{n} na jndeiiti, nchiiti jom, quia
jo' taxocana^{n}jnei^{n} ñ'e^{n} tsa^{n}'ñee^{n}.
Cha'tso l'o̱ ts'iaa^{n} na quit'ma^{n}
ts'oom, nncwji' tsa^{n}'ñee^{n} ndo'
nleil'uee'ñe 'naa^{n}'a^{n} na niom.
23 'Ñee^{n} juu na tic'oomñe cantyja
'na^{n}ya, maxje^{n} m'aa^{n} nacjoya. Ndo'
'ñee^{n} juu na ticatseitjom nn'a^{n}
ñ'e^{n}ndyo̱, matseilcwee^{n}'e^{n} nn'a^{n} cha
ticala'yu'na ñ'e^{n}ndyo̱.

Cwi'oolcwee' na^{n}jndii naquii' ts'om ts'a^{n}

(Mt. 12:43-45)

24 'Cwii tsa^{n}jndii quia na jnda̱
tjei'na' jom naquii' ts'om cwii ts'a^{n},
cwe' manomtoom yuu na tjaa'na^{n}
ndaa, mal'uee^{n} yuu nncwajñee^{n}.
Ndo' na tîcaljei^{n} jo', seitioom:
"Jo̱nlcwa̱'nnda'a naquii' ts'om
ts'a^{n} yuu na jluii'a." 25 Quia na
nncue^{n}'e^{n} jo' jo', nljei^{n} na jnda̱ taa
ndo' jnda̱ teijndaa'ya. 26 Jo' chii
nncjaacachoom nt'omche^{n} ntquiee'
na^{n}jndii na wi'ndyeti, nchiiti
jom. Nnc'ooquie'na naquii' ts'om
tsa^{n}'ñee^{n} ndo' jo' jo' nnc'omna.
Tsa^{n}'ñee^{n} manioomti ntjoom na jnda̱
we.

Nn'a^{n} na mayuu'che^{n} na nei^{n}

27 Xje^{n} na matseinei^{n} Jesús
ñ'oommei^{n}', cwii yuscu quii'ntaa^{n}
nn'a^{n} na jndyendye, seiwe jndyee'
ndo' tso nnoom:

—Matio'naaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om ts'aⁿ na seincuii 'u ndo' seicatei' 'u.
28 Sa̱a̱ jom t'o̱o̱ⁿ nnom, tsoom:
—Mat'maⁿti matio'naaⁿñê nn'aⁿ na cwindye ñ'oom'm ndo' cwila'canda̱ joona'.

'Naaⁿ cantyja 'naaⁿ' Jonás

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Jnda̱ tjawijndyeti nn'aⁿ na cañoom' Jesús, to̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na matsoom nda̱a̱na:
—Nn'aⁿ na m'aⁿ je', jeeⁿ ndya' tia nn'aⁿndye. Cwitaⁿna na caluii cwii 'naaⁿ na nnty'iaana na xocanda̱a̱ nnts'aa na cwe' ts'aⁿ, sa̱a̱ taxocaluii na cwitaⁿna, macanda̱ nluii 'naaⁿ cha'xjeⁿ na tjom Jonás. 30 Ee juu Jonás tyotseixmaaⁿ 'naaⁿ jo nda̱a̱ nn'aⁿ tsjoom Nínive nc'e na jlui'n'maaⁿñê ts'om tsiaa' catscaa t'maaⁿ xuee jnda̱ ndyee na tioyo' jom. Maluaa' ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nntseixmaⁿya 'naaⁿ jo nda̱a̱ nn'aⁿ na m'aⁿ je'.
31 Xuee quia na nncu'xeⁿ Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ, nncwando'nnda' yuscu na tyotsa̱'ntjom nn'aⁿ ndyuaa jo ndo' na macalui' caxjuu ts'oom'naaⁿ. Ndo' nñequiaaⁿ jnaaⁿ nn'aⁿ na m'aaⁿ je', ee jeeⁿ ndya' tquia jnaaⁿ na ñe'cañeeⁿ ñ'oomjndo̱'ts'om na tyotseineiⁿ Salomón. Ndo' ljoo m'aaⁿya je' na t'maⁿti cwiluiindyo̱, nchiiti Salomón, sa̱a̱ tiñecandye'yo' ñ'oom na mañequia. 32 Xuee na nncu'xeⁿ Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ na jnda̱ tja̱, nnta'ndo'nnda' nn'aⁿ tsjoom Nínive, mandiñ'eeⁿ nn'aⁿ na m'aaⁿ je' na quia nnc'oowjee. Ndo' nnt'uiityeⁿna' joona nc'e na yati l'a nn'aⁿ Nínive. Ee joo naⁿ'ñeeⁿ lcwe' n'omna quia na tyoñequiaa Jonás ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱na. Ndo' 'o je', ja jnda̱ tja̱ quii'ntaaⁿ'yo' na cwiluiit'maⁿndyo̱tya̱, nchiiti Jonás, sa̱a̱ nchaa' l'uu ñe'calcwe' n'om'yo'.

Ts'omnnom ts'aⁿ tseixmaⁿna' cha'cwijom lámpara

(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 Tso Jesús:
—Tjaa'naⁿ ts'aⁿ na ntseicw'aa lámpara, jnda̱ jo' nncwjaa'ñeyom juuna' yuu na wanty'iuu' oo nacjee' castom. Maxjeⁿ nntseintyjaaⁿ juuna' yuu na ndye cha xuee nnc'ooquie' nn'aⁿ. 34 La'xmaⁿ n'omnnom ts'aⁿ cha'cwijom lámpara cwentaa' cha'waañe ts'aⁿ. Xeⁿ na ya n'omnjom' quia jo' cha'waandyu'ñ'eⁿ' m'aaⁿ' na xueeñe. Sa̱a̱ xeⁿ tis'a n'omnjom' quia jo' cha'waandyu'ñ'eⁿ' m'aaⁿ' na jaaⁿñe. 35 Quia jo' catsa' cwenta na juu na cwiluiiñe naxuee cantyja 'naⁿ', tintseicwaqueⁿna' jo' najaaⁿñe. 36 Xeⁿ cha'tso cantyja 'naⁿ' matsei'xmaⁿ' naxuee ndo' tjaa yuu candii' najaaⁿ, quia jo' nntseijomna' cantyja 'naⁿ' cha'cwijom lámpara na matseixueeñe chom nda̱a̱ nn'aⁿ.

Matseicano̱o̱ⁿ Jesús jnaaⁿ nn'aⁿ fariseos

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Quia na jnda̱ seineiⁿ Jesús, cwii ts'aⁿ fariseo tso nnoom na cjaⁿ, nlcwaaⁿ'aⁿ waa'. Jnda̱ tueⁿ'eⁿ, tjaqueⁿ'eⁿ quii' w'aa ndo' ty'ewindyuaandyena nacañoom' meiⁿsa. 38 Juu fariseo'ñeeⁿ, jeeⁿ ticjaawee' ts'om quia nty'iaa' na ticandyuu' Jesús cwii tjo̱o̱cheⁿ na nlcwaaⁿ'aⁿ cha'xjeⁿ costumbre cwil'a joona. 39 Tso Ta Jesús nnom:

—'O nn'aⁿ fariseos, jeeⁿ
cwilalju'yo' nacjoo watso ñ'eⁿ nquio
sa̱a̱ n'omna' ndicwaⁿ cwajndii.
Maluaa' matseijomna' naquii'
n'om'yo' ee too'cheⁿ m'aaⁿ ñomtiuu
chiuu nnda̱a̱ nnty'uee'yo' 'naⁿ
ñequio nt'omcheⁿ natia na cwil'a'yo'.
40 Ntjeiⁿndyo' 'o. Manquiu'yo' na
Ty'o̱o̱ts'om seijndaa'ñê nacjoo' ts'aⁿ,
mati seijndaa'ñê naquii' ts'om ts'aⁿ.
41 Cal'a'yo' naya ndyeñeeⁿ', quia
jo' m'mo̱ⁿna' na lju' cwiluiindyo'
naquii' n'om'yo'.
42 'Nnt'uiiwi'na' 'o nn'aⁿ fariseos,
meiiⁿ jeeⁿ cwilacanda̱'yo' na
cwiñe'quia'yo' diezmo cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om hasta meiiⁿ cwe' ñequio
tscojñom ts'oomjndya ñequio tsco
na ja, ndo' cha'tso nt'omcheⁿ nnom
tsco na cwicwa'yo', sa̱a̱ tquia
cwi'ndye'yo' na nl'a'yo' yuu na
maty'iomyana' ñequio nc'iaa'yo'.
Mati meiⁿchjoo ticajnda nquiu'yo'
Ty'o̱o̱ts'om. Nmeiⁿ' macaⁿna' na
calacanda̱'yo' ndo' titsaawi'ntyje'yo'
na cwiñe'quia'yo' diezmo cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om.
43 'Nnt'uiiwi'na' 'o nn'aⁿ
fariseos, ee 'o cwilayuunda̱a̱'yo'
ntsula̱ na cañoomticheⁿ naquii'
lan'om. Ndo' jeeⁿ l'ue n'om'yo'
na cala't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ 'o
quia cwiwincwindyo' nataa cha
canty'iaa nn'aⁿ.
44 'Nnt'uiiwi'na' 'o nn'aⁿ na
cwit'mo̱ⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés
ñequio 'o nn'aⁿ fariseos na
cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ yann'aⁿndyo'
cwe' cha queⁿ nn'aⁿ cwenta. Cantyja
'naⁿ' 'o jndye nn'aⁿ wjaachuuñena'
na meiⁿchjoo ticaliuna na tis'a
cwil'ana. Matseijomna' 'o cha'na
ndei'luaa na jnda̱ tsu. Meiiⁿ cwico̱'
nn'aⁿ nacjoona' sa̱a̱ ticaliuna na
ndei'luaa jo'."
45 T'o̱ cwiindye naⁿ'ñeeⁿ na ma'mo̱ⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés. Tso nnoom:
—Jeeⁿ 'u Ta, ñ'oom na matsu'
luaa', mati matseijnaaⁿ'na' jâ.
46 Quia jo' tsoom nnom tsaⁿ'ñeeⁿ:
—Mati 'o nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii
na tqueⁿ Moisés nnt'uiiwi'na' 'o na
cwila'jnda̱'yo' na cala'canda̱ nn'aⁿ
ñ'oom na jeeⁿ jndei'na' cha'cwijom
na cwity'iom'yo' xuu nn'aⁿ sa̱a̱
ncjo'yo', nchaa' l'uu nntii' luee'yo'.
47 'Nnt'uiiwi'na' 'o ee cwil'a'xco'yo'
ndei'luaa 'naaⁿ profetas na
tyola'cwje welo'yo' tandyo
xuee, cha canty'iaa nn'aⁿ na jeeⁿ
cwila't'maaⁿ'ndyo' naⁿ'ñeeⁿ. Ndo'
manquieeti welo'yo' na ñet'om quia
ljo' jla'cwjeena naⁿ'ñeeⁿ. 48 Ndo'
na luaa' cwil'a'yo', cwilui'yuu' na
cwilajomndyo' na luaa' l'ana. Ee
joona jla'cwjeena naⁿ'ñeeⁿ ndo' 'o je'
cwil'a'xco'yo' ndei'luaa naⁿ'ñeeⁿ.
49 'Jo' chii cantyja na jndo̱'
ts'om Ty'o̱o̱ts'om, jo' na tsoom:
"Quii'ntaaⁿ nn'aⁿ njño̱o̱ⁿya profetas
ñequio apóstoles. Nt'omndye joona
nla'cwjee nn'aⁿ, ndo' nt'omcheⁿ
nlei'ntyjo̱na." 50 Jo' chii, nn'aⁿ na
m'aⁿ je' nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om na
chojnaⁿna nioom cha'tso profetas
na tyola'cwjee nn'aⁿ xjeⁿ na jnaⁿcheⁿ
tsjoomnancue. 51 Wjaac'oomna'
na tioo nioom' Abel na seiquioo
Caín hasta na macanda̱ na tioo
nioom' Zacarías, ts'aⁿ na jla'cuee'
nn'aⁿ quii'ntaaⁿ' tio t'maⁿ ñequio ta
wats'om. Nndye'yo' nntsjo̱o̱, maxjeⁿ
nntioomndye nn'aⁿ na m'aⁿ je'.
52 'Nnt'uiiwi'na' 'o nn'aⁿ na
cwit'mo̱ⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés. Ee
jnda̱ jla'cu'yo' ñ'oom na mañequiaana'

na wjaatseijndo̱'na' n'om nn'aⁿ.
Mancjo'ti'yo' ticjoo' n'om'yo'
na nla'no̱ⁿ'yo' ñ'oom'ñeeⁿ meiⁿ
tiñe'quia'yo' na nnc'ooliu nn'aⁿna
queeⁿ n'om na ñecala'no̱ⁿ'na juuna'.
53 Jnda̱ na seineiⁿ Jesús
ñ'oommeiⁿ' nda̱a̱na, quia jo' nn'aⁿ
na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés
ñequio nn'aⁿ fariseos, to̱'na na t'maⁿ
tyola'ncjoo'ndyena ñ'eⁿñê. To̱'na na
tyola'lioo'na jom na jndye ñ'oom
tyota'x'eena nnoom. 54 Tyoqueⁿna
cwenta xeⁿ nntsoom cwii ñ'oom na
nñequiaana' na nt'uiina' jom.

Ma'mo̱ⁿ Jesús na tinc'o̱o̱ⁿya na we waa cwilatiuuya

12 Yocheⁿ na luaa', jndye meiⁿ
nn'aⁿ tjatjomndye hasta
tyotei'caljoondye ntyjeena na tyeeⁿ
m'aⁿna. To̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na tyotseineiⁿjñeeⁿ
nda̱a̱ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê.
Matsoom:
—Cal'a'yo' cwenta ñ'oom na
cwit'mo̱o̱ⁿ fariseos, ee we waa
cwila'tiuuna. Ndo' ñ'oom'ñeeⁿ
wjaanty'eena' cha'na cwiwicandi'
ndaaljo' naquii' tsqueeⁿ tyoo'.
2 Tjaa'naⁿ cwii na cwe' wanty'iuu'
waa na xocano̱o̱ⁿ ndo' tjaa'naⁿ
meiⁿcwii na cwe' nty'iu na xocaliu
nn'aⁿ. 3 Cwe' nc'e jo', cha'tso na
ñejndu'yo' yuu najaaⁿñe, maxjeⁿ
nleitquioo' ñ'oom'ñeeⁿ yuu na xuee.
Ndo' ñ'oom na jnda̱ jlaneiⁿ'yo' na
ñemaaⁿ' ñemaaⁿ' naquii' l'aa na ta̱',
maxjeⁿ nleic'uaana' ch'eⁿ.

'Ñeeⁿ juu laxmaaⁿ na c'o̱o̱ⁿ na nquiaaya

(Mt. 10:28-31)

4 'O nn'aⁿ na ya ñ'oom ja
ñ'eⁿndyo', nndye'yo' nntsjo̱o̱,
tinc'om'yo' na nquia'yo' nn'aⁿ na
cwila'cwjee nn'aⁿ ee tjaa ljo' cwii
nnda̱a̱ nl'atina ñ'eⁿndyo'. 5 Ja
m'mo̱o̱ⁿ 'ñeeⁿ na nnc'om'yo' na
nquia'yo'. C'om'yo' na nquia'yo'
nquii Ty'o̱o̱ts'om. Ee jom waa
najneiⁿ na nncjoom'm 'o naquii'
b'io quia na jnda̱ tjeiiⁿ'eⁿ na
cwitando'yo'. Mayuu' matsjo̱o̱
nda̱a̱'yo', jom c'om'yo' na nquia'yo'.
6 'Om cantsaa nch'u ¿aa nchii
ñewe tsjo̱'ñjeeⁿ cwileil'uandyeyo'?
Sa̱a̱ meiⁿ na ljo', meiⁿcwiindye
jooyo' tyootsuu' ts'om Ty'o̱o̱ts'om.
7 Majndeiitiche'o. Hasta ticwii cwii
soonqueⁿ'yo', jnda̱ tei'nchona'. Jo'
chii tintyue'yo', ee 'o jndandyo'ti'yo'
nchiiti cantsaa nch'u na jndyendye.

Catjei'yuu'ndyo̱ cantyja 'naaⁿ' Jesucristo

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 'Nndye'yo' nntsjo̱o̱,
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
macwji'yuu'ñe cantyja 'naⁿya jo nda̱a̱
nn'aⁿ, mati ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na
jnaⁿ cañoom'luee nncwji'yuu'ndyo̱
na mawajnaⁿ'a tsaⁿ'ñeeⁿ jo nda̱a̱
ángeles cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om. 9 Sa̱a̱
juu ts'aⁿ na macwji'ñe cantyja
'naⁿya jo nda̱a̱ nn'aⁿ, mati ja nntsjo̱o̱
na ticwajnaⁿ'aⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ jo nda̱a̱
ángeles cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
10 'Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
matso cwii ñ'omntjeiⁿ nacjo
ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee, Ty'o̱o̱ts'om nnda̱a̱
nntseit'maⁿ ts'oom tsaⁿ'ñeeⁿ. Sa̱a̱
ts'aⁿ na nncju' ñ'omwi' nacjoo'
Espíritu Santo, taxocatseit'maⁿ
ts'om Ty'o̱o̱ts'om juu.
11 'Quia na nnc'oocho nn'aⁿ 'o
jo nda̱a̱ nn'aⁿ na cwitu'xeⁿ ñ'oom

naquii' lan'om nch'u, oo jo ndaa
nanmanan'iaan, xjen'ñeen tinc'om'yo'
ñ'omtiuu cwaan ñ'oom nla'lcwe'yo'
12 ee xjen'ñeen nquii Espíritu Santo
m'moon ndaa'yo' cwaan ñ'oom
nndu'yo'.

Maquiu'nn'anna' ts'an na tyañe

13 Quia jo' cwii ts'an quii'ntaan
nn'an na jndyendye, tso:
—Ta, catsu' nnom ti'xioo na
catoon'on 'nan na 'ndii tsotyaayâ,
nlo'ñonya na tseixmanna' cwentaya.
14 T'o Jesús nnom, matsoom:
—'U re, ja nchii cwiluiindyo na
cu'xanya ñ'oom 'nan'yo' oo na
catoon'a 'nan'yo'.
15 Jnda jo' tsoom ndaa cha'tsondye
nn'an:
—¿Aa jndo'yo'? Nmeiin'
quich'eena'. Quendyo' cwenta
na tilaquean n'om'yo' 'nan. Ee na
wando' ts'an nchii mananna' cwe' na
jndye 'naan'an niom.
16 Quia jo' mati seineiin cwii
ñ'oom na cwe' tjañoom', tsoom:
—Tyom'aan cwii tsantya na ya
tyuaan'an ndo' jean ya tyowe'
ntjoom'm. 17 Tyotseitioom naquii'
ts'oom, matsoom: "Chiuu chiuu
nnts'aayo ee tjaa'nan yuu ya
nntseiwaya 'nan na tue'." 18 Seineiin
chennquen, tsoom: "Ntyjii chiuu
nnts'aa, nntseityuii'a nda' yuu
na cwicañjom na cwiwe' ndo'
nnts'aa nt'omchen na nt'mantì.
Jo' jo' nntseiwa cha'tso na tue'
ñequio nt'omchen 'nanya. 19 Ndo'
nntsjoochencno noon: Je' je'
yuu'a, jndye 'nanya jnda seiwa
na nleijndeiina' jndye ndyu. Je'
nncwajndya, nlcwaa'a ndo' nnc'ua.
Nnc'oon na neinnco ts'oon." 20 Saa
tso Ty'oots'om nnoom: "Ntjeinndyu'
'u. Tsjom je' nnc'io' ndo' cha'tso 'nan'
na jnda seiwe', ¿'ñeen nljona' l'o?"
21 Maluaa' nntjom ts'an na tomti
ñjom ts'om na matseit'ue 'naan'. Saa
jo nnom Ty'oots'om tseixman na
jñeen'ñe.

Mach'ee Ty'oots'om cwenta ntseinaan
(Mt. 6:25-34)

22 Ndo' tso Jesús ndaa nn'an na
cwila'jomndye ñ'enñê:
—Cwe' jo' na matsjoo ndaa'yo',
tanc'om'yo' na jeen jndye m'aan'
n'om'yo' cantyja 'nan na macanna'
'o tsjoomnancue, yuu nlui' na
nlcwa'yo' ndo' na nlcwee'yo'. 23 Ee
t'manti tseixman na cwitando'yo'
nchiiti nantquie na cwicwa'yo'.
Ndo' cajndandyo'ti'yo' nchiiti
lia'yo'. 24 Quen'yo' cwenta candyaa,
tiquinomyo', mein tiquila'weyo'
ntjom na cwiwe', mein l'aa yuu
na nla'weyo' nantquie tjaa'nan,
ndo' mein nda' 'naanyo' tjaa'nan
saa Ty'oots'om mateix'een jooyo'.
'O cajndandyo'ti ntyjeen, nchiiti
cwe' candyaa. 25 ¿'Ñeen cwii 'o
nndaa nnts'aa na nleitcooñeti meiin
ñe'chjoowi', cwe' na jeen jndye
matseitiuu? 26 Quia jo' xen xondaa
nl'a'yo' mein ñechjoowi' luaa', cwe'
ts'iaan' na jeen jndye cwilatiuu'yo'
cantyja 'naan nt'omchen na
majndeiitichen jo' xondaa nl'a'yo'.
27 'Quen'yo' cwenta chiuu waa na
neinncoo' ljaa' canchii'. Tiquil'ana'
ts'iaan, mein tiquil'ana' canduu na
nluii liaana'. Saa nndye'yo' nntsjoo,
mein nquii rey Salomón, xcwe xjen
na tjacantyja na tyañê ticue'ntyjo
na neinncoo' lian'an cha'na neinncoo'
cwii ljaa' canchii'ñeen. 28 Xen luaa'

waa na mach'ee Ty'o̱o̱ts'om, na
nei^{n}ncoo' ljaa' tscojnda̱a̱, ndo' 'io
cha nlcona', aa nchii majndeiitiche^{n}
ntyjee^{n} chiuu nlcwee' 'o liaa, 'o
nn'a^{n} na ticalayu'ya n'om'yo' ñ'e^{n}
jom. **29** Nc'e jo' tanc'om'yo' na jaawa
jaacue m'aa^{n}' n'om'yo' na nlcwa'yo'
ndo' na nncwe'yo'. Tanc'om'yo'
na jee^{n} chjoo' n'om'yo' cantyja
'naa^{n}' nmei^{n}'. **30** Ee ñenquii'che^{n}
nmei^{n}' cwil'uee nn'a^{n} cha'waa
tsjoomnancue. Sa̱a̱ nquii Tsotye'yo',
mantyjee^{n} na tjo̱o̱ndyo' cha'tso
nmei^{n}'. **31** Jo' chii 'o, cal'ue'yo'
cantyja na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om
ndo' nto'ñoom'yo' cha'tso 'na^{n}mei^{n}'.

Naya 'naa^{n}' ts'a^{n} na waa cañoom'luee

(Mt. 6:19-21)

32 'O nn'a^{n} tmaa^{n}' chjoo cwentaya,
tila'catyuendyo', ee cjaawee' ntyjii
Tsotye'yo' na nlaxma^{n}'yo' cantyja
na matsa̱'ntjoom. **33** Canda̱a̱'yo'
'na^{n}'yo' na niom ndo' cal'a'yo'
naya ndyeñee^{n}'. Xe^{n} luaa' nl'a'yo',
cañoom'luee nlat'ue'yo' 'na^{n}'yo' yuu
na xocandyue ee jo' jo' xocanda̱a̱
nncjaaquiee' tsa^{n}canch'ue mei^{n}
candiu tixocala'ndaa'yo' joona'.
34 Ee yuu na cwilawe'yo' naya
'na^{n}'yo', jo' jo' quit'ma^{n} n'om'yo'.

C'omc'eendyo̱

35 Seinei^{n} Jesús chiuu nnts'aana'
quia na nncwjee'nnaa^{n}'a^{n}. Tsoom:
—C'om'c'eendyo' na
cwimei'ndo'yo' ja. C'om'yo'
cha'na nn'a^{n} na m'a^{n} moso na
ñequii'che^{n} xuee chom lámpara
'naa^{n}na. **36** Cwimei'ndoo'na patrom
'naa^{n}na na nncwjee^{n}'e^{n} na tjaa^{n}
yuu toco ts'a^{n}. Quia na m'maa^{n}
'ndyoots'a, m'a^{n}c'eendyena na
nla'canaa^{n}ndyena. **37** Matseineii^{n}'ñe
patrom mosoom'm quia na
nncwje'cañoom na nljeii^{n} na ya
cwenta cwil'ana. Mayuu'che^{n}
matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo', nntseijndaa'ñê
na nntseiñ'oom'ñê ljo' nlcwa'na.
Ndo' nnts'aa^{n} na cwindyuaandyena
nacañoom' mei^{n}sa na
nndi'ntjoom nda̱a̱na. **38** Maxje^{n}
matio'naa^{n}ñena' moso'ñee^{n} xe^{n}
nljeii^{n} na m'a^{n}c'eendyena, meii^{n} aa
nncwjee^{n}'e^{n} xcwe tsjom oo jaancoo.
39 Ndo' cala'no̱^{n}'yo' ñ'oomwaa,
juu ts'a^{n} na cwiluiitquieñe naquii'
w'aa, xe^{n} ntyjee^{n} ljo' xje^{n} nncwjee'
tsa^{n}cach'ue, quia jo' nnc'oomc'eeñê
ndo' tixonquiaa^{n} na nncjaaquiee'
tsa^{n}'ñee^{n} naquii' w'aa. **40** Mati 'o
c'om'c'eendyo', ee ja na cwiluiindyo̱
ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee majuuto
xje^{n} na ticalatiuu'yo' na nncwja̱,
majo'to xje^{n}'ñee^{n} nncwja̱'caño̱o̱^{n}.

Moso na matseicanda̱ ñequio moso na ticatseicanda̱

(Mt. 24:45-51)

41 Quia jo' tso Pedro nnoom:
—Aa ndi' Ta, ¿aa cwe' nda̱a̱ jâ
matsei'nei^{n}' ñ'oom tjañoom'waa', oo
aa mati nda̱a̱ cha'tsondye nn'a^{n}?
42 T'o̱ Jesús, tsoom:
—¿'Ñee^{n} juu jo' matseitiuu' na
cwiluiiñe moso tquiee na cjee
matseino̱^{n}' ndo' na matseicanda̱?
Tsa^{n}'ñee^{n} nnty'iom patrom
ts'iaa^{n} na cando' tsa^{n}'ñee^{n} ntyje
mosoñe na nñequiaa nantquie na
nlcwa' na^{n}'ñee^{n} quia cwiwee' xje^{n}.
43 Mañequiaana' na neii^{n}' moso'ñee^{n}
quia na nncwje'cañoom patrom
'naa^{n}'a^{n} na nljeii na ya mach'ee^{n}.
44 Mayuu'che^{n} matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo',
l'o̱ juu nñequiaa patrom cha'tso

'naaⁿ'aⁿ na niom na cateix'ee
joona'. 45 Saa xeⁿ mosotquiee'ñeeⁿ
nntseitioom: “Tjooocheⁿ na nncwjee'
patrom 'naⁿya.” Ndo' jo' na
nntooⁿ'oⁿ na nncwjaaⁿ'aⁿ cha'tso
ntyjemosoñê, naⁿnom ndo' naⁿlcu.
Nlcwa'jndoo'ñê, nnc'om ndo' nñeⁿ.
46 Majuuto xuee na tic'oomc'eⁿ
ndo' na taqueⁿtoom cwenta,
nncwje'cañoom patrom 'naaⁿ'aⁿ,
quia jo' cwajndii nnchoom'm. Jnda
jo' nncju'na' jom yuu na m'aⁿ nn'aⁿ
na tîcala'yu' ñ'eⁿ Ty'ootsʼom.
47 ’Ee moso'ñeeⁿ mantyjeeⁿ ljo' l'ue
ts'om patrom 'naaⁿ'aⁿ na cats'aaⁿ saa
tîcatseijndaa'ñê, meiⁿ tîcatseicanaaⁿ
yuu na l'ue ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ, jo' chii
jeeⁿ jndye nnchoom'm. 48 Saa moso
na seitjooñe cwe' ticatsei'noⁿ'
ljo' nnts'aa, meiiⁿ na nnchuu' saa
tijndye. Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
t'maⁿ ts'iaaⁿ maco'ñom, jndye
nlcaⁿna' na cats'aaⁿ. Ndo' ts'aⁿ na
t'maⁿ xuu jnda ty'iom ts'aⁿ juu,
majndyeti nnom ñequiaaⁿ cwenta.

Matoⁿ'na' nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ Jesús

(Mt. 10:34-36)

49 ’Ja jndyoo na jndyocwjaa'ndyo
chom quii'ntaaⁿ nn'aⁿ tsjoomnancue.
Ndo' toom cwe' na cwiluii
naljo'. 50 Waa cwii na jndei'na'
na catjoⁿya, na nnc'ioya. Ndo'
jeeⁿ matsei'ndaa'na' ntyjii hasta
xuee na nntseicandaa'ñena'
jo'. 51 Ticala'tiuu'yo' na jndyoo
tsjoomnancue na caljoyaandye
nn'aⁿ ñ'eⁿ nc'iaana. Ja jndyoo na
jndyocwjaa'ndyo tia' nn'aⁿ. 52 Ee
je' xuee na cwii wjaatina', nn'aⁿ
na ñe'cwii w'aa nntoⁿ'ndyena,
ndyeendye naⁿ'ñeeⁿ nnc'omna
nacjoo we, ndo' wendye naⁿ'ñeeⁿ
nnc'omna nacjoo ndyee. 53 Maxjeⁿ
nntoⁿ'ndye nn'aⁿ. Tsotye ts'aⁿ wjaⁿ
nacjoo' ti'jnaaⁿ, ndo' ti'jnaaⁿ wjaa
nacjoom'm. Tsondyee ts'aⁿ wjaⁿ
nacjoo' nomjnaaⁿ ndo' nomjnaaⁿ
wjaa nacjoom'm. Ndo' wjaⁿ nacjoo'
nomnntsaaⁿ'aⁿ ndo' nomnntsaaⁿ'aⁿ
wjaa nacjoom'm.

'Naaⁿ na ma'moⁿna' cantyja na macwiluii

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Mati tso Jesús ndaa nn'aⁿ na
jndyendye:
—Quia na cwinty'ia'yo' na
cwicalui' nchquiu ntyja na
majaacue ñe'quioom', mantyja
quindu'yo' na manncua', ndo'
mayuu' na ljo'. 55 Ndo' quia na
cwinty'ia'yo' na manaⁿ jndye
ntyja na macalui' caxjuu
tsoom'naaⁿ, quindu'yo': “Je'
nleijmeiⁿ'”, ndo' mayuu' na ljo'.
56 'O nn'aⁿ na cwe' cwil'a'ya'yo'
na jeeⁿ cwilacandaa'ndyo' cwe'
cha canty'iaa nn'aⁿ, jeeⁿ jndo'
n'om'yo' na cwiliu'yo' cantyja na
cwichuii' nnom tsjoomnancue
ñequio tsjo'luee. Saa ¿chiuu
na tileicala'noⁿ'yo' cantyja na
mats'aaya quii'ntaaⁿ'yo' je'?

Caljoya n'ooⁿya ñequio nn'aⁿ na jndoo jaa

(Mt. 5:25-26)

57 Tsotincheⁿ Jesús ndaana:
—¿Chiuu na ticatjei'yo' cwenta
yuu waa na maty'iomyana'?
58 Quia na nlqueⁿ ts'aⁿ na quio
matseintja'ndyu' ñ'oom nacjo',
yocheⁿ na ñjomndyo' nato na tsa'yo'
na nntjomndyo' wats'iaaⁿ, queⁿndyu'
na cwaⁿ'ya' jom, cha tints'aana' na

nleiñ'oomtscoo'ñê 'u ñ'en ñ'oom jo
nnom jwe. Ndo' jwe'ñeen ññequiaan
cwenta 'u luee sondaro. Ndo' joona
nntuee'na' 'u w'aancjo. 59 Nndi'
nntsjoo, taxocalui' jo' jo' hasta na
jnda tiom'nchaa'ndyu'.

Jeen t'man ñ'oom na calcwe' ts'om ts'an

13 Maxjen'ñeen tquie'cañom
nn'an na jla'candiina
Jesús na sa'ntjom Pilato na
cwje nt'om nn'an galileos xcwe
xjen na cwila'cwjeena quioo' na
cwila't'maan'ndyena Ty'oots'om.
Seitjoom'na' nioomna ñequio nioom
quioo'ñeen. 2 T'o Jesús ndaana,
matsoom:
—¿Aa cwila'tiuu'yo' na luaa'
tjoomna ee na t'manti jnaanna waa,
nchiiti cha'tso nt'omchen nc'iaana
ndyuaa'ñeen? 3 Nndye'yo' nntsjoo,
meinchjoo nchii jo'. Ee mati xen
ticalcwe' n'om'yo', cha'tsondyo'
nntsuundyo' cha'xjen na tsuundye
joona. 4 Ndo' joo quin'oom nchoo'
ndyee nn'an na tja quia na tioo
w'aandye nacjoona nndyoo' peila
Siloé, ¿aa cwilatiuu'yo' na nan'ñeen
t'manti tyola'tjoondyena, nchiiti
cha'tsondye nn'an na tyom'an
Jerusalén? 5 Nndye'yo' nntsjoo,
meinchjoo nchii jo', ee mati meiin 'o
xen ticalcwe' n'om'yo', cha'tsondyo'
maluaa' nntsuundyo' cha'xjen na
tsuundye joona.

Ts'oom higuera na tjaa'nan ta coch'ee

6 Quia jo' seineiin ñ'oomwaa na
tjañoom' na ma'moonna' na macanna'
na calcwe' n'om nn'an. Matsoom:
—Tyom'aan cwii ts'an,
tyomeintyjee' ts'oom higuera naquii'
ntjoom'm. Ndo' tjacal'uean taa'
ts'oom'ñeen saa tjaa ljo' ljeiin. 7 Jo'
chii tsoom nnom ts'an na mach'ee
cwenta ntjoom'm: "Canty'ia', ts'oom
higuerawaañe, jnda ndyee chu na
mandyoocal'ua taa'na' ndo' tjaa ljo'
coljeiya. Cwa c'ua' juuna' ee cwe'
ts'iaan' matseityeeñena' nomtyuaa."
8 Saa t'o tsan'ñeen nnoom, tso:
"Ta, ca'ndii'ya' juuna' meiin cwe'
chuwaa hasta na jnda 'ñaan ndiochen
x'eena' ndo' nntioon ts'o to'. 9 Xen
nnts'aana' ta, ya. Ndo' xen tjaa'nan,
quia ljo'chen c'ua' juuna'."

Sein'man Jesús yuscu na tcom jndyew'ii naxen'

10 Cwii xuee na cwita'jndyee nn'an
tyo'mon Jesús naquii' wats'om
chjoo. 11 Jo' jo' tyom'aan cwii yuscu
na jnda quin'oom nchoo' ndyee
chu na tei'caljoo jndyew'ii naxen'.
Jeen ntyjo tyojaacan ndo' meinchjoo
tileicwintyjeen'en nayuu. 12 Quia na
nty'iaa' Jesús tsan'ñeen, t'maan juu,
tsoom nnom:
—'U nomxjoo, je' jnda jndyaandyu'
tycu na wi'.
13 Quia jo' tioom l'oon nacjoo',
mantyja jliuu naxen'. Ndo'
tyotseit'maan'ñe Ty'oots'om.
14 Saa juu ts'an na cwiluiitquieñe
wats'om'ñeen, seiw'een na
sein'man Jesús tsan'ñeen xuee na
cwita'jndyeena. Tsoom ndaa nn'an:
—Yom xuee wanaan na cal'a'yo'
ts'iaan. Joo ncueemein' quio'yo'
na nn'maan'yo', nchii xuee na
cwita'jndyaaya.
15 Ndo' t'o Jesús nnom, tsoom:
—'O nn'an na cwe' cwil'a'yo' na
ndoo' na jeen cwilacandaa'ndyo',
¿aa meincwindyo' 'o tiquila'canan'yo'

quioo'jndyo oo snom njmeiⁿ'yo'
yuu na macwa'yo' ndo' na
nntsaala'c'u'yo' ndaa juuyo' xuee na
cwita'jndyaa̱aya? 16 Ee yuscum'aaⁿ',
na cwiluiiñe tsjaaⁿ 'naaⁿ' Abraham
na jnda̱ quin'oom nchoo' ndyee
chu na maco'wi' Satanás jom,
¿aa ticaty'iomna' na nndyaañê
nawii'waa' xuee na cwita'jndyaa̱aya?
17 Yocheⁿ na matseineiiⁿ
ñ'oommeiⁿ', tioo na jeeⁿ jnaaⁿ
cha'tso nn'aⁿ na jndoo jom. Saa̱
nn'aⁿ na jndyendye, s'aana' na
jeeⁿ neiiⁿna nc'e cha'tso ts'iaaⁿ na
cajnda na tyoch'eeⁿ.

Cala'noo̱ⁿ'a cantyja 'naaⁿ lqueeⁿ' ts'oom mostaza

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Jnda̱ chii tsotyeeⁿcheⁿ ndaa̱na:
—Juu na matsa̱'ntjom Ty'oo̱ts'om,
¿ljo' ñ'eⁿ matseijomna' cantyja
'naaⁿ'na'? 19 Juuna' matseijomna'
cha'na lqueeⁿ' ts'oom mostaza na jeeⁿ
cajndaa̱. Seic'oom ts'aⁿ juuna' naquii'
ntjoom'm. Tyuaa' tjawijndeiina',
tue'ntyjo̱ na teit'maⁿna' hasta tyol'a
cantsaa cantquiaayo' naquii' l'o̱na'.

Cala'noo̱ⁿ'a cantyja 'naaⁿ ndaaljo'

(Mt. 13:33)

20 Ndo' tsonnaaⁿ'aⁿ ndaa̱na:
—¿Ljo' cwiicheⁿ na nntseijoo̱ⁿ'a juu
na matsa̱'ntjom Ty'oo̱ts'om? 21 Juuna'
matseijomna' cha'na ndaaljo' na
tjaa'ñe cwii yuscu naquii' ndyee tsua'
xjeⁿ jndaa̱ tyoo'. Ndo' seicandeii'na'
cha'waa tsqueeⁿ tyoo'ñeeⁿ.

'Ndyoots'a na cantuu

(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Quia jo' tjawinom Jesús
njoom nt'maⁿ ndo' njoom nch'u
na tyo'moo̱ⁿ ndaa̱ nn'aⁿ yocheⁿ na
tyocanjoom nato na wjaⁿ Jerusalén.
23 Cwii ts'aⁿ tax'ee nnoom, tso:
—Ta, ¿aa tijndye nn'aⁿ na
nlui'n'maaⁿndye?
24 T'oo̱ⁿ, matsoom ndaa̱na:
—'Ndyoots'a cantyja na
matsa̱'ntjom Ty'oo̱ts'om, cantuuna'.
Calajnda̱'yo' na ntsaaquie'yo' juuna'.
Ee jndye nn'aⁿ na ñe'c'ooquie' jo'
jo', saa̱ xocandaa̱ nl'ana. 25 Ee quia
na jnda̱ teicantyja nquii ts'aⁿ na
waa' w'aa'ñeeⁿ na nntseicu'tyeeⁿ
'ndyoots'a, quia jo' 'o na m'aⁿ'yo'
ch'eⁿ nnto̱'yo' na ncwaⁿ'yo'.
Nndu'yo': "Ta, catseicanaaⁿndyu'
na ntsaquiaa̱'â." Saa̱ jom nnc'oo̱ⁿ
nndyue'yo', nntsoom: "Ticaljeii
yuu nn'aⁿ 'o." 26 Quia jo' nnto̱'yo'
na nndu'yo' nnoom: "Jâ tsuu,
tyocwaa'â ñ'eⁿndyu' ndo' tyo'moo̱ⁿ'
ndaa̱yâ xcwe naquii' tsjoomyâ."
27 Saa̱ jom nnc'oo̱ⁿ, nntsoom: "Jnda̱
tsjoo̱ ndaa̱'yo' na ticaljeii yuu nn'aⁿ
'o. Quindyo̱'yo' ñjaaⁿ, 'o nn'aⁿ na
cwil'a'yo' natia." 28 Jo' jo' nnc'om'yo'
na nlaxua'yo' na matsei'ndaa'na'
nquiu'yo' ndo' nntei'nquie'yo'
ndei'n'om'yo' na maquiina' 'o. Ee
nnty'ia'yo' Abraham, Isaac, Jacob
ndo' ñ'eeⁿ cha'tso profetas, na
m'aⁿna yuu na matsa̱'ntjoom,
saa̱ 'o jnda̱ 'ndiina' ch'eⁿ. 29 Quia
ljo' nlquie nn'aⁿ na nnaⁿ ndiocheⁿ
tsjoomnancue. Ñequio na neiiⁿ
naⁿ'ñeeⁿ nncwindyuaandyena
nacañoom' meiⁿsa yuu na
matsa̱'ntjom Ty'oo̱ts'om na
nlcwa'na. 30 Queⁿ'yo' cwenta,
m'aⁿ nn'aⁿ je' na cwilatiuu'yo' na
maju'cjena' joona. Saa̱ nda̱nquia
nntseiwendyena' joona. Ndo' m'aⁿ
nn'aⁿ je' na cwila'tiuu nquiee na

t'ma^{n} cwiluiindye, sa̱a̱ nncue'ntyjo̱
na nncju'cjena' joona.

Maty'ioo Jesús cantyja 'naa^{n} nn'a^{n} Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

31 Majuuti xuee'ñee^{n}, tquie'cañom
nt'om nn'a^{n} fariseos Jesús, jluena
nnoom:
—Calui' ñjaa^{n}, cja' cwiiche^{n} joo ee
ñe'catseicuee' Herodes 'u.
32 Tsoom nda̱a̱na:
—Catsa'yo', candu'yo' nnom
cajndye'ñee^{n}: "Que^{n}' cwenta, ja
manncwjii'tya̱ya na^{n}jndii naquii'
n'om nn'a^{n}. Ndo' nntsein'ma^{n}tya̱ya
nn'a^{n}wii 'io cha luaa'. Ndo' tajndye
cwii tjo̱o̱ na nntseicanda̱a̱'ndyo̱
ts'iaa^{n} na jndyo̱o̱ya." 33 Sa̱a̱ jndei'na'
na je', 'io ndo' cha jo̱jo̱tya̱ cantyja
'naa^{n}' ts'iaa^{n} na mats'aaya, ee
ticatsona' na nchii Jerusalén na
nncue' cwii profeta.
34 "'O nn'a^{n} Jerusalén na
cwilacwje'yo' profetas ndo'
majñoom' ljo̱' nn'a^{n} na majño̱o̱^{n}ya
na m'aa^{n}'. Jndye ndii' ñentyjaa'
ts'o̱o̱^{n} na nntseitjo̱^{n}ya ntseinda'
cha'xje^{n} matseitjom caxtixquie
ntseinaa^{n} nacjee' ntsquee^{n}. Sa̱a̱ 'u
cwaa^{n} tquiaandyu'. 35 Que^{n}'yo'
cwenta, Ty'o̱o̱ts'om ma'ñee^{n} 'o.
Taxoc'oom wats'om t'ma^{n} 'na^{n}'yo'.
Quia jo' seinei^{n} nda̱a̱ nn'a^{n}, tsoom:
—Nndye'yo' nntsjo̱o̱ na
taxocanty'ia'yo' ja hasta na
nncue'ntyjo̱ xuee na nndu'yo':
"Matio'naa^{n}ñena' nque^{n} na mañoom
ñequio xuee' Ta Ty'o̱o̱ts'om."

Sein'ma^{n} Jesús ts'a^{n} na ndii' tcoo'

14 Cwii xuee na cwita'jndyee
nn'a^{n}, tjatseijomñe Jesús
waa' ts'a^{n} na cwiluiitquieñe cantyja
'naa^{n} nn'a^{n} fariseos, na nlcwaa^{n}'a^{n}
jo' jo'. Ndo' ñ'ee^{n} nn'a^{n} fariseos na
tyoque^{n} cwenta ljo' nnts'aa^{n}. 2 Jo' jo'
tjameintyjee' cwii ts'a^{n} na wii' jo
nnoom na ndii' tcoo'. 3 Ndo' tax'ee^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n} na cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na
tque^{n} Moisés ñequio nn'a^{n} fariseos,
tsoom:
—¿Aa maty'iomyana' na
nntsein'ma^{n} ts'a^{n} tsa^{n}wii' xuee
na cwita'jndyee nn'a^{n}, oo aa
ticaty'iomna'?
4 Sa̱a̱ joona yache^{n} jla'che^{n}na.
Quia jo' to'ñoom ts'a^{n}wii', sein'maa^{n}
juu ndo' tsoom nnom:
—Ya xe^{n} na wja'to' wa'.
5 Jnda̱ jo' tsoom nda̱a̱
fariseos'ñee^{n}:
—¿Aa m'aa^{n} cwiindyo' 'o na
xocatseicjeeñe na nncwji' snom oo
quio'jndyo tsmei^{n}' na tju'na' ts'om
tsue'tsjoom, meii^{n} na juu xuee na
cwita'jndyee nn'a^{n}?
6 Sa̱a̱ ticat'o̱o̱na 'ñom.

Nn'a^{n} na 'oo yuu na macoco ts'a^{n}

7 Ndo' na^{n}'ñee^{n} na tquee^{n}' ts'a^{n}
fariseo na nlcwa' ñ'e^{n}ñê, tque^{n}
Jesús cwenta ljo' l'ana. Jla'yuu
nda̱a̱na ntsula̱ nacañoom'tiche^{n}
nacañoom' mei^{n}sa. Jo' chii seinei^{n}
ñ'oom tjañoom' nda̱a̱na. 8 Tsoom:
—Quia na maquee^{n}' ts'a^{n} 'u na
catseijomndyu' na macoco jnaa^{n},
tincja'cajma^{n}' sula̱ nacañoom'tiche^{n}.
Ee xe^{n} nntseijomna' tquee^{n}'ñê
cwiiche^{n} ts'a^{n} na t'ma^{n}ti cwiluiiñe,
nchiiti 'u, 9 quia jo' jom na
tquee^{n}'ñê 'o, nncjaantyjaa^{n}'a^{n} 'u,
nntsoom njom': "'U quiaa' na
tsa^{n}m'aa^{n} nncjom yuu na wacatye^{n}'."
Quia jo' nlui'jnaa^{n}'ndyu' na

nncja'cajmaⁿ' sulạ na macandạ.
10 Jo' chii, quia na maqueeⁿ'ñe ts'aⁿ
'u, cja'cajmaⁿ' sulạ na we'yandyo,
cha quia na nncjaantyjaa' ts'aⁿ na
tqueeⁿ'ñe 'u, nntsoom njom': "'U
x'iaya, cwinoom' nacañoomcheⁿ."
Quia jo' nntseit'maaⁿ'ñena' 'u
jo ndạạ cha'tso nn'aⁿ na
meindyuaandye nacañoom' meiⁿsa
ñ'eⁿndyu'. 11 Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na matseiwendyeñe cheⁿnquii,
maxjeⁿ nntseiquioo Ty'ọọts'om
juu. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
maju'ñecje, maxjeⁿ nntseiwendye
Ty'ọọts'om tsaⁿ'ñeeⁿ.
12 Mati tso Jesús nnom ts'aⁿ na
tqueeⁿ'ñe jom:
—Quia na maqueⁿ' nn'aⁿ na
cala'jomndye na nlcwa'yo' na
quiajmeiⁿ' oo natmaaⁿ, tilqueⁿ' nc'ia',
meiⁿ nn'aⁿ' nncu', meiⁿ nn'aⁿ' na
jndạ teitquiọọ', meiⁿ naⁿtya na m'aⁿ
nndyoo'. ¿Ee aa nchii nncuee' xuee
na majo'ti nl'a joona, cha nnjoom
cha'xjeⁿ na sa' 'u? 13 Jo' chii quia na
nntsa' nantquie na t'maⁿ na nlcwa'
nn'aⁿ, queⁿ' ndyeñeeⁿ' ñ'eⁿ nn'aⁿ na
ticandạạ' luee, nc'ee', ndo' nn'aⁿ na
tileic'ooca' ñequio nn'aⁿ na nchjaaⁿ.
14 Quia jo' nnc'oom' na neiⁿ' na luaa'
nntsa'. Ee joona xocandạạ nl'ana na
nnjoom ljo' na sa', sạạ 'u nnco'ñom'
na nnjoom quia na nnta'ndo'nnda'
nn'aⁿ na ñel'a yuu na maty'iomyana'.

Nantquie t'maⁿ natmaaⁿ

15 Cwii ts'aⁿ na ñ'eⁿ
meindyuaandyena nacañoom'
meiⁿsa, quia na jndii na luaa', tso
nnom Jesús:
—Nñequiaana' na neiiⁿ' ts'aⁿ na
nntseijomñe nantquie t'maⁿ yuu na
matsạ'ntjom Ty'ọọts'om.
16 T'ọ Jesús cwii ñ'oom na
tjañoom'. Ma'mọⁿna' na nchii
cha'tsondye nn'aⁿ nnc'ooquiee'ndye
yuu na matsạ'ntjom Ty'ọọts'om.
Tsoom:
—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ, jom
jnoom'm cwii nantquie t'maⁿ ndo'
tqueeⁿ'ñê jndye nn'aⁿ. 17 Quia na
tuee'ntyjọ xjeⁿ na nlcwa'na natmaaⁿ
jñoom mosoom'm na cjaacatso ndạạ
nn'aⁿ na maqueeⁿ'ñê: "Aa ndye'yo',
cjaaya, ee cha'tso jndạ maya waa."
18 Sạạ cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ cwii
cwii nnom jla'cajñoom'ndyena.
Tsaⁿ najndyee tso: "Catsa' cwii
naya'ñeeⁿ na catsu' nnom patrom
'naⁿ' na catseit'maⁿ ts'oom ja, ee
jndạ seijndaya cwii taⁿ' tyuaa ndo'
macaⁿna' na cjọcandọọ'a juuna'."
19 Ndo' tso cwiicheⁿ ts'aⁿ nnom
moso: "Ja jndạ seijndaya 'om ljo
quioo'ndyo na nl'a ts'iaaⁿ ndo' je'
jọcanty'ia aa ndyaa' ya nl'ayo'. Jo'
chii catsa' cwii naya'ñeeⁿ na catsu'
nnoom na catseit'maⁿ ts'oom ja."
20 Ndo' cwiicheⁿ tso: "Cwe' xcondyo
na tmaⁿ'cọ, jo' na xocandạạ nncjọ."
21 Tjalcwe' moso tjatseicañeeⁿ
patrom 'naaⁿ'aⁿ cha'tso ñ'oommeiⁿ'.
Ndo' seilioo'ñe patrom. Tsoom
nnom mosoom'm: "Catseityua', cja'
jo ts'ua ndo' n'om nantaa naquii'
tsjoom ndo' candyo'chu' ndyeñeeⁿ'
ñequio nn'aⁿ na ticandạạ' luee,
nc'ee', nn'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee' ñequio
nn'aⁿ na nchjaaⁿ." 22 Jndạ chii
seicandii moso'ñeeⁿ, tsoom: "Ta,
jndạ tuii cha'xjeⁿ na sạ'ntjom' sạạ
ndicwaⁿ wanaaⁿti." 23 Quia jo' tso
patrom nnoom: "Cja' jo n'om nato
nt'maⁿ ñequio cha'tso nato cajneiⁿ.
Catsa' na jndei'na' na nñequio nn'aⁿ
cha na nntoo' w'aya. 24 Je' nndye'yo'

nntsjo̱o̱ na meiⁿcwiindye nn'aⁿ na
tqua̱a̱ⁿ'ndyo̱jndya̱a̱ xocaljeii chiuu
waa nantquie t'maⁿ na mando̱o̱'a.”

Jeeⁿ jndyaa' na wjaantyjo̱ ts'aⁿ naxeⁿ' Cristo

25 T'maⁿ tmaaⁿ' nn'aⁿ ty'e ñ'eⁿ
Jesús. Quia jo' taqueeⁿ, tsoom
nda̱a̱na:
26 —Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
nndyo ñ'eⁿndyo̱ xeⁿ tic'oom na
jndati ntyjeeⁿ ñ'eⁿndyo̱, nchiiti
tsotyeeⁿ, tsoñeeⁿ, scoom'm,
ntseinaaⁿ, ti'nquioom ñequio
ndyencjoom, hasta cantyja na
wando' nqueⁿ, tsaⁿ'ñeeⁿ xocanda̱a̱
nntseijomñê ñ'eⁿndyo̱. 27 Ndo'
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
nndyontyjo̱ cantyja na mats'aa,
xeⁿ tic'oom na cwiljoya ts'oom
nawi' na matjoom cantyja 'naⁿya
meiiⁿ cueeⁿ'eⁿ, tsaⁿ'ñeeⁿ xocanda̱a̱
nntseijomñê ñ'eⁿndyo̱. 28 Xeⁿ
cwiindyo' 'o ñe'cats'aa w'aandye,
¿aa nchii nncjaacjoojndyee,
nntseitiuuya chiuuxjeⁿ nlcaⁿna'
cha ntyjii aa nleijndeii cwanti
na maleiñ'oom hasta na nnda̱a̱'
w'aa'ñeeⁿ? 29 Xeⁿ ticats'aaⁿ na ljo',
jnda̱ s'aaⁿ tsiaⁿtsjo̱' ndo' nljeiiⁿ na
taticatquii nnts'aaⁿ, quia jo' cha'tso
nn'aⁿ na nnty'iaa na ljo', nnto̱'na
na nla'jnaaⁿ'na jom. 30 Nluena:
“Tsaⁿm'aaⁿ' to̱o̱ⁿ'o̱ⁿ cwii ts'iaaⁿ sa̱a̱
cwe' ts'iaaⁿ taⁿ'. Tîtseicanda̱a̱'ñê.”
31 Mati cwii rey na tseixmaⁿ qui
meiⁿ sondaro, ¿aa nts'aacheⁿna'
na nncjaacatjomñê cwiicheⁿ rey
na nndyocats'aa tia' nacjoom'm
na matseixmaⁿ ntquiuu meiⁿ
sondaro? ¿Aa chii nncjaacjoojñeeⁿ
na nntseitiuuyaaⁿ, aa nnda̱a̱
nnts'aaⁿ? 32 Ndo' xeⁿ nnty'iaaⁿ'aⁿ
na tixocanda̱a̱ nnts'aaⁿ, quia jo'
nntseicwanoom ñ'oom ñequio
ts'aⁿ 'naaⁿ'aⁿ na nntseity'ooñê
na cwitsaaⁿ' tia', cwii na ndicwaⁿ
tquia ndyo tsaⁿ'ñeeⁿ. 33 Jo' chii
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ 'o na tica'ndii
cha'tso na matseixmaⁿ nquii,
xocanda̱a̱ nntseijomñê ñ'eⁿndyo̱.

Til'ue tsjaaⁿ' xeⁿ na jnda̱ jlui' na chjeⁿ'na'

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

34 ’Jeeⁿ l'ue tsjaaⁿ', sa̱a̱ xeⁿ
nlui' na chjeⁿ'na', ¿ljo' ñ'eⁿ
cwii nleichjeⁿ'nnda'na'?
35 Taxocwil'uena', meiⁿ quio tyuaa,
meiⁿ ñ'eⁿ to'. Cwe' quiityeⁿ'quiee'
nn'aⁿ joona'. Maluaa' matseijomna'
'o, m'aⁿ'yo' cha'cwijom tsjaaⁿ' na
til'ue xeⁿ tyootei'jndei'yo' nt'omcheⁿ
nn'aⁿ. 'Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om
lua'qui na nndii, candiiya.

Cantyja 'naaⁿ' catsmaⁿ na tsuuñe

(Mt. 18:10-14)

15 Cha'tsondye nn'aⁿ na
cwito'ñoom s'om cwentaa'
gobiernom Roma ñequio nn'aⁿ na
cwila'tjo̱o̱ndye nnom Ty'o̱o̱ts'om
cantyja na nquiu nn'aⁿ fariseos,
jla'candyoo'ndyena nam'aaⁿ Jesús
na nndyena ñ'oom na nntseineiiⁿ.
2 Nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na
cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés
tyotio'ñ'oomna jom. Jluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ' ya ñ'oom jom ñ'eⁿ
nn'aⁿ na cwila'tjo̱o̱ndye nnom
Ty'o̱o̱ts'om ndo' macwaaⁿ'aⁿ
ñ'eⁿndyena.
3 Quia jo' seineiiⁿ ñ'oom na
tjañoom' nda̱a̱na, tsoom:
4 —Xeⁿ cwiindyo' 'o m'aaⁿ cwii
siaⁿnto canmaⁿ ntsmeiⁿ' ndo' xeⁿ

nntsuuñe cwii jooyo', ¿aa nchii
n'ndiiyaaⁿ ñequieen'aaⁿ nchoo'
qui nchoo' ñjeeⁿ quioo'ñeeⁿ yuu
na cwicwa'yo' ndo' nncjaacal'ueeⁿ
juu catsmaⁿ na tsuuñe hasta xjeⁿ
na nljeiiⁿcheⁿ? 5 Xeⁿ jndạ ljeiiⁿ
catsmaⁿ'ñeeⁿ, nlei'caljoom juuyo'
xtyoom'm ñequio na neiiⁿ'eⁿ.
6 Ndo' quia na nncueⁿ'eⁿ waⁿ'aⁿ,
nntseitjoom nc'iaaⁿ'aⁿ ñequio nn'aⁿ
na m'aⁿ nndyoo' waⁿ'aⁿ. Nntsoom
ndạạna: "C'ọọⁿya na neiiⁿya, ee
catsmaⁿ tsmạạⁿ'a na tsuuñe jndạ
ljeinnda'a juuyo'." 7 Luaa nntsjọọ
nndye'yo', maluaa' na t'maⁿti neiiⁿ'
Ty'ọọts'om na m'aaⁿ cañoom'luee
cantyja 'naaⁿ' cwii ts'aⁿjnaⁿ na
cwilcwe' ts'om, nchiiti ñequieen'aaⁿ
nchoo' nqui nchoo' ñjeeⁿ ts'aⁿ na
mamach'ee yuu na maty'iomyana'
na ticaⁿna' na nlcwe' ts'om.

Tsjọ'ñjeeⁿ na tsuu

8 'Oo cal'uu na m'aaⁿ cwii yuscu
na maleiñ'oom qui xjeⁿ s'om
xuee, ndo' xeⁿ nntsuuñê cwii
joona' naquii' w'aa, ¿aa nchii
nntseicanaaⁿñê chom, ndo' ya ya
nlcaañe, tcuutcuu nl'ueeⁿ juuna'
hasta xjeⁿ na nljeiiⁿcheⁿ? 9 Ndo' xeⁿ
jndạ ljeiiⁿ, nntseitjoom nc'iaaⁿ'aⁿ
ñequio nn'aⁿ na m'aⁿ nndyoo' waⁿ'aⁿ
ndo' nntsoom ndạạna: "C'ọọⁿya na
neiiⁿya, ee jndạ ljeiya tsjọ'ñjeeⁿ na
tsuu." 10 Luaa nntsjọọ nndye'yo',
maluaa' jeeⁿ cwila'neiiⁿ'ndye ángeles
cwentaa' Ty'ọọts'om cantyja 'naaⁿ'
cwii ts'aⁿjnaⁿ na cwilcwe' ts'om.

Seit'maⁿ ts'om ts'aⁿ jnaaⁿ

11 Seineiⁿticheⁿ Jesús, tsoom:
—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ, tyom'aⁿ
we ntseinaaⁿ na naⁿnom. 12 Juu
tsaⁿchee tsoom nnom tsotyeeⁿ:
"Ta, quiaa' 'naⁿ' na tseixmaⁿya na
nnco'ñọⁿ." Quia jo' tọⁿ' tsotyeeⁿ
'naⁿ na niom, tquiaa nnoom.
13 Tyoowijndye xuee na tuii na ljo',
seitjoom cha'tso 'naaⁿ'aⁿ, tjaaⁿ tquia
cwiicheⁿ ndyuaa. Jo' jo' seicọọⁿ
cha'tso 'naaⁿ'aⁿ cwe' luaa'. 14 Jndạ
na ndyueñ'eⁿ seicatsoom, seijomna'
jndyo cwii jndo' t'maⁿ tyuaa'ñeeⁿ.
Jnaⁿna' na tco'wi'na' jom na
tjaa'naⁿ ljo' cwii ya nleil'uee'ñê.
15 Quia jo' tjaaⁿ, tjaquiee'toom na
nnts'aaⁿ ts'iaaⁿ moso 'naaⁿ' cwii ts'aⁿ
ndyuaa'ñeeⁿ. Jñom tsaⁿ'ñeeⁿ jom
na nnteix'eeⁿ calcu jo jndạạ. 16 Jeeⁿ
ñe'cwaaⁿ'aⁿ meiiⁿ cwe' nlcwa jndạạ
na cwicwa' calcu. Sạạ meiⁿcwii tjaa
'ñeeⁿ tquiaa ljo' nlcwaaⁿ'aⁿ. 17 Quia
jo' tjañjoom' ts'oom, seitioom:
"Jndye moso m'aⁿ waa' tsotyạ,
hasta ma'ndiina' nantquie na
cwicwa'na. Ndo' ja ñjaaⁿ m'aaⁿya,
mañe'c'iọya na ñe'jndọ'a. 18 Je' yuu'
nluii'a ljoo, nncjọlcwạ'nnda'a m'aaⁿ
tsotyạya, ndo' nntsjọọ nnoom: Ta,
jndạ seitjọọndyọ nnom Ty'ọọts'om
ndo' njom' 'u. 19 Tacatseixmaⁿya
na nntsu' na jnda' ja. Catsa' cwe'
cha'na cwii moso' ja." 20 Quia jo'
mana tjalcweeⁿ'eⁿ na m'aaⁿ tsotyeeⁿ.
'Tquia ndicwaⁿ wjaanoom, ljeii
tsotyeeⁿ jom. Tioo na jeeⁿ jnda
ntyjii ñ'eⁿñê. Jleinom, tjacatjomñe
jom. Taxcweeñe ndo' t'uu
ntsmaaⁿ'aⁿ. 21 Quia jo' tso jnaaⁿ
nnoom: "Ta, jndạ seitjọọndyọ
nnom Ty'ọọts'om ndo' njom' 'u.
Tacatseixmaⁿya na nntsu' na
jnda' ja." 22 Jndạ tquiena na waa
w'aa, tso tsotyeeⁿ ndạạ mosoo':
"Cwa queⁿndyo' quia'yo' liaa na
yati, ndo' cala'cwe'yo' joona'

jom. Ndo' catjaa'ndyo' tsei'x'ii
ts'o̱o̱ⁿ cala'ñjom'yo' lcoom
jom. 23 Ndo' mati tsaac'om'yo'
quioo'jndyo chjoo na t'meiiⁿñe.
Cala'cue'yo' juuyo'. Nlcwaa'a
ndo' nl'aaya xuee. 24 Ee ti'jndaaya
luaa, cha'cwijom jnda̱ tueeⁿ'eⁿ
ndo' wando'nnaaⁿ'aⁿ, tsuuñê ndo'
teijndaa'ñennaaⁿ'aⁿ." Quia jo' to̱'na
na tyola't'maaⁿ'ndyena.
25 'Sa̱a̱ jnaaⁿ tsaⁿtquiee, tic'oomñe,
jnda̱a̱ tja. Quia na jnda̱ tyjee'
ndyowindyoo' na waa w'aana,
jndii na cwito̱' ndo' cam'aaⁿ
jnoom. 26 Tcwaaⁿ cwii mosoona,
tax'eeⁿ 'ndyoo ljo' cwiluii. 27 T'o̱
tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom: "Ti'ty'iu' jnda̱
tyjeeⁿ'eⁿ jo' na seicuee' tsotye'
quioo'jndyo chjoo na t'meiiⁿñe
ee ya tyjeeⁿ'eⁿ, tiweeⁿ'eⁿ." 28 Sa̱a̱
tsaⁿ'ñeeⁿ seiw'eeⁿ, meiⁿ quii'
w'aa ti'cjaaqueⁿ'eⁿ. Jo' chii jlui'
tsotyeeⁿ ndo' s'aa ty'oo nnoom na
cjaaqueⁿ'eⁿ. 29 Sa̱a̱ jom t'o̱o̱ⁿ nnom
tsotyeeⁿ, tsoom: "Queⁿ' cwenta,
teijndye ndyu mandi'ntjo̱ⁿya njom'
meiⁿ tyootseiquie' ts'o̱o̱ⁿya yuu na
matsa̱'ntjom' ja. Sa̱a̱ meiⁿcwii ndii'
tyooñequiaa' meiiⁿ cwe' canch'ioo
ndyua na nntseicua̱'a na nnc'o̱o̱ⁿya
na neiⁿya ñequio nc'iaya. 30 Sa̱a̱ je'
na tyjee' ti'jnda' luaa' na tjatseico̱o̱ⁿ
'naⁿ' ñequio lculjaa', jnda'jom
quio'jndyo chjoo na t'meiiⁿñe jnda̱
seicue' cwentaaⁿ'aⁿ." 31 Ndo' t'o̱
tsotyeeⁿ nnoom, tso: "'U jndaaya,
maxjeⁿ m'aaⁿ' ñ'eⁿndyo̱ ndo' cha'tso
'naⁿya 'u 'naⁿ'. 32 Sa̱a̱ maty'iomna'
na cal'aaya xuee ndo' c'o̱o̱ⁿya na
neiiⁿya ee ti'ty'iu' luaa' cha'cwijom
jnda̱ tueeⁿ'eⁿ ndo' wando'nnaaⁿ'aⁿ,
jnda̱ tsuuñê sa̱a̱ teijndaa'ñennaaⁿ'a
ⁿ."

Mosotquiee na seitjo̱o̱ñe

16 Mati seineiⁿ Jesús nda̱a̱
nn'aⁿ na cwila'jomndye
ñ'eⁿñê, tsoom:
—Tyom'aaⁿ cwii tsaⁿtya ndo' t'oom
cwii mosotquiee 'naaⁿ'aⁿ. Jla'candii
nn'aⁿ jom na cwe' matseicatsuuto
tsaⁿ'ñeeⁿ 'naaⁿ'aⁿ. 2 Quia jo'
tqueeⁿ'ñê juu, tsoom nnom: "¿Chiuu
waayuu ñ'oom na mandii cantyja
'naⁿ'? Quiaa' cwenta ts'iaaⁿ na
mache' ee ma'ndiina' 'u na m'aaⁿ'
mosotquiee." 3 Quia jo' seitiuu
mosotquiee naquii' ts'oom: "¿Chiuu
nnts'aayo̱ na cwii nncwantjo̱ⁿ? Ee
patrom 'naⁿya macwjeeⁿ'eⁿ ja na
m'aaⁿya mosotquiee. Ee tijndo̱ na
nnts'aa ts'iaaⁿ jnda̱a̱ ndo' jnaaⁿ'a
na cwe' nda̱a̱ nn'aⁿ nlcaaⁿ'a ljo'
na macaⁿna' ja. 4 Mantyjii chiuu
nnts'aa cha nnto'ñoom nn'aⁿ ja
l'aana xeⁿ jnda̱ 'ndiina' ja na
mosotquiee." 5 Quia jo' tqueeⁿ'ñê
cwii ndo' cwii nn'aⁿ na cho'jnaⁿ
nnom patrom 'naaⁿ'aⁿ. Tax'eeⁿ
nnom ts'aⁿ najndyee: "¿Cwanti
t'maaⁿ' chujnaⁿ' nnom patrom
'naⁿya?" 6 T'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom,
tso: "Ja cho̱jnaⁿ cwii siaⁿnto ncjo
seitye." Ndo' tsoom nnom: "Luaa
co'ñom' tsom na teiljeii cwanti
chujnaⁿ'. Queⁿndyu', cajmaⁿ',
catseiljei'xco' na ñe'wen'aaⁿ nchoo'
qui ncjo chujnaⁿ'." 7 Jnda̱ jo' tax'eeⁿ
nnom cwiicheⁿ, tsoom: "Ndo' 'u
je', ¿cwanti chujnaⁿ'?" T'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ
nnoom: "Ja cho̱jnaⁿ cwii siaⁿnto xuu
lqueeⁿ trigo." Quia jo' tsoom nnom:
"Luaa co'ñom' tsom na chuuna'
cwanti chujnaⁿ'. Catseiljei'xco' na
ñe'ñequieen'aaⁿ xuu lqueeⁿ trigo
chujnaⁿ'." 8 Ndo' tjawee' ts'om

tsa^{n}tya na luaa' s'aa moso tiaa'ñee^{n},
ee na jndo̱' ts'oom ts'iaa^{n} na s'aa^{n}.
Ee nn'a^{n} na m'a^{n} cantyja 'naa^{n}'
tsjoomnancuewaa, jndo̱'ti n'omna
quii'ntaa^{n} nc'iaana, nchiiti nn'a^{n} na
la'xma^{n} cantyja 'naa^{n}' naxuee.
9 ’Candye'yo' ntsjo̱o̱, cwil'uee'ndyo'
'na^{n}'yo' na niom tsjoomnancue
na quio nla'jndyeendyo' nn'a^{n}
na nljoya ñ'oom ñ'endyo'. Quia
jo' quia na nntycwii 'na^{n}'yo' jo',
m'a^{n} 'ñee^{n} nnto'ñoom 'o jo nandye
cañoom'luee.
10 ’Ts'a^{n} na ya matseicanda̱ ñ'oom
na tit'ma^{n}, mati ntseicana̱a̱^{n} ñ'oom
na t'ma^{n}. Ndo' ts'a^{n} na titseicanda̱
meii^{n} ñ'oom na ti't'ma^{n} tseixma^{n}na',
majndeiitiche^{n} ti'xotseicana̱a̱^{n}
ñ'oom na t'ma^{n}. 11 Sa̱a̱ xe^{n} 'o
ticalacanda̱'yo' ñequio 'na^{n}'yo' na
waa tsjoomnancuejna^{n}waa, tjaa
'ñee^{n} juu nñequiaa na nnto'ñoom'yo
'na^{n} na mayuu'che^{n} na jnda
matseixma^{n}. 12 Ndo' xe^{n} 'o tis'a
cwenta cwil'a'yo' ñequio 'na^{n} na
nchii 'na^{n}'yo' joona', mei^{n} tjaa 'ñee^{n}
juu na nñequiaa naya luee'yo' na
nla'xma^{n}na' cwenta'yo'.
13 ’Tjaa'na^{n} moso na nda̱a̱
nndi'ntjom nnom we patrom. Ee
nnc'oom na ticuee' ts'oom cwii,
ndo' cwiiche^{n} nncjaawee' ts'oom.
Oo na nncjaañ'oomñê ñ'e^{n} cwii, sa̱a̱
cwiiche^{n} nntseijnaa^{n}'a^{n}. 'O xocanda̱a̱
nndye'ntjom'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
ndo' mati nda̱a̱ s'om.
14 Nn'a^{n} fariseos na m'a^{n} jo' jo',
tyondyena cha'tso ñ'oommei^{n}' na
seinei^{n} Jesús. Ndo' tyola'jnaa^{n}'na
jom, ee jee^{n} cwila'candya' n'omna
s'om. 15 Sa̱a̱ tsoom nda̱a̱na:
—'O cwitjei'yandyo' che^{n}ncjo'yo'
jo nda̱a̱ nn'a^{n} sa̱a̱ Ty'o̱o̱ts'om
wajna^{n}'a^{n} naquii' n'om'yo'. Cha'tso
nnom na jee^{n} nei^{n}ncoo' nquiu nn'a^{n}
na cwila't'maa^{n}'ndyena, Ty'o̱o̱ts'om
jnoom'm nmei^{n}'.

Xocantycwii ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om

16 ’Tyola'nei^{n} nn'a^{n} ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na tque^{n} Moisés, ñequio
ñ'oom ndyuee profetas hasta quia
na tyjee' Juan. Quia ḻjo'che^{n} jna^{n}na'
na cwiwinei^{n} ñ'oom cantyja 'naa^{n}'
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}.
Ndo' je' je' jnda̱ tue'ntyjo̱ xje^{n} na
ticwii cwii ts'a^{n} matseijndeii cha
nnda̱a̱ nncjaaquiee'ñe cantyja
'naa^{n}'a^{n}.
17 ’Tijndei'tina' na nntsuu tsjo̱'luee
ñequio tsjoomnancue, nchiiti na
titseicanda̱a̱'ñena' meii^{n} ñe'cwii
ljeii cachjoo na quio teiljeii ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na matsa̱'ntjomna'.

Ticatsona' na nntyuii' ḻjeii cantyja na toco ts'a^{n}

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 ’Mei^{n}'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
nntseityuii' ḻjeii 'naa^{n}' ñ'e^{n} scuu'
ndo' nncoco ñ'e^{n} cwiiche^{n} yuscu,
tsa^{n}'ñee^{n} mach'eena' na cwe'
m'aa^{n}yaa^{n} ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n}. Ndo'
mati mei^{n}'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na nncoco
ñ'e^{n} yuscu na jnda̱ tyuii' ḻjeii 'naa^{n}'
ñ'e^{n} saa', mati tsa^{n}'ñee^{n} mach'eena'
na cwe' m'aa^{n}yaa^{n} ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n}.

Tsa^{n}tya ñequio tsa^{n}jñee^{n}' Lázaro

19 ’Tyom'aa^{n} cwii tsa^{n}tya na
ñequii'che^{n} tyocwe^{n} liaa na jee^{n} ya
ndo' jndana' na tuiina' ñ'e^{n} tsa^{n}
lino. Ndo' 'io ndii 'io tyocwaa^{n}'a^{n}
nantquie na yatiche^{n}. 20 Jo
'ndyoots'a tiom waa' tsa^{n}tya'ñee^{n}
tyowacatyee^{n} cwii tsa^{n}jñee^{n}' na

jndyu Lázaro. Cha'waañê chom
ntyje'. 21 Tyocantyjaa' ts'oom
na nlcwaan'an meiin cwe' na
cajndaa na cwiquiaa nacjee'
meinsa 'naan' tsantya. Ndo' calue'
tyonquiocatyueendyeyo' ntyje'
na chom. 22 Tue'ntyjo xuee na
tue' tsanjñeen', ndo' ty'eñ'om
ángeles añmaan'an paraíso na
m'aan Abraham. Mati tue' tsantya
ndo' tjacanty'iuu'ñê. 23 Tyom'aanñê
yuu na njomndye l'oo. Jlundaañê,
nty'iaa'tquiaan na m'aan Lázaro
nacañoom' Abraham. 24 Quia
jo' seixuan, tsoom: "Tsotyaya,
Abraham, c'oom' na wi' ts'om' ja.
Cajñom' Lázaro na canchjeeñê
nomts'oon naquii' ndaatioo cha
nntseicanan'an tsaya. Ee jeen t'man
wi' matjonya naquii' chomwaa."
25 Saa tso Abraham nnoom:
"Jndaaya, cjaañjoom' ts'om' cha'tso
na ya na ñeto'ñom' xjen na ñetando',
ndo' Lázaro wi' ñetjoom. Saa je'
je' jom ljoo mawajñeen ndo' 'u je',
wi' matjom'. 26 Ndo' nchii macanda
cwe' jo'. Quii'ntaan jâ ñ'enndyo' 'o
waa cwii tsue'tsjoom na tjaa yuu
cwintycwii na njoom, cha 'ñeen jâ
na ñe'c'oo na m'an' 'o, xocandaa
nncwinom. Ndo' mein nn'an nam'an
yuu jo' xocandaa nncwinom
ntyjawaa." 27 Quia jo' matso
tsantya: "Ta, mats'aa ty'oo njom',
cwa cajñom' jom waa' tsotya, 28 ee
jo' jo' m'an 'om ti'ntyjo. Cjaanquiaan
ñ'oom ndaana cha ticandyochuuna'
joona ljooñe yuu na jeen wi'."
29 Saa tso Abraham nnoom: "Joona
macwilei'ñ'omna ñ'oom na
tyoñequiaa Moisés ñequio profetas.
Ñ'oommein' candyena." 30 Saa jom
tsoom nnom Abraham: "Tiyuu' ta,
xen cwii joo nn'an na jnda tja wjaa
na m'anna, maxjen nlcwe' n'omna."
31 Ndo' t'o Abraham nnoom: "Xen
tiñe'candyena ñ'oom na tyoñequiaa
Moisés ñequio profetas, mati
xocandyena ñ'oom 'ndyoo cwii ts'an
meiin na nncwando'nnda' na jnda
tue'."

Waa na teincuu' na nntseiquioo jnan ts'an

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Tso Jesús ndaa nn'an na
cwila'jomndye ñ'oom'm:
—Tijoom jaawintyjee'na' na
ñe'catseiquiaana' nn'an na cal'ana
jnan, saa nnt'uiiwi'na' ts'an na jnaan'
juu nncjaachuuna' nn'an na mati
nl'ana jnan. 2 Yati xen cwityen cwii
tsjo'suu xtyo' tsan'ñeen ndo' catuee'
nn'an jom ts'om ndaaluee nchiiti
na nntseiquioona' cwii joo nn'an na
tyoowijndaya cantyja na cwila'yu'.
3 Quen'yo' cwenta cantyja 'nan'yo'.
'Xen cwii nn'an' na matseiyu'
matseitjooñê njom', cwan'ya'
jom. Ndo' xen cwilcwe' ts'oom,
catseit'man ts'om' jom. 4 Ndo' meiin
matseitjooñê njom' ntquiee' ndii'
na cwii xuee, ndo' cwii cwii ndii'
nncjaacatsoom njom': "Catseit'man
ts'om' ja, cwilcwe' ts'oon'", maxjen
ñequii'chen catseit'man ts'om' jom.

Na matseiyu'ya ts'om ts'an, t'man najndeii matseixmanna'

5 Apóstoles jluena nnom Ta Jesús:
—Quiaa' na t'manti nlayu'ya
n'oonya.
6 Tsoom ndaana:
—Meiin na jeen cachjoo cwilayu'ya
n'om'yo' cwe' cha'na cachjoo
cwii ts'om lqueen mostaza,

nndaa nndu'yo' nnom ts'oom
sicómorowaa': “Catyendyu'
ndo' co'na' 'u ts'om ndaaluee.”
Ndo' maxjen nntseicandana'
ñ'omndyue'yo'.

Ts'an na mandi'ntjom macanna' na catseicanaan

7 ’Cal'uu cwiindyo' 'o m'aan
mosoo' na matseindyaa oo na
mach'ee cwenta quioo' jo jndaa,
ndo' quia jnda tyjee' tsan'ñeen na
jnan jndaa, ¿aa mantyja nntsu'
nnom: “Cwinoom' luaa, cajman' na
nlcwa'”? 8 ¿Aa nchii najndyee nntsu'
nnoom?: “Cwa catseijndaa'ndyu'
je', catseiñ'oom'ndyu' na nlcwaa'a.
Xen jnda tcwaa'a ndo' jnda t'ua,
quia ljo'chen nlcwa' ndo' nnc'ua'.”
9 ¿Aa nnts'aachenna' na nñequiaa'
na quianl'uaa' moso' nc'e na
seicanaan ñ'oom na sa'ntjom' jom?
Matseitiuu xocatsa' na ljo'. 10 Mati
'o, quia na jnda l'a'yo' cha'tso na
matsa'ntjomna' na cal'a'yo', quia
jo' candu'yo': “Jâ cwiluiindyô moso
na tjaa yuu l'uendye. Ee cwe' tomti
na laxmaanyâ na cal'aayâ jnda
ñel'aayâ.”

Sein'man Jesús qui ts'an na chuu tycu lepra

11 Quia jo' tjatjati Jesús na
mawjan Jerusalén, teinoom
tyencoo' ts'ondaa Samaria ñequio
ts'ondaa Galilea. 12 Cha'na tjaquen'en
cwii tsjoom chjoo, jlui'nom qui
nn'an na cho tycu lepra, tquia
ty'emei'ntyjee'na. 13 Jndeii
jla'xuaana, jluena:
—'U Jesús na ma'moon' ñ'oom'
Ty'ootsʼom ndaa nn'an, c'oom' na wi'
ts'om' jâ.
14 Quia na nty'iaa' Jesús joona,
tsoom ndaana:
—Catsala'ca'moondyo' ndaa ntyee.
Ndo' yochen na cwi'oona, jliuna
cwa jnda ljuu'ndyena tycu'ñeen.
15 Ndo' cwii tsan'ñeen, quia na
ljeiin na jnda n'maan, tjalcween'en,
c'uaa 'ñom na matseit'maan'ñe
Ty'ootsʼom. 16 Tcoom'm xtyeen jo
nnom Jesús, tquiaan na quianl'uaa'.
Ts'an samaritano tsan'ñeen. 17 Quia
jo' tso Jesús:
—¿Aa nchii quindye nn'an na
ljuu'ndye? Ndo' nt'omchen ñjeen
je' ¿yuu m'an? 18 Macanda juu
tsanm'aan na nchii ts'an judío,
jndyotseit'maan'ñê Ty'ootsʼom.
19 Quia jo' tso Jesús nnom:
—Quicantyja', cja'to'. Nc'e na
matsei'yu'ya ts'om' ñ'endyo jnda
n'man'.

Luaa waa na nncwjee'cañoom na matsa'ntjom Ty'ootsʼom

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Tyota'x'ee nn'an fariseos nnom
Jesús cwaan nncwjee'cañoom juu
na matsa'ntjom Ty'ootsʼom. T'oon
ndaana, tsoom:
—Xocala'non'yo' aa jnda tue'ntyjo
juuna' cwe' cwii 'naan na
nleitquioo'. 21 Tjaa 'ñeen nndaa
nntso: “Luaa' m'aan”, oo “La'ñeen
m'aan na matsa'ntjoom”, ee jnda
mamatsa'ntjom Ty'ootsʼom naquii'
n'om'yo'.
22 Tsoom ndaa nn'an na
cwila'jomndye ñ'oom'm:
—Manncue'ntyjo xuee na
nntseiquee'na' n'om'yo' na
ñe'canty'ia'nnda'yo' ja na
cwiluiindyo nquii na jnan
cañoom'luee, saa taxocanty'ia'yo'

ja. 23 Nluena ndaa'yo': “Luaa' jom”,
oo “Luaa.” Saa tintsantyja'yo'.
Meiⁿ tintsantyjo'yo'. 24 Ee
cha'xjeⁿ na maco' tsueechom
matseixueena' cwii ntyjaa' tsjo'luee
xjeⁿ cwiicheⁿ ntyjaa'na', maluaa'
nntseijomna' quia na nndyoonnda'a
na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee. 25 Saa najndyee
macaⁿna' na t'maⁿ nawi' catjoⁿ
ndo' mati cal'a nn'aⁿ na m'aⁿ je' na
ticuee' n'omna ja. 26 Cha'xjeⁿ na
tyol'a nn'aⁿ xjeⁿ na tyom'aaⁿ Noé,
maluaa' nntseijomna' nl'a nn'aⁿ xjeⁿ
na manndyoonnda'a na cwiluiindyo
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. 27 Ee
quia ljo'cheⁿ tyocwa'na, tyowena.
Tyo'uncona, tyoñequiana ndana
na nnc'unco hasta xuee quia na
tuo Noé ts'om w'aandaa. Quia jo'
jnaⁿna' na tua'nty'a, tja cha'tsondye
naⁿ'ñeeⁿ. 28 Ndo' majo'ti tuii
quia na tyom'aaⁿ Lot, tyocwa'na,
tyowena. Tyola'jndana, tyondaana.
Tyonomna ntjom, tyol'ana l'aa.
29 Saa juu xuee na tjei' Ty'oots'om
Lot tsjoom Sodoma, tua' ndaaluaa'
chom ñequio ljo' sufra na jnaⁿna'
tsjo'luee. Ndo' seicwjeena' cha'tso
nn'aⁿ tsjoom' ñeeⁿ. 30 Maluaa'
nnts'aana' xuee na nleitquioo'ndyo
ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee.

31 ’Majuu xuee'ñeeⁿ, ts'aⁿ na m'aaⁿ
ch'eⁿ, tintseicandya' ts'oom 'naaⁿ'aⁿ
na nncjaaqueⁿ'eⁿ naquii w'aa na
nncwjeeⁿ'eⁿ joona'. Ndo' majo'ti ts'aⁿ
na m'aaⁿ jo jndaa tindyolcweeⁿ'eⁿ
na nndyochoom 'naaⁿ'aⁿ.
32 Cjaañjoom' n'om'yo' cantyja
'naaⁿ' scuu' Lot. 33 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na ñe'cwji'n'maaⁿñe cheⁿnquii,
majo'to jo' nntsuuñe. Saa meiⁿnquia
ts'aⁿ na mañequiaañe na catjom ljo'
na nntjom, tsaⁿ'ñeeⁿ nlui'n'maaⁿñê.
34 ’Candye'yo' nntsjoo, juu
teijaaⁿ'ñeeⁿ quia na nndyoonnda'a,
we nn'aⁿ maⁿ' cjoo' jnduu, cwii
tsaⁿ'ñeeⁿ wjaañ'oomna' jom na
m'aaⁿya, ndo' cwiicheⁿ ma'ndiina'.
35 We yolcu ñe'naaⁿ' cwitua, cwii
tsaⁿ'ñeeⁿ wjaañ'oomna' jom na
m'aaⁿya, ndo' cwiicheⁿ ma'ndiina'.
36 We nn'aⁿ m'aⁿ jo jndaa na cwil'a
ts'iaaⁿ, cwii tsaⁿ'ñeeⁿ wjaañ'oomna'
jom na m'aaⁿya, ndo' cwiicheⁿ
ma'ndiina'.

37 Quia jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye
ñ'eⁿñê, ta'x'eena nnoom, jluena:
—¿Yuu cwii jom jo', Ta?
T'oo ndyueena cwii ñ'oom na
tjañoom' na ma'moⁿna' na maxjeⁿ
nntu'xeⁿndye naⁿ'ñeeⁿ. Tsoom:
—Yuu na meindyuaa 'naⁿ to', jo' jo'
nntjomndye cant'eiⁿ.

Yuscu na jnda ljoñe ndo' jwe

18 Mati seineiⁿ Jesús
cwiicheⁿ ñ'oom na
tjañoom'. Ma'moⁿna' na ñe'quii'cheⁿ
cala'neiⁿ nn'aⁿ nnom Ty'oots'om,
tincwintqueeⁿna. 2 Tsoom ndaana:
—Tyom'aaⁿ cwii jwe cwii
tsjoom. Juu tsaⁿ'ñeeⁿ meiⁿ
Ty'oots'om tinquiaⁿ'aⁿ, meiⁿ
nn'aⁿ tiquitseit'maaⁿ'ñê. 3 Mati
tyom'aaⁿ cwii yuscu tsjoom'ñeeⁿ
na jnda ljoñe na tue' saa'. Juu
yuscu'ñeeⁿ ñequii'cheⁿ na tyocaa
na m'aaⁿ jwe'ñeeⁿ na catseijndaa'ñe
ñ'oom 'naaⁿ'aⁿ. Tyotsoom nnom:
“Cwañom' ja ñ'oom cantu na
s'aa ts'aⁿ nacjoya.” 4 Jndye xuee
tîcatsein'oom'ñe jwe yuscu'ñeeⁿ,
saa jnda jo' seitioom naquii' ts'oom:
“Meiⁿ na tinquiaya Ty'oots'om ndo'

meiiⁿ na ticatseit'maaⁿ'ndyo̱ nn'aⁿ,
5 sa̱a̱ cwe' ee na jeeⁿ matseilioo'
yuscum'aaⁿ' ja, nncwañoⁿ'to̱ jom
cwitjo̱o̱cheⁿ nntycwii na t'maⁿ ts'o̱o̱ⁿ
ñ'eⁿñê."
6 Tso Ta Jesús:
—Jwe'ñeeⁿ meiiⁿ na wi'ñe sa̱a̱
¿aa cwiqueⁿ'yo' cwenta na tsoom
na nncwañom'toom yuscu'ñeeⁿ?
7 Majndeiitricheⁿ nquii Ty'o̱o̱ts'om,
¿aa nchii nncwañom'm nn'aⁿ na jnda̱
tjeii'ñê cwentaaⁿ'aⁿ, na cwilcwii'na
jom naxuee ndo' natsjom?
Xocats'aaⁿ na mayo ticatseiñ'oom'ñê
joona. 8 Nndye'yo' nntsjo̱o̱, jom
mantyja nntseiñ'oom'ñê. Sa̱a̱ quia
na nndyo̱o̱nnda'a, ja na cwiluiindyo̱
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, ¿aa
ndya' cwii nljei na m'aⁿ nn'aⁿ na
cwila'yu'ya n'om ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om?

Ts'aⁿ fariseo ndo' tsaⁿquiñom s'om

9 Mati seineiⁿ Jesús ñ'oom
tjañoom'waa nda̱a̱ nn'aⁿ na cwitjeii'
cheⁿnquiee cwenta na jeeⁿ ya cwil'a,
sa̱a̱ m'aⁿna na ticuee' n'omna
nt'omcheⁿ nn'aⁿ. Tsoom:
10 —Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ fariseo
ndo' mati tyom'aaⁿ cwii
tsaⁿquiñom s'om cwentaa'
gobiernom. We naⁿ'ñeeⁿ mañejuu
xjeⁿ ty'ena wats'om t'maⁿ na
nla'neiⁿna nnom Ty'o̱o̱ts'om. 11 Juu
fariseo teintyjeeⁿ'eⁿ, luaa waa
ñ'oom na tsoom nnom Ty'o̱o̱ts'om:
"'U Ta Ty'o̱o̱ts'om, mañequiaya
na quianl'ua' na ticatseixmaⁿya
cha'na nt'omcheⁿ nn'aⁿ, cha'na
nn'aⁿ na canty'uendye, nn'aⁿ na
quil'a yuu na ticaty'iomyana',
nn'aⁿ na cwe' m'aⁿya ñ'eⁿ nc'iaa,
mati meiiⁿ nchii cha' tsaⁿm'aaⁿ',
tsaⁿquiñom s'om. 12 Ja we
ndii' matseicwejndo'ndyo̱ na
cwii smaⁿna, ndo' cha'tso na
mawantjo̱ⁿ mañequiaya diezmo."
13 Sa̱a̱ juu tsaⁿquiñom s'om,
tquia tjameintyjeeⁿ'eⁿ, meiⁿ na
nlu'nda̱a̱ñê tsjo̱'luee. Macanda̱
tyomeiiⁿ'eⁿ nda' tsei'jñaaⁿ na
tyotseinty'iaa'ñê, tsoom: "'U
Ty'o̱o̱ts'om, c'oom' na wi' ts'om'
ja ts'aⁿjnaⁿ." 14 Candye'yo' nntsjo̱o̱,
tsaⁿquiñoom s'om tjalcweeⁿ'eⁿ
waⁿ'aⁿ na jnda̱ seit'maⁿ ts'om
Ty'o̱o̱ts'om jom, nchiiti cwiicheⁿ
tsaⁿ'ñeeⁿ. Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na matseiwendyeñe cheⁿnquii,
maxjeⁿ nntseiquioo Ty'o̱o̱ts'om juu.
Ndo' ts'aⁿ na maju'cjeñe, maxjeⁿ
nntseit'maaⁿ'ñeⁿ Ty'o̱o̱ts'om
tsaⁿ'ñeeⁿ.

Matio'naaⁿñe Jesús yocanch'u

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Tquiocho nn'aⁿ yocanch'u
na m'aaⁿ Jesús na nntioom l'o̱o̱ⁿ
nacjoona. Ndo' quia na nty'iaa
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na
luaa', jla'tia'na nn'aⁿ na tquiocho
yocanch'u'ñeeⁿ. 16 Quia jo' tqueeⁿ'ñe
Jesús yocanch'u ndo' tsoom nda̱a̱
nn'aⁿ:
—Ca'ndye'yo' na nñequio
yocanch'u na m'aaⁿya,
tila'ntycwi'yo' joona ee yuu na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om, juuna'
matseixmaⁿna' cwentaa nn'aⁿ
na ntyjaandye ja cha'na quil'a
yosanch'um'aⁿ. 17 Mayuu'cheⁿ
matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na ticantyjaa' ts'om na
nntsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om juu cha'na
ntyjaa' ts'om cwii yucachjoo,
tsaⁿ'ñeeⁿ xocanda̱a̱ nncjaaquiee'ñe
jo' jo'.

Matseinei^{n} tsa^{n}tya ñ'e^{n} Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Cwii ts'a^{n} judío na
cwiluiitquieñe tax'ee nnoom:
—'U Ta na ma'mo̱o̱^{n}' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ nn'a^{n} na ya
ts'a^{n}ndyu', ¿chiuu ya nnts'aa
cha nndaya na ticantycwii na
nncwa'ndo̱'a?
19 T'o̱ Jesús nnom:
—Matsu' na ja ya ts'a^{n}ndyo̱,
macanda̱ nquii Ty'o̱o̱ts'om cwiluiiñê
na ljo'. 20 'U mantyji' ñ'oom
na matsa̱'ntjoom na matsona':
"Tinc'oom'ya' ñ'e^{n} cwiiche^{n} ts'a^{n}.
Tintseicue' ts'a^{n}. Tinch'uee' 'naa^{n}'
ts'a^{n}. Tintseinei^{n}' cantu nacjoo'
ts'a^{n}. Catseit'maa^{n}'ndyu' tsotye' ñ'e^{n}
tso'ndyo'."
21 Tso tsa^{n}'ñee^{n} nnoom:
—Cha'tso ñ'oommei^{n}' matseicanda̱
xje^{n} na cachjoondyo̱.
22 Quia na jndii Jesús na luaa',
tsoom nnom:
—Cwii waa na cwii matsei'tjo̱o̱'.
Cajnda̱a̱' cha'tso na maleichu' ndo'
quiaa' nda̱a̱ ndyeñee^{n}'. Quia jo'
nnc'oom' na tyandyu' cañoom'luee.
Jnda̱ jo' candyotseijomndyu'
ñequiondyo̱.
23 Sa̱a̱ quia na jndii tsa^{n}'ñee^{n} na
luaa', seichjoo'na' ts'oom ee jee^{n}
tyañê. 24 Quia na nty'iaa' Jesús na
jee^{n} chjoo' ts'oom, tso:
—Jee^{n} ndya' jndei'na' na
nñe'quiandye na^{n}tya na nntsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om joona. 25 Tijndei'tina'
na nncwicandii'ñe quioo' camello
tsue' x'ee tsei'nchquia nchiiti na
nncjaaquiee' cwii tsa^{n}tya ntyja na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
26 Ndo' nn'a^{n} na jndye ñ'oomwaa',
tyolue:
—¿Quia jo' 'ñee^{n} juu nnda̱a̱
nlui'n'maa^{n}ñe?
27 Tso Jesús nda̱a̱na:
—Yuu na xocanda̱a̱ nl'a nn'a^{n},
nquii Ty'o̱o̱ts'om nnda̱a̱ nnts'aa^{n}.
28 Tso Pedro:
—Canty'ia', jâ jnda̱ 'ndya̱a̱yâ
cha'tso 'naa^{n}yâ na cwilajomndyô̱
ñ'e^{n}ndyu'.
29 Tso Jesús nda̱a̱na:
—Mayuu'che^{n} matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo',
mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na ma'ndii
waa' oo scuu', ntyjee, tsotye,
tsondyee, oo ntseinda nc'e na
matseijomñe cantyja 'naa^{n}' na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om, 30 tsa^{n}'ñee^{n}
jndyeti nmei^{n}' nnco'ñoom
tiempomeii^{n}, ndo' xuee na cwii
nndyotina' nnc'oom na ticantycwii
na wanoom'm.

Matseicandiinnda' Jesús na nncuee^{n}'e^{n}

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Quia jo' tjei'ndyo̱ Jesús nn'a^{n}
canchoo'wendye. Tsoom nda̱a̱na:
—Que^{n}'yo' cwenta, je'
macwitsaawaaya Jerusalén. Jo' jo'
nntseicanda̱a̱'ñena' cha'tso ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na jla'ljeii profetas
cantyja 'na^{n}ya na cwiluiindyo̱ ts'a^{n}
na jna^{n} cañoom'luee. 32 Ee nñe'quia
nn'a^{n} cwenta ja luee nn'a^{n} gentiles,
nla'jnaa^{n}'na ja, cwajndii ñ'oom
na nluena cjoya ndo' njñomna
ndaajna^{n}' ja. 33 Mati nntjaa'na ja,
ndo' xe^{n} jnda̱ nla'cuee'na ja, sa̱a̱
xuee jnda̱ ndyee nncwando̱'xco̱.
34 Sa̱a̱ na^{n}'ñee^{n} tîcala'no̱^{n}'na
ljo' cwit'mo̱o̱^{n} ñ'oommei^{n}' ee

tyootseicanoon Ty'ootsʼom joona'
ndaana. Jo' chii tîleicala'non'na.

Matsein'man Jesús cwii tsannchjaan'
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Luaa tuii. Quia na
ty'ewindyoona tsjoom Jericó, jo'
wacatyeen cwii tsannchjaan' 'ndyoo
nato, macaan ljo' tjooñê ndaa nn'an.
36 Quia na jñeen na jndyendye
nn'an cawi'nom, tax'een ljo' cwiluii.
37 Jluena nnoom:
—Jesús na jnan Nazaret jom luaa'
mawinoom.
38 Quia jo' seixuan, tsoom:
—Jesús, 'u na cwiluiindyu' tsjaan
'naan' David na jndyowicantyjoo',
c'oom' na wi' ts'om' ja.
39 Nn'an na 'oojndyee jla'tia'na jom,
jluena catseichean, saa jom yachen
jndeii seixuan:
—'U na cwiluiindyu' tsjaan 'naan'
David na jndyowicantyjoo', c'oom'
na wi' ts'om' ja.
40 Quia jo' tjameintyjee' Jesús,
sa'ntjoom na quioñ'omna tsan'ñeen
na m'aan. Quia tuee'cañoom
tsan'ñeen, tax'een nnom, matsoom:
41 —¿Ljo' l'ue ts'om' na cats'aa
ñ'endyu'?
T'o tsan'ñeen nnoom:
—Jeen 'u Ta, l'ue ts'oon na
nleitquioya.
42 T'o Jesús nnom:
—Cwitquio'. Nc'e na matsei'yu'ya
ts'om' ñ'endyo, jo' na jnda n'man'.
43 Mañoom' teitquioom'm.
Tjantyjoon naxen' Jesús,
tyotseit'maan'ñê Ty'ootsʼom.
Ndo' mati nn'an na jndyendye,
quia nty'iaana na luaa',
tyola't'maan'ndyena Ty'ootsʼom.

Jesús ñ'en Zaqueo

19 Quia na jnda tjaquiee'
Jesús tsjoom Jericó,
tjawinoom quii' tsjoom. 2 Jo' jo'
tyom'aan cwii tsantya na jndyu
Zaqueo. Tsan'ñeen cwiluiitquieñê
jo ndaa nn'an na cwito'ñoom s'om
cwentaa' gobiernom. 3 Tyoquenñê
na nncwajnan'an 'ñeen jo' na Jesús,
saa tileicandaa ee jeen jndye nn'an
ndo' na cat'aa'ñê. 4 Jo' chii jleinoom,
tjañetyeen, tjawaan cwii ts'oom
sicómoro na nnty'iaan'an Jesús
ee na jo' jo' nncwinom tsan'ñeen.
5 Quia na tue'cañoom Jesús jo' jo',
jlundaañê, tsoom nnom:
—Zaqueo, catseityuaa', candyo'cue'
ee xuee je' macana' na caljoo'ndyo
wa'.
6 Quia jo' seityuaan'an jndyocueen.
Ñequio na neiin'en seiljoom Jesús
wan'an. 7 Saa quia na nty'iaa
nn'an na luaa', cha'tsondyena
tyola'ncjoo'ndyena, jluena:
—Cwa jndaa' tjaquen'en na
nljoo'ñê waa' ts'an na matseitjooñe
nnom Ty'ootsʼom.
8 Ndo' teintyjee' Zaqueo, tsoom
nnom Jesús:
—Aa ndi', Ta, xcwe 'nanya na
niom manñequiaya ndaa ndyeñeen'
ndo' xen na x'uaya 'naan' ts'an,
je' manntseilcwa'a ñequiee ndii'
cha'xjen na tjeii'a.
9 Tso Jesús nnoom:
—Xuee je' juu na macwji'n'maaañe
Ty'ootsʼom nn'an, jnda tyjee'na'
w'aawaa. Ee mati tsanm'aan
cwiluiiñê ts'an tsjaan Abraham.
10 Ee ja na cwiluiindyo ts'an na
jnan cañoom'luee jndyocal'ua ndo'

jndyo̱cwji'n'maaⁿndyo̱ nn'aⁿ na
cwitsuundye añmaaⁿ.

'Ndii ts'aⁿ s'om luee mosoom'm

11 Nn'aⁿ na tyondye ñ'oommeiⁿ'
jla'tiuuna tyuaa' nleitquioo' cantyja
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om, ee
manndyoo' m'aaⁿ Jesús tsjoom
Jerusalén. Jo' chii, tsotyeeⁿ ñ'oom
na tjañoom' nda̱a̱na. 12 Tsoom:
—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na t'maⁿ
cwiluiiñe. Tjaaⁿ tquia cwiicheⁿ
ndyuaa na nnco'ñoom ts'iaaⁿ na
nntseixmaaⁿ rey, ndo' xeⁿ jnda̱
nndyolcweeⁿ'eⁿ. 13 Cwii tjo̱o̱cheⁿ
na nncjaⁿ, tqueeⁿ'ñê qui nn'aⁿ na
cwindye'ntjomtyeⁿ nnoom. T'maⁿ
s'om teijndeiiyaaⁿ nnom cwii
cwii tsaⁿ'ñeeⁿ. Tsoom nda̱a̱na:
"Cal'ueendyo' chiuu nl'a'yo' ts'iaaⁿ
na nntantjom'yo' ñ'eⁿ joona' yocheⁿ
na ja nncwja̱." 14 Sa̱a̱ nn'aⁿ ndyuaa
tsjom'm, jndoona jom. Jo' jñoomna
nn'aⁿ ndyuaa yuu na tjaaⁿ, ty'ecalue
naⁿ'ñeeⁿ: "Jâ tical'ue n'o̱o̱ⁿyâ na
tsaⁿm'aaⁿ' nluiiñê rey cwentaaya."
15 Jnda̱ na to'ñom tsaⁿ'ñeeⁿ n'iaaⁿ na
nnc'oom, jndyolcweeⁿ'eⁿ. Tqueeⁿ'ñê
nn'aⁿ na tquiaaⁿ s'om 'naaⁿ'aⁿ nda̱a̱.
Ee ñe'caljeiiⁿ cwanti jnda̱ ta'ntjom
cwii cwiindye naⁿ'ñeeⁿ. 16 Tyjee'
tsaⁿ najndyee, tso nnoom: "Nmeiiⁿ
s'om 'naⁿ', ta, qui ndii' cha'xjeⁿ na
to'ño̱ⁿ jnda̱ tantjo̱ⁿ ñ'eⁿ juuna'."
17 Quia jo' tsoom nnom: "Ya sa', 'u
mosoya, meiiⁿ cachjoo na to'ñom'
sa̱a̱ seicanda̱'. Jo' chii je' maqua̱ⁿya
'u nnc'oom' ts'iaaⁿ, nntsa̱'ntjom'
qui tsjoom." 18 Ndo' tyjee' tsaⁿ na
jnda̱ we, tso nnoom: "Nmeiiⁿ s'om
'naⁿ', ta, 'om ndii' cha'xjeⁿ na
to'ño̱ⁿ jnda̱ tantjo̱ⁿya ñ'eⁿ juuna'."
19 Quia jo' majo'ti tsoom nnom:
"Je' maqua̱ⁿya 'u nnc'oom' ts'iaaⁿ,
nntsa̱'ntjom' 'om tsjoom t'maⁿ."
20 Tyjee' cwiicheⁿ ts'aⁿ, tso nnoom:
"Luaa s'om 'naⁿ', ta, na seiwa̱ naquii'
payom. 21 Ee ja jeeⁿ nquiaya 'u
na jeeⁿ jnda̱ ñ'oom tseineiⁿ'. Ee 'u
maco'ñom' yuu na nchii cwenta',
ndo' quitsei'we' yuu na nchii 'u
jnom'." 22 Quia jo' tsoom nnom:
"'U moso 'naⁿya na tia matseitiuu',
majuuti ñ'oom 'ndyo' nnts'aaya na
nncu'xeⁿna' 'u. Xeⁿ ntyji' na ja ts'aⁿ
na jeeⁿ jnda̱ ñ'oom tseineiⁿ ndo' na
maco'ño̱ⁿ yuu na nchii cwentaya
ndo' na quitseiwa̱ya yuu na nchii
ncco̱ jno̱o̱ⁿ'a, 23 quia jo' ¿chiuu na
tîcja'ca'ndii' s'om 'naⁿya banco yuu
na nncwantjomna' cha quia na
nndyo̱o̱nnda'a, nncoño̱ⁿ s'om 'naⁿya
mandiñ'eeⁿ ts'iaaⁿnda̱a̱na'?" 24 Ndo'
tsoom nda̱a̱ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
m'aⁿ nacañom'm: "Catjei'yo' s'om
'naⁿya l'o̱o̱ⁿ ndo' quia'yo' juuna'
nnom tsaⁿm'aaⁿ' na tantjom qui
ndii'." 25 T'o̱o̱ naⁿ'ñeeⁿ, jluena: "Ta,
¿chiuu ndo' mamaleiñ'oom qui ndii'
na laa'ti'?" 26 Candye'yo' nntsjo̱o̱,
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na maniom
na maleichuu, nlo'ñomti. Sa̱a̱ ts'aⁿ
na tjaa'naⁿ na cuaa l'o̱, nlui'ñ'eⁿ
cwanti na maleiñ'oom. 27 Mati joo
nn'aⁿ na jndoo ja, na tical'ue n'om
na nntsa̱'ntjo̱ⁿya joo, quiocho'yo'
joona ñjaaⁿñe ndo' ñequio na
ndo̱o̱'a catyje'yo' cantyo'na.

Tjaquiee' Jesús Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Jnda̱ seineiⁿ Jesús ñ'oomwaa',
tjatjatyeeⁿ na nncueⁿ'eⁿ Jerusalén.
29 Ndo' quia na tjawiñoom'm tsjoom
Betfagé ñequio tsjoom Betania
nndyoo' yuu waa ta na jndyu Olivos,

jñoom we nn'aⁿ na cwila'jomndye
ñ'eⁿñê na c'oona l'aa. 30 Tsoom
ndaa̱na:
—Catsa'yo' juu tsjoom chjoo
na m'aaⁿ ndyeyu jo ndaa̱'yo',
ndo' cha'na nntsaaquie'yo' jo',
nliu'yo' cwii snom chjoo na ñjom.
Juu quioo'ñeeⁿ meiⁿcwii ndii'
tyoowa'ljoo ts'aⁿ. Calacanaⁿ'yo',
nquioñ'om'yo' juuyo' ñjaaⁿ. 31 Ndo'
xeⁿ m'aaⁿ 'ñeeⁿ juu na nncwax'ee
ndaa̱'yo' chiuu na cwilacanaⁿ'yo'
juuyo', luaa candu'yo' nnom: "Nquii
Ta na matsa̱'ntjom jâ tjoo̱ñê juuyo'."
32 Quia jo' ty'ena l'aa na jñoom
joona ndo' jliuna cha'xjeⁿ na tsoom.
33 Yocheⁿ na cwila'canaⁿ'na snom,
jlue nn'aⁿ na njmeiⁿ' juuyo':
—¿Chiuu na cwilacanaⁿ'yo'
snomm'aaⁿ'?
34 Quia jo' t'oona:
—Nquii Ta tjoo̱ñê juuyo'.
35 Mana ty'eñ'omna snom'ñeeⁿ na
m'aaⁿ Jesús. Jnda̱ tioona liaana
naxeⁿ'yo', tei'caljoona jom. 36 Yocheⁿ
na mawjaawinoom, tyotsa̱' nn'aⁿ
liaateincoo 'naaⁿna ts'om nato.
37 Quia na jnda̱ 'oowindyoona
tsjoom Jerusalén yuu na
wjaacue nato ta na jndyu Olivos,
cha'tsondye nn'aⁿ na cwila'jomndye
ñ'oom'm, to̱'na na jndeii
tyola'xuaana. Tyola't'maaⁿ'ndyena
Ty'oo̱ts'om cantyja cha'tso ts'iaaⁿ
t'maⁿ na nty'iaana na tyoch'ee
Jesús. 38 Jluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ cwiluiiñê Rey na
matsa̱'ntjoom jaa. Macwje'cañoom
ñequio xuee' nquii na tjacantyja
cwiluii t'maⁿñe. Jom catio'naaⁿñe
Ty'oo̱ts'om na m'aaⁿ cañoom'luee.
Cwiljoya ts'oom ñequio nn'aⁿ.
Catseit'maaⁿ'ñena' nqueⁿ na m'aaⁿ
nandyetecheⁿ.
39 Nt'om nn'aⁿ fariseos na
ñ'eeⁿ'ndye quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na
jndyendye jluena:
—'U na ma'moo̱ⁿ' ñ'oom'
Ty'oo̱ts'om ndaa̱ nn'aⁿ, catseitia'
naⁿm'aⁿ' na cwila'jomndye ñ'om'.
40 T'oo̱ⁿ ndaa̱na, tsoom:
—Candye'yo' nntsjoo̱, xeⁿ naⁿm'aⁿ
nla'cheⁿna, quia jo' joo ljo̱'
nla't'maaⁿ'ndyena' ja.
41 Quia tueⁿ'eⁿ nnom tsjoom'ñeeⁿ,
ndo' quia nty'iaaⁿ'aⁿ juuna', ty'ioom
cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo'.
42 Tyotseineiiⁿ cha'cwijom ndaa̱
naⁿ'ñeeⁿ, tsoom:
—Toom cwe' xuee je' cwila'noⁿ'yo'
ljo' na macaⁿna' cha nndaa̱ ljoya
ts'om Ty'oo̱ts'om ñ'eⁿndyo'. Saa̱
je' cwe' wanty'iuu' m'aaⁿna'
jo ndaa̱'yo'. 43 Ee nncue'ntyjo̱
xuee na joo nn'aⁿ na jndoo 'o
nl'ana tiomtsjo̱' ndiocheⁿ nnom
tsjom'yo' na nncwañoom'na'
joona. Ndo' nnta̱'na 'o meiⁿnquia
ntyja. 44 Nla'tyuii'ñ'eⁿna 'o
ndo' nla'cwjeena nda'yo'. Ndo'
nla'tyuii'na niaⁿljo̱' tsjom'yo'.
Meiⁿcwii tsjo̱' taxoca'ndyena
nacjoo' x'iaa'na', cwe' nc'e
na ticalañ'oom'ndyo' ja na
jñom Ty'oo̱ts'om cha nndaa̱
nlui'n'maaⁿndyo'.

Macwji' Jesús nn'aⁿ naquii' wats'om t'maⁿ

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Jnda̱ jo' tjaquiee' Jesús wats'om
t'maⁿ, too̱ⁿ'o̱ⁿ tjeiiⁿ'eⁿ nn'aⁿ ch'eⁿ,
joo nn'aⁿ na cwindaa̱ ndo' nn'aⁿ na
cwila'jnda jo' jo'. 46 Tsoom ndaa̱na:

—Waa ljeii 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om na
matsona': “W'aya cwiluiiñena'
w'aa yuu na cwila'neiⁿ nn'aⁿ nnom
Ty'o̱o̱ts'om.” Sa̱a̱ 'o cwil'a'yo'
juuna' cha'cwijom tsue'tsjo̱' yuu na
cwicatoo'ndye naⁿcanty'ue.
47 Ndo' ticwii xuee tyo'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱
nn'aⁿ naquii' wats'om t'maⁿ. Sa̱a̱
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye nda̱a̱
ntyee ñequio nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés, ñequio nn'aⁿ
na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom,
tyol'uee'ndyena chiuu ya nl'ana na
nla'cuee'na jom. 48 Sa̱a̱ meiⁿchjoo
tileicaliuna chiuu ya nl'ana ee
cha'tsondye nn'aⁿ tyocantyjaa' n'om
ñ'oom na tyotseineiiⁿ nda̱a̱na.

Najndeii na matseixmaⁿ Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 Tju'na' cwii xuee'ñeeⁿ
na ma'mo̱ⁿ Jesús nda̱a̱
nn'aⁿ naquii' wats'om t'maⁿ.
Mañequiaaⁿ ñ'oom naya na
macwji'n'maaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ,
ndo' xjeⁿ'ñeeⁿ tquie'cañom ntyee
na cwiluiitquiendye nda̱a̱ ntyee
ñequio nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii
na tqueⁿ Moisés, ñequio nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye quii' tsjoom. 2 Jlue
naⁿ'ñeeⁿ nnoom:
—Catsu' nda̱a̱yâ, ¿yuu ty'om'
najndu' na mache' nmeiiⁿ'? Ndo'
¿'ñeeⁿ tquiaa na matseixmaⁿ' na
luaa'?
3 Quia jo' t'o̱ Jesús nda̱a̱na:
—Mati ja mawax'a̱ cwii ñ'oom
nda̱a̱'yo'. Cat'o̱'yo' nndii. 4 Na
tyotseits'oomñe Juan nn'aⁿ, ¿yuu jnaⁿ
najneiⁿ? ¿Aa nam'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om oo
aa cwe' ñ'om ndyuee nn'aⁿ?
5 Quia jo' tyola'neiⁿ cheⁿnquieena
ñ'eⁿ nc'iaana, tyoluena:
—Xeⁿ nl'uuya na m'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om
jnaⁿna', quia jo' nntsoom: “¿Chiuu
na tîcala'yu'yo' ñ'eⁿñê?” 6 Sa̱a̱
xeⁿ nl'uuya nam'aⁿ nn'aⁿ jnaⁿna',
nla'cwjee nn'aⁿ jaa ñ'eⁿ ljo̱', ee
cwilayu'yana na Juan cwiluiiñê
profeta.
7 Jo' chii t'o̱o̱na nnoom:
—Jâ ticaliuuyâ yuu jnaⁿyuu
najndeii Juan na tyotseits'oomñê
nn'aⁿ.
8 Quia jo' tso Jesús nda̱a̱na:
—Meiⁿ ja, xocatsjo̱o̱ nda̱a̱'yo' 'ñeeⁿ
mañequiaa najndo̱ na mats'aa
nmeiiⁿ'.

Nn'aⁿ na tyol'a cwenta l'o̱o̱ntjom

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

9 To̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na tyotseineiiⁿ ñ'oom
tjañoom'waa nda̱a̱ nn'aⁿ, tsoom:
—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ. Tcoom'm l'o̱o̱
uva tyuaaⁿ'aⁿ. Jnda̱ jo' teijndeiiyaaⁿ
joona' nn'aⁿ na nl'a ts'iaaⁿ jo' jo'
ndo' jndye xuee tjaaⁿ cwiicheⁿ ntyja.
10 Quia na tue'ntyjo̱ xjeⁿ na tquie
ntjom'ñeeⁿ, jñoom cwii mosoom'm
na m'aⁿ naⁿ'ñeeⁿ na nñe'quiana na
tseixmaⁿ cwentaaⁿ'aⁿ. Sa̱a̱ tyotjaa'
naⁿ'ñeeⁿ juu, jñoomna juu na tjaa
ljo' tjachuu. 11 Jo' chii jñomnnaaⁿ'aⁿ
cwiicheⁿ mosoom'm. Mati tsaⁿ'ñeeⁿ
tyotjaa'na ndo' tyolajnaaⁿ'na juu,
jnda̱ chii jñoomna juu na tjaa ljo'
tjachuu. 12 Jñomnnaaⁿ'aⁿ cwiicheⁿ
moso na jnda̱ ndyee. Juu tsaⁿ'ñeeⁿ
jla'quiee'ndyena, jnda̱ chii tjeii'na
juu naquii' ntjom'ñeeⁿ.
13 ’Quia jo' tso ts'aⁿ na ntjoom'
jo': “¿Chiuu chiuu nnts'aayo̱?
Luaa nnts'aa, njño̱o̱ⁿ nquii
ti'jndaa na jeeⁿ candya' ts'o̱o̱ⁿ.
Nnts'aacheⁿndyo quia na nnty'iaana
jom, nla't'maaⁿ'ndyena jom.” 14 Sa̱a̱

nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ tyuaaⁿ'aⁿ,
quia na nty'iaana na nquii jnaaⁿ jo',
tyoluena ndaa nc'iaana: “Luaa' ts'aⁿ
na cwiljo ntjom l'o. Cwa nla'cuaa'a
jom cha jaa nljo ntjom luaaya.” 15 Jo'
chii, tjeii'na jom nnom ntjom ndo'
jla'cuee'na jom.
Tax'ee Jesús ndaa nn'aⁿ, tsoom:
—Nquii ts'aⁿ na ntjoom' jo', ¿ljo'
nts'aaⁿ quio naⁿ'ñeeⁿ? 16 Nñoom ndo'
nntseicwjeⁿ joona. Ndo' nñe'quiaaⁿ
ntjom 'naaⁿ'aⁿ ndaa nt'omcheⁿ nn'aⁿ.
Jnda na jndyena na seineiⁿ Jesús
ñ'oommeiⁿ', jluena:
—Tijoom cwancuee' Ty'ootsʼom na
caluii na luaa'.
17 Saa Jesús nquiee nty'iaaⁿ'aⁿ
ndaana. Tjeiiⁿ'eⁿ cwii ñ'oom na
seijoom'ñe cheⁿnqueⁿ na tsjo' na ya
jom. Tsoom:
—Quia jo' ¿ljo' ñe'ca'moⁿ ljeii
'naaⁿ' Ty'ootsʼom na mawaa na
matsona'?:
Majuu tsjo' na tîcwil'uee'ndye
luañeⁿ na cwil'a tsiaⁿtsjo',
jnda mameiⁿntyjee'na' nqui
tsiaⁿtsjo'.
18 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
tileicatsei'noⁿ' cantyja 'naⁿya,
maju'wi'na' juu cha'cwijom ts'aⁿ
na toomñe na tiooñe nacjoo'
tsjo'. Saa ts'aⁿ na tiñe'catseiyu'
ñ'eⁿndyo, maxjeⁿ nlco'wi'na' jom.
Nntseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ cha'cwijom
ts'aⁿ na tioo cwii tsjo' t'maⁿ nacjoo',
na seitiuujndaana' juu.

'Ñeeⁿ nnom nñe'quiana ts'iaaⁿndaana

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Nquiee ntyee na
cwiluiitquiendye ndaa ntyee
ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés, mañejuu xjeⁿ'ñeeⁿ
tyola'jndana na nnt'uena Jesús,
ee jla'noⁿ'na na nacjoo joona
seineiⁿ ñ'oom na tjañoom'waa'.
Saa nquiaana nn'aⁿ na jndyendye,
20 jo' chii jñoomna nn'aⁿ na ty'equeⁿ
cwenta ñ'oom na matseineiiⁿ. Tyol'a
naⁿ'ñeeⁿ na ya nn'aⁿndyena, cha
nnty'iaana aa nntseineiiⁿ ñ'oom na
quio majuutina' nndaa nla'quioona
jom l'o gobiernom na cu'xeⁿ
tsaⁿ'ñeeⁿ jom. 21 Joo naⁿ'ñeeⁿ ta'x'ee
nnoom:
—'U Maestro na ma'mooⁿ' ñ'oom'
Ty'ootsʼom ndaa nn'aⁿ, nquiuuyâ
na ndyeyu matsei'neiⁿ' ndo' ya
ma'mooⁿ' meiⁿ tyooche' na cwe'
jndaa' 'ñeeⁿ neiⁿ'. Ñe'quii'cheⁿ
ñ'oom na mayuu' ma'mooⁿ'
cantyja 'naaⁿ' natoo' Ty'ootsʼom.
22 Ndo' je' Ta, ñe'candyaaayâ,
¿aa matsona' na nñe'quiaayâ
ts'iaaⁿndaayâ nnom César, oo aa
ticatsa'ntjomna'?
23 Saa jom sei'nooⁿ'oⁿ cwe' na
ñe'c'omna cwenta jom. Tsoom
ndaana:
—¿Chiuu na ñe'cal'a'yo' na
cat'uiina' ja? 24 Cat'moⁿ'yo' cwii
tsjo'ñjeeⁿ nooⁿ. ¿'Ñeeⁿ 'ndyoonnom
luaa ndo' 'ñeeⁿ xuee' ljeiiwaa?
Jlue naⁿ'ñeeⁿ:
—Nquii César, tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ
tsjoom Roma.
25 Quia jo' tsoom ndaana:
—Catiom'yo' ts'iaaⁿndaa'yo'
nnom César yuu na tseixmaⁿna'
cwentaaⁿ'aⁿ, ndo' quia'yo' cwentaa'
Ty'ootsʼom yuu na tseixmaⁿna'
cwentaa' nqueⁿ.
26 Tîcandaa nnc'omna jom
ñ'eⁿ ñ'oom na matseineiiⁿ. Ycheⁿ
jla'cheⁿna na tjawee' n'omna ñ'oom
na t'ooⁿ.

Cwita'x'eena cantyja na nnta'ndo'nnda' nn'a^{n}

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Jndạ jo' tquie'cañom nt'om nn'a^{n}
saduceos nam'aa^{n} Jesús. Joona nn'a^{n}
na cwilue na xocata'ndo'nnda' nn'a^{n}.
28 Ta'x'eena nnoom, jluena:
—'U Maestro na ma'mọọ^{n}'
ñ'oom' Ty'ọọts'om ndạạ nn'a^{n},
'ndii Moisés ñ'oom luạạayâ na
matsona' xe^{n} nncue' cwii tsa^{n}s'a
ndo' nljoñe scoom'm na tjaa'na^{n}
ntseinda, quia jo' tyjee ts'oo'ñee^{n}
cocoom ñ'e^{n} scuu' xioom. Nnc'om
ntseinaa^{n} ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n} cha
nntseinoomñê na tjaa ntseinda
xioom t'om. 29 Luaa tuii. Tyom'a^{n}
ntquiee' na^{n}nom ñenquii ts'a^{n}
ntseinda. Juu tsa^{n}tquiee tocoom
ndo' tyuaa' tuee^{n}'e^{n}, tjaa ndana ñ'e^{n}
scoom'm. 30 Jndạ chii tsa^{n} na jndạ
we tocoom ñ'e^{n} scuu' xioom, ndo'
mati jom tuee^{n}'e^{n}, tjaa ntseinaa^{n}
ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n}. 31 Quia jo' tsa^{n} na
jndạ ndyee tocoom ñ'e^{n} yuscu'ñee^{n}.
Ndo' majo'ti cha'tso ntquiee'ndyena
cwii ndo' cwiindyena to'ñoomna
jom na scuuna ndo' tjạna. Mei^{n}cwii
ndana tjaa'na^{n} ñ'e^{n}ñê. 32 Ndo' na
cwiimacandạ tue' yuscu'ñee^{n}.
33 Quia jo' quia na nnta'ndo'xco
nn'a^{n} na jndạ tjạ, ¿'ñee^{n} cwiindye
joona na saa^{n}'a^{n}? Ee cha'tso
ntquiee'ndye na^{n}'ñee^{n} scuuna jom.
34 T'ọ Jesús ndạạna, tsoom:
—Nn'a^{n} tsjoomnancue cwi'unco
ndo' cwiñe'quia nda na cwi'unco.
35 Sạạ m'a^{n} nn'a^{n} na majndạ
majndaa'ya na la'xma^{n} na
nnta'ndo'xcona na jndạ tjạ. Ndo'
la'xma^{n}na na nnc'omna tiempo
na nncuaaxco tsjoomnancue.
Na^{n}'ñee^{n} taxoc'uncona, mei^{n}
na^{n}nom, ndo' mei^{n} na^{n}lcu. 36 Mei^{n}
taxocwjennda'na ee nntseijomna'
joona cha'na ángeles. Ndo' nc'e na
cwicandaana na nnta'ndo'xcona, jo'
chii matseijomna' na cwita'ndo'na
cha'na wando' nquii Ty'ọọts'om.
37 Sạạ cantyja 'naa^{n}' na nnta'ndo'xco
nn'a^{n} na jndạ tjạ, maquiiti Moisés
t'mọọ^{n} na ljo' ñequio ñ'oom na
seiljei^{n} cantyja 'naa^{n}' ts'oom nioom
zarza. Naquii' ñ'oom'ñee^{n} tsoom na
Ta Ty'ọọts'om cwiluiiñê Ty'ọọts'om
cwentaa' Abraham, Isaac, ndo'
Jacob. 38 Ee jom nchii cwiluiiñê
Ty'ọọts'om cwentaa l'oo, jom
cwentaa nn'a^{n} na cwita'ndo'. Jo'
chii maxje^{n} ma'mọ^{n}na' na cha'tso
nn'a^{n} cwita'ndo'na cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
39 Cwantindye nn'a^{n} na cwit'mọọ^{n}
ljeii na tque^{n} Moisés t'ọọna nnoom,
jluena:
—'U Maestro na ma'mọọ^{n}' ñ'oom'
Ty'ọọts'om ndạạ nn'a^{n} majo'ndyo
ñ'oom matsu'.
40 Ndo' taticandạạ' n'om nn'a^{n}
saduceos na cwii nnta'x'eetina nnoom.

¿'Ñee^{n} jnda cwiluiiñe Cristo?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Tso Jesús ndạạ cha'tso nn'a^{n}:
—¿Chiuu na cwilue nn'a^{n} na
Cristo cwiluiiñê tsjaa^{n} David na
jndyowicantyjoo'? 42 Ee naquii' libro
na chuu Salmos, maquiiti David
tsoom:

Nquii Ta Ty'ọọts'om tsoom nnom
juu Ta na matsạ'ntjom ja:
"Cajma^{n}' ntyjaa'a ntyjaya yuu na
matseit'maa^{n}'ñena' 'u,
43 hasta xje^{n} na jndạ tsạ'a nn'a^{n}
na jndoo 'u na c'omna nacje
'na^{n}'."

44 Cwe' jo' mawax'a̱ya ndaa̱'yo':
—¿Chiuu nnts'aayuuna' na
cwiluiiñe Cristo tsjaⁿ David na
jndyowicantyjoo' ee manquiiti
David matsoom na juu cwiluiiñe Ta
na matsa̱'ntjom jom?

Matseitia' Jesús nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Luaa ñ'oom na tsoom ndaa̱ nn'aⁿ
na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ñequio na
ndye cha'tsondye nn'aⁿ:
46 —Queⁿndyo' cwenta na til'a'yo'
cha'na cwil'a nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés, ee joona
jeeⁿ neiⁿna na nnco'nomna na
cwee'na liaa na jnda na tei'ncoo.
Ndo' l'ue n'omna na nla't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ joona na quia naⁿ'ñeeⁿ na
xmaⁿndyena ñequio na jndoo' jndye
nn'aⁿ. Mati na nncwindyuaandyena
yuu na matseit'maaⁿ'ñetina'
joona naquii' lan'om. Ndo' na
nncwindyuaandyena yuu na
yati cwiwiñ'oom' na waa xuee.
47 Ndo' cwinty'uetyeⁿnquiona
'naaⁿ yolcu na jnda̱ ljondye na tja̱
noom. Juu xjeⁿ na cwil'ana na ljo',
jeeⁿ teincoo ñ'oom cwila'neiⁿna
nnom Ty'o̱o̱ts'om cha tino̱o̱ⁿ na ljo'
cwila'xmaⁿna. T'maⁿti lco'wi'na'
naⁿ'ñeeⁿ nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om.

Tsjo̱'ñjeeⁿ na tquiaa yuscu nnom Ty'o̱o̱ts'om

(Mr. 12:41-44)

21 M'aaⁿ Jesús wats'om t'maⁿ,
ndo' jleinty'iaaⁿ'aⁿ naⁿtya
na cwiñe'quia ofrendas cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om. Cwitioomna joona'
ts'om castom. 2 Mati nty'iaaⁿ'aⁿ cwii
yuscu na jnda̱ ljoñe, na jeeⁿ jñeeⁿ'ñe.
Tsaⁿ'ñeeⁿ tjacjoom'm we tsjo̱'ñjeeⁿ
na ticajndana' jo' jo'. 3 Tso Jesús:
—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo̱o̱,
yuscum'aaⁿ' na jnda̱ ljoñe, ndo'
jñeeⁿ'ñê, sa̱a̱ t'maaⁿ'ti tquiaaⁿ
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om, nchiiti na
tquia cha'tsondye nt'omcheⁿ. 4 Ee
cha'tso naⁿm'aⁿ' cwe' na waljoo'
tuee'na na cwiñe'quiana nnom
Ty'o̱o̱ts'om, sa̱a̱ yuscum'aaⁿ meiⁿ
na jñeeⁿ'ñê, tju'ñ'eeⁿ mandi cantyja
na nlcwaaⁿ'aⁿ.

Matso Jesús na nntyuii' wats'om t'maⁿ

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Tyola'neiⁿ nt'om nn'aⁿ
cantyja 'naaⁿ' wats'om t'maⁿ na
jeeⁿ chjoomna' ñequio ljo̱' na
neiⁿncoo' ndo' ñequio 'naⁿ na ya na
cwiñe'quia nn'aⁿ. 6 Tsoom:
—Cha'tso na cwinty'ia'yo'
nmeiⁿ', manncue'ntyjo̱ xuee na
nntyuii'ñ'eⁿna'. Taxocaljoo' cwii
tsjo̱' nacjoo' x'iaa'na'.

'Naaⁿ na nluii cwitjo̱o̱cheⁿ na nntsuu

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 Quia jo' ta'x'eena nnoom:
—'U Maestro na ma'mo̱o̱ⁿ' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om ndaa̱ nn'aⁿ, ¿cwaaⁿ nluii
na luaa'? Ndo' ¿cwaaⁿ cwii 'naaⁿ
m'mo̱ⁿna' na jnda̱ teinndyoo' nluii
nmeiⁿ'?
8 Tsoom ndaa̱na:
—Queⁿ'yo' cwenta cha
tinquio'nn'aⁿ nn'aⁿ 'o. Ee jndye
nn'aⁿ nlquie'cañom na nlue na
joona cwiluiindyena Cristo. Nluena:
"Ja cwiluiindyo̱ Cristo", ndo'
nluena: "Je' jnda̱ tue'ntyjo̱ xjeⁿ."
Sa̱a̱ 'o tilajomndyo' ñequio naⁿ'ñeeⁿ.
9 Meiⁿ tila'catyuendyo' quia na

cwindye'yo' na nndyocwje'cañoom
ntia' ndo' cwila'wendye nn'aⁿ
nacjoo gobiernom 'naaⁿna. Ee
jndei'na' na nmeiⁿ' cwinomjndyee,
saa tyoowe'ntyjo xjeⁿ na nntsuu
tsjoomnancue.
10 Ndo' tsotyeeⁿcheⁿ ndaana:
—Nla'wendye nn'aⁿ cwii ndyuaa
nacjoo nn'aⁿ cwiicheⁿ ndyuaa.
Ndo' cwii tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ
nntseiweñê nacjoo' cwiicheⁿ
tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ. 11 Jndye joo jndeii
nnts'eii ndo' nnc'oom jndo' nt'maⁿ
ñequio ntycu na wjaatcuuñena'.
Ndo' t'maⁿ nla'catyuendye nn'aⁿ na
nnty'iaana jndye 'naaⁿ t'maⁿ na
nleitquioo' tsjo'luee.
12 'Saa cwii tjooocheⁿ na nluii
cha'tso nmeiⁿ', nnt'ue nn'aⁿ 'o
nawi' ndo' nlei'ntyjona 'o ndo'
mati nñe'quiana cwenta 'o
ndaa nn'aⁿ naquii' lan'om nch'u
ndo' nntioomna 'o l'aancjo.
Ndo' nnc'oochona 'o jo ndaa
nn'aⁿ na cwitsa'ntjom ñequio
naⁿmaⁿn'iaaⁿ t'maⁿ, cwe' cantyja
'naaⁿ' xueya. 13 Quia na nntjom'yo'
nmeiⁿ' nncju'naaⁿñena' na
nntjei'yuu'ndyo' cantyja 'naⁿya.
14 Cala'jndaa'ndyo'ya'yo' na
tinc'oom' n'om'yo' cwaaⁿ ñ'oom
na nnt'o'yo' cha nncwañoom'na' 'o,
15 ee xjeⁿ'ñeeⁿ nnco nncwjaa'ndyo
ñ'oom quii' ndyue'yo' ndo'
nñequia na jndo' n'om'yo' hasta
meiⁿcwiindye joo nn'aⁿ na jndoo
'o xondaa nluena na til'ue ñ'oom
na nndu'yo' meiⁿ na nluena
na tiyuu'na'. 16 Mati lotye'yo',
londyee'yo', ntyjee'yo', nn'aⁿ'yo',
nn'aⁿ na ya ñ'oom 'o ñ'eⁿndye,
nñe'quiana cwenta 'o luee nn'aⁿ
ndo' nt'omndyo' nla'cwjee naⁿ'ñeeⁿ.
17 Cha'tsondye nn'aⁿ nnc'omna
na ticuee' n'omna 'o cwe' nc'e
na m'aⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ' xueya.
18 Saa xoca'ndiya na nntsuundyo'.
Hasta meiⁿ cwe' cwii soonqueⁿ'yo'
xocatsuuna' ñ'eⁿndyo'. 19 Ndo'
nc'e na tica'ndyenc'uaa'ndyo'
nnto'ñoom'yo' na ticantycwii na
nntando'yo'.

Nntyuii' tsjoom Jerusalén

20 'Saa quia na nnty'ia'yo' na
cwitjaa'ndye sondaro tsei ndiocheⁿ
Jerusalén, quia jo' cala'no'yo'
na jnda tue'ntyjo xjeⁿ na nntyuii'
tsjoom'ñeeⁿ. 21 Quia ljo' nn'aⁿ na
m'aⁿ ts'ondaa Judea, c'ooleinomna,
c'oona quii' ntsjo. Ndo' nn'aⁿ na
m'aⁿ quii' tsjoom'ñeeⁿ calui'na
jo' jo'. Ndo' nn'aⁿ na m'aⁿ jo jndaa
tinc'oolcwe'na tsjoom'ñeeⁿ. 22 Ee
quia jo' ncuee na cwitioomndye
nn'aⁿ cantyja na wi'ndyena
cha nntseicandaa'ñena' cha'tso
ñ'oom' Ty'oots'om na jnda teiljeii.
23 Nty'iaandye yolcu na ndeiindye
joo ncuee'ñeeⁿ ñequio yolcu na
'ndaandye nda. Ee nnquioo cwii
nawi' t'maⁿ nacjoo nn'aⁿ tyuaawaa
ndo' jeeⁿ t'maⁿ nawi' na nnt'uiina'
joona. 24 Nncwjena ñ'eⁿ xjo ndo'
nt'om nnc'oocho nn'aⁿ praso na
ticwii cwii ndyuaa. Ndo' nn'aⁿ
na nchii judíos nlco'na tsjoom
Jerusalén jndye xuee, hasta nncuee'
xjeⁿ na jnda seijndaa'ñe Ty'oots'om
na nncjaawintyjee' na cwiluii na ljo'.

Luaa nnts'aana' quia na nndyonnda' Jesús

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 'T'maⁿ 'naaⁿ nleitquioo' nnty'iaa
nn'aⁿ nnom ñe'quioom' ñ'eⁿ chi' ñ'eⁿ

cancjuu. Ndo' nnom tsjoomnancue
t'ma^{n} nntsei'ndaa'na' n'om nn'a^{n}.
Nntseiñ'ee^{n}'na' joona quia na
nndyena na jee^{n} c'uaa manquiuu'
nmo̱^{n} ndaaluee, nntseicaty'uena'
joona. 26 Nnts'aana' na tajndeii'
n'omna nc'e na cwicatyuena ñequio
na m'aa^{n}'tiche^{n} n'omna chiuu cwii
wjaach'eetina' nnom tsjoomnancue.
Ee nntseicwachuu'ñena' cha'tso
'na^{n} najndạ na matseixma^{n}
tsjo̱'luee. 27 Quia ljo'che^{n}
nnty'iaana ja na cwiluiindyo̱
ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee na
macwjạcañọọ^{n}nnda'a tsjoomnancue.
Nndyọọ naquii' nchquiu ñequio
najndeii na matseixma^{n}ya ndo'
ñequio na nei^{n}ncoo' nacaxuee
na cwiluiit'ma^{n}ndyo̱. 28 Quia na
jndạ jna^{n}na' na cwiluii cha'tso
nmei^{n}', c'omt'maa^{n}'ndyo' n'om'yo',
c'om'c'eendyo' ee jndạ teindyoo' na
nluin'maa^{n}ndyo'.
29 Mati seineii^{n} ñ'oom na tjañoom'
ndạạna, tsoom:
—Cala'nọ^{n}'yo' cantyja 'naa^{n}' ts'oom
higuera ndo' cha'tso nt'omche^{n}
n'oom. 30 Quia cwinty'ia'yo' na jndạ
macwicalui' tscoo'na', cwila'nọ^{n}'yo'
na jndạ teindyoo' ncueesua'. 31 Mati
quia na cwinty'ia'yo' na cwiluii
cha'tso nmei^{n}', cala'nọ^{n}'yo' na jndạ
teindyoo' m'aa^{n}na' na nntsạ'ntjom
Ty'ọọts'om.
32 'Candye'yo' nntsjọọ, mayuu'che^{n}
na xocwjeñ'e^{n} nn'a^{n} na m'a^{n} je'
hasta xje^{n} na jndạ seicandạạ'ñena'
cha'tso ñ'oommei^{n}'. 33 Tsjo̱'luee ñ'e^{n}
tsjoomnancue nntycwiiñ'e^{n}na' sạạ
juu ñ'oom 'na^{n}ya tijoom cwinom'na'
juuna'.
34 'Cal'andyo' cwenta na
tincjaachuna' 'o na ñoomñoom
na nl'a'yo', oo na nnc'om'yo' na
candye'yo', oo na nncuaa ñ'omtiuu
'na^{n}'yo' 'na^{n} na maca^{n}na' 'o. Cha
tints'aana' na tic'omc'eendyo'
ndo' majndeiito nncwjee'cañoom
xuee'ñee^{n} 'o. 35 Tintjom'yo'
cha'cwijom na nnquioo cwii
teinco' ee nnt'uiina' nn'a^{n} na m'a^{n}
cha'waa nnom tsjoomnancue. 36 Jo'
chii c'om'c'eendyo' cha'waa xuee
na m'a^{n}'yo'. Ndo' calaty'oondyo'
nnom Ty'ọọts'om cha nnc'oom
jndeii' n'om'yo' na nndạạ nna^{n}ndyo'
nawi' na quia nndyo, ndo'
nndạạ nncwintyje'tye^{n}'yo' jo
nọọ^{n} na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jna^{n}
cañoom'luee.
37 Naxuee tyo'mọ^{n} Jesús ndạạ nn'a^{n}
naquii' wats'om t'ma^{n}. Ndo' quia
tmaa^{n} tyocaluee^{n}'e^{n}, tyoca^{n} ta na
jndyu Olivos. 38 Ndo' cha'tso nn'a^{n}
cwitsjoom tyoquiena wats'om t'ma^{n}
na nndyena ñ'oom na nñequiaa^{n}.

Cwi'ma^{n}na na nnt'uena Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 Majndạ jaawindyoo'
nncuee' xuee pascua na
cwicwa' nn'a^{n} judíos tyoo' na tjaa
ndaaljo' tjaquiee'. 2 Ndo' ntyee na
cwiluiitquiendye ndạạ ntyee ñequio
nn'a^{n} na cwit'mọọ^{n} ljeii na tque^{n}
Moisés, cwe' nty'iu tyol'ueendyena
chiuu ya cha nndạạ nla'cuee'na
Jesús, ee nquiaana nn'a^{n} na neii^{n}
jom.
3 Xje^{n}'ñee^{n} tuọ Satanás naquii'
ts'om Judas, tsa^{n} na mati jndyu
Iscariote. Jom cwii joo nn'a^{n} na
canchoo'wendye. 4 Tjaa^{n} na m'a^{n}
ntyee na cwiluiitquiendye ndạạ
ntyee quii'ntaa^{n} nn'a^{n} judíos, ñ'e^{n}

nn'aⁿ na cwijndoo' ts'iaaⁿ na cwiluii
wats'om. Tjatseijndaa'ñê chiuu
ya nnts'aaⁿ na nñequiaaⁿ cwenta
Jesús lueena. 5 Ndo' naⁿ'ñeeⁿ jeeⁿ
jla'neiiⁿ'ndyena, tjoom' t'maⁿna
na nñe'quiana s'om nnoom. 6 Mati
jom seijomñê na ljo'. Tyol'ueeⁿ
cwaaⁿ nncju'naaⁿñena' na nñequiaaⁿ
cwenta Jesús lueena xjeⁿ na
ticajndoo' nn'aⁿ.

Seijndaa'ñe Jesús na cuaa Cena

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25;
Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

7 Tue'ntyjo̱ ncuee na cwicwa'
nn'aⁿ judíos tyoo' na tjaa ndaaljo'
tjaquiee'. Ncuee'ñeeⁿ macaⁿna' na
cala'cwjeena canmaⁿ cantyja 'naaⁿ'
ncuee pascua. 8 Ndo' jñom Jesús
Pedro ñequio Juan, tsoom ndạạna:
—Catsa'yo', nlajndaa'ndyo' yuu na
nlcwaa'a cantyja 'naaⁿ' ncuee pascua.
9 Ta'x'eena nnoom:
—¿Yuu l'ue ts'om' na
nlajndaa'ndyô̱?
10 T'o̱o̱ⁿ ndạạna:
—Quia na jndạ saaquie'yo' naquii'
tsjoomwa'ñeⁿ, nntjomndyo' cwii
tsaⁿs'a na ñ'oom tsjoo na ñjom ndaa.
Catsaantyjo̱'yo' naxeeⁿ'eⁿ hasta na
nncueⁿ'eⁿ w'aa yuu na nncjaaqueⁿ'eⁿ.
11 Jo' jo' candu'yo' nnom ts'aⁿ na waa'
w'aa'ñeeⁿ: "Nquii ts'aⁿ na ma'mo̱ⁿ
ndạạya mawax'eeⁿ: ¿Yuu waa cuarto
na nlcwaa'â cwentaa' xuee pascua
ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye
ñ'eⁿndyo̱?" 12 Quia jo' juu tsaⁿ'ñeeⁿ
m'mo̱o̱ⁿ ndạạ'yo' cwii cuarto t'maⁿ,
w'aa nandye na maniomcandạạ' 'naⁿ.
Jo' jo' calajndaa'ndyo'ya'yo'.
13 Ty'ena ndo' jliuna cha'xjeⁿ na
tsoom. Ndo' jla'jndaa'ndyena na
nlcwa'na, nntquiina catsmaⁿ.
14 Quia na jndạ tmaaⁿ, tue'cañoom
Jesús, tjacjom nacañoom' meiⁿsa
ñequio canchoo'we nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿñê. 15 Tsoom
ndạạna:
—Jeeⁿ ntyjaa' ts'o̱o̱ⁿya na nlcwaa'a
nantquie pascuawaa ñ'eⁿndyo' cwii
tjo̱o̱cheⁿ na nnc'io̱. 16 Ee candye'yo'
nntsjo̱o̱, taxocwa'nnda'a juuna'
hasta xjeⁿ na jndạ seicandạạ'ñena'
yuu na matsạ'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
17 Jndạ jo' to'ñoom cwii waso,
jndạ chii tquiaaⁿ na quianl'uaa'
Ty'o̱o̱ts'om ndo' tsoom ndạạna:
—Cato'ñoom'yo' wasowaa, calui'
cjaana' cwii ndo' cwiindyo', cwe'yo'.
18 Ee candye'yo' nntsjo̱o̱, je' na cwii
wjaatina', taxoc'ua ndaawinom
hasta quia nncue'ntyjo̱ xjeⁿ na
nntsạ'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
19 Ndo' to'ñoom tyoo', tquiaaⁿ na
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om, jndạ chii tyjeeⁿ
juuna', tquiaaⁿ ndạạna. Tsoom:
—Tyoo'waa cwiluiiñena' seii'a na
mañequiaandyo̱ na nnc'io̱. Luaa'
nntsaal'a'yo' na cwicañjom n'om'yo'
ja.
20 Jndạ na tcwa'na tyoo'ñeeⁿ,
majo'ti s'aaⁿ, to'ñoom waso. Tsoom:
—Juu ndaa winom na ñjom wasowaa
tseixmaⁿna' ñ'oom xco na maquạⁿtyạⁿ
ñequio nioom'a na nnquioo cwenta'yo'.
21 'Sạạ queⁿ'yo' cwenta, ñe'cwii
meiⁿsa na cañom' meindyuaandyo̱
ñequio ts'aⁿ na mañequiaa cwenta
ja. 22 Ndo' ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ
na jnaⁿ cañoom'luee, mayuu'cheⁿ
manntjo̱ⁿ cha'xjeⁿ na jndạ teijndaa'
cantyja 'naⁿya, sạạ nnt'uiiwi'na' juu
ts'aⁿ na mañequiaa cwenta ja.
23 Quia jo' to̱'na na
tyota'x'eendyena ndạạna, 'ñeeⁿ
cwiindye joona na nnts'aa na ljo'.

¿'Ñeen cwiluiit'manñeti?

24 Mati jla'ñ'een' ndyueena 'ñeen
cwiindye joona na nnc'oom na
t'manñeti. 25 Saa jom tsoom ndaana:
—Nn'an na m'an n'iaan
tsjoomnancuewaa ñequio nn'an na
cwitsa'ntjom, cwinchjeena nn'an
na cwindye'ntjom ndaana, saa
cwila'cajndyu yo'ñeen joona nn'an
na ya cwil'a. 26 Saa quii'ntaan' 'o
nchii luaa' nncuaa. Ee juu ts'an
na cwiluiitquieñeti c'oom cha'na
ts'an na cje tseixman. Ndo' ts'an
na matsa'ntjom c'oom cha'na
ts'an na mandi'ntjom. 27 Ee ¿'ñeen
cwiluiit'manñeti, aa juu ts'an na
wacatyeen nacañoom' meinsa, oo aa
juu ts'an na mandi'ntjom jo' jo'? ¿Aa
nchii maxjen juu ts'an na wacatyeen
nacañoom' meinsa? Saa quen'yo'
cwenta, ja m'aanya quii'ntaan'yo' na
mandi'ntjon.
28 'O ñequii'chen ñ'en'yo' ñ'endyo
cha'tsoti na maquenna' xjen ja. 29 Jo'
chii cha'xjen na tquentyen Tsotyaya
ñ'oom na ja nntsa'ntjon, malaa'ti'
maquan na 'o nntsa'ntjom'yo'. 30 Yuu
na nntsa'ntjonya, jo' nñequiaya na
nlcwa'yo' ndo' nncwe'yo' ñ'endyo
cañoom' meinsa 'nanya. Ndo'
nncwindyuaandyo' ntio yuu na
nntu'xen'yo' canchoo'we ntmaan'
nn'an Israel.

Matseicandii Jesús na nncwji'ñe Pedro

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Tso ta Jesús:
—'U Simón, quen' cwenta,
jnda tican Satanás ñ'oom na
nntseitei'ncween'en 'o cha'na
matseicueeñe ts'an lquean trigo,
32 saa ja jnda ñes'aa ty'oo
nnom Ty'oots'om cantyja
'nan' cha tintseintycwiina' na
matsei'yu'ya' ts'om'. Ndo' xen jnda
tco'ndyu'xcwe'nnda', quiaa' ñ'oom
t'man ts'om ndaa nn'an' nmeiin na
cwila'yu'.
33 T'o Simón nnoom, matso:
—Ta, m'aanc'eendyo na nncjo
w'aancjo ñ'endyu'. Ndo' tints'aa
meiin na nnc'io ñ'endyu'.
34 Tso Jesús nnoom:
—Aa ndi', Pedro, njom' matsjoo,
cwii tjooche na nntseixuaa
caxtijndyo je'je'chen, saa 'u xjen'ñeen
jnda ndyee ndii' macwji'ndyu' na
ticwajnan' ja.

Nntseicandaa'ñena' ljeii na mawaa

35 Tso Jesús ndaana:
—Quia na jñoonya 'o na
saanquia'yo' ñ'oom 'nanya, tsjoo
na tîcatsañ'om'yo' tsjo'ñjeen, mein
chetsja', mein lcoom, ¿aa waa na
seitjoona' 'o?
Jluena nnoom:
—Meincwii tjaa'nan.
36 Tsotyeenchen ndaana:
—Saa je', 'ñeen juu na maleiñ'oom
'nan na cwicañjom s'om, cjaañ'oom
juuna' ndo' mati chetsja'. Ndo' 'ñeen
juu na tjaa'nan xjo espada, cajndaa
liaatco 'naan', chii c'oom xjoo'. 37 Ee
candye'yo' nntsjoo, maxjen jndei'na'
na catseicandaa'ñena' ljeii na
mawaa cantyja 'nanya na matsona':
"Tjeii'na cwenta na ljo'yu wi'ñê
cha'xjen nn'an na wi'ndye."
38 Jluena nnoom:
—Ta, canty'ia', luaa mawaa we xjo
espadas.
T'oon ndaana, tsoom:
—Malei'tyen luaa'.

Matseinei^{n} Jesús nnom Ty'o̱o̱ts'om

(Mt. 26:366; Mr. 14:32-42)

39 Quia jo' jluee^{n}'e^{n} w'aa yuu
na tcwa'na, tjaa^{n} ta na jndyu
Olivos yuu na maxje^{n} quica^{n}. Ndo'
nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'oom'm,
mandi'ntyjo̱na naxee^{n}'e^{n}. 40 Quia na
tquiena jo' jo', tsoom nda̱a̱na:
—Calanei^{n}'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
cha juu na ñeque^{n}na' xje^{n} 'o
tincwantjomna' 'o.
41 Ndo' teiño̱o̱^{n} nacañoomna, tjaa^{n}
cha'na tquia na nncju' ts'a^{n} cwii
tsjo̱'. Tcoom'm xtyee^{n} ndo' seineii^{n}
nnom Ty'o̱o̱ts'om. 42 Tsoom:
—Tsotya̱ya, xe^{n} 'u l'ue ts'om',
catseicandyaandyu' ja nawi'waa. Sa̱a̱
ticaluii ljo' na l'ue ts'o̱o̱^{n} ja, caluii
ljo' na l'ue ts'om' nncu'.
43 Ndo' xje^{n}'ñee^{n} tyje'cañoom cwii
ángel nacañom'm na jna^{n} cañoom'luee
na tyoñequiaa najnei^{n}. 44 Yoche^{n} na
tyotsei'ndaa'na' ts'oom, tyoque^{n}ñetyee^{n}
na tyotseineii^{n} nnom Ty'o̱o̱ts'om
ñequio cha'waa najnei^{n}. Ndo'
ndaatmeii^{n}'e^{n} tyotseijomna' cha'na
t'ma^{n} ndaatei^{n} niom', ñecwii ndii'
cwi'iuuna' xje^{n} nomtyuaache^{n}.
45 Quia na jnda̱ teicantyjaa^{n} na
seineii^{n} nnom Ty'o̱o̱ts'om, tjantyjaa^{n}'a^{n}
nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n}ñê ndo' ljeii^{n}
na cwindana. Ee tîcana^{n}ndyena na jee^{n}
chjoo' n'omna. 46 Tsoom nda̱a̱na:
—¿Chiuu na cwinda'yo'?
Quicantyja'yo', calanei^{n}'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om cha juu na ñe'que^{n}na'
xje^{n} 'o, tincjaachuuna' 'o.

T'uena Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Ndicwa^{n} matseinei^{n} Jesús ndo'
tquie'cañom nn'a^{n} na jndyendye. Jo
nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n} wjaajndyee Judas,
cwii joo nn'a^{n} na canchoo'we.
Seicandyoo'ñê nacañoom' Jesús na
nnc'om ntsma^{n}'. 48 Tso Jesús nnoom:
—'U Judas, ja na cwiluiindyo̱ ts'a^{n}
na jna^{n} cañoom'luee, ¿aa ma'tioo'
cwenta ja luee nn'a^{n} ñequio na
ma'ua' ntsmaa^{n}'a?
49 Ndo' nn'a^{n} na ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê, quia
na nty'iaana chiuu wjaach'eena',
jluena nnoom:
—Ta, ¿aa mañejom nntua̱a̱'a xjo?
50 Ndo' cwii joona mañoom'
seiquiee'ñe mosoo' tyee na
cwiluiitquieñe. Tyjee tsua'qui
tsa^{n}'ñee^{n} ntyjaya. 51 Quia jo' tso
Jesús nda̱a̱na:
—Maya, ca'ndye'yo'.
Ndo' tyenquioom'm tsua'qui
tsa^{n}'ñee^{n}, sein'maa^{n} juu. 52 Ndo'
nn'a^{n} na tquio nacjoom'm, joo ntyee
na cwiluiitquiendye ñequio nn'a^{n} na
cwijndoo' ts'iaa^{n} cwentaa' wats'om,
ñequio nn'a^{n} na cwiluiitquiendye
naquii' tsjoom, tsoom nda̱a̱
na^{n}'ñee^{n}:
—Jnda'jom ñequio ncjo espadas
ndo' ñ'e^{n} n'oom nch'io na tquio'yo'
nacjoya. Ndoo' na tquioc'om'yo'
cwii tsa^{n}canch'ue. 53 'Io ndii 'io
tyom'aa^{n}ya quii'ntaa^{n}'yo' naquii'
wats'om t'ma^{n} mei^{n} tîcat'ue'yo' ja.
Sa̱a̱ je' je' jnda̱ tue'ntyjo̱ na juu na
jaa^{n}ñe maque^{n}na' xje^{n}.

Macwji'ñe Pedro cantyja 'naa^{n}' Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Jnda̱ na t'ue na^{n}'ñee^{n} jom,
ty'eñ'omna jom waa' tyee na
cwiluiitquieñe. Ndo' Pedro
tjantyjo̱o̱^{n} tquiache^{n} tquia. 55 Jo' jo'
jla'ntjoomndye nn'a^{n} chom tach'e^{n},

tyomeindyuaandyena ndioche^{n}
nacañoom' chom. Ndo' mati
Pedro tjacjom quii'ntaa^{n}na. 56 Cwii
yuscu na mandi'ntjom ljeii jom na
wacatyee^{n} 'ndyoo chom, jee^{n} nquiee
nty'iaa' nnoom ndo' tso:
—Mati tsa^{n}m'aa^{n} ñeñ'ee^{n} ñ'e^{n}
tsa^{n}m'aa^{n}'.
57 Sa̱a̱ jom tjei'ñê, tsoom:
—Jee^{n} 'u yuscu ticwajna^{n}'a
tsa^{n}m'aa^{n}'.
58 Tyoowiquiuu' ljeii cwiiche^{n} ts'a^{n}
jom, tso nnoom:
—'U, maxje^{n} cwiindye joona.
Sa̱a̱ t'o̱o̱^{n}:
—Nchii jo' ja.
59 Jnda̱ tjawiquiuu'tiche^{n},
cha'na cwii hora, cwiiche^{n} ts'a^{n}
tyotseijndeii' 'ndyoo, tso:
—Tsa^{n}m'aa^{n}, mayuu'che^{n} ñeñ'ee^{n}
ñ'e^{n} tsa^{n}m'aa^{n}' ee ts'a^{n} ts'o̱ndaa
Galilea jom.
60 T'o̱ Pedro nnom:
—Ja re, mei^{n}chjoo ticaljeii ñ'oom
na matsu'.
Ndicwa^{n} matseineii^{n} ñ'e^{n} tsa^{n}'ñee^{n}
ndo' seixuaa caxtijndyo. 61 Quia jo'
taque^{n} Ta Jesús ndyeyu jo ndo' na
m'aa^{n} Pedro ndo' nty'iaa' nnoom.
Ndo' mañoom' tjañjoom' ts'oom
ñ'oom na jnda̱ tso nnoom: "Cwii
tjo̱o̱che^{n} na nntseixuaa caxtijndyo
je'je'che^{n} sa̱a̱ xje^{n}'ñee^{n} 'u jnda̱
ndyee ndii' macwji'ndyu' ñ'e^{n}ndyo̱."
62 Quia jo' mana jlui' Pedro
quii'ntaa^{n} na^{n}'ñee^{n}. Jee^{n}che^{n} ndya'
tyoty'ioom na jnda ntyjee^{n}.

Cwila'jnaa^{n}'na Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

63 Nn'a^{n} na tyol'a cwenta Jesús,
tyola'jnaa^{n}'na ndo' tyotjaa'na jom.
64 Mati tyola'tye^{n}na liaa nnoom,
tyotmeii^{n}'na nda' nnoom ndo'
tyoluena:
—Cjaawee' 'ndyo' 'ñee^{n} juu macwja' 'u.
65 Ndo' jndye ñ'oom ticuee' ts'om
tyoluena nacjoom'm.

'Ooque^{n}na Jesús luee nn'a^{n} na cwiluiitquiendye

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Quia na jnda̱ teixuee, tjomndye
ntyee na cwiluiitquiendye nda̱a̱ ntyee
ñequio nn'a^{n} na cwijndoo' ts'iaa^{n}
wats'om t'ma^{n} ñequio nn'a^{n} na cwit'mo̱o̱^{n}
ljeii na tque^{n} Moisés. Ty'eñ'omna Jesús
na m'a^{n} nn'a^{n} na cwiluiindyena n'iaa^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n} judíos. Jlue na^{n}'ñee^{n} nnoom:
67 —Catsu' nda̱a̱yâ, ¿aa 'u
cwiluiindyu' Cristo?
Jom t'o̱o̱^{n} nda̱a̱na:
—Meii^{n} xe^{n} na nntsjo̱o̱ nda̱a̱'yo', sa̱a̱
xocala'yu'yo'. 68 Ndo' meii^{n} xe^{n} na
cwax'a̱ya nda̱a̱'yo', 'o xocat'o̱'yo' 'ndyo̱,
xocalacandyaandyo' ja. 69 Sa̱a̱ je' xuee
na cwii wjaana', ja na cwiluiindyo̱
ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee nncjo̱cajma^{n}
ntyjaa' Ty'o̱o̱ts'om ntyjaya yuu
na matseit'maa^{n}'ñetina' ja. Jo' jo'
nntseijomndyo̱ ñ'e^{n}ñê cha'tso najndeii
na matseixmaa^{n}.
70 Cha'tsondyena ta'x'eena:
—Quia jo' ¿aa 'u cwiluiindyu'
Jnda Ty'o̱o̱ts'om?
T'o̱o̱^{n} nda̱a̱na:
—Mancjo'ti'yo' jnda̱ macwindu'yo'.
71 Quia jo' jluena:
—¿Ljo' cwii maca^{n}tina' na nlui'yuu'
nacjoom'm? Ee mancjo̱o̱tya̱a̱ jnda̱
jndya̱a̱ya ñ'oom 'ñom.

Ty'eñ'omna Jesús na m'aa^{n} Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 Quia jo' cha'tsondye
nn'a^{n} na tjomndye jo' jo',

tei'cantyjana, ty'eñ'omna Jesús na
m'aaⁿ Pilato. 2 Tọ'na na tyoñequiana
jnaaⁿ'aⁿ. Jluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ' jndạ jliuuyâ na
matsei'naⁿ'aⁿ n'om nn'aⁿ ndyuaayâ.
Ee quitsoom na ticwanaaⁿ na
nñe'quiaayâ ts'iaaⁿndạạyâ nnom
César. Ndo' manquiityeeⁿ matsoom
na cwiluiiñê Cristo ndo' rey jom.
3 Quia jo' ta'x'ee Pilato nnoom,
tso:
—¿Aa 'u cwiluiindyu' rey na
catsạ'ntjom nn'aⁿ judíos?
T'ọ Jesús nnom:
—Maxjeⁿ jo' ja, cha'xjeⁿ na matsu'.
4 Ndo' tso Pilato ndạạ ntyee na
cwiluiitquiendye ndạạ ntyee ñequio
nn'aⁿ na jndyendye:
—Ja meiⁿcwii jnaaⁿ' tsaⁿs'am'aaⁿ'
ticaljeiya.
5 Sạạ naⁿ'ñeeⁿ jla'jndeii' ndyueena,
jluena:
—Ñ'oom na ma'mọọⁿ
matseijmeiⁿ'na' nn'aⁿ cha'waa
ts'ọndaa Judea. Tyoch'eeⁿ na ljo'
ts'ọndaa Galilea, ndo' mati ñjaaⁿ.

Ty'eñ'omna Jesús na m'aaⁿ Herodes

6 Jndạ na jndii Pilato ñ'oom
cantyja 'naaⁿ' Galilea, tax'eeⁿ:
—¿Aa ts'aⁿ ts'ọndaa Galilea
tsaⁿs'am'aaⁿ'?
7 Quia na ljeiijndaa'ñê na
jnaⁿ Jesús ts'ọndaa Galilea yuu
na matsạ'ntjom Herodes, quia
jo' seicwanoom Jesús na m'aaⁿ
Herodes'ñeeⁿ na tsaⁿ'ñeeⁿ cu'xeeⁿ
Jesús. Ee tyjee' tsaⁿ'ñeeⁿ Jerusalén
quia jo'. 8 Ndo' jeeⁿ neiiⁿ'eⁿ quia na
nty'iaaⁿ'aⁿ Jesús ee jaach'ee xuee na
jeeⁿ ñe'cwajnaⁿ'aⁿ juu ndo' na jndye
ñ'oom jndạ jñeeⁿ cantyja 'naaⁿ'. Jo'
jeeⁿ queeⁿ ts'oom na nnty'iaaⁿ'aⁿ
na nnts'aa Jesús cwii ts'iaaⁿ na
xocandạạ nnts'aa na cwe' cwii
ts'aⁿ. 9 Ndo' jndye ñ'oom tyowax'eeⁿ,
sạạ meiⁿcwii ñ'oom tic'ọ Jesús.
10 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'aⁿ na cwit'mọọⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés, mati ty'ena na m'aaⁿ.
Tyoqueⁿya n'omna na tyoñequiana
jnaaⁿ' Jesús. 11 Ndo' mati Herodes
ñequio sondaro 'naaⁿ'aⁿ, cwe'
tyoncona Jesús ndo' tyola'jnaaⁿ'na
jom. Jla'cweena jom cwii liaa na
jnda, jndạ chii jla'cwanomnnda'na
jom na m'aaⁿ Pilato. 12 Juu xuee'ñeeⁿ
ljoyaañe Pilato ñ'eⁿ Herodes, ee
ñet'omntiaa'ndyena.

Cwiwijndaa'tyeⁿ na cue' Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39–19:16)

13 Quia jo' seitjom Pilato ntyee na
cwiluiitquiendye ndạạ ntyee ñequio
nn'aⁿ na la'xmaⁿ n'iaaⁿ ñequio nn'aⁿ
na jndyendye. 14 Tsoom ndạạna:
—'O tquioñ'om'yo' tsaⁿs'am'aaⁿ
na cwindu'yo' matseijmeiiⁿ'eⁿ nn'aⁿ
judíos. Sạạ queⁿ'yo' cwenta, jo
ndạạ cha'tsondyo' jndạ tcaaⁿ'a
ñ'oom nnoom, ndo' meiⁿcwii
jnaaⁿ'aⁿ tîcaljei na cha'tso ñ'oom
na cwiqueⁿ'yo' nacjoom'm. 15 Meiⁿ
Herodes tîcaljeii jnaaⁿ'aⁿ, jo' na
seicwanomnnda' tsaⁿ'ñeeⁿ jom na
m'aaⁿya. Queⁿ'yo' cwenta, meiⁿcwii
tyootseitjọọñê na matsạ'ntjomna'
na cueeⁿ'eⁿ. 16 Jo' chii nnchuu'jñeeⁿ
xeⁿ jndạ nntseicandyaandyọ jom.
17 Ndo' waa costumbre na jndei'na'
na catseicandyaañe Pilato cwii prạso
jo ndạạ nn'aⁿ xcwe na waa xuee.
18 Sạạ cha'tso nn'aⁿ na jndyendye,
ñe'cwii ñ'oom jla'xuaana, jluena:
—Quindyọọ' luaa' ñjaaⁿñe ndo'
catseicandyaandyu' Barrabás.

19 Tsa^{n}'ñee^{n} tuee'na jom
w'aancjo ee teijndaa' jnaa^{n}'a^{n} na
seiweñê nacjoo' gobiernom. Ndo'
seicue^{n}'e^{n} ts'a^{n}. 20 Ndo' Pilato
nc'e na ñe'catseicandyaañê Jesús,
seinei^{n}nnaa^{n}'a^{n} ndaa nn'a^{n}. 21 Saa
joo na^{n}'ñee^{n} jndeiiti jla'xuaannda'na,
jluena:
—Caty'iom' jom ts'oom'naa^{n}.
Caty'iom' jom ts'oom'naa^{n}.
22 Tsoom ndaana na jnda ndyee
ndii':
—¿Ljo' jee^{n}che^{n} tis'a s'aa^{n}?
Mei^{n}cwii jnaa^{n}'a^{n} tîcaljeiya na
matsa'ntjomna' na cuee^{n}'e^{n}.
Jo' chii nnchuu' jñee^{n}, xe^{n} jnda
nntseicandyaandyo jom.
23 Saa na^{n}'ñee^{n} jndeii' ndyueena,
jndeii tyola'xuaana, tyota^{n}na
na cañoom ts'oom'naa^{n}. Ndo'
ñ'oom'ñee^{n} na tyoluena ñequio
ntyee na cwiluiitquiendye ndaa
ntyee jna^{n}jndeiina'. 24 Jo' chii
Pilato tquiaañetoom ñ'oom
na caluii cha'xje^{n} na cwita^{n}na.
25 Seicandyaañê ts'a^{n} na tyota^{n}na
na m'aa^{n} w'aancjo, meii^{n} na
tyotseiweñe nacjoo' gobiernom ndo'
seicuee' ts'a^{n}. Ndo' tquiaa^{n} Jesús
lueena na cal'ana chiuu na l'ue
n'omna.

Cwity'ioomna Jesús ts'oom'naa^{n}
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Xje^{n} na ty'eñ'om sondaro Jesús
na nnty'ioomna jom ts'oom'naa^{n},
t'uena cwii ts'a^{n} na jna^{n} jndaa, ts'a^{n}
tsjoom Cirene na jndyu Simón.
Jla'cachuuna jom ts'oom'naa^{n}
tyojaantyjoo^{n} naxe^{n}' Jesús ñ'e^{n}
juuna'.
27 Ndo' cwii tmaa^{n}' t'ma^{n} nn'a^{n}
ty'entyjo naxe^{n}' Jesús, ndii
ñ'ee^{n} yolcu na jee^{n} cwityuee ndo'
cwila'xuaa na matsei'ndaa'na' n'om
na cwinty'iaa na luaa' matjoom.
28 Saa taque^{n} Jesús, tsoom:
—'O yolcu Jerusalén, tandyuee'yo'
cantyja 'na^{n} ja luaa, catyuee'yo'
cantyja 'na^{n}' ncjo'yo' ñ'e^{n}
nda'yo'. 29 Ee que^{n}'yo' cwenta,
manncue'ntyjo xuee na nlue nn'a^{n}:
"Jee^{n} teijnoom yolcu na tileic'om
nda, na tîcandeiindye, mei^{n} tjaa
yo'ndaa jla'cantei'." 30 Ncuee'ñee^{n}
nnto' nn'a^{n} na nluena ndaa ntsjo:
"Catquiaandyo' nacjooyâ", ndo'
nluena ndaa nta: "Cala'cata'yo'
jâ." 31 Ee xe^{n} nmeii^{n} macwil'a nn'a^{n}
ñ'e^{n}ndyo ja na tjaa jna^{n} tseixma^{n}ya,
cwanti na t'ma^{n}ti nawi' nntjoom
na^{n}'ñee^{n} na waa jnaa^{n}na.
32 Ndo' mati ty'echona we nn'a^{n} na
wi'ndye na nnty'ioomna n'om'naa^{n}.
33 Quia na tquiena cwii joo na jndyu
Ta Tsei'xque^{n} Ts'oo, ty'ioomna jom
ts'oom'naa^{n} jo' jo' ñequio na^{n}'ñee^{n}
na wi'ndye, cwii tsa^{n}'ñee^{n} ntyjaa^{n}'a^{n}
ntyjaya ndo' cwiiche^{n} tsa^{n}'ñee^{n}
ntyjaa^{n}'a^{n} ntyjatymaa^{n}'. 34 Tsoom:
—Tsotyaya, catseit'ma^{n} ts'om'
joona, ee ticala'no^{n}'na ljo' cwil'ana
ñ'e^{n}ndyo.
Ndo' tyo'oo sondaro x'iaa na
nnty'iaana 'ñee^{n} nleijnoom' cwii
cwii lia^{n}'a^{n}. 35 Jo' jo' jndye nn'a^{n}
na cwe' ty'ecanty'iaa na luaa'. Saa
na^{n}ma^{n}n'iaa^{n} jee^{n} ticuee' n'omna
jom, tyoluena:
—Jee^{n} ya tjei'n'maa^{n}ñê nt'omche^{n}
nn'a^{n}, je' cwji'n'maa^{n}ñe che^{n}nque^{n} xe^{n}
mayuu' cwiluiiñê nquii Cristo tsa^{n} na
tjeii'ñe Ty'ootsom na catsa'ntjom.
36 Mati tyola'jnaa^{n}' sondaro Jesús.
Ty'entyjaa'na na nñe'quiana winom
na ta na nnc'om. 37 Jluena:

—Xe^{n} 'u cwiluiindyu' Rey
na catsa̱'ntjom' nn'a^{n} judíos,
cwji'n'maa^{n}ndyu' che^{n}nncu'.
38 Ndo' jo ndyeyu ts'om xquee^{n}
ty'ioomna ljeii ñ'oom griego, latye^{n},
ñ'e^{n} hebreo. Matsona': "Luaañe Rey
cwentaa nn'a^{n} judíos."
39 Cwii joo na^{n}'ñee^{n} na wi'ndye na
ñoom ñ'e^{n}ñê, seijnaa^{n}' jom. Tso:
—¿Aa nchii Cristo cwiluiindyu'?
Cwa cwji'n'maa^{n}ndyu' che^{n}nncu'
ndo' mati jâ.
40 Sa̱a̱ t'o̱ cwiiche^{n} tsa^{n}'ñee^{n},
seitiaa^{n}'a^{n} x'iaa^{n}'a^{n}, tsoom:
—Cwa tinquia' Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' 'u
jnda̱ t'uiitye^{n}na' na maxje^{n} nnc'io'.
¿Aa ticando' mañejo'ti matjom'
cha'xje^{n} matjom jom? 41 Ndo' wendyo̱
jaa nmeii^{n} mayuu'che^{n} maty'iomyana'
na catjo̱o̱^{n}ya na luaa ee cwitio̱o̱^{n}ndyo̱
cantyja na ñel'aaya. Sa̱a̱ juu Tam'aa^{n}'
mei^{n}cwii nawi' tîcats'aa^{n}.
42 Quia jo' tsoom nnom Jesús:
—'U Ta, cjaañjoom' ts'om' ja quia
na nndyo' na nntsa̱'ntjom'.
43 Tso Jesús nnom tsa^{n}'ñee^{n}:
—Mayuu'che^{n} matsjo̱o̱ njom', xuee
je' nnc'oom' ñ'e^{n}ndyo̱ jo paraíso
yuu na m'aa^{n} nquii Ty'o̱o̱ts'om.

Tquiaañe Jesús na tuee^{n}'e^{n}

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Xje^{n} na tuee' quiajmei^{n}', teijaa^{n}
cha'waa tsjoomnancue hasta na
ndyee na matmaa^{n}. 45 Ee na teijaa^{n}
ñe'quioom'. Ndo' juu liaa tco na
ntyjaty'io naquii' wats'om t'ma^{n}
ty'ioo'xcwena'. 46 Quia jo' jndeii
seixuaa Jesús, tsoom:
—Tsotya̱ya, ma'ndiya cantyja na
wando̱'a naquii' l'o̱'.
Jnda̱ tsoom na luaa', mana
tuee^{n}'e^{n}.
47 Quia na nty'iaa' tyo na
matsa̱'ntjom sondaro chiuu waa na
tuii, seit'maa^{n}'ñê Ty'o̱o̱ts'om, tsoom:
—Mayuu'che^{n} tsa^{n}m'aa^{n}'
matseixmaa^{n} ts'a^{n} na lju' cwiluiiñe.
48 Ndo' cha'tso nn'a^{n} na
tjomndye na nty'iaa na ljo'
tuii, quia ty'elcwee'na l'aana,
tyotmeii^{n}'na nda' ndei'candyaana
na cwit'mo̱o̱^{n}na na matsei'ndaa'na'
nquiuna. 49 Ndo' cha'tso nn'a^{n} na
ta'jnaa^{n}'na Jesús ñequio yolcu na
ty'entyjo̱ naxee^{n}'e^{n} na jna^{n} Galilea,
tyonty'iaa tquiana na luaa' tjom
Jesús.

'Oocaty'iuuna Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Tyom'aa^{n} cwii ts'a^{n} na jndyu
José na jna^{n} tsjoom Arimatea
ts'o̱ndaa Judea. Tsa^{n}'ñee^{n} cwii
joo nn'a^{n} na m'a^{n} n'iaa^{n} cwentaa
nn'a^{n} judíos. Jom ya ts'a^{n}ñê ndo'
mach'ee^{n} na maty'iomyana'. 51 Mati
tyomeinom'm juu na nntsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om. Tîcatseijomñê ñ'oom
na t'ma^{n} nt'omche^{n} nc'iaa^{n}'a^{n} na
cue' Jesús. 52 Tjaa^{n} na m'aa^{n} Pilato
ndo' tcaa^{n} ts'oo Jesús. 53 Jnda̱ chii
tjacatyjeeñê juu. Seityjooñê liaa
sábana tsa^{n} lino ndo' tjaa'ñê juu
naquii' tsue'tsjo̱' na tuiiya. Jo' jo'
mei^{n}cwii tjaa'na^{n} 'ñee^{n} cojaaquiee'.
54 Juu xuee'ñee^{n}, maxuee na
cwila'jndaa'ndye nn'a^{n} na
nnta'jndyeena xuee sábado. Ndo'
xje^{n}'ñee^{n} majaawee'ya xje^{n} cantyja
'naa^{n}'na'.
55 Yolcu na tquio ñ'e^{n}ñê na
jna^{n}na Galilea, ty'enty'iaana
tsei'tsuaa, tque^{n}na cwenta
chiuu waa na tjacanty'iuu'ñê.
56 Jnda̱ jo' ty'elcwee'na Jerusalén,

ty'ela'jndaa'ndyena nasei cachi
ndo' nche^{n}'. Ndo' ta'jndyeena juu
xuee na cwita'jndyee nn'a^{n} cha'xje^{n}
matsa̱'ntjom ljeii naqui.

Cantyja na tando'xco Jesús
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Cwitsjoomya xuee
najndyee smana^{n}, ty'ena
yuu waa tsei'tsuaa. Ty'echona nasei
cachi na jnda̱ jla'jndaa'ndyena.
2 Jnda̱ na tquiena jliuna na jnda̱
teindyo̱ tsjo̱' na ta̱' 'ndyoo tsue'tsjo̱'.
3 Quia na ty'equie'na jo' jo',
taticaliuna sei'ts'o 'naa^{n}' Ta Jesús.
4 Xcwe na matseiñ'ee^{n}'ñena' joona
na cwicatyuena, ndo' teitquioo'ndye
we nn'a^{n} nacañoomna na jee^{n}
canchii', caxuee liaa. 5 Jee^{n} ndya'
tyuena, jla'ntyjanquioondyena
nque^{n}na nomtyuaa. Jlue na^{n}'ñee^{n}
nda̱a̱na:
—¿Chiuu quii'ntaa^{n} l'oo cwil'ue'yo'
ts'a^{n} na wando'? 6 Tac'oomñê ñjaa^{n},
jnda̱ wando'xcoom. Cjaañjoom'
n'om'yo' ñ'oom na seineii^{n} nda̱a̱'yo'
quia na ndi m'aa^{n} ts'o̱ndaa Galilea.
7 Tsoom na nque^{n} na cwiluiiñê
ts'a^{n} na jna^{n} cañoom'luee, nñe'quia
nn'a^{n} cwenta jom luee nn'a^{n}jna^{n}.
Ndo' na^{n}'ñee^{n} nnty'ioomna jom
ts'oom'naa^{n}. Sa̱a̱ xuee jnda̱ ndyee
ncwando'xcoom.
8 Quia jo' tjañjoom' n'omna ñ'oom
na tyotseineii^{n}. 9 Jna^{n}na yuu na
waa tsei'tsuaa, ty'elcwee'na ndo'
jla'candiina nn'a^{n} canchoo'cwii
ñequio cha'tso nt'omche^{n} nn'a^{n}
chiuu waa na tuii. 10 María
Magdalena, ñ'e^{n} Juana, ñ'e^{n} María
tsondyee Jacobo, ñ'ee^{n} nt'omche^{n}
yolcu na ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ndyena, joona
jla'candiina nn'a^{n} canchoo'cwii
ñ'oom'ñee^{n}. 11 Sa̱a̱ apóstoles
ndoo' nquiuna cwe' ñ'omnco jo'.
Tîcala'yu'na.
12 Sa̱a̱ Pedro teicantyjaa^{n}, jleinoom,
tjaa^{n} yuu waa tsei'tsuaa. Quia
na nty'iaa^{n}'a^{n} naquii' tsei'tsuaa,
cwe' liaa canchii' ljeii^{n}. Ndo'
tjalcwe'nnaa^{n}'a^{n} wa^{n}'a^{n}, jaawa
jaacue tyom'aa^{n}' ts'oom cha'tso na
jnda̱ tuii.

Ñjomndye we nn'a^{n} nato Emaús
(Mr. 16:12-13)

13 Majuuti xuee'ñee^{n} we nn'a^{n} na
cwila'jomndye ñ'e^{n} Jesús cwi'oona
cwii tsjoom chjoo na jndyu
Emaús na m'aa^{n} na' canchoo'cwii
kilómetros na tquiana' ñ'e^{n}
Jerusalén. 14 Ndo' che^{n}nquieena
cantyja cha'tso na nmeii^{n}' tuii.
15 Yoche^{n} na luaa' jee^{n} cwila'nei^{n}na,
manquiiti Jesús tue'ntyjo̱o̱^{n} joona.
Ñe'cwi tjaa^{n} ñ'e^{n}ndyena. 16 Sa̱a̱
tîcata'jnaa^{n}'na jom ee s'aana'
n'omnda̱a̱na cha'cwijom na
titquioona. 17 Tsoom nda̱a̱na:
—¿Ljo' ñ'oom jee^{n} cwilanei^{n}'yo'
na tsa'yo' nato? Quia jo'
ty'emeintyjee'na na chjoo' n'omna.
18 Ndo' cwiindye joona na jndyu
Cleofas t'o̱ nnoom, tso:
—¿Aa 'u cwii ts'a^{n} na cwe' tyje'ya
Jerusalén, jo' chii ticaljei' chiuu
waa na tuii wja mawena'?
19 Quia jo' t'o̱o̱^{n} nda̱a̱na:
—¿Ljo' tuii?
Joona t'o̱o̱na nnoom:
—Aa, waa na tuii cantyja 'naa^{n}'
Jesús, ts'a^{n} tsjoom Nazaret na
tyotseixma^{n} profeta. T'ma^{n} najnei^{n}
ts'iaa^{n} na tyoch'ee^{n} ñequio ñ'oom
na tyotseineii^{n} jo nda̱a̱ cha'tso nn'a^{n}
ndo' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om. 20 Sa̱a̱

nquiee ntyee na cwiluiitquiendye
ndaa ntyee ñequio naⁿmaⁿn'iaaⁿ
cwentaayâ tquiana cwenta
jom na cat'uiityeⁿna' jom na
cueeⁿ'eⁿ, ndo' ty'ioom nn'aⁿ jom
ts'oom'naaⁿ. 21 Ndo' jâ jeeⁿ ñentyjaa'
n'ooⁿyâ na jom nluiiñê nquii na
nntseicandyaañe nn'aⁿ Israel. Ndo'
waa cwiicheⁿ, je' jnda ndyee xuee
na tuii na nmeiiⁿ'. 22 Ndo' nchii
macanda jo', mati joo yolcu na ñ'eeⁿ
tmaaⁿ' na laxmaaⁿyâ, tquioñ'omna
ñ'oom na jeeⁿ seiñ'eeⁿ'na' jâ. Ee
mateincooquiuu' ty'ena yuu waa
tsei'tsuaⁿ'aⁿ, 23 saa taticaliuna
sei'ts'o 'naaⁿ'aⁿ. Tquiolcwee'na,
tyoluena na mati tco'na' ángeles
ndaana na jlue yo'ñeeⁿ ndaana
na jom wanoom'm. 24 Jo' chii ty'e
nt'om nc'iaayâ yuu waa tsei'tsuaa
ndo' jliuna na mayuu' cha'xjeⁿ
na jlue yolcu'ñeeⁿ. Saa maxjeⁿ
tîcanty'iaana nquii Jesús.
25 Quia jo' tso Jesús ndaana:
—'O nn'aⁿ na tileicala'noⁿ'yo'
maxjeⁿ tiqueⁿ'yo' cwenta ndo'
ticjoo' n'om'yo' na nlayu'yo' cha'tso
ñ'oom na tyolue profetas. 26 Aa
nchii maxjeⁿ matsona' na nquii
Cristo catjoom cha'tso nawi'meiⁿ'
cwitjooocheⁿ na nntseit'maaⁿ'ñena'
jom.
27 Quia jo' tyo'mooⁿ naquii' ljeii
'naaⁿ' Ty'ootsʼom cha'tso ñ'oom na
matseineiⁿna' cantyja 'naaⁿ' nqueⁿ.
Tooⁿ'oⁿ ñequio ljeii na tqueⁿ Moisés
ndo' tcuu ty'oomna' hasta xjeⁿ ljeii
na tqueⁿ cha'tso profetas.
28 Quia na ty'ewindyoona tsjoom
chjoo yuu na cwi'oona, quia jo'
s'aaⁿ na ndoo' wjaatyeeⁿcheⁿ. 29 Saa
joona l'ana na jndei'na' na caljoo'ñê
ñ'eⁿndyena. Jluena:
—Caljoo'ndyu' ñ'eⁿndyô ee je' jnda
tmaaⁿ ndo' manleincoo'ⁿ'.
Jo' chii tjaqueⁿ'eⁿ naquii' w'aa na
nljoo'ñê. 30 Ndo' quia na tjacjom
nacañoom' meiⁿsa ñ'eⁿndyena,
to'ñoom tyoo', tquiaaⁿ na quianl'uaa'
Ty'ootsʼom cantyja 'naaⁿ'na', tyjeeⁿ ndo'
tquiaaⁿ juuna' ndaana. 31 Ndo' xjeⁿ'ñeeⁿ
s'aana' joona cha'cwijom ts'aⁿ na ya
teitquioo'nnda' ndo' ta'jnaaⁿ'na na
manquii Jesús jo'. Saa jom mana tsuñê
jo ndaana. 32 Tyoluena ndaa ntyjeena:
—Aa tiyuu' s'aana' jnda'jom
teiiⁿ n'ooⁿya yocheⁿ na matseineiiⁿ
ndaaya xjeⁿ na ñjomndyo nato quia
na seicanooⁿ chiuu ma'moⁿ ñ'oom'
Ty'ootsʼom na teiljeii.
33 Ndo' mañejuu xjeⁿ'ñeeⁿ
teicantyjana, ty'elcwee'na
Jerusalén. Jliuna nn'aⁿ na
canchoo'cwii ñe'naaⁿ' m'aⁿ naⁿ'ñeeⁿ
ñequio nt'omcheⁿ nc'iaana. 34 Quia
jo' jlue naⁿ'ñeeⁿ ndaana:
—Jeeⁿ sa, mayuu'cheⁿ jnda
mawando'xco Ta Jesús, ee jnda
teitquioo'ñê nnom Simón.
35 Quia jo' joona tyola'neiⁿna
chiuu waa na tuii quia na m'aⁿna
nato ndo' chiuu waa na ta'jnaaⁿ'na
jom quia na tyjeeⁿ tyoo'.

Teitquioo'ñe Jesús ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Yocheⁿ na cwila'neiⁿna
ñ'oommeiⁿ', teitquioo' meintyjee'
Jesús xcwe quii'ntaaⁿna. Tquiaaⁿ na
xmaⁿndyena. Tsoom:
—C'om'yo' na tjaañomtiuu quii'
n'om'yo'.
37 Saa joona nioom tyuena, ee
jla'tiuuna na cwe' ncwaaⁿ'aⁿ jo'
cwinty'iaana. 38 Ndo' tsoom ndaana:

—¿Chiuu na jeeⁿ matsei'ndaa'na' nquiu'yo' ndo' na luaa' m'aaⁿ' n'om'yo'? 39 Canty'ia'yo' l'o̱o̱ya ñ'eⁿ nc'a̱ya na mannco̱tya̱ luaa. Ndo' nquio'yo' ja, ee ncwaaⁿ' ts'aⁿ tjaa'naⁿ sei' cachuuna', meiⁿ ndei' cha'na cwinty'ia'yo' na cho̱ ja.

40 Jnda̱ tsoom na luaa', t'mo̱o̱ⁿ l'o̱o̱ⁿ ndo' nc'eeⁿ. 41 Sa̱a̱ ndicwaⁿ cwe' matseitsaⁿ'tona' joona na jeeⁿ neiiⁿna, jeeⁿ cjaawee' n'omna, hasta tileicalayu'na na jom. Quia jo' tsoom nda̱a̱na:

—¿Aa cwilei'ñ'om'yo' na ya nlcwa' ts'aⁿ?

42 Jo' chii tquiana cwii taⁿ' catscaa jneiiⁿ ñequio tscuu na ñjom tsiom'. 43 To'ñoom ndo' tcwaaⁿ'aⁿ ñequio na jndoo'na. 44 Ndo' tsoom nda̱a̱na:

—Cha'tso ñ'oom na teiljeii cantyja 'naⁿya naquii' ñ'oom na tqueⁿ Moisés ñequio profetas, ndo' mati naquii' salmos, ñ'oom'ñeeⁿ tyo'mo̱o̱ⁿya nda̱a̱'yo' quia na ndicwaⁿ m'aaⁿya ñ'eⁿndyo'. Joona' wjaatseicanda̱a̱'ñena', ndo' je' macwiluii cha'xjeⁿ na tsjo̱o̱.

45 Quia jo'cheⁿ tquiaa Jesús na nla'no̱ⁿ'na ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeiina'. 46 Tsoom nda̱a̱na:

—Ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii, matsona' na nquii na cwiluiiñe Cristo, jndei'na' na nntjoom nawi' t'maⁿ, ndo' xuee na jnda̱ ndyee nncwando'xcoom na tueeⁿ'eⁿ. 47 Ñequio xuee' jom nñe'quia nn'aⁿ ñ'oom na calcwe' n'om nn'aⁿ jnaaⁿna cha na nntseit'maⁿ ts'om Ty'o̱o̱ts'om joona. Ñ'oommeiiⁿ nnaⁿna' Jerusalén, nncjaanty'eena' xjeⁿ cha'waa tsjoomnancue. 48 Ndo' 'o la'xmaⁿ'yo' na catjei'yuu'ndyo' ñ'oommeiiⁿ. 49 Queⁿ'yo' cwenta, ja njño̱o̱ⁿya nquii Espíritu Santo na jnda̱ tso Tsotya̱ya na nñequiaaⁿ nda̱a̱'yo'. Jo' chii, caljoo'ndyo' tsjoom Jerusalén hasta na nnto'ñoom'yo' juu na nnaⁿ nandye na nñequiaa najnda̱'yo'.

Tjawa Jesús cañoom'luee

(Mr. 16:19-20)

50 Quia jo' jlui'na tsjoom'ñeeⁿ. Tjachom joona nndyoo' tsjoom Betania. Seintyjo̱o̱ⁿ l'o̱o̱ⁿ nacjoona, tio'naaⁿñê joona. 51 Majuu xjeⁿ na matio'naaⁿñê joona to̱ⁿ'na' jom ñ'eⁿndyena. Tjañ'oomna' jom nandye cañoom'luee. 52 Ndo' joona, quia jnda̱ jla't'maaⁿ'ndyena jom, ty'elcwee'na Jerusalén na jeeⁿcheⁿ ndya' neiiⁿna. 53 Ñe'quii'cheⁿ tyom'aⁿna wats'om t'maⁿ na tyola't'maaⁿ'ndyena Ty'o̱o̱ts'om. Mantyjati luaa'ndyo.

Ñ'oom cantyja 'naaⁿ' Jesucristo na seiljeii Juan

Juu na cwiluiiñe ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om tuiiñê na ts'aⁿ jom

1 Xjeⁿ na to̱' Ty'o̱o̱ts'om
na tqueeⁿ cha'tso, juu na
cwiluiiñe ñ'oom'm maxjeⁿ m'aaⁿ
ñ'eⁿñê. Ndo' cha'tso na cwiluiiñê
mati juu candaa̱'ñ'eⁿ cwiluiiñe.
2 Juu na cwiluiiñe ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om m'aaⁿ ñ'eⁿñê xjeⁿ na
jnaⁿjndyeecheⁿna'. 3 Cha'tso na
maniom na tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om, ñ'eeⁿ
quia tqueⁿna joona'. Cwii cwii
nnom na maniom, ñequii'cheⁿ na
ñ'eeⁿ na tqueⁿna jo'. 4 Tseixmaⁿ
cheⁿnqueⁿ na ticantycwii na
wanoom'm. Juu jo' na matseixmaaⁿ
matseijomna' cha'cwijom chom
na matseixueeñena' ndaa̱ nn'aⁿ.
5 Juu naxuee na matseixmaaⁿ,
matseicano̱o̱ⁿna' cha'tso na cwi'oo
nacjoo' Ty'o̱o̱ts'om. Saa̱ cha'tso joo
jo' tîcandaa̱ nlqueⁿna' xjeⁿ 'naaⁿna'
jom.
6 Tyom'aaⁿ cwii tsaⁿs'a na jñom
Ty'o̱o̱ts'om na m'aⁿ nn'aⁿ judíos.
Juan jndyu tsaⁿ'ñeeⁿ. 7 Jñoom na
ty'iom Ty'o̱o̱ts'om ts'iaaⁿ jom na
nncwji'yuu'ñê cantyja 'naaⁿ' Cristo
na cwiluiiñe naxueeñe, tyoch'eeⁿ
na ljo' cha cha'tsondye nn'aⁿ ñ'eⁿ
Cristo nla'yu'na. 8 Nchii nqueⁿ
cwiluiiñê naxueeñe saa̱ jñoom na
nncwji'yuu'ñê cantyja 'naaⁿ' juu
na cwiluiiñe naxueeñe. 9 Cristo
cwiluiiñê naxueeñe na mayuu'cheⁿ,
tuiiñê tsjoomnancue. Jom
mañequiaaⁿ naxuee nnom ticwii
cwii ts'aⁿ.
10 Nquii na cwiluiiñe ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om, tyom'aaⁿñe
tsjoomnancue, saa̱ meiiⁿ na
jom tqueeⁿ juuna', maxjeⁿ
tîcala'no̱ⁿ' nn'aⁿ 'ñeeⁿ cwiluiiñê.
11 Tyje'cañoom nn'aⁿ judíos na
mañecwii ndyuaana ñ'eⁿñê,
saa̱ tîcato'ñoomna jom. 12 Saa̱
nt'omndye joona to'ñoomna jom,
ndo' tyola'yu'na ñ'eⁿñê. Ndaa̱ joona
tquiaaⁿ na cwila'xmaⁿna ntseinda
Ty'o̱o̱ts'om. 13 Nchii cwiluiindyena
ntseinaaⁿ cha'xjeⁿ na cwiluiindye
nda nn'aⁿ. Meiⁿ nchii cwiluiindyena
ntseinaaⁿ ee na queeⁿya ts'om
cwii ts'aⁿ. Tomti maqueⁿna' joona
ntseinaaⁿ ee nqueⁿ l'ue ts'oom.
14 Nquii na cwiluiiñe ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om tuiiñe na ts'aⁿ,
tyom'aaⁿñe quii'ntaaⁿna. Candaa̱'ya
m'aaⁿ na candya' ts'om nn'aⁿ, ndo'
cwiluiiñe na mayuu'. Nty'iaandaa̱yâ
quia seit'maaⁿ'ñe Ty'o̱o̱ts'om juu.

Quia tuii na ljo' saaliuuyâ na
ñenquii cwiluiiñe Jnda Ty'o̱o̱ts'om.
15 Juan'ñeen tyocwji'yuu'ñê cantyja
'naan' juu quia seiween jñeen'en ndaa̱
nn'an. Tsoom:
—Nquiu'yo' na jnda̱ ñetsjo̱o̱
na 'io cha nleitquioo'ñe cwii
ts'an quii'ntaan'yo' na meinchjoo
tic'oom'na' ja ñ'enñê, ee maxjen
m'aan cwii tjo̱o̱chen na nluiindyo̱.
Manquii ts'an na mandyowindyoo'
luaa' jo'.
16 Jom candaa̱'ñ'en naya
matseixmaan. Cantyja 'naan'
jo' matio'naanñe Ty'o̱o̱ts'om
cha'tsondyo̱. Cwii nnom na jnda̱
to'ño̱o̱nya na matio'naanñê jaa,
jnda̱ mañoomchen na cwito'ño̱o̱nya.
17 L'o̱ Moisés tquiaa Ty'o̱o̱ts'om ljeii
na matsa̱'ntjomna'. Saa̱ cantyja
'naan' Jesucristo cwiliuuya na
candya' ts'om Ty'o̱o̱ts'om jaa ndo'
na cwiluiiñê ñ'oom na mayuu'.
18 Tjaa'nan cwii ts'an na jnda̱ nty'iaa'
Ty'o̱o̱ts'om. Macanda̱ nquii Jnaan
na ñecwiiñe, juu jnda̱ t'mo̱n ndaa̱aya
chiuu cwiluiiñê.

Ñ'oom na tjei'yuu'ñe Juan tsan na tyotseits'oomñe nn'an

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

19 Nn'an judíos na cwiluiitquiendye
Jerusalén jñoomna ntyee
cwentaana na m'aan Juan ñequio
nt'om levitas na cwindye'ntjom
naquii' wats'om. Ty'ioomna ts'iaan
ntyee'ñeen na cata'x'ee nan'ñeen
nnom Juan 'ñeen cwiluiiñê. 20 Jom
ndyeyu tjei'yuu'ñê, tsoom:
—Ja nchii Cristo cwiluiindyo̱.
21 Jo' chii ta'x'eetina nnoom:
—¿Aa profeta Elías 'u?
Jom t'o̱o̱n:
—Nchii jo' ja.
Ta'x'eennda'na nnoom:
—Quia jo', ¿aa cwiluiindyu'
profeta'ñeen na matso Moisés
na nñequiaa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
ndaa̱aya?
Saa̱ t'o̱o̱n:
—Nchii jo' ja.
22 Jo' chii jluena nnoom:
—¿Quia jo' 'ñeen cwiluiindyu'?
Catsu' cha ya nnt'o̱o̱yâ ndaa̱
nn'an na jñoom jâ. ¿Chiuu matsu'
chenncu' cantyja 'naan' ts'iaan na
matsei'xman'?
23 Luaa ñ'oom na seilcween'en ndaa̱
nan'ñeen. Matsoom:
—Ja mats'aa cha'xjen na tso
profeta Isaías quia tsoom: "M'aan
cwii ts'an na matseiwe jndyee'
jo ndo' ndyuaa yuu tjaa nn'an
c'oom. Calajndaa'ndyo' na nquii
na tjacantyja na cwiluiit'manñe
nntsa̱'ntjom 'o."
24 Nn'an na la'xman tmaan'
fariseos jñoomna nan'ñeen. 25 Ndo'
ta'x'eendyeti nan'ñeen nnoom.
Jluena:
—Matsu' na 'u mein nchii Cristo
cwiluiindyu', mein Elías, mein nquii
profeta na tso Moisés na nñequiaa
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om ndaa̱aya, quia jo'
¿chiuu na matseits'oomndyu' nn'an?
26 Ndo' t'o̱ Juan ndaa̱ana. Tsoom:
—Ja matseits'oomndyo̱ nn'an
ñequio ndaatioo, saa̱ quii'ntaan'yo'
m'aan cwii ts'an na ticala'no̱n'yo'
cantyja 'naan'. 27 Majom na nnts'aan
ts'iaan 'naan' Ty'o̱o̱ts'om quia na jnda̱
'ndiina' ja, ee maxjen m'aan cwii
tjo̱o̱chen na nluiindyo̱. Ja mein cwe'
na nndi'ntjo̱nya nnoom til'uendyo̱.
28 Luaa' tuii cwii joo na jndyu
Betábara, jo ntyja na macalui'

ñe'quioom' xndyaa' jndaa Jordán
yuu na tyotseits'oomñe Juan nn'aⁿ.

Jesús cwiluiiñê catsmaⁿ tsmeiⁿ' Ty'o̱o̱ts'om

29 Xuee na jnda̱ we na tuii na
luaa', nty'iaa' Juan na ndyowindyoo'
Jesús na m'aaⁿ. Matsoom nda̱a̱ jâ na
m'aaⁿyâ ñ'eⁿñê jo' jo':
—Queⁿ'yo' cwenta, luaa' ts'aⁿ
na cwiluiiñe catsmaⁿ tsmeiⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om na juu matseicanduu'
jnaaⁿ nn'aⁿ. 30 Mañejuu ts'aⁿ na jnda̱
ñetsjo̱o̱ya nda̱a̱'yo' cantyja 'naaⁿ'
na 'io cha nleitquioo'ñe cwii ts'aⁿ
quii'ntaaⁿ'yo' na t'maⁿti cwiluiiñe,
nchiiti ja. Ee m'aaⁿ cwii tjo̱o̱cheⁿ
na nluiindyo̱. 31 Xjeⁿ na to̱'a na
matseits'oomndyo̱ nn'aⁿ ñequio
ndaatioo, meiⁿ ticatsei'no̱ⁿ'a na jom
ts'iaⁿ'aⁿ na nntseicanoom'm jnaaⁿ
nn'aⁿ. Sa̱a̱ mats'aa ts'iaaⁿmeiⁿ cha
catseica'mo̱ⁿna' nda̱a̱ nn'aⁿ Israel na
ljo' cwiluiiñê.
32 Ndo' Juan tjei'yuu'ñetyeeⁿ
nda̱a̱yâ. Matsoom:
—Nty'iano̱o̱ⁿ na jnaⁿ Espíritu
Santo cañoom'luee. Jndyocue
cha'cwijom catu', ljoo'ñe ñ'eⁿñê.
33 Xjeⁿ'ñeeⁿ meiⁿ tîcatsei'no̱ⁿ'a
'ñeeⁿ juu na nluiiñe nquii na
nntseicanduu' jnaaⁿ nn'aⁿ. Sa̱a̱
tjañjoom' ts'o̱o̱ⁿ quia jñom
Ty'o̱o̱ts'om ja na catseits'oomndyo̱
nn'aⁿ, tsoom no̱o̱ⁿ: "Nnty'ia'njom'
na nndyocue Espíritu nacjoo' cwii
ts'aⁿ, ndo' nljoo'ñe ñ'eⁿñê. Juu
tsaⁿ'ñeeⁿ jnda̱ ty'io̱ⁿya ts'iaaⁿ jom na
nntseits'oomñê nn'aⁿ ñ'eⁿ Espíritu
Santo." 34 Ndo' jnda̱ nty'iano̱o̱ⁿya
na tuii na ljo' ñ'eⁿñê. Jo' chii
macwji'yuu'ndyo̱ na jom cwiluiiñê
Jnda Ty'o̱o̱ts'om.

Nn'aⁿ na t'maⁿjndyee Jesús na cala'jomndyena ñ'eⁿñê

35 Cwiicheⁿ xuee meintyjee'nnda'
Juan ñequio wendyô̱ jâ nn'aⁿ
na cwila'jomndyô̱ ñ'oom na
mañequiaaⁿ. 36 Ndo' quia nty'iaaⁿ'aⁿ
Jesús na mawjaawinom jo' jo',
matsoom nda̱a̱yâ:
—Canty'ia'yo', luaa' ts'aⁿ na
cwiluiiñe catsmaⁿ tsmeiⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om.
37 Ndo' wendyô̱ jâ na cwila'jomndyô̱
ñ'oom na tyoñequiaaⁿ, quia na
jndya̱a̱yâ ñ'oomwaa', saantyjo̱o̱yâ
naxeⁿ' Jesús. 38 Taqueⁿ Jesús ndo'
nty'iaaⁿ'aⁿ na cwitsaantyjo̱o̱yâ
naxeeⁿ'eⁿ. Tax'eeñê nda̱a̱yâ, tsoom:
—¿Aa waa na nl'a'yo' ja?
Ndo' l'uuyâ nnoom:
—Rabí, ¿cwaaⁿ w'aa nncja'meintyje'
je'? Ñ'oom rabí matsona' ts'aⁿ na
ma'mo̱ⁿ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
39 Matsoom nda̱a̱yâ:
—Quio'yo' mana nnty'ia'yo'.
Quia jo' saayâ ñ'eⁿñê w'aa na
tjameintyjeeⁿ'eⁿ. Ndo' cha'na
ñequiee na matmaaⁿ na squia̱a̱yâ
ñ'eⁿñê. Ljoo'ndyô̱ ñ'eⁿñê hasta na
jnda̱ teinco̱o̱ⁿ'.
40 Ja Juan ñequio Andrés, tyjee
Simón Pedro, jâ jndya̱a̱yâ ñ'oom
na tso Juan'ñeeⁿ, ndo' saantyjo̱o̱yâ
naxeⁿ' Jesús. 41 Juu Andrés'ñeeⁿ
tjacal'ueeⁿ xioom Simón. Matsoom
nnom:
—Jnda̱ jliuuyâ juu na cwiluiiñe
Mesías. (Ñ'oomwaa' matsona'
Cristo, nquii na tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om na
cwji'n'maaⁿñe nn'aⁿ.)
42 Quia jo' tjañ'oom Andrés xioom
na m'aaⁿ Jesús. Nty'iaa' Jesús juu,
ndo' matsoom:

—'U re, Simón, jnda Jonás 'u.
Je' nntseicajndyuya 'u Cefas.
(Ñ'oomwaa' matsona' Pedro.)

Ma'ma^{n} Jesús Felipe ñequio Natanael

43 Cwiiche^{n} xuee seijndaa'ñe
Jesús na nncja^{n} ts'o̱ndaa Galilea.
Quia ljo'che^{n} teincwiñê ñ'e^{n} Felipe.
Matsoom nnom:
—Candyo'tseijomndyu' ñ'e^{n}ndyo̱
ts'iaa^{n} na mats'aa.
44 Juu Felipe'ñee^{n} mañe'cwii
tsjom'm ñequio Andrés ñ'e^{n} Pedro.
Joona nn'a^{n} tsjoom Betsaida. 45 Ndo'
tjacal'ue Felipe Natanael. Matsoom
nnom:
—Jnda̱ jliuuyâ nquii na cantyja
'naa^{n}' seiljeii Moisés nacjoo' libro
na chuuna' ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na mats̱a̱'ntjomna'. Ndo' mati
nt'omche^{n} profetas tyola'ljeiina
cantyja 'naa^{n}' tsa^{n}m'aa^{n}'. Majuu
Jesús jo', ts'a^{n} tsjoom Nazaret, na
cwilue nn'a^{n} na jnda José juu.
46 Tso Natanael:
—Ndoo' ntyjii na cwe' Nazaret
xocwitquioo'ñe cwii ts'a^{n} na t'ma^{n}
nnteijnei^{n} nn'a^{n}.
T'o̱ Felipe nnoom, matso:
—Candyo' sa. Nnty'ia'njom' jom.
47 Nty'iaa' Jesús na
ndyocwje'cañoom Natanael jom.
Matsoom:
—Canty'ia'yo' tsa^{n}m'aa^{n}'
tiquinquiu'nn'aa^{n} nn'a^{n}. Jom
mayuu'che^{n} cwiluiiñê ts'a^{n} Israel.
48 Tax'eeñe Natanael nnoom:
—¿Chiuu ljei'yu' Ta na ljo'
matseixma^{n}ya?
T'o̱ Jesús, matsoom nnom:
—Cwii tjo̱o̱che^{n} na nncjaacwa^{n}
Felipe 'u, nty'iaya 'u quia m'aa^{n}' wa'
x'ee ts'oom higuera 'na^{n}'.
49 Ndo' t'o̱ Natanael, matsoom:
—'U ts'a^{n} na ma'mo̱o̱^{n}' ñ'oom naya
nda̱a̱ nn'a^{n}, 'u maxje^{n} cwiluiindyu'
Jnda Ty'o̱o̱ts'om. 'U cwiluiindyu'
rey cwentaa jâ nn'a^{n} Israel.
50 T'o̱ Jesús:
—¿Aa cwe' nc'e na tsjo̱o̱ya na
nty'iaya 'u x'ee ts'oom higuera 'na^{n}',
aa cwe' jo' na matseiyu' ñ'e^{n}ndyo̱?
Maxje^{n} maniom na jndati la'xma^{n}na'
cantyja 'na^{n}ya na quia wja'nty'ia'.
51 Ndo' matsotyee^{n} nnom:
—Ñ'oom na mayuu'che^{n} matsjo̱o̱ya
nda̱a̱'yo'. 'O nnty'ia'yo' na nnaa^{n}
cañoom'luee. Ndo' nnty'ia'yo' na
nnquiocue ángeles na m'aa^{n} ja
na cwiluiindyo̱ ts'a^{n} na jnaa^{n}ya
na m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om, ndo' na
nnc'oowannda'na.

Toco ts'a^{n} tsjoom Caná
ts'o̱ndaa Galilea

2 Xuee jnda̱ ndyee na tuii na
luaa' toco cwii ts'a^{n} tsjoom
Caná, ts'o̱ndaa Galilea. Ndo'
seijomñe tsondyee Jesús. 2 Ndo'
joo nn'a^{n} na t'unco t'ma^{n}na Jesús
ñequio jâ nn'a^{n} na cwila'jomndyô
ñ'e^{n}ñê na mati calajomndyô
ñ'e^{n}ndyena na cwi'uncona. 3 Jnda̱
na ntquie' winom, tsondyee Jesús
tso nnoom:
—Ticwijndeii winom.
4 T'o̱ Jesús nnom, matsoom:
—Na^{n}, ¿ljo' nntsa' ja? Tyoowe'ntyjo̱
xje^{n} na nnts'aa cwii nnom na
tixocanda̱a̱ nluii na cwe' ts'a^{n} nnts'aa.
5 Matso tsoñee^{n} nda̱a̱ nn'a^{n} na
cwindye'ntjom jo' jo':
—Cal'a'yo' cha'tso na nntsa̱'ntjoom
'o.
6 Maniom ñ'oom na cwiqua̱a̱^{n}
jaa nn'a^{n} judíos na cwinndyuu'a

ñequio na cwitmaaⁿya 'naⁿ. W'aa
yuu na toco tsaⁿ'ñeeⁿ meintyjee'
yom ljoo t'maⁿ na tuiina' ñ'eⁿ
ljo̱', na quiwil'uee'ndyena na
cwila'candaa̱'ndyena costumbre'ñeeⁿ.
Cwiwijndeii cwii cwii tsjoo'ñeeⁿ
cha'na ñequiee hasta yom xjo lata
ndaa. 7 Seineiⁿ Jesús ndaa̱ nn'aⁿ na
cwindye'ntjom jo' jo'. Matsoom:
—Calacato'yo' ljoomeiⁿ' ñequio
ndaatioo.
Ndo' jla'catoo' naⁿ'ñeeⁿ joona'
hasta too' cwijomna'. 8 Jnda̱ jo'
matsoom ndaa̱na:
—Je' catjei'yo' chjoowi'
juuna'. Catsaañ'om'yo' na m'aaⁿ
ts'aⁿ na matsa̱'ntjom nn'aⁿ na
cwila'ñ'oom'ndye nantquie.
Jo' chii ty'eñ'omna juuna' na
m'aaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ. 9 Ndo' juu ts'aⁿ na
matsa̱'ntjom naⁿ'ñeeⁿ t'uu chjoowi'
ndaatioo na jnda̱ seicwaqueⁿ Jesús
na winom. Ticaljeii tsaⁿ'ñeeⁿ yuu
jnaⁿna' saa̱ nn'aⁿ na cwindye'ntjom
jo' jo' nquiucheⁿna yuu tjeii'na
juuna'. Quia jo' tcwaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ ts'aⁿ
na macoco. 10 Matsoom nnom:
—Ticwii cwii joo na ñetjo̱ na
t'unco nn'aⁿ, najndyee tyoñe'quia
nn'aⁿ winom na yatecheⁿ na
nncwe nc'iaana. Ndo' quia na jnda̱
mawjaacjoo naⁿ'ñeeⁿ na cwiwena,
quia jo' cwiñe'quiana winom na
ticue'ntyjo̱ na yana'. Saa̱ 'u je', jnda̱
seiljo' winom na yatecheⁿ na quia
je'cheⁿ nleil'uena'.
11 M'aaⁿ Jesús Caná ts'o̱ndaa
Galilea quia s'aajñeeⁿ ts'iaaⁿ na
tixocaluii na cwe' ts'aⁿ nnts'aa.
Ndo' na luaa' s'aaⁿ t'mo̱o̱ⁿ na t'maⁿ
cwiluiiñê. Manc'e jo' na jâ nn'aⁿ na
cwila'jomndyô̱ ñ'eⁿñê, jnaⁿna' na
cwilayuu'â ñ'eⁿñê.
12 Jnda̱ na tuii na luaa', quia jo'
jâ nn'aⁿ na cwindyaa̱yâ ñ'oom na
mañequiaaⁿ, saayâ Capernaum
ñ'eⁿñê, ñequio tsoñeeⁿ ñequio
ntyjeeⁿ. Ndo' ljoo'ndyô̱ jo' jo'
cwantindyo xuee.

Tjei' Jesús nn'aⁿ quii' wats'om t'maⁿ Jerusalén

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Juu xjeⁿ'ñeeⁿ jnda̱ wjaawindyoo'
nncuee' ncuee pascua quia jaa
nn'aⁿ judíos cwilacwjaa̱ canmaⁿ.
Jo' chii saayâ Jerusalén ñ'eⁿ Jesús.
14 Tach'eeⁿ' wats'om t'maⁿ, jo' jo'
ljeiiⁿ nn'aⁿ na cwindaa̱ quioondyo
ñ'eⁿ canmaⁿ ñ'eⁿ cantu'. Ndo'
mati meindyuaandye nn'aⁿ na
cwila'jndyoondye s'om 'naaⁿ nn'aⁿ
na cwi'ooquie' wats'om. 15 Ndo' jnda̱
na nty'iaaⁿ'aⁿ na luaa', quia jo' s'aaⁿ
l'uaa tsja'jneiⁿ, jnda̱ chii jleintyjo̱o̱ⁿ
naⁿ'ñeeⁿ. Tjeiiⁿ'eⁿ cha'tsondye
joona ch'eeⁿ' tach'eⁿ wats'om'ñeeⁿ.
Mati canmaⁿ ñ'eⁿ quioondyo. Ndo'
seicantqueeⁿ meiⁿsa na cwilei'cho
nn'aⁿ na cwila'jndyoondye s'om
jo' jo'. Seiquiaⁿ s'om 'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ.
16 Ndo' ndaa̱ nn'aⁿ na cwindaa̱
cantu' matsoom:
—Catjei'yo' quioo'm'aⁿ' ñjaaⁿñe.
Tacal'a'yo' na waa' Tsotya̱ya na
matseijomna' cha'na ts'ua.
17 Quia jo' jâ nn'aⁿ na t'maaⁿ
na cala'jomndyô̱ ñ'eⁿñê ts'iaaⁿ
na mach'eeⁿ tjañjoom' n'o̱o̱ⁿyâ
ñ'oom na mawaa cjoo' libro
Salmos. Matsona': "Nla'cuee' nn'aⁿ
ja jnaaⁿ' na queeⁿ ts'o̱o̱ⁿya na
nleil'uee'ndyena waa' Ty'o̱o̱ts'om
cha'xjeⁿ na matsa̱'ntjomna'."
18 Ndo' ta'x'ee nn'aⁿ judíos nnoom,
jluena:

—¿Cwaaⁿ ts'iaaⁿ nntsa' na
tixocaluii juuna' na cwe' ts'aⁿ
nnts'aa na m'moⁿna' ndaayâ na waa
najndeii na matseixmaⁿ' na nmeiiⁿ'
mache'?
19 T'o Jesús ndaana, matsoom:
—Calatyui'yo' wats'omwaañe
ndo' ñe'ndyee xuee nntseiwannda'a
juuna'.
20 Ndo' t'oo nn'aⁿ judíos'ñeeⁿ:
—Wen'aaⁿ nchoo' yom ntyu tjacaa
na tuii wats'omwaañe, ndo' 'u je'
¿aa cwe' ñe'ndyee xuee nntseiwe'
juuna'?
21 Saa seijoom'ñê na juu seiiⁿ'eⁿ
cwiluiiñena' wats'om. 22 Jo' chii
jnda na tquiaa Ty'oots'om na
tando'xcoom jnda na tueeⁿ'eⁿ, jâ
nn'aⁿ na cwindyaayâ ñ'oom na
mañequiaaⁿ tjañjoom' n'ooⁿyâ na
ljo' tsoom. Ndo' jlayuu'â ñ'oom na
seineiiⁿ ndo' mati ñ'oom' Ty'oots'om
na teiyo teiljeii.

Ntyjii Jesús chiuu waa naquii' ts'om ts'aⁿ

23 Yocheⁿ na tyom'aaⁿ Jesús
Jerusalén na tyowaa xuee Pascua
quia jaa nn'aⁿ judíos cwila'wjaaya
canmaⁿ, nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo'
tyonty'iaana jndye nnom ts'iaaⁿ na
tyoch'eeⁿ na tixocandaa nluii na cwe'
ts'aⁿ nnts'aa. Jo' chii jndyendyena
tyola'yu'na na cwiluiiñê Cristo. 24 Saa
tînquiaañê ñ'eⁿndyena, ee ntyjeeⁿ
chiuu n'omna. 25 Meiⁿ ticaⁿna' na
cwji'yuu'ñe ts'aⁿ nnoom cantyja ljo'
la'xmaⁿ nn'aⁿ, ee maxjeⁿ mantyjeeⁿ
chiuu n'omna.

Tyjee'cañoom Nicodemo Jesús

3 Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na
tyoluiitquieñe quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
judíos. Tsaⁿ'ñeeⁿ tyotseijomñê
ñ'oom na quit'maⁿ n'om nn'aⁿ
tmaaⁿ' fariseos. Jom jñoom
Nicodemo. 2 Jñoom na m'aaⁿ Jesús
cwii teijaaⁿ. Matsoom nnom:
—Maestro, manquiuuyâ na
'u cwiluiindyu' ts'aⁿ na jñom
Ty'oots'om na ca'moⁿ' ñ'oom naya
'naaⁿ'aⁿ ndaayâ. Ee xocandaa nntsa'
ts'iaaⁿmeiⁿ' xeⁿ nchii Ty'oots'om
m'aaⁿ ñ'eⁿndyu'.
3 Jesús t'ooⁿ, matsoom nnom:
—Ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjoo
njom', xeⁿ ticaluiixcoñe ts'aⁿ
tixocandaa nntseijomñe cantyja na
matsa'ntjom Ty'oots'om.
4 Ndo' tax'eeñe Nicodemo nnoom,
matso:
—¿Chiuu nnts'aa ts'aⁿ na
nluiiñennaaⁿ'aⁿ na jnda tquieñê?
Ee tixocandaa nncjaaquiee'nnaaⁿ'aⁿ
tsiatsjaaⁿ' tsoñeeⁿ ndo' na
nluiiñennaaⁿ'aⁿ.
5 Jesús t'ooⁿ, matsoom nnom:
—Ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjooya
njom'. Xeⁿ ticaluiiñe ts'aⁿ cantyja
'naaⁿ' ndaatioo ndo' ñequio
Espíritu, tixocandaa nncjaquiee'ñê
cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om.
6 Nc'e na nn'aⁿ jaa, jo' chii mati
ndaaya mann'aⁿ joona. Maluaa'
matseijomna' ts'aⁿ na tuiiñe cantyja
'naaⁿ' Espíritu Santo. Tseixmaⁿ
tsaⁿ'ñeeⁿ cantyja 'naaⁿ' Ty'oots'om.
7 Tinntseiñ'eeⁿ'ñena' ts'om' juu
ñ'oom na matsjooya: "Maxjeⁿ
jndei'na' na caluiindyo'xco'yo'."
8 Ndi' na c'uaa cam'aaⁿ jndye, saa
tileicantyjo' yuu jnaⁿna', meiⁿ yuu
wjaana'. Malaa'ti' matseijomna' na
tileicala'noⁿ' nn'aⁿ chiuu waa na
tuiiñe ts'aⁿ cantyja 'naaⁿ' Espíritu.
9 T'o Nicodemo, tsonnaaⁿ'aⁿ:

—Maxjeⁿ ticatsei'nōⁿ'a.
10 Matso Jesús:
—Aa ljo', ndo' 'u t'maⁿ
cwiluiindyu' na ma'mōōⁿ' ndāā nn'aⁿ
Israel. Jo' chii ticatseitiuuya na
tileicatsei'nōⁿ' ñ'oommeiiⁿ. 11 Ñ'oom
na mayuu'cheⁿ matsjōōya njom'.
Matseināⁿya cantyja na mantyjiiya,
ndo' macwji'yuu'ndyō ljo' na jndā
nty'ianōōⁿ, sāā 'o tiñe'calayu'yo'
ñ'oom'ñeeⁿ. 12 Jndā mamatseināⁿya
ndāā nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ 'naⁿ na
niom tsjoomnancue cha cala'nōⁿ'yo',
sāā tiñe'calayu'yo' ñ'oom'ñeeⁿ.
Quia jo', ¿chiuu ya nnts'aa cha
na nlayu'yo' ñ'oom na mañequia
cantyja 'naaⁿ' cañoom'luee?
13 'Ee tjaa'naⁿ ts'aⁿ na jndā
tjawa cañoom'luee cha nndāā
nntseicandii nn'aⁿ chiuu macaⁿna'
na cal'ana na nlco'xcwena' ntyjii
Ty'ōōts'om ñ'eⁿndyena. Macandā
ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaaⁿya
cañoom'luee ntyjiiya. 14 Quia ñet'om
nn'aⁿ judíos jo ndo' ndyuaa yuu
na tjaa nn'aⁿ c'om, quia jo' ty'iom
Moisés cwii xjo na tuiina' cha'na
catsuu cjoo' cwii ts'oom. Maluaa'
matseijomna' na nnty'ioom nn'aⁿ
ja ts'oom'naaⁿ na cwiluiindyō ts'aⁿ
na jnaaⁿya cañoom'luee. 15 Luaa'
nluii cha meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
matseiyu' ñ'eⁿndyō nntseixmaⁿ na
ticantycwii na nncwando'.

Ty'ōōts'om m'aaⁿ na candya' ts'oom nn'aⁿ

16 'Nc'e Ty'ōōts'om t'maⁿ waa
na m'aaⁿ na candya' ts'oom nn'aⁿ
tsjoomnancue, jo' chii Ja na ñenncō
na cwiluiindyō Jnaaⁿ tquiaaⁿ na
tuiindyō cha ticwii cwii ts'aⁿ na
nntseiyu' ñ'eⁿndyō tixocatsuuñe.
M'aaⁿ na ticantycwii na wando'.
17 Ja na cwiluiindyō Jnda
Ty'ōōts'om nchii jñoom ja quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ cha na cat'uiiya joona cantyja
jnaaⁿna. Jom jñoom ja cha nndāā
nlui'n'maaⁿndyena.
18 'Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
nntseiyu' ñequio ja, ticat'uii
Ty'ōōts'om juu cantyja 'naaⁿ' jnaaⁿ'.
Sāā meiⁿquia ts'aⁿ na tiñe'catseiyu',
je' mamat'uiina' juu cantyja jnaaⁿ',
ee na tiñe'catseiyu' ñ'eⁿndyō na
macandā ja cwiluiindyō Jnaaⁿ.
19 Jndā mamat'uiina' nn'aⁿ na
tyoolayu' ee ja na cwiluiindyō
naxuee jndā tyjācanōōⁿya joona,
sāā neiiⁿtina' na cwila'jomndyena
cantyja 'naaⁿ' na jōōⁿñe, ee
cwil'ana yuu na ticatsāntjomna'.
20 Ee ticwii cwii ts'aⁿ na mach'ee
natia, jeeⁿ jnoom'm ja na
cwiluiindyō naxueeñe. Tsaⁿ'ñeeⁿ
tiñe'catseijomñê ñ'eⁿndyō ja, ee
jeeⁿ nquiaⁿ'aⁿ na nntseicanōōⁿya
natia na mach'eeⁿ. 21 Sāā juu ts'aⁿ
na mach'ee yuu na maty'iomyana',
tsaⁿ'ñeeⁿ matseijomñê ñ'eⁿndyō ja
na cwiluiindyō naxueeñe. Ndo' na
ljo' cwiwitquioo'ya na cha'tso na
mach'eeⁿ, mach'eeⁿ nc'e Ty'ōōts'om
m'aaⁿ ñ'eⁿñê.

Matseineiⁿti Juan cantyja 'naaⁿ' Jesús

22 Jndā jo' jlui' Jesús Jerusalén
ndo' jâ nn'aⁿ na t'maaⁿ na
cala'jomndyô ñ'eⁿ ts'iaaⁿ na
mach'eeⁿ, mati jluii'â ñ'eⁿñê.
Tyoma'nōōⁿyâ ñ'eⁿñê ts'ōndaa
Judea. Tyom'aaⁿyâ jo' jo'
cwantindyo xuee. Ndo' jndye nn'aⁿ
tquie'cañom jom na nleits'oomndye.
23 Mati Juan tyotseits'oomñê

nn'aⁿ cwii joo na jndyu Enón,
manndyoo' Salim, ee majndye
ndaatioo m'aaⁿ jo'. Ndo' tyo'oo
nn'aⁿ na tyotseits'oomñê joona.
24 Ee xjeⁿ'ñeeⁿ tyooju' Herodes jom
w'aancjo.
25 Quia jo' nt'om nn'aⁿ judíos
na cwila'jomndye ñ'oom na
mañequiaa jom, jla'ñ'eeⁿ' ndyueena
ñequio nc'iaana nn'aⁿ judíos na
cwe' tquieya. Ee cwila'ntja'ndye
naⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿndyena cwaaⁿ cwii
nnom na jndati tseixmaⁿ na
cwiwits'oomndye nn'aⁿ. ¿Aa cantyja
'naaⁿ' ñ'oom na mañequiaa Juan, oo,
aa cantyja 'naaⁿ' Jesús? 26 Quia jo'
nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na
mañequiaa Juan ty'entyjaa'na jom.
Jluena nnoom:
—'U ta na ma'mo̱o̱ⁿ' cantyja 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱yâ, juu ts'aⁿ na
tyocañ'eⁿ ñ'eⁿndyu' xndyaa' jndaa
Jordán, nquii na tjei'yuu'ndyu'
cantyja 'naaⁿ' nda̱a̱yâ, canty'ia',
cwiwits'oomndye nn'aⁿ cantyja
'naaⁿ'aⁿ, ndo' cha'tsondye nn'aⁿ
cwi'oontyjo̱ naxeeⁿ'eⁿ.
27 Juan t'o̱o̱ⁿ nda̱a̱na, matsoom:
—Tjaa na nnda̱a̱ nnts'aa ts'aⁿ xeⁿ
nchii Ty'o̱o̱ts'om matseijndaa'ñê
ljo' nntseixmaⁿ ts'aⁿ. 28 Mancjo'yo'
nquiu'yo' na ñetsjo̱o̱ cantyja
'naⁿya, ja nchii Cristo cwiluiindyo̱.
Ty'o̱o̱ts'om ty'ioom ts'iaaⁿ ja
na catseijndo̱'a n'om nn'aⁿ na
cala'jndaa'ndyena naquii' n'omna
na cala'ljona Cristo. 29 'O
cwila'no̱ⁿ'yo' ñ'oom na tjañoom' na
juu tsaⁿs'a na maco'ñom yuscu na
macoco ñ'eⁿñê, masaa' yuscu'ñeeⁿ
jom. Sa̱a̱ juu ts'aⁿ na matseijomñe
ñ'eⁿ tsaⁿs'a'ñeeⁿ, nchii m'aaⁿ na
lioo' na maco'ñom x'iaa' yuscu'ñeeⁿ.
Nchii jo'. Cwiquioo na neiiⁿ' na
mandiiñe ñ'oom na matseineiⁿ
x'iaa'. Maluaa' matseijomna' na
matseicanda̱a̱'ñena' na neiⁿya
cantyja 'naaⁿ' Jesús. 30 Jo' chii jeeⁿ
xcwe na jom cjaaluiit'maⁿñetyeeⁿ
sa̱a̱ ja catseicjetina'.

Luaa nquii na jnaⁿ cañoom'luee

31 Tsoti Juan:
—Nc'e tsaⁿm'aaⁿ' jnaaⁿ cañoom'luee,
t'maⁿti cwiluiiñê, nchiiti
cha'tsondye nn'aⁿ. Ja na cwe' ts'aⁿ
ja, matseixmaⁿya cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancue ndo' matseina̱ⁿya
cantyja 'naaⁿ'na'. Sa̱a̱ nquii
tsaⁿm'aaⁿ' na jnaaⁿ cañoom'luee,
cwiluiit'maⁿñetyeeⁿ na cha'tso.
32 Ndo' macwji'yuu'ñê cantyja na jnda̱
nty'iaaⁿ'aⁿ ñequio na jnda̱ jñeeⁿ, sa̱a̱
tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ juu ñe'co'ñom ñ'oom
na macwji'yuu'ñê. 33 Juu ts'aⁿ na
maco'ñom ñ'oom na macwji'yuu'ñê,
matseijomñe tsaⁿ'ñeeⁿ na Ty'o̱o̱ts'om
cwiluiiñe na mayuu'. 34 Ee nquii
na jñom Ty'o̱o̱ts'om jo nda̱a̱ nn'aⁿ,
ñ'oom'm matseineiⁿ, ee canda̱a̱'ya
mañequiaaⁿ Espíritu na cwiluiiñê
naquii' ts'om. 35 Nquii Ty'o̱o̱ts'om
na cwiluiiñê Tsoty a̱a̱ya m'aaⁿ na
candya' ts'oom Jnaaⁿ. Ndo' naquii'
l'o̱ jnda̱ tqueeⁿ cha'tsoti na maniom.
36 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseiyu'
ñequio Jnda Ty'o̱o̱ts'om, matseixmaⁿ
na ticantycwii na wando' añmaaⁿ'.
Sa̱a̱ 'ñeeⁿ juu na ticatseiñ'oom'ñe
na nntseiyu' ñequio Jnaaⁿ, tsaⁿ'ñeeⁿ
xocandaa' na nncwando' añmaaⁿ'. Tyeⁿ
waa na matseiw'ii Ty'o̱o̱ts'om juu.

Jesús ñequio yuscu ts'o̱ndaa Samaria

4 Nn'aⁿ na cwiluiindye tmaaⁿ'
nn'aⁿ fariseos tyondyena na

majndyendyeti nn'aⁿ teits'oomndye
cantyja 'naaⁿ' Jesús, nchiiti cantyja
'naaⁿ' Juan. 2 Saa na mayuu'cheⁿ
nquii Jesús tîcatseits'oomñê nn'aⁿ.
Macanda jâ nn'aⁿ na t'maaⁿ na
cala'jomndyô ñ'eⁿñê, jâ l'aayâ
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ. 3 Jo' chii quia na
jñeeⁿ na luaa' cwilue fariseos'ñeeⁿ,
jlueeⁿ'eⁿ ts'ondaa Judea ñ'eⁿndyô na
nntsaayâ Galilea.
4 Ndo' na cwitsaayâ jo' jo'
majndaa' na nncwinooⁿyâ ts'ondaa
Samaria. 5 Jo' chii squiaayâ cwii
tsjoom na jndyu Sicar ts'ondaa
Samaria. Tsjoom'ñeeⁿ manndyoo'
m'aaⁿna' yuu waa tyuaa na jndaa'
José nnom tsotyeeⁿ Jacob. 6 Jo' jo'
tyowaa tsui' na s'aa Jacob. Ndo'
Jesús, na teijñaⁿ'aⁿ na jñoom nato,
tjacjom nacañoom' tsui'ñeeⁿ. Ndo'
jnda tuee' quiajmeiⁿ'. 7 Xjeⁿ'ñeeⁿ
tyje'cañoom cwii yuscu Samaria jo'
jo' na nncwji' ndaatioo. Matsoom
nnom:
—Quiaa' ndaatioo nnc'ua.
8 Ndo' jâ nn'aⁿ na t'maaⁿ na
cala'jomndyô ñ'eⁿñê, xjeⁿ'ñeeⁿ jnda
saayâ quii' tsjoom. Saalajndaayâ na
nlcwaa'â ñ'eⁿñê.
9 Matso yuscu Samaria nnoom:
—¿Chiuu na macaⁿ' ndaatioo nooⁿ,
ee 'u cwiluiindyu' ts'aⁿ judío ndo' ja
cwiluiindyo samaritana?
Luaa' tso yuscu'ñeeⁿ nc'e nn'aⁿ
judíos tiquila'tjoom'ndyena ñequio
nn'aⁿ samaritanos. 10 T'o Jesús
nnom, tsoom:
—Xeⁿ cwe' matsei'noⁿ' na jeeⁿ
jnda tseixmaⁿ naya na ñe'cats'aa
Ty'oots'om 'u, ndo' xeⁿ matsei'noⁿ'
'ñeeⁿ cwiluiindyo na macaⁿ'a
ndaatioo njom', nntseity'oondyu'
nooⁿ na cateijndeiya 'u, ndo' ja
jnda tquiaya cwii na matseijomna'
ndaatioo na ñequiaana' na
ticantycwii na wando'.
11 Matso yuscu'ñeeⁿ nnoom:
—Ta, tjaa'naⁿ 'naⁿ c'oom' na
nncwji' ndaatioo, ndo' tsui'waa, jeeⁿ
njoomna'. Quia jo' ¿yuu nnc'oom'yu'
ndaatioo'ñeeⁿ na nntseixmaⁿya
na ticantycwii na wando'a? 12 ¿Aa
nnts'aacheⁿna' na mache' na 'u
cwiluiit'maⁿndyu'ti' nchiiti weloo
welooya Jacob? Ee jom tyo'om ndaa
tsui'waa, mati ntseinaaⁿ ñequio
quioo' ntsmeiiⁿ'eⁿ, ndo' tquiaaⁿ
juuna' ndaa jâ.
13 T'o Jesús nnom, matsoom:
—Cha'tso nn'aⁿ na cwiwe
ndaatioomeiiⁿ nndyo na
ñe'cwennda'na. 14 Saa nn'aⁿ na
cwiwena ndaa na mañequia
tixocats'aana' na ñecwetina ee
nnts'aana' naquii' n'omna cha'cwijom
ndaa na cwilei'woona' ts'om xo' na
ticantquiee'na' na nnts'aana' na
tijoom cantycwii na nnta'ndo'na.
15 Ndo' yuscu'ñeeⁿ matso:
—Jeeⁿ 'u Ta quiaa' ndaatioowaa'
cha na tacandyo na ñe'c'uatya, meiⁿ
tantseicachjuundyo na ñequii'cheⁿ
na candyocwjii'a juuna'.
16 Matso Jesús nnom:
—Cja', cwaaⁿ' sa', ndo' jnda jo'
quio'yo' ñjaaⁿ.
17 T'o yuscu'ñeeⁿ nnoom:
—Ja tjaa'naⁿ s'aya.
Matso Jesús nnom:
—Majo'ndyo ñ'oom na matsu' na
'u tjaa'naⁿ sa'. 18 Ee jnda ñet'oom
'om sa' ndo' juu ts'aⁿ na m'aaⁿ
ñ'eⁿndyu' je', nchii sa' jom. Cantyja
na luaa' waa, mayuu' ñ'oom tsu'.
19 Jnda na jndii yuscu'ñeeⁿ
ñ'oomwaa', tsoom:

—Jeeⁿ 'u Ta, matsei'nōⁿ'a na 'u
cwiluiindyu' profeta. [20]Weloo
weloo jâ nn'aⁿ samaritanos
tyola't'maaⁿ'ndyena Ty'ōōts'om
sjōwaa. Sāā 'o nn'aⁿ judíos cwindu'yo'
wats'om t'maⁿ 'naⁿ'yo' Jerusalén jo'
jo' cala't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ jom.
[21]Matso Jesús nnom yuscu'ñeeⁿ:
—'U yuscu, catseiyu' ñ'oom na
matsjōō njom' na manncue'ntyjō
xjeⁿ na nla't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ
Tsotyāya meiⁿquiayuucheⁿ, nchii
cwe' sjōwaa oo Jerusalén. [22]'O nn'aⁿ
Samaria jeeⁿ cachjoo cwila'nōⁿ'yo'
cantyja 'naaⁿ' Ty'ōōts'om, ndo'
cwe' cwila't'maaⁿ'ndyo'to'yo' jom.
Sāā jâ nn'aⁿ judíos cwila'nōōⁿ'yayâ
'ñeeⁿ cwila't'maaⁿ'ndyô. Ee cantyja
'naaⁿyâ jo' na macwji'n'maaⁿñê
nn'aⁿ. [23]Sāā manncue'ntyjō xjeⁿ,
ndo' je' mamawe'ntyjō na joo nn'aⁿ
na mayuu'cheⁿ na cwila't'maaⁿ'ndye
Tsotyāya, macaⁿna' na
cala'tmaaⁿ'ndyena jom cantyja
'naaⁿ' Espíritu na cwiluiiñê ndo'
ñequio na mayoona. Ee l'ue ts'om
Tsotyāya na luaa' cala't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ jom. [24]Ty'ōōts'om cwiluiiñê
Espíritu. Jo' chii joo nn'aⁿ na
ñe'cala't'maaⁿ'ndye jom, macaⁿna'
na c'omna nacje 'naaⁿ' Espíritu
Santo, ndo' ñequio na mayoona.
[25]Matso yuscu'ñeeⁿ nnoom:
—Ja ntyjii na nncwje'cañoom
Mesías, manqueⁿ na cwiluiiñê
Cristo. Jom quia na nncwjeeⁿ'eⁿ,
nntseinchoom'm cha'tso ñ'oommeiⁿ'
ndāāya.
[26]Matso Jesús nnom:
—Manncō na matseināⁿya ñ'eⁿndyu'
cwiluiindyō nqueⁿ.
[27]Majuu xjeⁿ'ñeeⁿ jâ nn'aⁿ
na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê
squie'cañōōⁿyâ joona. Ticjawee'
n'ōōⁿyâ na matseineiiⁿ ñ'eⁿ cwii
yuscu, sāā meiiⁿ na ljo' tjaa'naⁿ na
ta'x'āāyâ 'ndyoo yuscu'ñeeⁿ: “¿Ljo'
l'ue ts'om'?” oo na l'uuyâ nnom Ta
Jesús: “¿Cwaaⁿ ñ'oom matseineiⁿ'
ñequio yuscum'aaⁿ'?” [28]Ndo'
'ndii yuscu'ñeeⁿ tsjoo 'naaⁿ'aⁿ,
tjalcweeⁿ'eⁿ tsjoom. Tjacatsoom
ndāā nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo':
[29]—Quio'yo' na nntsaacanty'ia'yo'
cwii tsaⁿs'a na jndā tso nōōⁿ cha'tso
na tijo'ndyo na jndā ñes'aa. M'aaⁿ'
ts'ōōⁿ na juu cwiluiiñe Mesías.
[30]Ndo' jlui' naⁿ'ñeeⁿ tsjoomna,
ty'ena yuu na m'aaⁿyâ ñ'eⁿ Jesús.
[31]Yocheⁿ na tyooquiena, jâ nn'aⁿ
na t'maaⁿ na cala'jomndyô ñ'eⁿñê
l'uuyâ nnoom:
—'U Maestro, cwa sa, cwa'.
[32]Sāā matsoom ndāāyâ:
—Ja mañ'ōⁿ cwii na nlcwaa'a na
'o ticaliu'yo'.
[33]Quia jo' jâ na cwindyāāyâ
ñ'oom na mañequiaaⁿ jlanāāⁿ
cheⁿncjōōyâ ndāā nc'iaayâ. L'uuyâ:
—¿Aa nnts'aacheⁿna' na
jndyoñ'oom cwii ts'aⁿ na
nlcwaaⁿ'aⁿ?
[34]Sāā matso Jesús ndāāyâ:
—Luaa waa na matseijomna'
nantquie 'naⁿya, na cats'aaya yuu
na l'ue ts'om nqueⁿ na jñoom ja,
hasta na jndā jndāā' ts'iaaⁿ na
ty'ioom ja. [35]'O waa ñ'oom tjañoom'
na cwindu'yo' na ñequiee chi' cwii
tjōō ndo' nntyjeendye nn'aⁿ. Sāā
ja matsjōō ndāā'yo': Caleity'iom
ndāā'yo', ndo' canty'ia'yo' ndiocheⁿ
na m'aⁿ nn'aⁿ cha'cwijom ntjom
na jndā tmaⁿ na nncwantjom ts'aⁿ
cwentaa' Ty'ōōts'om. Matseijomna'
joona na jndā tue'ntyjō xjeⁿ na

ntyjeeñe ts'aⁿ. 36 Juu ts'aⁿ na
matyjee ntjom na jndạ tue' waa
na mawantjoom ee matseitjoom
nn'aⁿ na nndaana na ticantycwii
na cwita'ndo'na. Ndo' na luaa'
waa, juu ts'aⁿ na manom' ntjom
ñecwiixjeⁿ na ññequiaana' na
neiiⁿ'eⁿ cha'xjeⁿ juu ts'aⁿ na matyjee
ntjom. 37 Ee juu ñ'oom na cwilue
nn'aⁿ na cwii ts'aⁿ manom' sạạ
cwiicheⁿ ts'aⁿ matyjeeñe, ñ'oom
na mayuu' jo'. 38 Na majñọọⁿya 'o
naquii' ts'iaaⁿ 'naⁿya matseijomna'
cha'cwijom na cwitsacatyjeendyo'
yuu na nchii ncjo'yo' jla'catọ'yo'
ts'iaaⁿ. Nt'omcheⁿ nn'aⁿ jndạ
jla'nchu'na na nncuaa ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ty'ọọts'om naquii' n'om nn'aⁿ ndo'
'o jndạ macwitsaquie'yo' ts'iaaⁿ'ñeeⁿ.
39 Ndo' jndyendye nn'aⁿ
samaritanos tsjoom'ñeeⁿ tyola'yu'na
ñ'eⁿ Jesús, cwe' nc'e ñ'oom 'ndyoo
yuscu'ñeeⁿ na tjei'yuu'ñe ndạạna na
matso: "Jndạ t'mọọⁿ nọọⁿ cha'tso na
tijo'ndyo na jndạ ñes'aa." 40 Jndạ na
tquie'cañom nn'aⁿ samaritanos'ñeeⁿ
yuu na m'aaⁿ Jesús, tyotaⁿna nnoom
na caljoo'ñê ñ'eⁿndyena, ndo' ljoo'ñê
tsjoomna we xuee. 41 Ndo' quia
tyondyena ñ'oom na tyoñequiaaⁿ,
jndyendyetina tyola'yu'na. 42 Ndo'
tyoluena nnom yuscu'ñee�n:
—Je' tachii macandạ cwe' ñ'oom
na tsu', jo' chii cwilayuu'â. Ee
mancjọọtyạạyâ jndạ jndyạạyâ
ñ'oom 'ñom. Je' cwila'nọọⁿ'â na
jom mayuu'cheⁿ cwiluiiñê Cristo na
macwji'n'maaⁿñê nn'aⁿ tsjoomnancue.

Sein'maⁿ Jesús jnda ts'aⁿ
na cwiluiit'maⁿñe

43 Ndo' quia na jndạ teinom
we xuee'ñeeⁿ jlui' Jesús jo' jo'.
Saalcwạạ'â ñ'eⁿñê Galilea. 44 Ee
manquiityeeⁿ tjei'yuu'ñê na
ticala't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ cwii
profeta na mañe'cwii ndyuaaⁿ'aⁿ
ñ'eⁿndyena. 45 Ndo' quia na
squiạạyâ Galilea ñ'eⁿñê nn'aⁿ
na m'aⁿ jo' jo' jeeⁿ neiiⁿna jom,
jla'ljona jom. Ee mati joona ty'ena
Jerusalén quia tuee' ncuee Pascua,
ndo' nty'iaana cha'tso 'naaⁿ t'maⁿ
na tyoch'eeⁿ jo' jo'.
46 Jndạ jo' saanndaa'â ñ'eⁿñê
Caná ts'ọndaa Galilea, yuu na
seicwaqueeⁿ ndaa na s'aana' winom.
Ndo' tsjoom Capernaum tyom'aaⁿ
cwii ts'aⁿ na cwiluiit'maⁿñe cantyja
'naaⁿ' gobiernom. Tyochjoo, jnda
tsaⁿ'ñeeⁿ, m'aaⁿ na wii'. 47 Quia na
jndii tsaⁿ'ñeeⁿ na jndạ squiạạyâ
Galilea ñ'eⁿ Jesús na jnaaⁿyâ Judea,
tja tsaⁿ'ñeeⁿ na m'aaⁿyâ. S'aa ty'oo
nnoom na cjaⁿ waa', na catsein'maaⁿ
tyochjoo jnda, ee juu mañe'cue'.
48 Ndo' matso Jesús nnom:
—'O maxjeⁿ tixocala'yu'yo' na waa
najndọ xeⁿ ticanty'ia'ndạạ'yo' na
nnts'aa yuu na xocandạạ na nluii
na cwe' ts'aⁿ nnts'aa.
49 Nquii ts'aⁿ na cwiluiit'maⁿñe ñ'eⁿ
gobiernom t'ọ 'ndyoo Jesús. Tso:
—Jeeⁿ 'u Ta, maje'ndyo cja' w'aya,
cwii tyoowe' ti'jndaaya.
50 Tso Jesús nnom tsaⁿ'ñeeⁿ:
—Cja' ee maxjeⁿ nlco'yana'
tyochjoo jnda'.
Ndo' juu tsaⁿs'a'ñeeⁿ seiyoom'm
ñ'oom na tso Jesús. Tjalcweeⁿ'eⁿ
waⁿ'aⁿ. 51 Ndo' yocheⁿ na
mawjaaweⁿ'eⁿ Capernaum,
tquiocatjomndye mosoom'm.
Jla'candiina jom, jluena:
—Jndạ wjaaco'yana' tyochjoo
jnda'.

52 Tax'eeⁿ ndaa naⁿ'ñeeⁿ ljo' xjeⁿ
jnaⁿna' na tjaco'yana' jnaaⁿ. Ndo'
t'oo naⁿ'ñeeⁿ nnoom:
—Wjacheⁿ chjooti na teinom na
quiajmeiⁿ' 'ndii tycu na matseicona'
jom.
53 Quia jo' tsotye tyochjoo'ñeeⁿ
sei'nooⁿ'oⁿ na mañejuu xjeⁿ'ñeeⁿ tso
Jesús nnoom na nlco'yana' tyochjoo
jnaaⁿ. Ndo' seiyoom'm ñ'eⁿ Jesús,
mati cha'tsondye nn'aⁿ waⁿ'aⁿ.
54 Luaa' ts'iaaⁿ na jnda we na s'aa
Jesús na tueⁿ'eⁿ Galilea na jnaaⁿ
Judea, na juu ts'iaaⁿ'ñeeⁿ tixocaluii
na cwe' meiⁿnquia ts'aⁿ nnts'aa.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ yuu waa peila

5 Jnda na tuii nmeiⁿ', saayâ
Jerusalén ñ'eⁿ Jesús ee
tyowaa xuee na jaa nn'aⁿ judíos
cwila't'maaⁿ'ndyo. 2 Nnom tsjoom
Jerusalén tyowaa cwii 'ndyoots'a
t'maⁿ na jla'cajndyuna 'Ndyoots'a
Canmaⁿ. Manndyoo' juuna' tyowaa
cwii peila t'maⁿ na ñequio ñ'oom
hebreo jndyuna' Betesda. Ndiocheⁿ
peila'ñeeⁿ niom 'om l'aa na cwe'
wanaaⁿto. 3 Naquii' l'aa'ñeeⁿ tyomaⁿ'
cwii tmaaⁿ' nn'aⁿwii, ñ'eⁿ nn'aⁿ na
nchjaaⁿ, ñ'eⁿ nn'aⁿ na tileic'ooca',
ñequio nn'aⁿ na jnda teintjeiⁿ luee,
nc'ee'. Tyomeindoo'na na nleiwoo
ndaatioo na ñjom peila'ñeeⁿ. 4 Ee
tquiacheⁿ tquia mandyocue cwii
ángel na matseitsja ndaatioo'ñeeⁿ.
Ndo' quia na jnda tuii na ljo', juu
ts'aⁿ najndyee na nncuo jo' jo', nn'maⁿ
meiⁿquia tycu na matjom. 5 Jo' jo'
tyom'aaⁿ cwii tsaⁿs'a na jnda ntquiuu
nchoo' quii nchoo' ñeeⁿ chu na wii'.
6 Nty'iaa' Jesús juu na waa. Ndo' nc'e
na ntyjeeⁿ na jnda teijndye xuee na
matjom na luaa', matsoom nnom:
—¿Aa ñe'can'maⁿ'?
7 Ndo' t'o ts'aⁿ na wii' nnoom.
Matso:
—Ta, tjaa 'ñeeⁿ nnchjeeñe ja quii'
ndaa quia na cwitsjana', ee yocheⁿ
na matseijndo, cwiicheⁿ ts'aⁿ jnda
teinom' ja.
8 Ndo' matso Jesús nnom:
—Quicantyja', catseilcwiindyu'
tsue' ndo' cja'ca'.
9 Mañoom' tco'yana' tsaⁿ'ñeeⁿ,
n'maaⁿ. Jnda jo' seilcwiiñê tsuee
'naaⁿ'aⁿ, tooⁿ'oⁿ na tjacaⁿ. Ndo'
xuee'ñeeⁿ xuee na jaa nn'aⁿ judíos
cwita'jndyaaya. 10 Cwe' jo' nt'om
nn'aⁿ judíos tyoluena nnom juu ts'aⁿ
na jnda n'maⁿ:
—Je' xuee na cwita'jndyaaya. Ljeii
na matsa'ntjomna' tinquiaana' na
wanaaⁿ na nncja'ñ'oom' tsue'.
11 T'o tsaⁿ'ñeeⁿ ndaana:
—Nquii ts'aⁿ na sein'maⁿ ja matso
nooⁿ na catseilcwiindyo tsuee
'naⁿya ndo' cjoñ'oⁿya juuna'.
12 Ta'x'ee naⁿ'ñeeⁿ nnoom, jluena:
—¿'Ñeeⁿ juu tsaⁿ'ñeeⁿ na matso
njom' na catseilcwiindyu' tsue' ndo'
cja'ca'?
13 Saa juu ts'aⁿ na jnda n'maⁿ
ticaljeiiⁿ 'ñeeⁿ sein'maⁿ jom. Ee nc'e
jndye nn'aⁿ tyom'aⁿ jo' jo', jo' chii
teindyoo Jesús. 14 Jndanquia ljeii
Jesús tsaⁿ'ñeeⁿ naquii' wats'om t'maⁿ
'naaⁿ nn'aⁿ judíos. Matsoom nnom:
—Je' queⁿ' cwenta, jnda n'maⁿ',
cja'meintyje' na matsei'tjoondyu'
nnom Ty'ootsom cha tintjom' cwii
na cwajndiitycheⁿ.
15 Ndo' tsaⁿs'a'ñeeⁿ tjacatsoom
ndaa nn'aⁿ judíos na nquii Jesús
sein'maⁿ jom. 16 Cwe' nc'e jo'
tyol'uee nn'aⁿ judíos'ñeeⁿ na
cat'uiina' Jesús. Tyojoo' n'omna

na nla'cuee'na jom, ee tyoch'eeⁿ
ts'iaaⁿmeiⁿ' meiiⁿ xuee na
cwita'jndyeena. 17 Saa Jesús t'ooⁿ
ndaana, tsoom:
—Tsotyaya ñequii'cheⁿ mach'eeⁿ
ts'iaaⁿ, ndo' mati ja.
18 Jnaaⁿ' ñ'oomwaa' nn'aⁿ
judíos'ñeeⁿ tyojoo'ti n'omna na
nla'cuee'na jom. Ee cantyja na
cwitjeii'na cwenta nchii macanda
na seitjooñê cantyja 'naaⁿ' xuee
na cwita'jndyeena, saa mati
nquiuna na seitjooñê na tsoom
na Ty'ootsʼom cwiluiiñe Tsotyeeⁿ,
ee na laa'ti' mach'eeⁿ na ñe'cwii
cwiluiiñê ñ'eⁿñe.

**Waa najndeii na matseixmaⁿ
Jnda Ty'ootsʼom**

19 Quia jo' matso Jesús ndaa
naⁿ'ñeeⁿ:
—Ñ'oom na mayuu'cheⁿ
matseinaⁿya ndaa'yo'. Ja na
cwiluiindyo Jnda Ty'ootsʼom,
ticalatiuu'yo' na ñequii' cantyja na
l'ue ts'ooⁿ nnts'aa. Ja ñequii'cheⁿ
cantyja na manty'ia na mach'ee
Tsotya, jo' na mats'aa. Ee ja na
cwiluiindyo Jnaaⁿ, ñequii'cheⁿ
mats'aa cha'xjeⁿ na manty'iaya
na mach'eeⁿ. 20 Ee Tsotyaya
m'aaⁿ na candya' ts'oom ja na
cwiluiindyo Jnaaⁿ. Ma'mooⁿ
nooⁿ cha'tso na mach'eeⁿ. Ndo'
m'moⁿtyeeⁿcheⁿ ts'iaaⁿ na t'maⁿti
na cats'aa cha cats'aana' na
cjaawee'tiche n'om'yo'. 21 Ee
cha'xjeⁿ nquii Tsotyaya mañequiaaⁿ
na cwitando' l'oo, mati ja na
cwiluiindyo Jnaaⁿ meiⁿquia
ts'aⁿ na l'ue ts'ooⁿ mañequia
na tseixmaⁿ na ticantycwii na
wando'. 22 Tsotyaya meiⁿcwii ts'aⁿ
ticu'xeeⁿ. Saa l'oo ja na cwiluiindyo
Jnaaⁿ jnda tquiaaⁿ cha'waati na
nntu'xeⁿndye nn'aⁿ. 23 Ee l'ue ts'oom
na ñecwii xjeⁿ cala't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ ja na cwiluiindyo Jnaaⁿ,
cha'xjeⁿ cwila't'maaⁿ'ndyena
jom. Saa meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na tiñe'catseit'maaⁿ'ñe ja na
cwiluiindyo Jnaaⁿ meiⁿ Tsotyaya
ticatseit'maaⁿ'ñe tsaⁿ'ñeeⁿ.
24 'Ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjoo
ndaa'yo'. 'Ñeeⁿ juu na mandii
ñ'oom 'ndyo ndo' matseiyu' ñequio
nqueⁿ na jñoom ja, juu tsaⁿ'ñeeⁿ
matseixmaⁿ na ticantycwii na
wando', meiⁿ ticatu'xeⁿñe cantyja
jnaaⁿ'. Ñeseixmaⁿ na ts'oo juu saa
je' matseixmaⁿ na ticantycwii na
wando'. 25 Ñ'oom na mayuu'cheⁿ
matsjoo ndaa'yo'. Nncue'ntyjo xjeⁿ
ndo' je' mawe'ntyjona' quia na
nndye nn'aⁿ na jnda tja jndye ja
na cwiluiindyo Jnda Ty'ootsʼom.
Ndo' nn'aⁿ na cwila'yu' ñ'eⁿndyo
ñnequia na nnta'ndo'na. 26 Ee
cha'xjeⁿ nquii Tsotyaya matseixmaaⁿ
na wanoom'm cantyja 'naaⁿ' nqueⁿ,
malaa'ti' jnda tquiaaⁿ noⁿ na
cwiluiindyo Jnaaⁿ, na matseixmaⁿya
na wando'a cantyja 'naⁿ nnco. 27 Ndo'
jnda tquiaaⁿ najndeii na matseixmaaⁿ
na ja nncu'xaⁿ nn'aⁿ cantyja
jnaaⁿna, nc'e cwiluiindyo ts'aⁿ na
jnaⁿ cañoom'luee. 28 Tacal'a'yo' na
jeeⁿ cwijaawee' n'om'yo' na luaa'
tsjoo ee nncue'ntyjo xjeⁿ na cha'tso
l'oo na too'ndye ndei'luaa, nndyena
jndyeya. 29 Joo nn'aⁿ na jnda ñel'a
na maty'iomyana', nntando'xcona
na ticantycwii na cwita'ndo'na.
Saa joo nn'aⁿ na tyoolaxmaⁿ na
maty'iomyana', nntando'nnda'na na
nnt'uiityeⁿna' joona.

Waa najndeii na matseixma^{n} Jesús

30 ’Tjaa na nndaa nnts'aa cantyja
na matseixma^{n} nncoo. Cha'xje^{n} na
matseijndoo' Ty'ooots'om ts'oo^{n}ya,
jo' na macu'xaa^{n}. Ndo' macu'xaa^{n}ya
cha'xje^{n} na maty'iomyana'. Ee
nchii mal'uee'ndyoo na nluii yuu na
l'ue ts'oo^{n} nncoo. Mal'uee'ndyoo na
nnts'aa yuu na l'ue ts'om Tsotyaa
na jñom ja quii'ntaa^{n}'yo'. 31 Xe^{n}
macwji'yuu'ndyoo cantyja 'na^{n}ya,
ticajnda ñ'oom'ñee^{n}. 32 Saa m'aa^{n}
cwiiche^{n} na macwji'yuu'ñe cantyja
'na^{n}ya, majuu Juan. Ndo' ntyjiiyaya
na juu ñ'oom'ñee^{n} tseixma^{n}na' na
mayuu'. 33 Mancjo'yo' jñom'yo'
nn'a^{n} na m'aa^{n} ndo' ñ'oom na
tjei'yuu'ñê cantyja 'na^{n}ya, ñ'oom
na mayuu' juuna'. 34 Saa ja
ticantyjaa' ts'oo^{n} ñ'oom na
cwitjei'yuu'ndye nn'a^{n} cantyja
'na^{n}ya. Luaa' matsjoo cha nndaa
nncwji'n'maa^{n}ndyoo 'o. 35 Juan'ñee^{n}
tyoseixmaa^{n} cha'cwijom
lámpara na matseixueena' jo
ndaa nn'a^{n}. Ndo' 'o xje^{n} na
ñet'oom t'om'yo' na nei^{n}'yo' ee
nquiu'yo' ñ'oom na tyoñequiaa^{n}
cha'cwijom seixueeñena' naquii'
n'om'yo'. 36 Saa waa ñ'oom na
macwji'yuu'ñena' cantyja 'na^{n}ya
na t'ma^{n}ti cwiluiiñena', nchiiti
ñ'oom na tjei'yuu'ñe Juan. Joo
ts'iaa^{n} na tquiaa Tsotyaya na
catseicandaa'ndyoo na mats'aa,
joona' cwitjei'yuu'ndyena' cantyja
'na^{n}ya na nque^{n} jñoom ja. 37 Ndo'
nque^{n} na jñoom ja quii'ntaa^{n}'yo'
macwji'yuu'ñê cantyja 'na^{n}ya
naquii' ñ'oom'm. 'O mei^{n}jom ndii'
tyoondye'yo' jñee^{n}'e^{n}, mei^{n} na
nnty'ia'yo' chiuu waa^{n}. 38 Mei^{n}
ñ'oom'm tic'oomna' naquii'
n'om'yo', ee 'o tiñe'cala'yu'yo'
ñequio ja na jñoom. 39 Tcuu tcuu
cwila'na^{n}'yo' ñ'oom' Ty'ooots'om
na teiljeii teiyo ee cwila'tiuu'yo'
cwe' na cwil'a'yo' na ljo', jo'
na nnda'yo' na ticantycwii na
cwitando'yo' jo nnoom. Ndo' joona'
cwitjei'yuu'ndyena' cantyja 'na^{n}ya.
40 Saa tiñe'cala'jomndyo' cantyja
'na^{n}ya cha nndaa nlaxma^{n}'yo' na
ticantycwii na cwitando'yo'.
41 ’Ja ticantyjaa' ts'oo^{n} na
nla't'maa^{n}'ndye nn'a^{n} ja. 42 Ee
matsei'noo^{n}'a cantyja 'na^{n}'yo' na
juu na m'aa^{n} Ty'ooots'om na candya'
ts'oom nn'a^{n}, ticala'xma^{n}'yo' jo'.
43 M'aa^{n}ya quii'ntaa^{n}'yo' ñequio
xuee' Tsotyaya, saa 'o ticala'ljo'yo'
ja. Saa xe^{n} cwiiche^{n} ts'a^{n} nncwjee'
ñequio xuee' nquii, maxje^{n}
nla'ljo'yo' juu. 44 'O cwil'ue'yo'
na nla't'maa^{n}'ndye nc'ia'yo' 'o,
saa tical'ue'yo' na ntseit'maa^{n}'ñe
nquii Ty'ooots'om 'o. Ndo' na luaa'
cwil'a'yo', tixocandaa nla'yu'yo'
ñ'e^{n}ndyoo. 45 Saa ticala'tiuu'yo'
na manncotyaa nntsjoo jna^{n}'yo'
nnom Tsotyaa. M'aa^{n} cwiiche^{n} na
mañequiaa jna^{n}'yo', manquiiti
Moisés, tsa^{n} na jee^{n} cwicantyjaa'
n'om'yo'. 46 Xe^{n} cwila'yu'yo' ñequio
Moisés, quia jo' mati nla'yu'yo'
ñ'e^{n}ndyoo, ee seiljei^{n} cantyja 'na^{n}ya.
47 Saa xe^{n} 'o tiñe'cala'yu'yo' ñ'oom
na seiljei^{n}, quia jo' ¿chiuu ya nl'a'yo'
na nla'yu'yo' ñ'oom na matseinaa^{n}?

Tquiaa Jesús na tcwa' 'om mei^{n} nn'a^{n}

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 Jndaa teinom na nmeii^{n}',
teity'ioo'â ndaaluee Galilea
ñ'e^{n} Jesús na mati jndyu juuna'

Tiberias. [2]Ndo' cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ
na jndyendye ty'entyjo̱na naxeeⁿ'eⁿ
ee jnda̱ nty'iaanda̱a̱na ts'iaaⁿ t'maⁿ
na tyoch'eeⁿ na tyotsein'maaⁿ
nn'aⁿwii. [3]Quia jo' jâ nn'aⁿ na
t'maaⁿ na cala'jomndyô̱ ts'iaaⁿ
na mach'eeⁿ, saawaayâ cwii sjo̱
ñ'eⁿñê. Jo' jo' saawindyuaandyô̱.
[4]Ndo' quia ljo' manndyoo' nncuee'
xuee pascua na jaa nn'aⁿ judíos
cwilacwja̱a̱aya canmaⁿ. [5]Ndo' Jesús
jleity'iom nnoom, manty'iaaⁿ'aⁿ jnda̱
manquioquie cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ na
jndyendye. Quia jo' matsoom nnom
Felipe:
—¿Yuu nla'jndaaya nantquie cha
nnda̱a̱ nlcwa' cha'tsondye naⁿm'aⁿ'?
[6]Luaa' matsoom cha nleitquioo'
chiuu m'aaⁿ' ts'om Felipe. Ee nqueⁿ
mantyjiicheeⁿ ljo' nnts'aaⁿ. [7]T'o̱
Felipe nnoom, matso:
—Meiⁿ xeⁿ we siaⁿnto s'om
denarios na nlacatsuuya na
nla'jndaaya ntyoo', sa̱a̱ maxjeⁿ
xocwijndeii juuna' na nlcwa' cwii
cwii joona meiiⁿ ñe'chjoowi'.
[8]Cwii ncjo̱o̱ndyô̱ nn'aⁿ na
cwindya̱a̱yâ ñ'oom na mañequiaaⁿ,
tsaⁿ na jndyu Andrés, tyjee Simón
Pedro, matso nnom Jesús:
[9]—Ñjaaⁿ m'aaⁿ cwii tyochjoo na
maleiñ'oom 'om taⁿ' tyoo' na tuiina'
ñequio jnda̱a̱tyoo' lqueeⁿ cebada ñ'eⁿ
we catscaa chjoo na jnda̱ jneiiⁿ sa̱a̱
¿cwaaⁿ nnda̱a̱' nmeiⁿ' na jndyendye
nn'aⁿ?
[10]T'o̱ Jesús, matsoom nda̱a̱yâ:
—Candu'yo' nda̱a̱ nn'aⁿ na
cwindyuaandyena.
Ndo' jo' jo' jndye jnda̱ nch'u
niom. Quia jo' teindyuaandye nn'aⁿ,
ndo' tuee' cha'na 'om meiⁿndye
naⁿnom. [11]Quia jo' to'ñom Jesús
ntyoo'ñeeⁿ. Tquiaaⁿ na quianl'uaa'
Tsotyeeⁿ cantyja 'naaⁿ joona'. Jnda̱
jo' tyoc'oom joona' nda̱a̱ jâ nn'aⁿ
na t'maaⁿ na cala'jomndyô̱ ñ'eⁿñê.
Ndo' jâ t'o̱o̱ⁿyâ joona' nda̱a̱ nn'aⁿ
na meindyuaandye. Ndo' malaa'ti'
s'aaⁿ ñequio calcaa nch'u, cwanti
na ñe'catquiina na cwii cwiindyena.
[12]Jnda̱ na tjacjoona, quia jo' nda̱a̱ jâ
na cwila'jomndyô̱ ñ'eⁿñê tsoom:
—Cala'tjom'yo' ntaⁿ' cajnda̱a̱ na
'ndiina' cha tints'aana' na cwe'
nlei'ndaa'na'.
[13]Ndo' jlatjo̱o̱ⁿyâ ntaⁿ' ntyoo' na
'ndiina' na tcwa' naⁿ'ñeeⁿ na tuiina'
ñ'eⁿ jnda̱a̱tyoo' cebada. Jla'cato̱o̱'â
canchoo'we tsquiee ñ'eⁿ joona'.
[14]Ndo' naⁿ'ñeeⁿ, jnda̱ na nty'iaana
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ na s'aaⁿ na ma'mo̱ⁿna'
na waa najndeii na cwiluiiñê,
tyoluena:
—Mayuu'cheⁿ tsaⁿs'am'aaⁿ'
cwiluiiñê nquii profeta na mawaa
ljeii na matsona' na nncwje'cañoom
tsjoomnancue na nñequiaa ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om.
[15]Ndo' sei'no̱ⁿ' Jesús na mawaa
xjeⁿ na nnquioc'om naⁿ'ñeeⁿ jom
ndo' ñequio najndei'na' na nlqueⁿna
jom na nluiiñê rey. Cwe' jo' cwiicheⁿ
cwii ndii' tjannaaⁿ'aⁿ na ñenqueⁿ jo
sjo̱.

Tjacaa Jesús nnom ndaaluee

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

[16]Ndo' quia na tuee' na jnda̱
tmaaⁿ, jâ nn'aⁿ na t'maⁿ Jesús na
cala'jomndyô̱ ñ'eⁿñê, saacua̱a̱yâ,
squia̱a̱yâ 'ndyoo ndaaluee. [17]Jo'
jo' tuo̱o̱yâ cwii w'aandaa, na
nncwity'io̱o̱'â ndaaluee na
nntsquia̱a̱yâ Capernaum. Ndo'
quia tuee' na teijaaⁿ, ticando' na

nncwjeˈcañoom jâ. 18 Ndoˈ ncˈe
na jndeii tioo jndye tyotseiwenaˈ
ndaaluueˈñeeⁿ. 19 Joˈ chii ñeˈom
oo yom kilómetros jndạ tjacaa
wˈaandaaˈñeeⁿ na cwicantyjaandyọ̱
nˈoom palaˈ. Xjeⁿˈñeeⁿ ntyˈiaayâ na
mandyocaa Jesús nnom ndaaluee
na matseicandyooˈñê na mˈaaⁿyâ.
Jeeⁿ ndyaˈ jlaˈcatyuendyọ̱. 20 Tsoom
ndạạyâ:
—Manncọ̱ luaañe, tilacatyuendyoˈ.
21 Jeeⁿ ndyaˈ neiiⁿyâ sˈaanaˈ na
toˈñọọ̱ⁿyâ jom tsˈom wˈaandaa. Ndoˈ
mantyjacheⁿ tueˈcañoom juunaˈ yuu
na cwitsaayâ.

Cwilˈuee nnˈaⁿ Jesús

22 Ndoˈ teincoo cwiicheⁿ xuee,
nnˈaⁿ na jndyendye na ljooˈndye
xndyaaˈ ndaaluee yuu na tquiaa
Jesús na tcwaˈna, tyoqueⁿna cwenta
na ñeˈcwii wˈaandaa chjoo ñetuaa.
Tjañjoomˈ nˈomna na tîcuọọ̱ⁿ
juunaˈ ñequiondyọ̱ jâ nnˈaⁿ na
cwilaˈjomndyọ̱ tsˈiaaⁿ na machˈeeⁿ.
23 Sạạ nt'omcheⁿ l'aandaa nch'u na
jnaⁿ Tiberias, tquieˈcañomnaˈ yuu
na tcwaˈ naⁿˈñeeⁿ ntyooˈñeeⁿ na
jndạ tquiaa Ta Jesús na quianlˈuaaˈ
Tsotyeeⁿ. 24 Quia joˈ tuọ̱ naⁿˈñeeⁿ
lˈaandaa nchˈuˈñeeⁿ. Tyˈena tquiena
Capernaum na tyˈecalˈueena Jesús.
Ee jlaˈnọ̱ⁿˈna na tacˈoomñê yuu na
tquiaaⁿ na tcwaˈna, meiⁿ jâ nnˈaⁿ
na tˈmaaⁿ na calaˈjomndyọ̱ ñˈeⁿñê
tsˈiaaⁿ na machˈeeⁿ.

Jesús cwiluiiñê tyooˈ na cwitaˈndoˈ nnˈaⁿ

25 Ndoˈ quia na jndạ jliuna
Jesús cwiicheⁿ xndyaaˈ ndaaluee,
tyoluena nnoom:
—Maestro, ¿ljoˈ xjeⁿ jndyoˈ luaa?
26 Tˈọọ̱ⁿ ndạạna, matsoom:
—Ñˈoom na mayuuˈcheⁿ na
matsjọọ̱ ndạạˈyoˈ. ˈO cwilˈueˈyaˈyoˈ
ja nchii ncˈe na ntyˈiaˈyoˈ tsˈiaaⁿ
na sˈaa na tixocandạạ nntsˈaa cweˈ
meiⁿquia tsˈaⁿ sạạ cweˈ ncˈe na
tcwaˈyoˈ tyooˈ na tquiaanaˈ na
tjacjoˈyoˈ. 27 ˈO cwijooˈ nˈomˈyoˈ na
nleijndaaˈ nantquie, ndoˈ joonaˈ ˈnaⁿ
na cwileiˈndaaˈ. Sạạ ticatyˈiomnaˈ
na cwilˈaˈyoˈ na ljoˈ. Calajndạˈyoˈ
na nliuˈyoˈ cwii na chaˈcwijom
nantquie na cantyja ˈnaaⁿˈ juu
joˈ nlaˈxmaⁿˈyoˈ na ticantycwii na
cwitandoˈyoˈ. Ja na cwiluiindyọ̱ tsˈaⁿ
na jnaⁿ cañoomˈluee nñequia juu
na matseijomnaˈ nantquie naquiiˈ
nˈomˈyoˈ ee Tsotyạya Tyˈọọ̱tsˈom
maˈmọọ̱ⁿ na jndạ tqueeⁿ ja
tsˈiaaⁿmeiiⁿ.
28 Quia joˈ ntˈomndyena jluena
nnoom:
—¿Ljoˈ macaⁿnaˈ na calˈaayâ cha
na nncjaaweeˈ ntyjii Tyˈọọ̱tsˈom jâ?
29 Tˈọ̱ Jesús ndạạna, matsoom:
—Luaa waa na lˈue tsˈoom
ñˈeⁿndyoˈ na calaˈyuˈyoˈ ñequio ja
na jñoom.
30 Joˈ chii tˈọọ̱na nnoom:
—¿Cwaaⁿ cwii nnom na nntsaˈ
nntyˈiaayâ na tixocaluii na cweˈ
tsˈaⁿ nntsˈaa cha mˈmọ̱ⁿnaˈ ndạạyâ
na waa na cwiluiindyuˈ ndoˈ cha
na nlaˈyuuˈâ ñˈeⁿndyuˈ? 31 Nquiee
weloo welooya tyocwaˈna maná
quia tyomˈaⁿna ndyuaa yuu na tjaa
nnˈaⁿ cˈom, chaˈxjeⁿ na matso ljeii
ñˈoomˈ Tyˈọọ̱tsˈom na teiyo teiljeii:
“Tquiaa Tyˈọọ̱tsˈom tyooˈ na jnaⁿ
cañoomˈluee na tcwaˈna.”
32 Tˈọ̱ Jesús ndạạna, matsoom:
—Ñˈoom na mayuuˈcheⁿ matsjọọ̱
ndạạˈyoˈ. Juu maná na tquiaa

Moisés nchii cwiluiiñena' tyoo'
na jnaⁿ na m'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
Sa̱a̱ nquii Tsotya̱aya mañequiaaⁿ
juu na mayuu' na jnaⁿ na m'aaⁿ
cañoom'luee na matseijomna' juu
cha'na tyoo'. 33 Juu na cwiluiiñe
tyoo' na mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om,
cañoom'luee jnaⁿ jndyocue. Juu
mañequiaa na la'xmaⁿ nn'aⁿ na
ticantycwii na cwita'ndo'na.
34 Quia jo' tyoluena nnoom:
—Jeeⁿ 'u Ta, ñenquii'cheⁿ quiaa'
tyoo'meiⁿ' nda̱a̱yâ.
35 Ndo' t'o̱ Jesús nda̱a̱na,
matsoom:
—Ja cwiluiindyo̱ tyoo' na
mañequiaya na la'xmaⁿ nn'aⁿ na
ticantycwii na cwita'ndo'na.
'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na nntioñe l'o̱o̱,
matseijomna' juu cha'cwijom ts'aⁿ
na jnda̱ tjacjoo' na macwa'. Ndo'
'ñeeⁿ ts'aⁿ na matseiyu' ñ'eⁿndyo̱
nquioo na teiiⁿ naquii' ts'om cha'na
quia ma'uu ts'aⁿ ndaa. 36 Sa̱a̱ cha'na
ñ'oom na jnda̱ tsjo̱o̱ya nda̱a̱'yo',
meiiⁿ na jnda̱ nty'ia'nda̱a̱'yo' ts'iaaⁿ
na mats'aa, maxjeⁿ tîcala'yu'yo'.
37 Cha'tso nn'aⁿ na mañequiaa
Tsotya̱aya l'o̱o̱, nntioondyena l'o̱o̱.
Ndo' 'ñeeⁿ juu ts'aⁿ na nntioñe
l'o̱o̱ya tijoom nnts'aa na tico'ño̱ⁿ
juu. 38 Ee ja na jnaaⁿya caáoom'luee
nchii na jndyo̱o̱ na cats'aa ljo' na
l'ue ts'o̱o̱ⁿ. Sa̱a̱ jndyo̱o̱ na cats'aaya
yuu na l'ue ts'om nqueⁿ na jñoom
ja. 39 Ndo' Tsotya̱aya na jñoom ja
luaa waa na l'ue ts'oom na cats'aa,
na cha'tsondye nn'aⁿ na jnda̱
tquiaaⁿ l'o̱o̱ya, meiⁿcwiindye joona
ticatsuuñe añmaaⁿ'. Ndo' xuee na
macanda̱ nñequia na nnta'ndo'xco
cha'tsondye joona. 40 Ee Tsotya̱aya
l'ue ts'oom na cha'tsondye nn'aⁿ na
cwinty'iaa ja na cwiluiindyo̱ Jnaaⁿ
na cwila'yu' ñ'eⁿndyo̱ nnto'ñoomna
na ticantycwii na cwita'ndo'na.
Ndo' xuee na macanda̱ ja nñequia
na nnta'ndo'xco joo nn'aⁿ na jnda̱
tja̱.
41 Jnda̱ na tso Jesús ñ'oomwaa',
tyola'ncjoo'ndye nn'aⁿ judíos'ñeeⁿ
ñ'oom na tsoom: “Ja cwiluiindyo̱
tyoo' na jnaaⁿya cañoom'luee.”
42 Ee tyoluena:
—Jesúsm'aaⁿ' ¿aa nchii jnda
José jom? Cwita'jnaaⁿ'a tsotyeeⁿ,
tsoñeeⁿ. ¿Chiuu na tsoom na jnaaⁿ
cañoom'luee, jndyocueeⁿ?
43 T'o̱ Jesús, matsoom nda̱a̱
naⁿ'ñeeⁿ:
—Tala'ncjoo'ndyo' cantyja 'naaⁿ'
ñ'oomwaa'. 44 Ee tjaa'naⁿ cwii
ts'aⁿ na nnda̱a̱ nntioñe l'o̱o̱ xeⁿ
nchii Tsotya̱ na jñoom ja nnts'aaⁿ
na cats'aa tsaⁿ'ñeeⁿ na ljo'. Ndo'
xuee na macanda̱ ja nnts'aa na
nncwando'xco tsaⁿ'ñeeⁿ. 45 Ee
profetas, waa ñ'oom na jla'ljeiina na
matsona': “M'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱
cha'tso nn'aⁿ.” Luaa' ñe'catsona' na
ticwii cwii ts'aⁿ na jnda̱ jndii ñ'oom
na ma'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om ndo' jnda̱
sei'no̱ⁿ' juuna', tsaⁿ'ñeeⁿ nntioñe
l'o̱o̱ya.
46 'Ñ'oomwaa' tica'mo̱ⁿna' na jnda̱
nty'iaa' ts'aⁿ Tsotya̱aya Ty'o̱o̱ts'om.
Macanda̱ ja na jñoom quii'ntaaⁿ'yo',
ja jnda̱ nty'iano̱o̱ⁿya jom. 47 Ñ'oom
na mayuu'cheⁿ matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo',
ñeeⁿ juu na matseiyu' ñ'eⁿndyo̱ juu
matseixmaⁿ na ticantycwii na
wando' añmaaⁿ'. 48 Ja cwiluiindyo̱
tyoo' na mañequiaya na cwita'ndo'
nn'aⁿ. 49 Weloo weloo'yo' tcwa'na
maná jo ndyuaa yuu na tjaa nn'aⁿ
c'om, ndo' tja̱na. 50 Ja cwiluiindyo̱

tyoo' na jnaaⁿya cañoom'luee.
Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nlcwa',
tixocatsuuñe. 51 Ja na jnaaⁿya
cañoom'luee cwiluiindyo̱ tyoo'
na mañequiaya na cwita'ndo'
nn'aⁿ. Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na
nlcwa' tyoo'waa mamatseixmaⁿ
na ticantycwii na wando'. Ndo'
juu tyoo' na mañequiaya cha na
nnta'ndo'na jo nnom Ty'o̱o̱ts'om,
seii'a cwiluiiñe Jo'.
52 Ñ'oomwaa' s'aana' na
jla'ncjoo'ndye nn'aⁿ judíos'ñeeⁿ
ñequio nc'iaana. Tyoluena:
—Manquiuuya na xocandaa̱
nñequiaa tsaⁿm'aaⁿ' seiiⁿ'eⁿ na
nntquiaa̱
53 Quia jo' tsotocheⁿ Jesús ndaa̱na:
—Ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjo̱o̱
ndaa̱'yo', xeⁿ ticatquie'yo' seii'
ja na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee ndo' na cwe'yo'
nioom'a, ticala'xmaⁿ'yo' nn'aⁿ na
tando' añmaaⁿ. 54 Nquii ts'aⁿ na
jnda̱ tquii seii'a ndo' jnda̱ t'uu
nioom'a tseixmaⁿ na ticantycwii
na wando'. Ndo' xuee na macanda̱
nnts'aaya na nncwando'xcoom.
55 Ee seii'a matseixmaⁿna'
nantquie na tjacantyja naya ndo'
nioom'a matseixmaⁿna' juu na
nnc'uu ts'aⁿ na tjacantyja naya.
56 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na maquii
seii'a ndo' ma'uu nioom'a, tyeⁿ
matseitjoom'na' tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿndyo̱,
ndo' tyeⁿ matseitjoom'na' ja ñ'eⁿñê.
57 Nquii Tsotya̱aya na jñoom ja
quii'ntaaⁿ'yo', jom wanoom'm
ndo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ mati wando̱'a.
Maluaa' matseijomna' ñ'eⁿ ts'aⁿ na
maquii seii'a, nncwando' añmaaⁿ'
cantyja 'naⁿya. 58 Matseina̱ⁿya
cantyja 'naaⁿ' nquii na cwiluiiñe
tyoo' na jnaⁿ cañoom'luee.
Tyoo'waa titseixmaⁿna' cha'na
maná na tcwa' weloo welo'yo' ndo'
tja̱na. Saa̱ ticatseijomna' cantyja
'naⁿya cha'na maná'ñeeⁿ. Ee
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nlcwa'
tyoo' na matseixmaⁿya, tijoom
nncue', m'aaⁿ ndo' m'aaⁿ na wando'.
59 Ñ'oommeiⁿ' seineiⁿ Jesús
yocheⁿ na tyo'mo̱o̱ⁿ ndaa̱ nn'aⁿ quii'
wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos tsjoom
Capernaum.

Ñ'oom na ticantycwii na wando' añmaaⁿ' ts'aⁿ.

60 Majndye nn'aⁿ na tyola'jomndye
ñ'oom na tyoñequiaaⁿ, quia jndyena
ñ'oomwaa' jluena:
—Jeeⁿ jndei'na' ñ'oom na
matseineiiⁿ, tixocandaa̱ nlajomndyo̱
juuna'.
61 Ntyjii Jesús naquii' ts'oom na
cwila'ncjoo'ndye naⁿ'ñeeⁿ cantyja
ñ'oom na seineiiⁿ ndaa̱na. Jo' chii
tsoom ndaa̱na:
—¿Aa cwila'lcwe' ñ'oommeiⁿ'
'o? 62 Quia jo' c'oom'yaya
n'om'yo' chiuu nnts'aana' 'o quia
nnty'ia'ndaa̱'yo' ja na cwiluiindyo̱
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na
nncjo̱waannda'a nandye yuu na
ñet'o̱o̱ⁿjndyaa̱. 63 Macanda̱ nquii
Espíritu mañequiaaⁿ na cwita'ndo'
nn'aⁿ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om. Nchii
cantyja 'naaⁿ seiina na la'xmaⁿna
na ljo'. Ñ'oom na mañequiaya
cwiluiiñena' cantyja 'naaⁿ' Espíritu
ndo' nc'e juuna' jo' na wando'
ts'aⁿ. 64 Saa̱ ndicwaⁿ ñ'eeⁿ'ndyo' na
ticalayu'yo' ñ'eⁿndyo̱.
Luaa' matsoom ndaa̱na ee
cantyjati na to̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na mañequiaaⁿ
ñ'oom, mantyjeeⁿ 'ñeeⁿ joo

na ticala'yu' ñ'eⁿñê, ndo' 'ñeeⁿ
juu na nñequiaa cwenta jom.
65 Matsotyeeⁿcheⁿ:
—Cwe' nc'e jo' na jndạ tsjọọ
ndạạ'yo' macandạ nndạạ
ntseijomñe ts'aⁿ ñ'eⁿndyọ quia
mañequiaa Tsotyạya na caluii na
ljo'.
66 Ndo' nc'e ñ'oomwaa', majndye
nn'aⁿ na tyondyejndyeena ñ'oom
na tyoñequiaaⁿ, ty'elcwee'na.
Taticala'jomndyetina ñ'eⁿñê.
67 Jo' na tax'eeñê ndạạ jâ nn'aⁿ
na canchoo'we na t'maaⁿ na
cala'jomndyô ñ'eⁿñê, matsoom:
—Ndo' 'o je' ¿aa mati nntọⁿ'ndyo'
ñ'eⁿndyọ?
68 Simón Pedro t'ọọⁿ, matsoom:
—Jeeⁿ 'u Ta, ticatsona' na
nla'jomndyô ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ, ee
ñ'oom na matseineiⁿ' mañequiaana'
na ticantycwii na cwitandọọ'â.
69 Ndo' jâ jndạ macwila'yuu'â
ndo' jndạ macwila'nọọⁿ'â na
'u cwiluiindyu' Cristo, Jnda
Ty'ọọts'om na wando'.
70 T'ọ Jesús, matsoom ndạạyâ:
—Ja tjeii'a 'o na canchoo'wendyo'.
Ndo' cwii 'o m'aaⁿñe cantyja 'naaⁿ'
tsaⁿjndii.
71 Luaa' matsoom na ma'mọọⁿ
Judas Iscariote, jnda Simón.
Ee tsaⁿ'ñeeⁿ nñequiaa cwenta
jom. Mati juu cwii jâ na
canchoo'wendyô.

Tiñecala'yu' ntyjee Jesús ñ'eⁿñê

7 Jndạ tuii na nmeiiⁿ'
tyoma'nọọⁿyâ ts'ọndaa Galilea
ñ'eⁿ Jesús. Ee jnaaⁿ' na tyoqueⁿndye
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye ndạạ
nn'aⁿ judíos na ñe'cala'cuee'na
jom, jo' chii tiñe'cjaⁿ Judea. 2 Ndo'
jaawindyoo' na nncuee' ncuee na
cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ judíos quia
na quil'ana xeⁿnquie' ncwaⁿ' na
cwijaañjoom' n'omna chiuu ñet'om
weloo weloona ndyu'ñeeⁿcheⁿ.
3 Ndo' na manncuee' xuee'ñeeⁿ
tyolue ntyjeeⁿ nnoom:
—Cwa sa, calui' ñjaaⁿñe. Cja'
Judea cha nn'aⁿ na m'aⁿ la'ñeⁿ na
cwila'jomndye ñ'oom na mañequiaa'
mati nnty'iaana ts'iaaⁿ na mache'.
4 Ee ts'aⁿ na matseicantyjaa' ts'om
na cala'yu' nn'aⁿ ñ'eⁿñe, ticatsona'
na nljoo'ñe jo jndạạ. Quiaandyu' na
caliu cha'tso nn'aⁿ ts'iaaⁿ na mache'.
5 Nmeiiⁿ' jluena nnoom ee meiⁿ
joona tîcala'yu'na ñ'eⁿñê. 6 Quia jo'
matsoom ndạạna:
—Tyoowe'ntyjọ xjeⁿ na ca'mọọⁿya
ndạạ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
na cwiluiindyọ nquii na
macwji'n'maaⁿñe nn'aⁿ. Sạạ 'o
meiⁿquia xjeⁿ na ñe'conom'yo',
tjaa'naⁿ na teincuu'. 7 Joo nn'aⁿ
tsjoomnancue tijndoona 'o. Sạạ
cantyja 'naⁿ ja luaañe, ñequii'cheⁿ
m'aⁿna na jndoona ja, cwe' nc'e
na macwji'yuu'ndyọ cantyja 'naaⁿ
natia na cwil'ana. 8 Tsa'yo' na
ñencjo'yo' xueewaa', ja tjọọcheⁿ
na nncjọ xuee. Ee tjọọcheⁿ na
nntseica'mọⁿndyọ na cwiluiindyọ
nquii na macwji'n'maaⁿñe nn'aⁿ.
9 Ndo' jndạ na tsoom na luaa'
ndạạna, ljoo'ñetyeeⁿ we ndyee xuee
Galilea.

Tja Jesús na tuee' xuee xeⁿnquie' ncwaⁿ'

10 Ndo' jndạ na ty'e ntyjeeⁿ na
tuee' xuee, quia jo' mati jom
tjantyjọọⁿ, sạạ tîtseica'mọⁿñê ndạạ
nn'aⁿ. Tjaaⁿ cha'cwijom ts'aⁿ na

tical'ue ts'om na caliu nn'aⁿ na
m'aaⁿ. 11 Ndo' nn'aⁿ judíos na ticuee'
n'omna jom jeeⁿ tyol'ueena jom
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na tquio ncuee.
Tyota'x'eena, tyoluena:
—¿Yuu m'aaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ?
12 Ndo' t'maⁿ waa na ticatjoom'
na jla'neiⁿ nn'aⁿ na jndyendye
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Ee cwantindye
joona tyolue: “Ya ts'aⁿñe tsaⁿm'aaⁿ'.”
Sa̱a̱ nt'omcheⁿ tyolue: “Tiyuu', ee
manquiu'nn'aaⁿ nn'aⁿ.”
13 Sa̱a̱ cwe' nc'e na nquiaana nn'aⁿ
judíos na cwiluiitquiendye nda̱a̱na,
jo' na tîcala'neiⁿndyeyuna cantyja
'naaⁿ'aⁿ.
14 Jnda̱ na tuee' xcwe ncuee,
tjaqueⁿ'eⁿ naquii' wats'om t'maⁿ
ndo' jo' jo' tyo'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ.
15 Sa̱a̱ tileicala'no̱ⁿ' nn'aⁿ judíos na
cwiluiitquiendye. Tyoluena:
—Nchaa' l'uu na tja tsaⁿm'aaⁿ'
scwela. Quia jo' ¿chiuu na jeeⁿ ya
matseitjoom'm ñ'oom?
16 T'o̱ Jesús nda̱a̱na, matsoom:
—Nchii nnco̱ matseijndaa'ndyo̱
ñ'oom na ma'mo̱o̱ⁿya. Nqueⁿ na
jñoom ja seijndaa'ñê chiuu catsjo̱o̱ya.
17 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na ñe'cats'aa
cantyja na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om,
juu nntsei'no̱ⁿ' aa Ty'o̱o̱ts'om
seijndaa'ñe ñ'oom na ma'mo̱o̱ⁿya, oo
aa cwe' ñ'oom na seitiuu nnco̱ na
mañequiaya. 18 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na macwji' ñ'oom cantyja
'naaⁿ' nquii, matseijndeii tsaⁿ'ñeeⁿ
na caluiit'maⁿñê nda̱a̱ nc'iaaⁿ'aⁿ.
Sa̱a̱ ts'aⁿ na matseijndeii na
catseit'maaⁿ'ñena' nquii na jñom
jom, tsaⁿ'ñeeⁿ cwiluiiñê na mayom'm.
Tiquinquiu'nn'aaⁿ.
19 ’Moisés seiljeiⁿ ñ'oom na
tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱'yo' na
matsa̱'ntjomna'. Sa̱a̱ meiiⁿ
na ljo', meiⁿcwiindyo' 'o
tyoola'canda̱a̱'ndyo' juuna'. Ee xeⁿ
cwila'canda̱'yo' juuna' xoqueⁿndyo'
na nlacue'yo' ja.
20 Nn'aⁿ na jndyendye t'o̱o̱na
nnoom, jluena:
—'U tsaⁿjndii matseixmaⁿ'. ¿'Ñeeⁿ
ts'aⁿ maqueⁿñe na nntseicuee' 'u?
21 T'o̱ Jesús nda̱a̱na, matsoom:
—Xuee na cwita'jndya̱a̱ya
sein'maⁿya ts'aⁿ na leicjacaa, ndo'
s'aana' na tjoom' ticala'no̱ⁿ'yo'.
22 Sa̱a̱ cala'no̱ⁿ'yo' ñ'oom na nntsjo̱o̱.
Tso Moisés na cal'a'yo' costumbre
yonom nda'yo' na 'ndaandye. Ndo'
cwila'canda̱a̱'ndyo' ñ'oom'ñeeⁿ meiiⁿ
xuee na cwita'jndya̱a̱ya. Sa̱a̱ nchii
jom seicato̱o̱ⁿ'o̱ⁿ costumbre'ñeeⁿ.
Nquiee weloo welooya jla'cato̱o̱'na
juuna'. 23 Nquiu'yo' na mañequiaa
ljeii na tqueeⁿ na wanaaⁿ na
cwil'a'yo' costumbre'ñeeⁿ meiⁿ xuee
na cwita'jndya̱a̱ya. Ndo' na luaa'
waa, chiuu na cwila'wjee'yo' ja
nc'e na juu xuee na cwita'jndya̱a̱ya
sein'maⁿya cwii ts'aⁿ na wii'. 24 Jo'
chii tintjei'yo' cwenta na cwe' tomti
cantyja na cwiwitquioo'. Catjei'yo'
cwenta cantyja na maty'iomyana'.

Jesús ¿aa Cristo cwiluiiñê?

25 Quia jo' nt'om nn'aⁿ Jerusalén
tyota'x'eena nda̱a̱ nc'iaana:
—¿Aa nchii tsaⁿs'am'aaⁿ' ts'aⁿ
na cwil'uee naⁿmaⁿn'iaaⁿ na
nla'cuee'na? 26 Sa̱a̱ canty'ia'yo'
ñequio na jndoo' jndye nn'aⁿ
matseineiiⁿ, meiⁿ tjaa ljo' coluena
nnoom. ¿Aa nnts'aacheⁿna' na
cwila'tiuu naⁿmaⁿn'iaaⁿ cwentaaya
na tsaⁿm'aaⁿ' mayuu'cheⁿ cwiluiiñê
Cristo? 27 Sa̱a̱ nqueⁿ quia nncwjeeⁿ'eⁿ

tjaa 'ñeeⁿ juu nntseiˈnoⁿˈ yuu
jnaⁿyom. Saa tsaⁿmˈaaⁿˈ
manquiuuyaaya yuu jnaaⁿ.
28 Jnda jndii Jesús na jluena
ñˈoomwaaˈ, seiweeⁿ jñeeⁿˈeⁿ.
Matsoom:
—Machˈeenaˈ na cwitaˈjnaⁿˈyoˈ ja
ndoˈ manquiuˈyaˈyoˈ yuu tsˈaⁿ ja. Saa
nchii na jndyoo cantyja 'naⁿ nnco.
Nqueⁿ na jñoom ja quiiˈntaaⁿˈyoˈ
cwiluiiñê na mayomˈm, saa jom
ticataˈnaⁿˈyoˈ. 29 Saa ja mawajnaⁿˈa
jom, ee jnaaⁿya jo nnoom,
ndoˈ manquiityeeⁿ jñoom ja
quiiˈntaaⁿˈyoˈ.
30 Cweˈ ncˈe na tsoom ñˈoomwaaˈ,
tyoqueⁿndye naⁿmaⁿnˈiaaⁿ na
nntˈuena jom. Saa ncˈe na
tyoweˈntyjo na ntyjii Tyˈootsˈom
na nncwinoom nawiˈ tˈmaⁿ, joˈ chii
meiⁿcwiindyena tîcatˈuii jom. 31 Ndoˈ
jndyendye nnˈaⁿ na tyomˈaⁿna joˈ joˈ,
jlaˈyuˈna ñˈeⁿñê. Ndoˈ tyoluena ndaa
ncˈiaana:
—Quia nncwjeeˈ nquii Cristo,
¿aa nntsˈaacheⁿnaˈ jndyeti tsˈiaaⁿ
nntsˈaaⁿ na tixocandaa na nluii na
cweˈ tsˈaⁿ nntsˈaa nchiiti na machˈee
tsaⁿmˈaaⁿˈ?

Tyˈecatˈuena Jesús

32 Nnˈaⁿ tmaaⁿˈ fariseos tyondyena
na nmeiiⁿˈ ñˈoom tyolaˈneiⁿ nnˈaⁿ
na jndyendye cantyja 'naaⁿˈ Jesús.
Joˈ chii jlaˈjomndyena ñequio
ntyee na cwiluiitquiendye ndaa
ncˈiaana nnˈaⁿ judíos. Jñoomna
nnˈaⁿ na cwilˈa cwenta watsˈom na
cˈoocatˈue naⁿˈñeeⁿ jom. 33 Matso
Jesús ndaa nnˈaⁿ na jndyendye:
—Chjootindyo cwii mˈaaⁿtya
ñˈeⁿndyoˈ. Ndoˈ ndanquia
nncjolcwaˈnndaˈa na mˈaaⁿ
nqueⁿ na jñoom ja na mˈaⁿˈyoˈ.
34 Quia ljoˈcheⁿ nlˈueˈyoˈ ja
saa taxocaliuˈyoˈ ja. Ndoˈ yuu
na nncˈooⁿya, 'o xocandaa
nntsquieˈcañomˈyoˈ.
35 Quia joˈ ntˈom nnˈaaⁿya nnˈaⁿ
judíos tyoluena ndaa ncˈiaana:
—¿Yuu nncjaayuu tsaⁿmˈaaⁿˈ
na xocandaa nliuuya jom? ¿Aa
nncˈoomñê quiiˈntaaⁿ ncˈiaaya nnˈaⁿ
judíos na jnda tˈoomˈndye quiiˈntaaⁿ
nnˈaⁿ griegos, cha nndaa mˈmooⁿ
ndaana? 36 ¿Ljoˈ ñeˈcatso ñˈoom
na matseineiiⁿ luaaˈ na nlˈuaaya
jom saa xocaliuuya jom? Ndoˈ na
matsoom yuu na wjaⁿ jaa xocandaa
nntsquiacañooⁿya jom.

Candaa na cwiñeˈquianaˈ na cwitaˈndoˈ nnˈaⁿ

37 Xuee na cwintycwii ncuee
cwilˈana na tˈmaⁿti xuee juunaˈ na
cwilaˈtˈmaaⁿˈndyena. Juu xueeˈñeeⁿ
tjameintyjeeˈ Jesús, seiweeⁿ jñeeⁿˈeⁿ.
Tsoom:
—ˈÑeeⁿ juu na matseiqueeⁿnaˈ
tsˈom na ñecˈoomñe nacje
ˈnaaⁿˈ Tyˈootsˈom, candyontyjo
naxaⁿˈa, ndoˈ catseiyuˈ ñˈeⁿndyo.
38 Nntsˈaanaˈ ñˈeⁿ tsaⁿˈñeeⁿ
chaˈxjeⁿ matso ñˈoomˈ Tyˈootsˈom
na jnda teiljeii. Juu tsˈaⁿ na
matseiyuˈ ñˈeⁿndyo, nnaaⁿˈ quiiˈ
tsˈoom chaˈcwijom candaa na
cwiñeˈquia na ticantycwii na
wandoˈ tsˈaⁿ.
39 Luaaˈ matsoom na maˈmooⁿ
cantyja 'naaⁿˈ Espíritu Santo na
juu nntoˈñoom nnˈaⁿ na cwilaˈyuˈ
ñˈeⁿñê. Ee xjeⁿˈñeeⁿ tjoocheⁿ na
nñequiaa Tyˈootsˈom juu naquiiˈ
nˈom nnˈaⁿ, ee tyoweˈntyjo xjeⁿ na
nntseitˈmaaⁿˈñê Jesús.

Tiñecwii na cwilue nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ' Jesús

40 Ndo' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na
jndyendye quia tyondyena
ñ'oommeiⁿ', tyoluena:
—Mayuu'cheⁿ tsaⁿs'am'aaⁿ'
cwiluiiñê nquii ts'aⁿ na waa ñ'oom
na nncwje'cañoom tsjoomnancue
na nñequiaa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
nda̱a̱ya.
41 Ndo' jlue nt'omcheⁿ:
—Tsaⁿm'aaⁿ' cwiluiiñê Cristo.
Ndo' nt'om jlue:
—Chiuu sa 'o, juu Cristo ticatsona'
na nnaaⁿ Galilea. 42 Ee ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii matsona' na
juu Cristo cwiluiiñê tsjaaⁿ David na
jndyowicantyjoo'. Ndo' mati jom
ts'aⁿ tsjoom chjoo Belén yuu na jnaⁿ
David.
43 Ñ'oomwaa' to̱ⁿ'na' nn'aⁿ cantyja
'naaⁿ' Jesús. 44 Ee cwantindye joona
ñe'cat'uena jom, sa̱a̱ meiⁿcwii ts'aⁿ
tîcat'uii jom.

Naⁿmaⁿn'iaaⁿ ticala'yu'na na Jesús cwiluiiñê Cristo

45 Quia jo' nquiee nn'aⁿ na cwil'a
cwenta wats'om ty'elcwee'na na m'aⁿ
ntyee na cwiluiitquiendye ñequio
nn'aⁿ tmaaⁿ' fariseos. Tax'ee naⁿ'ñeeⁿ
nda̱a̱ nn'a na cwil'a cwenta wats'om:
—¿Chiuu na tînquio'ñ'om'yo' jom?
46 T'o̱o̱ naⁿ'ñeeⁿ na cwil'a cwenta
wats'om, jluena:
—Meiⁿjom ndii' tyoondya̱a̱yâ
na nntseineiⁿ cwii ts'aⁿ cha'na na
matseineiⁿ tsaⁿm'aaⁿ'.
47 Quia jo' fariseos'ñeeⁿ t'o̱o̱na nda̱a̱
naⁿ'ñeeⁿ, jluena:
—¿Aa cha' mati 'o
manquiu'nn'aⁿna'? 48 Tjaa'naⁿ cwii
ts'aⁿ na matseixmaⁿ n'iaaⁿ oo cwii
fariseo na matseiyu' ñ'eⁿñê. 49 Sa̱a̱
naⁿm'aⁿ' na cje cwil'a, ticala'no̱ⁿ'na
ljeii na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
Joona la'xmaⁿna na catsuundyena.
50 T'o̱ Nicodemo, tsaⁿ na
tyje'cañoom na m'aaⁿ Jesús
cwii teijaaⁿ. Jom macañ'eeⁿ ñ'eⁿ
naⁿmaⁿn'iaaⁿ'ñeeⁿ. 51 Tsoom:
—Ñ'oom na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeiina' na
cwileiñ'o̱o̱ⁿya, manquiuuya na
matsona' na ticaty'iomyana' na
nntu'xa̱a̱ⁿya cwii ts'aⁿ cwii tjo̱o̱cheⁿ
na nndya̱a̱ya jnaaⁿ', ndo' na nliuuya
ljo' s'aa.
52 T'o̱o̱ naⁿ'ñeeⁿ nnoom, jluena:
—¿Aa maxjeⁿ mati 'u ts'aⁿ na
jnaⁿ' Galilea? Tcuu tcuu catsei'naⁿ'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii, quia
jo' nljei' tjaa'naⁿ cwii profeta na
nnaⁿ Galilea.

Jno̱o̱ⁿ na seitjo̱o̱ñe cwii yuscu

53 Ndo' cwii ndo' cwiindyena
ty'ena w'aana.

8 Sa̱a̱ Jesús tjaaⁿ ta na jndyu
Olivos. 2 Ndo' teincoo cwiicheⁿ
xuee, lcweeⁿ'eⁿ, tjaquiee'nnaaⁿ'aⁿ
wats'om t'maⁿ. Ndo' jndyendye
nn'aⁿ tquie'cañomna jom. Quia
na jnda̱ tjacjom, tyo'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱na.
3 Ndo' juu xjeⁿ'ñeeⁿ joo nn'aⁿ na
cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés na
matsa̱'ntjomna' ñequio nn'aⁿ tmaaⁿ'
fariseos tquioñ'omna cwii yuscu
na m'aaⁿ. Yuscu'ñeeⁿ jliuna juu
xcwe na matseitjo̱o̱ñe na m'aaⁿ ñ'eⁿ
cwii tsaⁿs'a. Tquioqueⁿna juu xcwe
quii'ntaaⁿna. 4 Ndo' jluena nnom
Jesús:
—'U na ma'mo̱o̱ⁿ' cantyja 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om, jliuuyâ yuscum'aaⁿ'

xcwe na matseitjoo̱ñê ñ'e^{n} cwii
tsa^{n}s'a. [5]Ndo' naquii' ljeii na tque^{n}
Moisés matsa̱'ntjomna' na catuaa̱'a
ljo̱' cjoo yolcu na cwil'a na luaa'. Saa̱
'u je', ¿chiuu matsu'?
[6]Luaa' jluena nnoom cwe' ee
cwil'ueena na cat'uiina' jom.
Saa̱ jom je', seintquie'ñê, seiljei^{n}
nomtyuaa ñequio nomts'oo̱^{n}. [7]Ndo'
cwe' nc'e na tic'oowintyjee'na na
cwita'x'eena ñ'oomwaa' nnoom,
teintyjee'yuñê. Matsoom ndaa̱na:
—'Ñee^{n} cwiindyo' 'o na tjaa jna^{n}
tseixma^{n}, juu cju'jndyee tsjo̱' nacjoo'
yuscum'aa^{n}'.
[8]Jnda̱ jo' seintquie'ñennaa^{n}'a^{n}
nomtyuaa, seiljeiityee^{n}. [9]Saa̱ quia
jndye na^{n}'ñee^{n} ñ'oomwaa', jna^{n}na' na
maco'tiana' nquiuna. Quia jo' to̱'na
na cwii ndo' cwiindyena jlui'na jo'
jo'. Nn'a^{n} na tquiendye jlui'jndyeena,
jnda̱ jo' nn'a^{n} na cjeti m'a^{n}. Na
macanda̱ 'ndiina' nquii Jesús ñequio
yuscu'ñee^{n} na meintyjee' jo nnoom.
[10]Jnda̱ jo' teintyjee'yuu Jesús, ndo'
cwe' nc'e mei^{n}cwiindye na^{n}'ñee^{n}
tac'oomndyena, macanda̱ juu
yuscu'ñee^{n} cwii m'aa^{n}, jo' chii tsoom
nnom:
—'U yuscu, ¿yuu m'a^{n} nn'a^{n} na
tquiocalue jna^{n}'? ¿Aa mei^{n}ncwii ts'a^{n}
ticatseijndaa'ñe jna^{n}'?
[11]T'o̱ nnoom, matso:
—Mayuu' Ta, mei^{n}cwii ts'a^{n} tjaljo'
s'aa.
Matso Jesús nnom:
—Mei^{n} ja ticats'aaya na cat'uiina'
'u. Cja'to', tantsa'nnda' jna^{n}.

Jesús cwiluiiñê naxuee quii'ntaa^{n} nn'a^{n}

[12]Ndo' seinei^{n}nnda' Jesús ndaa̱
nn'a^{n}. Matsoom:
—Ja cwiluiindyo̱ naxueeñe na
mañequia naxuee jo ndaa̱ nn'a^{n}
tsjoomnancue. Mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n}
ts'a^{n} na matseijomñe ñ'e^{n}ndyo̱,
nntseixma^{n} naxuee na mañequia na
ticantycwii na wando' ts'a^{n}. Tijoom
nntseixma^{n} cantyja 'naa^{n}' najaa^{n}.
[13]Quia jo' nn'a^{n} fariseos jluena
nnoom:
—'U macwji'yuu'ndyu' che'nncu'
cantyja 'na^{n}'. Ndo' ñ'oom'ñee^{n} mei^{n}
tiyuu' joona'.
[14]T'o̱ Jesús ndaa̱na:
—Meii^{n} na macwji'yuu'ndyo̱
cantyja 'na^{n}ya, saa̱ ñ'oom na mayuu'
juuna', nc'e ntyjiiya yuu jnaa^{n}ya,
ndo' ntyjiiya yuu jo̱yo̱. Saa̱ 'o
ticaliu'yo' yuu jnaa^{n}ya, mei^{n} yuu na
jo̱. [15]'O cwilajndaa'ndyo' jnaa^{n} nn'a^{n}
cantyjati na jndo̱' n'om nn'a^{n} saa̱ ja
mei^{n}cwii ts'a^{n} ticat'uiya juu cantyja
jnaa^{n}'. [16]Saa̱ quia nncue'ntyjo̱ xje^{n}
na nncu'xa̱^{n}, nncu'xa̱^{n} cha'xje^{n} na
maty'iomyana'. Ee nchii m'aa^{n}ya
na ñenco̱ na nnts'aa ts'iaa^{n}'ñee^{n}.
Nquii Tsotya̱ na jñoom ja, m'aa^{n}ñê
ñ'e^{n}ndyo̱. [17]Naquii' ñ'oom na
sa̱'ntjom Ty'oo̱ts'om na teiljeiina'
na cwileiñ'om'yo', waa ñ'oom na
matsona': "Quia na cwitjoom' ñ'oom
na cwitjei'yuu'ndye we nn'a^{n}, maxje^{n}
cwicalui'yuu' ñ'oom'ñee^{n}." [18]Jo' chii
nc'e na luaa' matsona', ja cwiluiindyo̱
cwii ts'a^{n} na macwji'yuu'ndyo̱
cantyja 'na^{n}ya, ndo' Tsotya̱ya
cwiluiiñê cwiiche^{n} na jnda̱ we.
[19]Quia jo' tax'eena nnoom:
—¿Yuu m'aa^{n} Tsotye'?
T'o̱ Jesús matsoom:
—'O ticala'no̱^{n}'yo' cantyja 'na^{n}ya
mei^{n} cantyja 'naa^{n}' Tsotya̱ya. Ee xe^{n}
cwila'no̱^{n}'yo' cantyja 'na^{n}ya mati
nla'no̱^{n}'yo' cantyja 'naa^{n}' jom.

20 Ñ'oommeiiⁿ seineiⁿ Jesús yocheⁿ
na tyo'mo̱o̱ⁿ naquii' wats'om t'maⁿ
'naaⁿ nn'aⁿ judíos, yuu cwituee'
nn'aⁿ s'om cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
Ndo' meiⁿcwii ts'aⁿ tîcat'uii jom, ee
tyoowe'ntyjo̱ xjeⁿ na nntjoom nawi'
t'maⁿ.

"Yuu na jo̱ xondaa̱ nntsquie'yo'"

21 Cwiicheⁿ cwii ndii' matso Jesús
ndaa̱na:
—Ja majo̱, ndo' 'o nl'ue'yo' ja,
saa̱ ndicwaⁿ cho'nqueⁿ'yo' jnaⁿ
ndo' nncwje'yo'. Ndo' yuu na jo̱ 'o
xocandaa̱ nntsquie'cañom'yo'.
22 Cwe' nc'e ñ'oomwaa', jlue nn'aⁿ
judíos:
—¿Aa nnts'aacheⁿna' na
nntseicuee'ñe cheⁿnqueⁿ, na
matsoom yuu na mawjaⁿ jaa
xocandaa̱ nntsquie'cañoo̱ⁿya?
23 Jo' chii t'o̱o̱ⁿ ndaa̱na, tsoom:
—'O ticalaxmaⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
cañoom'luee saa̱ ja tseixmaⁿya
jo'. 'O laxmaⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancuewaañe, saa̱ ja
nchii jo' tseixmaⁿya. 24 Cwe' nc'e
ñ'oomwaa' jo' na tsjo̱o̱ya ndaa̱'yo'
na ndicwaⁿ cho'nqueⁿ'yo' jnaⁿ'yo'
ndo' nncwje'yo'. Ee xeⁿ ticalayu'yo'
na ja cwiluiindyo̱ nquii na jñom
Ty'o̱o̱ts'om, quia jo' meiⁿchiuucheⁿ
ndicwaⁿ cho'nqueⁿ'yo' jnaⁿ'yo' quia
na nncwje'yo'.
25 Quia jo' tax'eennda'na nnoom,
jluena:
—'U je', ¿'ñeeⁿ cwiluiindyu'?
Matso Jesús ndaa̱na:
—Majo' cha'xjeⁿ na jnda̱ ñetsjo̱o̱
ndaa̱'yo' xjeⁿ na to̱'a na mañequiaya
ñ'oom naya. 26 Nqueⁿ na jñoom
ja cwiluiiñê na mayom'm. Jndye
ñ'oom tsoom no̱o̱ⁿ na catsjo̱o̱ya
ndaa̱'yo'. Ndo' ñequii'cheⁿ
matseiteinco̱o̱'a joo ñ'oom'ñeeⁿ ndaa̱
nn'aⁿ. Saa̱ jndye niom na ntyjeeⁿ
ñ'eⁿndyo' na macaⁿna' na cu'xa̱ⁿya.
27 Saa̱ naⁿ'ñeeⁿ tîcala'no̱ⁿ'na na
ma'mo̱o̱ⁿ ndaa̱na na Ty'o̱o̱ts'om
cwiluiiñe Tsotyeeⁿ. 28 Quia jo'
matsoom ndaa̱na:
—Ja cwiluiindyo̱ nquii ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee. Quia na jnda̱ jla'we'yo'
ja na nlacue'yo', quia ljo'cheⁿ
nla'no̱ⁿ'yo' na jo' cwiluiindyo̱,
ndo' nncjaantyjo̱o̱' n'om'yo' na
tjaa'naⁿ cwii na mats'aa cantyja
na matseixmaⁿ nnco̱. Cantyjati na
t'mo̱ⁿ Tsotya̱ no̱o̱ⁿ, ntyjati jo'ndyo
na mats'aa. 29 Ndo' Tsotya̱ na jñoom
ja m'aaⁿñê ñ'eⁿndyo̱. Tica'ñeeⁿ ja na
ñenco̱, ee ñequii'cheⁿ mats'aa yuu
na cjawee' ntyjeeⁿ ñ'eⁿndyo̱.
30 Jnda̱ na seineiiⁿ ñ'oommeiⁿ',
jndye nn'aⁿ jla'yu' ñ'eⁿñê.

**Ñ'oom na mayuu'
nntseicandyaañena' 'o**

31 Ndo' matso Jesús ndaa̱ nn'aⁿ
judíos na jnda̱ macwila'yu' ñ'eⁿñê:
—Xeⁿ cwiljoo'ndyo'tyeⁿ'yo' ñequio
ñ'oom naya quia jo' mayuu'cheⁿ na
cwiluiindyo' nn'aⁿ na cwilajomndyo'
ñ'oom na mañequiaya. 32 Ndo'
nla'no̱ⁿ'yo' cwaaⁿ ñ'oom tseixmaⁿna'
ñ'oom na mayuu', ndo' juu ñ'oom
na mayuu'ñeeⁿ nntseicandyaañena'
'o.
33 Joo naⁿ'ñeeⁿ t'o̱o̱na nnoom,
jluena:
—Jâ cwiluiindyô tsjaaⁿ Abraham
na jndyowicantyjoo'. Meiⁿjom ndii'
tyoom'aaⁿyâ moso ndaa̱ nt'omcheⁿ
nn'aⁿ. ¿Chiuu na matsu' na
nnc'o̱o̱ⁿcandyaa'ndyô na m'aaⁿyâ
nacje 'naaⁿ' cwiicheⁿ?

34 T'o̱ Jesús ndaa̱ naⁿ'ñeeⁿ,
matsoom:
—Ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjoo̱ya
ndaa̱'yo'. Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na matseitjoo̱ñe nnom Ty'oo̱ts'om
m'aaⁿ xjeⁿ 'naaⁿ' jnaⁿ. 35 Ndo'
ts'aⁿ na cwe' moso m'aaⁿ nndaa̱
nnts'aana' na tixocaljoo'ñetyeⁿ na
m'aaⁿ patrom 'naaⁿ', saa̱ nquii jnda
patrom ñenquiicheⁿ m'aaⁿ. 36 Ja na
cwiluiindyo̱ Jnda Ty'oo̱ts'om, ja
nntseicandyaandyo̱ 'o. Macwe' nc'e
jo' nnc'om'yo' na candaa̱'ya na
jnda̱ jndyaandyo'. 37 Mantyjiiya na
'o cwiluiindyo' tsjaaⁿ Abraham na
jndyowicantyjoo', saa̱ cwiqueⁿndyo'
na nlacue'yo' ja jnaaⁿ' na tileicjo̱
ñ'oom 'naⁿya naquii' n'om'yo'. 38 Ljo'
na jnda̱ ñenty'iaya na ñet'oo̱ⁿya
ñequio Tsotya̱, jo' matseina̱ⁿya
ndaa̱'yo'. Saa̱ 'o je', cantyja na jnda̱
ñejndye'yo' ñ'oom 'ndyoo tsotye'yo',
jo' cwil'a'yo'.
39 T'oo̱ naⁿ'ñeeⁿ nnoom, jluena:
—Abraham cwiluiiñê tsotyaa̱ya.
Matso Jesús ndaa̱na:
—Xeⁿ 'o na mayuu'cheⁿ
cwiluiindyo' ntseinda Abraham na
jndyowicantyjoo', quia jo' nl'a'yo'
cha'xjeⁿ s'aaⁿ. 40 Saa̱ je' cwijoo'
n'om'yo' na ñe'calacue'yo' ja na
cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na matseina̱ⁿya
ñ'oom na mayuu' ndaa̱'yo'. Ndo' joo
ñ'oom'ñeeⁿ ñequii'cheⁿ ñ'oom na
jndiiya 'ndyoo Ty'oo̱ts'om. Nquii
Abraham tîcats'aaⁿ cha'na ñe'cal'a'
o' ñ'eⁿndyo̱. 41 'O cwil'a'yo' cha'xjeⁿ
na mach'ee nquii tsotye'yo'.
Jluena nnoom:
—Jâ nchii na tuiindyô na tijndaa'
tsotyaa̱yâ. Jâ la'xmaaⁿyâ na ñecwii
tsotyaa̱yâ, nquii Ty'oo̱ts'om.
42 T'o̱ Jesús ndaa̱na, matsoom:
—Xeⁿ na mayuu'cheⁿ Ty'oo̱ts'om
cwiluiiñê tsotye'yo', quia jo' mati
nnc'om'yo' na jnda nquiu'yo' ja ee
jnaaⁿya na m'aaⁿ ndo' jndyoo̱ya na
m'aⁿ'yo'. Nchii jndyoo̱ cantyja 'naⁿ
nnco̱, nqueⁿ jñoom ja. 43 ¿Chiuu
na tileicala'no̱ⁿ'yo' ñ'oom na
matseina̱ⁿ? Maxjeⁿ cwitjom'yo' na
nmeiiⁿ' nc'e na tiñe'calañ'oom'ndyo'
ja. 44 'O laxmaⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
tsotye'yo', juu tsaⁿjndii. Yuu na l'ue
ts'om jom, jo' ñe'calacandaa̱'ndyo'.
Jom cwiluiiñê na matseicwjeⁿ nn'aⁿ
cantyjati xjeⁿ na tuii tsjoomnancue.
Jom tjaa'naⁿ ñ'oom na mayuu'
catseixmaaⁿ, ee tjaa'naⁿ ñ'oom
na mayuu' naquii' ts'oom. Quia
matseineiiⁿ cantu, matseineiiⁿ
cantyjati na matseixmaaⁿ, cwe'
nc'e tsaⁿcantu jom, ndo' cwiluiiñê
tsotye cha'tso ñ'oom na cantu. 45 Saa̱
ja meiiⁿ na matseina̱ⁿya ñ'oom
na mayuu' maxjeⁿ tiñe'calayu'yo'
ñ'eⁿndyo̱. 46 Tjaa 'ñeeⁿ cwiindyo' 'o
nndaa̱ nncju' jnaⁿ nacjoya. Ñ'oom
na matsjoo̱ ndaa̱'yo' cwiluiiñena'
ñ'oom na mayuu', quia jo' ¿chiuu
na tiñe'calayu'yo' ñ'eⁿndyo̱?
47 Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na m'aaⁿñe
cantyja 'naaⁿ' Ty'oo̱ts'om mandii
ñ'oom 'ñom. Saa̱ cwe' nc'e na
ticaluiindyo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ, jo'
chii tiñe'candye'yo'.

Mam'aaⁿ Jesús cwii tjoo̱cheⁿ na nnc'oom Abraham

48 Quia jo' t'oo̱ nn'aⁿ judíos nnoom.
Jluena:
—Jeeⁿ xcwe cwil'uuyâ na 'u
cwiluiindyu' ts'aⁿ Samaria. Mati
m'aaⁿ tsaⁿjndii quii' ts'om' jo' na
matseintjeiⁿna' 'u.
49 Jesús t'ooⁿ ndaa̱na. Matsoom:

—Ja tic'oom tsa^{n}jndii quii' ts'o̱o̱^{n}.
Ja Tsotya̱aya matseit'maa^{n}'ndyo̱,
sa̱a̱ 'o cwilajna^{n}'yo' ja. 50 Sa̱a̱ nchii
mal'uee'ndyo̱ na calat'maa^{n}'ndyo'
ja. M'aa^{n} cwiiche^{n} na mach'ee na
nluiit'maa^{n}'ndyo̱, ndo' manquii
nncu'xe^{n} aa cwiluii na ljo'.
51 Ñ'oom na mayuu'che^{n} na matsjo̱o̱
nda̱a̱'yo'. Mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n}
na matseiñ'oom'ñe ñ'oom 'na^{n}ya,
tijoom nntsuuñe.
52 T'o̱o̱ nn'a^{n} judíos, jluena:
—Je' manquiujndaa'ndyo̱ na
matsei'xma^{n}' tsa^{n}jndii quii' ts'om'.
Tue' Abraham, ndo' mati profetas.
Sa̱a̱ 'u matsu': "Xee^{n} m'aa^{n} 'ñee^{n}
juu na matseiñ'oom'ñe ñ'oom
'na^{n}', tijoom cue'." 53 Chaa l'uu na
cwiluiit'ma^{n}ndyu'ti', nchiiti weloo
welooya Abraham tsa^{n} na teiyo
tue' ndo' mati jnda̱ tja̱ profetas.
¿'Ñee^{n} juu mache' che^{n}nncu' na
cwiluiindyu'?
54 T'o̱ Jesús, matsoom:
—Xe^{n} ñequii'che^{n} na
matseit'maa^{n}'ndyo̱ che^{n}nnco̱, maxje^{n}
cwe' ts'iaa^{n}'ndyo. Juu Tsotya̱aya
cwiluiiñê na matseit'maa^{n}'ñê ja,
nque^{n} na cwiluiiñê Ty'o̱o̱ts'om
na cwila't'maa^{n}'ndyo'. 55 Mei^{n}
ticata'jnaa^{n}'yo' jom. Ja mayuu'
mawajna^{n}'a jom, ndo' xe^{n} nntsjo̱o̱
na ticwajna^{n}'a jom, quia jo' nnts'aa
che^{n}nnco̱ na cantundyo̱ cha'xje^{n} 'o.
Sa̱a̱ mayuu'che^{n} mawajna^{n}'a jom,
ndo' matseicanda̱a̱'ndyo̱ ñ'oom'm.
56 Tioo na neii^{n}' ts'om weloo'yo'
Abraham tsa^{n} na ñet'oom teiyo
na sei'no̱o̱^{n}'o̱^{n} na nncuee' xje^{n} na
nluiindyo̱ na ts'a^{n} ja. Nty'iaa^{n}'a^{n}
jo', ndo' tquiaana' na jee^{n} neii^{n}'e^{n}
cantyja 'naa^{n}' na ljo'.
57 Ndo' jlue nn'a^{n} judíos nnoom:
—Nchaa l'uu mayuu' na jnda̱
nty'ia' Abraham ee 'u mei^{n} cwe'
wen'aa^{n} nchoo' nqui chu' tyoowee'.
58 T'o̱ Jesús nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n},
matsoom:
—Ñ'oom na mayuu'che^{n} matsjo̱o̱
nda̱a̱'yo', cwii tjo̱o̱che^{n} na nluiiñe
Abraham, sa̱a̱ ja maxje^{n} mam'aa^{n}ya.
59 Quia jo' jla'xcwiina ljo̱' na
njñomna jom. Mei^{n} tique^{n}na cwenta
teiño̱o̱^{n} xcwe quii'ntaa^{n}na. Mana
jluee^{n}'e^{n} wats'om t'ma^{n} 'naa^{n}na.

Sein'ma^{n} Jesús tsa^{n}nchjaa^{n}'

9 Jâ nn'a^{n} na canchoo'we na
t'ma^{n} Jesús na calajomndyô̱
ñ'e^{n}ñê tyoma'no̱o̱^{n}yâ ñ'e^{n}ñê. Yoche^{n}
na saawi'no̱o̱^{n}yâ cwii joo, nty'iaayâ
cwii tsa^{n}s'a xje^{n} na tuiiñe na nchjaa^{n}'.
2 Ndo' tax'a̱a̱yâ nnoom, l'uuyâ:
—'U Maestro, ¿'ñee^{n} juu seitjo̱o̱ñe
nnom Ty'o̱o̱ts'om, jo' na tuiiñe
tsa^{n}m'aa^{n}' na nchjaa^{n}'a^{n}? ¿Aa nque^{n}
oo aa nn'a^{n} na nda jom?
3 T'o̱ Jesús nda̱a̱yâ, matsoom:
—Mei^{n} nchii jnaa^{n}' nquii na tuiiñe
na nchjaa^{n}', mei^{n} nchii jnaa^{n} nn'a^{n}
na nda juu. Luaa' tjom cha cantyja
'naa^{n}' ca'mo̱^{n}na' na nquii Ty'o̱o̱ts'om
waa najndeii na matseixmaa^{n}.
4 Tseixma^{n}ya na cats'aaya ts'iaa^{n}
'naa^{n}' nque^{n} na jñoom ja yoche^{n}
na ndicwa^{n} wando̱'a. Ee quia
nncue'ntyjo̱ xje^{n} na nncwja̱a̱ya,
quia jo' xonda̱a̱ nl'aatya̱a̱ya ts'iaa^{n}
'naa^{n}'a^{n}. 5 Yoche^{n} na m'aa^{n}ya
quii'ntaa^{n} nn'a^{n}, cwiluiindyo̱ chom
na mañequiaa naxuee jo nda̱a̱na.
6 Jnda̱ na tsoom na luaa', tjoom'm
ndaajna^{n}' nomtyuaa. S'aa^{n} tsoo'
ñequio juuna', jnda̱ jo' ty'oomñê
tsoo'ñee^{n} lua'nnom tsa^{n}nchjaa^{n}'.
7 Ndo' tsoom nnom:

—Cja' peila na jndyu Siloé, cama^{n}'
n'omnjom'. Ñ'oom Siloé matsona'
jñom ts'a^{n} x'iaa^{n}'a^{n}.
Ndo' tja tsa^{n}'ñee^{n}, tmaa^{n} nnoom.
Ndo' quia jndyolcwee^{n}'e^{n} xuee
manty'iaa^{n}'a^{n}. 8 Ndo' nn'a^{n} na
nndyoo' m'a^{n} yuu na mac'ee^{n}
ñequio nn'a^{n} na ñenty'iaana jom na
ñetcaa^{n} ljo' tjo̱o̱ñê, ta'x'eena nda̱a̱
ntyjeena:
—¿Aa nchii luaa' tsa^{n}nchjaa^{n}' na
tacatyee^{n} na tca^{n} ljo' tjo̱o̱ñe?
9 Nt'omndye joona jluena:
—Majom luaa'.
Sa̱a̱ nt'omche^{n} jlue:
—Nchii jom, cwe' na jee^{n}
tseijomna'.
Sa̱a̱ nque^{n} matsoom:
—Maja luaa.
10 Jo' na ta'x'eena nnoom, jluena:
—¿Chiuu tuiiyuu na ya teitquio' je'?
11 T'o̱o̱^{n} nda̱a̱na, tsoom:
—Juu ts'a^{n} na jndyu Jesús s'aa^{n}
tsoo', ty'oomñê juuna' lua'no̱o̱^{n}.
Jnda̱ jo' matso na cjo̱ya Siloé na
cjo̱camaa^{n} no̱o̱^{n}. Ndo' tjo̱ jo', tmaa^{n}
no̱o̱^{n}, ndo' je' xuee manty'iaya.
12 Quia jo' ta'x'eetina nnoom,
jluena:
—¿Ndo' juu tsa^{n}'ñee^{n}, yuu m'aa^{n}?
T'o̱o̱^{n} nda̱a̱na:
—Ticaljeiiya.

Fariseos ñe'caliuna chiuu tuii na n'ma^{n} tsa^{n}nchjaa^{n}'

13 Quia jo' ty'eñ'omna juu ts'a^{n} na
ñet'oom na nchjaa^{n}' jo nda̱a̱ nn'a^{n}
judíos na la'xma^{n} tmaa^{n}' fariseos.
14 Ee xuee na cwita'jndyee nn'a^{n}
quia s'aa Jesús tsoo' na s'aa^{n} na ya
manty'iaa' tsa^{n}'ñee^{n}. 15 Ndo' mati
nn'a^{n} fariseos'ñee^{n} tyota'x'eena
nnoom. Tyoluena:
—¿Chiuu tuiiyuu na ya manty'ia'?
T'o̱o̱^{n} nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}, tsoom:
—Juu tsa^{n}'ñee^{n} ty'oomñê tsoo'
lua'no̱o̱^{n}, jnda̱ chii tmaa^{n}ya lua'no̱o̱^{n},
ndo' je' ya manty'iaya.
16 Sa̱a̱ nt'om fariseos'ñee^{n}
tyoluena:
—Tsa^{n}s'am'aa^{n}' nchii m'aa^{n}
cantyja 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om, ee
ticatseit'maa^{n}'ñê xuee na
cwita'jndya̱a̱ya.
Ndo' nt'om nc'iaana jlue:
—Ts'a^{n} na tseixma^{n} jna^{n} tixocanda̱a̱
nnts'aa^{n} cwii ts'iaa^{n} t'ma^{n} cha'na
luaa'.
Ndo' laa'ti' tîcwijom ñ'oom na
jla'nei^{n}na. 17 Jo' chii ta'x'eennda'na
nnom ts'a^{n} na ñet'oom na nchjaa^{n}'.
Jluena nnoom:
—Ndo' 'u je', ¿ljo' matsu' cantyja
'naa^{n}'a^{n} na s'aa^{n} na ya manty'ia'?
T'o̱o̱^{n}, matsoom:
—Tsa^{n}'ñee^{n} cwiluiiñê profeta.
18 Sa̱a̱ nn'a^{n} judíos'ñee^{n} maxje^{n}
tiñe'cala'yu'na na ñet'oom na
nchjaa^{n}'a^{n} ndo' je' jnda̱ ljoya
manty'iaa^{n}'a^{n}. Jo' chii tquee^{n}'ndyena
nn'a^{n} na nda jom. 19 Ndo' ta'x'eena
nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}, jluena:
—Tsa^{n}m'aa^{n}', ¿aa nda'yo' jom?
Chiuu cwindu'yo', ¿aa mayuu' na
tuiiñê na nchjaa^{n}'a^{n}?
20 Ndo' t'o̱o̱ nn'a^{n} na nda jom.
Jluena:
—Manquiuuyâ na ndaayâ jom,
ndo' manquiuuyâ na tuiiñê na
nchjaa^{n}'a^{n}. 21 Sa̱a̱ cantyja chiuu
tuiiyuu na ya manty'iaa^{n}'a^{n} je',
jo' ticaliuuyâ. Mei^{n} ticaliuuyâ
'ñee^{n} s'aa na ya manty'iaa^{n}'a^{n}. Sa̱a̱
jnda̱ tue'ntyjo̱ choom'm. Jo' chii
cata'x'ee'yo' 'ñom chiuu waa.
Manquiityee^{n} nntsoom chiuu tuii.

22 Luaa' ñ'oom t'o̱o̱ joo nn'aⁿ na
nda jom, ee nquiaana nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye nda̱a̱ nn'aaⁿna.
Ee jnda̱ jla'jomndyena xeⁿ na
nncwji'yuu'ñe meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na Jesús cwiluiiñê Cristo, tixonquiana
na wanaaⁿ na nntseijomñe tsaⁿ'ñeeⁿ
xjeⁿ na cwitjomndye nn'aⁿ na
nla't'maaⁿ'ndyena Ty'o̱o̱ts'om. 23 Cwe'
na luaa' waa, jo' na jlue nn'aⁿ na
nda jom: "Jnda̱ tue'ntyjo̱ ñoom'm.
Cata'x'ee'yo' 'ñom."
24 Quia jo' jnda̱ we ndii' tqueeⁿ'
nn'aⁿ judíos juu tsaⁿ na ñet'oom na
nchjaaⁿ'. Tyoluena nnoom:
—Ñequio na ndo' Ty'o̱o̱ts'om
catseineiⁿ' ñ'oom na mayuu'cheⁿ.
Jâ cwila'no̱o̱ⁿ'â na juu tsaⁿs'am'aaⁿ'
matseixmaaⁿ jnaⁿ.
25 Ndo' t'o̱o̱ⁿ nda̱a̱na, matsoom:
—Ticaljeiiya, aa jom ts'aⁿ na
matseixmaⁿ jnaⁿ. Ñe'cwii waa na
matsei'no̱ⁿ'a, meiiⁿ na ñet'o̱o̱ⁿ na
nchjaⁿya, sa̱a̱ je' ya manty'iaya.
26 Quia jo' ta'x'eennda'na nnoom.
Jluena:
—¿Ljo' s'aaⁿ 'u? ¿Chiuu s'aayom
na ya manty'ia'?
27 T'o̱o̱ⁿ nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ, matsoom:
—Majnda̱ tsjo̱o̱ya nda̱a̱'yo', sa̱a̱
ticalañ'oom'ndyo'. Ndo' je' ¿chiuu
na ñe'candye'nnda'yo'? ¿Aa mati
'o ñe'calajomndyo' ñ'oom na
mañequiaaⁿ?
28 Ndo' jla'jnaaⁿ' naⁿ'ñeeⁿ ts'aⁿ na
ñet'oom na nchjaaⁿ'. Jluena:
—'U cwiluiindyu' ts'aⁿ na
matseijomñe ñ'oom'm, sa̱a̱ jâ
cwilajomndyô̱ ñ'oom na tyoñequiaa
Moisés. 29 Jâ manquiuuyayâ na
seineiⁿ Ty'o̱o̱ts'om nnom Moisés, sa̱a̱
tsaⁿm'aaⁿ' meiⁿ cwe' ticaliuuyâ yuu
jnaⁿyom.
30 T'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ nda̱a̱na, matsoom:
—Jeeⁿcheⁿ ndya' cjaawee' ts'o̱o̱ⁿ
na luaa', na 'o ticaliu'yo' yuu
jnaⁿyom, ndo' jnda̱ tquiaaⁿ na
ya manty'iaya. 31 Cha'tsondyo̱
manquiuuya na Ty'o̱o̱ts'om
xocañeeⁿ ñ'oom ndyuee nn'aⁿ na
laxmaⁿ jnaⁿ. Sa̱a̱ meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na matseit'maaⁿ'ñe jom
ndo' na mach'ee yuu na l'ue
ts'oom, tsaⁿ'ñeeⁿ nñeeⁿ ñ'oom
'ndyoo. 32 Cantyjati xuee na jnaⁿ
tsjoomnancue, meiⁿjom ndii'
tyoondye nn'aⁿ na ñet'oom cwii ts'aⁿ
na s'aa na ya manty'iaa' cwii ts'aⁿ
na tuiiñe na nchjaaⁿ'. 33 Xeⁿ nchii
Ty'o̱o̱ts'om m'aaⁿ ñ'eⁿ tsaⁿm'aaⁿ',
tjaa na nnda̱a̱ nnts'aaⁿ.
34 T'o̱o̱na nnoom, jluena:
—'U cha'tso na cha'tso cantyja na
tuiindyu' matsei'xmaⁿ' jnaⁿ. Ndo'
¿aa matseijndu' na m'mo̱ⁿ' nda̱a̱ jâ?
Quia jo' tjeii'na jom wats'om
chjoo 'naaⁿna yuu cwitjomndyena.

La'xmaⁿna cha'na nn'aⁿ nchjaaⁿ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om

35 Jndii Jesús na tjeii'na tsaⁿ'ñeeⁿ
quii'ntaaⁿna. Quia ljeiiⁿ juu,
matsoom nnom:
—¿Aa matseiyu' ñequio Jnda
Ty'o̱o̱ts'om?
36 T'o̱ tsaⁿ'ñeeⁿ, matsoom:
—Jeeⁿ 'u Ta, ¿cwaaⁿ ts'aⁿ jom cha
ya nntseiyu'a ñ'eⁿñê?
37 Matso Jesús nnoom:
—Majnda̱ nty'ia' jom. Manncô̱ na
matseina̱ⁿya njom' cwiluiindyo̱
nqueⁿ.
38 Quia jo'cheⁿ matsoom:
—'U Ta, matseiyu'a ñ'eⁿndyu'.
Ndo' seit'maaⁿ'ñê Jesús.
39 Ndo' Jesús matsotyeeⁿcheⁿ:

—Ja jndyo̱o̱ tsjoomnancuewaañe
na nnto̱ⁿ'a nn'aⁿ. Nquiee nn'aⁿ na
ndoo' nquiuna na cwila'no̱ⁿ'na
chiuu waa cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om
nnts'aa na nnc'omna cha'cwijom
ts'aⁿ na nchjaaⁿ'. Ndo' joo nn'aⁿ
na ndoo' nquiuna na m'aⁿna na
nchjaaⁿna cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om,
joona nñequiaya na canda̱a̱'ya
nla'no̱ⁿ'na cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
40 Nndyoo' meintyjee' cwantindye
nn'aⁿ tmaaⁿ' fariseos, ndo' jndyena
na luaa' tso Jesús. Quia jo' ta'x'eena
nnoom, jluena:
—¿Aa mati jâ mach'eena' na
nchjaaⁿyâ?
41 T'o̱ Jesús nda̱a̱na, matsoom:
—Xeⁿ na je' laxmaⁿ'yo' cha'na
nn'aⁿ na ticala'no̱ⁿ' cantyja
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om quia jo' tjaa'naⁿ
jnaⁿ na cwilaxmaⁿ'yo'. Sa̱a̱ nc'e
na cwindu'yo' na 'o laxmaⁿ'yo'
nn'aⁿ na canda̱a̱'ya cwila'no̱ⁿ'
cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om, jo' chii
cwilaxmaⁿ'yo' na cho'nqueⁿ'yo'
jnaⁿ'yo'.

Ñ'oom na tjañoom' cantyja 'naaⁿ' tiom canmaⁿ

10 'Ñ'oom na mayuu'cheⁿ na
matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo', juu ts'aⁿ
na nchii 'ndyoots'a tiom wjaaquiee'
yuu na ñjomndye canmaⁿ, sa̱a̱
cwiicheⁿ joo wjaawaaⁿ juu tiom'ñeeⁿ
na nncwincjeeⁿ'eⁿ juuna', tsaⁿ'ñeeⁿ
cwiluiiñê tsaⁿcanch'ue ndo' tsaⁿ
na mawincje' tiom. 2 Sa̱a̱ nquii
ts'aⁿ na cwiluiiñe na mateix'ee
canmaⁿ, xcwe 'ndyoots'a tiom
nncjaaqueⁿ'eⁿ. 3 Ts'aⁿ na mach'ee
cwenta 'ndyoots'a tiom'ñeeⁿ,
matseicanaaⁿñe na nncwinoom.
Ndo' joo canmaⁿ'ñeeⁿ na mateix'eeⁿ
cwita'jnaaⁿ'yo' jñeeⁿ'eⁿ. Macwjeeⁿ'eⁿ
ncueeyo', wjaachom jooyo'. 4 Ndo'
quia na jnda̱ tjeiiⁿ'eⁿ cha'tso canmaⁿ
na mach'eeⁿ cwenta, wjaajñeeⁿ jo
nda̱a̱yo', 'oontyjo̱yo' naxeeⁿ'eⁿ ee
cwita'jnaaⁿ'yo' jñeeⁿ'eⁿ. 5 Cwii
ts'aⁿ na ticata'jnaaⁿ'yo' na nchii
ty'oyo', xoc'oontyjo̱yo' naxeⁿ', hasta
nlei'nomyo' juu. Ee ticata'jnaaⁿ'yo'
jndyee' cwiicheⁿ ts'aⁿ na nchii
ty'oyo'.
6 Luaa' ñ'oom na cwe' tjañoom'
na seineiⁿ Jesús nda̱a̱na. Sa̱a̱
tîcala'no̱ⁿ'na ljo' ñe'catsona'.

Jesús cwiluiiñê ts'aⁿ na canda̱a̱'ya mateix'ee canmaⁿ

7 Ndo' seineiⁿtricheⁿ Jesús nda̱a̱
naⁿ'ñeeⁿ. Tsoom:
—Ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjo̱o̱
nda̱a̱'yo', ja cwiluiindyo̱ 'ndyoots'a
tiom na cwi'ooquie' canmaⁿ.
8 Cha'tso nt'omcheⁿ nn'aⁿ na jnda̱
tquiocalue na cwiluiindye na
nntei'x'ee canmaⁿ cwii tjo̱o̱cheⁿ
na jndyo̱o̱, joo naⁿ'ñeeⁿ la'xmaⁿna
naⁿcanty'ue ndo' nn'aⁿ na
cwiwincje' tiom. Sa̱a̱ joo canmaⁿ
na mayuu'cheⁿ cwiluiindye
cwentaya tînquiandyena cantyja
'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ. 9 Ja 'ndyoots'a tiom
cwiluiindyo̱. Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na nncjaaquiee' cantyja
'naⁿya, tsaⁿ'ñeeⁿ nlui'n'maaⁿñê.
Nntseijomna' jom cha'cwijom cwii
catsmaⁿ na maljeiiyo' na nlcwa'
na macalui'yo' tiom'ñeeⁿ ndo' na
macwjee'nnda'yo'.
10 'Tsaⁿcanch'ue ñequii'cheⁿ
na macwjeeⁿ'eⁿ na nnch'ueeⁿ
nntseicueⁿ'eⁿ ndo' na nntsei'naⁿ'aⁿ.
Ja jndyo̱o̱ na nñequia na ticantycwii
na cwita'ndo' nn'aⁿ, ndo' cha na

candaa'ya na nla'xmaⁿna juu jo'.
11 Ja cwiluiindyo ts'aⁿ na candaa'ya
mateix'ee canmaⁿ. Juu ts'aⁿ na
candaa'ya na mateix'ee canmaⁿ
ntsmeiⁿ', mañequiaañe na cue'
cwentaayo'. 12 Saa juu tsaⁿntjom
na nchii cwiluiiñê ty'oyo' ee cwe'
mach'eeⁿ cwenta jooyo', noom'm na
ndyocwjee'cañoom lobo. Quia jo'
ma'ñeeⁿ canmaⁿ'ñeeⁿ, maleinoom.
Ndo' juu lobo'ñeeⁿ mantyjo ndo'
mat'uii jooyo'. 13 Maleinom tsaⁿ'ñeeⁿ
ee cwe' tsaⁿntjom jom, jo' chii
ticajnda ntyjeeⁿ canmaⁿ'ñeeⁿ.
14-15 'Ja cwiluiindyo ts'aⁿ na
candaa'ya mateix'aya canmaⁿ.
Ndo' cha'xjeⁿ wajnaaⁿ' Tsotya ja,
mati ja mawajnaⁿ'a jom. Maluaa'
matseijomna' na wajnaⁿ'a canmaⁿ
ntsmaaⁿ'a, ndo' quioo' ntsmaaⁿ'a
cwitajnaaⁿ'yo' ja. Ndo' mañequiaandyo
na c'io cwentaa canmaⁿ ntsmaaⁿ'a.
16 Mati mam'aⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
cwiluiindyena canmaⁿ ntsmaaⁿ'a
na tic'omna tmaaⁿ'waa. Mati joona
cwiluiindyo na cjocachooya, ndo'
nnquiontyjona na nncwaⁿya joona.
Ndo' nncuaa na ñe'cwii tmaaⁿ', ndo'
ñe'cwii ts'aⁿ na nnteix'ee joona.
17 'Nquii Tsotya jeeⁿ candya'
ts'oom ja, ee mañequiaandyo na
c'io cwentaa nn'aⁿ na cwiluiindye
canmaⁿ ntsmaaⁿ'a cha nñequiaaⁿ na
nncwando'nnda'a. 18 Tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ
juu na nndaa nntseicuee' ja na nchii
ñ'oomya. Manncotya mañequiaandyo
na ljo' catjoⁿ. Waa najndo na
cwiluiindyo na cats'aa na ljo', ndo'
mati waa na jndo na nncwando'xco.
Luaa' ñ'oom na sa'ntjom Tsotyaya na
catseixmaⁿya.
19 Jnda na jndye nn'aⁿ
judíos ñ'oommeiⁿ' s'aana' na
tîcatjoom'nnda' na jla'neiⁿna
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. 20 Ee jndyendye
joona jluena:
—Tsaⁿjndii matseixmaaⁿ, ndo' jnda
teintjeiⁿñê. ¿Chiuu na cwindye'yo'
ñ'oom na matseineiiⁿ?
21 Saa nt'omndye joona jlue:
—Nchaa l'uu ñ'oommeiⁿ'
la'xmaⁿna' ñ'oom na nntseineiⁿ ts'aⁿ
na m'aaⁿ nacje 'naaⁿ' tsaⁿjndii. ¿Aa
nnts'aacheⁿna' cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ
nacje 'naaⁿ' tsaⁿjndii nndaa nnts'aa
na nnty'iaa' ts'aⁿ na nchjaaⁿ'?

Tînquiandye nn'aⁿ judíos cantyja 'naaⁿ' Jesús

22 Tsjoom Jerusalén tuee' xuee
quia cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ judíos
na cwijaañjoom' n'omna xjeⁿ na
tiooxconnda' weloo weloona cwenta
wats'om t'maⁿ l'o Ty'oots'om.
23 Ndo' xcwe ncueesua' quia tuee'
xuee'ñeeⁿ. Jesús m'aaⁿ wats'om
t'maⁿ 'naaⁿna. Manoom naquii' cwii
w'aa cwentaa' wats'om'ñeeⁿ na cwe'
wanaaⁿ ndiocheⁿ na s'aa Salomón.
24 Quia jo' nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
ndaa nn'aⁿ judíos tjaa'ndyena tsei
Jesús. Ta'x'eena nnoom jluena:
—¿Cwanti yo na maleichu' jâ na
matseiñ'eeⁿ'ndyu' jâ? Xeⁿ na mayuu'
cwiluiindyu' Cristo, ntyjayu catsu'
ndaayâ.
25 Matso Jesús ndaana:
—Jnda tsjoo na ljo' ndaa'yo',
saa maxjeⁿ tîcalayu'yo'. Majoo
ts'iaaⁿ na mats'aa ñequio najndeii
na matseixmaⁿ Tsotya, joona'
cwitjei'yuu'ndyena' cantyja 'naⁿya.
26 Saa 'o tiñe'calayu'yo' ñ'eⁿndyo
cwe' nc'e nchii cwiluiindyo'
canmaⁿ ntsmaaⁿ'a. 27 Ee nn'aⁿ na
cwiluiindye canmaⁿ ntsmaaⁿ'a

cwindyena jndyeya, ndo' ja
mawajnaⁿ'a joona, ndo' joona
cwinquiontyjo̱na naxa̱ⁿ'a. 28 Ja
mañequia na ticantycwii na
cwita'ndo'na, meiⁿ tajom
catsuundyena. Ndo' tjaa meiⁿcwii
ts'aⁿ na nnda̱a̱ nncwji' joona l'o̱o̱.
29 Ee nquii Tsotya̱ na tquiaaⁿ joona
l'o̱o̱, jom cwiluiit'maⁿñetyeeⁿ na
cha'tso, ndo' meiⁿcwii tjaa 'ñeeⁿ
juu nnda̱a̱ nncwji' joona l'o̱o̱ⁿ. 30 Ja
ñequio Tsotya̱ ñe'cwii cwiluiindyo̱
ñ'eⁿñê.
31 Jnda̱ na jndye nn'aⁿ judíos'ñeeⁿ
na luaa' ñ'oom tso Jesús,
jla'xcwiinnda'na ljo̱' na nntuee'na
nacjoom'm. 32 Quia jo' tsoom
nda̱a̱na:
—Majndye ts'iaaⁿ na ya jnda̱
s'aaya jo nda̱a̱'yo' ñequio najndeii
na matseixmaⁿ Tsotya̱ya. ¿Cwaaⁿ
cwii juuna' na mach'eena' na
ñe'cajñom'yo' ljo̱' ja?
33 Ndo' t'o̱o̱ judíos'ñeeⁿ nnoom,
jluena:
—Nchii ñe'cajño̱o̱ⁿyâ ljo̱' 'u
cwe' cwii ts'iaaⁿ na ya mache'.
Nl'aayâ na luaa' 'u ee matsei'jnaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om. Ee 'u cwe' ts'aⁿ 'u, sa̱a̱
mache' na cwiluiindyu' Ty'o̱o̱ts'om.
34 Jesús t'o̱o̱ⁿ nda̱a̱na, tsoom:
—Naquii' ljeii ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na cwileiñ'om'yo', manquiu'yo' na
nquii Ty'o̱o̱ts'om matsoom: "Nda̱a̱'
'o na cwiluiitquiendyo' jo nda̱a̱ nn'aⁿ
matsjo̱o̱ na matseijomna' 'o cha'na
nnco̱."
35 Matsotiche Jesús:
—Tso Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye nda̱a̱ nn'aⁿ judíos
na matseijomna' joona cha'na nqueⁿ.
Ndo' manquiuuya na tixocats'aana'
na cwe' cantu ñ'oom na tsoom.
36 Jo' chii tixcwe na cwindu'yo'
na matseijnaaⁿ'a jom nc'e na tsjo̱o̱
na cwiluiindyo̱ Jnaaⁿ. Ee nqueⁿ
ty'ioom ts'iaaⁿ ja, ndo' sa̱'ntjoom ja
na candyoc'o̱o̱ⁿndyo̱ quii'ntaaⁿ' 'o
nn'aⁿ tsjoomnancue. 37 Jo' chii xeⁿ
nchii ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Tsotya̱ mats'aa,
ticalayu'yo' ñ'eⁿndyo̱. 38 Sa̱a̱ nc'e
na mats'aa ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ, jo' chii
calayu'yo' cantyja 'naaⁿ mañejoo
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ meiiⁿ na tiñe'calayu'yo'
ñ'eⁿndyo̱ ja. Ee cantyja 'naaⁿ joona'
nliu'yo' ndo' nla'no̱ⁿ'yo' na nquii
Tsotya̱ ñe'cwii cwiluiiñê ñ'eⁿndyo̱,
ndo' ja ñe'cwii cwiluiindyo̱ ñ'eⁿñê.
39 Quia jo' cwiicheⁿ cwii ndii'
jla'jndaa'ndyena na nnt'uena jom,
sa̱a̱ tîcanda̱a̱ l'ana, tjaaⁿ.
40 Quia jo' tei'ty'io̱o̱nndaa'â
jndaa Jordán ñ'eⁿ Jesús
yuu ñet'oomjndyee Juan na
tyotseits'oomñê nn'aⁿ. Ndo'
majndye xuee ñet'o̱o̱ⁿyâ jo' jo'
ñ'eⁿ Jesús. 41 Ndo' jndye nn'aⁿ
tquie'cañom na m'aaⁿyâ na
ñe'candyena ñ'oom na tyoñequiaaⁿ.
Tyoluena nda̱a̱ nc'iaana:
—Juan meiⁿcwii ts'iaaⁿ tyooch'eeⁿ
na xocanda̱a̱ nluiina' na cwe'
ts'aⁿ nnts'aa. Sa̱a̱ cha'tso ñ'oom
na tyoñequiaaⁿ cantyja 'naaⁿ'
tsaⁿm'aaⁿ', ñequii'cheⁿ na mayuu'
joona'.
42 Ndo' majndye nn'aⁿ tyola'yu'
ñ'eⁿ Jesús jo' jo'.

Na tue' Lázaro

11 Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ wii' na
jndyu Lázaro. Juu tsaⁿ'ñeeⁿ
tyom'aaⁿ tsjoom Betania ñequio
María ñequio xjoom Marta. 2 Majuu
María, xjo Lázaro'ñeeⁿ, tsaⁿ na
tu'nquio ncheⁿ' nc'ee Jesús, ndo'

ñequio sooxquee^{n} tyuee'ñê nc'ee.
3 Ndo' joo yolcu'ñee^{n} jla'cwanomna
ñ'oom na m'aa^{n} Jesús. Jluena:
—'U Ta, juu ts'a^{n} na jee^{n} candya'
ts'om', wee^{n}'e^{n}.
4 Jndạ na jndii Jesús ñ'oomwaa',
matsoom:
—Tycuwaa' nchii macandạ na cwe'
nntseicuee'na' jom. Matjoom na
luaa' cha caluiit'maa^{n}'ñe Ty'ọọts'om
cantyja 'naa^{n}'a^{n}. Ndo' mati
nntseit'maa^{n}'ñê ja na cwiluiindyọ
Jnaa^{n}.
5 Jee^{n} wi' ts'om Jesús Marta
ñequio tyjee tsa^{n}'ñee^{n} ñequio nquii
Lázaro. 6 Jndạ na jñee^{n} na wii'
Lázaro'ñee^{n}, ljoo'ñetyee^{n} we xuee
jo' jo' yuu na m'aa^{n}. 7 Jndạ teinom
we xuee'ñee^{n}, jâ nn'a^{n} na t'maa^{n}
na calajomndyô ñ'e^{n}ñê ts'iaa^{n} na
mach'ee^{n}, matsoom ndạạyâ:
—Tsaanndaa'a Judea.
8 Jo' chii l'uuyâ nnoom:
—'U ta na ma'mọọ^{n}' ñ'oom'
Ty'ọọts'om ndạạyâ, tyoowijndye
xuee na jla'jndaa'ndye nn'a^{n} judíos
na njñomna ljọ' 'u, ndo' ¿aa jo'
wja'nnda'?
9 T'ọ Jesús ndạạyâ, matsoom:
—Ndicwa^{n} waa xje^{n} na nnts'aatyạ
ts'iaa^{n} cwii tjọọche^{n} na nnt'ue
nn'a^{n} judíos ja. Ndo' na luaa' waa
matseijomna' cha'cwijom na cwii
xuee na candạạ'ya canchoo'we
horas na nnts'aa ts'a^{n} ts'iaa^{n}. Quia
naxuee manom ts'a^{n}, xocwity'uee^{n},
ee ya tquioom'm nc'e na manty'iaa'
ñe'quioom' tsjoomnancuewaañe.
10 Sạạ tixocandạạ nnts'aa ts'a^{n}
ts'iaa^{n} natsjom. Xe^{n} nnts'aa^{n} na ljo'
nncwity'uee^{n}, ee tjaa'na^{n} naxuee
c'oom ñ'e^{n}ñê.
11 Jndạ tsoom na luaa' ndạạyâ,
tsotyee^{n}che^{n}:
—Juu ti'x'iaaya Lázaro watsom,
sạạ jọ na nntseilcwiya jom.
12 Quia jo' t'ọọyâ, l'uuyâ:
—Jee^{n} 'u Ta, xe^{n} na cwe' watsom,
maxje^{n} nlco'yana' jom.
13 Seinei^{n} Jesús ñ'oomwaa' ee
na m'aa^{n} ts'ooñe Lázaro, sạạ jâ
jlatiuuyâ na ma'mọọ^{n} na watsoo
tsa^{n}'ñee^{n}. 14 Quia jo' tsondyeyoom
ndạạyâ:
—Jndạ tue' Lázaro. 15 Ndo' nei^{n}ya
na tic'ọọ^{n}ya jo' jo' quia na tuee^{n}'e^{n}
cha na nlayu'yo'. Je' cjaaya na
m'aa^{n}.
16 Tomás, tsa^{n} na cwilacajndyuuyâ
catye^{n}nquiee, juu cwii jâ nn'a^{n} na
canchoo'wendyô na t'ma^{n} Jesús na
calajomndyô ñ'e^{n}ñê, matso ti'ñee^{n}
ndạạyâ:
—Mati cjaaya cha mañejom
cwjạạya ñ'e^{n}ñê.

Tseixma^{n} Jesús na cwita'ndo'nnda' nn'a^{n} na jndạ tjạ

17 Quia jo' saayâ, squiạạyâ Betania.
Jndạ na squiạạyâ jo' jo' tyolue
nn'a^{n} nnom Jesús na jndạ ñequiee
xuee na ndii' Lázaro tsei'tsuaa.
18 Tsjoom'ñee^{n} cha'na we kilómetros
waljoo' xcwe na tquia m'aa^{n}na' ñ'e^{n}
Jerusalén. 19 Ndo' majndye nn'a^{n}
judíos jndạ tquie'cañom Marta
ñequio María. Tquiola'jomndyena
na cwiñe'quiana na t'ma^{n} n'om
na^{n}'ñee^{n} na tue' Lázaro. 20 Jndạ na
jndii Marta na jndạ wjaawindyọọ'â
ñ'e^{n} Jesús, jluee^{n}'e^{n} na
jndyocatjomñê juu yuu na m'aa^{n}yâ.
Sạạ María ljoo'ñê na waa w'aa.
21 Matso Marta nnom Jesús:

—'U Ta, toom cwe' m'aa^{n}'
ñjaa^{n}, tîcue' ñetyjo̱. 22 Sa̱a̱ meii^{n}
na jnda̱ tuee^{n}'e^{n} ntyjiiyaya na
mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ñ'oom na nlca^{n}'
nnom Ty'o̱o̱ts'om, nñequiaa^{n}.
23 T'o̱ Jesús, matsoom nnom:
—Ncwando'nnda' ti'ty'iu' meii^{n} na
jnda̱ tuee^{n}'e^{n}.
24 T'o̱ Marta nnoom, matso:
—Ntyjiiya na nncwando'nnda'
ñetyjo̱ xuee na macanda̱ quia na
nntseinlcwi Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n} na jnda̱
tja̱.
25 Matso Jesús nnom:
—Ja cwiluiindyo̱ na mañequia
na cwita'ndo'xco nn'a^{n}, ndo' ja
mañequia na ticantycwii na
mawando' ts'a^{n}. 'Ñee^{n} juu na
matseiyu' ñ'e^{n}ndyo̱, meii^{n} na cue',
maxje^{n} nncwando'xco. 26 Ndo' ticwii
cwii ts'a^{n} na matseiyu' ñ'e^{n}ndyo̱,
ticantycwii na nncwando', ndo' mei^{n}
tijoom nntsuuñe. ¿Aa matseiyu' na
ljo'?
27 Matsoom nnom Jesús:
—Mayuu' Ta, matseiyu'a na
'u cwiluiindyu' Cristo, Jnda
Ty'o̱o̱ts'om. Ma'u jo' na tseixma^{n}' na
nncwje'cañoom' tsjoomnancue.

Seichjoo'na' ts'om Jesús, ty'ioom

28 Jnda̱ na tso Marta na luaa', quia
jo' tjaa^{n}, tjacwaa^{n} tyjee^{n} María.
Ñemaa^{n}' matsoom nnom tsa^{n}'ñee^{n}:
—Jnda̱ tyjee' nquii Maestro ndo'
maquee^{n}'ñê 'u.
29 Quia na jndii María na ljo',
seityuaa^{n}'a^{n}, jndyocatjomñê Jesús
yuu na m'aa^{n}yâ. 30 Ee xje^{n}'ñee^{n}
tyootsaaquia̱a̱'â quii' tsjoom ñ'e^{n}
Jesús. Ndi m'aa^{n}yâ ñ'e^{n}ñê yuu na
tjacatjomñe Marta jâ. 31 Ndo' joo
nn'a^{n} judíos na cwila'jomndye
ñ'e^{n} María na cwiñe'quia na
t'ma^{n} ts'oom, quia nty'iaana na
seityuaa^{n}'a^{n}, teicantyjaa^{n}, jluee^{n}'e^{n}
quii' w'aa, ty'entyjo̱na naxee^{n}'e^{n}.
Ee jla'tiuuna na wjaacaty'ioom yuu
waa tsei'tsuaa.
32 Quia na tue^{n}'e^{n} na m'aa^{n}yâ
ñ'e^{n} Jesús, tcoom'm xtyee^{n} jo nc'ee.
Matsoom nnom:
—Jee^{n} 'u Ta, toom cwe' m'aa^{n}'
ñjaa^{n}ñe, quia jo' tîcue' ñetyjo̱.
33 Nty'iaa' Jesús na jee^{n} maty'ioo
María, ndo' jee^{n} cwityuee nn'a^{n}
judíos na tquiontyjo̱ naxee^{n}'e^{n}. Quia
jo' jee^{n} seichjoo'na' ts'om Jesús,
ndo' sei'ndaa'na ntyjee^{n}. 34 Tax'ee^{n}
nda̱a̱na, matsoom:
—¿Yuu cwijom ty'iu'yo' jom?
Jluena nnoom:
—Ta, candyo' canty'ia'.
35 Ndo' Jesús ty'ioom. 36 Quia jo'
joo nn'a^{n} judíos jlue:
—Que^{n}'yo' cwenta na jee^{n} wi'
ts'oom ti'ts'oo.
37 Sa̱a̱ cwantindye joona jluena:
—Tsa^{n}s'am'aa^{n}' s'aa^{n} na ya nty'iaa'
tsa^{n}nchjaa^{n}'. ¿Aa nchii mati nnda̱a̱
nnts'aa^{n} na tîcue' Lázaro?

Tquiaa Jesús na ta'ndo'xco Lázaro

38 Sei'ndaa'nnda'na' ntyjii Jesús.
Saayâ ñ'e^{n}ñê yuu na waa tsue'tsjo̱'
na tuii tsei'tsuaa juuna'. Cwita̱' tsjo̱'
'ndyoots'aa'na'. 39 Tso Jesús nda̱a̱na:
—Quindyo̱'yo' tsjo̱'waa.
Juu Marta, xjo ts'oo, matsoom:
—Jee^{n} 'u Ta, je' jnda̱ teic'eeñê
ee jnda̱ jnda̱a̱' ñequiee xuee na
tuee^{n}'e^{n}.
40 Matso Jesús nnom:
—¿Aa nchii jnda̱ tsjo̱o̱ njom',
xe^{n} nntseiyu' nnty'ia'njom' na
nntseit'maa^{n}'ñena' Ty'o̱o̱ts'om?

41 Quia ljo'che^{n} tei'ndyo̱o̱na tsjo̱'
yuu na tjaa'ndyena ts'oo. Ndo'
jlundä̱ä̱ñê, matsoom:
—Jee^{n} quianl'ua' 'u Tsotyä̱ya
na mandi' ñ'oom 'ndyo̱ya. 42 Ee
mantyjiiya na ñequii'che^{n} mandi'
ñ'oom na matseinä̱^{n}ya njom'. Sä̱ä̱
cwe' nc'e nn'a^{n} na jndyendye na
m'a^{n}na na cañomya jo' chii tsjo̱o̱ya
ñ'oomwaa' cha cala'yu'na na 'u
jñom' ja.
43 Ndo' quia na jndä̱ tsoom na
luaa', seiwee^{n} jñee^{n}'e^{n}, tsoom:
—Lázaro, calui'.
44 Ndo' juu ts'oo Lázaro, jluee^{n}'e^{n}
na chu'tyjoo liaa na tintmei^{n} nc'ee^{n}
ndo' l'o̱o̱^{n}. Ndo' tä̱' nnoom payom.
Matso Jesús ndä̱ä̱ na^{n}'ñee^{n}:
—Calacano̱^{n}'yo' liaamei^{n}' cha
nndä̱ä̱ nncja^{n}.

Jla'jndaa'ndye nn'a^{n} judíos na nnt'uena Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Ndo' majndye nn'a^{n} judíos'ñee^{n}
quia na nty'iaana na luaa' s'aa
Jesús, jla'yu'na ñ'e^{n}ñê. 46 Sä̱ä̱
nt'omndye joona ty'entyjaa'na nn'a^{n}
fariseos. Tyoluena chiuu nty'iaana
na s'aa Jesús. 47 Jo' chii tjomndye
nquiee ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'a^{n} fariseos ñequio
nt'omche^{n} nc'iaana na m'a^{n} n'iaa^{n}.
Tyoluena ndä̱ä̱ nc'iaana:
—¿Chiuu nl'aayo̱o̱? Ee teijndye
ts'iaa^{n} t'ma^{n} mach'ee tsa^{n}m'aa^{n}' na
tixocaluii na cwe' ts'a^{n} nnts'aa. 48 Ndo'
xe^{n} cwe' n'ndyä̱ä̱to̱o̱ na ncjaach'eetyee^{n}
na luaa', quia jo' cha'tso nn'a^{n}
nla'yu' ñ'e^{n}ñê. Ndo' na ljo' nquiee
na^{n}ma^{n}n'iaa^{n} nn'a^{n} romanos
nla'tyuii'na wats'om 'naa^{n} jaa nn'a^{n}
judíos ñequio ndaandyuaa 'naa^{n}ya.

49 Caifás jndyu cwiindye
joo na^{n}'ñee^{n} na luaa' tso. Juu
cwiluiitquieñê chu'ñee^{n} ndä̱ä̱ ntyee
cwentaa jaa nn'a^{n} judíos. Matsoom
ndä̱ä̱ na^{n}'ñee^{n}:
—'O mei^{n}chjoo ticala'no̱^{n}'yo'.
50 Mei^{n} ticaliu'yo' na yati xe^{n}
na cue' cwii tsa^{n}s'a cwentaa
cha'tsondye nn'a^{n} ndyuaaya, cha
tints'aa gobiernom na cwjä̱ä̱ya na
cha'tsondyo̱.
51 Sä̱ä̱ nchii cantyja na jndo̱'
ts'om nque^{n} na luaa' ñ'oom tjeii^{n}'e^{n}.
Jom nc'e na cwiluiiñê tyee na
cwiluiit'ma^{n}ñê ndä̱ä̱ jaa nn'a^{n} judíos
chu'ñee^{n}, jo' chii seijndo̱' Ty'o̱o̱ts'om
ts'oom na nncue' Jesús cwentaa
nn'a^{n} judíos. 52 Ndo' nchii macandä̱
cwe' cantyja 'naa^{n} nn'a^{n} judíos, mati
nntjoom na ljo' cha cha'tsondye
nn'a^{n} na mei^{n}quiayuuche^{n} na m'a^{n}
na quit'ma^{n} n'om jom nntseitjom
Ty'o̱o̱ts'om joona cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
53 Jo' chii nc'e na luaa' tso Caifás,
cantyjati xuee'ñee^{n} jna^{n}na' na
jla'jomndye na^{n}ma^{n}n'iaa^{n}'ñee^{n} na
nla'cuee'na Jesús.
54 Cwe' nc'e jo', tîconom xcweyaa^{n}
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} judíos. Jo' chii
jluii'â ts'o̱ndaa Judea ñ'e^{n}ñê, saayâ
cwii tsjoom chjoo na jndyu Efraín.
Tsjoom'ñee^{n} candyoo' m'aa^{n}na'
ñequio ndyuaa na tjaa nn'a^{n} c'oom.
T'o̱o̱^{n}yâ ñ'e^{n}ñê jo' jo' cwantindyo
xuee.
55 Ndo' jndä̱ jaawindyoo' na
nncuee' xuee pascua na jaa nn'a^{n}
judíos cwilacwjä̱ä̱ya canma^{n}.
Cwii tjo̱o̱che^{n} na nncuee' xuee
pascua'ñee^{n}, jndyendye nn'a^{n} jlui'na
njoomna, ty'ena Jerusalén cha
nndä̱ä̱ nntjei'ljuu'ndyena cantyja
'naa^{n}' ñ'oom na cwila't'maa^{n}'ndyo̱

Ty'o̱o̱ts'om. 56 Joo nn'aⁿ na ty'e
xuee tyol'ueena Jesús. Yocheⁿ na
tyom'aⁿna wats'om, tyoluena ndaa̱
nc'iaana:
—¿Chiuu m'aaⁿ' n'om'yo', aa
nnts'aacheⁿna' na ticañoom ncuee?
57 Ntyee na cwiluiitquiendye
ndaa̱ jaa nn'aⁿ judíos ñequio nn'aⁿ
tmaaⁿ' fariseos tqueⁿna ñ'oom
na jndei'na'. Sa̱'ntjomna xeⁿ m'aaⁿ
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na ntyjii yuu
m'aaⁿ Jesús, catseicandii tsaⁿ'ñeeⁿ
joona, cha na nndaa̱ nnt'uena jom.

Tu'nquio María ncheⁿ' cjoo' nc'ee Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Yom xuee cwii tjoo̱ na
nla'tyeⁿ nn'aⁿ judíos xuee
pascua quia cwila'cwjeena canmaⁿ,
ndo' squiaa̱yâ tsjoom Betania ñ'eⁿ
Jesús. Squiaa̱yâ na m'aaⁿ Lázaro,
tsaⁿ na tquiaaⁿ na wando' xco
jnda̱ na tue'. 2 Tyola't'maaⁿ'ndyena
Jesús jo' jo'. Jla'jndaa'ndyena
cwii nantquie na tcwaa'â. Marta
tyondi'ntjoom ndaa̱yâ ndo' juu
Lázaro'ñeeⁿ tacatyeeⁿ ñ'eⁿndyô̱
na meindyuaandyô̱ nacañoom'
meiⁿsa ñ'eⁿ Jesús. 3 Ndo' juu María
maleiñ'oom cwii tsua' xjo ncheⁿ'
na ñequii'cheⁿ nardo. Juuna' jeeⁿ
jndana'. Tu'nquioom ncheⁿ'ñeeⁿ
nc'ee Jesús, jnda̱ jo' tyowee'ñê
nc'ee ñequio sooxqueeⁿ. Na s'aaⁿ na
ljo' tju'na' jndye cachi cha'waa quii'
w'aa. 4 Mañ'eⁿ Judas Iscariote, jnda
Simón, juu mawaa xjeⁿ na nñequiaa
cwenta Jesús. Tsaⁿ'ñeeⁿ cwii jâ na
t'maⁿ Jesús na calajomndyô̱ ñ'eⁿñê.
5 Matso:
—Cwa nchii na teil'ua ncheⁿ'waa'
na cwii ndyee siaⁿnto s'om denario.
Ñequio s'om'ñeeⁿ nndaa̱ nnteijndeii
ts'aⁿ ndyeñeeⁿ'.
6 Saa̱ nchii tsoom na luaa' nc'e na
jeeⁿ wi' ts'oom ndyeñeeⁿ' saa̱ ee na
jeeⁿ canch'ueñe ndo' nc'e na jom
maleiñ'oom tjaⁿche na ñjom s'om
na cwileil'uee'ndyô̱ na cha'tsondyô̱,
ndo' xjeⁿto jom macwjeeⁿ'eⁿ s'om jo'
jo'. 7 Saa̱ matso Jesús:
—Ca'ndii' yuscum'aaⁿ' na luaa'
mach'eeⁿ. Matseijndaa'ñê cantyja
'naaⁿ' xuee na nncjaanty'iuu'ndyo̱.
8 Ee ndyeñeeⁿ' ñequii'cheⁿ na
m'aⁿna ñ'eⁿndyo', saa̱ ja nchii
ñequii'cheⁿ na nnc'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿndyo'.

Jla'jndaa'ndye ntyee na nla'cuee'na Lázaro

9 Jo' chii quia na jndye nn'aⁿ na
jndyendye na jo' jo' m'aaⁿ Jesús,
tquie'cañomna na m'aaⁿyâ. Ee nchii
macanda̱ nc'e na ñe'canty'iaana
Jesús, saa̱ mati ñe'canty'iaana
Lázaro, ts'aⁿ na tue' na tquiaa
Jesús na tando'xco. 10 Cwe' nc'e
jo', ntyee na cwiluiitquiendye ndaa̱
nn'aⁿ judíos, mati jla'jndaa'ndyena
na nla'cuee'na Lázaro. 11 Ee cwe'
cantyja 'naaⁿ' jom majndye nn'aⁿ
judíos'ñeeⁿ to̱ⁿ'ndye cantyja 'naaⁿ
ntyee, jla'yu'na ñ'eⁿ Jesús.

Jla't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ Jesús quia squiaa̱yâ Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

12 Teincoo cwiicheⁿ xuee nn'aⁿ na
jndyendye na tquio ncuee, jndyena
na manndyoo' na nntsquiaa̱yâ
Jerusalén ñ'eⁿ Jesús. 13 Jo' chii
ty'echona njom, ty'ecatjomndyena
jâ ñ'eⁿñê. Tyola'xuaana tyoluena:
—Caluiit'maⁿñe Ty'o̱o̱ts'om.
Catio'naaⁿñê nquii ts'aⁿ na mandyo

ñequio xuee' nquii na cwiluiiñe Rey
cwentaa jaa nn'aⁿ Israel.
14 Ndo' ljeii Jesús cwii snom chjoo.
Tjaljoom juuyo'. Ndo' na ljo' s'aaⁿ
seicandaa'ñena' ñ'oom' Ty'oots'om
na teiyo teiljeii. 15 Matsona':
'O nn'aⁿ tsjoom Jerusalén,
tila'catyuendyo'.
Canty'ia'yo' macwjee'cañoom
nqueⁿ na cwiluiiñê
Rey cwenta' 'o, na waljoom
snom.
16 Jâ nn'aⁿ na t'maⁿ Jesús na
cala'jomndyô ñ'eⁿñê tîcala'noonⁿ'â
ñ'oommeiⁿ' najndyee. Saa ndanquia
quia na jnda seit'maaⁿ'ñe
Ty'oots'om jom, tjañjoom' n'oonⁿyâ
na teiljeii ñ'oommeiⁿ' cantyja
'naaⁿ'aⁿ, ndo' maxjeⁿ tuii na ljo'.
17 M'aⁿ cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ judíos
quia t'maⁿ Jesús Lázaro na ñejndii'
quii' tsei'tsuaa. Jnda na tquiaaⁿ na
wando'xco Lázaro'ñeeⁿ, quia jo'
tyotjeii'yuu'ndye naⁿ'ñeeⁿ chiuu
nty'iaana na tuii. 18 Macwe' juu
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ na s'aa Jesús na
tixocandaa nluii na cwe' ts'aⁿ
nnts'aa, jo' na ty'ecatjomndye nn'aⁿ
na jndyendye jom quia jnda jndyena
na ljo' s'aaⁿ. 19 Saa joo fariseos'ñeeⁿ
tyoluena ndaa nc'iaana:
—¿Aa jndo'yo' je'? Maxjeⁿ tjaa na
ndaa nl'aaya. Cha'tsondye nn'aⁿ
cwilajomndye ñ'eⁿñê.

Nn'aⁿ na cwila'neiⁿ ñ'oom griego cwil'ueena Jesús

20 Ndo' tyom'aⁿ cwantindye
nn'aⁿ na cwila'neiⁿ ñ'oom griego
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na ty'e ncuee
quia cwila'cwjee nn'aⁿ judíos
canmaⁿ. 21 Tquie'cañom naⁿ'ñeeⁿ
Felipe. Jom ts'aⁿ tsjoom Betsaida,
ts'ondaa Galilea. Nn'aⁿ griegos'ñeeⁿ
ty'ecataⁿna cwii naya'ñeeⁿ nnoom,
jluena:
—Aa re sa, l'ue n'ooⁿyâ na
nlanaaⁿyâ ñ'eⁿ Jesús.
22 Quia jo' tja Felipe, matsoom
na ljo' nnom Andrés, ndo' wendye
joona ty'ecaluena na ljo' nnom
Jesús. 23 Tso Jesús ndaana:
—Ja cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee. Jnda tue'ntyjo xjeⁿ
na t'maⁿ nlco'wi'na' ja, ndo'
cantyja 'naaⁿ' jo' Ty'oots'om
nntseit'maaⁿ'ñê ja. 24 Ñ'oom na
mayuu'cheⁿ matsjooya ndaa'yo',
cwii lqueeⁿ na cwiquioo, xeⁿ
ticjaaquiee'na' quii' ts'o yuu
na nntseijomna' cha'cwijom na
nncue'na', cwiljona' na ñenquiina'.
Saa xeⁿ nnom' ts'aⁿ juuna' quii' ts'o
yuu na matseijomna' na nncue'na',
quia jo' majndye nncue' nnts'aana'.
25 'Ñeeⁿ juu na matseicandya'
ts'om cantyja na matseijndaa'ñe
nquii na nncwando', jnaaⁿ' jo'
nntsuuñe. Saa juu ts'aⁿ na mach'ee
na jndoo' cantyja na wjaam'aaⁿ,
nndaa' tsaⁿ'ñeeⁿ na ticantycwii
na nncwanoom'm. 26 'Ñeeⁿ juu
ts'aⁿ na ñe'candi'ntjom nooⁿ,
candyontyjooⁿ naxaⁿ'a. Ndo' yuu
na nnc'ooⁿya majo' jo' nnc'oom
ts'aⁿ na mandi'ntjom nooⁿ. Ndo'
'ñeeⁿ juu ts'aⁿ na nndi'ntjom nooⁿ
nntseit'maaⁿ'ñe Tsotyaya tsaⁿ'ñeeⁿ.

Matseineiⁿ Jesús na nla'cuee' nn'aⁿ jom

27 'Je' mamatsei'ndaa'na' ts'ooⁿ,
ndo' ¿chiuu nntsjoo cantyja
'naaⁿ' jo'? ¿Aa nntsjoo: "Tsotyaya,
cwji'n'maaⁿndyu' ja juu xjeⁿ
na nntjoⁿya nawi'waañe"?

Sa̱a̱ xocatsjo̱o̱ na ljo' ee jnda̱
jndyo̱o̱ cha na nnc'io̱ cwentaa
nn'aⁿ. 28 'U Tsotya̱aya, quiaa' na
catseit'maaⁿ'ñena' 'u.
Xjeⁿ'ñeeⁿ teic'uaa jndyee' Tsotyeeⁿ
cañoom'luee. T'o̱:
—Jnda̱ tquia na matseit'maaⁿ'ñena'
ja ndo' wjaatseit'maaⁿ'ñetina' ja.
29 Nn'aⁿ na jndyendye na
meintyjee' nacañoomyâ jo' jo',
jndyena na ljo'. Jluena nda̱a̱
ntyjeena na seixuaa tsuee. Sa̱a̱
nt'om nn'aⁿ jlue:
—Cwii ángel seineiⁿ nnoom.
30 Tso Jesús nda̱a̱na:
—Jndye'yo' na teic'uaa na
seineiiⁿ cha cateijndeiina' 'o,
nchii cha cateijndeiina' ja. 31 Ee
jnda̱ tue'ntyjo̱ xjeⁿ na nncu'xeⁿna'
nn'aⁿ tsjoomnancue. Ndo' mati
nntyuii' na matseixmaⁿ tsaⁿjndii na
matsa̱'ntjom quii' n'om nn'aⁿ. 32 Ndo'
quia na jnda̱ jla'we nn'aⁿ ja na
nla'cuee'na ja, quia jo' nnts'aa na
nntseitjomna' nn'aⁿ cantyja 'naⁿya.
33 Ñ'oomwaa' matsoom cha
ca'mo̱ⁿna' cwaaⁿ cwii nnom na
nntjoom na nncueeⁿ'eⁿ. 34 T'o̱o̱ nn'aⁿ
na jndyendye, jluena:
—Majnda̱ macwindya̱a̱ya na matso
ñ'oom na sa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeiina' na juu Cristo xocantycwii
na m'aaⁿñê. Quia jo' ¿chiuu na
matsu' na matsona' na nla'we
nn'aⁿ juu na cwiluiiñe ts'aⁿ na
jnaⁿ cañoom'luee na nla'cuee'na
juu? ¿'Ñeeⁿ juu luaa' na matsu' na
cwiluiiñe ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee?
35 Quia jo' matso Jesús nda̱a̱na:
—Ja na cwiluiindyo̱ naxuee
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ ndicwaⁿ m'aaⁿtya̱aya
quii'ntaaⁿ'yo'. Jo' chii ñequii'cheⁿ
c'om'yo' cantyja 'naⁿya yocheⁿ na
cwii m'aaⁿtya̱aya ñ'eⁿndyo', cha
tincwinom' natia 'o. Ee ts'aⁿ na
m'aaⁿñe nacje 'naaⁿ' natia, ticaljeii
yuu wjaañ'oomna' juu. 36 Yocheⁿ na
m'aaⁿya na mañequia naxuee quii'
n'om'yo', calayu'yo' ñequiondyo̱ ja
na cwiluiindyo̱ naxueeñe. Ee na
nl'a'yo' na ljo' nlaxmaⁿ'yo' cantyja
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om na nqueⁿ cwiluiiñê
naxueeñe.
Jnda̱ na seineiⁿ Jesús ñ'oommeiⁿ',
tjaaⁿ yuu na xocaliu naⁿ'ñeeⁿ jom.

Tiñe'calayu' nn'aⁿ jndíos ñ'eⁿ Jesús

37 Meiiⁿ jndye ts'iaaⁿ na tyoch'eeⁿ
jo nda̱a̱na na tixocaluii na cwe' ts'aⁿ
nnts'aa, sa̱a̱ tiñe'cala'yu'na ñ'eⁿñê.
38 Luaa' tuii cha catseicanda̱a̱'ñena'
ñ'oom na tyotseiljeii profeta Isaías,
matso:
Ta, ¿'ñeeⁿ juu na matseiyu'
ñ'oom na cwiñe'quiaayâ?
Ndo' tsotyeeⁿ cwiicheⁿ ñ'oom:
¿'Ñeeⁿ juu na jnda̱ t'mo̱ⁿ
Ty'o̱o̱ts'om nnom najndeii na
matseixmaaⁿ?
39 T'mo̱ⁿ Isaías chiuu waa na
tileicanda̱a̱ nla'yu' nn'aⁿ judíos, ee
waa cwiicheⁿ ñ'oom na matsoom:
40 Cha'xjeⁿ tileicanty'iaa' ts'aⁿ
na nchjaaⁿ', maluaa' s'aa
Ty'o̱o̱ts'om quii' n'omna, ndo'
tquiaaⁿ na jla'quie' n'omna jo
nnoom.
Nmeiiⁿ' tuii cha tixocaliuna
chiuu l'ue ts'oom ñ'eⁿndyena,
meiⁿ na nla'no̱ⁿ'na quii' n'omna.
Ee xeⁿ nnc'ooliuna chiuu
l'ue ts'oom ndo' nla'no̱ⁿ'na,
maxjeⁿ nlcwe' n'omna ndo'
nncwji'n'maaⁿñê joona.
41 Seineiⁿ Isaías ñ'oommeiⁿ' quia
na tco'na' nnoom na seit'maaⁿ'ñe

Ty'o̱o̱ts'om Jesús, ndo' seineiin
cantyja 'naan' juu.
42 Sa̱a̱ meiin na luaa' tso Isaías,
majndyendye nn'an na m'an n'iaan
jo nda̱a̱ nn'an judíos, tyola'yu'na
ñ'een Jesús. Sa̱a̱ jnaan' na nquiaana
nn'an tmaan' fariseos, jo' chii
ticatjei'yuu'ndyena na ljo'. Ee xen
nl'ana na ljo' tixonquia fariseos'ñeen
na wanaan na nla'jomndyena xjen
na cwi'oona wats'om. 43 Ee joona
neiintina na calue nc'iaana na ya
cwil'ana, nchiiti na ntyjaa' n'omna
na catso Ty'o̱o̱ts'om na ya ntyjeen
ñ'endyena.

Ñ'oom na mañequiaa Jesús macu'xenna' nn'an

44 Jndeii seineiin Jesús. Matsoom:
—'Ñeen juu na matseiyu'
ñ'endyo̱, nchii macanda̱ ñequio ja
matseiyu' tsan'ñeen. Mati matseiyu'
ñequio nquii Tsotya̱ na jñom ja
quii'ntaan'yo'. 45 Ndo' 'ñeen juu
na manty'iaa' ja, mati manty'iaa'
tsan'ñeen nquii na jñom ja
quii'ntaan'yo'. 46 Ja na cwiluiindyo̱
naxuee, jndyo̱o̱ tsjoomnancue,
cha meincwi'ñeenchen ts'an na
matseiyu' ñ'endyo̱ nncwji'na' juu
naquii' natia. 47 Sa̱a̱ xen cwe' na
mandii ts'an ñ'oom na mañequiaya,
meiin ticatseinda̱ joona', nchii ja
tseixmanya na nncu'xa̱n tsan'ñeen.
Ee nchii ty'iom Tsotya̱ ts'iaan ja
na nncu'xa̱nya nn'an, ty'ioom
ts'iaan ja na cwji'n'maanndyo̱ joona.
48 'Ñeen juu na ticuee' ts'om ja, meiin
tico'ñom ñ'oom na mañequiaya,
waa cwii na nncu'xenna' tsan'ñeen.
Ee xuee na macanda̱ majooti
ñ'oom na jnda̱ seina̱nya, joona'
nntu'xenna' jom. 49 Ticalatiuu'yo'
na cwe' na jndeii' 'ndyo̱ nnco̱
ñ'oommeiin' na matseina̱n. Nquii
Tsotya̱ na jñom ja, nquen sa̱'ntjoom
na nmeiin' catseina̱nya ndo' na
ca'mo̱o̱nya joona' nda̱a̱'yo'. 50 Ndo'
ntyjiiya ñ'oom na matsa̱'ntjoom
mañequiaana' na nntseixman ts'an
na ticantycwii na wando'. Jo' chii
matseina̱nya cha'xjen ñ'oom na jnda̱
tsoom no̱o̱n.

Tman Jesús nc'ee' nn'an na cwila'jomndye ñ'enñê

13 Cantyjati na jnanna'
na t'man Jesús jâ na
cwilajomndyô̱ ñ'enñê, t'mo̱o̱n na
jeen candya' ts'oom jâ. Ntyjeen
na jnda̱ jaawe'ntyjo̱ xjen na
nluee'en tsjoomnancuewaañe
na nncjaalcwe'nnaan'an na m'aan
Tsotyeen. Jo' chii quia majaawe'ntyjo̱
xjen na nlatya̱a̱n jaa nn'an judíos
xuee pascua quia cwilacwja̱a̱ya
canman, t'mo̱ntyeen na jeen t'man
waa na candya' ts'oom jâ.
2 Cwicwaa'â ñ'en Jesús natmaan.
Xje'ñeen jnda̱ seijndo̱' tsanjndii
ts'om x'iaayâ Judas Iscariote, jnda
Simón, na quiaa tsan'ñeen cwenta
jom. 3 Ndo' jom majndaa'ya ntyjeen
na l'o̱o̱n jnda̱ tquiaa Tsotyeen na
meincwii tintjoom na nchii ñ'oom'
nquii. Mantyjeen na jnaan na
m'aan Ty'o̱o̱ts'om, ndo' na majo'
wjaalcwee'en. 4 Teicantyjaan yochen
na cwicwaa'â natmaan. Tjeii'en
liaatco na cwen, to'ñoom cwii liaa
na cwityuee' lua̱a̱yâ, seityeen juuna'
tsia'an. 5 Jnda̱ jo' tioom ndaatioo
ts'om 'nan na cwicandyuu'â. To̱o̱'o̱n
na mamaan nc'a̱a̱'â na t'maan na
calajomndyô̱ ñ'enñê, jnda̱ chii
mawee'ñê nc'a̱a̱'â ñequio liaa'ñeen.

6 Ndo' quia na tue'cañoom yuu
na wacatyeeⁿ Simón Pedro, matso
tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:
—Ta, ¿aa mmaⁿ' nc'a̱ya?
7 T'o̱o̱ⁿ nnom, matsoom:
—Ts'iaaⁿ na mats'aa tileicatsei'no̱ⁿ'
na maje'ndyo, sa̱a̱ nda̱quiacheⁿ
nntsei'no̱ⁿ'.
8 Matso Pedro nnoom:
—Xoya na mmaⁿ' nc'a̱ya.
T'o̱ Jesús, matsoom nnom:
—Xeⁿ ticamaaⁿya nc'e'
ticatseixmaⁿ' cantyja 'naⁿya.
9 Matso Simón Pedro nnoom:
—Xeⁿ luaa'waa Ta, nchii macanda̱
nc'a̱. Mati camaⁿ' l'o̱o̱ya ñequio
xqua̱a̱ⁿya.
10 Matso Jesús nnom:
—Cwii ts'aⁿ na jnda̱ jnda̱a̱', ticaⁿna'
na nntmaⁿñe na cha'waañe ee
jnda̱ lju'ñe, manda̱ nc'ee macaⁿna'
na nntmaⁿ. 'O laxmaⁿ'yo' na lju'
n'om'yo' sa̱a̱ ticha'tsondyo'.
11 Ee ntyjeeⁿ 'ñeeⁿ juu nñequiaa
cwenta jom luee ntyee. Macwe' jo'
na matsoom: "Sa̱a̱ ticha'tsondyo'
laxmaⁿ'yo' na lju' n'om'yo'."
12 Quia na jnda̱ tmaaⁿ nc'a̱a̱'â,
ndo' tcweennaaⁿ'aⁿ liaatco 'naaⁿ'aⁿ,
jnda̱ jo' tjacjoonnaaⁿ'aⁿ nacañoom'
meiⁿsa. Matsoom nda̱a̱yâ:
—¿Aa cwila'no̱ⁿ'yo' cantyja na
s'aaya 'o? 13 'O cwilacajndyu'yo'
ja Maestro ndo' na cwiluiindyo̱
na matsa̱'ntjo̱ⁿya 'o. Ndo'
maty'iomyana' na ljo' cwindu'yo',
ee maxjeⁿ jo' ja. 14 Ndo' na jnda̱
tmaaⁿya nc'ee'yo' na cwiluiindyo̱
na matsa̱'ntjo̱ⁿya 'o ndo' na
ma'mo̱o̱ⁿya ñ'oom naya 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱'yo', mati 'o
matsona' na nntue'ndyo'cje'yo' na
nndye'ntjom'yo' nda̱a̱ nc'iaa'yo'.
15 Ee jnda̱ s'aaya cwii nnom na
ma'mo̱ⁿna' nda̱a̱'yo' cha mati
cal'a'yo' ñequio nt'omcheⁿ cha'xjeⁿ
jnda̱ s'aaya 'o. 16 Ñ'oom na
mayuu'cheⁿ matsjo̱o̱ya nda̱a̱'yo', juu
ts'aⁿ na m'aaⁿ moso ticaluiit'maⁿñe
cha'na nquii ts'aⁿ na matsa̱'ntjom
juu. Mati ts'aⁿ na mawjaa ts'iaaⁿ
na jñom ts'aⁿ juu, ticaluiit'maⁿñeti
cha'xjeⁿ nquii ts'aⁿ na jñom juu.
17 Xeⁿ cwila'no̱ⁿ'yo' ñ'oommeiⁿ'
ndo' cwil'a'yo' na ljo', nntio'naaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om 'o.
18 'Nchii matsjo̱o̱ ñ'oomwaa'
cantyja 'naⁿ'yo' na cha'tsondyo'.
Mantyjiiya chiuu n'om' 'o na jnda̱
tjeii'ndyo̱. Ee maxjeⁿ macaⁿna'
na catseicanda̱a̱'ñena' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii. Matsona':
"Manquii na macwa' ñ'eⁿndyo̱
malcwe' nacjoya." 19 Je' matsjo̱o̱ya
ñ'oomwaa' nda̱a̱'yo' cwii tjo̱o̱cheⁿ
na nluii na ljo', cha quia na
nntseicanda̱a̱'ñena' nlayu'yo' na ja
cwiluiindyo̱ manquiiti na jnda̱ tsjo̱o̱
nda̱a̱'yo'. 20 Ñ'oom na mayuu'cheⁿ
matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo'. 'Ñeeⁿ juu na
matseiljo ts'aⁿ na majño̱o̱ⁿya, ja
matseiljo tsaⁿ'ñeeⁿ. Ndo' 'ñeeⁿ juu
na matseiljo ja, matseiljo tsaⁿ'ñeeⁿ
nqueⁿ na jñoom ja.

Matso Jesús na nñequiaa Judas cwenta jom

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Jnda̱ na tso Jesús ñ'oomwaa',
sei'ndaa'na' ntyjeeⁿ, ndo' ndyeyu
tjei'yuu'ñê nda̱a̱yâ. Tsoom:
—Ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjo̱o̱
nda̱a̱'yo', cwiindyo' 'o nñequiaa
cwenta ja.
22 Quia jo' jâ nn'aⁿ na cwilajomndyô
ñ'eⁿñê tyonty'iaa ntyja̱a̱yâ nda̱a̱yâ.

Ee ticala'nǫǫⁿ'â 'ñeeⁿ cwiindyǫ
jâ na matsoom na luaa' nnts'aa.
23 Xjeⁿ'ñeeⁿ ja Juan na jeeⁿ candya'
ts'om Jesús, mawacatyąⁿ nacañom'm
na cwicwaa'â. 24 Ndo' Simón Pedro
s'ǫǫ l'ǫǫⁿ nǫǫⁿ na cwax'ą 'ndyoo
Jesús cwaaⁿ cwiindyǫ jâ na nñequiaa
cwenta jom. 25 Jo' chii seintyjǫndyǫ
jo ndo' jndya Jesús, tax'ąya nnoom,
tsjǫǫ:
—Aa ndi' Ta, ¿'ñeeⁿ cwii jâ na
nnts'aa na ljo'?
26 T'ǫǫⁿ nǫǫⁿ, tsoom:
—Majuu ts'aⁿ na nnom nñequiaya
cwii taⁿ' tyoo' xjeⁿ na jndą
seicanda'a juuna'.
Ndo' quia na jndą seicanaⁿ'aⁿ
tyoo'ñeeⁿ tquiaaⁿ juuna' nnom
Judas Iscariote, jnda Simón.
27 Ndo' Judas, jndą na to'ñoom taⁿ'
tyoo'ñeeⁿ, mana tuǫ Satanás quii'
ts'oom. Ndo' tso Jesús nnoom:
—Queⁿndyu' ts'iaaⁿ na nntsa'.
28 Sąą meiⁿcwiindyǫ jâ na
meindyuaandyǫ̂ nacañoom' meiⁿsa
ñ'eⁿñê tîcala'nǫǫⁿ'â chiuu na
luaa' ñ'oom tsoom. 29 Ndo' ee na
manquiuuyâ na Judas maleiñ'oom
tjaⁿche na ñjom s'om na
cwiwil'uee'ndyǫ̂, jo' chii nt'omndyǫ
jâ jla'tiuuyâ na ñe'catso Jesús
nnoom na catseijnaaⁿ ljo'tindyo na
macaⁿna' na nleil'uee'ndyǫ̂ na waa
xuee, oo quiaaⁿ cwantindyo ndąą
ndyeñeeⁿ'. 30 Ndo' jndą na tcwa'
Judas tyoo'ñeeⁿ, mañoom' jlueeⁿ'eⁿ.
Juu xjeⁿ'ñeeⁿ jndą teijaaⁿ.

Ñ'oom xco na matsą'ntjomna'

31 Jndą na jlui' Judas quii'ntaaⁿyâ,
matso Jesús ndąąyâ:
—Je' ja na cwiluiindyǫ
ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee,
manntseit'maaⁿ'ñena' ja. Ndo'
cantyja 'naaⁿ' ljo' na manntjǫⁿya
nntseit'maaⁿ'ñena' Ty'ǫǫts'om.
32 Ndo' xeⁿ nntseit'maaⁿ'ñena' jom
cantyja na manntjǫⁿ, quia jo' mati
cantyja 'naaⁿ' jo' nntseit'maaⁿ'ñê
ja na cwiluiindyǫ ts'aⁿ na jnaⁿ
cañoom'luee, ndo' tyuaa' nnts'aaⁿ
na ljo'. 33 'O ntseindaaya na jeeⁿ
wi' ts'ǫǫⁿya, chjootindyo cwii
m'aaⁿya ñ'eⁿndyo'. Nl'ue'yo' ja, ndo'
cha'xjeⁿ tsjǫǫya ndąą nc'iaa'yo'
nn'aⁿ judíos, je' mati matsjǫǫ ndąą'
'o: 'O xocandąą nntsquie'cañom'yo'
yuu na nncjǫ. 34 Cwii ñ'oom xco
na matsą'ntjomna' mañequiaya
ndąą'yo', na c'om'yo' na wi' n'om'yo'
nc'iaa'yo'. Cha'xjeⁿ na m'aaⁿya na
candya' ts'ǫǫⁿya 'o, malaa'ti' c'om'
'o na wi' n'om' nc'iaa'yo'. 35 Na
nl'a'yo' na ljo' nla'nǫⁿ' cha'tsondye
nn'aⁿ na 'o cwiluiindyo' nn'aⁿ
na cwilajomndyo' ñ'eⁿndyǫ, xeⁿ
m'aⁿ'yo' na wi' n'om' nc'iaa'yo'.

Matso Jesús na nncwji'ñe Pedro

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 Tax'eeñe Simón Pedro nnoom.
Matso:
—Ta, ¿yuu wja'yu'?
T'ǫ Jesús, matsoom nnom:
—Cantyja na nntjǫⁿ je' 'u xocandąą
nntseijomndyu', sąą mati 'u
nncue'ntyjǫ nntjom' na ljo'.
37 Matso Pedro nnoom:
—Ta, ¿chiuu na xocandąą
nntseijomndyǫ je' ljo' na nntjom'?
Tints'aa meiiⁿ quio jo' c'iǫ.
38 T'ǫ Jesús, matsoom nnom: 'U
matsei'tiuu' na nñequiaandyu' na
nnc'io' cantyja 'naⁿya. Ñ'oom na
mayuu'cheⁿ matsjǫǫ njom', cwii
tjǫǫcheⁿ na nntseixuaa caxtijndyo

na jaawixuee, saa̱ 'u jnda̱ ndyee
ndii' macwji'ndyu' cantyja 'naⁿya.

Jesús cwiluiiñê nato

14 Tiñe'quiandyo' na
nntseiñ'eeⁿ'ñena' n'om'yo'.
Cala'yu'yo' ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om ndo'
mati cala'yu'yo' ñ'eⁿndyo̱ ja.
2 Naquii' waa' Tsotya̱ya jndye
joo niom yuu na ya nnc'om
nn'aⁿ. Xeⁿ nchii na luaa' waa,
jnda̱ tsjo̱o̱ nda̱a̱'yo'. Manncjo̱ na
nntseijndaa'ndyo̱ joona' na
nleil'uee'ndyo'. 3 Ndo' na jo̱ na
nntseijndaa'ndyo̱ yuu na nnc'om'yo',
nndyo̱lcwa̱'nnda'a na nncjo̱cho̱
'o yuu na m'aaⁿya, cha yuu na
mac'a̱ⁿya, majo' nnc'om'yo'. 4 Ndo'
'o manquiu'yo' yuu na majo̱ ndo'
mati cwita'jnaⁿ'yo' nato.
5 Matso Tomás nnoom:
—'U Ta, ticaliuuyâ yuu wja', jo'
chii ¿chiuu ya na nla'no̱o̱ⁿ'â yuu
waa nato'ñeeⁿ?
6 T'o̱ Jesús, matsoom nnom:
—Ja cwiluiindyo̱ nato, ndo'
ñ'oom na mayuu', ndo' na tijoom
cwintycwii na wando' ts'aⁿ.
Ñequii'cheⁿ cantyja 'naⁿ ja jo'
na nnda̱a̱ nncuee' ts'aⁿ na m'aaⁿ
Tsotya̱ya. 7 Xeⁿ na cwila'no̱ⁿ'yo'
'ñeeⁿ cwiluiindyo̱, quia jo' mati
nla'no̱ⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ' Tsotya̱.
Na je' na cwii wjaatina' nc'e na
cwita'jnaⁿ'yo' ja, mati cwita'jnaⁿ'yo'
jom, ndo' jnda̱ nty'ia'nda̱a̱'yo' jom.
8 Matso Felipe nnoom:
—Ta, quiaa' na nnty'iaanda̱a̱yâ
Tsotye', quialjo'cheⁿ nljoya n'o̱o̱ⁿyâ.
9 T'o̱ Jesús nnom:
—Chiuu sa 'u Felipe, jaach'ee
xuee m'aaⁿya ñ'eⁿndyo', ¿aa maxjeⁿ
ticwajnaⁿ' ja? Ts'aⁿ na jnda̱ nty'iaa'
ja, mati jnda̱ nty'iaaⁿ'aⁿ Tsotya̱.
¿Chiuu na matsu': "Quiaa' na
nnty'iaanda̱a̱yâ Tsotye'"? 10 ¿Aa
ticatseiyu' na ljo'yu cwiluiindyo̱
ñequio Tsotya̱ya, ndo' jom ljo'yu
cwiluiiñê ñ'eⁿndyo̱ ja? Ñ'oom
na matseina̱ⁿya nda̱a̱'yo', nchii
matseina̱ⁿya joona' cantyja 'naaⁿ'
na jndo̱' ts'o̱o̱ⁿ nnco̱. Nquii Tsotya̱
na ñequii'cheⁿ m'aaⁿñê ñ'eⁿndyo̱,
nqueⁿ mach'eeⁿ ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ
cantyja 'naⁿya. 11 Cala'yu'yo' na
ljo'yu cwiluiindyo̱ ñequio Tsotya̱,
ndo' Tsotya̱ya ljo'yu cwiluiiñê
ñ'eⁿndyo̱ ja. Xeⁿ tileicala'yu'yo' na
ljo', saa̱ quiandyo' na nla'yu'yo'
ñ'eⁿndyo̱ cantyja 'naaⁿ mañejoo
ts'iaaⁿmeiⁿ na mats'aa. 12 Ñ'oom
na mayuu'cheⁿ matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo',
'ñeeⁿ juu ts'aⁿ na matseiyu' ñ'eⁿndyo̱,
mañejoo ts'iaaⁿ na mats'aa nnts'aaⁿ.
Hasta jndatiche ts'iaaⁿ nnts'aaⁿ,
nc'e na majo̱ na m'aaⁿ Tsotya̱ya.
13 Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ñ'oom
na nntaⁿ'yo' nnom Tsotya̱ ñequio
xueya, jo' jo' nñequia cha na
catseit'maaⁿ'ñena' jom cantyja 'naⁿ
ja na cwiluiindyo̱ Jnaaⁿ. 14 Cha'tso
na cwitaⁿ'yo' ñequio xueya, jo' jo'
nnts'aa.

Njñom Jesús Espíritu Santo

15 'Xeⁿ m'aⁿ'yo' na jnda nquiu'yo'
ja, quia jo' cala'canda̱'yo' ñ'oom
na matsa̱'ntjo̱ⁿ. 16 Ndo' ja nlcaaⁿ'a
nnom Tsotya̱ya na nñequiaaⁿ
cwiicheⁿ na nnteijndeii 'o, nquii
Espíritu na cwiluiiñe na mayuu'
na ñequii'cheⁿ nnc'oomñe
ñ'eⁿndyo'. 17 Nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja
'naaⁿ' tsjoomnancue xocanda̱a̱
nnto'ñoomna jom, ee tyoonty'iaana
jom, meiⁿ ticata'jnaaⁿ'na jom.

Sa̱a̱ 'o cwita'jnaⁿ'yo' jom, ee
m'aaⁿñê naquii' n'om'yo', ndo'
ñequii'cheⁿ nnc'oomñê ñ'eⁿndyo'.
18 Tixoca'ndiya 'o na macanda̱,
maxjeⁿ nncwja̱nnda'a na m'aⁿ'yo'.
19 Mawaa xjeⁿ na nla'cuee' nn'aⁿ
ja, ndo' jnda̱ jo' taxocanty'iaana
ja. Sa̱a̱ ñ'eⁿndyo' 'o ñequii'cheⁿ na
nnc'o̱o̱ⁿya, ee nc'e na nncwando̱'xco̱,
jo' chii mati 'o nlaxmaⁿ'yo' na
ticantycwii na nntando'yo'.
20 Quia na jnda̱ tue'ntyjo̱ xjeⁿ'ñeeⁿ
nla'no̱ⁿ'yo' na m'aaⁿya ñ'eⁿ Tsotya̱,
ndo' 'o m'aⁿ'yo' ñ'eⁿndyo̱, ndo' ja
m'aaⁿya ñ'eⁿndyo'. 21 'Ñeeⁿ juu na
matseiljo ñ'oom na matsa̱'ntjo̱ⁿ ndo'
matseicanda̱ joona', tsaⁿ'ñeeⁿ jnda
ntyjeeⁿ ja. Ndo' 'ñeeⁿ juu na jnda
ntyjii ja, nquii Tsotya̱ya candya'
ts'oom juu. Ndo' mati ja candya'
ts'o̱o̱ⁿya juu, ndo' m'mo̱o̱ⁿya cantyja
'naⁿya nnom.
22 Tsaⁿ na jndyu Judas, sa̱a̱ nchii
Judas Iscariote, matso:
—Ta, ¿chiuu na cwe' nda̱a̱ jâ
m'mo̱ⁿ' cantyja 'naⁿ' sa̱a̱ nda̱a̱ nn'aⁿ
tsjoomnancue xocatsa' na ljo'?
23 T'o̱ Jesús nnom, matsoom:
—'Ñeeⁿ juu na jnda ntyjii ja
maxjeⁿ nntseiñ'oom'ñe ñ'oom
na maqua̱ⁿ. Nnc'oom Tsotya̱ na
candya' ts'oom tsaⁿ'ñeeⁿ, ndo'
nntsquia̱caño̱o̱ⁿyâ juu. Nnc'o̱o̱ⁿyâ
ñ'eⁿñe. 24 'Ñeeⁿ juu na ticajnda
ntyjii ja, tsaⁿ'ñeeⁿ tiñe'catseicana̱a̱ⁿ
ñ'oom na mañequiaya. Ndo' ñ'oom
na matseina̱ⁿ nda̱a̱'yo' nchii ñ'oom
'ndyo̱ nnco̱ya. Matseixmaⁿna' ñ'oom
'ndyoo Tsotya̱ya ee jom jñoom ja
quii'ntaaⁿ'yo'.
25 'Ñ'oommeiⁿ' matseina̱ⁿ nda̱a̱'yo'
yocheⁿ na ndicwaⁿ m'aaⁿndyo̱
ñ'eⁿndyo'. 26 Sa̱a̱ ja nlcaaⁿ'a nnom
Tsotya̱ya na njñoom Espíritu Santo
na nnteijndeii 'o. Juu m'mo̱ⁿti
ñ'oom nda̱a̱'yo' na macaⁿna'
na nliu'yo'. Ndo' nnts'aa na
nncjaañjoom' n'om'yo' cha'tso
ñ'oom na jnda̱ ñetsjo̱o̱ nda̱a̱'yo'.
27 'Ja tjaa'naⁿ ñomtiuu tseixmaⁿya.
Mañequiaya na cala'xmaⁿ'yo'
juuna' naquii' n'om'yo'. Juu na
mañequia na cwicanda'yo' t'maⁿti
tseixmaⁿna', nchiiti juu na tjaa
ñomtiuu c'om nn'aⁿ na mañequiaa
tsjoomnancue. Tiñe'quiandyo' na
nntseiñ'eeⁿ'ñena' n'om'yo' ljo' cwii
nntjom'yo' meiⁿ tila'catyuendyo'.
28 Jnda̱ jndye'yo' na tsjo̱o̱ nda̱a̱'yo',
majo̱, sa̱a̱ nndyo̱nnda'a na m'aⁿ'yo'.
Xeⁿ na mayuu' jnda nqiu'yo' ja, quia
jo' ñequiaana' na neiⁿ'yo' meiiⁿ na
tsjo̱o̱ na majo̱ ee na m'aaⁿ Tsotya̱ya
jo̱. Jom t'maⁿti cwiluiiñê, nchiiti
ja. 29 Ndo' je' cwitjo̱o̱cheⁿ na nluii
na ljo' matsjo̱o̱ya nda̱a̱'yo', cha quia
na jnda̱ tue'ntyjo̱ juuna' quia jo'
nla'yu'yo'.
30 'Tajndye cwimatseina̱ⁿtya̱ya
ñ'eⁿndyo', ee mandyo nquii na
cwiluiitquieñe quii' n'om nn'aⁿ
tsjoomnancuewaañe. Sa̱a̱ tjaa
meiⁿcwii na matseixmaⁿya na
juu jo' nnda̱a̱ nleil'uee'ñe na
cat'uiina' ja. 31 Sa̱a̱ cha nnc'ooliu
nn'aⁿ tsjoomnancue na m'aaⁿya
na candya' ts'o̱o̱ⁿya Tsotya̱, ndo'
na matseicanda̱a̱'ndyo̱ cha'tso na
matsa̱'ntjoom ja, mañequiaandyo̱
na nnc'io̱. Quicantyja'yo', cjaaya,
caluii'a ñjaaⁿñe.

Jesús cwiluiiñê ts'o̱o̱ ntjom na mayuu'cheⁿ

15 'Ja cwiluiindyo̱ ts'o̱o̱ ntjom
na mayuu' ndo' Tsotya̱ya

cwiluiiñê ts'aⁿ na mateix'ee juuna'.
2 Matyjeeⁿ meiⁿnquia l'o̱ ts'o̱o̱'ñeeⁿ
na tyool'ana' ta̱. Sa̱a̱ ticwii l'o̱
ts'o̱o̱'ñeeⁿ na cwil'ana' ta̱, matyjeeⁿ
nqueⁿna' cha majndyeti ta̱ cal'ana'.
3 Mati joo ñ'oom na ma'mo̱o̱ⁿ
nda̱a̱'yo' maqueⁿlju'na' n'om'yo' cha
ya nl'a'yo' ts'iaaⁿ 'naⁿya. 4 Jo' chii
caljoo'ndyo'tyeⁿ'yo' cantyja 'naⁿya,
cha'xjeⁿ macwiljoo'ndyo̱tya̱ⁿya
ñ'eⁿndyo'. Ee cha'xjeⁿ ts'o̱ ts'o̱o̱
xonda̱a̱ nnts'aa cheⁿnquiina'
ta̱ xeⁿ ticat'uiina' nquii ts'o̱o̱,
majo'ti cantyja 'naⁿ'yo', meiⁿ
xocats'aana' na nncue' ta̱ nl'a'yo' xeⁿ
ticaljoo'ndyo' cantyja 'naⁿya.
5 'Ja cwiluiindyo̱ x'ee ts'o̱o̱, ndo'
'o cwiluiindyo' l'o̱ ts'o̱o̱. 'Ñeeⁿ cwii
'o na tyeⁿ matseijomñe cantyja
'naⁿya, ndo' na cwiljoo'ndyo̱
ñ'eⁿñe, tsaⁿ'ñeeⁿ jndye cha'cwijom
ta̱ nncue' cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Sa̱a̱
xeⁿ na nnto̱ⁿ'ñe cantyja 'naⁿya,
tjaa'naⁿ ljo' cwii nnda̱a̱ nnts'aa.
6 'Ñeeⁿ juu na ticaljoo'ñe cantyja
'naⁿya, nntquie'na' juu cha'xjeⁿ
cwityeⁿnquie' l'o̱ ts'o̱o̱, ndo' jo' jo'
cwicaaⁿna'. Jnda̱ chii cwicajñeeⁿ'
nn'aⁿ l'o̱o̱'ñeeⁿ, cwitioomna joona'
quii' chom.
7 'Xeⁿ cwila'jomndyo'tyeⁿ'yo'
cantyja 'naⁿya, meiⁿ ticatsuu'
n'om'yo' ñ'oom na mañequiaya,
quia jo' cataⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
cha'tso na l'ue n'om'yo', ndo'
ñequiaaⁿ. 8 Luaa waa na
matseit'maaⁿ'ñena' Tsotya̱ya,
na cantyja 'naⁿ'yo' jndye ta̱
nncue'. Ee laa'ti' m'mo̱ⁿna' na
mayuu'cheⁿ cwila'xmaⁿ'yo' nn'aⁿ
na cwila'jomndyo' ñequio ñ'oom
na mañequia. 9 Cha'xjeⁿ juu
Tsotya̱ya candya' ts'oom ja, mati
ja candya' ts'o̱o̱ⁿya 'o. Jo' chii
caljoo'ndyo'tyeⁿ'yo' cantyja na
m'aaⁿya na candya' ts'o̱o̱ⁿya 'o.
10 Ja matseicanda̱a̱'ndyo̱ ñ'oom
na matsa̱'ntjom Tsotya̱, ndo'
cwiljoo'ndyo̱ cantyja na candya'
ts'oom ja. Ñequii'cheⁿ cala'canda̱'yo'
ñ'oom na matsa̱'ntjo̱ⁿya 'o, ee na
nl'a'yo' na ljo', nljoo'ndyo'tyeⁿ'yo'
cantyja na candya' ts'o̱o̱ⁿya 'o.
11 'Ñ'oommeiiⁿ matseina̱ⁿya
nda̱a̱'yo' cha nla'xmaⁿ'yo' na neiⁿ'yo'
ñ'eⁿndyo̱ ndo' cha canda̱a̱'ya
nnc'om'yo' na neiⁿ'yo'. Hasta
quiaana' na waljoo'cheⁿ na neiⁿ'yo'
na cwila'canda̱a̱'ndyo' yuu na
matsa̱'ntjo̱ⁿya. 12 Luaa waa ñ'oom
na matsa̱'ntjo̱ⁿ: C'om'yo' na wi'
n'om'yo' nc'iaa'yo', cha'xjeⁿ m'aaⁿya
na candya' ts'o̱o̱ⁿya 'o. 13 Tjaa'naⁿ
cwii na t'maⁿti na ma'mo̱ⁿna' na wi'
ts'om ts'aⁿ nc'iaa' cha'na juu ts'aⁿ
na ñnequiaañe na cue' cwentaa
nc'iaa'. 14 'O cwiluiindyo' nc'iaya xeⁿ
cwila'canda̱a̱'ndyo' na matsa̱'ntjo̱ⁿya
'o. 15 Je' tacatsjo̱o̱tya̱ya na 'o
cwiluiindyo' moso. Ee ts'aⁿ na m'aaⁿ
moso ticaljeiiⁿ ljo' matseijndaa'ñe
patrom 'naaⁿ'aⁿ. Je' matsjo̱o̱ya
na 'o cwiluiindyo' nn'aⁿ na ya
ñ'oom ñ'eⁿndyo̱ ee jnda̱ tquiaya
na caliu'yo' cha'tso ñ'oom na jnda̱
jndiiya 'ndyoo Tsotya̱ya. 16 'O nchii
tjeii'ndyo' na nla'xmaⁿ'yo' cantyja
'naⁿya, nnco̱ tjeii'ndyo̱ 'o, ndo'
jnda̱ ty'io̱ⁿya ts'iaaⁿ 'o na catsa'yo'
ndo' cal'a'yo' yuu na ñenquii'cheⁿ
nntseit'maaⁿ'ñena' Ty'o̱o̱ts'om. Ee
na ljo' nl'a'yo' meiⁿquia ñ'oom na
ntaⁿ'yo' nnom Tsotya̱ ñequio xueya,
jom nñequiaaⁿ. 17 Luaa ñ'oom na
matsa̱'ntjo̱ⁿya 'o: C'om'yo' na wi'
n'om'yo' nc'iaa'yo'.

Ticuee' n'om nn'aⁿ Jesús

18 ’Quia ticuee' n'om nn'aⁿ
tsjoomnancue 'o, cala'nōⁿ'yo' na ja
tyuaa'ti t'omna na ticuee' n'omna.
19 Xeⁿ cwila'xmaⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancue, nn'aⁿ cwentaa'na'
nnc'omna na neiiⁿna 'o cha'xjeⁿ
na neiiⁿna nc'iaana, sāā nc'e
jndā tjeii'a 'o quii'ntaaⁿna, jo'
chii ticala'xmaⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancue, ndo' jo' na jndoo
nn'aⁿ 'o. 20 Cjaañjoom' n'om'yo'
ñ'oom na jndā ñetsjōō ndāā'yo',
na juu ts'aⁿ na m'aaⁿ moso
ticaluiit'maⁿñê cha'xjeⁿ nquii
ts'aⁿ na matsā'ntjom jom. Nc'e na
cwita'wi' nn'aⁿ ja, mati nnta'wi'na
'o. Ndo' xeⁿ cwila'candāā'ndyena
ñ'oom na mañequiaya, quia jo'
mati nla'candāā'ndyena ñ'oom
na nñe'quia'yo'. 21 Cha'tso nmeiⁿ'
nl'ana 'o cwe' nc'e na la'xmaⁿ'yo'
cwentaya ee ticata'jnaaⁿ'na nqueⁿ
na jñoom ja quii'ntaaⁿna.
22 ’Xeⁿ nchii na jndyotseināⁿya
ndāāna, quia jo' tixocwijndaa'
na la'xmaⁿna jnaⁿ. Sāā je'
tixocandāā nluena na ticaliuna
na cwila'tjōōndyena nnoom. 23 Ee
'ñeeⁿ juu na jndoo' ja, mati jndoo'
tsaⁿ'ñeeⁿ nqueⁿ na cwiluiiñê Tsotyā.
24 Tijoom ñes'aa cwiicheⁿ ts'aⁿ ts'iaaⁿ
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ cha'xjeⁿ ts'iaaⁿ na
mats'aa. Xeⁿ na nchii ts'iaaⁿmeiⁿ'
mats'aa, quia jo' tixocwijndaa' na
cwila'tjōōndyena nnoom, sāā je'
meiiⁿ na jndā ñenty'iaana ts'iaaⁿ
na mats'aa cantyjati xjeⁿ na tō'a,
m'aⁿna na jndoona ja ndo' mati
nqueⁿ na cwiluiiñê Tsotyā. 25 Sāā
luaa' waa cha catseicandāā'ñena'
ñ'oom na teiljeii naquii' ljeii na
cwilei'ñ'omna na matsā'ntjomna',
na matsona': “Jndoona ja meiiⁿ
tjaa'naⁿ cwii nnom cantyja 'naⁿya
na matseijndaa'ñena' na nl'ana na
ljo'.”
26 ’Ja nlcaaⁿ'a nnom Tsotyā na
cajñoom Espíritu na cwiluiiñe
na mayuu' naquii' n'om'yo'. Quia
na jndā tyjeeⁿ'eⁿ nncwji'yuu'ñê
cantyja 'naⁿya. 27 Ndo' mati 'o
nntjei'yuu'ndyo' cantyja 'naⁿya, ee
m'aⁿ'yo' ñ'eⁿndyō xjeⁿ na tō'jndyāā
ts'iaaⁿmeiiⁿ.

16 Matso Jesús:
—Ñ'oommeiⁿ' jndā
seināⁿ cantyja 'naⁿya ndāā'yo' cha
tintseiquiaana' 'o. 2 Ee nntjeii'
nn'aⁿ judíos 'o naquii' lan'om
'naaⁿna. Ndo' manncue'ntyjō
xjeⁿ na meiⁿquiandyo ts'aⁿ na
nntseicuee' cwii 'o nntseitiuutoom
na mandi'ntjoom nnom Ty'ōōts'om
na ljo' nnts'aaⁿ. 3 Nmeiiⁿ' nl'ana
cwe' nc'e tîcala'nōⁿ'na cantyja 'naaⁿ'
Tsotyā, meiⁿ cantyja 'naⁿ ja. 4 Sāā
jndā tsjōōya ñ'oommeiⁿ' ndāā'yo'
cha quia na nncue'ntyjō xjeⁿ'ñeeⁿ
nncjaañjoom' n'om'yo' ñ'oom na
jndā tsjōō ndāā'yo'.

Ts'iaaⁿ na nnts'aa Espíritu Santo

’Tîcatsjōō ñ'oommeiⁿ' ndāā'yo'
quia na tō'jndyāā ts'iaaⁿ na
maleiñ'ōⁿya nc'e m'aaⁿya
ñ'eⁿndyo'. 5 Sāā je' majōlcwā'a
na m'aaⁿ nqueⁿ na jñoom ja
quii'ntaaⁿ'yo', ndo' meiⁿcwii 'o
tyoowaxe' nōōⁿ yuu jō. 6 Sāā cwe'
ee na tsjōō ñ'oommeiⁿ' ndāā'yo',
jo' na jeeⁿ ndya' chjoo' n'om'yo'.
7 Sāā ñ'oom na mayuu' matsjōōya
ndāā'yo', maxjeⁿ nnteijndeiitina'
'o xeⁿ jōya. Ee xeⁿ ticjō, nqueⁿ na

nnteijnei^{n} 'o ndo' na ñequiaa^{n} na
t'ma^{n} n'om'yo' tixocwjee'cañoom
'o. Ndo' na nncjo̱, njño̱o̱^{n}ya jom
na ñoom na m'a^{n}'yo'. **8** Ee quia
na jnda̱ tyjee'cañoom, nnts'aa^{n} na
nlco'tiana' nquiu nn'a^{n} na la'xma^{n}na
jna^{n} ndo' na cala'no̱^{n}'na na c'omna
cantyja na maty'iomyana' ndo'
na nncu'xe^{n} Ty'o̱o̱ts'om joona.
9 M'mo̱o̱^{n} na la'xma^{n} nn'a^{n} jna^{n} cwe'
nc'e na tiñe'cala'yu'na ñ'e^{n}ndyo̱.
10 Ndo' m'mo̱o̱^{n} chiuu waa na
maty'iomyana' na c'omna nc'e jo̱ na
m'aa^{n} Tsotya̱ ndo' taxocanty'iaatina
ja. **11** M'mo̱o̱^{n} chiuu na nncu'xe^{n}
Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n} ee na jnda̱
tu'xe^{n}ñe nquii na cwiluiitquieñe
tsjoomnancuewaañe.
12 ’Ndo' niom jndye nt'omche^{n}
ñ'oom na maca^{n}na' na catsjo̱o̱ya
nda̱a̱'yo', sa̱a̱ tileicala'no̱^{n}'yo' joo
ñ'oom'ñee^{n} je'. **13** Sa̱a̱ quia na
nncwjee'cañoom juu Espíritu na
cwiluiiñe na mayuu', juu nncjaa'mo̱^{n}
nda̱a̱'yo' cha'tso ñ'oom na mayuu'
ee nchii nntseinei^{n} cantyja 'naa^{n}'
nquii, nntseinei^{n} ticwii cwii ñ'oom
na mandii na matseinei^{n} Ty'o̱o̱ts'om.
Ndo' m'mo̱^{n} nda̱a̱'yo' 'na^{n} na quia
nluii. **14** Juu nntseit'maa^{n}'ñe ja,
ee nnco'ñom cha'tso ñ'oom na
ñe'catseicandiiya 'o, ndo' m'mo̱^{n}
joona' nda̱a̱'yo'. **15** Cha'tso na
matseixma^{n} cwentaa' Tsotya̱ya
macwentaya joona'. Cwe' nc'e jo'
na tsjo̱o̱ na nnco'ñom juu Espíritu
cha'tso ñ'oom na ñe'catseicandiiya
'o ndo' m'mo̱^{n} joona' nda̱a̱'yo'.

Juu na chjoo' n'om'yo' nntseicwaque^{n}na' na nei^{n}'yo'

16 ’Chjootindyo cwii ñ'a̱^{n}tya̱
ñ'e^{n}ndyo', ndo' jnda̱ jo'
taxocanty'ia'yo' ja. Ndo' nda̱nquia
chjootindyo cwii nnty'ia'ti'yo' ja,
cwe' nc'e nncjo̱ na m'aa^{n} Tsotya̱.
17 Jnda̱ tsoom ñ'oommei^{n}'
cwantindyô jâ nn'a^{n} na
cwila'jomndyô ñ'e^{n}ñê ts'iaa^{n} na
mach'ee^{n} l'uuyâ nda̱a̱ ntyja̱a̱yâ:
—¿Chiuu ñeca'mo̱^{n} ñ'oomwaa' na
matseineii^{n} nda̱a̱yâ, na chjootindyo
cwii ñ'e^{n}tyee^{n} ñ'e^{n}ndyo̱, ndo' xe^{n}
jnda̱che^{n} taxocanty'iaa'ya jom,
ndo' nda̱nquia jo' chjootindyo cwii
nnty'iannda'a jom? Ndo' na tsoom
cwe' nc'e na wja^{n} na m'aa^{n} Tsotyee^{n}.
18 L'uuty̱a̱a̱yâ:
—Juu ñ'oomwaa' na chjootindyo
na tsoom, ¿ljo' ñe'ca'mo̱^{n}na'?
Ticala'no̱o̱^{n}'â ñ'oom na matseineii^{n}.
19 Ndo' sei'no̱^{n}' Jesús na
ñe'cata'x'eendyo̱tya̱a̱yâ ñ'oomwaa'
nnoom. Quia jo' matsoom nda̱a̱yâ:
—¿Aa cwita'xe'yo' nda̱a̱ ntyjee'yo'
cantyja ñ'oommei^{n}' na matsjo̱o̱ na
chjootindyo mei^{n} taxocanty'ia'yo' ja,
ndo' nda̱nquiache^{n} na chjootindyo
quia jo' nnty'ia'nnda'yo' ja?
20 Ñ'oom na mayuu'che^{n} matsjo̱o̱ya
nda̱a̱'yo', joo nn'a^{n} na m'a^{n} cantyja
'naa^{n}' tsjoomnancue, ñequio na
neii^{n}na nnty'iaana ljo' nntjo̱^{n}.
'Na^{n} na nntjo̱^{n} nnts'aana' na 'o
nntyuee'yo' na matseichjoo'na'
n'om'yo', sa̱a̱ juu na chjoo' n'om'yo',
xe^{n} jnda̱che^{n} nntseicwaque^{n}na'
na nnc'oom'yo' na nei^{n}'yo'.
21 Manquiu'yo' cwii yuscu quia
manntseincuii, maquiina' juu, cwe'
ee jnda̱ tue'ntyjo̱ xje^{n} na nntseincuii.
Sa̱a̱ quia na jnda̱ tuiiñe yu'ndaa,
cwitsuu' ts'oom na tquiina' jom,
ee m'aa^{n} na neii^{n}'e^{n} na jnda̱ tuiiñe
yu'ndaa. **22** Maluaa' matseijomna'
'o. Je' m'a^{n}'yo' na chjoo' n'om'yo',

sa̱a̱ quia na nnty'iannda'a 'o, quia
ljo'che^{n} nñequiaana' na nei^{n}'yo'.
Ndo' xje^{n}'ñee^{n} mei^{n}cwii ts'a^{n}
xocanda̱a̱ nncwji' na nei^{n}'yo'.
23 'Juu xuee'ñee^{n}, taxoca^{n}na' na
nnta'xe'ti'yo' ñ'oom no̱o̱^{n}. Ñ'oom
na mayuu'che^{n} matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo',
cha'tso na nta^{n}'yo' nnom Tsoty̱aya
cha catseit'maa^{n}'ñena' ja, jo'
nñequiaa^{n} na nnda'yo'. 24 Hasta xje^{n}
je'che^{n} tyooca^{n}na' na candu'yo' na
catseit'maa^{n}'ñena' ja joo ñ'oom na
nnta^{n}'yo' nnoom. Sa̱a̱ je' cal'a'yo' na
ljo' quia jo' nnto'ñoom'yo' ñ'oom na
cwilaty'oondyo', cha nñequiaana'
na canda̱a̱'ya na nei^{n}'yo'.

Jnda̱ jna^{n}ndyo̱ ñequio na matseixma^{n} tsjoomnancue

25 'Jnda̱ seina̱^{n} ñ'oommei^{n}'
nda̱a̱'yo' na cwe' tjañoom'. Sa̱a̱
manncue'ntyjo̱ xje^{n} na taxocatseina̱^{n}
nda̱a̱'yo' ñ'oom na cwe' wjaañoom',
ee nntseina̱^{n} nda̱a̱'yo' ñ'oom na
ndyeyu cantyja 'naa^{n}' Tsoty̱a. 26 Ndo'
juu xje^{n}'ñee^{n}, nnta^{n}'yo' nnoom
ñequio xueya cha catseit'maa^{n}'ñena'
ja. Ndo' quia ljo'che^{n} mei^{n}
taxoca^{n}na' na nntseity'oondyo̱
nnom jom na nñequiaa^{n} ñ'oom
na cwita^{n}'yo', 27 ee manquiiti
Tsoty̱aya m'aa^{n} na candya' ts'oom
'o, nc'e na jnda nquiu'yo' ja ndo'
jnda̱ macwilayu'yo' na jnaa^{n}ya
na m'aa^{n}. 28 Ja jnaa^{n}ya na m'aa^{n},
tyja̱'caño̱o̱^{n}ya tsjoomnancuewaa.
Ndo' je' je' ma'ndiya juuna' na
manncjo̱lcwa̱'a na m'aa^{n}.
29 Quia jo' jâ nn'a^{n} na
cwilajomndyô̱ ñ'e^{n}ñê l'uuyâ:
—Je' ndyeyu matsei'nei^{n}', nchii
cwe' ñ'oom na wjaañoom'. 30 Je'
macwila'no̱o̱^{n}'â na 'u cha'tso ntyji'
mei^{n} tica^{n}na' na nnta'x'a̱a̱tya̱a̱yâ
njom'. Jo' chii cwilayuu'â na mayuu'
na jna^{n}' na m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om.
31 T'o̱ Jesús nda̱a̱yâ, matsoom:
—Je' cwila'tiuu'yo' na cwilayu'yo'.
32 Sa̱a̱ manncue'ntyjo̱ xje^{n}, ndo' je'
cwiwe'ntyjo̱na' na nnt'oom'ndyo'.
Cwii ndo' cwiindyo' nntsa'yo' na
waa w'a'yo' ndo' n'ndye'yo' ja na
ñenco̱. Sa̱a̱ tiñenco̱ m'aa^{n}ya, ee nquii
Tsoty̱aya m'aa^{n}ñê ñ'e^{n}ndyo̱. 33 Jnda̱
seina̱^{n}ya ñ'oommei^{n}' nda̱a̱'yo' cha
cantyja na cwilajomndyo' ñ'e^{n}ndyo̱
mei^{n}cwii ñomtiuu tanc'oom. Ñequii'
nawi' nntjom'yo' na m'a^{n}'yo'
tsjoomnancue, sa̱a̱ c'om't'maa^{n}'ndyo'
n'om'yo', ee jnda̱ jna^{n}ndyo̱ ñequio
juu na matseixma^{n} tsjoomnancue.

Mateijndeii Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n} na cwila'jomndye ñ'e^{n} Jesús

17 Jnda̱ na seinei^{n} Jesús
ñ'oommei^{n}', jlunda̱a̱ñê
cañoom'luee. Matsoom:
—Tsoty̱aya, jnda̱ tue'ntyjo̱ na
nluii cha'tso na teijndaa' cantyja
'na^{n}ya. Je' catseit'maa^{n}'ndyu' ja
na cwiluiindyo̱ Jnda', cha mati
ja nntseit'maa^{n}'ndyo̱ 'u. 2 Ee 'u
jnda̱ tque^{n}' na waa na jndo̱ na
matseixma^{n}ya jo nda̱a̱ cha'tso nn'a^{n}
tsjoomnancue na ticwii cwii ts'a^{n} na
mañequiaa' l'o̱o̱ya na nñequiaya na
tseixma^{n} na ticantycwii na wando'.
3 Luaa waa na nntseixma^{n} ts'a^{n} na
ticantycwii na wando' añmaa^{n}'a^{n},
na catsei'no̱o̱^{n}'o̱^{n} na ñenncu'che^{n}'
cwiluiindyu' Ty'o̱o̱ts'om na mayuu'
ndo' mati na ja Jesús cwiluiindyo̱
Cristo na jñom' ja quii'ntaa^{n} nn'a^{n}
tsjoomnancue.
4 'Ja jnda̱ seit'maa^{n}'ndyo̱ 'u
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} tsjoomnancue. Ndo'

majndạ̱ mamañequiaandyọ̱ na c'iọ̱
cwentaa nn'aⁿ, mañejuu ts'iaaⁿ'ñeeⁿ
na tquiaa' nọ̱ọ̱ⁿ na cats'aa. 5 Ndo' je'
je' 'u Tsotyạ̱ya, catseit'maaⁿ'ndyu'
ja cha'xjeⁿ na cwiluiit'maⁿndyu' yuu
na m'aaⁿ', na juu jo' matseixmaⁿya
ñ'eⁿndyu' cwii tjọ̱ọ̱cheⁿ na nncuaa
tsjoomnancue.
6 'Ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ na m'aⁿ
tsjoomnancue na tquiaa' joona l'ọ̱ọ̱,
jndạ̱ t'mọ̱ọ̱ⁿya chiuu cwiluiindyu'.
Tyom'aⁿna cwenta', ndo' tquiaa'
na cwila'xmaⁿna cwentaya. Joona
cwila'wena ñ'oom naya 'naⁿ'
ndo' cwila'candạ̱na juuna'. 7 Ndo'
macwila'nọ̱ⁿ'na na cha'tso na
cwicandạ̱ạ̱ mats'aa, ñenncu' tquiaa'
na matseixmaⁿya na ljo'. 8 Ee ñ'oom
na tsu' nọ̱ọ̱ⁿya, jndạ̱ tquia joona'
ndạ̱ạ̱na. Ndo' joona jndạ̱ to'ñoomna
ñ'oom'ñeeⁿ. Cwila'nọ̱ⁿ'na na
mayuu'cheⁿ jnaaⁿya na m'aaⁿ', ndo'
cwila'yu'na na 'u jñom' ja quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ.
9 'Macaⁿ'a naya njom' cantyja
'naaⁿna, nchii cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ
tsjoomnancue. Ja macaⁿ'a na
cateijndei' joo na jndạ̱ tquiaa'
l'ọ̱ọ̱ya, ee cwila'xmaⁿna cwenta'.
10 Cha'tsondye joona na la'xmaⁿna
cwentaya, mati la'xmaⁿna cwenta'.
Ndo' joona na la'xmaⁿna cwenta',
mati la'xmaⁿna cwentaya, ndo'
matseit'maaⁿ'ñena' ja cantyja
'naaⁿna.
11 'Je' taxoc'ọ̱ọ̱ⁿtyạ̱ tsjoomnancue,
sạ̱ạ̱ joo naⁿm'aⁿ' cwiljoo'ndyena
juuna', ee ja jọ̱nlcwạ̱'a na m'aaⁿ'. 'U
Tsotyạ̱ya na lju' cwiluiindyu', catsa'
cwenta naⁿm'aⁿ na jndạ̱ tquiaa' l'ọ̱ọ̱
ñequio juu najndeii na matsei'xmaⁿ'
cha nnts'aana' ñe'cwii nla'xmaⁿna
cha'xjeⁿ jaa ñe'cwii cwilaxmaaⁿya.
12 Yocheⁿ na tyom'aaⁿya naquii'ntaaⁿ
naⁿm'aⁿ na jndạ̱ tquiaa' l'ọ̱ọ̱,
tyots'aa cwenta joona ñequio
najndeii na matsei'xmaⁿ' nncu'.
Ndo' meiⁿcwiindyena tîcatsuuñe,
macandạ̱ tsuuñe juu ts'aⁿ na
matseixmaⁿ na catsuuñe, cha na
catseicandạ̱ạ̱'ñena' ñ'om' na teiljeii.
13 'Sạ̱ạ̱ je' na nncjọ̱lcwạ̱'a
na m'aaⁿ'. Ndo' matseinạ̱ⁿya
ñ'oommeiiⁿ yocheⁿ na ndi m'aaⁿya
tsjoomnancuewaañe, cha juu
na m'aaⁿya na neiⁿya, candạ̱ạ̱'
nla'xmaⁿna juuna'. 14 Jndạ̱ tquiaya
ñ'oom naya 'naⁿ' ndạ̱ạ̱na, sạ̱ạ̱
nn'aⁿ tsjoomnancue ticuee' n'om
joona ee ticala'xmaⁿna cantyja
'naaⁿ' tsjoomnancue, cha'xjeⁿ ja
meiⁿ ticatseixmaⁿya cantyja
'naaⁿ'na'. 15 Nchii macaⁿ'a na
cwji' joona tsjoomnancue, sạ̱ạ̱ na
cwañom' joona ljo' na ñe'cats'aa
tsaⁿjndii ñ'eⁿndyena. 16 Joona
ticalaxmaⁿna cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancue cha'xjeⁿ ja meiⁿ
ticatseixmaⁿya cantyja 'naaⁿ'na'.
17 Queⁿ' joona na cwiluiindyena na
lju' n'omna nc'e ñ'oom na mayuu'.
Juuna' cwiluiiñena' na mayuu'.
18 Cha'xjeⁿ na jñom' ja na jndyọ̱ọ̱
tsjoomnancue, mati majñọ̱ọ̱ⁿya
joona na c'oocatjei'yuu'ndyena ndạ̱ạ̱
nn'aⁿ tsjoomnancue. 19 Ee nc'e joona
maquạ̱ⁿ cheⁿnncọ̱ na lju' ts'ọ̱ọ̱ⁿ jo
njom' cha mati nlqueⁿlju'na' n'omna
nc'e ñ'oom na mayuu'.
20 'Ndo' nchii macandạ̱ macaⁿ'a
cantyja 'naaⁿ joo naⁿm'aⁿ'. Mati
macaⁿ'a na cateijndei' joo nn'aⁿ na
quia nla'yu' ñ'eⁿndyọ̱ nc'e ñ'oom
na quia nntjei'yuu'ndyena 21 cha
ñe'cwii nla'xmaⁿna, cha'xjeⁿ 'u
Tsotyạ̱ya ñe'cwii cwiluiindyu'

ñ'eⁿndyo̱, ndo' ja ñe'cwii
cwiluiindyo̱ ñ'eⁿndyu'. Ee na ljo'
mati joona nnda̱a̱ nla'xmaⁿna na
ñe'cwii cwiluiindyena ñequiondyo̱
jaa. Quia jo' nla'yu' nn'aⁿ
tsjoomnancue na 'u jñom' ja. 22 Juu
na tquiaa' na matseit'maaⁿ'ñena'
ja, mati tquiaya jo' na cala'xmaⁿna,
cha na ñe'cwii cala'xmaⁿna cha'xjeⁿ
jaa ñe'cwii cwila'xmaaⁿya. 23 Ja
m'aaⁿya ñ'eⁿndye joona, ndo' 'u
m'aaⁿ' ñ'eⁿndyo̱ ja cha nnts'aana' na
ñe'cwii cwila'xmaⁿna. Ndo' na ljo'
nla'no̱ⁿ' nn'aⁿ na 'u jñom' ja, ndo'
na candya' ts'om' joona cha'xjeⁿ na
candya' ts'om' ja.
24 'U Tsotya̱ya m'aaⁿ' na candya'
ts'om' ja cwii tjo̱o̱cheⁿ na tqueⁿ'
tsjoomnancue. L'ue ts'o̱o̱ⁿ na
naⁿm'aⁿ' na jnda̱ tquiaa' l'o̱o̱ya,
c'omna yuu na m'aaⁿya ñ'eⁿndyu'.
Ee quia ljo'cheⁿ nnda̱a̱ juu na
matseit'maaⁿ'ñena' ja na tquiaa'
na matseixmaⁿya. 25 Tsotya̱ya 'u
na cwiluiindyu' na maty'iomyana',
nn'aⁿ na la'xmaⁿna cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancue ticala'no̱ⁿ'na
cantyja 'naⁿ', sa̱a̱ ja mawajnaⁿ'a 'u
ndo' naⁿm'aⁿ' cwila'no̱ⁿ'na na 'u
jñom' ja. 26 Jnda̱ t'mo̱o̱ⁿya cantyja
'naⁿ' nda̱a̱na, ndo' m'mo̱o̱ⁿtya̱ya
jo' nda̱a̱na. Luaa' nnts'aa cha juu
na m'aaⁿ' na candya' ts'om' ja,
mati nlaxmaⁿna juuna'. Ndo' mati
nnc'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿndye joona.

'Ooñ'omna Jesús na pra̱so

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Jnda̱ na seineiⁿ Jesús
ñ'oommeiⁿ' nnom
Ty'o̱o̱ts'om, mana jlueeⁿ'eⁿ jo' jo'
ñ'eⁿndyô jâ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê.
Tei'ty'io̱o̱'â tsjo' Cedrón. Squia̱a̱yâ
cwii joo yuu waa cwIi ntjom,
jo' jo' santyjo̱o̱yâ na tjaqueⁿ'eⁿ.
2 Ndo' Judas, juu x'iaayâ na tquiaa
cwenta jom, mati mantyjii jo' jo',
ee majndye ndii' ñesaayâ jo' jo'
ñ'eⁿ Jesús. 3 Quia jo' Judas'ñeeⁿ,
to'ñoom cwii tmaaⁿ' sondaro ñ'eⁿ
nt'om nn'aⁿ na cwindye'ntjom nda̱a̱
ntyee na cwiluiitquiendye, ndo'
mañ'eeⁿ nt'om nn'aⁿ tmaaⁿ' fariseos.
Tjachom naⁿ'ñeeⁿ jo' jo'. Ty'echona
lioochom ndo' chom nlca ñ'eⁿ l'o̱
ts'iaaⁿ ntia'. 4 Ndo' Jesús, nc'e na
mantyjeeⁿ cha'tso na mawaa xjeⁿ
na nntjoom, tjacatjomñê naⁿ'ñeeⁿ.
Tax'eeⁿ nda̱a̱na, matsoom:
—¿'Ñeeⁿ juu cwil'ue'yo'?
5 T'o̱o̱na, jluena:
—Cwil'ua̱a̱yâ Jesús na jnaⁿ
Nazaret.
Matsoom:
—Maja luaa jo'.
Ndo' mati Judas na tquiaa cwenta
jom, mañ'eⁿ ñequio naⁿ'ñeeⁿ. 6 Ndo'
quia tso Jesús: "Maja luaa jo'",
seilcwe'ntya'na' joona hasta xjeⁿ
nomtyuaacheⁿ tquiaandyena. 7 Quia
jo' tax'eeñennda' Jesús nda̱a̱na:
—¿'Ñeeⁿ juu cwil'ue'yo'?
Ndo' joona t'o̱o̱nnda'na nnoom:
—Jesús tsaⁿ na jnaⁿ Nazaret.
8 T'o̱ Jesús nda̱a̱na:
—Jnda̱ tsjo̱o̱ya, maja luaa jo'. Jo'
chii xeⁿ ja cwil'ue'yo', ca'ndye'yo'
naⁿm'aⁿ na nnc'oona.
9 Luaa' tuii cha catseicanda̱a̱'ñena'
ñ'oom na tsoom quia seineiⁿ
nnom Tsotyeeⁿ. Tsoom: "Nn'aⁿ na
jnda̱ tquiaa' l'o̱o̱ya, meiⁿcwiindye
joona tîtseicatsuuya." 10 Quia
jo' Simón Pedro tjei'ñoomñê xjo
na maleiñ'oom. Seiquiee'ñê ts'aⁿ
na jndyu Malco. Tyjeeⁿ tsua'qui

tsa^{n}'ñee^{n} ntyjaya. Juu tsa^{n}'ñee^{n}
mosoo' tyee na cwiluiitquieñe.
11 Matso Jesús nnom Pedro:
—Cwja'ndyu'nnda' xjo' quii'
tja^{n}waa'na'. ¿Aa matseitiuu' na
ticaty'iomyana' na catjo̱^{n}ya nawi'
t'ma^{n} na seijndaa'ñe Tsotya̱aya na
nntjo̱^{n}?

Ty'eñ'omna Jesús na m'aa^{n} tyee na cwiluiitquieñe

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Quia jo' sondaro'ñee^{n} ñequio
capeita^{n} na cwiluiitquieñe nda̱a̱na
ñequio na^{n}'ñee^{n} na cwindye'ntjom
nda̱a̱ ntyee na cwiluiitquiendye nda̱a̱
nn'a^{n} judíos, t'uena Jesús, jla'tye^{n}na
jom. 13 Ty'eñ'omjndyeena jom na
m'aa^{n} Anás, xee^{n}' tyee na jndyu
Caifás na cwiluiitquieñe chu'ñee^{n}.
14 Majuu Caifás'ñee^{n} jnda̱ seijno̱o̱^{n}'o̱^{n}
n'om nc'iaa^{n}'a^{n} nn'a^{n} judíos'ñee^{n} na
yatiche^{n} na cwii ts'a^{n} cue' cwentaa
cha'tsondye joona.

Macwji'ñe Pedro cantyja 'naa^{n}' Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

15 Wendyô jâ, nquii Simón Pedro
ñ'e^{n} ja Juan saantyjo̱o̱yâ nanque^{n}'
na^{n}'ñee^{n}. Juu tyee na cwiluiitquieñe
mawajna^{n}'a^{n} ja. Macwe' jo' tjo̱quia̱'a
tach'e^{n} waa' tyee'ñee^{n} xje^{n} na
ty'eñ'omna Jesús jo' jo'. 16 Sa̱a̱ Pedro
tjawintyjee^{n}'e^{n} 'ndyoots'a tatiom.
Jo' chii ja na mawajnaa^{n}' tyee na
cwiluiitquieñe, jluii'a ch'e^{n}, seina̱^{n}
nnom yuscu na mach'ee cwenta
'ndyoots'a'ñee^{n}. Ndo' juu tquiaa ñ'oom'
na jndyoquiee' Pedro tach'e^{n} w'aa.
17 Ndo' tax'ee yuscu'ñee^{n} nnom Pedro:
—¿Aa nchii 'u cwii joona na
matseijomñe ñ'oom na mañequiaa
tsa^{n}m'aa^{n}'?
T'o̱ Pedro matsoom:
—Nchii jo' ja.
18 Ndo' nn'a^{n} na cwindye'ntjom
w'aa'ñee^{n}, ñequio nt'omche^{n} nn'a^{n}
na cwil'a cwenta wats'om, jnda̱
jla'cw'aana ñoom. Meintyjee'na na
cwila'windyena, ee jee^{n} tei^{n}. Ndo'
mati meintyjee' Pedro quii'ntaa^{n}na,
matseiwiñê ñ'e^{n}ndyena.

Mawax'ee tyee na cwiluiitquieñe ñ'oom nnom Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 Ndo' nquii tyee na
cwiluiitquieñe nda̱a̱ ntyee, tax'eeñe
nnom Jesús 'ñee^{n} jâ nn'a^{n} na
cwilajomndyô ñ'e^{n}ñê ts'iaa^{n} na
mach'ee^{n}, ndo' mati chiuu waa
ñ'oom na tyoñequiaa^{n}. 20 T'o̱ Jesús
matsoom:
—Ñequii'che^{n} ñequio na jndoo'
nn'a^{n} tyotseina̱^{n}ya. Ndo' na
tyo'mo̱o̱^{n}ya nda̱a̱ nn'a^{n} judíos naquii'
lan'om 'naa^{n}na ñequio wats'om
t'ma^{n} yuu na cwitjomndyena.
Mei^{n}cwii ñ'oom tyootseina̱^{n} na
cwe' ñe'we ndyee ts'a^{n} ndii. 21 Na
mawaxe' no̱o̱^{n}, ¿chiuu na ticwaxe'
nda̱a̱ nn'a^{n} na jnda̱ ñejndyena
ñ'oom na mañequiaya ljo' ñetsjo̱o̱?
Na^{n}'ñee^{n} nquiujndaa'ndyena ñ'oom
na ñet'mo̱o̱^{n}.
22 Ndo' quia na jnda̱ tso Jesús
ñ'oomwaa', cwii na^{n}'ñee^{n} na cwil'a
cwenta wats'om na tyom'a^{n} jo' jo'
tquiaa tsa^{n}'ñee^{n} nda' watmei^{n} jom.
Tso tsa^{n}'ñee^{n} nnoom:
—¿Aa laa'ti' maw'o̱' 'ndyoo nquii
ts'a^{n} na cwiluiitquieñe nda̱a̱ ntyee
cwentaaya?
23 T'o̱ Jesús, matsoom:
—Xe^{n} tia ñ'oom na matsjo̱o̱,
cwji'yuu'ndyu' cantyja 'naa^{n}'

ñ'omtia'ñeeⁿ, saa xeⁿ ñ'oom na
maty'iomyana' matseinaⁿ, tis'a na
macwja' ja.
24 Quia jo' seicwanom Anás Jesús
na ndi chu'tyeⁿñê l'o Caifás, tyee na
cwiluiitquieñe ndaa nn'aⁿ judíos.

Macwji'ñennda' Pedro cantyja 'naaⁿ' Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Yocheⁿ na meintyjee' Pedro
'ndyoo chom na matseiwiñê,
ta'x'eena nnoom:
—Ndo' 'u je', ¿aa nchii macwii
nquiee naⁿ'ñeeⁿ na cwilajomndyo'
ñ'eⁿñê?
Saa jom tjei'ñê, tsoom:
—Nchii jo' ja.
26 Ndo' jo' jo' m'aaⁿ cwii ts'aⁿ
na mach'ee ts'iaaⁿ 'naaⁿ' tyee na
cwiluiitquieñe ndaa ntyee. Juu
tsaⁿ'ñeeⁿ mann'aaⁿ'aⁿ ts'aⁿ na tyjee
Pedro tsua'qui. Matso tsaⁿ'ñeeⁿ
nnom Pedro:
—¿Aa nchii nty'iaya 'u na ñ'eⁿ'
ñ'eⁿñê yuu waa ntjom?
27 Saa Pedro tjei'ñennaaⁿ'aⁿ. Ndo'
mañoom' seixuaa caxtijndyo.

Nn'aⁿ judíos tioona cwenta Jesús l'o Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Quia jo' ty'eñ'om nn'aⁿ judíos
Jesús, jnaⁿna waa' Caifás, tquiena
w'aa yuu na mac'eⁿ gobiernom.
Ndo' ndicwaⁿ cwitsjoom xjeⁿ'ñeeⁿ.
Saa tic'ooquie' nn'aⁿ judíos naquii'
wats'iaaⁿ 'naaⁿ' gobiernom cha
tints'aana' na tilju' laxmaⁿna, ee xeⁿ
na ljo' tixonquiaana' na wanaaⁿ na
nla'jomndyena xuee na cwitquiina
catsmaⁿ chjoo. 29 Jo' chii jlui' Pilato
quii' w'aa'ñeeⁿ tjatseineiiⁿ ndaa
nn'aⁿ. Tsoom:
—¿Ljo' ñ'oom cwiqueⁿ'yo' nacjoo'
tsaⁿs'am'aaⁿ?
30 Joona t'oona nnoom:
—Xeⁿ nchii ts'aⁿ na tia ts'aⁿñe jom,
xonquioo'ñ'ooⁿyâ jom na m'aaⁿ'.
31 Ndo' tso Pilato ndaa judíos'ñeeⁿ:
—Ncjo'yo' catsaañ'om'yo' jom.
Catu'xeⁿ'yo' jom cantyja 'naaⁿ' ljeii
'naⁿ'yo' na waa.
T'oo naⁿ'ñeeⁿ nnoom:
—Tjaa'naⁿ najndaaya na nlacuaa'â
ts'aⁿ.
32 Luaa' tuii cha catseicandaa'ñena'
ñ'oom na seineiⁿ Jesús na t'mooⁿ
cwaaⁿ cwii nnom na nntseicuee'na'
jom. 33 Ndo' tjaquiee'nnda' Pilato
quii' wats'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ. Tax'eeñê
nnom Jesús:
—¿Aa 'u cwiluiindyu' Rey
cwentaa nn'aⁿ judíos?
34 T'o Jesús, matsoom nnom:
—¿Aa luaa' matsu' ee na
matsei'noⁿ' cheⁿnncu'? Oo, ¿aa m'aⁿ
nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwilue na ljo'
cantyja 'naⁿya njom'?
35 T'o Pilato, matsoom:
—Ja nchii ts'aⁿ judío ja. Manquiee
nn'aⁿ ndyua' ñequio nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye ndaa ntyee
'naⁿ'yo', joona tquiana cwenta 'u
l'ooya. ¿Ljo' sa'?
36 T'o Jesús nnoom:
—Juu na cwiluiindyo na
catsa'ntjoⁿya, nchii cantyja
'naaⁿ' tsjoomnancuewaañe na
matseixmaⁿna'. Ee xeⁿ cwiluiiñena'
na ljo', quia jo' nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñ'eⁿndyo nl'ana
tia' cha na tiñequiaa ts'aⁿ cwenta
ja luee nn'aⁿya nn'aⁿ judíos, saa

nchii cantyja 'naaⁿ' tsjoomnancue
tseixmaⁿya na catsa̱'ntjo̱ⁿ.
37 Ndo' tax'ee Pilato nnoom:
—Quia jo', ¿Aa cwiluiindyu' rey?
T'o̱ Jesús, matsoom nnom:
—Maxjeⁿ jo' cwiluiindyo̱. Macwe' jo'
na tuiindyo̱ na jndyo̱o̱ tsjoomnancue,
cha cwji'yuu'ndyo̱ ñ'oom na mayuu'.
Ticwii cwii ts'aⁿ na matseijomñe
ñ'oom na mayuu'ñeeⁿ, tsaⁿ'ñeeⁿ
mandii ñ'oom na mañequiaya.
38 Tax'eeñe Pilato nnom Jesús:
—¿Ljo' jo' na cwiluiiñena' na
mayuu'?

Teijndaa'tyeⁿ na cue' Jesús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Ndo' jnda̱ na tso Pilato na luaa',
jlui'nnaaⁿ'aⁿ jo nda̱a̱ nn'aⁿ judíos.
Tsoom nda̱a̱na:
—Tjaa jnaⁿ tseixmaⁿ tsaⁿm'aaⁿ'. 39 Sa̱a̱
mawaa costumbre quii'ntaaⁿ'yo' na
catseicandyaandyo̱ cwii pra̱so na
nntio̱o̱ juu luee'yo' xuee na cwitquie'yo'
catsmaⁿ chjoo. Quia jo' ¿aa l'ue
n'om'yo' na nntseicandyaandyo̱ juu rey
na matseixmaⁿ na catsa̱'ntjom 'o?
40 Ndo' jla'xuaana, jluena:
—Nchii tsaⁿm'aaⁿ'.
Catseicandyaandyu' Barrabás.
Luaa' ñ'oom taⁿ naⁿ'ñeeⁿ. Ndo' juu
Barrabás'ñeeⁿ, tsaⁿcanch'ue jo'.

19 Quia jo' sa̱'ntjom Pilato na
catjaa' sondaro Jesús. 2 Ndo'
sondaro'ñeeⁿ l'ana tsei nioom, jnda̱
chii tioomna juuna' xqueⁿ Jesús,
ndo' jla'cweena jom cwii liaatco
colo catsioo'. 3 Ndo' ty'entyjaa'
nt'om sondaro'ñeeⁿ jom. Cwe'
tyoncona, jluena:
—Caluit'maⁿndyu' 'u Rey na
cwiluiindyu' na catsa̱'ntjom' nn'aⁿ
judíos.
Ndo' tyotmeiiⁿ'na nda' watmeiⁿ
nnoom.
4 Jnda̱ jo' jlui'nnda' Pilato jo
nda̱a̱na. Matsoom:
—Canty'ia'yo', macwjii'a jom
jo nda̱a̱'yo' cha queⁿ'yo' cwenta
meiⁿcwii jnaⁿ ticatseixmaaⁿ.
5 Xjeⁿ'ñeeⁿ jlui' Jesús jo nda̱a̱na
na ñjom tsei nioom xqueeⁿ, ndo'
cweⁿ liaatco colo catsioo'. Tso Pilato
nda̱a̱na:
—Luaañe tsaⁿs'am'aaⁿ.
6 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'aⁿ na cwil'a cwenta
wats'om, quia nty'iaana Jesús,
jla'xuaana:
—Caty'iom' jom ts'oom'naaⁿ.
Caty'iom' jom ts'oom'naaⁿ.
T'o̱ Pilato nda̱a̱na, matsoom:
—Ncjo'yo' cato'ñoom'yo' jom ndo'
caty'iom'yo' jom ts'oom'naaⁿ ee jnda̱
ljeiya na meiⁿcwii jnaⁿ ticatseixmaaⁿ.
7 T'o̱o̱nnda' nn'aⁿ judíos nnoom,
jluena:
—Mawaa ḻjeii na cwileiñ'o̱o̱ⁿyâ,
ndo' cantyja 'naaⁿ' juuna'
matsa̱'ntjomna' na cueeⁿ'eⁿ ee na
tsoom na Jnda Ty'o̱o̱ts'om cwiluiiñê.
8 Jnda̱ na jndii Pilato ñ'oommeiⁿ',
seicaty'uetina' jom. 9 Ndo'
tjaquiee'nnaaⁿ'aⁿ wats'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ.
Tax'eeñê 'ndyoo Jesús:
—¿'U yuu jnaⁿ'yu'?
Sa̱a̱ Jesús meiⁿcwii ñ'oom tîc'o̱o̱ⁿ.
10 Jo' chii matso Pilato nnoom:
—¿Chiuu na tic'o̱' 'ndyo̱? Ja waa
na jndo̱ na nntseicandyaandyo̱ 'u,
oo na nnty'io̱ⁿya 'u ts'oom'naaⁿ.
11 T'o̱ Jesús, matsoom:
—Xeⁿ nchii Ty'o̱o̱ts'om tquiaa na
jndu' tjaa meiⁿcwii na nnda̱a̱ nntsa'
ñ'eⁿndyo̱. Macwe' jo' juu ts'aⁿ na tio
ja l'o̱' mat'maⁿti jnaaⁿ' mawaa.

12 Quia na jndii Pilato ñ'oomwaa',
seijnei^{n} na nntseicandyaañê Jesús.
Saa nn'a^{n} na cwiluiitquiendye ndaa
nn'a^{n} judíos jla'xuaana:
—Xe^{n} nntseicandyaandyu'
tsa^{n}m'aa^{n}', tiñe'catseix'iaa'ndyu'
ñequio César, tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n},
ee mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na
ñe'caluiiñe rey cha'na tsa^{n}m'aa^{n}',
mawjaa nacjoo' César.
13 Ndo' jnda na jndii Pilato
ñ'oommei^{n}', tjeii^{n}'e^{n} Jesús jo
ndaana. Tjacjom ntio 'naa^{n}'a^{n}
cwii joo na jndyu Nataa Ljo' yuu
quicu'xee^{n} ñ'oom. Ñequio ñ'oom
na cwila'nei^{n} nn'a^{n} judíos jndyuna'
Gabata. 14 Ndo' juu xuee'ñee^{n}, xuee
na cwilajndaa'ndyo jaa nn'a^{n} judíos
na nntquiaaya catsma^{n} chjoo. Tuii
na luaa' cha'na quiajmei^{n}'. Quia jo'
matso Pilato ndaa nn'a^{n} judíos'ñee^{n}:
—Canty'ia'yo', luaañe rey na
tseixma^{n} na nntsa'ntjom 'o.
15 Saa na^{n}'ñee^{n} jla'xuaana:
—Catseicue' jom. Catseicue' jom.
Caty'iom' jom ts'oom'naa^{n}.
Matso Pilato ndaana:
—Nquii rey na nntsa'ntjom 'o, ¿aa
maxje^{n} caty'io^{n}ya jom ts'oom'naa^{n}?
Ntyee na cwiluiitquiendye t'oona,
jluena:
—Jâ tjaa'na^{n} cwiche^{n} rey na
catsa'ntjom jâ, macanda nquii César.
16 Quia jo'che^{n} tquiaa Pilato Jesús
ndaa na^{n}'ñee^{n} na caty'ioomna jom
ts'oom'naa^{n}. Ndo' mana ty'eñ'omna
jom.

Ty'ioom sondaro Jesús ts'oom'naa^{n}
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Quia jo' tjachuu Jesús
ts'oom'naa^{n} cwentaa^{n}'a^{n} cwii joo na
jndyuna' Tsei'xque^{n} Ts'oo. Ñequio
ñ'oom na cwila'nei^{n} nn'a^{n} judíos
jndyuna' Gólgota. 18 Ndo' jo' jo'
ty'ioomna jom ts'oom'naa^{n}. Ndo'
mati ty'ioomna cwiche^{n} we ts'a^{n}
noom'naa^{n}. Cwii cwii ts'a^{n} ñoom
ts'oom'naa^{n} na cwii ntyjaa^{n}'a^{n}, ndo'
m'aa^{n}ñê xcwe. 19 Ndo' sa'ntjom
Pilato na teiljeii cwii ñ'oom na
ty'iom sondaro xque^{n} ts'oom'naa^{n}.
Ñ'oom'ñee^{n} matsona': "Luaa
Jesús, ts'a^{n} Nazaret na cwiluiiñe
rey na matsa'ntjom nn'a^{n} judíos."
20 Jndye nn'a^{n} judíos jla'naa^{n}na
ljeiiwaa', ee yuu na ty'ioomna
Jesús ts'oom'naa^{n} manndyoo' nnom
tsjoom. Juu ñ'oom'ñee^{n} teiljeiina'
ñequio ñ'oom na cwila'nei^{n} nn'a^{n}
judíos, nn'a^{n} romanos, ndo' nn'a^{n}
griegos. 21 Quia jo' jla'nei^{n} ntyee
na cwiluiitquiendye cwentaa nn'a^{n}
judíos nnom Pilato. Jluena:
—Tintseiljei' na tsa^{n}m'aa^{n}'
cwiluiiñê rey na nntsa'ntjoom
jâ. Luaa catseiljei': "Tsa^{n}m'aa^{n}'
matsoom: Ja cwiluiindyo Rey na
catsa'ntjo^{n}ya nn'a^{n} judíos."
22 T'o Pilato ndaana, matsoom:
—Cantyja na jnda seiljeiya,
mantyjati jo'ndyo.
23 Jnda na ty'ioom sondaro Jesús
ts'oom'naa^{n}, quia jo' ñequieendye
joona to'ñoomna cwii cwii lia^{n}'a^{n}.
Mati to'ñoomna liaatco 'naa^{n}'a^{n}
na tuiina' na tjaa yuu ñjoom'na'.
24 Jluena ndaa nc'iaana:
—Ticajndii'ndyo juuna', x'iaa
nncjaaya na nnty'iaaya 'ñee^{n} cwii
jaa nncwantjom juuna'.
Luaa' l'ana cha catseicandaa'ñena'
ñ'oom' Ty'oots'om na teiyo teiljeii
nacjoo' libro Salmos. Matsona':
"Tquiana cwii cwii liaya ndaa nc'iaana,
ndo' ty'ena x'iaa na ta'ntjomna liaya."

Nc'e na luaa' matso ljeii'ñee, jo' chii
l'a sondaro na ljo'.
25 Ndo' macañoom' ts'oom'naa^{n} na
ñoom Jesús meintyjee' tsoñee^{n}. Mati
jo' jo' m'aa^{n} María tyjee tsoñee^{n}, scuu'
Cleofas, ñequio María Magdalena.
26 Jnda̱ na nty'iaa' Jesús na jo' jo'
meintyjee' tsoñee^{n} na cañom ja na
jee^{n} candya' ts'oom, tsoom nnom:
—'U na^{n}, tsa^{n}m'aa^{n}' nntseixmaa^{n}
ti'jnda'.
27 Jnda̱ jo' matso Jesús no̱o̱^{n}:
—Luaañe tso'ndyo'.
Ndo' majuu xje^{n}'ñee^{n} to'ño̱^{n}ya
tsoñee^{n}. Teix'a̱ya juu cha'cwijom
cwii ts'a^{n} w'aya.

Na tue' Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Jnda̱ tuii na luaa', ntyjii
Jesús na jnda̱ jnda̱a̱' cha'tso
cantyja 'naa^{n}'a^{n}. Jo' chii cha na
nntseicanda̱a̱'ñena' cha'tso ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii, matsoom:
—Ñe'c'ua ndaa.
29 Ndo' jo' jo' waa cwii xuaa na
cwicañjom winom na ta̱. Quia jo'
nchjeendye sondaro'ñee^{n} cwii 'na^{n}
na ya maw'ana' winom'ñee^{n}. Chii
tioona juuna' nnom cwii ts'oom
hisopo, jnda̱ chii ty'ioomna juuna'
'ndyoo Jesús. 30 Ndo' jnda̱ na
tjawe'na' 'ñom, matsoom:
—Jnda̱ seicanda̱a̱'ñena' cha'tso
cantyja 'na^{n}ya. Jnda̱ chii
seintyjanquiooñê xquee^{n}.
Tioom cantyja na wanoom'm l'o̱
Ty'o̱o̱ts'om.

Seicjooñe cwii sondaro tsei'ntsquiee' Jesús

31 Xuee na cwila'tye^{n} nn'a^{n} judíos
xuee pascua quia ty'ioomna Jesús
ts'oom'naa^{n}. Nn'a^{n} na m'a^{n} n'iaa^{n}
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} judíos, tical'ue
n'omna na nñom ndyee na^{n}'ñee^{n}
noom'naa^{n} xuee na cwita'jndyeena.
Ee juu xuee'ñee^{n} jee^{n} t'ma^{n} xuee
tseixma^{n}na' quia cwila'cuee'na
catsma^{n} chjoo. Jo' chii ty'ecata^{n}na
nnom Pilato na catsa̱'ntjoom na
catom ndei'nc'ee' na^{n}'ñee^{n} cha
catseityuaa'na' na nncwjena, ndo'
cha tyuaa' nntaa'ndyena na^{n}'ñee^{n}
noom'naa^{n}. 32 Jo' chii sondaro'ñee^{n}
ty'ecatomna ndei'nc'ee ts'a^{n}
najndyee, ndo' majo'ti l'ana
cwiiche^{n} tsa^{n}'ñee^{n} na ty'ioomna jom
ts'oom'naa^{n} cwiiche^{n} ntyjaa' Jesús.
33 Sa̱a̱ quia na ty'entyjaa'na Jesús,
jliuna na jnda̱ tuee^{n}'e^{n}. Tatîcatomna
ndei'nc'ee^{n}.
34 Sa̱a̱ meii^{n} na ljo' cwii
sondaro'ñee^{n} tjaa'ñe lantsa
tsei'ntsquee^{n}'e^{n}. Mañoom' jlui' niom'
ñequio ndaa. 35 Ja nty'ia na ljo' tuii,
ndo' macwji'yuu'ndyo̱. Cala'no̱^{n}'yo'
na mayu'a ñ'oom matseina̱^{n} cha
mati nnda̱a̱ nla'yu'yo'. 36 Ee nmeii^{n}'
tuii cha na catseicanda̱a̱'ñena'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiyo
teiljeiina' nacjoo' libro Salmos.
Matsona': "Mei^{n}cwii tseii^{n}'e^{n}
tîcatom." 37 Ndo' mati waa cwiiche^{n}
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeiina' na
matsona': "Nnty'iaana nquii ts'a^{n} na
jla'cjoondyena tsei'ntsquiee'."

Tjacanty'iuu'ñe Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Jnda̱ teinom nmei^{n}', José ts'a^{n}
na jna^{n} Arimatea, tjacaa^{n} nnom
Pilato na ñnequiaa tsa^{n}'ñee^{n} sei'ts'o
'naa^{n}' Jesús. José'ñee^{n} matseijomñê
ñ'oom na mañequiaa Jesús sa̱a̱ cwe'
nty'iu ee nquia^{n}'a^{n} nn'a^{n} judíos.

Pilato tquiaaⁿ ñ'oom'm. Jo' chii
José tjaaⁿ, tjac'oom sei'ts'o 'naaⁿ'
Jesús. 39Ñ'eⁿ Nicodemo, tsaⁿ na tja
na m'aaⁿ Jesús cwii teijaaⁿ. Jom
tjañ'oom cha'na ntquiuu nchoo'
nqui kilos ncheⁿ' na tjoom'na' mirra
ñequio áloes na nnty'oomndyena
juuna' sei'ts'o 'naaⁿ' Jesús.
40Quia jo' to'ñoomna ts'oo Jesús,
ty'oomndyena ncheⁿ' cachi'ñeeⁿ
liaa na jndyuna' lino. Jndạ chii
jla'tyjoondyena liaa'ñeeⁿ jom. Ee
luaa' waa costumbre 'naaⁿ nn'aⁿ
judíos na cwity'iuuna l'oo. 41Yuu
na ty'ioom nn'aⁿ Jesús ts'oom'naaⁿ
waa cwii ntjom. Naquii' ntjom'ñeeⁿ
waa cwii tsei'tsuaa xco, na meiⁿjom
ndii' tyoojaanty'iuu'ñe ts'oo. 42Ndo'
nc'e na mawaa xjeⁿ na nnc'ooquie'
nn'aⁿ judíos xuee sauro', jo' chii jo'
jo' ty'ecatjaa'ndyena ts'oo Jesús. Ee
tsei'tsuaa'ñeeⁿ nndyoo' waana' yuu
na ty'ioom nn'aⁿ Jesús ts'oom'naaⁿ.

Tquiaa Ty'ọọts'om na wando'xco Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 Jaancoo xuee neiⁿnco',
xuee najndyee smaⁿna,
tyjee'cañoom María Magdalena
tsei'tsuaa'ñeeⁿ, ndicwaⁿ jaaⁿcheⁿ.
Nty'iaaⁿ'aⁿ na jndạ teindyọ tsjọ' na
ñejñoom 'ndyoo juuna'. 2Quia jo'
jleinoom, tjaaⁿ yuu na m'aaⁿ ja na
jeeⁿ candya' ts'om Jesús ñ'eⁿ Simón
Pedro. Matsoom ndạạyâ:
—Jndạ tjeii'na sei'ts'o 'naaⁿ' Ta
Jesús tsei'tsuaa, meiⁿ ticaliuuyâ yuu
tqueⁿna juuna'.
3Quia jo' ja ñequio Pedro saayâ,
squiạạyâ yuu waa tsei'tsuaa.
4Ñe'cwi saayâ, jleinọọⁿyâ, sạạ
jndeiiti jleinọọⁿ, nchiiti Pedro.
Jo' chii ja tuạjndyạạya yuu waa
tsei'tsuaa. 5Seintyjanquiondyọ,
nty'iaya liaa na ñechu'tyjooñe Jesús
meindyuaana' naquii' tsei'tsuaa,
sạạ tîcjọquiạ'a. 6Ndo' quia na
tuee'cañoom Simón Pedro jo'
jo', na cwijndyontyjọọⁿ naxạⁿ'a,
jom tjaqueⁿ'eⁿ hasta naquii'cheⁿ
tsei'tsuaa. Mati nty'iaaⁿ'aⁿ joo
liaa'ñeeⁿ na ñechu'tyjooñe Jesús
meindyuaana' jo' jo'. 7Ndo' juu
liaa na ñetạ' xqueⁿ Jesús ljeiiⁿ na
ticwacatyeeⁿna' ñequio nt'omcheⁿ
liaa na ñechu'tyjooñê. Wacatyeeⁿna'
na ñenquiina', chi'lcwiina'. 8Quia
jo' mati ja na matseijomndyọ
ñ'eⁿ Jesús, tjọquiạ'a naquii'cheⁿ
tsei'tsuaa. Nty'iaya na ljo' waa, ndo'
quia ljo'cheⁿ seiyu'a. Ee meiiⁿ na
ja tuạjndyạạ jo' jo', sạạ tîcjọquiạ'a
na mandiñoom'. 9Ee xjeⁿ'ñeeⁿ
ndicwaⁿ tjọọcheⁿ nla'nọọⁿ'â
ñ'oom' Ty'ọọts'om na teiljeii
na matsona' maxjeⁿ nñequiaa
Ty'ọọts'om na nncwando'xco Jesús
xeⁿ jndạ tue'. 10Quia jo' wendyộ
jâ na cwilajomndyộ ñ'eⁿñê jluii'â
tsei'tsuaa. Saalcwạạ'â na waa
w'aayâ.

Teitquioo'ñe Jesús nnom María Magdalena

(Mr. 16:9-11)

11Sạạ María meintyjee'cheeⁿ
nacañoom' tsei'tsuaa, maty'ioom.
Yocheⁿ na maty'ioom jo' jo',
seintyjanquioñê na nty'iaaⁿ'aⁿ
naquii'cheⁿ tsei'tsuaa. 12Jo' jo'
nty'iaaⁿ'aⁿ we ángeles, jeeⁿ canchii'
liaa cwee'na. Cwii tsaⁿ'ñeeⁿ wacatyeeⁿ
jo yuu na ñet'oom xqueⁿ Jesús, ndo'
x'iaaⁿ'aⁿ wacatyeeⁿ jo yuu ñet'om
nc'ee Jesús. 13Ndo' ta'x'eena nnoom:

—¿Chiuu 'u ts'aⁿ na maty'ioo'?
Tsoom ndaa̱na:
—Jnda̱ ty'eñ'omna nqueⁿ na cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom ja, meiⁿ ticaljeiiya yuu ty'equeⁿna jom.
14 Jnda̱ ncue na tsoom na luaa', quia jo' teiqueeⁿ, nty'iaaⁿ'aⁿ na meintyjee' Jesús jo' jo', saa̱ ticwajnaⁿ'aⁿ na nquii Jesús jo'.
15 Tso Jesús nnoom:
—'U yuscu, ¿chiuu na jeeⁿ maty'ioo'? ¿'Ñeeⁿ juu mal'ue'?
Ndoo' ntyjeeⁿ ts'aⁿ na mach'ee cwenta ntjom'ñeeⁿ juu Jesús. Jo' chii matsoom nnom:
—Aa ndi' ta, xeⁿ 'u tjañ'oom' jom, catsu' noo̱ⁿ yuu tja'queⁿ' jom, quia jo' nncjoc'o̱ⁿya jom.
16 Quia jo' matso Jesús:
—María.
Jnda̱ na jñeeⁿ na tjei' Jesús xueⁿ'eⁿ, quia jo' teiqueeⁿ. T'oo̱ⁿ ñequio ñ'oom na cwila'neiⁿ nn'aⁿ judíos. Matsoom:
—Raboni.
Ñ'oom'ñeeⁿ matsona' ts'aⁿ na ma'moⁿ ñ'oom' Ty'oo̱ts'om ndaa̱ nc'iaa'.
17 Matso Jesús nnoom:
—Tint'uii'tyeⁿ' ja, ee tyoocjo̱waa na m'aaⁿ Tsotya̱ya. Saa̱ cja' na m'aⁿ ti'nc'iaya na cwiteijndeiina ja, catseicandii' na majo̱waa na m'aaⁿ Tsotya̱ya na mati cwiluiiñê Tsotye'yo', na m'aaⁿ Ty'oo̱ts'omya ndo' Ty'oo̱ts'om cwenta'yo'.
18 Quia jo' tja María Magdalena, tjatseicañeeⁿ jâ na cwilajomndyô̱ ñ'eⁿ Jesús. Juu María t'moo̱ⁿ ndaa̱yâ ñ'oom na jnda̱ seineiⁿ Jesús nnoom, ndo' na jnda̱ nty'iaaⁿ'aⁿ juu.

Teitquioo'ñe Jesús ndaa̱ jâ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Ndo' mañejuu tmaaⁿ xuee neiⁿnco'ñeeⁿ, jâ nn'aⁿ na t'maⁿ Jesús tjomndyô̱ na ñe'naaⁿ'.
Jla'cata̱'tyaa̱ⁿyâ ndyueel'a nc'e na nquiaayâ nc'iaaya nn'aⁿ judíos. Xjeⁿ'ñeeⁿ tyjee'cañoom na m'aaⁿyâ, teintyjeeⁿ'eⁿ xcwe quii'ntaaⁿyâ. Matsoom:
—C'oom'yo' na tjaa ñomtiuu.
20 Ndo' jnda̱ tsoom na luaa', t'moo̱ⁿ l'oo̱ⁿ ñequio tsei'ntsqueeⁿ'eⁿ ndaa̱yâ. Ndo' tquiaana' na jeeⁿ neiⁿyâ na nty'iaanndaa'â jom. 21 Ndo' tsoom ndaa̱yâ:
—Quiaa Ty'oo̱ts'om na tjaa ñomtiuu laxmaⁿ'yo'. Cha'xjeⁿ jnda̱ jñoom ja ñequio ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ malaa'ti' majñoo̱ⁿya 'o.
22 Ndo' quia na jnda̱ tsoom na luaa', tjoom'm jndye ndaa̱yâ. Tsoom:
—Cato'ñoom'yo' Espíritu Santo.
23 'Ñeeⁿ joo na cwilat'maⁿ n'om'yo' jnaaⁿ, mati Ty'oo̱ts'om matseit'maⁿ ts'oom jnaaⁿna. Saa̱ 'ñeeⁿ joo na ticalacandyaandyo' cantyja 'naaⁿ jnaaⁿ, maxjeⁿ tyeⁿ jnda̱ t'uii jnaaⁿna joona.

Nty'iaa' Tomás na mawando'xco Jesús

24 Xjeⁿ na jndyojndyee Jesús, juu Tomás, cwii jâ na cwilajomndyô̱ ts'iaaⁿ na mach'eeⁿ tic'oomñê, jom tsaⁿ na cwil'uuyâ catyeⁿnquiee.
25 Jo' chii nt'omndyô̱ jâ l'uuyâ nnom Tomás:
—Jnda̱ nty'iaayâ nquii Jesús.
Saa̱ t'oo̱ⁿ ndaa̱yâ:

—Ja xe^{n} ticanty'ianoo^{n} 'naa^{n} yuu
na tjaa clavos n'oml'oo^{n}, ndo' na
nncwjaa'ndyo nnomts'oo yuu
na jla'cjoondye clavos, ndo'
xe^{n} ticantquieendyo jnda'ts'oo
tsei'ntsquee^{n}'e^{n} maxje^{n} xocatseiyu'a
na wando'xcoom.
26 Jnda ñee^{n} xuee na tuii na
luaa' quia jo' jâ nn'a^{n} na t'ma^{n}
Jesús na calajomndyô ñ'e^{n}ñê
tyom'aa^{n}nndaa'â w'aa'ñee^{n}, ndo'
quia ljo'che^{n} mati ñ'e^{n} Tomás. Ndo'
tyjee'cañoom Jesús naquii' ntaa^{n}yâ
na ndi ta' ndyueel'a. Tsonnaa^{n}'a^{n}
ndaayâ:
—C'om'yo' na tjaa ñomtiuu.
27 Mañoom' matsoom nnom
Tomás:
—Caty'iom' nnomts'o' ts'om
ts'ooya, ndo' canty'ia' l'ooya.
Ndo' cwjaa'ndyu' jnda'ts'o'
tsei'ntsquieeya. Tantsa' na
tiñe'catseiyu'.
28 T'o Tomás nnoom, tso:
—Jee^{n} 'u Ta, 'u cwiluiindyu'
Ty'ootsʼomya ndo' nquii na
matsa'ntjom ja.
29 Matso Jesús nnoom:
—'U Tomás, cwe' na je' jnda
nty'ia'njom' ja, jo' na matsei'yu'.
Matio'naa^{n}ñe Ty'ootsʼom nn'a^{n}
na cwila'yu' ñ'e^{n}ndyo meii^{n}
tyoonty'iaandaana ja.

Jndaa' ts'iaa^{n} na teiljeii librowaañe

30 Jâ nn'a^{n} na t'ma^{n} Jesús na
calajomndyô ñ'e^{n}ñê jndoo'ndaayâ
na jndye nt'omche^{n} ts'iaa^{n} s'aa^{n}
na tixocaluii na cwe' mei^{n}quia
ts'a^{n} nnts'aa. Joona' tîcwiljeii
nacjoo' librowaa. 31 Saa nmeii^{n}
matseiljeiya cha na calayu'yo' na
juu Jesús cwiluiiñê Cristo, ndo'
Jnda Ty'ootsʼom. Matseiljeiya nmeii^{n}
cha cantyja na cwilayu'yo' ñ'e^{n}ñê
nnto'ñoom'yo' na ticantycwii na
cwitando'yo'.

Teitquioo'ñe Jesús ndaa ntquiee'ndyô jâ

21 Jnda tuii nmei^{n}', Jesús
seica'mo^{n}ñennaa^{n}'a^{n} ndaa
jâ nn'a^{n} na cwilajomndyô ñ'e^{n}ñê.
S'aa^{n} na ljo' yoche^{n} na m'aa^{n}yâ
xndyaa' ndaaluee Tiberias. Luaa
waa na seica'mo^{n}ñê ndaayâ.
2 Ñe'naa^{n}' m'aa^{n} Simón Pedro
ñequio Tomás tsa^{n} na cwil'uuyâ
catye^{n}nquiee, ñequio Natanael na
jna^{n} Caná ts'ondaa Galilea, ñequio
wendyô jâ ntseinda Zebedeo ñequio
nt'omche^{n} nc'iaayâ na t'ma^{n} Jesús
na cala'jomndyô ñ'e^{n}ñê. 3 Tso Simón
Pedro ndaayâ:
Jocwjii'a catscaa.
L'uuyâ nnoom:
—Cwitsaayâ ñ'e^{n}ndyu'.
Quia jo' saayâ, tuooyâ ts'om
w'aandaa. Saa juu tsjom'ñee^{n}
mei^{n}cwii catscaa tîcatjeii'â.
4 Ndo' jnda wjaawixuee, quia jo'
tyjee'cañoom Jesús jâ. Meintyjee^{n}'e^{n}
'ndyoo ndaaluee, saa tîcala'noo^{n}'â
na manque^{n} jo'. 5 Quia jo' tax'eeñê
ndaayâ:
—'O tyjano^{n}, ¿aa jnda tjei'yo'
calcaa?
T'ooyâ nnoom:
—Tjaa'na^{n}.
6 Matsoom ndaayâ:
—Catue'yo' tsqui' 'na^{n}'yo' ntyjaa'
w'aandaa ntyjaya, quia ljo'che^{n}
nliu'yo' calcaa.
Ndo' tuaa'â juuna' jo' jo', jnda jo'
tileicandaa nntjeii'â juuna' cwe' ee
jee^{n}che^{n} ndya' jndye calcaa chuuna'.

7 Quia jo' ja na jee^{n} wi' ts'om Jesús,
tsjo̱o̱ya nnom Pedro:
—Juu Ta Jesús luaa'.
Quia jñee^{n} na ljo' tsjo̱o̱, tcwee^{n} liaa
maseta, ee jnda̱ tjeii^{n}'e^{n} juuna' na
mach'ee^{n} ts'iaa^{n}. Jnda̱ jo' tju'ñê ts'om
ndaaluee, mana tue^{n}'e^{n} tyuaatcwii.
8 Ndo' nt'omndyô jâ tquio̱ntyjo̱o̱yâ
cha'na wen'aa^{n} nchoo' nqui nc'aa
ñ'e^{n} w'aandaa chjoo, chii squia̱a̱yâ
tyuaatcwii. Ndo' saantyjaandyô tsqui'
na too' ñjom calcaa. 9 Quia na jnda̱
squia̱a̱yâ tyuaatcwii, nty'iaayâ ñoom
na cwico, ndo' ljo catscaa ñ'e^{n} tyoo'
cjoo ñoom'ñee^{n}, cwineii^{n}na'. 10 Matso
Jesús nda̱a̱yâ:
—Quiocho'yo' nt'om calcaa na jnda̱
tjei'yo' je'.
11 Quia jo' tuo̱ Simón Pedro ts'om
w'aandaa chjoo. Jndyoñ'oom tsqui'
tyuaatcwii na too'na' ñjom calcaa
nt'ma^{n}. Tue'ntyjo̱ jooyoo' cwii sia^{n}nto
waljoo' wen'aa^{n} nchoo' nqui nchoo'
ndyeeyo'. Ndo' meii^{n} na jee^{n} ndya'
jndye calcaa'ñee^{n}, sa̱a̱ tîcaty'ioo' tsqui'.
12 Matso Jesús nda̱a̱yâ:
—Quio'yo' nlcwa'yo'.
Sa̱a̱ mei^{n}cwiindyô jâ na cwilajomndyô
ñ'e^{n}ñê, tic'oom na t'ma^{n} ts'om na
nncwax'ee nnoom, ¿'Ñee^{n} 'u? Ee
manquiuuyaayâ na manquii Ta Jesús
jo'. 13 Quia jo' seicandyoo'ñe Jesús
nacañoomyâ. To'ñoom tyoo' ñ'e^{n}
catscaa. Tquiaa^{n} joona' nda̱a̱yâ.
14 Cantyjati na tquiaa Ty'o̱o̱ts'om
na tando'xcoom na tuee^{n}'e^{n}, luaa' jnda̱
ndyee ndii' na seica'mo̱^{n}ñê nda̱a̱ jâ na
cwilajomndyô ñ'e^{n}ñê ts'iaa^{n} na mach'ee^{n}.

Ñ'oom na sa̱'ntjom Jesús Simón Pedro

15 Ndo' quia na jnda̱ tcwaa'â tax'ee
Jesús 'ndyoo Simón Pedro. Tsoom:
—'U Simón jnda Jonás, ¿aa ja
jndati ntyji' nchiiti ts'iaa^{n}mei^{n}' na
mache'?
T'o̱o̱^{n}, matsoom:
—Mayuu' Ta, ntyji' na 'u wi'
ts'o̱o̱^{n}ya.
Matso Jesús nnoom ñ'oom na
wjaañoom':
—Quiaa' na nlcwa' canma^{n} nch'u
cwentaya.
16 Jnda̱ we ndii' tax'eennaa^{n}'a^{n}
nnom Pedro:
—'U Simón, jnda Jonás, ¿aa
mayuu' na jndati ntyji' ja?
T'o̱ Pedro:
—Mayuu' Ta, ntyji' na wi' ts'o̱o̱^{n}ya
'u.
Tsonnda' Jesús ñ'oom na
wjaañoom':
—Cateixe' canma^{n} cwentaya.
17 Na jnda̱ ndyee ndii' tax'eeñê
nnom Pedro. Tsoom:
—'U Simón, jnda Jonás, ¿aa wi'
ts'om' ja?
Seichjoo'na' ts'om Pedro na jnda̱
ndyee ndii' mawax'eeñe Jesús: "¿Aa
wi' ts'om' ja?" Quia jo' t'o̱o̱^{n}, tsoom:
—Ta, cha'tso matsei'no̱^{n}'. Ndo'
manty'ia'nchaa'ndyu' na wi'
ts'o̱o̱^{n}ya 'u.
Matso Jesús nnoom:
—Cateixe' canma^{n} cwentaya.
18 Ñ'oom na mayuu'che^{n}
matseicandiiya 'u. Quia ñet'oom' na
xcwe ts'a^{n}ndyu', seijndaa'ndyu' na
nntsa' mei^{n}ljo'che^{n} na l'ue ts'om',
ndo' tjaa 'ñee^{n} juu na nntseitsaa^{n}'ñe
'u yuu na ñe'cja'. Sa̱a̱ quia na jnda̱
teinc'uaa'ndyu' nntseiliuu' l'o̱' ndo'
nntseitye^{n} cwiiche^{n} ts'a^{n} 'u na
nncjaañ'oom 'u yuu na tiñe'cja'.
19 Luaa' ñ'oom na tso Jesús
na ma'mo̱o̱^{n} ljo' cwii nnom na

nnts'aana' na nncue' Pedro, na
cantyja 'naa^{n}' jo' nntseit'maa^{n}'ñena'
Ty'o̱o̱ts'om. Quia na jnda̱ seineii^{n}
ñ'oommei^{n}', matsoom:
—'U candyo'ntyjo̱' naxa̱^{n}'a.

Ñ'oom na seinei^{n} Jesús cantyja 'naa^{n}' Juan

20 Teique^{n} Pedro ndo' nty'iaa^{n}'a^{n}
na jo̱ntyjo̱ ja na candya' ts'om
Jesús ja, ndo' maja na seintyjo̱ndyo̱
jo ndo' jñaa^{n} quia na tcwaa'â
teijaa^{n}'ñee^{n} ñ'e^{n}ñê juu xje^{n} na
tax'a̱ya 'ñom: “Ta, ¿'ñee^{n} juu ts'a^{n}
na nñequiaa cwenta 'u?” 21 Ndo'
quia nty'iaa' Pedro na jo̱ntyjo̱,
tax'eeñê 'ndyoo Jesús. Tsoom:
—Ta, ndo' tsa^{n}m'aa^{n}' je', ¿ljo' cwii
nnom na nntjoom?
22 T'o̱ Jesús nnoom:
—Xe^{n} l'ue ts'o̱o̱^{n} na ñec'oom hasta
quia nndyo̱o̱nnda'a, ¿ljo' mach'eena'
'u? 'U candyo'ntyjo̱' naxa̱^{n}'a.
23 Quia jo' t'om ñ'oom quii'ntaa^{n}
nn'a^{n} na cwila'yu' na tso Jesús
na xoc'io̱ya. Sa̱a̱ nchii matsoom
na xoc'io̱. Tomti tsoom: “Xe^{n} l'ue
ts'o̱o̱^{n} na ñec'oom hasta quia
nndyo̱o̱nnda'a, ¿ljo' mach'eena' 'u,
Pedro?”
24 Maja luaa jo'. Maja matseiljeiya
ñ'oommei^{n}'. Ndo' joo ñ'oom na
macwji'yuu'ndyo̱, ñ'oom na mayuu'
jo', nchii cwe' na maquiu'nn'a^{n}ya.
25 Ndo' jndye nt'omche^{n} ts'iaa^{n}
maniom na s'aa Jesús. M'aa^{n}' ts'o̱o̱^{n}
xe^{n} nleiljeii cwii ndo' cwii joona',
mach'eena' ntyjii na xocwijndeii
tsjoomnancue libros na nluii na
nleiljeii joo jo'. Mantyjati luaa'ndyo.

Ts'iaaⁿ na l'a Apóstoles

Ñ'oomtyeⁿ na nndyo Espíritu Santo

1 1-2 'U ta Teófilo, tsom na
seiljeijndyaa na seicwanoⁿ na
m'aaⁿ' seicandiiya 'u cantyja cha'tso
na tyoch'ee Jesús ndo' na tyo'moⁿ hasta xuee na tjawaaⁿ cañoom'luee.
Cwii tjooⁿ na nncjaawaaⁿ tjeii'ñê
apóstoles. Ndo' cantyja 'naaⁿ'
Espíritu Santo t'mooⁿ ndaa naⁿ'ñeeⁿ
chiuu nl'ana. 3 Jnda na tueeⁿ'eⁿ,
tando'nnaaⁿ'aⁿ, teitquioo'ñê ndaana
ñequio jndye nnom na t'moⁿna'
na wando'xcoom. Wen'aaⁿ xuee
tyom'aaⁿ na nty'iaana jom. Ndo'
seineiiⁿ ndaana cantyja 'naaⁿ' na
matsa'ntjom Ty'oots'om.
4 Yocheⁿ na tyom'aaⁿ ñ'eⁿndyena
sa'ntjoom na ticalui'na tsjoom
Jerusalén. Tsoom ndaana:
—Cwindo'yo' hasta xeⁿ jnda
seicandaa'ñena' ñ'oom na tqueⁿtyeⁿ
Tsotyaya na tsoom na nndyo Espíritu
Santo cha'xjeⁿ jnda ñejndye'yo' na tsjoo
ndaa'yo'. 5 Ee Juan tyotseits'oomñê
nn'aⁿ ñequio ndaatioo, saa 'o tajndye
xuee ndo' njñom Ty'oots'om Espíritu
Santo naquii' n'om'yo'. Luaa' waa na
nleits'oomndyo'.

Cantyja na tjawa Jesús cañoom'luee

6 Quia na tyom'aⁿ naⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿ
Jesús ta'x'eena nnoom, jluena:
—Ta, ¿aa je' na nntsa' na
catsa'ntjomndyennda' nn'aⁿ Israel?
7 Tsoom ndaana:
—Tsotyaya waa najndeii na
matseixmaaⁿ na matseijndaa'ñê cwaaⁿ
xuee oo ljo' xjeⁿ ntyjeeⁿ na nluii cwii
cwii nnom na matseijndaa'ñê. 8 Saa
quia na jnda jndyo Espíritu Santo
naquii' n'om'yo', quia jo' nñequiaaⁿ
na nlaxmaⁿ'yo' najndeii na cwiluiiñê.
Ndo' nntjei'yuu'ndyo' cantyja 'naⁿ
ja naquii' tsjoom Jerusalén, ñ'eⁿ
cha'waa ts'ondaa Judea ñ'eⁿ ndyuaa
Samaria, ndo' hasta cha'waa nnom
tsjoomnancue.
9 Jnda na tsoom na luaa' jndoo'cheⁿna
tjawaaⁿ. Ndo' jndyo cwii nchquiu,
mana seicu'na' na cwinty'iaana jom.
10 Nquiee cwinty'iaana jo nandye
tsjo'luee xjeⁿ na mawjaaⁿ, ndo'
mats'iaa jo' teitquioo'ndye we yonom
nacañoomna na jeeⁿ canchii' liaa cwee'.
11 Jlue naⁿ'ñeeⁿ ndaana:
—'O nn'aⁿ Galilea, ¿chiuu na jeeⁿ
cwinty'ia'yo' jo nandye tsjo'luee?
Jesúsm'aaⁿ' na jnaaⁿ jo ndaa'yo' xjeⁿ
cañoom'lueecheⁿ tjaaⁿ. Ndo' cha'xjeⁿ
na tjawaaⁿ maluaa' nndyonnaaⁿ'aⁿ.

Matías nntseinoomñê cantyja na 'ndiina' Judas

12 Quia jo' ty'elcwee'na Jerusalén
na ñet'omna ta na jndyu Olivos.

Juu ta'ñeeⁿ tquia m'aaⁿna' ñequio
tsjoom Jerusalén cha'na tquia na
wanaaⁿ na nntseicaañe ts'aⁿ judío
xuee na cwita'jndyeena. 13 Jndạ na
ty'equie'na quii' tsjoom, tquiena
yuu waa w'aa. Ty'ewana cuarto
nandye w'aa yuu cwic'eeⁿyana.
Ndo' ñ'eⁿ Pedro ñequio Jacobo,
Juan, Andrés, Felipe, Tomás,
Bartolomé, Mateo, Jacobo jnda
Alfeo, Simón ts'aⁿ na cwilue
nn'aⁿ cananista ndo' ñ'eⁿ Judas
tyjee Jacobo. 14 Cha'tsondyena
ñecwii jla'jomndyena na 'io ndi 'io
tyolaneiⁿna nnom Ty'ọọts'om. Mati
jla'jomndye nt'om yolcu, ndo' ñ'eeⁿ
ti'ntyjee Jesús ñ'eⁿ tsoñeeⁿ María.
15 Cwii xuee'ñeeⁿ teicantyja Pedro
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na cwila'yu'. Joo
naⁿ'ñeeⁿ cha'na cwii siaⁿnto waljoo'
ntquiuundyena. 16 Matsoom ndạạna:
—'O nn'aⁿya na cwilayu'yo',
jndei'na' na seicandạạ'ñena' ñ'oom
na seiljeii David cantyja 'naaⁿ'
Judas cha'xjeⁿ tso Espíritu Santo
nnoom cantyja 'naaⁿ' Judas'ñeeⁿ
tsaⁿ na tjaca'mọⁿ Jesús ndạạ nn'aⁿ
na t'ue jom. 17 Judas'ñeeⁿ tyocañ'eeⁿ
ñ'eⁿndyộ jâ ndo' ñeseijomñê ts'iaaⁿ
na cwilaxmaaⁿyâ. 18 Ñequio s'om
na tantjoom cantyja natia na
s'aaⁿ, tioml'uaaⁿ cwii taⁿ' tyuaa.
Jo' jo' tiooñê meintyjee' xqueeⁿ,
t'ioo'ñexcweeⁿ. Jlui' cha'tso tsiaⁿ'aⁿ.
19 Ndo' cha'tso nn'aⁿ Jerusalén
nquiuna na luaa' s'aaⁿ. Quia jo'
ñequio ñ'oom na cwila'neiⁿna
jla'cajndyuna tyuaa'ñeeⁿ Acéldama.
Ñ'oomwaa' matsona' Tyuaa Niom'.
20 Ee waa ñ'oom nacjoo' libro
Salmos na matsona':

Caljo waⁿ'aⁿ na ñeⁿnquiina'.
Tinc'om nn'aⁿ juuna'.

Mati matsona':

Cwiicheⁿ ts'aⁿ coñom ts'iaaⁿ na
ñeseixmaaⁿ.

21 'Quia jo' cwii ts'aⁿ na maxjeⁿ
ñ'eeⁿ ñ'eⁿndyộ cha'waati xuee na
tyocañ'ạạⁿyâ ñ'eⁿ nquii Ta Jesús
na tjawa tjacueeⁿ tyomanoom
naquii' njoom, 22 ts'aⁿ na maxjeⁿ
ñ'eeⁿ ñ'eⁿndyộ cantyjati xuee na
teits'oomñe Jesús s'aa Juan hasta
xuee quia na tjawaaⁿ. Macaⁿna' na
nntseijomñê tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿndyộ na
nntjei'yuu'ndyộ na jndạ tando'xco
Jesús.
23 Quia jo' tyot'mọọⁿna we ts'aⁿ,
José ñequio Matías. José'ñeeⁿ
mati cwila'cajndyuna jom
Barsabás, ndo' xqueⁿ xueⁿ'eⁿ Justo.
24-25 Tyolaneiⁿna nnom Ty'ọọts'om,
tyoluena:
—'U Ta na mawa'naⁿ' naquii'
n'om cha'tsondye nn'aⁿ, ca'mọⁿ'
cwaaⁿ cwii na wendye naⁿm'aⁿ'
na nncwjii'ndyu' na nntseijomñe
ñequio nn'aⁿ na ma'jñoom' ts'iaaⁿ
'naⁿ'. Nntseinoomñe tsaⁿ'ñeeⁿ ts'iaaⁿ
na ñeseixmaⁿ Judas na jndạ tjei'ñe,
ndo' jndạ tja yuu tseixmaⁿ na
nncjaa cantyja 'naaⁿ' jnaaⁿ'.
26 Quia jo' ty'ena x'iaa cha
m'mọⁿna' 'ñeeⁿ nleijnoom'
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ. Ndo' teijnoom'
Matías. Jo' chii ty'oomna' jom
ts'iaaⁿ cha'xjeⁿ ts'iaaⁿ na m'aⁿ
canchoo'cwii apóstoles.

Jndyo Espíritu Santo

2 Quia na tuee' xuee
Pentecostés, cha'tsondye
nn'aⁿ na cwila'yu' ñe'cwii tmaaⁿ'
tjomndyena. 2 Mats'ia jo' jnaⁿ na
teic'uaa jo nandye cañoom'luee
cha'cwijom quia na jndeii mandyo

jndye. Ndo' s'aana' na c'uaa
cha'waa naquii' w'aa yuu na
meindyuaandyena. 3 Teitquioo'
nty'iaana nacjoo cha'tsondyena
ntyjo cha'cwijom ntsaachom. 4 Ndo'
cha'tsondyena t'omna na too'
Espíritu Santo cha'waañ'eⁿ naquii'
n'omna. Tquiaaⁿ na la'xmaⁿna
cantyja najneiⁿ. Ndo' jnaⁿna' na
jla'neiⁿna nt'omcheⁿ nnom ñ'oom na
nchii ñ'oom na maxjeⁿ cwila'neiⁿna.
5 Joo ncuee'ñeeⁿ m'aⁿya nn'aⁿ
judíos naquii' tsjoom Jerusalén
na jeeⁿ queeⁿ n'om ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om. Naⁿ'ñeeⁿ jnaⁿna
cha'waa nnom tsjoomnancue.
6 Quia na teic'uaa na luaa', quia jo'
ty'ecanty'iaana. Meiⁿ leicala'no̱ⁿ'na
ee cha'tsondyena tyondyena na
tyola'neiⁿ naⁿ'ñeeⁿ cwii cwii nnom
ñ'oom na cwila'neiⁿ nquieena. 7 Jeeⁿ
ndya' tyueneiiⁿna, ndo' tyom'aaⁿ'
n'omna. Tyoluena nda̱a̱ ntyjeena:
—Cha'tsondye naⁿm'aⁿ' na
cwila'neiⁿna ñequii'cheⁿ nn'aⁿ
ts'o̱ndaa Galilea joona, 8 quia jo'
¿chiuu waayuu na cwindya̱a̱ya na
ya cwila'neiⁿna cwii cwii nnom
ñ'oom na cwilana̱a̱ⁿya xjeⁿ na
tquiowijnda̱a̱ya? 9 Ee jaa tiñe'cwii
ndyuaa jnaaⁿya. Nt'omndyo̱ jnaaⁿ
ndyuaa Partia, nt'omndyo̱ Media,
Elam ñ'eⁿ Mesopotamia, ts'o̱ndaa
Judea ñ'eⁿ Capadocia, mati Ponto
ñ'eⁿ ndyuaa Asia. 10 Ndo' nt'omndyo̱
jaa jnaaⁿya ndyuaa Frigia ñ'eⁿ
Panfilia, Egipto ñ'eⁿ nt'omcheⁿ
l'o̱ndaa África na manndyoo'
Cirene. Ndo' nt'omndyo̱ jnaaⁿya
tsjoom Roma, na tuiindyo̱ nn'aⁿ
judíos ndo' mati ñ'eⁿ nn'aⁿ meiⁿ
nchii tuiindyena nn'aⁿ tsjaaⁿ
jaa, sa̱a̱ macwila't'maaⁿ'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om cha'xjeⁿ na jaa nn'aⁿ
judíos cwilat'maaⁿ'ndyo̱ jom. 11 Ndo'
nt'omndyo̱ jaa jnaaⁿya Creta ñ'eⁿ
Arabia. Sa̱a̱ cha'tsondyo̱ cwindya̱a̱
na ya cwila'neiⁿ naⁿm'aaⁿ' ñ'oomya.
Cwiluena cantyja na jeeⁿ t'maⁿ
mach'ee Ty'o̱o̱ts'om.
12 Cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ na jnaⁿ
cwii cwii joo, jeeⁿ ndya' tyojaawee'
n'omna ndo' seiñ'eeⁿ'na' joona.
Tyoluena nda̱a̱ nc'iaana:
—¿Ljo' ñeca'mo̱ⁿna' na luaa'
cwiluii?
13 Sa̱a̱ nt'omcheⁿ cwe' tyonco, tyolue:
—Naⁿm'aⁿ' jnda̱ jndyeena.

Ñ'oom na tso Pedro nda̱a̱ nn'aⁿ

14 Quia jo' Pedro teintyjeeⁿ'eⁿ
ñequio canchoo'cwii apóstoles.
Jndeii seineiiⁿ, tsoom nda̱a̱ nn'aⁿ:
—'O nn'aⁿya ntyja̱ño̱ⁿya nn'aⁿ
judíos ñequiondyo' 'o na tsjom'yo'
ñjaaⁿ Jerusalén, queⁿ'yo' cwenta
ndo' candye'yo' ñ'oom na nntsjo̱o̱.
15 Ee naⁿm'aⁿ' nchii na candyeena
cha'xjeⁿ na cwila'tiuu'yo', ee je' quia
tuee'cheⁿ na ñjeeⁿ na cwitsjoom.
16 Sa̱a̱ juu na cwinty'ia'yo' na
cwiluii matseicanda̱a̱'ñena' ñ'oom
na tyoñequiaa profeta Joel, tsoom:
17 Ncuee na macanda̱, matso
Ty'o̱o̱ts'om,
njño̱o̱ⁿya Espíritu na cwiluiindyo̱
naquii' n'om jndye nn'aⁿ.
Nda'yo' na naⁿnom ñequio
nda'yo' na naⁿlcu nla'neiⁿna
ñ'oom na nntsjo̱o̱ nda̱a̱na.
Naⁿnom na titquiendye waa na
nlco'na' nda̱a̱na na nnty'iaana.
Ndo' naⁿnom na tquiendye ndaa
nntsoona.
18 Ncuee'ñeeⁿ njño̱o̱ⁿya Espíritu na
cwiluiindyo̱ naquii' n'om nn'aⁿ

na cwindye'ntjom nǫǫⁿ meiiⁿ
naⁿnom ndo' meiiⁿ naⁿlcu.
Nñequia naⁿ'ñeeⁿ ñ'oom na
nntsjǫǫ ndąąna.
19 Ndo' nnts'aaya na nleitquioo'
jndye nnom 'naaⁿ jo nandye
tsjǫ'luee na nla'catyuendye
nn'aⁿ quia na nnty'iaana.
Ndo' nnts'aaya 'naaⁿ na
nleitquioo' jo nacje nnom
tsjoomnancue,
cha'na niom' ñequio chom
ñequio ndioom.
20 Ñe'quioom' nntseicwaqueⁿna' na
jǫǫⁿñe nnom,
ndo' chi' nntseicwaqueⁿna'
cha'cwijom niom'.
Nmeiⁿ' nluii cwii tjǫǫcheⁿ na
nncuee' xuee cantyja 'naⁿ ja
na cwiluiindyǫ na matsą'ntjǫⁿ.
Juu xuee'ñeeⁿ t'maⁿtycheⁿ
matseixmaⁿna' na nleitquioo'
najndeii na matseixmaⁿya.
21 Sąą cwii cwii ts'aⁿ na nncwji'
xueya na cwiluiindyǫ na
matsą'ntjǫⁿ, juu tsaⁿ'ñeeⁿ
nluiin'maaⁿñe.”
Luaa' ñ'oom na tso Ty'ǫǫts'om
ñequio 'ndyoo Joel.
22 Tsoti Pedro:
—'O nn'aⁿya Israel, candyeya'yo'
na nntsjǫǫ cantyja 'naaⁿ' Jesús tsaⁿ
na jnaⁿ Nazaret. Tquioo' na nquii
Ty'ǫǫts'om jñom jom ee jndye nnom
ts'iaaⁿ t'maⁿ s'aaⁿ quii'ntaaⁿ'yo'
na nchii na nndąą nnluii na cwe'
ts'aⁿ nnts'aa, meiⁿ xocjaantyjǫǫ'
n'om nn'aⁿ chiuu tuiiyuu. Ndo' 'o
manquiu'yo' na ljo' ee cantyja
najndeii na matseixmaⁿ nquii
Ty'ǫǫts'om, jo' na tyoch'ee Jesús
'naaⁿ t'maⁿ quii'ntaaⁿ'yo'. 23 Maxjeⁿ
teiyo ntyjii Ty'ǫǫts'om na nnc'oom
Jesús luee'yo' ee seijndaa'ñê na
tuii na ljo'. Jo' na tio'yo' Jesús
luee nn'aⁿ romanos. 'O l'a'yo' na
ty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ na
jlacuee'na jom. 24 Sąą Ty'ǫǫts'om
tquiaa na tando'xcoom na tueeⁿ'eⁿ.
Seicandyaañe jom na ñet'omts'ooñê
ee tijoom jndaa caljoo'ñê nacje
'naaⁿ' na cwiwje nn'aⁿ. 25 Seineiⁿ rey
David na ndoo' matseineiⁿ nquii
Jesús. Matsoom:
Manty'iaya Ty'ǫǫts'om na
ñequii'cheⁿ m'aaⁿñê jo nǫǫⁿya.
Nc'e na m'aaⁿñê ñ'eⁿndyǫ, jo'
chii xocju'cjena' ja.
26 Jo' na jeeⁿ neiⁿnco ts'ǫǫⁿya,
ndo' ñequio na neiⁿya mataya.
Ndo' cwe' nc'e
meindǫǫ'nty'iaandyǫ,
jo' na mach'eena' na
mawajndyąya.
27 Ee xonquiaa' na nljoo'ndyǫ
tsei'tsuaa
meiⁿ xonquiaa' na nntǫ'ndyǫ ee
cwiluiindyǫ na lju' ts'ǫǫⁿ na
mandi'ntjǫⁿya njom'.
28 'U t'mǫⁿ' nǫǫⁿya nato cantyja na
nncwando'xco ts'aⁿ.
Ndo' na nnc'ǫǫⁿya ñ'eⁿndyu'
nnts'aana' na neiⁿtyąya.
Luaa' ñ'oom na seineiⁿ David.
29 Tsoti Pedro:
—'O nn'aⁿya, ndyeyu nntsjǫǫ
nndye'yo' na tue' welooya David na
ñet'oom teiyo. Ty'ecat'iuuna jom,
ndo' tsei'tsuaⁿ'aⁿ ndicwaⁿ waana'
tsjoom ñjaaⁿ hasta xuee je'. 30 Jom
tyoluiiñê profeta, ndo' ntyjiiyaaⁿ na
tso Ty'ǫǫts'om ñ'oomtyeⁿ nnoom
na nluiiñe Cristo quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
tsjaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ na nndyowicantyjoo'
ndo' juu tsaⁿ'ñeeⁿ nncjaacjoo ntio
na ñetacatyeeⁿ. 31 Ndo' cha'cwijom

na nnty'iaa' nnoom najndạ tuiina',
jo' na tsoom na xocaljoo'ñe añmaaⁿ'
yuu na cwiljoo'ndye añmaaⁿ nn'aⁿ
na jndạ tjạ ndo' meiⁿ seii' xocatọọ'.
32 Ñ'oommeiⁿ' seineiiⁿ cantyja
'naaⁿ' Jesús. Ndo' cha'tsondyộ
cwitjei'yuu'ndyộ na mayuu' na
tquiaa Ty'ọọts'om na tando'xco juu.
33 Je' m'aaⁿ ntyjaa' ts'ọ Ty'ọọts'om
ntyjaya yuu na matseit'maaⁿ'ñena'
jom. Jo' na jndạ jñom Tsotyeeⁿ
Espíritu Santo naquii' n'om nn'aⁿ
cha'xjeⁿ ñ'oomtyeⁿ na tqueⁿ ndo'
na cwiluii cha'tso na cwinty'ia'yo'
je' ndo' na cwindye'yo'. 34 Ee nchii
nquii David tja cañoom'luee. Jo'
chii ma'mọⁿna' cantyja 'naaⁿ' Jesús
seneiiⁿ. Ee tso David:

Seineiⁿ Ta Ty'ọọts'om nnom Ta
na matsạ'ntjom ja.
Matsoom nnom:
"Cajmaⁿ' jo ntyjaa' ts'ọọya
ntyjaya
35 hasta xjeⁿ na jndạ tsạ'a nn'aⁿ na
jndoo 'u cjee' nc'e'."

36 Tsoti Pedro:
—Quia jo' cha'tsondyo' 'o nn'aⁿ
Israel cala'nọⁿ'yo' na mayuu' na
juu Jesús na ty'iom'yo' ts'oom'naaⁿ,
tqueⁿ Ty'ọọts'om na Ta jom na
matsạ'ntjoom jaa ndo' na Cristo jom
na macwji'n'maaⁿñê jaa.
37 Ndo' quia jndye nn'aⁿ Israel
na luaa', jeeⁿ sei'ndaa'na' nquiuna.
Jluena nnom Pedro ñequio ndạạ
nt'omcheⁿ apóstoles:
—'O nn'aaⁿya, ¿chiuu macaⁿna' na
cal'aayâ?
38 Quia jo' t'ọ Pedro ndạạna:
—Ticwiindyo' 'o calcwe' n'om'yo'
ndo' cwits'oomndyo' ñequio
xuee' Jesucristo, cha nntseit'maⁿ
ts'om Ty'ọọts'om jnaⁿ'yo'. Quia jo'
nnto'ñoom'yo' Espíritu Santo naquii'
n'om'yo'. 39 Ee ñ'oomtyeⁿwaa'
tseixmaⁿna' cwenta' 'o ñ'eⁿ nda'yo',
ndo' cwentaa cha'tso nn'aⁿ na
m'aⁿ na tquia, ndo' mati ticwii
cwii ts'aⁿ na ma'maⁿ Ta Ty'ọọts'om
cwentaaya.
40 Pedro jndye nt'omcheⁿ ñ'oom
tyocwji'yuu'ñetyeeⁿ ndạạna. Ndo'
tyotseijndọ'tyeeⁿ n'omna. Tsoom:
—Catjei'ndyo' cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ
na m'aⁿ je' na quie' n'om cha nndạạ
nlui'n'maaⁿndyo'.
41 Quia jo' nn'aⁿ na jla'yu' ñ'oom
na tsoom teits'oomndyena. Juu
xuee'ñeeⁿ, cha'na ndyee meiⁿndyena
jla'yu'na. 42 Tyoqueⁿndyena na
tyondyena ñ'oom na tyot'mọọⁿ
apóstoles'ñeeⁿ. Tjoom' tyom'aⁿna
ñequio naⁿ'ñeeⁿ. Tyotjomndyena
na tyotyjena tyoo' na tyocañjom
n'omna Jesús. Ndo' tyola'neiⁿna
nnom Ty'ọọts'om.

**Luaa tyom'aⁿ nn'aⁿ na
tyola'yu'jndyee**

43 Cha'tsondye nn'aⁿ tyotseitsaⁿ'na'
joona ee na tyonty'iaana jndye
ts'iaaⁿ t'maⁿ na tyol'a apóstoles
na xocandạạ nluii na cwe' na jndạ
nquieena meiⁿ xocjaantyjọọ' n'om
nn'aⁿ 'naaⁿ na tuii. 44 Cha'tsondye
nn'aⁿ na jndạ jla'yu', ñe'cwii
n'omna. Ndo' cha'tso 'naⁿ na
tyowil'uee'ndyena tjom na 'naaⁿna
joona'. 45 Tyondạạna ndyuaana
ñequio nt'omcheⁿ 'naaⁿna na
waa. Ndo' s'om na tyoto'ñoomna
tyotọⁿ'na joona', tyoñequiana ndạạ
nn'aⁿ na tyotseitjọọna' joo. 46 'Io ndi
'io tyotjomndyena wats'om t'maⁿ.
Mati naquii' l'aana tyola'jomndyena
na tyotyjena tyoo' na tyocañjom

n'omna Jesús. Tyocwa'na ñequio
na neiiⁿna ndo' na xcwee' n'omna.
47 Tyola't'maaⁿ'ndyena Ty'o̱o̱ts'om
ndo' cha'tsondye nt'omcheⁿ nn'aⁿ
tyotjeii'ya joona. Ndo' 'io ndi 'io
tyocwji'n'maaⁿñetycheⁿ Ty'o̱o̱ts'om
nn'aⁿ. Jo' chii tjawit'maⁿti tmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ.

Tco'yana' cwii ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee

3 Cwii xuee Pedro ñ'eⁿ Juan
ljo'yu ty'ena wats'om
t'maⁿ na ndyee na matmaaⁿ xjeⁿ
na cwi'oola'neiⁿ nn'aⁿ nnom
Ty'o̱o̱ts'om. 2 Ndo' jo' jo' m'aaⁿ
cwii tsaⁿs'a na tuiiñe na ntjeiⁿ
nc'ee. Juu tsaⁿ'ñeeⁿ 'io ndi 'io
tyo'ooñ'om nn'aⁿ jom wats'om
t'maⁿ, tyoqueⁿna jom 'ndyoots'a
na jndyuna' Jeeⁿ Neiⁿncoo' cha
nnda̱a̱ nlcaaⁿ ljo' na matseitjo̱o̱na'
jom nda̱a̱ nn'aⁿ na cwi'ooquie' jo'
jo'. 3 Quia na nty'iaaⁿ'aⁿ Pedro ñ'eⁿ
Juan na macwi'ooquie'na naquii'
wats'om'ñeeⁿ tcaaⁿ s'om nda̱a̱na.
4 Ndo' nty'iaa' Pedro ñequio Juan
jom. Tso Pedro nnoom:
—Aa re sa, canty'ia' nda̱a̱yâ.
5 Quia jo' nty'iaaⁿ'aⁿ nda̱a̱na ee
seitioom waa na nñequiana na
nnco'ñoom. 6 Sa̱a̱ matso Pedro
nnoom:
—Ja meiⁿ s'om xuee meiⁿ s'om
cajaⁿ tjaa'naⁿ na maleiñ'o̱ⁿya, sa̱a̱
cantyja na maleiñ'o̱ⁿtya̱ nñequiaya
na nnco'ñom'. Ñequio xuee'
Jesucristo, tsaⁿ na jnaⁿ Nazaret,
quicantyja' ndo' cja'ca'.
7 Jnda̱ chii t'uii Pedro ts'o̱o̱ⁿ
ntyjaya seiwe tsaⁿ'ñeeⁿ jom.
Mañoom' tco'yana' nda'nc'eeⁿ
ñequio candyo'nc'eeⁿ. 8 Jo' na
ñejomto teicantyjaaⁿ. Teintyjeeⁿ'eⁿ
ndo' to̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na tjacaⁿ. Tjaqueⁿ'eⁿ
naquii' wats'om t'maⁿ ñ'eⁿndyena.
Tyojaacaⁿ ndo' tyowantyjaaⁿ ndo'
tyotseit'maaⁿ'ñê Ty'o̱o̱ts'om. 9 Ndo'
cha'tsondye nn'aⁿ na too'ndye
naquii' wats'om tyonty'iaana na
tyojaacaⁿ ndo' tyotseit'maaⁿ'ñê
Ty'o̱o̱ts'om. 10 Ee tajnaaⁿ'na na jom
ts'aⁿ na ñetacatyeeⁿ 'ndyoots'a
wats'om t'maⁿ'ñeeⁿ na jndyuna' Jeeⁿ
Neiⁿncoo'. Majom na tyocaaⁿ ljo' na
matseitjo̱o̱na' jom nda̱a̱ nn'aⁿ. Jo' na
jeeⁿ tyotseitsaⁿ'na' joona ndo' jeeⁿ
tjawee' n'omna na jnda̱ tco'yana'
nc'eeⁿ.

**Ñ'oom na seineiⁿ Pedro
leiroo' wats'om t'maⁿ**

11 Wats'om'ñeeⁿ waa cwii
leiroo'na' na jndyuna' Salomón.
Jo' jo' tquiontyjaa' cha'tsondye
nn'aⁿ na cwityueneiiⁿna. Ee ts'aⁿ na
tco'yana' nc'ee jo' jo' tiñe'ca'ñeeⁿ
Pedro ñequio Juan. 12 Quia na
nty'iaa' Pedro na cha'tsondye nn'aⁿ
jnda̱ jla'candyoo'ndyena, matsoom
nda̱a̱na:
—'O re nn'aⁿya Israel, ¿chiuu
na jeeⁿ matseitsaⁿ'na' 'o? ¿Chiuu
na jeeⁿ cwinty'ia'yo' nda̱a̱yâ na
chacwijom cwila'tiuu'yo' na cwe'
na jnda̱a̱ ncjo̱o̱yâ oo cwe' nc'e na
jeeⁿ cwila't'maaⁿ'ndyô̱ Ty'o̱o̱ts'om
jo' na majaacaa tsaⁿm'aaⁿ'?
Meiⁿchjoo nchiijo'. 13 Ee nquii
Ty'o̱o̱ts'om na tyotseit'maaⁿ'ñe
welooya Abraham na ñet'oom
teiyo, na tyotseit'maaⁿ'ñe welooya
Isaac, ndo' welooya Jacob, ndo'
tyola't'maaⁿ'ndye nt'omcheⁿ
welooya na jndyowi'cantyjoo',
jom seit'maaⁿ'ñê Jnaaⁿ Jesús, na

jla'quioo'yo' luee naⁿmaⁿn'iaaⁿ
cha cue'. Ndo' meiiⁿ Pilato
ñe'catseicandyaañe jom, saa
tîtancue'yo'. Sa'yo' nacjoom'm meiiⁿ
juu ñe'catseicandyaañe jom. 14 'O
nchii taⁿ'yo' na nndyaañe nquii
na cwiluiiñe na lju' ts'om ndo' na
tyoch'ee yuu na maty'iomyana'. 'O
taⁿ'yo'yo' na nndyaañe ts'aⁿ na
ñeseicwjee nn'aⁿ. 15 Jla'cue'yo'
nqueⁿ na mañequiaaⁿ na cwitando'
nn'aⁿ. Saa Ty'oots'om tquiaa na
tando'xcoom na tueeⁿ'eⁿ ndo' jâ
cwitjei'yuu'ndyô na ljo'. 16 Nc'e na
cwilayu'ya cwii n'ooⁿyâ ñ'eⁿ xuee'
Jesús, jo' na tquiaana' najndá nc'ee
tsaⁿm'aaⁿ' na cwinty'ia'yo' ndo'
na cwita'jnaⁿ'yo'. Ee nc'e juu na
cwilayuu'yâ n'ooⁿyâ ñequio Jesús,
jo' na cha'tsondyo' cwinty'ia'yo' na
candaa' tco'yana' tsaⁿm'aaⁿ'.
17 'Ndo' ntyjiiya, 'o nn'aⁿya, na
tîcala'noⁿ'yo' ljo' l'a'yo' ñequio
naⁿmaⁿn'iaaⁿ 'naⁿ'yo' jla'cue'yo'
Jesús. 18 Saa laa'ti' waa na
seicandaa'ñe Ty'oots'om ñ'oom na
seineiiⁿ ñequio ndyuee profetas
na maxjeⁿ nncue' Cristo tsaⁿ na
jñoom. 19 Jo' chii calcwe' n'om'yo'
ndo' cata'ndyo'xcwe'yo' nnom
Ty'oots'om cha nntseicanoom'm
jnaⁿ'yo' ndo' na ñnequiaaⁿ
na ntseixcona' cantyja na
cwitsaam'aⁿ'yo' joo nnoom. 20 Ndo'
na ljo' njñomnnaaⁿ'aⁿ Jesucristo,
tsaⁿ na nncwji'n'maaⁿñe 'o, ee teiyo
seijndaa'ñê na luaa' nnts'aaⁿ. 21 Saa
macaⁿna' na caljoo'ñe Jesucristo
cañoom'luee hasta quia na jnda
seicandaa'ñena' cha'tso ñ'oom na
seineiiⁿ ñequio ndyuee profetas na
tyoñequia ñ'oom'm tandyo xuee.
22 Ee tyotso Moisés ndaa welooya na
ñet'om teiyo: "Nquii Ta Ty'oots'om
njñoom cwii nn'aⁿ'yo' na m'aⁿ'yo'
na nñequiaa ñ'oom'm cha'xjeⁿ na
jñoom ja. Queⁿ'yo' cwenta cha'tso
ñ'oom na nntseineiⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
ndaa'yo'. 23 Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na tiqueⁿ cwenta ñ'oom na
nntso tsaⁿ'ñeeⁿ nncwji'ndyona' juu
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ Israel."
24 Tsoti Pedro:
—Cha'tsondye profetas cha'na
Samuel ñequio nn'aⁿ na cwiñet'om
jnda na tue' tsaⁿ'ñeeⁿ, tyoluena
na nluii cha'xjeⁿ na cwiluii
je'. 25 Ñequio ndyuee profetas
tquiaa Ty'oots'om ñ'oomtyeⁿ
ndo' 'o laxmaⁿ'yo' na nnda'yo'
naya na cwit'mooⁿ joona' ndo'
cha'xjeⁿ ñ'oom na seijndaa'ñetyeⁿ
Ty'oots'om ndaa welooya na ñet'om
teiyo quia tsoom nnom welooya
Abraham: "Quii'ntaaⁿ nn'aⁿ tsjaaⁿ
'naⁿ' na nncjaawi'cantyjoo' nluiiñe
ts'aⁿ na njñooⁿya na m'aⁿ'yo'. Ndo'
nc'e juu nntio'naaⁿndyo cha'tsondye
nn'aⁿ tsjoomnancue." 26 Jo' chii quia
na s'aa Ty'oots'om na ta'ndo'xco
Jnaaⁿ na tue', najndyee tio'naaⁿñê
'o na jñoom juu na m'aⁿ'yo' cha
tincwiindyo' 'o nlcwe' n'om'yo'
natia na cwil'a'yo'.

Pedro ñ'eⁿ Juan jo ndaa naⁿmaⁿn'iaaⁿ

4 Pedro ñ'eⁿ Juan xcwe na
cwila'neiⁿna ndaa nn'aⁿ, ndo'
tquie ntyee na m'aⁿna ñequio
ts'aⁿ na matsa'ntjom nn'aⁿ na
cwil'a cwenta wats'om t'maⁿ. Mati
nt'om nn'aⁿ judíos na laxmaⁿna
tmaaⁿ' saduceos tquiena. 2 Jnda
teilioo naⁿ'ñeeⁿ ee Pedro ñ'eⁿ
Juan cwit'mooⁿna ndaa nn'aⁿ na
jnda mawando'xco Jesús, jo' chii

mati nn'aⁿ na jndạ tjạ maxjeⁿ
ntando'xcona. 3 Quia jo' t'ue
naⁿ'ñeeⁿ joona. Ndo' cwe' nc'e
na jndạ tmaaⁿ, jo' chii tioomya
naⁿ'ñeeⁿ joona w'aancjo hasta quia
nneiⁿncoo cwiicheⁿ xuee. 4 Sạạ nn'aⁿ
na tyondye ñ'oom' Ty'ọọts'om na
tyoñe'quiana, jndyendye naⁿ'ñeeⁿ
jla'yu'na. Ndo' cha'tsoñ'eⁿ nn'aⁿ
na cwila'yu' tue'ntyjọ cha'na 'om
meiⁿndyena na cwe' naⁿnom.
5 Teincoo cwiicheⁿ xuee naquii'
Jerusalén tjomndye nn'aⁿ na
m'aⁿ n'iaaⁿ cwentaa nn'aⁿ judíos
ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye,
ñequio nn'aⁿ na cwit'mọọⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés. 6 Ñ'eⁿ Anás, tyee na
cwiluiitquieñe, ñequio Caifás, ñ'eⁿ
Juan ñequio Alejandro, ndo' ñ'eeⁿ
cha'tsondye nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
nn'aaⁿna ntyee na cwiluiitquiendye.
7 Tqueeⁿ'ndyena Pedro ñ'eⁿ Juan
ndo' tsạ'na naⁿ'ñeeⁿ quii'ntaaⁿna.
Jluena:
—¿'Ñeeⁿ tquiaa na jndạ'yo', ndo'
'ñeeⁿ ts'aⁿ xuee' cwilei'ñ'om'yo' na
luaa' cwil'a'yo'?
8 Ndo' Pedro too' quii' ts'oom
m'aaⁿ Espíritu Santo, matsoom
ndạạna:
—'O re nn'aⁿ na m'aⁿ'yo' n'iaaⁿ
ñequio 'o nn'aⁿ na cwiluiitquiendyo'
joo ndạạ jaa nn'aⁿ Israel, 9 na
cwita'x'ee'yo' ndạạyâ cantyja naya
na tuii ñ'eⁿ ts'aⁿ na ñet'oom na
ntjeiⁿ nc'ee, ¿aa ñe'candye'yo' chiuu
tuiiyuu na jndạ tco'yana' jom?
10 Xeⁿ na ljo', quia jo' cha'tsondyo'
'o ñequio cha'tsondye nn'aⁿ Israel
cala'nọⁿ'yo' chiuu waa. Nquii
Jesucristo, ts'aⁿ na jnaⁿ Nazaret
na ty'iom'yo' ts'oom'naaⁿ, tquiaa
Ty'ọọts'om na tando'xcoom jndạ
na tueeⁿ'eⁿ. Ñequio xuee' jom jo'
na jndạ n'maⁿ tsaⁿs'am'aaⁿ' na
cwinty'ia'yo' na meintyjeeⁿ'eⁿ jo
ndạạ'yo'. 11 Juu Jesús cwiluiine
tsjọ' na 'o na cwiluiitquiendyo'
jo ndạạya jndạ tquie'yo'. Sạạ
jndạ tacatyeeⁿtyeⁿ tsjọ'ñeeⁿ
nquii tsiaⁿtsjọ' yuu na t'maⁿti
matseixmaⁿna' na cha'tso ljọ'.
12 Tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ cwiicheⁿ na
nndạạ nncwji'n'maaⁿñe nn'aⁿ
macandạ nquii Jesús. Ee cha'waa
nnom tsjoomnancue tjaa'naⁿ xuee'
cwiicheⁿ na tqueⁿ Ty'ọọts'om na juu
nndạạ nncwji'n'maaⁿñe jaa.
13 Jndạ na nty'iaa naⁿmaⁿn'iaaⁿ
na tinquiaa' Pedro ñ'eⁿ Juan, ndo'
jla'nọⁿ'na na tyoola'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ
cha'xjeⁿ na nquiuna, ee cwe' nn'aⁿ
meiⁿquiandye joona, quia jo' jeeⁿ
tyotseitsaⁿ'na' joona, ndo' tjañjoom'
n'omna na tyocañ'eeⁿ naⁿ'ñeeⁿ
ñ'eⁿ Jesús. 14 Ndo' majndeiiti quia
na nty'iaana nacañoom naⁿ'ñeeⁿ
meintyjee' ts'aⁿ na jndạ tco'yana', jo'
chii seicu'ñ'eⁿna' na nluena ñ'oom
nacjoo naⁿ'ñeeⁿ. 15 Quia jo' tjeii'yana
naⁿ'ñeeⁿ quii'ntaaⁿna. Jndạ chii
tyola'neiⁿ cheⁿnquieena. 16 Tyoluena:
—¿Chiuu nl'aayọọ ñequio ti'm'aⁿ'?
Ee cha'tsondye nn'aⁿ tsjoom ñjaaⁿ
Jerusalén manquiuyana na jndạ
l'a naⁿm'aⁿ' cwii ts'iaaⁿ t'maⁿ na
xocandạạ nnts'aa na cwe' na jndeii
nquii ts'aⁿ ndo' jaa xondạạ nl'uuya
na tiyuu' na ljo'. 17 Jo' chii yati
cal'uuya ndạạ naⁿm'aⁿ' ñequio
na jndei'na' meiⁿcwii nnom ts'aⁿ
tala'neiⁿtina ñ'oom cantyja 'naaⁿ'
Jesús, cha tant'omti ñ'oommeiⁿ'
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ.
18 Quia jo' t'maⁿna naⁿ'ñeeⁿ.
Sạ'ntjomna na meiⁿcwii ñ'oom

tala'nei^{n}ti na^{n}'ñee^{n}, tant'mo̱o̱^{n}na
ñequio xuee' Jesús. 19 Sa̱a̱ Pedro
ñequio Juan, jluena:
—Ncjo'yo' calatiuu'ya'yo' aa
maty'iomna' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om
na calacanda̱a̱yâ ñ'oom na cwindu'
'o, nchii ñ'oom na matso jom. 20 Ee
jâ tijoom jndaa ca'ndya̱a̱yâ na
nlana̱a̱^{n}yâ ljo' na ñenty'iaayâ na
tyoch'ee Jesús ndo' na tyondya̱a̱yâ
na tyotseineii^{n}.
21 Sa̱a̱ joo na^{n}ma^{n}n'iaa^{n} jndeii'ti
ñ'oom tyoluena nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}.
Jnda̱ chii jñoomna na^{n}'ñee^{n}, ee
tileicaliuna chiuu ya nnta'wi'na
na^{n}'ñee^{n} ee nquiaana nn'a^{n} quii'
tsjoom, ee cha'tsondye nn'a^{n}
tyolat'maa^{n}'ndyena Ty'o̱o̱ts'om
cantyja na nty'iaana na tco'yana'
ts'a^{n} na ñet'oom na ntjei^{n} nc'ee.
22 Ee tsa^{n}s'a'ñee^{n}, na jee^{n} t'ma^{n}
ts'iaa^{n} s'aa Ty'o̱o̱ts'om na tco'yana'
jom, jnda̱ teinom wen'aa^{n} choom'm.

Nn'a^{n} na cwila'yu' ñe'cwii t'ma^{n} jla'nei^{n}na nnom Ty'o̱o̱ts'om

23 Pedro ñ'e^{n} Juan, jnda̱ na
jndyaandyena, ty'ena na m'a^{n}
nc'iaana. Jla'candiina na^{n}'ñee^{n}
cha'tso ñ'oom na tyolue ntyee
na cwiluiitquiendye ñequio nn'a^{n}
na cwiluiitquiendye quii' tsjoom.
24 Ndo' joo na^{n}'ñee^{n}, quia na
jndyena ñ'oom'ñee^{n}, ñe'cwii t'ma^{n}
jla'nei^{n}na nnom Ty'o̱o̱ts'om, jluena:
—'U Ta Ty'o̱o̱ts'om, macanda̱ 'U
na mayuu'che^{n} na matsa̱'ntjom'.
'U tque^{n}' cañoom'luee ñequio
tsjoomnancue, ñequio ndaaluee,
ndo' ñequio cha'tso na niom.
25 Ñequio Espíritu Santo seijndo̱'
ts'om moso' David. Jo' na seiljei^{n}
ñ'oom na tsu'. Tsoom:
¿Chiuu na cwila'wjee nn'a^{n} na
nchii judíos?
Ndo' ¿chiuu na cwila'tiuu
nn'a^{n} judíos cwii na cwe'
ts'iaa^{n}'ndyo?
26 Nn'a^{n} tsjoomnancue na
cwitsa̱'ntjom jla'wendyena.
Ndo' nn'a^{n} na m'a^{n} n'iaa^{n}
jla'jomndyena.
Ñe'cwii ty'ena nacjoo' nquii
Ty'o̱o̱ts'om,
ñequio Cristo tsa^{n} na jñoom.
27 Jlueti na^{n}'ñee^{n} nnom
Ty'o̱o̱ts'om:
—Mayuu' ñ'oom'ñee^{n} na tso David
ee Herodes ñequio Poncio Pilato
jla'jomndyena naquii' tsjoomwaa
ñequio nn'a^{n} judíos ñequio nn'a^{n} na
nchii judíos. Ty'ena nacjoo' Jnda'
na lju' tseixmaa^{n} ndo' na majndaa'
ts'ia^{n}'a^{n} na tque^{n}' jom. 28 Tandyo xuee
seijndaa'ndyu' ljo' nl'ana. Ndo' majo'
jnda̱ l'ana je'. 29 Ndo' je' je' 'u Ta,
que^{n}' cwenta ñ'oom wi' na jndei'na'
na cwiluena nda̱a̱yâ, ndo' cateijndei'
jâ na cwindya̱'ntjo̱o̱^{n}yâ njom' na
calana̱a̱^{n}yâ ñ'oom naya 'na^{n}' ñequio
na t'ma^{n} n'o̱o̱^{n}yâ. 30 Ndo' catseintyjo̱'
ts'o̱' nacjoo nn'a^{n}wii. Catsein'ma^{n}'
joona. Catsa' 'naa^{n} t'ma^{n} ñequio 'naa^{n}
na xocjaantyjo̱o̱' n'om nn'a^{n} chiuu
tuiiyuu. Nmei^{n}' catsa' ee cwilcwii'â
xuee' Jnda' Jesús na lju' tseixma^{n}.
31 Jnda̱ na jla'nei^{n}na nnom
Ty'o̱o̱ts'om tei'ncwii' w'aa yuu na
cwitjomndyena. Ndo' joona too'
m'aa^{n} Espíritu Santo naquii' n'omna.
Ndo' tyola'nei^{n}na ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
ñequio na t'ma^{n} n'omna.

Cha'tso 'na^{n} tjom na 'naa^{n}na joona'

32 Cha'tsondye nn'a^{n} na
cwila'yu' tyom'a^{n}na na ñe'cwii

n'omna, ndo' ñe'cwii tyola'tiuuna.
Mei^{n}cwiindye joona ticatso na
joo 'na^{n} na maleiñ'oom macandą
juu 'naa^{n}' jo', ee cha'tso 'na^{n} na
tyoleichona tyol'ana na tjom
na 'naa^{n}na joona'. 33 Ndo' nquiee
apóstoles tyotjeii'yuu'ndyena
ñequio najndeii na matseixmaa^{n}
na jndą mawando'xco Ta Jesús.
Ndo' t'ma^{n} tio'naa^{n}ñe Ty'ǫǫts'om
joona. 34 Ndo' quii'ntaa^{n} cha'tso
nn'a^{n} na cwila'yu' tjaa'na^{n} 'ñee^{n}
c'oom na matseitjǫǫna' juu ee nn'a^{n}
na niom ndyuaa ndo' niom l'aa
tyondąąna joona' ndo' cantyjati
s'om na to'ñoomna na ndąąna
joona' tquioñ'omna. 35 Tquiana
s'om'ñee^{n} ndąą apóstoles. Ndo'
na^{n}'ñee^{n} tyoñequiana joona' nnom
ticwii cwii ts'a^{n} na matseitjǫǫna'
'na^{n} na maca^{n}na' juu. 36 Quii'ntaa^{n}na
tyom'aa^{n} ts'a^{n} na jndyu José. Jom
ts'a^{n} tsjaa^{n} Leví na jndyowicantyjoo',
tuiiñê tyuaaxe^{n}ncwe Chipre.
Apóstoles tque^{n}na xuee^{n}'e^{n} Bernabé.
Ñ'oomwaa' matsona' ts'a^{n} na
mañequiaa na t'ma^{n} ts'om x'iaa'.
37 Jom waa tyuaa^{n}'a^{n}. Jnąą^{n} juuna',
jndą chii jndyoñ'oom s'om na
to'ñoom, tquiaa^{n} s'om'ñee^{n} ndąą
apóstoles.

Seitjǫǫñe Ananías ñ'e^{n} Safira

5 Sąą cwii tsa^{n}s'a na jndyu
Ananías ñequio scoom'm Safira
ndąąna cwii tyuaana. 2 Ananías'ñee^{n}
seitjǫǫ^{n} cantyja na jnąą^{n} juuna',
ndo' mati ntyjii scoom'm na ljo'.
Jndyochom mei^{n} ndyee s'om'ñee^{n}
tquiaa^{n} joona' ndąą apóstoles. 3 Quia
jo' matso Pedro nnoom:
—'U re Ananías, ¿chiuu na
tquiaandyu' na seicatoo' Satanás
naquii' ts'om' na tsu' cantu nnom
Espíritu Santo na seitjǫǫ' s'om
cantyja na jndąą' tyua'? 4 Yoche^{n}
na tyoojndąą' juuna' tseixma^{n}na'
cwenta'. Ndo' mati meii^{n} na jndą
jndąą' juuna' wanaa^{n} na nntsa' yuu
na l'ue ts'om' ñequio s'om'ñee^{n}. 'U
je' ¿chiuu na luaa' seitiuu' naquii'
ts'om'? Ee nchii ndąą nn'a^{n} sa'
cantu, nnom nquii Ty'ǫǫts'om waa
jna^{n}'.
5 Jndą na jndii Ananías ñ'oommei^{n}'
cwe' tiooñetoom na ts'oo jom. Quia
jo' cha'tsondye nn'a^{n} na nquiuna na
luaa' tuii, jee^{n} ndya' nioom tyuena.
6 Teicantyja na^{n}nom na titquiendye.
Jla'tyjoondyena liaa jom. Jndą chii
tjeii'na jom, mana ty'ecat'iuuna jom.
7 Jndą teinom cha'na ndyee hora
na tuii na ljo' ndo' tyjee' scuu'
Ananías. Mei^{n}chjoo ticaljeii^{n} aa waa
ljo' tuii. 8 Quia jo' Pedro matsoom
nnom tsa^{n}'ñee^{n}:
—Catsu' nǫǫ^{n}, ¿aa mayuu' na
laa'ti'ndyo ndąą'yo' tyuaa'yo'?
Ndo' matso tsa^{n}'ñee^{n} nnoom:
—Mayuu' na laa'ti'.
9 Matso Pedro nnoom:
—Chiuu na jla'tjom'yo' ñ'oom na
tquio'nn'a^{n}'yo' Espíritu na cwiluiiñe
Ty'ǫǫts'om. Aa ndi', je' cwiquie nn'a^{n}
na ty'ecat'iuu sa'. Mati 'u maje'ndyo
nnc'oocat'iuuna 'u.
10 Mantyjache^{n} cwe' tiooñetoom
jo nc'ee Pedro, mana tuee^{n}'e^{n}. Quia
na ty'equie' na^{n}nom na titquiendye
jliuna na jndą tuee^{n}'e^{n}. Mati tjeii'na
jom, ty'ecat'iuuna jom nacañoom'
saa^{n}'a^{n}. 11 Quia jo', tmaa^{n}' nn'a^{n} na
macwji' Ty'ǫǫts'om cwentaa^{n}'a^{n},
jee^{n} t'ma^{n} seicaty'uena' ndo' mati
nt'omche^{n} nn'a^{n} na tyondye na luaa'
tuii.

Ts'iaan t'man na tyol'a apóstoles

12 Nn'an na cwiluiindyena
apóstoles jndye nnom 'naan l'ana
ñequio ts'iaan t'man na xondaa nluii
na cwe' najndeii nquii ts'an. Ndo'
cha'tsondye nn'an na jnda cwila'yu'
tjoom' t'manna na tyotjomndyena
wats'om t'man na jndyu leiroo'na'
Salomón. 13 Saa nt'omchen nn'an
nquiaana na nla'jomndyena, meiin
na ljo' tyotjeii'yana nn'an na
cwila'yu'. 14 Ndo' tjawijndyendyeti
nn'an na tyola'yu' ñequio Ta Jesús,
nannom ndo' nanlcu. 15 Tyotsa'na
nn'anwii ndyuee nantaa, cjoo'
nduu ndo' cjoo' luee, cha quia
na wjaawinom Pedro nnquioo
ncwaan'an nacjoo cwantindye
joona cha nn'maanna. 16 Mati
nn'an na m'an njoom na nndyoo'
Jerusalén tquiochona nn'anwii ñ'en
nn'an na tyoleichuu jndyetia. Ndo'
cha'tsondye nan'ñeen n'maanna.

Nanman'iaan tyota'wi'na Pedro ñ'en Juan

17 Quia jo' tyee na cwiluiitquieñe
ñequio tmaan' nn'an judíos na
ñ'een ñ'enñê na jndyu saduceos,
jlawendyena nacjoo apóstoles ee
jeen lioona nan'ñeen. 18 Jo' chii
t'uena nan'ñeen. Tioomna joo
w'aancjo. 19 Saa teijaan tyjee' cwii
ángel cwentaa' Ta Ty'oots'om.
Seicanaañê ndyueel'a w'aancjo.
Tjeiin'en nan'ñeen ch'en. 20 Matsoom
ndaana:
—Catsa'yo' wats'om t'man.
Calanein'yo' ndaa nn'an ñ'oomwaa'
cantyja 'naan' na nncwando'
añmaan' ts'an.

21 Jnda na jndyena ñ'oomwaa'
ty'ena. Ndo' cwitsjoom ty'equie'na
wats'om t'man. Tyot'moonna ndaa
nn'an.
Quia jo' tyee na cwiluiitquieñe
ñequio nn'an na ñ'een ñ'enñê, jnda
na tjomndyena ñequio cha'tsondye
nn'an na cwiluiindye nanman'iaan
ndaa nn'an Israel, sa'ntjomna na
cjaacandyoo'ndye apóstoles na
tioomna w'aancjo. 22 Saa quia
na jnda tquie sondaro 'ndyoots'a
w'aancjo jliuna na tac'om nan'ñeen
jo' jo'. Jo' chii ty'elcwee'na.
Ty'ela'candiina na tac'om nan'ñeen.
23 Jluena:
—Quia na squiaayâ 'ndyoots'a
w'aancjo tyen ta'na' ndo' m'an
sondaro na cwil'a cwenta, saa
quia na jla'canaanndyô jo' jliuuyâ
tjaa'ñeen c'oom.
24 Ndo' tyee na cwiluiitquieñe
ñequio ts'an na matsa'ntjom
nn'an na cwil'a cwenta wats'om
t'man ñequio nt'omchen ntyee na
cwiluiitquiendye, quia na jndyena
na luaa', tyom'aan' n'omna chiuu ya
nluii cha nleichen ñ'oomwaa'. 25 Ndo'
mañejuu xjen'ñeen tyjee'cañoom
cwii ts'an, seicandii joona, matso:
—Nn'an na tiom'yo' w'aancjo,
naquii' wats'om t'man meintyjee'na
je'. Cwit'moonna ndaa nn'an.
26 Quia jo' ts'an na matsa'ntjom
tjaan ñ'en nn'an 'naan'an.
Ty'ecachona nan'ñeen saa nchii
ñequio na jndei'na' ee nquiaana
xen nn'an na cwindye ñ'oom'ñeen
njñom ljo' joona. 27 Ndo' quia na
jnda tquiennda'na yuu cwitjomndye
nanman'iaan, tquiana cwenta
praso ndaa nan'ñeen. Ndo' tyee na

cwiluiitquieñe, seilcwii'ñê ndaa
praso'ñeen. 28 Matsoom:
—Mandye'yo' na tyol'uuyâ
ndaa'yo' ñequio ñ'oom na jndei'na'
na tant'mon'yo' ñ'oom cantyja 'naan'
Jesús. Saa 'o je' cha'waa naquii'
Jerusalén jnda manquiu nn'an
ñ'oom na cwit'mon'yo' ndaana. Mati
cwindu'yo' na jâ choyâ jnan na tue'
Jesús.
29 Quia jo' Pedro ñequio nt'omchen
apóstoles, t'oona, jluena:
—Jndei'tina' na calacandaayâ
ñ'oom na matso Ty'ootsom nchiiti
ñ'oom na cwilue nn'an. 30 Manquen
na tyola't'maan'ndye welooya na
ñet'om teiyo, tquiaan na wando'xco
Jesús na jla'cue'yo' na ty'iom'yo'
nacjoo' ts'oom'naan. 31 Seit'maan'ñê
juu. Tquee juu ntyjaa' ts'oon ntyjaya.
Tquee juu na cwiluiit'maañe
ndo' na macwji'n'maañe nn'an cha
calcwe' n'om nn'an Israel ndo' na
nntseit'man ts'om jnaana. 32 Jâ
cwitjei'yuu'ndyô cantyja 'naan
ñ'oommeiin, ndo' majo'ti mach'ee
Espíritu Santo, nquii na mañequiaa
Ty'ootsom naquii' n'om nn'an na
cwila'canda ñ'oom na matsoom.
33 Jnda na jndye nanman'n'iaan
ñ'oommein' jeen ndya' lioona hasta
ñe'cala'cwjeena nan'ñeen. 34 Saa
teicantyja cwiindye joona, ts'an na
jndyu Gamaliel. Jom ts'an tmaan'
fariseos ndo' ma'moon chiuu
matsa'ntjom ljeii na tquen Moisés,
cha'tsondye nn'an ya ñ'oom nquiuna
cantyja 'naan'an. Teintyjeen'en ndo'
sa'ntjoom na calui'ya apóstoles ch'en
chjoowi' tan'ndyo. 35 Tsoom ndaa
nc'iaan'an:
—'O ntyjañon nn'an Israel, cal'a'yo'
cwenta ljo' na cwilatiuu'yo' na
ñe'cal'a'yo' ñ'en nanomm'an'. 36 Ee
cjañjoom' n'om'yo' jaach'eeti xuee
tyom'aan Teudas. Tyotsoom na
jom ts'an na t'man cwiluiiñe, ndo'
cha'na ñequiee sianto nanom
jla'jomndyena ñ'eñê. Saa jla'cuee'
nn'an jom, ndo' cha'tsondye nn'an
na jla'jomndye ñ'eñê t'oom'ndyena.
Mana ntycwii cantyja 'naan'an.
37 Jnda teinom na ljo', xcwe na
cwiwiljeiixco ncuee nn'an, mati
seis'añe Judas ts'an Galileo. Ndo'
jndye nn'an jla'jomndyena ñ'eñê.
Saa mati jla'cuee' nn'an jom, ndo'
cha'tsondye nn'an na tyola'jomndye
ñ'eñê majo'ti t'oom'ndyena.
38 Jo' chii matseijndo'a n'om'yo',
ca'ndye'yo' ti'm'an'. Cajndoo'
nquieena, ee xen ñ'oommein'
ñequio ts'iaanmein' cwila'xmanna'
cwe' ts'iaan 'naan nn'an quia jo'
nncjaandyue chenquieena'. 39 Saa
xen cwila'xmanna' ts'iaan 'naan'
Ty'ootsom, quia jo' tijoom candaa
na nlatyui'yo' joona'. Nleitquioo'to
na cwitsa'yo' nacjoo' Ty'ootsom.
40 Ndo' jla'jomndye nc'iaa' Gamaliel
ñ'oom na tsoom ndaana. Jo' chii
tquee'nnda'na apóstoles. Cwe'
tyotjaa'na nan'ñeen. Ndo' ñequio na
jndei'na' tyoluena na tant'moon nan'ñeen
ñ'oom ñequio xuee' Jesús. Jnda chii
jñoomna nan'ñeen. 41 Ndo' nan'ñeen je',
jlui'na quii'ntaan nanman'n'iaan ñequio
na neiin na na tquiaa Ty'ootsom na
cwila'xman na na co'wi'na' joona
nc'e na cwitjei'yuu'ndyena ñ'oom
ñequio xuee' Jesús. 42 Ndo' 'io ndi 'io
tîc'oomeintyjee'na na tyot'moon na
naquii' wats'om t'man ndo' mati l'aa
nn'an. Tyot'moon na ndo' tyola'nein na
ñ'oom cantyja 'naan' Jesús na cwiluiiñe
Cristo.

Tjeii'ndyena ntquiee' nn'aⁿ na nndye'ntjom naquii' ntaaⁿna

6 Majoo ncuee'ñeeⁿ tjawijndyendye nn'aⁿ na cwila'yu'. Sa̱a̱ we ndi'ndyena. Nt'omndyena nn'aⁿ judíos na cwila'neiⁿ griego ndo' nt'om nc'iaana cwila'neiⁿ hebreo. Ndo' naⁿ'ñeeⁿ na cwila'neiⁿna griego to̱'na na jla'ncjoo'ndyena nacjoo' nn'aⁿ na cwilayu' na cwila'neiⁿ hebreo. Ee cha'tso yolcu na cwila'yu' na jnda̱ tja̱ noom ticwii xuee cwito'ñoomna nantquie. Sa̱a̱ joo yolcu na cwila'neiⁿ griego tijndyeti cwito'ñoomna cha'xjeⁿ cwito'ñoom nc'iaana na cwila'neiⁿ hebreo. Jo' na to̱'na na jla'ncjoo'ndyena. 2 Jo' chii canchoo'we apóstoles jla'tjomna cha'tso nn'aⁿ na cwila'yu'. Jluena nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ:

—Ticatsa̱'ntjomna' na n'ndya̱a̱yâ na cwiñe'quiaayâ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na njndo̱o̱'â cantyja 'naaⁿ' nantquie. 3 Jo' chii 'o nn'aaⁿya, catjeii'ndyo' ntquiee' tsaⁿs'a quii'ntaaⁿ'yo' na waa ñ'oom ya cantyja 'naaⁿna, na too' m'aaⁿ Espíritu Santo naquii' n'omna, ndo' na jndo̱' n'omna. Joona nnt'io̱o̱ⁿya ts'iaaⁿ na njndoo'na cantyja 'naaⁿ' nantquie na nnto'ñoom yolcu na jnda̱ tja̱ noom. 4 Sa̱a̱ jâ ñecwitco nlana̱a̱ⁿyâ nnom Ty'o̱o̱ts'om ndo' na nñequiaayâ ñ'oom'm nda̱a̱ nn'aⁿ.

5 Ndo' cha'tso nn'aⁿ na cwila'yu' jla'jomndyena na ljo'. Jo' tjeii'ndyena Esteban, ts'aⁿ na matseiyu'ya ts'om ndo' too' naquii' ts'oom m'aaⁿ Espíritu Santo. Ndo' mati Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón ñequio Parmenas. Mati tjeii'ndyena Nicolás, ts'aⁿ tsjoom Antioquía. Jom nchii ts'aⁿ judío sa̱a̱ jaach'ee xuee matseijomñê ñ'oom na cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ judíos. 6 Jnda̱ na tjeii'ndyena naⁿ'ñeeⁿ chii tquiochona joo na m'aⁿ apóstoles. Ndo' joona jla'neiⁿna nnom Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ. Jnda̱ chii tioona lueena nacjoo naⁿ'ñeeⁿ na cwito'ñoom ts'iaaⁿ.

7 Ndo' ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om jndyeti tjanty'eena'. Ndo' ty'ewijndyendyeti nn'aⁿ na cwila'yu' naquii' Jerusalén hasta mati jndye ntyee cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ judíos tyola'yu'ya cwii n'om.

Cwita'wi'na Esteban

8 Esteban t'maⁿ najndeii Ty'o̱o̱ts'om tyotseixmaaⁿ. Jndye 'naaⁿ s'aaⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ ñequio ts'iaaⁿ t'maⁿ na xocanda̱a̱ nluii na cwe' najndeii nquii ts'aⁿ. 9 Tyowaa cwii wats'om cwentaa nn'aⁿ judíos na jndyu tmaaⁿ' nn'aⁿ m'aⁿcandyaa'ndye. Naⁿ'ñeeⁿ jnaⁿna tsjoom Cirene ñequio tsjoom Alejandría ndo' ndyuaa Cilicia ñequio ndyuaa Asia. Nt'omndye naⁿ'ñeeⁿ to̱'na tjawa ñ'oom na tyola'neiⁿna ñ'eⁿ Esteban. 10 Sa̱a̱ tileicanaⁿndyena na nncwinom'na jom ñ'oom na matseineiiⁿ ee jom matseineiiⁿ ñequio na jndo̱'ya ts'oom nc'e matseixmaaⁿ Espíritu Santo. 11 Quia jo' cwe' nt'iu tyotsa̱'ntjomna nn'aⁿ na calue cantu nacjoo' Esteban, na jnda̱ jndyena na tyotseineiiⁿ ñ'oom tia nacjoo' Moisés ndo' nacjoo' Ty'o̱o̱ts'om. 12 Jnda̱ na jlue naⁿ'ñeeⁿ cantu jeeⁿ seijmeiⁿ'na' nn'aⁿ quii' tsjoom ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye

ñequio nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés. Ndo' ty'ena nacjoo'
Esteban. T'uena jom. Ty'eñ'omna
jom jo nda̱a̱ naⁿmaⁿn'iaaⁿ. 13 Ndo'
tqueeⁿ'ndyena nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
calue cantu nacjoom'm. Tyolue
naⁿ'ñeeⁿ:
—Tsaⁿs'am'aaⁿ' ñequii'cheⁿ
matseineiiⁿ ñ'oom tia nacjoo'
wats'om t'maⁿ na matseixmaⁿna'
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om ndo' nacjoo'
ljeii na tqueⁿ Moisés. 14 Ee jnda̱
jndya̱a̱yâ na tyotsoom na Jesús
na jnaⁿ Nazaret nntseityuii'
wats'omwaañe ndo' nntseichuii'
costumbre na tquiaa Moisés nda̱a̱ya.
15 Ndo' cha'tso naⁿmaⁿn'iaaⁿ na
meindyuaandye nty'iaana Esteban.
Jliuna seichuii'na' nnoom, s'aana'
cha'cwijom nnom ángel.

Ñ'oom na seilcwe' Esteban nda̱a̱ nn'aⁿ na t'ue jom

7 Quia jo' tyee na cwiluiitquieñe
tax'eeⁿ nnom Esteban,
matsoom:
—¿Aa mayuu' na ljo' tsu'?
2 T'o̱ Esteban matsoom:
—'O ta na cwiluiitquiendyo'
ñequio 'o nn'aⁿya, candye'yo'
ñ'oom na nntsjo̱o̱. Nquii Taya
Ty'o̱o̱ts'om na jeeⁿ t'maⁿ cwiluiiñê,
jom seica'mo̱ⁿñê nnom welooya
Abraham quia na tyom'aaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
ndyuaa Mesopotamia cwii tjo̱o̱cheⁿ
na nnc'oom tsjoom Harán. 3 Tsoom
nnom: "Calui' ñjaaⁿñe ndyuaa
tsjom'. Ca'ndii' nn'aⁿ', cja' ndyuaa
yuu na m'mo̱o̱ⁿya njom'." 4 Quia jo'
jlueeⁿ'eⁿ ndyuaa tsjom'm, ndyuaa
Caldea. Tjaaⁿ ndyuaa Harán,
tyom'aaⁿñê jo' jo'. Ndo' jnda̱ na tue'
tsotyeeⁿ, jndyoñ'oom Ty'o̱o̱ts'om
jom ndyuaameiiⁿ yuu na m'aⁿ'yo'
je'. 5 Sa̱a̱ tînquiaa Ty'o̱o̱ts'om na
nnaaⁿ'aⁿ ndyuaameiiⁿñe meiⁿ cwe'
yuu na nncwintyeeⁿ'eⁿ. Sa̱a̱ tyeⁿ
'ndii Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom nnoom
na maxjeⁿ nnaaⁿ'aⁿ ndyuaameiiⁿ.
Nncuaana' cwentaa nn'aⁿ na
nluiindyena tsjaaⁿ 'naaⁿ' jom
xeⁿ jnda̱ tueeⁿ'eⁿ meiiⁿ xjeⁿ'ñeeⁿ
tjaa'naⁿ ntseinaaⁿ. 6 Tso Ty'o̱o̱ts'om
na joo nn'aⁿ na nluiindyena tsjaaⁿ
'naaⁿ' Abraham cwiicheⁿ ndyuaa
na nnc'omna na nchii ndyuaana.
Tyeⁿ nndye'ntjomna nda̱a̱ nn'aⁿ
ndyuaa'ñeeⁿ ndo' wi' nntjoomna
nl'a naⁿ'ñeeⁿ cwii ñequiee siaⁿnto
ntyu. 7 Ndo' tso Ty'o̱o̱ts'om nnoom:
"Ja nncu'xa̱ⁿ nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ
yuu na nndye'ntjomtyeⁿ nn'aⁿ
na nluiindyena tsjaaⁿ 'naⁿ' na
wjaawicantyjoo', jnda̱ chii nlui'na
jo' jo'. Tyuaawaañe nnc'omna
nlat'maaⁿ'ndyena ja." 8 Tqueⁿtyeⁿ
Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom nnom Abraham
na cats'aaⁿ 'naaⁿ tjaaⁿ' yu'ndaa na
nluiiñe na tsaⁿs'a. Jo' chii quia na
tuiiñe jnaaⁿ Isaac, s'aaⁿ na ljo' juu
jnda̱ na jnda̱a̱' ñeeⁿ xuee na tuiiñe.
Majo'ti s'aa Isaac ñequio jnaaⁿ
Jacob. Ndo' Jacob ñecwii xjeⁿ s'aaⁿ
ñequio canchoo'we ntseinaaⁿ na
yonom, nn'aⁿ na cwiluiindye weloo
jaa na canchoo'we ntmaaⁿ' nn'aⁿ
Israel.
9 'Sa̱a̱ joo ntseinda Jacob, jo'
welooya na ñet'om teiyo, jeeⁿ ta̱a̱'
n'omna tyjeena José. Nda̱a̱na jom
nda̱a̱ nn'aⁿ na ty'eñ'om jom ndyuaa
Egipto. Sa̱a̱ Ty'o̱o̱ts'om tyom'aaⁿ
ñ'eⁿñê ndyuaa'ñeeⁿ. 10 Seicandyaañe
jom naquii' cha'tso nawi' na
tyotjoom. Tquiaa na jndo̱' ts'oom
ndo' s'aa na neiiⁿ' ts'om Faraón jom.

Faraón'ñeeⁿ cwiluiiñê tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ ndyuaa Egipto, ndo' jom ty'ioom ts'iaaⁿ José na catsa̱'ntjom tsaⁿ'ñeeⁿ cha'waa ndyuaa Egipto hasta mati catsa̱'ntjom naquii' wats'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ.

11 'Xjeⁿ'ñeeⁿ jnaⁿna' na jndyo cwii jndo' t'maⁿ cha'waa ndyuaa Egipto ñequio ndyuaa Canaán. T'maⁿ nawi' tyotjoom nn'aⁿ. Ndo' welooya taticaliuna ljo' na nlcwa'na. 12 Sa̱a̱ jnda̱ na jndii Jacob na niom nantquie ndyuaa Egipto, jñoom ntseinaaⁿ welooya najndyee ty'ena jo' jo'. 13 Jnda̱ chii ty'ennda'na na jnda̱ we. Jo' na secañoo̱ⁿ José na tyjeena jom. Ndo' tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ'ñeeⁿ tajnaⁿ'aⁿ na nn'aaⁿ' José naⁿ'ñeeⁿ. 14 Nda̱nquia seijndaa'ñe José na quiona ñequio tsotyena Jacob ñequio cha'tso nn'aⁿ w'aana. Joona jnda̱a̱' ndyeen'aaⁿ nchoo' qui nchoo' 'omndyena. 15 Quia jo' tja Jacob ndyuaa Egipto. Jo' jo' m'aaⁿ ndo' tueeⁿ'eⁿ ndo' mati jo' jo' tja̱ ntseinaaⁿ, joo welooya na ñet'om teiyo. 16 Jnda̱ chii ty'eñ'omlcwe' ntseinda Jacob sei'ts'o 'naaⁿ'aⁿ tsjoom Siquem ndyuaa yuu na jnaⁿna. Jo' jo' tjacant'iuu'ñê naquii' tsei'tsuaa na seijnda Abraham ñequio s'om xuee nda̱a̱ ntseinda Hamor.

17 Tsoti Esteban:

—Welooya nn'aⁿ Israel na ñet'om teiyo, tyom'aⁿtina ndyuaa Egipto. Ndo' yocheⁿ na tjatseicanda̱a̱'ñena' ñ'oom na tso Ty'oo̱ts'om nnom Abraham na nnts'aaⁿ, yacheⁿ tjawijndyendyena. 18 Jndye nn'aⁿ ñet'om ts'iaaⁿ t'maⁿ ndyuaa Egipto. Ndo' tueeⁿntyjo̱ na tjaquiee' cwii ts'aⁿ ts'iaaⁿ'ñeeⁿ na ticaljeii cantyja 'naaⁿ' ts'oo José. 19 Cwajndii s'aaⁿ. Tco'weeⁿ'eⁿ welooya. Sa̱'ntjoom na ca'ndyetona yo'ndaa ndana na cwjeto. 20 Joo ncuee'ñeeⁿ tuiiñe Moisés. Tjawee' ts'om Ty'oo̱ts'om yu'ndaa. Tyom'aaⁿñê waa' tsotyeeⁿ cha'na ndyee chi' na teix'eetina jom. 21 Jnda̱ chii 'ndyena jom na cueeⁿ'eⁿ sa̱a̱ majuuto yuscu jnda tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ'ñeeⁿ ljeii jom. S'aa cha'na jnda jom. 22 Jo' chii tyotsei'naⁿ'aⁿ cha'tso na jndo̱' n'om nn'aⁿ ndyuaa Egipto. T'oom na jndo̱' ts'oom na tyotseineiiⁿ ndo' na tyoch'eeⁿ.

23 'Ndo' Moisés, quia na tuee' cha'na wen'aaⁿ choom'm s'aana' ts'oom na ñe'cjaacanoom'm nn'aⁿ tsjaaⁿ na tuiiñê ntseindacantyjo Israel. 24 Tjaaⁿ ndo' nty'iaaⁿ'aⁿ na maco'wi' cwii ts'aⁿ Egipto cwii ts'aⁿ tsjaaⁿ na tuiiñê. Jo' chii tjacwañom'm tsaⁿ'ñeeⁿ. Tjeii'ñê juu nawi' na matjom. Seicueⁿ'eⁿ ts'aⁿ Egipto. 25 Ee seitioom na nla'no̱ⁿ' nn'aaⁿ'aⁿ nn'aⁿ Israel na Ty'oo̱ts'om nntseicandyaañe joona ñequio l'o̱ jom, sa̱a̱ tîcala'no̱ⁿ'na. 26 Ndo' cwiicheⁿ xuee ljeiiⁿ we nn'aⁿ Israel na cwilantja'ndye. Ndo' na l'ue ts'oom na caljoyaandyena, jo' chii tsoom nda̱a̱na: "'O re mann'aaⁿndyo'. ¿Chiuu na cwilantja'ndyo'?" 27 Quia jo' juu ts'aⁿ na mal'ue tia' ñ'eⁿ x'iaa', ntqueeⁿ Moisés. Matsoom nnom: "¿'Ñeeⁿ juu tqueⁿ 'u na nntsa̱'ntjom' jâ, ndo' na nncu'xeⁿ' jâ? 28 ¿Aa ñe'catseicue' ja, cha'na seicue' ts'aⁿ Egipto wja?" 29 Jnda̱ na jndii Moisés ñ'oomwaa', jleinoom. Tjaaⁿ ndyuaa Madián. Mana ljoo'ñeyaaⁿ jo' jo'. Ndo' jo' jo' tocoom, tuiindye we ntseinaaⁿ naⁿnom.

30 'Quia na jndạ̱ teinom
wen'aaⁿ ntyu na m'aaⁿ jo' jo'
seijomna' na m'aaⁿ cwii joo quii'
jndạ̱ạ̱ na nndyoo' sjọ̱ Sinaí ndo'
teitquioo'ñe cwii ángel nnoom
naquii' ntsaachom na cwico tsa'
ts'ọ̱ọ̱ n'ioom. 31 T'maⁿ seitsaⁿ'na'
jom na nty'iaaⁿ'aⁿ na ljo'. Ndo'
seicandyoo'ñê na nnty'iaa'yaaⁿ ndo'
jñeeⁿ na matseineiⁿ Ta Ty'ọ̱ọ̱ts'om.
32 Matso: "Ja cwiluiindyọ̱ Ty'ọ̱ọ̱ts'om
cwentaa' welo' Abraham tsaⁿ na
ñet'oom teiyotiche^n, ñ'eⁿ Isaac,
ñ'eⁿ Jacob." Quia na jndii Moisés
na ljo', teiñê na macaty'ueeⁿ.
Meiⁿ tîc'oomt'maaⁿ'ñê ts'oom
na nnty'iaaⁿ'aⁿ. 33 Ndo' matso
Ty'ọ̱ọ̱ts'om nnoom: "Cwji' lcom' na
ñjom' ee yujo' yuu na meintyje'
matseixmaⁿna' tyuaa na lju' ee ñjaaⁿ
tyje'cañọ̱ọ̱ⁿya. 34 Ja jndạ̱ nty'iayaya
na cwita'wi' nn'aⁿ ndyuaa Egipto
nn'aⁿya nn'aⁿ Israel ndo' jndạ̱
jndiiya na cwitcweena. Ndo' jndạ̱
jndyocuạ̱ya na nntseicandyaandyọ̱
joona. Jo' chii majñọ̱ọ̱ⁿya 'u na
cja'lcwe' ndyuaa Egipto."
35 Tsotiche^n Esteban:
—Moisés'ñeeⁿ, ñel'a nn'aⁿ
Israel na ticuee' n'omna jom.
Jluena nnoom: "¿'Ñeeⁿ tqueⁿ 'u
na nntsạ̱'ntjom' jâ ndo' na
nncu'xeⁿ' jâ?" Sạ̱ạ̱ majuutoom
ty'iom Ty'ọ̱ọ̱ts'om ts'iaaⁿ jom na
catsạ̱'ntjoom joona ndo' cantyja
'naaⁿ' na nndyaandyena nawi' na
tyom'aⁿna. Luaa' s'aa Ty'ọ̱ọ̱ts'om
xjeⁿ na teitquioo'ñe ángel nnoom
naquii' tsa' ts'ọ̱ọ̱ nioom na cwico.
36 Majuu Moisés'ñeeⁿ tjeiiⁿ'eⁿ
welooya nn'aⁿ Israel na ñet'om
ndyuaa Egipto. Jndye 'naaⁿ t'maⁿ
tyoch'eeⁿ ndyuaa'ñeeⁿ na tjaa 'ñeeⁿ
juu nndạ̱ạ̱ nnts'aa na cwe' na jndeii
nquii. Mati tyoch'eeⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿ
quia na tei'nomna Ndaaluee Wee
ndo' quia na tyom'aⁿna ndyuaa
yuu tjaa nn'aⁿ c'oom wen'aaⁿ ntyu.
37 Manqueⁿ na tsoom ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ
Israel: "Ty'ọ̱ọ̱ts'om nlqueeⁿ cwii
nn'aⁿ'yo' na ñequiaa ñ'oom'm
ndạ̱ạ̱'yo' cha'xjeⁿ na tqueeⁿ ja."
38 Majom na tyocañ'eeⁿ ñ'eⁿndyena
quia na tyotjomndyena ndyuaa
yuu tjaa nn'aⁿ c'oom. Jo' jo' seineiⁿ
ángel ñ'eⁿñê sjọ̱ Sinaí. Jndạ̱ chii
jom seineiⁿ ndạ̱ạ̱ welooya nn'aⁿ
Israel. Jom to'ñoom ñ'oom na
mañequiaana' na tseixmaⁿ ts'aⁿ na
wando' añmaaⁿ' na jndyoteincoo'
ñ'oom'ñeeⁿ ndạ̱ạ̱ jaa.
39 'Sạ̱ạ̱ welooya tiñe'calacandạ̱na
ñ'oom na tsoom ndạ̱ạ̱na.
Tiñe'calañ'oom'ndyena jom ndo' l'ana
na ñe'c'oolcwee'na ndyuaa Egipto.
40 Yocheⁿ na tyom'aaⁿ xqueⁿ sjọ̱ Sinaí
jluena nnom Aarón: "Catsa' 'naⁿ na
nlat'maaⁿ'ndyọ̱ na nnc'oojndyeena' jo
ndạ̱ạ̱ya na nntsaalcwạ̱ạ̱'a Egipto ee
ticaliuuya ljo' tjom Moisés ts'aⁿ na
tjei' jaa jo' jo'." 41 Ndo' l'ana cwii 'naⁿ
cha'cwijom quioo'jndyo chjoo. Ndo'
nnom juuna' tyola'cwjeena quioo'
na tyola't'maaⁿ'ndyena na l'ana
xuee. Jeeⁿ neiiⁿna ñequio juuna', ndo'
cwe' 'naⁿ na l'a nquieena. 42 Jo' chii
'ndii Ty'ọ̱ọ̱ts'om joona. 'Ndiitoom
na calat'maaⁿ'ndyetona meiiⁿ cwe'
cancjuu na m'aⁿ tsjọ̱'luee. Ee naquii'
libro na teiljeii ñ'oom ndyuee
profetas, matsona':

'O nn'aⁿ Israel, ¿aa nọ̱ọ̱ⁿya
tyoñequia'yo' quioo' na
tyolacwje'yo'
wen'aaⁿ ntyu'ñeeⁿ na tyom'aⁿ'yo'
ndyuaa yuu tjaa nn'aⁿ c'oom?

43 Nchii jo' l'a'yo' ee ñejleiñ'om'yo'
w'aaliaa na ndii' juu na
tyolat'maa^{n}'ndyo' na jndyu
Moloc.
Ndo' ñejleiñ'om'yo'
caxjuu cwentaa' juu na
tyolat'maa^{n}'ndyo' na jndyu
Renfán.
Ñequii'che^{n} 'na^{n} na ñel'a'
ncjo'yo' ñejlat'maa^{n}'ndyo'.
Jo' chii je' nncwjii'a 'o ndyuaa
tsjom'yo', nntsa'yo' hasta
cwiiche^{n} na ntyjaa' tsjoom
Babilonia.
44 Tsoti Esteban:
—Juu ndyuaa yuu tjaa nn'a^{n}
c'oom, tyoleiñ'om welooya
w'aaliaa yuu tyolawena ljo̱' lcaa'
na chuu' ljeii na tque^{n} Ty'o̱o̱ts'om
na matsa̱'ntjomna'. W'aaliaa'ñee^{n}
tuiina' cha'xje^{n} na sa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om Moisés na cats'aa^{n} juuna'
cha'xje^{n} na jnda̱ t'mo̱o̱^{n} nnom.
45 Juuna' tquioñ'om ndacantyjo
welooya quia na jndyochuu Josué
joona ndyuaameii^{n}ñe, ndyuaa na
seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om na nndaana.
Jo' chii tjeii^{n}'e^{n} nn'a^{n} na ñet'om
ndyuaameii^{n}ñe cha ljoo'ndye
welooya juuna'. Ndo' ljooñe
tyoleiñ'omtina w'aaliaa'ñee^{n} hasta
quia na tyom'aa^{n} David. 46 Tjawee'
ts'om Ty'o̱o̱ts'om ñ'e^{n} David.
Ñe'cats'aa^{n} w'aa yuu na nnc'oom
Ty'o̱o̱ts'om na tyotseit'maa^{n}'ñe
weloom'm Jacob tsa^{n} na ñet'oom
teiyoche^{n}. 47 Sa̱a̱ jnaa^{n} Salomón juu
s'aa w'aa'ñee^{n} cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
48 Sa̱a̱ nquii Ty'o̱o̱ts'om na m'aa^{n} na
ndyetiche^{n}, nchii cwe' naquii' l'aa na
cwil'a nn'a^{n} mac'ee^{n}. Ee luaa' tyotso
profeta. Seinei^{n} tsa^{n}'ñee^{n} ñ'oom na
seijno̱o̱^{n}'o̱^{n} ts'om. Matsoom:
49 Cañoom'luee matseixma^{n}na'
ndio 'na^{n}ya yuu na
mawacatya̱^{n} na matsa̱'ntjo̱^{n}ya.
Ndo' tsjoomnancue
matseixma^{n}na' cwe' cha'na
'na^{n} yuu na cwiquie' nc'a̱.
Nc'e na ljo', ¿cwaa^{n} w'aa na
nl'a'yo' cwentaya?
Ndo' ¿yuu waa cwii joo na ya
na nncwajndya̱ya?
50 ¿Aa nchii nnco̱ s'aa cañoom'luee
ñ'e^{n} tsjoomnancue?
51 Tsoti Esteban:
—'O maxje^{n} quie' n'om'yo'.
Matseijomna' 'o cha'na nn'a^{n} na
tyoolat'maa^{n}'ndye Ty'o̱o̱ts'om
ee tiñe'candye'yo' mei^{n}
tiñe'calacanda̱'yo'. Ñequii' na
cwitsa'yo' nacjoo' Espíritu Santo.
Cha'na tyol'a welo'yo' na ñet'om
teiyo majo'ti cwil'a' 'o. 52 Welo'yo'
na ñet'om teiyo, ¿Aa tyom'aa^{n} 'ñee^{n}
na tyoñequiaa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na tîcata'wi'na juu? Maxje^{n} tjaa'na^{n}.
Jla'cwjee welo'yo' nn'a^{n} na
tyola'candii na nndyo nquii Cristo
na cwiluiiñe na maty'iomyana'. Ndo'
'o je' jnda̱ tquia'yo' cwenta jom ndo'
jnda̱ jla'cue'yo' jom. 53 Mancjo'to'yo'
na to'ñoom'yo' ljeii na tque^{n} Moisés
na tquia ángeles. Sa̱a̱ tîcalacanda̱'yo'
juuna'.

Jla'cuee'na Esteban

54 Jnda̱ na jndye na^{n}'ñee^{n}
ñ'oommei^{n}' jla'jmei^{n}'ndyena.
Tyoteinquiena ndei'n'omna na jee^{n}
lioona Esteban. 55 Sa̱a̱ jom na too'
naquii' ts'oom m'aa^{n} Espíritu Santo,
jlunda̱a̱ñê nty'iaa^{n}'a^{n} cañoom'luee.
Nty'iaa^{n}'a^{n} na nei^{n}coo' caxuee yuu
na m'aa^{n} nquii Ty'o̱o̱ts'om ndo'
nty'iaa^{n}'a^{n} Jesús na meintyjee' jo

ntyjaa' Ty'o̱o̱ts'om ntyjaya. 56 Ndo'
matsoom:
—Canty'ia'yo'. Manty'iaya na jnda̱
jnaan cañoom'luee, ndo' nquii Jesús
na jnan jo' jo', meintyjee' ntyjaa'
Ty'o̱o̱ts'om ntyjaya.
57 Quia jo' jndeii tyolaxuaana na
jmein'ndyena. Jlacu'na lua'quina
ndo' ñejom ty'enomna nacjoom'm.
58 Ndo' jndeii ty'entquieena jom
nnom tsjoom. Jnda̱ chii nn'an na
tyolue na waa jnaan'an tjeii'na liaa
na teincoo na cwee'na. Tsa̱'na
joona', ndo' cwii ts'an na titquieñe
na jndyu Saulo jom s'aan cwenta
joona'. Jnda̱ chii tyotmeiin'na
ljo̱' Esteban. 59 Ndo' yochen na
cwitmeiin'na ljo̱' jom, seineiin nnom
Ty'o̱o̱ts'om, matsoom:
—Ta Jesús, coñom' añman 'nanya.
60 Jnda̱ chii tcoom'm xtyeen.
Jndeii seixuan, matsoom:
—Ta, tincwjaa'ndyu' cwenta
jnaanna na cwila'cuee'na ja.
Jnda̱ tsoom na luaa' mana
tueen'en.

8 Ndo' tyom'aan Saulo jo' jo',
seijomñê na jla'cuee' nn'an
Esteban.

Tyoco'wi' Saulo nn'an na laxman cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om

Majuu xuee na jlacuee'na Esteban
jnanna' cwajndii tyontyjo̱ nn'an
Jerusalén tmaan' nn'an na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaan'an jo' jo'. Jo'
chii cha'tsondyena tyot'oom'ndyena
cha'waa ts'o̱ndaa Judea ñequio
ts'o̱ndaa Samaria. Macanda̱ nquiee
apóstoles tîcat'oom'ndyena. 2 Nt'om
nannom na jeen xcwee' n'om
ñ'en Ty'o̱o̱ts'om ty'ecat'iuuna
Esteban. Jeen tyotyueena na jnda
nquiuna jom. 3 Ndo' Saulo cwajndii
tyoco'ween'en tmaan' nn'an na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaan'an.
Tyojaaquen'en mein quii' l'aa ndo'
ñequio na jndei'na' tyocwjeen'en
nannom ndo' nanlcu. Tyocjaachom
joona. Tyotioom joona w'aancjo.

Tyoñe'quia nn'an ñ'oom naya ndyuaa Samaria

4 Sa̱a̱ nan'ñeen na t'oom'ndye
tyoma'nomna. Meinyuuchen na
tquiena tyola'neinna ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ nn'an. 5 Cwii
joona, ts'an na jndyu Felipe,
tjacueen cwii tsjoom ts'o̱ndaa
Samaria. Tyotseineiin cantyja 'naan'
Cristo nda̱a̱ nn'an tsjoom'ñeen.
6 Cha'tsondye nn'an jeen ya tquenna
cwenta ñ'oom na tyotseineiin ndo'
nty'iaana 'naan t'man na tyoch'een
na xocanda̱a̱ nnts'aa na cwe'
najndeii nquii ts'an. 7 Jndye nn'an
na tyoleichuu jndyetia n'maanna
s'aan. Quia na jlui' jndyetia'ñeen
quii' n'omna jndeii jla'xuaana'.
Ndo' jndye nn'an na ntjein nc'ee'
ndo' ntjein luee tco'yana' joona
s'aa Felipe. 8 Nc'e na ljo', jndye
nn'an tsjoom'ñeen tyom'annna na jeen
neiinna.
9 Jnda̱ jaach'ee xuee m'aan cwii
ts'an tsjoom'ñeen na calua'ñe na
jndyu Simón. Tyonquiu'nn'aan nn'an
ts'o̱ndaa Samaria, na tyotsoom
nda̱a̱na na jom jeen t'man tseixmaan.
10 Cha'tsondye nn'an meiin nn'an na
t'man cwiluiindye meiin nn'an na
cje laxman jeen tyoquenna cwenta
ñ'oom na tyotseineiin. Tyoluena:
—Simónm'aan', juu najndeii na
matseixman Ty'o̱o̱ts'om, t'man
matseixmaan jo'.

11 Nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ tyoqueⁿna
cwenta ñ'oom na tyotseineiⁿ ee
teiyo manquiu'nn'aaⁿ joona ñequio
ts'iaaⁿ calua' na mach'eeⁿ. 12 Sa̱a̱ quia
na jnda̱ jla'yu'na ñ'oom na tyotseineiⁿ
Felipe cantyja na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om ndo' cantyja 'naaⁿ' xuee'
Jesucristo, quia jo' naⁿnom ndo'
naⁿlcu teits'oomndyena. 13 Ndo'
manquiiti Simón seiyoom'm ndo'
teits'oomñê. Ndo' ñequii'cheⁿ na
ñ'eⁿñ'eeⁿ ñ'eⁿ Felipe. Jeeⁿ tyocjaawee'
ts'oom 'naaⁿ t'maⁿ na tyoch'ee Felipe
na xocanda̱a̱ nnts'aa na cwe' najndeii
nquii ts'aⁿ meiⁿ xocjaantyjo̱o̱' ts'om
ts'aⁿ chiuu tuiiyuu.
14 Ndo' Jerusalén m'aⁿ apóstoles,
jnda̱ na jndyena na mati nn'aⁿ
ts'o̱ndaa Samaria macwila'yu'na
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om, jo' chii jñoomna
we x'iaana, Pedro ñ'eⁿ Juan, na
c'oo naⁿ'ñeeⁿ na m'aⁿ nn'aⁿ ndyuaa
Samaria. 15 Ndo' jnda̱ na tquie
naⁿ'ñeeⁿ jo' jo', tyola'neiⁿna nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Taⁿna nnoom na quiaaⁿ
Espíritu Santo naquii' n'om naⁿ'ñeeⁿ.
16 Ee meiⁿcwiindye naⁿ'ñeeⁿ
tyooto'ñoomna Espíritu Santo,
macanda̱ na jnda̱ teits'oomndyena
ñequio xuee' Ta Jesús. 17 Quia
jo' Pedro ñ'eⁿ Juan tioona lueena
nacjoo naⁿ'ñeeⁿ. Mana to'ñoomna
Espíritu Santo naquii' n'omna.
18 Jnda̱ na nty'iaa' Simón na joo
nn'aⁿ na jñom Ty'o̱o̱ts'om tioona
lueena nacjoo naⁿ'ñeeⁿ, to'ñoomna
Espíritu Santo naquii' n'omna, quia
jo' seiqueeⁿna' ts'oom na mati
jom ñe'cats'aaⁿ na ljo'. Jo' chii
tsoom nda̱a̱na na s'om nñequiaaⁿ.
19 Matsoom:
—Quia'yo' na ntseixmaⁿya
najndeii na cwilaxmaⁿ'yo' cha mati
ja meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nntio̱o̱
l'o̱o̱ nacjoo' maxjeⁿ nnco'ñom
Espíritu Santo naquii' ts'om.
20 Sa̱a̱ matso Pedro nnoom:
—S'om 'naⁿ' catsuuna' ñ'eⁿndyu',
'u matsei'tiuu' na cwe' ñequio s'om
nncoñom' naya na mañequiaa
Ty'o̱o̱ts'om na cwicandaa nn'aⁿ
na cwe'yu. 21 'U ticatsona' na
nntseijomndyu' ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om na cwil'aayâ ee
tiyuu' na xcwee' ts'om' jo nnoom.
22 Calcwe' ts'om' jnaⁿ' luaa', ndo'
catseity'oondyu' nnom Ty'o̱o̱ts'om
nts'aacheⁿndyo ndya' nntseit'maⁿ
ts'oom 'u na luaa' m'aaⁿ' ts'om'.
23 Ee manty'iaya juu jnaⁿ'
matseijomna' cha'cwijom 'naⁿ ja
na nnc'uu ts'aⁿ ndo' cha'cwijom
l'uaancjo na chu'tyeⁿndyu'.
24 Quia jo' tso Simón nda̱a̱na:
—Cataⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
na meiⁿcwii ticatjo̱ⁿya cha'na
cwindu'yo'.
25 Pedro ñ'eⁿ Juan jla'neiⁿna
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om ndo'
tjei'yuu'ndyena cantyja 'naaⁿ'
Jesús. Jnda̱ chii jnaⁿna tsjoom'ñeeⁿ
ndyuaa Samaria na nnc'oolcwee'na
Jerusalén. Jndye njoom nch'u
tyo'oowi'nomna ndyuaa'ñeeⁿ.
Tyoñequiana ñ'oom naya nda̱a̱ nn'aⁿ.

Felipe ñequio ts'aⁿ ndyuaa Etiopía

26 Ndo' seineiⁿ ángel 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om nnom Felipe. Tso:
"Cja' nato Jerusalén na wjaana'
tsjoom Gaza jo ntyja na macalui'
caxjuu tsoom'naaⁿ." Juu nato'ñeeⁿ
mawinomna' ndyuaa yuu tjaa
nn'aⁿ c'oom. 27 Quia jo' teicantyjaaⁿ
tjaaⁿ. Ndo' nato'ñeeⁿ teincwiñê
ñ'eⁿ ts'aⁿ na jnaⁿ ndyuaa Etiopía.

Tsa^{n}'ñee^{n} tsa^{n}s'a eunuco na
mandi'ntjom nnom Candace tsa^{n}scu
na matsa̱'ntjom ndyuaa Etiopía.
Tyom'aa^{n} ts'iaa^{n} na tyotseiwee^{n} s'om
naquii' wats'iaa^{n} 'naa^{n}' tsa^{n}scu'ñee^{n}.
Tjatseit'maa^{n}'ñê Ty'o̱o̱ts'om
Jerusalén. **28** Ndo' je' majaalcwee^{n}'e^{n}.
Ñjoom ts'om tornom 'naa^{n}'a^{n}.
Matsei'na^{n}'a^{n} tsom na chuu' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na seiljeii Isaías. **29** Ndo'
tso Espíritu nnom Felipe:
—Catseicandyoo'ndyu' nacañoom'
tornomwaa'. Catseijomndyu' ñ'e^{n}
ts'a^{n} na maleiñ'oom juuna'.
30 Quia jo' tjantyjaa' Felipe
tsa^{n}'ñee^{n}. Jñee^{n} na matsei'naa^{n}'
tsa^{n}'ñee^{n} ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
seiljeii Isaías. Tax'eeñê nnom,
matsoom:
—¿Aa matsei'no̱^{n}' ñ'oom na
matsei'na^{n}'?
31 Matso tsa^{n}'ñee^{n} nnoom:
—¿Chiuu nnts'aayo̱ na nntsei'no̱^{n}'a
ee tjaa 'ñee^{n} juu m'mo̱^{n} no̱o̱^{n}?
Ndo' tca^{n} tsa^{n}'ñee^{n} na cjawa
Felipe tornom 'naa^{n}'a^{n} na
nncwacatyee^{n} na cañoom'm.
32 Luaa matso ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na matsei'naa^{n}' tsa^{n}'ñee^{n}:
Quia na wjaañ'oom ts'a^{n} catsma^{n}
na nntseicue^{n}'e^{n} juuyo'
mei^{n}chjoo ticatseixuaayo'.
Mati cha'na catsma^{n} chjoo
quia na matyjee ts'a^{n} som'm
ñemaa^{n}' 'ñom,
malaa'ti' tjaa ljo' tso ts'a^{n} na
cwiluiiñe catsma^{n} cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om meii^{n} na wi'
tyotjoom.
33 Jla'jnaa^{n}' nn'a^{n} jom mei^{n}
tîcatu'xe^{n}yana ñ'oom cantyja
'naa^{n}'a^{n}.
Ndo' 'ñee^{n} juu nnda̱a̱ nntseinei^{n}
cantyja 'naa^{n} nn'aa^{n}'a^{n} na
tjawicantyjoo',
maxje^{n} tjaa'na^{n} ee tyuaa'
jla'cuee'na jom.
34 Quia jo' tax'ee ts'a^{n} Etiopía
nnom Felipe, matsoom:
—Cwii naya'ñee^{n}, catsu'ya' no̱o̱^{n},
ts'a^{n} na tyoñequiaa ñ'oommeii^{n}ñe
¿aa matseineii^{n} cantyja 'naa^{n}' nque^{n}
oo aa cantyja 'naa^{n}' cwiiche^{n}?
35 Quia jo' Felipe to̱o̱^{n}'o̱^{n} na
tyotseineii^{n} cantyja 'naa^{n}' juu
ñ'oom'ñee^{n} na teiljeii naquii' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na sei'naa^{n}' tsa^{n}'ñee^{n}.
Tyotseineii^{n} nnom tsa^{n}'ñee^{n} ñ'oom
naya cantyja 'naa^{n}' Jesús. **36** Ndo'
yoche^{n} na cwi'oona nato, tquiena
cwii joo yuu waa ndaatioo. Quia jo'
matso ts'a^{n} Etiopía nnoom:
—Canty'ia', ñjaa^{n} waa ndaatioo.
¿Aa waa na nntseicu'na' na
nnleits'oomndyo̱?
37 Quia jo' matso Felipe nnoom:
—Xe^{n} matsei'yu' ñequio na xcwee'
ts'om' nnda̱a̱ nleits'oomndyu'.
T'o̱ tsa^{n}'ñee^{n} matsoom:
—Matseiyu'a na Jesucristo
cwiluiiñê Jnda Ty'o̱o̱ts'om.
38 Quia jo' ts'a^{n} Etiopía sa̱'ntjoom
na cjaameintyjee' tornom. Jnda̱ chii
wendyena tquiocuena, ty'ecuo̱na
quii' ndaatioo, mana seits'oomñe
Felipe jom. **39** Jnda̱ na jlui'na
quii' ndaatioo, nquii Espíritu na
cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om tjañ'oom
Felipe. Ndo' ts'a^{n} Etiopía'ñee^{n}
taticanty'iaa'tyee^{n} Felipe, sa̱a̱
tjaa^{n} nato na mawja^{n} ñequio
na neii^{n}' ts'oom. **40** Ndo' Felipe
je', teitquioo'ñê tsjoom Azoto,
ndo' jndye njoom tyomanoom

tyoñequiaaⁿ ñ'oom naya hasta
tuee'nnaaⁿ'aⁿ tsjoom Cesarea.

Lcwe' ts'om Saulo jnaaⁿ'aⁿ
(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 Ndo' Saulo ticando'
nncjaameintyjeeⁿ'eⁿ na
matseicaty'ueeⁿ nn'aⁿ na cwila'yu'
ñequio Ta Jesús. Ndicwaⁿ
macantyjaa'ñê na nntseicwjeⁿ
joona. Jo' chii tjaaⁿ na m'aaⁿ tyee
na cwiluiitquieñe. 2 Tcaaⁿ ljeii
nnom juu na nncjaañ'oom tsjoom
Damasco na m'aⁿ nn'aⁿ judíos
lan'om 'naaⁿna. Ljeii'ñeeⁿ tquiaana'
najneiⁿ na nncjaacwjaaⁿ naⁿnom
ndo' naⁿlcu nn'aⁿ na m'aⁿ natoo'
Jesús, na nncjaachom joona praso
Jerusalén. 3 Njoom nato na jnda
jaawinoom'm tsjoom Damasco ndo'
mats'ia jo' tioo cwii chom ndiocheⁿ
nacañom'm na jnaⁿna' cañoom'luee.
4 Ndo' tiooñê nomtyuaa ndo' jñeeⁿ
na seineiⁿ ts'aⁿ. Matso nnoom:
—Aa ndi', Saulo, ¿chiuu na jeeⁿ
mantyjo' ja?
5 Ndo' t'oo':
—¿'Ñeeⁿ 'u Ta?
Matso nnoom:
—Ja Jesús ts'aⁿ na mantyjo'.
6 Ndo' Saulo cwiteiñê na
macaty'ueeⁿ. Matsoom:
—¿Chiuu l'ue ts'om' Ta na cats'aa?
Quia jo' matso Jesús nnoom:
—Quicantyja', cja'quie' quii'
tsjoom. Jo' jo' nntso ts'aⁿ njom' ljo'
macaⁿna' na nntsa'.
7 Ndo' naⁿnom na cwi'oo ñ'eⁿ
Saulo, s'aana' na jeeⁿ tyuena
ee jndyena na seineiⁿ ts'aⁿ saa
titquioo'ñe. 8 Quia jo' teicantyja
Saulo nomtyuaa. Sein'meiiⁿ'eⁿ
lua'nnoom saa tileicanty'iaaⁿ'aⁿ. Jo'
chii t'uena ts'ooⁿ ty'eñ'omna jom
tsjoom Damasco. 9 Jo' jo' tyom'aaⁿ
cwii ndyee xuee na tileicanty'iaaⁿ'aⁿ,
ndo' tîcwaaⁿ'aⁿ meiⁿ na nnc'om
ndaa tjaa'naⁿ.
10 Tsjoom'ñeeⁿ tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ
na matseiyu' na jndyu Ananías.
Tsaⁿ'ñeeⁿ tco'na' nty'iaaⁿ'aⁿ Ta Jesús.
Seineiⁿ matso:
—Ananías.
T'ooⁿ, matsoom:
—Luaa ja Ta.
11 Quia jo' matso Ta Jesús nnoom:
—Quicantyja' cja' nataa na
jndyuna' na Ndyeyu tja. Waa' Judas
cal'ue' ts'aⁿ na jndyu Saulo, ts'aⁿ
na jnaⁿ tsjoom Tarso. Tsaⁿ'ñeeⁿ
mamatseineiiⁿ nooⁿ. 12 Ndo' jnda
tco'na' nty'iaaⁿ'aⁿ na 'u Ananías
jnda jndyo'quie' na m'aaⁿ ndo'
jndyo'catioo' l'o' nacjoom'm cha
nndaa nnty'iaa'nnaaⁿ'aⁿ.
13 Jnda na jndii Ananías na luaa',
tsoom:
—Jndye ñ'oom jnda mandiiya, Ta,
na cwila'neiⁿ nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ'
tsaⁿm'aaⁿ' cwanti nawi' mach'eeⁿ nn'aⁿ
cwenta' na m'aⁿ Jerusalén. 14 Ndo' je'
ñjaaⁿ jnda tyjeeⁿ'eⁿ ñequio ljeii na
tquia ntyee na cwiluiitquiendye na
mañequiaana' najneiⁿ cha na cha'tso
nn'aⁿ na cwilcwii' xue' nncjaachom
joona na chu'tyeⁿndyena na nntioom
joona w'aancjo.
15 Saa matso Jesús nnoom:
—Cja' ee jnda tjeii'ndyo jom na
nntseineiiⁿ cantyja 'naⁿya jo ndaa
nn'aⁿ nt'omcheⁿ ndyuaa ñequio nn'aⁿ
na cwitsa'ntjom joona, ndo' mati
ndaa nn'aⁿ Israel. 16 Ndo' nnts'aa na
nncjaaljeiiⁿ na maxjeⁿ jndye nawi'
macaⁿna' na nncwinoom cantyja na
matseiyoom'm ñ'eⁿndyo.

17 Quia jo' tja Ananías w'aa na
m'aa^{n} Saulo'ñee^{n}. Jndạ na tjaque^{n}'e^{n},
tioom l'ọọ^{n} nacjoo' tsa^{n}'ñee^{n}.
Matsoom:
—'U re nn'a^{n}ya Saulo, nquii Ta
Jesús na teitquioo'ñê njom' nato
na jndyo', jñoom ja na m'aa^{n}'. L'ue
ts'oom na nnty'ia'nnda' ndo' na too'
nntseixma^{n}' Espíritu Santo naquii'
ts'om'.
18 Mañoom' tquiaa cha'cwijom
lua'tsja n'om nnom Saulo. Jndạạ na
nty'iaa'nnaa^{n}'a^{n}. Quia jo' teicantyjaa^{n},
teits'oomñê. 19 Jndạ chii tcwaa^{n}'a^{n}
ndo' tquiaannda'na' najnei^{n}. Ljoo'ñê
cwantindyo xuee ñequio nn'a^{n} na
cwilayu' tsjoom Damasco.

**Saulo mañequiaa^{n} ñ'oom'
Ty'ọọts'om Damasco**

20 Mantyja tọọ^{n}'ọ^{n} na tyoñequiaa^{n}
ñ'oom quii' lan'om 'naa^{n} nn'a^{n}
judíos na nquii Jesús cwiluiiñê Jnda
Ty'ọọts'om. 21 Ndo' cha'tso nn'a^{n}
na tyondye ñ'oom na tyoñequiaa^{n}
seitsa^{n}'na' joona. Tyoluena:
—¿Aa nchii tsa^{n}m'aa^{n}' ts'a^{n}
na tyoma'nom Jerusalén na
tyoco'wee^{n}'e^{n} nn'a^{n} na cwilcwii'
xuee' Jesús? Ndo' ¿aa nchii mati
jndạ jñoom ñjaa^{n} na nncjaachom
nn'a^{n} na cwilayu' na chu'tye^{n}ndye
jo ndạạ ntyee na cwiluiitquiendye?
22 Ndo' Saulo tjana^{n}jndeiityee^{n}
na tyoñequiaa^{n} ñ'oom' Ty'ọọts'om.
Tyo'mọọ^{n} na mayuu' na
Jesús cwiluiiñê Cristo. Jo' na
tjatseiñ'ee^{n}'ñena' nn'a^{n} judíos na
m'a^{n} Damasco.

Jlui'n'maa^{n}ñe Saulo luee nn'a^{n} judíos

23 Jndạ jaach'ee xuee na ma'mọ^{n}
Saulo ndo' jndạ chii tjoom' ñ'oom
t'ma^{n} nn'a^{n} judíos na nlacuee'na
jom. 24 Sạạ jñee^{n} na ljo'. Ndo'
na^{n}'ñee^{n} naxuee ndo' natsjom
tyondọọna jom ndyueel'a tatiom
nnom tsjoomna na nlacuee'na jom.
25 Sạạ nn'a^{n} na cwilayu' teijndeiina
jom natsjom. Tuọọ^{n} ts'om cwii
tsquiee l'ọọ. Jlac'ọ^{n}na jom mantana
na waa na ndye 'ndyoo tatiom
nnom tsjoom. Chii tjacuee^{n} cwiiche^{n}
na ntyja, mana tjaa^{n}.

**Saulo tyoñequiaa^{n} ñ'oom'
Ty'ọọts'om tsjoom Jerusalén**

26 Quia na jndạ tue^{n}'e^{n} Jerusalén
ñe'catseijomñê ñ'e^{n} nn'a^{n} na
cwilayu', sạạ cha'tsondye na^{n}'ñee^{n}
nquiaana jom ee tiñe'calayu'na
na ts'a^{n} na matseiyu' jom. 27 Sạạ
tjañ'oom Bernabé jom na m'a^{n}
apóstoles. Tso tsa^{n}'ñee^{n} ndạạ
na^{n}'ñee^{n} chiuu waa na nty'iaa'
Saulo Ta Jesús na njoom nato, ndo'
na seinei^{n} Ta Jesús nnoom ndo'
chiuu waa na mei^{n}chjoo tinquia^{n}'a^{n}
na tyoñequiaa^{n} ñ'oom ñequio xuee'
Jesús Damasco. 28 Ndo' ljoo'ñe Saulo
Jerusalén na ñ'ee^{n} ñ'e^{n} na^{n}'ñee^{n}.
29 Mei^{n}chjoo ti'maa^{n}' ts'oom na
tyoñequiaa^{n} ñ'oom cantyja 'naa^{n}' Ta
Jesús. Tyotseineii^{n} ñ'e^{n} nn'a^{n} judíos
na cwila'nei^{n} ñ'oom griego, sạạ
joona tyol'ueena chiuu ya nl'ana
na nlacuee'na jom. 30 Sạạ jndạ na
jndye nn'a^{n} na cwilayu' na ljo',
ty'eñ'omna jom Cesarea, ndo' jo' jo'
jla'cwanomtina jom tsjoom Tarso.
31 Quia jo' ntmaa^{n}' nn'a^{n} na
macwji' Ty'ọọts'om cwentaa^{n}'a^{n}
na m'a^{n} cha'waa ts'ọndaa Judea
ñequio Galilea ñequio Samaria ya
tyom'a^{n}na. Tjaa na cwit'uiitina'
joona l'a nn'a^{n} ndo' ty'enajndạna.

Tyom'aⁿna na nquiaana Ty'o̱o̱ts'om
ndo' ñequio na tyoteijndeii Espíritu
Santo tjawijndyendyetina.

Cantyja na n'maⁿ Eneas

32 Pedro tyomanoom
tyojaacanoom'm nn'aⁿ na cwilayu'.
Mati tsjoom Lida tjacanoom'm nn'aⁿ
na laxmaⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
33 Jo' jo' ljeiiⁿ cwii tsaⁿs'a na jndyu
Eneas. Jnda̱ ñeeⁿ chu na ljo tsaⁿ'ñeeⁿ
cjoo' jnduu na wii' na ntjeiⁿ nc'ee.
34 Matso Pedro nnom:
—'U re Eneas, Jesucristo
matsein'maaⁿ 'u. Quicantyja'.
Tseijndaa'ndyu'ya' jndu'.
Quia jo' mantyja teicantyja
tsaⁿ'ñeeⁿ. Jnda̱ na tco'yana' jom.
35 Ndo' cha'tso nn'aⁿ tsjoom
Lida ñequio ndyuaa su Sarón
tyonty'iaana tsaⁿ'ñeeⁿ ndo' lcwe'
n'omna, jlayu'na ñequio Ta Jesús.

Tando'nnda' Dorcas na tueeⁿ'eⁿ

36 Tsjoom Jope tyom'aaⁿ cwii
tsaⁿscu na matseiyu' na jndyu
Tabita. Ñequio ñ'oom griego
cwiluena jom Dorcas. Tsaⁿ'ñeeⁿ
ñequii'cheⁿ na ya tyoch'eeⁿ ndo'
tyoteijneiⁿ ndyeñeeⁿ'. 37 Ncuee'ñeeⁿ
teiweeⁿ'eⁿ ndo' tueeⁿ'eⁿ. Jnda̱
tueeⁿ'eⁿ chii jlacanda̱a̱'na jom,
ndo' tqueⁿna jom w'aa na nda̱ we
teicantyjoo'. 38 Tsjoom Jope'ñeeⁿ
manndyoo' m'aaⁿna' ñequio tsjoom
Lida. Ndo' nn'aⁿ na cwilayu' na m'aⁿ
tsjoom Jope'ñeeⁿ jndyena na tsjoom
Lida m'aaⁿ Pedro. Jo' chii jñoomna
we tsaⁿs'a na c'oocataⁿna nnom
Pedro na ntyjantyja cjaⁿ na m'aⁿna.
39 Ndo' tjañ'eⁿ Pedro ñ'eⁿndyena.
Ndo' jnda̱ na tueⁿ'eⁿ na m'aⁿ nn'aⁿ
na meindoo' jom chii ty'eñ'omna
jom w'aa na jnda̱ we teicantyjoo'.
Cha'tso yolcu na jnda̱ ljondye na
tja̱ noom tjaa'ndyena tsei jom.
Tyotyueena ndo' tyot'mo̱o̱ⁿna
nchuee ñequio cotom na tyoch'ee
Dorcas xjeⁿ na ñetanoom'm. 40 Sa̱a̱
Pedro jñoom cha'tso naⁿ'ñeeⁿ ch'eⁿ.
Jnda̱ chii tcoom'm xtyeeⁿ, seineiiⁿ
nnom Ty'o̱o̱ts'om. Jnda̱ jo' taqueeⁿ
jo ndo' yuu m'aaⁿ ts'oo, nty'iaaⁿ'aⁿ
juu. Matsoom:
—Tabita, quicantyja'.
Quia jo' tsaⁿ'ñeeⁿ sein'meiiⁿ'eⁿ
lua'nnom. Nty'iaaⁿ'aⁿ Pedro, mana
tacatyeeⁿ. 41 Ndo' Pedro t'ueeⁿ ts'o̱
tsaⁿ'ñeeⁿ seiweeⁿ juu. Jnda̱ chii
t'maaⁿ yolcu na jnda̱ ljondye
ñequio nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwilayu'.
T'mo̱ⁿ Pedro yuscu'ñeeⁿ nda̱a̱na na
mawando'. 42 Cha'tso nn'aⁿ tsjoom
Jope jndyena na luaa' tuii, ndo'
jndyendyena tyolayu'na ñequio Ta
Jesús. 43 Ndo' Pedro majndye xuee
ljoo'ñê tsjoom'ñeeⁿ waa' ts'aⁿ na
jndyu Simón ts'aⁿ na matseito̱o̱'ñe
ntjaⁿ.

Pedro ñequio Cornelio

10 Tsjoom Cesarea tyom'aaⁿ
cwii tsaⁿs'a na jndyu
Cornelio. Tsaⁿ'ñeeⁿ ts'aⁿ na
matsa̱'ntjom cwii tmaaⁿ' sondaro
na jndyuna' Italiano. 2 Tsaⁿ'ñeeⁿ
jeeⁿ xcwee' ts'oom tyotseit'maaⁿ'ñê
Ty'o̱o̱ts'om ñequio cha'tso nn'aⁿ
waⁿ'aⁿ. M'aaⁿ na nquiaⁿ'aⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
Mati jndye waa na tyoteijneiⁿ nn'aⁿ
judíos na jñeeⁿ'ndye. Ndo' ñequii'cheⁿ
tyotseineiiⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om. 3 Cwii
xuee cha'na na ndyee na matmaaⁿ
tco'na' ángel cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om
nnoom. Ndo'yaaⁿ na jndyoquiee'
ángel'ñeeⁿ na m'aaⁿ. Matso nnoom:

—Aa ndi', Cornelio.
4 Ndo' jom cwe' nty'iaa'toom
ángel na jeeⁿ nioom ty'ueeⁿ hasta
seiqueeⁿñena' jom. Jndạ chii
matsoom:
—¿Ljo' nntsa' Ta?
T'ọ ángel nnoom matso:
—Mandii Ty'ọọts'om na
matsei'neiⁿ' nnoom. Ndo' maqueeⁿ
cwenta na mateijndei' ndyeñeeⁿ'
ndo' macañjom ts'oom 'u. 5 Jo'chii
cajñom' nn'aⁿ na c'oona tsjoom
Jope na c'ooqueeⁿ'ndyena Simón
tsaⁿ na mati jndyu Pedro. 6 Tsaⁿ'ñeeⁿ
nntsoom ljo' catsa'. Jom cwe'
mac'eⁿyaaⁿ waa' tcayoom'm Simón
ts'aⁿ na matseicatọọ' ntjaⁿ. Nndyoo'
'ndyoo ndaaluee waa waa' tsaⁿ'ñeeⁿ.
7 Ndo' Cornelio quia na jndạ tja
ángel na seineiⁿ ñ'eⁿñê tcwaaⁿ we
mosoom'm ndo' cwii sondaro.
Sondaro'ñeeⁿ matseit'maaⁿ'ñê
Ty'ọọts'om ndo' mandi'ntjoom
nnom Cornelio. 8 Cornelio tsoñ'eeⁿ
ndạạ naⁿ'ñeeⁿ chiuu waa na tco'na
na nty'iaaⁿ'aⁿ. Jndạ chii jñoom
naⁿ'ñeeⁿ tsjoom Jope.
9 Ndo' cwiicheⁿ xuee manjomndye
naⁿ'ñeeⁿ nato. Cha'na manndyoo'
quiajmeiⁿ' 'oowindyoona tsjoom
Jope. Majuu xjeⁿ'ñeeⁿ tjawa Pedro
xqueⁿ w'aa yuu su na nntseineiiⁿ
nnom Ty'ọọts'om. 10 M'aaⁿ jo' jo'
ndo' tyjee' na ñe'jnoom'm, sạạ
yocheⁿ na cwila'ñ'oom'ndyena
na nlcwaaⁿ'aⁿ waa na tco'na'
nty'iaaⁿ'aⁿ. 11 Nty'iaaⁿ'aⁿ na jnaaⁿ
cañoom'luee. Jndyocue cwii 'naⁿ
cha'cwijom cwii liaa tsca'ndyu'
tmeiⁿ na chu'tyeⁿ ñequiee nquina'.
Tioona' xjeⁿ yuu na m'aaⁿcheⁿ.
12 Liaa'ñeeⁿ ñjom cha'tso nnom
quioo' na cwi'ooca' ñequio quioo'
na cwi'ootscọọ'ndye ñequio cantsaa.
13 Ndo' jndii Pedro na teic'uaa,
seineiⁿ, matso:
—Quicantyja' Pedro. Catseicue'
quioo' na nlqui'.
14 Ndo' t'ọ Pedro, matsoom:
—Xoquiạ Ta. Ee meiⁿjom tyooquiạ
cwii nnom na cwe' cwantindyo oo
na tilju' tseixmaⁿna' jo njom' nncu'.
15 Teic'uaannda', matso nnoom:
—'Naⁿ na jndạ tqueⁿ Ty'ọọts'om na
lju' tseixmaⁿna', 'u tintsu' na cwe'
na cwantindyo juuna'.
16 Ndyee ndii' teic'uaa seineiⁿ. Jndạ
chii juu 'naⁿ'ñeeⁿ tjalcwe'nnda'na'
cañoom'luee. 17 Ndo' xcwe na m'aaⁿ'
ts'om Pedro ljo' ñe'ca'mọⁿ 'naaⁿ
na tco'na' nty'iaaⁿ'aⁿ, ndo' nn'aⁿ
na jñom Cornelio jndạ tquiena
tsjoom'ñeeⁿ, na tax'eendyena yuu
waa waa' Simón na cwe' mac'eⁿya
Pedro. 18 Jndạ na tquiena 'ndyoots'a
w'aa'ñeeⁿ, jluena:
—¿Aa ljoo m'aaⁿ Simón ts'aⁿ na
mati jndyu Pedro?
19 Xjeⁿ'ñeeⁿ ndicwaⁿ m'aaⁿ' ts'om
Pedro cantyja na tco'na' nty'iaaⁿ'aⁿ
ndo' matso Espíritu Santo nnoom:
—Ndyee naⁿnom cwil'uee 'u.
20 Jo' chii quicantyja', cja'cue'. Cja'
ñ'eⁿndyena. Tinc'oom' ñomtiuu' ee
ja jñọọⁿya joona.
21 Quia jo' Pedro tjacueeⁿ na
m'aⁿna. Matsoom ndạạna:
—Ja ts'aⁿ na cwil'ue'yo'. ¿Aa waa
na nl'a'yo' ja?
22 Jluena nnoom:
—Jâ tquiọọyâ ts'iaaⁿ 'naaⁿ' ts'aⁿ na
jndyu Cornelio, ts'aⁿ na matsạ'ntjom
cwii tmaaⁿ' sondaro. Jom ts'aⁿ na
mach'ee yuu na maty'iomyana'
ndo' na matseit'maaⁿ'ñê Ty'ọọts'om.
Cha'tsondye nn'aⁿ judíos ya ñ'oom

cwilanei^{n}na cantyja 'naa^{n}'a^{n} ndo'
jnda nquiuna jom. Cwii ángel
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om tso nnoom na
catseicañee^{n} 'u na cja' wa^{n}'a^{n} ndo'
na nñee^{n} ñ'oom na nntseinei^{n}'.
23 Quia jo' seiñ'oom'ñe Pedro
joona na caljoo'ndyena jo' jo'.
Ndo' teincoo cwiiche^{n} xuee tjaa^{n}
ñ'e^{n}ndyena. Ndo' nt'om nn'a^{n}
tsjoom Jope na cwilayu' ty'ena
ñ'e^{n}ñê.
24 Cwiiche^{n} xuee tquiena tsjoom
Cesarea. Mameindoo' Cornelio
joona. Jnda̱ seitjoom nn'aa^{n}'a^{n}
ñequio nn'a^{n} na ya ñ'oom jom
ñ'e^{n}ndye. 25 Jom jlui'noom naquii'
wa^{n}'a^{n} quia na ljeii^{n} na jnda̱
tyjee'cañoom Pedro, tjacatjomñê
juu. Tcoom'm xtyee^{n} jo nnom
na seit'maa^{n}'ñê juu. 26 Sa̱a̱ seiwe
tsa^{n}'ñee^{n} jom. Matso nnoom:
—Quicantyja' sa, ee mats'a^{n} ja
cha'na 'u.
27 Ndo' yoche^{n} na cwila'nei^{n}na
'ooquie'na naquii' w'aa. Jo' jo'
ljeii Pedro cwa jndye nn'a^{n} jnda̱
tjomndye. 28 Quia jo' matsoom
nda̱a̱na:
—'O nquiu'yo' juu ljeii na
cwileiñ'o̱o̱^{n}yâ matsona' na
ticaty'iomyana' na cwii ts'a^{n}
judío nncjaantyjaa' mei^{n}nquia
ts'a^{n} na nchii ts'a^{n} judío oo mei^{n}
na nncjaaque^{n}'e^{n} quii' waa'. Sa̱a̱
Ty'o̱o̱ts'om jnda̱ t'mo̱o̱^{n} no̱o̱^{n} na
mei^{n}cwii ts'a^{n} tantsjo̱o̱ na cwe'
cwantindyo juu oo na tilju' tseixma^{n}.
29 Jo' chii quia na tque^{n}'yo' ja tjaa
na seitsaa^{n}'ndyo̱, maxje^{n} jndyo̱o̱. Sa̱a̱
je' ñecaljeiya chiuu na tque^{n}'yo' ja.
30 Ndo' t'o̱ Cornelio matsoom:
—Xuee je' jnda̱ ñequiee xuee
maxje^{n}meii^{n} tyom'aa^{n}ya naquii'
w'aya. Matseicwejndo'ndyo̱ ndo'
matseina̱^{n}ya nnom Ty'o̱o̱ts'om
cha'na quil'a' 'o nn'a^{n} judíos na
ticwii xuee na ndyee na matmaa^{n}.
Juu xje^{n}'ñee^{n} teitquioo'ñe cwii ts'a^{n}
no̱o̱^{n} na jee^{n} caxuee liaa'. 31 Matso
tsa^{n}'ñee^{n} no̱o̱^{n}: "'U re Cornelio,
mandii Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom na
matsei'nei^{n}' nnoom ndo' macañjom
ts'oom na mateijndei' nn'a^{n} ljo' na
matseitjo̱o̱na' joona. 32 Jo' chii
cajñom' nn'a^{n} na c'oona tsjoom
Jope na nnc'ooquee^{n}'ndyena Simón
ts'a^{n} na mati jndyu Pedro. Jom
cwe' mac'e^{n}yaa^{n} waa' tcayoom'm
Simón ts'a^{n} na matseicato̱o̱'ñe ntja^{n},
ts'a^{n} na waa waa' 'ndyoo ndaaluee."
33 Jo' chii mantyja jño̱o̱^{n} nn'a^{n} na
c'ooc'omna 'u. Ndo' 'u quianl'ua'
na jndyo'. Je' je' cha'tsondyô ljoo
m'aa^{n}yâ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om na
nndya̱a̱yâ cha'tso na l'ue ts'oom na
nntsu' nda̱a̱yâ.

Ñ'oom na seinei^{n} Pedro waa' Cornelio

34 Quia jo' to̱' Pedro na
matseineii^{n}, matsoom nda̱a̱na:
—Je' quia matsei'no̱^{n}'cha̱^{n}ya, na
mayuu' Ty'o̱o̱ts'om tiquich'ee^{n} na
cwe' ñejndaa' nn'a^{n} na candya'
ts'oom. 35 Ee mei^{n}quia ndyuaa na
m'a^{n} nn'a^{n} na cwila't'maa^{n}'ndye
jom ndo' na cwil'a yuu na
maty'iomyana' maxje^{n} macjaawee'
ts'oom ñ'e^{n}ndyena. 36 Tyoñequiaa^{n}
ñ'oom'm nda̱a̱ jâ nn'a^{n} Israel.
Tyotseicañee^{n} jâ ñ'oom naya
na mañequiaana' na mei^{n}cwii
ñ'omtiuu tic'oom naquii' n'o̱o̱^{n}yâ
nc'e Jesucristo tsa^{n} na cwiluiiñe na
matsa̱'ntjom cha'tsondye nn'a^{n}. 37 'O
manquiu'yo' ñ'oom cantyja 'naa^{n}'

Jesús. Jndạ teinom na tyotseinei^{n}
Juan ñ'oom na nleits'oomndye
nn'a^{n}, tọ' Jesús tyoñequiaa^{n} ñ'oom
ndạạ nn'a^{n} ts'ọndaa Galilea ndo'
t'oom'na' cha'waa ts'ọndaa Judea.
38 Cantyja 'naa^{n}' Jesús'ñee^{n} na
jna^{n} Nazaret, tquiaa Ty'ọọts'om na
jom matseixmaa^{n} najndeii Espíritu
Santo. Tyomanoom, tyoch'ee^{n} naya
ndo' tyotsein'maa^{n} cha'tso nn'a^{n}
na ñenchje tsa^{n}jndii ee maxje^{n}
ñ'e^{n}ñ'e^{n} Ty'ọọts'om ñ'e^{n}ñê. 39 Jâ
cwitjei'yuundyô cantyja 'naa^{n}
cha'tso na tyoch'ee^{n} ts'ọndaa
Judea, ndo' mati naquii' tsjoom
Jerusalén. Jla'cuee' na^{n}'ñee^{n} jom
na ty'ioomna jom cjoo' ts'oom'naa^{n},
40 sạạ xuee jndạ ndyee na tuee^{n}'e^{n}
s'aa Ty'ọọts'om na tando'xcoom,
ndo' na teitquioo'ñennaa^{n}'a^{n}
ndạạ jâ. 41 Ticwitquioo'ñê ndạạ
cha'tsondye nn'a^{n}, macandạ ndạạ
jâ. Ee jndạ tjeii'ñe Ty'ọọts'om jâ na
cwilaxmaa^{n}yâ na catjei'yuu'ndyô
cantyja 'naa^{n}' Jesús ndạạ nn'a^{n}. Jâ
tyocwaa'â ndo' tyowạạyâ ñ'e^{n}ñê
jndạ na tando'xcoom. 42 Sạ'ntjom
Ty'ọọts'om jâ na nñequiaayâ ñ'oom
ndạạ nn'a^{n} ndo' na catjei'yuu'ndyô
na tquee^{n} Jesús na cu'xe^{n} nn'a^{n}
na ta'ndo' ñequio nn'a^{n} na jndạ
tjạ. 43 Mati profetas tyola'nei^{n}na
cantyja 'naa^{n}' Jesús. Tyoluena
na cha'tsondye nn'a^{n} na nlayu'
ñ'e^{n}ñê maxje^{n} nntseit'ma^{n} ts'om
Ty'ọọts'om jnaa^{n}na nc'e xuee' jom.

Nn'a^{n} na nchii judíos cwito'ñoomna Espíritu Santo

44 Ndicwa^{n} matseinei^{n} Pedro
ndạạna ndo' to'ñoom na^{n}'ñee^{n}
Espíritu Santo naquii' n'om. 45 Ndo'
nn'a^{n} judíos na cwilayu' na ñ'ee^{n}
ñ'e^{n} Pedro jee^{n} seiñ'ee^{n}'ñena'
joona na mati nn'a^{n} na nchii
judíos to'ñoomna Espíritu Santo
naquii' n'om. 46 Ee nn'a^{n} judíos'ñee^{n}
jndyena na xuii' ñ'oom jla'nei^{n}
na^{n}'ñee^{n} na lcwii'na Ty'ọọts'om.
47 Jo' chii matso Pedro:
—Aa tiyuu' tjaa 'ñee^{n} nntso na
ticwits'oomndye na^{n}m'a^{n} ee jndạ
to'ñoomna Espíritu Santo naquii'
n'omna majo'ti cha'xje^{n} to'ñọọ^{n} jaa
jom naquii' n'ọọ^{n}ya.
48 Quia jo' seijndaa'ñê na
cwits'oomndye na^{n}'ñee^{n} ñequio
xuee' Jesucristo. Jndạ chii ta^{n}
na^{n}'ñee^{n} nnoom na caljoo'ñê
ñ'e^{n}ndyena cwantindyo xuee.

Tso Pedro chiuu s'aa^{n}

11 Nquiee apóstoles ñequio
nt'omche^{n} nn'a^{n} na
cwilayu' ts'ọndaa Judea, jndyena
na mati nn'a^{n} na nchii judíos jndạ
to'ñoomna ñ'oom' Ty'ọọts'om. 2 Sạạ
jndạ na tjalcwe' Pedro Jerusalén,
nt'om nn'a^{n} judíos na cwilayu'
jla'tia'na jom. 3 Tyoluena nnoom:
—¿Chiuu na tja' na m'a^{n} nn'a^{n} na
nchii judíos ndo' chiuu na tcwa'
ñ'e^{n}ndyena?
4 Quia jo' Pedro tọọ^{n}'ọ^{n} na tcuu
tcuu tsoom ndạạna cha'tso na tuii.
5 Tsoom:
—Tyom'aa^{n}ya tsjoom Jope. Yoche^{n}
na matseinạ^{n}ya nnom Ty'ọọts'om
waa na tco'na' nọọ^{n}ya. Nty'iaya
cwii 'na^{n} cha'cwijom cwii liaa
tsca'ndyu' tmei^{n} na chu'tye^{n}
ñequiee nquina'. Cañoom'luee
jna^{n}na', tioona' xje^{n} yuu na m'aa^{n}ya.
6 Quia na nty'iayaya ljo' njom, jo'
na ndọọ'a na njom quioo' xiom'
ñequio quioo' jndạạ ndo' quioo' na

cwi'ootscoo'ndye ñequio cantsaa.
7 Ndo' jndii na seinei^{n} Ty'oots'om
noo^{n}, matsoom: “Quicantyja'
Pedro. Catseicue' quioo' nlqui'.”
8 Saa tsjoo: “Xoquia Ta, ee ja
tijoom ñetquiaa mei^{n}nquia nnom
na cwe' cwantindyo oo na tilju'
tseixma^{n}na'.” 9 Na jnda we t'onnda'
Ty'oots'om na m'aa^{n} cañoom'luee,
matsoom noo^{n}ya: “'Na^{n} na jnda
tquaa^{n}ya na lju' tseixma^{n}na' 'u
tintsu' na cwajndiina'.” 10 Cwii
ndyee ndii' seinei^{n} Ty'oots'om. Jnda
chii cha'waa juuna' tjalcwe'nnda'na'
cañoom'luee. 11 Majuu xje^{n}'ñee^{n}
tyjee' ndyee ts'a^{n} w'aa yuu na
tyom'aa^{n}yaya. Jna^{n} na^{n}'ñee^{n} tsjoom
Cesarea na jñom ts'a^{n} joona na
quiocal'ueena ja. 12 Ndo' tso Espíritu
noo^{n} na cjo ñ'e^{n}ndyena na mei^{n}cwii
ñomtiuu tic'oo^{n}. Mati yom nn'aa^{n}ya
nmeii^{n} na cwilayu' ty'eñ'ee^{n}na
ñ'e^{n}ndyo. Cha'tsondyô saquiaa'â
naquii' waa' tsa^{n}'ñee^{n}. 13 Ndo' tso
tsa^{n}'ñee^{n} ndaayâ na nty'iaa^{n}'a^{n} cwii
ángel na meintyjee' quii' wa^{n}'a^{n}.
Matso nnoom: “Cajñom' nn'a^{n} na
c'oona Jope na nnc'ooc'omna Simón
tsa^{n} na mati jndyu Pedro. 14 Jom
nntsoom njom' chiuu waa na nntsa'
cha nlui'n'maa^{n}ndyu' nncu' ndo'
mati cha'tso nn'a^{n} wa'.” 15 Ndo' quia
jnda to'a na matseina^{n}ya ndaana
to'ñoomna Espíritu Santo naquii'
n'omna cha'xje^{n} na to'ñoo^{n} jaa jom
xuee'ñee^{n}che^{n}. 16 Xje^{n}'ñee^{n} tjañjoom'
ts'oo^{n} ñ'oom na seinei^{n} Ta Jesús na
matsoom: “Juan tyotseits'oomñê
nn'a^{n} ñequio ndaatioo saa 'o
xuii' na nleits'oomndyo'. Ee
njñom Ty'oots'om Espíritu Santo
naquii' n'om'yo'. Luaa' waa na
nleits'oomndyo'.” 17 Quia jo'
mañecwii xje^{n} tquiaa Ty'oots'om
na to'ñoomna Espíritu Santo
naquii' n'omna cha'xje^{n} tquiaa^{n} na
to'ñoo^{n} jaa jom quia na jlayuu'a
ñequio Ta Jesucristo. Quia jo' ¿'ñee^{n}
cwiluiindyo ja na nntseitsaa^{n}'ndyo
Ty'oots'om?
18 Nn'a^{n} na cwilayu' tsjoom
Jerusalén quia na jndyena
ñ'oommei^{n}' jla'che^{n}na.
Tyolat'maa^{n}'ndyena Ty'oots'om.
Tyoluena:
—Cwa mati nn'a^{n} na nchii
judíos mañequiaa Ty'oots'om na
ticantycwii na cwitando' añmaa^{n}na
quia cwilcwe' n'omna.

Tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n} tsjoom Antioquía

19 Jnda na jla'cuee' nn'a^{n} Esteban
jna^{n}na' na tyoco'wi'na' nn'a^{n} na
cwilayu'. Jo' chii jndyendye
na^{n}'ñee^{n} t'oom'ndyena, jleinomna.
Nt'om ty'e hasta ndyuaa Fenicia
ñequio ndyuaaxe^{n}ncwe Chipre
ñequio tsjoom Antioquía. Jo' jo'
tyola'nei^{n}na ñ'oom' Ty'oots'om
saa ñequii'che^{n} ndaa nc'iaana nn'a^{n}
judíos, 20 quii'ntaa^{n}na ñ'ee^{n}'ndye
nt'om nn'a^{n} na jna^{n} ndyuaaxe^{n}ncwe
Chipre ñequio nn'a^{n} na jna^{n} tsjoom
Cirene. Na^{n}'ñee^{n} jnda na tquiena
tsjoom Antioquía, mati tyola'nei^{n}na
ñ'oom naya cantyja 'naa^{n}' Ta
Jesús ndaa nn'a^{n} na nchii judíos.
21 Tyoteijndeii Ty'oots'om joona. Jo'
chii jndye nn'a^{n} lcwe' n'om, jlayu'
ñequio Ta Jesús.
22 Ndo' tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji'
Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n} na m'a^{n}
Jerusalén, jnda na jndyena na ljo',
jñoomna Bernabé tsjoom Antioquía.
23 Jnda na tue^{n}'e^{n} nty'iaa^{n}'a^{n} na

t'ma^{n} matio'naa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}
na jnda̱ jlayu'. Quia jo' s'aana' na
jee^{n} neii^{n}'e^{n}. Ndo' cha'tsondyena
tyotseijno̱o̱^{n}'o̱^{n} n'omna na ñe'cwii
cala'tiuuna na caljoo'ndyetye^{n}na
cantyja 'naa^{n}' Ta Jesús. 24 Jee^{n}
ya ts'a^{n}ñe Bernabé, too' naquii
ts'oom m'aa^{n} Espíritu Santo ndo'
na matseiyu'ya ts'oom. Jo' chii
majndyendyeti nn'a^{n} tyolayu'
ñequio Ta Jesús.
25 Jnda̱ jo' tjaa^{n} tsjoom Tarso na
tjacal'uee^{n} Saulo. 26 Jnda̱ na ljeii^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} jndyoñ'oom juu Antioquía.
Cha'waa cwii chu tyotjomndyena
jo' jo' ñequio tmaa^{n}' nn'a^{n} na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n}.
Jndye nn'a^{n} tyot'mo̱o̱^{n}na nda̱a̱. Ndo'
nn'a^{n} tsjoom Antioquía'ñee^{n}, joona
najndyee jla'cajndyuuna cristianos
joo nn'a^{n} na cwilayu' ñequio Cristo.
27 Ncuee'ñee^{n} nt'om nn'a^{n} na
tyoñe'quia ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
jlui'na Jerusalén, ty'ena Antioquía.
28 Cwiindye joona, ts'a^{n} na jndyu
Agabo, teicantyjaa^{n} ndo' nc'e na
seijndo̱' Espíritu ts'oom tsoom
na cwajndii nleijndo' cha'waa
ndyuaa'ñee^{n}. Ndo' ñ'oom na tsoom
seicanda̱a̱'ñena' quia tyom'aa^{n}
Claudio tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n} tsjoom
Roma. 29 Jo' chii nn'a^{n} na cwilayu'
tsjoom Antioquía jla'jndaa'ndyena
na nl'ana naya tsjo̱'ñjee^{n} nn'a^{n} na
cwilayu' na m'a^{n} ndyuaa Judea nc'e
na matseitjo̱o̱na' na^{n}'ñee^{n}. Cwii cwii
ts'a^{n} nnteijnei^{n} cantyjati na nnda̱a̱
nnts'aa^{n}. 30 Luaa' tyol'ana. Ndo'
tsjo̱'ñjee^{n} na tyola'tjomna tquiana
joona' l'o̱ Bernabé ñ'e^{n} Saulo.
Ty'echo na^{n}'ñee^{n} s'om'ñee^{n} na m'a^{n}
nn'a^{n} na cwiluiitquiendye quii'ntaa^{n}
nn'a^{n} na cwilayu' ts'o̱ndaa Judea.

Tue' Jacobo ndo' na tyocanjom Pedro w'aancjo

12 Ncuee'ñee^{n} nquii rey
Herodes, cwajndii
tyoco'wee^{n}'e^{n} nt'om nn'a^{n} na
cwilaxma^{n} tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n}. 2 Sa̱'ntjoom
na cue' Jacobo xio Juan ñ'e^{n} xjo
espada. 3 Ndo' quia na nty'iaa^{n}'a^{n}
na tjawee' n'om nn'a^{n} judíos na
tue' Jacobo mati t'uee^{n} Pedro. Luaa'
tuii xcwe ncuee na cwicwa' nn'a^{n}
judíos tyoo' na tjaa'na^{n} ndaaljo'
tjaquiee'. 4 Ndo' jnda̱ na t'uee^{n}
Pedro tjoom'm tsa^{n}'ñee^{n} w'aancjo.
Tquiaa^{n} cwenta tsa^{n}'ñee^{n} luee
quin'oom nchoo' cwii sondaro na
jom jom ndii' ñequiee ñequieendye
na^{n}'ñee^{n} na cal'ana cwenta tsa^{n}'ñee^{n}.
Ee seitioom xe^{n} jnda̱ teinom
ncuee pascua nncwjee^{n}'e^{n} juu na
nntu'xe^{n}ñe joo nda̱a̱ nn'a^{n}. 5 Jo' chii
tyol'ana cwenta tsa^{n}'ñee^{n} naquii'
w'aancjo, sa̱a̱ tmaa^{n}' nn'a^{n} na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n}
tic'oomeintyjee'na na tyola'nei^{n}na
nnom Ty'o̱o̱ts'om na cateijnei^{n}
tsa^{n}'ñee^{n}.

Ty'o̱o̱ts'om tjei'n'maa^{n}ñê Pedro

6 Ndo' Pedro, majuu tsjom'ñee^{n} na
nnei^{n}ncoo nncwji' Herodes jom jo
nda̱a̱ nn'a^{n}, watsom quii'ntaa^{n} we
sondaro na chu'tye^{n}ñê we l'uaancjo.
Ndo' nt'om sondaro m'a^{n} 'ndyoots'a
na cwil'a cwenta. 7 Mats'ia jo' tyjee'
cwii ángel cwentaa' Ta Ty'o̱o̱ts'om
ndo' teixueeñe naquii' w'aancjo.
Ángel'ñee^{n} tii' l'o̱o̱^{n} tsei'ntsquiee'
Pedro, seilcwee^{n} juu. Matsoom
nnom:
—Maje' maje'ndyo quicantyja'.

Quia jo' mana tquiaa l'uaancjo na
chu'tyen l'o̱ Pedro. 8 Tso ángel'ñeen
nnoom:
—Cwe' lia' ndo' cañjom' lcom'.
Jnda̱ s'aan na ljo' tso ángel nnoom:
—Cwe' liaatco 'nan' ndo'
candyo'ntyjo̱' naxa̱n'a.
9 Jlui' Pedro, tjantyjo̱o̱n naxen'
ángel, sa̱a̱ ticaljeiin aa mayuu'chen
na jndyaañê s'aa ángel. Ndoo'
s'aana' ntyjeen na cwe' tsoom'm
ndaa. 10 Tei'nomna yuu m'aan
sondaro najndyee. Jnda̱ chii yuu
m'aan sondaro na jnda̱ we. Mana
tquiena 'ndyoots'a xjo yuu na nlui'
ts'an na nncuo̱o̱n nataa quii' tsjoom.
'Ndyoots'a'ñeen jnaan chenquiina'.
Jo' chii tei'nomna. Ty'ena cwii
nataa, mana 'ndii ángel jom na
ñenque n. 11 Quia jo' sei'no̱n'yaan,
matsoom:
—Cwa mayuu'chen na Ty'o̱o̱ts'om
jñoom ángel 'naan'an na
catseicandyaañe ja l'o̱ Herodes
ñequio luee nn'an judíos cha'tso na
cwiquen n'omna na nl'ana ñ'enndyo̱.
12 Jnda̱ na ljeiiyaan na mayuu'
na jndyaañê, tjaan waa' María
tsondyee Juan ts'an na mati jndyu
Marcos. Ee jo' jo' jndye nn'an jnda̱
tjomndye na cwila'nein nnom
Ty'o̱o̱ts'om cwentaan'an. 13 Tjo̱'
Pedro 'ndyoots'a w'aa'ñeen. Cwii
yuscu na mandi'ntjom na jndyu
Rode tjacanty'iaa' 'ñeen cacjo̱'.
14 Tajnan'an na jndyee' Pedro, jo'
na tquiaana' na jeen neiin'en. Mein
na nntseicanaanñê 'ndyoots'a
tîcatseicanaanñê. Seityuaa'toom
tjaan naquii' w'aa tjatseicañeen nn'an
cwa Pedro luaa' jnda̱ tyjee', macjo̱'
'ndyoots'a.
15 Sa̱a̱ jluena nnoom:
—Jeenchen ntjein xquen'.
Sa̱a̱ jom ñe'cwii ñ'oom matsoom
na mayuu'chen na Pedro luaa'. Quia
jo' jluena:
—Luaa' ángel na mach'ee cwenta
jom. Cwe' na mach'eeyana' ntyji' na
jom.
16 Yochen na luaa',
tîcjaameinntyjee' Pedro na
macjo̱o̱n'o̱n 'ndyoots'a hasta
quia na jlacanaanndyena.
Ndo' quia nty'iaana jom jeen
seicaty'ueneiin'na' joona. 17 Sa̱a̱
s'o̱o̱ l'o̱o̱n na calachenna. Tsoom
nda̱a̱na chiuu s'aa Ta Ty'o̱o̱ts'om
na tjei' jom naquii' w'aancjo. Ndo'
matsoom:
—Ñ'oomwaa' calacandii'yo'
Jacobo ñequio nt'omchen nn'aanya
na cwilayu'.
Jnda̱ jo' jluee n'en, tjaan cwiichen
joo.
18 Jnda̱ teixuee jeen ndyaa'
tyolañ'een' ndyuee sondaro ee
tîleicaliuna ljo' tuii ñequio Pedro.
19 Herodes tcuu tcuu tyol'ueen
tsan'ñeen sa̱a̱ tîcaljeiin juu, Jnda̱ jo'
chii tyowajndooñê sondaro ndo'
sa̱'ntjoom na cwje nan'ñeen. Jnda̱
jo' jluee n'en ndyuaa Judea. Tjaan
Cesarea na nnc'oomñê jo' jo'.

Tue' Herodes

20 Herodes jeen lioom'm nn'an
tsjoom Tiro ñequio tsjoom Sidón.
Jo' chii joona jlajndaa'ndyena
na nnc'oona na m'aan. Sa̱a̱
ty'ecal'ueendye jndyeena ñ'oom
nnom Blasto ts'an na wjaañoom'ñe
nacañom'm. Tyol'ana ty'oo nnom
tsan'ñeen na cateijnein joona na
cantycwii tia'ñeen na lioo' Herodes
ñ'enndyena ee nantquie na

macaⁿna' joona cwinaⁿna' yuu na
matsa̱'ntjom tsaⁿ'ñeeⁿ. 21 Quia jo'
tqueⁿ Herodes cwii xuee ndo' quia
na tue'ntyjo̱ xuee'ñeeⁿ tcweeⁿ liaa
na ya cantyja na matsa̱'ntjoom
ndo' tjawacatyeeⁿ sula̱ yuu na
maxjeⁿ mawacatyeeⁿ quia na
matseijndaa'ñê ñ'oom. Jnda̱ jo'
tyoñequiaaⁿ ñ'oom nda̱a̱ nn'aⁿ.
22 Quia jo' jlat'maaⁿ'ndye nn'aⁿ jom.
Jlaxuaana, jluena:
—Luaa' cwii ty'o̱o̱ts'om matseineiiⁿ
nchii cwe' ts'aⁿ.
23 Ndo' ángel cwentaa' nquii
Ty'o̱o̱ts'om mañoom' s'aa na teiwii'
Herodes ee tîcatseit'maaⁿ'ñê
Ty'o̱o̱ts'om. Tueeⁿ'eⁿ na tcwa' canti
jom.
24 Sa̱a̱ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
tjanty'eetina', tjawijndyendyeti nn'aⁿ
tyolayu'.
25 Ndo' Bernabé ñ'eⁿ Saulo, jnda̱
na jnda̱a̱' ts'iaaⁿ na ty'ena Jerusalén,
quia jo' ty'elcwee'na Antioquía.
Ty'eñ'omna Juan ts'aⁿ na mati
jndyu Marcos.

Bernabé ñ'eⁿ Saulo cwi'oonquiana ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om

13 Tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
tsjoom Antioquía, quii'ntaaⁿna
tyom'aⁿ profetas ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na
tyot'mo̱o̱ⁿ. Joo naⁿ'ñeeⁿ Bernabé ñ'eⁿ
Simón, tsaⁿ na cwiluena negro juu,
ndo' Lucio ts'aⁿ tsjoom Cirene ñ'eⁿ
Manaén ndo' Saulo. Ndo' juu Manaén
ñecwii ty'ewijnda̱na ñ'eⁿ Herodes
tsaⁿ na tyotsa̱'ntjom ts'o̱ndaa Galilea.
2 Cwii xuee na cwila't'maaⁿ'ndye
naⁿ'ñeeⁿ Ty'o̱o̱ts'om, ndo'
cwilacwe'jndo'ndyena, juu xjeⁿ'ñeeⁿ
tso Espíritu Santo nda̱a̱na:
—Catjeii'ndyo̱'yo' Bernabé ñ'eⁿ
Saulo na nnc'oona ts'iaaⁿ na t'io̱ⁿya
joona.
3 Quia jo' jlacwejndo'ndyetina,
ndo' tyola'neiⁿtina nnom Ty'o̱o̱ts'om.
Jnda̱ chii tioona lueena nacjoo
naⁿ'ñeeⁿ ndo' jñoomna joo na c'oo
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om.

Bernabé ñ'eⁿ Saulo cwiñe'quiana ñ'oom Chipre

4 Jo' chii Bernabé ñ'eⁿ Saulo
ty'ena yuu na jñom Espíritu
Santo joona. Ty'ecuena tsjoom
Seleucia. Jo' jo' jnaⁿna ty'ena
ñ'eⁿ w'aandaa na nlquiena
ndyuaaxeⁿncwe Chipre. 5 Ndo' jnda̱
na tquiena tsjoom Salamina, quia
jo' tyoñe'quiana ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
naquii' lan'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos.
Ndo' Juan, ts'aⁿ na mati jndyu
Marcos, tyocañ'eeⁿ ñ'eⁿndyena
na tyoteijneiⁿ joona. 6 Tei'nomna
cha'waa ndyuaaxeⁿncwe'ñeeⁿ.
Tquiena hasta tsjoom Pafos. Jo' jo'
jliuna cwii tsaⁿcalua', ts'aⁿ judío na
tyoch'ee na profeta juu sa̱a̱ tiyuu'
ñ'oom tyoñequiaa. Jndyu tsaⁿ'ñeeⁿ
Barjesús. 7 Tyocañ'eⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿ
tsaⁿ na tyotsa̱'ntjom na jndyu
Sergio Paulo ts'aⁿ na jeeⁿ jndo̱'
ts'om. Ndo' Sergio'ñeeⁿ tqueeⁿ'ñê
Bernabé ñ'eⁿ Saulo ee ñe'cañeeⁿ
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om. 8 Tsaⁿcalua'ñeeⁿ
waa cwiicheⁿ xueⁿ'eⁿ na jñoom
Elimas. Jom ñe'catseitsaaⁿ'ñê
naⁿ'ñeeⁿ na tacala'neiⁿna nnom
ts'aⁿ na matsa̱'ntjom ndo' seijneiⁿ
na tintseiñ'oom'ñe tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'oom
na cwit'mo̱o̱ⁿ naⁿ'ñeeⁿ, ee tical'ue
ts'oom na nntseiyu' juu. 9 Jo'
chii Saulo na mati jndyu Pablo,
cha'waañ'eⁿ naquii' ts'oom too'

Espíritu Santo, nquiee nty'iaa^{n}'a^{n}
tsa^{n}calua'ñee^{n}. 10 Matsoom nnom
tsa^{n}'ñee^{n}:
—'U ts'a^{n} na jee^{n} t'ma^{n}
manquiu'nn'a^{n}' ndo' na jee^{n} tia
ts'a^{n}ndyu', 'u jnda tsa^{n}jndii. 'U na
jndoo' cha'tso nnom na ya, ¿Aa
tixocja'meintyje' na matsei'cu' na
nnc'ooquie' nn'a^{n} nato na yuu
cantyja 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om? 11 Na
nmeii^{n}' mache' m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om
nacjo'. Jo' chii nnc'oom' na nchja^{n}'.
Ndo' cwantindyo xuee taxocanty'ia'
naxueeñe ñe'quioom'.
Ndo' mañoom' s'aana' cha'cwijom
tioo nchquiuts'o nacjoom'm ndo'
s'aana' ntyjee^{n} najaa^{n}ñe. Tyol'uee^{n}
ts'a^{n} na nnt'uii ts'o̱o̱^{n} na wjaañ'oom
jom ee na titquioom'm. 12 Ndo'
ts'a^{n} na matsa̱'ntjom, quia na
nty'iaa^{n}'a^{n} na luaa' tuii seiyoom'm
ee jee^{n} tjawee' ts'oom ñ'oom na
cwit'mo̱o̱^{n}na cantyja 'naa^{n}' Ta
Ty'o̱o̱ts'om.

Pablo ñ'e^{n} Bernabé cwiñequiana ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om tsjoom Antioquía ndyuaa Pisidia

13 Quia jo' Pablo ñequio nn'a^{n} na
ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê jlui'na tsjoom Pafos.
Tuo̱na w'aandaa. Ty'ena, tquiena
tsjoom Perge ndyuaa Panfilia. Jo'
jo' 'ndii Juan joona, tjalcwee^{n}'e^{n}
Jerusalén. 14 Jnda̱ jo' jlui'na Perge,
ty'ety'etina. Tquiena tsjoom
Antioquía ndyuaa Pisidia. Ndo'
xuee na cwita'jndyee nn'a^{n} judíos
ty'equie'na naquii' wats'om 'naa^{n}
na^{n}'ñee^{n} ndo' ty'emeindyuaandyena.
15 Jnda̱ jo' sei'naa^{n}' ts'a^{n} ljeii na
tque^{n} Moisés ñequio ñ'oom na
tyola'ljeii profetas, jnda̱ chii nn'a^{n}
na cwiluiitquiendye cantyja 'naa^{n}'
wats'om'ñee^{n} jluena nnom Pablo ñ'e^{n}
Bernabé:
—'O nn'aa^{n}ya xe^{n} waa na
ñe'calajndo̱'yo' n'o̱o̱^{n}yâ, candu'yo'
nndya̱a̱yâ.
16 Jo' chii teicantyja Pablo,
seintyjaa^{n} ts'o̱o̱^{n} na cala'che^{n}na.
Matsoom:
—'O nn'aa^{n}ya tsjaa^{n} Israel
ñ'e^{n} nt'omndyo' 'o na mati
cwila't'maa^{n}'ndyo' Ty'o̱o̱ts'om,
candye'yo' ñ'oom na nntsjo̱o̱:
17 Nquii Ty'o̱o̱ts'om cwentaa jaa
nn'a^{n} Israel tjeii'ñê welooya na
ñet'om teiyo cwentaa^{n}'a^{n}. S'aa^{n} na
teit'ma^{n} tmaa^{n}' joona yoche^{n} na
tyom'a^{n}yana ndyuaa Egipto, ndo'
jnda̱nquiache^{n} ñequio najnei^{n}
tañom'm joona, tjeii^{n}'e^{n} joona
ndyuaa'ñee^{n}. 18 Tyotseiquii ts'oom
ñ'e^{n}ndyena cha'na wen'aa^{n} ntyu
quia tyom'a^{n}na nndyuaa yuu tjaa
nn'a^{n} c'oom. 19 Jnda̱ chii tquiaa^{n}
na jndaana ndyuaa Canaán ee
seityuee^{n}'e^{n} ntquiee' ntmaa^{n}'
nn'a^{n} na ñet'om ndyuaa'ñee^{n} cha
jo' jo' nnc'om joona. 20 Jnda̱ jo'
tquee^{n} na tyotsa̱'ntjom jwe joona
cha'na cwii ñequiee sia^{n}nto
waljoo' wen'aa^{n} nchoo' qui ntyu.
Tyotsa̱'ntjom na^{n}'ñee^{n} joona hasta
na macanda̱ cwii t'oom profeta
Samuel. 21 Xje^{n}'ñee^{n} tyota^{n}na
nnom Ty'o̱o̱ts'om na nñequiaa^{n}
cwii rey na nntsa̱'ntjom joona.
Ndo' ty'ioom ts'iaa^{n}'ñee^{n} Saúl
jnda Cis, tsjaa^{n} 'naa^{n}' Benjamín,
na tsa^{n}'ñee^{n} sa̱'ntjom joona cwii
wen'aa^{n} ntyu. 22 Jnda̱ jo' tjeii^{n}'e^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} ndo' ty'ioom ts'iaa^{n}'ñee^{n}
David. Tyotsoom cantyja 'naa^{n}' juu:
"Juu David jnda Isaí, nts'aa^{n} cha'xje^{n}
cjaawee' ts'o̱o̱^{n}. Cha'tso na l'ue ts'o̱o̱^{n}

nntseicanaa̱a̱n.” 23Nquii David'ñeen,
matsjaan 'naan'an Jesús, tsan na
macwji'n'maanñe nn'an Israel
cha'xjen ñ'oom na tso Ty'oo̱ts'om na
nnts'aan. 24Cwii tjooo̱chen na nnto̱'
Jesús ts'iaan na ty'iom Ty'oo̱ts'om
jom tyom'aan Juan, tyoñequiaan
ñ'oom nda̱a̱ cha'tso nn'an Israel.
Tyotsoom nda̱a̱na na calcwe'
n'omna ndo' cwits'oomndyena.
25Quia na jnda̱ majaatseicanda̱a̱'ñe
Juan ts'iaan na tyotseixmaan,
tsoom: “'O m'aan' n'om'yo' na ja
ts'an na nndyocwji'n'maanñe 'o sa̱a̱
nchii jom ja. Jom manncwjeen'en
ndo' t'man tseixmaan. Ja mein
cwe' lcoom'm ticatseixmanya na
nntseicanan'a.”

26Tsoti Pablo nda̱a̱na:
—'O nn'aanya, nt'omndyo̱ jaa
cwiluiindyo̱ tsjaan 'naan' Abraham
ndo' nt'omndyo' 'o nchii jo' sa̱a̱
mati cwila't'maan'ndyo' Ty'oo̱ts'om.
Nda̱a̱ jaa na cha'tsondyo̱ seicwanom
Ty'oo̱ts'om ñ'oomwaa na
ma'mo̱nna' nda̱a̱aya chiuu cal'aaya
cha nlui'n'maanndyo̱. 27Nn'an na
m'an Jerusalén ñequio nn'an na
cwiluiitquiendye jo nda̱a̱na
ticala'no̱n'na 'ñeen cwiluiiñe
Jesús. Ee meiin ticwii cwii xuee
na cwita'jndyeena cwila'naanna
ñ'oom na tyola'ljeii profetas
sa̱a̱ ticala'no̱n'na na matseinein
ñ'oom'ñeen cantyja 'naan' Jesús. Jo'
na manquieetona tquiana jnaan'an
cha'xjen tso ñ'oom'ñeen na nntjoom.
28Meiin tîcatseixmaan na nncueen'en
ee meincwii jnaan'an tjaa'nan, sa̱a̱
tyotanna nnom Pilato na cueen'en.
29Jnda̱ na jlacanda̱a̱'ndyeñ'enna
cha'tso ñ'oom cha'xjen na matso
ljeii 'naan' Ty'oo̱ts'om na nntjom
Jesús, tyjeendye nn'an jom
ts'oom'naan. Chii ty'ecat'iuuna
jom quii' tsei'tsuaa. 30Sa̱a̱ s'aa
Ty'oo̱ts'om na tando'xcoom. Je'
tac'oomñê quii'ntaan l'oo. 31Ndo'
nn'an na tyocañ'een ñ'enñê na jnanna
Galilea na ty'ewana Jerusalén
jndye xuee tyonty'iaatina jom jnda̱
na wando'xcoom. Je' majoona
cwitjei'yuu'ndyena cantyja 'naan'an
nda̱a̱ nn'an.

32’Jo' chii cwiñequiaayâ ñ'oom
naya nda̱a̱'yo' cantyja 'naan' ñ'oom
na tso Ty'oo̱ts'om nda̱a̱ welooya
na ñet'om teiyo na nnts'aan. 33Ndo'
je' nda̱a̱ jaa nn'an tsjaan joona
jnda̱ seicanda̱a̱'ñê ñ'oom'ñeen ee
wando'xco Jesús jnda̱ na tue'. Teiyo
teiljeii ñ'oom naquii' salmo jnda̱
we na matsona': “'U cwiluiindyu'
ti'jndaaya ndo' xuee je' ma'moo̱nya
nda̱a̱ nn'an na cwiluiindyo̱ tsotye'.”
34Jnda̱ t'mon Ty'oo̱ts'om na nnts'aan
na nncwando'xco Jesús jnda̱ na
tueen'en, mein xocato̱o̱' sei'ts'o
'naan'an cha'xjen matso salmo jnda̱
we. Matsona': “Nntio'naanndyo̱ 'o
cha'xjen ñ'om na tsjoo̱ nnom David
na nnts'aa.” 35Mati teiljeii ñ'oom
naquii' cwiichen salmo na ndoo'
matseinein nquii Jesús. Matsona':
“'U xonquiaa' na nnto̱'ndyo̱ ee na
cwiluiindyo̱ ti'jnda' na lju' ts'oo̱nya
jo njom'.” 36David, tsan na seiljeii
ñ'oom'ñeen ñejndi'ntjoom nda̱a̱ nn'an
cha'xjen na l'ue ts'om Ty'oo̱ts'om.
Jnda̱ chii tueen'en. Ty'ecat'iuu
nn'an jom yuu tjacant'iuu'ndye
weloom'm na ñet'om teiyochen ndo'
to̱'ñê. 37Sa̱a̱ Jesús tîcato̱o̱'ñê. S'aa
Ty'oo̱ts'om na tando'xcoom. 38Jo'
chii 'o nn'aanya, cala'no̱n'yo' ñ'oom
na cwiñequiaayâ nda̱a̱'yo', ee

cantyja 'naaⁿ' jom jo' na matseit'maⁿ
ts'om Ty'o̱o̱ts'om jnaⁿ'yo'. 39 Cantyja
'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ Moisés
xocalui'n'maaⁿñe ts'aⁿ. Sa̱a̱ cantyja
'naaⁿ' Jesús meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na nntseiyu' ñ'eⁿñê nlui'n'maaⁿñe.
40 Jo' chii queⁿ' queⁿ'yo' cwenta cha
tintjom'yo' cha'xjeⁿ matso ñ'oom na
tyola'ljeii profetas. 41 Tyoluena:

Queⁿ'yo' cwenta 'o nn'aⁿ na
ticuee' n'om'yo' ñ'oom na
mayuu'.
Catseicaty'uena' 'o. Ndo' na
nntsuundyo'.
Ee ncuee na cwitando'yo' ja
Ty'o̱o̱ts'om nnts'aa ts'iaaⁿ
t'maⁿ na nntseicaty'uena' 'o,
na xocala'yu'yo' ñ'eⁿndyo̱ meiiⁿ
na nntso ts'aⁿ nda̱a̱'yo' na
cal'a'yo' na ljo'.

42 Jnda̱ na seineiⁿ Pablo jluee'eⁿ
naquii' wats'om'ñeeⁿ ñequio nn'aⁿ
na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê. Ndo' nn'aⁿ na nchii
judíos tyol'ana ty'oo nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ
na cala'neiⁿtina ñ'oom'ñeeⁿ nda̱a̱na
cwiicheⁿ xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ
judíos. 43 Quia na jnda̱ t'oom'ndye
nn'aⁿ na tyotjomndye wats'om'ñeeⁿ
jndye nn'aⁿ ty'elajomndyena ñ'eⁿ
Pablo ñ'eⁿ Bernabé. Ñ'eeⁿ nn'aⁿ
judíos ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na nchii
judíos sa̱a̱ ñequio na xcwee' n'omna
cwila't'maaⁿ'ndyena Ty'o̱o̱ts'om
cha'xjeⁿ nn'aⁿ judíos. Pablo ñ'eⁿ
Bernabé tyolajndo̱'na n'om naⁿ'ñeeⁿ
na tyeⁿ c'omna na quit'maⁿ n'omna
Ty'o̱o̱ts'om ee jom matseixmaaⁿ
naya.

44 Quia na tue'ntyjo̱nnda' xuee na
cwita'jndyee nn'aⁿ judíos manndyo
ndyuendye nn'aⁿ quii' tsjoom
tjomndyena na nndyena ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om. 45 Sa̱a̱ nn'aⁿ judíos,
quia na nty'iaana na jndyendye
nn'aⁿ jnda̱ tjomndye, tyola'ta̱a̱'
n'omna. Tyoluena na tiyuu' ñ'oom
na tyotseineiⁿ Pablo ndo' tyoluena
ñ'oom ntjeiⁿ nacjoom'm. 46 Jo' chii
Pablo ñ'eⁿ Bernabé tyolaneiⁿna
ñequio na t'maⁿya n'omna. Jluena:

—Matsa̱'ntjomna' na
nleineiⁿjndyee ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
nda̱a̱' 'o nn'aⁿ judíos, sa̱a̱
tiñe'cato'ñoom'yo' juuna'. Cwil'a'yo'
cha'cwijom ticalaxmaⁿ'yo' na
nnto'ñoom'yo' na ticantycwii na
nntando'yo'. Jo' chii je' ñnequiaayâ
ñ'oom nayawaa nda̱a̱ nn'aⁿ na
nchii judíos. 47 Ee luaa sa̱'ntjom Ta
Ty'o̱o̱ts'om jâ, tsoom:

Ja jnda̱ tqua̱a̱ⁿya 'o na
nlaxmaⁿ'yo' cha'cwijom chom
na nntseixueeñena' nda̱a̱ nn'aⁿ
na nchii judíos.
Hasta cha'waa nnom
tsjoomnancue nñequia'yo'
ñ'oom nda̱a̱ nn'aⁿ cantyja na
nlui'n'maaⁿndyena.

48 Quia na jndye nn'aⁿ na nchii
judíos ñ'oomwaa' tquiaana' na jeeⁿ
neiiⁿ' n'omna. Tyolat'maaⁿ'ndyena
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' jlayu'
cha'tsondye nn'aⁿ na maxjeⁿ ntyjii
Ty'o̱o̱ts'om na nnto'ñoomna na
ticantycwii na nntando'na. 49 Ndo'
t'oom' ñ'oom' Ta Ty'o̱o̱ts'om
cha'waa ndyuaa'ñeeⁿ. 50 Sa̱a̱ nn'aⁿ
judíos tyolajndo̱'na n'om naⁿlcu
na t'maⁿ cwilaxmaⁿ ndo' na
cwilacanda̱ cantyja na cwi'oo
wats'om 'naaⁿna. Mati tyolajndo̱'na
n'om naⁿnom na cwiluiitquiendye
tsjoom Antioquía'ñeeⁿ. Jo' na
jla'jomndye nn'aⁿ na tyota'wi'na
Pablo ñ'eⁿ Bernabé hasta tjeii'na
naⁿ'ñeeⁿ ndyuaana. 51 Jo' chii

Pablo ñ'eⁿ Bernabé jla'teincwii'na
nc'ee'na chii tquiaa ts'ojndaa na
chuu' na t'moⁿna' na tis'a l'a nn'aⁿ
tsjoom'ñeeⁿ. Jnda chii ty'ena tsjoom
Iconio. 52 Saa nn'aⁿ na cwilayu' na
m'aⁿ tsjoom Antioquía'ñeeⁿ neiiⁿna
ndo' too' naquii' n'omna m'aaⁿ
Espíritu Santo.

**Cwiñequiana ñ'oom'
Ty'oots'om tsjoom Iconio**

14 Ndo' Pablo ñ'eⁿ Bernabé
majo'ti l'ana tsjoom Iconio.
Ty'equie'na naquii' wats'om 'naaⁿ
nn'aⁿ judíos. Tyoñequiana ñ'oom'
Ty'oots'om. Jeeⁿ ya tyola'neiⁿna.
Jo' chii jndyendye nn'aⁿ judíos
jlayu' ndo' mati nt'omcheⁿ nn'aⁿ
na nchii judíos. 2 Saa nn'aⁿ judíos
na tyoolayu' tyola'ndaa'na n'om
nn'aⁿ na nchii judíos. Tyol'ana na
calancjoo'ndye naⁿ'ñeeⁿ nacjoo
nn'aⁿ na cwilayu'. 3 Jo' chii
Pablo ñ'eⁿ Bernabé majndye
xuee ljoo'ndyena tsjoom'ñeeⁿ.
Ndo' ñequio na t'maⁿya n'omna
tyoñequiana ñ'oom cantyja 'naaⁿ'
naya na matseixmaⁿ Ty'oots'om ee
nquiuna na ñ'eⁿñ'eeⁿ ñ'eⁿndyena.
Ndo' jom t'mooⁿ na mayuu' ñ'oom
na tyoñequiana ee s'aaⁿ na tyol'ana
'naaⁿ t'maⁿ na xocandaa nnts'aa
na cwe' najndeii nquii ts'aⁿ meiⁿ
xocatsei'noⁿ' ts'aⁿ chiuu tuiiyuu.
4 Saa nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ toⁿ'na' joona.
Ee nt'omndyena tyola'jomndyena
ñequio nn'aⁿ judíos ndo' nt'omcheⁿ
tyola'jomndye ñequio apóstoles.
5 Quia jo' nn'aⁿ judíos ñequio
nn'aⁿ na nchii jo' jla'jomndyena
ñequio naⁿmaⁿn'iaaⁿ tsjoomna na
tyol'ueendyena chiuu nnta'wi'na
naⁿ'ñeeⁿ ndo' na njñomna ljo'.
6 Saa Pablo ñ'eⁿ Bernabé jndyena
na ljo'. Jo' chii jleinomna. Ty'ena
tsjoom Listra ñequio tsjoom Derbe,
jo' jo' ndyuaa Licaonia. Ndo'
ty'ena ndyuaa na mat'uiina' ñ'eⁿ
ndyuaa'ñeeⁿ. 7 Jo' jo' tyoñequiana
ñ'oom naya 'naaⁿ' Ty'oots'om.

**Nn'aⁿ tsjoom Listra
cwijñomna ljo' Pablo**

8 Tsjoom Listra tyowacatyeeⁿ
cwii tsaⁿs'a na tileicjaacaa ee
maxjeⁿ ntjeiⁿ nc'eeⁿ tuiiñê. Meiⁿjom
ndii' tyoojaacaⁿ. 9 Jndii tsaⁿ'ñeeⁿ
na seineiⁿ Pablo. Ndo' nquiee
nty'iaaⁿ'aⁿ juu, ee sei'nooⁿ'oⁿ na
tseixmaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ na matseiyu'ya
ts'om na nlco'yana' juu. 10 Quia jo'
jndeii seineiiⁿ, matsoom:
—Quintyja', cwintyje'.
Quia jo' mañoom' teintyjee',
to' tjacaa. 11 Ndo' nn'aⁿ ndyuaa
Licaonia, quia na nty'iaana na
luaa' s'aa Pablo, to'na tyola'xuaana
ñequio ñ'oomna. Tyoluena:
—Cwa we nty'oo cha'na nn'aⁿ jnda
tquiecañomna jaa.
12 Jo' chii jluena na Bernabé
ty'oo Júpiter jom, ndo' Pablo je'
jluena na jom ty'oo Mercurio ee
jom mañequiaaⁿ ñ'oom ndaana.
13 Nnom tsjoom meintyjee' wats'om
cwentaa' ty'oo Júpiter. Ndo' tyee
cwentaa' Júpiter'ñeeⁿ jndyochom
quioo'ndyo na ta'njoom' l'uaaljaa'
cantyo'yo' hasta 'ndyoots'atioom'
tsjoom ee jom ñequio nn'aⁿ quii'
tsjoom ñe'cala'cwjeena quioo'ñeeⁿ
na nla't'maaⁿ'ndyena Bernabé
ñ'eⁿ Pablo. 14 Saa apóstoles, quia
na nty'iaana na luaa' nl'a nn'aⁿ,
to'na tyojndii'ndyena liaana na
matsei'ndaa'na' nquiuna na luaa'

cwil'a naⁿ'ñeeⁿ. Jndeii ty'equie'na
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ. 15 Tyolaxuaana
tyoluena:
—Chiuu sa 'o nn'aⁿ na luaa'
ñe'cal'a'yo'. Mann'aⁿ jâ cha'na
'o. Tquioñ'o̱o̱ⁿyâ ñ'oom naya na
nndye'yo' cha ca'ndye'yo' nmeiⁿ' na
cwe' ts'iaaⁿ'ndyo. Calat'maaⁿ'ndyo'
nquii Ty'o̱o̱ts'om na wando' ee
jom tqueeⁿ cañoom'luee ñequio
tsjoomnancue ñequio ndaaluee
ndo' cha'tso nnom na cwilaxmaⁿna'.
16 Ncuee na ñejndyowaana'
ñe'ndiitoom na cal'a cha'tso nn'aⁿ
meiⁿljo'cheⁿ na l'ue n'omna. 17 Sa̱a̱
tîca'ñeeⁿ na ticwji'yuu'ñê cantyja
'naaⁿ' nqueⁿ, ee mach'eeⁿ naya
cha'tsondye nn'aⁿ. Mañequiaaⁿ
ndaaluaa' na cwinaⁿna' tsjo̱'luee.
Ndo' mach'eeⁿ na cwiquie ntjom.
Mach'eeⁿ na cwijaacjooya ñ'eⁿ
nantquie na mañequiaaⁿ ndo'
mach'eena' na neiiⁿya.
18 Sa̱a̱ meiiⁿ na jluena ñ'oommeiⁿ'
jeeⁿ nc'uaa' tjawitsaaⁿ' na
ñe'calacwjee nn'aⁿ quioo' jo nda̱a̱na
na nlat'maaⁿ'ndye naⁿ'ñeeⁿ joona.
19 Juu xjeⁿ'ñeeⁿ tquiecañom nn'aⁿ
judíos na jnaⁿ tsjoom Antioquía
ñequio Iconio. L'ana na ñe'cwii
ñ'oom t'maⁿna ñequio nn'aⁿ tsjoom
Listra. Jo' chii tyojñomna ljo̱' Pablo.
Jnda̱ chii ty'eñ'omtsco̱o̱'ndyena
jom nnom tsjoom ee jla'tiuuna
na jnda̱ tueeⁿ'eⁿ. 20 Sa̱a̱ nn'aⁿ na
cwilayu' ty'ecwintyjee'na ndiocheⁿ
nacañom'm. Quia jo' teicantyjaaⁿ,
tjaquie'nnaaⁿ'aⁿ quii' tsjoom. Ndo'
teincoo cwiicheⁿ xuee jlueeⁿ'eⁿ tjaaⁿ
ñ'eⁿ Bernabé tsjoom Derbe.
21 Tyoñequiana ñ'oom naya nda̱a̱
nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ, ndo' jndye nn'aⁿ
jlayu'. Jnda̱ chii ty'elcwee'nnda'na
Listra ñequio Iconio ñequio
Antioquía. 22 Njoom'ñeeⁿ
tyoteijndeiitina nn'aⁿ na cwilayu'
na c'omt'maaⁿ'ndyeti naⁿ'ñeeⁿ
n'omna. Tyola'jndo̱'na n'om naⁿ'ñeeⁿ
na cwintyjee'tyeⁿna na cwilayu'na.
Ndo' tyoluena:
—Maxjeⁿ cwilaxmaaⁿya na jndye
nawi' nntjo̱o̱ⁿya na cwitsaaqui a̱a̱'a
cantyja 'naaⁿ' na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om.
23 Mati tjeii'ndyena nn'aⁿ na
nntioona ts'iaaⁿ na nluiitquiendye
cwentaa' cwii cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ.
Tyola'neiⁿna nnoom Ty'o̱o̱ts'om ndo'
tyola'cwejndo'ndyena. Ndo' tioona
naⁿ'ñeeⁿ l'o̱o̱ⁿ ee na ñ'eⁿ jom jnda̱
jlayu'na.

Cwi'oolcwee'nnda'na tsjoom Antioquía ndyuaa Siria

24 Jnda̱ jo' tei'nomna ndyuaa
Pisidia, tquiena ndyuaa Panfilia.
25 Jo' jo' tyoñequiana ñ'oom tsjoom
Perge. Jnda̱ chii ty'ena tsjoom Atalia.
26 Tsjoom'ñeeⁿ tuo̱na w'aandaa.
Ty'elcwee'nnda'na tsjoom Antioquía
yuu na jnaⁿna jnda̱ na tioo nn'aⁿ joona
l'o̱ Ty'o̱o̱ts'om ndo' je' jnda̱ jlacanda̱na
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ. 27 Ndo' jnda̱ na tquiena
Antioquía jla'tjomna nn'aⁿ tmaaⁿ' nn'aⁿ
na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ.
Tyoluena nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ cha'tso na
tyoteijndeii Ty'o̱o̱ts'om na tyol'ana
ndo' na mati s'aaⁿ na cwilayu' nn'aⁿ na
nchii judíos. 28 Jndye xuee ljoo'ndyena
ñequio nn'aⁿ na cwilayu' jo' jo'.

Tjomndye nn'aⁿ na cwilayu' tsjoom Jerusalén

15 Xjeⁿ'ñeeⁿ nt'om nn'aⁿ
jnaⁿna ts'o̱ndaa Judea,

tquiocuena Antioquía. Tyot'mo̱o̱ⁿna
nda̱a̱ nn'aⁿ na cwilayu' jo' jo'.
Tyoluena na jndei'na' na cal'a
naⁿ'ñeeⁿ costumbre cha'xjeⁿ ñ'oom
na sa̱'ntjom Moisés na cal'a nn'aⁿ
judíos ñequio yo'ndaa na naⁿnom.
Ee xeⁿ ticalacanda̱ naⁿ'ñeeⁿ jo',
jluena na xocalui'n'maaⁿndye
naⁿ'ñeeⁿ. 2Ndo' Pablo ñ'eⁿ Bernabé
tyolañ'eeⁿ' ndyueena ñ'eⁿ naⁿ'ñeeⁿ
na tquie Antioquía. Tyoluena na
tiyuu' na macaⁿna' na cal'a naⁿ'ñeeⁿ
costumbre'ñeeⁿ. Jnda̱ chii teijndaa'
na wendye joona ñequio nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na cwilayu' nnc'oona
Jerusalén. Nnc'oontyjaa'na
nquie apóstoles ñequio nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye quii'ntaaⁿ tmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ. Jo nda̱a̱
naⁿ'ñeeⁿ nleijndaa' ñ'oomwaa'.
3Quia jo' tmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
tsjoom Antioquía ty'ioomna ts'iaaⁿ
naⁿ'ñeeⁿ. Jo' chii ty'ena. Teinomna
ndyuaa Fenicia ñequio Samaria.
Tyolacandiina nn'aⁿ na cwilayu' jo'
jo' na mati nn'aⁿ na nchii judíos
macwilcwe' n'om, macwilayu'na.
Ndo' quia na jndye naⁿ'ñeeⁿ na ljo',
cha'tsondyena tquiaana' na jeeⁿ
neiiⁿna.
4Quia tuee' Pablo ñ'eⁿ Bernabé
Jerusalén, cha'waa tmaaⁿ' nn'aⁿ
na cwilayu' jo' jo' ñequio nn'aⁿ
na cwiluiitquiendye quii'ntaaⁿna
ñequio apóstoles to'ñoomna naⁿ'ñeeⁿ
ñequio na neiiⁿna. Quia jo' naⁿ'ñeeⁿ
tyoluena cha'tso na jnda̱ s'aa
Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿndyena. 5Sa̱a̱ nt'om
nn'aⁿ na cwilayu' na cwilaxmaⁿ
tmaaⁿ' nn'aⁿ judíos na jndyu
fariseos teicantyjana. Tyoluena:
—Jndei'na' na cal'a naⁿ'ñeeⁿ
costumbre na cwil'aa jaa
nn'aⁿ judíos ñequio yo'ndaa na
naⁿnom ndo' cal'uuya nda̱a̱na na
calacanda̱a̱'ndyena cha'tso ljeii na
tqueⁿ Moisés.
6Ndo' apóstoles ñequio nn'aⁿ
na cwiluiitquiendye tjomndyena
na m'maⁿna ñ'oomwaa'. 7Mayo
tyol'uee'ndyena chiuu nl'ayoona
na nlajndaa'ndyena ñ'oom'ñeeⁿ.
Jnda̱ chii teicantyja Pedro. Tsoom
nda̱a̱na:
—'O re nn'aⁿya na cwilayu'yo'
manquiu'yo' na jaach'ee xuee
tjeii'ñe Ty'o̱o̱ts'om ja quii'ntaaⁿ'yo'
na nñequiaya ñ'oom naya chiuu
na nlui'n'maaⁿndye nn'aⁿ na nchii
judíos cha nlayu'na. 8Ee nqueⁿ
mantyjeeⁿ chiuu cwila'xmaⁿ nn'aⁿ
naquii' n'om. Ndo' jnda̱ t'mo̱o̱ⁿ
na mati maco'ñoom nn'aⁿ na
nchii judíos laxmaⁿ ee tquiaaⁿ
Espíritu Santo na nnc'oomñe
naquii' n'omna cha'xjeⁿ tquiaaⁿ
juu na nnc'oomñe naquii' n'o̱o̱ⁿ
jaa. 9Meiⁿ tiquich'eeⁿ na we waa
ñ'eⁿndye joona ndo' ñ'eⁿndyo̱ jaa
ee seiljoom'm n'omna nc'e na
cwilayu'ya n'omna ñ'eⁿñê. 10Quia
jo' je' je' ¿chiuu na ñe'cal'a'yo'
xjeⁿ Ty'o̱o̱ts'om? 'O cwil'a'yo' na
jndei'na' na joo nn'aⁿ na cwilayu'
na nchii judíos calacanda̱na ñ'oom
na matsa̱'ntjomna' jaa nn'aⁿ judíos
na juuna' matseijomna' cwii xuu,
ndo' xuu'ñeeⁿ meiⁿ welooya na
ñet'om teiyo tîcanaⁿndyena meiⁿ
jaa. 11Sa̱a̱ tiyuu' na ljo' macaⁿna' ee
cwilayuu'a na macanda̱ juu naya na
matseixmaⁿ Ta Jesús na cwe' yu jo'
na cwilui'n'maaⁿndyo̱ jaa ndo' mati
joona.

12 Quia jo' cha'tsondye nn'aⁿ na
tjomndye jla'cheⁿna. Tyoqueⁿna
cwenta ñ'oom na tyotseineiⁿ
Bernabé ñequio Pablo cantyja
'naaⁿ' ts'iaaⁿ t'maⁿ ñequio 'naaⁿ na
tyol'ana quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na nchii
judíos na xocandaa nluiina' na
cwe' najndeii nquii ts'aⁿ. 13 Jnda na
jla'neiⁿ naⁿ'ñeeⁿ quia jo' t'o Jacobo,
matsoom:
—'O re nn'aⁿya na cwilayu'yo'
candye'yo' ñ'oom na nntsjoo. 14 Juu
Simón Pedro jnda tsoom ndaaya
chiuu waa na jnaⁿjndyeena' na
tio'naaⁿñe Ty'ootsʼom nn'aⁿ na nchii
judíos na macwjii'ñê nn'aⁿ quii'ntaaⁿ
naⁿ'ñeeⁿ na nlaxmaⁿ tmaaⁿ'
cwentaaⁿ'aⁿ. 15 Juu ñ'oomwaa'
ljo'yu tseixmaⁿna' ñequio ñ'oom na
tyola'ljeii profetas. 16 Luaa matsona':
Quia na jnda tuii cha'tso nmeiⁿ',
nnc'ooⁿnnda'a na wi' ts'ooⁿya
tsjaaⁿ 'naaⁿ' David na
jndyowicantyjoo'.
Matseijndaa'ndyo na cwii joona
nntsa'ntjom.
17 Luaa' matseijndaa'ndyo cha
mati nn'aⁿ na nchii judíos
nl'ueena ja na cwiluiindyo na
matsa'ntjoⁿya.
Cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ na quia
nlaxmaⁿ cwentaya nl'ueena ja.
18 Ñ'oom'ñeeⁿ tsotina':
Luaa' ñ'oom na teiyo t'moⁿ
Ty'ootsʼom ndaaya ñequio
ts'iaaⁿmeiⁿ na mach'eeⁿ.
19 Tsoti Jacobo:
—Nc'e ñ'oom'ñeeⁿ, jo' chii
matseitiuuya cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ
na nchii judíos na cwilcwe' n'om
na cwilayu', meiⁿ ticatsona' na
nlacachuuya xuu joona joo ñ'oom
na matsa'ntjomna' jaa. 20 Malei'tyeⁿ
xeⁿ cwe' nlaljeiiya ñ'oom na
nlacwanooⁿya na m'aⁿna na
tacwa'na nantquie na jnda tsa' nn'aⁿ
jo ndaa 'naⁿ na cwila't'maaⁿ'ndyena
na nchii Ty'ootsʼom. Ndo'
tanc'omna na cwe' nnc'omyana
ñ'eⁿ nc'iaana. Tantquiina seii
quioo' na cwe' cwi'uoo cantyo'.
Ndo' tantquiina niom'. 21 Ee teiyo
maxjeⁿ cwit'mooⁿ nn'aⁿ ljeii na
tqueⁿ Moisés. Ndo' cha'tso njoom
cwila'naaⁿ nn'aⁿ judíos ñ'oom'ñeeⁿ
naquii' lan'om 'naaⁿna ticwii cwii
xuee na cwita'jndyeena.

Carta na tja na m'aⁿ nn'aⁿ na nchii judíos

22 Quia jo' apóstoles ñequio nn'aⁿ
na cwiluiitquiendye ñequio cha'waa
tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'ootsʼom
cwentaaⁿ'aⁿ tsjoom Jerusalén
t'maⁿna na ya na nntjeii'ndyena
nn'aⁿ quii'ntaaⁿna na nnc'oo
tsjoom Antioquía ñequio Pablo
ñ'eⁿ Bernabé. Ty'ioomna ts'iaaⁿ'ñeeⁿ
Judas ts'aⁿ na jnda we xuee'
Barsabás, ñequio Silas. Naⁿnomm'aⁿ'
cwiluiitquiendye quii'ntaaⁿna.
23 Ndo' jla'cwanomna cwii carta
ñequio naⁿ'ñeeⁿ. Carta'ñeeⁿ
matsona':
"Jâ apóstoles ñequiondyo jâ nn'aⁿ
na cwiluiitquiendyô quii'ntaaⁿ
tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'ootsʼom
cwentaaⁿ'aⁿ tsjoom Jerusalén,
cwilacwanooⁿyâ cartawaa na
m'aⁿ' 'o nn'aⁿ na nchii judíos
na m'aⁿ'yo' tsjoom Antioquía
ñequio ndyuaa Siria ñ'eⁿ Cilicia.
Cwil'uuyâ na xmaⁿndyo' 'o
nn'aaⁿya na cwilayu'yo'. 24 Jâ
jnda jndyaayâ na ljoo jnaⁿ nt'om
nn'aⁿ na ty'e na m'aⁿ'yo' ndo'

tyolañ'eeⁿ'ndyena 'o ñ'eⁿ ñ'oom na
tyoluena. Tyola'ndaa'na n'om'yo'
ñequio ñ'oom'ñeeⁿ. Sa̱a̱ nchii jâ
l'uuyâ na caluena na l̨jo'. 25 Jo'
chii jâ tjomndyô̱ ndo' ñe'cwii jnda̱
t'maaⁿyâ na ya na nntjeii'ndyô̱
nt'om nn'aⁿ quii'ntaaⁿyâ na
nnc'oona na m'aⁿ'yo' ñequio
Bernabé ñ'eⁿ Pablo, nquiee
nn'aaⁿya na jeeⁿ jnda nquiuuya.
26 Ee naⁿm'aⁿ' ti'maaⁿ' n'omna
meiⁿ cwjena na m'aⁿna cantyja
'naaⁿ' Taya Jesucristo. 27 Jo' chii
cwijño̱o̱ⁿyâ Judas ñequio Silas na
m'aⁿ'yo'. Joona nlue jndaa'ndyena
nda̱a̱'yo' ñ'oom na cwil'uuyâ. 28 Ee
nquii Espíritu Santo jnda̱ t'mo̱o̱ⁿ
nda̱a̱yâ na tilacachuutya̱a̱yâ xuu
'o, macanda̱ nmeiiⁿ laxmaⁿ'yo' na
calacanda̱'yo': 29 Tacwa'yo' nantquie
na jnda̱ tsa̱' nn'aⁿ jo nda̱a̱ 'naⁿ na
cwe' nn'aⁿ l'a. Tantquie'yo' niom'
meiiⁿ seii quioo' na cwe' cwi'uo̱o̱
cantyo'. Ndo' meiⁿ tanc'om'yo' na
cwe' nnc'om'ya'yo' ñ'eⁿ nn'aⁿ. Xeⁿ
cwilacanda̱'yo' nmeiⁿ' quia jo'
malei'tyeⁿ, ya cwil'a'yo'. Macanda̱
ñ'oommeiiⁿ cwil'uuyâ nda̱a̱'yo'.
Xmaⁿndyo' na cha'tsondyo'."
30 Quia jo' jlui' Judas ñ'eⁿ Silas.
Ty'ena tsjoom Antioquía ñ'eⁿ Pablo
ñ'eⁿ Bernabé. Quia na tquiena jo'
jo' jla'tjomna nn'aⁿ na cwilayu' ndo'
tquiana carta na cwileiñ'omna
nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ. 31 Ndo' jnda̱ na
jla'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ juuna' tquiaana'
na neiiⁿna, ty'omt'maaⁿ'ndyena
n'omna. 32 Ndo' Judas ñequio
Silas, mati cwiluiindyena profetas.
Jo' chii jndye ñ'oom tyola'neiⁿna
nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ, tquiana na t'maⁿ
n'om naⁿ'ñeeⁿ ndo' ty'enajnda̱na
na cwilayu'na. 33 Judas ñ'eⁿ Silas
tyom'aⁿna jo' jo' cwantindyo
xuee. Xjeⁿ na macwi'oolcwee'na
Jerusalén yuu m'aⁿ nn'aⁿ na jñoom
joona, nn'aⁿ na cwilayu' tsjoom
Antioquía tioo joona l'o̱ Ty'o̱o̱ts'om
na c'oona na tjaa ñomtiuu
c'omna. 34 Sa̱a̱ Silas seitioom na
nljoo'ñetyeeⁿ jo' jo'. 35 Mati Pablo
ñ'eⁿ Bernabé ljoo'ndyena. Joona
ñequio jndye nt'omcheⁿ nn'aⁿ
tyot'mo̱o̱ⁿna ndo' tyoñequiana
ñ'oom naya 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱
nn'aⁿ.

Pablo na nda̱ we ndii' wjaanquiaaⁿ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om

36 Jnda̱ na teinom cwanti xuee
na ñet'omna jo' jo', tso Pablo nnom
Bernabé:
—Cwa nntsaalcwa̱a̱'nndaa'a
nntsacanty'iaaya chiuu cwi'oom'aⁿ
nn'aaⁿya na cwilayu' cwii cwii
tsjoom yuu na tyoñequiaaya ñ'oom
'naaⁿ' Ta Ty'o̱o̱ts'om.
37 Ndo' Bernabé l'ue ts'oom
na nncjaañ'eⁿ Juan ñ'eⁿndyena,
ts'aⁿ na nda̱ we xuee' Marcos.
38 Sa̱a̱ Pablo tiljoya ts'oom na
nncjaa tsaⁿ'ñeeⁿ ee 'ñeeⁿ joona
ndyuaa Panfilia ts'iaaⁿ na ty'ena.
39 Jo' chii Pablo ñequio Bernabé
ticjaañjoom' t'maⁿna hasta
to̱ⁿ'ndyena. Bernabé tjañ'oom
Marcos. Tuo̱na ts'om w'aandaa.
Ty'ena ndyuaaxeⁿncwe Chipre.
40 Sa̱a̱ Pablo, tjeii'ñê Silas. Cwii
tjo̱o̱cheⁿ na nnc'oona tioo nn'aⁿ
na cwilayu' joona l'o̱ Ty'o̱o̱ts'om
na catio'naaⁿñê joona. Jnda̱ chii
ty'ena. 41 Tyowi'nomna ndyuaa
Siria ñequio Cilicia. Tyotei'jndeiina
na ty'enajnda̱ ntmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ.

Pablo ñequio Silas ty'eñ'omna Timoteo

16 Quia jo' Pablo ñ'e^{n} Silas tquiena tsjoom Derbe. Jnda̱ chii ty'ena tsjoom Listra. Jo' jo' tajnaa^{n}'na cwii ts'a^{n} na matseiyu' na jndyu Timoteo. Jom jnda yuscu ts'a^{n} judía na matseiyu' sa̱a̱ tsotyee^{n} nchii ts'a^{n} judío juu. 2 Nn'a^{n} na cwilayu' na m'a^{n} tsjoom Listra ñ'e^{n} tsjoom Iconio tyotjeii'yana Timoteo. 3 L'ue ts'om Pablo na nncjaañ'e^{n} Timoteo ñ'e^{n}ñê. Jo' chii seijndaa'ñê na tuii ñ'e^{n} tsa^{n}'ñee^{n} cha'xje^{n} costumbre na cwil'a nn'a^{n} judíos ñequio yo'ndaa na na^{n}nom. S'aa^{n} na ljo' cha nn'a^{n} judíos na m'a^{n} ndyuaa na cwi'oona til'ana na tila'ñoom'ndyena ñ'oom na cwiñequiana ee nquiu na^{n}'ñee^{n} na Timoteo nchii ts'a^{n} judío tsotyee^{n}. 4 Pablo ñequio Silas ñ'e^{n} Timoteo tyoma'nomna. Ndo' ticwii cwii tsjoom yuu na tyoquiena tyola'candiina nn'a^{n} na cwila'yu' ñ'oom na jla'jndaa'ndye apóstoles ñequio nn'a^{n} na cwiluiitquiendye quii'ntaa^{n} tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n} tsjoom Jerusalén. 5 Jo' chii cwii cwii tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n} tyo'oonajnda̱na na cwila'yu'ya n'omna ndo' 'io ndii 'io ty'ewijndyendyetina.

Tco'na' nnom Pablo cwii ts'a^{n} ndyuaa Macedonia

6 Pablo ñequio nn'a^{n} na ñ'ee^{n} ñ'e^{n}ñê, seicu' Espíritu Santo na nnc'oola'nei^{n}na ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om ndyuaa Asia. Jo' chii tei'nomna ndyuaa Frigia ñequio ndyuaa Galacia. 7 Quia na tquiena tye^{n}ncoo ndyuaa Misia jla'tiuuna na nnc'ooquie'na ndyuaa Bitinia sa̱a̱ tinquiaa Espíritu Santo na nnc'oona jo'. 8 Jo' chii cwe' tei'nomna ndyuaa Misia. Ty'ecuena hasta tquiena tsjoom Troas, nndyoo' 'ndyoo ndaaluee. 9 Jo' jo' waa na tco'na' nty'iaa' Pablo natsjom. Nty'iaa^{n}'a^{n} meintyjee' cwii tsa^{n}s'a ts'a^{n} ndyuaa Macedonia. S'aa tsa^{n}'ñee^{n} ty'oo nnoom, tso: "Cwinoom' ntyjawaa ndyuaa Macedonia. Candyo'tei'jndei' jâ." 10 Jnda̱ na nty'iaa' Pablo na tco'na' nnoom, mantyja jla'jndaa'ndyô̱ na nncwit'io̱o̱'â ndaaluee nntsaayâ ndyuaa Macedonia. Ee jla'no̱o̱^{n}'â na majñom Ty'o̱o̱ts'om jâ na nntsaanquiaayâ ñ'oom naya nda̱a̱ nn'a^{n} ndyuaa'ñee^{n}.

Tyjee' Pablo ñ'e^{n} Silas tsjoom Filipos

11 Jo' chii tuo̱o̱yâ ts'om w'aandaa tsjoom Troas. Saandyeyuuyâ squia̱a̱yâ ndyuaaxe^{n}ncwe Samotracia. Teincoo cwiiche^{n} xuee saayâ squia̱a̱yâ tsjoom Neápolis. 12 Jo' jluii'â ñ'e^{n} w'aandaa, saayâ squia̱a̱yâ tsjoom Filipos. Tsjoom'ñee^{n} m'aa^{n}na' nacje 'naa^{n} nn'a^{n} romanos ndo' t'ma^{n}ti matseixma^{n}na' na cha'tso njoom cha'waa ndyuaa Macedonia. Tsjoom Filipos'ñee^{n} ljoo'ndyo̱yaayâ cwantindyo xuee. 13 Xuee na cwita'jndyee nn'a^{n} judíos jluii'â nnom tsjoom 'ndyoo jndaa. Ee jla'tiuuyâ aa nchii nliuuyâ yuu cwila'nei^{n} nn'a^{n} nnom Ty'o̱o̱ts'om, nlajomndyô̱ ñ'e^{n}ndyena. Jo' jo' jliuuyâ nt'om yolcu. Saacwindyuaandyô̱ jlana̱a̱^{n}yâ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}.

14 Quii'ntaaⁿ yolcu'ñeeⁿ ñ'eⁿ ts'aⁿ
na jndyu Lidia. Jom ts'aⁿ na jnaⁿ
tsjoom Tiatira na majndaa liaa
ya, liaa colo catsioo'. Jom ts'aⁿ na
matseit'maaⁿ'ñê Ty'oots'om. S'aa
Ta Ty'oots'om naquii' ts'oom na ya
tqueeⁿ cwenta ñ'oom na tyoñeeⁿ na
seineiⁿ Pablo. 15 Ndo' teits'oomñê
ñ'eⁿ nn'aⁿ waⁿ'aⁿ. Jnda chii
seity'ooñê ndaayâ, tsoom:
—Xeⁿ cwinty'ia'yo' na
matseicandaya na matseiyu'a ñequio
Ta Jesús cwa caljoo'ndyo' w'aya.
Ndo' s'aaⁿ na caljoo'ndyô waⁿ'aⁿ.

Pablo ñ'eⁿ Silas ñjomndyena w'aancjo tsjoom Filipos

16 Cwii xuee'ñeeⁿ saayâ yuu
cwila'neiⁿ nn'aⁿ nnom Ty'oots'om
ndo' tjomndyô cwii yuscuchjoo
na macjawee' 'ndyoo nc'e na
m'aaⁿ jndyetia naquii' ts'om.
Tsaⁿ'ñeeⁿ m'aaⁿtyeeⁿ luee nn'aⁿ
na cwita'ntjom cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
T'maaⁿ' s'om cwiquioo luee naⁿ'ñeeⁿ
nc'e na macjawee' 'ñom. 17 Tooⁿ'oⁿ
na tyojaantyjooⁿ nanquaaⁿ'â ñ'eⁿ
Pablo. Tacwaxua 'ñom, tyotsoom:
—Naⁿnomm'aⁿ cwindye'ntjomna
nnom Ty'oots'om na m'aaⁿ
nandyetiche^n. Cwila'candiina
'o cantyja nato na
cwicalui'n'maaⁿndye nn'aⁿ.
18 Jndye xuee tyoch'ee
yuscuchjoo'ñeeⁿ na ljo'. Jo' chii
seilioo'ñe Pablo, taqueeⁿ seineiiⁿ
nnom jndyetia na m'aaⁿ naquii'
ts'om yuscuchjoo'ñeeⁿ. Tsoom:
—'U jndyetia, ñequio xuee'
Jesucristo matsa'ntjoⁿya, calui'
naquii' ts'om yuscuchjoom'aaⁿ'.
Ndo' mantyjacheⁿ jlui'
jndyetia'ñeeⁿ.

19 Ndo' nn'aⁿ na cwita'ntjom
cantyja 'naaⁿ' juu, quia na
nty'iaana na jnda jlui' jndyetia'ñeeⁿ
naquii' ts'oom jla'noⁿ'na na jnda
tsuundyena s'om na cwiquioo
lueena cantyja na macjawee'
'ñom. Jo' chii t'uena Pablo ñ'eⁿ
Silas. Ty'echona naⁿ'ñeeⁿ jo
ndaa naⁿmaⁿn'iaaⁿ naquii' ts'ua
t'maⁿ. 20 Quia na tquiena ndaa
naⁿmaⁿn'iaaⁿ jluena:
—Nn'aⁿ judíos m'aⁿ,
cwitjaa'ndyena tia' nn'aⁿ tsjoomya.
21 Ee cwit'mooⁿna ñ'oom na jaa
na cwilaxmaaⁿya nn'aⁿ romanos,
ticaty'iomna' na nnto'ñooⁿya meiⁿ
na nl'aaya chiuu na cwiluena.
22 Quia jo' jla'wendye nn'aⁿ
tsjoom'ñeeⁿ nacjoo' Pablo ñ'eⁿ Silas
ndo' naⁿmaⁿn'iaaⁿ sa'ntjomna na
calui' liaa naⁿ'ñeeⁿ ndo' cacho'na
n'oomjneiⁿ. 23 Jndye tjaa'na naⁿ'ñeeⁿ.
Jnda chii tioomna joo w'aancjo.
Jluena nnom ts'aⁿ na mach'ee
cwenta w'aancjo na ya ya cats'aaⁿ
cwenta joona. 24 Ndo' tsaⁿ'ñeeⁿ, jnda
na jñeeⁿ ñ'oomwaa' tjaa'ñê naⁿ'ñeeⁿ
w'aancjo naquii'cheⁿ ndo' seityeeⁿ
joona na teyⁿ ñjoom' nc'ee'na
ts'oom tscaa'.
25 Ndo' Pablo ñ'eⁿ Silas, cha'na
xcwe tsjom to'na tyola'neiⁿna
nnom Ty'oots'om, tyotana luantsa,
ndo' praso na too'ndye ñ'eⁿndyena
naquii' w'aancjo, tyondyeendye
naⁿ'ñeeⁿ. 26 Ndo' mats'ia jo' jndeii
s'eii, teincwii' tsiaⁿtsjo' w'aancjo.
Xjeⁿ'ñeeⁿ cha'tso ndyueel'a
w'aancjo'ñeeⁿ jnaaⁿ cheⁿnquieena'
ndo' mati l'uaancjo na ñjoom
cha'tso praso jnaⁿ'na'. 27 Ndo' juu
ts'aⁿ na mach'ee cwenta w'aancjo
lcweeⁿ, nty'iaaⁿ'aⁿ na meiⁿnaaⁿ

ndyueel'a w'aancjo. Jo' chii tjeii'ñê
espada 'naan'an na nntseicuee'ñe
chenque ee seitioom na jnda
jleinom praso. 28 Saa Pablo jndeii
seixuan nnom tsan'ñeen tsoom:
—Aa ndi' re, tintseicuee'ndyu' ee
cha'tsondyô ndi m'aanyâ.
29 Quia jo' tcan tsan'ñeen chom.
Jndeii tjaquen'en naquii' w'aancjo.
Cwiteiñê na ty'uee n. Cwe'
seiquiooñetoom jo nnom Pablo ñ'en
Silas. 30 Jnda chii tjeiin'en joona
ch'en. Matsoom ndaana:
—'O ta, ¿ljo' macana' na cats'aaya
cha nlui'n'maandyo?
31 Jluena nnoom:
—Catseiyu' ñequio Ta Jesucristo,
quia jo' nlui'n'maandyu' 'u ndo'
mati nn'an wa'.
32 Quia jo' tyola'neina ñ'oom'
Ty'oots'om nnom tsan'ñeen ñequio
cha'tso nn'an wan'an. 33 Juu xjen'ñeen
na ndicwan jaanchen tjachom joona
ndo' tmaan yuu na tquiee'ndyena na
cho'na. Jnda chii teits'oomñê ndo'
mati cha'tso nn'an wan'an. 34 Jnda jo'
tjañ'oom Pablo ñequio Silas wan'an,
tquiaan na tcwa'na. Jom ndo' ñequio
cha'tso nn'an wan'an neiin na jnda
macwilayu'na ñequio Ty'oots'om.
35 Quia na jnda teixuee,
nanman'iaan jñoomna policía
na m'aan tsan na mach'ee cwenta
w'aancjo na candyaañe Pablo ñ'en
Silas. 36 Jo' chii ts'an na mach'ee
cwenta w'aancjo seicañeen Pablo,
matsoom nnom:
—Nanman'iaan jnda jla'cwanomna
ñ'oom na nndyaandyo'. Wanaan
na nlui'yo'. Catsa'yo', meincwii
ñomtiuu tac'om'yo'.
37 Saa Pablo matsoom ndaa
policía:
—Jâ cwilaxmaanyâ cantyja 'naan'
tsjoom Roma. Saa meiin na ljo'
tjaa'na jâ na jndoo' cha'tso nn'an
meiin na tyoowijndaa' aa waa na
jla'tjoondyô. Jnda chii tioomna jâ
w'aancjo. Nmeiin' l'ana jâ meiin na
meinchjoo ticatsona' na nl'ana na
ljo' nn'an romanos. Ndo' je' ¿aa
cwe' nt'iu nntjeii'na jâ? Xoya na ljo'.
Nquieena quiocatjeii'na jâ.
38 Quia jo' policía'ñeen
ty'elacandiina nanman'iaan'ñeen
ñ'oommein'. Ndo' nan'ñeen quia
jndyena na Pablo ñequio Silas
cwilaxman na nn'an romanos, jeen
tyuena. 39 Jo' chii nanman'iaan
ty'ecatan na ñ'oom t'man ts'om
ndaa nan'ñeen. Jnda chii tjeii'na
joo w'aancjo. Jla'ty'oondyena na
calui' nan'ñeen tsjoomna. 40 Quia
jo' jlui'na w'aancjo, ty'ena waa'
Lidia. Jo' jo' tyola'neina ñequio
nn'an na cwila'yu'. Tyoñe'quiana na
t'man n'om nan'ñeen. Jnda jo' jlui'na
tsjoom Filipos'ñeen.

Jlajmein'ndye nn'an tsjoom Tesalónica

17 Pablo ñ'en Silas ty'ena
tei'nomna tsjoom Anfípolis
ñ'en tsjoom Apolonia. Jnda chii
tquiena tsjoom Tesalónica yuu
waa cwii wats'om 'naan nn'an
judíos. 2 Ndyee sman na tyom'an na
tsjoom'ñeen. Ñequii' quia xuee na
cwita'jndyee nn'an judíos, Pablo s'aan
cha'xjen quich'een. Tjatseijomñê
ñ'en nan'ñeen na cwitjomndyena
wats'om 'naan na. Tyotseineiin
ndaana. 3 T'moon na juu ñ'oom'
Ty'oots'om na teiyo teiljeii matsona'
na maxjen jndei'na' na cwajndii
nntjom Cristo. Nnty'ioom nn'an jom

ts'oom'naaⁿ, maxjeⁿ nncueeⁿ'eⁿ jndạ̱
chii nncwando'xcoom. Tsoti Pablo:
—Jndyocwji'yuu'ndyọ̱ cantyja
'naaⁿ' Jesús ndạ̱ạ̱'yo', jom cwiluiiñê
Cristo.
4 Quia jo' nt'om nn'aⁿ judíos'ñeeⁿ
jla'yu'na, jla'jomndyena ñequio
Pablo ñ'eⁿ Silas. Mati nn'aⁿ na
nchii judíos na cwila't'maaⁿ'ndye
Ty'ọ̱ọ̱ts'om jndyendyena
jla'yu'na. Mati jndye yolcu na
cwiluiitquiendye jla'yu'na. 5 Sạ̱ạ̱
joo nn'aⁿ judíos na tyoola'yu' jeeⁿ
ndya' tạ̱ạ̱' n'omna nn'aⁿ na cwila'yu'
ñ'oom na mañequiaa Pablo. Jo' chii
jla'tjomna cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ na
wi'ndye. Jndạ̱ chii jla'jmeiⁿ'na nn'aⁿ
tsjoomna. Ndo' ty'ena waa' ts'aⁿ na
jndyu Jasón. Ty'equie'na w'aa'ñeeⁿ
ñequio na jndei'na' na cwil'ueena
Pablo ñequio Silas ee ñe'catsạ̱'na
naⁿ'ñeeⁿ jo ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ tsjoomna.
6 Sạ̱ạ̱ tîcaliuna naⁿ'ñeeⁿ, jo' chii
ty'eñ'omna Jasón ñequio nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na cwila'yu'. Ñequio na
jndei'na' ty'echona naⁿ'ñeeⁿ jo
ndạ̱ạ̱ naⁿmaⁿn'iaaⁿ tsjoomna. Jndeii
tyolaxuaana, jluena:
—Joo naⁿnom na
cwila'ñ'eeⁿ'ndyena nn'aⁿ na
cha'waa tsjoomnancue, mati ñjaaⁿ
jndạ̱ tquiena. 7 Ndo' Jasónm'aaⁿ jndạ̱
seiljoom joona waⁿ'aⁿ. Ndo' cha'tso
naⁿm'aⁿ' cwil'ana na tjaa yuu l'ue
ñ'oom na maqueⁿ tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ
t'maⁿ tsjoom Roma, ee cwiluena
cwiicheⁿ ts'aⁿ m'aaⁿ na matsạ̱'ntjom
na jndyu Jesús.
8 Ndo' naⁿmaⁿn'iaaⁿ ñequio
nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ, quia jndyena
ñ'oommeiⁿ' jla'jmeiⁿ'ndyena. 9 Sạ̱ạ̱
Jasón ñequio nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
cwila'yu', jndạ̱ na tioomna s'om,
quia jo' jla'candyaandye naⁿ'ñeeⁿ
joona.

Pablo ñ'eⁿ Silas cwiñequiana ñ'oom' Ty'ọ̱ọ̱ts'om tsjoom Berea

10 Jndạ̱ na teijaaⁿ xuee'ñeeⁿ nn'aⁿ na
cwila'yu' mañoom' jñoomna Pablo ñ'eⁿ
Silas na c'oo naⁿ'ñeeⁿ tsjoom Berea.
Quia na jndạ̱ tquiena tsjoom'ñeeⁿ
ty'ena wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos.
11 Nn'aⁿ judíos tsjoom Berea'ñeeⁿ ya
nn'aⁿndyetina nchiiti nc'iaana na
m'aⁿ tsjoom Tesalónica. Ñequio na
xcwee' n'omna tyoqueⁿna cwenta
ñ'oom na tyolue naⁿ'ñeeⁿ. Ndo' 'io ndi
'io tyola'naaⁿna ñ'oom' Ty'ọ̱ọ̱ts'om na
teiyo teiljeii na tyol'ueena aa mayuu'
ñ'oom na cwilue naⁿ'ñeeⁿ ndạ̱ạ̱na.
12 Jo' chii jndyendye nn'aⁿ judíos
jla'yu'na. Mati nn'aⁿ na cwilaneiⁿ
ñ'oom griego, jndye yolcu na t'maⁿti
cwiluiitquiendye ndo' mati naⁿnom na
cwilaneiⁿ griego jndyendyena jla'yu'na.
13 Sạ̱ạ̱ nn'aⁿ judíos na m'aⁿ Tesalónica
jndyena na mañequiaa Pablo ñ'oom'
Ty'ọ̱ọ̱ts'om ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ Berea. Jo' chii
ty'ena tsjoom'ñeeⁿ, ty'ela'jmeiⁿ'na
naⁿ'ñeeⁿ. 14 Jo' chii nn'aⁿ na cwila'yu'
jla'tyuaa'na jñoomna Pablo na cjaⁿ
'ndyoo ndaaluee. Sạ̱ạ̱ Silas ñequio
Timoteo ljoo'ndyena Berea'ñeeⁿ.
15 Nn'aⁿ na ty'ela'jomndye ñ'eⁿ Pablo
ty'ecaⁿndyena jom tsjoom Atenas. Jndạ̱
chii ty'elcwee'na tsjoomna Berea.
Ty'eñ'omna ñ'oom na seintyjaañe
Pablo ndạ̱ạ̱na na catseityuaa' Silas ñ'eⁿ
Timoteo na nnc'oontyjọ̱na naxeeⁿ'eⁿ.
Tila'yoo'ndyena.

Pablo matseineiiⁿ ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ tsjoom Atenas

16 Yocheⁿ na meindoo' Pablo
joona tsjoom Atenas seilioo'ñê

na nty'iaa^{n}'a^{n} na cha'waa quii'
tsjoom'ñee^{n} too' 'na^{n} na cwe'
nn'a^{n} l'a. 17 Jo' chii tyotseinei^{n}
ndaa nn'a^{n} judíos naquii' wats'om
'naa^{n}na ñequio ndaa nt'omche^{n}
nn'a^{n} na cwitjomndye jo' jo' na
cwila't'maa^{n}'ndye Ty'oots'om. Mati
'io ndi 'io tyotseinei^{n} ndaa nn'a^{n}
na m'a^{n} ts'ua t'ma^{n}. 18 Tyom'a^{n}
nt'om nn'a^{n} naquii' tsjoom'ñee^{n} na
cwila'jomndye ñ'oom na cwit'moo^{n}
nn'a^{n} epicúreos ndo' tyom'a^{n}
nt'omche^{n} nn'a^{n} na cwilajomndye
ñ'oom na cwit'moo^{n} nn'a^{n} estoicos.
To' na^{n}'ñee^{n} na cwila'nei^{n}na ñ'e^{n}
Pablo. Nt'omndye joona jluena:
—¿Ljo' ñ'oom matseinei^{n} tsa^{n}m'aa^{n}'
na jee^{n} jndye ñ'oom ntyjee^{n}?
Ndo' nt'omndyena jluena:
—Ndoo' ntyjii matseinei^{n} cantyja
'naa^{n} nty'oots'om xcondye.
Luaa' jluena ee tyotseinei^{n} Pablo
ndaana cantyja 'naa^{n}' Jesús ndo'
cantyja na nncwando'xco ts'a^{n} xe^{n}
jnda tue'. 19 Quia jo' ty'eñ'omna jom
cwii joo na jndyu Areópago yuu
cwitjomndye nn'a^{n} na cwi'oocandye
ñ'oom. Jluena nnoom:
—Cwa catsu' ndaayâ chiuu waa
ñ'oom xco na ma'moo^{n}' ndaa nn'a^{n}.
20 Ee tijoom ñejndyaayâ ñ'oom na
mañequiaa', jee^{n} xuii' juuna'. Jo'
chii ñe'caliuuyâ chiuu cwit'moo^{n}
ñ'oommei^{n}'.
21 Ee nn'a^{n} tsjoom Atenas ñequio
nn'a^{n} na jna^{n} nt'omche^{n} njoom
na cwic'ee^{n}ya tsjoom'ñee^{n} jee^{n}
ntyjaa' n'omna na ñe'candyena ndo'
ñe'cala'nei^{n}na mei^{n}nquia nnom
ñ'oom na xcoti.
22 Quia jo' tjameintyjee' Pablo
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} yuu cwiwijndaa'
ñ'oom. Tsoom:
—'O re nn'a^{n} tsjoom Atenas,
ndioche^{n} na manty'iaya, jnda ljeiya
na 'o jee^{n} cwila't'maa^{n}'ndyo'.
23 Ee quia na tjotseicaandyo quii'
tsjom'yo', jndye joo nty'iaya
yuu cwila't'maa^{n}'ndyo'. Jo'
ljeiya cwii tio na chuna' ljeii:
"Tiowaa' cwentaa' Ty'oots'om na
ticata'jnaa^{n}'a." Majuu Ty'oots'om
na cwe' cwila't'maa^{n}'ndyo'to'yo'
mei^{n} ticata'jnaa^{n}'yo' jom, majom
na matseina^{n}ya ndaa'yo' cantyja
'naa^{n}'a^{n}.
24 'Jom s'aa^{n} tsjoomnancue ñequio
cha'tso 'na^{n} na niom nnomna'.
Cwiluiiñê na matsa'ntjoom cha'waa
cañoom'luee ñequio tsjoomnancue.
Jo' chii tica^{n}na' w'aa na nl'a nn'a^{n}
yuu na nnc'oomñê. 25 Mei^{n} tica^{n}na'
nn'a^{n} na nntei'x'ee jom ee tjaa'na^{n}
ljo' na matsei'tjoona' jom. Ee
nque^{n} mañequiaa^{n} na cha'tsondyo
cwitandoo'a, cwitjaaya jndye
ñequio cha'tsoti 'na^{n} na maca^{n}na'
jaa.
26 'Ñequio ñe'cwii ts'a^{n} s'aa^{n}
tsjaa^{n} jaa nn'a^{n} tsjoomnancue
mei^{n} na meinch'o ndyuaa na
m'aa^{n}ya ee nque^{n} s'aa^{n} na
jnda t'oom'ndyo cha'waa nnom
tsjoomnancue. Ndo' seijndaa'ñê
cwaa^{n} xje^{n} nncue'ntyjo na nnc'oom
ts'a^{n} ndo' yuu na cwii cwii joo.
27 Luaa' s'aa^{n} cha cha'tsondyo jaa
cal'uaaya jom, cal'aanc'uaa'ndyo na
calacandyoo'ndyo na nnta'jnaa^{n}'a
jom, meii^{n} na mayuu' titquia
m'aa^{n} ñequio cwii cwiindyo. 28 Ee
cantyja 'naa^{n}' jom cwitandoo'a,
cwima'noo^{n}ya ndo' cwic'aa^{n}ya
cha'xje^{n} tyolue nt'om nn'a^{n}'yo'
na jndo' n'om. Tyoluena: "Jaa
laxmaa^{n}ya ntseinda Ty'oots'om."

29 Jo' chii nc'e na cwilaxmaaⁿya
ntseinda Ty'o̱o̱ts'om ticaty'iomna'
na nlajoom'ndyo̱ jom cwe' cwii
'naⁿ na tuiina' ñequio s'om cajaⁿ,
oo s'om xuee, oo ljo̱' na cwil'a
nn'aⁿ cwe' cantyja na cwila'tiuu
cheⁿnquieena. 30 Ncuee na
jnda̱ teinom, Ty'o̱o̱ts'om seiquii
ts'oom ñequio nn'aⁿ cantyja na
tijndo̱' n'omna, sa̱a̱ je' je' cha'tso
nn'aⁿ meiⁿyuucheⁿ joo na m'aⁿna
matsa̱'ntjoom na calcwe' n'omna.
31 Ee jnda̱ seijndaa'ñê xuee na
nncu'xeeⁿ jaa nn'aⁿ tsjoomnancue
cantyja na maty'iomyana'. Jnda̱
tqueeⁿ na nquii Jesús nncu'xeⁿ jaa.
Ndo' jnda̱ t'mo̱o̱ⁿ na mayuu' na
nluii na ljo' nda̱a̱ cha'tso nn'aⁿ ee
s'aaⁿ na tando'xco juu jnda̱ na tue'.
32 Ndo' nn'aⁿ tsjoom Atenas quia
jndyena na matseineiⁿ Pablo cantyja
na nntando'xco nn'aⁿ na jnda̱ tja̱,
cwantindye joona cwe' tyoncona.
Sa̱a̱ nt'omndye joona tyoluena:
—'Io cha luaa' nndya̱a̱yaayâ
ñ'oomwaa'.
33 Quia jo' jlui' Pablo quii'ntaaⁿna.
34 Sa̱a̱ cwantindye nn'aⁿ
jla'jomndyena ñequio Pablo ndo'
jla'yu'na, mandiñ'eⁿ Dionisio. Jom
ts'aⁿ na cwiluiitquieñe Areópago
yuu cwiwijndaa' ñ'oom. Mati yuscu
na jndyu Dámaris ñequio nt'omcheⁿ
nn'aⁿ jla'yu'na.

Pablo mañequiaaⁿ ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om tsjoom Corinto

18 Jnda̱ tuii na nmeiiⁿ' jlui'
Pablo Atenas, tjaaⁿ tsjoom
Corinto. 2 Jo' jo' ljeiiⁿ cwii ts'aⁿ
judío na jndyu Aquila. Tsaⁿ'ñeeⁿ
tuiiñê ndyuaa Ponto. Nmeiiⁿndyo
ñejnaaⁿ ndyuaa Italia ñequio
scoom'm Priscila. Sa̱a̱ jlui'na jo'
jo' ee Claudio, tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ
tsjoom Roma na matsa̱'ntjom
ndyuaa Italia tqueⁿ ñ'oom na calui'
cha'tso nn'aⁿ judíos tsjoom'ñeeⁿ.
Jo' na tja Aquila ñequio scoom'm
jlui'na jo' jo', ty'ena tsjoom Corinto.
Tjacando' Pablo joona. 3 Ndo' na
ñe'cwii ts'iaaⁿ 'naaⁿna ñ'eⁿ Pablo
na cwil'ana l'aaliaa, jo' chii ljoo'ñê
ñ'eⁿndyena. Ñe'naaⁿ' tyol'ana
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ. 4 Ticwii cwii xuee na
cwita'jndyee nn'aⁿ judíos tyocaa
Pablo wats'om 'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ.
Tyotseineiiⁿ nda̱a̱na ñequio nda̱a̱
nn'aⁿ na nchii judíos ee na l'ue
ts'oom na nla'yu'na ñ'eⁿ Cristo.
5 Silas ñequio Timoteo jnda̱
tquiena na m'aaⁿ Pablo na jnaⁿna
ndyuaa Macedonia. Quia jo' Pablo,
macanda̱ ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om
na tyoqueⁿñê. Tyocwji'yuu'ñê nda̱a̱
nn'aⁿ judíos na Jesús cwiluiiñê
Cristo tsaⁿ na meindoo'na na
nndyocwji'n'maaⁿñe joona.
6 Sa̱a̱ joona ty'ena nacjoom'm,
tyola'jmeiⁿ'ndyena nnoom. Jo' chii
seitei'ncweeⁿ'eⁿ liaⁿ'aⁿ nda̱a̱na na
ma'mo̱o̱ⁿ na nts'o̱o̱ⁿ joona, je' nncjaⁿ
cwiicheⁿ ntyja. Matsoom nda̱a̱na:
—Je' meiiⁿ na nntsuundyo' sa̱a̱
jnaⁿ' ncjo'yo' nchii jnaⁿ ja. Na je'
xuee na cwii wjaana' nncjo̱ na
m'aⁿ nn'aⁿ na nchii laxmaⁿna nn'aⁿ
judíos.
7 Quia jo' jlueeⁿ'eⁿ quii'
wats'om'ñeeⁿ, tjaaⁿ waa' ts'aⁿ na
jndyu Justo, tsaⁿ na matseit'maaⁿ'ñe
Ty'o̱o̱ts'om. Waa' tsaⁿ'ñeeⁿ ñe'cwii
t'uii' ñequio wats'om'ñeeⁿ.
8 Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na jndyu
Crispo na cwiluiitquieñe cantyja
'naaⁿ' wats'om'ñeeⁿ. Jom ñequio

cha'tso nn'aⁿ waⁿ'aⁿ jla'yu'na ñequio
Ta Jesús. Ndo' jndye nt'omcheⁿ
nn'aⁿ tsjoom Corinto, quia na
jndyena ñ'oom na tyoñequiaa Pablo,
jla'yu'na ndo' teits'oomndyena.
9 Pablo waa na tco'na' nnoom cwii
teijaaⁿ. Jñeeⁿ na seineiⁿ Ta Jesús.
Matso nnoom:
—Tinty'ue'. Tincjaameintyje'
na matsei'neiⁿ' ñ'oom 'naⁿya.
Tintseicheⁿ'. 10 Ee ja m'aaⁿya
ñ'eⁿndyu' ndo' meiⁿcwii ts'aⁿ
tixocats'aa wi' ñ'eⁿndyu'. Ee ja
jndye nn'aⁿ m'aⁿ tsjoomwaañe quia
nla'xmaⁿ cwentaya.
11 Jo' chii ljoo'ñe Pablo tsjoom
Corinto cwii chu waljoo' xcwe na
tyo'mo̱o̱ⁿ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱
naⁿ'ñeeⁿ.
12 Jnda̱ chii t'oom Galión
gobiernom tsjoom Corinto na
matsa̱'ntjoom cha'waa ndyuaa
Acaya. Quia jo' nn'aⁿ judíos na m'aⁿ
tsjoom'ñeeⁿ ñe'cwii jla'jomndyena
na jla'wendyena nacjoo' Pablo.
Ty'eñ'omna jom wats'iaaⁿ.
13 Ty'enquiana jnaaⁿ'aⁿ nnom
gobiernom. Jluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ matseijno̱o̱ⁿ'o̱ⁿ n'om
nn'aⁿ na xuii' calat'maaⁿ'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om, tachii cha'xjeⁿ na matso
ljeii na tqueⁿ Moisés.
14 Xjeⁿ na manntseineiⁿ Pablo,
seityuaa'ti Galión. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ
nda̱a̱ nn'aⁿ judíos:
—'O nn'aⁿ judíos, xeⁿ waa ljo'
mach'ee tsaⁿm'aaⁿ' oo xeⁿ t'maⁿ
jnaaⁿ'aⁿ waa quia jo' maty'iomna'
na nntseicachjuundyo̱ na nndii
ñ'oom na cwindu'yo'. 15 Sa̱a̱ 'o
cwe' jnaaⁿ' ñ'oom na mañequiaa
tsaⁿm'aaⁿ' ndo' xuee' ts'aⁿ na
maleiñ'oom, jo' cwilancjoo'ndyo',
ndo' cwe' cantyja 'naaⁿ' ljeii na
cwileiñ'om' 'o nn'aⁿ judíos nchii
ljeii cantyja 'naaⁿ' wats'iaaⁿ. Jo'
chii cajndo'to' ncjo'yo', ee ja
tiñe'cu'xa̱ⁿya ñ'oommeiⁿ'.
16 Ndo' tjeiiⁿ'eⁿ naⁿ'ñeeⁿ naquii'
wats'iaaⁿ. 17 Quia jo' cha'tso nn'aⁿ
na tyoolayu' na nchii judíos t'uena
Sóstenes, ts'aⁿ na cwiluiitquieñe
wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos.
Tyotjaa'na jom tach'eⁿ wats'iaaⁿ. Sa̱a̱
Galión tîcatseiñ'oom'ñê naⁿ'ñeeⁿ.

Tjalcwe' Pablo Antioquía,
jnda̱ chii wjaanquiaaⁿ ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na jnda̱ ndyee ndii'

18 Pablo, jndyeti xuee
tyoljoo'ñetyeeⁿ Corinto. Jnda̱ jo'
tsoom nda̱a̱ nn'aⁿ na cwila'yu' na
mawjaⁿ. Jnda̱ chii mana tjaaⁿ.
Ndo' Priscila ñ'eⁿ Aquila ty'ena
ñ'eⁿñê. Tquiena tsjoom Cencrea. Jo'
jo' teinqui' xqueeⁿ na ma'mo̱ⁿna'
na matseicanda̱a̱'ñê ñ'oom na
jnda̱ tsoom nnom Ty'o̱o̱ts'om na
nnts'aaⁿ. Jnda̱ jo' tuo̱na w'aandaa
na wjaana' ndyuaa Siria. 19 Tquiena
tsjoom Éfeso. Priscila ñ'eⁿ Aquila
ljoo'ndyena jo' jo'. Pablo tjaaⁿ
wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos,
tjaqueⁿ'eⁿ tyotseineiⁿ nda̱a̱ naⁿ'ñeeⁿ.
20 Ndo' naⁿ'ñeeⁿ tyol'ana ty'oo
nnoom na majndyeti xuee caljoo'ñê
ñ'eⁿndyena, sa̱a̱ ticwancueⁿ'eⁿ.
21 Jnda̱ chii t'maaⁿ joona na mawjaⁿ.
Tsoom nda̱a̱na:
—Jndei'na' na jo̱ Jerusalén na
manndyoo' na nncuee' xuee sa̱a̱ xeⁿ
Ty'o̱o̱ts'om l'ue ts'oom nndyo̱nnda'a
na m'aⁿ'yo'.
Jnda̱ jo' jlueeⁿ'eⁿ Éfeso ñ'eⁿ
w'aandaa. 22 Ndo' quia na jnda̱
tueⁿ'eⁿ tsjoom Cesarea, tjawaaⁿ

Jerusalén yuu na tjanquiaa^{n} na xma^{n}ndye tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n}. Jnda̱ chii jluee^{n}'e^{n} jo' tue^{n}'e^{n} tsjoom Antioquía. 23 Ndo' quia na jnda̱ teinom cwantindyo xuee na tyom'aa^{n} tsjoom'ñee^{n} jluee^{n}'e^{n} jo' jo'. Tcuu tcuu tyomanoom ndyuaa Galacia ñequio ndyuaa Frigia, ndo' ñ'oom na tyoñequiaa^{n}, tquiaana' na ty'enajnda̱ti cha'tsondye nn'a^{n} na cwila'yu'.

Apolos mañe'quiaa^{n} ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om tsjoom Éfeso

24 Tsjoom Éfeso tuee' cwii ts'a^{n} judío na jndyu Apolos, ts'a^{n} tsjoom Alejandría. Jom ts'a^{n} na mawajnaa^{n}'ya ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiyo teiljeii, ndo' jee^{n} ya matseineii^{n} cantyja 'naa^{n}'na'. 25 Jnda̱ ñet'mo̱o̱^{n} nn'a^{n} nnoom cantyja 'naa^{n}' natoo' nquii na nndyocwji'n'maa^{n}ñe nn'a^{n}. Jo' chii ñequio na ntyjaa' ts'oom tyotseineii^{n} nda̱a̱ nn'a^{n}. Xcwe tyo'mo̱o̱^{n} cha'waa na ntyjiityee^{n} cantyja 'naa^{n}' na nndyocwji'n'maa^{n}ñe Jesús nn'a^{n}, sa̱a̱ cantyja 'naa^{n}' na nleits'oomndye nn'a^{n}, macanda̱ ntyjee^{n} cantyja 'naa^{n}' ñ'oom na tyoñequia Juan. 26 To̱o̱^{n}'o̱^{n} na tyotseineii^{n} naquii' wats'om 'naa^{n} nn'a^{n} judíos. Mei^{n}chjoo tî'maa^{n}' ts'oom. Ndo' Priscila ñ'e^{n} Aquila, quia na jndyena ñ'oom na seineii^{n}, quia jo' ty'eñ'omna jom w'aana. T'mo̱o̱^{n}tina nnoom cantyja 'naa^{n}' natoo' Ty'o̱o̱ts'om. 27 Ndo' quia s'aana' ts'oom na ñe'cja^{n} ndyuaa Acaya, quia jo' nn'a^{n} na cwila'yu' tyoluena na ya. Tyola'ljeiina ñ'oom na tjañ'oom na m'a^{n} nn'a^{n} na cwila'yu' ndyuaa'ñee^{n} na cala'ljo na^{n}'ñee^{n} jom. Na^{n}'ñee^{n} jnda̱ jla'yu'na nc'e naya na matseixma^{n} Ty'o̱o̱ts'om. Jo' chii quia na tuee' Apolos na m'a^{n}na t'ma^{n} tyoteijndeii tsa^{n}'ñee^{n} joona. 28 Ndo' tyo'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ nn'a^{n} judíos chiuu waa na tixcwe cwila'yu'na. Ndo' na jee^{n} jnda̱ ñ'oom tyotseineii^{n} tîcanda̱a̱ nluena na tiyuu'. Ee ñequio ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiyo teiljeii tyo'mo̱o̱^{n} nda̱a̱na na Jesús tseixma^{n} Cristo tsa^{n} na meindoo'na na nndyocwji'n'maa^{n}ñe joona.

Pablo mañequiaa^{n} ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om tsjoom Éfeso

19 Yoche^{n} na m'aa^{n} Apolos tsjoom Corinto ndyuaa Acaya, Pablo tyomanoom njoom nch'u quii' ntsjo̱. Jnda̱ chii tue^{n}'e^{n} tsjoom Éfeso yuu na ljeii^{n} cwanti nn'a^{n} na jla'jomndye ñ'oom na tyoñequiaa Juan. 2 Matsoom nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}:

—¿Aa tjaquiee' Espíritu Santo naquii' n'om'yo' quia na jlayu'yo'?

Jluena nnoom:

—Tjaa'na^{n}. Mei^{n}chjoo tyoondya̱a̱yâ aa m'aa^{n} Espíritu Santo.

3 Quia jo' matsoom nda̱a̱na:

—¿Cwaa^{n} ñ'oom t'mo̱o̱^{n} nn'a^{n} nda̱a̱'yo' na teits'oomndyo'?

Jluena nnoom:

—Aa jâ cantyja 'naa^{n}' ñ'oom na tyo'mo̱^{n} Juan, jo' na teits'oomndyô̱.

4 Quia jo' tsoom nda̱a̱na:

—Juan tyotseits'oomñê nn'a^{n} quia na tyolcwe' n'omna. Ndo' tyotsoom nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n} na cala'yu'na ñequio Jesús tsa^{n} na nndyontyjo̱ naxee^{n}'e^{n}. Juu tseixma^{n} Cristo.

5 Ndo' jnda̱ na jndyena ñ'oommei^{n}' quia jo' teits'oomndyena ñequio

xuee' Ta Jesús. 6Ndo' quia na
jndạ tio Pablo l'ọọⁿ nacjoona quia
jo' tjaquiee' Espíritu Santo naquii'
n'omna. Mana tọ'na tyola'neiⁿna
nt'omcheⁿ nnom ñ'oom na nchii
ñ'oom na maxjeⁿ cwila'neiⁿna.
Tyoñe'quiana ñ'oom na t'mọⁿ
Ty'ọọts'om ndạạna. 7Naⁿnom'ñeeⁿ
cha'na canchoo'wendyena.
8Cha'na ndyee chi' tyom'aaⁿñe
Pablo tsjoom Éfeso ndo' ñequii'cheⁿ
tyocaⁿ wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos.
Tyotseineiⁿ ndạạ naⁿ'ñeeⁿ ñequio
na t'maⁿ ts'oom. Tyoqueⁿñê
tyo'mọọⁿ ndạạna cantyja na
matsạ'ntjom Ty'ọọts'om na
mal'uee'ñê na nla'yu'na. 9Sạạ
cwantindye naⁿ'ñeeⁿ tyola'quie'
n'omna, tiñe'cala'yu'na. Ndo'
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na jndạ tjomndye
tyoluena ñ'oom ntjeiⁿ cantyja
'naaⁿ' natoo' Ty'ọọts'om. Quia jo'
Pablo 'ñeeⁿ joona, tjachom nn'aⁿ
na cwila'yu' w'aa scwela cwentaa'
ts'aⁿ na jndyu Tirano. Jo' jo' ticwii
xuee tyo'mọọⁿ ndạạna. 10We
chu tyo'mọọⁿ ndạạ nn'aⁿ hasta
cha'tsondye nn'aⁿ judíos ñequio
nn'aⁿ na nchii judíos na tyom'aⁿ
ndyuaa Asia jndyena ñ'oom naya
cantyja 'naaⁿ' Ta Jesús. 11S'aa
Ty'ọọts'om na tyoch'ee Pablo
'naaⁿ t'maⁿ na xocandạạ nnts'aa
na cwe' najndeii nquii ts'aⁿ. 12Ee
liaa ñequio payom 'naaⁿ nn'aⁿwii,
jndạ na ty'ioom nn'aⁿ joona' Pablo,
n'maaⁿ naⁿwii'ñeeⁿ. Mati nn'aⁿ na
m'aⁿ jndyetia naquii' n'om tjei'na'
jndyetia'ñeeⁿ.
13Nt'om nn'aⁿ judíos na
calua'ndye tyoma'nomna, tyotjeii'na
jndyetia naquii' n'om nn'aⁿ. Jndạ
chii jla'tiuuna na nntjeii'na jndyetia
ñequio xuee' Ta Jesús. Jo' chii cwii
cwiindyena tyoluena ndạạ jndyetia:
—Matsạ'ntjọⁿya na calui'yo'
ñequio xuee' Jesús, tsaⁿ na
matseineiⁿ Pablo cantyja 'naaⁿ'.
14Maljo' tyol'a cha'tso ntquiee'
ntseinda cwii ts'aⁿ judío na
jndyu Esceva. Tsaⁿ'ñeeⁿ tyee na
cwiluiitquieñe. 15Sạạ t'ọ jndyetia,
matsoom ndạạna:
—Jesús mawajnaⁿ'a, ndo' mati
Pablo, sạạ 'o je' ¿'ñeeⁿ cwiluiindyo'?
16Ndo' juu tsaⁿs'a'ñeeⁿ na
maleiñ'oom jndyetia, tju'ñê
nacjoona. Jnaaⁿ joona. Cwajndii
s'aaⁿ hasta 'ñeeⁿ joona
na ñecantsei'ndyena ndo'
tquiee'ndyena. Jndeii jlui'na naquii'
w'aa na jlei'nomna jom. 17Ndo'
cha'tso nn'aⁿ judíos ñequio nn'aⁿ
na nchii judíos na tyom'aⁿ tsjoom
Éfeso'ñeeⁿ jliuna na ljo' tuii. Jo'
chii cha'tsondyena tyuena, ndo'
tyola't'maaⁿ'ndyena xuee' Ta Jesús.
18Mati nn'aⁿ na jndạ jla'yu'
jndyendyena tquionquiana jnaaⁿna,
tjei'yuu'ndyena ljo' ñel'ana na
ticatsạ'ntjomna'. 19Jndye nn'aⁿ na
ñet'om na calua'ndye, tquiochona
nom 'naaⁿna na quio cwil'ana
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ. Jla'cona joona' jo
ndạạ cha'tso nn'aⁿ. Ndo' quia na
tjeii'na cwenta cwanti na jnda
nom'ñeeⁿ jliuna na jndana' wen'aaⁿ
nchoo' qui meiⁿ s'om xuee. 20Maxjeⁿ
tjawit'maaⁿ' ñ'oom 'naaⁿ' Ta
Ty'ọọts'om. Tjawijndyendyeti nn'aⁿ
tyola'yu'.
21Jndạnquia seitiuu Pablo na
nncjaawinoom ndyuaa Macedonia
ñequio ndyuaa Acaya. Jndạ chii
nncjaⁿ tsjoom Jerusalén. Xeⁿ jndạ
tjaaⁿ Jerusalén maxjeⁿ jndei'na'

na cjaⁿ tsjoom Roma. 22 Quia
jo' we nn'aⁿ na cwitei'jndeii
jom, juu Timoteo ñequio Erasto,
jñoom joona, ty'eñetina ndyuaa
Macedonia, saa nqueⁿ ljoo'ñetyeeⁿ
ndyuaa Asia.

Jla'jmeiⁿ'ndye nn'aⁿ tsjoom Éfeso

23 Ncuee'ñeeⁿ jeeⁿ t'maⁿ ñ'oom
s'aana' tsjoom Éfeso na tyotseineiⁿ
Pablo cantyja 'naaⁿ' natoo'
Ty'oots'om. 24 Ee jo' jo' tyom'aaⁿ
cwii tsaⁿs'a na jndyu Demetrio na
tyotseindo s'om. Ñequio s'om xuee
tyoch'eeⁿ na jlui'tsjaaⁿ wats'om
cwentaa' ndyoo Diana. T'maaⁿ'
tantjoom ñequio nc'iaaⁿ'aⁿ na
tyol'ana ts'iaaⁿ'ñeeⁿ. 25 Seitjoom
naⁿ'ñeeⁿ ñequio nt'omcheⁿ nn'aⁿ
na majo' ts'iaaⁿ cwil'a. Matsoom
ndaana:
—'O re nn'aⁿya manquiu'yo'
cantyja 'naaⁿ' ts'iaaⁿwaa jeeⁿ ya
cwitantjooⁿya. 26 Saa cwindye'yo'
ndo' cwinty'ia'yo' na manom
Pablo. Matsoom ts'iaaⁿ na cwil'a
nn'aⁿ ñequio lueena, tiyuu' na
Ty'oots'om joona'. Ndo' nchii
macanda nn'aⁿ tsjoom ñjaaⁿ Éfeso
saa manntycwii ndyuaa Asia
jnda s'aaⁿ na cwiñequiandye nn'aⁿ
ñequio ñ'oomwaa' na matseineiiⁿ.
27 Jo' na jeeⁿ teincuu' ee ts'iaaⁿ na
cwil'aaya jaach'eetona' na cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo. Ndo' mati wats'om
t'maⁿ na ndii' Diana, ndyoo na
nquiu cha'tso nn'aⁿ na t'maⁿti
ñ'oom tseixmaⁿ, jaach'eetona' tjaa
'ñeeⁿ cwitjooñe wats'om'ñeeⁿ. Je'
nn'aⁿ na m'aⁿ cha'waa ndyuaa Asia
ñequio cha'waa tsjoomnancue
cwila't'maaⁿ'ndyena juu saa cwe'
ts'iaaⁿ na mach'ee Pablo nntycwii
na jeeⁿ t'maⁿ ñ'oom juu nquiuna.
28 Quia jndyena ñ'oommeiⁿ'
jeeⁿcheⁿ ndya' jla'wjeena. Jndeii
tyola'xuaana, tyoluena:
—Nquii Diana cwentaa jaa nn'aⁿ
Éfeso, jeeⁿ t'maⁿ ñ'oom.
29 Quia jo' cwe' seiñ'eeⁿ'tona'
nn'aⁿ cha'waa naquii' tsjoom'ñeeⁿ.
Mantyja t'uena Gayo ñequio
Aristarco, nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿ
Pablo na jnaⁿ ndyuaa Macedonia.
Ty'echona naⁿ'ñeeⁿ, ty'equie'na
naquii' w'aa yuu cwitjomndye
nn'aⁿ quia na waa jomta. 30 Pablo
ñe'cjaaqueⁿ'eⁿ w'aa'ñeeⁿ saa tinquia
nn'aⁿ na cwila'yu' na nncjaⁿ. 31 Mati
cwanti nn'aⁿ na m'aⁿ n'iaaⁿ ndaa
nn'aⁿ ndyuaa Asia na ya ñ'oom ñ'eⁿ
Pablo, jla'cwanomna ñ'oom na m'aaⁿ
na tincjaaqueⁿ'eⁿ w'aa'ñeeⁿ. 32 Nn'aⁿ
na jnda tjomndye naquii' w'aa'ñeeⁿ
nchii na nndi' ljo' cwiluena, cwe'
c'uaato m'aⁿna. Nt'omndye naⁿ'ñeeⁿ
cwii ñ'oom cwila'xuaana, ndo'
nt'omndyena cwiicheⁿ ñ'oom
cwila'xuaana. Ee majndyendyetina
ticaliuna ljo ts'iaaⁿ' na tjomndyena.
33 Saa nn'aⁿ judíos l'ana na
cjaatseineiⁿ cwii ts'aⁿ na jndyu
Alejandro ndaa nn'aⁿ. Ee nt'om nn'aⁿ
majnda jluena nnoom ljo' ts'iaaⁿ'
na tjomndyena. Jo' chii seiweeⁿ
ts'ooⁿ na cala'cheⁿ nn'aⁿ ee na
ñe'catseineiiⁿ ñ'oom ndaana ñ'oom
na ncwañoom'na' nn'aⁿ judíos. 34 Saa
quia na tqueⁿna cwenta na jom ts'aⁿ
judío, cha'tsondyena jla'tjoom'na
jndyeena. Cha'na cwii we hora
ñe'cwii tyola'xuaana, tyoluena:
—Jeeⁿ t'maⁿ ñ'oom tseixmaⁿ Diana
cwentaa jaa nn'aⁿ Éfeso.

35 Quia jo' tsanˈtseiljeii tsjoomˈñeen,
quia na jndạ jndạạ s'aan na seicheen
joona, tsoom:
—'O nn'an Éfeso, nn'an cha'waa
tsjoomnancue manquiuna na
jaa nn'an tsjoomwaa teijnoomya
na nntei'x'ạạya wats'oom' ndyọọ
Diana na nquiuuya na t'manˈti
ñ'oom tseixman. Mati cwitei'x'ạạya
tsjọ' na tuiina' cha'xjen nquen na
jnanna' cañoom'luee jndyocuena'
na m'aanya. 36 Mein tjaa 'ñeen
nntso na tiyuu' na ljo'. Jo' chii
cala'chenndyo'. Tacal'a'yo' na
ñoomñoom ljo' nl'a'yo'. 37 Ee ti'm'an'
na tquio'cho'yo' ñjaan chaa' l'uu jndạ
nty'ueena 'nan na tseixman ndyọọ
Diana na cwila't'maan'ndyọ, mein
tyooluena ñ'oom ntjein nacjoom'm.
38 Jo' chii Demetrio ñequio nn'an na
ñe'cwii ts'iaan cwil'ana ñ'enñê, xen
waa ñ'oom na ñe'quenna nacjoo'
ts'an quia jo' c'oona na m'aan jwe.
Ee na m'aan jom cwiwijndaa' ñ'oom
na cwiquen nn'an nacjoo nc'iaana.
39 Ndo' xen waa cwiichen ñ'oom
na l'ue n'om'yo' na nleijndaa',
nleijndaa'na' quia na nncuaa jomta.
40 Ee teincuu' na luaa' cwil'a'yo'
xuee je' ee nndạạ nntso gobiernom
na cwilawendyọ nacjoom'm ee
xen nncwax'een ndạạya tjaa'nan ljo'
ñ'oom ya nnt'ọọya nnoom.
41 Quia na jndạ seineiin ñ'oomwaa',
tsoom na cat'oom'ndyena.

Tja Pablo ndyuaa Macedonia ñ'en ndyuaa Grecia

20 Jndạ na teichen tia'
t'manˈñeen, Pablo tqueenˈen
nn'an na cwila'yu'. Tyotseineiin
ndạạna ñ'oom na nñequiaana' na
t'man n'omna. Ndo' t'manndye
ntyjeena. Jndạ chii jlueenˈen tjaan
ndyuaa Macedonia. 2 Tyomanoom
cha'waa ndyuaa'ñeen. Tyotseineiin
ndạạ nn'an na cwila'yu' ñ'oom
na tquiaatina' na t'man n'omna.
Jndạ chii tjaan, tuenˈen ndyuaa
Grecia. 3 Ndyee chi' t'oomñê jo' jo'.
Jndạ chii manncuọọn w'aandaa
na wjan ndyuaa Siria, ndo' ljeiin
ñ'oom na cwindọọ nn'an judíos
jom. Jo' chii seitioom na nomtyuaa
nncjaalcweenˈen, nncwinomnnaanˈan
ndyuaa Macedonia. 4 Tyom'an
nt'om nn'an na tyocañ'een ñ'enñê.
Tyocañ'en Sópater ts'an tsjoom
Berea. Mati ñ'en Aristarco ñequio
Segundo, joona nn'an tsjoom
Tesalónica. Ndo' tyoñ'en Gayo ts'an
tsjoom Derbe. Tyoñ'en Timoteo.
Mati Tíquico ñequio Trófimo nn'an
ndyuaa Asia tyocañ'eenna ñ'en
Pablo. 5 Joo nanˈñeen ty'eñetina.
Tquiena tsjoom Troas. Jo' jo'
tyomei'ndoo'na Pablo ñ'en ja Lucas.
6 Jâ tyom'aanyâ tsjoom Filipos
ncuee na cwicwa' nn'an judíos tyoo'
na tjaa'nan ndaaljo' tjaquiee'. Quia
na jndạ teinom ncuee'ñeen tuọọyâ
w'aandaa. Saayâ squiạạcañọọnyâ
nanˈñeen tsjoom Troas xuee jndạ
'om. Jo' jo' ljoo'ndyô cwii ntquiee'
xuee.

Tyotseinein Pablo ndạạ nn'an na cwila'yu' tsjoom Troas

7 Xuee najndyee smanna, nn'an na
cwila'yu' tjomndyena na nl'ana
xennanˈ tyoo' na nlcwa'na na
cwicañjom n'omna Jesús. Ndo'
tyotseinein Pablo ndạạna. Na
nneinncoo cwiichen xuee mawjan, jo'
chii tyotseineiin tyotseineiin ndạạna
hasta tuee' xcwe tsjom. 8 Jeen jndye

ncjocandi na niom chom cuarto
nandye yuu tyom'aⁿna. 9 Ndo' cwii
tsaⁿs'a na titquieñe na jndyu Eutico
wacatyeeⁿ mantana cuarto'ñeeⁿ na
jndạ ndyee na teicantyjoo'na'. Tyjee'
na ñe'catsom ee teincoo ñ'oom
tyoñequiaa Pablo. Jo' chii jnaⁿjndeii
tsaⁿtsjom ñ'eⁿñê. Mana tiooñê
xjeⁿ nomtyuaacheⁿ. Ty'ela'we nn'aⁿ
jom, jndạ tueeⁿ'eⁿ. 10 Quia jo' Pablo
tjacueeⁿ. Tcoom'm xtyeeⁿ nacañoom'
tsaⁿ'ñeeⁿ, taxcweeñê juu. Matsoom
ndạạ nn'aⁿ na cwila'yu':
—C'om't'maaⁿ'ndyo' n'om'yo'.
Mawando'nnda' tsaⁿm'aaⁿ.
11 Jndạ tsoom na ljo' tjawannaaⁿ'aⁿ
naquii' w'aa. Tyoch'eeⁿ xeⁿntaⁿ'
tyoo' tcwa'na na tyocañjom n'omna
Jesús. Jndạ chii tyotseineiⁿtyeeⁿ
hasta na tjawixueecheⁿ. Jndạ jo'
mana tjaaⁿ. 12 Ndo' tsaⁿs'a'ñeeⁿ na
titquieñe nchii cwe' cwantindyo
tquiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na
wando'nnaaⁿ'aⁿ.

Tjanty'iaa' Pablo nn'aⁿ tsjoom Troas ñ'eⁿ Mileto

13 Jâ saañetyạạyâ ñ'eⁿ w'aandaa
hasta tsjoom Asón. Jndạ t'maaⁿyâ
na jo' jo' nleincwindyộ ñ'eⁿ Pablo
ee jom nomtyuaa wjaⁿ. 14 Jndạ na
teincwindyộ tsjoom Asón ñe'cwi
saayâ ñ'eⁿ w'aandaa. Squiạạyâ
tsjoom Mitilene. 15 Jluii'â jo' jo'
ndo' cwiicheⁿ xuee tei'nọọⁿyâ
ndyuaaxeⁿncwe na jndyu
Quío. Cwiicheⁿ xuee squiạạyâ
ndyuaaxeⁿncwe Samos. Jndạ chii
saayâ ta'jndyạạyâ ndyuaa Trogilio.
Cwiicheⁿ xuee saatyạạyâ squiạạyâ
tsjoom Mileto. 16 Ee jndạ seitiuu
Pablo na ticjaameintyjeeⁿ'eⁿ tsjoom
Éfeso ndyuaa Asia ee ntyjeeⁿ xeⁿ
nncwinoom jo' jo' nntseiyoo'na'
jom ndo' matseityuaaⁿ'aⁿ cha xeⁿ na
aa nndạạ mam'aaⁿ Jerusalén ndo'
nncuee' xuee Pentecostés.

Seineiⁿ Pablo ndạạ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye wats'om tsjoom Éfeso

17 M'aaⁿyâ tsjoom Mileto'ñeeⁿ ndo'
jñoom nn'aⁿ na nnc'ooqueeⁿ'ndyena
nn'aⁿ Éfeso na cwiluiitquiendye
naquii' tmaaⁿ' nn'aⁿ na cwila'yu'
tsjoom'ñeeⁿ. 18 Ndo' jndạ na
tquie'cañom naⁿ'ñeeⁿ, matsoom
ndạạna:
—'O manquiu'yo' chiuu
tyom'aaⁿya quii'ntaaⁿ'yo' cantyjati
xuee na tyjạjndyạạya ndyuaa
Asiawaa. 19 Tyondi'ntjọⁿya
nnom Ta Ty'ọọts'om ñequio na
tyoju'ndyọcjạya. Ndo' tyot'iọọya
na jnda ntyjiiya ndo' wi' tyotjọⁿya
na tyondọọ nn'aⁿ judíos ja. 20 Sạạ
tîcjọmeintyjạạ'a na tyotseinạⁿya
ndạạ'yo' na tyotsjọọ cha'tso ñ'oom
na mateijndeiina' 'o. Tyo'mọọⁿ
ndạạ'yo' quia na tyotjomndyo' ndo'
mati naquii' l'a'yo'. 21 Cha'tsondyo'
tyocwji'yuu'ndyọ ndạạ'yo', meiiⁿ
nn'aⁿ judíos meiiⁿ nchii nn'aⁿ judíos.
Tsjọọ na calcwe' n'om'yo' nnom
Ty'ọọts'om ndo' cala'yu'yo' ñequio
Taya Jesucristo. 22 Ndo' je', majọ
Jerusalén ee luaa' matsạ'ntjom
Espíritu Santo ja, meiⁿ ticaljeiiya ljo'
nntjọⁿya la'ñeⁿ. 23 Macandạ ntyjii
ticwii cwii tsjoom na mawinọọⁿya
ma'mọⁿ Espíritu Santo nọọⁿ na
maxjeⁿ nnta'wi' nn'aⁿ ja la'ñeⁿ ndo'
nntuee'na ja w'aancjo. 24 Sạạ tjaa
na coch'eena' ja na ljo' catjọⁿ meiⁿ
ticạjnda ntyjii meiiⁿ xeⁿ na nlacuee'
nn'aⁿ ja. Ñe'cwii ntyjaa' ts'ọọⁿya na

ñequio na neiⁿya nntseicandaa̱'ndyo̱
ts'iaaⁿ na tquiaa Ta Jesús no̱o̱ⁿ
na nncwji'yuu'ndyo̱ ñ'oom naya
cantyja na wi' ts'om Ty'o̱o̱ts'om
nn'aⁿ. Ee jo' na macwji'n'maaⁿñê
nn'aⁿ na cwila'yu'.
25 'Ndo' je' je' canty'ia'yo',
cha'tsondyo' na tyoñequiaya
ñ'oom ndaa̱'yo' cantyja 'naaⁿ' na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om, ntyjii na
taxocanty'ia'nnda'yo' ja. 26 Jo' chii
xuee je' macwji'yuu'ndyo̱ ndaa̱'yo'
na meiiⁿ na nntsuuñe cwii ts'aⁿ saa̱
ja tatjaa'naⁿ jnaⁿ cwii cacho̱o̱ya
ndaa̱'yo'. 27 Ee cha'tso ñ'oom na
l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om na catsjo̱o̱
ndaa̱'yo' jnda̱ tsjo̱o̱. Meiⁿcwii ñ'oom
tîcat'iuu'ndyo̱ ndaa̱'yo'. 28 Quia jo'
cal'a'ndyo'cheⁿncjo'yo' cwenta ndo'
mati cha'tso nn'aⁿ na cwila'yu', ee
jnda̱ ty'iom Espíritu Santo ts'iaaⁿ
'o na catei'x'e'yo' tmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ na
tue' Jesús cwentaana. 29 Ee ntyjii
quia na tac'o̱o̱ⁿndyo̱ ñ'eⁿndyo',
nlquie nn'aⁿ naquii' ntaaⁿ'yo' na
nla'ndaa'na n'om'yo' na cwilayu'yo'
cha'na cwitjoom canmaⁿ. Ee quia
na cwiquie lowo quii'ntaaⁿyo'
cwila'cwjee lowo'ñeeⁿ jooyo'.
30 Hasta quii'ntaaⁿ' ncjo'yo' nnto̱'
nt'om nc'iaa'yo' nnt'mo̱o̱ⁿna
ndaa̱'yo' saa̱ taxcwe cha'xjeⁿ ñ'oom
na mayuu'. Laa'ti' nnt'mo̱o̱ⁿna cha
nt'omndyo' 'o ñequio nc'iaa'yo'
na mati cwila'yu' nlajomndyo'
ñ'eⁿndyena. 31 Jo' chii c'omc'eendyo',
ndo' cjaañjoom' n'om'yo' cwii
ndyee chu naxuee ndo' natsjom
tîcjo̱meintyjaa̱'a na tyoteijndeityaya
'o cha nntsaala'no̱ⁿ'ti'yo' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om. Ñes'aa na ljo' ñequio na
tyot'io̱o̱ya na jnda ntyjiiya.
32 'Ndo' je' je' 'o nn'aⁿya
ma'ndiya 'o ñequio l'o̱ Ty'o̱o̱ts'om
ñequio juu ñ'oom naya na
matseixmaaⁿ. Cantyja 'naaⁿ'
juuna' nntsaanajnda̱'yo' ndo'
tjom nnto'ñoom'yo' naya na
mañequiaaⁿ ndaa̱ cha'tsondye
nn'aⁿ na cwiluiindye cwentaaⁿ'aⁿ.
33 Ja tyootseiqueeⁿ ts'o̱o̱ⁿ meiⁿ
s'om xuee, meiⁿ s'om cajaⁿ, meiⁿ
liaa' ts'aⁿ. 34 'O nquiu'yo' nnco̱
tyots'aa ts'iaaⁿ ñequio l'o̱o̱ na
tyowantyjo̱ⁿ 'naⁿ na tyocaⁿna' ja
ñequio nn'aⁿ na ñeñ'eeⁿ ñ'eⁿndyo̱.
35 Cantyja na tyots'aa ñequii'cheⁿ
tyo'mo̱o̱ⁿya ndaa̱'yo' na ts'iaaⁿ
cal'a'yo' cha nndaa̱ nntei'jndei'yo'
nn'aⁿ na matsei'tjo̱o̱na'. Cjaañjoom'
n'om'yo' ñ'oom na tyotseineiⁿ
Ta Jesús. Tyotsoom: "Mat'maⁿti
matio'naaⁿñena' ts'aⁿ na mañequiaa
nchiiti ts'aⁿ na maco'ñom."
36 Quia na jnda̱ seineiⁿ Pablo
ñ'oommeiⁿ', quia jo' tcoom'm
xtyeeⁿ. Ndo' ñequio cha'tsondye
naⁿ'ñeeⁿ tyola'neiⁿna nnom
Ty'o̱o̱ts'om. 37 Cha'tsondyena
tyotyueena, tyota'xcweendyena
Pablo, ndo' tyot'uena ts'o̱o̱ⁿ. 38 Ee
jeeⁿ jnda nquiuna na tsoom ndaa̱na
na taxocanty'iaannda'na jom. Jnda̱
chii ty'eca'ndyena jom yuu waa
w'aandaa.

Tja Pablo Jerusalén

21 Jnda̱ to̱ⁿ'ndyô ñequio
naⁿ'ñeeⁿ, tuo̱o̱yâ
w'aandaa, saandyeyuuyâ, squiaa̱yâ
ndyuaaxeⁿncwe Cos. Cwiicheⁿ
xuee saatyaa̱yâ hasta tsjoom
Rodas. Jluii'â jo' jo' saayâ squiaa̱yâ
tsjoom Pátara. 2 Jo' jo' jliuuyâ
cwii w'aandaa na ncwit'iona' na

wjaana' ndyuaa Fenicia. Jo' chii
tuo̱o̱yâ juuna', mana saayâ. 3 Quia
na jnda̱ teitquioo' ndyuaaxenncwe
Chipre, 'ndya̱a̱yâ ndyuaa'ñeen jo
ntyja tymaan'. Saayâ, squia̱a̱yâ
tsjoom Tiro ndyuaa Siria. Jo' jo'
jluii'â w'aandaa ee tsjoom'ñeen
tjameintyjee'na' na nlui' canchuu
na ñjom ts'omna'. 4 Tyol'ua̱a̱yâ nn'an
na cwila'yu' tsjoom'ñeen ndo' quia
jliuuyâ joona ljoo'ndyô̱ ñ'endyena
cwii ntquiee' xuee. Joona jnda̱
t'mo̱n Espíritu Santo nda̱a̱na ljo'
nntjom Pablo, jo' chii tyoluena
nnoom na tincjan Jerusalén.
5 Jnda̱ na teinom ntquiee' xuee na
ljoo'ndyô̱ tsjoom'ñeen, cha'tsondye
nn'an na cwila'yu' ñequio lcuuna,
ndana ty'eca'ndyena jâ nnom
tsjoom. Squia̱a̱yâ su ts'otei' 'ndyoo
ndaaluee. Jo' jo' taa'â cantya̱a̱yâ
jlana̱a̱nyâ nnom Ty'o̱o̱ts'om.
6 Jnda̱ jo' t'mandyo̱ ntyja̱a̱yâ ndo'
tyota'xcweendyô. Jnda̱ chii tuo̱o̱yâ
ts'om w'aandaa. Ndo' nan'ñeen
ty'elcwee'na l'aana.
7 Jluii'â tsjoom Tiro'ñeen, saayâ
squia̱a̱yâ tsjoom Tolemaida. Jo'
jo' jluii'â w'aandaa. Saanquiaayâ
na xmanndye nn'an na cwila'yu'
tsjoom'ñeen ndo' ljoo'ndyô̱
ñ'endyena cwii xuee. 8 Teincoo
cwiichen xuee jluii'â tsjoom'ñeen,
saayâ squia̱a̱yâ tsjoom Cesarea.
Squia̱a̱yâ waa' Felipe ts'an na
quijaanquiaa ñ'oom naya cantyja
'naan' Jesucristo. Jom cwii joo nn'an
na ntquiee'ndye na tyoty'ioom nn'an
ts'iaan joona na nndye'ntjomna
naquii' tmaan' nn'an na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaan'an Jerusalén.
Jo' ljoo'ndyô̱ na m'aan jom. 9 M'an
ñequiee yolcu ntseinaan na
tyooma'co. Joona tyoñequiana
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om. 10 Cwantindyo
xuee na m'aanyâ jo' jo' ndo' tyjee'
cwii ts'an na jndyu Agabo na jnan
ts'o̱ndaa Judea. Jom profeta. 11 Na
m'aan jâ tyjeen'en. Seityeen nc'een
l'o̱o̱n ñequio 'nan na chu'tyen tsiaa'
Pablo. Matsoom:
—Luaa matso Espíritu Santo na
nl'a nn'an judíos na m'an Jerusalén.
Malaa'ti' nla'tyenna ts'an na 'naan'
'nanwaa ndo' nntioona jom luee
nn'an na nchii nn'an judíos.
12 Quia na jndya̱a̱yâ ñ'oommein', jâ
ndo' mati nn'an na cwila'yu' tsjoom
Cesarea'ñeen tyola'ty'oondyô̱ nnom
Pablo na ticjan Jerusalén. 13 Sa̱a̱
matsoom:
—¿Chiuu na cwityuee'yo'?
Na nmeiin' cwil'a'yo' yachen
ñne'quia'yo' na chjoo' ts'o̱o̱nya.
Ee ja mañequiaandyo̱ ljo'chen na
ñe'cal'a nn'an Jerusalén ñ'endyo̱.
Meiin na nlatyenna ja oo meiin na
nlacuee'na ja cantyja 'naan' xuee'
Ta Jesús maxjen ñecuaato.
14 Tîcanda̱a̱ nl'aayâ nlalcwa̱a̱'â
jom na wjan Jerusalén. Jo' chii
'ndya̱a̱to̱o̱yâ, ndo' l'uuyâ:
—Cats'aa Ta Ty'o̱o̱ts'om yuu na
l'ue ts'oom ñ'en Pablo.
15 Jnda̱ jo' mana jla'jndaa'ndyô̱
saawaayâ Jerusalén. 16 Ndo'
cwantindye nn'an na cwila'yu'
tsjoom Cesarea ty'eñ'eenna ñ'endyô̱.
Squia̱a̱yâ na m'aan Mnasón. Jom
ts'an na jnan ndyuaaxenncwe
Chipre ndo' jaach'ee xuee na
matseiyoom'm. Waa' jom ljoo'ndyô̱.

Pablo tjacanoom'm Jacobo

17 Quia na jnda̱ squia̱a̱yâ Jerusalén,
nn'an na cwila'yu' to'ñoomna

jâ ñequio na neiiⁿna. 18 Teincoo
cwiicheⁿ xuee saayâ ñ'eⁿ Pablo na
m'aaⁿ Jacobo. Jo' jo' jndạ tjomndye
cha'tso nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
quii'ntaaⁿ tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji'
Ty'ọọts'om cwentaaⁿ'aⁿ. 19 Pablo
tquiaaⁿ na xmaⁿndye naⁿ'ñeeⁿ.
Jndạ chii tcuu tcuu tyotseineiiⁿ
cha'tso na tyoteijndeii Ty'ọọts'om
jom ts'iaaⁿ na tyoch'eeⁿ quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ na nchii judíos. 20 Ndo' joona
jndạ na jndyena na tyotseineiiⁿ
tyola't'maaⁿ'ndyena Ty'ọọts'om.
Tyoluena nnoom:
—Mayuu' re nn'aaⁿya sạạ
mantyji' cwanti meiⁿ nn'aⁿ judíos
jndạ jla'yu'na tsjoom ñjaaⁿ, ndo'
cha'tsondyena cwiluena na jndei'na'
na catseicandạ ts'aⁿ ljeii na tqueⁿ
Moisés. 21 Sạạ jndạ jndyena cantyja
'naⁿ' na 'u xuii' ma'mọọⁿ' ndạạ
cha'tso nn'aⁿ judíos na cwic'eeⁿ
nt'omcheⁿ njoom naquii' ntaaⁿ nn'aⁿ
na nchii judíos. Jndạ jndyena na
matsu' na tacalan'oom'ndye naⁿ'ñeeⁿ
ñ'oom na tqueⁿ Moisés. Mati
jndạ jndyena na matseijndọ' n'om
naⁿ'ñeeⁿ na tacal'ana costumbre
na cwil'aaya ñequio yo'ndaa na
naⁿnom, meiⁿ tacalacandạạ'ndyena
nt'omcheⁿ costumbre 'naaⁿ welooya
na ñet'om teiyo. 22 Quia jo' ¿chiuu
ya nl'aayọọya? Ee nn'aaⁿya na
cwila'yu' na m'aⁿ tsjoomwaa, maxjeⁿ
nntjomndyena quia na jndạ jndyena
na mam'aaⁿndyu'. 23 Cwa sa luaa
catsa' cha'xjeⁿ na nl'uuyâ njom'.
Quii'ntaaⁿyâ m'aⁿ ñequiee naⁿnom
na jndei'na' na cala'candạạ'ndyena
cwii ñ'oomtyeⁿ na jndạ tqueⁿna
nnom Ty'ọọts'om. 24 Catseijomndyu'
ñ'eⁿndyena, na nlqueⁿ lju'na' 'o
nnom Ty'ọọts'om. Ndo' catiom'l'ua'
cantyja na macaⁿna' 'o na
nlqueⁿlju'na' 'o. Quia na jndạ t'ioo'
ñ'oom 'naaⁿna quia jo' ya nnteinqui'
nqueⁿna. Luaa' catsa' cha nla'nọⁿ'
cha'tso nn'aⁿ na tiyuu' ñ'oom na
jndạ jndyena cantyja 'naⁿ'. Nliuna
na mati 'u matseicandạạ'ndyu' ljeii
na tqueⁿ Moisés. 25 Sạạ cantyja
'naaⁿ nn'aⁿ na cwila'yu' na nchii
nn'aⁿ judíos, jndạ jla'cwanọọⁿyâ
ljeii na m'aⁿna na tanc'oom' n'omna
cantyja 'naaⁿ costumbre 'naaⁿ jâ
nn'aⁿ judíos. Macandạ t'maaⁿyâ
na tacwa'na nantquie na jndạ tsạ'
nn'aⁿ ndạạ 'naⁿ na cwe' nn'aⁿ nl'a.
Tantquiina niom' meiⁿ seii quioo'
na cwe' cwi'uọọ cantyo'. Ndo'
tanc'omna na cwe' nnc'omyana ñ'eⁿ
nc'iaana.

T'uena nawi' Pablo naquii' wats'om t'maⁿ

26 Quia jo' Pablo seijomñê ñequio
ñequiee naⁿnom'ñeeⁿ. Teincoo
cwiicheⁿ xuee s'aaⁿ ts'iaaⁿ na tqueⁿ
lju'na' joona jo nnom Ty'ọọts'om.
Jndạ chii tjaqueⁿ'eⁿ naquii' wats'om
t'maⁿ. Tjatseicañeeⁿ ntyee cwaaⁿ
xuee na nla'candạạ'ndyena ñ'oom
na waa ndạạna ndo' na nñequiana
quioo' na nncwje cwentaa'
Ty'ọọts'om.
27 Quia na wjaacandạạ'
ntquiee' xuee'ñeeⁿ cantyja na
nla'candạạ'ndyena, nt'om nn'aⁿ
judíos na jnaⁿ ndyuaa Asia
nty'iaana Pablo naquii' wats'om
t'maⁿ. Jo' chii tyola'jmeiⁿ'na cha'tso
nn'aⁿ ndo' t'uena Pablo. 28 Jeeⁿ
jndeii tyola'xuaana jluena:
—'O re nn'aaⁿya Israel
catei'jndei'yo' jâ ee luaa ts'aⁿ na
ñetonom cha'tso njoom. Tyotseineiiⁿ

ñ'oom nacjoo cha'tsondyo̱ ñequio
nacjoo' ljeii na tque^{n} Moisés, ndo'
nacjoo' wats'om t'ma^{n}waa. Ndo'
nchii macanda̱ luaa', mati jnda̱
jndyochom nt'om nn'a^{n} na nchii
judíos naquii' wats'om t'ma^{n}waa.
Jo' na jnda̱ seits'iaa^{n}ñê juuna' na
matseixma^{n}na' cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
29 Luaa' tyoluena ee cwe' na
nty'iaana Pablo naquii' tsjoom
ñequio ts'a^{n} na nchii judío na
jndyu Trófimo, jom ts'a^{n} Éfeso, jo'
chii jla'tiuuna na tjañ'oom Pablo
tsa^{n}'ñee^{n} naquii' wats'om t'ma^{n}.
30 Quia jo' cha'tso nn'a^{n} quii'
tsjoom jla'jmei^{n}'ndyena. Maje'
maje'ndyo jla'tjomndyena. T'uena
Pablo, ty'eñ'omtsco̱o̱'ndyena
jom, tjeii'na jom tach'e^{n} wats'om
t'ma^{n}. Jnda̱ jo' ntyja ntyja
jla'cu'na ndyueel'a juuna'.
31 Manla'cuee'na jom sa̱a̱ majuu
xje^{n}'ñee^{n} tuee' ñ'oom na m'aa^{n} ts'a^{n}
na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro
na cha'tsondye nn'a^{n} quii' tsjoom
Jerusalén cwila'jmei^{n}'ndyena.
32 Jo' chii tsa^{n}'ñee^{n} mantyja
tjachom sondaro ñequio capeita^{n}
na cwitsa̱'ntjom cwii cwii sia^{n}nto
sondaro'ñee^{n}. Jndeii ty'ena yuu
m'a^{n} nn'a^{n} na cwila'jmei^{n}'ndye.
Quia na nty'iaa na^{n}'ñee^{n} ts'a^{n} na
cwiluiitquieñe ñequio sondaro
'naa^{n}'a^{n}, quia jo' mañoom' 'ndyena
na cwitjaa'na Pablo. 33 Ndo' ts'a^{n}
na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro,
quia na jnda̱ tyjee'cañoom,
sa̱'ntjoom sondaro na cat'uena
Pablo, cala'tye^{n}na tsa^{n}'ñee^{n}
ñequio we l'uaancjo. Jnda̱ chii
tax'ee^{n} 'ñee^{n} ts'a^{n} Pablo ndo' ljo'
s'aa tsa^{n}'ñee^{n}. 34 Sa̱a̱ nn'a^{n} na
cwila'jmei^{n}'ndye tiñe'cwii ñ'oom
tyola'xuaana. Cwe' c'uaato
ndyueena. Ndo' na luaa' tileicaljeii^{n}
ñ'oom na mayuu'. Yati sa̱'ntjoom
sondaro na c'ooñ'omna Pablo w'aa
yuu na cwic'ee^{n}na. 35 Quia na jnda̱
tquiena tioo' yuu na jaawa ts'a^{n}
na wjaaquiee' naquii' w'aa'ñee^{n}
jla'wena Pablo ee manchjena'
jom na cwajndii cwil'a nn'a^{n} na
jndyendye. 36 Ee cha'tsondye
na^{n}'ñee^{n} ty'entyjo̱na. Tacwaxua
ndyueena, tyoluena:
—Calacue'yo' jom.

Pablo macaa^{n} na nntseinei^{n} nda̱a̱ nn'a^{n}

37 Mannc'ooñ'om sondaro Pablo
naquii' w'aa ndo' tsoom nnom ts'a^{n}
na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro:
—¿Aa wanaa^{n} na nntsjo̱o̱ cwii
ñ'oom njom'?
Matso tsa^{n}'ñee^{n}:
—¿Aa 'na^{n}' ñ'oom griego? 38 Quia
jo' aa nchii ts'a^{n} egipto 'u na
nmeii^{n}ndyo ñeseiweñe nacjoo'
gobiernom na seitjoom cwii
ñequiee mei^{n} nn'a^{n} na tia nn'a^{n}ndye
na tjachom joona ndyuaa yuu tjaa
nn'a^{n} c'oom.
39 Ndo' t'o̱ Pablo nnom tyo na
cwiluiitquieñe:
—Ja ts'a^{n} judío. Ja tuiindyo̱ tsjoom
Tarso, tsjoom t'ma^{n} na matsa̱'ntjom
ndyuaa Cilicia. Sa̱a̱ mats'aaya ty'oo
njom' quiaa' ñ'om' na nntseina̱^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n}.
40 Tquiaa tsa^{n}'ñee^{n} ñ'oom'm. Quia
jo' teintyjee' Pablo cjoo' ntioo' yuu
na jaawa ts'a^{n} na wjaaquiee' naquii'
w'aa'ñee^{n}. Seiwee^{n} ts'o̱o̱^{n} nda̱a̱
nn'a^{n} na waa na nntsoom. Quia jo'
jla'che^{n}na, seineii^{n} nda̱a̱na ñequio
ñ'oomna ñ'oom hebreo.

22 Matsoom:
—'O ta ñequio 'o re nn'aⁿya, candye'yo' nntseinaⁿya ndaa'yo' cantyja 'naⁿya.
[2]Quia na jndyena na seineiiⁿ ndaana ñequio ñ'oomna ñ'oom hebreo, jla'cheⁿna, tyoqueⁿtina cwenta. [3]Matsoom ndaana:
—Ja ts'aⁿ judío. Tuiindyo tsjoom Tarso ndyuaa Cilicia, saa tjowijndoya tsjoom Jerusalénwaa na tyotsei'naⁿya na tyo'moⁿ maestro Gamaliel nooⁿ. Jom tcuu tyo'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés na tyoleiñ'om welooya na ñet'om teiyo. Ñequio na xcwee' ts'ooⁿya mandi'ntjoⁿ nnom Ty'ootsʼom majo'ti cha'xjeⁿ na xcwee' n'om' 'o na cwindye'ntjom'yo' nnoom. [4]Ja ñetco'wi'a nn'aⁿ na m'aⁿ natoo' Jesús, hasta s'a na tja joona. Tyowjaya naⁿnom ndo' naⁿlcu, tyotiooⁿya joona w'aancjo. [5]Nquii tyee na cwiluiitquieñe ñequio cha'tso nn'aⁿ na cwiluiitquiendye ndaa'yo' manquiuna na to'ñoⁿ carta lueena na nncjoñ'oⁿya na m'aⁿ nn'aaⁿya nn'aⁿ judíos na m'aⁿ tsjoom Damasco. Tjocachooya nn'aⁿ na cwila'yu' na m'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ na nñequiona w'aancjo ñjaaⁿñe Jerusalén na nntioomna cantyja na cwila'yu'na ñ'eⁿ Jesús.

Pablo matseineiiⁿ cantyja na nlcwe' ts'oom jnaaⁿ'aⁿ

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

[6]Tsoti Pablo:
—Xcwe na wa'njooⁿ nato na jo Damasco na manndyoo' nncuaya, ndo' cha'na quiajmeiⁿ' ñejomto tioo chom ndiocheⁿ nacañomya. Jnaⁿna' cañoom'luee ndo' jeeⁿ ndya' xueena'. [7]Quia jo' tioondyo nomtyuaa ndo' jndiiya na matseineiⁿ ts'aⁿ nooⁿ, matso: "Aa ndi' Saulo, ¿chiuu na maco'wi' ja?" [8]Ndo' t'oya: "¿'Ñeeⁿ 'u Ta?" Quia jo' tso nooⁿ: "Ja Jesús ts'aⁿ Nazaret na maco'wi'." [9]Ndo' nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿndyo nty'iaana chom'ñeeⁿ ndo' tyuena, saa tîcandyena ñ'oom na seineiⁿ ts'aⁿ ñ'eⁿndyo. [10]Ndo' tsjooya: "¿Chiuu nnts'aayo Ta?" Quia jo' matsoom nooⁿ: "Quicantyja', cja' quii' tsjoom Damasco. Jo' jo' nndi' cha'tso ts'iaaⁿ na matsa'ntjoⁿya na nntsa'." [11]Seinchjaaⁿ'na' ja na jeeⁿ ndya' xuee chom'ñeeⁿ. Jo' chii nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿndyo cwe' ts'oo tyʼetʼuena chii tuaya Damasco.
[12]'Jo' jo' m'aaⁿ cwii ts'aⁿ na jndyu Ananías. Jom ñequio na xcwee' ts'oom matseicanaaⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Ndo' cha'tso nn'aⁿ judíos na m'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ tyotjeii'yana jom. [13]Tueⁿ'eⁿ na m'aaⁿya. Matsoom nooⁿ: "'U re nn'aⁿya Saulo canty'ia'nnda'." Ndo' majuu xjeⁿ'ñeeⁿ teitquionnda'a, mana teitquioo'ñê nty'ia. [14]Tsotyeeⁿ nooⁿ: "Nquii Ty'ootsʼom cwentaa welooya na ñet'om teiyo majnda seijndaa'ñê na 'u nljei' chiuu waa na l'ue ts'oom. 'U nnty'ia' nquii Jnaaⁿ tsaⁿ na tja jnaⁿ tseixmaⁿ, ndo' na nndi' ñ'oom na nntseineiiⁿ njom'. [15]Ee nncwji'yuu'ndyu' cantyja 'naaⁿ'aⁿ ndaa cha'tso nn'aⁿ. Nntsu' ndaana cantyja na jnda nty'ia' jom ndo' na jnda jndi' ñ'oom na seineiiⁿ njom'. [16]Quia jo' ¿ljo' meindo' je'? Quicantyja' ndo' cwits'oomndyu'. Caⁿ' nnom Ta Jesús na catseiljoom'm 'u jnaⁿ' na matsei'xmaⁿ'."

Matseineiin Pablo na jñom Ty'o̱o̱ts'om jom na m'an nn'an na nchii judíos

17 Tsoti Pablo:
—Quia na jnda̱ jndyo̱o̱lcwa̱'a ñjaañe Jerusalén waa na tco'na' no̱o̱n naquii' wats'om t'man xcwe na matseina̱nya nnom Ty'o̱o̱ts'om.
18 Nty'iaya Jesús. Matsoom no̱o̱n: "Catseityua' calui' quii' tsjoomwaa ee xocandye nn'an ñ'oom na nncwji'yuu'ndyu' cantyja 'nanya."
19 Quia jo' tsjo̱o̱ nnoom: "Nquieena, Ta, nquiuna na ja tyojo̱quia̱'a naquii' cha'tso lan'om 'naanna. Nquiuna na tyocwjaa'a nn'an na cwila'yu' ñ'enndyu' ndo' tyotio̱o̱nya joona w'aancjo.
20 Ndo' quia na jla'cuee' nn'an Esteban, ts'an na tyocwji'yuu'ñe cantyja 'nan', ja ñ'a̱nya. Seijomndyo̱ na cal'ana na ljo' jom, ndo' tyots'aa cwenta liaa nan'ñeen xjen na jla'cuee'na jom."
21 Sa̱a̱ matso Ta Jesús no̱o̱n: "Cja', ee tquia majño̱o̱nya 'u na m'an nn'an na nchii judíos."

Pablo m'aan l'o̱ ts'an na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro

22 Tyotquen nn'an cwenta ñ'oom na tyotseinein Pablo, sa̱a̱ quia na tsoom ñ'oomwaa' taticandyetina. To̱'na tyolaxuaana. Tyoluena nda̱a̱ sondaro:
—Calacue'yo' tsanm'aan ee tacatseixmaan na nncwanoom'm.
23 Jndeii tyola'xuaana. Tjeii'na liaana, tyola'caandyena joona' na jeen ndya' lioona. Ndo' tyotju'ndyeendyena ts'ojnda̱a̱ na ticuee' n'omna.
24 Jo' chii ts'an na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro sa̱'ntjoom na c'ooñ'om nan'ñeen Pablo naquii' w'aa yuu cwic'eenna. Matsoom:
—Catja'yo' tsanm'aan' cha nntsoom ljo' s'aan ee ñe'caljeiiya chiuu na jeen jla'xuaa nn'an nacjoom'm.
25 Quia jo' jla'tyenna jom na nntjaa'na jom. Sa̱a̱ tsoom nnom capeitan na meintyjee' jo' jo':
—¿Aa wanaan na nntja'yo' ts'an meiin na matseixmaan ts'an tsjoom Roma ndo' tyoowijndaa' jnaan'an?
26 Ndo' capeitan'ñeen quia na jñeen ñ'oomwaa' tjaan na m'aan ts'an na cwiluiitquieñe nda̱a̱ cha'tso sondaro. Matsoom nnom tsan'ñeen:
—Catsa' cwenta na luaa' ñe'catsa' ñ'en tsanm'aan' ee tseixmaan ts'an tsjoom Roma.
27 Quia jo' ts'an na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro tjaan na m'aan Pablo. Matsoom:
—Catsu' no̱o̱n ¿aa ts'an tsjoom Roma matsei'xman'?
Ndo' t'o̱o̱n matsoom:
—Mayuu' na jo' ja.
28 Quia jo' tso ts'an na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro:
—Ja t'maan' s'om tquiaya chii tseixmanya ts'an tsjoom Roma.
Matso Pablo nnom:
—Sa̱a̱ ja cantyja na tuiindyo̱ tseixmanya jo'.
29 Jo' chii sondaro na manntjaa' Pablo mana 'ndyena jom, tei'ndyo̱na nacañom'm. Ndo' ts'an na cwiluiitquieñe nda̱a̱na quia na jñeen na ts'an tsjoom Roma matseixman Pablo ty'uee ee nquen sa̱'ntjoom na cwityeñe tsan'ñeen.

Pablo m'aan jo nda̱a̱ nanmann'iaan 'naan nn'an judíos

30 Sa̱a̱ juu tsan na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro ñe'caljeiin chiuu na

cwique^{n} nn'a^{n} judíos ñ'oom nacjoo'
Pablo. Jo' chii teincoo cwiiche^{n}
xuee sa̱'ntjoom na catjomndye ntyee
na cwiluiitquiendye ñequio cha'tso
na^{n}ma^{n}n'iaa^{n} 'naa^{n} nn'a^{n} judíos.
Jnda̱ chii seicanaa^{n}'a^{n} l'uaancjo na
chu'tye^{n}ñe Pablo, tjañ'oom tsa^{n}'ñee^{n}
jo nda̱a̱ na^{n}ma^{n}n'iaa^{n}'ñee^{n}.

23 Pablo nty'iaa^{n}'a^{n} nda̱a̱
na^{n}ma^{n}n'iaa^{n} 'naa^{n} nn'a^{n}
judíos. Matsoom nda̱a̱na:
—Ja ntyjii, 'o re nn'a^{n}ya, cha'tso
xuee na jnda̱ jndyowana' ñequii'che^{n}
mats'aaya cantyja na matsei'no̱^{n}'a
na maty'iomna' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om.
2 Quia jo' tyee na cwiluiitquieñe,
tsa^{n} na jndyu Ananías, sa̱'ntjoom
nn'a^{n} na meintyjee' nacañoom'
Pablo na catmeii^{n}'na nda' 'ndyoo
tsa^{n}'ñee^{n}. **3** Ndo' jo' matso Pablo
nnom tyee'ñee^{n}:
—Ty'o̱o̱ts'om nlco'wee^{n}'e^{n} 'u
ee 'u ts'a^{n} na we waa mache'. 'U
matsei'xma^{n}' na nncu'xe^{n}' ja cha'xje^{n}
na matso ljeii na tque^{n} Moisés
sa̱a̱ matsu' na catjaa' nn'a^{n} ja meii^{n}
ljeii'ñee^{n} matsona' na ticwanaa^{n}.
4 Ndo' nn'a^{n} na meintyjee' jo' jo'
tyoluena nnom Pablo:
—¿Chiuu na matsei'nei^{n}' ñ'oom
na matseijnaa^{n}'na' tyee na
cwiluiitquieñe na mandi'ntjom
nnom Ty'o̱o̱ts'om?
5 Matso Pablo:
"'O re nn'a^{n}ya, ticaljeiiya na jom
tyee na cwiluiitquieñe. Ee mayuu'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na maxje^{n} waa na
jnda̱ teiljeiina' matsona' na tintseinei^{n}
ts'a^{n} ñ'oom na matseijnaa^{n}'na'
ts'a^{n} na cwiluiitquieñe nda̱a̱ nn'a^{n}
tsjom'm."
6 Pablo ntyjee^{n} na we ndii'
na^{n}ma^{n}n'iaa^{n} na matseineii^{n} nda̱a̱.
Nt'omndye joona cwilaxma^{n}na
tmaa^{n}' nn'a^{n} judíos na jndyu
saduceos. Ndo' nt'omndye joona
cwilaxma^{n}na tmaa^{n}' fariseos. Jo'
chii jndeii seineii^{n}, tsoom:
—'O re nn'a^{n}ya ja tseixma^{n}ya
fariseo. Mati tsotya̱ majo' jom.
Sa̱a̱ 'o cwitu'xe^{n}'yo' ja cwe' nc'e na
matseiyu'a na nnta'ndo'xco nn'a^{n} na
jnda̱ tja̱.
7 Quia na jnda̱ tsoom na nmeii^{n}',
jla'ntja'ndye nn'a^{n} fariseos ñ'e^{n}
saduceos. Taticatjoom' jla'nei^{n}na.
8 Ee nn'a^{n} saduceos cwiluena
xocatando'nnda' nn'a^{n} na jnda̱ tja̱, mei^{n}
ángel mei^{n} espíritu, tjaa'na^{n}. Sa̱a̱ nn'a^{n}
fariseos cwilayu'na na m'a^{n} ángel, ndo'
na m'aa^{n} espíritu ndo' na nntando'nnda'
nn'a^{n} na jnda̱ tja̱. **9** Quia jo' cha'tsondye
nn'a^{n} na tjomndye tacwaxua ndyueena
na tyolantja'ndyena. Ndo' nt'om nn'a^{n}
na cwit'mo̱o̱^{n} ljeii na tque^{n} Moisés na
laxma^{n} nn'a^{n} fariseos tei'cantyjana,
jluena:
—Tsa^{n}m'aa^{n}' tjaa jnaa^{n}'a^{n} coliuuyâ.
Ndo' xe^{n} mayuu' na seinei^{n} cwii
espíritu oo cwii ángel nnoom, quia
jo' tantsaaya nacjoo' Ty'o̱o̱ts'om.
10 Jee^{n} cwajndii tyolantja'ndyena
hasta ty'ue ts'a^{n} na cwiluiitquieñe
nda̱a̱ sondaro. Nty'iaa^{n}'a^{n} maxje^{n}
nla'cuee'na Pablo. Jo' chii sa̱'ntjoom
na c'oocatjeii'ndye sondaro
tsa^{n}'ñee^{n} naquii' luee nn'a^{n} na
cwiluiitquiendye, c'ooñ'omnnda'na
jom naquii' w'aa yuu cwic'ee^{n}na.
11 Quia na jnda̱ teijaa^{n} teitquioo'ñe
Ta Jesús nnom Pablo, matso nnoom:
—C'om't'maa^{n}'ndyu' ts'om', ee
cha'na jnda̱ tjei'yuu'ndyu' cantyja
'na^{n}ya naquii' tsjoom Jerusalénwaa,
malaa'ti' nncwji'yuu'ndyu' cantyja
'na^{n}ya tsjoom Roma.

Cantyja na cwiwijndaa' chiuu nla'cuee'na Pablo

12 Teincoo cwiiche^{n} xuee nt'om
nn'a^{n} judíos jla'jomndyena.
Tque^{n}tye^{n}na cwii ñ'oom na w'ii
nacjoona na tacwa'na tacwena ndaa
hasta xe^{n} jndạ jla'cuee'na Pablo.
13 Teinom wen'aa^{n} ts'a^{n} na tque^{n}tye^{n}
ñ'oomwaa' cjoo'. 14 Ty'e na^{n}'ñee^{n}
na m'a^{n} ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nn'a^{n} na cwiluiitquiendye
ndạạ nn'a^{n} judíos. Jluena ndạạ
na^{n}'ñee^{n}:
—Jâ jndạ tquạ^{n}tyạạ^{n}yâ ñ'oom na
w'ii nacjooyâ na tacwaa'â hasta
cue'jndyee Pablo nl'aayâ. 15 Ndo' je'
je' 'o ñequio cha'tso na^{n}ma^{n}n'iaa^{n}
'naa^{n} jaa nn'a^{n} judíos, cata^{n}'yo'
nnom ts'a^{n} na cwiluiitquieñe ndạạ
sondaro na 'io catseicwanoom
tsa^{n}'ñee^{n} na m'a^{n}'yo'. Cal'a'yo' na
ndoo' na tcuuti ñe'cata'x'eendyo'
cantyja 'naa^{n}'a^{n}. Ndo' jâ
m'aa^{n}c'eendyô na nlacuạạ'â jom
cwii tjọọche^{n} na nlquie'ñ'omna jom
na m'a^{n}'yo'.
16 Sạạ tyochjoo jnda yuscu tyjee
Pablo jndii na ljo' nl'ana. Jo' chii
tjaa^{n} w'aa yuu cwic'ee^{n} sondaro.
Tjaque^{n}'e^{n} seicañee^{n} Pablo na
ljo'. 17 Quia jo' Pablo t'maa^{n} cwii
capeita^{n}. Matsoom nnom:
—Cja'ñ'oom'ya' tyochjoom'aa^{n}
na m'aa^{n} ts'a^{n} na cwiluiitquieñe
ndạạ'yo' ee waa ñ'oom na nntsoom
nnom tsa^{n}'ñee^{n}.
18 Quia jo' capeita^{n}'ñee^{n} tjañ'oom
tyochjoo yuu na m'aa^{n} nquii ts'a^{n} na
cwiluiitquieñeti ndạạna. Matsoom:
—Nquii prạso Pablo t'maa^{n} ja.
Tcaa^{n} na candyọñ'ọ^{n} tyochjoom'aa^{n}
na m'aa^{n}', ee waa na nntsoom njom'.
19 Quia jo' ts'a^{n} na cwiluiitquieñe
ndạạna t'uee^{n} ts'ọ tyochjoo,
tjañ'oom juu yuu na ñe'wendyena.
Tax'eeñê nnom, matsoom:
—¿Cwaa^{n} ñ'oom na ñe'catsu' nọọ^{n}?
20 Quia jo' matso tyochjoo'ñee^{n}:
—Nn'a^{n} judíos jndạ t'ma^{n}na na nta^{n}na
njom' na 'io nntseicwanom' Pablo na
m'a^{n} na^{n}ma^{n}n'iaa^{n} 'naa^{n}na. Nl'ana
na ndoo' ñe'cata'x'eeti na^{n}ma^{n}n'iaa^{n}
cantyja 'naa^{n}'a^{n}. 21 Sạạ 'u tintseiyu' na
ljo' ee joona teinom wen'aa^{n}ndyena
na m'a^{n}c'eendyena na nla'cuee'na
jom. Jndạ ta'wi'ndye che^{n}nquieena na
tacwa'na ndo' tacwena hasta xje^{n} na
nla'cuee'che^{n}na jom. Je' macandạ cwii
meindoo'na xe^{n} chiuu nntsu' 'u.
22 Ndo' ts'a^{n} na cwiluiitquieñe
ndạạ sondaro seicoom'm 'ndyoo
tyochjoo'ñee^{n} na tintseinei^{n} nnom
mei^{n}cwii ts'a^{n} na jndạ seicandii
jom ñ'oomwaa'. Jndạ chii jñoom
tyochjoo'ñee^{n}.

Cwilacwanomna Pablo na m'aa^{n} gobiernom Félix

23 Quia jo' ts'a^{n} na cwiluiitquieñe
ndạạ sondaro t'maa^{n} we capeita^{n}.
Sạ'ntjoom na cala'jndaa'ndyena we
sia^{n}nto sondaro na cwi'ooca' nc'ee'
ñequio ndyeen'aa^{n} nchoo' qui sondaro
na ntyjondye catso ndo' we sia^{n}nto
sondaro na cwileicho ncjo lantsa.
Sạ'ntjoom na ñjee^{n} na teijaa^{n} nlui'
na^{n}'ñee^{n} na nnc'oona tsjoom Cesarea.
24 Mati tsoom na calajndaa'ndyena
quioo' na nncjaawa'ljoo Pablo, ndo'
ya ya cal'ana cwenta jom cha mati ya
nncue^{n}'e^{n} na m'aa^{n} Félix ts'a^{n} na m'aa^{n}
gobiernom. 25 Ndo' seiljei^{n} cwii carta
na 'ooñ'omna na m'aa^{n} tsa^{n}'ñee^{n}.
26 Matsona': “Ja Claudio Lisias
matseicwanọ^{n} na xma^{n}ndyu' 'u ta

gobiernom Félix. 27 Tsaⁿs'am'aaⁿ'
t'ue nn'aⁿ judíos jom ndo' mawaa
na nla'cuee'na jom. Saa quia na
jndiiya na jom matseixmaaⁿ ts'aⁿ
tsjoom Roma jo' na saayâ ñ'eⁿ
sondaro 'naⁿya. Tjeii'ndyo jom
luee naⁿ'ñeeⁿ. 28 Ee l'ue ts'ooⁿ na
nleijndaa'ya chiuu na cwiqueⁿna
ñ'oom nacjoom'm. Jo' chii yati
tjoñ'oⁿ jom jo ndaa naⁿmaⁿn'iaaⁿ
'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ. 29 Ndo' ljeiya na cwe'
cwiqueⁿtona ñ'oom nacjoom'm
cantyja 'naaⁿ' ljeii na cwileiñ'om
nquieena. Saa nchaa l'uu waa ljo'
s'aaⁿ na tseixmaaⁿ na nncueeⁿ'eⁿ oo
na nljoo'ñê w'aancjo. 30 Saa jndiiya
na cwindoo nn'aⁿ jom. Jo' chii
matseicwanoⁿya jom na m'aaⁿ'. Ndo'
mati matsjoo ndaa nn'aⁿ na cwiqueⁿ
ñ'oom nacjoom'm na c'oona na
m'aaⁿ' na cala'jndaa'ndyeyana
ñ'oom'ñeeⁿ. Cwe' la'ti' waa na
matsjoo."
31 Ndo' sondaro'ñeeⁿ jla'candana
ñ'oom na sa'ntjom ts'aⁿ na
cwiluiitquieñe ndaana. Ty'eñ'omna
Pablo natsjom hasta na tquiena
tsjoom Antípatris. 32 Teincoo
cwiicheⁿ xuee sondaro na cwi'ooca'
nc'ee' ty'elcwee'na w'aa yuu
cwic'eeⁿna. Ndo' sondaro na
ntyjondye catso ty'eca'ndyena Pablo.
33 Jnda na tquiena Cesarea, tquiana
carta na ñ'omna nnom gobiernom
ndo' tioona cwenta Pablo l'ooⁿ.
34 Quia sei'naaⁿ' gobiernom
carta'ñeeⁿ, ta'x'eeⁿ 'ndyoo Pablo
cwaaⁿ ts'ondaa jnaⁿ. Ndo' ljeiiⁿ na
jnaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ ts'ondaa Cilicia. 35 Jo'
chii matsoom nnom tsaⁿ'ñeeⁿ:
—Quiejndyee nn'aⁿ na cwiqueⁿ
ñ'oom cjo' quia jo' nndiiya ñ'oom
'ndyo' ndo' nleijndaa'ya.

Ndo' sa'ntjoom na cal'a sondaro
cwenta tsaⁿ'ñeeⁿ naquii' wats'iaaⁿ
na jndo' Herodes na tuii.

Pablo matseineiiⁿ cantyja
'naaⁿ' nqueⁿ jo nnom Félix

24 Xuee jnda 'om tjacue
Ananías tsjoom Cesarea.
Jom tyee na cwiluiitquieñe. Mati
nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ judíos tsjoom
Jerusalén ty'ena ñ'eⁿñê. Jnda na
tquiena Cesarea ty'entyjaa'na
gobiernom na nñe'quiana jnaaⁿ'
Pablo. Mati Tértulo, ts'aⁿ na 'naaⁿ'ti
na nntseitjoom' ñ'oom, tjañ'eeⁿ
ñ'eⁿndyena. 2 Quia jo' tqueeⁿ'ñe
gobiernom Pablo. Jnda chii to'
Tértulo tyoñequiaaⁿ jnaaⁿ' Pablo.
Tsoom nnom gobiernom:
—Cwe' cantyja na jndo' ts'om'
'u ta Félix cwic'aaⁿyâ na tjaa'naⁿ
ntia' quii'ntaaⁿyâ. Ndo' t'maⁿ
waa na matsei'jndaa'ndyu'ti'
naquii' njoommeiiⁿ. 3 Jo' chii
jâ cwila't'maaⁿ'ndyô 'u. Ndo'
ñequii'cheⁿ cwil'uuyâ na quianl'ua'
cha'tso naya na mache'. 4 Saa
ticaⁿna' na jeeⁿ jndye ñ'oom
nla'cachjuuyâ 'u. Macaⁿ'a cwii
naya'ñeeⁿ njom' na catseit'maⁿ
ts'om' na nndi' ljo' nl'uuyâ meiiⁿ na
tiyo. 5 Jâ jnda jliuuyâ Pablom'aaⁿ'
jeeⁿcheⁿ ndya' tia ljo' mach'eeⁿ.
Tia' macwjaa'ñê jâ nn'aⁿ judíos
cha'waa tsjoomnancue. Ndo'
majuutyeeⁿ cwiluiiñê xqueⁿ ñ'oom
quii'ntaaⁿ ntmaaⁿ' nn'aⁿ na cwila'yu'
ñ'eⁿ ts'aⁿ na jnaⁿ tsjoom Nazaret.
6 Ñe'cjaachom nn'aⁿ na nchii judíos
naquii' wats'om t'maⁿ 'naaⁿyâ. Ndo'
na luaa' nnts'aaⁿ nntseits'iaaⁿñê
juuna'. Jo' chii jâ t'uaayâ jom na

ñe'catu'xa̱a̱ⁿyâ jom ñequio ljeii na
tqueⁿ Moisés na cwileiñ'o̱o̱ⁿyâ. 7 Sa̱a̱
tjacatii'ñe nquii Claudio Lisias, tsaⁿ
na cwiluiitquieñe nda̱a̱ sondaro.
Ndo' ñequio na jndei'na' tjacwjii'ñê
Pablom'aaⁿ' lua̱a̱yâ. 8 Tsoom na jâ
nn'aⁿ na cwiqua̱a̱ⁿyâ ñ'oom nacjoo'
tsaⁿm'aaⁿ' quio̱o̱yâ na m'aaⁿ'. Quia
jo' 'u nnda̱a̱ nncwax'e' nnom
tsaⁿm'aaⁿ' ndo' nljei' na mayuu'
cha'tso ñ'oom na cwiqua̱a̱ⁿyâ
nacjoom'm.
9 Ndo' mati nn'aⁿ judíos na
ñ'eeⁿna ñ'eⁿ Tértulo jla'jomndyena.
Jluena na mayuu' na luaa' waa.
10 Quia jo' gobiernom s'o̱o̱ l'o̱o̱ⁿ na
catseineiⁿ Pablo. Jo' chii t'o̱ Pablo
matsoom:
—Ntyjiiyaya 'u ta na jndye ndyu
macu'xeⁿ' ndyuaa njoomyâ. Jo'
chii t'maⁿya ts'o̱o̱ⁿya na nnc'o̱ya
'ndyo'. 11 Ja cwe' jnda̱'ti canchoo'we
xuee na tjo̱waa Jerusalén na
tjo̱catseit'maaⁿ'ndyo̱ Ty'o̱o̱ts'om,
ndo' 'u ta nnda̱a̱ nljei' na mayuu' na
ljo'. 12 Ja meiⁿcwii tîcatseintja'ndyo̱
ñ'eⁿ nn'aⁿ meiⁿ ticwjaa'ndyo̱ tia'
nn'aⁿ naquii' wats'om t'maⁿ meiⁿ
naquii' lan'om nch'u oo meiⁿquia
joo naquii' tsjoom. 13 Jo' chii
naⁿm'aⁿ' xocalui'yuu' ñ'oom
na cwiluena nacjoya. 14 Sa̱a̱
xonquiu'nn'aⁿya 'u ta. Ja maxjeⁿ
matseit'maaⁿ'ndyo̱ Ty'o̱o̱ts'om na
tyola't'maaⁿ'ndye weloya na ñet'om
teiyo. M'aaⁿya na matseijomndyo̱
majuu nato xco na cwilue naⁿm'aⁿ'
na tachii jo'ndyo. Sa̱a̱ tiyuu' na
tachii jo'ndyo ee matseiyu'a cha'tso
ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio cha'tso
ñ'oom na tyola'ljeii profetas. 15 Ja
ljo'waayu ntyjaa'ya ts'o̱o̱ⁿya cantyja
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om cha'xjeⁿ na
ntyjaa'ya n'om naⁿm'aⁿ'. Ntyjaa'ya
ts'o̱o̱ⁿya na cha'tso nn'aⁿ na jnda̱
tja̱ nnta'ndo'nnda' meiⁿ laxmaⁿna
nn'aⁿ na jnda̱ jlui'ya oo meiⁿ nn'aⁿ
na waa jnaaⁿ. 16 Jo' chii maqueⁿndyo̱
na ñequii'cheⁿ nnc'o̱o̱ⁿya na
tico'tiana' ntyjiiya jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om ndo' ticatseitjo̱o̱ndyo̱
meiⁿ nnom jom meiⁿ jo nda̱a̱ nn'aⁿ.
17 'Je' jnda̱ s'aa xuee na tacoca
ndyuaa tsjomya Jerusalén. Jo'
chii tjo̱lcwa̱'a na nñe'quiaya
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om ndo' mati na
nnts'aaya naya nn'aⁿ ndyuaaya.
18 Majo' mats'aaya naquii' wats'om
t'maⁿ. Jnda̱ tqueⁿlju'ndyo̱ cha'xjeⁿ
costumbre na cwil'aayâ nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Nchii na jeeⁿ jndye nn'aⁿ
m'aⁿ ñ'eⁿndyo̱ ndo' meiⁿ nchii c'uaa
ndyueena na cwila'ntja'ndyena. Sa̱a̱
jnda̱ na tqueⁿlju'ndyo̱ cwanti nn'aⁿ
judíos na jnaⁿ ndyuaa Asia jliuna
ja jo' jo'. 19 Maty'iomna' na nquiee
naⁿ'ñeeⁿ quiocaluena njom' xeⁿ na
mayuu' waa ñ'oom na cwituee'na
nacjoya. 20 Oo xeⁿ tinquio naⁿ'ñeeⁿ
quia jo' calue naⁿm'aⁿ' ljo' waa
na tis'a jliuna na s'aaya quia na
tyom'aaⁿya jo nda̱a̱ naⁿman'iaaⁿ
cwentaa jâ nn'aⁿ judíos. 21 Macanda̱
cwii waa na c'uaa seina̱ⁿya
quii'ntaaⁿ naⁿ'ñeeⁿ. Tsjo̱o̱ya nda̱a̱na:
"Meintyja̱a̱'a jo nda̱a̱'yo' xuee je'
na cwitu'xeⁿ'yo' ja cwe' nc'e na
matseiyu'a na nta'ndo'nnda' nn'aⁿ
xeⁿ jnda̱ tja̱."
22 Ndo' Félix mantyjiitcuuñê chiuu
waa ñ'oom cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na
cwila'jomndyena cantyja 'naaⁿ'
Cristo. Jo' chii tîcatsein'oom'ñê nn'aⁿ
na tquionquia jnaaⁿ' Pablo. Matsoom:
—Quia na nncwjee' nquii
Lisias, tsaⁿ na cwiluiitquieñe

ndaa sondaro, nncwaxʼatya ʼñom
cha nljeijndaaʼndyo ñʼoom na
cwinduʼyoʼ.
23 Ndoʼ joʼ saʼntjom Félix capeitan
na calʼana cwenta Pablo na cweʼ
nncʼoomjnanyaan ndoʼ nchii na
nlaʼcuʼna na nnquiocajndooʼ
ncʼiaanʼan jom.
24 Tyoowijndyechen xuee
matyjeeʼnndaʼ Félix ndi ñʼen
scoomʼm Drusila, tsʼan judía.
Tqueenʼñê Pablo na nndyena
nntseineiin cantyja na nntseiyuʼ
tsʼan ñequio Jesucristo. 25 Quia joʼ
Pablo tyotseineiin na catsʼaa tsʼan
cantyja na matyʼiomyanaʼ ndoʼ
na tiñequiaañe tsʼan na nntsʼaan
yuu na tisʼa. Mati tyotseineiin na
maxjen nncueeʼ xuee na nncuʼxen
Tyʼootsʼom nnʼan. Quia na jndii Félix
ñʼoommeinʼ, tyʼueen. Mana tsoom
nnom Pablo:
—Cjaʼnndaʼ jeʼ. Nntyʼiaa
cwaan na nncjuʼnaanñena' ja,
nlqueenʼndyonndaʼa ʼu.
26 Mati macantyjaaʼ tsʼom Félix na
nntso Pablo nnoom aa xoquiñoom
sʼom cha nntseicandyaañê tsanʼñeen.
Joʼ chii jndye ndiiʼ tyoqueenʼñê
Pablo na tyolaʼneinna. 27 Jnda
teinom we chu na mʼaan Pablo joʼ
joʼ teijndyooñe gobiernom Félix,
toʼñom Porcio Festo. Ndoʼ cweʼ na
jeen lʼue tsʼom Félix na calaʼtiuu
nnʼan judíos na jom ya tsʼanñê, ʼñeen
Pablo na ndicwan mʼaan tsanʼñeen na
praso.

Pablo matseineiin jo nnom Festo

25 Jndati ndyee xuee na
mamʼaan Festo tsʼiaan quia
joʼ jlueenʼen Cesarea tjaan Jerusalén.
2 Ndoʼ ntyee na cwiluiitquiendye
ñequio nnʼan na cwiluiitquiendye
ndaa nnʼan judíos tyʼenquiana jnaanʼ
Pablo nnom tsanʼñeen. 3 Tyotanna
na catsʼaan cwii nayaʼñeen na
cjaacandyooʼñe Pablo. Tanna na
ljoʼ ee jnda jlaʼtiuuna na nndoona
tsanʼñeen nato na nlaʼcueeʼna juu.
4 Saa Festo tinquiaan ñʼoomʼm.
Tsoom ndaana:
—Pablo maxjen mʼaan praso
Cesarea ndoʼ ja tajndye cwii tjoo na
nncjolcwaʼa joʼ joʼ. 5 Joʼ chii ʼo nnʼan
na cwiluiitquiendyoʼ tsaʼyoʼ Cesarea
ñʼenndyo. Joʼ joʼ nñeʼquiaʼyoʼ jnaanʼ
tsanʼñeen xen waa ljoʼ sʼaan.
6 Ñeʼñeen ñeʼqui xuee ljooʼñe Festo
Jerusalén. Jnda chii tjalcweeenʼen
Cesarea. Teincoo cwiichen xuee
tjawacatyeen yuu na maxjen
quiwacatyeen na mʼaan gobiernom.
Saʼntjoom na quioñʼomna Pablo.
7 Quia na jnda tyjeeʼ Pablo,
mamʼan nnʼan judíos na tquiona
Cesarea na jnanna Jerusalén.
Tyʼelaʼcandyooʼndyena nacañomʼm.
Ndoʼ tʼman jnaanʼan tyolʼana saa
ticaluiʼyuuʼ ñʼoom na cwiluena
nacjoomʼm. 8 Quia joʼ tso Pablo na
tiyuuʼ ñʼoom na cwiluena. Tsoom:
—Ja meinchjoo tjaa na cotseitjoondyo
mein na cjooʼ ljeii na tquen Moisés
na cwileiñʼoon jâ nnʼan judíos, mein
na cjooʼ watsʼom tʼman, mein nnom
tsanmantsʼiaan tʼman tsjoom Roma.
9 Saa Festo lʼue tsʼoom na cʼom
nnʼan judíos na ya ñʼoom ñʼenñê. Joʼ
chii tsoom nnom Pablo:
—¿Aa ñeʼcjaʼ Jerusalén na joʼ
joʼ nleijndaaʼya ñʼoom ʼnanʼ na
nncuʼxanya ʼu?
10 Matso Pablo nnoom:
—Jeʼ mameintyjaaʼa jo njomʼ ʼu ta
yuu na matyʼiomnaʼ na nntuʼxendyo

ee 'u waa na matsei'xma^{n}'
cantyja 'naa^{n}' tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n}
tsjoom Roma. Ee nn'a^{n} judíos
tjaa na cotseitjo̱o̱ndyo̱ nda̱a̱na
ndo' mantyji'ya' na ljo'. 11 Ja
ñequiaandyo̱ na nnc'io̱ xe^{n} waa
ljo' s'aa na maty'iomna' na c'io̱ na
nntio̱o̱^{n}ya jna^{n}ya. Sa̱a̱ tiyuu' ñ'oom
na cwique^{n} na^{n}m'a^{n} nacjoya. Jo'
chii ticwanaa^{n} na ñequiaa ts'a^{n}
ja lueena. Ja maca^{n}'a na nquii
tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n} tsjoom Roma
nncu'xe^{n} ja.
12 Quia jo' seinei^{n} Festo ñequio
na^{n}tquie. Jnda̱ chii tsoom nnom
Pablo:
—Jnda̱ tca^{n}' ñ'oom na
tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n} tsjoom Roma
nncu'xe^{n} 'u. Jo' chii maxje^{n} wja' na
m'aa^{n} jom.

Matseinei^{n} Festo cantyja 'naa^{n}' Pablo nnom Agripa

13 Jnda̱ teinom cwantindyo xuee
ndo' tuee' Agripa tsjoom Cesarea
ñequio tyjee^{n} Berenice. Ty'enquiana
na xma^{n}ñe Festo. Agripa'ñee^{n}
cwiluiiñê tsa^{n} na matsa̱'ntjom nn'a^{n}
judíos. 14 Jndye xuee ljoo'ndyena
jo' jo'. Jo' chii seinei^{n} Festo cantyja
'naa^{n}' Pablo nnom Agripa'ñee^{n}.
Matsoom:
—Ljoo m'aa^{n} cwii tsa^{n}s'a na
'ndii Félix na pra̱so juu. 15 Quia
na tjo̱ya Jerusalén, ntyee na
cwiluiitquiendye ñequio nn'a^{n} na
cwiluiitquiendye nda̱a̱ nn'a^{n} judíos
tyoñe'quiana jnaa^{n}'a^{n} no̱o̱^{n}ya.
Tyota^{n}na na catsa̱'ntjo̱^{n}ya na
cuee^{n}'e^{n}. 16 Sa̱a̱ tsjo̱o̱ nda̱a̱na
na tiquil'a nn'a^{n} romanos na
cwe' nncue'to ts'a^{n}. Najndyee
nntjomndye nn'a^{n} wats'iaa^{n} nluena
ljo' s'aa ts'a^{n}. Ndo' mati nquii
ts'a^{n} nntsoom ljo' s'aa^{n}. 17 Jo'
chii quia na jnda̱ tquie na^{n}'ñee^{n}
ñjaa^{n} tîcatseiyoo'ndyo̱. Teincoo
cwiiche^{n} xuee mana tjo̱wa'catya̱^{n}ya
yuu na maxje^{n} quiwa'catya̱^{n}ya
na m'aa^{n}ya ts'iaa^{n}. Sa̱'ntjo̱^{n} na
cjaacandyoo'ñe Pablo. 18 Seitiuuya
aa nchii t'ma^{n} jnaa^{n}'a^{n}. Sa̱a̱ quia
na jlue na^{n}'ñee^{n} jnaa^{n}'a^{n} sei'no̱^{n}'a
tiyuu' na waa ljo' s'aa^{n}. 19 Macanda̱
cwila'ncjoo'ndyena ñ'e^{n}ñê cantyja
ñ'oom na cwila't'maa^{n}'ndyena
ndo' cantyja 'naa^{n}' Jesús. Ee jnda̱
tue' tsa^{n}'ñee^{n} sa̱a̱ Pablo matsoom
na mawando'xco tsa^{n}'ñee^{n}. 20 Sa̱a̱
ja ticaljeii chiuu nnts'aayo̱ na
nntseijndaa'ndyo̱ ñ'oom'ñee^{n}. Jo'
chii tax'a̱ya 'ndyoo Pablo aa ya na
wja^{n} Jerusalén na jo' jo' nncu'xa̱^{n}ya
jom cantyja 'naa^{n}' ñ'oom'ñee^{n}.
21 Sa̱a̱ jom tcaa^{n} na nquii Augusto,
tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n} tsjoom Roma,
nncu'xe^{n} jom. Jo' chii sa̱'ntjo̱^{n}ya na
caljoo'ñê na pra̱so jom hasta xje^{n}
na nnda̱a̱ njño̱o̱^{n}ya jom na m'aa^{n}
tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n}'ñee^{n}.
22 Quia jo' matso Agripa nnom
Festo:
—Mati ja ñe'candiiya na nntseineii^{n}.
Matso Festo nnoom:
—'Ioche^{n} nndi' nntseineii^{n}.
23 Teincoo, quia ljo' Agripa
ñequio Berenice tcwee'na liaa
na jee^{n} ndya' ya. Ty'ena na m'aa^{n}
Festo. Ty'equie'na naquii' w'aa
ñequio nn'a^{n} na cwiluiitquiendye
nda̱a̱ sondaro ndo' ñequio nn'a^{n} na
cwiluiitquiendye quii' tsjoom. Quia
jo' sa̱'ntjom Festo na c'ooc'omna
Pablo. 24 Ndo' matso Festo:
—'U ta Agripa ñequio 'o na
m'a^{n}'yo' ñjaa^{n}, macwinty'ia'yo'

tsa^{n}s'am'aa^{n}'. Cha'tso nn'a^{n} judíos
na m'a^{n} Jerusalén ndo' mati nn'a^{n}
na m'a^{n} ñjaa^{n} Cesarea cwique^{n}na
ñ'oom nacjoom'm. Jndeii' ndyueena
cwiluena na tseixmaa^{n} na cuee^{n}'e^{n}.
25 Sa̱a̱ ja jnda̱ ljeiya na tjaa ljo'
mach'ee^{n} na tseixmaa^{n} na cuee^{n}'e^{n}.
Ndo' jnda̱ tcaa^{n} na nquii Augusto,
tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n} tsjoom Roma,
nncu'xe^{n} tsa^{n}'ñee^{n} jom. Jo' chii jnda̱
seitiuuya na nntseicwano̱^{n}ya jom
na m'aa^{n} tsa^{n}'ñee^{n}. 26 Sa̱a̱ tjaa'na^{n}
jnaa^{n}'a^{n} na majndaa' na nntseiljeiya
na m'aa^{n} ta tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n}
t'ma^{n}'ñee^{n}. Jo' na jnda̱ jndyo̱ñ'o̱^{n}ya
jom jo nda̱a̱'yo', ndo' majndeiitiche^{n}
jo njom' 'u ta Agripa. L'ue ts'o̱o̱^{n}ya
na nncwaxe' nnoom. Aa nchii
nleijndaa' jnaa^{n}'a^{n} na nntseiljeiya.
27 Ee ja matsjo̱o̱ cwe' ts'iaa^{n}'ndyo
na nntseicwano̱^{n}ya cwii pra̱so ndo'
ticatsjo̱o̱ya chiuu waa jnaa^{n}'a^{n}.

Pablo ma'mo̱o̱^{n} cantyja 'naa^{n}'a^{n} nnom Agripa

26 Quia jo' matso Agripa
nnom Pablo:
—Wanaa^{n} na catseinei^{n}' cantyja
'na^{n}'.
Seintyja Pablo ts'o̱o̱^{n}. To̱o̱^{n}'o̱^{n}
na tyotseineii^{n} cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
2 Matsoom:
—Mañequiaana' na nei^{n}ya, 'u
rey Agripa, na nndi' ñ'oom 'ndyo̱
nnco̱ xuee je'. Nntsjo̱o̱ya cantyja na
ntyjiiya na mei^{n}chjoo tiyuu' ñ'oom
na cwique^{n} nn'a^{n} judíos nacjoya. 3 Ee
'u mantyji'ya' cha'tso costumbre na
cwil'aa jâ nn'a^{n} judíos ñequio cha'tso
ñ'oom na tileicatjoom' m'maa^{n}yâ. Jo'
chii mats'aa ty'oo njom' na c'oom'
na t'ma^{n} ts'om' na nndi' ñ'oom na
nntsjo̱o̱.

Chiuu tyom'aa^{n} Pablo cwii tjo̱o̱che^{n} na nlcwe' ts'oom jnaa^{n}'a^{n}

4 Tsoti Pablo:
—Cha'tsondye nc'iaya nn'a^{n}
judíos manquiuyana chiuu na
ñet'o̱o̱^{n}ya quii'ntaa^{n}na xje^{n} na
cachjoondyo̱ ndyuaa tsjomya
ndo' mati na ñet'o̱o̱^{n}ya tsjoom
Jerusalén. 5 Toom cwe' nla'tiuuna
na nntjei'yuu'ndyena na mats'a^{n}
fariseo ja ee jnda̱ jaach'ee xuee
manquiuna na ljo'. Manquiuna
na mats'aa cha'na cwil'a nn'a^{n}
fariseo'ñee^{n} na cwila'canda̱tina
chiuu na t'ma^{n} ljeii na tque^{n}
Moisés. 6 Je' m'aa^{n}ya ljoo na
nntu'xe^{n}ndyo̱ cwe' ee ntyjiiyaya
naquii' ts'o̱o̱^{n}ya na nnta'ndo'nnda'
nn'a^{n} na jnda̱ tja̱. Ee luaa' ñ'oom
na tso Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ welooyâ
na ñet'om teiyo na nnts'aa^{n}. Ja
ntyjaa'ya ts'o̱o̱^{n}ya na nncue'ntyjo̱
ñ'oom'ñee^{n}. 7 Ndo' cha'tso na
canchoo'we ntmaa^{n}' nc'iaayâ nn'a^{n}
Israel majo'ti ntyjaa'ya n'omna
na nnta'ndo'nnda' nn'a^{n} na jnda̱
tja̱. Jo' na tic'oomeintyjee'na na
cwila't'maa^{n}'ndyena Ty'o̱o̱ts'om
ñequio na xcwee' n'omna. Ndo' ja,
nc'e na maluaa' ntyjaa'ya ts'o̱o̱^{n}ya,
'u ta Agripa, jo' na jnda̱ tque^{n} nt'om
nc'iaya nn'a^{n} judíos ñ'oom nacjoya.
8 Ticatsona' na cwila'tiuu'yo'
na tiyuu' na matseilcwinnda'
Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n} xe^{n} jnda̱ tja̱.

Ñetco'wi' Pablo nn'a^{n} na cwilayu'

9 Tsoti Pablo:
—Nnco̱ tyotseitiuuya na maxje^{n}
jndei'na' na nlco̱o̱'wi'a nn'a^{n} na
cwila'yu' ñ'e^{n} Jesús tsa^{n} na
jna^{n} Nazaret. 10 Ndo' mayuu' na

tcoo̱'wi'a nn'aⁿ naquii' tsjoom
Jerusalén. Jndye nn'aⁿ na la'xmaⁿ
cwentaa' Ty'oo̱ts'om tioo̱ⁿya
w'aancjo ñ'oom ndyuee ntyee
na cwiluiitquiendye. Ndo' mati
seijomndyo̱ na tja̱ naⁿ'ñeeⁿ. 11 Jndye
ndii' tyoco̱'wi'a nn'aⁿ cha'tso lan'om
'naaⁿ nn'aⁿ judíos. Tyol'uee'ndyo̱
chiuu nnts'aa cha catjeii'ndye nn'aⁿ
cantyja na cwila'yu'. Mayuu'cheⁿ na
seijmeiⁿ'na' ja hasta mati nt'omcheⁿ
njoom na tquia tjo̱ na tyoco̱'wi'a
nn'aⁿ na cwila'yu'.

Matseineinnda' Pablo na nlcwe' ts'oom jnaan'an

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

12 Tsoti Pablo:
—Majo' ts'iaaⁿ na tjo̱ tsjoom
Damasco ñequio ljeii na tquia
ntyee na cwiluiitquiendye na
mañequiaana' na jndo̱ya ee
ty'ioomna ts'iaaⁿ'ñeeⁿ ja. 13 'U
ta, wa'njoo̱ⁿya nato, ndo' cha'na
quiajmeiⁿ' nty'iaya chom na jnaⁿna'
cañoom'luee na xueetina' nchiiti
ñe'quioom'. Seixueena' ndiocheⁿ
yuu m'aaⁿya ñequio nn'aⁿ na ñ'eeⁿ
ñ'eⁿndyo̱. 14 Cha'tsondyô tquiaandyô
nomtyuaa, ndo' jndiiya na seineiⁿ
ts'aⁿ noo̱ⁿ ñequio ñ'oom hebreo.
Matso: "Aa ndi' Saulo, ¿chiuu na
maco'wi' ja? 'U maco'wi'ndyu'
cheⁿncu' cha'na matjom
quioo'jndyo na mameiⁿ' ntsio' nnom
ts'oom ta̱ na ñ'eⁿ matseityuaa' ts'aⁿ
juuyo'." 15 Quia jo' tsjoo̱: "¿'Ñeeⁿ 'u
Ta?" Ndo' matsoom noo̱ⁿ: "Ja Jesús
tsaⁿ na maco'wi'. 16 Sa̱a̱ quicantja',
cwintyje', ee ja jnda̱ teitquioo'ndyo̱
njom' na nnt'io̱ⁿ ts'iaaⁿ 'u na
nndi'ntjom' noo̱ⁿ. Nncwji'yuu'ndyu'
ljo' na jnda̱ nty'ia' je' ndo' mati na
quia nnty'ia'ti' ja. 17 Nncwañoo̱ⁿ'a
'u ljo' na ñe'cal'a nn'aⁿ judíos
ñequio nn'aⁿ na nchii judíos. Ee
majñoo̱ⁿya 'u na m'aⁿ nn'aⁿ na nchii
judíos. 18 'U nntei'jndei' naⁿ'ñeeⁿ na
nla'no̱ⁿ'na cha tacal'ana yuu na
tia ee jo' matseijomna' cha'cwijom
mac'eⁿ ts'aⁿ yuu na jooⁿñe. Sa̱a̱
nl'ana yuu na l'ue ts'om Ty'oo̱ts'om
ee jo' matseijomna' cha'na
mac'eⁿ ts'aⁿ yuu na xueeñe. Ndo'
nnc'oomeintyjee'na na m'aⁿna nacje
'naaⁿ' Satanás, nnc'omna nacje 'naaⁿ'
Ty'oo̱ts'om. Cantyja na nla'yu'na
ñ'eⁿndyo̱ jo' na nntseit'maⁿ ts'oo̱ⁿya
jnaaⁿna ndo' maxjeⁿ matjom
nndaana cha'xjeⁿ cwicandaa
nt'omcheⁿ nn'aⁿ na jnda̱ lju' naquii'
n'om."

Pablo matseicana̱a̱ⁿ ñ'oom na tso Jesús nnoom

19 Tsoti Pablo:
—Jo' chii seicanda̱ya, 'u rey
Agripa, ñ'oom na tso Jesús quia
na teitquioo'ñê noo̱ⁿ. 20 Najndyee
seina̱a̱ⁿya nda̱a̱ nn'aⁿ tsjoom
Damasco. Tsjoo̱ na calcwe' n'omna
jnaaⁿna, c'oontyjo̱na naxeⁿ'
Ty'oo̱ts'om. Mati tsjoo̱ na cal'ana
yuu na maty'iomyana' cha ca'moⁿna'
na mayuu' na jnda̱ lcwe' n'omna.
Jnda̱ jo' majo'ti seina̱ⁿya nda̱a̱ nn'aⁿ
Jerusalén ñequio cha'waa ts'o̱ndaa
Judea. Mati seina̱ⁿya nda̱a̱ nn'aⁿ
na nchii judíos. 21 Cwe' jnaaⁿ' na
tyotseina̱ⁿya ñ'oommeiⁿ' jo' na t'ue
nn'aⁿ judíos ja naquii' wats'om t'maⁿ
na nla'cuee'na ja. 22 Sa̱a̱ mateijndeii
Ty'oo̱ts'om ja. Jo' chii hasta je'
ndicwaⁿ mañequiaya ñ'oom nda̱a̱
cha'tso nn'aⁿ meiiⁿ nn'aⁿ na t'maⁿ
cwiluiindye ndo' meiiⁿ nn'aⁿ na

tjaa ljo' coluiindye. Ñ'oom na
matseina̱ⁿya meiⁿchjoo tjaa na
matseicwaljo̱o̱'a ntyjati cha'xjeⁿ
ñ'oom na tyoñequiaa Moisés ñequio
profetas na jluena chiuu waa na
quia nluii. 23 Naⁿ'ñeeⁿ tyoluena na
maxjeⁿ wi' nntjom Cristo, nquii na
nncwji'n'maaⁿñe nn'aⁿ. Nncueeⁿ'eⁿ
ndo' nncwando'xcoom. Jom ts'oo
najndyee na nncwando'xco na
cha'tso nn'aⁿ na jnda̱ tja̱. Cantyja
na nncwando'xcoom m'mo̱ⁿna' nda̱a̱
jâ nn'aⁿ judíos ndo' nda̱a̱ nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na nchii judíos na nquii Cristo,
tsaⁿ na nncwji'n'maaⁿñe nn'aⁿ, jnda̱
jndyo.

Pablo mal'uee'ñê chiuu nnda̱a̱ nnts'aaⁿ na nntseiyu' Agripa

24 Xcwe na matseineiⁿ Pablo
ñ'oommeiiⁿ ndo' majndeiito t'o̱
Festo. Jndeii seineiiⁿ matsoom:
—Xqueⁿ' 'u Pablo, matseintjeiⁿna',
cwe' na jeeⁿ jndye sei'naⁿ', jo' na
luaa' matjom'.
25 Sa̱a̱ tso Pablo:
—'U ta, ja tjaa'naⁿ na matsei'ndaa'na'
xqua̱a̱ⁿ. Matseitiuuyaya naquii'
xqua̱a̱ⁿ ndo' matseina̱ⁿya ñ'oom na
mayuu'. 26 Luaa m'aaⁿ Agripa, ts'aⁿ
na matsa̱'ntjom. Jom tcuu ntyjeeⁿ
ñ'oommeiⁿ'. Jo' chii ja ñequio na
t'maⁿ ts'o̱o̱ⁿ matseina̱ⁿya jo nnoom
ee ntyjiiya na jom cha'tso ñ'oommeiⁿ'
mantyjeeⁿ cantyja na jnda̱ tuii, ee
nchii na tuii jo' na cwe' wanty'iuu'.
27 'U ta Agripa, ¿aa matsei'yu' ñ'oom
na tyola'ljeii profetas? Ja ntyjii na
matsei'yu' ñ'oom na tyolue naⁿ'ñeeⁿ.
28 Matso Agripa nnoom:
—'U cwaaⁿti matsei'tiuu' na cwe'
chjoowi' ñ'oom na jnda̱ tsu' luaa',
manntseiyu'ya ja ñequio Cristo.
29 Matso Pablo nnom:
—Meiiⁿ na jndye oo meiiⁿ na
tijndye ñ'oom na jnda̱ jndi' tsjo̱o̱
ñequio cha'tsondye nn'aⁿ na
cwindye na matseina̱ⁿya, toom cwe'
na nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om na nc'om'yo'
cha'na m'aaⁿ ja cwe' na nchii na
chu'tyeⁿndyo' cha'na chu'tyeⁿndyo̱
ja, sa̱a̱ na nlayu'yo' cha'xjeⁿ na
matseiyu'a.
30 Jnda̱ seineiⁿ Pablo ñ'oommeiⁿ'
teintyjee' rey'ñeeⁿ ñequio
gobiernom, ñ'eⁿ Berenice, ñequio
cha'tso nn'aⁿ na meindyuaandye
ñ'eⁿndyena. 31 Jlui'na ch'eⁿ.
Tyola'neiⁿ ntyjeena nda̱a̱na. Jluena:
—Tjaa ljo' s'aa tsaⁿm'aaⁿ' na
tseixmaaⁿ na nncueeⁿ'eⁿ oo na
nljoo'ñê w'aancjo.
32 Tso Agripa nnom Festo:
—Nnda̱a̱ na nndyaañe tsaⁿm'aaⁿ'
xeⁿ nchii na tcaaⁿ na nncu'xeⁿ nquii
tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ tsjoom Roma
jom.

Pablo cwilacwanomna jom tsjoom Roma

27 Jla'tiuuna na ṉjñoomna
Pablo ndyuaa Italia. Jo'
chii tioona cwenta jom ñequio
nt'omcheⁿ pra̱so l'o̱ capeitaⁿ na
jndyu Julio, ts'aⁿ na matsa̱'ntjom
cwii tmaaⁿ' sondaro na jndyuna'
Augusto. Ndo' ja Lucas, tjo̱ñ'a̱ⁿ ñ'eⁿ
Pablo. 2 Saacuo̱oyâ w'aandaa. Ndo'
tjañ'eⁿ Aristarco ñ'eⁿndyô̱. Jom
ts'aⁿ tsjoom Tesalónica ndyuaa
Macedonia. Ndo' w'aandaa'ñeeⁿ
jnaⁿna' tsjoom Adramitio na wjaana'
njoom na m'aⁿ 'ndyoo ndaaluee
ndyuaa Asia. Jnda̱ tuo̱oyâ, mana
saayâ. 3 Cwiicheⁿ xuee squia̱a̱yâ
tsjoom Sidón. Ndo' Pablo, s'aa Julio

na wi' ts'om jom. Tquiaa tsa^{n}'ñee^{n}
ñ'oom' na nncjaacando'yaa^{n} nn'a^{n}
na ya ñ'oom jom ñ'e^{n}ndye ndo' na
nntei'x'eeyana jom. [4] Jnda̱ chii
saacuo̱o̱nndaa'â w'aandaa. Jnaa^{n}yâ
tsjoom Sidón. Saanquiandyô̱
nandyee' ndyuaaxe^{n}ncwe Chipre ee
jo' jo' tijndeiiti maqui'caljoo jndye
sta w'aandaa cantyja na tsaayâ.
[5] Saawi'no̱o̱^{n}yâ ñ'e^{n} w'aandaa
nacjee' ndyuaa Cilicia ñequio
ndyuaa Panfilia. Squia̱a̱yâ tsjoom
Mira ndyuaa Licia.
[6] Jo' jo' ljeii capeita^{n} w'aandaa
na jna^{n}na' tsjoom Alejandría na
wjaana' ndyuaa Italia. Tsoom na
jo' cuo̱o̱yâ. Jo' chii tuo̱o̱yâ juuna'.
[7] Jndye xuee nioom tyotsaayâ.
Nc'uaa' chii saacatsquia̱a̱yâ ndyeyu
yuu na waa tsjoom Gnido. Ndo'
na taleicanda̱a̱ nntsaandyeyuuyâ
na ndicwa^{n} maqui'caljoo
jndye sta w'aandaa, jo' chii
saanquiandyô̱ tei'no̱o̱^{n}yâ ndyuaa
Salmón, saawi'no̱o̱^{n}yâ nacjee'
ndyuaaxe^{n}ncwe Creta. [8] Jee^{n} ndyaa'
nc'uaa' saawi'no̱o̱^{n}yâ nacañoom'wi'
tyuaa'ñee^{n}. Chii squia̱a̱yâ cwii
joo na nndyoo' tsjoom Lasea na
jndyuna' Buenos Puertos yuu na
tjaquiee'ndii'ñe ndaaluee.
[9] Jndye xuee t'o̱o̱^{n}yâ nato ñ'e^{n}
w'aandaa nc'e na tis'a m'aa^{n} jndye.
Ndo' je' jnda̱ tue'ntyjo̱ ncuee na
teincuu' na cwii nncjaati w'aandaa
ee jnda̱ macwitsaaquia̱a̱'â ncueesua'.
Jo' chii Pablo seijno̱o̱^{n}'o̱^{n} n'om nn'a^{n}.
[10] Matsoom:
—Luaa matsei'no̱^{n}'a 'o re, xe^{n}
nntsaatya̱a̱ya nntjo̱o̱^{n}ya nata̱', ndo'
t'ma^{n} nntsuundyo̱. Nchii macanda̱
canchuu ñequio w'aandaa, sa̱a̱ mati
ncjo̱o̱ya nncwja̱a̱ya.

[11] Sa̱a̱ capeita^{n} seiyoom'm
ñ'oom na tso ts'a^{n} na maleiñ'oom
w'aandaa ñequio ts'a^{n} na 'naa^{n}'
juuna'. Ñ'oom na tso Pablo
tîcatseiñ'oom'ñê. [12] W'aandaa'ñee^{n}
meintyjee'na' yuu na maxje^{n}
cwi'oomeintyjee' l'aandaa.
Sa̱a̱ ticuee'che^{n} na ya na jo' jo'
nncwintyjee'na' naquii' ncueesua'.
Ndo' majndyendyetina cwiluena
na tsaatsaatya̱a̱yâ. Jluena aa nchii
nnts'aana' na nntsquia̱caño̱o̱^{n}yâ
yuu na cwi'oomeintyjee'
l'aandaa tsjoom Fenice majuu
ndyuaaxe^{n}ncwe Creta. Ee jo' jo' ya
nljoo'ndyô̱ ncueesua' ee tijndeii
mawinom jndye.

Jndeii tioo jndye ts'om ndaaluee

[13] Jndyo jndye tijndeii tijndeii.
Tjantquiena' w'aandaa jo ntyja
na cwitsaayâ. Jo' chii jla'tiuuna
na ya na nntsaayâ. Quia jo' xjo
na majaacue quii' ndaaluee cha
nncwintyjee'che^{n} w'aandaa,
jla'wena juuna'. Chii saayâ
saawi'no̱o̱^{n}yâ cañoom'wi'
tyuaaxe^{n}ncwe Creta. [14] Tyoowijndye
na saayâ ndo' tei'caljoo jndye t'ma^{n}
w'aandaa. Majuu ndyuaaxe^{n}ncwe
Creta jna^{n}na' jondo' cantyja
na cwicalui' cancjuu ntquiee'.
[15] Jndye'ñee^{n} tjomñe w'aandaa.
Tyotseilcwe'na' juuna'. Jo' chii
'ndya̱a̱to̱o̱yâ, cjaañ'oomto jndye
juuna' yuu na ñe'cjaañ'oomna'.
[16] Tei'no̱o̱^{n}yâ cwii ndyuaaxe^{n}ncwe
chjoo na jndyu Clauda. Jo' jo'
ticuee'che^{n} na jee^{n}che^{n} jndeii
m'aa^{n} jndye. Tyolajnda̱a̱yâ ndo' juu
xuljoo na tsaacantyjaandyô, nc'uaa'
chii jnda̱a̱ tua̱a̱'â juuna' ts'om
w'aandaa. [17] Jnda̱ tua̱a̱'â xuljoo

ts'om w'aandaa jla'tyeⁿna w'aandaa
ñequio l'uaa cha tintyuii'na'.
Nquiaana xeⁿ nncjaac'o̱o̱' w'aandaa
cwii joo na jndyuna' Sirte yuu na
jndye tei' ñjom. Jo' chii to'ñoomna
liaa ntmeiⁿ na macwjaa'ñena' jndye
ee ñe'cala'xjeeⁿ'ndyena na jndeii
mantquie jndye w'aandaa. Jnda̱ jo'
'ndyetona tjantquie jndye juuna'.
18 Teincoo cwiicheⁿ xuee ndicwaⁿ
jndeii maqui'caljoo jndye w'aandaa.
Jo' chii to̱'na tyotjeii'na canchuu
ts'omna'. Tyotuee'na joona' ts'om
ndaaluee cha na nntseixjeeⁿ'ñena'
na jaa' w'aandaa. 19 Ndo' xuee jnda̱
ndyee cha'tso l'o̱o̱ ts'iaaⁿ cwentaa'
w'aandaa ncjo̱o̱yâ tyotjeii'â joona'
ñequio lua̱a̱yâ, tyotua̱a̱'â joona'
ts'om ndaaluee. 20 Jndye xuee
taticanty'iaayâ ñe'quioom' meiⁿ
cancjuu. Ndo' jeeⁿ ndya' jndeii
tyoqui'caljoo jndye t'maⁿ w'aandaa
hasta tyolatiuuyâ tjaa chiuu cwii ya,
maxjeⁿ nncwja̱a̱yâ.
21 Jnda̱ jaach'ee xuee tacocwaa'â.
Jo' chii teintyjee' Pablo quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ. Matsoom:
—'O re, yati xeⁿ cwe' jndye'yo'
ñ'oom na tsjo̱o̱ xjeⁿ na m'aaⁿya
Creta na tinquio̱o̱ya. Quia jo'
xocatjo̱o̱ⁿya na nmeiiⁿ', ndo' meiiⁿ
canchuu xocatsuuna'. 22 Sa̱a̱ je'
matsjo̱o̱ c'om't'maaⁿ'ndyo' n'om'yo'
ee meiⁿcwiindyo̱ xocwja̱a̱ya
macanda̱ nquii w'aandaa nntsuuna'.
23 Ee ja matseixmaⁿya cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om ndo' mandi'ntjo̱ⁿya
nnoom. Tsjom teincoo je' jñoom
cwii ángel cwentaaⁿ'aⁿ na m'aaⁿya.
24 Matso ángel'ñeeⁿ no̱o̱ⁿ: "Tinc'oom'
'u Pablo na nquia' ee maxjeⁿ
nncue' na m'aaⁿ tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ
t'maⁿ tsjoom Roma. Ndo' cantyja
'naⁿ' 'u cha'tso nn'aⁿ na quio ñ'eⁿ',
Ty'o̱o̱ts'om nnts'aa na ticwjena."
25 Jo' chii 'o re c'om't'maaⁿ'ndyo'
n'om'yo' ee ja matseiyu'a na nnts'aa
Ty'o̱o̱ts'om cha'xjeⁿ na tso ángel
no̱o̱ⁿ. 26 Sa̱a̱ nncjaaju'yuuna' jaa
cwii ndyuaaxeⁿncwe.
27 Teinom cha'na quin'oom
xuee na tyotsaayâ chii squia̱a̱yâ
ndaaluee Adria. Lomañjaaⁿ maju'
jndye w'aandaa na wjaana'. Cha'na
xcwe tsjom ndo' jla'no̱ⁿ' nn'aⁿ na
cwileiñ'om w'aandaa na manndyoo'
nntsquia̱a̱yâ yuu m'aaⁿ tyuaa.
28 Tuee'na 'naⁿ na nnty'iaana
cwanti njoom naquii' ndaatioo
ndo' jliuna njoom cha'na ntquiuu
nc'aa. Ty'ety'etina chii jliuna njoom
cha'na quin'oom nc'aa. 29 Nquiaana
na nnqui'ljoo w'aandaa ljo̱'. Jo' chii
tuee'na ñequiee xjo quii' ndaaluee
na ñjoomna' jo ts'aaⁿ w'aandaa na
nl'ana' na nncjaawintyjee'cheⁿna'.
Jnda̱ jo' ñequio na chjoo' n'omna cwii
tyomeindo'tina na nleixuee. 30 Jnda̱
jo' nn'aⁿ na cwileiñ'om w'aandaa
jla'tiuuna na nlei'nomna. Jo' chii
ty'ena sta w'aandaa. Cwe' l'ayana na
ndoo' cwituee'na ncjo naquii' ndaaluee
na nl'ana' na nncjaameintyje'cheⁿ
w'aandaa. Sa̱a̱ tiyuu', ee xuljoo
cwituee'na quii' ndaaluee na
nlei'nomna. 31 Sa̱a̱ Pablo matsoom
nnom capeitaⁿ ñequio sondaro 'naaⁿ':
—Xeⁿ naⁿm'aⁿ' ticaljoo'ndye ts'om
w'aandaa quia jo' 'o xocanda̱a̱
nlui'n'maaⁿndyo' ñjaaⁿ.
32 Jo' chii tyjee sondaro ts'uaa na
chu'tyeⁿ xuljoo. Mana 'ndyena na
tjawjaana'.
33 Quia na jaawindyoo' nleixuee
seineiⁿ Pablo nda̱a̱ nn'aⁿ na cwa'na.
Matsoom:

—Je' jndą̱ quin'oom xuee
na m'aⁿ'yo' na chjoo' n'om'yo',
tyoocwa'yo', ndo' tyoonda'yo'. 34 Jo'
chii mats'aa ty'oo ndąą̱'yo' na
nlcwa'yo' cha nnc'omjndeii' n'om'yo'
ee meiⁿcwiindyo' xocwje'yo'.
Cha'tsondyo' nlui'n'maaⁿndyo'.
35 Jndą̱ tsoom na luaa' to'ñoom
tyoo'. Tquiaaⁿ na quianl'uaa'
Ty'ǫǫ̱ts'om jo ndąą̱ cha'tso naⁿ'ñeeⁿ.
Jndą̱ jo' tyjeeⁿ juuna', tǫǫ̱ⁿ'ǫ̱ⁿ na
macwaaⁿ'aⁿ. 36 Ndo' na luaa' s'aaⁿ
cha'tsondyena ty'omt'maaⁿ'ndyena
n'omna. Mati joona tǫ̱'na tcwa'na.
37 Na cha'tsondyǫ̱ na m'aaⁿyâ
ts'om w'aandaa, we siaⁿnto waljoo'
ndyeen'aaⁿ nchoo' nqui nchoo'
yomndyǫ̱. 38 Jndą̱ na tjacjoona
na tcwa'na, quia jo' tyotioomna
canchuu lqueeⁿ trigo ts'om
ndaaluee cha nntseixjeeⁿ'ñena' na
jaa' w'aandaa.

Tjac'ǫǫ̱' w'aandaa ndo' na tei'ndaa'na'

39 Quia na jndą̱ teixuee, nn'aⁿ na
cwilei'ñ'om w'aandaa tîcata'naaⁿ'na
ndyuaa'ñeeⁿ. Sąą̱ jliuna cwii joo
yuu na tjaquiee'ndii' na m'aaⁿ
ndaaluee yuu ñequii' ts'otei'.
Jla'tiuuna ya xeⁿ nndąą̱ nl'ana
na nncjaaquiee' w'aandaa jo' jo'.
40 Quia jo' ncjo na tuee'na ts'om
ndaaluee na nncjaawintyjee'cheⁿ
w'aandaa, tyjena l'uaa na
ñjoomna'. 'Ndyena ncjo'ñeeⁿ
ts'om ndaaluee. Ndo' jla'canaⁿ'na
n'oom pala' na jla'tyeⁿna ee joona'
cwileil'uee'ndyena na wjaantquiena'
w'aandaa. Ndo' jla'ntyjana liaa jo
sta w'aandaa na macwjaa'ñena'
jndye cha wjaantquiena' w'aandaa.
Jndą̱ chii tǫ̱' w'aandaa na wjaana'
jo yuu tjaquiee'ndii' na m'aaⁿ
ndaaluee. 41 Sąą̱ squiąąyâ cwii joo
yuu cwitjom we tseii' ndaa. Mana
tjac'ǫǫ̱' sta w'aandaa naquii' tei'
yuu na cañjeiiⁿ m'aaⁿ ndaa. Mana
taticandąą̱ nntjeii'ndyena juuna'.
Ndo' ts'aaⁿna' jnaⁿna' na tjatyuii'
s'aa nmǫ̱ⁿ t'maⁿ. 42 Quia jo' jla'tiuu
sondaro na nla'cwjeena prąso
cha tinc'oota'ljoo' naⁿ'ñeeⁿ na
mana nlei'nomna. 43 Sąą̱ capeitaⁿ
ñe'cwañom'm Pablo. Jo' chii
tinquiaaⁿ na nla'cwjee sondaro
prąso. Ndo' prąso na 'naaⁿ na
nnta'ljoo' są̱'ntjoom na joona
najndyee catuee'ndyena ts'om
ndaaluee, c'oota'ljoo'na cha
nlquiena tyuaatcwii. 44 Ndo'
nt'omcheⁿ c'oontyjondye cjoo'
lcaa' oo cjoo' lcaa'ntaⁿ' na tyuii'
w'aandaa. Jo' na cha'tsondyǫ̱ ya
squiąąyâ tyuaatcwii.

'Naaⁿ na tyoch'ee Pablo na tyom'aaⁿ ndyuaaxeⁿncwe Malta

28 Jndą̱ na jlui'n'maaⁿndyǫ̱
nawi'ñeeⁿ chii jliuuyâ
na Malta jndyu ndyuaaxeⁿncwe
yuu squiąąyâ. 2 Nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ
l'ana na ya nn'aⁿndyena ñ'eⁿndyǫ̱.
Jla'canaaⁿndyena chom. Jluena na
calawiindyǫ̱, ee jeeⁿ teiⁿ ndo' jndą̱
macwiwa'. 3 Pablo seixcweeⁿ cwii
sąą̱' n'oom teincwe. Ndo' quia na
tioom joona' naquii' chom jlui'nom
cwii catsuu na maleinomyo' chom.
Mana t'uiiyo' ts'ǫǫ̱ⁿ tyeⁿ. 4 Ndo'
nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ quia na nty'iaana
na tiñe'ca'ndiiyo' ts'ǫǫ̱ⁿ tyola'neiⁿ
cheⁿnquieena ndąą̱ nc'iaana.
Jluena:
—Tsaⁿm'aaⁿ' ¿aa nchii maxjeⁿ ts'aⁿ
na ñeseicwjee nn'aⁿ jom? Ee meiiⁿ

na jlui'n'maaⁿñê ts'om ndaaluee saa
je' maxjeⁿ nntioom cantyja na tis'a
ñes'aaⁿ nncueeⁿ'eⁿ.
5 Saa Pablo seitei'ncweeⁿ'eⁿ
ts'ooⁿ. Mana tiooñeyo' naquii'
chom. Tjaa na teinioom'm.
6 Naⁿ'ñeeⁿ tyomeindoo'na,
jla'tiuuna na nncwjaa'ñena' tcoo'
Pablo oo na mats'ia jo' cwe'
nnquiooñetoom mana nncueeⁿ'eⁿ.
Saa jnda tjawiquiuu' na meindoo'na,
cwinty'iaana na tjaa na teinioom'm,
jo' chii cwiicheⁿ ljo jla'tiuuna.
Jluena na jom cwii ty'oots'om.
7 Nndyoo' yuu tyolawindyô
waa tyuaa cwentaa' ts'aⁿ
na cwiluiitquieeñeti
tyuaaxeⁿncwe'ñeeⁿ. Publio
jndyu tsaⁿ'ñeeⁿ. Tsoom na
caljoo'ndyoyaayâ waⁿ'aⁿ. Quia
jo' ljoo'ndyô jo' jo' cwii ndyee
xuee. Seiñ'oom'ñê jâ tquiaaⁿ na
tcwaa'â. 8 Ndo' seijomna' na wii'
tsotyeeⁿ. Matseicona' juu ndo'
mateii' ndaaniom'. Tjantyjaa'
Pablo tsaⁿ'ñeeⁿ. Seineiiⁿ nnom
Ty'oots'om. Jnda chii tioom l'ooⁿ
nacjoo' tsaⁿ'ñeeⁿ, sein'maaⁿ juu.
9 Jnda tuii na luaa', nt'omcheⁿ
nn'aⁿwii ndyuaaxeⁿncwe'ñeeⁿ
ty'entyjaa'na Pablo, ndo' n'maaⁿna.
10 Jndye naya l'a naⁿ'ñeeⁿ jâ. Ndo'
quia na saacuooyâ w'aandaa na
macwitsaayâ, tquiana cha'tso
'naⁿ na nleil'uee'ndyô yocheⁿ na
cwitsaayâ.

Na tuee' Pablo tsjoom Roma

11 Jnda teinom ndyee chi' na
squiaayâ ndyuaaxeⁿncwe'ñeeⁿ
ndo' saacuooyâ w'aandaa'ñeeⁿ.
Juuna' jnaⁿna' tsjoom Alejandría,
saa tjameintyjee'yana'
ndyuaaxeⁿncwe'ñeeⁿ cha'waa
ncueesua'. Juuna' ñoom
'ndyoonnom Cástor ñequio Pólux.
12 Saayâ squiaayâ tsjoom Siracusa
yuu na cwi'oomeintyjee' l'aandaa.
Jo' jo' ljoo'ndyoyaayâ cwii ndyee
xuee. 13 Jluii'â jo' jo'. Saasaatyaayâ
saawi'nooⁿyâ cañoom'wi' ndyuaa
hasta xjeⁿ na squiaayâ tsjoom
Regio. Teincoo cwiicheⁿ xuee jndyo
jndye na jnaⁿna' jo ndo' cantyja
na macalui' caxjuu ts'oom'naaⁿ.
Tjantquie jndye'ñeeⁿ w'aandaa jo
cantyja na cwitsaayâ. Ndo' xuee
jnda we squiaayâ tsjoom Puteoli.
Jo' jo' jluii'â w'aandaa na macanda.
14 Tsjoom'ñeeⁿ jliuuyâ nt'om
nn'aⁿ na cwila'yu'. Jlue naⁿ'ñeeⁿ
na caljoo'ndyô ñ'eⁿndyena cwii
ntquiee' xuee. Jo' na ljoo'ndyô. Jnda
chii saayâ tsjoom Roma. 15 Ndo'
nn'aⁿ na cwila'yu' tsjoom Roma,
quia na jndyena na mañjomndyô
nato, quia jo' nt'omndye joona
tquiocatjomndyena jâ xjeⁿ tsjoom
Foro de Apio ndo' nt'omndye
joona tquiocatjomndye jâ cwii joo
na jndyu Tres Tabernas. Jnda na
nty'iaa' Pablo naⁿ'ñeeⁿ tquiaaⁿ
na quianl'uaa' Ty'oots'om ndo'
ty'oomt'maaⁿ'ñê ts'oom. 16 Quia
na jnda squiaayâ tsjoom Roma,
capeitaⁿ tquiaaⁿ cwenta praso
l'o ts'aⁿ na cwiluiitquieñe cantyja
'naaⁿ sondaro. Saa Pablo tquiana
na wandyo' nnc'oom ñequio cwii
sondaro na nnts'aa cwenta jom.

**Pablo mañequiaaⁿ ñ'oom'
Ty'oots'om tsjoom Roma**

17 Jnda ndyee xuee na
squiaayâ, tqueeⁿ' Pablo nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye naquii' lan'om

cwentaa nn'aⁿ judíos tsjoom'ñeeⁿ.
Quia na jndạ tjomndyena seineiiⁿ
ndạạna. Matsoom:
—'O nn'aⁿya meiⁿchjoo tjaa
ljo' s'aaya nacjoo nc'iaaya nn'aⁿ
judíos, meiⁿ nacjoo' costumbre
'naaⁿ welooya na ñet'om teiyo. Sạạ
meiiⁿ na ljo' t'uena ja na prạso
tsjoom Jerusalén. Tioona ja luee
nn'aⁿ romanos. 18 Ndo' naⁿ'ñeeⁿ
taⁿna na catsjọọ nncọ chiuu
waa. Jndạ jndyena ñ'oom'ñeeⁿ
ñe'cala'candyaandyena ja ee
jla'nọⁿ'na tjaa ljo' s'aa na tseixmaⁿ
na c'iọ. 19 Sạạ tical'ue n'om nn'aⁿ
judíos na ljo'. Jo' na jndei'na' s'aa
ty'oo na nquii tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ t'maⁿ
tsjoomwaañe nncu'xeeⁿ ja. Sạạ ja
nchii na maquạⁿya ñ'oom nacjoo
nn'aⁿ ndyuaa tsjomya na jndyọọ
ñjaaⁿ. 20 Tqueeⁿ'ndyọ 'o na nnty'iaya
'o ndo' na nntseinạⁿya ñ'eⁿndyo'.
Ee cantyja 'naaⁿ' na matseiyu'a na
jndạ jndyo nqueⁿ na ntyjaa' n'ọọⁿ
jaa nn'aⁿ judíos na nncwji'n'maaⁿñe
jaa, jo' na chu'tyeⁿndyọ ñequio
l'uaancjomeiiⁿñe.
21 Quia jo' jluena nnoom:
—Jâ meiⁿcwii carta tyoocwjee'
na m'aaⁿyâ na nnaⁿna' ts'ọndaa
Judea na matseineiⁿna' cantyja
'naⁿ'. Ndo' mati nc'iaaya nn'aⁿ
judíos na cwiquie ñjaaⁿ tjaa'naⁿ
ñ'oom cotuee'na nacjo'. 22 Sạạ
ñe'candyạạyaayâ chiuu waa na
matsei'nọⁿ' cantyja 'naaⁿ' ñ'oom
xco na cwilayu'yo' ee manquiuuyâ
na cha'tso nn'aⁿ cwiluena na tis'a
ñ'oom'ñeeⁿ.
23 Jo' chii jla'jndaa'ndyena cwaaⁿ
cwii xuee na nntjomndyennda'na.
Quia na tue'ntyjọ xuee'ñeeⁿ
jndyendye nn'aⁿ tjomndye yuu
mac'eⁿ Pablo. Cwitsjoom tọọⁿ'ọⁿ
tyotseineiiⁿ ndạạna hasta xjeⁿ na
tmaaⁿcheⁿ. Tyotseineiiⁿ cantyja
na matsạ'ntjom Ty'ọọts'om. L'ue
ts'oom na nla'nọⁿ'na cantyja 'naaⁿ'
Jesús. Jo' chii tjac'oomna' na
seineiiⁿ cantyja 'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ
Moisés ndo' cantyja 'naaⁿ' ñ'oom
na tyola'ljeii profetas. 24 Nt'om
naⁿ'ñeeⁿ jla'yu'na ñ'oom na seineiiⁿ,
ndo' nt'om naⁿ'ñeeⁿ tîcala'yu'na.
25 Ticatjoom' jla'tiuuna ñ'oom na
jndyena. Jo' chii t'oom'ndyena. Sạạ
tsojndyee Pablo cwii ñ'oom ndạạna.
Matsoom:
—Mayuu' ñ'oom na seijndọ'
Espíritu Santo ts'om profeta
Isaías. Juu ñ'oom'ñeeⁿ seineiiⁿ
ndạạ welooya na ñet'om teiyo.
26 Matsoom:
Cja' na m'aⁿ naⁿm'aⁿ'. Catsu'
ndạạna:
Luaa matseicandii Ty'ọọts'om 'o:
'O mayuu' nndye'yo' sạạ
xocala'nọⁿ'yo'.
Ndo' mayuu' na nnty'ia'ndạạ'yo'
sạạ xoqueⁿ'yo' cwenta.
27 Ee jndạ teiquie' n'om'yo'.
Jndạ s'aana' ñ'eⁿndyo'
cha'cwijom na candaa'yo'.
Ndo' jndạ s'aana' cha'cwijom na
nchjaaⁿ'yo'.
Jeeⁿ cachjoo cwila'nọⁿ'yo'
cantyja 'naaⁿ' Ty'ọọts'om.
Jo' na matseijomna' 'o na ndoo'
nchjaaⁿ'yo' ndo' na candaa'yo'.
Jo' chii xolcwe' n'om'yo' ndo'
na luaa' waa xocatseit'maⁿ
ts'ọọⁿya jnaⁿ'yo'.
28 Tsoti Pablo:
—Sạạ cala'nọⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom naya 'naaⁿ' Ty'ọọts'om na
macwji'n'maaⁿñê nn'aⁿ. Na je' xuee

na cwii wjaana', nncjaa ñ'oomwaa
na m'a^{n} nn'a^{n} na nchii judíos. Joona
nndyena juuna'.
29 Jnda̱ na tso Pablo ñ'oomwaa'
mana t'oom'ndye nn'a^{n} judíos.
Jndye ñ'oom cwityola'nei^{n}
che^{n}nquieena nda̱a̱ nc'iaana.
30 Canda̱a̱' we chu ljoo'ñe Pablo
cwii w'aa na cwe' tyotioml'uaa^{n} na
tyom'aa^{n}yaa^{n}. Ndo' neii^{n}' ts'oom
cha'tso nn'a^{n} na tyo'oocajndoo'
jom. **31** Tyoñequiaa^{n} ñ'oom
cantyja 'naa^{n}' na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om ndo' tyo'mo̱o̱^{n} cantyja
'naa^{n}' Ta Jesucristo. T'ma^{n} waa
na tju'naa^{n}ñena' na tyotseineii^{n}.
Mei^{n}cwii tjaa 'ñee^{n} seitsaa^{n}'ñe
jom.

Carta na seicwanom Pablo na m'aⁿ nn'aⁿ Roma

Xmaⁿndye nn'aⁿ na cwila'yu' tsjoom Roma

1 Ja Pablo cwiluiindyo̱ apóstol cwentaa' Jesucristo. Jom ty'ioom ts'iaaⁿ ja na matseixmaⁿya ts'aⁿ na majñom Ty'o̱o̱ts'om jo nda̱a̱ nn'aⁿ na nñequiaya ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ cantyja na macwji'n'maaⁿñê joona.

2 Matseicwanom Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom na macwji'n'maaⁿñê nn'aⁿ. Tandyo xuee t'mo̱o̱ⁿ na ljo' nnts'aaⁿ ñequio ñ'omndyuee profetas. Jla'ljeiina ñ'oom'ñeeⁿ na lju' la'xmaⁿna'. 3 Juu ñ'oom naya'ñeeⁿ mat'uiina' cantyja 'naaⁿ' Jnaaⁿ, nquii Ta Jesucristo. Cantyja na ts'aⁿ jom, tuiiñê tsjaaⁿ 'naaⁿ' rey David na jndyowicantyjoo'. 4 Jnda̱ chii t'mo̱ⁿ Espíritu Santo na Jnda Ty'o̱o̱ts'om juu ndo' waa najndeii. Teitquioo' naljo' ee jnda̱ na tue' tando'xco quii'ntaaⁿ l'oo. 5 Ndo' cantyja 'naaⁿ' jom macandaya naya na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om na majñoom ja ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ jo nda̱a̱ nn'aⁿ cha'waa tsjoomnancue. Ee l'ue ts'oom na meiⁿquiayuucheⁿ caliu nn'aⁿ na t'maⁿ waa na jnda̱ s'aaⁿ, cha cala'yu'ya n'omna ndo' cala'canda̱na jo nnoom. 6 Mati mañ'oomna' 'o, ee maqueeⁿ'ñê 'o na cala'xmaⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ' Jesucristo.

7 Matseicwano̱ⁿ cartawaa na m'aⁿ' cha'tsondyo' 'o na candya' ts'om Ty'o̱o̱ts'om na m'aⁿ'yo' Roma, na maqueeⁿ'ñê na cwiluiindyo' cwentaaⁿ'aⁿ. Nquii Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om ñequio Ta Jesucristo quiana na tjaa ñomtiuu c'om'yo' jo nda̱a̱na ñequio naya na laxmaⁿna.

Ñe'cjaacando' Pablo nn'aⁿ na cwila'yu' Roma

8 Najndyee nc'e Jesucristo, mañequiaya na quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'omya cantyja 'naⁿ'yo'. Ee meiⁿyuucheⁿ na mawa̱ya, ya ñ'oom cwila'neiⁿ nn'aⁿ cantyja na cwila'yu'ya ñ'om'yo' ñ'eⁿñê. 9 Manoom'm na mayu'a na ticjo̱meintyja̱a̱'a na macaⁿ'a nnoom na cateijneiⁿ 'o. M'aaⁿya na xcwee' ts'o̱o̱ⁿya na mandi'ntjo̱ⁿya nnoom. Ndo' ñequii'cheⁿ matseina̱ⁿya nda̱a̱ nn'aⁿ ñ'oom naya cantyja 'naaⁿ' Jnaaⁿ Jesucristo. 10 Ñequii'cheⁿ na macaⁿ'a nnom Ty'o̱o̱ts'om cha xeⁿ na jom l'ue ts'oom nncue'ntyjo̱ na nnda̱a̱ nncjo̱candoo̱'a 'o.

11 Ee ntyjaa'ya ts'o̱o̱ⁿya na
nncua̱'caño̱o̱ⁿya na nnteijndeiya
'o ñequio ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om cha
nntsana'jnda̱'yo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
12 Luaa' l'ue ts'o̱o̱ⁿ cha juu na
cwilayu'ya n'om'yo' ñ'eⁿñê ñequio
juu na matseiyu'ya ts'o̱o̱ⁿya tjoom'
nnteijndeiina' 'o ndo' nnteijndeiina'
ja.
13 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo' ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om, l'ue ts'o̱o̱ⁿ na caliu'yo'
na jndye ndii' tyotseijndaa'ndyo̱ na
nncua̱'caño̱o̱ⁿya 'o, sa̱a̱ ñeseicu'na'
ja. Luaa' waa na ñetqueⁿ ts'o̱o̱ⁿ, cha
cantyja 'naaⁿ' ts'iaaⁿ na nnts'aaya
majndyeti nn'aⁿ nntioondye l'o̱o̱ⁿ,
ndo' mati 'o nntsaala'no̱ⁿ'ti'yo'
cantyja 'naaⁿ'aⁿ cha'xjeⁿ quiluii
quii'ntaaⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na
nchii judíos. 14 Ee matseijomna'
ja cha'cwijom cwii ts'aⁿ na t'maⁿ
chujnaⁿ, tseixmaⁿya na ljo' nda̱a̱
nn'aⁿ na cwila'neiⁿ ñ'oom griego,
ndo' mati nda̱a̱ meiⁿquia nn'aⁿ na
tjachuii' ñ'oom na cwila'neiⁿ. Oo
nda̱a̱ nn'aⁿ na jndo̱' n'om cantyja
'naaⁿ' ljeii, ndo' mati nda̱a̱ nn'aⁿ
na ticata'jnaaⁿ' ljeii. 15 Jo' chii jeeⁿ
queeⁿ ts'o̱o̱ⁿya na mati nñequiaya
ñ'oom na macwji'n'maaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ nda̱a̱ 'o quia na
nncua̱ya na m'aⁿ'yo' Roma.

Waa najndeii ñ'oom naya

16 Tijnaaⁿ'a cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom naya 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om, ee
juuna' cwiluiiñena' najneiⁿ na
macwji'n'maaⁿñê meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na matseiyu' ñ'oom naya'ñeeⁿ.
Najndyee mach'eeⁿ na ljo' ñequio
nn'aⁿ judíos ndo' mati ñequio
meiⁿquia nn'aⁿ. 17 Juu ñ'oom
naya'ñeeⁿ matseicandiina' chiuu
mach'ee Ty'o̱o̱ts'om na maqueeⁿ jaa
na tjaa jnaⁿ laxmaaⁿya jo nnoom
nc'e na cwila'yu'ya n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿ
Jesucristo. Ee waa ñ'oom'm na
teiljeii na matsona' na ljo': "Nquii
ts'aⁿ na maqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om na tjaa
jnaⁿ tseixmaⁿ, catseiyu'ya ts'om
tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿñê."

Cha'tsondye nn'aⁿ jnda̱ jla'tjo̱o̱ndyena

18 Ee xjeⁿ cañoom'lueecheⁿ
matseicano̱o̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om na
matseiw'eeⁿ nacjoo nn'aⁿ na
cwil'a cha'tso nnom na cwajndii
ñequio natia. Na nmeiiⁿ' cwil'ana,
cwila'lcwe'na nt'om nn'aⁿ na
ñe'caliu ñ'oom na mayuu' cantyja
'naaⁿ'aⁿ. 19 Ee naquii' n'omna
maxjeⁿ manquiuyana ñ'oom na
mayuu' cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om
ee manquiityeeⁿ jnda̱ t'mo̱o̱ⁿ chiuu
matseixmaaⁿ nda̱a̱na. 20 Ee ljo' na
titquioo' na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om
nnda̱a̱ nncwajnaaⁿ' ts'aⁿ jo' quia
na manty'iaa' cha'tso na s'aaⁿ. Ee
xjeⁿ na tuiicheⁿ tsjoomnancue
cwiwitquioo'ya na jom cwiluiiñê
Ty'o̱o̱ts'om ndo' cha'waa xuee
waa na jneiⁿ. Jo' chii nn'aⁿ natia
ljo' cwil'a xocanda̱a̱ nluena
na tjaa'naⁿ jnaⁿ cachona, meiⁿ
xocanda̱a̱ nta'ñoom'ndyena. 21 Ee
meiiⁿ na cwila'no̱ⁿ'na cantyja
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om sa̱a̱ maxjeⁿ
tîcala't'maaⁿ'ndyena jom cha'xjeⁿ
na macaⁿna'. Meiⁿ na quianl'uaaⁿ'aⁿ
tiñe'nquiana. Ndo' joo ñ'oom
na tyom'aaⁿ' n'omna cantyja
'naaⁿ' chiuu cwiluiiñê jeeⁿ cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo joona'. Jo' chii s'aana'
ntjeiⁿ naquii' n'omna, ndo' na ljo'
cwiljo na jaaⁿñe naquii' n'omna.

22 Meiiⁿ na cwiluena na la'xmaⁿna
nn'aⁿ na jeeⁿ jndo̱' n'om, sa̱a̱
cwino̱o̱ⁿ na cwe' ntjeiⁿndyetona.
23 'Ndyena na cwila't'maaⁿ'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om na ticantycwii na wando'
na m'aaⁿ yuu na jeeⁿ neiⁿncoo'.
To̱'yoona na cwila't'maaⁿ'ndyena
ndyueenda̱a̱ nn'aⁿ na cwintycwii
na ta'ndo', ñequio cantsaa ñequio
quioo' na cwi'ooca' ñequio quioo'
na tjaa'naⁿ nc'ee'.
24 Jo' chii 'ndiito Ty'o̱o̱ts'om na
cal'atona meiⁿquia na ntjeiⁿ na
ñe'cal'ana na cwajndii na queeⁿ
n'om seiina na cantyja 'naaⁿ joona'
ñel'ana cwii na jeeⁿ jnaaⁿ' ñequio
ntyjeena. 25 Tîcala'yu'na ñ'oom na
mayuu' cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om.
Yacheⁿ jla'yu'na ñ'oom na cwe'
cantu. Ee tyola't'maaⁿ'ndyena 'naⁿ
na s'aaⁿ nchii nqueⁿ na s'aaⁿ cha'tso
nnom. Ndo' matsona' na ñequii'cheⁿ
cala't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ jom
cha'waati xuee. Cal'a cha'tsondye
nn'aⁿ naljo'.
26 Macwe' nc'e jo' chii 'ndiito
Ty'o̱o̱ts'om joona na cal'ana
ljo' na mach'eena' nquiuna na
ñe'cal'ana. Hasta yolcu tquiandye
nda̱a̱ ntyjelcu ndo' nchii ljo'
teincoondyena. 27 Ndo' mati
naⁿnom nchii macanda̱ cwe' ñequio
yolcu tyom'aⁿna. Seijmeiⁿ'tina'
joona na queeⁿ n'omna nc'iaana.
Tyom'aⁿna meiiⁿ ñ'eⁿ ntyjenomna,
ndo' nchii ljo' teincoondyena,
cwii na jnaaⁿ'tricheⁿ. Ndo' na ljo'
l'ana, tyota'wi'ndye cheⁿnquieena,
tioomndyena ñequio seiina na ntjeiⁿ
ljo' ñel'ana.
28 Ndo' nc'e na l'ayana na tsuu'
n'omna Ty'o̱o̱ts'om, jo' chii mati
'ndiitoom na cal'atona meiⁿljo'cheⁿ
natia na ñe'cal'ana. 29 M'aⁿna
na cwil'ana cha'tso nnom na
ticaty'iomyana'. Cha'na ts'aⁿ na
cwe' m'aaⁿya ñ'eⁿ x'iaa', oo ts'aⁿ na
ntjeiⁿ ljo' mach'ee ñ'eⁿ x'iaa' oo
ts'aⁿ na matseiqueeⁿ ts'om 'naaⁿ'
x'iaa', ts'aⁿ na ticatseiñ'oom'ñe
yuu na maty'iomyana', ts'aⁿ na ta̱a̱'
ts'om x'iaa', ts'aⁿ na matseicwjee
nn'aⁿ, ts'aⁿ na matseintja'ñe ñequio
x'iaa', ts'aⁿ na manquiu'nn'aⁿ
x'iaa', ts'aⁿ na matsei'ndaa' ts'om
x'iaa', ts'aⁿ na cwe' matseineiⁿto
chiuu waa ñ'oom na mandii
cantyja 'naaⁿ' x'iaa', 30 ts'aⁿ na
matioñ'oom x'iaa', ts'aⁿ na ticuee'
ts'om Ty'o̱o̱ts'om, ts'aⁿ na wi'ñe
ñequio x'iaa', ts'aⁿ na s'añe scuñe,
ts'aⁿ na matseiwendyeñe cheⁿnquii,
ts'aⁿ na matseijndaa'ñexco natia,
ts'aⁿ na ticatseit'maaⁿ'ñe nn'aⁿ na
nda juu, 31 ts'aⁿ na tiñequiaañe na
nntsei'no̱ⁿ' yuu na ya oo yuu na
tia, ts'aⁿ na meiiⁿ na ñ'oom 'ndyoo
sa̱a̱ xocatseicanda̱, ts'aⁿ na ticajnda
ntyjii ljo' cwitjoom nc'iaa', ts'aⁿ
na tixocatseit'maⁿ ts'om x'iaa',
ts'aⁿ na tic'oom na wi' ts'om nn'aⁿ,
32 joona manquiujndaa'ndyena
na jnda̱ seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om
na nntsuundye nn'aⁿ na nmeiiⁿ'
cwil'a, sa̱a̱ meiiⁿ na ljo', wjaana'
na 'ool'ana na ljo', ndo' yacheⁿ ya
nquiuna quia na cwinty'iaana na
majo'ti cwil'a nt'omcheⁿ nn'aⁿ.

Xcwe macu'xeⁿ Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ

2 Cantyja 'naaⁿ' ñ'oommeiⁿ',
catsei'no̱ⁿ' na tjaa'naⁿ yuu
cowañoom'na' 'u, nts'o̱o̱na' 'ñeeⁿ
cwiluiindyu', maco'wi'ndyu'
cheⁿnncu' quia na jeeⁿ matsu' na
nt'omcheⁿ nn'aⁿ jeeⁿ tiann'aⁿndye

ndo' majo'to ḻjo' na cwil'ana
mache' 'u. 2 Ee manquiuyaaya quia
na nt'uiitye^{n} Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n} na
cwil'a na nmeii^{n}', nncu'xee^{n} joona
cantyjati na mayuu' na l'ana. 3 'U na
matseitiuu' na cats'aa^{n} na cat'uiina'
nn'a^{n} na cwil'a na nmeii^{n}', ¿aa
ndya' matseitiuu' na tixocat'uiina'
'u ndo' ljo'waayu mache' cha'xje^{n}
na^{n}'ñee^{n}? 4 Cwa ndya' canda̱a̱'
ts'om' na ntso̱' na cajnda ntyjee^{n}
ñ'e^{n}ndyu'. Jom na jee^{n} t'ma^{n} ts'oom
ñ'e^{n}ndyu', ndo' waljoo'che^{n} na wi'
ts'oom 'u. ¿Aa ticatsei'no̱^{n}' na luaa'
mach'ee^{n} cha cjaañ'oomna' 'u na
calcwe' ts'om' jna^{n}'? 5 Sa̱a̱ 'u nchii
jo' ñe'catsa', 'u maxje^{n} quie' ts'om',
tiñe'calcwe' ts'om'. Maty'iomna'
cantyja 'na^{n}' na matseit'ue'ya'
na cat'uiina' 'u. Ee nncue'ntyjo̱
xuee na nncu'xe^{n} Ty'o̱o̱ts'om
cha'tso nn'a^{n} cantyja 'naa^{n}' na
maty'iomyana'. 6 Maquialjo'che^{n}
manquiityee^{n} nñequiaa^{n} na ticwii
cwii ts'a^{n} nncwantjom cantyjati
na jnda̱ ñes'aa. 7 Nda̱a̱ joo nn'a^{n}
na cwijoo' n'om na cwil'a yuu
na maty'iomyana' na cantyja
'naa^{n}' jo' cwil'uee na nl'a yuu na
matseit'maa'ñena' jom, nñequiaa^{n}
na nla'xma^{n}na na ticantycwii
na cwita'ndo' añmaa^{n}na. 8 Sa̱a̱
t'ma^{n} waa na nntseiw'ee^{n} nn'a^{n}
na ticatuee'ndyecje nnoom, na
cwi'oo nacjoo' ñ'oom na mayuu'
cantyja 'naa^{n}'a^{n}, na cwil'a cha'tso
nnom natia. 9 Jee^{n} t'ma^{n} nawi'
nntseiquioom nacjoo cha'tsondye
nn'a^{n} na cwil'a natia ndo' t'ma^{n}
nntsei'ndaa'na' nquiuna. Najndyee
nntjoom nn'a^{n} judíos na ljo', ndo'
majo'ti nntjoom nn'a^{n} na nchii
judíos. 10 Sa̱a̱ cha'tso nn'a^{n} na cwil'a
yuu na ya, tjoom' nntseit'maa^{n}'ñe
Ty'o̱o̱ts'om joona, nnts'aa^{n} na
nluiit'ma^{n}ndyena ndo' nñequiaa^{n}
na mei^{n}cwii ñomtiuu tic'omna jo
nnoom. Najndyee nnts'aa^{n} na ljo'
ñequio nn'a^{n} judíos, ndo' mati nn'a^{n}
na nchii judíos.
11 Ee Ty'o̱o̱ts'om nchii na
nncjaañ'oom'ñê ñ'e^{n} cwii ts'a^{n}, sa̱a̱
cwiiche^{n} tineii^{n}'e^{n}. 12 Cha'tso nn'a^{n}
na nchii judíos na la'xma^{n} jna^{n} na
tyoondye chiuu matsa̱'ntjom ljeii na
tque^{n} Moisés, maxje^{n} nntsuundyena
nc'e na jnda̱ jla'tjo̱o̱ndyena cantyja
'naa^{n}'na' meii^{n} tyoondyena juuna'.
Ndo' cha'tso nn'a^{n} judíos na m'a^{n}
nacje 'naa^{n}' ljeii'ñee^{n} na la'xma^{n}
jna^{n}, majuuna' nnt'uiitye^{n}na' joona.
13 Ee cantyja 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om,
nchii nn'a^{n} na cwe' cwindye chiuu
matsa̱'ntjom ljeii'ñee^{n} maquee^{n}
joona na tjaa jna^{n} la'xma^{n}na,
macanda̱ nn'a^{n} na cwil'a chiuu na
matsa̱'ntjomna'. 14 Sa̱a̱ nn'a^{n} na
nchii judíos na ticuaa ljeii lueena
na matsa̱'ntjomna' na tque^{n} Moisés,
sa̱a̱ cwil'ana cha'xje^{n} na ma'mo̱^{n}na'
ndo' na ljo' nquieena laxma^{n}na'
cha'cwijom ljeii na maque^{n}na'
xje^{n} joona. 15 Ee cantyja na cwil'a
na^{n}'ñee^{n} cwit'mo̱o̱^{n}na na juu
ljeii'ñee^{n} teiljeiina' naquii' n'omna
ee juu na m'aa^{n}' n'omna ma'mo̱^{n}na'
na ljo'. Juu jo' macwji'yuu'ñena'
na manquiuna quia cwil'ana yuu
na ya, ndo' yuu na tia. 16 Ee maxje^{n}
nleitquioo' na ljo' juu xuee na
nncu'xe^{n} Ty'o̱o̱ts'om cha'tso na cwe'
wanty'iuu' tyol'ana. Maty'ioom
ts'iaa^{n} Jesucristo na cu'xee^{n} nn'a^{n}
cantyja na jla'tjo̱o̱ndyena cha'xje^{n}
ma'mo̱^{n} ñ'oom naya na mañequiaya
nda̱a̱ nn'a^{n}.

Nn'aⁿ judíos ndo' ljeii
na tqueⁿ Moisés

17 'U je' na cwiluiindyu' ts'aⁿ
judío. 'U quit'maⁿ ts'om' ljeii na
tqueⁿ Moisés, ndo' macwji's'andyu'
cheⁿnncu' na tseixmaⁿ' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om. 18 Jndaa'ya ntyji' chiuu
l'ue ts'oom. Ndo' ma'mo̱ⁿ ljeii'ñeeⁿ
njom' cwaaⁿ na yati nncwjii'ndyu'.
19 Jndaa'ya ntyji' na nnda̱a̱ nntsa' na
nncja'chuundyu' nn'aⁿ na laxmaⁿ
na nchjaaⁿ, ndo' na cwiluiindyu'
chom na matseixueeñena' nda̱a̱
nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ' na
jaaⁿñe. 20 'U matseitiuu' na jeeⁿ 'naⁿ'
na m'mo̱ⁿ' nda̱a̱ nn'aⁿ na tijndo̱'
n'om cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om
ndo' na cwiluiindyu' cha'cwijom
maestro 'naaⁿ nn'aⁿ na tijndye nquiu
cantyja 'naaⁿ'aⁿ ee ñequio ljeii na
matsa̱'ntjomna' na maleiñ'oom',
waa ñ'oom na matsona' chiuu na
nluii ndo' tseixmaⁿna' ñ'oom na
mayuu'. 21 'U na ma'mo̱o̱ⁿ' nda̱a̱
nt'omcheⁿ, ¿chiuu na tiñe'ca'mo̱ⁿ'
njom' nncu'? Xeⁿ ma'mo̱o̱ⁿ' na
tinch'uee ts'aⁿ, ¿chiuu na mach'uee'?
22 Xeⁿ ma'mo̱o̱ⁿ' na tinc'oomya ts'aⁿ
ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ, quia jo' ¿chiuu
na majo' mache'? 'U na jndo' 'naⁿ
na cwe' nn'aⁿ l'a, quia jo' ¿chiuu
na mach'uee' 'naⁿ na cwiñequia
nn'aⁿ nda̱a̱ joona'? 23 Matseis'andyu'
na maleiñ'oom' ljeii na tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om nnom Moisés, sa̱a̱ quia
matsei'tjo̱o̱ndyu' jo nnom juuna',
¿aa nchii maju'cje' Ty'o̱o̱ts'om?
24 Ndo' na luaa', jeeⁿ xcwe ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii na matsona':
"Nn'aⁿ na nchii judíos cwiluiindyena
cwitio'ñ'oomna Ty'o̱o̱ts'om nc'e
natia na cwil'a' 'o nn'aⁿ judíos."
25 'Naaⁿ na cwiluii ntjaaⁿ yo'ndaa
naⁿnom nda nn'aⁿ judíos jnda
tseixmaⁿna' xeⁿ matseicanda̱' ljeii
na tquiaa Ty'o̱o̱ts'om nnom Moisés.
Sa̱a̱ xeⁿ matsei'tjo̱o̱ndyu' nnom
ljeii'ñeeⁿ maty'iomna' cantyja 'naⁿ'
cha'cwijom na tîcaluii 'naaⁿ'ñeeⁿ
'u. 26 Ndo' ts'aⁿ na quich'ee cha'xjeⁿ
matsa̱'ntjom ljeii'ñeeⁿ meiiⁿ tyooluii
'naaⁿ'ñeeⁿ juu, naljo' mach'ee
tsaⁿ'ñeeⁿ matseijndaa'ñena' cantyja
'naaⁿ'aⁿ na cha'cwijom jnda̱ tuii
'naaⁿ'ñeeⁿ juu meiiⁿ tîcaluii. 27 Juu
ts'aⁿ na tyooluii 'naaⁿ'ñeeⁿ, sa̱a̱
mach'ee chiuu t'maⁿ ljeii na tqueⁿ
Moisés, nñequiaa jnaⁿ' 'u ts'aⁿ
judío ee meiiⁿ na waa ljeii'ñeeⁿ l'o̱',
sa̱a̱ tyootseicanda̱' juuna' ndo' 'u
ts'aⁿ na jnda̱ tuii 'naaⁿ tjaaⁿ'. 28 Ee
nchii cwe' tsjaaⁿ na tuiiñe ts'aⁿ,
jo' na cwiluiiñe judío, meiiⁿ nchii
cwe' 'naaⁿ na cwil'ana ndana
na naⁿnom. 29 Cwiwitquioo' na
cwiluiiñe ts'aⁿ cwii judío quia na
m'aaⁿ na xcwee' ts'om jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Juu 'naaⁿ na cwiluii
tjaaⁿ' ts'aⁿ matseicanda̱a̱'ñena'
quia nquii Espíritu Santo maqueⁿ
xcoom naquii' ts'om ts'aⁿ. Ts'aⁿ na
luaa' matseixmaⁿ, mal'ueeⁿ yuu na
nncjaawee' ntyjii Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿñê,
tints'aa meiiⁿ nn'aⁿ ticjaawee'
nquiuna ñ'eⁿñê.

3 Quia jo' ¿aa waa yuu
mateijndeiitina' ts'aⁿ nc'e
cwiluiiñê ts'aⁿ judío oo aa jndati
cwiluiiñê nc'e na tuii 'naaⁿ tjaaⁿ'aⁿ?
2 Mayuu' na ljo'. Ndo' jndye nnom
niom na cwit'mo̱o̱ⁿna' na ljo'.
Najndyee nc'e na tquiaa Ty'o̱o̱ts'om
ñ'oom'm nda̱a̱na. 3 Sa̱a̱ je' je', xeⁿ
na nt'omndye naⁿ'ñeeⁿ tîcala'yu'ya
n'omna, ¿aa jo' chii mati jom

taxotseicanaa̱n ñ'oom 'ñom?
4 Majndaa'ya na nchii ljo' ee jom
mach'een cantyja na maty'iomyana'
meiin na cha'tso nn'an
cwiluiindyena na cantundyena. Ee
ñ'oom'm na teilejii matsona':
Ñequio ñ'om'ndyo' nleitquioo'
na cwiluiindyu' na
maty'iomyana'.
Meiin xoca'mo̱n'na' na
matsei'tjoo̱ndyu' quia cwilue
nn'an na tixcwe mache'.
5 Saa̱ xen joo na ticaty'iomyana'
na cwil'aaya cwit'mo̱o̱n'na'
na Ty'o̱o̱ts'om cwiluiiñê na
maty'iomyana', ¿chiuu nl'uuyo̱o̱ya?
¿Aa nnts'aachen'na' na tixcwe ljo'
mach'een quia na matseijndaa'ñê
na nntio̱o̱n'ya jnaan'ya? Matseinchu'a
ñ'oommeiin cha'xjen na cwila'nchu'
nn'an ñ'oom. 6 Saa̱ meinchjoo nchii
ljo', ee xen Ty'o̱o̱ts'om tixcwe
ljo' mach'een quia jo' ¿chiuu
nnts'aayom na nncu'xeen nn'an
tsjoomnancue?
7 Saa̱ xen juu na cantu na
matseixman'ya matseit'maan'ñena'
Ty'o̱o̱ts'om na cwiluiiñê na
mayom'm, quia jo' ¿chiuu na
macu'xen'na' ja na cwiluiindyo̱
ts'an jnan? 8 Xen na luaa' waa quia
jo' chiuu tical'aayaaya natia cha
cantyja 'naan' jo' cats'aana' yuu
na ya, cha'xjen cantu na cwila'neiin
nt'om nn'an na cwilue na ljo'
cwil'uuyâ. Maxjen maty'iomyana'
na cat'uiityen Ty'o̱o̱ts'om nan'ñeen
na nmeiin' cwiluena.

Tjaa 'ñeen c'oom na tyootseitjo̱o̱ñe

9 Quia jo' jaa nn'an judíos, ¿aa
waa cwii nnom na mach'eena'
na yati cantyja 'naan'ya jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om, nchiiti nn'an na nchii
judíos? Meinchjoo nchii jo', ee
jnda̱ macwil'uuya na cha'tso nn'an
m'an'na nacje 'naan' jnan, meiin nn'an
judíos, ndo' meiin nn'an na nchii
judíos. 10 Cha'xjen ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na teiljeii na matsona':
Meincwii tjaa 'ñeen juu c'oom na
mach'ee na maty'iomyana'.
11 Meincwii tjaa 'ñeen c'oom na
matsei'no̱n' cantyja 'naan'
Ty'o̱o̱ts'om.
Tjaa 'neen juu na mal'ue jom.
12 Cha'tsondyena jnda̱
macwila'jomndyena nato na
tis'a.
Tjaa yuu nnda̱a̱ na nleil'uee'ñê
joona.
Meincwiindye joona tic'oom na
mach'ee yuu na ya, meincwii,
meincwii.
13 Cantyja na cwila'neina ñ'oom
cwajndii, matseijomna' joona
cha'cwijom cwii tsei'tsuaa na
ticata̱' na maju'na' jndye c'ee.
Jeen yo̱o̱' ndyueena ñ'en cantu.
Ñ'oom wi' na cwila'neina
matseijomna' cha'cwijom
ndaa ndyuee canduu na
wjeena'.
14 Ñequii'chen cwila'neina ñ'oom
ntjein nacjoo nc'iaana.
Ñ'oom na cwila'ndaa'na'
nan'ñeen.
15 Cwii ñ'oom na tit'man sa̱a̱
nla'cuee'na x'iaana.
16 Meinyuuchen na cwiquiena,
cwila'ndaa'na n'om nn'an,
ndo' cwe' nc'e jnaan joona
maco'wi'na' nan'ñeen.
17 Ndo' ticaliuna chiuu waa na
nnc'oom ts'an na tjaa tia' ñ'en
nn'an.

18 Meiⁿ cwe' tic'oom' n'omna
na nnc'omna na nquiaana
Ty'o̱o̱ts'om.
19 Jaa manquiuuya na tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om ljeii na matsa̱'ntjomna'
na tqueⁿ Moisés nda̱a̱ jaa
nn'aⁿ judíos. S'aaⁿ na ljo' cha
catseicheⁿna' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ
na m'aaⁿ nacje 'naaⁿ' ljeii'ñeeⁿ na
ñe'catso na tjaa jnaaⁿ'. Ee cantyja
'naaⁿ' juuna' matseijndaa'ñê na
cha'tsondye nn'aⁿ la'xmaⁿna jnaⁿ.
20 Ee nchii nlqueⁿna' ts'aⁿ na tjaa
jnaaⁿ' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om nc'e
na mach'ee yuu na matsa̱'ntjom
ljeii'ñeeⁿ. Ee juuna' ts'iaaⁿ'na' tomti
na matseijndaa'ñena' na cwiluiindyo̱
nn'aⁿjnaⁿ jo nnoom.

**Nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ nc'e
na matseiyu'ya ts'om**

21 Sa̱a̱ je' jnda̱ t'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om
chiuu ya yuu na tseixmaⁿ ts'aⁿ na
tjaa jnaaⁿ' jo nnoom, taxocwil'ue
meiiⁿ na ñe'tseicanda̱ ts'aⁿ ljeii na
tquiaaⁿ nnom Moisés ñequio nt'om
ñ'oom na tandyo xuee jla'ljeii
profetas, cwit'mo̱o̱ⁿna' na ljo'.
22 Je' tomti matsa̱' Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ
na meiⁿcwii jnaⁿ tacola'xmaⁿna,
quia na cwila'yuya n'omna ñ'eⁿ
Jesucristo. Meiⁿ tyooch'eeⁿ na cwe'
ñejndaa' nn'aⁿ na matseiñ'oom'ñê.
23 Ee cha'tsondyeñ'eⁿ nn'aⁿ tjom
la'xmaⁿna jnaⁿ, ndo' meiⁿcwii
ticuaa cantyja 'naaⁿna na
nlquiena jo nnom Ty'o̱o̱ts'om
na nncwji'n'maaⁿñê añmaaⁿna.
24 Sa̱a̱ nc'e naya na matseixmaaⁿ
na cwe'yu cwicandaaya, jo'
chii maqueeⁿ nn'aⁿ na tjaa jnaⁿ
laxmaⁿna jo nnoom. Mach'eeⁿ
na ljo' nc'e tioml'ua Jesucristo
jnaaⁿ cha'tsondye nn'aⁿ. 25 Tqueⁿ
Ty'o̱o̱ts'om jom na cueeⁿ'eⁿ cwentaa
jnaaⁿ jaa cha meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na matseiyu'ya ts'om ñ'eⁿñê
matseicanduu'na' jnaaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ.
Laa'ti' seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om
cha ca'mo̱ⁿna' na mach'eeⁿ yuu
na maty'iomyana'. Ee teiyotocheⁿ
cwii tjo̱o̱cheⁿ na nncue'ntyjo̱ xjeⁿ
na nncue' Cristo, nc'e na m'aaⁿ
nioomcheeⁿ, tîcwjaa'ñê cwenta
jnaaⁿ nn'aⁿ. 26 Maluaa' ma'mo̱ⁿna'
je', na Ty'o̱o̱ts'om xcwe mach'eeⁿ
quia na mañequiaaⁿ na caliu
nn'aⁿ na matsa̱a̱ⁿ'a̱ⁿ joona na tjaa
jnaⁿ la'xmaⁿna jo nnoom, nc'e na
cwila'yu'ya n'omna ñequio Jesús.
27 ¿Yuu waa je' na nnda̱a̱
nntseis'añe cheⁿnquii ts'aⁿ? Tquia
jnda̱ tquie'na' jo'. ¿Chiuu na
ljo'? ¿Aa ee cwila'canda̱a̱'ndyo̱
ljo' na matsa̱'ntjom ljeii na
tqueⁿ Moisés? Meiⁿchjoo nchii
jo', tomti ee na cwila'yu'ya cwii
n'o̱o̱ⁿya ñequio Jesucristo. 28 Quia
jo' cwiwitquioo'ndyeyu na
maqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om ts'aⁿ na tjaa
jnaⁿ tseixmaⁿ jo nnoom nc'e na
matseiyu'ya ts'om, meiⁿ ticwjaa'ñê
cwenta aa matseicanda̱ chiuu
t'maⁿ ljeii'ñeeⁿ oo aa tyootseicanda̱
juuna'. 29 Ndo' Ty'o̱o̱ts'om je', ¿aa
ñequiicheⁿ m'aaⁿñê cantyja 'naaⁿ
nn'aⁿ judíos? ¿Aa nchii mati ñequio
nn'aⁿ na nchii judíos? Mayuu' na
ljo'. 30 Ee ñecwii Ty'o̱o̱ts'om m'aaⁿ
na juu matsa̱' nn'aⁿ na tjaa jnaⁿ cwii
cola'xmaⁿ ee na cwila'yu'ya n'omna
ñ'eⁿ Jesucristo. Ticwjaa'ñê cwenta
aa jnda̱ tuii 'naaⁿ tjaaⁿ' ts'aⁿ oo aa
tyooluii. 31 Quia jo', ¿aa nc'e na
cwila'yu'ya n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿ Jesucristo
jo' chii mach'eena' na tjaa yuu

cwil'ue ljeii na tque^{n} Moisés?
Mei^{n}chjoo nchii jo', ee mañequio
na cwila'yu'ya cwii n'o̱o̱^{n}ya ñ'e^{n}
Jesucristo cwitjei'yuu'ndyo̱ na l'ue
ljeii'ñee^{n}.

Ñ'oom cantyja 'naa^{n}' Abraham

4 Ndo' na luaa' waa, ¿cwaa^{n} cwii
nnom na jnda̱a̱ tue'ntyjo̱ s'aa
weloo welooya Abraham cantyja
'naa^{n}' ñ'oomwaa'? 2 Ee xe^{n} mayuu'
tque^{n} Ty'o̱o̱ts'om jom na tjaa
jna^{n} cwicatseixmaa^{n} cwe' ee cwii
nnom na s'aa^{n}, nnda̱a̱ nntseis'añe
che^{n}nque^{n}, sa̱a̱ nchii cantyja 'naa^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om na nluii na ljo'. 3 Ee ¿ljo'
matso ljeii 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om cantyja
'naa^{n}'a^{n}? Matsona': "Tyotseiyu'ya
ts'om Abraham ñequio Ty'o̱o̱ts'om,
ndo' na s'aa^{n} naljo', Ty'o̱o̱ts'om tque^{n}
jom na tjaa jna^{n} cwicatseixmaa^{n}."
4 Quia na mach'ee ts'a^{n} ts'iaa^{n}, s'om
na nnjoml'uañê, nchii cwe' na
macanaa^{n}'a^{n} jo', macoñoom ee
jnda̱ tantjoom. 5 Sa̱a̱ nchii cantyja
ljo' na mach'ee ts'a^{n}, jo' chii maque^{n}
Ty'o̱o̱ts'om juu na cwiluiiñe na tjaa
jna^{n} tseixma^{n}. Maquee^{n} nn'a^{n}jna^{n}
na tjaa jna^{n} cwicalaxma^{n}na nc'e
na cwilayu'ya n'omna ñ'e^{n} Cristo.
6 Nquii David, seineii^{n} cantyja
'naa^{n}' ñ'oom'ñee^{n}. Tsoom na t'ma^{n}
mañequiaana' na neii^{n}' cwii ts'a^{n}jna^{n}
quia maque^{n} Ty'o̱o̱ts'om jom na
tjaa jna^{n} tseixmaa^{n}, mei^{n} ticwjaa'ñê
cwenta cantyja na mach'ee. 7 Tsoom:

Jee^{n} neii^{n} nn'a^{n} na cha'tso
jnaa^{n}na jnda̱ seit'ma^{n} ts'om
Ty'o̱o̱ts'om,
ndo' jnda̱ seicanoom'm joona'.
8 Jee^{n} neii^{n}' ts'a^{n} na tajom catso
Ty'o̱o̱ts'om na chujna^{n}ti
nnoom.

9 Quia jo' juu na luaa' matsona'
nnc'om ts'a^{n} na neii^{n}'e^{n} ¿aa
cwe' tomti ncjo̱o̱ nn'a^{n} judíos
cwicandaaya jo' oo aa mati
nt'omche^{n} nn'a^{n}? Ee jnda̱ l'uuya
quia na seiyu'ya ts'om Abraham
ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om, xje^{n}'ñee^{n} tque^{n}
jom na tjaa jna^{n} tseixmaa^{n}. 10 ¿Ljo'
xje^{n} tque^{n} Ty'o̱o̱ts'om jom na ljo'?
¿Aa quia jnda̱ na s'aañe che^{n}nque^{n}
'naa^{n} na seicato̱o̱^{n}'o̱^{n} na cwil'aa jaa
nn'a^{n} judíos ndaaya na na^{n}nom,
oo aa xje^{n} na tyooch'ee^{n} na ljo'?
Tuii na ljo' xje^{n} na tyooch'ee^{n}
'naa^{n}'ñee^{n}. 11 Jnda̱nquia chii sa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'om jom na cats'aañe
che^{n}nque^{n} 'naa^{n} tjaa^{n}'a^{n}. Juu
'naa^{n}'ñee^{n} ma'mo̱^{n}na' na jnda̱ tque^{n}
Ty'o̱o̱ts'om jom na tjaa jna^{n} tseixmaa^{n}
jo nnom nc'e na matseiyu'ya ts'oom
ñ'e^{n}ñe. Quia ljo'che^{n} tso Ty'o̱o̱ts'om
nnoom na nntseixmaa^{n} tsotye
cha'tsondye nn'a^{n} na cwilayu' ñ'e^{n}ñe
meii^{n}ticaluii 'naa^{n} joona. Ndo' nc'e
na cwila'yu'ya n'omna ñ'e^{n}ñe, jo' na
maque^{n} joona na ticala'xma^{n}na jna^{n}.
12 Mayuu' cwiluiiñe Abraham tsotye
nn'a^{n} na jnda̱ tuii 'naa^{n} ntjaa^{n}na,
sa̱a̱ nchii macanda̱ cwiluiiñê na ljo'
nda̱a̱ nn'a^{n} na jnda̱ tuii 'naa^{n} ntjaa^{n}
xe^{n} nchii mati nda̱a̱ nn'a^{n} na majo'ti
cwila'yu'ya n'omna ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om
cha'xje^{n} na s'aa^{n} cwitjo̱o̱che^{n} na s'aa^{n}
'naa^{n} nque^{n}.

Seicanda̱a̱'ñe Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom'm nnon Abraham nc'e na tyotseiyu'ya ts'om ñ'e^{n}ñê

13 Ee nnom Abraham ñequio
tsjaa^{n} 'naa^{n}'a^{n} na jndyowicantyjoo'
tso Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom na nnts'aa^{n}
na nndaana tsjoomnancue.
Nchii cwe' nc'e na seicanda̱a̱'ñe

Abraham ljeii na matsa̱'ntjomna',
jo' na tso Ty'o̱o̱ts'om na nnts'aaⁿ
na ljo', sa̱a̱ nc'e seiyu'ya ts'om
ñ'eⁿñê, jo' na tqueⁿ jom na tjaa jnaⁿ
tseixmaaⁿ. 14 Ee xeⁿ na mayuu' na
joo nn'aⁿ na cwila'canda̱ ljeii na
tquiaa Ty'o̱o̱ts'om nnom Moisés
nndaana tsjoomnancue, quia jo'
cwe' ts'iaaⁿ'ndyo na cwila'yu'ya
n'omna, ndo' mati juu ñ'oom
na tsoom nnom Abraham na
nnts'aaⁿ jnda̱ tyuii'na'. 15 Ee ljeii
na tquiaa Ty'o̱o̱ts'om nnom Moisés,
matseijndaa'ñena' na nnt'ueeⁿ
nn'aⁿ. Macanda̱ xeⁿ ticuaa ljeii'ñeeⁿ
nda̱a̱na, quia jo' xocatsona' na
cwila'tjo̱o̱ndyena nnomna'.
16 Jo' chii ñ'oom na tju' Ty'o̱o̱ts'om
nacjoom'm na nnts'aaⁿ ñequio
Abraham waana' jo nda̱a̱ nn'aⁿ
tsjaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ na jndyowicantyjoo'.
Ñ'oom na tsoom na nnts'aaⁿ na
ljo', cwiluiiñena' cwii naya na
cwe'yu jnaaⁿ'aⁿ ee na seiyu'ya
ts'oom ñ'eⁿñe. Jo' chii ñ'oom'ñeeⁿ
nchii macanda̱ cwentaa nn'aⁿ na
cwi'oontyjo̱ chiuu matsa̱'ntjom
ljeii, xeⁿ nchii mati cwentaa
cha'tsondye nn'aⁿ na cwila'yu'ya
n'omna cha'xjeⁿ na tyotseiyu' cwii
ts'om jom. Luaa' waa na maqueⁿna'
Abraham na cwiluiiñê tsotya̱a̱ya na
cha'tsondyo̱ 17 jo nnom Ty'o̱o̱ts'om
na ñ'eⁿ seiyoom'm. Mañejuuti na
mañequiaa na cwitando'xco l'oo,
ndo' mach'ee na cuaa 'naⁿ na tijoom
ñetuaa. Luaa' matseicanda̱a̱'ñena'
cha'xjeⁿ matso ñ'oom'm na teiljeii
na matsona': "Ja maquia̱ⁿya 'u na
cwiluiindyu' tsotye cha'tsondye
nn'aⁿ."
18 Ndo' meiiⁿ na tjaa'naⁿ cwii
nnom na m'mo̱ⁿna' na juu ñ'oom
na tso Ty'o̱o̱ts'om nnom Abraham
na nnts'aaⁿ nntseicanda̱a̱'ñena', sa̱a̱
tyotseiyoom'm ndo' tyocantyjaa'
ts'oom na nluii cha'xjeⁿ na tso
nnoom. Ndo' na ljo' tue'ntyjo̱ na
cwiluiiñê tsotye jndyendye nn'aⁿ
cha'xjeⁿ ñ'oom na tso Ty'o̱o̱ts'om
nnoom: "Maluaa' nncue'ntyjo̱ na
jndye nncjaawicantyjoo' tsjaaⁿ
'naⁿ'." 19 Meiiⁿ na manndyoo' nnda̱a̱'
cwii sianto chuu' Abraham, ndo'
ntyjeeⁿ na manndyoo' na nncwjena
ñequio scoom'm Sara ndo' jeeⁿ
jnda̱ tquiendyena na nnc'oomya
ndana, sa̱a̱ maxjeⁿ ticantycwii
na tyotseiyu'ya cwii ts'oom ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om. 20 Tîcats'aana' na we
waa nnc'oom' ts'om Abraham
meiⁿ na n'ñeeⁿ na ntyjaa' ts'oom
ñ'oom na tso Ty'o̱o̱ts'om na
nnts'aa. Yacheⁿ tyotseiyu'ya
ts'oom ndo' tyocantyjaa' ts'oom
juu ndo' tyotseit'maaⁿ'ñê juu, 21 ee
majndaa'ya ntyjeeⁿ na Ty'o̱o̱ts'om
waa najndeii na nntseicanda̱a̱'ñe
ñ'oom'ndyoo. 22 Ndo' nc'e na
tyotseiyu'ya ts'oom, jo' chii tqueⁿ
Ty'o̱o̱ts'om jom na cwiluiiñê na tjaa
jnaⁿ cwicatseixmaaⁿ.
23 Ndo' juu ñ'oom na teiljeii na
tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om juu na tjaa jnaⁿ
cwicatseixmaⁿ nc'e na tyotseiyu'ya
ts'om, nchii macanda̱ waana'
cantyja 'naaⁿ' Abraham. 24 Mati
teiljeiina' cwentaa jaa. Ee na
cwila'yu'ya n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
jo' chii mati jaa maw'ana' na
tjaa jnaⁿ cwicola'xmaaⁿya, ee na
cwila'yuu'a ñ'eⁿ nqueⁿ na s'aaⁿ na
tando'xco Jesús jnda̱ na tue', nquii
na cwiluiiñe na matsa̱'ntjom jaa,
25 manquiiti tsaⁿ na tquia nn'aⁿ
cwenta na cue' cwentaa' jnaaⁿya

ndo' na tquiaa^{n} na tando'xco cha
nncwji'n'maa^{n}ñe jaa.

Tjaa jna^{n} cwicola'xmaa^{n}ya

5 Jo' chii nc'e na jndạ̱ tque^{n}na'
na cwiluiindyọ̱ nn'a^{n} na
tjaa jna^{n} cwicolaxmaa^{n}ya nc'e na
cwila'yu'ya n'ọ̱ọ̱^{n}ya ñ'e^{n} Ty'ọ̱ọ̱ts'om,
jndạ̱ ljoya ts'om Ty'ọ̱ọ̱ts'om ñ'e^{n}ndyọ̱
nc'e nquii Jesucristo na cwiluiiñe
na matsạ̱'ntjom jaa. 2 Macantyja
'naa^{n}' jom, jo' na macwjaa'ñena' jaa
naquii' nayawaañe na matseixma^{n}
Ty'ọ̱ọ̱ts'om na cwicalui'n'maa^{n}ndye
nn'a^{n}, na cwila'yu'ya n'om ñ'e^{n}ñê.
Ndo' tye^{n} m'aa^{n}ya naquii' ñ'oomwaa'
ndo' mañequiaana' na jee^{n} neii^{n}ya,
ee ntyjaa'ya n'ọ̱ọ̱^{n}ya na nla'jomndyọ̱
na matseit'maa^{n}'ñena' Ty'ọ̱ọ̱ts'om.
3 Ndo' nchii macandạ̱ jo', mati
mañequiaana' na neii^{n}ya naquii'
nawi' na cwitjọ̱ọ̱^{n}ya. Ee nquiuuya
na joo nawi'ñee^{n} 'oon'omna' jaa
na c'ọ̱ọ̱^{n}ya na t'ma^{n} n'ọ̱ọ̱^{n}. 4 Ndo'
juu na m'aa^{n}ya na t'ma^{n} n'ọ̱ọ̱^{n}ya
mach'eena' na cwina^{n}ndyọ̱ quia
cwiwinọ̱ọ̱^{n}ya nawi', ndo' juu na
cwina^{n}ndyọ̱ mañequiaana' na tye^{n}
cwicantyjaa' n'ọ̱ọ̱^{n}ya Ty'ọ̱ọ̱ts'om.
5 Ndo' juu na cwicantyjaa'ya
n'ọ̱ọ̱^{n}ya Ty'ọ̱ọ̱ts'om, tacats'aana'
nquiuuya na cwe' ts'iaa^{n}'ndyo jo',
ee jndạ̱ seicatoo' Ty'ọ̱ọ̱ts'om naquii'
n'ọ̱ọ̱^{n}ya ñequio juu na candya'
ts'oom jaa ee jndạ̱ tquiaa^{n} Espíritu
Santo naquii' n'ọ̱ọ̱^{n}ya.
6 Juu xje^{n} na ñet'ọ̱ọ̱^{n}ya na
tjaa chiuuya na nl'aaya na
nntjei'n'maa^{n}ndyọ̱ che^{n}ncjọ̱ọ̱,
majuuto xje^{n}'ñee^{n} tquiaañe Cristo
na cuee^{n}'e^{n} cwentaa jaa nn'a^{n} na
tia nn'a^{n}ndyọ̱. 7 Jee^{n} jndei'na' na
ñnequiaañe ts'a^{n} na cue' cwentaa'
x'iaa' meii^{n} cwiluiiñe tsa^{n}'ñee^{n}
ts'a^{n} na mach'ee na maty'iomyana'.
Sạ̱ạ̱ nndạ̱ạ̱ nnts'aana' na m'aa^{n}
cwii ts'a^{n} na nljoya ts'om na cue'
cwentaa' cwii ts'a^{n} na mayuu'che^{n}
ya ts'a^{n}ñe. 8 Sạ̱ạ̱ Ty'ọ̱ọ̱ts'om
ma'mọ̱ọ̱^{n} na candya' ts'oom jaa,
ee xje^{n} na ndicwa^{n} cwiluiindyọ̱
nn'a^{n}jna^{n} jñoom Cristo na cue'
cwentaaya. 9 Je' je' na jndạ̱ tue'
Cristo, jndạ̱ tque^{n}na' jaa na tjaa
jna^{n} cwicola'xmaa^{n}ya jo nnom
Ty'ọ̱ọ̱ts'om, jo' chii cantyja 'naa^{n}'
Cristo, majndaa'ya na taxocat'uiina'
jaa quia na nncu'xe^{n} Ty'ọ̱ọ̱ts'om
nn'a^{n} xuee na macandạ̱. 10 Ee xe^{n}
juu xje^{n} na ñet'ọ̱ọ̱^{n} nndiaa'ndyọ̱ ñ'e^{n}
Ty'ọ̱ọ̱ts'om tquee^{n} jaa na cwiljoya
ts'oom ñ'e^{n}ndyọ̱ nc'e na tue' Jnaa^{n},
majndeitiche^{n} je' na nlui'n'maa^{n}ndyọ̱
nc'e na wanoom'm. 11 Ndo' nchii
macandạ̱ jo', xe^{n} nchii mati
mañequiaana' na jee^{n} neii^{n}ya na
matseitjoom'na' jaa ñ'e^{n} Ty'ọ̱ọ̱ts'om
nc'e Taya Jesucristo jo' na cwiljoya
ts'om Ty'ọ̱ọ̱ts'om ñ'e^{n}ndyọ̱.

Xuii' cantyja 'naa^{n}' Adán ñequio Cristo

12 Luaa waa cantyja 'naa^{n}'
ñ'oomwaa'. Jnaa^{n}' cwii ts'a^{n}, jo'
na jndyoquiee' jna^{n} tsjoomnancue
ndo' jnaa^{n}' jna^{n}'ñee^{n} jo' na
cwiwje nn'a^{n} ndo' na cwiwje
nn'a^{n}, luaa' ty'oomna' cha'tsondye
nn'a^{n} ee cha'tsondyena laxma^{n}na
jna^{n}. 13 Cwitjọ̱ọ̱che^{n} na nncuaa
ljeii na matsạ̱'ntjomna', maxje^{n}
cwila'tjọ̱ọ̱ndye nn'a^{n} jo nnom
Ty'ọ̱ọ̱ts'om, sạ̱ạ̱ tîcatsoom na waa
jnaa^{n}' ts'a^{n} quia na tjaa'na^{n} ljeii na
maque^{n}na' xje^{n}. 14 Sạ̱ạ̱ meii^{n} na ljo',
xje^{n} na t'oomche^{n} Adán hasta xje^{n}

na t'oom Moisés, maxjeⁿ tyowje
nn'aⁿ na tyola'tjo̱o̱ndyena meiiⁿ na
nchii tyola'tjo̱o̱ndyena nnom cwii
ñ'oom na jnda̱ sa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om,
cha'xjeⁿ s'aa Adán, juu na cwiluiiñe
cwii na matseijomna' nquii na quia
nndyo.
15 Juu na seitjo̱o̱ñe Adán,
meiⁿchjoo titseijomna' ñequio juu
naya na mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na cwito'ño̱o̱ⁿya. Ee cwe' na
seitjo̱o̱ñe cwii ts'aⁿ, jo' na cwiwje
nn'aⁿ, sa̱a̱ juu naya na cwe'yu na
mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om na cwito'no̱o̱ⁿ
cantyja 'naaⁿ' ñecwii ts'aⁿ, majuu
Jesucristo, juuna' jndati tseixmaⁿna'
ndo' mañ'omna' jndyendye
nn'aⁿ. 16 Juu na seitjo̱o̱ñe Adán,
meiⁿchjoo ticatseijomna' ñequio
na macwji'n'maaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om
añmaaⁿya. Ee cantyja 'naaⁿ'
jnaaⁿ' ñecwii ts'aⁿ mat'uiityeⁿna'
cha'tsondye nn'aⁿ. Sa̱a̱ cantyja
'naaⁿ' juu na macwji'n'maaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ, cwe'yu matsa̱a̱ⁿ'a̱ⁿ
nn'aⁿ na cwiluiindyena na tjaa jnaⁿ
la'xmaⁿna jo nnoom meiiⁿ na jndye
nnom jnda̱ jla'tjo̱o̱ndyena. 17 Ee xeⁿ
cantyja na seitjo̱o̱ñe Adán, teijndaa'
na maxjeⁿ nncwje cha'tso nn'aⁿ,
majndeiiticheⁿ naya na matseixmaⁿ
Ty'o̱o̱ts'om na cwe'yu, maqueⁿna'
nn'aⁿ na cwilaljo Jesucristo na
tjaa jnaⁿ cwila'xmaⁿna jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Cantyja 'naaⁿ' juu
jndyendye nn'aⁿ nluiixcondyena.
18 Ee cha'xjeⁿ juu na seitjo̱o̱ñe
Adán seijndaa'ñena' na mat'uiina'
cha'tsondye nn'aⁿ, maluaa'
cantyja 'naaⁿ' juu na seicanda̱a̱'ñe
Jesucristo, maqueⁿna' jndye
nn'aⁿ na cwiluiindyena nn'aⁿ na
tjaa jnaⁿ la'xmaⁿ. 19 Ñe'ca'mo̱ⁿna'
cwe' nc'e na tîtseicanda̱ Adán jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om jo' na s'aana' na
cha'tsondye nn'aⁿ la'xmaⁿna jnaⁿ,
maluaa' matseijomna' cantyja
'naaⁿ' Cristo seicana̱a̱ⁿ jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om, jo' na jndyendye nn'aⁿ
maqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om na tjaa jnaⁿ
cwicola'xmaⁿna jo nnoom.
20 Sa̱a̱ quia na teitquioo' ljeii na
tqueⁿ Moisés seicanto'tina' jnaaⁿ
nn'aⁿ, ndo' jnda̱ na tjawijndyeti jnaaⁿ
nn'aⁿ, Ty'o̱o̱ts'om seicwaljoo'tyeeⁿ
na ya ts'aⁿñê ñequio nn'aⁿ. 21 Ndo'
cha'xjeⁿ juu jnaⁿ waa najndeii na
tseixmaⁿna' na cwje nn'aⁿ, malaa'ti'
juu naya na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om
na maqueⁿna' jaa na tjaa jnaⁿ
la'xmaaⁿya waatiche̱ⁿ najndeii na
matseixmaⁿna' na nñequiaana' na
ticantycwii na cwitando̱o̱'a nc'e
nquii Jesucristo na cwiluiiñê na
matsa̱'ntjoom jaa.

L'oo jaa cantyja 'naaⁿ' jnaⁿ sa̱a̱ cwitando̱o̱'a nc'e Cristo

6 ¿Quia jo' ¿chiuu
nl'uuyo̱o̱ cantyja 'naaⁿ'
ñ'oommeiⁿ'? ¿Aa tsal'aatya̱a̱ya
jnaⁿ cha na nnto'ño̱o̱ⁿtya̱a̱ naya
na matseixmaaⁿ? 2 Tijoom jndaa.
Ee juu ts'aⁿ na jnda̱ tue' xocanda̱a̱
nntsa̱'ntjomti natia jom. Ndo' jaa
nn'aⁿ na cwila'yuu'a ñ'eⁿ Cristo
cwiluiindyo̱ l'oo jo nnom jnaⁿ. Jo'
chii ¿chiuu nluiiyuu na nl'aatya̱a̱ya
natia? 3 ¿Aa ticala'no̱ⁿ'yo' quia
na teits'oomndyo̱, tjaa'ñena' jaa
cantyja na tue' Cristo Jesús? 4 Ee
quia na teits'oomndyo̱ tjoom'
tjacanty'iuu'ndyo̱ ñequio Cristo
jo' na tqueⁿna' na l'oo jaa, cha na
nnts'aana' na la'xmaaⁿya nn'aⁿ na
cwita'ndo'xco cha'xjeⁿ na tando'xco

Cristo cantyja 'naaⁿ' juu na t'maⁿ
najndeii na matseixmaⁿ Tsotyaa̱aya
Ty'oo̱ts'om.
5 Ndo' xeⁿ seitjoom'na jaa
ñ'eⁿñê cantyja na tueeⁿ'eⁿ, mati
matseitjoom'na' jaa ñ'eⁿñê cantyja
na tando'xcoom. 6 Manquiuuya
juu na ñejla'xmaaⁿya na tyol'aaya
jnaⁿ, ty'ioomna' jo' ts'oom'naaⁿ
ñ'eⁿ Cristo, cha juu na mach'eena'
na cwila'tjoo̱ndyo̱ nnom
Ty'oo̱ts'om, catyuii' najndeii na
matseixmaⁿna' na nndyaandyo̱
na cwindya̱'ntjoo̱ⁿya nnom jnaⁿ
cha'xjeⁿ mandi'ntjomtyeⁿ cwii ts'aⁿ
nnom ts'aⁿ na seijnda jom. 7 Ee
ts'aⁿ na jnda̱ tue' jnda̱ jndyaañê
na maqueⁿ jnaⁿ xjeⁿ jom. 8 Ndo'
nc'e na cwila'jomndyo̱ ñ'eⁿ Cristo
na tueeⁿ'eⁿ, mati cwila'yuu'a
na nntandoo̱'a ñ'eⁿñê. 9 Ee
manquiuuya na Cristo cwii ndii'
na jnda̱ tando'xcoom na tueeⁿ'eⁿ,
tacuaa cwii xuee na nncue'nnaaⁿ'aⁿ
ee juu na mach'ee na cwiwje
nn'aⁿ tatjaa'naⁿ ljo' cwiya nnda̱a̱
nnts'aana' ñ'eⁿñê. 10 Quia na tue'
Cristo, ñejom ndii' tueeⁿ'eⁿ cwentaa
jnaaⁿ nn'aⁿ, meiⁿ tacaⁿna' na
cue'nnaaⁿ'aⁿ. Ndo' je' na wanoom'm,
wanoom'm cwentaa' Ty'oo̱ts'om.
11 Jo' chii mati 'o, c'oom'ya n'om'yo'
na mayuu'cheⁿ na jnda̱ tja̱'yo'
cantyja 'naaⁿ' jnaⁿ, ndo' na tando'yo'
cantyja 'naaⁿ' Ty'oo̱ts'om ee na
matseitjoom'na' 'o ñequio Cristo
Jesús na cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom
jaa.
12 Jo' chii tañequiandyo' na
nnaⁿjndeii jnaⁿ na nntsa̱'ntjomna'
seii'yo' na cwiwje, na nlqueⁿna'
xjeⁿ 'o na nla'canda̱a̱'ndyo' chiuu
l'ue ts'omna'. 13 Meiⁿ tintio'yo'
seii'yo' l'o̱ jnaⁿ, na nleil'uena'
cha'na l'o̱ts'iaaⁿ na ñ'eⁿ nluii yuu
na ticaty'iomyana'. Je' je' quiandyo'
cheⁿncjo'yo' l'o̱ Ty'oo̱ts'om cha'xjeⁿ
nn'aⁿ na tando'xco na tja̱, ndo'
catio'yo' seii'yo' l'oo̱ⁿ na nleil'uena'
cha'na l'o̱ts'iaaⁿ na ñ'eⁿ nluii yuu na
maty'iomyana'. 14 Ee ticatsona' na
nlqueⁿ jnaⁿ xjeⁿ 'o, ee nchii m'aⁿ'yo'
nacje 'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ Moisés,
'o m'aⁿ'yo' nacje 'naaⁿ' naya na
matseixmaⁿ Ty'oo̱ts'om.

Matseijomna' jaa cha'cwijom ts'aⁿ na teijndañe

15 Quia jo' ¿chiuu nncuaa?
¿Aa nc'e na tic'oo̱ⁿya xjeⁿ 'naaⁿ'
ljeii'ñeeⁿ, jo' chii nla'tjoo̱ndyo̱tya̱a̱
nnom Ty'oo̱ts'om? ¿Aa nl'aa na
ljo' nc'e na cwicandaaya naya na
matseixmaaⁿ? Jeeⁿ tic'oom'na'
jo'. 16 'O manquiujndaa'ndyo'
quia mañequiaañe ts'aⁿ na
nndi'ntjomtyeeⁿ nnom cwiicheⁿ na
nntseicana̱a̱ⁿ ljo' na matsa̱'ntjom,
cwiluiiñe tsaⁿ'ñeeⁿ ts'aⁿ na tyeⁿ
mandi'ntjom nnom patrom 'naaⁿ'
ndo' jndei'na' na catseicana̱a̱ⁿ ljo'
na matsa̱'ntjom tsaⁿ'ñeeⁿ. Jo' chii
xeⁿ mandi'ntjom ts'aⁿ nnom jnaⁿ,
wjaan'omna' juu na nntsuuñe, oo aa
nntseicana̱a̱ⁿ nnom Ty'oo̱ts'om, na
cantyja 'naaⁿ' jo' nnc'oom cha'xjeⁿ
na ma'mo̱ⁿna'. 17 Sa̱a̱ jeeⁿ ndya'
quianl'uaa' Ty'oo̱ts'om, na 'o meiⁿ
na tyeⁿ ñejndye'ntjom'yo' nnom jnaⁿ,
sa̱a̱ je' ñequio na xcwee'ya n'om'yo'
cwila'ñ'oom'ndyo' ñ'oom na t'moo̱ⁿ
nn'aⁿ nda̱a̱'yo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
18 Ndo' je' na jnda̱ seicandyaañê 'o
nnom jnaⁿ, jo' chii cwiluiindyo'
nn'aⁿ na cwindye'ntjomtyeⁿ
cantyja na maty'iomyana'.

19 Matseina̱ⁿ ñ'oommeiⁿ' nda̱a̱'yo'
cha'xjeⁿ ñ'oom na cwila'neiⁿ
nn'aⁿ nc'e 'o ticala'no̱ⁿ'ya'yo'
joona'. Quia jo' cha'xjeⁿ na
jnda̱ tquia'ñ'eⁿ'yo' seii'yo' na
ñejndye'ntjom'tyeⁿ'yo' nnom jnaⁿ
ñequio nda̱a̱ cha'tso nnom natia,
ndo' na ñel'a'yo' yuu na matso
ljeii na matsa̱'ntjomna' na tal'a'yo',
maluaa' je' quiandyo'ñ'eⁿ'yo' na
nndye'ntjom'yo' cha'xjeⁿ na
maty'iomyana' na cantyja 'naaⁿ' jo'
xcwe nc'om'yo' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om.
20 Xjeⁿ na ñejndye'ntjom'tyeⁿ'yo'
nnom jnaⁿ, tîc'oom' n'om'yo' na
nl'a'yo' yuu na ya. 21 Ndo' na luaa'
tyol'a'yo', ¿yuu waa na teijndeiina'
'o? Je' cantyja na nmeiiⁿ' ñel'a'yo',
yacheⁿ mach'eena' jnaaⁿ'yo', ee
joona' 'oochona' 'o na nntsuundyo'.
22 Sa̱a̱ je' je' jnda̱ jndyaandyo' na
ñejndye'ntjom'tyeⁿ'yo' nnom
jnaⁿ, ndo' jnda̱ saaquiee'ndyo' na
cwindye'ntjom'tyeⁿ'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om, ndo' cantyja 'naaⁿ' jo'
waa naya 'naⁿ'yo' na maqueⁿlju'na'
'o jo nnoom, ndo' na nnto'ñoom'yo'
na ticantycwii na nntando'yo'.
23 Ee nquii jnaⁿ matioml'uana'
jaa na cwiwja̱a̱aya, sa̱a̱ naya na
cwicandaaya nnom Ty'o̱o̱ts'om
mañequiaana' na ticantycwii na
cwita'ndo̱'a nc'e Jesucristo na
cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom jaa.

Matseijomna' jaa cha'cwijom ts'aⁿ na jnda̱ toco

7 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo' ñ'eⁿ
Cristo, manquiu'yo' chiuu
waa na matsa̱'ntjom ljeii na tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om nnom Moisés, na juu
ljeii'ñeeⁿ taxoqueⁿtina' xjeⁿ ts'aⁿ na
jnda̱ tue'. 2 Ee matseijomna' cha'xjeⁿ
cwii yuscu na jnda̱ toco, matseityeⁿ
ljeii jom ñequio saaⁿ'aⁿ yocheⁿ na
wando'. Sa̱a̱ xeⁿ nncue' quia jo'
cwindyaañê l'o̱ ljeii 'naaⁿna. 3 Jo'
chii xeⁿ ndicwaⁿ wando' saaⁿ'aⁿ ndo'
nnc'o̱o̱ⁿ 'ndyoo cwiicheⁿ tsaⁿs'a quia
jo' matsona' na jom yuscu na cwe'
m'aaⁿya ñ'eⁿ tsaⁿs'a'ñeeⁿ. Sa̱a̱ xeⁿ na
jnda̱ tue' saaⁿ'aⁿ quia jo' wanaaⁿ na
nncoconnaaⁿ'aⁿ ndo' xocatsona' na
cwe' m'aaⁿyaaⁿ ñ'eⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ.
4 Jo' chii 'o nn'aⁿya na
cwila'yu'yo', mati 'o cwiluiindyo'
l'oo cantyja 'naaⁿ' ljeii na
matsa̱'ntjomna' na tqueⁿ Moisés
nc'e ts'oom'naaⁿ ty'ioom nn'aⁿ
Cristo, cha na nnda̱a̱ nla'xmaⁿ'yo'
cwentaa' cwiicheⁿ, manqueⁿ na
wando'xcoom jnda̱ na tueeⁿ'eⁿ.
Maluaa' waa cha nnda̱a̱ nleil'uee'ñê
'o. 5 Ee quia na ñet'o̱o̱ⁿya xjeⁿ 'naaⁿ'
na teincoondyo̱ na nn'aⁿ jnaⁿ
jaa, ljeii'ñeeⁿ tyotseilcwii'ñena'
nda̱a̱ya na cwil'aaya cha'tso nnom
natia na queeⁿ ts'om seii'a, jo' na
tjachuuna' jaa na nntsuundyo̱.
6 Sa̱a̱ je' je' jnda̱ tja̱a̱ya cantyja
'naaⁿ' ljeii na ñetqueⁿna' xjeⁿ jaa,
jo' chii je' mam'aⁿcandyaandyo̱ na
nndya̱'ntjo̱o̱ⁿya nnom Ty'o̱o̱ts'om
nc'e cwitando̱o̱'xco̱o̱ya na m'aaⁿya
nacje 'naaⁿ' Espíritu, tachii cantyja
'naaⁿ' ñ'oom tquiee na ñesa̱'ntjom.

Jnaⁿ ñe'queⁿna' xjeⁿ 'naaⁿ'na' ja

7 Quia jo' ¿chiuu nl'uuyo̱o̱ya je'
cantyja 'naaⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés,
aa jnaⁿ matseixmaⁿna'? Meiⁿchjoo
nchii jo' ee xeⁿ nchii juuna',
xocatsei'no̱ⁿ'a na ticatsa̱'ntjomna' na
matseiqueeⁿ ts'o̱o̱ⁿ 'naaⁿ' cwiicheⁿ
ts'aⁿ hasta quia ljeiya na tso
ljeii'ñeeⁿ: “Tintseiqueeⁿ ts'om' 'naaⁿ'

x'ia'". [8] Sa̱a̱ juu ljeii'ñeen teil'uee'ñe
jnan na s'aana' na tyotseiqueenna'
ts'o̱o̱n jndye nnom natia. Ee yuu
na ticuaa ljeii'ñeen m'aan ts'ooñe
jnan. [9] Tyowaa xjen na tîcaljeii
chiuu matsa̱'ntjom ljeii na tquen
Moisés, xjen'ñeen tîcatsei'ndaa'na'
ntyjiiya na ñeseitjoo̱ndyo̱ nnomna',
sa̱a̱ quia na sei'no̱n'a chiuu
matsa̱'ntjomna', quia jo' ljeiya na
wando' jnan, na wjaañ'oomna' ja
na ntsuundyo̱. [10] Ndo' juu ljeii'ñeen
na ts'iaan'na' na nñequiaana' na
nndaya na ticantycwii na wando̱'a,
teijndaa'yuu na nntsuundyo̱ cantyja
'naan'na'. [11] Ee juu jnan teil'uee'ñena'
ljeii'ñeen na tquiu'nn'anna' ja ndo'
tquenna' na nntsuundyo̱.

[12] Jo' chii nquii ljeii'ñeen lju'
cwiluiiñena' cantyja 'naan'na', ndo'
ñ'oom na matsa̱'ntjom cwiluiiñena'
na lju', mati xcwe ndo' jeen yana'.
[13] Quia jo' ¿aa ñe'catsona' na ljeii
na cwiluiiñe na yana' tjañ'oomna'
ja na nntsuundyo̱? Meinchjoo nchii
ljo'. Juu jnan na waana' quii' ts'o̱o̱n,
seijndaa'ñena' na nntsuundyo̱ ndo'
t'mo̱n jndaa'ñena' na jnan jo', juu
jo' teil'uee'ñena' cwii na jeen ya
ndo' laa'ti waa na juu ñ'oom na
matsa̱'ntjomna' t'mo̱nna' na jeen tia
tseixman jnan.

[14] Manquiuuya na tquiaa Espíritu
ljeii na matsa̱'ntjomna'. Sa̱a̱ nc'e
na ts'an ja matseijomna' cantyja
'nanya na cwiluiindyo̱ ts'an na
seijnda jnan, na tyen mandi'ntjo̱nya
nnomna'. [15] Tileicatsei'no̱n'a chiuu
na matjo̱nya na tileicats'aaya ljo'
na ñe'cats'aa, yachen mats'aayo̱ya
majo'to ljo' na jeen jndo̱ya. [16] Sa̱a̱
quia na mats'aa yuu na tiñe'cats'aa,
matsei'no̱n'a na jeen ya juu ljeii
na matsa̱'ntjomna'. [17] Ndo' na ljo',
ma'mo̱nna' na nchii nnco̱ mats'aa.
Juu jnan na m'aan naquii' ts'o̱o̱n
mach'eena' na ljo'. [18] Ndo' ntyjiiya
nc'e na ts'an ja, tjaa'nan cwii na
matseixmanya na nts'aa yuu na ya.
L'ue ts'o̱o̱n na nnts'aa yuu na ya sa̱a̱
leicanda̱a̱ nnts'aa. [19] Juu na ya na
ñe'cats'aa, ticats'aa jo', ñequii'chen
natia na tiñe'cats'aa, juu jo' mats'aa.
[20] Quia jo' xen juu na tiñe'cats'aa
mats'aa, nchii manncotya̱ mats'aa
jo'. Juu jnan na m'aan quii' ts'o̱o̱n,
juuna' mach'eena' na ljo'.

[21] Jo' chii luaa waa na maljeiya
cantyja 'nanya. Quia na matseijndo̱
na nnts'aa yuu na ya na l'ue
ts'o̱o̱n, yachen maljeiya na m'aan
natia naquii' ts'o̱o̱n. [22] Ee nnco̱ jeen
neinncoo' ntyjii ljeii 'naan' Ty'o̱o̱ts'om
na tquiaan nnom Moisés, [23] sa̱a̱
maqua̱n cwenta naquii' seii'a m'aan
cwii na matseiweñe nacjoo' juu na
m'aan' ts'o̱o̱n na ma'mo̱nna' na cats'aa,
majuu jnan na matsa̱'ntjomna' seii'a,
na maleiñ'oomna' ja pra̱so.

[24] Jeen ndya' nty'iaa'ndyo̱.
¿'Ñeen nnda̱a̱ nntseicandyaañe
ja ñequio seii'a na wjaañ'oomna'
ja na nntsuundyo̱? [25] Jeen ndya'
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om na macanda̱
jom nnda̱a̱ nncwji'n'maanñê ja nc'e
Taya Jesucristo. Je' je' matsei'no̱n'a
na tseixmanya na cju'ndyo̱ cja̱ jo
nnom ljeii 'naan' Ty'o̱o̱ts'om na
matsa̱'ntjomna'. Sa̱a̱ cantyja 'naan'
na ts'an jnan ja ndicwan m'aanya
nacje 'naan' jnan.

C'o̱o̱nya cha'xjen matsa̱'ntjom
Espíritu cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om

8 Jo chii jaa nn'an na
cwilajomndyo̱ ñequio

Jesucristo, ticat'uii Ty'o̱o̱ts'om
jaa cantyja 'naaⁿ' jnaaⁿya. Luaa'
waa nc'e na cwil'aaya yuu na l'ue
ts'om Espíritu Santo, nchii yuu
na l'ue n'o̱o̱ⁿ ncjo̱o̱. 2 Ee juu ljeii
na matsa̱'ntjomna' cantyja 'naaⁿ'
Espíritu na mañequiaa na wando̱'a
jo nnom Ty'o̱o̱ts'om nc'e na
matseijomndyo̱ ñequio Cristo Jesús,
ljeii'ñeeⁿ jnda̱ seicandyaañena' ja
jo nnom ljeii na ma'mo̱ⁿna' na
matseixmaⁿya jnaⁿ na cantyja
'naaⁿ' jo' nntsuundyo̱. 3 Ee ljeii na
tqueⁿ Moisés, tîcanda̱a̱ nlqueⁿna'
na tjaa jnaⁿ laxmaaⁿya ee tjaa'naⁿ
najndeii na matseixmaⁿna' cha
nla'canda̱a̱ya juuna' ee la'xmaaⁿya
nn'aⁿ na cwila'tjo̱o̱ndye. Sa̱a̱ yuu
na tîcanda̱a̱ nnts'aa juuna', nquii
Ty'o̱o̱ts'om jnda̱ s'aaⁿ. Ee jñoom
Jnaaⁿ na ts'aⁿ cha'na jaa nmeiiⁿ, na
juu nncue' cwentaa jnaaⁿya. Ndo'
na ljo' seijndaa'ñê na cwintycwii
najndeii na matseixmaⁿ jnaⁿ na
c'o̱o̱ⁿya nacje 'naaⁿ'na'. 4 Luaa'
s'aaⁿ cha nnda̱a̱ nla'canda̱a̱ya
ljo' na matsa̱'ntjom ljeii'ñeeⁿ. Ee
jaa tac'o̱ⁿtya̱a̱ya cantyja 'naaⁿ'
natia na cwila'queeⁿ n'o̱o̱ⁿya. Jaa
cwitsaam'aaⁿya nacje 'naaⁿ' na l'ue
ts'om Espíritu Santo.
5 Nn'aⁿ na cwiñe'quiandye
na cwil'a yuu na l'ue ts'om seii
macanda̱ tomti jo' cwijoo' n'omna.
Sa̱a̱ nn'aⁿ na cwil'a ljo' na l'ue ts'om
Espíritu Santo macanda̱ cwijoo'
n'omna ljo' na l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om.
6 Quia na macanda̱ tomti nnc'oom'
ts'om ts'aⁿ cantyja 'naaⁿ' ljo' na l'ue
ts'om seiiⁿ'eⁿ, wjaañ'omna' jom na
nntsuuñê. Sa̱a̱ quia na nnc'oom'
ts'om ts'aⁿ ljo' na l'ue ts'om Espíritu
Santo wjaañ'oomna' jom na
ticantycwii na nncwanoom'm ndo'
tjaa ljo' chjoo' ts'oom. 7 Sa̱a̱ nn'aⁿ na
cwiñequiandye cantyja 'naaⁿ' jnaⁿ,
m'aⁿwjeena nacjoo' Ty'o̱o̱ts'om, ee
tiñe'catuee'ndyecjena jo nnom ljeii
na matsa̱'ntjomna', meiⁿ xonda̱a̱
nl'ana. 8 Jo' chii nn'aⁿ na 'oom'aⁿ
cantyja 'naaⁿ' jnaⁿ, xocanda̱a̱ nl'ana
yuu na cjaawee' ntyjii Ty'o̱o̱ts'om.
9 Sa̱a̱ 'o tac'om'yo' cantyja 'naaⁿ'
na teincoondyo' na nn'aⁿ, 'o
tsaam'aⁿ'yo' nacje 'naaⁿ' Espíritu
na cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om, xeⁿ na
mayuu'cheⁿ Espíritu na cwiluiiñê
m'aaⁿñe naquii' n'om'yo'. Ts'aⁿ na
ticatseixmaⁿ Espíritu na cwiluiiñe
Cristo tyooluiiñe cwentaaⁿ'aⁿ.
10 Ndo' xeⁿ Cristo wanoom'm
naquii' n'om'yo' meiiⁿ na mayuu'
seii'yo' m'aⁿl'oondyena' nc'e jnaⁿ,
nquii espíritu na la'xmaⁿ'yo' m'aaⁿ
na wando' ee jnda̱ seicandyaañe
Ty'o̱o̱ts'om 'o cantyja 'naaⁿ' jnaⁿ'yo'.
11 Ndo' xeⁿ Ty'o̱o̱ts'om na tquiaaⁿ na
tando'xco Cristo m'aaⁿ Espíritu na
cwiluiiñê naquii' n'om'yo', majom
nñequiaaⁿ na nnta'ndo'nnda' seii'yo'
ñequio mañejuuti Espíritu na
cwiluiiñê m'aaⁿñe naquii' n'om'yo'.
12 Jo' chii 'o nn'aⁿya na
cwila'yu'yo', waa cwii na jeeⁿ
matsona' na cal'aaya, sa̱a̱ nchii
nl'aya yuu na l'ue n'o̱o̱ⁿ ncjo̱o̱.
13 Ee xeⁿ na cwiñequiandyo' joo
na teincoondyo' ñequio seii'yo'
nntsuundyo', sa̱a̱ xeⁿ ñequio
Espíritu Santo cwil'a'yo' na joo na
teincoondyo' ñequio seii'yo' cwjena',
quia jo' nlui'n'maaⁿndyo'.
14 Cha'tsondye nn'aⁿ na 'oontyjo̱
ljo' na ma'mo̱ⁿ Espíritu na cwiluiiñe
Ty'o̱o̱ts'om, naⁿ'ñeeⁿ cwiluiindyena
ntseinaaⁿ. 15 'O nchii to'ñoom'yo'

cwii espíritu na nnts'aayuuna'
nquiu'yo' na ndicwaⁿ la'xmaⁿ'yo'
moso ndaa joo na l'ue n'om
seii'yo', na jo' jo' cwiicheⁿ cwiindii'
nnc'om'yo' na nquia'yo' na nnt'uii
Ty'oots'om 'o. 'O jnda to'ñoom'yo'
Espíritu Santo na macjwaa'ñe 'o
na cwiluiindyo' ntseinaaⁿ. Jom
mach'eeⁿ na cwil'uuya: "Ta
Tsotyaaya." 16 Manquiiti Espíritu
Santo macwji'yuu'ñê nnom espíritu
na laxmaaⁿya na matsoom na
cwiluiindyo ntseinda Ty'oots'om.
17 Ndo' na cwiluiindyo ntseinaaⁿ,
mati la'xmaaⁿya na nndaaya cha'tso
na jnda seijndaa'ñê na nndaa nn'aⁿ
na cwiluiindye ntseinaaⁿ, mañejuuti
na nndaa' Cristo, mati jo' nndaaya
xeⁿ cwilajomndyo nawi' na tjatjoom
cha ndanquia nlajomndyo na
cwiluiit'maⁿñê.
18 Ee ntyjiiyaya na nawi'
na tsatjooⁿya je', meiⁿchjoo
xocatseijomna' ñequio na
nntseit'maaⁿ'ñena' jaa xuee na
macanda. 19 Cha'tso na tqueⁿ
Ty'oots'om ñequio na ntyjaa'
n'omna meiⁿ'ndoo'nty'iaandye
xuee quia na m'mooⁿ 'ñeeⁿ joo
cwiluiindye na nntseinaaⁿ. 20 Ee
cha'tso na tqueⁿ Ty'oots'om
tei'ndaa'na' saa nchii tjoomna' na
luaa' ee na l'ue n'om nquieena',
tjoomna' na ljo' ee luaa' l'ue
ts'oom. Saa maxjeⁿ ntyjaa'ya
n'omna' na nncue'ntyjo cwii
xuee na nlco'yannda'na', 21 na
nncue'ntyjo xjeⁿ na nndyaandye
joona' na tyeⁿ m'aⁿna' nacje 'naaⁿ'
na cwiwi'ndaa'na' ndo' cwiwjena',
cha nla'jomndye joona' ñequio juu
na cwindyaandye ntseinaaⁿ, cwii
na jeeⁿ ndya' jnda tseixmaⁿna'.
22 Manquiuuya na cha'tso na
tqueⁿ Ty'oots'om hasta xjeⁿ je'cheⁿ
jeeⁿ cwitcweena' nawi' cwitjoom
joona' cha'xjeⁿ maquiina' yuscu na
matseincuii. 23 Ndo' nchii macanda
joo na tqueeⁿ cwitjoomna' na wi',
mati jaa na jnda to'ñooⁿya Espíritu
Santo, cwii na cwe' tyuaa'ya
na xeⁿ jnda nnto'ñooⁿñ'aaⁿ na
jnda seijndaa'ñê na nndaaya, jaa
t'maⁿ wi' cwitjooⁿya yocheⁿ na
cwimeiⁿndoo'a na nncwjaa'ñe
Ty'oots'om jaa na cwiluiindyo
ntseinaaⁿ, cha na nndaa
nndyaandye seii'a. 24 Nc'e na luaa'
waa na cwicantyjaa' n'booⁿya, jo'
chii na cwilui'n'maaⁿndyo, saa
quia jnda nty'iaa' ts'aⁿ cwii na
macantyjaa' ts'oom, tacatsona'
na ntyjaa'ti ts'oom ee cwii na
mamanty'iaa' ts'aⁿ, ticatsona' na
ntyjaa'ti ts'oom. 25 Saa xeⁿ ljo' na
meiⁿndoo'a na nnty'iaaya ndicwaⁿ
tyoonty'iaaya jo', macaⁿna' na
c'oⁿt'maaⁿ'ndyo n'booⁿya yocheⁿ na
meiⁿndoo'a juuna'.
26 Maluaa' mach'ee Espíritu, mateijneiⁿ
jaa yuu na tixcwe cwil'uuya. Ee jaa
ti'naaⁿya nlanaaⁿya nnom Ty'oots'om
cha'xjeⁿ na macaⁿna', jo' chii manquiiti
Espíritu Santo matseity'ooñê nnom
Ty'oots'om ñequio na cwicom ts'oom
cwentaaya ñequio ñ'oom na tileicatso
ts'aⁿ. 27 Ndo' Ty'oots'om tcuu mal'ueeⁿ
chiuu waa naquii' ts'om ts'aⁿ, jo' chii
ntyjeeⁿ ñ'oom na matseity'ooñe Espíritu
nnoom cwentaa nn'aⁿ na cwiluiindye
cwentaaⁿ'aⁿ, ee juu matseity'ooñe
cha'xjeⁿ na l'ue ts'oom.

Ndaa nnaⁿñe ts'aⁿ nc'e Jesucristo

28 Ee manquiuuya nn'aⁿ na jnda
nquiu Ty'oots'om, cha'tso nnom

na cwiwi'nomna cwitei'jndeiina'
joona, nquiee nn'aⁿ na maqueeⁿ'ñê
cha'xjeⁿ na l'ue ts'om nqueⁿ.
29 Ty'o̱o̱ts'om ntyjeeⁿ cwaaⁿ nn'aⁿ
nla'xmaⁿ cwentaaⁿ'aⁿ cwitjo̱o̱cheⁿ
na nluiindyena. Ndo' teiyo tqueeⁿ
na catseijomna' joona cha'xjeⁿ
na Jnaaⁿ Jesucristo cha na juu
nluiitquieñe quii'ntaaⁿ cha'tsondye
ntseinaaⁿ. 30 Ndo' nn'aⁿ na tqueeⁿ
na cwiluiindye cwentaaⁿ'aⁿ,
maqueeⁿ'ñê joona. Ndo' joo nn'aⁿ
na maqueeⁿ'ñê, maqueeⁿ joona na
tjaa jnaⁿ cwicola'xmaⁿna, ndo' na
tjaa jnaⁿ cwicola'xmaⁿna, ñnequiaaⁿ
na nluiit'maⁿndyena ñ'eⁿñê.
31 Quia jo' ¿ljo' cwii ya nl'uuya
cantyja 'naaⁿ' ñ'oommeiⁿ'? Xeⁿ
Ty'o̱o̱ts'om m'aaⁿ cantyja 'naaⁿya,
¿'ñeeⁿ nleichuu xjeⁿ 'naaⁿ' jaa?
32 Ee Ty'o̱o̱ts'om tîcwañom'm Jnaaⁿ,
tquiaaⁿ na tue' juu cwentaaya. Ndo'
na luaa' s'aaⁿ, ma'mo̱ⁿna' na mati
ñnequiaaⁿ na nnto'ño̱o̱ⁿya cha'tso
nnom na macaⁿna' jaa cha'xjeⁿ
mañequiaaⁿ na tseixmaⁿ Jnaaⁿ.
33 ¿'Ñeeⁿ juu nnda̱a̱ nncju' jnaⁿ
cjoo nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ? Tjaa 'ñeeⁿ juu ee
manquiityeeⁿ jnda̱ tqueeⁿ jaa
na tjaa jnaⁿ cwicola'xmaaⁿya
jo nnoom. 34 Ndo' na ljo' ¿'ñeeⁿ
joo nntuee' jnaⁿ nacjoona? ¿Aa
nnts'aa Cristo? Xocats'aaⁿ ee nqueⁿ
tquiaañê na tueeⁿ'eⁿ cwentaaya ndo'
tando'xcoom jnda̱ na tueeⁿ'eⁿ. Je'
wacatyeeⁿ ntyjaa' ts'o̱ Ty'o̱o̱ts'om
ntyjaya na macaaⁿ ñ'oom 'naaⁿya
nnom. 35 ¿Aa waa cwii nnom
nawi' na nnda̱a̱ nnts'aana' na
nntseitsaaⁿ'ñena' na Cristo m'aaⁿ
na candya' ts'oom jaa? Nawi' na
cwitjo̱o̱ⁿya, ¿aa nnda̱a̱ nnts'aana'
oo na cwintyjo̱ nn'aⁿ jaa nc'e na
m'aaⁿya cantyja 'naaⁿ'aⁿ, ndo' na
matsei'tjo̱o̱na' na nlcwaa'a, oo
na matsei'tjo̱o̱na' liaaya? Oo,
¿cwii nnom na jeeⁿ teincuu' na
cwitjo̱o̱ⁿya oo na cwila'jndaa'ndye
nn'aⁿ na nla'cwjeena jaa? Maxjeⁿ
tjaa'naⁿ meiⁿcwii nnom na nnda̱a̱
nntseitsaaⁿ'ñena' na m'aaⁿ Cristo
na candya' ts'oom jaa. 36 Ee ñ'oom
na teiljeii naquii' libro Salmos,
matsona':

Nc'e na cwiluiindyô nn'aⁿ
cwenta', jo' chii meinchaa'
xuee na ñe'cala'cwjee nn'aⁿ jâ.
Cwil'ana ñ'eⁿndyô cha'na
cwitjoom canmaⁿ na jnda̱
teijndaa' na nncwje.

37 Sa̱a̱ meiⁿ na luaa' waa cantyja
'naaⁿ' cha'tso nmeiⁿ', waljoo'cheⁿ na
tsanandyo̱ nmeiⁿ', nc'e Cristo m'aaⁿ
na candya' ts'oom jaa. 38 Ee ntyjiiya
tjaa meiⁿcwii na nnda̱a̱ nnto̱ⁿ'na'
jaa na m'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om na candya'
ts'oom jaa. Cantyja na cwiwja̱a̱,
cantyja na cwitando̱o̱'a, meiⁿ ángeles,
meiⁿ ljo' na t'maⁿ waa najnda̱, meiⁿ
nn'aⁿ na t'maⁿ n'iaaⁿ la'xmaⁿ, meiⁿ
ljo'cheⁿ na matseicaty'uena' jaa na
maje', ndo' meiⁿ ljo' na wjaach'eena'
jaa 'io cha, 39 meiⁿ ljo' na m'aⁿ
nandye, meiⁿ ljo' na niom yuu na
njoomti ts'om ndaaluee, meiⁿ ljo' na
s'aa Ty'o̱o̱ts'om. Meiⁿcwii na cha'tso
nmeiⁿ', xocanda̱a̱ nnto̱ⁿ'na' jaa na
t'mo̱o̱ⁿ na m'aaⁿ na candya' ts'oom
jaa nc'e Cristo Jesús na cwiluiiñê na
catsa̱'ntjoom jaa.

Tjeii'ñe Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ Israel na nla'xmaⁿna cwentaaⁿ'aⁿ

9 Ja Pablo, nc'e na matseiyu'a
ñ'eⁿ Jesucristo, matseina̱ⁿya

ñ'oom na mayuu', nchii cwe'
cantu. Juu na m'aaⁿ' ts'o̱o̱ⁿ, ma'mo̱ⁿ
Espíritu Santo na mayuu' jo'. 2 Ee
t'maⁿ waa na matseichjoo'na'
ts'o̱o̱ⁿ ndo' matsei'ndaa'na
ntyjiiya cantyja 'naaⁿ nn'aⁿya
nn'aⁿ judíos na ti'ñe'calayu' ñ'eⁿ
Cristo, 3 ee cwiljoya ts'o̱o̱ⁿ meiiⁿ
na cato̱ⁿ'na' ja ñ'eⁿ Cristo, ndo'
meiiⁿ nncju'wi'na' añmaaⁿya xeⁿ
na cantyja 'naaⁿ' jo' nnteijndeiina'
nn'aⁿya na mañe'cwii tsjaaⁿ
cwiluiindyo̱ ñ'eⁿndyena. 4 Joona
cwiluiindyena tsjaaⁿ 'naaⁿ' nquii
Israel na jndyowicantyjoo'. Tjaa'ñe
Ty'o̱o̱ts'om joona na ntseinaaⁿ. Juu
na tseixmaaⁿ na caxueeñê tyom'aaⁿ
quii'ntaaⁿna quia na tyocañ'eeⁿ
ñ'eⁿndyena. Tquiaaⁿ ljeii nnom
Moisés na matsa̱'ntjomna' chiuu
nnc'omna. Seijndaa'ñê chiuu l'ue
ts'oom na nla't'maaⁿ'ndyena jom
naquii' wats'om, ndo' jndye nnom
nt'omcheⁿ ñ'oom tsoom nda̱a̱na
na nnts'aaⁿ. 5 Cwiluiindyena
ndacantyjo welooya ndo' cantyja
'naaⁿ' tsjaaⁿ 'naaⁿ joona tuiiñe
Cristo na ts'aⁿ jom, na cha'tso na
cha'tso cantyja 'naaⁿ'aⁿ cwiluiiñê
Ty'o̱o̱ts'om. Ñequii'cheⁿ na
cala't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ jom. Amén.
6 Ndo' meiⁿ nchii ñ'oom na tso
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ nn'aⁿ Israel na
nnts'aaⁿ, tîcatseicanda̱a̱'ñena'.
Luaa' waa ee nn'aⁿ na
jndyowicantyjoo' tsjaaⁿ 'naaⁿ
nn'aⁿ Israel, ticha'tsondyena
na mayuu'cheⁿ cwiluiindyena
nn'aⁿ Israel. 7 Ee ticha'tsondye
ntseindacantyjo Abraham
mayuu'cheⁿ na cwiluiindyena
ntseinaaⁿ, ee tso Ty'o̱o̱ts'om
nnoom: "Ntseindacantyjo ti'jnda'
Isaac, joona nncwjaa'ñena'
na nluiindyena tsjaaⁿ 'naaⁿ'."
8 Ñ'oommeiⁿ' cwiñe'quiana' na
caliuuya na nchii cwe' cantyja
'naaⁿ' tsjaaⁿ na cwiluiindye
nn'aⁿ, jo' na macwjaa'ñena' na
cwiluiindyena ntseinda Ty'o̱o̱ts'om.
Tomti cwiluiindyena ntseinaaⁿ nc'e
ñ'oom na tsoom nda̱a̱ nn'aⁿ Israel
na nnts'aaⁿ. 9 Ee tso Ty'o̱o̱ts'om
nnom Abraham chiuu na nnts'aaⁿ,
luaa matsona': "Tiempomeiiⁿ
nndyo̱o̱nnda'a na m'aⁿ'yo', ndo'
nquii scu' Sara nnleiñ'oom cwii
tyochjoo nda'yo'."
10 Ndo' nchii macanda̱ luaa' waa
na ma'mo̱ⁿna' chiuu na maqueⁿ
Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ na ntseinaaⁿ. Ee
we ntseinda Rebeca ñecwii tsotyena
majuu Isaac na cwiluiiñe welooya.
11-13 Ee cwitjo̱o̱cheⁿ na nluiindye
catyeⁿnquiee'ñeeⁿ, meiⁿ na l'ana
na tis'a oo ljo' na ya, ndo' tso
Ty'o̱o̱ts'om nnom Rebeca: "Juu tsaⁿ
na nluiiñejndyee nndi'ntjoom nnom
tyjeeⁿ." Ñ'oomwaa' matseiljoyuna'
ñequio ñ'oom'm na teiljeii na
matsona': "T'o̱o̱ⁿya na wi' ts'o̱o̱ⁿya
Jacob ndo' s'aaya na ticuee'
ts'o̱o̱ⁿya Esaú." Luaa' ma'mo̱ⁿna' na
Ty'o̱o̱ts'om wanaaⁿ na nncwjii'ñê
nn'aⁿ na nluiindye cwentaaⁿ'aⁿ
cha'xjeⁿ nqueⁿ na l'ue ts'oom, joo
nn'aⁿ na macwaaⁿ na nluiindyena
cwentaaⁿ'aⁿ. Meiⁿ ticwjaa'ñê
cwenta ljo' cwii nnom na cwil'ana.
14 Ndo' na luaa' waa, ¿chiuu ya
nl'uu? ¿Aa ticwixcwe ljo' mach'ee
Ty'o̱o̱ts'om? Jeeⁿ tic'oom'na'. 15 Ee
tsoom nnom Moisés: "'Ñeeⁿ juu
na matseitiuuya na nnteijndeiya
maxjeⁿ nnteijndeiya tsaⁿ'ñeeⁿ,
ndo' 'ñeeⁿ juu na matseitiuuya

na nnc'o̱o̱ⁿya na wi' ts'o̱o̱ⁿya
maxjeⁿ jo' nnts'aaya.” 16 Jo' chii
Ty'o̱o̱ts'om nchii macwjeeⁿ'eⁿ ts'aⁿ
na nntseixmaⁿ cwentaaⁿ'aⁿ cwe' ee
na l'ue ts'om nquii, oo cwe' nc'e na
jeeⁿ matseijndeii ts'aⁿ na nncjaawee'
ts'oom ñ'eⁿñe. Jom macwjeeⁿ'eⁿ ts'aⁿ
na nluiiñe cwentaaⁿ'aⁿ ee na wi'
ts'oom juu. 17 Ee naquii' ñ'oom'm
na teiljeii matsona' chiuu tsoom
nnom rey ndyuaa Egipto. Tsoom:
“Ja tquiaya na cwiluiindyu' rey,
cha cantyja 'naⁿ' nleitquioo' na
jndo̱ya ndo' cha nn'aⁿ na cha'waa
tsjoomnancue caliuna chiuu t'maⁿ
tseixmaⁿ xueya.” 18 Ndo' na luaa'
waa, 'ñeeⁿ juu na l'ue ts'oom na
nnc'oom na wi' ts'oom maxjeⁿ jo'
nnts'aaⁿ, ndo' 'ñeeⁿ juu na nnts'aaⁿ
na nntseiquie' ts'om, maxjeⁿ jo'
nluii. 19 Nndaa̱ nnts'aana' na
m'aaⁿ ts'aⁿ na nntso no̱o̱ⁿ: “Xeⁿ
na luaa' waa quia jo' ¿chiuu na
matseincjoo'ñe Ty'o̱o̱ts'om ljo'
cwil'a nn'aⁿ? Ee tjaa'naⁿ ts'aⁿ nndaa̱
nncjaa nacjoo' ljo' na l'ue ts'oom.”
20 'U na cwe' ts'aⁿ 'u, ¿ljo' ts'iaaⁿ'
na ñe'catseincjoo'ndyu' nacjoo'
Ty'o̱o̱ts'om? ¿Aa maty'iomna' na
xuaa na tuii ñ'eⁿ ts'ocachu nntsona'
nnom ts'aⁿ na s'aa juuna': “¿Chiuu
ts'iaaⁿ' na luaa' sa' ja?” 21 Ee ts'aⁿ na
mach'ee ts'iaaⁿ ñ'eⁿ ts'ocachu, nqueⁿ
ntyjeeⁿ ljo' ts'iaaⁿ na ñe'cats'aaⁿ ñ'eⁿ
joona'. Mañ'eⁿ ts'o'ñeeⁿ nnts'aaⁿ
cwii xuaa na yatiche oo cwii na
cwe' cwantindyo.
22 Ndo' nquii Ty'o̱o̱ts'om ¿ljo'
mach'eena' xeⁿ seijndaa'ñê na
m'mo̱o̱ⁿ na matseiw'eeⁿ nn'aⁿ
na cwila'tjo̱o̱ndyena nnoom,
ndo' nnts'aaⁿ na nleitquioo' juu
najndeii na cwiluiiñê? Jndyocaa
xuee na tintycwii na mach'eeⁿ na
wjaanioomñe ñequio nn'aⁿ na
la'xmaⁿ na nnt'ueeⁿ joona nc'e
na ticalcwe' n'omna jnaaⁿna, na
la'xmaⁿna na nntsuundyena.
23 S'aaⁿ na luaa' cha cantyja
'naaⁿ jaa nleitquioo' na juu
na cwiluiit'maⁿñê, jeeⁿ t'maⁿ
tseixmaⁿna', jaa na cwitjo̱o̱cheⁿ
na ncuaa cha'tso, ty'oom na
wi' ts'oom na seijndaa'ñê na
nla'jomndyo̱ na matseit'maaⁿ'ñena'
jom. 24 Ty'o̱o̱ts'om tqueeⁿ'ñê jaa na
la'xmaaⁿ cwentaaⁿ'aⁿ. Nt'omndyo̱
jaa tjeii'ñê quii'ntaaⁿ nn'aⁿ judíos
ndo' nt'om tjeii'ñê quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
gentiles. 25 Cha'xjeⁿ na matso ñ'oom
naquii' libro na seiljeii Oseas:

Nn'aⁿ na nchii laxmaⁿ nn'aⁿya,
je' nntsjo̱o̱ ndaa̱na na mann'aⁿya
joona.
Ndo' nn'aⁿ na ñet'om na
tjaa 'ñeeⁿ wi' ts'om joo,
je' la'xmaⁿna nn'aⁿ na wi'
ts'o̱o̱ⁿya joona.

26 Matsotiche ljeii'ñeeⁿ:
“'O na nchii cwiluiindyo' nn'aⁿ
tmaaⁿ' cwentaya”,
naⁿ'ñeeⁿ nntseicajndyu'na' na
cwiluiindyena ntseinda
Ty'o̱o̱ts'om na wando'.
27 Mati seineiⁿ Isaías cantyja
'naaⁿ nn'aⁿ Israel, tsoom: “Nn'aⁿ
na wjaawicantyjoo' nn'aⁿ Israel,
meiiⁿ na nleijndyendyena cha'na
jndye tei' 'ndyoo ndaaluee,
saa̱ cwe' cwantindye joona
nlui'n'maaⁿndyena.” 28 Ndo'
tjatsotiche na': “Ta Ty'o̱o̱ts'om
maxjeⁿ nntseicandaa̱'ñê ñ'om 'ñom
ñequio nn'aⁿ tsjoomnancue, na
nncu'xeeⁿ joona cha'xjeⁿ na matsona'
ndo' jndeii m'aaⁿ na nnts'aaⁿ na ljo'.”

29 Cha'xjeⁿ na jndạ tso Isaías:
Nquii Ty'ọọts'om na
matsạ'ntjoom cañoom'luee,
xeⁿ nchii 'ñeeⁿ cwantindyo tsjaaⁿ
jaa nn'aⁿ judíos,
maxjeⁿ jndạ ljoo'ndyọ cha'xjeⁿ
tjoom nn'aⁿ tsjoom Sodoma
ñ'eⁿ Gomorra.

Luaa mañ'oomna' nn'aⁿ judíos cantyja 'naaⁿ' ñ'oom naya

30 ¿Chiuu nl'uuyọọ je' cantyja
'naaⁿ' ñ'oommeiⁿ'? Joo nn'aⁿ na
nchii judíos cwiluiindyena
tqueⁿ Ty'ọọts'om joona na tjaa
jnaⁿ cwicola'xmaⁿna, nc'e na
cwila'yu'ya n'omna ñ'eⁿñê. Ndo'
majootona na nchii ñel'ueena na
nlui'n'maaⁿndyena. 31 Ndo' nn'aⁿ
Israel je', na tyoqueⁿndyena na
nla'candạạ'ndyena chiuu t'maⁿ
ljeii na tqueⁿ Moisés cha queⁿna'
joona na tjaa jnaⁿ la'xmaⁿna,
tîcandạạ nla'candạna juuna'.
32 ¿Ndo' chiuu na luaa' tjoomna?
Luaa' tjoomna ee tyocantyjaa'ya
n'omna na nlui'n'maaⁿndyena nc'e
na tyola'candạạ'ndyena ljo' na
matsạ'ntjom ljeii na tqueⁿ Moisés,
ee nchii tyola'yu'ya n'omna ñ'eⁿ
Ty'ọọts'om. Ndo' nc'e naljo', jo' chii
matseijoom'na' cantyja 'naaⁿna
na jndạ tei'ty'uiina "Tsjọ' na
cwiwi'ty'uii nn'aⁿ" 33 ee waa ñ'oom
cantyja 'naaⁿ'aⁿ naquii' ñ'oom'
Ty'ọọts'om na teiljeii na matsona':
Ja maquiạⁿya tsaⁿ na nluiiñe tsjọ'
na nquiee nn'aⁿ tsjoom Sión
nncwity'uiina cantyja 'naaⁿ'aⁿ,
jom nluiiñê tsjọ'ty'a na cantyja
'naaⁿ'aⁿ nntseiquiaana' nn'aⁿ,
sạạ ts'aⁿ na nntseiyu' ñ'eⁿñê,
xocats'aana' ntyjeeⁿ ndoo'
cwe' ts'iaaⁿ'ndyo na
matseiyoom'm.

10 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
macaⁿ'a nnom Ty'ọọts'om
na nlui'n'maaⁿndye nn'aⁿ Israel
ndo' ntyjaa'ya ts'ọọⁿya na nluii
na ljo'. 2 Ee macwji'yuu'ndyọ
cantyja 'naaⁿna na cwijoo' n'omna
na nluiit'maⁿñe Ty'ọọts'om
cantyja 'naaⁿna. Sạạ ticwixcwe na
cwindye'ntjomna nnoom cha'xjeⁿ
na l'ue ts'oom. 3 Ee tîcala'nọⁿ'na
chiuu waa na maqueeⁿ nn'aⁿ na
tjaa jnaⁿ cwicola'xmaⁿ jo nnoom.
Joona cwil'uee'ndye cheⁿnquieena
chiuu ya na nlqueⁿna' joona na
ljo'. Tîcatuee'ndyecjena cha'xjeⁿ na
seijndaa'ñê na maqueeⁿ nn'aⁿ na
tjaa jnaⁿ laxmaⁿ jo nnoom. 4 Ee
juu ljeii na tquiaa Ty'ọọts'om
nnom Moisés, cwintycwii
najndeii na matseixmaⁿna' quia
na matseiyu' ts'aⁿ ñequio Cristo.
Jo' chii ts'aⁿ na matseiyu' ñ'eⁿñê,
maqueⁿna' tsaⁿ'ñeeⁿ na tjaa jnaⁿ
cwicatseixmaaⁿ.
5 Ee cantyja 'naaⁿ' na nlqueⁿna'
ts'aⁿ na tjaa jnaⁿ cwicatseixmaⁿ
jo nnom ljeii na matsạ'ntjomna',
luaa seiljeii Moisés: "Juu ts'aⁿ
na matseicandạ ñ'oom na
matsạ'ntjomna', maxjeⁿ c'oom
nacje 'naaⁿ'na'." 6 Sạạ juu ñ'oom
cantyja 'naaⁿ' na nlqueⁿna' ts'aⁿ
na tjaa jnaⁿ cwicatseixmaⁿ nc'e
na matseiyu'ya ts'om ñ'eⁿñê, luaa
matsona': "Tinc'oom' ts'om':
¿'Ñeeⁿ nncjaawa cañoom'luee
na juu nndyoñ'oom Cristo? 7 Oo
meiⁿ tintsu': 'Ñeeⁿ nncjaacue
yuu na m'aⁿ añmaaⁿ l'oo" cha na
nndyoñ'oomlcwe' jom. 8 ¿Ljo' matso
ñ'oomwaa'?: 'Matsona': "Juu ñ'oom'

Ty'o̱o̱ts'om candyoo' nacañom'
waana', mati naquii' 'ndyo' ndo'
naquii' ts'om'.” Majuu ñ'oomwaa'
na cwiñe'quiaayâ na c'oom ts'aⁿ
na matseiyu'ya ts'oom ñ'eⁿ Cristo.
9 Xeⁿ na macwji'yuu'ndyu' na
Jesús cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom
'u, ndo' ñequio na xcwee' ts'om'
matseiyu' na tquiaa Ty'o̱o̱ts'om
na tando'xcoom jnda̱ na tueeⁿ'eⁿ,
quia jo' nlui'n'maaⁿndyu'. 10 Ee
quia ñequio cha'waa ts'om ts'aⁿ
matseiyoom'm ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
jo' na maqueⁿna' jom na tjaa jnaⁿ
cwicatseixmaaⁿ. Ndo' ñequio 'ñom
macwji'yuu'ñê na cwilui'n'maaⁿñe
nc'e Jesucristo.
11 Ee ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii
matsona': “Xocats'aana' na cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo na seiyu' ts'aⁿ ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om.” 12 Ee jo nnoom meiiⁿ
nn'aⁿ judíos, oo meiiⁿ nt'omcheⁿ
nn'aⁿ, jom ñecwii xjeⁿ ntyjeeⁿ
ñ'eⁿndye joona. Ee manquiiti na
cwiluiiñe na matsa̱'ntjom, cwiluiiñê
na matsa̱'ntjoom cha'tso nn'aⁿ.
Ndo' nda̱a̱ cha'tsondye nn'aⁿ na
cwilcwii'na xueⁿ'eⁿ, canda̱a̱'ya
mañequiaaⁿ na macaⁿna' joona.
13 Cha'xjeⁿ tso ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na teiljeii: “Nlui'n'maaⁿñe
meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na malcwii'
xuee' nquii na cwiluiiñe na
matsa̱'ntjom jaa.” 14 Sa̱a̱ ¿chiuu
nl'ayoona na nlcwii'na jom
na cwji'n'maaⁿñê joona xeⁿ na
tyoola'yu'na ñ'eⁿñê? ¿Ndo' chiuu
nl'ayoona na nla'yu'na ñ'eⁿñê
xeⁿ tyoondyena cantyja 'naaⁿ'aⁿ?
Ndo' ¿chiuu nl'ayoona na nndyena
cantyja 'naaⁿ'aⁿ xeⁿ tjaa 'ñeeⁿ
nñequiaa ñ'oom'm nda̱a̱na? 15 Ndo'
¿chiuu nluiiyuu na nnc'oonquia
nn'aⁿ ñ'oom'm nda̱a̱ nt'omcheⁿ xeⁿ
na tjaa 'ñeeⁿ majñom naⁿ'ñeeⁿ?
Cha'xjeⁿ matso ñ'oom'm na teiljeii:
“Jeeⁿ neiⁿncoo' quia cwiquie'cañom
nn'aⁿ na cwiñequia ñ'oom naya.”
16 Sa̱a̱ ticha'tsondye nn'aⁿ na
cwindye ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
cwilañ'oom'ndyena juuna'.
Ma'mo̱ⁿna' na ljo' ee tso Isaías: “Jeeⁿ
'u Ta, tijndye nn'aⁿ cwila'yu' ñ'oom
na cwiñequiaayâ.” 17 Jo' chii cwe'
nc'e na mandii ts'aⁿ ñ'oom cantyja
'naaⁿ' Cristo, jo' na mawee'na' na
matseiyu'ya ts'om ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
18 Sa̱a̱ mawax'a̱: ¿Aa
nnts'aacheⁿna' na tyoondye nn'aⁿ
Israel ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om? Maxjeⁿ
jnda̱ jndyena juuna', ee luaa matso
ñ'oom'm na teiljeii:

Jnda̱ teineiⁿ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
meiⁿyuucheⁿ na m'aⁿ nn'aⁿ
tsjoomnancue,
ee tcuu tcuu cwii cwii ndyuaa
jnda̱ tja ñ'oom'm.

19 Mawax'a̱tya̱: ¿Aa ndya'
nnts'aacheⁿna' na nn'aⁿ Israel
tîcala'no̱ⁿ'na na luaa' nnts'aa
Ty'o̱o̱ts'om? Maxjeⁿ jla'no̱ⁿ'na ee
Moisés najndyee tsoom ñ'oom
'ndyoo Ty'o̱o̱ts'om:

Ja nnts'aaya na nla'xueena quia
na nntseiñ'oom'ndyo̱ nn'aⁿ na
nchii tsjaaⁿ joona.
Ndo' nnts'aa na nla'lioo'ndyena
cwe' jnaaⁿ' nc'e nn'aⁿ na
ticata'jnaaⁿ'na cantyja 'naⁿya.

20 Tîcatseiwee ts'om Isaías quia na
tsoom ñ'oom 'ndyoo Ty'o̱o̱ts'om:

Nn'aⁿ na tîcal'uee ja joona jliuna ja.
Ndo' nda̱a̱ nn'aⁿ na tîcata'x'e ja,
seica'mo̱ⁿndyo̱ nda̱a̱na.

21 Sa̱a̱ cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ Israel
seineiⁿ Isaías ñ'oom 'ndyoo

Ty'o̱o̱ts'om: “Tyoocjo̱meintyja̱a̱'a
na matseiliuuya l'o̱o̱ya nda̱a̱'yo'
na ñe'cateijndeiya 'o. Sa̱a̱ 'o jeeⁿ
quie' n'om'yo' ndo' cwila'wendyo'
nacjoya.”

Nn'aⁿ Israel na cwicalui'n'maaⁿndye

11 Ñ'oomwaa ñe'cwax'a̱, ¿aa
jnda̱ tyeⁿnquie' Ty'o̱o̱ts'om
nn'aⁿ'aⁿ nn'aⁿ Israel? Tyooch'eeⁿ
na ljo', ee mati ja luaañe cwii joona.
Tuiindyo̱ na jndyowicantyjoo' tsjaaⁿ
'naaⁿ' Abraham ñ'eⁿ jndacantyjoom
Benjamín. [2]Xocats'aana' na cwii
ndii' s'aa Ty'o̱o̱ts'om na jnda ntyjeeⁿ
nn'aⁿ Israel ndo' je' tal'uendyena
ntyjeeⁿ. ¿Aa ticaliu'yo' ñ'oom'm
na teiljeii na seineiⁿ Elías xjeⁿ na
matseineiiⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om na
mañequiaaⁿ jnaaⁿ nc'iaaⁿ'aⁿ nn'aⁿ
Israel? Tsoom: [3]“Jeeⁿ 'u Ta, jnda̱
jla'cwjeena nc'iaaya profetas
ndo' jnda̱ jla'tyuii'na ndio yuu
na ñejla't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ 'u.
Je' ñenco̱ cwima'ndiina', ndo'
mati ñe'cala'cuee'na ja.” [4]Sa̱a̱ t'o̱
Ty'o̱o̱ts'om nnoom, tso: “Tiñencu'
cwima'ndiina', ee m'aⁿ ntquiee'
meiⁿ nn'aⁿ na jnda̱ tjeii'ndyo̱
cwentaya na tyoota' cantye jo
nnom ty'o̱o̱ Baal.” [5]Ndo' majo'ti
je', nc'e naya na matseixmaⁿ
Ty'o̱o̱ts'om, ma'ndiina' cwii tmaaⁿ'
chjoo na macwjii'ñê cwentaaⁿ'aⁿ.
[6]Ndo' xeⁿ cantyja 'naaⁿ' naya na
matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om, jo' na
cwicalui'n'maaⁿndyena, quia jo'
nchii cwiluii na ljo' nc'e chiuu na
cwil'a nquieena. Ee xeⁿ naljo', juu
naya na matseixmaaⁿ na cwe' yu,
tixocatseixmaⁿna' naya.
[7]Luaa waa ñ'oomwaa'.
Majndyendyeti nn'aⁿ Israel
tîcato'ñoomna naya na matseixmaⁿ
Ty'o̱o̱ts'om na tyol'ueena, macanda̱
nt'omndye joona na tjeii'ñe
Ty'o̱o̱ts'om to'ñoomna jo'. Sa̱a̱
nt'omndye joona s'aana' na quie'
n'omna. [8]Tjaa chiuu xuii' cha'na
matso Isaías: “Na Ty'o̱o̱ts'om tquiaaⁿ
na tjoomna, s'aana' cha'na ts'aⁿ na
ñe'catsoo cha meiiⁿ na niom n'om
nda̱a̱na sa̱a̱ titquioona, ndo' meiiⁿ
na niom lua'quina sa̱a̱ ticandyena
ndo' luaa' cwitjoomna hasta xjeⁿ
je'cheⁿ.” [9]Mati seineiⁿ David cantyja
'naaⁿna, tsoom:

Majoo nantquie na cwicwa'na
catseicwaqueⁿna' teiⁿnco' na
nntseityuu'na' joona,
ndo' mañequio joona'
cwi'ty'uiina
cha na catioomndyena natia na
cwil'ana.
[10] Cats'aana' ñ'eⁿndyena
cha'cwijom nn'aⁿ na
'oowinchjaaⁿ na tileicanty'iaa.
Cats'aana' na ñequii'cheⁿ
catseijomna' joona
cha'cwijom ts'aⁿ na jaa' xuu'
na jnda'jom ntyjo̱ wjaa.

Waa chiuu ya na nlui'n'maaⁿndye nn'aⁿ na nchii judíos

[11]Quia jo' ¿chiuu waa na
cala'no̱o̱ⁿ'a na luaa' waa? ¿Aa
ñe'catsona' na ticjaañjoom' l'a
nn'aⁿ judíos, jo' cha wjaachuuna'
joona na nntsuundyena? Jeeⁿ
nchii jo'. Nc'e na jla'tjo̱o̱ndyena
na tîcala'yu'na ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
jo' chii tju'naaⁿñeyuuna' na
nlui'n'maaⁿndye nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na tachii judíos. Tuii na
luaa' cha mati catseiqueeⁿna'
n'omna na nla'xmaⁿna

cha'na nn'aⁿ na cwiluiindye
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om. 12 Xeⁿ juu
na jla'tjo̱o̱ndye nn'aⁿ judíos
mañequiaana' na nlui'n'maaⁿndye
nn'aⁿ tsjoomnancue ndo' juu
na ticjaacañjoom' na l'ana
seijndaa'ñena' na waa naya 'naaⁿ
nn'aⁿ na nchii tsjaaⁿ joona, quia
jo' juu xjeⁿ na nnc'ooquie'nnda'na
cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om, cwanti
t'maⁿti naya nntseixmaⁿna'.
13 Nc'e na maty'iom Ty'o̱o̱ts'om
ts'iaaⁿ ja jo nda̱a̱ nn'aⁿ tsjaaⁿ na
cwiluiindyo', macwjii'a cwenta
na jeeⁿ jnda tseixmaⁿ juuna'.
14 Queeⁿ ts'o̱o̱ⁿya na cats'aana'
na ticjaawee' n'om nn'aⁿya na
ñe'cwii tsjaaⁿ quio tuiindyo̱ na
macanda̱ 'o cwicalui'n'maaⁿndyo'
ndo' catseiqueeⁿna' n'omna na mati
joona cwji'n'maaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om.
15 Ee xeⁿ cantyja 'naaⁿ' na 'ndiina'
nn'aⁿ judíos, tju'naaⁿñena' na joo
nn'aⁿ tsjoomnancue nljoyaandyena
jo nnom Ty'o̱o̱ts'om, c'oom' n'om'yo'
chiuu nnts'aana' quia na jnda̱ tju'na'
na cwiluiindyennda'na cwentaaⁿ'aⁿ.
Na nluii na luaa', nntseijomna'
cantyja 'naaⁿna cha'cwijom ts'aⁿ na
wando'xco na jnda̱ tue'. 16 Ee xeⁿ
juu tsqueeⁿtyoo' na cwineiiⁿjndyee
cwiluiiñena' na lju'na', ma'mo̱ⁿna'
na mati cha'waa tsquee'ñeeⁿ
lju'na'. Ndo' mati nch'ioo' ts'oom,
xeⁿ maqueⁿ lju'na' joona', mati
chatso l'o̱ ts'oom jnda̱ tqueⁿlju'na'.
17 Sa̱a̱ xeⁿ nt'om l'o̱ ts'oom olivo
xiom', jnda̱ jndii'na' ndo' 'u je' na
matseijomna' 'u cha'na ts'oom
olivo jnda̱a̱, jnda̱ ñjoom'ndyu'
quii'ntaaⁿ l'o̱ ts'oom olivo xiom',
ndo' na ljo' macwjaa'ñena' 'u
cantyja 'naaⁿ' nch'ioo' ts'oom'ñeeⁿ
ndo' ndaa' juuna' mañequiaana' na
wjaanajndu'. 18 Sa̱a̱ tinc'oom' ts'om'
na 'u cwiluiit'maⁿndyu'ti' nchiiti l'o̱
nquii ts'oom. Ee xeⁿ na nnts'aana'
na ljo' ntyji', cjaañjoom' ts'om'
na nchii 'u cwiluiindyu' nch'ioo'
ts'oom na mañequiaa' na jnda̱ l'o̱na',
nch'ioo'na' cwiñequia na jnda̱ l'o̱na'.
19 Nnts'aacheⁿna' na nntsu':
"Mayuu' na ljo', sa̱a̱ nc'e na jndii'
l'o̱ ts'oom olivo'ñeeⁿ, jo' chii
ñjoom'ndyo̱ ja." 20 Mayuu' na
ljo'. Jndii'ñena' joona nc'e na
ticala'yu'ya n'omna, ndo' 'u
yeⁿ meiⁿntyje' na matseiyu'ya
ts'om'. Jo' chii tintseis'andyu' ndo'
tintseiscundyu', yati c'oom' na
nquia'. 21 Ee xeⁿ tîcatseit'maⁿ ts'om
Ty'o̱o̱ts'om l'o̱ nquii ts'oom'ñeeⁿ,
majndeiitiche cwe' 'u. 22 Canty'ia'
chiuu t'maⁿ ts'om Ty'o̱o̱ts'om
ndo' mati jeeⁿ ñecwii ñ'oom
jom. Cantyja na ñecwii ñ'oom
jom, jo' na seiquiaana' naⁿ'ñeeⁿ.
Sa̱a̱ ñequiondyu' 'u yats'aⁿñê.
Queⁿndyu' na nntsa' yuu na l'ue
ts'oom ee xeⁿ tjaa jo' mati 'u
nntseiquioona'. 23 Mati nn'aⁿ judíos
na tiñe'cala'yu' ñ'eⁿ Jesucristo,
xeⁿ nncue'ntyjo̱ na nla'yu'na
ñ'eⁿñê, nnda̱a̱ nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om
na nntseicañjoom'nnaaⁿ'aⁿ
joona, ee waa na jneiⁿ na nnda̱a̱
nntseicañjoom'nnaaⁿ'aⁿ joona.
24 Ee 'u na nchii ts'aⁿ judío
cwiluiindyu', xeⁿ na matseijomna'
'u cha'na ts'oom olivo jnda̱a̱,
sa̱a̱ jnda̱ ñjoom'ndyu' ts'oom
olivo xiom', meiiⁿ na tiquiluii
na ljo', majndeiitiche cantyja
'naaⁿ nn'aⁿ judíos, tijndei'na' na
nñjoom'ndyennda'na manquiiti
ts'oom olivo xiom' na la'xmaⁿna.

Na cwii macandạ̱ nluiʼnʼmaaⁿndye nnʼaⁿ Israel

25 ʼO nnʼaⁿya na cwilaʼyuʼyoʼ, lʼue
tsʼọ̱ọ̱ⁿya na caliuʼyoʼ ñʼoomwaa
na wantyʼiuuʼ waanaʼ, cha
tintsʼaanaʼ ndooʼ nquiuʼyoʼ na
jeeⁿ jndọ̱ʼ nʼomʼyoʼ. Ntʼom
nnʼaⁿ judíos cwilaʼquieʼ nʼomna
cantyja ʼnaaⁿʼ Jesucristo hasta
xjeⁿ na nntseicandạ̱ạ̱ʼñenaʼ lojoo
nnʼaⁿ na cwilaʼyuʼ ñʼeⁿ jom na
nchii cwiluiindyena tsjaaⁿ nnʼaⁿ
judíos. 26 Quia na jndạ̱ tuii
nmeiⁿʼ, chaʼtsondye nnʼaⁿ judíos
nluiʼnʼmaaⁿndyena chaʼxjeⁿ na
matso ñʼoomʼ Tyʼọ̱ọ̱tsʼom na seiljeii
Isaías:

Naquiiʼ tsjoom Sión nnaⁿ tsaⁿ na
nntseicandyaañe nnʼaⁿ
ndoʼ nnʼaⁿ na jndyowicantyjooʼ
tsjaaⁿ ʼnaaⁿʼ Jacob nnquindyọ̱
natia na laʼxmaⁿna.

27 Quia na nntseicanduuʼa jnaaⁿna
quia joʼ
nntseicandạ̱ạ̱ʼñenaʼ ñʼoom na
tʼmaⁿtyạ̱ạ̱ⁿya ñʼeⁿndyena.

28 Ncʼe ñʼoom naya na
macwjiʼnʼmaaⁿñe Tyʼọ̱ọ̱tsʼom
nnʼaⁿ, joʼ na mʼaⁿntiaaʼndye nnʼaⁿ
judíos ñʼeⁿñê, ndoʼ na luaaʼ sʼaanaʼ,
tjuʼnaaⁿñenaʼ na cwitsaaquieeʼndyoʼ
ʼo. Sạ̱ạ̱ ndicwaⁿ mʼaaⁿ na wiʼ tsʼoom
joona na tjeiiʼñê weloona na
nluiindye cwentaaⁿʼaⁿ. 29 Ee quia
na jndạ̱ tquiaa Tyʼọ̱ọ̱tsʼom cwii
nnom na macandaaʼ tsʼaⁿ ndoʼ na
maqueeⁿʼñê juu na nntseixmaⁿ
cwentaaⁿʼaⁿ taxocatseichueeⁿʼeⁿ
joʼ. 30 Ee chaʼxjeⁿ na ñetʼomʼyoʼ
na ñejlaʼquieʼ nʼomʼyoʼ nnom
Tyʼọ̱ọ̱tsʼom, jeʼ mañʼoom na wiʼ
tsʼoom ʼo, sạ̱ạ̱ jeʼ jeʼ nnʼaⁿ judíos
cwilaʼquieʼ nʼomna nnoom.
31 Maluaaʼ matseijomnaʼ cantyja
ʼnaaⁿna. Jeʼ cwilaʼquieʼ nʼomna cha
ndạ̱nquia nncʼoom Tyʼọ̱ọ̱tsʼom na wiʼ
tsʼoom joona, chaʼxjeⁿ jeʼ mʼaaⁿ na
wiʼ tsʼoom ʼo. 32 Ee sʼaa Tyʼọ̱ọ̱tsʼom
na chaʼtsondyọ̱ laʼxmaaⁿya na
tyoolaʼcandạ̱ạ̱ʼndyọ̱ jo nnoom, cha
na chaʼtsondyọ̱ nncʼoom na wiʼ
tsʼoom.

33 Joo na maqueⁿnaʼ Tyʼọ̱ọ̱tsʼom
na tyañe, jeeⁿ jnda laxmaⁿnaʼ, jeeⁿ
jndọ̱ʼ tsʼoom, chaʼtso matseiʼnọ̱ọ̱ⁿʼọ̱ⁿ.
Tjaa ʼñeeⁿ nntseinchuʼtcuuñe
chiuu matseijndaaʼñê, tjaa ʼñeeⁿ
nndạ̱ạ̱ nntseiʼnọ̱ⁿʼ ljoʼ na machʼeeⁿ.
34 Chaʼna teiljeii ñʼoom na tso Isaías:
“¿ʼÑeeⁿ cwii jaa nmeiiⁿñe nndạ̱ạ̱
nntseinọ̱ⁿʼ chiuu mʼaaⁿʼ tsʼom nqueⁿ
na matsạ̱ʼntjoom? ¿Aa mʼaaⁿ ʼñeeⁿ
juu na jeeⁿcheⁿ jndọ̱ʼ tsʼom cha na
nndạ̱ạ̱ nntseijndọ̱ʼ tsʼoom? 35 ¿ʼÑeeⁿ
teijndeiijndyee jom cha jeʼ macaⁿnaʼ
na catseilcweeⁿʼeⁿ joʼ nnom juu?”
36 Ee chaʼtsoñʼeⁿ niom ncʼe jom, ndoʼ
tseixmaⁿñʼeeⁿ joʼ. Joʼ chii macandạ̱
jom caluiitʼmaⁿñê chaʼwaati xuee.
Amén.

Maqueⁿ ljuʼnaʼ tsʼaⁿ jo nnom Tyʼọ̱ọ̱tsʼom

12 Macweʼ joʼ ʼo nnʼaⁿya
na cwilaʼyuʼyoʼ, ncʼe
na mʼaaⁿ Tyʼọ̱ọ̱tsʼom na jeeⁿ wiʼ
tsʼoom jaa, macaⁿʼa ndạ̱ạ̱ʼyoʼ
yocheⁿ na cwitsaamʼaⁿtiʼyoʼ
na nñequiandyoʼñʼeⁿʼyoʼ na
nlaʼxmaⁿʼyoʼ chaʼcwijom quiooʼ
na cwilaʼcwjee nnʼaⁿ judíos,
cwii nnom na ljuʼ, na cjaaweeʼ
tsʼoom. Na nlʼaʼyoʼ na ljoʼ jeeⁿ
xcwe nlaʼtʼmaaⁿʼndyoʼ jom.
2 Tancʼomʼyoʼ na mati ʼo cwilʼaʼyoʼ

ljo' na cwinty'ia'yo' na cwil'a
nn'aⁿ tsjoomnancue, cala'chui'yo'
cantyja na cwila'tiuu'yo' cha na
luaa' ntseixcona' cha'tso cantyja
na cwitsaam'aⁿ'yo'. Ee na nl'a'yo'
naljo' nncue'ntyjo̱ na nla'no̱ⁿ'yo'
chiuu waa na l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om
ñ'eⁿndyo', na juu jo' tjacantyja naya
tseixmaⁿ, ndo' cjaawee' ts'oom ndo'
canḏa̱a̱' tseixmaⁿna'.
3 Nc'e ts'iaaⁿ na jnḏa̱ tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om na matseixmaⁿya, jo' na
matsjo̱o̱ya nḏa̱a̱'yo', meiⁿcwiindyo'
'o tincwinom' na nnc'oom' ts'om
cantyja 'naaⁿ' nquii cha'xjeⁿ na
matsona' na nncwjeiⁿ'eⁿ cwenta
chiuu matseixmaaⁿ. Cwii ndo'
cwiindyo' cwji'ya cwenta cwanti
na jnḏa̱ tquiaa Ty'o̱o̱ts'om nnom
na matseixmaⁿ na matseiyu'ya
ts'om ñ'eⁿñê. 4 Ts'aⁿ ñecwiiñê s̱a̱a̱
jndye tjaacañjoom'ñê, ndo' cwii
cwii joo na tjacañjoom'ñê tiljo'yu
ts'iaaⁿ'na' ñ'eⁿ nc'iaana'. 5 Maluaa'
waa na matseijomna' jaa nn'aⁿ na
cwila'yuu'a, meiiⁿ na jndyendyo̱ s̱a̱a̱
matseijoom'na' cantyja 'naaⁿya na
ñe'cwii sei' cwiluiindyo̱ cantyja
'naaⁿ' Cristo. Ndo' ts'iaaⁿ na
mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om na cal'aaya
cwentaaⁿ'aⁿ tjachuii'na' na cwii
cwiindyo̱.
6 Ts'iaaⁿ na mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na cal'aaya, tiñecwii xjeⁿ joona'.
Nqueⁿ matseijndaa'ñê cwaaⁿ ts'iaaⁿ
nntseixmaⁿ cwii cwiindyo̱. S̱a̱a̱
macaⁿna' na calacanḏa̱a̱'ndyo̱ cwii
cwii nnom ts'iaaⁿ na mañequiaaⁿ.
Xeⁿ na jnḏa̱ tquiaaⁿ na 'naaⁿ' ts'aⁿ
na nnḏa̱a̱ nntseiteincoo' ñ'oom'm
nḏa̱a̱ nn'aⁿ, cwa catseicanḏa̱a̱'ñe
tsaⁿ'ñeeⁿ juuna'. 7 Ndo' xeⁿ
mañequiaaⁿ na macandaa' ts'aⁿ na
candi'ntjom quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na
cwila'yu', cats'aa ts'iaaⁿ'ñeeⁿ ñequio
na xcwee' ts'om. Ndo' juu ts'aⁿ na
macandaa' na ma'mo̱ⁿ nḏa̱a̱ nc'iaa',
queⁿñe ts'iaaⁿ'ñeeⁿ. 8 Ts'aⁿ na
macandaa' na mañequiaa na t'maⁿ
n'om nn'aⁿ, ts'iaaⁿ'ñeeⁿ cats'aa.
Ndo' juu ts'aⁿ na niom s'om l'o̱
tintseintycwii' na nnteijndeii nc'iaa'
'naⁿ na matsei'tjo̱o̱na' joona. Ts'aⁿ
na 'naaⁿ' na nluiitquieñe cats'aa
naljo' ñequio na mach'eeñe cwenta.
Ndo' ts'aⁿ na mateijndeii nn'aⁿ na
nty'iaandye cats'aa naljo' ñequio na
neiiⁿ'.

Ñ'oomeiiⁿ laxmaaⁿya na calacanḏa̱a̱'ndyo̱

9 C'om'yo' na wi' n'om'yo'
nc'iaa'yo' ñequio na mayo'cheⁿ'yo',
nchii cwe' cwil'a'ya'yo'.
Catseiqueeⁿna' n'om'yo' cha'tso
yuu na ya, s̱a̱a̱ yuu na tia
c'om'yo' na jndoo'yo'. 10 C'om'yo'
na jnda nquiu'yo' nc'iaa'yo'
cha'xjeⁿ ñeⁿnquii ts'aⁿ ntseinda
'o, ñequii'cheⁿ cal'a'yo' na joona
t'maⁿti caluiindye, ñecuaa meiiⁿ 'o
tjaa 'ñeeⁿ catseit'maaⁿ'ñe.
11 Tila'nchqueeⁿ'ndyo' ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om na la'xmaⁿ'yo'. Cjoo'
n'om'yo' na cwindye'ntjom'yo'
nnom Jesucristo.
12 C'om'yo' na neiⁿ'yo' cha'tso
na matseijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om
na ñequiaaⁿ na nnda'yo'. Quia
maju'wi'na' 'o, c'om't'maaⁿ'ndyo'
n'om'yo'. Ndo' ñequii'cheⁿ
calaneiⁿ'yo' nnoom.
13 Quia matseitjo̱o̱na' 'naⁿ
nn'aⁿ na maqueeⁿ cwentaaⁿ'aⁿ,
quia'yo' cantyja na cwileiñ'om'yo'
na nnteijndeiina' naⁿ'ñeeⁿ.

Catei'x'ee'yo' nn'aⁿ na cwila'yu' na
cwe' cwiquieya na m'aⁿ'yo'.
14 Quia matseitaa' ts'om ts'aⁿ 'o,
nchii mati nlcwe' 'o ñ'oom wi' cjoo'
tsaⁿ'ñeeⁿ. 'O cataⁿ'yo' na Ty'oots'om
catio'naaⁿñê juu.
15 Quia cwinty'ia'yo' na neiiⁿ
nc'iaa'yo' na cwila'yu', mati 'o
c'om'yo' na neiⁿ'yo' ñ'eⁿndyena. Saa
quia cwitjoomna na matseichjoo'na'
n'omna, mati 'o c'om'yo' na chjoo'
n'om'yo' ñ'eⁿndyena.
16 Tjoom' c'om'yo' ñ'eⁿ nc'iaa'yo'.
Tinc'om'yo' na s'andyo' ndo'
lcundyo'. Catsañ'oomndyo' ñequio
nn'aⁿ na nty'iaandye, tints'aana'
nquiu'yo' na cwe' 'o jndo'ti n'om'yo'.
17 Natia na nnts'aa ts'aⁿ 'o, til'a'yo'
na nnjoom. Ñequii'cheⁿ cala'jnda'yo'
na cha'tso na cwil'a'yo' nla'xmaⁿ'yo'
na ya nn'aⁿndyo' jo ndaa cha'tso
nn'aⁿ. 18 'O tacala'ntja'ndyo' ñequio
nn'aⁿ. 'O cha'tso na nndaa nl'a'yo'
ñequii'cheⁿ cal'a'yo' yuu na ya cha
tincju'naaⁿñena' na nl'uee'ndye
nn'aⁿ tia' ñ'eⁿndyo'. 19 'O nn'aⁿya
na jeeⁿ wi' ts'ooⁿya, til'a'yo' na
canjoom. Quiandyo' na nquii
Ty'oots'om nnts'aaⁿ na nnjoom,
xeⁿ naljo' l'ue ts'oom. Ee waa
ñ'oom'm na teiljeii na matsona':
"Matso Ty'oots'om: Nnco nnts'aa na
nnjoom. Ja nnts'aa na nntioomndye
nn'aⁿ na cwila'tjoondye nooⁿ."
20 Ndo' mati waa cwiicheⁿ ñ'oom
na teiljeii na matsona': "Juu ts'aⁿ
na jndoo' 'u, xeⁿ na ñejnoom'm,
quiaa' na nlcwaaⁿ'aⁿ. Xeⁿ na ñec'om
ndaa, quiaa' ndaa na nnc'om ee
na nntsa' na luaa', nnts'aana' na
jnaaⁿ'aⁿ chiuu waa na mach'eeⁿ
ñ'eⁿndyu'." 21 Tiñe'quiaandyu' na
joo na ticatsa'ntjomna' nnaⁿndyena'
ñ'eⁿndyu'. Catsa' yuu na ya
cha canaⁿndyu' nacjoo' joo na
ticatsa'ntjomna'.

Calan'ooⁿ'ndyo ñ'oom ntyuee naⁿmaⁿn'iaaⁿ

13 Cwii cwiindyo' 'o cju'ñecje
ndaa naⁿmaⁿn'iaaⁿ, ee nn'aⁿ
na m'aⁿ n'iaaⁿ, Ty'oots'om maqueeⁿ
joona ts'iaaⁿ'ñeeⁿ. Tjaa'naⁿ cwii
ts'aⁿ na m'aaⁿ ts'iaaⁿ na nchii jom
tqueeⁿ juu. 2 Quia jo' 'ñeeⁿ juu na
wjaa nacjoo naⁿmaⁿn'iaaⁿ, mawjaa
tsaⁿ'ñeeⁿ nacjoo' na seijndaa'ñe
nquii Ty'oots'om. Ndo' maxjeⁿ
nnt'uiina' jom na nntioomñê na ljo'
mach'eeⁿ. 3 Jo' chii ts'aⁿ na mach'ee
yuu na tia m'aaⁿ na nquiaⁿ'aⁿ
naⁿmaⁿn'iaaⁿ. Saa ts'aⁿ na mach'ee
yuu na cwitsa'ntjom n'iaaⁿ, ya
m'aaⁿ, tyoocaty'ueeⁿ naⁿ'ñeeⁿ. Jo'
chii catsa' yuu na cwitsa'ntjomna
'u, quia ljo'cheⁿ taxoc'oom' ts'om'
aa nla'wjeena 'u. Maxjeⁿ nnc'omna
na neiiⁿna 'u. 4 Ee naⁿmaⁿn'iaaⁿ
la'xmaⁿna na cwindye'ntjomna
nnom Ty'oots'om cha catei'jndeiina
'u. Saa xeⁿ mache' na til'uee ljeii na
cwilein'omna, quia jo' c'oom' na
nquia' joona, ee ticwe' ts'iaaⁿ'ndyo
na la'xmaⁿna sayo ee cwiluiindyena
na cwindye'ntjomna nnom
Ty'oots'om na cwita'wi'na nn'aⁿ
na cwil'a yuu na tia. 5 Quia jo' we
ndii' macaⁿna' na cala'canda'yo'
jo ndaa naⁿmaⁿn'iaaⁿ. Najndyee
nc'e na tical'ue n'om'yo' na
cat'uii ljeii na cwileiñ'omna 'o.
Ndo' na jnda we nc'e na nquiu'yo'
naquii' n'om'yo' na matsona' na
cal'a'yo' na ljo'. 6 Macwe' jo' na
cwitiom'yo' ts'iaaⁿndaa'yo', ee
nn'aⁿ na m'aⁿ n'iaaⁿ, ñequio

ts'iaa^{n}mei^{n}' cwita'ntjomna
cha nl'ana ts'iaa^{n} na maque^{n}
Ty'o̱o̱ts'om joona. 7 Nnom cwii
cwii ts'a^{n} na waa na matseixma^{n}
na nntseit'maa^{n}'ndyu' juu, catsa'
naljo' ñ'e^{n}ñe. Quia maca^{n}na' na
nntiom'yo' nda̱a̱ na^{n}ma^{n}n'iaa^{n},
catiom'yo', cha'na ts'iaa^{n} nnom
tyuaa. Cala'canda̱'yo' nnom ljeii
na cwique^{n} na^{n}ma^{n}n'iaa^{n}, ndo'
cala't'maa^{n}'ndyo' cha'tsondye joona
na matsona' na cala't'maa^{n}'ndyo'.
8 Mei^{n}ncwii ts'a^{n} tincho'jna^{n}'yo'
nnom. C'om'yo' na wi' n'om'yo'
nc'iaa'yo' ee juuna' matseijomna'
cha'cwijom na cho'jna^{n}'yo'. Juu
ts'a^{n} na m'aa^{n} na wi' ts'om x'iaa',
matseicaña̱a̱^{n} chiuu t'ma^{n} ljeii na
matsa̱'ntjomna' na tque^{n} Moisés,
9 ee ljeii'ñee^{n} matsa̱'ntjomna':
"Tinc'om'ya' ñequio cwiiche^{n} ts'a^{n},
tintseicue' ts'a^{n}, tinch'uee' 'naa^{n}'
ts'a^{n}, tintseiquee^{n} ts'om' 'naa^{n}'
ts'a^{n}." Ee cha'tso ñ'oommei^{n}' ñequio
nt'omche^{n} na sa̱'ntjom ljeii na tque^{n}
Moisés, cwila'x'iaa'ndye joona'
ñequio ñ'oomwaa na matsona':
"C'oom' na jnda ntyji' tyjets'a^{n}ndyu'
cha'xje^{n} na wi' ts'omndyu' che^{n}ncu'."
10 Ee quia na m'aa^{n} ts'a^{n} na jnda
ntyjii tyjets'a^{n}ñe, xocats'aa na wi'ñe
ñ'e^{n} tsa^{n}'ñee^{n}. Ee ts'a^{n} na jnda ntyjii
ntyjenn'a^{n}ñe, matseicanda̱ñ'ee^{n} ljeii
na tquiaa Ty'o̱o̱ts'om nnom Moisés.
11 Cala'no̱^{n}'yo' naljo' ndo' c'oom'
n'om'yo' cantyja 'naa^{n}' tiempo na
m'aa^{n}ya je'. Matseijomna' cantyja
'na^{n}'yo' cha'cwijom na cwinda'yo'.
Jo' chii calcwi'yo' ee je' mandyoo'ti
m'aa^{n}na' na nlui'n'maa^{n}ndyo̱, nchiiti
quia jlayuu'jndya̱a̱ ñ'oom'm. 12 Juu
na cwitsaam'aa^{n}ya matseijomna'
cha'cwijom natsjom, juuna'
wjaawinomna'. Wjaawindyoo'ti
xuee quia na nlui'n'maa^{n}ndyo̱. Jo'
chii ca'ndya̱a̱ na cwilajomndyo̱
ts'iaa^{n} na laxma^{n}na' cantyja 'naa^{n}'
najaa^{n}. Cal'uee'ndyo̱ l'o̱ ts'iaa^{n} ya
na laxma^{n}na' cantyja 'naa^{n}' naxuee.
13 C'o̱o̱^{n}ya cha'xje^{n} na maca^{n}na' na
cats'aa ts'a^{n} quia naxuee. Nchii
c'o̱o̱^{n}ya na cwicwa'jndoo'ndyo̱
mei^{n} nchii na cwicandya̱a̱ya.
Nchii c'o̱o̱^{n} ñequio nn'a^{n} na
cwe' luaa'ndyo ñequio nt'omche^{n}
nnom natia la'xma^{n}. Tac'o̱o̱^{n}ya na
cwila'ntja'ndyo̱ ñequio nn'a^{n} mei^{n}
tala'ṯa̱a̱' n'o̱o̱^{n}ya joona. 14 Sa̱a̱ 'o
wandyo̱' cal'a'yo', 'o cwee'yo'
Jesucristo cha'xje^{n} macwee ts'a^{n}
liaa. Tañe'quiandyo' na joo na
nei^{n}nco nquiu nn'a^{n} na matseixma^{n}
tsjoomnancue nlque^{n}na' xje^{n}
'naa^{n}'na' 'o.

Tintio'ñ'oom' cwii nn'a^{n}' na matseiyu'

14 Cato'ñoom'yo' meii^{n} ts'a^{n}
na ticuee' na matseiyu'ya
ts'om, sa̱a̱ nchii na nnto̱'yo' na
nla'ñ'ee^{n}'ndyue'yo' ñ'e^{n}ñê. 2 Cal'uu,
m'a^{n} nn'a^{n} nquiu na wanaa^{n} na
nlcwa' ts'a^{n} cha'tso nnom 'na^{n},
sa̱a̱ m'a^{n} nt'omche^{n} na ticuee' na
cwilayu'ya n'om ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om,
joona cwe' tsco cwicwa'na. 3 Luaa
maca^{n}na': Juu ts'a^{n} na ntyjii na
mei^{n}quia nantquie wanaa^{n} na
nlcwa', tints'aa na ticuee' ts'om
ts'a^{n} na cwe' jndaa' ljo' macwa'.
Ndo' mati 'u ts'a^{n} na cwe' jndaa' ljo'
macwa' tincwjaa'ndyu' cwenta cwe'
na cha'tso nnom macwa' x'ia', ee
maco'ñom Ty'o̱o̱ts'om jom. 4 ¿'Ñee^{n}
cwiluiindyu' na matsei'ncjoo'ndyu'
ljo' mach'ee cwiiche^{n} x'ia' na
matseiyu'? Ee nquii na matsa̱'ntjom

jom nntso na aa xcwe aa tixcwe
mach'eeⁿ. Nljoñeya tsaⁿ'ñeeⁿ ee waa
najndeii na matseixmaⁿ Jesús na
matsa̱'ntjom jom.
5 M'aⁿ nn'aⁿ na cwitjeii'na cwenta
na waa cwii xuee na t'maⁿti
tseixmaⁿna' ndo' m'aⁿ nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na cwila'tiuu na meiⁿnquia
xuee ñecwii xjeⁿ. Sa̱a̱ cwii cwii
ts'aⁿ c'oom'tyeⁿ ts'om cantyja
'naaⁿ' ñ'oom'waa'. 6 Ts'aⁿ na maqueⁿ
na t'maⁿti cwii xuee, mach'eeⁿ
na ljo' ee na matseit'maaⁿ'ñê
Nquii na matsa̱'ntjom jom. Ndo'
ts'aⁿ na mach'ee na ñe'cwii
xjeⁿ tseixmaⁿna', mach'ee
na ljo' ee na matseit'maaⁿ'ñe
Nquii na matsa̱'ntjom juu. Ndo'
ts'aⁿ na macwa' cha'tso nnom
nantquie, macwaaⁿ'aⁿ joona' ee
na matseit'maaⁿ'ñê Nquii na
matsa̱'ntjom jom, ndo' mañequiaaⁿ
na quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om. Mati
ts'aⁿ na cwe' jndaa' nantquie na
macwa' mach'eeⁿ na ljo' ee na
matseit'maaⁿ'ñê Ty'o̱o̱ts'om ndo'
mañequiaaⁿ na quianl'uaa'. 7 Ee
tjaa 'ñeeⁿ jaa c'oom na wando' cwe'
ee na l'ue ts'om nquii, ndo' tjaa
'ñeeⁿ jaa c'oom na nncue' ee na l'ue
ts'om nquii. 8 Cantyja na tando̱o̱'a,
tando̱o̱'a cwe' ee Jesucristo, ndo'
cantyja na cwiwja̱a̱ya, ncwja̱a̱ya
cantyja 'naaⁿ' jom. Jo' chii aa na
tando̱o̱'a oo aa na nncwja̱a̱ya, maxjeⁿ
m'aaⁿya cantyja 'naaⁿ' jom. 9 Manc'e
jo' na tueeⁿ'eⁿ ndo' tando'xcoom cha
na nntseixmaaⁿ na matsa̱'ntjoom
jaa cha queⁿna' jom na cwiluiiñê na
matsa̱'ntjoom nn'aⁿ na jnda̱ tja̱ ndo'
cwentaa nn'aⁿ na ta'ndo'.
10 Sa̱a̱ 'u je', ¿chiuu na xjeⁿto 'u
ñe'cu'xeⁿ' cwii nn'aⁿ' na matseiyu'
oo chiuu na m'aaⁿ' na ticuee' ts'om'
jom? Ee cha'tsondyo̱ nncwino̱o̱ⁿ jo
nnom Cristo na nncu'xeeⁿ jaa. 11 Ee
mawaa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii
na matsona':

Ja wando̱'a, matso nquii
Ty'o̱o̱ts'om,
nc'e naljo' jo' chii cha'tsondye
nn'aⁿ nnta'na cantyena jo
no̱o̱ⁿya,
ndo' nla't'maaⁿ'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om ñequio na jndoo'
cha'tsondye nn'aⁿ.

12 Luaa waa cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom'ñeeⁿ, cwii cwiindyo̱
nñequiaaya cwenta nnoom cantyja
'naaⁿya.

Tintsa' na nntseilcwe'na' x'ia' na matseiyu'

13 Jo' chii tacatsona' na
nntio̱'ñ'o̱o̱ⁿya cwii ndo' cwii
nc'iaaya. 'O cala'jnda̱'yo' na
til'a'yo' cwii nnom na jnaaⁿ'
jo' nntseicwachuu'ñena' juu
ndo' nnts'aana' na nntseitjo̱o̱ñe.
14 Nc'e na matseixmaⁿya ts'aⁿ na
matseiyu'a ñ'eⁿ Jesucristo, jo' chii
m'aaⁿ'tyeⁿ ts'o̱o̱ⁿ na tjaa'naⁿ cwii
nnom 'naⁿ na tilju' matseixmaⁿna'.
Sa̱a̱ xeⁿ na m'aaⁿ ts'aⁿ na matseitiuu
na niom 'naⁿ na tilju', cantyja
'naaⁿ' nquii tsaⁿ'ñeeⁿ mach'eena' na
tilju'na'. 15 Ee xeⁿ cwe' cantyja 'naaⁿ'
ljo' na macwa' matsei'ndaa'na' ntyjii
cwii nn'aⁿ' na matseiyu' ndo' na
luaa' mache', tic'oom' na jnda ntyji'
jom. Jo' chii tantsa' cwii na ya
ntyji' macwa' nntsei'ndaa'na' cwii
nn'aⁿ' na tue' Cristo cwentaaⁿ'aⁿ.
16 Tiñe'quia'yo' na nncju'naaⁿñena'
na nlaneiⁿ nn'aⁿ ñ'oom na tijo'ndyo
nacjo'yo' ljo' na 'o nquiu'yo' na ya.

17 Ee juu na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om,
nchii tomti waana' na nleijndaa'
ljo' na wanaa^{n} na nntquia̱a̱aya oo na
nncwa̱a̱aya. Matsa̱'ntjoom jaa cha
cantyja 'naa^{n}' Espíritu Santo nnda̱a̱
nl'aaya yuu na maty'iomyana'.
Ndo' mati na nnc'o̱o̱^{n}ya na
neii^{n}ya ndo' na mei^{n}cwii ñomtiuu
tic'o̱o̱^{n}ya jo nnoom. 18 Ts'a^{n} na
luaa' mandi'ntjom nnom Cristo,
cwijaawee' ntyjii Ty'o̱o̱ts'om ñ'e^{n}ñê,
ndo' mati neii^{n} nn'a^{n} jom.
19 Cwe' nc'e jo' tsantyjo̱o̱ya
mei^{n}nquia nnom na nnda̱a̱ nl'aaya
na tical'ua̱a̱ ndia' ñequio nn'aa^{n}ya
na cwila'yu'. Ee na nl'aaya na
ljo' nnteijndeiindyo̱ ntyja̱a̱ na
nntsanajnda̱a̱aya na cwila'yuu'a.
20 Jo' chii tintseityui' ts'iaa^{n} 'naa^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om na cwe' jndaa' cwii
nnom nantquie na macwa'.
Mayuu' cha'tso nnom nantquie lju'
la'xma^{n}na', sa̱a̱ tia matseixma^{n}' xe^{n}
cantyja 'naa^{n}' cwii nnom na macwa'
matsei'ndaa'na' ntyjii cwii x'ia' na
matseiyu'ya ts'oom ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om.
21 Yati na tinlqui' sei', tinc'ua'
winom ndo' tintsa' cwii nnom na
cantyja 'naa^{n}' jo' nntseilcwe'tya'na'
cwii x'ia' na matseiyu', oo na
nntseiquioona' jom na nnts'aa^{n}
jna^{n} oo na nnts'aana' na titye^{n}
matseiyu'ya ts'oom ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om.
22 Juu na matsei'yu' cantyja 'naa^{n}'
ñ'oommei^{n}', matsa̱'ntjomna' na
c'oom'tye^{n}' cantyja 'naa^{n}'na' jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om. Ee jee^{n} neii^{n}' ts'a^{n}
na m'aa^{n}' ts'om na xcwe mach'ee
cantyja 'naa^{n}' ñ'oommei^{n}' na tjaa
meii^{n}cwii na maco'tia'na' ntyjii.
23 Sa̱a̱ ts'a^{n} na tijndaa'ya ntyjii aa
mayuu' na ya na nlcwa' ts'a^{n} cwii
nnom nantquie ndo' xe^{n} nlcwaa^{n}'a^{n}
jo', nnts'aayuuna' jnaa^{n}'a^{n} waa, ee
cha'tso ljo' na mach'ee ts'a^{n} ndo'
ticaljeiiyaa^{n} aa mayuu' na ya jo',
maxje^{n} jna^{n} jo' mach'eena'.

Cal'aaya cha'tso na cateijndeiindyo̱ ntyja̱a̱

15 Jaa na tye^{n} la'xmaa^{n}ya
na cwila'yu'ya n'o̱o̱^{n}ya
ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naa^{n}'
ñ'oommei^{n}', joo nn'a^{n} na titye^{n}
cwila'yu'na cantyja 'naa^{n}' jo',
laxmaa^{n}ya na cacho̱o̱ya na
cateijndeii joona, nchii macanda̱
cwijndo̱o̱'a cantyja 'naa^{n} ncjo̱o̱ya.
2 Cwii cwiindyo̱ cal'aaya yuu na
nncjaawee' n'om nc'iaaya, cha
nnteijndeiina' joona, ndo' cha na
nnc'oonajnda̱na na cwila'yu'ya
n'omna ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om. 3 Ee mei^{n}
nquii Cristo tîcats'aa^{n} yuu na
cjaawee' ntyjee^{n}. Jom tjoom cha'xje^{n}
waa ljeii naquii' libro Salmos na
matsona': "Ñ'oomwi' na tyotuee'
nn'a nacjo', mati ty'oomna' ja."
4 Ee cha'tso ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeii tandyo xuee, teiljeiina' cha
ca'mo̱^{n}na' nda̱a̱aya chiuu na c'o̱o̱^{n}ya
jo nnoom. Teiljeiina' cha cantyja
'naa^{n} joona' nnda̱a̱ nntsaantyjo̱o̱ya
cantyja 'naa^{n}'a^{n} na ñecwii n'o̱o̱^{n}ya
ndo' na nnc'o̱o̱^{n}t'maa^{n}'ndyo̱
n'o̱o̱^{n}ya na nntyjaa' n'o̱o̱^{n}ya na
nluii cha'tso chiuu t'ma^{n} ljeii'ñee^{n}.
5 Nquii Ty'o̱o̱ts'om na mañequiaa^{n}
nda̱a̱aya na cwicantyjaa' n'o̱o̱^{n}ya
jom, cateijnei^{n} 'o na ya c'om'yo'
ñequio nc'iaa'yo' cha'xje^{n} na
l'ue ts'om Cristo Jesús, 6 cha na
cha'tsondyo'ñ'e^{n}'yo' ñequio ñecwii
jndyee'yo' na nla't'maa^{n}'ndyo'
Ty'o̱o̱ts'om Tsotye nquii Ta
Jesucristo.

Cwindye nt'omche^{n} nn'a^{n} ñ'oom naya

7 Jo' chii cato'ñoom'yo' nc'iaa'yo'
cha'xje^{n} Cristo maco'ñoom 'o, cha
na nluiit'ma^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om. 8 Luaa
matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo', Cristo jñoom na
jndyondi'ntjoom nda̱a̱ nn'a^{n} judíos
cha na nntseicanda̱a̱'ñê ñ'oom na
tso Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ welooya na
nnts'aa^{n} ndo' mati cha m'mo̱^{n}na'
na mayom'm. 9 Mati jndyo Cristo
cha nn'a^{n} na nchii judíos nnda̱a̱
nla't'maa^{n}'ndyena Ty'o̱o̱ts'om na
m'aa^{n} na wi' ts'oom joona. Ee matso
ñ'oom'm na teiljeii:

Maxje^{n} nntseit'maa^{n}'ndyo̱ 'u
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} na nchii
judíos.
Nntaya luantsa na
nntseit'maa^{n}'ñena' 'u.

10 Ndo' cwiiche^{n} ñ'oom na teiljeii
matsona':

'O nn'a^{n} na nchii judíos, c'om'yo'
na nei^{n}'yo' ñequio nn'a^{n}
na maque^{n} Ty'o̱o̱ts'om na
cwiluiindye cwentaa^{n}'a^{n}.

11 Mati mawaa cwiiche^{n} ñ'oom na
teiljeii na matsona':

Cha'tsondyo' 'o nn'a^{n} na nchii
judíos cwiluiindyo',
cala't'maa^{n}'ndyo' Ta Ty'o̱o̱ts'om.

12 Ndo' mati teiljeii ñ'oom na tso
Isaías:

Nch'ioo' Isaí nndei' ts'oom'ndaa,
jom nntseiwena' na
nntsa̱'ntjoom nn'a^{n} na nchii
judíos cwiluiindye.
Joona nla'cantyjaa' n'omna jom.

13 Nquii Ty'o̱o̱ts'om mañequiaa^{n}
na cwicantyjaa' n'o̱o̱^{n}ya. Maca^{n}'a
na nñequiaa^{n} na nla'xma^{n}ñ'e^{n}'yo'
na nei^{n}'yo' jo nnoom, ndo' na
nnc'om'yo' na tjañomtiuu m'a^{n}'yo'
nc'e na cwilayu'yo' ñ'e^{n}ñê, cha
cantyja 'naa^{n}' Espíritu Santo
nntseicwaljoo'tina' na laxma^{n}'yo'
na cwicantyjaa' n'om'yo' jom.

14 Cantyja 'na^{n}' 'o nn'a^{n}ya na
cwila'yu'yo', matsei'no̱^{n}'a na
cwila'xma^{n}'yo' cha'tso nnom na
nnteijndeiina' nc'iaa'yo'. Ndo' mati
cwila'no̱^{n}'ya'yo' cantyja 'naa^{n}'
ñ'oom na cwilayuu'a, hasta mati
nnda̱a̱ nnt'mo̱^{n}'yo' joona' nda̱a̱
nc'iaa'yo'. 15 Sa̱a̱ ti'maa^{n}' ts'o̱o̱^{n}ya na
matseiljeiya cartawaa na m'a^{n}' 'o
nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo' cha tintsuu'
n'om'yo' joona'. Mats'aa naljo' nc'e
cha'cwijom cwii xuu na maju'na'
nacjoya na cats'aaya. Mats'aa na ljo'
ee naya na mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na matseixma^{n}. 16 Ndo' naljo', majo'
na tquee^{n} ja na mandi'ntjo̱^{n}ya
nnom Jesucristo quii'ntaa^{n} nn'a^{n} na
nchii judíos. Mañequiaya ñ'oom
naya 'naa^{n}'a^{n} na macwji'n'maa^{n}ñê
nn'a^{n} na cwila'ljo Jesucristo naquii'
n'om, cha nñequiaya joona nnom
Ty'o̱o̱ts'om cha'xje^{n} mañequiaa
ts'a^{n} cwii ofrenda na nnco'ñoom,
ee nquii Espíritu Santo jnda̱ tque^{n}
ljoom'm joona.

17 Nc'e na matseiyu'a ñ'e^{n} Cristo
Jesús, mañequiaana' na nei^{n}ya na
laa'ti' waa na mandi'ntjo̱^{n}ya nnom
Ty'o̱o̱ts'om. 18 Ticats'aana' ntyjii na
nncwjii'a cwenta cwanti ya ts'iaa^{n}
na nl'a nt'omche^{n}, macanda̱ ntyjiiya
na Ty'o̱o̱ts'om ñeteil'uee'ñê ja na
nncwantjo̱^{n}ya nn'a^{n} na nchii judíos
cwentaa^{n}'a^{n}, cha nla'canda̱a̱'ndyena
jo nnoom. Ñetantjo̱^{n}ya joona
ñequio ñ'om'ndyo̱ya, ndo' ñequio
ljo' na ñenty'iaana chiuu waa na
tyom'aa^{n}ya quii'ntaa^{n}na. 19 Ndo'
na luaa' waa, jnda̱ seicanda̱a̱'ndyo̱

na mañequia ñ'oom naya na
macwji'n'maaⁿñe Cristo nn'aⁿ,
tyots'aa na ljo' Jerusalén ñequio
cha'tso ntyja hasta tue'ñoomna'
ndyuaa Ilírico. 20 Luaa' waa na
tyotseijndo̱ na tyoñequiaya ñ'oom
ndạạ nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ' na
cwilui'n'maaⁿndyena, tyots'aa
ts'iaaⁿ yuu na tijoom ñejndye nn'aⁿ
ñ'oom cantyja 'naaⁿ' Cristo, cha
nchii ts'iaaⁿ na jndạ to̱' nt'omcheⁿ
nntseicañjo̱o̱ⁿ'a. 21 Ee waa ñ'oom
'ndyoo Isaías na teiljeii cantyja
'naaⁿ' Cristo, tsoom:

Nn'aⁿ na tijoom ñenty'iaa jom
nndyena cantyja 'naaⁿ'a.
Ndo' joo nn'aⁿ na tijoom
ñejndye cantyja 'naaⁿ'aⁿ,
nla'no̱ⁿ'na.

Ñe'cjaa Pablo Roma

22 Nc'e ts'iaaⁿmeiⁿ', jndye xuee
tyotseicu'na' ja na nncuạcaño̱o̱ⁿya
'o na m'aⁿ'yo' Roma. 23 Sạạ je'
ticaⁿna' na ñequii'cheⁿ nñ'ạⁿ
ñjaaⁿ. Ndo' nc'e na majndye
ndyu matseiqueeⁿna' ts'o̱o̱ⁿya na
ñe'cjo̱cando̱o̱'a 'o, 24 jo' chii na
matseitiuuya na nncwino̱o̱ⁿya na
m'aⁿ'yo' quia na nncjo̱ya ndyuaa
España, ndo' xeⁿ jndạ tquiaana'
na neiⁿya na mam'aaⁿtjo̱o̱ⁿya
cwantindyo xuee, quia jo'
mancjo'ti'yo' nnteijndei'yo' na nncjo̱
ncjo̱tyạ. 25 Sạạ jo̱jndyạạya Jerusalén,
ee jo̱n'o̱ⁿya cwii na nnteijndeiina'
nn'aⁿya nn'aⁿ judíos na cwila'yu'
na m'aⁿ jo' jo'. 26 Ee nn'aaⁿya
na m'aⁿ ndyuaa Macedonia
ñequio Acaya jndạ jla'tjomna
tsjo̱'ñjeeⁿ na nla'cwanomna
na matei'jndeiina' nn'aaⁿya na
cwila'yu' na jeeⁿ jñeeⁿ'ndye na
m'aⁿ Jerusalén. 27 Ee jla'tiuuna
na nl'a naya'ñeeⁿ nn'aⁿ jndíos na
cwilayu', ndo' maty'iomna' na ljo'
cal'ana ee cha'cwijom na cho'jnaⁿna
ndạạ naⁿ'ñeeⁿ, ee cwicandaana
na cwicalui'n'maaⁿndyena nc'e
nn'aⁿ judíos. Jo' chii matsona' na
catei'jndeiina naⁿ'ñeeⁿ 'naⁿ na
macaⁿna'. 28 Ndo' quia na jndạ
seicandạạ'ndyo̱ ts'iaaⁿmeiⁿ', ndo' xeⁿ
jndạ ljo tsjo̱'ñjeeⁿ'ñeeⁿ lueena, quia
ljo' nncwino̱o̱ⁿya na m'aⁿ'yo' na
jo̱ ndyuaa España. 29 Ee ntyjiiyaya
quia na nncuạya na m'aⁿ'yo', jeeⁿ ya
nntio'naaⁿñe Cristo 'o na nñequiaya
ñ'oom'm ndạạ'yo'.
30 'O nn'aⁿ na cwila'yu'yo', nc'e
Taya Jesucristo ndo' cantyja 'naaⁿ'
na mañequiaa Espíritu Santo na
wi' n'o̱o̱ⁿya nc'iaaya, macaⁿna' na
queⁿndyo' na calajomndyo' ñ'eⁿndyo̱
na nlanạạⁿya nnom Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naⁿya. 31 Cataⁿ'yo' nnoom
na nlui'n'maaⁿndyo̱ luee joo
nn'aⁿ na m'aⁿ ts'o̱ndaa Judea na
tiñe'cala'yu'. Ndo' mati joo nn'aⁿ
cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ Jerusalén
nncjaawee' n'omna na nnto'ñoomna
naya na jo̱ñ'o̱ⁿ cwentaana. 32 Cha
xeⁿ na Ty'o̱o̱ts'om l'ue ts'om
nncue'caño̱o̱ⁿya 'o ñequio na neiⁿya,
ndo' na nnty'iaya 'o nnts'aana'
jndaa'jom na nncwạjndyạya.
33 Nquii Ty'o̱o̱ts'om na mañequiaa
na tjaa'naⁿ ñomtiuu cwic'o̱o̱ⁿya
jo nnoom, c'oomñê ñ'eⁿndyo' na
cha'tsondyo'. Amén.

Mañequiaa Pablo na xmaⁿndye nn'aⁿ

16 Cal'a'yo' cwii naya'ñeeⁿ na
cateijndei'yo' nomnn'aaⁿya
Febe. Jom mandi'ntjoom quii'ntaaⁿ
tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om

cwentaaⁿ'aⁿ tsjoom Cencrea.
2 Cato'ñoom'yo' jom ñequio xuee'
Nquii na cwiluiiñe na matsa̱'ntjom
jaa cha'xjeⁿ na macaⁿna' na cal'aa
jaa nn'aⁿ na cwilayu'ya n'o̱o̱ⁿya
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' catei'jndei'yo'
jom ñequio meiⁿnquia nnom na
macaⁿna'. Ee jom jndye nn'aⁿ jnda̱
ñeteijneiⁿ, ndo' mati ja.
3 Quia'yo' na xmaⁿñe Priscila ñ'eⁿ
ti'Aquila. Joona cwila'jomndyena
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Cristo Jesús ñ'eⁿndyo̱.
4 Ee seiteincuu'ñena' cantyja na
m'aⁿna, cwe' cha calui'n'maaⁿndyo̱
ja. Jo' chii cha'tso ntmaaⁿ' nn'aⁿ
na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
na nchii judíos cwiñequia na
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om cantyja
'naaⁿna, ndo' mati ja. 5 Mati quia'yo'
na xmaⁿndye tmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
na cwitjomndye w'aana. Xmaⁿñe
Epeneto, tsaⁿ na jeeⁿ jnda ntyjiiya.
Jom ts'aⁿ najndyee na seiyu' ñ'eⁿ
Cristo ndyuaa Acaya. 6 Candu'yo'
xmaⁿñe María. Jom jeeⁿ jndye ts'iaaⁿ
na s'aaⁿ quii'ntaaⁿ'yo'. 7 Candu'yo'
na xmaⁿndye nn'aⁿ na ñecwii
tsjaaⁿ ñ'eⁿndyo̱ juu Andrónico ñ'eⁿ
Junias. Maljoyu ñet'o̱o̱ⁿya w'aancjo
ñ'eⁿndyena. Jnda nquiu apóstoles
joona. Joona tyuaa'ti jla'yu'na ñ'eⁿ
Cristo, nchiiti ja.
8 Candu'yo' nnom ti'x'iaya
Amplias xmaⁿñê. Ee na jnda ntyjeeⁿ
Ta Jesús, mati na jeeⁿ wi' ts'o̱o̱ⁿya
jom. 9 Ndo' xmaⁿñe Urbano. Jom
matseijomñê ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Cristo
ñ'eⁿndyo̱. Ndo' mati xmaⁿñe
Estaquis, jom jeeⁿ wi' ts'o̱o̱ⁿya.
10 Candu'yo' na xmaⁿñe Apeles.
Cantyja na mach'eeⁿ jnda̱ teitquioo'
na matseiyu'ya ts'oom ñ'eⁿ Cristo.
Ndo' mati xmaⁿndye nn'aaⁿ'
Aristóbulo. 11 Xmaⁿñe Herodión
tsaⁿ na mañe'cwii tsjaaⁿ jâ ñ'eⁿñe.
Ndo' xmaⁿndye nn'aaⁿ' Narciso na
m'aⁿna cantyja 'naaⁿ' Jesucristo.
12 Xmaⁿñe nomnn'aaⁿya Trifena
ñ'eⁿ Trifosa na cwil'ana ts'iaaⁿ
'naaⁿ' Ta Jesucristo. Ndo' xmaⁿñe
nomnn'aⁿya Pérsida, jom jeeⁿ jnda
ntyjiiya. Jeeⁿ maqueⁿñê na mach'eeⁿ
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ta Jesús. 13 Xmaⁿñe
Rufo. Jom jeeⁿ t'maⁿ matseixmaaⁿ
cantyja 'naaⁿ' Ta Jesucristo. Ndo'
mati xmaⁿñe tsoñeeⁿ. Juu jnda
ntyjiiya cha'cwijom ntyjii na
tsondyo̱ nnco̱. 14 Mati cal'a'yo'
cwii naya'ñeeⁿ na candu'yo' na
xmaⁿñe Asíncrito, Flegonte, Hermas,
Patrobas, Hermes ñequio nn'aⁿ
na cwila'yu' na m'aⁿ ñ'eⁿndyena.
15 Candu'yo' na xmaⁿñe Filólogo,
Julia, Nereo, ñequio nomtyjeeⁿ,
ñequio Olimpas, ñequio cha'tso
nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ ñ'eⁿndyena.
16 Quia'yo' na xmaⁿndyo' ntyjee'yo'
ñequio na xcwee' n'om'yo' na
cwitaⁿ'yo' luee'yo'. Ticwii tmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ ñ'eⁿ Cristo ndyuaameiiⁿ
cwila'cwanomna na xmaⁿndyo'.
17 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
mats'aa ty'oo nda̱a̱'yo' na queⁿndyo'
cwenta cantyja 'naaⁿ joo nn'aⁿ na
cwil'a na cwito̱ⁿ'ndye nn'aⁿ tmaaⁿ'
'o, na cwil'ana na cwila'tjo̱o̱ndye
nc'iaa'yo' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om. Ee
ñ'oom na cwit'mo̱o̱ⁿ naⁿ'ñeeⁿ tixcwe
m'aⁿna' ñ'eⁿ ñ'oom na jnda̱ t'mo̱o̱ⁿyâ
nda̱a̱'yo'. Catjei'ndyo' cantyja
'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ, 18 ee ticala'xmaⁿna
nn'aⁿ na cwindye'ntjom nnom
nquii Ta Jesucristo. Naⁿ'ñeeⁿ

ticatuee'ndyecjena cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
Macandạ na cwijndoo'na ljo' na
macaⁿna' nquieena. Cwila'neiⁿna
ñ'oom ca'naaⁿ' na jeeⁿ neiⁿncoo'
joona', sạạ joo ñ'oom'ñeeⁿ
cwinquio'nn'aⁿna' joo nn'aⁿ na
ticuee' na cwila'nọⁿ'. 19 Sạạ jndạ
t'om ñ'oom cantyja 'naⁿ'yo' na 'o
cwitue'ndyo'cje'yo' nnom ñ'oom
na xcwe. Jo' na mañequiaana' na
jeeⁿ neiⁿya. Ndo' l'ue ts'ọọⁿ na
c'om'c'eendyo' na nl'a'yo' ljo' na
majo'ndyo', nchii nl'a'yo'yo' yuu
na tis'a. 20 Nquii Ty'ọọts'om na
mañequiaaⁿ na meiⁿcwii ñomtiuu
tic'ọọⁿya jo nnoom, mawaa xjeⁿ na
nnts'aaⁿ na nntseicachquiaañena'
Satanás nacjee' nc'ee'yo'. Juu naya
na tseixmaⁿ Jesucristo, c'omna'
ñ'eⁿndyo'.
21 Timoteo na ñ'eⁿ cwil'aayâ ts'iaaⁿ
'naaⁿ' Ty'ọọts'om, matseicwanoom
na xmaⁿndyo'. Mati Lucio, Jasón,
ndo' Sosípater, nn'aⁿ na mañecwii
tsjaaⁿ ja ñ'eⁿndye cwilacwanomna
na xmaⁿndyo'.
22 Maja Tercio matseicwanọⁿ
na xmaⁿndyo' ñequio xuee' Ta
Jesús. Cartawaañe matseiljeiya na
matseicwanom Pablo na m'aⁿ'yo'.
23 Matseicwanom Gayo na
xmaⁿndyo'. Ja Pablo m'aaⁿya waⁿ'aⁿ
na mateix'eeⁿ ja. Ndo' mañjaaⁿ
cwitjomndye nn'aⁿ na cwila'yu'.
Ndo' mati Erasto matseicwanoom
na xmaⁿndyo'. Jom tsaⁿcoñom s'om
tsjoomwaa. Mati juu nn'aⁿya Cuarto
matseicwanoom na xmaⁿndyo'.
24 Ty'ọọts'om quiaaⁿ na c'oom
naya na matseixmaⁿ Ta Jesucristo
ñ'eⁿ cha'tsondyo' 'o. Amén.

Pablo malcwii'nnaaⁿ'aⁿ Ty'ọọts'om

25 Ndo' je', cwila't'maaⁿ'ndyọ
Ty'ọọts'om. Jom waa najneiⁿ na
nnts'aaⁿ na nnc'om'jndạ'ti'yo'
cantyja 'naaⁿ' ñ'oom naya na
mañequiaya na cwilui'n'maaⁿndye
nn'aⁿ ndo' nc'e ñ'oom na
ma'mọọⁿya cantyja 'naaⁿ' Jesucristo.
Ndo' na luaa' waa, matseijomna'
ñequio juu na cwe' wanty'iuu'
tyom'aaⁿna' xjeⁿ cwitjọọcheⁿ na
ncuaa tsjoomnancue. 26 Sạạ je'
je' cwiwitquioo' xcweyana' ndạạ
nn'aⁿ ee ñ'oom' Ty'ọọts'om na
teiljeii na tyola'neiⁿ profetas na
tyondye'ntjom nnoom, cantyjati
xjeⁿ na tyotsạ'ntjom Nqueⁿ na
ticantycwii na m'aaⁿ. Juu ñ'oom
waanty'iuu'ñeeⁿ jndạ seicanọọⁿ
cha nn'aⁿ meiⁿnquia ndyuaa nndạạ
nla'yu'na ndo' nla'candạna jo
nnoom.
27 Nnom nquii Ty'ọọts'om na
ñecwiiñê, na tjacantyja na jndọ'
ts'oom, ñecwiitco caluiit'maⁿñê nc'e
Jesucristo. Amén.

Carta najndyee na seicwanom Pablo na m'aⁿ nn'aⁿ tsjoom Corinto

Xmaⁿndye nn'aⁿ na cwila'yu' tsjoom Corinto

1 Maja Pablo, cwiluiindyo̱ apóstol cwentaa' Jesucristo
na mañequiaya ñ'oom naya
'naaⁿ'aⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ nc'e na l'ue
ts'om Ty'o̱o̱ts'om. Nquii nn'aaⁿya
Sóstenes matseijomñê ñ'eⁿndyo̱
na matseiljeiya cartawaañe.
2 Matseicwano̱ⁿya juuna' nda̱a̱' 'o
nn'aⁿ na cwiluiindyo' tmaaⁿ' na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
na m'aⁿ'yo' tsjoom Corinto, 'o
na maqueⁿño̱o̱ⁿ cwentaaⁿ'aⁿ nc'e
Cristo Jesús, na jnda̱ tqueeⁿ'ñê na
calajomndyo' ñ'eⁿñê, ndo' mati
ñ'eⁿ nn'aⁿ meiⁿquiayuucheⁿ na
cwilcwii'na xuee' Ta Jesucristo, na
cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom joona
ndo' mati jaa. 3 Nquii Tsotya̱a̱aya
Ty'o̱o̱ts'om ñequio Ta Jesucristo
catio'naaⁿndyena 'o. Quiana na
meiⁿcwii ñomtiuu tic'om'yo' jo
nda̱a̱na.

Matio'naaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ nc'e Cristo

4 Ñequii'cheⁿ mañequia na
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om cantyja
'naⁿ'yo' ee naya na matseixmaaⁿ
na mañequiaaⁿ na cwito'ñoom'yo'
cantyja 'naaⁿ' Jesucristo.
5 Ndo' nc'e na matseitjoom'na' 'o
ñ'eⁿñe, mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na la'xmaⁿ'yo' cha'tso nnom na
mateijndeiina' 'o jo nnoom, cha'tso
na cwicanda̱a̱ na cwila'teinco'yo'
ñ'oom'm nda̱a̱ nn'aⁿ ndo' ñequio
na cwila'no̱ⁿ'ya'yo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
6 Ndo' na luaa', juu ñ'oom cantyja
'naaⁿ' Cristo teitquioo' na mayuu'
juuna' cantyja 'naⁿ'yo'. 7 Ndo' na
ljo', titseitjo̱o̱na' 'o meiⁿcwii nnom
na mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om cha
cwicanda̱a̱ cwil'a'yo' ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ
yocheⁿ na cwimeiⁿndo'yo' na
nncuee' xuee quia na nncwjee'nnda'
Ta Jesucristo. 8 Nquii Ty'o̱o̱ts'om
wjaañequiaaⁿ najnda̱'yo' na
cwindye'ntjom'tyeⁿ'yo' nnoom.
Ndo' wjaach'eeⁿ na ljo' hasta na
nncue'ntyjo̱ xuee na nncwjee'nnda'
Jesucristo na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ.
Quia jo' nleitquioo' na tatjaa'naⁿ
jnaⁿ cwicwila'xmaⁿ'yo'. 9 Ty'o̱o̱ts'om
ñequii'cheⁿ matseicaña̱a̱ⁿ ñ'oom
na jnda̱ tjoom'm na cjoom'm, ndo'
manquiityeeⁿ jnda̱ tqueeⁿ'ñê 'o
na calajomndyo' ñequio Jnaaⁿ
Jesucristo na cwiluiiñe na
matsa̱'ntjom jaa.

Nn'aⁿ tsjoom Corinto na cwila'yu' titjoom' m'aⁿna

10 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo'
ñequio Jesucristo na cwiluiiñê na
matsa̱'ntjoom jaa, ñequio najndeii
na cwiluiiñê matseity'oondyo̱
nda̱a̱'yo' na c'om'yo' na tjoom'
m'aⁿ'yo' ñequio nc'iaa'yo' na
cwila'yu', tanc'om'yo' na meiⁿto̱ⁿ'
ñ'eⁿndyena. C'om'yo' na ñecwiixjeⁿ
nquiu'yo' ñ'eⁿndyena. 11 Luaa'
matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo' 'o nn'aⁿya ee
joo nn'aⁿ waa' Cloé jnda̱ jluena
no̱o̱ⁿya na m'aⁿntiaa'ndyo' ñequio
ntyjee'yo' na cwilayu'. 12 Luaa
waa na ñe'catsjo̱o̱ cantyja 'naaⁿ'
ñ'oomwaa', ñ'eeⁿ'ndyo' 'o na
cwindu'yo': "Ja matseijomndyo̱
cantyja 'naaⁿ' Pablo"; nt'omndyo' 'o:
"Ja ñ'eⁿ Apolos"; ndo' nt'omndyo':
"Ja ñ'eⁿ Pedro"; ndo' nt'omndyo':
"Ja ñ'eⁿ Cristo". 13 ¿Aa nts'aacheⁿna'
na mato̱ⁿ'ñe Cristo? Ndo' ja Pablo,
¿aa ty'ioom nn'aⁿ ja ts'oom'naaⁿ
cwenta'yo'? Oo, ¿aa ñequio xueeya
teits'oomndyo'? 14 Quianl'uaa'
Ty'o̱o̱ts'om na macanda̱ Crispo ñ'eⁿ
Gayo na seits'oomndyo̱, tjaa'naⁿ
nt'omndyo' 'o na seits'oomndyo̱,
15 cha tjaa 'ñeeⁿ nnda̱a̱ nntso na
ñequio xueeya seits'oomndyo̱
jom. 16 Ndo' je' macjaañjoom'
ts'o̱o̱ⁿ na mati seits'oomndyo̱
Estéfanas ñequio nn'aⁿ waⁿ'aⁿ. Meiⁿ
tileicjaañjoom'ti ts'o̱o̱ⁿ aa m'aⁿ
nt'omndyo' 'o na seits'oomndyo̱.
17 Ee nchii ty'iom Cristo ts'iaaⁿ ja
na catseits'oomndyo̱ nn'aⁿ. Jñoom
ja na catseicandiiya nn'aⁿ na
macwji'n'maaⁿñê añmaaⁿna, meiⁿ
nchii nts'aaya ts'iaaⁿ'ñeeⁿ ñequio
ñ'oom na jndo̱' n'om nn'aⁿ, ee xeⁿ
naljo', juu ñ'oom cantyja 'naaⁿ'
na ty'ioom nn'aⁿ jom ts'oom'naaⁿ,
tjaa'naⁿ najndeii na matseixmaⁿna'.

Cristo cwiluiiñê najndeii Ty'o̱o̱ts'om ñequio na jndo̱' ts'om

18 Nda̱a̱ nn'aⁿ na cwi'ootsuundye
añmaaⁿ, juu ñ'oom na ty'ioom
nn'aⁿ Cristo ts'oom'naaⁿ, nquiuna
ticajndana', sa̱a̱ jo nda̱a̱ jaa
na matsaacalui'n'maaⁿndyo̱,
tseixmaⁿna' ñ'oom najndeii cantyja
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om. 19 Cha'xjeⁿ
matseicandii ñ'oom'm na teiljeii:

Nn'aⁿ na jeeⁿ jndye nquiu,
nnts'aa na catyuii' na jndo̱'
n'omna,
ndo' juu na jeeⁿ cwila'no̱ⁿ'na,
nnts'aa na cwe' ts'iaaⁿ'ndyo
juu jo'.

20 Nc'e luaa' tso ljeii'ñeeⁿ, ¿yuu
l'ueñe ts'aⁿ na jeeⁿ jndo̱' ts'om ndo'
mati ts'aⁿ na jndye matsei'naaⁿ' ndo'
ñequio ts'aⁿ na jeeⁿ ya matseitjoom'
ñ'oom? Ee jnda̱ tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om
cha'tso na jndo̱' n'om nn'aⁿ, cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo joona'. 21 Nc'e na
jndo̱' ts'om Ty'o̱o̱ts'om, sei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ
na nquiee nn'aⁿ tsjoomnancue
tixocata'jnaaⁿ'na jom cantyja 'naaⁿ'
na jndo̱' n'omna, jo' chii majaawee'
ts'oom na nncwji'n'maaⁿñê
añmaaⁿ nn'aⁿ cwe' cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom'm na cwiñequia nn'aⁿ, meiiⁿ
cwitjeii'na cwenta na juuna' ñ'oom
na ticajnda tseixmaⁿna'.
22 Nn'aⁿ judíos cwitaⁿna na
nnty'iaanda̱a̱na cwii ts'iaaⁿ t'maⁿ na
tixocaluiina' na cwe' najndeii nquii
ts'aⁿ cha nla'yu'na. Sa̱a̱ nn'aⁿ na
nchii judíos, joona cwil'uee'ndyena
ñ'oom na nntseijndo̱'tina' n'omna
cha na nla'yu'na, 23 sa̱a̱ jâ

cwiñequiaayâ ñ'oom na ty'ioom
nn'aⁿ Cristo ts'oom'naaⁿ. Ñ'oom'ñeeⁿ
tia nquiu nn'aⁿ judíos ndo' nn'aⁿ
na nchii judíos cwitjeii'na cwenta
na jeeⁿ cje tseixmaⁿna'. 24 Ndo'
cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na ma'maⁿ
Ty'o̱o̱ts'om, meiiⁿ nn'aⁿ judíos
oo meiiⁿ nn'aⁿ nt'omcheⁿ tsjaaⁿ,
macwji'n'maaⁿñê nn'aⁿ, ndo' na
cwiluiiñe na jndo̱' ts'oom. 25 Ee juu
na ndoo' nquiu nn'aⁿ na tseixmaⁿna'
na tixcwe mach'ee Ty'o̱o̱ts'om
jndo̱'ti ts'oom na luaa' mach'eeⁿ,
nchiiti juu na jndo̱' n'om nn'aⁿ,
ndo' juu na cwitjeii'na cwenta na
tijneiⁿ na tquiaaⁿ na luaa' tjom
Cristo, juu jo' ma'mo̱ⁿna' na
jndeiityeeⁿ, nchiiti cha'tso najndạ
na la'xmaⁿ nn'aⁿ. 26 'O nn'aⁿya
na cwila'yu'yo', queⁿ'yo' cwenta
na ma'maⁿ Ty'o̱o̱ts'om 'o meiⁿ
tijndyendyo' cwitjeii' nn'aⁿ cwenta
na la'xmaⁿ'yo' nn'aⁿ na jndo̱' n'om,
tijndyendyo' cwiluiindyo' nn'aⁿ na
t'maⁿ cwiluiindye, tijndyendyo'
tuiindyo' nda nn'aⁿ na tyandye.
27 Ee macwjii'ñe Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ
cwentaaⁿ'aⁿ na tijndo̱' n'om cha
catseijnaaⁿ'na' nn'aⁿ na ndoo'
nquiuna na jndo̱' n'om nquieena.
Ndo' macwjii'ñê cwentaaⁿ'aⁿ
nn'aⁿ na tit'maⁿ cwiluiindye cha
cantseijnaaⁿ'na' nn'aⁿ na waa
na jndạ la'xmaⁿ. 28 Quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ tsjoomnancue macwjii'ñê
nn'aⁿ cwentaaⁿ'aⁿ na cje la'xmaⁿ,
macwjii'ñê nn'aⁿ na ticuee' n'om
nt'omcheⁿ nn'aⁿ, nn'aⁿ na cwitjeii'
nt'omcheⁿ cwenta na tjaa yuu
l'uendye. Nmeiiⁿ' mach'eeⁿ cha'
m'mo̱ⁿna' na joo nn'aⁿ na nquiu na
t'maⁿ la'xmaⁿ ticjaaquiee' cantyja
'naaⁿna. 29 Cha'tso nmeiⁿ' mach'eeⁿ
cha meiⁿcwii ts'aⁿ tincwji's'añe
tincwji'scuñe cheⁿnquii jo nnoom.
30 Manquiityeeⁿ jndạ s'aaⁿ na
tjoom' cwiluiindyo' cantyja
'naaⁿ' Cristo Jesús, ndo' cantyja
'naaⁿ' jom cwicanda'yo' na jndo̱'
n'om'yo', ndo' na m'aⁿ'yo' na
tjaa jnaⁿ cwila'xmaⁿ'yo', ndo' na
maqueⁿño̱o̱ⁿ 'o na lju' n'om'yo' jo
nnoom, ndo' na cwilui'n'maaⁿndyo'.
31 Cha'xjeⁿ na matseicandii ñ'oom'm
na teiljeii: "Xeⁿ na m'aaⁿ ts'aⁿ na
ñe'catseis'aañe cheⁿnquii, cwji's'aaⁿ
Ty'o̱o̱ts'om cantyja na mach'ee
ñ'eⁿñê."

Cristo jñoom ts'oom'naaⁿ

2 Sạạ 'o nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
quia tuạcaño̱o̱ⁿya 'o na
nñequiaya ñ'oom na mayuu'
na ticaliu nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om, nchii seinạⁿya ndạạ'yo'
ñ'oom na jndo̱' n'om nn'aⁿ meiⁿ nchii
ñ'oom na jeeⁿ ca'naaⁿ' na cwila'neiⁿ
nn'aⁿ na jndye ñ'oom nquiu.
2 Xjeⁿ'ñeeⁿ tyeⁿ tyom'aaⁿ' ts'o̱o̱ⁿ na
ñe'cwii ñ'oom na nñequiaya ndạạ'yo',
ndo' cantyja 'naaⁿ' nquii Jesucristo,
sạạ ñequii'cheⁿ cantyja 'naaⁿ' na
ty'ioom nn'aⁿ jom ts'oom'naaⁿ.
3 Ñet'o̱o̱ⁿya quii'ntaaⁿ'yo' na tijndo̱,
tyoteindyo̱ na tyocat'uạ na aa
nncjaacañjoom' ts'iaaⁿ na nnts'aa.
4 Sạạ quia tyoñequiaya ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om ndạạ'yo', nchii seinạⁿ
ñ'oom na cwila'neiⁿ nn'aⁿ na jeeⁿ
jndo̱' n'om, tquioo' na nquii Espíritu
ñequio najndeii na matseixmaaⁿ
teil'uee'ñê ñ'oom'ñeeⁿ. 5 Luaa' tuii
cha juu na cwila'yu'ya n'om'yo'
c'oomna' cantyja 'naaⁿ' najndeii na
matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om, nchii cwe'
nc'e juu na jndo̱' n'om nn'aⁿ.

**Nc'e Espíritu Santo, cwijaantyjo̱o̱'
n'om nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om**

6 Sa̱a̱ jo ndaa̱ nn'aⁿ na queeⁿ n'om
na cwila'yu'ya n'om, cwilana̱a̱ⁿyâ
ñ'oom na jndo̱ n'o̱o̱ⁿyâ, sa̱a̱ juuna'
titseijomna' cha'na juu na jndo̱'
n'om nn'aⁿ tsjoomnancue, meiⁿ
nchii cha'na ñ'oom na jndo̱' n'om
nn'aⁿ na la'xmaⁿ n'iaaⁿ, na juu
jo' wjaantycwii cantyja 'naaⁿna.
7 Ee jâ cwilana̱a̱ⁿyâ ñ'oom na
jndo̱' ts'om Ty'o̱o̱ts'om. Teiyotiche^n
wanty'iuu' tyom'aaⁿ ñ'oom'ñeeⁿ ee
tyoowe'ntyjo̱ xjeⁿ na ntyjeeⁿ na
caliu nn'aⁿ juuna'. Ee cwitjo̱o̱cheⁿ
na nlqueeⁿ tsjoomnancue sa̱a̱ jnda̱
seijndaa'ñê na nnto'ño̱o̱ⁿya na
nlui'n'maaⁿndyo̱. 8 Nquiee nn'aⁿ na
cwiluiindye n'iaaⁿ tsjoomnancue
tîcala'no̱ⁿ'na cantyja 'naaⁿ' na
luaa' seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om. Ee
xeⁿ jla'no̱ⁿ'na na Jesús cwiluiiñê
nquii na matsa̱'ntjom yuu na
tjacantyja na jeeⁿ neiⁿncoo', quia
jo' tîxocaty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ.
9 Naⁿ'ñeeⁿ tjoomna cha'xjeⁿ na
matseineiⁿ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeii. Matsona':

Joo nn'aⁿ na jnda nquiu
Ty'o̱o̱ts'om,
jnda̱ seijndaa'ñê jndye nnom
cwentaana na tjacantyja na ya
na meiⁿjom tyoonty'iaa nn'aⁿ.
Meiⁿ tyoondyena cantyja 'naaⁿ
joo jo',
majndeiitiche^n na nnc'oom'
n'omna chiuu la'xmaⁿna'.

10 Nquii Espíritu Santo t'mo̱o̱ⁿ
ñ'oommeiiⁿ ndaa̱aya, ee jom
mal'uetcuuñê cha'tso, hasta ñ'oom
na t'maⁿti na matsei'no̱ⁿ' nquii
Ty'o̱o̱ts'om.

11 Cantyja 'naaⁿ' ts'aⁿ, ¿'ñeeⁿ
nntsei'no̱ⁿ' chiuu m'aaⁿ' ts'om cwiicheⁿ
ts'aⁿ? Macanda̱ nquii ntyjii. Maluaa'
waa cantyja 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om,
macanda̱ nquii Espíritu na cwiluiiñê
ntyjii chiuu m'aaⁿ' ts'oom. 12 Jaa
tyooto'ño̱o̱ⁿya juu na m'aaⁿ' n'om
nn'aⁿ na tyoola'xmaⁿna cantyja
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om. Jaa cwito'ño̱o̱ⁿya
Espíritu na mañequiaaⁿ cha nnda̱a̱
nla'no̱o̱ⁿ'a cha'tso na cwe'yu na
mañequiaaⁿ na cwicandaaya. 13 Quia
cwilana̱a̱ⁿyâ cantyja 'naaⁿ' ñ'oommeiⁿ',
cwiwil'uee'ndyô ñ'oom na ma'mo̱ⁿ
Espíritu nda̱a̱yâ, nqueⁿ na cwiluiiñê
Ty'o̱o̱ts'om, nchii ñequio ñ'oom na
cwit'mo̱o̱ⁿ nn'aⁿ cantyja na jndo̱' n'om
nquiee. Ndo' na luaa', cwiwil'uee'ndyô
ñ'oom na matseijndaa'ñe Espíritu na
cwit'mo̱o̱ⁿyâ nda̱a̱ nn'aⁿ na la'xmaⁿna
jom.

14 Sa̱a̱ ts'aⁿ na ticaluiiñe cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om titseiñ'oom'ñe ñ'oom na
matseijndaa'ñe Espíritu na cwiluiiñê
ee ndoo' ntyjii tsaⁿ'ñeeⁿ na cwe' ñ'oom
na til'ue joona'. Ee manda̱ ts'aⁿ na
matseixmaⁿ cantyja 'naaⁿ' Espíritu,
juu nnda̱a̱ nntsei'no̱ⁿ'. 15 Sa̱a̱ ts'aⁿ na
matseixmaⁿ Espíritu nnda̱a̱ nntsei'no̱ⁿ'
ñ'oommeiⁿ', meiⁿ tjaa 'ñeeⁿ ts'aⁿ na
wanaaⁿ na nntso na tixcwe mach'eeⁿ.
16 Ee ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii
matsona': "¿'Ñeeⁿ ts'aⁿ jnda̱ sei'no̱ⁿ'
chiuu na m'aaⁿ' ts'om Nquii na
cwiluiiñe na matsa̱'ntjom jaa? ¿'Ñeeⁿ
ts'aⁿ nnda̱a̱ nntseijndo̱' ts'oom?" Sa̱a̱
jaa laxmaaⁿya juu na m'aaⁿ' ts'om
Cristo.

**Cwiluiindyo̱ nn'aⁿ na
cwila'x'iaa'ndye ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om**

3 Cantyja 'naⁿya, 'o nn'aⁿya
na cwila'yu'yo', tîcanda̱a̱

nntseinan̲ya ñ'oom cantyja
'naan̲' Cristo ndan̲a̲'yo' cha'xjen̲ na
ma'mon̲ ts'an̲ juuna' ndan̲a̲ nn'an̲
na la'xman̲ Espíritu. Tcan̲na' na
nntseinan̲ya juuna' ndan̲a̲'yo'
na cha'cwijom cwiluiindyo'
cantyja 'naan̲' tsjoomnancue,
cha'cwijom ndan̲a̲ yonch'uu. 2 Ee
yo'ndaa tileicandan̲a̲ nntquiina
sei'. Joona macandan̲ ndaatsuu'
tsondyeena cwiwena. Maluaa'
matseijomna' cantyja 'nan̲' 'o. 'O
tileicala'non̲'yo' ñ'oom' Ty'on̲on̲ts'om
na jndei'tina', ee tyooquiee
n'om'yo' cantyja 'naan̲'an̲. Ndo' mein̲
je' tileicala'non̲'yo' ñ'oom'm na
jndei'tina'. 3 'O ndicwan̲ la'xman̲'yo'
cantyja 'naan̲' tsjoomnancue.
Ee na cwila'tan̲a̲' n'om'yo'
nc'iaa'yo' ndo' cwila'ntja'ndyo'
ñ'en̲ndyena, ma'mon̲na' na tjaa
na matseichuii'na' 'o ñequio
nn'an̲ na la'xman̲ cantyja 'naan̲'na'.
4 Ee quia cwiindyo' 'o nntso: "Ja
matseijomndyon̲ cantyja 'naan̲'
Pablo", ndo' cwiichen̲ nntso: "Ja
matseijomndyon̲ cantyja 'naan̲'
Apolos", ma'mon̲na' na la'xman̲'yo'
cha'xjen̲ nn'an̲ tsjoomnancue.
5 Ja Pablo ¿'ñeen̲ cwiluiindyon̲?
Ndo' ¿'ñeen̲ cwiluiiñe Apolos?
Ñequii'chen̲ cwiluiindyô nn'an̲ na
cwindyan̲'ntjon̲on̲'yâ nnom Jesucristo
na cantyja 'naan̲yâ jla'yu'yo' ñ'en̲ñê.
Cwii cwiindyô ñel'aayâ ts'iaan̲ na
tquiaan̲ ndan̲a̲yâ. 6 Ts'iaan̲ na s'aa
matseijomna' cha'cwijom ts'an̲ na
manom'. Ndo' ts'iaan̲ na s'aa Apolos
matseijomna' cha'cwijom ts'an̲ na
matseicandaa' ntjom. San̲a̲ nquii
Ty'on̲on̲ts'om mach'een̲ na tjaanajndeii
ts'iaan̲'ñeen̲. 7 Ndo' na luaa', mein̲ juu
ts'an̲ na manom' tit'man̲ cwiluiiñe,
mein̲ ts'an̲ na matseicandaa'. Nquii
Ty'on̲on̲ts'om t'man̲ cwiluiiñê ee
jom mach'een̲ na wjaanajndeii
ts'iaan̲'ñeen̲. 8 Juu ts'an̲ na manom'
ñequio ts'an̲ na matseicandaa',
ñe'cwii xjen̲ cwiluiindyena. Ndo'
nquii Ty'on̲on̲ts'om nntioml'uaan̲ ts'an̲
cantyjati na jndan̲ ñejndi'ntjom
nnoom. 9 Ee jâ cwe' cwila'xmaan̲yâ
nn'an̲ na cwilajomndyô ts'iaan̲ 'naan̲'
Ty'on̲on̲ts'om, ndo' 'o la'xman̲'yo'
tyuaan̲'an̲, la'xman̲'yo' cha'cwijom
w'aa na mach'een̲. 10 Cantyja
'naan̲'na', ja cwiluiindyon̲ cha'cwijom
luañetquiee na seijndaa'ñe
Ty'on̲on̲ts'om na maquan̲ tsian̲tsjon̲'
ndo' cwiichen̲ ts'an̲ matseicandan̲a̲'ñe
w'aa nacjoo' juuna'. San̲a̲ cwii cwii
ts'an̲ quen̲ñe cwenta cantyja 'naan̲'
ts'iaan̲ na mach'ee. 11 Ee tjaa 'ñeen̲
ts'an̲ na nndan̲a̲ nlquen̲ndyon̲ cwiichen̲
ts'iaan̲tsjon̲' ñequio tsian̲tsjon̲' na waa,
na juu jo' tseixman̲na' Jesucristo.
12 San̲a̲ tiñe'cwii nnom 'nan̲ na
cwileil'uee'ndye nn'an̲ na cwil'a
ts'iaan̲ nacjoo' tsian̲tsjon̲'ñeen̲. Ee ts'an̲
na xcwee'ya ts'om na mandi'ntjom
nnom Ty'on̲on̲ts'om, matseijomna'
ts'iaan̲ na mach'een̲ cha'cwijom cwii
w'aa na cwiluiina' ñ'en̲ s'om cajan̲,
oo ñ'en̲ s'om xuee, oo ñ'en̲ ljon̲' na jeen̲
jnda. San̲a̲ ts'an̲ na tixcwee' ts'om
na mandi'ntjom nnom Ty'on̲on̲ts'om,
matseijomna' ts'iaan̲ na mach'een̲
cha'cwijom cwii w'aa na cwiluiina'
ñ'en̲ n'oom, oo ñ'en̲ neiin̲'jndan̲, oo
ñ'en̲ n'oomljooto'. 13 Juu xuee
quia na nncu'xen̲ Ty'on̲on̲ts'om nn'an̲,
nleitquioo'ya chiuu tseixman̲ ts'iaan̲
na tyoch'ee cwii cwii ts'an̲. Juu
xuee'ñeen̲ t'man̲ chom nncuaa, jo'
jo' m'mon̲on̲na' chiuu tseixman̲ ts'iaan̲
na tyoch'ee cwii cwii ts'an̲. 14 Jo'

chii xe^{n} tilco ts'iaa^{n} na tyoch'ee
ts'a^{n}, waa naya na nlo'ñoom cantyja
'naa^{n}' ts'iaa^{n} na jnda̱ ñes'aa^{n}. **15** Sa̱a̱
xe^{n} nlco ts'iaa^{n}'ñee^{n}, nntsuuñê
cantyja 'naa^{n}' juuna'. Nque^{n}
nlui'n'maa^{n}ñê, sa̱a̱ cwe' ñetomti jo'.
Ndo' na luaa' nntjoom nntseijomna'
cantyja 'naa^{n}'a^{n} cha'cwijom na
nc'uaa' chii jluii'ñê naquii' chom.
16 ¿Aa ticaliu'yo' na 'o cwiluiindyo'
waa' Ty'o̱o̱ts'om ndo' na m'aa^{n}
Espíritu Santo naquii' n'om'yo'?
17 Xe^{n} na m'aa^{n} 'ñee^{n} juu na
nntseityuii' waa' Ty'o̱o̱ts'om,
nntseityuee^{n}'e^{n} tsa^{n}'ñee^{n} ee lju'
cwiluiiñe juuna', ndo' mancjo'yo'
cwiluiindyo' w'aa'ñee^{n}.
18 Mei^{n}cwiindyo' 'o
tinquiu'nn'a^{n}ñe che^{n}nquii cantyja
'naa^{n}' ñ'oomwaa'. Xe^{n} m'aa^{n} 'ñee^{n}
ts'a^{n} quii'ntaa^{n}'yo' na matseitiuu
na jndo̱' ts'om cha'xje^{n} nquiee
nn'a^{n} tsjoomanancue cwitjeii'na
cwenta, c'oom juu cha'na ts'a^{n}
na mei^{n}chjoo tijndo̱' ts'om, cha
mayuu'che^{n} nntseixmaa^{n} ts'a^{n} na
jndo̱' ts'om. **19** Ee juu na cwitjeii'
nn'a^{n} tsjoomnancue cwenta
na jndo̱' n'omna, Ty'o̱o̱ts'om
macwjee^{n}'e^{n} cwenta na ntjei^{n} jo'.
Ee waa ñ'oom'm na teiljeiina' na
matsona': "Nnt'uii Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}
ñequio mañejuu na jndo̱' n'omna".
20 Ndo' waa cwiiche^{n} ñ'oom'm
na teiljeii na matsona': "Nque^{n}
na cwiluiiñê na catsa̱'ntjoom
jaa mantyjee^{n} joo ñomtiuu 'naa^{n}
nn'a^{n} na jee^{n} jndo̱' n'om, cwe'
ts'iaa^{n}'ndyo joona'." **21** Nc'e na ljo',
tintjei's'andyo' na majndaa' ts'a^{n} na
cwilajomndyo' ñ'e^{n}ñe. Ee cha'tso
na matseijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om
la'xma^{n}na' cwenta'yo'. **22** Meii^{n} nnco̱
Pablo, oo nquii Apolos, oo nquii
Pedro, cha'tsondyô cwiluiindyô
na cwindya̱'ntjo̱o̱^{n}yâ ndaa̱'yo'. Ee
cha'tso na s'aa Ty'o̱o̱ts'om m'aa^{n}na'
cwentaaya. Cantyja na cwitando̱o̱'a
tsjoomnancuewaañe matseixma^{n}na'
naya 'naa^{n}ya ee na cwito'ño̱o̱^{n}ya na
cwitando̱o̱'a ñ'e^{n}ñê. Mati cantyja
na cwiwjaa̱ya matseixma^{n}na'
naya 'naa^{n}ya, nc'e cantyja 'naa^{n}'
jo' cwitsaaquia̱a̱'a cañoom'luee.
Cha'tso na cwiwino̱o̱^{n}ya je' ñequio
na quia wjaawe'cañoomna'
cwila'xma^{n}na' na nnteijndeiina'
jaa. **23** Ndo' 'o m'a^{n}'yo' cwentaa'
Cristo ndo' jom cwiluiiñê cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om.

Ts'iaa^{n} na maty'iom Jesucristo apóstoles

4 Jo' chii catjei'yo' cwenta
cantyja 'naa^{n}yâ na cwiluiindyô
nn'a^{n} na cwindye'ntjom nnom
Cristo, ndo' na cwit'mo̱o̱^{n}yâ
ndaa̱ nn'a^{n} ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
wanty'iuu' tyom'a^{n}na'. **2** Juu ts'a^{n}
na waa cwii ts'iaa^{n} na matseixma^{n},
maca^{n}na' na cwitquioo' cantyja
'naa^{n}'a^{n} na cwiluiiñê ts'a^{n} na
matseicanda̱. **3** Sa̱a̱ cantyja 'na^{n}ya,
ticwjaa'ndyo̱ cwenta chiuu waa
na 'o cwitjei'yo' cwenta cantyja
'naa^{n}' ts'iaa^{n} na matseixma^{n}ya
oo chiuu nquiu nt'omche^{n}. Mei^{n}
ticu'xa̱^{n} che^{n}nnco̱ cantyja 'na^{n}ya.
4 Juu na m'aa^{n}' ts'o̱o̱^{n} tica'mo̱^{n}na'
aa waa na matseitjo̱o̱ndyo̱, sa̱a̱
meii^{n} na ljo' tica'mo̱^{n}na' na tjaa
jna^{n}ya. Nquii Ty'o̱o̱ts'om nncu'xee^{n}
ja. **5** Nc'e na luaa', cwitjo̱o̱che^{n} na
nncwjee'nnda' Ta Jesús, tintjei'yo'
cwenta cantyja 'naa^{n} nn'a^{n} na
cwindye'ntjom ndaa̱'yo'. Ee xje^{n}'ñee^{n}

nnts'aaⁿ na nleitquioo'ya 'naⁿ na
cwe' wanty'iuu' cwil'a nn'aⁿ ñequio
joo 'naⁿ na cwila'jndaa'ndyena
naquii' n'omna. Quia jo' ñequiaa
Ty'o̱o̱ts'om nnom cwii cwii ts'aⁿ
cha'xjeⁿ na matsona'.
6 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
matseina̱ⁿya ñ'oommeiⁿ' nda̱a̱'yo'
cantyja 'naⁿya ñ'eⁿ Apolos cha
nnteijndeiina' 'o, ndo' cha cantyja
'naaⁿyâ nntsaala'no̱ⁿ'yo' na
tincwinom'yo' ñ'oom na teiljeii,
ndo' cha meiⁿcwii ts'aⁿ tincwji's'aaⁿ
cwii ts'aⁿ na mañequiaa ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om cha nnts'aana' na
ticwentyjo̱ 'naaⁿ' cwiicheⁿ.
7 Ee ¿chiuu waa cantyja 'naⁿ' na
mach'eena' ntyji' na jndandyu'ti'
nchiiti cwiicheⁿ? Ndo' ¿cwaaⁿ cwii
nnom na matsei'xmaⁿ' na nchii
nquii Ty'o̱o̱ts'om mañequiaaⁿ na
matsei'xmaⁿ' jo'? Ndo' xeⁿ cwe' jnda'
naya'ñeeⁿ, ¿chiuu na matseis'andyu'
na cha'cwijom tiyuu' na jnda'
juuna'?
8 Mach'eena' na nquiu'yo' na
la'xmaⁿ'yo' nn'aⁿ na tyandye.
Cha'cwijom tjaa meiⁿcwii na
macaⁿtina' 'o. Cha'cwijom na
cwiluiindyo' nn'aⁿ na cwitsa̱'ntjom,
meiiⁿ na ticañ'a̱a̱ⁿya̱â. Toom
cwe' na mayuu' cwiluiindyo'
nn'aⁿ na cwitsa̱'ntjom cha mati
jâ nla'jomndyô̱ jo' ñ'eⁿndyo'.
9 Mach'eena' ntyjii na maqueⁿ
Ty'o̱o̱ts'om jâ apóstoles na
wanty'iaa'ndyo̱tya̱a̱yâ na
cha'tsondye nn'aⁿ. Matseijomna'
cantyja 'naaⁿyâ cha'cwijom nn'aⁿ
na jnda̱ teijndaa' na nncwje na
jndoo'cheⁿ nn'aⁿ ndo' nnty'iaa
ángeles. 10 Cwitjeii' nn'aⁿ cwenta
na jâ na cwiñequiaayâ ñ'oom
cantyja 'naaⁿ' Cristo la'xmaaⁿyâ
nn'aⁿ na ntjeiⁿndye sa̱a̱ 'o cwitjei'
cheⁿncjo'yo' cwenta na la'xmaⁿ'yo'
na jeeⁿ jndo̱' n'om'yo' cantyja
'naaⁿ'aⁿ. Cwitjei'yo' cwenta na
tileicjaanjoom' cwil'aayâ sa̱a̱ 'o
jeeⁿ cwijaanjoom' cwil'a'yo'.
Cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ 'o sa̱a̱ jâ
ticuee' n'omna. 11 Hasta xjeⁿ je',
waa xjeⁿ na matseitjo̱o̱na' na
nntquia̱a̱yâ ndo' na nncwa̱a̱yâ
ñequio liaa na nlcwa̱a̱'â. Jndye
ndii' cwicacho̱o̱'â, ndo' meiⁿ tjaa'naⁿ
w'aaya. 12 Cwiwijndyaayâ na
cwil'aayâ ts'iaaⁿ. Quia cwitioo nn'aⁿ
ñ'oomwi' cjooyâ, cwitaaⁿyâ na
catio'naaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om joona. Quia
cwileintyjo̱na jâ, cwila'quii n'o̱o̱ⁿyâ.
13 Quia cwila'neiⁿ nn'aⁿ ñ'om ta̱a̱'
ts'om nacjooyâ, cwila'joom'na
jâ cha'cwijom to' na niom nnom
tsjoomnancue sa̱a̱ cwit'o̱o̱yâ ñequio
ñ'oom ya. Hasta xjeⁿ je' cwil'a
nn'aⁿ na cwila'xmaaⁿyâ cwii na jeeⁿ
ts'iaaⁿ.
14 Nchii cwe' matseiljeiya
ñ'oommeiⁿ' cha catseijnaaⁿ'na 'o
sa̱a̱ cha na nntseijndo̱'na' n'om'yo'
nc'e na cwiluiindyo' ntseindaaya na
jeeⁿ wi' ts'o̱o̱ⁿya 'o. 15 Ee meiiⁿ na aa
m'aⁿ qui meiⁿ nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿna
cantyja 'naaⁿ' Cristo nda̱a̱'yo', sa̱a̱
tijndye lotye'yo' m'aⁿ. Cantyja
'naaⁿ' na cwila'yu'ya n'om'yo'
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, ja cwiluiindyo̱
tsotye'yo' nc'e ñ'oom naya na
macwji'n'maaⁿñê nn'aⁿ. 16 Jo' chii
matseijndo̱'a n'om'yo', cal'a'yo'
cha'xjeⁿ na quits'aaya.
17 Jo' chii majño̱o̱ⁿya Timoteo na
m'aⁿ'yo', cwiluiiñê jndaaya na jeeⁿ
matseicaña̱a̱ⁿ ndo' na jnda ntyjiiya
jom, jom nnts'aaⁿ na nncjaañjoom'

n'om'yo' chiuu waa na jo̱m'aa^{n} na
matseixma^{n}ya cwentaa' Cristo
Jesús cha'xje^{n} na ma'mo̱o̱^{n} nda̱a̱
nn'a^{n} cwii cwii tmaa^{n}' nn'a^{n}
na macwjee^{n}'e^{n} cwentaa^{n}'a^{n}.
18 Ñ'ee^{n}ndyo' 'o na cwilas'andyo'
che^{n}ncjo'yo' na cwindu'yo' na
tixocjo̱nty'iannda'a 'o. 19 Sa̱a̱ tyuaa'
nncjo̱cando̱o̱'a 'o xe^{n} l'ue ts'om Ta
Jesús, ndo' quia ljo'che^{n} nljeiya
chiuu n'om na^{n}'ñee^{n} na luaa'
cwil'ana, nljeiya chiuu tseixma^{n}
ñ'oom na cwila's'andyena. 20 Ee juu
na ma'mo̱^{n}na' na matseixma^{n} ts'a^{n}
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om jom,
xocwitquioo' jo' cwe' nc'e ñ'oom
na matseinei^{n} ts'a^{n}, nleitquioo' jo'
cantyja 'naa^{n}' na aa matseixmaa^{n}
najndeii na cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om.
21 ¿Chiuu nl'ue n'om'yo' na cats'aa?
¿Aa nncjo̱cando̱o̱'a 'o na nntseitia'a
'o, oo aa nnc'o̱o̱^{n}ya na wi' ts'o̱o̱^{n}ya
'o, ñequio na jee^{n} jnda ntyjiiya 'o?

Catjei'yo' ts'a^{n} na m'aa^{n}ya ñ'e^{n} cwiiche^{n} yuscu

5 Waa ñ'oom na cwiindyo'
'o mañ'oom tsondyee
t'ma^{n} ndo' na ljo' mei^{n} nn'a^{n} na
tyoola't'maa^{n}'ndye Ty'o̱o̱ts'om
tiquil'ana na luaa'. 2 Ndo' 'o
cwitjei' che^{n}ncjo'yo' cwenta na
jee^{n} cwila'canda̱a̱'ndyo' mei^{n}
tatiato nquiu'yo' na luaa' waa.
Matsona' na catjei'yo' tsa^{n}'ñee^{n}
quii'ntaa^{n}'yo' na luaa' mach'ee^{n}.
3 Meii^{n} na tic'o̱o̱^{n}ndyo̱ ñ'e^{n}ndyo',
sa̱a̱ cantyja 'naa^{n}' espíritu 'na^{n}ya
m'aa^{n}ya ñ'e^{n}ndyo', ñequio xuee' Ta
Jesucristo jnda̱ tu'xa̱^{n}ya ts'a^{n} na
luaa' mach'ee. 4 Quia cwitjomndyo'
na nla't'maa^{n}'ndyo' Ty'o̱o̱ts'om ja
nnc'o̱o̱^{n}ya ñ'e^{n}ndyo' cwe' cantyja
'naa^{n}' espíritu 'na^{n}ya ndo' mati
ñequio juu najndeii na matseixma^{n}
Ta Jesús nnc'oomna' ñ'e^{n}ndyo'.
5 Ndo' na luaa', la'xma^{n}'yo' na
catio'yo' tsa^{n}'ñee^{n} l'o̱ Satanás cha
cwi'ndaa' seii^{n}'e^{n} sa̱a̱ nlui'n'maa^{n}ñe
espíritu 'naa^{n}'a^{n} quia na
nncwjee'nnda' Ta Jesús.
6 Tixcwe na cwitjei'yo' cwenta
na jee^{n} cwila'canda̱a̱'ndyo' jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om ndo' na cwiljoya
n'om'yo' na luaa' waa quii'ntaa^{n}'yo'.
¿Aa ticaliu'yo' na meii^{n} ñechjoowi'
ndaaljo' matseicandeii'na' cha'waa
tsquee^{n}tyoo'? 7 Jo' chii catjei'ndyo'
cantyja 'naa^{n}' cha'tsoñ'e^{n} na
la'xma^{n}na' ndaaljo' tquie na
matsei'ndaa'na' 'o cha nntseijomna'
'o tyoo' na tuiina' ñ'e^{n} tsquee^{n}tyoo'
xco na tjaa ndaaljo' tjaquiee' na
cwicwa' nn'a^{n} judíos xuee Pascua,
na juu tyoo'ñee^{n} cwiluiindyo'. Ee
Cristo cwiluiiñê Catsma^{n} chjoo
cwentaaya cantyja 'naa^{n}' xuee
Pascua 'naa^{n}ya. Jla'cuee' nn'a^{n} jom
ndo' tuee^{n}'e^{n} cwentaaya. 8 Jo' chii
matsona' na calajomndyo̱ xuee
Pascua ñequio na xcwee' n'o̱o̱^{n}ya
ndo' na mayuu'a, na joo jo'
la'xma^{n}na' cha'cwijom tyoo' na tjaa
ndaaljo' tjaquiee'. Nchii nlajomndyo̱
xuee Pascua'ñee^{n} ñequio ndaaljo'
tquie na tseixma^{n}na' na quie'
n'o̱o̱^{n}ya ndo' natia na cwil'aaya.
9 Ñequio cwiiche^{n} carta'ñee^{n}
tsjo̱o̱ya na tilajomndyo' ñequio nn'a^{n}
na cwe' m'a^{n}ya ñequio nt'omche^{n}
nn'a^{n}. 10 Sa̱a̱ ñ'e^{n} carta'ñee^{n} nchii
ñe'catsjo̱o̱ya na catjei'ndyo'ñ'e^{n}'yo'
ñequio nn'a^{n} tsjoomnancue na
cwe' m'a^{n}yana ñequio nn'a^{n} oo
na m'a^{n}na na cwila'quee^{n} n'omna
'naa^{n}' cwiiche^{n} ts'a^{n}, oo na jee^{n} ya

cwinquio'nn'aⁿna nc'iaana cha
nndaa ntjeii'na 'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ oo
ñ'eⁿ joo nn'aⁿ na cwila't'maaⁿ'ndye
'naⁿ na cwe' nn'aⁿ l'a. Ee xeⁿ
tilajomndyo' ñequio nn'aⁿ na
laxmaⁿ nmeiⁿ', nlcaⁿna' na calui'yo'
tsjoomnancue. 11 Ñ'oom na l'ue
ts'oo na cala'no'yo' cantyja
'naaⁿ' carta'ñeeⁿ, ts'aⁿ na matso na
matseiyu' ñ'eⁿ Jesucristo, meiⁿchjoo
tilajomndyo' ñ'eⁿñê xeⁿ m'aaⁿyaaⁿ
ñ'eⁿ ts'aⁿ na cwe' luaa'ndyo', oo
queeⁿ ts'oom 'naaⁿ' cwiicheⁿ
ts'aⁿ, oo matseit'maaⁿ'ñê 'naⁿ na
cwe' nn'aⁿ l'a, oo cantuñê, oo tsaⁿ
candii jom, oo mach'ueeⁿ. Meiⁿ na
nlcwa' ñequio ts'aⁿ na matseixmaⁿ
nmeiⁿ' til'a'yo'. 12 Titseixmaⁿya
na nncu'xaⁿya nn'aⁿ na tyoola'yu'.
Ncjo'yo' la'xmaⁿ'yo' na nntu'xeⁿ'yo'
nn'aⁿ na m'aⁿ quii'ntaaⁿ'yo'. 13 Nquii
Ty'oots'om nncu'xeeⁿ nn'aⁿ na
tyoola'yu'. Quia jo' catjei'yo' ts'aⁿ
jnaⁿ'ñeeⁿ quii'ntaaⁿ'yo'.

Ticaty'iomyana' na nlquaaⁿya ñ'oom cjoo nc'iaaya

6 Quia cwiindyo' 'o waa ñ'oom
na malein'oomna' juu ñequio
cwiicheⁿ x'iaa' na matseiyu', ¿chiuu
na cwiqueⁿ'yo' ñ'oom tsaⁿ'ñeeⁿ
jo nnom jwe na nchii ts'aⁿ na
matseiyu'? Cwa nchii ncjo'yo'
na cwila'yu'yo' ñ'eⁿ Ty'oots'om
nla'jndaa'ndyo' ñ'oom'ñeeⁿ.
2 ¿Aa ticaliu'yo' na joo nn'aⁿ na
cwiluiindye cwentaa' Ty'oots'om
nntu'xeⁿna nn'aⁿ tsjoomancue?
Ndo' nc'e na nntu'xeⁿ'yo' nn'aⁿ
tsjoomnancue, ¿chiuu na tileicandaa
nntu'xeⁿ'yo' ñ'oommeiⁿ' na
cwe' cwantindyo joona'? 3 ¿Aa
ticaliu'yo' na nntu'xaaⁿya ángeles?
Ndo' nc'e na ljo', majndeiitricheⁿ
nndaa nla'jndaa'ndyo' ñ'oom na
mat'uiina' jaa yuu na ticjaañjoom'
na cwil'aaya je'. 4 Jo' chii xeⁿ niom
ñ'oom na maleichuuna' 'o ñequio
nn'aⁿ'yo' na cwilayu', caty'iom'yo'
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ nn'aⁿ quii'ntaaⁿ'yo'
na tit'maⁿ la'xmaⁿ na catu'xeⁿna
ñ'oom 'naⁿ'yo'. 5 Matsjoo na
luaa' cha catseijnaaⁿ'na' o'.
¿Aa nnts'aacheⁿna' na tjaa'naⁿ
meiⁿñecwii ts'aⁿ quii'ntaaⁿ'yo' na
jndo' ts'om na nntseijndaa'ñê ñ'oom
na maleichuuna' 'o? 6 ¿Aa maxjeⁿ
maty'iomyana' na cwiqueⁿ'yo'
ñ'oom cjoo' cwii nn'aⁿ'yo' na mati
matseiyu'? Jo' chii cwitjomndyo'
jo ndaa nn'aⁿ na cwitu'xeⁿ ñ'oom,
meiiⁿ na joona nchii nn'aⁿ na
cwila'yu'.
7 Juu na cwila'ntja'ndyo' ñequio
nc'iaa'yo' na cwila'yu' ma'moⁿna'
na t'maⁿ waa na cwila'tjoondyo'.
Yati caljoya n'om'yo' nawi' na
cwil'ana 'o, meiiⁿ na cwinty'ueena
'naⁿ'yo'. 8 Saa 'o xuii' na cwil'a'yo',
mancjoondyo' cwita'wi'yo' nn'aⁿ'yo'
na cwila'yu' hasta cwinty'uee'yo'
'naaⁿna. 9 ¿Aa ticaliu'yo' na joo
nn'aⁿ na cwiñequiandye cantyja
'naaⁿ' natia ticalaxmaⁿna cantyja
na matsa'ntjom Ty'oots'om?
Tiñe'quio'nn'aⁿndyo' cheⁿncjo'yo'
cantyja 'naaⁿ' ñ'oomwaañe. Nn'aⁿ
na cwe' cwitjomndyeyana ñ'eⁿ nn'aⁿ
na tyoo'uncona, tixocala'xmaⁿna
cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om,
meiⁿ nn'aⁿ na cwila't'maaⁿ'ndye
'naⁿ na cwe' nn'aⁿ l'a, meiⁿ nn'aⁿ na
cwe' m'aⁿya ñ'eⁿ nn'aⁿ, meiⁿ naⁿnom
na cwe' ñ'eⁿ ntyjenom m'aⁿ, 10 meiⁿ
nn'aⁿ na cwinty'uee, meiⁿ nn'aⁿ na
queeⁿ n'om 'naaⁿ' cwiicheⁿ ts'aⁿ,

meiⁿ naⁿcandyee, meiⁿ nn'aⁿ na
cwitioñ'oom nn'aⁿ, meiⁿ nn'aⁿ na
cwinquio'nn'aⁿ ts'aⁿ cha nndaa̱
ntjeii'na 'naaⁿ'aⁿ. 11 Ñ'eeⁿ'ndyo' 'o
na ñejla'xmaⁿ'yo' nmeiⁿ' cwitjoo̱oocheⁿ
na nla'yu'yo', saa̱ je' jnda̱ tmaⁿndyo',
jnda̱ tqueⁿndyo̱ Ty'oo̱ts'om 'o, jnda̱
tqueeⁿ 'o na tjaa jnaⁿ la'xmaⁿ'yo'
ñequio xuee' Ta Jesucristo ndo'
cantyja 'naaⁿ' nquii Espíritu na
cwiluiiñe Ty'oo̱ts'om cwentaaya.

Maqueⁿlju' Ty'oo̱ts'om seii' ts'aⁿ

12 Waa ñ'oom na cwilue nn'aⁿ:
"Wanaaⁿ na nnts'aa meiⁿljo'cheⁿ
na l'ue ts'oo̱ⁿ". Mayuu' na l̥jo', saa̱
ticha'tso mateijndeiina' ts'aⁿ. Ñ'oom
na mayuu' wanaaⁿ na nnts'aa yuu
na l'ue ts'oo̱ⁿ saa̱ ticatsona' na cwii
na mats'aa nlqueⁿna' xjeⁿ 'naaⁿ'na'
ja. 13 Mati cwilue nn'aⁿ: "Juu
nantquie tseixmaⁿna' cwentaa' tsiaa'
ts'aⁿ, ndo' tsiaa' ts'aⁿ tseixmaⁿna'
cwentaa nantquie." Ñ'oom na
mayuu' jo', saa̱ we nnom nmeiⁿ'
nnts'aa Ty'oo̱ts'om na nndyuena'.
Saa̱ nchii tqueeⁿ seii' ts'aⁿ na
cwe' luaa' nnc'oom ñ'eⁿ cwiicheⁿ
ts'aⁿ, tqueeⁿ seii'a na laxmaⁿna'
cwentaa' nqueⁿ na matsa̱'ntjoom,
ndo' jom m'aaⁿ cwentaa' seii'a.
14 Ndo' cha'xjeⁿ na tquiaaⁿ na
wando'xco Jesús mati nñequiaaⁿ na
nntandoo̱'xcoo̱ya nc'e najndeii na
cwiluiiñê.
15 ¿Aa ticaliu'yo' na juu seii'yo'
laxmaⁿna' cwii taⁿ' seii' Cristo?
¿Aa maty'iomna' na nntseitjoo̱ⁿ'a
juuna' ñ'eⁿ cwii yuscu na cwe'
luaa' m'aaⁿ ñ'eⁿ nn'aⁿ? Meiⁿchjoo
ticaty'iomna' 16 ¿Aa ticala'no̱ⁿ'yo'
quia na matseitjoom'ñe ts'aⁿ ñequio
sculjaa', ñe'cwii sei' laxmaⁿna?
Ee ñ'oom' Ty'oo̱ts'om na teiljeii
matsona': "Wendye joona, ñe'cwii
sei' la'xmaⁿna." 17 Ndo' na luaa' waa,
quia na matseijomñe ts'aⁿ ñequio
Ta Jesús, ñe'cwii cwiluiiñe tsaⁿ'ñeeⁿ
ñ'eⁿñê.
18 Cha'cwijom na jndeii maleinom
ts'aⁿ cha na ticat'uii cwii na
teincuu' jom, maluaa' cal'a'yo' na
tic'om'ya'yo' ñ'eⁿ ts'aⁿ na cwe'
luaa'. Ee nt'omcheⁿ jnaⁿ na mach'ee
ts'aⁿ ticat'uiina' seiiⁿ'eⁿ, saa̱ ts'aⁿ
na matseitjoom'ñe ñ'eⁿ cwiicheⁿ
ts'aⁿ na cwe' luaa', matseicw'aa'ñê
jnaⁿ seiiⁿ'eⁿ. 19 ¿Aa ticaliu'yo' na
cwiluiiñe seii'yo' wats'om cwentaa'
Espíritu Santo na m'aaⁿ quii'
n'om'yo' na jnda̱ tquiaa Ty'oo̱ts'om
na c'oom ñ'eⁿndyo'? Jo' chii
ticalaxmaⁿ'yo' na nñequiandyo' na
nl'a seii'yo' yuu na queeⁿ n'omna'.
20 Ee jnda̱ seijnda Ty'oo̱ts'om 'o
ñequio cwii na jeeⁿcheⁿ ndya'
jnda. Jo' chii laxmaⁿ'yo' na
cala't'maaⁿ'ndyo' jom ñequio seii'yo'
ñequio espíritu 'naⁿ'yo' ee na we
ndii' joona' la'xmaⁿna' cwentaaⁿ'aⁿ.

Ñ'oom cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ
na jnda̱ t'unco

7 Ndo' je' maw'o̱ ñ'oom na
cwita'x'e'yo' noo̱ⁿ nacjoo'
carta na jla'cwanom'yo'. Ñecuaa
meiⁿ ticoco tsaⁿs'a, 2 saa̱ jnaaⁿ' na
jeeⁿ cwe' luaa' cwic'eeⁿ nn'aⁿ ñ'eⁿ
nc'iaana, jo' chii yati cwii cwii
tsaⁿs'a cocoom ndo' mati cwii cwii
tsaⁿscu c'oom saaⁿ'aⁿ. 3 Nquii tsaⁿs'a
waa cwii nnom na matseixmaaⁿ
na nnts'aaⁿ ñ'eⁿ scoom'm ndo'
mati tsaⁿscu waa cwii nnom na
matseixmaaⁿ na nnts'aaⁿ ñ'eⁿ saaⁿ'aⁿ.
Wendyena quiandye ntyjeena

ndaana na cala'candaa'ndyena
ñ'oomwaa'. 4 Tsanscu titseixmaan
na nntseintycwii'ñê nnom saan'an
ee saan'an tseixman cwenta
jom, mein tsans'a titseixmaan na
nntseintycwii'ñê nnom scoom'm
ee scoom'm tseixman cwenta jom.
5 Cwe' jo' tintseintycwii'ñe ts'an
nnom saan'an, nnom scoom'm saa
ñequii'chen wanaan na nla'ljondyo'
xen waa ñ'oom na jnda t'man'yo' na
ñe'calanein'yo' nnom Ty'oots'om.
Saa nchii na jndye xuee, tints'aana'
na tileicala'quii n'om'yo' ndo' na ljo'
nnts'aa Satanás na nla'tjoondyo'.
6 Luaa' waa na matsjoo cantyja
'naan' ñ'oomwaa', saa tintjei'yo'
cwenta na tseixmanna' ñ'oom
na matsa'ntjomna'. 7 Cantyja
'nanya toom cwe' cha'tso nannom
laxmanna cha'na ja, saa tiñe'cwii
xjen na mañequiaa Ty'oots'om na
laxmaanya. Ee ñ'een nn'an waa cwii
nnom na la'xman, ndo' nt'omchen
cwiichen ljo la'xman.
8 Ndaa joo nannom na tyoo'unco
ndo' mati joo yolcu na jnda ljondye,
matsjoo na yati caljoo'ndyena na
ñenquieena cha'na m'aan ja luaañe.
9 Saa xen tileicwiquii n'omna na m'an
ñenquieena, ñecuaa, c'uncona, ee
yati na m'aan ts'an na we can, nchiiti
na cwe' matseiquean ts'oom na
ñe'c'oom ñ'en ts'an.
10 Saa ndaa 'o na jnda tma'co'yo',
luaa waa ñ'oom na matsa'ntjomna',
nchii cwe' ñ'oom 'ndyo ja, ñ'oom
'ndyoo nquii Ta Jesús jo': juu scuu'
ts'an ticato'n'ñê ñequio saan'an. 11 Saa
xen ma'ñeen saan'an, ticwanaan
na ncoconnaan'an, matsona' na
caljoyaandyennda'na. Ndo' mati juu
saan'an, tintseityuii' ljeii 'naanna.
12 Ndaa nt'omndyo' 'o na jnda
t'unco'yo', luaa matsjoo nnco,
nchii matsa'ntjom Ta Jesús na
caluii na ljo', xen na m'aan ts'an na
matseiyu' saa scoom'm tyootseiyu'
ndo' tsan'ñeen cwiljoya ts'om na
m'aan ñ'enñê, tinto'n'ñê ñequio
scoom'm. 13 Ndo' cwii yuscu na
matseiyu', xen saan'an tyootseiyu',
saa cwiljoya ts'om na cwiljoo'ñe
ñ'enñê, tintseityueenen ljeii na
tocoom ñ'enñe. 14 Ee maquendyoo
Ty'oots'om saa' yuscu na tyootseiyu'
nc'e na cwiluiiñê saa' yuscu na
matseiyu'. Ndo' mati maquenñoon
scuu' ts'an na tyootseiyu' nc'e
saan'an tseixman ts'an na matseiyu'.
Ee xen nchii na luaa' waa, quia
jo' nda joona nla'xman cha'na nda
nn'an na tyoola'yu', saa na mayuu'
maquena' nda joona cantyja
'naan' tmaan' cwentaa' Ty'oots'om.
15 Saa xen juu ts'an na tyootseiyu'
ñe'catseityueen'en ljeii na tocoom
ñ'en saan'an oo scoom'm, quia jo'
ñecuaato na ca'ñeen. Quia na luaa'
waa maxjen til'aaya na jndei'na'
na caljoo'ñe ts'an. Ee Ty'oots'om
l'ue ts'oom na ticachooya tia'
ñequio nn'an w'aaya. 16 Ee ¿chiuu
ntyji'yu' 'u tsanscu na matsei'yu'
na jnda tma'co' na xocatsei'yu' sa'
ñ'en Ty'oots'om cantyja 'nan'? Ndo'
mati 'u tsans'a na matsei'yu' na
jnda tma'co', ¿chiuu ntyji'yu' na
xocatseiyu' scu' cantyja 'nan'?

Tilajndaaya na nlachuii'a na tyolaxmaanya

17 Ticwii cwiindyo' 'o, caljoya
ts'om chiuu waa na jnda tquiaa
Ty'oots'om na matseixman quia na
t'maan juu. Luaa' waa ñ'oom na

mañequiaaya nda̱a̱ nn'aⁿ cha'tso
ntmaaⁿ' nn'aⁿ na macwjeeⁿ'eⁿ
cwentaaⁿ'aⁿ. 18 Quia na t'maaⁿ 'u,
¿aa jnda̱ tuii 'naaⁿ sei' cha'xjeⁿ
cwil'a nn'aⁿ judíos yonom ndana?
Tintseichui' na luaa' waa. Ndo'
xeⁿ aa tyooluii 'naaⁿ sei' quia
na t'maaⁿ 'u, tacaⁿna' na caluii
na ljo'. 19 Ee ticateijndeiina' ts'aⁿ
xeⁿ na tuii 'naaⁿ'ñeeⁿ tjaaⁿ'aⁿ
meiiⁿ xeⁿ ticaluiina'. Ñ'oom na
jndati na catseicanda̱ ts'aⁿ ñ'oom
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om.
20 Jo' chii meiⁿquia cwii nnom
na matseixmaⁿ ts'aⁿ quia na t'maⁿ
Ty'o̱o̱ts'om jom, jo' jo' caljoya
ts'oom. 21 ¿Aa cwiluiindyu' ts'aⁿ na
mandi'ntjomtyeⁿ quia na t'maaⁿ
'u? Tinc'oom' ts'om' na ljo', sa̱a̱ xeⁿ
nncju'naaⁿñena' na nndyaandyu',
cwa catsa' na ljo'. 22 Ee ts'aⁿ na m'aaⁿ
na mandi'ntjomtyeⁿ quia na t'maⁿ
Ty'o̱o̱ts'om jom na catseiyoom'm
ñ'eⁿ Ta Jesús, je' cwiluiiñe ts'aⁿ na
jnda̱ seicandyaa'ñê. Ndo' maljoyu
cantyja 'naaⁿ' ts'aⁿ na m'aaⁿ xjeⁿ
'naaⁿ' quia na t'maⁿ Cristo jom, je'
cwiluiiñê ts'aⁿ na mandi'ntjomtyeⁿ
nnoom. 23 Juu ñequio na seijnda
Ty'o̱o̱ts'om 'o, jeeⁿ ndya' jnda jo'.
Jo' chii tiñequiandyo' na laxmaⁿ'yo'
nn'aⁿ na cwindye'ntjomtyeⁿ nda̱a̱
nn'aⁿ. 24 Quia jo' 'o nn'aⁿya, cwii
cwiindyo' caljoya ts'om chiuu
waa na tyotseixmaⁿ xjeⁿ na t'maⁿ
Ty'o̱o̱ts'om juu.

Nn'aⁿ na tyoonc'unco ndo' yolcu na jnda̱ ljondye

25 Ñ'oom na cwita'x'ee'yo' no̱o̱ⁿ
cantyja 'naaⁿ yolcu na tyoo'unco,
tjaa'naⁿ ñ'oom na matsa̱'ntjom Ta
Jesús ja cantyja 'naaⁿ' ñ'oomwaa'.
Sa̱a̱ nc'e na matseixmaⁿya ts'aⁿ
na wi' ts'oom, ntyjii na nda̱a̱
nla'ñ'oom'ndyo' ñ'oom na matsjo̱o̱
cantyja 'naaⁿ' ñ'oomwaa'. 26 Cwe'
nc'e jndye nnom quich'eena'
tiempomeiiⁿ, jo' chii macwjii'a
cwenta na yatiche caljoo'ñe ts'aⁿ
cha'xjeⁿ na jnda̱ teijnoom'm. 27 Xeⁿ
m'aaⁿ scu', tintseityuii' ljeii na
tma'co' jom. Sa̱a̱ xeⁿ tjaa'naⁿ scu',
tical'ue' ts'aⁿ na nluiiñe scu'. 28 Sa̱a̱
xeⁿ aa mma'co', tjaa'naⁿ jnaⁿ' naljo'.
Ndo' mati cwii yuscundyua, tjaa
jnaaⁿ' xeⁿ ncoco. Ee jndye nnom
nawi' quich'eena' na nntjoom nn'aⁿ
na nnc'unco ndo' ñe'cateijndeiya 'o
na tincwinom'yo' joona'.
29 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo', luaa
waa na ñe'catsjo̱o̱ya: Jnda̱ teitsio̱o̱'
xuee na nncwjee'nnda' Cristo. Nc'e
na ljo' joo nn'aⁿ na jnda̱ t'unco,
c'omna cha'cwijom tjaa'naⁿ lcuuna,
tjaa'naⁿ s'aana. 30 Joo nn'aⁿ na m'aⁿ
na chjoo' n'om, c'omna cha'xjeⁿ
quia waa xuee. Ndo' joo nn'aⁿ na
m'aⁿ ncuee, c'omna cha'cwijom
m'aⁿna na chjoo' n'omna. Ndo'
nn'aⁿ na cwilajnda 'naⁿ c'omna
cha'cwijom nchii 'naaⁿna jo'. 31 Ndo'
joo nn'aⁿ na cwiwil'uee'ndye
'naⁿ na cwila'xmaⁿ cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancuewaañe, matsona' na
c'omna cha'cwijom na ticajnda
nquiuna ljo' la'xmaⁿna', ee juu na
matseixmaⁿ tsjoomnancuewaañe
mawjaantycwiina'.
32 Til'ue ts'o̱o̱ⁿ na jndye ñomtiuu
nc'om'yo', ee ts'aⁿ na tjaa'naⁿ scuu',
m'aaⁿ' ts'oom chiuu nnc'oom jo
nnom Ta Jesús, na nncjaawee'
ts'oom ñ'eⁿñe, 33 sa̱a̱ ts'aⁿ na
m'aaⁿ scuu', m'aaⁿ' ts'oom cantyja
'naaⁿ 'naⁿ na macaⁿna' cha neiiⁿ'

scoom'm ñ'eⁿñê. 34 Ndo' na luaa'
waa, tiñecwii m'aaⁿ' ts'oom. Ñecwii
xjeⁿ mat'uiina' cantyja 'naaⁿ' yuscu
na tjaa'naⁿ saa' ñequio yuscu
ndyua na tyoococo. Joona m'aaⁿ'
n'omna cantyja 'naaⁿ' ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ta Jesús, na nñequiandyeñ'eⁿna
na la't'maaⁿ'ndyena jom cantyja
'naaⁿ seiina ñequio espíritu 'naaⁿna.
Saa̱ yuscu na jnda̱ mam'aaⁿ saa',
m'aaⁿ' ts'oom cantyja 'naaⁿ' 'naⁿ
na macaⁿna' ndo' ñequio chiuu
na nnc'oom cha nncjaawee' ntyjii
saaⁿ'aⁿ ñ'eⁿñê.
35 Nchii matsjo̱o̱ ñ'oommeiⁿ'
nda̱a̱'yo' ee tical'ue ts'o̱o̱ⁿ na
nnc'unco'yo' sa̱a̱ cha na
nnteijndeiina' 'o ndo' cha na xcwee'
n'om'yo' na nndye'ntjom'yo' nnom
Ta Jesús.
36 Ñ'oom na jndu'yo' na m'aaⁿ
cwiindyo' 'o na m'aaⁿ nomjnda na
jnda̱ jaawinom'na' na ndyuañe ndo'
'u na tsotyeeⁿ jnda̱ mamatseitiuu' na
ya xeⁿ nncocotoom, maxjeⁿ ya na
nluii na ljo'. Ee nchii jnaⁿ' na nntsa'
na ljo'. 37 Sa̱a̱ xeⁿ m'aaⁿ cwii ts'aⁿ na
jnda̱ seijndaa'ñe naquii' ts'om na
xonquiaa na nncoco nomjnda, ee
na manty'iaa' na ticaⁿna', ya cats'aa
na ljo'. 38 Quia jo' ya mach'ee ts'aⁿ
na maw'o̱ ñomcaa' jnda, sa̱a̱ yati
mach'ee juu ts'aⁿ na matseiljo
nomjnda.
39 Yuscu na m'aaⁿ saa',
mat'uiityeⁿna' juu ñ'eⁿñê yocheⁿ na
wando' tsaⁿ'ñeeⁿ. Sa̱a̱ xeⁿ nncue'
tsaⁿ'ñeeⁿ, wanaaⁿ na ncoconnaaⁿ'aⁿ
ñ'eⁿ meiⁿquia ts'aⁿ na l'ue ts'oom,
macanda̱ ñequii'cheⁿ ñ'eⁿ ts'aⁿ
na matseiyu'. 40 Sa̱a̱ matseitiuu
yati mach'eeⁿ xeⁿ na nljoo'ñê na
ñenqueⁿ. Luaa' m'aaⁿ' ts'o̱o̱ⁿ cantyja
'naaⁿ' ñ'oomwaa' ndo' mantyjii na
matseixmaⁿya Espíritu na cwiluiiñe
Ty'o̱o̱ts'om.

Nantquie na cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ 'naⁿ na cwe' nn'aⁿ nl'a

8 Je' nnc'o̱ya ñ'oom na
cwita'xe'yo' cantyja 'naaⁿ
seii quioo' na cwila'cwjee nn'aⁿ
na cwila't'maaⁿ'ndyena 'naⁿ na
cwe' nn'aⁿ l'a. Ñ'oom na mayuu'
na cha'tsondyo̱ cwiluiindyo̱ nn'aⁿ
na jndo̱' n'o̱o̱ⁿya cantyja 'naaⁿ'
ñ'oomwaa', ndo' juu jo' wjan'oomna'
jaa na c'o̱o̱ⁿya na s'andyo̱, lcundyo̱.
Sa̱a̱ juu na m'aaⁿya na jnda
nquiuuya nn'aⁿ, mateijndeiina' na
tsaanajnda̱a̱aya na cwila'yuu'a. 2 Ts'aⁿ
na matseitiuu na jndye waa na jndo̱'
ts'om, tyootsei'no̱ⁿ' cha'xjeⁿ na
macaⁿna' na caljeii. 3 Sa̱a̱ nquii ts'aⁿ
na jnda ntyjii ñequio Ty'o̱o̱ts'om,
mawajnaⁿ'aⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ.
4 Cantyja 'naaⁿ' aa wanaaⁿ
na nntquie'yo' seii quioo' na
cwiwil'uee'ndye nn'aⁿ na
cwila't'maaⁿ'ndye 'naⁿ na cwe' nn'aⁿ
l'a, cwila'no̱o̱ⁿ'a na meiⁿcwii tjaa ljo'
la'xmaⁿ joona' ee maxjeⁿ macanda̱
nqueⁿ m'aaⁿ. 5 Ee cañoom'luee
ñequio tsjoomnancue jndye nnom
na maniom na cwila't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ na cwiluena na t'maⁿ ñ'oom
la'xmaⁿ, sa̱a̱ joona' nchii nquii
Ty'o̱o̱ts'om cwiluiindyena'. Ndo'
na mayuu' na jndye 'naⁿ maniom
na cwilue nn'aⁿ "Ta" nda̱a̱na', ndo'
cwituee'ndyecjena cantyja 'naaⁿ
joona'. 6 Sa̱a̱ cantyja 'naaⁿ jaa nmeiiⁿ
ñecwii Ty'o̱o̱ts'om m'aaⁿ, ndo'
jom cwiluiiñê Tsotya̱a̱ya. Cantyja
'naaⁿ' jom cha'tso na maniom, jom
tqueeⁿ jo', ndo' nc'e jom, jo' na

m'aaⁿya. Ndo' mati ñecwii m'aaⁿ na
cwiluiiñe na matsa̱'ntjom jaa, nquii
Jesucristo. Cha'tsoti na maniom,
cwim'aⁿna' nc'e nqueⁿ, mandii ñ'a̱a̱ⁿ
jaa.
7 Sa̱a̱ ticha'tsondye nn'aⁿ
cwila'no̱ⁿ'na na ljo' ee jnda̱ ljeii'na'
na cwila't'maaⁿ'ndyena cwii na
cwe' nn'aⁿ l'a, ndo' quia cwicwa'na
nantquie'ñeeⁿ, cwitjeii'na cwenta
na cwila't'maaⁿ'ndyena juuna'. Ndo'
nc'e na tyoowijndo̱' n'omna cantyja
'naaⁿ' ñ'oommeiⁿ', jo' chii juu na
m'aaⁿ' n'omna tseixmaⁿna' cwii na
jnda̱ t'aa'na' na cwajndii. 8 Ee nchii
cwe' aa macwa' ts'aⁿ nantquie'ñeeⁿ,
oo, aa ticwaaⁿ'aⁿ joona', jo' na
macjaawee' ntyjii Ty'o̱o̱ts'om jom.
Meiⁿ nchii na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo̱tya̱a̱
xeⁿ cwicwaa'a joona', oo nchii nn'aⁿ
na tiann'aⁿndyo̱tya̱a̱ xeⁿ ticwaa'a
joona'. 9 Sa̱a̱ cal'andyo' cwenta na
juu luaa' na wanaaⁿ na c'om'yo',
titseixmaⁿna' cwii na nnts'aana'
na nntseitjo̱o̱ñe cwii nn'aⁿ'yo' na
cachjoo matseiyu'. 10 Ee xeⁿ 'u
na ntyji' chiuu wanaaⁿ na nntsa',
mawacatyeⁿ' cwii joo yuu na
cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ cwii na cwe'
nn'aⁿ l'a, ndo' cwii ts'aⁿ na tityeⁿ na
matseiyu' nty'iaaⁿ'aⁿ 'u jo', nnda̱a̱
nnts'aana' na mache' na luaa',
nnc'omt'maaⁿ'ñe ts'oom na mati
lcwaaⁿ'aⁿ 'naⁿ na cwila't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ ty'o̱o̱'ñeeⁿ. 11 Ndo' na luaa',
juu na matsei'no̱ⁿ' na wanaaⁿ na
ljo' mache', nntsei'ndaa'na' juu
nn'aⁿ' na tityeⁿ matseiyu', na
mati tue' Cristo cwentaaⁿ'aⁿ'.
12 Quia laa'ti' cwil'a'yo' ñequio joo
nn'aⁿ'yo' na tit'maⁿ cwilayu'ya
n'om, cwila'tjo̱o̱ndyo' nda̱a̱na na
cwila'ñ'eeⁿ'ndyo' n'omna. Ndo'
mati cwilaxmaⁿ'yo' jnaⁿ jo nnom
Cristo. 13 Jo' chii xeⁿ cantyja 'naaⁿ'
na macwa'a cwii nnom nantquie
na cwiwil'uee'ndye nn'aⁿ na
cwila't'maaⁿ'ndye cwii na cwe'
nn'aⁿ l'a, xeⁿ jnaaⁿ' jo' matseitjo̱o̱ñe
cwii nn'aⁿya na matseiyu', quia jo'
tajom cwinlcwaa'nnda'a juuna' cha
tintseilcwe'tya'na juu nn'aⁿya.

Ts'aⁿ na cwiluiiñe apóstol, waa najndeii na matseixmaaⁿ

9 Joo na wanaaⁿ na l'a apóstoles,
mati ja tseixmaⁿ jo' ndo'
chiuu waa na laxmaⁿna, mati jo'
matseixmaⁿya. Jnda̱ nty'iano̱o̱ⁿya
Jesús na cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom
jaa, ndo' 'o cwiluiindyo' cwentaaⁿ'aⁿ
nc'e ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ na tyots'aaya
quii'ntaaⁿ'yo'. 2 Nnda̱a̱ nnts'aana' na
nt'omcheⁿ nn'aⁿ cwitjeii'na cwenta
na ticaluiindyo̱ apóstol, sa̱a̱ jo nda̱a̱
'o matsona' na cwiluiindyo̱ na ljo' ee
juu na cwila'yu'yo' ma'mo̱ⁿna' na
ljo'.
3 Nda̱a̱ joo nn'aⁿ na cwilue na
nchii cwiluiindyo̱ apóstol, luaa waa
ñ'oom na matseilcwa̱'a nda̱a̱na.
4 Waa na matseixmaⁿya na wanaaⁿ
na nnco'ño̱ⁿ na macaⁿna' na
nlcwaa'a ndo' na nlcwa̱ya, 5 ndo'
mati wanaaⁿ na nncjaañ'eⁿ cwii
yuscu na matseiyu' quia jo̱nquiaya
ñ'oom naya cha'xjeⁿ cwil'a
nt'omcheⁿ apóstoles, ñequio ntyjee
nquii Ta Jesús ndo' mati Pedro.
6 Ndo' ¿aa m'aaⁿ' n'om'yo' na cwe'
macanda̱ nquii Bernabé ñ'eⁿndyo̱
ja na ticatsona' na nnteixe'yo' jâ?
7 Ee ¿'ñeeⁿ sondaro na cwe' nquii
matseicatsuu 'naⁿ na macaⁿna' juu
na macaa ndia'? Ndo' ¿'ñeeⁿ ts'aⁿ
na manom' cwii ntjom l'o̱o̱ uva

na tiquii taa̱'na'? Ndo' ¿'ñeen ts'an
na mateix'e canman na tic'uu
ndaatsuuyo'? 8 Mein ticala'tiuu'yo'
na cwe' tomti ñ'oom na m'aan'
n'om nn'an na macwjii'a. Ee ljeii
na tquiaa Ty'o̱o̱ts'om nnom Moisés,
majo'ti matsa̱'ntjomna'. 9 Ee naquii'
libro'ñeen teiljeii: "Tintjaa'ndyo'
bosa ndyuee quioo'ndyo yochen na
cwil'a'yo' ts'iaan." Saa̱ meiin na ljo'
teiljeii, nchii macanda̱ ma'mo̱nna'
na cwe' cantyja 'naan quioo'ndyo
ñjom ts'om Ty'o̱o̱ts'om. 10 Nc'e
na m'aan' ts'oom cantyja 'naanya,
jo' chii teiljeii ñ'oomwaa'. Naya
'naanya na teiljeiina', ee juu ts'an
na matseindyaa tyuaa ñequio juu
ts'an na macwja' lquean, cwil'ana
ts'iaanmein' na ntyjaa' n'omna
na nleil'uee'ndyena na cwiwe'.
11 Jo' chii nc'e na jnda̱ jno̱o̱n'â
tsjaan cantyja 'naan' Espíritu
naquii' ntaan'yo', ticwinom'na' na
ñnequia'yo' na cwitaanyâ nda̱a̱yo'
chjoowi' 'nan'yo' cha'cwijom cwii
na jnda̱ tue'. 12 Nt'omchen nn'an
na cwit'mo̱o̱n nda̱a̱'yo' cwil'ana
na cateijndei'yo' joona. Ndo'
majndeiitichen jâ wanaan na
cateijndei'yo'.

Meiin na wanaan na ntaanyâ
na cal'a'yo' na ljo', saa̱ meinjom
ndii' tyool'uuyâ. Ee cwila'quii
n'o̱o̱nyâ naquii' na cwitjo̱o̱nyâ cha
ticatseitsaan'ñena' na ya tsandye'yo'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om. 13 'O manquiu'yo'
nquiee ntyee cwentaa nn'an judíos
na cwindye'ntjom naquii' wats'om
t'man cwitquiina seii quioo' na
cwila'cwjeena na cwiñequia
nn'an na cwila't'maan'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om. Wanaan na cwitquiina
sei'ñeen ee jo' jo' waa tio t'man yuu
cwindye'ntjomna nnoom. 14 Ndo'
cha'xjen cwicandaa nan'ñeen 'nan
na cwiwil'uee'ndyena, maluaa'
sa̱'ntjom Ta Jesús na joo nn'an na
cwiñe'quia ñ'oom naya 'naan'an
nnto'ñoomna ljo' na macanna' joona
nc'e ñ'oom'm na cwiñe'quiana.
15 Saa̱ meinjom ndii' tyoocan'a na
ñnequia'yo' ljo' na macanna' ja, mein
nchii matseiljeiya ñ'oomwaañe cha
nnteijndei'yo' ja. Ee yati ntyjii meiin
na aa nc'io̱ na tintsuu nayawaañe
na cantyja 'naan' jo' matseis'andyo̱.

16 Saa̱ tyoocwji's'andyo̱ na
mañequiaya ñ'oom naya 'naan'
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱'yo' ee ts'iaan'ñeen
matseixmanya. Ndo' jeen
nty'iaa'ndyo̱ xeen ticatseicanda̱aya
juuna'. 17 Jo' chii xen mañequiaya
ñ'oom nc'e na l'ue ts'o̱o̱n nnco̱,
matsona' na nncwantjo̱n, saa̱ xen
mats'aa na ljo' nc'e na maty'ioom
ts'iaan'ñeen ja, quia jo' cwe'
matseicanda̱a̱'ndyo̱ ts'iaan na
ty'ioom ja. 18 Quia jo' juu na
mawantyjo̱n, na m'aanya na
neinya na mañequia ñ'oom na
macwji'n'maanñe Ty'o̱o̱ts'om nn'an
na meincwii na chojnan'yo' no̱o̱n,
na nchii nncwantjo̱nya 'nan na
macanna' ja na mañequiaya ñ'oom
naya 'naan' Ty'o̱o̱ts'om.

19 Ja meiin nchii cwiluiindyo̱
moso na mandi'ntjomtyen nnom
patrom 'naan', saa̱ jnda̱ tquendyo̱
chennco̱ na matseixmanya na ljo'
nda̱a̱ cha'tso nn'an. Mats'aa na ljo'
cha majndyeti nn'an nncwantjo̱n
cwentaa' Cristo. 20 Quia na m'aanya
quii'ntaan nn'an judíos, mats'aa
cha'na cwii joona na m'anna nacje
'naan' ljeii na tquiaa Moisés cha
nncwantjo̱nya joona cwentaa' Cristo,

meiiⁿ tic'o̱o̱ⁿya nacje 'naaⁿ'na'.
21 Ndo' jo nda̱a̱ nn'aⁿ na tic'omna
nacje 'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ Moisés,
mats'aa cha'na cwii nquieena cha
nncwantjo̱ⁿya joona, meiiⁿ na
mayuu' m'aaⁿya nacje 'naaⁿ' ljeii
'naaⁿ' nquii Ty'o̱o̱ts'om nc'e na
m'aaⁿya nacje 'naaⁿ' Cristo. 22 Quia
na m'aaⁿya ñ'eⁿ nn'aⁿ na cachjoo na
cwila'yu'ya n'om, mati mats'aa na
cachjoo matseiyu'ya ts'o̱o̱ⁿ cha mati
nncwantjo̱ⁿya joona. Nda̱a̱ cha'tso
nn'aⁿ mats'aa na matseixmaⁿya
cha'xjeⁿ joona cha nt'omndye joona
nlui'n'maaⁿndyena. 23 Mats'aa
cha'tso nmeiⁿ' nc'e ñ'oom naya na
cantyja 'naaⁿ' jo' cwilui'n'maaⁿndye
nn'aⁿ cha mati nntseijomndyo̱
ñequio naya na cwito'ñoom nn'aⁿ
cantyja 'naaⁿ'na'.
24 'O manquiu'jndaa'ndyo' quia
cwitjomndye nn'aⁿ na nleinom,
cha'tsondyena cwileinomna, sa̱a̱
macanda̱ juu ts'aⁿ na nncuee'jndyee
nla't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ juu. Quia jo'
cala'jnda̱'yo' cha'xjeⁿ matseijndeii
tsaⁿ'ñeeⁿ. Cjoo'yaya n'om'yo' na
cwindye'ntjom'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
cha mati nntseit'maaⁿ'ñê 'o. 25 Sa̱a̱
cjaañjoom' n'om'yo' cantyja 'naaⁿ
joo nn'aⁿ na cwileinom, jndye nnom
na cwila'ljondyena, ee cwicantyjaa'
n'omna na nnta'ntjomna, meiiⁿ
juu 'naⁿ na cwita'ntjomna
tyuaa' cwiwi'ndaa'na'. Jo' chii
mati jaa cjoo'yaya n'o̱o̱ⁿya na
cwindya̱'ntjo̱o̱ⁿtya̱a̱ⁿya nnom
Ty'o̱o̱ts'om nc'e juu na nnto'ño̱o̱ⁿya
na ññequiaaⁿ nda̱a̱aya tijoom
cwi'ndaa'na'. 26 Cantyja 'naⁿ ja luaa
tyoots'aa cha'na mach'ee ts'aⁿ na
cwe' maleinomto na tijndaa' yuu
wjaayuu. Cantyja na mandi'ntjo̱ⁿya
nnoom, meiⁿ tyoots'aa cha' cwil'a
nn'aⁿ na cwe' cwituee'to nnda'
naquii' jndye. 27 Nchii nmeiiⁿ'
mats'aa. Ja ñequio na jndei'na'
maju'cja̱ seii'a na catseicanda̱na'
na matsa̱'ntjo̱ⁿya juuna', cha cwii
na jnda̱ t'mo̱o̱ⁿya nda̱a̱ nt'omcheⁿ
ticwji'ndyo̱na' ja na ticwil'uendyo̱
naquii' ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Cristo.

Ticala't'maaⁿ'ndyo̱ meiⁿquia na cwe' nn'aⁿ l'a

10 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
l'ue ts'o̱o̱ⁿ na cala'no̱ⁿ'yo'
quia jlui' welooya nn'aⁿ judíos
Egipto, cha'tsondyena tyotseintyjo̱
Ty'o̱o̱ts'om ncwaaⁿ' nchquiu
nacjoona ndo' cha'tsondyena
teinomna Ndaaluee Wee.
2 Ndo' na luaa', cha'tsondyena
teits'oomndyena na seitjoom'na'
joona ñ'eⁿ Moisés quia na
tyotseintyjo̱na' nchquiu'ñeeⁿ cjoona
ndo' na teinomna ndaaluee'ñeeⁿ.
3 Ndo' mati cha'tsondyena
tyocwa'na maná na tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om na jnaⁿna' cañoom'luee,
4 ndo' cha'tsondyena tyowena
ndaatioo na tyocalui'na' quii' tsjo̱'
na ñ'eⁿ ñ'eⁿna' ñ'eⁿndyena. Nquii
Cristo cwiluiiñe tsjo̱'ñeeⁿ. 5 Sa̱a̱
meiiⁿ na luaa' tyom'aⁿna, maxjeⁿ
majndyendyetina ticjaawee' ntyjii
Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿndyena ee tîcal'ana
yuu na l'ue ts'oom. Macwe' jo'
jndyendyena tja̱na ndyuaa yuu tja
nn'aⁿ c'oom.
6 Cha'tso nmeiⁿ' na tyotjoomna
laxmaⁿna' cwii na ma'mo̱ⁿna'
nda̱a̱aya na tila'queeⁿ n'o̱o̱ⁿya cwii
cwii nnom natia cha'xjeⁿ tyola'queeⁿ
n'omna. 7 Jo' chii tila't'maaⁿ'ndyo'
cwii na cwe' nn'aⁿ l'a cha'xjeⁿ ñel'a

nt'omndye joona ee tso ñ'oom na
teiljeii: “Ty'ewindyuaandye nn'aⁿ
na nlcwa' ndo' na nncwe, jndą jo'
teicantyjana na l'ana cha'xjeⁿ nn'aⁿ
na tic'om nacje 'naaⁿ' Ty'ǫǫts'om.”
8 Meiⁿ tanc'ǫǫⁿya na cwe' luaa'ndyo
ñ'eⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ cha'xjeⁿ na
tyol'a joona ee jnaaⁿ' jo' na s'aa
Ty'ǫǫts'om na ñecwii xuee tją
ntquiuu nchoo' ndyee meiⁿndyena.
9 Meiⁿ tacal'aaya xjeⁿ Cristo
cha'xjeⁿ ñel'a nt'omndye joona,
ee jo' na tquii canduu joona ndo'
tją̨na. 10 Meiⁿ tilancjoo'ndyo' nnom
Ty'ǫǫts'om cha'xjeⁿ ñel'a nt'omndye
joona, ndo' jnaaⁿ' jo' na jñoom
ángel na jndyotseicwjee joona.
11 Cha'tso nmeiⁿ' na tyotjoom
weloo welooya, laxmaⁿna' cwii
na ma'mǫⁿndyeyuna' ndą̨ą̨aya,
ndo' teiljeii joona' quii' ñ'oom'
Ty'ǫǫts'om cwii na matseijndǫ'na'
n'ǫǫⁿya chiuu macaⁿna' na
c'ǫǫⁿya ncueemeiⁿ na macandą.
12 Jo' chii ts'aⁿ na matseitiuu
na meintyjee'tyeⁿ cantyja 'naaⁿ'
Ty'ǫǫts'om, cats'aañe cwenta
na ticju'cjena' juu. 13 Ee joo na
cwiwinom'yo' na maqueⁿna'
xjeⁿ 'o cha cala'tjǫǫndyo' nnom
Ty'ǫǫts'om, ticachuii'na' ñequio
na cwitjoom nt'omcheⁿ nn'aⁿ. Są̨ą̨
jom cwiluiiñê na mayoom'm, meiⁿ
tijoom quiaaⁿ na juu na maqueⁿna'
xjeⁿ 'o nncwinom'na' juuna' na
xocandą̨ą̨ nnaⁿndyo' ndo' mati
nñequiaaⁿ na ya nluii'ndyo' naquii'
juuna'. 14 Jo' chii 'o nn'aⁿya na
jeeⁿ wi' ts'ǫǫⁿya, cantyja 'naaⁿ'
na nla't'maaⁿ'ndyo' 'naⁿ na cwe'
nn'aⁿ cwil'a, c'om'yo' cha'na ts'aⁿ
na jndeii maleinom na nquiaⁿ'aⁿ
na nnt'uii nawi' jom. 15 Matsjǫǫ
na ljo' ndą̨ą̨'yo' ee ntyjiiya na 'o
cwila'nǫⁿ'yo'. Jo' chii queⁿya'yo'
cwenta ñ'oom na matsjǫǫ.
16 Ee cwiñequiaaya na quianl'uaa'
Ty'ǫǫts'om xjeⁿ na cwito'ñǫǫⁿya
waso, juu jo' ma'mǫⁿna' na
cwilajomndyǫ cantyja 'naaⁿ' nioom'
Cristo. Ndo' quia cwityją̨ą̨aya
tyoo' ma'mǫⁿna' na cwilajomndyǫ
cantyja 'naaⁿ' seiiⁿ'eⁿ. 17 Ee meiiⁿ
na jndyendyǫ są̨ą̨ ñe'cwii tyoo'
cwicwaa'a ndo' nc'e na ljo' ñe'cwii
sei' cwiluiindyǫ.
18 Cala'nǫⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
tmaaⁿ' nn'aⁿ Israel. Nn'aⁿ na
cwitquiina seii quioo' na cwitioona
nacjoo' tio wats'om t'maⁿ, xjeⁿ'ñeeⁿ
cwilajomndyena cantyja 'naaⁿ'
quioo' na cwila'cwjeena. 19 Ndo'
na matsjǫǫ na luaa', tila'tiuu'yo'
na ñe'catsjǫǫ na juu 'naⁿ'ñeeⁿ
na cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ waa
najndeii na matseixmaⁿna' meiⁿ
nchii na ñe'catsjǫǫ na juu sei'
na cwiñequia naⁿ'ñeeⁿ nnom
juuna' jndati matseixmaⁿna'
ñequio meiⁿquia sei'. 20 Ñ'oom
na matsjǫǫ cantyja 'naaⁿ'
ñ'oomwaa', joo nn'aⁿ na tic'omna
cantyja 'naaⁿ' Ty'ǫǫts'om, quia
cwila'cjweena quioo', nchii nnom
jom cwiñequiana sei'ñeeⁿ, ndą̨ą̨
naⁿjndii cwiñequiana joona'.
21 Ee ticatsona' na nncwe'yo' na
njom waso na cwiwe nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñequio Cristo,
ndo' mati nncwe'yo' cwii na
matseixmaⁿna' cantyja 'naaⁿ
naⁿjndii. Meiⁿ ticatsona' na
nlcwa'yo' na cwila'jomndyo'
ñequio Cristo, ndo' mati nlcwa'yo'
cwii na matseixmaⁿna' cantyja
'naaⁿ naⁿjndii.

22 ¿Aa ñe'cal'aaya na jaa
jndaatyaaya nchiiti jom ndo' jom
jeen xueen jaa?

**Ts'an na matseiyu' cats'aan cha'tso
ñequio na wi' ts'oom tyjenn'anñê**

23 Waa ñ'oom na cwilue nn'an:
"Wanaan na nnts'aa ts'an meinquia
na ñe'cats'aa." Ñ'oom na mayuu'
jo', saa ticha'tso mateijndeiina' jom.
Mayuu' wanaan na nnts'aa ts'an
ljo' na l'ue ts'oom, saa ticha'tso
mateijndeiina' na nncjaanajnein
jo nnom Ty'oots'om. 24 Ee nchii
ñequii'chen nc'oom' ts'om ts'an
cantyja 'naan' nquen. C'oom' ts'oom
cantyja 'naan nt'omchen nc'iaan'an
na cwila'yu', cwaan cwii na
nnts'aan na nnteijndeiina' joona
na nnc'oonajndana cantyja na
cwila'yu'na.
25 Wanaan na nntquie'yo' cha'tso
nnom sei' na cwileil'ua. Mein
tinta'xe'yo' ¿aa cwiwil'uee'ndye
nn'an sei'ñeen xjen na
cwila't'maan'ndyena cwii na cwe'
nn'an cwil'a? Ee na nliu'yo' na ljo'
nndaa nnts'aana' na nntsei'ndaa'na'
nquiu'yo'. 26 Ee naquii' Salmos
matsona': "Tsjoomnancue ñequio
'nan na matseixman'na', cha'tso jo'
'naan' nquii Ta Ty'oots'om."
27 Cwii ts'an na nchii ts'an na
matseiyu', xen maquee'ñê cwii 'o
wan'an na nlcwa' ñ'enñê, wanaan
na nncja' xen aa l'ue ts'om'. Cwa'
meinquia na mañequiaa tsan'ñeen.
Saa cha tintsei'ndaa'na' ntyji'
tincwaxe' aa ts'iaan' sei'ñeen na
cwila't'maan'ndye nn'an cwii na cwe'
nn'an l'a. 28 Saa xen nntso cwii ts'an
njom': "Sei'waañe jnda tacatyeen na'
cwentaa' cwii na cwe' nn'an l'a",
jo' chii 'u je' tinlqui' juuna'. Ee
meiin na xocatsei'ndaa'na' 'u xen na
nlqui' juuna' saa nntsei'ndaa'na'
ts'om ts'an na t'mon njom' ee m'aan'
ts'oom na ticatsona' na nlqui' juuna'.
29 Matseinan cantyja 'naan' juu na
m'aan' ts'om tsan'ñeen na seicandii
'u, nchii cantyja 'naan' na m'aan'
ts'om' nncu'.
Saa nndaa nnts'aana' na
nncwax'ee cwiindyo' 'o: "¿Chiuu na
matsona' na ja catseiljondyoyo cwe'
chiuu na m'aan' ts'om cwiichen?
30 Ee xen mañequiaya na quianl'uaa'
Ty'oots'om cantyja 'naan' juu na
macwa'a, quia jo' ¿yuu waa na
nncju'naañena' na nntso ts'an na
tixcwe mats'aa?" 31 Quia jo' na
cwicwa'yo' ñequio na cwiwe'yo',
ñequio meinquia na cwil'a'yo', na
cha'tso na cha'tso ñequii'chen
cats'aana' na caluiit'manñeti
Ty'oots'om cantyja 'naan' jo'.
32 Til'a'yo' cwii nnom na cantyja
'naan' jo' nntseilcwe'na' ts'an cantyja
'naan' Ta Jesús, meiin na ts'an judío,
meiin nn'an na nchii judíos, ndo'
meiin joo nn'an na laxman tmaan'
cwentaa' Ty'oots'om. 33 Malaa'ti'
waa na quits'aaya, ee matseijndo na
cha'tso cantyja 'nanya nncjaawee'
n'om nn'an. Nchii mal'ueendyo
na joo na mats'aa na cwe' ja
cateijndeiina', saa cateijndeiina' na
majndyeti nn'an nlui'n'maan'ndyena.

11 Jo' chii cw'aa'ndyo' ja
cantyja na mats'aaya ee ja
jom'aanya cha'xjen na tyoch'ee Cristo.

**Luaa c'om yolcu quia
cwitjomndye nn'an**

2 Matseit'maan'ndyo 'o na
ñequii'chen cwijaañjoom' n'om'yo'

ja ndo' cwilawe'yo' ñ'oom na jnda̱
tqua̱a̱ⁿya nda̱a̱'yo' 3Sa̱a̱ l'ue ts'o̱o̱ⁿ
na nla'no̱ⁿ'yo' na tseixmaⁿ Cristo
xqueⁿ cwii cwii tsaⁿs'a ndo' juu
tsaⁿs'a tseixmaaⁿ xqueⁿ scoom'm
cha'xjeⁿ nquii Ty'o̱o̱ts'om tseixmaaⁿ
xqueⁿ Cristo. 4Jo' chii xeⁿ matiom
tsaⁿs'a 'naⁿ xqueⁿ quia matseineiⁿ
nnoom oo quia mañequiaa ñ'oom'm,
matseijnaaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ Cristo na
cwiluiiñe xqueeⁿ. 5Sa̱a̱ xuii' cantyja
'naaⁿ' cwii yuscu, xeⁿ ticata̱' xqueⁿ
quia na matseineiⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om
oo quia na mañequiaa ñ'oom'm
matseijnaaⁿ'aⁿ saaⁿ'aⁿ. Xeⁿ na ljo'
mach'eeⁿ matseijomna' cantyja
'naaⁿ'aⁿ cha'cwijom na jnda̱ teinqui'
caseii xqueeⁿ. 6Ndo' xeⁿ tical'ue
ts'om yuscu na ñjom 'naⁿ xqueeⁿ,
quia jo' cateinqui' xqueeⁿ. Sa̱a̱ nc'e
na jeeⁿ t'maⁿ matseijnaaⁿ'na' jom
na nno̱ⁿ soxqueeⁿ oo na nnteinqui'
caseii, quia jo' cañjom 'naⁿ xqueeⁿ.
7Sa̱a̱ tsaⁿs'a je', ticaty'iomna'
na ñjom 'naⁿ xqueeⁿ ee jluii'ñe
Ty'o̱o̱ts'om ndo' tqueeⁿ na cantyja
'naaⁿ' juu na caluiit'maaⁿ'ñê sa̱a̱
wandyo̱o̱' cantyja 'naaⁿ' tsaⁿscu ee
tsaⁿs'a matseit'maaⁿ'ñena' cantyja
'naaⁿ'aⁿ. 8Ee quia na s'aa Ty'o̱o̱ts'om
tsaⁿs'a, nchii teil'ueeˈñê tsaⁿscu na
tuii na ljo', teil'ueeˈñê tsaⁿs'a na
s'aaⁿ tsaⁿscu. 9Meiⁿ nchii na s'aaⁿ
tsaⁿs'a cha cateijndeiina' tsaⁿscu,
s'aaⁿ tsaⁿscu cha cateijndeiina'
tsaⁿs'a. 10Manc'e na luaa' waa ndo'
nc'e na cwiqueⁿ ángeles cwenta, jo'
chii matsona' na cañjom 'naⁿ xqueⁿ
yuscu cha m'mo̱ⁿna' na maju'ñecjeeⁿ
nnom saaⁿ'aⁿ. 11Sa̱a̱ cantyja 'naaⁿ
jaa nn'aⁿ na cwila'yu', waa naya
'naaⁿ' tsaⁿs'a nc'e tsaⁿscu, ndo' mati
waa naya 'naaⁿ' tsaⁿscu nc'e tsaⁿs'a.
12Ee meiiⁿ na mayuu' najndyee s'aa
Ty'o̱o̱ts'om tsaⁿscu ee tsaⁿs'a, sa̱a̱
mati na mayuu' na m'aaⁿ tsaⁿs'a ee
tsaⁿscu, ndo' cha'tsoñ'eⁿ cwinaⁿ na
m'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
13C'oom'ya n'om'yo', ¿aa ndya'
maty'iomyana' na ticañjom 'naⁿ
xqueⁿ yuscu na nntseineiⁿ nnom
Ty'o̱o̱ts'om? 14Mati ma'mo̱ⁿyana'
nda̱a̱ya na matseijnaaⁿ'na' tsaⁿs'a
quia na teincoo sooxqueeⁿ, 15sa̱a̱
matseit'maaⁿ'ñena' yuscu quia na
cwiwiteincoo soxqueeⁿ, ee joona'
tseixmaⁿna' cwii na matseicu'na'
xqueeⁿ. 16Sa̱a̱ xeⁿ m'aaⁿ ts'aⁿ na
ticjaawee' ts'om ñ'oomwaa',
macaⁿna' na catsei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na meiⁿ
jâ meiⁿ nn'aⁿ cwii cwii tmaaⁿ' na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ,
tjaa'naⁿ cwicheⁿ nnom na cwil'aaya.

Tixcwe cwil'ana quia cwicwa'na Cena na tqueⁿ Jesucristo

17Ñ'oom na matseiljeityа̱ nda̱a̱'yo'
leicanda̱a̱ nntsjo̱o̱ na ya cwil'a'yo'
ee mach'eena' quia cwitjomndyo'
juu na cwil'a'yo' matseilcwe'na' 'o
nchii na mateijndeiina' 'o. 18Ee
najndyee jnda̱ mandiiya quia
cwitjomndyo' na nla't'maaⁿ'ndyo'
Ty'o̱o̱ts'om, titjoom' m'aⁿ'yo',
ndo' m'aaⁿ' ts'o̱o̱ⁿ na ljo'. 19Ee
maxjeⁿ nleitquioo'yuu na titjoom'
m'aⁿ'yo' cha m'mo̱ⁿna' 'ñeeⁿ joo
quii'ntaaⁿ'yo' m'aⁿna na xcwee'
n'omna jo nnom Ty'o̱o̱ts'om.
20Ndo' nc'e na titjoom' m'aⁿ'yo',
jo' chii juu na cwicwa'yo', tiyuu'
na tseixmaⁿna' nquii Cena
na seijndaa'ñe Ta Jesús. 21Ee
quia cwicwa'yo' cwii cwiindyo'
matseityuaa'ti na nlcwa' na
jndyoñ'oom, meiⁿ tinquiaaⁿ na

nntseijomñe cwiiche^{n} x'iaa^{n}'a^{n}
na matseiyu', ndo' na ljo' nt'om
joona ma'ndiina' na ñe'jndo' ndo'
nt'om jnda̱ jndyee. 22 ¿Chiuu
'o? ¿Aa maxje^{n} tjaa'na^{n} l'a'yo'
yuu na nleiñ'oom' na nlcwa'yo'
ndo' na nncwe'yo'? ¿Aa maxje^{n}
ticuee' n'om'yo' nc'iaa'yo' na
mati cwiluiindye tmaa^{n}' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om? Ee na laa'ti' na
cwil'a'yo' cwila'jna^{n}'yo' joo
nc'iaa'yo' na wanty'iaa m'a^{n}. ¿Aa
cwila'tiuu'yo' na jee^{n} xcwe na
cwil'a'yo'? Leicanda̱a̱ nntsjo̱o̱ na
ljo'.

Cantyja na seijndaa'ñe Jesucristo na cuaa Cena

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

23 Ee nnom Ta Jesús to'ño̱^{n}ya
ñ'oom na t'mo̱o̱^{n}ya nda̱a̱'yo', na
mañejuu teijaa^{n} na seiquioo
Judas jom luee nn'a^{n}, to'ñoom
tyoo' 24 ndo' jnda̱ na tquiaa^{n} na
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om cantyja
'naa^{n}'na', tyjee^{n} juuna'. Tsoom:
"Cato'ñoom'yo' tyoo'waa, cwa'yo'
juuna'. Seii'a cwiluiiñena'.
Mañequiaandyo̱ na nnc'io̱ cha
nncwañoom'na' 'o. Ñequii'che^{n} na
luaa' nntsal'a'yo' cha cat'mo̱^{n}'yo'
na cwicañjom n'om'yo' ja." 25 Ndo'
mati jnda̱ na tcwa'na, to'ñoom
waso, tsoom: "Juu wasowaañe
tseixma^{n}na' ñ'oomxco na
maqua̱^{n}ya ñequio nioom'a. Cwii
cwii ndii' na cwiwe'yo' juuna',
cjaañjoom'tye^{n} n'om'yo' ja." 26 Jo'
chii ticwii cwii ndii' na cwicwa'yo'
tyoo'waa ndo' na cwiwe'yo' na
ñjom wasowaa, cwitsatjei'yuu'ndyo'
nda̱a̱ nn'a^{n} cantyja na tue' Ta Jesús,
hasta quia na nndyonnaa^{n}'a^{n}.

Nchii cwe' nntseijomñeto ts'a^{n} quia cwicwa' nn'a^{n} Cena

27 Jo' chii mei^{n}quia ts'a^{n} na
macwaa^{n}'a^{n} tyoo'waa oo ma'om na
ñjom wasowaa na tic'oom'ya ts'oom
na jnda tseixma^{n}na', waa jnaa^{n}'a^{n}
nacjoo' seii' ndo' nioom' Ta Jesús.
28 Nc'e na ljo', matsona' na cwii
cwii ts'a^{n} cwitjo̱o̱che^{n} na nlcwaa^{n}'a^{n}
tyoo'ñee^{n} ndo' na nnc'om na ñjom
waso'ñee^{n}, c'oom'ya ts'oom na aa
tjaa'na^{n} cwii nnom cantyja 'naa^{n}'a^{n}
na matseicu'na' na nntseijomñê
juu jo'. 29 Ee ts'a^{n} na cwe' macwa'to
ndo' cwe' ma'uuto mei^{n} ticwjaa'ñê
cwenta na la'xma^{n}na' seii' Ta
Jesús, juu na macwaa^{n}'a^{n} ndo'
ma'om, matseijndaa'ñena' na waa
jnaa^{n}'a^{n} cantyja 'naa^{n}'na'. 30 Macwe'
jnaa^{n}' na nmeii^{n}' cwil'a'yo', jo'
chii majndyendyo' 'o wii'yo' ndo'
tijnda̱'yo', hasta nt'om nc'iaa'yo'
jnda̱ tja̱. 31 Sa̱a̱ xe^{n} ñequii'che^{n} na
cwiqua̱a̱^{n}yaaya cwenta aa cwil'aaya
yuu na maty'iomyana', quia jo'
tixoca^{n}na' na nnts'aa Ta Jesús
xje^{n} jaa, 32 ee quia mañequiaa
Ta Jesús jaa, luaa' mach'ee^{n} cha
ntsaala'no̱o̱^{n}'a ndo' cha tica^{n}na'
na nnt'uee^{n} jaa cha'xje^{n} nnt'uee^{n}
nn'a^{n} na la'xma^{n} cantyja 'naa^{n}'
tsjoomnancue.

33 Jo' chii 'o nn'a^{n}ya na
cwila'yu'yo', quia cwitjomndyo'
na nlajomndyo' na nlcwa'yo' ndo'
nncwe'yo' na cwicañjom n'om'yo'
na tue' Ta Jesús, cwindo'yo' cwii
ndo' cwii x'iaa'yo'. 34 Ndo' xe^{n}
m'aa^{n} cwiindyo' 'o na ñe'jndo'
cwa'jñee^{n} na waa wa^{n}'a^{n} cha'
tica^{n}na' na nnt'uii Ty'o̱o̱ts'om jom
na matseijomñê quia cwilajomndyo'

Cena. Nt'omche^{n} ñ'oom na
cwita'x'ee'yo' nooo^{n}, cuajndyaaa na
m'a^{n}'yo' quia jo' nntseijndaa'ndyo
joona'.

Jndye nnom ts'iaa^{n} mañequiaa Espíritu Santo

12 'O nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo',
l'ue ts'ooo^{n} na caliu'yo'
chiuu mach'ee Espíritu Santo
na cwicandaaya cwii cwii
nnom na l'ue ts'oom cha nndaaa
nndya'ntjooo^{n}ya nnom Ty'ooots'om.
2 'O manquiu'jndaa'ndyo'
cwitjooche^{n} na cwila'yu'yo',
tyojaachuuna' 'o cha'cwijom
na nchjaa^{n}'yo' na cwe'
tyola't'maa^{n}'ndyo'to'yo' joo na cwe'
nn'a^{n} ñel'a na xondaaa nla'nei^{n}na'.
3 Jo' chii matsjooo ndaaa'yo', ts'a^{n} na
matseixma^{n} Espíritu Santo, xocatso
na cju'wi'na' Jesús. Ndo' mati
xocatso ts'a^{n} na cwiluiiñe Jesús na
matsa'ntjoom juu xe^{n} nchii m'aa^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} nacje 'naa^{n}' Espíritu Santo.
4 Nquii Espíritu Santo jndye
nnom mañequiaa^{n} na cwicandaaya
cha cwicandaaa cwil'aaya
ts'iaa^{n} 'naa^{n}' Ty'ooots'om. Saaa
manquiityee^{n} mañequiaa^{n} na
cwilaxmaa^{n}ya joo jo'. 5 Jndye
nnom niom na cwindya'ntjooo^{n}ya
nnom Ta Jesús, saaa manquiiti
Espíritu matseijndaa'ñê cha'tso
joona'. 6 Jndye nnom maniom
na tjachuii' na cwiwil'ue cha
cwicandaaa cwil'aaya ts'iaa^{n} 'naa^{n}'
Ty'ooots'om. Saaa nque^{n} ñe'cwii
cwiluiiñê na mateijnei^{n} cwii
cwiindyo na cwil'aaya joona'.
7 Nnom cwii cwiindyo mañequiaa
Ty'ooots'om cwii nnom na
ma'moo^{n}na' na laxmaa^{n}ya Espíritu
cha nntei'jndeiina' nnc'iaaya
na cwila'yu'. 8 Ñ'ee^{n} nn'a^{n} na
mañequiaa^{n} na cwiñe'quia ñ'oom'
Ty'ooots'om ñequio na jndo'ya
n'om. Ndo' ñ'ee^{n} nt'omndye joona
manquiiti Espíritu mañequiaa^{n} na
nndaaa nla'nei^{n}na ñ'oom cha nla'noo^{n}'
nn'a^{n} chiuu l'ue ts'om Ty'ooots'om
na nnc'omna. 9 Ñ'ee^{n}ndye
joona na cantyja 'naa^{n}' Espíritu
Santo la'xma^{n}na na cwila'yu'ya
n'omna, ndo' nt'omndye joona
cwicandaana na nla'n'ma^{n}na
nn'a^{n}wii. 10 Nt'omndye joona
cwicandaana na nndaaa nl'ana
ts'iaa^{n} t'ma^{n} na ticaluiina' cantyja
'naa^{n}' najndeii nquii ts'a^{n}. Ndo'
nt'om joona cwicandaana na jee^{n}
ya cwiñequiana ñ'oom na ma'moo^{n}
Ty'ooots'om ndaaana. Nt'om joona
cantyja 'naa^{n}' Espíritu mañequiaa
Ty'ooots'om na nndaaa ntjeii'na
cwenta quia tiyuu' cwii ñ'oom
na cwiñequia nn'a^{n} ndo' quia na
mayuu' juuna'. Nt'om cwicandaaa
cwila'nei^{n} nt'omche^{n} nnom ñ'oom
ndo' wandyooo' nn'a^{n} na mañequiaa^{n}
na cwicandaaa cwila'teincoo'na
chiuu ma'moo^{n} ñ'oom'ñee^{n}.
11 Espíritu Santo ñecwii cwiluiiñê.
Manquiityee^{n} mañequiaa^{n} cwii
cwii nnom ts'iaa^{n}mei^{n}' ndaaa nn'a^{n}
cantyjati na l'ue ts'oom.

Luaa matseijomna' na tjat'uii'ndyo ñ'e^{n} Cristo

12 Matseijomna' cantyja 'naa^{n}'
Cristo cha'cwijom ts'a^{n} na majndye
tjat'uii' ndo' meii^{n} jndyena'
saaa ñecwii ts'a^{n} tseixma^{n}. 13 Ee
cha'tsondyo meii^{n} nn'a^{n} judíos
jaa, meii^{n} cwiluiindyo nn'a^{n} na
cwila'nei^{n} ñ'oom griego, oo meii^{n}

nn'aⁿ na cwindyą'ntjǫǫⁿtyąąⁿya
ndąą patrom 'naaⁿya, oo meiiⁿ nn'aⁿ
na m'aaⁿya xjeⁿ 'naaⁿ ncjǫǫ, cwii
na jndą teits'oomndyǫ cwiluiindyǫ
ñecwii seii' Cristo nc'e ñecwii
cwiluiiñe Espíritu, ndo' cha'tsondyǫ
jndą to'ñǫǫⁿya jom.
14 Ee seii' ts'aⁿ nchii ñe'cwii
nnom tseixmaⁿ, jndye nnom
tjacañjoom'ñê. 15 Xeⁿ cwe' nntso
x'ee ts'aⁿ: “Nc'e na titseixmaⁿya
ts'ǫ ts'aⁿ jo' chii ticatseixmaⁿya
cantyja 'naaⁿ' seii' ts'aⁿ.” 16 Ndo'
mati xeⁿ nntso tsua'qui ts'aⁿ: “Nc'e
na nchii cwiluiindyǫ ts'omnnom
ts'aⁿ, jo' chii ticat'uiindyǫ cantyja
'naaⁿ' seii' ts'aⁿ.” Meiiⁿ na luaa'
nntso tsua'qui ts'aⁿ, sąą tiyuu' na
ljo'. Maxjeⁿ t'uii'na' ts'aⁿ. 17 Ee
xeⁿ cha'waañe ts'aⁿ ñequii'cheⁿ
n'omnnoom cwiluiiñê, ¿chiuu
nnts'aayom na nñeeⁿ? Ndo' mati
xeⁿ cha'waañe ts'aⁿ ñequii'cheⁿ
lua'queeⁿ, ¿chiuu nnts'aayom na
nncwjaaⁿ jndye? 18 Sąą Ty'ǫǫts'om
jndą seinchoom'm ticwii cwii nnom
nmeiⁿ' naquii' seii' ts'aⁿ cha'xjeⁿ na
l'ue ts'oom. 19 Xeⁿ cha'waañe ts'aⁿ
ñe'cwii nnom cwiluiiñê, meiⁿchjoo
ticandąą'ñe seii' ts'aⁿ. 20 Sąą meiiⁿ
na jndye nnom na tqueⁿ Ty'ǫǫts'om
na tjacat'uiiñe ts'aⁿ, maxjeⁿ ñ'eⁿ joo
jo' candąą' cwiluiiñe seii' ts'aⁿ.
21 Ts'omnnom ts'aⁿ tijoom nndąą
nntsona' nnom ts'ǫ ts'aⁿ: “Ja tjaa
yuu l'uee'ndyǫ 'u.” Meiⁿ xqueⁿ ts'aⁿ
tijoom nndąą nntsona' ndąą nc'ee
ts'aⁿ: “Ja tjaa yuu l'uee'ndyǫ 'o.”
22 Sąą jeeⁿ wandyǫ' waa cantyja
'naaⁿ' ñ'oomwaa'. Ee mañ'eeⁿ' yuu
na ñjoom'ñe ts'aⁿ na cwitjeii'a
cwenta na ndoo' nquiuuya na meiⁿ
ticaⁿna' joona'. Sąą jeeⁿ l'uena'.
23 Ndo' cwii cwii nnom seii'a na
nquiuya na tit'maⁿ la'xmaⁿna',
cwil'aatyąą cwenta joona', ndo'
cwii cwii nnom seii'a na tia
nquiuuya na nleitquioo'na' ndąą
nn'aⁿ, cwita'nty'iuu'ndyǫtyąą joona'
24 sąą joo na tjacañjoom'ndyǫ yuu
na titia nquiuuya na nnty'iaa nn'aⁿ
joona' meiⁿ ticaⁿna' na nla'cuu'ndyǫ.
Jo' chii cwiwitquioo' na Ty'ǫǫts'om
seicañjoom'm cha'waandyǫñ'ąąⁿ,
ndo' joo na cwila'cuu'ndyǫ,
joona' t'maⁿti mañequiaaⁿ na
cwila'xmaⁿna'. 25 Luaa' waa na
s'aaⁿ na tjacañjoom'ñe ts'aⁿ cha
ticatseitiuu ts'aⁿ na ya nnc'oomñe
meiiⁿ ticañ'eⁿ cwii joona'. Ee tqueeⁿ
nmeiⁿ' cha catei'jndeiindyena'
cwii cwii nnom seii'a na
tjachuii'na'. 26 Manc'e jo' chii
quia wi' mach'eena' cwii joo na
tjacañjoom'ñe ts'aⁿ, wi' mach'eena'
cha'waañê. Ndo' quia ya cwii joona',
cha'waañê yaaⁿ'aⁿ.
27 'O cwiluiindyo' seii' Cristo,
ee cwii cwiindyo' matseixmaⁿ
cwii cwii na tjacañjoom'ñê na
matseicandąą'ñena' seiiⁿ'eⁿ.
28 Maluaa' matseijomna' na jndą
seijndaa'ñe Ty'ǫǫts'om quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ na cwiluiindyena seii' Cristo.
Najndyee tqueⁿ apóstoles, ndą we
nn'aⁿ na cwit'mǫǫⁿ ñ'oom na jndą
t'mǫǫⁿ ndąąna, jndą ndyee nn'aⁿ
na cwit'mǫǫⁿ ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ,
mati nn'aⁿ na nndąą nl'a 'naaⁿ
t'maⁿ na xocandąą nluiina' cwe'
najndeii nquii ts'aⁿ, ndą jo' nn'aⁿ na
nndąą nla'n'maⁿna nn'aⁿwii, ndą jo'
nquiee na cwila'jndaa'ndye ñ'oom,
ndą jo' joo nn'aⁿ na mats'ia jo'
nndąą nla'neiⁿna nt'omcheⁿ nnom
ñ'oom na tjachuii'. 29 Ticha'tsondye

cwiluiindye apóstoles, meiⁿ nchii
chaˈtsondye cwiluiindye profetas.
Tichaˈtsondye laxmaⁿ nnˈaⁿ na
cwitˈmo̱o̱ⁿ chiuu maˈmo̱ⁿ ñˈoomˈm.
Meiⁿ nchii chaˈtsondye cwilˈa
tsˈiaaⁿ tˈmaⁿ na tixocanda̱a̱ nluiinaˈ
cweˈ cantyja ˈnaaⁿˈ najndeii na
matseixmaⁿ nquii tsˈaⁿ. 30 Meiⁿ
ticha'tsondye nnda̱a̱ nlaˈnˈmaⁿ
nnˈaⁿwii. Mati ticha'tsondye nnda̱a̱
nlaˈneiⁿ ñˈoom na tjachuiiˈ ñequio
ñˈoom na macwixjeⁿ cwilaˈneiⁿ, meiⁿ
nchii chaˈtsondye nnda̱a̱ nlaˈteincooˈ
ljoˈ cwitˈmo̱o̱ⁿ ñˈoomˈñeeⁿ. 31 Joˈ
chii jo nnom Tyˈo̱o̱tsˈom queⁿndyoˈ
na nlaˈxmaⁿˈyoˈ ntˈom tsˈiaaⁿmeiⁿˈ
na tˈmaⁿticheⁿ laˈxmaⁿnaˈ. Ndoˈ jeˈ
ñecaˈmo̱o̱ⁿya nda̱a̱ˈyoˈ cwii nnom
na mañequiaaⁿ quiiˈ nˈo̱o̱ⁿya na
cwiluiitˈmaⁿñeti juunaˈ, nchiiti
chaˈtso nmeiⁿˈ.

Cˈo̱o̱ⁿya na wiˈ nˈo̱o̱ⁿ ncˈiaaya

13 Xeⁿ nnda̱a̱ nntseina̱ⁿya
ntˈomcheⁿ nnom ñˈoom na
cwilaˈneiⁿ nnˈaⁿ, meiiⁿ ñˈoom na
cwilaˈneiⁿ ángeles, sa̱a̱ ticˈo̱o̱ⁿ na
wiˈ tsˈo̱o̱ⁿya nnˈaⁿ, matseijomnaˈ
cantyja ˈnaⁿya chaˈcwijom na cˈuaa
tsomˈ na cwitjo̱ˈ oo chaˈcwijom
ncjo cañjeeⁿ na cantseiiⁿ jndyeenaˈ.
2 Ndoˈ xeⁿ nnda̱a̱ nntseina̱ⁿ ñˈoom
na maˈmo̱ⁿ Tyˈo̱o̱tsˈom no̱o̱ⁿ ndoˈ
matseiˈno̱ⁿˈa chaˈtso na wantyˈiuuˈ
na matseijndaaˈñê na mandiñˈeeⁿ
chaˈtso na matseiˈno̱ⁿˈa, hasta
nnda̱a̱ nquindyo̱o̱ ntsjo̱ ncˈe na
matseiyuˈya tsˈo̱o̱ⁿ, sa̱a̱ xeⁿ ticˈo̱o̱ⁿya
nawiˈ tsˈo̱o̱ⁿya nnˈaⁿ, meiⁿchjoo
tjayuu lˈuendyo̱. 3 Ndoˈ xeⁿ chaˈtso
na maleiñˈo̱ⁿ mañequia nda̱a̱
ndyeñeeⁿˈ ndoˈ meiiⁿ mañequiandyo̱
na nlaˈcueeˈ nnˈaⁿ ja ñequio chom,
sa̱a̱ xeⁿ ticˈo̱o̱ⁿ na wiˈ tsˈo̱o̱ⁿ nnˈaⁿ,
tjaa yuu lˈuendyo̱.
4 Juu tsˈaⁿ na jnda ntyjii nnˈaⁿ,
ticatiom tsˈom ñˈeⁿ naⁿˈñeeⁿ,
malˈueeⁿ chiuu nnteijneiⁿ nnˈaⁿ,
tita̱a̱ˈ tsˈoom, titseisˈañê titseiscuñê
cantyja ˈnaaⁿˈaⁿ, 5 tintjeiⁿñe ñˈeⁿ
ncˈiaaˈ, nchii ñequiiˈcheⁿ na mˈaaⁿˈ
tsˈom cantyja ˈnaaⁿˈ nquii, nchii
ntyja ntyja matseiwˈii. 6 Juu na
cwilˈa nnˈaⁿ na cwilaˈtjo̱o̱ndyena,
tineiiⁿˈeⁿ, sa̱a̱ quia na majoˈndyo
cwilˈa nnˈaⁿ, mˈaaⁿ na neiiⁿˈeⁿ. 7 Tsˈaⁿ
na jnda ntyjii xˈiaaˈ matseiquii
tsˈoom chaˈtso na matjoom, ñequio
na macantyjaaˈ tsˈoom ndoˈ ñequio
na ticatiom tsˈoom cantyja ˈnaaⁿ
joonaˈ.
8 Juu na mˈaaⁿ tsˈaⁿ na wiˈ
tsˈom xˈiaaˈ tijoom cantycwiinaˈ.
Nncueˈntyjo̱ xjeⁿ na tixocalaˈneiⁿ
nnˈaⁿ ñˈoom cantyja ˈnaaⁿ ˈnaⁿ na
quia nluii, meiⁿ xocalaˈneiⁿna
ñˈoom na tjachuiiˈ, meiⁿ xocaⁿnaˈ
ñˈoom na jndo̱ˈ nˈom nnˈaⁿ. 9 Ee
ticanda̱a̱ˈñˈeⁿ cwilaˈno̱o̱ⁿˈâ ndoˈ mati
quia nlaˈno̱o̱ⁿñˈa̱a̱yâ ñˈoomˈm na
cwiñequiaayâ, 10 sa̱a̱ quia nncwjeeˈ
juu na canda̱a̱ˈñˈeⁿ quia joˈ nˈndiinaˈ
nmeiⁿˈ na ticanda̱a̱ˈ laˈxmaⁿ. 11 Quia
ñetˈo̱o̱ⁿ na tyochjoo ja, tyotseina̱ⁿya,
tyotseitiuuya ndoˈ ñetˈoomˈ tsˈo̱o̱ⁿ
chaˈxjeⁿ cwii yucachjoo, sa̱a̱ quia na
tueˈntyjo̱ chuuˈa ˈndi na ñetˈo̱o̱ⁿya
chaˈna joona. 12 Ndoˈ maluaaˈ waa
na matseijomnaˈ cantyja ˈnaaⁿyâ, jeˈ
juu na cwilaˈno̱o̱ⁿˈâ cantyja ˈnaaⁿˈ
Tyˈo̱o̱tsˈom, matseijomnaˈ juunaˈ
chaˈcwijom na mantyˈiaaˈ tsˈaⁿ nnon
tsjo̱ˈjñom na jnda̱ teitsa̱ nnomnaˈ.
Sa̱a̱ juu na canda̱a̱ˈñˈeⁿ quia na
jnda̱ tyjeeˈcañoom juunaˈ quia joˈ
canda̱a̱ˈñˈeⁿ nntseiˈno̱ⁿˈa. Jeˈ cweˈ

xeⁿntaⁿ' xeⁿntaⁿ' matseiˈnoⁿ'a saa
quia ljoˈcheⁿ nntseiˈnoⁿ'tcuundyo
chaˈxjeⁿ nquii Ty'ootsˈom
candaaˈñˈeⁿ mawajnaⁿ'aⁿ ja.
13 Niom ndyee nnom na waa ndo'
waana': na matseiyu'ya ts'om ts'aⁿ
ñ'eⁿ Ty'ootsˈom, na macantyjaa'
ts'om ts'aⁿ ñ'eⁿ jom ndo' na m'aaⁿ
na jeeⁿ candya' ts'oom jaa, saa
t'maⁿti naquii' ntaaⁿ ndyee nmeiiⁿ',
juu na m'aaⁿ na candya' ts'oom
nn'aⁿ.

Nn'aⁿ na nndaa nla'neiⁿ ñ'oom na tjachuii'

14 Jo' chii cjoo' n'om'yo' na
c'om'yo' na jnda nquiu'yo'
nn'aⁿ ndo' mati cantyjaa' n'om'yo'
na nquii Espíritu Santo nñequiaaⁿ
na nnda'yo' na nndaa nl'a'yo' ts'iaaⁿ
'naaⁿ' Ty'ootsˈom, majndeiitincheⁿ
na nndaa nñequia'yo' ñ'oom'm.
2 Ee ts'aⁿ na matseineiⁿ meiⁿnquia
nt'omcheⁿ nnom ñ'oom cwe' tomti
nnom Ty'ootsˈom matseineiⁿ, nchii
ndaa nn'aⁿ nc'e tjaa 'ñeeⁿ juu na
matseiˈnoⁿ' ñ'oom'ñeeⁿ. Cantyja
'naaⁿ' Espíritu Santo matseineiⁿ
ñ'oom na wanty'iuu' m'aaⁿna', saa
tjaa 'ñeeⁿ juu nntseiˈnoⁿ' ñ'oom'ñeeⁿ.
3 Saa ts'aⁿ na mañequiaa ñ'oom'
Ty'ootsˈom, 'oonajnda nc'iaaⁿ'aⁿ
na cwilayu' nc'e ts'iaaⁿ na
mach'eeⁿ ndo' cantyja 'naaⁿ' na
ljo' cwiñ'omt'maaⁿ'ndyena n'omna,
ñ'oom'ñeeⁿ matseinjoom'na' joona.
4 Juu ts'aⁿ na nndaa nntseineiⁿ
cwiicheⁿ nnom ñ'oom na tjachuii',
jaawijndeii cheⁿnqueⁿ cantyja
'naaⁿ' Espíritu Santo saa juu ts'aⁿ
na matseineiⁿ ñ'oom na ma'moⁿ
nquii Ty'ootsˈom nnom, ts'iaaⁿ'ñeeⁿ
mach'eena' na 'oonajnda nn'aⁿ
tmaaⁿ' cwentaaⁿ'aⁿ. 5 Ya ntyjii
xeⁿ cha'tsondyo' ya nlaneiⁿ'yo'
nt'omcheⁿ nnom ñ'oom na tjachuii'
saa neiⁿtyaya na nñe'quia'yo'
ñ'oom na ma'moⁿ Ty'ootsˈom
ndaa'yo' ee juuna' xcweti, nchiiti
juu na matseineiⁿ ts'aⁿ meiⁿnquia
nnom ñ'oom na tjachuii'. Macanda
xeⁿ na matseiteincoo' ts'aⁿ
ñ'oom'ñeeⁿ cha joo nn'aⁿ tmaaⁿ'
na macwji' Ty'ootsˈom cwentaaⁿ'aⁿ
nnc'oonajndana nc'e Espíritu Santo.
6 Jo' chii 'o nn'aⁿya na cwilayu'yo',
meiⁿchjoo xocateijndeiina' 'o na
nncjocandoo'a 'o xeⁿ na matseinaⁿ
cwe' ñ'oom na tjachuii', saa xeⁿ na
nntseinaⁿya ñ'oom na jnda t'moⁿ
Ty'ootsˈom nooⁿya, oo cwii ñ'oom
na matseiˈñoⁿ'a cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom'm, oo cwii ñ'oom cantyja
'naaⁿ' 'naaⁿ na quia nluii, oo cwii
ñ'oom na m'mooⁿ ndaa'yo', nmeiⁿ'
mayuu' nnteijndeiina' 'o. 7 'Naⁿ
na cwitjo' cha'na tsmaaⁿ ñequio
arpa, xeⁿ nchii tjachuii' jndyeena',
xotseiˈñoⁿ' ts'aⁿ cwaaⁿ cwii joona'
macjo' ts'aⁿ. 8 Ndo' sondaro na
matiom jndye ntu, xeⁿ tijndaa' c'uaa
jndye mach'eeⁿ, tixocala'c'eendye
nc'iaaⁿ'aⁿ na nl'ana ndia'. 9 Maluaa'
matseijomna' cantyja 'naⁿ'yo', xeⁿ
ñ'oom na cwilaneiⁿ'yo' tijndaa'
joona' na cwindye nn'aⁿ, ¿chiuuya
na nla'noⁿ'na ljo' na cwindu'yo?
Nntseijomna' cantyja 'naⁿ'yo'
cha'cwijom ts'aⁿ cwe' matseixuaato
quii' jndye. 10 Nnts'aacheⁿna' jndye
nnom na tjachuii' na cwila'neiⁿ nn'aⁿ
tsjoomnancue, ndo' cwii cwii joona'
majndaa' ljo' ma'moⁿna'. 11 Saa xeⁿ
titsei'noⁿ'a ljo' ma'moⁿ ñ'oom na
matseineiⁿ ts'aⁿ cwii ñ'oom'ñeeⁿ,
nntseijomna' ja cha'cwijom ts'aⁿ

cwiiche^{n} ndyuaa ndo' maljo'yu
ntyjee^{n} ñ'e^{n} ja. 12 Jo' chii nc'e na
cwila'quee^{n} n'om'yo' na nñequiaa
Espíritu Santo na nlaxma^{n}'yo'
ts'iaa^{n} 'naa^{n}'a^{n}, cjoo'ya n'om'yo'
na jndye nnom ts'iaa^{n} 'naa^{n}'a^{n} na
nla'xma^{n}'yo' na nñequiaana' na
nnc'oonajndanna'a^{n} tmaa^{n}' cwentaa'
Ty'oots'om.
13 Jo' chii ts'a^{n} na matseinei^{n}
ñ'oom na tjachuii', ca^{n}
nnom Ty'oots'om na nndaa
nntseiteincoom'm juuna'. 14 Ee
xe^{n} matseina^{n} nnom Ty'oots'om
ñequio cwii nnom ñ'oom na
tjachuii' na nchii ñ'oomya, na
mayuu' matseina^{n}ya ñequio espíritu
'na^{n}ya saa tic'oom' ts'oo^{n} cantyja na
mats'aa. 15 Quia jo' ¿chiuu maca^{n}na'
na cats'aa? Matsona' na catseina^{n}ya
cantyja 'naa^{n}' espíritu 'na^{n}ya
ndo' mati ñequio na nla'no^{n}'ya
nn'a^{n} ljo' na matseina^{n}. Maca^{n}na'
na cataya ñequio espíritu 'na^{n}ya
ndo' mati ñequio na cwila'no^{n}'ya
nn'a^{n} ljo' na mataya. 16 Xe^{n} quia
na matseinei^{n}' ñ'oom na tjachuii'
matseit'maa^{n}'ndyu' Ty'oots'om,
'u mañequiaa' na quianl'uaa^{n}'a^{n}
ñequio na xcwee'ya ts'om', saa
ts'a^{n} na ticatsei'no^{n}' ñ'oom na
matseinei^{n}', ¿chiuu nnts'aayuu na
nntso Amén? ee cha ntyjii ñ'oom
na matseinei^{n}'. 17 Nnts'aache^{n}na' na
'u xcwe mañequiaa' na quianl'uaa'
Ty'oots'om saa ticateijndeiina'
tsa^{n}'ñee^{n} na nncjaanajnei^{n} na
matseiyoom'm. 18 Mañequia na
quianl'uaa' Ty'oots'om na majndyeti
ñ'oom na cwichuii' matseina^{n}ya,
nchiiti 'o, 19 saa quia na m'aa^{n}ya
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} tmaa^{n}' na macwji
Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n}, yati ntyjii
na cwe' ñe'om ñ'oom nntseina^{n} na
ya nla'no^{n}' nn'a^{n}, nchiiti quii meii^{n}
ñ'oom ñequio ñ'oom na tjachuii'.
20 'O nn'a^{n}ya na cwilayu'yo',
cantyja 'naa^{n}' natia, cala'xma^{n}'yo'
cha'na yonch'u saa cantyja 'naa^{n}'
na m'aa^{n}' n'om'yo' ñ'oomwaa',
cala'xma^{n}'yo' cha'na nn'a^{n} na
jnda tquiee n'om. 21 Ee naquii'
ñ'oom' Ty'oots'om na teiljeii
matsona': "Ñequio ñ'oom na
cwichuii' na cwila'nei^{n} nn'a^{n}
nt'omche^{n} ndyuaa nntseina^{n}ya
ndaa nn'a^{n} tyuaawaa saa meii^{n} na
luaa' tixocala'ñ'oom'ndyena chiuu
matsjoo", luaa' matso nque^{n} na
tseixmaa^{n} na catsa'ntjoom. 22 Quia
na nndaa nntseinei^{n} ts'a^{n} ñ'oom na
tjachuii' ñequio ñ'oom na maxje^{n}
matseineii^{n}, juu jo' tseixma^{n}na' 'naa^{n}
jo ndaa nn'a^{n} na tyoola'yu'. Saa juu
na nndaa nntseinei^{n} ts'a^{n} ñ'oom
na jnda t'mo^{n} Ty'oots'om nnoom
tseixma^{n}na' 'naa^{n} jo ndaa nn'a^{n} na
cwila'yu', nchii cwentaa nn'a^{n} na
tyoola'yu'. 23 Ee quia cwitjomndyo'
na laxma^{n}'yo' tmaa^{n}' na macwji'
Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n}, ndo' xe^{n}
cha'tsondyo' cwilanei^{n}'yo' ñ'oom
na tjachuii', ndo' jo' jo' nncjaquiee'
cwii ts'a^{n} na quia mandiiche^{n}
ñ'oom' Ty'oots'om oo ts'a^{n} na
tyootseiyu' jom, nntseitiuutoom
na 'o jnda teintjei^{n}ndyo'. 24 Saa xe^{n}
cha'tsondyo' cwilanei^{n}'yo' ñ'oom
na ma'mo^{n} Ty'oots'om ndaa'yo'
ndo' xe^{n} juu xje^{n}'ñee^{n} nncjaquiee'
cwii ts'a^{n} na tyootseiyu' oo ts'a^{n} na
quia mandiiche^{n} ñ'oom' Ty'oots'om,
nlco'tiana' ntyjee^{n} na waa jnaa^{n}'a^{n}
ndo' nnc'oom' ts'oom cantyja
'naa^{n}'a^{n} nc'e ñ'oom na cwilanei^{n}'yo'.
25 Ndo' na ljo' nleitquioo' cha'tso

na wanty'iuu' na m'aaⁿ' ts'oom.
Quia jo' lcoom'm xtyeeⁿ na
nntseit'maaⁿ'ñê Ty'o̱o̱ts'om ndo'
nntsei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na mayuu'cheⁿ m'aaⁿ
Ty'o̱o̱ts'om quii'ntaaⁿ'yo'.

Cha'tso candaa̱'ya caluii xjeⁿ na cwitjomndyena

26 Quia jo' 'o nn'aⁿya na
cwila'yu'yo' quia cwitjomndyo'
na cwila't'maaⁿ'ndyo' Ty'o̱o̱ts'om,
nt'omndyo' 'o cata'yo' salmos,
nt'omndyo' 'o cat'mo̱ⁿ'yo' ñ'oom
na jnda̱ t'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱'yo',
nt'omndyo' 'o nda̱a̱ nlaneiⁿ'yo'
nt'omcheⁿ nnom ñ'oom na
tjachuii' ñequio ñ'oom na maxjeⁿ
cwilaneiⁿ'yo', ndo' nt'omcheⁿ
nc'iaa'yo' cala'teincoo'na chiuu
cwit'mo̱o̱ⁿ n'oom'ñeeⁿ. Sa̱a̱
cha'tso na cwil'a'yo' caluiina' na
cateijndeiina' na nnc'oonajnda̱ nn'aⁿ
na cwila'yu'. 27 Quia na m'aⁿ nn'aⁿ
na cwila'neiⁿ ñ'oom na tjachuii',
ñequii'cheⁿ ñe'we oo ndyeendyena
na nla'neiⁿna. Cwii ndo' cwiindyena
nla'neiⁿna ndo' mati ñ'eⁿ ts'aⁿ na
nntseiteincoo' ñ'oom'ñeeⁿ. 28 Ndo'
xeⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ tmaaⁿ' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om tjaa'naⁿ ts'aⁿ na nnda̱a̱
ntseiteincoo' ñ'oom'ñeeⁿ, yati na
tintseineiⁿ ñ'oom na tjachuii' nda̱a̱
nn'aⁿ na cwila'yu'. Cwe' naquii'
ts'om nquii catseineiⁿ ñequio
Ty'o̱o̱ts'om. 29 Ndo' cantyja 'naaⁿ
nn'aⁿ na cwila'neiⁿ ñ'oom na ma'mo̱ⁿ
Ty'o̱o̱ts'om naquii' n'om, cala'neiⁿ
meiiⁿ we oo ndyeendye joona ndo'
nt'om nc'iaana queⁿ cwenta aa
xcwe n'oom'ñeeⁿ. 30 Sa̱a̱ xeⁿ waa na
m'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om nnom cwiicheⁿ
ts'aⁿ na wacatyeeⁿ jo' jo', quia jo'
juu ts'aⁿ na mañequiaa ñ'oom quiaaⁿ
na wanaaⁿ na nntseineiⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ.
31 Ndo' na luaa' cwii ndo' cwii ts'aⁿ
nnda̱a̱ nntseineiⁿ ñ'oom na ma'mo̱ⁿ
Ty'o̱o̱ts'om naquii' ts'om cha
nnc'ooliu nn'aⁿ na cwila'yu' ndo'
nnc'oola'no̱ⁿ'tina. 32 Juu ts'iaaⁿ na
mañequiaa ts'aⁿ ñ'oom na ma'mo̱ⁿ
Ty'o̱o̱ts'om naquii' ts'oom, matsona'
na joo nn'aⁿ na cwiñequiaa ñ'oom
c'omna xjeⁿ 'naaⁿ' x'iaana na
tjom cwiñequiana ñ'oom. 33 Ee
Ty'o̱o̱ts'om nchii cañ'eeⁿ' cwiluiiñê,
jom cwiluiiñê na tjoom' m'aⁿ nn'aⁿ
ñequio nc'iaana.

Cha'xjeⁿ cwiwijndaa' quii'ntaaⁿ
cha'tso ntmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwjeeⁿ'eⁿ cwentaaⁿ'aⁿ,
34 quia na cwitjomndye
nn'aⁿ na nla't'maaⁿ'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om, matsona' na joo
yolcu ñema'cheeⁿndyo c'omna ee
ticwanaaⁿ na nla'neiⁿna xjeⁿ'ñeeⁿ.
Macaⁿna' na c'omna nacje 'naaⁿ
s'aana cha'xjeⁿ na matsa̱'ntjom ljeii
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om. 35 Xeⁿ waa ñ'oom
na ñe'caliuna, quiejndyeena w'aana,
quia jo' cata'x'ena ñ'oom'ñeeⁿ nda̱a̱
s'aana. Ee tixcwe na mawax'ee
yuscu cwii ñ'oom quia cwitjomndye
nn'aⁿ na cwila't'maaⁿ'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om.

36 C'oom' n'om'yo' na nchii
quii'ntaaⁿ' 'o jnaⁿjndyee ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om, meiⁿ nchii macanda̱
ñencjo'yo' na jnda̱ to'ñoom'yo'
juuna'. 37 Xeⁿ m'aaⁿ 'ñeeⁿ cwiindyo'
'o na matseitiuu na cwiluiiñe
ts'aⁿ na mañequiaa ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om oo na waa cwii nnom
ts'iaaⁿ na mañequiaa Espíritu na
matseixmaⁿ, catsei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na
ñ'oomwaa' na matseiljeiya, ñ'oom
na matsa̱'ntjom Ta Jesús juuna'.

38 Saa xen titseiñ'oom'ñe ñ'oomwaa',
tila'ñ'oom'ndyo' jom.
39 Jo' chii 'o nn'anya na cwila'yu',
cala'queen n'om'yo' na nndaa
ñequia'yo' ñ'oom' Ty'oots'om. Mein
ticala'cu'yo' nn'an na cwila'nein
nt'omchen nnom ñ'oom na
tjachuii'. 40 Saa cha'tso cantyja na
cwitjomndyo', caluiina' cha'xjen na
matsona' ndo' ñequio na xcweya
m'aanna'.

Cristo jnda mawando'xcoom

15 Ndo' je' je' 'o nn'anya
na cwila'yu'yo',
matseilcwii'ndyonnda'a joo
ñ'oom naya na jnda ñet'moonya
ndaa'yo'. Ñ'oom'ñeen jla'yu'yo'
ndo' hasta xjen je'chen ndicwan
yen m'an'yo' cantyja 'naan'
juuna'. 2 Nc'e juu ñ'oom naya'ñeen
cwilui'n'maanndye añmaan'yo' xen
cwiljoo'ndyo'yen'yo' cantyja 'naan'
ñ'oom na tyoñequiaya ndaa'yo',
mein ticwe' ts'iaan'ndyo na jla'yu'yo'.
3 Tyo'moon ndaa'yo' ñ'oom na
to'ñonya na t'manti tseixmanna', na
tue' Cristo cwentaa' jnaanya cha'xjen
cwit'moon ñ'oom' Ty'oots'om na
teiljeii, 4 ndo' na ty'iuu nn'an jom,
saa xuee na jnda ndyee tquiaa
Ty'oots'om na tando'xcoom cha'xjen
na matso ñ'oom'm na teiljeii, 5 ndo'
teitquioo'ñê nnom Pedro nda jo'
ndaa cha'tso apóstoles. 6 Jnda jo',
teinoom' 'om sianto nn'an na
cwila'yu', ñejom teitquioo'ñê
ndaana na majndyendyeti nan'ñeen
ndicwan cwita'ndo'na je' saa nt'om
jnda tja. 7 Jnda jo' teitquiooñê nnom
Jacobo ndo' jnda jo' teitquioo'ñê
ndaa cha'tsondye apóstoles. 8 Ndo'
na macanda mati teitquioo'ñê noon
ja. Matseijomna' cantyja 'nanya
cha'cwijom cwii yu'ndaa na jnda
teinom'na' xjen na nluiiñe. 9 Ee
cha'tso nt'omchen apóstoles, t'manti
cwiluiindyena nchiiti ja, mein
ticatseixmanya na nntseicajndyu'na'
ja cwii apóstol ee tyoco'wi'a
tmaan' nn'an na macwji' Ty'oots'om
cwentaan'an. 10 Saa na matseixmanya
apóstol je', matseixmanya jo' nc'e
naya na matseixman Ty'oots'om,
mein ticwe' ts'iaan'ndyo juuna', ee
seijndotyaya naquii' ts'iaan 'naan'an,
nchiiti nt'omchen apóstoles, mein
nchii cwiluii ts'iaan'ñeen cwe'
cantyja 'nan nnco, saa cwiluii juuna'
nc'e naya'ñeen na matseixmaan.
11 Quia jo' tints'aa aa ja oo aa joona.
Ñ'oomwa' ñ'oom na cwiñequiayâ,
ndo' juuna' ñ'oom na jnda jla'yu'yo'.

Nnta'ndo'xco nn'an na jnda tja

12 Cwiñequiaayâ ñ'oom na
tando'xcoom jnda na tueen'en, quia
jo' ¿chiuu na ñ'een'ndyo' 'o na
cwindu'yo' na taxocata'ndo'xco
nn'an na jnda tja? 13 Ee xen
tiyuu' na nnta'ndo'xco nn'an na
jnda tja, quia jo' mein nquii
Cristo tîcwando'xcoom. 14 Ee xen
tîcwando'xcoom quia jo' juu ñ'oom
na cwiñequiaayâ cwe' ts'iaan'ndyo
juuna' ndo' mati juu na cwila'yu'ya
n'om'yo' cwe' ts'iaan'ndyo.
15 Ee xen na mayuu' na ljo', quia
jo' matseijndaa'ñena' cantyja
'naanyâ na cwil'aayâ na cantuñe
Ty'oots'om ee jnda macwil'uuyâ
na tquiaan na tando'xco Cristo saa
xen xocata'ndo'xco nn'an na jnda tja
mein xocats'aana' na mayuu' na
tando'xcoom. 16 Ee joo nn'an na jnda
tja, xen xocata'ndo'xcona, quia jo'

meiⁿ nquii Cristo tîcwando'xcoom,
17 ndo' xeⁿ tîcwando'xcoom cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo juu na cwilayu'ya
n'om'yo' ñ'eⁿñê. Ndicwaⁿ cho'
nqueⁿ'yo' jnaⁿ'yo'. 18 Ee xeⁿ luaa'
waa mati nn'aⁿ na ñejla'yu'
ñ'eⁿñê na jndạ tjạ, jndạ tsuundye.
19 Ee juu na cwicantyjaa' n'ọọⁿya
Cristo xeⁿ macandạ xjeⁿ na
cwitandọọ'a je' mawañoom'na'
jaa, wanty'iaa'ndyọtyạạya na
cha'tsondye nn'aⁿ.
20 Sạạ ñ'oom na mayuu'cheⁿ na
tquiaa Ty'ọọts'om na wando'xco
Cristo. Matseijomna' cantyja 'naaⁿ'aⁿ
cha'cwijom ntjom na cwiwe' jndyee
ee quii'ntaaⁿ l'oo jom ts'aⁿ najndyee
na tando'xco. 21 Cantyja 'naaⁿ'
cwii ts'aⁿ, jnaⁿna' na cwiwje nn'aⁿ
tsjoomnancue. Mati cantyja 'naaⁿ'
cwii ts'aⁿ jnaⁿna' na cwita'ndo'xco
nn'aⁿ. 22 Ndo' cha'xjeⁿ cantyja
'naaⁿ' Adán cha'tsondye nn'aⁿ
cwiwje, mati cantyja 'naaⁿ' Cristo,
cha'tsondye nn'aⁿ nnta'ndo'xcona.
23 Sạạ majndaa' na nluii na ljo':
najndyee tando'xco Cristo, ndạ
jo' quia na nncwjee'nnaaⁿ'aⁿ,
nnta'ndo'xco nquiee nn'aⁿ na
cwiluiindye cwentaaⁿ'aⁿ. 24 Quia
jndạ seityuii' Cristo cha'tsoñ'eⁿ na
cwila'xmaⁿ na cwiqueⁿ xjeⁿ, ñequio
cha'tso na cwitsạntjom, quia jo'
nntycwii cha'tsoñ'eⁿ. Ndạ jo' nquii
na cwiluiiñê na matsạ'ntjoom,
nñequiaaⁿ cwenta jo' l'ọ Tsotyeeⁿ
Ta Ty'ọọts'om. 25 Ee tseixmaaⁿ na
nntsạ'ntjoom hasta xjeⁿ na jndạ
tju'cje Tsotyeeⁿ nacjee' nc'eeⁿ
cha'tso na cwi'oo nacjoom'm. 26 Juu
na macandạ na nntseityueeⁿ'eⁿ na
matseiweñe nacjoom'm, juu na
mach'ee na cwiwje nn'aⁿ. 27 Ee
jndạ tju'cje Ty'ọọts'om cha'tso
nacjee' nc'ee Cristo, jo' chii quia
na matsona' naljo', cwiwitquioo'ya
na tic'oomna' nquii Ty'ọọts'om. Ee
jom cha'tso jndạ tqueeⁿ nacje 'naaⁿ'
Cristo. 28 Nquii Cristo cwiluiiñê
Jnda Ty'ọọts'om. Quia jndạ s'aaⁿ
na cha'tso na niom cwitue'ndyecje
jo nnoom, quialjo' manquiityeeⁿ
nncju'ñecjeeⁿ nnom Ty'ọọts'om cha
nntseixmaⁿ na tjacantyja na t'maⁿ
cwiluiiñe jo ndạạ cha'tsoñ'eⁿ.
29 M'aⁿ nn'aⁿ na cwiwits'oomndye
cwentaa nn'aⁿ na jndạ tjạ. Sạạ xeⁿ
na mayuu' tjaa'naⁿ na cwita'ndo'xco
nn'aⁿ na jndạ tjạ, quia jo' ¿ljo'
ts'iaaⁿ' na cwiwits'oomndyena
cwentaa l'oo? 30 Ndo' xeⁿ
ticata'ndo'xco nn'aⁿ na jndạ tjạ
¿chiuu na jâ cha'tso xjeⁿ m'aaⁿyâ
na teincuu' waa na cwitjọọⁿyâ?
31 Ee 'io ndi 'io m'aaⁿya na teincuu'
na ñe'catseicuee'na' ja. Ndo' na
ljo', ñ'oom na mayuu' jo' cha'xjeⁿ
mati na mayuu' na mañequiaana'
na neiⁿya na cwiluiindyo' nn'aⁿ na
cwila'yu' ñequio Jesucristo na nqueⁿ
cwiluiiñê na matsạ'ntjoom jaa.
32 Tsjoom Éfeso seijndọya cwii ts'ọọⁿ
ñequio quioo' wje sạạ meiiⁿ na ljo'
¿yuu waa na mawantjọⁿ? Ee xeⁿ
na mayuu' na ticata'ndo'xco nn'aⁿ
na jndạ tjạ yati cal'aaya cha'xjeⁿ
cwilue nn'aⁿ: “Cwa cwaa'a ndo'
cwạạya ee 'iocha luaa' nncwjạạya.”
33 Tiñe'quiandyo' na
ñe'nquiu'nn'aⁿna' 'o. Waa ñ'oom
na matso ts'aⁿ: “Joo nn'aⁿ na tis'a
la'xmaⁿ cwila'ndaa'na ts'iaaⁿ na
ya na cwiluii.” 34 C'oom'nnda'
n'om'yo' cha'xjeⁿ na matsona'
na cal'a'yo'. Tsacwi'ntyje'yo' na
cwil'a'yo' jnaⁿ ee m'aⁿ nt'omndyo'

'o na ticalaxmaⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om. Matsjo̱o̱ na ljo' cha
calui'jnaaⁿ'ndyo'.

Nmeiiⁿ nlaxmaⁿ seii nn'aⁿ
na nnta'ndo'xco

35 Nnts'aacheⁿna' m'aaⁿ cwii
ts'aⁿ na nncwax'eeⁿ: "¿Chiuu
nluiiyuu na nnta'ndo'xco nn'aⁿ na
jnda̱ tja̱? ¿Chiuu mmaⁿ' sei' na
nla'xmaⁿna?" 36 Tijndo̱' ts'om ts'aⁿ
na luaa' nncwax'ee, ee tsjaaⁿ na
nnom' ts'aⁿ cha'cwijom nncue'na'
cha nncwando' ntjom'ndaa.
37 Quia na wjaacanom' ts'aⁿ, nchii
ts'oomtsjoo wjaacanoom'm, nnaⁿ
wjacanoom'm oo tsjaaⁿ lqueeⁿ trigo
oo cwiicheⁿ nnom tsjaaⁿ. 38 Jnda̱
na jnom' ts'aⁿ tsjaaⁿ'ñeeⁿ, nquii
Ty'o̱o̱ts'om mañequiaaⁿ chiuu
mmaⁿ'na' cha'xjeⁿ na l'ue ts'oom.
Cwii cwii nnom tsjaaⁿ mañequiaaⁿ
na nntseixmaⁿ juuna' cha'xjeⁿ na
macaⁿna'. 39 Cha'tso sei' tiñecwii xjeⁿ
la'xmaⁿna'. Nn'aⁿ la'xmaⁿna cwii
nnom sei', quioo' wandyo̱' seiiyo'
ndo' cantsaa ñequio calcaa cwiicheⁿ
nnom sei' la'xmaⁿyo'. 40 Mati m'aⁿ
cancjuu tsjo̱'luee ndo' m'aⁿ nt'om
nnom na cwita'ndo' na tqueⁿ
Ty'o̱o̱ts'om nnom tsjoomnancue,
ndo' joo na m'aⁿ tsjo̱'luee cwichuii'
na neiⁿncoo' joona' ñequio juu
na neiⁿncoo' joo na m'aⁿ nnom
tsjoomnancue. 41 Juu na caxueeñe
ñe'quioom' cwichuii'na' ñequio na
xuee chi' ñequio juu na caxueendye
cancjuu, ndo' joo cancjuu cwichuii'
na xueena' ñequio nt'omcheⁿ
cancjuu.
42 Maluaa' waa na matseijomna'
na cwichuii' na nla'xmaaⁿya
quia na nntando̱'xco̱o̱ya.
Sei'ts'o na wjaanty'iuu'ñe
ts'aⁿ tseixmaⁿna' cwii na nto̱'
sa̱a̱ quia na nncwando'xcona',
nntseixmaⁿna' cwii na tijoom cwii
cue'. 43 Juu ts'oo na nncjanty'iuu'
tseixmaⁿna' cwii na tal'ue sa̱a̱
jeeⁿ neiⁿncoo' tseixmaⁿna' quia
na nncwando'xcoom. Quia na
wjaanty'iuu'ñe ts'oo, meiⁿcwii tjaa
na nnda̱a̱ nnts'aaⁿ, sa̱a̱ quia na
nncwando'xcoom jeeⁿ t'maⁿ najneiⁿ.
44 Quia na wjaanty'iuu' sei'ts'o 'naaⁿ'
ts'aⁿ tseixmaⁿna' cantyja 'naaⁿ'
tyuaa, sa̱a̱ quia na nncwando'xcona'
tseixmaⁿna' cantyja 'naaⁿ' Espíritu
Santo.
45 Maluaa' waa na ma'mo̱ⁿ ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii, matsona':
"Adán ts'aⁿ najndyee, tuiiñe ñ'eⁿ ts'o
ndo' s'aaⁿ na tando'", sa̱a̱ nquii
Adán na macanda̱ cwiluiiñe Espíritu,
jom mañequiaaⁿ na cwita'ndo' nn'aⁿ.
46 Nchii juu cantyja 'naaⁿ' Espíritu
tyowaajndyee, tyowaajndyee
cantyja 'naaⁿ' tyuaa, jnda̱ jo' chii
tuaa cantyja 'naaⁿ' Espíritu. 47 Juu
ts'aⁿ na t'oomjndyee s'aa Ty'o̱o̱ts'om
juu ñ'eⁿ ts'o, tyotseixmaaⁿ
cantyja 'naaⁿ' tyuaa. Sa̱a̱ nquii
ts'aⁿ na jnda̱ we cwiluiiñê na
matsa̱'ntjoom, tseixmaaⁿ cantyja
'naaⁿ' cañoom'luee. 48 Seii'a
nmeiiⁿ la'xmaⁿna' cha'na ts'aⁿ
na tuiiñejndyee ñequio ts'o. Sa̱a̱
seii'a na nlaxmaaⁿya quia na
nntando̱o̱'xco̱o̱ya nlaxmaaⁿya
cha'na seii' nqueⁿ na m'aaⁿ
cañoom'luee.
49 Cha'xjeⁿ tyowaa Adán na s'aa
Ty'o̱o̱ts'om maluaa' cwimaaⁿ'a. Mati
xjeⁿ na nntando̱o̱'xco̱o̱ya mmaaⁿ'a
cha'xjeⁿ waa Cristo na m'aaⁿ
cañoom'luee.

50 'O nn'aⁿya, ñe'catsjo̱o̱ya
nda̱a̱'yo' sei' ñequio ndei' leicanda̱a̱
nntseijomna' joona' yuu na
matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om meiⁿ 'naⁿ na
cwiwi'ndaa' xocanda̱a̱ nntseijomna'
joona' ñequio joo na ticantycwii
na m'aⁿ. 51 Sa̱a̱ l'ue ts'o̱o̱ⁿ na
nla'no̱ⁿ'yo' cwii ñ'oom na wanty'iuu'
m'aⁿna'. Ticha'tsondyo̱ nncwja̱a̱ya
sa̱a̱ cha'tsondyo̱ nntseichuiina'.
52 Jeeⁿ cjee na nluii na ljo' cha'na
cwii ndii' na nntseitsja̱ ts'aⁿ
lua'nnom, xjeⁿ na nleic'uaa ndu
na macanda̱. Ee maxjeⁿ nleic'uaa
ndu ndo' nnta'ndo'xco nn'aⁿ na
jnda̱ tja̱ na tajom cwjennda'na.
Ndo' nntseichuii'na' jaa. 53 Ee jaa
seii'a nmeiiⁿ na teincoondyo̱ na
wjaawi'ndaa'na' nlcwee'na' cwii
na tijoom cwi'ndaa'. Jaa seii'a na
nncue'na' nlcwa̱a̱'a cwii na tijoom
ncue', m'aaⁿ ndo' m'aaⁿna'. 54 Ee juu
na laxmaaⁿya na cwiwi'ndaa'na',
quia na jnda̱ tcweena' juu na tijoom
cwi'ndaa' ndo' juu seii'a na jaawe'na'
quia na jnda̱ tcweena' na tijoom
cue', xjeⁿ'ñeeⁿ nntseicanda̱a̱'ñena'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii na
matsona': "Jnda̱ seityuii' Ty'o̱o̱ts'om
najndeii na mach'ee na cwiwje
nn'aⁿ. 55 'U na mache' na cwiwje
nn'aⁿ, ¿je' je' yuu waa na cwii nnda̱a̱
ntsa' ñ'eⁿndyo̱? Meiⁿchjoo tjaa yuu
cwii cuaa na ncwantjom'." 56 Juu
jnaⁿ na laxmaaⁿya waa najndeii na
matseixmaⁿna', jo' chii cwiwja̱a̱ya.
Ndo' juu ljeii na tqueⁿ Moisés
waa najndeii na matseixmaⁿna'
na mañequiaana' na cat'uii jnaⁿ
jaa. 57 Sa̱a̱ jndye na quianl'uaa'
Ty'o̱o̱ts'om na mañequiaaⁿ na
cwinaⁿndyo̱ nc'e nquii Ta Jesucristo
na matsa̱'ntjoom jaa.

58 Nc'e na luaa', 'o nn'aⁿya na jeeⁿ
wi' ts'o̱o̱ⁿya, caljoo'ndyo'tyeⁿ'yo'
ñequio Ty'o̱o̱ts'om, ñecwiitco
titsawintyje'yo' na
cwindye'ntjom'yo' nnom Ta Jesús
ee manquiu'jndaa'ndyo' na jeeⁿ
ticwe' ts'iaaⁿ'ndyo juu ts'iaaⁿ natsʼaⁿ
nnoom.

Cwila'tjomna s'om na nl'ana naya nc'iaana na m'aⁿ Jerusalén

16 Cantyja 'naaⁿ' ñ'oom na
nla'tjom'yo' s'om na nl'a'yo'
naya nn'aⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om
na wi' m'aⁿna Jerusalén, luaa
matseijndo̱'a n'om'yo'. Cal'a'yo'
cha'xjeⁿ na tsjo̱o̱ na cal'a ntmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ ndyuaa Galacia.
2 Ticwii xueeneiⁿnco' cwii cwiindyo'
'o calat'ue'yo' cwanti na ññequia'yo'
cantyja na cwitantjom'yo'. Quia jo'
quia na nncua̱ya quii'ntaaⁿ'yo' nchii
s'om quia nlat'ue'cheⁿ'yo'. 3 Ndo'
catjeii'ndyo' cwii oo we x'iaa'yo'
na cwila'no̱ⁿ'yo' na joona ya na
nnc'ooñ'omna s'om'ñeeⁿ Jerusalén.
Quia jo' quia na nncua̱ na
m'aⁿ'yo', nntseiljeiya cwii tsom na
nnc'ooñ'omna. 4 Ndo' xeⁿ macaⁿna'
na nncjo̱ jo' jo', quia jo' nnc'oona
ñ'eⁿndyo̱.

Ñe'cjaacando' Pablo nn'aⁿ na cwila'yu' Corinto

5 Nncjo̱ na m'aⁿ'yo' xeⁿ jnda̱
tjo̱wino̱o̱ⁿ ts'o̱o̱ndaa Macedonia
ee maxjeⁿ matseijndaa'ndyo̱ na jo'
jo̱jndya̱a̱. Jnda̱ jo' nncua̱cañoo̱ⁿya
'o. 6 Nnda̱a̱ nnts'aana' na nljoo'ndyo̱
ñ'eⁿndyo' meiiⁿ ñe'cwantindyo xuee
oo cha'waa ncueeteiⁿ. Quia jo' 'o
nnda̱a̱ nntsalacwanom'yo' ja nato

quia na nncjo̱ xeⁿ yuu cwijo̱yo̱. 7 Ee
ticaljoya ts'o̱o̱ⁿ na cwe' cjee cjee
m'aaⁿna' nncwino̱o̱ⁿ na m'aⁿ'yo'.
Ntyjaa'ya cwii ts'o̱o̱ⁿ na majndye
xuee nnda̱a̱ nljoo'ndyo̱ ñ'eⁿndyo',
xeⁿ Ty'o̱o̱ts'om l'ue ts'oom. 8 Sa̱a̱ jnda̱
seijndaa'ndyo̱ na nljoo'ndyo̱tya̱ ñjaaⁿ
tsjoom Éfeso hasta na jnda̱ teinom
xuee Pentecostés. 9 Ee jeeⁿ t'maⁿ
maju'naaⁿñena' na mats'aa ts'iaaⁿ
'naaⁿ' Ta Jesús ndo' jeeⁿ ticwe'
ts'iaaⁿ'ndyo meiiⁿ jndye nn'aⁿ m'aⁿ
na jndoo ja.
10 Nnda̱a̱ nnts'aana' na
nncuee'cañoom Timoteo 'o. Xeⁿ na
ljo', cala'lui'yo' jom cha nljeii'na'
na ya nnc'oomñê ñ'eⁿndyo'. Ee
mati jom mañejuu ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ta
Jesucristo mach'eeⁿ cha'xjeⁿ ja. 11 Jo'
chii meiⁿcwiindyo' 'o tinc'om'yo'
na tila'ñ'oom'ndyo' jom. Ñequio na
xcwee' n'om'yo' cateijndei'yo' jom
cha quia nluueeⁿ'eⁿ quii'ntaaⁿ'yo'
quia jo' nndyolcweeⁿ'eⁿ ñequio
na neiiⁿ'eⁿ. Meiⁿndo̱'a jom ñequio
nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwila'yu'.
12 Tyocaⁿ'a nnom nquii
nn'aaⁿya Apolos na catseijomñê
ñequio nn'aaⁿya na cwila'yu'
na cwi'oocajndoo'na 'o. Sa̱a̱ na
maje'ndyo ticats'aana' ts'oom na
ñe'cjaⁿ. Majo' nncuee'cañoom 'o
quia na nñequiaana' na wanaaⁿ.

Xmaⁿndyo' na cha'tsondyo'

13 Queⁿ' queⁿ'yo' cwenta chiuu
cwii tsam'aⁿ'ti'yo'. C'om'tyeⁿ'yo'
na cwila'yu'ya n'om'yo' ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om. Catsanajnda̱'yo' cantyja
na cwila'yu'yo' ñ'eⁿñê cha'na nn'aⁿ
na 'ooquiendye na ñe'cwii waa
na cwil'a. 14 Cha'tso na cwil'a'yo',
cat'mo̱ⁿ'yo' na wi' n'om' nc'iaa'yo'.
15 'O nn'aⁿya, manquiu'yo' na
cha'waa ts'o̱o̱ndaa Acaya, juu
Estéfanas ñequio nn'aⁿ waⁿ'aⁿ
jla'yu'jndyeena ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
Joona cwijoo' n'omna na
cwindye'ntjomna nda̱a̱ nn'aⁿ na
cwila'yu' ñ'eⁿñê jo' jo'. 16 Macwe'
jo' macaⁿ'a na catue'ndyo'cje'yo'
nda̱a̱ nn'aⁿ na la'xmaⁿ cha'na joona.
Ndo' malaa'ti' cal'a'yo' ñequio
cha'tso nn'aⁿ na cwilajomndye
ñ'eⁿndyena na cwiteijndeii ts'iaaⁿ
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om. 17 Jeeⁿ neiⁿya na
jnda̱ tyjee'cañoom Estéfanas ja,
ñequio Fortunato ñequio Acaico.
Cha'cwijom manty'iaya ncjo'yo'
na manty'iaya joona, ee jnda̱
jla'noomndyena cantyja 'naⁿya cwii
na leicanda̱a̱ nl'a'yo' na tic'oomndyo'.
18 Na jnda̱ tquiena na m'aaⁿya, ñ'oom
na jla'candiina ja tquiaana' na t'maⁿ
ts'o̱o̱ⁿ, majo'ti nnts'aana' ñ'eⁿndyo' 'o
quia na nlquiennda'na na m'aⁿ'yo'.
Nn'aⁿ na cwindye'ntjomna cha'na
joona matsona' na nla't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ joo naⁿ'ñeeⁿ.
19 Ntmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ
ts'o̱o̱ndaa Asiawaa cwila'cwanomna
na xmaⁿndyo'. Majuu nn'aaⁿya
Aquila ñequio scoom'm Priscila
cwiluena na xmaⁿndyo' ndo' majo'ti
cwilue nn'aⁿ tmaaⁿ' na cwitjomndye
w'aana ñequio xuee' nqueⁿ na
cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom jaa.
20 Cha'tsondye nn'aⁿ na cwila'yu'
ñjaaⁿñe cwila'cwanomna na
xmaⁿndyo'. Nc'e na cwiluiindyo'
ntseinda Ty'o̱o̱ts'om, quia
cwitjomndyo' ñ'eⁿ nc'iaa'yo' na
tjoom' cwila'yu'yo' ñ'eⁿndyena,
cataⁿ'yo' lueena na cwiñe'quia'yo'
na xmaⁿndyena.

21 Nncō Pablo na matseiljei
xueya na matsjōōya na
xma^{n}ndyo'.
22 Mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n}
na ticajnda ntyjii nquii Ta
Jesucristo, quiaa Ty'ōōts'om na
quioo ñ'oomwi' nacjoo' tsa^{n}'ñee^{n}.
Quiaa^{n} na matyuaa' cwjee'nnda'
nquii Ta Jesucristo.
23 Nquii Ta Jesucristo quiaa^{n}
na c'oom naya na matseixmaa^{n}
ñ'e^{n}ndyo'. 24 Mañequiaana' na jee^{n}
jnda ntyjiiya 'o nc'e jom. Mantyjati
luaa'ndyo. Amén.

Carta na jndạ we cwentaa nn'aⁿ tsjoom Corinto

Xmaⁿndye nn'aⁿ na cwila'yu' tsjoom Corinto

1 Manncọ Pablo, cwiluiindyọ apóstol, ts'aⁿ na maty'iom Jesucristo ts'iaaⁿ. Matseicwanọⁿya cartawaa ñequio Timoteo na m'aⁿ' o' tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'ọọts'om cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ'yo' tsjoom Corinto ndo' mati ndạạ cha'tsondye nn'aⁿ na cwilayu' ñ'eⁿñê na m'aⁿ ts'ọndaa Acaya. [2]Nquii Tsotyạạya Ty'ọọts'om ñequio Jesucristo na cwiluiiñê na matsạ'ntjoom jaa, quiana na nnto'ñoom'yo' naya na laxmaⁿna ñequio na tjaañomtiuu c'om'yo' jo ndạạna.

Matseiñjoom' Ty'ọọts'om jaa na wi' na cwitjọọⁿya

[3]Cwila't'maaⁿ'ndyộ Ty'ọọts'om na m'aaⁿ na wi' ts'oom jaa ndo' na matseiñjoom'm jaa. Jom cwiluiiñê Tsotye Jesucristo na matsạ'ntjom jaa. [4]Manquiityeeⁿ mañequiaaⁿ na cwiñ'omt'maaⁿ'ndyộ n'ọọⁿyâ nawi' na cwiwinọọⁿyâ. Luaa' mach'eeⁿ cha' nla'xmaaⁿyâ na nndạạ nñequiaayâ na t'maⁿ n'om nn'aⁿ na cwiwinom nawi'. [5]Ee na matcuuti na cwilajomndyộ ñequio Cristo nawi' na teinoom, juu nawi'ñeeⁿ matseijndaa'ñena' na t'maⁿti mañequiaaⁿ na cwiñ'omt'maaⁿ'ndyộ n'ọọⁿyâ. [6]Ndo' nc'e na ljo', quia matseijaa'ñena' nawi' na cwiwinọọⁿyâ, luaa' waa cha nntseiñjoom'na' 'o ndo' na nlui'n'maaⁿndyo' ee quia matseiñjoom' Ty'ọọts'om jâ, mach'eeⁿ na ljo' cha mati nntseiñjoom'na' 'o nawi' na cwiwinom'yo' ndo' na nlui'n'maaⁿndyo' ndo' nc'e jo' ñequio na t'maⁿ n'om'yo' nndạạ nla'quii n'om'yo' na cwitjom'yo' nawi' cha'xjeⁿ cwiwinọọⁿyâ. [7]Ee tyeⁿ waa na cwicantyjaa' n'ọọⁿyâ jo nnom Ty'ọọts'om cantyja 'naⁿ'yo', ee manquiuyaayâ quia maleichuuwi'na' 'o cha'xjeⁿ na cwitjọọⁿyâ, mati mañequiaaⁿ na cwiñ'om't'maaⁿ'ndyo' n'om'yo' cha'xjeⁿ na mañequiaaⁿ na cwiñ'ọⁿt'maaⁿ'ndyộ n'ọọⁿyâ.

[8]'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo', l'ue n'ọọⁿyâ na caliu'yo' cantyja 'naaⁿ' nawi' na tyotseijaa'ñena' nacjooyâ xjeⁿ na tyom'aaⁿyâ ndyuaa Asia. S'aana' na jeeⁿ jaa' juuna' hasta na ntycwii na m'aaⁿ' n'ọọⁿyâ na nlui'n'maaⁿndyộ naquii'

nawi'ñeeⁿ, ndo' na ljo' jla'tiuuyâ
maxjeⁿ nntseicwjetona' jâ. 9 S'aana'
nquiuuyâ na matseijomna' jâ cha'na
nn'aⁿ na jndạ teijndaa' na mañejom
na cwje. Tuii na ljo' cha ca'mọⁿyana'
ndạạyâ na ñequii'cheⁿ c'ọọⁿyâ na
quit'maⁿ n'ọọⁿyâ Ty'ọọts'om na
mañequiaa na cwitando'xco nn'aⁿ
na jndạ tjạ, meiⁿ tanc'ọọⁿyâ na
ntyjaa' n'ọọⁿyâ chiuu cwilaxmaaⁿ
nncjọọyâ. 10 Jndạ seicandyaañê
jâ nawi' t'maⁿ'ñeeⁿ. Ndo' ndicwaⁿ
matseicandyaañê jâ. Jo' chii jom
ntyjaa'tyeⁿ n'ọọⁿyâ na mati xuee
na wjaatina' nntseicandyaañetyeeⁿ
jâ, 11 xeⁿ 'o cwiteijndei'yo' jâ na
cwilanei'ⁿyo' nnoom cantyja
'naaⁿyâ. Ee quia majndye nn'aⁿ
cwitjeii'na ncueeyâ jo nnoom,
nnts'aana' na majndyendyeti nn'aⁿ
ñequiana na quianl'uaaⁿ'aⁿ na
matio'naaⁿñê jâ.

Waa na seitsaaⁿ'ñena' na tîcjaa Pablo Corinto

12 Waa cwii nnom na
mañequiaana' na neiⁿyâ
cantyja 'naaⁿ' juuna' na juu na
m'aaⁿ'ya n'ọọⁿyâ matsona' na
cwitsaam'aaⁿyâ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
cha'xjeⁿ macaⁿna' na c'oom ts'aⁿ na
jndạ tqueⁿ Ty'ọọts'om na cwiluiiñe
cwentaaⁿ'aⁿ na lju' ts'om ndo'
mat'maⁿtiche cwilaxmaaⁿyâ na
ljo' jo ndạạ 'yo' nc'e juu naya na
matseixmaaⁿ, nchii cwe' na jndọ'
n'ọọⁿ ncjọọyâ. 13 Naquii' joo cartas
na cwila'cwanọọⁿyâ na m'aⁿ'yo'
tomti cwit'mọọⁿ joona' cha'xjeⁿ
ñ'oom na cwiwiljeii nacjoona',
ndo' cha'xjeⁿ na cwila'naⁿ'yo' ndo'
na cwila'nọⁿ'yo' ljo' cwila'candii
joona'. Ntyjaa'ya cwii ts'ọọⁿya
na nncue'ntyjọ na candạạ'
nla'nọⁿ'ya'yo' cantyja 'naaⁿyâ,
14 cha meiⁿ na cwe' cwantindyo
cwila'nọⁿ'yo' cantyja 'naaⁿyâ je',
sạạ juu xuee quia na nncwjee'nnda'
Ta Jesús na cwila't'maaⁿ'ndyọ, 'o
nndạạ nla't'maaⁿ'ndyo' jom cantyja
'naaⁿyâ cha'xjeⁿ jâ nla't'maaⁿ'ndyô
jom cantyja 'naⁿ'yo'.
15 Nc'e na luaa' waa na ntyjaa'ya
cwii ts'ọọⁿya cantyja 'naⁿ'yo',
seitiuuya na wendii' nncwinọọⁿ
na m'aⁿ'yo' na nty'iaya 'o cha
we ndii' nñequiaana' na neiⁿ'yo'
na nty'ia'yo' ja, 16 ee seitiuuya
na nty'iaya 'o na mawinọọⁿya
na majọ ts'ọndaa Macedonia,
ndo' na nty'iannda'a 'o quia na
nndyolcwạ'a na nnaaⁿya jo' jo', ndo'
na ljo' 'o nndạạ nnteijndei'yo' ja
na jọjọtyạ na nncuạ ndyuaa Judea.
17 Ndo' na luaa' seijndaa'ndyọ, ¿aa
mach'eena' nquiu'yo' na cwe' na
s'aatọ na seijndaa'ndyọ na luaa'?
¿Aa cwitjei'yo' cwenta na mats'aa
cha'na mach'ee ts'aⁿ na m'aaⁿ
cantyja 'naaⁿ' tsjoomnancue quia
matsjọọ "majo'ndyo" cwii ñ'oom
sạạ ndạnquia cwiwitquioo' na
ma'mọⁿna' na "nchii jo'", ndo'
xeⁿ matsjọọ na nchii jo' cwii
ñ'oom, sạạ ndạnquia ma'mọⁿna'
na majo'ndyo juuna'? 18 Sạạ
macwji'yuu'ñe Ty'ọọts'om na nchii
la'xmaaⁿyâ nn'aⁿ na mañejuu xjeⁿ
cwil'uuyâ ndạạ'yo' na waa na
l'aayâ sạạ tical'aayâ. 19 Juu Silvano
ñ'eⁿ Timoteo ñ'eeⁿna ñ'eⁿndyọ na
tyoñequiaayâ ñ'oom naya ndạạ'yo'
cantyja 'naaⁿ' Jesucristo Jnda
Ty'ọọts'om. Ñ'oom'ñeeⁿ nchii we
ndii' tseixmaⁿna', na waa xjeⁿ na
majo'ndyo ndo' waa xjeⁿ na nchii

jo'ndyo juuna'. Cantyja 'naaⁿ' jom,
ñequii'cheⁿ tseixmaⁿ ñ'oom'ñeeⁿ
ñ'oom na mayuu'. 20 Ee cantyja
'naaⁿ' jom, cha'tso ñ'oom na tso
Ty'o̱o̱ts'om na nnts'aaⁿ, laxmaⁿ
joona' na majo'ndyo nc'e Cristo.
Ndo' na ljo', quia cwila't'maaⁿ'ndyo̱
Ty'o̱o̱ts'om, cwil'uuya Amén cantyja
'naaⁿ' Cristo Jesús. 21 Ee ñequii'cheⁿ
mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om na 'o ndo'
jâ cwiljoo'ndyo̱tya̱a̱ⁿya cantyja
'naaⁿ' Cristo ndo' jnda̱ tqueeⁿ na
cwiluiindyo̱ na lju' n'o̱o̱ⁿya. 22 Ndo'
cha m'mo̱ⁿna' na cwiluiindyo̱
cwentaaⁿ'aⁿ, jnda̱ tquiaaⁿ Espíritu
Santo quii' n'o̱o̱ⁿya, cwii na
matseicandiina' na nnto'ño̱o̱ⁿya
cha'tso na matseijndaa'ñê.
23 Macaⁿ'a nnom Ty'o̱o̱ts'om
na cwji'yuu'ñê cantyja 'naⁿya na
matseina̱ⁿya ñ'oom na mayuu'. Tîcjo̱
tsjom'yo' quia na seijndaa'ndyo̱
na ncjo̱ jo' ee na wi' ts'o̱o̱ⁿya 'o
ee xeⁿ tjo̱ na m'aⁿ'yo' jndei'na na
nntseitia'a 'o. 24 Ee nchii ñe'qua̱a̱ⁿyâ
xjeⁿ 'o cantyja na cwila'yu'yo'
ee 'o xcweti waa na cwila'yu'ya
n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. Sa̱a̱ nc'e
na ñe'cateijndeiiyâ 'o na c'om'yo' na
neiiⁿ'ti n'om'yo'.

2 Jo' chii seijndaa'ndyo̱ na
maxjeⁿ tîcjo̱ na m'aⁿ'yo',
tints'aa na nntseichjoo'na' n'om'yo'.
2 Ee xeⁿ cantyja 'naaⁿ' na ljo',
nnts'aa na nntseichjoo'na' n'om'yo'
ndo' na ljo' ntjom'yo', ¿'ñeeⁿ
nñequiaa na neiⁿya? Macanda̱ 'o
ee xeⁿ na maxjeⁿ tjo̱ je' jnda̱ s'aa
cwii nnom na seichjoo'na' n'om'yo'.
3 Cwe' jo' na seiljeiya ñ'oom'ñeeⁿ
na seicwano̱ⁿya na m'aⁿ'yo' ee
tiñe'cjo̱nty'ia 'o na nl'a'yo' na chjoo'
ts'o̱o̱ⁿ ee matsona' na 'o nñequia'yo'
na neiⁿya. 4 Ee sei'ndaa'na'
ntyjiiya quia seiljeiya carta'ñeeⁿ,
s'aana' na jeeⁿ jnda ntyjiiya hasta
ty'io̱o̱ya. Nchii seiljeiya juuna' na
catseichjoo'na' n'om'yo' sa̱a̱ cha
cala'no̱ⁿ'yo' na juu na jeeⁿ wi'
ts'o̱o̱ⁿya 'o jeeⁿ t'maⁿ tseixmaⁿna'.

Cala't'maⁿ n'omna ts'aⁿ na seitjo̱o̱ñe

5 Sa̱a̱ xeⁿ m'aaⁿ ts'aⁿ na s'aa na
chjoo' n'om nn'aⁿ, nchii cwe' tomti
ja na tquiaaⁿ na chjoo' ts'o̱o̱ⁿ, s'aaⁿ
na ljo' ñ'eⁿ cha'tsondyo' 'o, meiⁿ
nchii cwe' na mawino̱ⁿ'a na matsjo̱o̱
na ljo'. 6 Sa̱a̱ je' malei'tyeⁿ jnda̱
tuii chiuu na majndyendyo'ti'yo'
jla'jndaa'ndyo' na catioom cantyja
na seitjo̱o̱ñê. 7 Je' macaⁿna' na
cala't'maⁿ n'om'yo' jom ndo'
quia'yo' na t'maⁿ ts'oom, tints'aana'
na juu na m'aaⁿ na chjoo' ts'oom
na seitjo̱o̱ñê nncjan'oomna' jom na
tacantyjaa' ts'oom Ty'o̱o̱ts'om. 8 Jo'
chii macaⁿ'a nda̱a̱'yo' na cat'mo̱ⁿ'yo'
na jnda nquiu'yo' jom. 9 Seiljeiya
carta'ñeeⁿ na seicwano̱ⁿya na
m'aⁿ'yo' cha nleitquioo' aa
nla'canda̱'yo' ñ'oom na maqua̱ⁿya
nda̱a̱'yo'. 10 Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na cwila't'maⁿ n'om'yo' mati
ja matseit'maⁿ ts'o̱o̱ⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ,
ndo' meiⁿnquia 'ñeeⁿ na jnda̱
seit'maⁿ ts'o̱o̱ⁿ, jo nnom Cristo
mats'aa na ljo' na cateijndeiina' 'o,
11 cha tincwantjom Satanás jaa ee
manquiuuyaaya chiuu mayaaⁿ'aⁿ.

Waa na seitsaaⁿ'ñena' Pablo tsjoom Troas

12 Quia na tjo̱ tsjoom Troas na
nñequiaya ñ'oom cantyja 'naaⁿ'
Cristo nda̱a̱ nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ,
t'maⁿ tju'naaⁿñena' na nndi'ntjo̱ⁿya

nnoom jo' jo', 13 sa̱a̱ meiin na
ljo' tîleiquiaana' na ya ntyjii ee
tîc'oomñe ti'nn'aanya Tito. Nc'e na
ljo', tsjo̱o̱ya nda̱a̱ nan'ñeen majo̱ya,
jluii'a na m'anna, jndyo̱o̱ndyeyuya
ñjaan ts'o̱ndaa Macedonia.

Cwicanda̱a̱ cwitantjo̱o̱nya nc'e na m'aanya nacje 'naan' Cristo

14 Matseit'maan'ndyo̱ Ty'o̱o̱ts'om
na jeen quianl'uaan'an. Ee nc'e
na m'aanyâ nacje 'naan' Cristo,
jo' na meiinyuuchen na cwitsaayâ,
ñequii'chen nquen wjaachom jâ na
cwicanda̱a̱ na nnanndyô meinljo'chen
na cwitjo̱o̱nyâ. Jo' chii ñequii'chen
mawil'uee'ñê jâ na 'oondye
nn'an ñ'oom naya 'naan'an. Juu
ts'iaanmeiin matseijomna' juuna'
cha'cwijom na maju'na' jndye
cachi nda̱a̱na. 15 Ee jaa nn'an na
cwilayuu'a ñ'en Cristo matseijomna'
cha'cwijom tsioom suu na
mañequiaan nnom Ty'o̱o̱ts'om
na cwit'oom'na' quii'ntaan nn'an
na cwicalui'n'maanndye ndo'
mati nn'an na 'ootsuundyena.
16 Jo nda̱a̱ nn'an na 'ootsuundye
laxmaanya cha'cwijom cwii jndye
na matseicwjeena' joona sa̱a̱ jo
nda̱a̱ nn'an na cwilui'n'maanndye
laxmaanya cha'cwijom cwii jndye
na mañequiaana' na cwita'ndo'
añmaanna. Meiin tjaa 'ñeen c'oom
na cwe' cantyja 'naan' nquii na
nleinaan' na nnts'aa ts'iaanmein'.
17 Ee m'an nn'an na cwit'mo̱o̱n
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om cwe' cha nnda̱a̱
nnta'ntjomna cantyja 'naan'na'. Sa̱a̱
jâ na cwiluiindyô apóstoles, ñequio
na xcwee'ya n'o̱o̱nyâ cwiñe'quiaayâ
ñ'oom'm ndo' cwiluiindyô nn'an na
cwindye'ntjomtyen nnom Cristo.

Ñ'oom na tijoom cachuii' na matseijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om

3 Quia cwil'uuyâ na luaa',
¿aa m'aan' n'om'yo' na
cwito̱o̱'nnda'â na cwila't'maan'ndyo̱
chencjo̱o̱yâ cantyja 'naan' ts'iaan na
cwil'aayâ? Oo ¿aa cwila'tiuu'yo' na
macan'na' na nntsañ'o̱o̱nyâ cartas
na cwilue nt'omchen nn'an na jeen
canda̱a̱' ts'iaan na cwil'aayâ? Oo
¿aa nntaanyâ na quia'yo' carta na
nndu'yo' na jeen canda̱a̱' ts'iaan
cwil'aayâ? Nt'omchen nn'an luaa'
cwil'ana. 2 Sa̱a̱ mancjo'ti'yo'
cwiluiindyo' cha'cwijom cwii
tsom na teiljeiina' naquii' n'o̱o̱nyâ
na ma'mo̱nna' nda̱a̱ nn'an na
cwijaacañjoom' ts'iaan 'naan'
Ty'o̱o̱ts'om na cwiluii quii'ntaan'yo'.
Nc'e cantyja 'naan' juuna' nnda̱a̱
nljeii ts'an chiuu waa ts'iaan na
tyots'aa quii'ntaan'yo' ndo' nnda̱a̱
nndii na jla'ljo'yo' Jesucristo.
3 Cwiwitquioo'ya na 'o laxman'yo'
cwii carta na nquii Cristo seiljein
cantyja 'naan' ts'iaan na jnda̱
macwil'aayâ quii'ntaan'yo', na nchii
teiljeii juuna' ñequio ndaantom,
sa̱a̱ ñequio Espíritu Santo, mein
nchii nacjoo' lcaa'ljo̱' sa̱a̱ teiljeiina'
naquii' n'om'yo'.
4 Manquiuuyaayâ na luaa' waa ee
cwicantyjaa' n'o̱o̱nyâ Ty'o̱o̱ts'om
nc'e Cristo. 5 Meiin nchii ncjo̱o̱yâ
waa cwii nnom na laxmaanyâ na
nda̱a̱ nl'uuyâ na jeen cwijaacañjoom'
ts'iaan 'naan'an na cwil'aayâ,
nquii Ty'o̱o̱ts'om mañequiaan na
cwijaacañjoom' cwil'aayâ juuna'.
6 Nquen jnda̱ ty'ioom ts'iaan jâ
na cwicanda̱a̱ cwindya̱'ntjo̱o̱nyâ
cantyja 'naan' ñ'oom na tijoom

cachuii' na mañequiaana' na
nlui'n'maa^{n}ndye nn'a^{n}. Juu
ñ'oom'ñee^{n} waa najndeiina' na
matseijndaa'ñena' na cwita'ndo'xco
añmaa^{n} nn'a^{n} nc'e Espíritu Santo.
Nchii maque^{n}na' xje^{n} nn'a^{n} cha'xje^{n}
mach'ee ljeii naqui. Ee ljeii'ñee^{n}
matseijndaa'ñena' na cwje nn'a^{n}.
7 Juu ljeii na tque^{n} Moisés,
teiljeiina' cjoo' lcaa' ljo̱'.
Ñeseixma^{n}na' na caxueena' hasta
tyoch'eena' na caxuee nnom
Moisés, mei^{n} leicandaa̱ nty'iaa nn'a^{n}
Israel nnoom ndo' juu na caxuee
nnoom che^{n}ndyoche^{n} tjanduu'na'.
Juu ljeii'ñee^{n} na seijndaa'ñena' na
cwiwje nn'a^{n}, tyjee'na' ñequio na
caxuee na cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om,
8 nc'e na luaa' tyotseixma^{n} juu
na caxuee'ñee^{n}, cwanti t'ma^{n}ti
tseixma^{n} ñ'oom na tijoom cachuii'
na cwito'ño̱o̱^{n}ya na matseijndaa'ñe
Espíritu Santo. 9 Ee xe^{n} juu ñ'oom
na seijndaa'ñena' na nnt'uiitye^{n}na'
nn'a^{n} tyotseixma^{n}na' na caxuee
na cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om, quia
jo' juu ñ'oom na maquee^{n} jaa na
tjaa jna^{n} jlaxmaa^{n}ya, t'ma^{n}ti na
caxuee na tseixma^{n}na', nchiiti
ñ'oom na tquee^{n}jñee^{n}. 10 Meii^{n}
t'ma^{n} na caxuee tyotseixma^{n} ljeii
na tque^{n} Moisés, saa̱ juu ñ'oom na
maque^{n} Ty'o̱o̱ts'om jaa na tjaa jna^{n}
laxmaa^{n}ya, t'ma^{n}tiche^{n} nacaxuee
na tseixma^{n}na'. 11 Jo' chii xe^{n} juu
ñ'oom'ñee^{n} na ticwiyoo' meii^{n}
t'ma^{n} tyotseixma^{n}na' na caxuee na
cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om, saa̱ je' juu
ñ'oom na cwiljotye^{n} t'ma^{n}tiche^{n} na
caxuee na cwiluiiñê tseixma^{n}na'.
12 Nc'e juu ñ'oomxcowaa'
mañequiaana' na cwicantyjaa'
n'o̱o̱^{n}yâ, jo' jo' na cwilanaa̱^{n}yâ
juuna' ndaa̱ nn'a^{n} ñequio na t'ma^{n}ya
n'o̱o̱^{n}yâ. 13 Mei^{n} tiquil'aayâ cha'na
tyoch'ee Moisés na tyotseicataa̱^{n}'a̱^{n}
nnoom ñequio liaa cha juu na
caxuee nnoom na ñeya tjantycwiina',
titquioo' juuna' ndaa̱ nn'a^{n} Israel.
14 Saa̱ na^{n}'ñee^{n} tîcala'no̱^{n}'na na
luaa' tyoch'ee^{n} ee xje^{n} je'che^{n} quia
cwila'naa^{n}na ñ'oom tquiee'ñee^{n} na
tquiaa Moisés ndaa̱na waa cwii na
cha'cwijom liaa na matseicu'na'
na nla'no̱^{n}'na na juu jo' macanda̱
maquindyo̱na' quia na matseiyu'
ts'a^{n} ñequio Cristo. 15 Ee xje^{n} je'che^{n},
quia na cwila'naa^{n}na ñ'oom na
tyoñequiaa Moisés, ticala'no̱^{n}'na
juuna'. Matseijomna' cha'cwijom
na ta̱' na nla'no̱^{n}'na juuna'. 16 Saa̱
quia cwilcwe' ts'om ts'a^{n} jnaa^{n}' na
nntioñe l'o̱ nquii na cwiluiiñe na
matsa̱'ntjom, matseicanaa^{n}ñena' na
nntsei'no̱^{n}' ñ'oom'ñee^{n}. 17 Ee manquii
na cwiluiiñe na matsa̱'ntjom jaa,
manquiityee^{n} cwiluiiñê Espíritu, ndo'
mei^{n}quiayuuche^{n} na m'aa^{n} Espíritu
na cwiluiiñê, jo' cwindyaandye
nn'a^{n}. 18 Jo' chii cha'tsondyo̱ jaa
nc'e na ticata̱' ndaa̱aya ñequio cwii
liaa, matseijomna' jaa cha'cwijom
tsjo̱'jnom na maju'na' na caxuee na
cwiluiiñe Jesús na matsa̱'ntjoom
jaa, ndo' 'io ndi 'io matseijomtina'
jaa cha'na nque^{n} na jaawijndyeti
matseit'maa^{n}'ñena' jom na juu jo'
cwina^{n}na' cantyja 'naa^{n}' nque^{n} na
matsa̱'ntjoom jaa, na cwiluiiñê
Espíritu.

Macanda̱ Jesucristo cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom

4 Jo' chii nc'e na m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om
na wi' ts'oom jâ na mañequiaa^{n}
na cwilaxmaa^{n}yâ ts'iaa^{n}meii^{n} na jee^{n}

cajndana', tica'ndyaanc'uaa'ndyô na
cwil'aayâ juuna'. [2]Ndo' meinquia
na jeen jnaan' na cwil'a nn'an na
cwe' nty'iu, jndá tjei'ndyô cantyja
'naana'. Mein tjaa'nan cwii nnom na
cwil'aayâ cha ñequiu'nn'ana' nn'an.
Mein tiquilachuii'â ljo' na ma'mon
ñ'oom' Ty'oots'om. Ñequii'chen
cwilanaan'yâ ñ'oom na mayuu' ndo'
nc'e na ljo' cwiñe'quiandyoñ'aan'yâ
jo nnoom meinljo'chen na m'aan'
n'om nn'an cantyja 'naanyâ. [3]Ee juu
ñ'oom naya na cwiñe'quiaayâ, xen
tseixmanna' cha'cwijom cwii 'nan na
matseicu'na' ndaana, macandá ndaa
nn'an na 'ootsuundye tseixmanna' na
ljo'. [4]Ee nn'an tsjoomnancue, cwe'
nc'e na tyoola'yu'na, jo' chii juu na
cwiluiiñe Ty'oots'om cwentaana
matseicoom'm na nla'non'na, jo' na
tileiquenna cwenta na juu ñ'oom naya
cantyja 'naan' Cristo na jeen cajnda
tseixmanna' na jom jluii'ñê nquii
Ty'oots'om. [5]Quia cwiñequiaayâ
ñ'oom, nchii cwilanaanyâ chiuu
laxmaan ncjooyâ, saa cwilanaanyâ
na Jesucristo cwiluiiñê na
catsá'ntjoom ndo' na luaa', jâ
cwiluiindyô na cwindyá'ntjoonyâ
ndaa'yo' nc'e na jnda nquiuuyâ
Jesús. [6]Ee nquii Ty'oots'om na
sá'ntjoom na cwixueeñe yuu na
jaañe, manquiityeen jndá s'aan na
seixueeñena' naquii' n'oonyâ, cha
cantyja 'naan' juu na caxuee'ñeen
nndaa nnta'jnaan'â na t'man
cwiluiiñê nc'e mañejuu na xuee'ñeen
matseixueeñena' nnom Jesucristo.

Jaa laxmaanya cha'cwijom ncuaa ts'ocachu

[7]Juu nayawaañe na jeen jndana',
la'xmaanyâ juuna' naquii' seii'â
na joo seii'â matseijomna'
cha'cwijom ncuaa ts'ocachu.
Luaa' waa cha nleitquioo'ya na
cwicandaa cwil'aayâ ts'iaanmeiin
nc'e Ty'oots'om mañequiaan na
jndaayâ, meiin nchii ncjooyâ waa
na cwila'xmaanyâ. [8]Jo' chii meiin
na jndye nnom na ñe'catseic'oo'na'
jâ, saa cwinanndyô, meiin niom
na ñe'canchjena' jâ, saa ndicwan
m'aanyâ na quit'man n'oonyâ
Ty'oots'om. [9]Jndye nn'an cwintyjo
jâ saa tyoo'ndii Ty'oots'om
jâ. Cwitmeiin'ndyena jâ nnom
tyuaa, saa ndicwan m'aantyaayâ.
[10]Meinyuuchen na cwitsaayâ,
ñequio seii'â nmeiin cwitjoonyâ
na ñe'catseicwjeena' jâ cha'xjen
seicuee'na' Ta Jesús. Luaa' waa
cha mati m'monna' na la'xmaanyâ
juu na wando'xcoom. [11]Ee
yochen na cwitandoo'â, 'io ndi
'io ñe'catseicwjeena' jâ nc'e na
m'aanyâ cantyja 'naan' Jesús, cha
mati cantyja 'naanyâ ñequio seii'â
nleitquioo' na la'xmaanyâ juu na
wando'xcoom. [12]Quia jo' meiin wi'
cwitjoonyâ na ñe'catseicwjeena' jâ
saa cantyja 'naan' jo', 'o la'xman'yo'
na cwitando'yo' ñ'en Ty'oots'om.
[13]Naquii' ñ'oom' Ty'oots'om na
teiljeii matsona': "Matseiyu'a ñ'en
Ty'oots'om, jo' chii macwji'yuu'ndyo
cantyja 'naan'an." Mati jâ
cwilayu'ya n'oonyâ ñ'eñê ndo'
cwilanaanyâ cantyja 'naan' jo'. [14]Ee
manquiuuyaayâ na nquii Ty'oots'om
na tquiaan na tando'xco Jesús jnda
na tue', nnts'aa na nntandoo'xcooyâ
ñ'eñê, ndo' ñecwii tmaan'
nncjachom 'o ñ'endyo jâ yuu
na m'aan. [15]Cha'tso nawi'meiin
na cwiwinoonyâ ts'iaan'na' na

cateijndeiina' 'o, cha na majndye
nn'aⁿ nnto'ñoomna naya na
matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om, ndo' na
ljo' jndye joona ñnequiana na
quianl'uaaⁿ'aⁿ cha catseit'maaⁿ'ñena'
jom.
16 Jo' chii tica'ndyenc'uaa'ndyô̱
ee meiiⁿ na jaaju'cjena' seii'â
sa̱a̱ 'io ndi 'io cwiwiteiiⁿxco
naquii' n'o̱o̱ⁿyâ. 17 Ee joo nawi'
na cwitjo̱o̱ⁿyâ je' ñequio seii'â,
cwe' chjootindyo joona', tiyocheⁿ
cwiwino̱o̱ⁿyâ joona' ndo' cantyja
'naaⁿ jo' cwicandaaya cwii na
tintycwii na matseit'maaⁿ'ñena'
jaa na juu jo' t'maⁿti ndo' jndati
tseixmaⁿna', nchiiti cha'tso nmeiⁿ'.
18 Ee tiquitjaa'ndyô̱ cwenta na
wi' na tquioo' na cwitjo̱o̱ⁿyâ.
Cwiqua̱a̱ⁿyâ cwenta joo 'naⁿ
na tileicanty'iaaya, ee joo na
cwinty'iaayâ, ticaljotyeⁿna', sa̱a̱ joo
na titquioo' m'aaⁿ ndo' m'aaⁿ.

Nnto'ño̱o̱ⁿya seii'a na xco

5 Seii'a nmeiiⁿ la'xmaⁿna'
cha'cwijom cwii w'aa na
cwe' cwantindyo chu waana'. Ndo'
manquiuuya xeⁿ nntyuii' juuna'
jnda̱ seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om w'aa
na xcona' jo cañoom'luee na
ticantycwii na waana', na nchii
nn'aⁿ l'a juuna'. 2 Ee mayuu' yocheⁿ
na cwitando̱o̱'a ñequio seii'a
nmeiiⁿñe, cwila'ncjoo'ndyo̱ ee
queeⁿ n'o̱o̱ⁿya na nnc'o̱o̱ⁿya w'aaxco
na waana' cañoom'luee, 3 ee na
nla'xmaaⁿya juuna', nntseijomna'
jaa cha'cwijom ts'aⁿ na cwee liaa',
nchii cha'na ts'aⁿ na ñecasei'ñe.
4 Seii'a nmeiiⁿ na laxmaⁿna'
cha'cwijom w'aa yuu na cwic'a̱a̱ⁿya,
jaawi'ndaa'na', jo' cwilancjoo'ndyo̱
ndo' matsei'ndaa'na' nquiuuya
ee nchii cwe' na ñeca'ndya̱a̱ya
seii'a na n'ndiina' jaa cha'cwijom
ñecantsei'ndyo̱, sa̱a̱ nc'e na
ñe'cwa̱a̱'a seii'a na xcona', cha
juu na laxmaaⁿya na cwiwi'ndaa'
ndo' na 'oowje cwitsuuñ'eⁿna' nc'e
na laxmaaⁿya na ticantycwii na
cwitando̱o̱'a. 5 Nquii Ty'o̱o̱ts'om
jnda̱ seijndaa'ñê na nluii na
luaa', ndo' cha na m'mo̱ⁿna' na
nntseicanda̱a̱'ñê juuna', jnda̱ tquiaaⁿ
Espíritu Santo naquii' n'o̱o̱ⁿya, cwii
na ma'mo̱ⁿna' na cwiljotyeⁿ ñ'oom
na jnda̱ tsoom.
6 Jo' chii cwiñ'omt'maaⁿ'ndyo̱
n'o̱o̱ⁿya na yocheⁿ na ndicwaⁿ tando̱o̱'a
ñequio seii'a nmeiiⁿ, tyooto'ño̱o̱ⁿya
w'aaya, ñecatsona' na tic'o̱o̱ⁿya ñequio
nqueⁿ na cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom
jaa. 7 Ee cwitsam'aaⁿtya̱a̱ya nc'e
na cwila'yu'ya cwii n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿñê,
nchii nc'e na cwinty'iaanda̱a̱ya jom.
8 Sa̱a̱ m'aaⁿya na quit'maⁿ n'o̱o̱ⁿya
Ta Jesús ndo' nl'ueyaya n'o̱o̱ⁿya
na tacatando̱o̱'tya̱a̱ya ñequio seii'a
nmeiiⁿ cha nnda̱a̱ nntando̱o̱'a
yuu na m'aaⁿ. 9 Jo' chii cha'tso
na cha'tso na cwil'aaya, cwijoo'
n'o̱o̱ⁿya na ñequii'cheⁿ cal'aaya
yuu na cwijaawee'ntyjeeⁿ, meiiⁿ na
cwitsam'aaⁿtya̱a̱ya ñ'eⁿ seii'a nmeiiⁿ,
oo meiiⁿ na jnda̱ 'ndya̱a̱ya juuna'. 10 Ee
cha'tsondyo̱ nncwintyja̱a̱'a jo nnom
Cristo na nncu'xeeⁿ jaa, cha cwii
cwiindyo̱ nnto'ño̱o̱ⁿya cantyjati na jnda̱
ñel'aa xjeⁿ na ñet'o̱o̱ⁿya ñequio seii'a,
aa na maty'iomyana' ndo' aa na tia.

Cwiljoya ts'om Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿndyo̱ nc'e Cristo

11 Nc'e na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ, jo'
chii cwijoo' n'o̱o̱ⁿyâ na quiandye

nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Nquii
Ty'o̱o̱ts'om ntyjiijndaa'ñê chiuu
n'o̱o̱ⁿyâ ndo' ntyjaa' n'o̱o̱ⁿyâ na
mati 'o. [12]Tinc'oom' n'om'yo' na
ñe'calat'maaⁿ'ndyo̱ cheⁿncjo̱o̱yâ
nda̱a̱'yo'. Jâ cwe' cwiñequiaayâ
na wanaaⁿ na c'om'yo' na jnda
nquiu'yo' jâ, cha nnda̱a̱ nla'lcwe'yo'
ñ'oom nda̱a̱ nn'aⁿ na cwilas'andye
cantyja chiuu na cwiwitquioo',
nchii cantyja chiuu tseixmaⁿ ts'aⁿ
naquii' ts'om. [13]Ee meiiⁿ cwilue
nn'aⁿ na jnda̱ teintjeiⁿndyô̱, luaa'
laxmaaⁿyâ nc'e Ty'o̱o̱ts'om, ndo'
xeⁿ laxmaaⁿyâ ts'aⁿ na yaa', luaa'
waa cha' cateijndeiina' 'o. [14]Juu na
m'aaⁿ Cristo na candya' ts'oom jâ
cwiluiiñena' cwii na matsa̱'ntjomna'
ee nquiuuyaayâ na tueeⁿ'eⁿ
cwentaa cha'tsondye nn'aⁿ, jo'
chii cha'tsondyo̱ cwiluiindyo̱ l'oo.
[15]Tueeⁿ'eⁿ cwentaa cha'tsondye
nn'aⁿ cha joo nn'aⁿ na cwitando'na
tic'omtina cantyja na l'ue n'om
nquieena, sa̱a̱ catando'na cantyja
'naaⁿ' nqueⁿ na tueeⁿ'eⁿ ndo'
tando'xcoom cwentaana. [16]Jo' chii
je' tacotjeii'â cwenta chiuu tseixmaⁿ
ts'aⁿ cha'xjeⁿ nn'aⁿ tsjoomnancue
cwitjeii'na cwenta chiuu tseixmaⁿ
cwii x'iaana. Tyowaa cwii tiempo
maluaa' tyotjeii'â cwenta chiuu
tseixmaⁿ Cristo sa̱a̱ je' tacol'aayâ
na ljo'. [17]Jo' chii ts'aⁿ na
matseitjoom'na' juu ñequio Cristo,
cwiluiiñe ts'aⁿ na jnda̱ tuiiñe xco.
Cha'tso na tijo'ndyo na ñeseixmaaⁿ
jnda̱ teinom, cha'tso cantyja 'naaⁿ'aⁿ
laxmaⁿ xcona'.

[18]Nquii Ty'o̱o̱ts'om mach'eeⁿ
ts'iaaⁿmeiⁿ', majom maqueeⁿ jaa
na cwiljoya ts'oom ñ'eⁿndyo̱ nc'e
Cristo ndo' maty'ioom ts'iaaⁿ jaa na
quiandye nn'aⁿ na caljoya ts'oom
ñ'eⁿndyena. [19]Luaa matsona':
Cwiljoya ts'om Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿ nn'aⁿ
nc'e Cristo, meiⁿ ticwjaa'ñê cwenta
na la'xmaⁿna jnaⁿ, ndo' ty'ioom
ts'iaaⁿ nda̱a̱yâ na nñequiaayâ ñ'oom
nda̱a̱ nn'aⁿ na cwiljoya ts'oom
ñ'eⁿndyena. [20]Je' cwiluiindyô̱
nn'aⁿ na cwila'candii 'o ñ'oom na
matseicwanom Cristo na m'aⁿ'yo'.
Maty'iomna' na nquii Ty'o̱o̱ts'om
matseity'ooñê nda̱a̱'yo' ñequio
ñ'omndyua̱a̱yâ. Jo' chii ñequio
xuee' Cristo cwila'ty'oondyô̱
nda̱a̱'yo' na caljoya n'om'yo' ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om. [21]Cristo meiⁿcwii
jnaⁿ tîcatseixmaaⁿ, sa̱a̱ nc'e na
candya' ts'om Ty'o̱o̱ts'om jaa, jo'
na s'aa na matseixmaaⁿ jnaⁿ cha
jaa na matseitjoom'na' ñ'eⁿñê
nnda̱a̱ nla'xmaaⁿya cantyja
na maty'iomyana' cha'xjeⁿ na
macaⁿna'.

6 Nc'e na cwiluiindyô̱ nn'aⁿ na
cwil'a ts'iaaⁿ ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
cwil'aayâ ty'oo nda̱a̱'yo' na
til'a'yo' na ticato'ñoom'yo' naya na
matseixmaaⁿ. [2]Ee naquii' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii matsoom:

Jndiiya ñ'oom na tsu' no̱o̱ⁿ
juu xjeⁿ na tjawee' ts'o̱o̱ⁿ
ñ'eⁿndyu'.
Teijndeiya 'u juu xuee
na seijndaa'ndyo̱ na
nncwji'n'maaⁿndyo̱ 'u.

Cala'no̱ⁿ'yo' ñ'oomwaa' na tso
Ty'o̱o̱ts'om. Je' cwiwee' xjeⁿ na
ñecateijneiⁿ 'o. Je' xcwe xjeⁿ na jeeⁿ
ñe'cwji'n'maaⁿñê 'o.

[3]Meiⁿcwii tiquil'aayaayâ cha
catseilcwe'na' ts'om ts'aⁿ, tints'aana'
na tia ñ'oom cwiwineiⁿ cantyja
'naaⁿ' ts'iaaⁿ na cwil'aayâ. [4]Na

cha'tso na cwil'aayâ cwijoo'ya
n'o̱o̱ⁿyâ na m'mo̱ⁿna' na cwiluiindyô̱
nn'aⁿ na cwindye'ntjomtyeⁿ nnom
Ty'o̱o̱ts'om, na jndye nnom nawi' na
cwiwino̱o̱ⁿyâ, m'aaⁿyâ na t'maⁿya
n'o̱o̱ⁿyâ, ñequio na matseitjo̱o̱na'
na nleil'uee'ndyô̱ ndo' cantyja
'naaⁿ' cwii cwii nnom najndei'na'
na mat'uiina' jâ, 5cwitjo̱o̱ⁿyâ na
cwicacho̱o̱'â cwil'a nn'aⁿ, ndo'
na cwitioomna jâ l'aancjo. Quia
waa tacwaxua ndyueena cjooyâ.
Ndo' mati m'aaⁿyâ na jndei'na'
na cwil'aayâ ts'iaaⁿ cha'na
meiⁿquiandyo ts'aⁿ na m'aaⁿ moso.
Ndo' na macwji'na' tsaⁿtsjom
ndo̱a̱yâ ndo' mati cwitjo̱o̱ⁿyâ na
matseitjo̱o̱na' ljo' nntquio̱a̱yâ,
6mati cwit'mo̱o̱ⁿyâ na cwiluiindyô̱
nn'aⁿ na cwindye'ntjomtyeⁿ nnom
Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naaⁿ' na lju'
na cwitsaam'aaⁿyâ ndo' mati na
cwila'no̱ⁿ'â ñ'oom na mayuu' ndo'
na m'aaⁿyâ na nioom' n'o̱o̱ⁿyâ
ñequio nn'aⁿ, ndo' na ya nn'aⁿndyô̱
quio joona, ma'mo̱ⁿna' na ljo' nc'e
m'aaⁿ Espíritu Santo ñ'eⁿndyô̱, ndo'
cantyja 'naaⁿ' na xcwee'ya n'o̱o̱ⁿyâ
na wi' n'o̱o̱ⁿyâ nn'aⁿ, 7ma'mo̱ⁿna'
na ljo' nc'e xcwee' n'o̱o̱ⁿya na
cwiñequiaayâ ñ'oom na mayuu',
cwiluii na ljo' ñequio najndeii na
matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om. Ntyjaya
ndo' ntyjatymaⁿ' cwiwil'uee'ndyô̱
l'o̱ts'iaaⁿ na maty'iomyana'. 8Quia
waa cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ jâ,
quia waa ticuee' n'omna jâ. Quia
waa cwiluena na ya nn'aⁿndyô̱, ndo'
quia waa cwiluena na tia nn'aⁿndyô̱.
Quia waa cwiluena na cantundyô̱
meiⁿ ñ'oom na mayuu' cwilano̱a̱ⁿyâ.
9Waa xjeⁿ na cwil'a nn'aⁿ ñ'eⁿndyô̱
cha'cwijom la'xmaaⁿya nn'aⁿ na
tjaa 'ñeeⁿ cwajnaaⁿ' meiⁿ jndye
nn'aⁿ m'aⁿ na cwita'jnaaⁿ'na jâ.
Waa xjeⁿ teincuu' m'aaⁿya na
ñe'cala'cwjeena jâ so̱a̱ ndicwaⁿ
cwitando̱o̱'a, cwicacho̱o̱'â so̱a̱
tyoowjo̱a̱yâ. 10Meiiⁿ na maniom na
matseichjoo'na' n'o̱o̱ⁿyâ so̱a̱ m'aaⁿyâ
na neiiⁿyâ. Meiiⁿ na jneeⁿ'ndyô̱
so̱a̱ cantyja 'naaⁿyâ maqueⁿna'
jndye nn'aⁿ na tyandyena jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Meiiⁿ na meiⁿchjoo tjaa
na cwileiñ'o̱o̱ⁿyâ, so̱a̱ cha'tsoñ'eⁿ
la'xmaⁿna' cwentaayâ.
11'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo'
na m'aⁿ'yo' tsjoom Corinto,
tyoonquio̱'nn'aaⁿyâ 'o, ndyeyu
cwilano̱a̱ⁿyâ ndo̱a̱'yo'. Tyoola'cuu'â
ndo̱a̱'yo' chiuu m'aaⁿ' n'o̱o̱ⁿyâ
ñ'eⁿndyo'. 12Meiⁿcwii tyooch'eena'
na wandii' n'o̱o̱ⁿyâ ñ'eⁿndyo'. So̱a̱
xeⁿ laxmaⁿ'yo' na wandii' n'om'yo'
ñ'eⁿndyô̱ quia jo' ncjo'yo' waa chiuu
cantyja 'naⁿ'yo'. 13Cha'xjeⁿ nquii
tquie ts'aⁿ matseineiⁿ ndo̱a̱ ntseinda,
mats'aa ty'oo ndo̱a̱'yo', c'om'yo'
na jnda nquiu'yo' ja cha'xjeⁿ jnda
ntyjiiya 'o.

Cwiluiindyo̱ wa'ts'om 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om na wando'

14Tilax'iaa'ndyo' ñequio nn'aⁿ na
tyoolayu', ee xeⁿ luaa' cwil'a'yo'
tixotseiljoyuna' 'o ñ'eⁿndyena. Ee
nn'aⁿ na cwil'a yuu na maty'iomyana'
xondo̱a̱ nlajomndyena ñequio juu
na matseixmaⁿ natia. Meiⁿ nn'aⁿ na
cwila'jomndye ñequio na cwiluiiñe
naxuee xondo̱a̱ nnla'x'iaa'ndye
ñequio na tseixmaⁿ najaaⁿ. 15Ee
xotseitjoom'na Cristo ñequio Satanás.
Ndo' mati ts'aⁿ na matseiyu', xondo̱a̱
nntseitjoom'na' jom ñequio cwii
ts'aⁿ na tyootseiyu'. 16Nn'aⁿ na

cwiluiindye waa' Ty'o̱o̱ts'om, ¿aa
ndaa̱ nleijom ñ'oom joona ñequio
nn'an na cwila't'maan'ndye 'nan
na nchii jom cwiluiindyena'?
Ee 'o cwiluiindyo' wats'om 'naan'
Ty'o̱o̱ts'om na wando', cha'xjen
tsoom:
Ja nnc'o̱o̱n naquii' n'omna, ndo'
nncono̱o̱nya quii'ntaanna.
Ja nntseixmanya Ty'o̱o̱ts'om
cwentaana,
ndo' joona nluiindyena tmaan'
cwentaya.
17 Ndo' na luaa' waa, mati waa
cwiichen ñ'oom'm na teiljeii na
matso nquen na cwiluiiñê na
matsa̱'ntjoom jaa. Matsoom:
'O je', calui'yo' quii'ntaan nn'an
na tia nn'andye.
Catjei'ndyo' cantyja ljo' laxman
nan'ñeen.
Mein tant'ue'yo' 'nan na tilju'
tseixman.
Xen nmein' nla'nda̱'yo' quia jo'
nloño̱nya 'o.
18 Ndo' nntseixmanya Tsotye'yo'.
Ndo' mati 'o nla'xman'yo'
ntseindaaya na nannom ndo'
nanlcu.
Nmeiin' ñ'oom na tso nquen na
matseixmaan na catsa̱'ntjoom
jaa na tjacantyja na cwiluiiñê
najnein.

7 'O nn'anya na jeen wi'
ts'o̱o̱nya, nc'e na la'xmaanya
ñ'oommein' na jnda̱ tso Ty'o̱o̱ts'om
na nnts'aan, jo' chii macanna' na
cala'lju'ndyo̱ cantyja 'naan cha'tso
na matseicw'aa'ñena' seii'a ñequio
n'o̱o̱nya. Ndo' ñequio na nquiaaya
na nc'oom na ticjawee' ntyjeen
ñ'endyo̱, candaa̱' quiandyo̱ñ'aa̱an
cha'tso na l'ue ts'oom.

Neiin' Pablo na joo nn'an Corinto tioo' n'omna ñ'enñê

2 Cwa quiandyo' na
nntseitjoom'nnda'na' jâ
ñ'endyo'. Jâ meinjom ndii'
tyool'aayâ nawi'ndyô̱ ñ'endyo'.
Mein tyola'tjo̱o̱ndyô̱ nnom
meincwiindyo' 'o, mein na
nñe'nquio̱'nn'aanyâ 'o. 3 Saa̱ nchii
luaa' matsjo̱o̱ na matseitia'a 'o ee
jnda̱ ñetsjo̱o̱ na m'an'yo' naquii'
ts'o̱o̱nya meiin na nntando̱o̱'â oo
meiin na nncwjaa̱yâ ñ'endyo'.
4 T'man waa na t'man ts'o̱o̱nya 'o
ndo' jeen neinya 'o. Quii'ntaan
cha'tso nawi' na cwiwino̱o̱nyâ
tileicantycwii na m'aanya na neinya.
5 Ee cantyjati na squiaa̱yâ
ts'o̱o̱ndaa Macedonia, tileiquiaana'
na nnta'jndyaa̱yâ ee lomañjaan
jndye nnom na tyoco'wi'na' jâ,
tyolawendye nn'an nacjooyâ
ndo' macaty'uaya. 6 Saa̱ nquii
Ty'o̱o̱ts'om na mañequiaan na
t'man n'om nn'an na m'an na chjoo'
n'om, manquiityeen tquiaan na
t'man n'o̱o̱nyâ na tyjee'cañoom
Tito jâ, 7 ee nchii macanda̱ cwe' na
tyje'cañoom jâ, saa̱ mati nc'e na
tquia'yo' na neiin'en na tyom'aan
ñ'endyo'. Ee seicañeen na jeen
ñe'canty'ia'yo' ja, ndo' na tia
nquiu'yo' ljo' na tuii quii' ntaan'yo'.
Mati tsoom na tyojoo' n'om'yo' na
nla'canda̱'yo' ñ'oom na seijndo̱'a
n'om'yo'. Ndo' quia na jndiiya na
ljo', t'manti tioo na neinya.
8 Ee meiin na juu carta'ñeen
seichjoo'na' n'om'yo', saa̱ tico'tiana'
ntyjii na ljo' s'aa ee jnda̱ ljeiya
na cwe' chjootindyo s'aana' na
tco'tiana' nquiu'yo', 9 saa̱ je' neinya

na seicwanõⁿya juuna' meiⁿ nchii
na seichjoo'na' n'om'yo' na
tquiaana' na neiⁿya, tquiaana' na
neiⁿya na 'o tioo' n'om'yo', na jo' jo'
tjawee' ntyjii Ty'õõts'om. Ndo' na
luaa' tquioo'ya na nchii s'aaya cwii
nnom na seilcwe'tya'na' 'o. 10 Ee
quia na mañequiaa Ty'õõts'om na
matseichjoo'na' ts'om ts'aⁿ cwii na
ticatsã'ntjomna' na mach'ee, luaa'
mach'eeⁿ cha nlcwe' ts'om ts'aⁿ, cha
nndãã nncwji'n'maaⁿñê juu. Ndo'
na luaa' mach'eeⁿ meiⁿ xocatso
tsaⁿ'ñeeⁿ na cwe' ts'iaaⁿ'ndyo
na lcwe' ts'om. Sãã nn'aⁿ na
tyoola'yu' meiiⁿ jnaⁿ na laxmaⁿna
mach'eena' na chjoo' n'omna,
maxjeⁿ tiñe'calcwe' n'omna.
Ndo' cwe' jnaaⁿ' jo' cwitsuundye
añmaaⁿna. 11 Queⁿ'yo' cwenta
juu na tyom'aⁿ'yo' na chjoo'
n'om'yo' teil'uee'ñe Ty'õõts'om.
Juuna' s'aana' na tqueⁿndyo'
na jla'jndaa'ndyo'. S'aana' na
jla'lioo'ndyo' na luaa' s'aa tsaⁿ'ñeeⁿ
ndo' t'om'yo' na nquia'yo' xeⁿ chiuu
nnts'aa Ty'õõts'om ñ'eⁿndyo'. Mati
s'aana' na ñe'canty'ia'yo' ja ndo'
tqueⁿ'tyeⁿ'yo' na cjameintyjeeⁿ'eⁿ
natia na s'aaⁿ.
12 Quia jo' nchii cwe' tomti
cantyja 'naaⁿ' juu ts'aⁿ na seitjõõñe,
jo' na seiljeiya carta'ñeeⁿ, meiiⁿ
nchii cwe' cantyja 'naaⁿ' tsotyeeⁿ
na jlui'jnaaⁿ'ñe, sãã seiljeiya
juuna' cha' jo nnom Ty'õõts'om
nntseica'mõⁿyana' na 'o jnda
nquiu'yo' ja. 13 Ndo' na maljeiya na
ljo', tquiaana' na ty'õⁿt'maaⁿ'ndyõ
ts'õõⁿ.
Majndeiitincheⁿ quia na ljeiya
na jla'ñ'oom'ndyo' Tito ts'iaaⁿ
na tjaaⁿ na m'aⁿ'yo'. Ndo' na
teijndei'yo' jom mati tquiaana'
na neiⁿya nc'e s'aana' ntyjeeⁿ
cha'cwijom na m'aaⁿ waⁿ'aⁿ. 14 Meiⁿ
tîcalui'jnaaⁿ'ndyõ quia na tjei's'aya
'o nnoom, na tsjõõya na ntyjiiyaya
na 'o nla'candãã'ndyo' ñ'oom na
nntsoom, ndo' cha'xjeⁿ jlui'yuu'
cha'tso ñ'oom na jndã tjei'yuu'ndyõ
ndãã'yo', mati cha'tso ñ'oom na jndã
l'uuyâ nnoom cantyja 'naⁿ'yo', jndã
jlui'yuu'na'. 15 Ndo' nc'e na luaa',
jndati ntyjeeⁿ 'o na majaañjoom'
ts'oom na tyola'candãã'ndyo'
ñ'oom na tsoom ndãã'yo', na
ñequio na tyotue'ndyo'cje'yo'
ndo' na cwicatyue' neiⁿ'yo'.
16 Jeeⁿ ndyaa' neiⁿya na candãã'ya
nndãã nnc'õⁿt'maaⁿ'ndyõ ts'õõⁿya
ñ'eⁿndyo'.

S'om na nnteijndeiina' nc'iaana na cwilayu'

8 Ndo' je' 'o nn'aaⁿyâ na
cwila'yu'yo', l'ue n'õõⁿyâ na
caliu'yo' cantyja 'naaⁿ' naya na
mach'ee Ty'õõts'om ñequio ntmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwjeeⁿ'eⁿ cwentaaⁿ'aⁿ
na m'aⁿna ts'õõndaa Macedonia.
2 Ee joona meiiⁿ jndye nnom nawi'
na jaa'na' na cwiwinomna, m'aⁿna
na neiiⁿna, ndo' meiiⁿ na jeeⁿ
nty'iaandyena sãã ndoo' ntyjii ts'aⁿ
na tyandyena na tinc'uaa' tquiana
s'om na nnteijndeiina nn'aⁿ na
matseitjõõna'. 3 Macwji'yuu'ndyõ
cantyja 'naaⁿna ee tquiana ñequio
na xcwee' n'omna, ndo' meiⁿ
titomndyo tquiana ee maxjeⁿ ljo'
l'ue n'omna. 4 Jndye ty'oo tyol'ana
ndãã'yâ na nnta'ncueeyâ na
nla'jomndyena na nnteijndeiina
nn'aaⁿya na cwila'yu' Jerusalén.
5 Meiⁿ nchii l'ana cha'xjeⁿ na

jla'tiuuyâ, ee tquiandyejndyeena
naquii' l'o̱ Ta Jesús na caluii
ñ'eⁿndyena yuu na macaⁿna', nda̱
jo' jluena nda̱a̱yâ na cal'uuyâ chiuu
l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om na cal'ana.
6 Nc'e na luaa' waa, l'aayâ ty'oo
nnom Tito na catseicanda̱a̱'ñê ts'iaaⁿ
nayawaañe na to̱'jñeeⁿ quii'ntaaⁿ'yo'
na cwila'tjom'yo' s'om'ñeeⁿ. 7 Ee
'o jndye nnom cwiwitquioo' na 'o
ma'naⁿ'ti'yo' nchiiti nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na cwila'yu': 'O t'maⁿti
waa na cwila'yu'ya n'om'yo'
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. 'O jndyendyo'
ya cwit'mo̱ⁿ'yo' ñ'oom'm nda̱a̱
nt'omcheⁿ. 'O xcweti cwila'no̱ⁿ'yo'
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. 'O queeⁿti n'om'yo'
na cwindye'ntjom'yo' nnoom. 'O
jnda nquiu'yo' ñ'eⁿndyô. Nc'e na
nmeiⁿ' la'xmaⁿ'yo', jo' chii matsona'
na mati nncwinom'yo' nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na cwilayu' na t'maaⁿ'ti
ñequia'yo' na nnteijndeiina'
nc'iaa'yo' na cwila'yu'.
8 Na matsjo̱o̱ ñ'oomwaa', nchii
na matsa̱'ntjo̱ⁿya 'o chiuu cal'a'yo'.
Sa̱a̱ ñequii'cheⁿ l'ue ts'o̱o̱ⁿ na
caliu'yo' na nt'omcheⁿ nn'aⁿ queeⁿ
n'omna na cwil'ana na ljo'. Ndo' na
nla'jomndyo' m'mo̱ⁿyana' na xcwee'
n'om'yo' na jnda nquiu'yo' naⁿ'ñeeⁿ.
9 Ee macwila'no̱ⁿ'yo' cantyja
'naaⁿ' juu naya na matseixmaⁿ Ta
Jesucristo. Ee meiiⁿ ñet'oom na
tjacantyja na tyañê cañoom'luee,
sa̱a̱ nc'e na jeeⁿ candya' ts'oom 'o
s'aañe cheⁿnqueⁿ na nty'iaa'ñeñ'eeⁿ.
Ndo' na ljo' s'aaⁿ maqueeⁿ 'o na
cwiluiindyo' na tyandyo' jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om.
10 Matsjo̱o̱ nda̱a̱'yo' chiuu waa
na m'aaⁿ' ts'o̱o̱ⁿ cantyja 'naaⁿ'
ñ'oomwaa' cha cateijndeiina' 'o.
Ee 'o machu'cheⁿ jla'tiuu'yo' na
ñe'cateijndei'yo' nn'aⁿ Jerusalén
ndo' xjeⁿ'ñeeⁿ jla'cato̱'yo' na
nla'tjom'yo' s'om. 11 Jo' chii cjoo'
n'om'yo' na nla'canda̱a̱'ndyo'
ñ'oomwaa', ee tyom'aⁿ'yo' na queeⁿ
n'om'yo' na nñequia'yo' s'om na
nnteijndeiina' nn'aⁿ na cwila'yu'
jo' jo', cha'xjeⁿ na s'aana' naquii'
n'om'yo' quia jo', jo' quia'yo'
cantyjati na cwileiñ'om'yo'. 12 Ee
xeⁿ na mayuu' na l'ue ts'om ts'aⁿ na
nñequiaa cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om, jom
maco'ñoom na maleiñ'oom ts'aⁿ,
nchii macaaⁿ na ticuaa l'o̱ ts'aⁿ.
13 Meiⁿ nchii matsjo̱o̱ na
cateijndei'yo' nt'omcheⁿ nn'aⁿ cha
na catseitjo̱o̱na' na cwileil'uee'ndyo'.
14 Maty'iomna' na tjoom' cateijndeii
nn'aⁿ nc'iaana na cwila'yu'. Je' 'o
na majndaa'ti m'aⁿ'yo' maxjeⁿ nnda̱a̱
nnteijndei'yo' nn'aⁿ Jerusalén
'naⁿ na matseitjo̱o̱na' joona, cha
cwiicheⁿ ndii' quia na nda̱a̱ nliu
joona mati nnda̱a̱ nnteijndeiina yuu
na matseitjo̱o̱na' 'o, ndo' na luaa'
nl'a'yo', ñe'cwii xjeⁿ nnteijndeiina'
'o ñ'eⁿndye joona, 15 cha'xjeⁿ matso
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii:
"Ts'aⁿ na majndye maná tyocañeⁿ',
tîtseicwaljoo'na', ndo' mati juu ts'aⁿ
na tijndye tyocañeⁿ', tîcatseitjo̱o̱na'
jom."

Tito ñequio nn'aⁿ na cwiteijndeii jom

16 Mañequiaya na quianl'uaa'
Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naaⁿ' nn'aaⁿya
Tito. Ee cha'xjeⁿ na m'aaⁿ' ts'o̱o̱ⁿ
chiuu nnteijndeitya̱ 'o, maluaa'
m'aaⁿ' ts'oom cantyja 'naⁿ'yo'. 17 Ee
neiiⁿ'eⁿ quia tsjo̱o̱ya nnoom na
cjaacanty'iaa'nnaaⁿ'aⁿ 'o. Ndo' nc'e
na queeⁿ ts'oom na ñe'cateijneiⁿ 'o,

jo' chii mawjaacando'nnaaⁿ'aⁿ 'o ee
mati jom l'ue ts'oom na ljo'.
18 Ñ'eⁿ Tito cwijñoonyâ
cwiicheⁿ nn'aⁿya na matseiyu'.
Quii'ntaaⁿ ntmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'ootsʼom cwentaaⁿ'aⁿ
waa ñ'oom na jeeⁿ ya mañequiaa
tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'oom naya 'naaⁿ'
Ty'ootsʼom. 19 Ndo' nchii macanda
na luaa' waa. Joo ntmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'ootsʼom cwentaaⁿ'aⁿ
ndyuaameiiⁿñe, jnda ty'ioomna
ts'iaaⁿ jom, na nncjaañ'eeⁿ ñ'eⁿndyô
quia nntsaayâ Jerusalén na
nntsaaca'ndyaayâ s'om na cwil'a'yo'
naya naⁿ'ñeeⁿ, na cantyja 'naaⁿ'
jo' matseit'maaⁿ'ñena' Ty'ootsʼom
ndo' m'moⁿna' na ñe'cateijndeiiya
naⁿ'ñeeⁿ. 20 We ndyeendyô ñecwi
nntsaayâ Jerusalén cha tjaa 'ñeeⁿ
nntseitiuu na tis'a cwil'aayâ ñ'eⁿ
s'om'ñeeⁿ. 21 Ee nchii macanda jo
nnom Ty'ootsʼom cwiqueⁿndyô na
nl'aayâ yuu na maty'iomyana', saa
mati jo ndaa nn'aⁿ.
22 Ñequiondye joona
cwila'cwanooⁿyâ cwiicheⁿ
nn'aⁿya na jndye nnom na
mach'eeⁿ ma'moⁿna' ndaayâ na
jeeⁿ queeⁿ ts'oom ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ty'ootsʼom ndo' je' majndeiitiche
na luaa' ee cantyja 'naⁿ'yo'
mañ'oom t'maaⁿ'ñê ts'oom. 23 Xeⁿ
m'aaⁿ ts'aⁿ na mawax'ee 'ñeeⁿ
cwiluiiñe Tito, candu'yo' na
cwiluiiñê x'iaya. Matseijomñê
ñ'eⁿndyo na cwindye'ntjooⁿyâ
ndaa'yo'. Ndo' xeⁿ cwita'x'ee nn'aⁿ
cantyja 'naaⁿ nt'omcheⁿ naⁿm'aⁿ'
candu'yo' na ntmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'ootsʼom cwentaaⁿ'aⁿ
cwijñoomna naⁿm'aⁿ' ts'iaaⁿ
'naaⁿ'aⁿ ndo' matseit'maaⁿ'ñena'
Cristo cantyja 'naaⁿna. 24 Jo' chii
cat'moⁿ'ndyeyu'yo' na mayuu'cheⁿ
jnda nquiu'yo' naⁿm'aⁿ' cha caliu
ticwii cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji'
Ty'ootsʼom cwentaaⁿ'aⁿ. Ee na
nl'a'yo' na ljo', cha'tsondye nn'aⁿ
na cwila'yu' nliuna na ticantundyô
na cwitjeii'â ñ'oom na jeeⁿ ya
cwila'candaa'ndyo'.

Nla'tjomna s'om na nl'ana naya nc'iaana na cwila'yu'

9 Cantyja 'naaⁿ' na nla'tjom'yo'
s'om na nl'a'yo' naya nn'aⁿ na
macwji' Ty'ootsʼom cwentaaⁿ'aⁿ,
meiⁿ tacaⁿna' na nntseiljeityaya
ñ'oommeiⁿ'. 2 Ntyjiiyaya na queeⁿ
n'om'yo' na nntei'jndei'yo'. Jnda
ñetjeii's'aya 'o ndaa nn'aⁿ ñjaaⁿ
ts'ondaa Macedonia na 'o na
m'aⁿ'yo' ts'ondaa Acaya, machu'
jla'jndaa'ndyo' na nntei'jndei'yo'. Ndo'
majndye nn'aⁿ ts'ondaa Macedonia
mati ñe'catei'jndeiina nc'e 'o jeeⁿ
queeⁿ n'om'yo' ñ'oom'ñeeⁿ. 3 Saa meiⁿ
na luaa', majñooⁿya naⁿm'aⁿ' na
nnc'oona na m'aⁿ'yo' cha ticats'aana'
na tiyuu' ñ'oom ya na jnda tsjooya
cantyja 'naⁿ'yo', cha na c'omc'eendyo'
cha'xjeⁿ na jnda tsjoo ndaana. 4 Ee
quia na nntsquiaaya na m'aⁿ'yo'
ñequio nn'aⁿ Macedonia na nnc'oo
ñ'eⁿndyo, ndo' xeⁿ nleitquioo' na
tic'omc'eendyo' ñequio s'om'ñeeⁿ,
jeeⁿ t'maⁿ nlui'jnaaⁿ'ndyo, ndo'
mati 'o. 5 Nc'e na ljo' matsona' na
caⁿ'a ndaa nn'aaⁿya nmeiⁿ na
nnc'oojndyeena na m'aⁿ'yo' na
nla'candaa'ndyo' s'ommeiⁿ' na jnda
jndu'yo' na nñequia'yo'. Ndo' na luaa',
joo s'ommeiⁿ' cwiñequia'yo' joona'
ñequio na xcwee' n'om'yo', nchii cwe'
na jndeii' ndyuaayâ.

6 Saa cjaañjoom'ya n'om'yo'
ñ'oomwaa na cwe' tjañoom': Juu
ts'aⁿ na tijndye tsjaaⁿ manom',
tit'maⁿ nntseiwe. Saa ts'aⁿ na
maya tsjaaⁿ manom', majndyeti
nntseiwe. 7 Quia jo' cwii cwiindyo'
'o catseitiuu cwanti na nñequiaa
na nnteijndeii ts'iaaⁿwaa'. Nchii
nñequiaa ñequio najndei'na' oo na
tixcwee' ts'om, ee cjaawee' ntyjii
Ty'oots'om nn'aⁿ na cwiñequia
'naⁿ na waa luee ñequio na jnda
nquiuna jom. 8 Ee jom candaa'ya
nndaa nñequiaaⁿ cha'tso na
macaⁿna' 'o hasta waljoo'cheⁿ na
nleil'uee'ndyo', ndo' mati nndaa
nnteijndei'yo' nt'omcheⁿ. 9 Cha'xjeⁿ
ñ'oom' Ty'oots'om na teiljeii na
matsona':

Ty'oots'om ñequio na xcwee'
ts'oom mateix'eeⁿ nn'aⁿ na
nty'iaandye,
Cha'tso na maty'iomyana' na
matseixmaaⁿ, m'aaⁿ ndo'
m'aaⁿna'.

10 Jo' chii nquii Ty'oots'om na
mañequiaaⁿ tsjaaⁿ na nnom' ts'aⁿ,
ndo' na cwiwe' ntjom cha niom
na lcwa' ts'aⁿ, nñequiaaⁿ na
nleil'uee'ndyo' ndo' nleijndyena'
cha nndaa nnteijndei'yo' nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na macaⁿna' joona. 11 Ndo'
na luaa', nleijndye 'naⁿ'yo' cha
ñequio na xcwee' n'om'yo' nndaa
nnteijndei'yo' nt'omcheⁿ nn'aⁿ. Ndo'
quia na nntsañ'ooⁿyâ tsjo'ñjeeⁿ na
cwiñequia'yo' nnts'aana' na joo
nn'aⁿ na matseitjoona' nñequiana
na quianl'uaa' Ty'oots'om.
12 Ndo' na ljo' nl'a'yo', nchii
macanda na matseijndaa'ñena'
ljo' na macaⁿna' naⁿ'ñeeⁿ, mati
nla't'maaⁿ'ndyena Ty'oots'om na
nluena na quianl'uaaⁿ'aⁿ cantyja
'naⁿ'yo'. 13 Joona nla't'maaⁿ'ndyena
Ty'oots'om ee juu na cwiteijndei'yo'
joona m'moⁿna' ndaana na
cwilacandaa'ndyo' chiuu cwit'mooⁿ
ñ'oom naya 'naaⁿ' Cristo. Ndo'
mati nla't'maaⁿ'ndyena jom na jeeⁿ
xcwee' n'om'yo' na cwiteijndei'yo'
joona ndo' mati nt'omcheⁿ nn'aⁿ
na cwila'yu'. 14 Ndo' nc'e na ljo',
nnts'aana' na nla'neiⁿna nnom
Ty'oots'om na catio'naaⁿñê 'o.
Nnc'omna na jnda nquiuna 'o
nc'e cantyja 'naaⁿ' juu naya na
matseixmaaⁿ, jo' na cwil'a'yo' naya
joona. 15 Quial'uaa' Ty'oots'om ee
jnda tquiaaⁿ cwii na jeeⁿ cajnda na
cwicandaaya na tjaa'naⁿ ñ'oom na
nndaa nlanaaⁿya na nleixcwe na
m'moⁿna' na ljo'.

**Nc'e cwiluiiñe Pablo apóstol,
waa najndeii na matseixmaaⁿ**

10 Ja Pablo, nc'e Cristo m'aaⁿ
na candya' ts'oom jaa
ndo' t'maⁿ ts'oom ñ'eⁿndyo waa
na mats'aa ty'oo ndaa'yo'. Ee waa
ñ'oom quia na m'aaⁿya ñ'eⁿndyo',
jeeⁿ nioom' ts'ooⁿ saa quia na
tquia m'aaⁿya ñ'eⁿndyo', jeeⁿ
s'andyo. 2 Macaⁿ'a cwii naya'ñeeⁿ
ndaa'yo' quia na jnda tuannda'a
na m'aⁿ'yo', nt'omndyo' 'o na
cwindu'yo' na mats'aa cha'xjeⁿ
cwil'a nn'aⁿ na tyoola'yu', til'a'yo'
na nlcaⁿna' na nntseijndeii'
'ndyo nacjo'yo'. Ee quia na jnda
mam'aaⁿ quii'ntaaⁿ'yo' nliu'yo'
na ti'maaⁿ' ts'ooⁿ na nntseijndeii'
'ndyo nacjoo naⁿ'ñeeⁿ. 3 Ee meiiⁿ
na laxmaaⁿyâ cha'xjeⁿ nt'omcheⁿ
nn'aⁿ saa tiquila'jndaayâ cha'xjeⁿ
cwil'a joona na cwila'jndana na

cala'jomndye nn'aⁿ ñequio ñ'oom
na cwiñequiana. 4 Ee l'o̱ ts'iaaⁿ
na cwiwil'uee'ndyô cha catyuii'
ts'iaaⁿtyeⁿ na matseijndaa'ñe
tsaⁿjndii tila'xmaⁿna' cha'xjeⁿ joo
na cwiwil'uee'ndye nt'omcheⁿ
nn'aⁿ. Juu najndeii na cwiluiiñe
Ty'o̱o̱ts'om, tseixmaⁿna' l'o̱ ts'iaaⁿ
'naaⁿyâ na nntseityuii'na' najndeii
na matseixmaⁿ tsaⁿjndii. 5 Ñequio
najndeii na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om
cwila'tyuii'â cha'tso ñ'oom
na jndo̱' n'om nn'aⁿ na cwi'oo
nacjoom'm. Ndo' mati meiⁿquia
na matseit'maaⁿ'ñe cheⁿnquii ts'aⁿ,
na juu jo' matseitsaaⁿ'ñena' na
nntsei'no̱ⁿ' ts'aⁿ cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
Cha'tso cantyja na matseitiuu ts'aⁿ,
mats'aa na cju'cjena' juu jo' cantyja
'naaⁿ' Cristo, cha catseicandạạ'ñe
ts'aⁿ jo nnoom. 6 Ndo' quia na
jndạ macwila'candạạ'ndyo'ñ'eⁿ'yo',
m'aⁿc'ạạyâ na nnta'wii'a meiⁿquia
nn'aⁿ na cwila'wendye nacjooyâ.
7 'O macandạ cwe' ljo' na
cwiwitquioo', jo' cwitjei'yo' cwenta.
Meiⁿ'ñeeⁿcheⁿ 'o na macwji' cwenta
na m'aaⁿñe cantyja 'naaⁿ' Cristo,
matsona' na cwji'ya tsaⁿ'ñeeⁿ
cwenta na mati jâ majo' la'xmaaⁿyâ.
8 Meiⁿ ticats'aana' na tia ntyjii na
matseijndeii' 'ndyo̱ naquii' ts'iaaⁿ na
matseixmaⁿya na ty'iom Ty'o̱o̱ts'om
ja. Ee tquiaaⁿ na matseixmaⁿya
na ljo' cha nnteijndeiina' na
nntsanajndạ'yo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ,
nchii cha nlco'wi'na' 'o. 9 Meiⁿ
ticatsona' na cwiindyo' 'o nnc'oom'
ts'om na matseiljeiya cartameiiⁿ
cwe' cha catseicaty'uena' juu.
10 Waa ñ'oom na cwilue nt'om
nc'iaa'yo' na matseiteincuu'ndyo̱
ndo' na jeeⁿ jndạ ñ'oom cho carta
'naⁿya. Mati cwiluena quia mawạ
na m'aⁿ'yo' quia jo' cwiwitquioo'
na ja ts'aⁿ na meiⁿ cwe' ti'naaⁿ'to
meiⁿ ti'naⁿya na nntseichu'a
ñ'oom. 11 Nquii ts'aⁿ na luaa' m'aaⁿ'
ts'om, catsei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ quia na jndạ
mam'aⁿtjo̱o̱ⁿ'a mati mañe'cwii xjeⁿ
nnts'aa cha'xjeⁿ ñ'oom na teiljeii
cjoo' cartawaañe.
12 Tquie nn'aⁿ quii'ntaaⁿ'yo' na
jeeⁿ neiⁿncoo' ñ'oom cwila'neiⁿna
ndạạ'yo' cantyja 'naaⁿ' chiuu
cwila'xmaⁿ nquieena. Jâ
xocal'aayâ na ljo'. Laxmaⁿna
nn'aⁿ na cwe' cwil'ato quia
na cwitjeii' cheⁿnquieena
cwenta cantyja 'naaⁿna ñequio
chiuu cwi'oom'aⁿ nt'omcheⁿ
nc'iaana. 13 Sạạ tixocwino̱o̱ⁿ'â
na nla't'maaⁿ'ndyo̱ cheⁿncjo̱o̱yâ
cantyja 'naaⁿ' ts'iaaⁿ na laxmaaⁿyâ.
Jâ ñequii'cheⁿ nlanạạⁿyâ cantyjati
na matseijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om ee
jom tquiaaⁿ na squiạ'caño̱o̱ⁿyâ 'o
na m'aⁿ'yo' tsjoom Corinto. 14 Jo'
chii quia cwil'uuyâ na Ty'o̱o̱ts'om
ty'ioom ts'iaaⁿ jâ na cala'candiiyâ
'o cantyja 'naaⁿ' Cristo,
tyoowino̱o̱ⁿ'â meiiⁿ na wanaaⁿ na
nla't'maaⁿ'ndyo̱ cheⁿncjo̱o̱yâ. Ee
majâ squiạ'caño̱o̱ⁿjndyạạyâ 'o
ñequio ñ'oom naya'ñeeⁿ. 15 Meiⁿ
tixocal'uuyâ na cwentaa jâ ts'iaaⁿ
na jndạ mach'ee cwiicheⁿ. Jâ
wandyo̱' cwil'aayâ. Cwicantyjaa'
n'o̱o̱ⁿyâ na juu na cwilayu'ya
n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
nleit'maⁿtina' cha' cantyja 'naaⁿ' jo'
nncjaawit'maⁿti ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ na
cwil'aayâ quii'ntaaⁿ'yo', sạạ na nluii
naljo' cha'xjeⁿ na matseijndaa'ñê.
16 Quia jo' nndạạ nntsañ'o̱o̱ⁿyâ
ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ ndạạ nn'aⁿ na

tquiati m'aⁿna ñequio tsjom'yo'
yuu na tyoondyena juuna'. Ee
naljo' nntseitsaaⁿ'ñena' na l'uuyâ
na ts'iaaⁿ na mach'ee cwiicheⁿ ts'aⁿ
tseixmaⁿna' ts'iaaⁿ na l'aa jâ.
17 Jo' chii ts'aⁿ na
ñe'catseit'maaⁿ'ñe cheⁿnquii,
catseit'maaⁿ'ñe cantyja na mach'ee
Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿñe. 18 Ee nchii
matseit'maaⁿ'ñena' ts'aⁿ quia na
matseijndeii cheⁿnquii na jeeⁿ
cwijaacanjoom' cantyja 'naaⁿ'.
Matseit'maaⁿ'ñena' juu quia na
macjaawee' ntyjii Ty'o̱o̱ts'om
ñ'eⁿñe.

M'aⁿ nn'aⁿ na tiyuu' na cwiluiindyena apóstoles

11 Toom cwe' na
nnc'omt'maaⁿ'ndyo' n'om'yo'
ñ'eⁿndyo̱ na nntseina̱ⁿ cha'xjeⁿ
ts'aⁿ na cwe' matseineiⁿto. Cwa,
cal'a'yo' na ljo'. 2 Ee m'aaⁿya na
xua̱ya 'o cha'xjeⁿ nquii Ty'o̱o̱ts'om
m'aaⁿ na xueeⁿ 'o. Ee seijndaa'ndyo̱
ñomca 'naⁿ'yo' ñequio nquii
Cristo. Ndo' ñe'catio̱o̱ya 'o l'o̱o̱ⁿ
na nla'xmaⁿ'yo' cha'cwijom cwii
yuscundyua na tyoom'aaⁿ ñ'eⁿ
tsaⁿs'a. 3 Eva tquiu'nn'aⁿ catsuu
jom cantyja na jndo̱' ts'omyo'. Mati
macat'ua̱ na joo ñomtiuu 'naⁿ'yo'
nnquiu'nn'aⁿna' 'o, nnts'aana' na
nla'tquio̱o̱'ndyo' ñequio na xcwe
c'oom ts'aⁿ na candya' ts'om
Cristo. 4 Ee 'o cwiljoya n'om'yo'
ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwe' cwiquieya
na m'aⁿ'yo' na cwila'neiⁿna
nda̱a̱'yo' cantyja 'naaⁿ' cwiicheⁿ
Jesús, tanchii nquii Jesús na
tyoñequiaayâ ñ'oom' nda̱a̱'yo'. Ndo'
wandyo̱' espírtu na cwito'ñoom'yo',
tanchii nquii Espíritu Santo
na to'ñoom'yo'. Ñ'oom na
cwiñequia naⁿ'ñeeⁿ cantyja chiuu
na nlui'n'maaⁿñe añmaaⁿ' ts'aⁿ,
wandyo̱' juuna' ñequio ñ'oom na
tyoñequiaayâ nda̱a̱'yo'. 5 Naⁿ'ñeeⁿ
na cwiquie'cañom 'o na cwiluena
na joona cwiluiindyena apóstoles
na tjacantyja, sa̱a̱ meiⁿchjoo
ticats'aana' ntyjii na cjeti
matseixmaⁿya ñ'eⁿndye joona.
6 Ee meiiⁿ na aa ti'naⁿya na ya
nntseinchu'a ñ'oom cha'xjeⁿ joona,
sa̱a̱ xcweya ñ'oom mantyjiiya
cantyja 'naaⁿ' Jesucristo ndo' juu
jo' jnda̱ t'mo̱o̱ⁿndyeyuuyâ nda̱a̱'yo'
cantyjati cha'tso na tyol'aayâ.
7 Tîcwantjo̱ⁿya na tyoñequiaya
ñ'oom naya 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om
nda̱a̱'yo', ndo' nc'e na ljo' ¿aa
mach'eena' ndoo' nquiu'yo' na jeeⁿ
seitjo̱o̱ndyo̱ nda̱a̱'yo' na tju'ndyo̱cja̱
cha nluiit'maⁿndyo' 'o? 8 Nt'omcheⁿ
ntmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ tquiana
s'om na tcaⁿna' ja. S'om'ñeeⁿ
teil'uee'ndyo̱ cha nnda̱a̱ ndi'ntjo̱ⁿya
nda̱a̱'yo'. 9 Xjeⁿ na ñet'o̱o̱ⁿya
quii'ntaaⁿ'yo' ndo' na ñeseitjo̱o̱na'
ja, tîcju'a xuu nacjo'yo'. Ee nn'aⁿ
na cwila'yu' na m'aaⁿ Macedonia
tquiecanomna ja, tquiana s'om
na seitjo̱o̱na' ja. Na cha'tsoñ'eⁿ
seijndo̱ na tîcatio̱o̱ xuu nacjo'yo',
ndo' ñecwitco na nnts'aa na ljo'.
10 Cha'xjeⁿ ñ'oom na mayuu' cantyja
'naaⁿ' Cristo m'aaⁿna' ñ'eⁿndyo̱, jo'
chii meiⁿcwii ts'aⁿ ts'o̱ndaa Acaya
xonnda̱a̱ nnts'aa na nntseitsaaⁿ'ñe
na macwji's'andyo' na neiⁿya na
mats'aa naljo'. 11 Ndo' na luaa'
matsjo̱o̱, ¿aa nla'tiuuto'yo' na tiwi'
ts'o̱o̱ⁿya 'o? Mantyjiicheⁿ Ty'o̱o̱ts'om
na wi' ts'o̱o̱ⁿya 'o.

12 Sa̱a̱ xuee na cwiwjaatina'
jo̱ts'aa cha'xjeⁿ jnda̱ ñes'aa cha
nntseitsaaⁿ'ñena' na nntjeii's'andye
cheⁿnquiee naⁿ'ñeeⁿ na cwiluena
na ljo'yu cwil'ana ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om cha'xjeⁿ na cwil'aayâ.
13 Ee naⁿm'aⁿ' nchaal'uuyuu' na
apóstoles joona, la'xmaⁿna nn'aⁿ
na cwe' cwinquio'nn'aⁿ. Joona
cwe' cwil'ayana na cwiluiindyena
nn'aⁿ na cwindyentjom nnom
Cristo. 14 Meiⁿ ticats'aana' na jeeⁿ
m'aaⁿ' n'om'yo' na nmeiⁿ' cwil'ana
ee mati Satanás mach'eeyaaⁿ na
cwiluiiñê cwii ángel na caxueeñe.
15 Nc'e na luaa' ts'oom, mati nn'aⁿ
na cwindye'ntjom nnoom, cwe'
cwil'ayana na m'aⁿna cantyja na
maty'iomyana', sa̱a̱ na macanda̱
nnt'uiityeⁿna' joona cantyjati na
jnda̱ ñel'ana.

Nc'e na cwiluiiñe Pablo apóstol, jndye nawi' teinoom

16 Matsjo̱o̱nnda'a tila'tiuu'yo' na ja
ntjeiⁿndyo̱, sa̱a̱ xeⁿ na ljo' cwil'a'yo',
quiandyo' na nntseina̱ⁿ cha'na ts'aⁿ
na ntjeiⁿñe cha nncju'naaⁿñena'
na nncwji's'andyo̱ cantyja 'naⁿya.
17 Ñ'oom na matsjo̱o̱, nchii ñ'oom
na sa̱'ntjom Ta Jesús na catsjo̱o̱ya.
Cwe' na matsjo̱o̱ nnco̱ ee mat'uiina'
cantyja na macwji's'andyo̱. 18 Nc'e
jndye nn'aⁿ m'aⁿ na cwitjeii's'andye
cha'na cwil'a nn'aⁿ tsjoomnancue,
mati ja nncwji's'andyo̱ cantyja
'naⁿya. 19 Ndoo' nquiu'yo' na jeeⁿ
jndo̱' n'om'yo' ee na cwindye'yo'
ñ'oom na cwiñequia naⁿntjeiⁿm'aⁿ'.
20 Ee cwiljoya n'om'yo' quia cwil'a
naⁿ'ñeeⁿ na cwindye'ntjom'tyeⁿ'yo'
nda̱a̱na, quia cwitjeii'na 'naⁿ'yo',
ndo' quia cwitmeiiⁿ'na nda'watmeiⁿ
nda̱a̱'yo'. 21 Meiiⁿ na jeeⁿ jnaaⁿ'a
na nntsjo̱o̱ na ljo', sa̱a̱ tileic'o̱ⁿ
t'maaⁿ'ndyô n'o̱o̱ⁿyâ na nl'aayâ
cha'xjeⁿ cwil'a naⁿ'ñeeⁿ.
Meiiⁿ na matseina̱ⁿya cha'na
ts'aⁿ na jnda̱ teintjeiⁿñe, sa̱a̱ yuu
na wanaaⁿ na cwila't'maaⁿ'ndye
naⁿ'ñeeⁿ, mati wanaaⁿ na
ljo' nnts'aa ja. 22 Joona, ¿aa
cwiluiindyena nn'aⁿ hebreos?
Mati ja majo' cwiluiindyo̱. ¿Aa
nn'aⁿ na jndyowicantyjoo'
tsjaaⁿ Israel joona? Mati majo'
ja. ¿aa tsjaaⁿ Abraham na
jndyowicantyjoo' joona? Majo'
ja. 23 Joona, ¿aa cwiluiindyena
nn'aⁿ na cwindye'ntjom nnom
Cristo? Ntyjii na matseina̱ⁿ cha'na
ts'aⁿ na ntjeiⁿñe, sa̱a̱ ja t'maⁿti
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ mats'aa, nchiiti joona.
Majndyeti ndii' jla'sei' nn'aⁿ ja
jnaaⁿ' na mañequiaya ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om. Jndyeti ndii' tuee' nn'aⁿ
ja w'aancjo nc'e na mandi'ntjo̱ⁿya
nnom Cristo. Ndo' jndye ndii' waa
na teincuu' na nntseicuee'na' ja.
24 'Om ndii' tyola'sei' nn'aⁿ judíos
ja na cwii cwii ndii' na l'ana na
ljo', ntquiuunchoo'nqui waljoo'
ñjeiiⁿ ndii' tioona 'naⁿ ja. 25 Ndyee
ndii' tyotjaa' nn'aⁿ romanos ja ñ'eⁿ
n'ooml'eii. Cwii ndii' tyotmeiiⁿ'
nn'aⁿ ljo̱' ja. Ndo' ndyee ndii'
seijomna' na tyuii' w'aandaa xjeⁿ
na wa'ñjo̱o̱ⁿya ts'om ndaaluee. Cwii
ndii' tyowantyjo̱ nnom ndaaluee
meiⁿchaa' xuee ndo' meiⁿchaa'
tsjom. 26 Na jndye joo mano̱o̱ⁿya
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om, jndye
ndii' maco'wi'na' ja na cwicwjee'
jndaa. Ndo' mati teincuu' quia na
matjomndyo̱ naⁿcanty'ue. Quia waa
nquiee nn'aⁿya nn'aⁿ judíos cwil'ana

na teincuu' m'aaⁿya, ndo' quia waa majo'ti cwil'a nn'aⁿ na nchii judíos. Quiju'na' na waa na teincuu' cjoya naquii' njoom, ndo' mati jo ndo' jndaa. Quia waa teincuu' m'aaⁿna' na mawity'ioya ndaaluee, ndo' mati quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na cwe' cwil'aya na cwila'yu'. 27 Quia waa na matseicwejndyaa'ndyoñ'aⁿ naquii' ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'oots'om. Quia waa maquiina' ja ndo' macwji'na' tsaⁿtsjom nooⁿ. Majndye ndii' m'aaⁿya na tileicaljeiya ljo' na nlquiaaya ndo' na jaa' m'aaⁿna' na ñec'ua ndaa. Ndo' jndye ndii' mawejndo'a. Quia waa teiⁿ m'aaⁿya na matseitjoona' liaa na nlcwaya.

28 Ndo' wandyo' nmeiⁿ', 'io ndii 'io jaawa jaacue na m'aaⁿ' m'aaⁿ' ts'ooⁿ cantyja 'naaⁿ' cwii cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'ootsʼom cwentaaⁿ'aⁿ. 29 Ee quia na m'aaⁿ ts'aⁿ na tijndeii' ts'oom cantyja na matseiyoom'm mati mach'eena' na tijndo cantyja na matseiyu'a. Quia na cwinajndeii jnaⁿ ñ'eⁿ cwii nn'aⁿya na matseiyu', matjoⁿ na jnaaⁿ'a ndo' matseilioo'ndyo. 30 Xeⁿ macaⁿna' na nntseit'maaⁿ'ndyo cheⁿnnco, nntseinaⁿya cantyja 'naaⁿ' joo na cwit'mooⁿna' na ticwi'naⁿya. 31 Nquii Ty'ootsʼom na cwiluiiñê Tsotye Ta Jesucristo cwentaaya, mantyjeeⁿ na matseinaⁿya ñ'oom na mayuu'. 32 Quia ñet'ooⁿya tsjoom Damasco, nquii Aretas tyom'aaⁿ gobiernom. Jom ty'ioom ts'iaaⁿ cwii ts'aⁿ Damasco na sa'ntjom na cat'ue sondaro ja xjeⁿ na jocaluii'a 'ndyoots'a nnom tsjoom'ñeeⁿ. 33 Saa jla'c'oⁿ nn'aⁿ ja cwii mantana tatsiaⁿ nnom tsjoom na wa'njooⁿya cwii tsquieel'oo. Ndo' laa'ti' jlui'n'maaⁿndyo naquii' l'o tsaⁿmaⁿts'iaaⁿ'ñeeⁿ.

'Naaⁿ na tco'na' nnom Pablo

12 Tjaa'naⁿ naya 'naaⁿ' ts'aⁿ na macwji's'añe cheⁿnquii, saa nntseinaⁿtya cantyja 'naaⁿ' joo na tco'na' nooⁿ ñ'eⁿ joo ñ'oom na t'moⁿ Ta Jesucristo nooⁿ. 2 Wajnaⁿ'a cwii ts'aⁿ na matseiyu' ñ'eⁿ Cristo. Jndaa' canchoo'ñequiee chu na tjañ'oom Ty'ootsʼom tsaⁿ'ñeeⁿ cañoom'luee na jnda ndyee. Aa ndiñ'eⁿ seiⁿ'eⁿ oo aa ticañ'eⁿ, jo' ticaljeii, Ty'ootsʼom ntyjii. 3 Ntyjiiya na tja tsaⁿ'ñeeⁿ jo' jo', ¿aa ndiñ'eⁿ seiⁿ'eⁿ oo aa ticañ'eⁿ? jo' ticaljeii, Ty'ootsʼom ntyjii, 4 saa tjañ'oomna' tsaⁿ'ñeeⁿ paraíso yuu na m'aaⁿ nquii Ty'ootsʼom. Jo' jo' jndii tsaⁿ'ñeeⁿ ñ'oom na cwe' wanty'iuu' m'aaⁿna' na ticwanaaⁿ na nntseiteincoo' ts'aⁿ joona'. 5 Nndaa nntseit'maaⁿ'ndyo cantyja 'naaⁿ' cwii ts'aⁿ cha'na tsaⁿ'ñeeⁿ, saa cantyja 'naⁿya tixotseit'maaⁿ'ndyo, macandaa nntseit'maaⁿ'ndyo cantyja 'naaⁿ joo na cwit'mooⁿna' na ticwi'naⁿya. 6 Meiiⁿ xeⁿ na nntseit'maaⁿ'ndyo cantyja 'naⁿya, tixocats'aana' na tseixmaⁿya cha'xjeⁿ ts'aⁿ na meiⁿ cwe' tijndo'to ts'om ee ñ'oom na mayuu' matseinaⁿ, saa tixocats'aa na ljo', cha titseitiuu ts'aⁿ na t'maⁿ cwiluiindyo, nchiiti cantyja na cwindyena na matseinaⁿ oo na mats'aa.

7 Joo nmeiⁿ' na tco'na' nooⁿ na jeeⁿ t'maⁿ la'xmaⁿna', cha nntseicu'na' na nntseis'andyo na cwii nnom na nty'ia, nc'e jo' jnaⁿna' na tyoquiina' ja cha'cwijom ndii' tsioom quii' seii' ts'aⁿ, luaa' s'aa Satanás cha

coˈwiˈnaˈ ja. [8]Ndyee ndiiˈ tcaaⁿˈa
nnom Ta Jesús na cwjeeⁿˈeⁿ juu
nawiˈñeeⁿ. [9]Saa nqueⁿ tsoom
noonⁿ: “Juu naya na matseixmaⁿya,
macwiwijndeiinaˈ cantyjati na
macaⁿnaˈ ˈu, ee tˈmaⁿti cwiwitquiooˈ
juu najndo quia na mateijndeiya
tsˈaⁿ yuu na tileicandaa nntsˈaaⁿ.”
Luaaˈ tsoom. Joˈ chii mˈaaⁿya na
neiⁿya ndoˈ matseitˈmaaⁿˈndyo meiiⁿ
na nquiu nnˈaⁿ na cje matsˈaa, cha
juu najndeii na cwiluiiñe Cristo
nleitquiooˈ na mˈaaⁿnaˈ ñˈeⁿndyo.
[10]Joˈ chii mˈaaⁿya na neiⁿya meiiⁿ
na cje matsˈaa, meiiⁿ cwilaˈjnaaⁿˈ
nnˈaⁿ ja, meiiⁿ na matseitjoona˜
na nleilˈueeˈndyo, meiiⁿ cwintyjo
nnˈaⁿ ja, ñequio joo na wiˈ na
mawinoonya ncˈe na cwiluiindyo
cwentaaˈ Cristo. Ee quia na
majucjenaˈ ja, saa cantyja ˈnaaⁿˈaⁿ
mˈaaⁿya najndo.

Mˈaaⁿˈ tsˈom Pablo cantyja ˈnaaⁿ nnˈaⁿ Corinto na cwilaˈyuˈ

[11]Na nmeiiⁿˈ matseinaⁿya,
matyˈiomnaˈ cantyja ˈnaⁿya na
tseixmaⁿya tsˈaⁿ na tijndoˈto tsˈom
saa ˈo cwilˈaˈyoˈ najndeiˈnaˈ na
catsjooya na ljoˈ. Ee matsonaˈ
na ˈo ya ñˈoom nntjeiˈyuuˈndyoˈ
cantyja ˈnaⁿya. Ee meiiⁿ ja titˈmaⁿ
cwiluiindyo saa tjaaˈnaⁿ cwii nnom
na titˈmaⁿ tseixmaⁿya ñequio
joo apóstoles na cwinduˈyoˈ na
jeeⁿ tˈmaⁿ cwiluiindye. [12]Quia na
tyomˈaaⁿya quiiˈntaaⁿˈyoˈ, tyomˈaaⁿ
niomchaⁿya xjeⁿ na teilˈueeˈñe
Tyˈootsˈom ja na tyochˈeeⁿ ˈnaaⁿ
ñequio tsˈiaaⁿ tˈmaⁿ na tixocaluiinaˈ
cantyja najndeii nquii tsˈaⁿ, niom
tsˈiaaⁿ na tuii na tquiaanaˈ na
tyojaaweeˈ nˈomˈyoˈ ndoˈ chaˈtso
nmeiⁿˈ tyotˈmoonndyeyunaˈ na
cwiluiindyo apóstol quiiˈntaaⁿˈyoˈ.
[13]Cantyja ˈnaⁿˈyoˈ ñequio
ntˈomche ntmaaⁿˈ nnˈaⁿ na macwjiˈ
Tyˈootsˈom cwentaaⁿˈaⁿ, ñecwii
xjeⁿ matsˈaaya ñˈeⁿndyoˈ chaˈxjeⁿ
ñequio joona. Macandaˈ tîcaⁿˈaⁿ na
cateiˈxeˈyoˈ ja. Calatˈmaⁿ nˈomˈyoˈ ja
na machˈeenaˈ nquiuˈyoˈ na cantyja
ˈnaaⁿˈ joˈ seitjoondyo ndaaˈyoˈ.
[14]Jeˈ matseijndaaˈndyo na nndaˈ
ndyee ndiiˈ na majocandooˈnndaˈa
ˈo. Meiⁿ xocaⁿˈa na nntseiˈxeˈyoˈ
ja ee nchii malˈuaya ˈnaⁿˈyoˈ,
malˈuaya na ˈo ncwantjoⁿya ee
matsonaˈ na nquiee tquie nnˈaⁿ
nlaˈcatsuundyena cwentaa ndana,
nchii ndana nnteixˈee joona. [15]Ndoˈ
ñequio na xcweeˈya tsˈooⁿ hasta
meiiⁿ na nntseicatsuuya chaˈtso na
matseixmaⁿya, mati meiiⁿ chaˈwaa
cantyja ˈnaⁿya cha na nnteijndeiinaˈ
añmaaⁿˈyoˈ. Ndoˈ nntsˈaa naljoˈ meiiⁿ
ˈo ticajnda nquiuˈyoˈ ja saa ja tˈmaⁿ
wiˈtsˈooⁿya ˈo.
[16]Tîcatioo xuu ˈo na cateiˈxeˈyoˈ
ja, saa ntˈomndyoˈ ˈo cwitjeiˈyoˈ
cwenta na taˈntjoⁿya ˈo ñequio cwii
na tquiuˈnnˈaⁿnaˈ ˈo chaˈcwijom
tyuuˈndyoˈ ñˈeⁿ cwii teiⁿcoˈ. [17]¿Aa
nntsˈaacheⁿnaˈ cwitjeiˈyoˈ cwenta na
tquiuˈnnˈaⁿya ˈo ñequio cwii nnˈaⁿya
na jñooⁿya na mˈaⁿˈyoˈ? [18]Tcaaⁿˈa
nnom Tito na cjacantyˈiaaⁿˈaⁿ ˈo
ndoˈ jñooⁿya cwiicheⁿ nnˈaaⁿya na
matseiyuˈ ñˈeⁿñê. ¿Aa nntsˈaacheⁿnaˈ
na tquiuˈnnˈaⁿ Tito ˈo? ¿Aa tiyuuˈ na
wendyô ñecwii xjeⁿ mˈaaⁿˈ nˈooⁿyâ?
[19]Ndaa nntsˈaanaˈ na
cwilaˈtiuuˈyoˈ cweˈ na jeeⁿ
cwilaˈcajñoomˈndyô ndaaˈyoˈ
saa tiyuuˈ naljoˈ. Cantyja ˈnaaⁿˈ
ñˈoomwaaˈ, wandyoˈ waanaˈ,

ee ntyjii Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom
na cwilana̱a̱ⁿyâ nda̱a̱'yo' ndo'
na cwila'xmaaⁿyâ cwentaa'
Cristo. Jo' chii 'o nn'aⁿya na
jeeⁿ wi' ts'o̱o̱ⁿya, cwil'aayâ na
ljo' cha nnteijndeiina' 'o na
nntsanajnda̱'yo'. 20 Ee macaty'ua̱
xeⁿ na nncua̱caño̱o̱ⁿnnda'a 'o
nnda̱a̱ nnts'aana' na xocaljeiya 'o
cha'xjeⁿ na ntyjaa' ts'o̱o̱ⁿ, meiⁿ 'o
xocaliu'yo' ja cha'xjeⁿ na ntyjaa'
n'om'yo'. Nquiaya na nljeiya na
cwila'ntja'ndyo', na cwila'ṯa̱a̱'
n'om'yo' nc'iaa'yo', cwilawjee'yo'
joona, cwitjei'ya'ndyo' cheⁿncjo'yo',
ndo' cwilanei'yo' cantu nacjoona,
na cwitio'ñ'oom'yo' joona, na
cwitjei's'andyo', cwitjei'lcundyo'
cheⁿncjo'yo' ndo' na tixcwe
m'a'yo' cha'xjeⁿ matsona' na
c'om'yo'. 21 Matseicaty'uena' ja
quia na ncua̱caño̱o̱ⁿnnda'a 'o,
nquii Ty'o̱o̱ts'omya nnts'aaⁿ na
nlui'jnaa'ndyo̱ quii'ntaa'yo'
ndo' na nntseity'ioona' ja cantyja
'naaⁿ jndyendyo' 'o na jaach'ee
xuee cwila'tjo̱o̱ndyo' nnoom meiⁿ
tyoolcwe' n'om'yo' jna'yo', na tilju'
tsaam'a'yo' jo nnoom, na ndicwaⁿ
cwim'a'ya'yo' ñequio nn'aⁿ ndo' na
cwila'queeⁿ n'om'yo' chiuu tseixmaⁿ
tsjoomnancue.

Ñ'oom na macanda̱ na matseijndo̱' Pablo n'omna

13 Je' jnda̱ ndyee ndii' na
majo̱candoo̱'a 'o. Ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii matsona'
quia na m'aⁿ we ndyee nn'aⁿ na
manquiujndaa'ndye cwii nnom
na matsei'tjo̱o̱ñe ts'aⁿ, maxjeⁿ
nnt'uiityeⁿna' tsa'ñeeⁿ. 2 Quia na
ñet'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿndyo' na jnda̱ we
tsjo̱o̱ya na xoc'o̱o̱ⁿya na t'maⁿ
ts'o̱o̱ⁿya ñequio nn'aⁿ na ndicwaⁿ
cwila'tjo̱o̱ndye. Je' cwitjo̱o̱cheⁿ na
nncua̱nnda'a na m'a'yo', mañejuu
ñ'oom'ñeeⁿ matsjo̱o̱ tixoc'o̱o̱ⁿ na
t'maⁿ ts'o̱o̱ⁿ ñequio na'ñeeⁿ, 3 ee 'o
cwil'ue'yo' cwii na ma'mo̱ⁿna' quia
matseina̱ⁿya nda̱a̱'yo', matseineiⁿ
nquii Cristo. Ee quii'ntaa'yo' nchii
cwiluiiñê na tijneiⁿ na nnt'ueiiⁿ 'o.
Nqueⁿ waa najneiⁿ quii'ntaa'yo'.
4 Ñ'oom na mayuu' na ty'ioom
nn'aⁿ jom ts'oom'naaⁿ cha'cwijom
ts'aⁿ na tijndeii matseixmaⁿ,
sa̱a̱ wanoom'm nc'e najndeii na
cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om, ndo' mati jâ
na cwilajomndyô̱ cantyja na tijndeii
ñeseixmaaⁿ, cha nc'e jo', mati
nntando̱o̱'â ñ'eⁿñê nc'e najndeii
na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om cha
nnteijndeiina' 'o.
5 Catjei' cheⁿncjo'yo' cwenta aa
xcwee' n'om'yo' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om,
cha nleitquioo' ¿aa cwila'yu'ya
n'om'yo' ñ'eⁿñê? Que'ya'yo' cwenta
cantyja 'naa'yo'. Xeⁿ leique'yo'
cwenta na m'aaⁿ Jesucristo
quii' n'om'yo' quia jo' ¿aa chii
ma'mo̱ⁿna' na cwiluiindyo' nn'aⁿ na
cwe' cwila'yu'to? 6 Sa̱a̱ ntyjaa'ya
cwii ts'o̱o̱ⁿya na nla'no̱'yo' na
jâ nchii cwila'xmaaⁿyâ nn'aⁿ na
cwe' cwila'yu'to. 7 Cwitaaⁿyâ
nnom Ty'o̱o̱ts'om na til'a'yo' 'naⁿ
natia, nchii cwil'uuyâ naljo' cha
nleitquioo' na jâ jlui'yaayâ jo',
cwil'uuyâ cha nl'a'yo' 'naⁿ na
maty'iomyana'. Tints'aa meiⁿ 'o
cwitjei'yo' cwenta na tixcwe
cwil'aayâ. 8 Ee xocanda̱a̱ nntsaayâ
nacjoo' ñ'oom na cwiluiiñena' na
mayuu'. Ñequii'cheⁿ cwilajomndyô̱
cantyja 'naa' juuna'. 9 M'aaⁿyâ

na neiiⁿyâ quia na laxmaaⁿyâ na
tijndaa̱ayâ cha na m'mo̱ⁿna' na 'o
laxmaⁿ'yo' na jnda̱'yo' cantyja
'naaⁿ' Cristo. Ñecwitco cwitaaⁿyâ
na nlaxmaⁿ'yo' na candaa̱'ndyo' jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om. 10 Waa najndeii
na matseixmaⁿ Cristo na juu jo'
mañequiaaⁿ na matseixmaⁿya cha
cateijndeiina' 'o na nntsanajnda̱'yo'
cantyja 'naaⁿ'aⁿ, nchii cha na
catseityuii'na' na cwiluiindyo'
cwentaaⁿ'aⁿ. Matseiljeiya
cartawaañe na nnto'ñoom'yo' cha
quia na jnda̱ tua̱ya quii'ntaaⁿ'yo',
meiⁿ ticaⁿna' na nleil'uee'ndyo̱
najndeii na matseixmaⁿya na
cat'uiina' 'o.

Matseit'maaⁿ'ñe Pablo Ty'o̱o̱ts'om

11 Ñ'oom na macanda̱, 'o nn'aⁿya,
c'om'yo' na neiⁿ'yo'. Calajnda̱'yo'
na nla'xmaⁿ'yo' na candaa̱'ndyo'
jo nnom Ty'o̱o̱ts'om. Quia'yo' na
t'maⁿ n'om nc'iaa'yo'. C'om'yo' na
ya nn'aⁿndyo' ñequio joona na
tjaa'naⁿ tia' cacho'yo' ñ'eⁿndyena.
Quia jo' nquii Ty'o̱o̱ts'om na m'aaⁿ
na candya' ts'oom jaa ndo' na
mañequiaaⁿ na tjaa ñomtiuu c'o̱o̱ⁿya
jo nnoom, nnc'oomñê ñ'eⁿndyo'.
12 Cwii cwii x'iaa'yo' na matseiyu'
cataⁿ'yo' ts'o̱o̱ⁿ na cwiñequia'yo' na
xmaⁿñê nc'e na jnda nquiu'yo' jom.
13 Cha'tsondye nn'aⁿ na m'aⁿ ñjaaⁿ
na la'xmaⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om
cwila'cwanomna na xmaⁿndyo' 'o.
14 Juu naya na matseixmaⁿ Ta
Jesucristo, ñequio juu na m'aaⁿ
Ty'o̱o̱ts'om na candya' ts'oom jaa,
ñequio nquii Espíritu Santo na
m'aaⁿ naquii' n'o̱o̱ⁿya, ñequii'cheⁿ
cala'xmaⁿ'yo' cha'tso nmeiⁿ'. Amén.

Carta na seicwanom Pablo na m'aⁿ nn'aⁿ ndyuaa Galacia

Xmaⁿndye nn'aⁿ na cwila'yu' ndyuaa Galacia

1 Ja Pablo cwiluiindyo̱ apóstol
na cjo̱nquia ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ
nda̱a̱ nn'aⁿ. Nchii nn'aⁿ ty'ioom
ts'iaaⁿmeiⁿñe ja. Nquii Jesucristo
ñequio tsotyeeⁿ Ta Ty'o̱o̱ts'om tquiana
na matseixmaⁿya juuna'. Jom tquiaaⁿ
na tando'xco juu jnda̱ na tue'. 2 Ja
ñequio cha'tsondye nn'aⁿ na m'aⁿ
ñ'eⁿndyo̱ cwilaljeiiya tsomwaañe na
cwila'cwano̱o̱ⁿya juuna' na m'aⁿ' 'o
ntmaaⁿ nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ'yo' ndyuaa
Galacia. 3 Nquii Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om
ñequio Ta Jesucristo quiana na
nnto'ñoom'yo' naya na la'xmaⁿna
ñequio na meiⁿcwii ñomtiuu tic'om'yo'
joo nda̱a̱na. 4 Nqueⁿ tquiaañe
cheⁿnqueⁿ na cueeⁿ'eⁿ cwentaa
jnaaⁿya cha'xjeⁿ na seijndaa'ñe
nquii Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om cha
nndyaandyo̱ natia na tseixmaⁿ
tsjoomnancuewaañe. 5 Ñequii'cheⁿ
catseit'maaⁿ'ñena' Ty'o̱o̱ts'om. Amén.

Tjaa'naⁿ cwiicheⁿ ñ'oom na cantyja 'naaⁿ' jo' nnda̱a̱ nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ

6 Matsei'ndaa'na' ntyjiiya
na cwitjei'ndyo' cantyja 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om na jom tqueeⁿ'ñê 'o
ee Cristo m'aaⁿ na jeeⁿ candya'
ts'oom 'o ndo' je' yacheⁿ
cwila'jomndyo' cwiicheⁿ ñ'oom
na cantyja 'naaⁿ' juuna' ntyjaa'
n'om'yo' na nlui'n'maaⁿndyo'.
7 Sa̱a̱ nchii na mayuu' na waa
cwiicheⁿ ñ'oom na cantyja 'naaⁿ'
jo' nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ. Cwe' na
m'aⁿ nn'aⁿ na cwila'ñ'eeⁿ'ndyena
'o ndo' ñe'cala'chuii'na ñ'oom na
nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ cantyja 'naaⁿ'
Cristo. 8 Ee meiiⁿ xeⁿ cwii jâ nmeiiⁿ
nñequiaayâ ñ'oom na tjachuii'na'
cantyja na nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ,
oo meiiⁿ cwii ángel na nnaaⁿ
cañoom'luee, cju'wi' Ty'o̱o̱ts'om
tsaⁿ'ñeeⁿ. 9 Jnda̱ ñetsjo̱o̱ ndo' je'
matsjo̱o̱ nnda'a: Xeⁿ nñequiaa
ts'aⁿ ñ'oom nda̱a̱'yo' cantyja na
nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ na tjachuii'na'
ñequio ñ'oom na jnda̱ to'ñoom'yo',
cju'wi' Ty'o̱o̱ts'om tsaⁿ'ñeeⁿ.
10 Quia matsjo̱o̱ ñ'oomwaa' ¿aa
matsjo̱o̱ naljo' ee l'ue ts'o̱o̱ⁿ na
calue nn'aⁿ na jeeⁿ cwijaacanjoom'
na mats'aa oo na nquii Ty'o̱o̱ts'om
nntsoom na ljo' cantyja 'naⁿya? Ee
xeⁿ ndicwaⁿ matseijndo̱ na cjawee'
n'om nn'aⁿ ñ'eⁿndyo̱, tixotseixmaⁿya
ts'aⁿ na mandi'ntjom nnom Cristo.

Ty'iom Ty'o̱o̱ts'om ts'iaan Pablo

11 'O nn'anya na cwila'yu'yo' ñ'en
Cristo, cala'no̱n'yo' na juu ñ'oom na
mañequia cantyja na nlui'n'maanñe
ts'an, nchii nn'an jla'jndaa'ndye
juuna'. 12 Ee nchii nnom cwii
ts'an to'ño̱nya juuna' meiin nchii
cwe' cwii ts'an t'mo̱n juuna' no̱o̱n,
manquiiti Jesucristo t'mo̱o̱n juuna'
no̱o̱nya.
13 Ee jnda̱ ñejndye'yo' chiuu
ts'o̱o̱nya xjen na tyotseijomndyo̱
ñequio ñ'oom na laxmaan jâ nn'an
judíos, na tyoco̱'wi'a nn'an na
laxman tmaan' cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
Tyoquenya ts'o̱o̱n na nntseityuii'a
tmaan'ñeen. 14 Naquii' ñ'oom'ñeen,
tyowino̱n'a jndye ntyja̱no̱n na ljoyu
tquiendyo̱, ee tyojoo'ti ts'o̱o̱n na
nntseicanda̱a̱'ndyo̱ ñ'oom tquie na
jla'jndaa'ndye weloo welooya. 15 Sa̱a̱
cwitjo̱o̱chen na nluiindyo̱, nc'e naya
na matseixman Ty'o̱o̱ts'om tjeiin'ñe
ja. Ndo' quia na tuee' na ntyjeen na
jnda̱ tue'ntyjo̱ xjen, 16 seijndaa'ñê
na ljeiya chiuu cwiluiiñe Jnaan
cha nntseinanya ñ'oom nda̱a̱
nn'an na nchii judíos chiuu ya na
nlui'n'maanndyena. Ndo' quia tuii
na ljo', tîcwax'a̱ nnom meincwii ts'an
cha na caljeiya cwaan ñ'oom na
nñequiaya. 17 Mein tîcjo̱ Jerusalén
na nty'ia apóstoles na teijndye xuee
jñom Cristo joona ñequio ñ'oom
naya 'naan'an cwitjo̱o̱chen na tjaa'ñê
ja ts'iaan'ñeen. Tjo̱jndya̱a̱ ndyuaa
Arabia, ndo' jnda̱ jo' tua̱nnda'a
Damasco.
18 Tjacaa cwii ndyee chu ndo'
tjo̱ Jerusalén. Quia jo' tajnan'an
Pedro. Tyom'aanya ñ'enñê cwii
quin'oom xuee. 19 Sa̱a̱ tîcanty'iaya
nt'omchen nan'ñeen na jñom Cristo
ñequioñ'oom naya 'naan'an, ñenquii
Jacobo, tyjee nquii Ta Jesús,
nty'iaya. 20 Jo nnom Ty'o̱o̱ts'om, juu
ñ'oom na matseiljeiya luaa', ñ'oom
na mayuu' juuna'.
21 Jnda̱nquia tjo̱ ts'o̱ndaa
Siria ñequio ndyuaa Cilicia.
22 Sa̱a̱ ntmaan' nn'an na macwji'
Cristo cwentaan'a na m'anna
ts'o̱ndaa Judea, tîcata'jnaan'na ja.
23 Ñenquii'chen tyowic'uaa ñ'oom
na tyondyena: "Juu tsan'ñeen na
tyotseijnein na tyoleintyjo̱o̱n jâ,
je' nquen mañequiaan ñ'oom na
jaach'ee xuee na ñe'catseityueen'en."
24 Ndo' tyola't'maan'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'nanya.

Tjacanty'iaa' Pablo nt'omchen apóstoles

2 Jnda̱ na tjacaa cwii
canchoo'ñequiee chu,
tjo̱nnda'a Jerusalén ñequio Bernabé.
Mati tja Tito ñ'enndyo̱. 2 Tjo̱ jo' ee
jnda̱ t'mo̱n Ty'o̱o̱ts'om no̱o̱n na l'ue
ts'oom na cjo̱. Jo' jlana̱a̱nyâ na
ñencjo̱o̱cha̱a̱nyâ ñequio nn'an na
cwiluiitquiendye cantyja 'naan'
ts'iaan 'naan'an. Tcuu tcuu t'mo̱o̱nya
nda̱a̱na ñ'oom na mañequiaya
nda̱a̱ nn'an na chii judíos cha
nda̱a̱ nlui'n'maanndyena. S'aa na
ljo' ee tical'ue ts'o̱o̱n na juu ts'iaan
na jnda̱ ñes'aa ñequio ts'iaan na
quia nnts'aa, nleitquioo' na cwe'
tsiaan'ndyo joona'. 3 Sa̱a̱ juu Tito
na tyom'aan ñ'enndyo̱, meiin na
nchii ts'an judío jom, tjaa'nan ñ'oom
jlue nan'ñeen na jndei'na' na caluii
ñ'enñê cha'na cwil'aa jâ nn'an
judíos ñequio ndaayâ na nannom.
4 T'uiina' ñ'oom'ñeen nc'e yuu na

m'aaⁿyâ ty'equie' nn'aⁿ na cwil'a cheⁿnquieena na cwiluiindyena nn'aⁿ na cwila'yu'. Saa joona cwe' ty'equeⁿna cwenta naya na la'xmaaⁿya na m'aⁿ candyaandyo jo nnom ljeii na matsa'ntjomna' nc'e cwila'jomndyo ñequio Cristo Jesús. Ee l'ue n'omna na cwiicheⁿ ndii' candya'ntjooⁿtyaaⁿya nnom ljeii'ñeeⁿ. 5Saa meiⁿ chjoowi' tîcatue'ndyocjaayâ ndaa naⁿ'ñeeⁿ ee til'ue n'ooⁿyâ na nnchuii' juu ñ'oom na xcweti ma'moⁿna' cantyja 'naaⁿ' na nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ.

6Saa joo naⁿ'ñeeⁿ na cwijndoo'na ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'ootsʼom Jerusalén, tjaa'naⁿ ñ'oom na jla'cwaljoo'tina na quiaaya ndaa nn'aⁿ. Meiⁿ tjaa na coch'eena' ja ljo' cwiluiindyena, ee nchii cantyja na cwiwitquioo' macwji' Ty'ootsʼom cwenta chiuu tseixmaⁿ ts'aⁿ. 7Ee jla'noⁿ'na na nquii Ty'ootsʼom jnda ty'ioom ts'iaaⁿ ja na mañequiaya ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ ndaa nn'aⁿ na nchii judíos, cha'xjeⁿ jnda ty'ioom ts'iaaⁿñeeⁿ Pedro na mañequiaaⁿ juuna' ndaa nn'aⁿ judíos. 8Ee manquiiti Ty'ootsʼom na jñoom Pedro na quiaa ñ'oom naya ndaa nn'aⁿ judíos, mati jñoom ja na quiaya ñ'oom'ñeeⁿ ndaa nn'aⁿ na nchii judíos. 9Nc'e na ljo' nquii Jacobo, Pedro ndo' Juan, na cwiluiitquiendye, jla'nooⁿ'na na jnda ty'iom Ty'ootsʼom ts'iaaⁿ'ñeeⁿ ja, ndo' ñequio na neiiⁿna cwii cwiindyo tyot'uaa ntyjaaya luaaya, joona ndo' jâ ñequio Bernabé. Na l'ana na ljo' t'mooⁿna na cwila'jomndyena na nl'aayâ ts'iaaⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na nchii judíos yocheⁿ na cwil'a joona ts'iaaⁿ quii'ntaaⁿ judíos. 10Ñe'cwii waa na taⁿna na cal'aayâ, na cjañjoom' n'ooⁿyâ nn'aⁿ na cwila'yu' tsjoom Jerusalén na nty'iaandye, ndo' jo' maqueⁿ ts'ooⁿ na mats'aa na ljo'.

Tsjoom Antioquía tixcwe s'aa Pedro

11Saa quia tja Pedro tsjoom Antioquía, nnoom tsjoo na tixcwe mach'eeⁿ, ee 'naⁿ na s'aaⁿ tcaⁿna' na candi'tiaaⁿ'aⁿ. 12Ee xjeⁿ na tyooquie nt'om nn'aⁿ judíos na jñom Jacobo, tyocwa' Pedro ñequio nn'aⁿ na cwila'yu' na nchii judíos. Saa jnda na tquie naⁿ'ñeeⁿ, tooⁿ'oⁿ na macwji'ñê ee nquiaⁿ'aⁿ nn'aⁿ na cwilue jndei'na' na caluii nacjoo' tjaaⁿ' ts'aⁿ cha'xjeⁿ cwil'ana ndana na naⁿnom. 13Ndo' na luaa' s'aaⁿ, mati nt'omcheⁿ nn'aⁿ judíos na cwila'yu', jla'jomndyena ñ'eⁿ Pedro na tis'a na we waa na s'aaⁿ, hasta mati Bernabé seijomñe na tuii na luaa'. 14Ndo' quia na tquiaaⁿ cwenta na juu na cwil'ana tixcwe m'aaⁿna' cha'xjeⁿ ma'moⁿ ñ'oom na mayuu' cantyja 'naaⁿ' na nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ, jo ndaa cha'tsondye nn'aⁿ na cwila'yu' tsjoo nnom Pedro: "'U je' na ts'aⁿ judío 'u, saa ljooñe mache' cha'cwijom nchii jo' 'u. Nn'aⁿ na nchii judíos cwiluiindyena, ¿chiuu na ñe'catsa' na c'omna cha'xjeⁿ cwil'a nn'aⁿ judíos?"

Ñequii'cheⁿ cantyja na cwila'yu'ya n'om nn'aⁿ nlui'n'maaⁿndyena

15'U ndo' ja tuiindyo nn'aⁿ judíos, nchii nn'aⁿ na cwila'tjoondye quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na nchii judíos cwiluiindye. 16Saa meiiⁿ na luaa', manquiuu jndaa'ndyo na tjaa'naⁿ ts'aⁿ na nlqueⁿna' jom na tjaa jnaⁿ cotseixmaaⁿ nc'e na matseicañaaⁿ

ñ'oom na matsa̱'ntjomna' na
tque^{n} Moisés, ñequii'che^{n} nc'e
na matseiyu' ñ'e^{n} Cristo, jo' na
nlui'n'maa^{n}ñe. Ee cha na nlque^{n}na'
ts'a^{n} na m'aa^{n} cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om,
maca^{n}na' na catseiyu'ya ts'om, ee
tjaa meii^{n}cwii ts'a^{n} na nlque^{n}na'
jom na tjaa jna^{n} cotseixmaa^{n} nc'e
na matseicañaa̱^{n} chiuu t'ma^{n} ljeii na
matsa̱'ntjomna' na tque^{n} Moisés.
17 Jo' chii, xe^{n} yoche^{n} na
cwijoo' n'o̱o̱^{n} na nlque^{n}na' jaa
na cwiluiindyo̱ nn'a^{n} na tjaa
jna^{n} la'xma^{n} nc'e na cwilayuu'a
ñ'e^{n} Cristo, cwiwitquioo' na
manncjo̱o̱tyaa̱ cwiluiindyo̱ nn'a^{n}
na waa jnaa^{n}, ¿aa ñe'ca'mo̱^{n}na' na
la'xmaa^{n}ya nn'a^{n} jna^{n} nc'e jom?
Tijoom jnda. 18 Ee xe^{n} waa cwii na
matsetyuii'a ndo' nda̱nquia mats'aa
xco̱ juuna', mati matseijndaa'ñena'
na mayuu' waa jna^{n}ya. 19 Ja cantyja
'naa^{n}' ljeii na matsa̱'ntjomna',
matseijomna' cantyja 'na^{n}ya
cha'cwijom ts'oo, mañejuu ljeii'ñee^{n}
na tque^{n}na' ts'oo ja cha nndaa̱
nncwando̱'a jo nnom Ty'o̱o̱ts'om.
20 Ñe'naa^{n}' jnda̱ ty'ioomna' ja
ts'oom'naa^{n} ñequio Cristo. Manc'e
jo' maty'iomna' cantyja 'na^{n}ya
nchii ja cwiluiindyo̱ na wando̱'a,
nquii Cristo wanoom'm naquii'
ts'o̱o̱^{n}. Ndo' na wando̱'a na ts'a^{n} ja,
wando̱'a ee na matseiyu'ya ts'o̱o̱^{n}
ñequio Jnda Ty'o̱o̱ts'om na m'aa^{n} na
candya' ts'oom ja ndo' na tquiaañe
nche^{n}nque^{n} na tuee^{n}'e^{n} cwentaaya.
21 Tiquits'aa na til'ue naya na
matseixma^{n} Ty'o̱o̱ts'om ee xe^{n} nndaa̱
nlque^{n}na' ts'a^{n} na tjaa jna^{n} tseixma^{n}
ee matseicañaa̱^{n} chiuu t'ma^{n}
ljeii'ñee^{n} quia jo' cwe' ts'iaa^{n}'ndyo
na tue' Cristo.

Ty'o̱o̱ts'om maquee^{n} ts'a^{n} na tjaa jna^{n} tseixma^{n} jo nnoom

3 'O nn'a^{n} na cwila'yu'yo' na
m'a^{n}'yo' ndyuaa Galacia,
jee^{n} ndya' ntjei^{n} ljo' cwil'a'yo'.
¿'Ñee^{n} tju' tycu calua' cjo'yo'
na tilacanda̱a̱'ndyo' ñ'oom na
tseixma^{n}na' na mayuu'? Ee
ñ'oom na tyoñequiaayâ ndaa̱'yo'
s'aana' ndoo' nquiu'yo' na
nty'ia'ndaa̱'yo' na jñoom Jesucristo
ts'oom'naa^{n}. 2 Candu'yo' nndii. ¿Aa
to'ñoom'yo' Espíritu Santo nc'e na
jla'canda̱a̱'ndyo' chiuu matsa̱'ntjom
ljeii na tque^{n} Moisés, oo aa nc'e
na jla'yu'ya n'om'yo' ñ'oom na
tyondye'yo'? 3 ¿Aa maxje^{n} ntjei^{n}
nque^{n}'yo'? ¿Aa nndaa̱ nts'aana'
na cwila'tiuu'yo' na cwe' najnda̱'
ncjo'yo' na nndaa̱ nla'canda̱a̱'ndyo'
jo nnom Ty'o̱o̱ts'om yuu na
jla'cato̱'jndyee'yo' ñ'e^{n} Espíritu?
4 ¿Aa cwe' ts'iaa^{n}'ndyo cwii
cwii nnom nawi' na teinom'yo'?
Toom cwe' waa na teijndeiina' 'o.
5 Quia mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na cwito'ñoom'yo' Espíritu ndo'
mach'ee^{n} ts'iaa^{n} quii'ntaa^{n}'yo' na
tixocaluiina' nc'e na jndeii nquii
ts'a^{n}, nchii mach'ee^{n} na ljo' ee
na cwila'canda̱a̱'ndyo' chiuu
matsa̱'ntjom ljeii na tque^{n} Moisés,
saa̱ nc'e na cwila'yu'yo' ñ'oom na
jnda̱ macwindye'yo'.
6 Maluaa' matseijomna' cantyja
'naa^{n}' Abraham. Tyotseiyu'ya ts'oom
ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om, ndo' nc'e jo' tque^{n}
jom na tjaa jna^{n} cwicotseixmaa^{n}.
7 Jo' chii cala'no̱^{n}'yo' na cha'tsondye
nn'a^{n} na cwila'yu'ya n'om ñ'e^{n}
Ty'o̱o̱ts'om, maquee^{n} joona
na cwiluiindyena tsjaa^{n} 'naa^{n}'

Abraham na jndyowicantyjoo'.
8 Ñ'oom'm na teiyo teiljeii, tyuaa'
t'mo̱ⁿna' na nlqueeⁿ nn'aⁿ na nchii
judíos joona na tjaa jnaⁿ la'xmaⁿna
nc'e na cwila'yu'ya n'omna ñ'eⁿñê.
Luaa ñ'oomya na seicañeeⁿ juu:
"Nndio̱'naaⁿndyo̱ nn'aⁿ cwii cwii
ndyuaa nc'e 'u." 9 Quia jo' ljo'yu
matio'naaⁿñê nn'aⁿ na cwila'yu'ya
n'om ñ'eⁿñê cha'xjeⁿ seiyu'
Abraham ñ'eⁿñê.
10 Nn'aⁿ na cwilacantyjaa' n'om na
nlui'n'maaⁿndyena nc'e na quit'maⁿ
n'omna ljeii na tqueⁿ Moisés m'aⁿna
nacje 'naaⁿ' ñ'oom na maco'wi'na'
joona. Ee waa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeii na matsona': "Cha'tsondye
nn'aⁿ na tyoola'canda̱ñ'eⁿ ñ'oom
na jnda̱ teiljeii naquii' ljeii na
tqueⁿ Moisés, m'aⁿna nacje
'naaⁿ' ñ'oom na maco'wi'na'
ts'aⁿ." 11 Cwiwitquioo'ya na
tjaa 'ñeeⁿ maqueⁿna' juu na
tjaa jnaⁿ cwicotseixmaⁿ nc'e
mach'ee chiuu macaⁿ ljeii na tqueⁿ
Moisés, ee ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na teiljeii matsona': "Ts'aⁿ na
tjaa jnaⁿ cwicotseixmaⁿ jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om, macaⁿna' na catseiyu'ya
ts'om ñ'eⁿñê." 12 Sa̱a̱ ljeii na tqueⁿ
Moisés tica'mo̱ⁿna' na macaⁿna'
na catseiyu'ya ts'om ts'aⁿ ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om, ee matsona': "Ts'aⁿ na
matseicanda̱ ljeii 'naaⁿ' Moisés,
c'oom na cje'naaⁿna'."
13 Seicandyaañe Cristo jaa juu
ñ'oomwi' na seijndaa'ñe ljeii na
tqueⁿ Moisés na nnt'uiiwi'na'
nn'aⁿ, ee t'uiiwi'na' jom cwentaaya
nc'e ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii
na matsona': "Meiⁿquia ts'aⁿ na
cwila'ntyja nn'aⁿ cwii ts'oom, m'aaⁿ
tsaⁿ'ñeeⁿ nacje 'naaⁿ' ñ'oomwi'."
14 Luaa' matsona' cha joo nn'aⁿ
na ticaluiindye nn'aⁿ judíos,
cantyja 'naaⁿ' Cristo Jesús nnda̱a̱
nla'xmaⁿna juu ñ'oom na tio'naaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om Abraham, ndo' naljo',
nc'e na cwila'yu'ya n'omna ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om nnda̱a̱ nnto'ñoomna
Espíritu Santo na tsoom na
nñequiaaⁿ.

Ljeii na matsa̱'ntjomna' ndo' ñ'oom na tso Ty'o̱o̱ts'om na nnts'aaⁿ

15 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
mantseina̱ⁿya ñ'oom nda̱a̱'yo'
cantyja 'naaⁿ' na matseijndaa'ñe
cwii ts'aⁿ ñ'oomtyeⁿ ñ'eⁿ x'iaaⁿ'aⁿ.
Quia na jnda̱ s'aaⁿ xueⁿ'eⁿ cjoo'
tsom'ñeeⁿ, ticwanaaⁿ na nntso
cwiicheⁿ ts'aⁿ na ticaluii chiuu tso
tsom'ñeeⁿ oo na nntseicwaljo'ti ts'aⁿ
ñ'oom na tso juuna'. 16 Ndo' nnom
Abraham tso Ty'o̱o̱ts'om chiuu
nts'aaⁿ cantyja 'naaⁿ' jnda tsaⁿ'ñeeⁿ.
Ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii
tic'oomna' ntseinaaⁿ, na cha'cwijom
jndye nn'aⁿ ee matsona': "Cantyja
'naaⁿ' jnda' nncu'", ndo' naljo',
ma'mo̱ⁿna' ñecwii ts'aⁿ, manquii
Cristo. 17 Luaa waa na ñe'catsjo̱o̱
nda̱a̱'yo'. Ty'o̱o̱ts'om seijndaa'ñê
cwii ñ'oom na xocachuii'na'
ñequio Abraham. Tjacaa ñequiee
sianto waljoo' ntquiuu nchoo'
nqui ndyu ndo' tyjee'cañoom
ljeii na matsa̱'ntjomna' na tquiaa
Moisés. Sa̱a̱ juuna' tixocanda̱a̱
nntseityuii'na' najndeii na
matseixmaⁿ ñ'oom na tso
Ty'o̱o̱ts'om nnom Abraham na
nnts'aaⁿ. 18 Sa̱a̱ xeⁿ ñequii'cheⁿ nc'e
na matseicanda̱a̱'ñe ts'aⁿ chiuu
matsa̱'ntjom ljeii na tqueⁿ Moisés
cha nloñom na jnda̱ tso Ty'o̱o̱ts'om

na nñequiaaⁿ quia jo' tixocatsona'
na to'ñom ts'aⁿ juuna' nc'e
ñ'oom na tsoom na nñequiaaⁿ sa̱a̱
ñ'oom na mayuu' cwe' yu tquiaaⁿ
ñ'oom'ñeeⁿ nnom Abraham. 19 Quia
jo' juu ljeii na tqueⁿ Moisés ¿yuu
l'uena'? Ts'iaaⁿ'na' nc'e jndye nnom
na cwila'tjo̱o̱ndye nn'aⁿ, jo' chii
jnda̱nquia chii tquiaa Ty'o̱o̱ts'om
juuna'. Teijndaa' na nncuaana' hasta
xjeⁿ na tyjee' Nquii na cwiluiiñe
tsjaaⁿ 'naaⁿ' Abraham, nqueⁿ na tso
Ty'o̱o̱ts'om nnoom chiuu nnts'aa.
Ljeii'ñeeⁿ tyoñequia ángeles juuna',
ndo' nquii Moisés ts'iaⁿ'aⁿ na
tyotseixmaaⁿ ts'aⁿ na tyom'aaⁿ xcwe
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ ñequio jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. 20 Quia na ñecwii ts'aⁿ,
ticaⁿna' ts'aⁿ na nnc'oom xcwe ee
nquii Ty'o̱o̱ts'om ñequii cwiiñê.

Luaa ts'iaaⁿ' ljeii na matsa̱'ntjomna'

21 Ndo' na luaa', ¿aa ñe'catsona'
na juu ljeii na matsa̱'ntjomna'
m'aaⁿna' nacjoo' ñ'oom na
jnda̱ tso Ty'o̱o̱ts'om na nnts'aaⁿ?
Jeeⁿ tic'oom'na' ee xeⁿ waa cwii
ljeii na nnda̱a̱ nlqueⁿna' ts'aⁿ na
tjaa jnaⁿ cwicatseixmaⁿ nc'e na
matseicanda̱a̱'ñe juuna', quia
jo' juu na tjaa jnaⁿ catseixmaⁿ
ts'aⁿ, nntseixmaaⁿ juuna' ee na
matseicaña̱a̱ⁿ ljo' matsa̱'ntjomna'.
22 Sa̱a̱ juu ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na teiljeii matseijndaa'ñena' na
cha'tsondye nn'aⁿ m'aⁿtyeⁿna
nacje 'naaⁿ' jnaⁿ. Luaa' waa cha
cha'tsondye nn'aⁿ na cwila'yu'
ñ'eⁿñê nnda̱a̱ nnto'ñoomna ñ'oom
na jnda tsoom na nnts'aaⁿ nc'e na
cwila'yu'ya n'omna ñ'eⁿ Jesucristo.
23 Cwii tjo̱o̱cheⁿ na teitquioo' na
cala'yu'ya n'o̱o̱ⁿya, tyeⁿ tyom'aaⁿya
nacje 'naaⁿ' ljeii na matsa̱'ntjomna'.
Majuu xjeⁿ'ñeeⁿ tyom'aaⁿya na
cwicantyjaa' n'o̱o̱ⁿya na nleitquioo'
na nlui'n'maaⁿndyo̱ nc'e na
cwila'yu'ya n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿ Jesucristo.
24 Jo' chii juu ljeii'ñeeⁿ ts'iaaⁿ'na' na
nnts'aana' cwenta jaa cha'cwijom
na laxmaaⁿya yonch'u na m'mo̱ⁿna'
nda̱a̱ya hasta xjeⁿ na nndyo Cristo,
cha nc'e na cwila'yu'ya n'o̱o̱ⁿya
ñ'eⁿñê nnts'aana' na tjaa jnaⁿ
la'xmaaⁿya jo nnom Ty'o̱o̱ts'om.
25 Sa̱a̱ je' na tyjee' na cwila'yu'ya
n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, tic'o̱ⁿtya̱a̱
nacje 'naaⁿ' ljeii'ñeeⁿ na tyoch'eena'
cwenta jaa. 26 Je' cha'tsondyo'
cwiluiindyo' ntseinda Ty'o̱o̱ts'om
nc'e na cwila'yu'ya n'om'yo' ñ'eⁿ
Cristo Jesús. 27 Ee cha'tsondyo' 'o
na jnda̱ teits'oomndyo' cantyja
'naaⁿ'aⁿ, cwiw'aa'ndyo' cantyja
na matseixmaaⁿ cha'xjeⁿ na
cwee ts'aⁿ liaa. 28 Nc'e na ljo', je'
nchii cwe' judío matseixmaⁿ',
meiⁿ nchii cwe' ts'aⁿ na tuiiñe
cwiicheⁿ nnom tsjaaⁿ. Je' meiⁿ
nchii tseixmaⁿ' ts'aⁿ na seijnda
cwii patrom, meiⁿnchii tseixmaⁿ'
ts'aⁿ na m'aaⁿ xjeⁿ 'naaⁿ' nquii,
meiⁿ nchii tseixmaⁿ' tsaⁿs'a oo
tsaⁿscu 'u. 'O ñe'cwii cwilaxmaⁿ'yo'
nc'e na cwila'jomndyo' ñequio
Cristo Jesús. 29 Ndo' nc'e na
cwiluiindyo' cwentaa' Cristo,
quia jo' mati cwiluiindyo' tsjaaⁿ
Abraham na jndyowicantyjoo' ndo'
maxjeⁿ nnda'yo' naya na jnda̱ tso
Ty'o̱o̱ts'om na nnts'aaⁿ.

4 Luaa waa na ñe'catsjo̱o̱ya
cantyja 'naaⁿ' ñ'oomwaa':
Cwii tyochjoo meiiⁿ na matsona'
na nlo'ñom 'naaⁿ' tsotye na
jnda̱ tue', ndo' na luaa' tseixmaⁿ,

tjaa'naⁿ na cwichuii' juu ñequio
cwii moso na seijnda tsotye, meiiⁿ
cha'tso 'naaⁿ' tsotyeeⁿ la'xmaⁿna'
'naaⁿ'aⁿ. 2 M'aⁿ nn'aⁿ na cwiteix'ee
juu, ndo' na cwijndoo'na ts'iaaⁿ
'naaⁿ'aⁿ hasta nncue'ntyjo̱ chu na
jnda̱ seijndaa'ñe tsotyeeⁿ. 3 Mati
maluaa' matseijomna' jaa nn'aⁿ
na cwila'yuu'a. Ee cwii tjo̱o̱cheⁿ
na jndya̱a̱ya ñ'oom na catseiyu'
ts'aⁿ ñequio Cristo, tyom'aaⁿya
nacje 'naaⁿ cha'tso nnom na
quit'maⁿ n'om nn'aⁿ na cantyja
'naaⁿ joona' ntyjaa'ya n'omna na
nlui'n'maaⁿndyena. 4 Sa̱a̱ quia na
tue'tyjo̱ xjeⁿ na ntyjii Ty'o̱o̱ts'om,
jñoom Jnaaⁿ. Tuiiñe jnda cwii
yuscu. Tyom'aaⁿ nacjee 'naaⁿ'
ljeii na matsa̱'ntjomna'. 5 Jñoom
na nntseicandyaañê jaa na
tyom'aaⁿya nacje 'naaⁿ' ljeii'ñeeⁿ,
cha nda̱a̱ nnco'ñom Ty'o̱o̱ts'om
jaa na nncwjaa'ñê na cwiluiindyo̱
ntseinaaⁿ.
6 Ndo' cha na m'mo̱ⁿndyeyuna'
na cwiluiindyo' ntseinaaⁿ jñoom
Espíritu na tseixmaⁿ Jnaaⁿ naquii'
n'om'yo' ndo' nqueⁿ mañequiaaⁿ na
cwindu'yo': "Tsotya̱ya Ty'o̱o̱ts'om."
7 Jo' na cwiluiindyu' jnaaⁿ, nchii
cwe' ts'aⁿ na mandi'ntjomtyeⁿ nnom
patrom. Ndo' nc'e na cwiluiindyu'
jnaaⁿ, juu na nñequiaaⁿ na nndaa'
Cristo, mati 'u nnda'.

M'aaⁿ' ts'om Pablo cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na cwila'yu'

8 Jach'ee xuee quia na
tyoota'jnaⁿ'yo' Ty'o̱o̱ts'om,
tyondye'ntjom'tyeⁿ'yo' nda̱a̱
nty'o̱o̱n'om na tyolue nn'aⁿ na jeeⁿ
t'maⁿ ñ'oom la'xmaⁿ, meiiⁿ tiyuu'
na la'xmaⁿna' nqueⁿ. 9 Sa̱a̱ je' na
cwita'jnaⁿ'yo' Ty'o̱o̱ts'om, oo yati
na nl'uuya na mawajnaⁿ'aⁿ 'o,
¿chiuu waayu na cwilcwe'nnda'yo'
na ntyjaa' n'om'yo' na
nlui'n'maaⁿndyo' cantyja 'naaⁿ'
'naⁿ na tijnda̱na' ndo' til'uena',
na nndye'ntjom'tyeⁿ'nnda'yo'
nda̱a̱na'? 10 'O ndicwaⁿ na cwitjei'yo'
cwenta na niom ncuee na t'mati
laxmaⁿna', ndo' mati cantyja 'naaⁿ'
chi'ndaa ñequio nt'om ncuee na
cwitjeii' nn'aⁿ cwenta na jeeⁿ t'maⁿ
la'xmaⁿna', ndo' mati na cwitjom
ndyu. 11 Ndo' na nmeiiⁿ' cwil'a'yo',
jeeⁿ matseicaty'uena' ja na cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo ts'iaaⁿ na tyots'aaya
quii'ntaaⁿ'yo'.
12 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo'
ñ'eⁿ Cristo, macaⁿ'a nda̱a̱'yo' na
calcwe'yo' na ntyjaa' n'om'yo'
ñ'oommeiⁿ' cha'xjeⁿ m'aaⁿ
candyaandyo̱ cantyja 'naaⁿ' joona'.
Meiiⁿ na mayuu' tyoota'wi'yo' ja
sa̱a̱ matseijomna' na ljo' cwil'a'yo'.
13 Manquiujndaa'ndyo' quia
tjo̱nquiajndya̱a̱ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
nda̱a̱'yo', t'o̱o̱ⁿya na wii'a. 14 Ndo'
juu tycu'ñeeⁿ na tjo̱ⁿya, cwajndii
tyoch'eena' ja, sa̱a̱ meiiⁿ na
ljo', tîcal'a'yo' na ty'aa'yo' ja. 'O
to'ñoom'yo' ja na cha'cwijom
cwiluiindyo̱ cwii ángel, cha'cwijom
nquii Cristo Jesús ja. 15 Quia
jo' ¿chiuu tuii na je' tanei'yo' ja
cha'xjeⁿ quialjo'? Ee macwji'yuu'ndyo̱
cantyja 'naⁿ'yo' chiuu tyom'aaⁿ'
n'om'yo', hasta meiiⁿ na n'omnda̱a̱'yo'
nntjei'yo' na nntiom'yo' n'om no̱o̱ⁿ.
16 ¿Aa mach'eeyuuna' nquiu'yo' na
jndo̱ya 'o nc'e matseina̱ⁿya ñ'oom na
mayuu' nda̱a̱'yo'?
17 Joo naⁿm'aⁿ' na cwiñequiana
ñ'oom nda̱a̱'yo', jeeⁿ queeⁿ n'omna

na nla'jomndyo' ñ'eⁿndyena,
sa̱a̱ tixcwe ee l'ue n'omna na
nto̱ⁿ'ndyo' ñ'eⁿndyô cha ñenquieena
nla'ñ'oom'ndyo' joona. 18 Ee ya
na cwila'neiiⁿ'ndye naⁿ'ñeeⁿ 'o,
xeⁿ xcwee' n'omna ñ'eⁿndyo'. Ndo'
majndeiitiche^n quia na ticañ'a̱ⁿya
ñ'eⁿndyo'. 19 'O ntseindaaya cwiicheⁿ
cwiindii' na maquiina' ja cantyja
'naⁿ'yo' cha'xjeⁿ na maquiina' cwii
yuscu na matseincuii, maljo' na
nntjo̱ⁿ hasta xjeⁿ na nntseiluii'na'
Cristo naquii' n'om'yo'. 20 Toom
cwe' na ñ'a̱ⁿya ñ'eⁿndyo' je' cha'
nncju'naaⁿñena' na ñomquia'ti
nntseina̱ⁿ nda̱a̱'yo', ee ñ'oom na
mayuu'cheⁿ matseiñ'eeⁿ'ñena' ja
cantyja 'naⁿ'yo'.

Ñ'oom cantyja 'naaⁿ' Agar ñequio Sara

21 'O na l'ue n'om'yo' na
ñe'c'om'yo' na cje 'naaⁿ' ljeii na
tqueⁿ Moisés, candu'yo' no̱o̱ⁿ:
¿Aa tyoondye'yo' chiuu matso
juuna'? 22 Matso ljeii'ñeeⁿ na
t'om we ntseinda Abraham. Cwii
tsaⁿ'ñeeⁿ tuiiñe jnda tsaⁿscu na
tyondi'ntjomtyeⁿ nda̱a̱na, ndo'
cwiicheⁿ tuiiñe jnda scuu' nqueⁿ,
Sara'ñeeⁿ titseixmaaⁿ ts'aⁿ na
m'aaⁿ candyaañe. 23 Jnaaⁿ na
seincuii yuscu na tyondi'ntjomtyeⁿ
nda̱a̱na, tuiiñe cha'xjeⁿ cwiluiindye
meiⁿnquia yo'ndaa, sa̱a̱ jnaaⁿ na
tuiiñe jnda scuu' nqueⁿ, tuiiñe
nc'e ñ'oom na jnda̱ tso Ty'o̱o̱ts'om
na nnts'aaⁿ. 24 Ñ'oomwaa'
tseixmaⁿna' ñ'oom tjañoom'. Ee
we yolcu'ñeeⁿ la'xmaⁿna we ñ'oom
na maxjeⁿ ntseicanda̱a̱'ñena'. Cwii
ñ'oom'ñeeⁿ ma'mo̱ⁿna' Sjo̱ Sinaí,
ndo' nn'aⁿ na m'aⁿ nacje'naaⁿ'
ñ'oom'ñeeⁿ cwiluiindyena nn'aⁿ
na cwindye'ntjomtyeⁿ. 25 Juu
ñ'oom Agar ma'mo̱ⁿna' sjo̱ Sinaí
na m'aaⁿna' ndyuaa Arabia, na
juu sjo̱'ñeeⁿ matseijomna' cha'na
Jerusalén na waa je', ee nn'aⁿ
tsjoom'ñeeⁿ cwindye'ntjomtyeⁿna
nnom ljeii na tqueⁿ Moisés. 26 Sa̱a̱
juu tmaaⁿ' nn'aⁿ Jerusalén na waa
jo nandye na la'xmaaⁿya, m'aaⁿ
candyaañena', ticandi'ntjomna'
nnom ljeii na tqueⁿ Moisés. 27 Ee
mawaa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeiina' na tyoñequiaa Isaías teiyo.
Matsona':

'U yuscu na titsjaaⁿndyu' na
tjaa'naⁿ ntseinda',
jndeii catseixua' na neiⁿ',
'u na ticaljei' chiuu nlquiina' ts'aⁿ
na nntseincuii,
jndeii catseixua' na manco' na
neiⁿ',
ee jndyendyeti ntseinda yuscu
na tyootseincuii
nchiiti cha'tsondye tyjelcoom.

28 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
la'xmaaⁿya cha'na Isaac, ee mati
jaa cwiluiindyo̱ ntseinda Ty'o̱o̱ts'om
na tsoom nnom Abraham na nc'om.
29 Sa̱a̱ cha'xjeⁿ juu jnda Abraham
na tuiiñe cha'xjeⁿ meiⁿquia ts'aⁿ,
tyoco'weeⁿ'eⁿ Isaac na tuiiñe nc'e
Espíritu Santo, maluaa' waa je'.
30 Sa̱a̱ ñ'oom na tso Ty'o̱o̱ts'om
nnom Abraham na teiljeii, luaa
matsona': “Caleintyjo̱' tsaⁿscu na
mandi'ntjomtyeⁿ njom' ñequio jnaaⁿ,
ee ticwanaaⁿ na nnco'ñoom 'naⁿ'
na waa, jnda scu' nncu' nnco'ñom.”
31 Jo' chii 'o nn'aⁿya, tila'xmaaⁿya
ntseinda yuscu na ñejndi'ntjomtyeⁿ.
Laxmaaⁿya ntseinda yuscu na m'aaⁿ
candyaañe.

Cwintyje'tyeⁿ'yo' naquii' na jndạ̱ seicandyaañe Cristo 'o

5 Jndạ̱ tquiaa Cristo na cwiluiindyọ̱ nn'aⁿ na m'aⁿ candyaandye jo nnom ḷjeii na matsạ̱'ntjomna'. Caljoo'ndyo'tyeⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ' na laxmaⁿ'yo' naljo', tantue'ndyo'cje'nnda'yo' nacje 'naaⁿ' ñ'oom na nleichuuna' 'o na cwindye'ntjom'tyeⁿ'yo' nnomna'.
2 Candye'yo' ñ'oom na matsjọ̱ọ̱ya, xeⁿ cwiñequiandyo' na nluii 'naaⁿ ntjaaⁿ'yo' cha'xjeⁿ cwil'a nn'aⁿ judíos yo'ndaa ndana na naⁿnom, mach'eena' cantyja 'naⁿ'yo' na meiⁿchjoo ticajndañe Cristo.
3 Cwiicheⁿ cwii ndii' matsjọ̱ọ̱nnda'a meiⁿquiaa tsaⁿs'a na nñequiaa na nluii 'naaⁿ'ñeeⁿ tjaaⁿ' jndei'na' na catseindạ̱ạ̱'ñ'eeⁿ ljo' na matsạ̱'ntjom ljeii na tqueⁿ Moisés.
4 'O na cwila'tiuu'yo' na tjaa jnaⁿ cwicola'xmaⁿ'yo' jo nnom Ty'ọ̱ọ̱ts'om nc'e na cwila'candạ̱ạ̱ndyo' chiuu t'maⁿ ljeii'ñeeⁿ jndạ̱ seitquiọ̱ọ̱'na' 'o cantyja 'naaⁿ' Cristo. Ndo' jndạ̱ tọ̱ⁿ'na' 'o ñequio na m'aaⁿ Ty'ọ̱ọ̱ts'om na candya' ts'oom 'o.
5 Ee m'aaⁿya na cwicantyjaa' n'ọ̱ọ̱ⁿya na maqueⁿna' jaa na tjaa jnaⁿ cwicola'xmaaⁿya nc'e nquii Espíritu ndo' cantyja 'naaⁿ' na cwila'yu'ya n'ọ̱ọ̱ⁿya.
6 Ndo' quia na m'aaⁿya cantyja 'naaⁿ' Cristo Jesús, meiⁿ cwii ticajnda tseixmaⁿna' na aa tuii 'naaⁿ ntjaaⁿya oo aa tyooluii. Ñe'cwii waa na jnda tseixmaⁿna', na cwila'yu'ya n'ọ̱ọ̱ⁿya ñ'eⁿñê ndo' cantyja 'naaⁿ' juu jo' m'aaⁿya na wi' n'ọ̱ọ̱ⁿya nn'aⁿ.
7 'O ya ñejla'jomndyo' cantyja 'naaⁿ' Ty'ọ̱ọ̱ts'om. ¿'Ñeeⁿ seitsaaⁿ'ñe 'o na ticala'candạ̱'yo' jo nnom ñ'oom na mayuu'?
8 Nchii Ty'ọ̱ọ̱ts'om s'aaⁿ naljo' ee jom maqueeⁿ'ñê 'o.
9 Tintsuu' n'om'yo' ñ'oom na matsona': "Chjoowi' ndaaljo' matseicandeii'ñ'eⁿna' cha'waa tsqueeⁿtyoo'."
10 Cantyja 'naⁿ' 'o, jo nnom nquii na cwiluiiñe na matsạ̱'ntjom, quit'maⁿ ts'ọ̱ọ̱ⁿ na tixocala'tiuu'yo' na waa cwiicheⁿ chiuu ya cha nla'xmaⁿ'yo' na tjaa jnaⁿ'yo' jo nnom Ty'ọ̱ọ̱ts'om. Ee nqueⁿ nncu'xeeⁿ ts'aⁿ na matseiñ'eeⁿ'ñe 'o cantyja 'naaⁿ' ñ'oomwaa', tjacwenta 'ñeeⁿ cwiluiiñe tsaⁿ'ñeeⁿ.
11 'O nn'aⁿya, cantyja 'naⁿ ja luaañe, xeⁿ ndicwaⁿ mañequiaya ñ'oom na macaⁿna' na caluii 'naaⁿ tjaaⁿ' ts'aⁿ, xocantyjọ̱ nn'aⁿ judíos ja. Ee xeⁿ mañequiaya ñ'oom'ñeeⁿ, quia jo' tixocala'lioo'ndyena ñequio ñ'oom na ty'ioom nn'aⁿ Jesús ts'oom'naaⁿ.
12 Toom cwe' joo nn'aⁿ na cwila'ñ'eeⁿ'ndyena 'o ñequio ñ'oomwaa' nntyjeñ'eⁿna yuu na naⁿnom joona.
13 Ee 'o nn'aⁿya tqueeⁿ'ñe Ty'ọ̱ọ̱ts'om na cala'xmaⁿ'yo' nn'aⁿ na jndạ̱ jndyaandyo'. Sạ̱ạ̱ nchii na nleil'uee'ndyo' naya'ñeeⁿ na nla'jomndyo' ñequio na neiⁿncoo' na ntyjii seii' ts'aⁿ. 'O c'om'yo' na nnteijndeiindyo' ntyjee'yo' nc'e na m'aⁿ'yo' na wi' n'om'yo' joona.
14 Ee ḷjeii na tqueⁿ Moisés ñequio ñ'oomwaa matseicandạ̱ạ̱'ñena': "C'oom' na wi' ts'om' tyje ts'aⁿndyu' cha'xjeⁿ na jnda ntyji' nncu'."
15 Ee xeⁿ cwityeⁿnquiendyo' cheⁿncjo'yo', cal'andyo' cwenta na nchii nla'tyui'yo' ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'ọ̱ọ̱ts'om quii'ntaaⁿ'yo'.

Natia na matseiqueeⁿna' ts'om ts'aⁿ

16 Luaa matsjọ̱ọ̱ ndạ̱ạ̱'yo': C'om'yo' nacje 'naaⁿ' Espíritu quia jo'

tixola'candạ'yo' chiuu queeⁿ ts'om
seii'yo'. [17]Ee ljo' na queeⁿ ts'om
seii' ts'aⁿ m'aaⁿna' nacjoo' Espíritu,
ndo' Espíritu wjaam'aaⁿ nacjoo'
na queeⁿ ts'om seii' ts'aⁿ. Ndo' we
ndii' nmeiⁿ' m'aⁿ ndiaa'ndye. Nc'e
na luaa' waa, tixocandạạ nl'a'yo'
ljo' na l'ue n'om'yo'. [18]Sạạ quia
cwiñe'quiandyo' na wjaa'mọⁿ
Espíritu ndạạ'yo' chiuu waa na
cal'a'yo', quia jo' cwindyaandyo'
cantyja 'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ Moisés.
[19]Cwiwitquioo'ya ljo' na cwil'a
nn'aⁿ na teincoondye: m'aⁿna na
cwe' luaa'ndyo ñequio nn'aⁿ, tilju'
ljo' m'aaⁿ' n'omna, wi'ndyena
ñequio nn'aⁿ, [20]cwila't'maaⁿ'ndyena
'naⁿ na jndạ l'a nn'aⁿ, ndo' cwil'ana
ts'iaaⁿ calua', m'aⁿna na jndoona
nc'iaana, xueena nn'aⁿ. Cwii ñ'oom
tit'maⁿna', sạạ cwilawjeyayana,
cwil'ana na cha'tso nn'aⁿ tixcwe
m'aⁿ, mandạ nquieena xcwe
cwil'ana. Ñequii'cheⁿ na m'aaⁿ'
n'omna cantyja 'naaⁿ nquieena,
[21]cwila'tạạ' n'omna nc'iaana,
cwila'cwjeena nn'aⁿ, cwicandyeena,
cwicwa'caxii'ndyena, ndo' niom
nt'omcheⁿ na matseijomna' nmeiⁿ'
na cwil'ana. Matseijndọ'a n'om'yo'
cha'xjeⁿ jndạ ñetsjọọ ndạạ'yo', nn'aⁿ
na cwila'jomndye naquii' natiameiⁿ',
tixocala'jomndyena cantyja na
matsạ'ntjom Ty'ọọts'om.

Nmeiiⁿ cwiwitquioo' mach'ee Espíritu Santo

[22]Sạạ luaa waa ts'iaaⁿ' Espíritu:
mach'eeⁿ na m'aaⁿya na wi'
n'ọọⁿya nn'aⁿ, m'aaⁿya na neiiⁿya,
m'aaⁿya na tjaa ñomtiuu c'ọọⁿya
jo nnom Ty'ọọts'om, m'aaⁿya na
nioom'cheⁿ n'ọọⁿya quia tixcwe
ljo' cwil'a nn'aⁿ ñ'eⁿndyọ, m'aaⁿya
na ya nn'aⁿndyọ ñequio nn'aⁿ,
mach'eeⁿ na cwiteijndeiiya nn'aⁿ,
cwila'candạạ'ndyọ ñ'oom ntyuạạya,
[23]mach'eeⁿ na cje cwil'aaya jo
ndạạ nn'aⁿ, ndo' na cwiqueⁿndyọ
cheⁿncjọọya xjeⁿ joo na l'ue ts'om
seii'a na cal'aaya. Quia cwil'aaya
nmeiⁿ' juu ljeii na matsạ'ntjomna'
xocat'uiina' jaa. [24]Joo nn'aⁿ na
cwiluiindyena cwentaa' Cristo,
nnom ts'oom'naaⁿ jndạ ty'ioomna
cha'tso na queeⁿ ts'om seiina
ñequio na tijo'ndyo na l'ue
ts'omna'. [25]Quia jo' cha'xjeⁿ na
cwitandọọ'a cantyja 'naaⁿ' Espíritu,
mati matsona' na nñequiaaya na
ca'mọọⁿ ndạạya chiuu waa na
tsam'aaⁿtyạạya.
[26]Ticatsona' na nla's'andyọ
nla'scundyọ na nl'aaya na nla'liọọ'a
nn'aⁿ, meiⁿ na nnc'ọọⁿya na tạạ'
n'ọọⁿya nt'omcheⁿ nc'iaaya.

Cateijndeiindyọ ntyjạạ na cwila'yu'

6 'O nn'aⁿ na cwila'yu'yo',
xeⁿ m'aaⁿ cwii nn'aⁿ'yo'
na jndạ tju'cje jnaⁿ juu, 'o na
cwitsam'aⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
Espíritu, laxmaⁿ'yo' na cateijndei'yo'
jom na c'oomnnaaⁿ'aⁿ nacje 'naaⁿ'
Cristo, sạạ cal'a'yo' naljo' ñequio na
cwitue'ndyo'cje'yo'. Ndo' ticwiindyo'
'o cal'andyo' cwenta cantyja 'naⁿ'yo',
tints'aana' na mati nncju'cje
jnaⁿ 'o. [2]Cwii ndo' cwiindyo'
catei'jndei'yo' nn'aⁿ'yo' na cwila'yu'
meiⁿquia na cwitjoomna, ee na
nl'a'yo' naljo' nla'candạ'yo' ljeii na
matsạ'ntjomna'.
[3]Ee xeⁿ na m'aaⁿ' ts'om ts'aⁿ na
t'maⁿ cwiluiiñê meiⁿ ticatseixmaaⁿ
na ljo', manquiu'nn'aⁿñe cheⁿnqueⁿ.

4 Cwii cwiindyo' 'o quenñe chennquii
cwenta aa mach'ee cha'xjen na
matsona', ee xen matseicandaa'ñe
quia jo' nndaa nnc'oom na neiin'
cantyja 'naan', nchii ee macwji'
cwenta na xcweti mach'ee, nchiiti
cwiichen, 5 ee cwii cwiindyo chooya
xuu 'naanya.
6 Joo nn'an na cwindye ñ'oom'
Ty'ootsom na cwit'moon nn'an
ndaana, matsona' nñequiana 'nan
na macanna' nan'ñeen.
7 Tiñe'quiandyo' na
nnquiu'nn'annna' 'o, tjaa 'ñeen juu
na ndaa ntioñ'oom Ty'ootsom, ee
meinljo'chen na nnom' ts'an, majo' jo'
nncue'. 8 Ee ts'an na nñequiaañeñ'en
cantyja na l'ue ts'om seii', majuu
jo' nnts'aana' cha'cwijom cwiwe'
ntjom, nntsei'ndaa'na jom ndo'
nncuean'en. Saa xen mach'een
yuu na cjawee' ts'om Espíritu,
nñequiaan na nnlo'ñom tsan'ñeen
na ticantycwii na wando' añmaan'.
9 Jo' chii tilanchquean'ndyo
na nl'aaya yuu naya ee xen
ti'ndyaanc'uaa'ndyo, nncue'ntyjo
xjen na nnto'ñoonya na ticantycwii
na cwitandoo'a. 10 Ndo' nc'e na ljo',
cwii cwii ndii' na mañequiaana' na
nndaa nntei'jndeiiya nn'an, cal'aaya
na ljo', majndeiitichen joo nn'an na
cwila'yu'ya n'om.

Ñ'oom na cwimacanda na ma'mon tsomwaa

11 Quen'yo' cwenta na t'man
ljeii matsa'a. 12 Joo nan'ñeen na
cwila'jndana na quiandyo' na
caluii 'naan ntjaan'yo' cwil'ana na
luaa' ee l'ue n'omna na ljoyaandye
nn'an judíos ñ'endyena saa xen
nla'jomndyena cantyja 'naan'
ts'oom'naan na tue' Cristo, nntyjo
nan'ñeen joona. 13 Ee meiin joo nn'an
na cwila'jndana na caluii 'naan
seii'yo' ticalacandana chiuu t'man
ljeii'ñeen. Saa cwijoo' n'omna na
quiandyo' na caluii naljo' cha nndaa
nla's'andye na jnda tantjomna
'o. 14 Saa cantyja 'nanya, tijoom
cwji's'andyo. Manda macwjii's'aya
cantyja 'naan' juu na tue' nquii Ta
Jesucristo nacjoo' ts'oom'naan, ee
cantyja 'naan' ts'oom'naan, juu
na matseixman tsjoomnancue,
maquenna' ts'oo cantyja 'nanya
ndo' mati cwiluiindyo ts'oo
cantyja 'naan' juuna'. 15 Ee quia
na macwjaa'ñena' ts'an cantyja
'naan' Cristo Jesús, ticajnda meiin
na aa jnda tuii 'naan seiin'en oo aa
tjaa'nan. Juu na tuiiñexco ts'an, juu
jo' cajnda. 16 Cha'tsondye nn'an na
cwilajomndyena ñ'oomwaa', quiaa
Ty'ootsom na meincwii ñomtiuu
tic'omna jo nnoom ñequio juu na
m'aan na candya' ts'oom joona.
17 Na xuee je' na wjaa wjaatina',
meincwii ts'an tintseintjaan' ja
cantyja 'naan' ñ'oommein'. Ee
cantsaan na choya cwit'mooonna'
na cwiluiindyo ts'an na
mandi'ntjomtyen nnom Ta Jesús.
18 'O nn'anya na cwila'yu'yo'
ñequio Jesucristo na cwiluiiñê
na matsa'ntjoom jaa, macan'a na
catio'naanñê cha'tsondyo' 'o. Amén.

Carta na seicwanom Pablo na m'aⁿ nn'aⁿ tsjoom Éfeso

1 Ja Pablo, ee na l'ue ts'om
Ty'o̱o̱ts'om, cwiluiindyo̱
apóstol, ñ'oomwaa' ma'mo̱ⁿna'
ts'aⁿ na majñom Cristo Jesús
ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ. Matseicwano̱ⁿya
cartawaa na m'aⁿ'yo' tsjoom
Éfeso na la'xmaⁿ'yo' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om ndo' na cwila'yu'yo'
ñ'eⁿ Cristo Jesús. [2]Nquii Tsotya̱a̱ya
Ty'o̱o̱ts'om na cwila't'maaⁿ'ndyo̱
ñequio Jesucristo na cwiluiiñê
na matsa̱'ntjoom jaa, quiana
na nnto'ñoom'yo' juu naya na
laxmaⁿna ñequio juu na tjañomtiuu
c'oom ts'aⁿ jo nda̱a̱na.

Matio'naaⁿñe Cristo jaa

[3]Cwila't'maaⁿ'ndyo̱ nquii
Ty'o̱o̱ts'om na cwiluiiñê tsotye
Jesucristo na matseixmaaⁿ na
matsa̱'ntjoom jaa. Nc'e na
matseitjoom'na' jaa ñequio Cristo,
jo' xjeⁿ cañoom'lueecheⁿ nc'e
Espíritu Santo matio'naaⁿñê
jaa ñequio cwii cwii nnom na
matseixmaaⁿ na m'aaⁿ cañoom'luee.
[4]Cwitjo̱o̱cheⁿ na tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om
tsjoomnancue, jnda̱ tjeii'ñê jaa na
nntseitjoom'na' jaa ñequio Cristo.
Luaa' s'aaⁿ cha nlqueⁿna' jaa na
lju'ndyo̱ jo nnoom, ndo' na tjaa jnaⁿ
cwicolaxmaaⁿya jo nnoom. [5]Ee
na wi' ts'oom jaa jo' chii xjeⁿ na
jndyeecheⁿ tjeii'ñê jaa na nluiindyo̱
ntseinaaⁿ nc'e Jesucristo, ee luaa'
tqueeⁿ ee na ljo' l'ue ts'oom na
nluii. [6]Tuii na ljo' cha' cantyja
'naaⁿ' jo' nntseit'maaⁿ'ñena' juu
naya na matseixmaaⁿ, na cwe' yu
tquiaaⁿ na la'xmaaⁿya nc'e nquii
Jnaaⁿ na jeeⁿ candya' ts'oom.
[7]Cantyja 'naaⁿ' juu na jeeⁿ wi'
ts'oom jaa, jo' na macwji'n'maaⁿñê
jaa ee na tue' Jnaaⁿ, na matseit'maⁿ
ts'oom jnaaⁿya. [8]Canda̱a̱'ya
ma'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om na wi' ts'oom
jaa na matseijno̱o̱ⁿ'o̱ⁿ n'o̱o̱ⁿya ndo'
mañequiaaⁿ na cwila'no̱o̱ⁿ'a. [9]Ndo'
jnda̱ t'mo̱o̱ⁿ nda̱a̱ya juu na l'ue
ts'oom na wanty'iuu' tyom'aaⁿna',
majuu cantyjati na jnaⁿ cha'tso na
seijndaa'ñê na nncjaacanda̱a̱'na'.
[10]Juu ñ'oom wanty'iuu'ñeeⁿ
ma'mo̱ⁿna' na quia nncue'ntyjo̱
xjeⁿ nntseicanda̱a̱'ñeñ'eⁿna',
matseijndaa'ñê na cha'tso na
m'aⁿ cañoom'luee ñequio nnom
tsjoomnancue nc'om joo jo' nacje
'naaⁿ' Cristo.
[11]Nc'e na jnda̱ seitjoom'na' jaa ñ'eⁿ
Cristo, teiyo tjeii'ñe Ty'o̱o̱ts'om jaa
cha na nc'oomna' jaa na nndaaya

cha'na na nndaa' jom, ndo' na
nncuaa na ljo' matseiljo'yuna'
ñequio na jndạ̱ seijndaa'ñê na
nnts'aaⁿ ndo' cwiluiina' cha'xjeⁿ
na cjaawee' ts'oom. 12 Luaa' waa
na mach'eeⁿ cha jâ nn'aⁿ judíos
na ñentyjaa'jndyee n'o̱o̱ⁿya Cristo,
catseit'maaⁿ'ñena' Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naaⁿyâ. 13 Ndo' mati 'o
nn'aⁿ na nchii judíos quia na
jndye'yo' ñ'oom na mayuu' cantyja
'naaⁿ' Cristo, majuu ñ'oomxco
naya na macwji'n'maaⁿñena' 'o,
jla'yu'yo' ñ'eⁿñê, jo' na jñoom
sạ̱yo 'o ñequio Espíritu Santo na
tsoom na nnto'ñoom'yo'. 14 Manquii
Espíritu Santo na tjameiⁿntyjee'
nnom ñ'oom na cwiljotyeⁿ na
maxjeⁿ nnto'ño̱o̱ⁿya ljo' na
nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om ndạ̱ạ̱ya quia
na jndạ̱ seicandyaañeñ'eeⁿ nn'aⁿ
na nla'xmaⁿ cwentaaⁿ'aⁿ, cha na
catseit'maaⁿ'ñena' jom na jeeⁿ t'maⁿ
cwiluiiñê.

Quiaa Ty'o̱o̱ts'om na jndo̱' n'om nn'aⁿ na cwila'yu'

15 Cantyja 'naaⁿ' nmeiⁿ'
mati ja quia na mandiiya na
cwila'yu'ya n'om'yo' ñequio
Ta Jesús ndo' na m'aⁿ'yo' na
wi' n'om'yo' cha'tso nn'aⁿ na lju'
n'om, 16 tyoocjo̱meiⁿntyjạ̱ạ̱'a na
mañequiaya na quianl'uaaⁿ'aⁿ
cantyja 'naⁿ'yo' quia na
matseinạ̱ⁿya nnoom. 17 Ty'o̱o̱ts'om
caxuee cwiluiiñê, nqueⁿ na
cwiluiiñê Tsotye Jesucristo na
matsạ̱'ntjoom jaa, macaⁿ'a nnoom
na cantyja 'naaⁿ' Espíritu quiaaⁿ
na nla'no̱ⁿ'yo' ñ'oom na ma'mo̱o̱ⁿ
ndạ̱ạ̱ya ndo' yati ntsata'jnaⁿ'yo'
jom. 18 Mati catseicanaaⁿñê naquii'
nqueⁿ'yo' cha na nndạ̱ạ̱ nla'no̱ⁿ'yo'
ljo' tseixmaⁿ ñ'oom na cwicantyjaa'
n'om'yo' na cantyja 'naaⁿ' juuna'
maqueeⁿ'ñê 'o, ndo' juu na
mañequiaaⁿ na cwicandaa nn'aⁿ na
laxmaⁿ cwentaaⁿ'aⁿ, jeeⁿ cajndana'
ndo' jeeⁿ t'maⁿ tseixmaⁿna', 19 ndo'
mati quiaaⁿ na caliuuya na jeeⁿcheⁿ
ndya' t'maⁿ waa na jneiⁿ. Ñequio
juu najndeii na matseixmaaⁿ
nndạ̱ạ̱ nnteijneiⁿ jaa nn'aⁿ na
cwila'yuu'a ñ'eⁿñê. Ndo' cantyja
'naaⁿ' juu najneiⁿ luaa', 20 s'aaⁿ na
tando'xco Cristo na tue', ndo' s'aaⁿ
na tjacjoo ntyjaa' ts'o̱o̱ⁿ ntyjaya
la'ñeⁿ cañoom'luee, 21 tqueeⁿ juu na
t'maⁿti cwiluiiñe nchiiti cha'tso na
cwiluiitquiendye ndo' mati jo ndạ̱ạ̱
cha'tso na cwitsạ̱'ntjom na m'aⁿ
cañoom'luee ñequio cha'tso na waa
najndạ̱. Juu cwiluiit'maⁿñeti jo ndạ̱ạ̱
cha'tso na m'aⁿ je' ndo' mati 'io
cha. 22 Mati s'aaⁿ na cha'tso nnom
c'om nacje 'naaⁿ' juu ndo' s'aaⁿ na
juu cwiluiiñe xqueⁿ ñ'oom jo nnom
tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ, 23 ee tmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
cwiluiiñena' seii' Cristo ndo'
matseicandạ̱ạ̱'ñeñ'eⁿna' jom nc'e
juu tmaaⁿ'ñeeⁿ ndo' cha'tso na niom,
candạ̱ạ̱' laxmaⁿna' nc'e Cristo.

Cwilui'n'maaⁿndyo̱ nc'e na jeeⁿ wi' ts'om Ty'o̱o̱ts'om jaa

2 Mañejuu xjeⁿ na tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om na ta'ndo' xco
Cristo tquiaaⁿ na 'o tando'yo'
meiiⁿ na jo nnoom tyola'xmaⁿ'yo'
l'oo nc'e natia ñequio jnaⁿ na
ñejla'xmaⁿ'yo', 2 mati 'o ñet'om'yo'
naquii' natiameiⁿ', ñesantyjo̱'yo'
ndo' ñel'a'yo' ljo' na cwil'a nn'aⁿ

tsjoomnancuewaa, chaˈxjeⁿ na
lˈue tsˈom juu espíritu na waa
najndeii na mˈaaⁿ naquiiˈ jndye
na maleichuu xjeⁿ ˈnaaⁿˈnaˈ nnˈaⁿ
na tiñeˈcalˈa chiuu na lˈue tsˈom
Tyˈo̱o̱tsˈom. 3Mati tiempo na
jnda̱ teinom ñejlaˈjomndyo̱ naquiiˈ
chaˈtso natiameiⁿˈ, ñelˈaaya
ljoˈ na queeⁿ nˈom seiiˈa ndoˈ
ñejlaˈcanda̱a̱ˈndyo̱ ñˈomtiuu
ˈnaaⁿya. Ndoˈ na l̨joˈ ñelˈaaya, juu
na matseiwˈiityeⁿ Tyˈo̱o̱tsˈom nnˈaⁿ
laxmaaⁿya na catˈuiinaˈ jaa chaˈxjeⁿ
na nntˈuiinaˈ ntˈomcheⁿ. 4Sa̱a̱
jeeⁿcheⁿ ndyaˈ wiˈ tsˈom Tyˈo̱o̱tsˈom
jaa. Tˈmaⁿ waa na candyaˈ tsˈoom
ñˈeⁿndyo̱, 5ee xjeⁿ na ñetˈo̱o̱ⁿya
na lˈoo ncˈe jnaaⁿya, xjeⁿˈñeeⁿ
tquiaaⁿ na tando̱o̱ˈxco̱o̱ya quia na
tquiaaⁿ na tandoˈxco Cristo. Ndoˈ
na ljoˈ, ncˈe naya na matseixmaaⁿ,
joˈ na cwiluiiˈnˈmaaⁿndyoˈ. 6Ndoˈ
na tyolaxmaaⁿya lˈoo tquiaaⁿ na
tando̱o̱ˈxco̱o̱ya ñequio Cristo Jesús,
ndoˈ sˈaaⁿ na cwimeiⁿndyuaandyo̱
ñˈeⁿñe cañoomˈluee. 7Luaaˈ sˈaaⁿ
cha xuee na cwiwjaanaˈ mˈmo̱ⁿnaˈ
na juu na mˈaaⁿ na jnda ntyjeeⁿ
jaa, jeeⁿ cajnda tseixmaⁿnaˈ ñequio
juu naya na matseixmaaⁿ ncˈe
Cristo Jesús. 8Ncˈe naya ˈnaaⁿˈ
Tyˈo̱o̱tsˈom na cweˈ yu, joˈ chii
cwicaluiiˈnˈmaaⁿndyoˈ ee na
cwilaˈyuˈyaˈ nˈomˈyoˈ ñˈeⁿñê. Meiⁿ
nchii laxmaⁿˈyoˈ na ljoˈ ncˈe cwii
na jnda̱ lˈaˈ ncjoˈyoˈ, laxmaⁿˈyoˈ
naljoˈ ncˈe machˈeeⁿ na cwicandaˈyoˈ
juunaˈ. 9Nchii cweˈ waa na jnda̱
sˈaa tsˈaⁿ joˈ na cwiluiˈnˈmaaⁿñê,
cha nntseicuˈnaˈ na nntseisˈañe
cheⁿnqueⁿ. 10Ee cwiluiindyo̱
tsˈiaaⁿ na machˈee Tyˈo̱o̱tsˈom.
Jnda̱ tqueeⁿxcoom jaa cantyja
ˈnaaⁿˈ Cristo Jesús cha na calˈaaya
chaˈtso nnom na matyˈiomyanaˈ
na ndyuˈñeeⁿcheⁿ seijndaaˈñê na
calˈaaya.

Cwiljoyaandyo̱ ñˈeⁿ Tyˈo̱o̱tsˈom nc'e na tueˈ Cristo

11Joˈ chii cjañjoomˈ nˈomˈyoˈ
chiuu ñejlaˈxmaⁿˈyoˈ cwitjo̱o̱cheⁿ
na cwilaˈyuˈyoˈ. ˈO nchii tsjaaⁿ
judío ˈo ndoˈ ncˈe naljoˈ joona
na cwilˈana ˈnaaⁿ ntjaaⁿ yoˈndaa
ndana na naⁿnom, cwiluena
na ˈo tilaˈxmaⁿˈyoˈ cwentaaˈ
Tyˈo̱o̱tsˈom ncˈe na tiquilˈaˈyoˈ
naljoˈ. 12Tiempoˈñeeⁿ nchii
cantyja ˈnaaⁿˈ Cristo ñetˈomˈyoˈ,
ñetˈomˈndyo̱ˈyoˈ cantyja ˈnaaⁿ nnˈaⁿ
Israel, ee wato̱ⁿˈ tyomˈaⁿˈyoˈ cantyja
ˈnaaⁿˈ ñˈoomtyeⁿ na seijndaaˈñe
Tyˈo̱o̱tsˈom ñequiondye joona, ndoˈ
mati ñˈoom na tsoom nda̱a̱na
na nntsˈaaⁿ. Xjeⁿˈñeeⁿcheⁿ meiⁿ
ticantyjaaˈ nˈomˈyoˈ jom, meiⁿ na
nncˈomˈyoˈ cantyja ˈnaaⁿˈaⁿ. 13Sa̱a̱ jeˈ
jeˈ tjoomˈ mˈaⁿˈyoˈ ñˈeⁿ Cristo Jesús.
Joˈ chii ˈo na ñetˈomˈndyo̱ˈyoˈ ñˈeⁿ
Tyˈo̱o̱tsˈom jnda̱ seicandyooˈñenaˈ ˈo
cantyja ˈnaaⁿˈaⁿ ncˈe na tquiaañe
Cristo na tueeⁿˈeⁿ cwentaˈyoˈ. 14Ee
Cristo cwiluiiñê na cwiljoya nˈo̱o̱ⁿ
jâ nnˈaⁿ judíos ñequio ˈo na nchii joˈ
cwiluiindyoˈ. Jom sˈaaⁿ na ñecwii
tmaaⁿˈ laxmaaⁿya na ñetˈo̱o̱ⁿya na
we tmaaⁿˈ jaa, ee seityueeⁿˈeⁿ juu
na ñetˈo̱o̱ⁿ na wjeendyo̱ ntyja̱a̱ cwii
na chaˈcwijom tatiom na ñeto̱ⁿˈnaˈ
jaa. 15Ñˈoom na tqueⁿ Moisés jndye
nnom tyoqueⁿnaˈ xjeⁿ nnˈaⁿ. Sa̱a̱
cantyja na tueˈ Cristo seintycwiinaˈ
najndeii na tyotseixmaⁿ ñˈoomˈñeeⁿ.
Sˈaaⁿ na ntycwii joˈ cha we
ntmaaⁿˈndyo̱ nncwilˈueeˈñê na

nnts'aa^{n} cwii tmaa^{n}' xco na tjoom'
m'aa^{n}ya cantyja 'naa^{n}'a^{n}. Laa'ti'
waa na seintycwee^{n} na ticuee' n'om
nn'a^{n} cwii cwii tmaa^{n}' nc'iaana.
16 Nc'e na tue' Cristo nacjoo'
ts'oom'naa^{n} jo' na seintycwiiñ'ee^{n}
na m'a^{n}ntiaa'ndye we ntmaa^{n}'
nn'a^{n}, s'aa^{n} na ñecwii tmaa^{n}' joona,
ljoyaandyena ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om.
17 Jndyo Cristo na jndyonquiaa^{n}
ñ'oom xco na mach'eena' na
cwintycwii tia' quii'ntaa^{n}' 'o nn'a^{n}
na tquia ñet'om'yo' cantyja 'naa^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om, ndo' mati quii'ntaa^{n} jâ
nn'a^{n} judíos na candyoo'ti ñet'o̱o̱^{n}yâ
cantyja 'naa^{n}'a^{n}. 18 Nc'e cantyja
'naa^{n}' Cristo jo' na meii^{n} we ntmaa^{n}'
jaa, wanaa^{n} na nntsaquia̱a̱'a na
m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om, cwiluii na ljo' nc'e
Espíritu Santo. 19 Jo' chii 'o nn'a^{n}
gentiles tacola'xma^{n}'yo' nn'a^{n} na cwe'
cwiquieya cwii tyuaa na nchii jo'
tuiindyo'. Xe^{n} nchii je' je' mañecwii
xje^{n} cwiluiindyo' ñequio tmaa^{n}'
na cwiluiiñe cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om,
cwiluiindyo' nn'a^{n} na ñecwii w'aa
'o, ndo' ñequii 'ñee^{n} ntseinda 'o.
20 'O cwiluiindyo' cha'cwijom
w'aa na jna^{n}na' nacjoo' ts'ia^{n}tsjo̱',
na tacatyee^{n} nacjoo' ñ'oom na
tyoñequia apóstoles ñequio profetas.
Manquiiti Jesucristo cwiluiiñê
tsjo̱' nqui w'aa'ñee^{n}. 21 Cristo
cwiluiiñê tsia^{n}tsjo̱'ñee^{n}. Nacjoo'
juuna' cha'waa w'aa'ñee^{n} cwijom
wjaacanda̱a̱'na' hasta na ncue'ntyjo̱
na nluiiñena' cwii wats'om na lju'
cwentaa' Ta Ty'o̱o̱ts'om. 22 Jo' chii
cha'tsondyo' 'o na seitjoom'na'
ñ'e^{n} Cristo matseitjomna' 'o ñ'e^{n}
nc'iaa'yo' na cwiluiindyo' cwii w'aa
yuu na nnc'oomñe Ty'o̱o̱ts'om nc'e
Espíritu Santo.

To'ñom Pablo ts'iaa^{n} na nnts'aa^{n}

3 Jnaa^{n}' ñ'oommei^{n}', jo' na ja
Pablo m'aa^{n}ya pra̱so cantyja
'naa^{n}' Cristo Jesús cha cateijndeiina'
'o nn'a^{n} gentiles, 2 Nc'e na jee^{n}
yañe Ty'o̱o̱ts'om, matsona' na
manquiu'yo' na tquiaa^{n} ts'iaa^{n}waa
na cats'aaya juuna' naquii'ntaa^{n}'yo'
cha na cateijndeiina' 'o. 3 Ee t'mo̱o̱^{n}
no̱o̱^{n}ya ñ'oom na jee^{n} wanty'iuu'
ñetuaa chiuu jnda̱ seijndaa'ñê,
ndo' tquiaa^{n} na catsei'no̱^{n}'a juuna'.
Chjoowi' ñ'oom'ñee^{n} jnda̱ seiljeiya
na matseicwano̱^{n}ya na m'a^{n}'yo'.
4 Quia nla'na^{n}'yo' juuna' quia jo'
nla'no̱^{n}'yo' na matsei'no̱^{n}'a ñ'oom
na wanty'iuu' ñetuaa cantyja 'naa^{n}'
Cristo. 5 Juu na jee^{n} wanty'iuu'
ñetuaa tînquiaa Ty'o̱o̱ts'om na
nliu nn'a^{n} na ñet'om teiyo juuna',
cha'xje^{n} je' ñequio Espíritu Santo
jnda̱ t'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ apóstoles na lju'
n'om ñequio profetas. 6 Luaa waa
ñ'oom na wanty'iuu' ñetuaana':
Nn'a^{n} na nchii judíos joona, juu
na nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om na nndaa
nn'a^{n} judíos, mati nnto'ñoomna.
Matseitjoom'na' joona ñequio seii'
Cristo, mati mañ'oomna' joona
naquii' ñ'oom na tso Ty'o̱o̱ts'om na
nnts'aa^{n} cantyja 'naa^{n}' Cristo Jesús.
7 Macantyja 'naa^{n}' ñ'oomwaa' jo'
na s'aa Ty'o̱o̱ts'om na jndaya na
mañequiaya juuna' nda̱a̱ nn'a^{n}, ndo'
tquiaa^{n} najndeii na matseixmaa^{n}
na ñ'e^{n} mats'aaya tsiaa^{n}waa'.
8 Quii'ntaa^{n} cha'tsondye nn'a^{n}
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om na tit'ma^{n}
cwiluiindye, cantyja 'na^{n}ya, ja
tit'ma^{n}ndyo̱tya̱, nchiiti joona. Sa̱a̱
meii^{n} na ljo', no̱o̱^{n} ja tquiaa^{n} ts'iaa^{n}
na catseicandiiya nn'a^{n} na nchii

judíos na cha'tso na matseixma^{n}
Cristo jee^{n} cajndana' mei^{n} xocandaa
nntsei'no^{n}' ts'a^{n}. 9 Ndo' ty'ioom
ts'iaa^{n} ja na cats'aaya na c'ooliu
nn'a^{n} chiuu nncwji'n'maa^{n}ñê 'o
nn'a^{n} na nchii tuiindyo' judíos.
Quia na jna^{n}jndyeeche^{n}na' na
s'aa Ty'oots'om cha'tsoti na
maniom seijndaa'ñê na luaa'
nncuaa, saa hasta quia je'che^{n}
matseicanoo^{n} na ljo', 10 cha
cantyja 'naa^{n}' juu tmaa^{n}' nn'a^{n} na
macwji' Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n}
cha'tsondye na cwiluiitquiendye
na m'a^{n} cañoom'luee ñequio
cha'tso na cwitsa'ntjom jo' jo',
caliuna na jndye nnom na jndo'
ts'om Ty'oots'om. 11 Ty'oots'om
s'aa^{n} cha'tso nmei^{n}' cha'xje^{n} nque^{n}
jnda seijndaa'ñê na ticantycwii
na l'ue ts'oom na nncuaa, ndo'
seicandaa'ñena' naljo' ee Taya
Jesucristo. 12 Ndo' nc'e na
cwila'yu'ya n'oo^{n} ñ'e^{n} Jesucristo
ndo' cwicantyjaa' n'oo^{n}ya jom,
jo' na matseicanaa^{n}ñena' na
cwila'candyoo'ndyo na m'aa^{n}
Ty'oots'om. 13 Jo' chii maca^{n}'a
ndaa'yo' na tintsei'ndaa'na'
nquiu'yo' nawi' na matjo^{n}ya cantyja
'na^{n}'yo' ee na ljo', matseit'maa^{n}'ñena'
'o.

Cristo candya' ts'oom jaa

14 Macwe' jo' na maco'a xtyaya
jo nnom Tsotye Taya Jesucristo,
15 na cantyja 'naa^{n}' jom cha'tso yo
na m'a^{n} cañoom'luee ñequio yo na
m'a^{n} tsjoomnancue, cwilcwii'na
xue^{n}'e^{n} na cwiluiiñê Tsotyena.
16 Nquii Tsotyaaya waa na jee^{n}
cajnda na tjaa ljo' cwii maca^{n}na'
na matseixmaa^{n}. Maca^{n}'a na
cantyja 'naa^{n} joona', naquii'
n'om'yo' ñequiaa^{n} na nna^{n}ndyo'
ndo' nla'xma^{n}'yo' najndeii na
cwiluiiñê nc'e Espíritu, 17 cha nndaa
nnc'oomñe Cristo naquii' n'om'yo'
nc'e na cwila'yu'ya n'om'yo' ñ'e^{n}ñê
cha caljotye^{n} na m'a^{n}'yo' naquii' na
m'aa^{n} Ty'oots'om na wi' ts'om 'o,
cha'xje^{n} njoom ty'e nch'ioo' ts'oom.
18 Mati maca^{n}'a nnom Ty'oots'om na
cala'no^{n}'ya'yo' ñequio cha'tsondye
nn'a^{n} na cwila'yu' cwanti na t'ma^{n}
na m'aa^{n} Cristo na wi' ts'oom nn'a^{n},
ndo' na tco, ndo' na njoom, ndo'
na ndye. 19 Juu na m'aa^{n} Cristo
na wi' ts'oom 'o luaa, maca^{n}'a
na cala'no^{n}'yo' na waljoo'che^{n} na
t'ma^{n}na', ndo' na luaa' nla'no^{n}'yo' jo'
na nnc'om'yo' na chawaañ'e^{n} naquii'
n'om'yo' m'aa^{n}ñe Ty'oots'om.
20 Catseit'maa^{n}'ñena' Ty'oots'om
na jom jndyeti nndaa nnts'aa^{n} nchii
cwe' cha'xje^{n} cwitaa^{n} jaa mei^{n} nchii
cwe' cha na cwila'tiuutyaaya ndo'
na mateijnei^{n} jaa nc'e najndeii
na matseixmaa^{n} m'aa^{n}na' naquii'
n'oo^{n}ya. 21 Jom catseit'maa^{n}'ñena'
naquii' tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji'
Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n} nc'e Cristo
Jesús cha'tso ndyu ndo' cha'waati
xuee na cwii wjaatina'. Amén.

Tjoom' m'a^{n}'yo' nc'e Espíritu Santo

4 Ja m'aa^{n}ya w'aancjo jnaa^{n}'
na cwiluiindyo ts'a^{n} na
m'aa^{n}ñe cantyja 'naa^{n}' Jesucristo,
mats'aaya ty'oo ndaa'yo' na
c'om'yo' quii'ntaa^{n} nn'a^{n} cha'xje^{n}
na maca^{n}na' na c'om nn'a^{n} na
maquee^{n}'ñe Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n}
ee mancjo'yo' jo'. 2 C'om'yo' na
nioom' n'om'yo' ndo' yann'a^{n}ndyo',
c'om'yo' na t'ma^{n} n'om'yo',

canaⁿndyo' ñ'eⁿ nc'iaa'yo' ñequio
na wi' n'om'ntyjee'yo'. 3 Ñequio
na mateijndeii Espíritu Santo 'o,
calajndạ'yo' na ñecwii n'om'yo'
ñequio nn'aⁿ na cwila'yu' nc'e na
matseitjoom'na' 'o na ya m'aⁿ'yo'
ñequiondye joona. 4 'O nc'e Cristo
ñecwii sei' cwiluiindyo' ndo' ñecwii
Espíritu Santo na m'aaⁿñê naquii'
n'om'yo', cha'xjeⁿ jndạ tqueeⁿ'ñe
Ty'ọọts'om 'o na ñecwii waa na
cwicantyjaa' n'om'yo', 5 m'aaⁿ
ñecwiiñe Jesucristo na cwiluiiñê
na matsạ'ntjoom, ndo' ñecwii na
cwila'yu'ya n'ọọⁿya ñ'eⁿñê, ndo'
ñe'cwii na cwileits'oomndye nn'aⁿ
cantyja 'naaⁿ'aⁿ, 6 ndo' m'aaⁿ ñecwii
Ty'ọọts'om na nqueⁿ cwiluiiñe
Tsotyạạya na cha'tsondyọ, jom
cha'tso matsạ'ntjoom ndo' mach'eeⁿ
ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ naquii' n'ọọⁿya ndo'
m'aaⁿñê jo' jo'.
7 Cwii cwiindyọ cantyjati na jndạ
jndaa' nnom Cristo na 'naaⁿ' ts'iaaⁿ
na matseixmaⁿ, cantyjati jo' naya
na maco'ñom. 8 Nc'e na luaa' jo'
matso ñ'oom' Ty'ọọts'om na teiljeii:
Quia na tjawaaⁿ cañoom'luee
jndạ na tando'xcoom na
tueeⁿ'eⁿ,
tjachom cha'tso joo na ñet'om
nacjoom'm,
ndo' ndạạ nn'aⁿ tquiaaⁿ cwii
cwii nnom na 'naaⁿna.
9 ¿Ljo' ñe'ca'mọⁿna' na matsona'
na tjawaaⁿ? Matsona' naljo' ee
najndyee jndyocueeⁿ nnom
tsjoomnancuewaañe. 10 Jom
na jndyocueeⁿ majuutyeeⁿ
tjawannaaⁿ'aⁿ cañoom'luee cha
na cha'tsoti na niom, candạạ'
ma'mọⁿna' na m'aaⁿñê. 11 Ndo'
manquiityeeⁿ tquiaaⁿ na nt'om
nn'aⁿ cwiluiindye apóstoles. Nt'om
cwiluiindye nn'aⁿ na cwit'mọọⁿ
ñ'oom cantyja 'naaⁿ'aⁿ cha
cala'yu' nn'aⁿ. Nt'om cwiluiindye
na cwiñe'quia ñ'oom xco na
ya cantyja na nlui'n'maaⁿñe
ts'aⁿ, ndo' nt'om cwiluiindye
na cwitei'x'ee ntmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'ọọts'om cwentaaⁿ'aⁿ
ndo' nt'omcheⁿ cwito'ñoom na
'naaⁿ na cwit'mọọⁿ ndạạ nc'iaa.
12 Luaa' s'aa Cristo, jo' na ya tei'naaⁿ
nn'aⁿ na cwila'xmaⁿ cwentaaⁿ'aⁿ
na nl'ana ts'iaaⁿ na macaⁿna'
cha na nncjaawijndyeendye
nn'aⁿ na nnc'om cantyja 'naaⁿ'aⁿ,
13 hasta xjeⁿ na nncue'ntyjọ na
cha'tsondyọ tjoom' nnc'ọọⁿya na
cwila'yu'ya n'ọọⁿya ñ'eⁿñê ndo'
na candạạ'ya na cwita'jnaaⁿ'a
nquii Jnda Ty'ọọts'om. Ndo' na ljo'
nlaxmaaⁿya nn'aⁿ na jndạ tquiee
n'om na candạạ' nntseijomna' jaa
cantyja 'naaⁿ' Cristo. 14 Quia jo'
taxocatseijomnnda'na' jaa cha'na
yocanch'u na tiyo yo cwila'chuii'
chiuu waa na m'aaⁿ' n'om. Meiⁿ
taxonquiandyọ na nleichuuna'
jaa cantyja 'naaⁿ' ñ'oom xco na
cwe' cantu na cwiñe'quia nn'aⁿ na
jeeⁿ jndọ' n'om na joo ñ'oom'ñeeⁿ
cwi'oochoondyena' nn'aⁿ nato
na tixcwe. 15 Quia jo' nc'e na
wi' n'ọọⁿya nn'aⁿ, calanạạⁿya
ñ'oom na mayuu', matsona' na
catsanajndạạya cantyja 'naaⁿ
cha'tso nnom chiuu waa na
m'aaⁿya nc'e na matseitjoom'na'
jaa ñ'eⁿ Cristo na cwiluiiñê xqueⁿ
tmaaⁿ' jaa na laxmaaⁿya seiiⁿ'eⁿ.
16 Ndo' cantyja 'naaⁿ' Cristo, jaa na
cwiluiindyọ seiiⁿ'eⁿ, matseijomna'
cha'na tjacañjoom'ñe seii' ts'aⁿ,

ndo' juu jo' quia ya t'uii'na' ñequio
cwii cwii nnom na tjacañjoom'ñe
ts'aⁿ, quia jo' tjoom' m'aaⁿna', ndo'
nc'e jo' ya wjanajndeii juuna'.
Ndo' jaa na cwiluiindyo̱ seiiⁿ'eⁿ,
nntsawijndaa̱ya na wi' n'oo̱ⁿya
nn'aⁿ.

Cwiluiindyo̱xco̱o̱ na cwila'yuu'a ñ'eⁿ Cristo

17 Jo' chii nc'e nquii Ta Jesús
matsa̱'ntjoom jaa, luaa ñ'oom na
matsjo̱o̱ ndaa̱'yo'. Tsacwi'ntyje'yo'
na matseijomna' 'o cha'na nn'aⁿ na
tyootioondye l'o̱ Ty'o̱o̱ts'om. Ee
joona m'aⁿna ñomtiuu 'naaⁿna
na cwe' ts'iaaⁿ'ndyo joona'. 18 Ee
juu na cwila'no̱ⁿ'na matseijomna'
cha'cwijom na jaaⁿñe. Ee juu
na wando' Ty'o̱o̱ts'om ticuaana'
ñ'eⁿndyena ee ticala'no̱ⁿ'na cantyja
'naaⁿ'aⁿ nc'e na quie' n'omna. 19 Jnda̱
s'aana' na tajnaaⁿtona natia na
cwil'ana, cwiñequiandyena nnom
ljo' na queeⁿ ts'om seiina cha
ñequio na neiiⁿna nnda̱a̱ nl'añ'eⁿna
cha'tso nnom ljo' na ticaty'iomyana'.
20 Sa̱a̱ 'o nchii luaa' waa ñ'oom
na tyot'mo̱o̱ⁿ nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ'
Cristo nda̱a̱'yo', 21 xeⁿ na mayuu'
jndye'ya'yo' ñ'oom'm ndo' jla'no̱ⁿ'yo'
na ñ'oom na mayu'cheⁿ juuna',
22 quia jo' cantyja 'naaⁿ' chiuu waa
na ñet'om'jndyee'yo', catjei'ndyo'
cantyja 'naaⁿ' natia na ñeseiqueeⁿ
ts'om seii'yo' ee juu jo' tseixmaⁿna'
cwii na jnda̱ tei'ndaa'ñ'eⁿ na
joo natia'ñeeⁿ cwinquio'nn'aⁿna'
ts'aⁿ. 23 Macaⁿna' na cala'xco'yo'
cantyja 'naaⁿ' espíritu 'naⁿ'yo'
ñequio na m'aaⁿ' n'om'yo', 24 ndo'
na c'omxcondyo' cha'cwijom ts'aⁿ
na macwee liaa xco na juu jo'
cwiluiiñena' cantyja na l'ue ts'om
Ty'o̱o̱ts'om na cwiwitquioo' jo' quia
na mach'ee ts'aⁿ na maty'iomyana'
ndo' lju' wjaam'aaⁿ.
25 Jo' chii tacalaneiⁿ'yo' cantu,
cwii ndo' cwiindyo' catseineiⁿ
ñ'oom na mayuu' ñ'eⁿ nc'iaa' ee
cha'tsondyo̱ cwiluiindyo̱ cwii cwii
nnom ljo' na tjacañjoom'ñe seii'
Cristo.
26 Quia matsei'w'ii' x'ia',
tintseitjo̱o̱ndyu'ti' nnoom na
jndaa'jom nntseicamaaⁿndyu'
na tincja'cwaaⁿ'ya' jom.
27 Tiñenquia'yo' meiⁿcwii nnom na
tsaⁿjndii nnda̱a̱ nnts'aaⁿ xjeⁿ 'o.
28 'Ñeeⁿ 'o na ñex'uee, je'
tanch'ueeti, je' cats'aayaaⁿ
ts'iaaⁿ na yati cha nncuaa ljo' na
nnda̱a̱ nnteijneiⁿ nt'omcheⁿ na
matseitjo̱o̱na' joona.
29 Meiⁿcwii ñ'oomntjeiⁿ
talaneiⁿ'yo', macanda̱ calaneiⁿyo'
ñ'oom naya na nnteijndeiina'
ts'aⁿ na nncjaawijndeiityeeⁿ,
ndo' nn'aⁿ na nndye ñ'oom'ñeeⁿ
nntio'naaⁿñena' joona.
30 Ndo' til'a'yo' cwii nnom na
nntseichjoo'na' ts'om Espíritu
Santo na cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om,
nquii na ñequio juu ty'ioom sa̱yo
'o, cha jndaa' 'ñeeⁿ 'o xuee quia na
nnlui'n'maaⁿndyeñ'eⁿ nn'aⁿ.
31 Ca'ndye'yo' cha'tso nnom
na cwil'a na matsei'ndaa'na'
n'om'yo', cha'na nntseiw'ii ts'aⁿ
x'iaaⁿ'aⁿ, nntseilioo'ñe ts'aⁿ ñ'eⁿ
x'iaaⁿ'aⁿ, c'uaa c'uaati 'ñom na
matseijmeiⁿ'ñê nnom x'iaaⁿ'aⁿ, maju'
ts'aⁿ ñ'oom wi' nacjoo' x'iaaⁿ'aⁿ,
ñequio chatso nnom ljo' na tis'a.
32 Cal'a'yo' na ya nn'aⁿndyo' ñ'eⁿ
nc'iaa'yo', c'oom na wi' n'om'yo'

joona, calaˈtˈmaⁿ nˈomˈyoˈ ncˈiaaˈyoˈ chaˈxjeⁿ mati matseitˈmaⁿ tsˈom Tyˈo̱o̱tsˈom ˈo ncˈe Cristo.

Luaa macaⁿnaˈ na cˈom ntseinda Tyˈo̱o̱tsˈom

5 Ncˈe na cwiluiindyoˈ ntseinda Tyˈo̱o̱tsˈom na mˈaaⁿ na jeeⁿ candyaˈ tsˈoom ˈo, joˈ na macaⁿˈa na caluiiˈndyoˈ chaˈxjeⁿ nqueⁿ. 2 Cˈomˈyoˈ na jnda nquiuˈyoˈ meiⁿquia nnˈaⁿ chaˈxjeⁿ Cristo tyˈoom na candyaˈ tsˈoom jaa, ndoˈ tquiaañê na tueeⁿˈeⁿ cwentaaya. Ndoˈ na ljoˈ sˈaaⁿ sˈaanaˈ ntyjii Tyˈo̱o̱tsˈom ñˈeⁿñê chaˈcwijom catsmaⁿ na cwilaˈcueeˈ nnˈaⁿ judíos cha nntseitˈmaⁿ tsˈoom joona jnaaⁿna. Mancˈe joˈ chii tioo na jeeⁿ tjaweeˈ ntyjii Tyˈo̱o̱tsˈom ñˈeⁿñê chaˈcwijom cwii jndye cachi.

3 Sa̱a̱ quiiˈntaaⁿˈ ˈo na cwiluiindyoˈ nnˈaⁿ cwentaaˈ Tyˈo̱o̱tsˈom ticatsonaˈ meiⁿ cweˈ na nlaneiⁿˈyoˈ ñˈoom cantyja ˈnaaⁿˈ na cweˈ nncˈoomya tsˈaⁿ ñˈeⁿ xˈiaaˈ ndoˈ chaˈtso nnom ñˈoomtia, oo aa queeⁿ tsˈom tsˈaⁿ na ñeˈcwityañê. 4 Ticatyˈiomnaˈ na nlaneiⁿˈyoˈ meiⁿquia nnom ñˈoom ntjeiⁿ oo ñˈoom wiˈ, oo ñˈomjnaaⁿˈ na cwilaˈneiⁿ nnˈaⁿ. Nchii joˈ na nlˈaˈyoˈ. ˈO cjaañjoomˈ nˈomˈyoˈ cwii cwii nnom na cantyja ˈnaaⁿ joo joˈ nñeˈquiaˈyoˈ na quianlˈuaaˈ Tyˈo̱o̱tsˈom. 5 Ee manquiuˈyoˈ na juu tsˈaⁿ na cweˈ nncˈoomya ñequio xˈiaaˈ oo na nntseiqueeⁿ tsˈom na ñeˈcwityañe, joˈ joˈ matseijomnaˈ chaˈna quia na matseitˈmaaⁿˈñe tsˈaⁿ cwii na cweˈ nnˈaⁿ nlˈa, ndoˈ na ljoˈ nntseicuˈnaˈ na nncjaaquieeˈ tsaⁿˈñeeⁿ cantyja na matsa̱ˈntjom Cristo ñˈeⁿ Tyˈo̱o̱tsˈom. 6 Meiⁿcwii tsˈaⁿ tinquioˈnnˈaⁿˈyoˈ na nnduˈyoˈ ñˈoom ntjeiⁿ nnom, ee macweˈ jnaaⁿˈ joˈ juu na tˈmaⁿ nntseiwˈii Tyˈo̱o̱tsˈom nntˈuiinaˈ nnˈaⁿ na tilañˈoomˈndyena chiuu na matseicañeeⁿ joona. 7 ˈO tilˈaˈyoˈ chaˈxjeⁿ na cwilˈana.

8 Ee ˈo jnda̱ ñetˈomˈyoˈ cantyja ˈnaaⁿˈ na jaaⁿñe sa̱a̱ je ˈna jnda̱ seitjoomˈnaˈ ˈo ñequio Ta Jesucristo, cˈomˈyoˈ cantyja ˈnaaⁿˈ naxueeñe, 9 ee juu naxueeñe quia na matseixueeñenaˈ naquiiˈ tsˈom tsˈaⁿ, machˈeenaˈ na yatsˈaⁿñê, xcwe machˈeeⁿ ndoˈ mayomˈm ñˈoom na nntseineiiⁿ. 10 Calaˈjnda̱ˈyoˈ na nntsawiˈnaⁿˈyoˈ na nlˈaˈyoˈ chaˈtso yuu na macjaaweeˈ ntyjii Ta Jesús ñˈeⁿndyoˈ. 11 Ticalaˈjomndyoˈ ñequio ljoˈ na tjaa yuu lˈue na cwilˈa nnˈaⁿ na mˈaⁿ cantyja ˈnaaⁿˈ na jaaⁿñe. ˈO calaˈcano̱o̱ⁿˈyoˈ na tixcwe ljoˈ cwilˈana. 12 Ee machˈeenaˈ na jnaaⁿˈ tsˈaⁿ na nntseineiⁿ ljoˈ na cweˈ ntyˈiu cwilˈa naⁿˈñeeⁿ, 13 sa̱a̱ quia na jnda̱ seicano̱o̱ⁿ naxueeñe chaˈtso ljoˈ na cweˈ ntyˈiu cwiluii, quia joˈ cwiwitquiooˈya. Ee juu naxuee matseicano̱o̱ⁿnaˈ chaˈtsoñˈeⁿ ljoˈ na wantyˈiuuˈ niom. 14 Cantyja ˈnaaⁿˈ luaaˈ, luaa matsonaˈ:

> Calcwiˈ ˈu na watsuˈ,
> quicantyjaˈ na waˈ quiˈntaaⁿ lˈoo
> cha na nñequiaa Cristo na xuee
> nncˈoomˈ.

15 Cantyja ˈnaaⁿˈ nmeiⁿˈ calˈandyoˈ cwenta cantyja chiuu waa na tsamˈaⁿˈyoˈ. Tincˈomˈyoˈ na cweˈ tijndo̱ˈto nˈomˈyoˈ, ˈo cˈomˈyoˈ na jndo̱ˈya nˈomˈyoˈ. 16 Joˈ chii queⁿndyoˈ na nlˈaˈyoˈ yuu na matyˈiomyanaˈ. Meiⁿ tilaˈcatsuuˈyoˈ xuee ˈnaⁿˈyoˈ na cweˈ chutindyo, ee

cwii cwii xuee jaawiwi'ti. 17 Til'a'yo'
cwii nnom na cwe' nl'a'to'yo',
cala'nõn'ya'yo' ljo' l'ue ts'om Ta
Ty'õõts'om na nl'a'yo'. 18 Tinc'om'yo'
na candye'yo', ee na luaa' nl'a'yo'
wjaachuna' 'o na nntsuundyo', 'o
c'om'yo' na too'ndyo' ñ'en Espíritu
Santo. 19 Cala'nan'yo' ñ'oom na cho
salmos na nndye'yo' ñ'en nc'iaa'yo'
ndo' cata'yo' cha'tso nnom na ya
nnta ts'an na cwila't'maan'ndyo' Ta
Ty'õõts'om ñequio na xcwee'ya
n'om'yo'. 20 Ñequii'chen quia'yo' na
quianl'uaa' Tsotyãã'ya Ty'õõts'om
cantyja cha'tsoti na matio'ñaañê 'o
ñequio xuee' Taya Jesucristo.

Ñ'oom cantyja 'naan nn'an na t'unco.

21 Catue'ndyo' cje'yo' ndãã
nc'iaa'yo' na cwila'yu' nc'e na
t'mañe Ty'õõts'om nquiu'yo'.
22 'O yolcu na m'an s'aa'yo' cal'a'yo'
ljo' na l'ue n'omna cha'cwijom
cwindye'ntjom'yo' nnom nquii Ta
Jesucristo. 23 Ee tsans'a cwiluiiñê
xquen scoom'm, cha'xjen Cristo
cwiluiiñê xquen tmaan' nn'an na
macwji' Ty'õõts'om cwentaan'an ndo'
na macwji'n'maañê tmaan'ñeen,
ee cwiluiiñena' seiin'en, 24 ndo'
cha'xjen t'maan' nn'an na cwila'yu'
maju'ñecje nnom Cristo, maluaa'
macan'na' na joo yolcu na jndã
t'unco catuee'ndyecjena ndãã
s'aana.
25 Nannom na m'an lcuu
c'omna na jnda nquiuna joo
cha'xjen Cristo ty'oom na candya'
ts'oom tmaan' nn'an na macwji'
Ty'õõts'om cwentaan'an ndo' na
tquiaañê na tuee'en cwentaana.
26 Luaa' s'aan cha na nntseixman
tmaan'ñeen cwentaa' Ty'õõts'om
ndo' tquen ljoom'm juuna' quia
na teits'oomndyena ndo' ñequio
na tyondyena ñ'oom'm, 27 cha
ñequiaa chennquen tmaan'ñeen
nnoom na neinncoo' caxuee
tseixmanna', na tjaa yuu na cwajndii
cantyja 'naan'na' mein tjaa'nan na
cantseiin'na' mein tjaa cwiichen na
nljei' na ticuaaya cantyja 'naan'na',
na ñequii'chen tseixmanna' cwentaa'
Ty'õõts'om ndo' candãã'ñ'en
matseixmanna' cwentaan'an.
28 Maluaa' waa na matsona' na
c'oom tsans'a na wi' ts'oom scoom'm
cha'xjen jnda ntyjeen seiin'en. Ee
ts'an na wi' ts'om scuu' ma'mõn
na jnda ntyjiiñe chennquii. 29 Ee
tjaa 'ñeen quich'ee na jndoo'ñe
chennquii. Macwaan'an nantquie
cha nnc'oom na yaan'an. Ndo'
cha'xjen Cristo mach'een cwenta jaa
tmaan' nn'an na macwji' Ty'õõts'om
cwentaan'an, maluaa' matseijomna'
na cateix'ee ts'an scoom'm. 30 Ee jaa
tmaan' nn'an na macwji' Ty'õõts'om
cwentaan'an, cwiluiindyõ seii'
Cristo na cha'waañê. Ndo' cwii
cwiindyõ matseijomna' cwii cwii
nnom na matseicañjoom'na' jom.
31 "Jo' chii tsans'a n'ñeen tsotyeen
tsoñeen cha na nntseitjoom'na'
jom ñ'en scoom'm ndo' wendyena
nla'xman'na ñecwii ts'an." 32 Jeen
t'man matseixman ñ'oomwaa' na
jeen wanty'iuu' waana'. Sãã ja
matseijoom'ndyõ ñ'oommeiin'
cantyja 'naan' Cristo ñequio tmaan'
nn'an na macwji' Ty'õõts'om
cwentaan'an. 33 Sãã ñ'oom na
macandã, cwii ndo' cwiindyo' 'o
c'oom na jnda ntyjii scuu' cha'xjen
na jnda ntyjiiñe chennquii ndo' mati
'o nanlcu cala'l'uee'ndyo' s'aa'yo'.

Luaa macaⁿna' na c'om nda nn'aⁿ na cwila'yu'

6 'O yonch'u, nc'e na cwila'yu'yo' ñequio Jesucristo, laxmaⁿ'yo' na c'om'yo' na ndyaandyo' jo ndaa nn'aⁿ na nda o' ee maty'iomyana' na nl'a'yo' naljo'. [2]Ee ljeii najndyee na matsa'ntjomna' chuuna' ñ'oom na tso Ty'oots'om na nnts'aaⁿ. Matsona': "Catseit'maaⁿ'ndyu' tsotye' ñ'eⁿ tso'ndyo' [3]cha na nnc'oom' na neiⁿ' ndo' tco xueechu' nnom tsjoomnancuewaa." [4]Ndo' 'o je', na m'aⁿ nda'yo' til'a'yo' cwii nnom na nla'lioo'ndyena, 'o cala'quie'yo' joona ñequio ñ'oom na matseijndo'na' n'omna chiuu nnc'omna ndo' cat'moⁿ'yo' ndaana na candya' ts'om Ta Jesucristo joona.

Ñ'oom cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na teil'uandye na cwindye'ntjomtyeⁿ

[5]'O nn'aⁿ na teijndandyo', c'om'yo' na ndyaandyo' ndaa patrom 'naⁿ'yo', catue'ndyo'cje'yo' ndaana ndo' ñequio na nquia'yo cala't'maaⁿ'ndyo' joona ñequio na xcwee' n'om'yo' cha'xjeⁿ nquiu'yo' na cwindye'ntjom'yo' nnom nquii Cristo. [6]Nchii cwe' quia na jndoo'na jo' na cwiqueⁿndyo' ts'iaaⁿ na cwil'a'yo'. 'O cal'a'yo' na ljo' ee na manquiu'yo' na nnom nquii Cristo m'aⁿ'tyeⁿ'yo' moso, ndo' ñequio na xcwee' n'om'yo' cwil'a'yo' yuu na l'ue ts'om Ty'oots'om. [7]Ts'iaaⁿ na nl'a'yo', cal'a'yo' juuna' ñequio na tinc'uaa' n'om'yo', cha'xjeⁿ nnom nquii Ta Jesucristo na cwindye'ntjom'yo', nchii cwe' ndaa nn'aⁿ.

[8]Ee manquiu'yo' na cwii cwii ts'aⁿ, aa m'aaⁿtyeeⁿ moso oo aa m'aaⁿ xjeⁿ 'naaⁿ' nqueⁿ, saa Ta Jesús nñequiaaⁿ na nnco'ñom cantyjati na ya na ñes'aa. [9]Ndo' 'o je' patrom, majo'ti cal'a'yo' ñequio nn'aⁿ na m'aⁿtyeⁿ moso 'naⁿ'yo' meiⁿ nchii na nndu'yo' cwii ñ'oom na ntseicaty'uena' joona. Ee cjañjoom' n'om'yo' na 'o ñ'eⁿndye joona cañoom'luee m'aaⁿ Ta Jesús na matsa'ntjoom jaa. Ndo' jo nnom jom ñecwii xjeⁿ cwila'xmaaⁿya.

L'o ts'iaaⁿmeiiⁿ cwil'uee'ndyo

[10]'O nn'aⁿya, Ta Jesús tjacantyja najndeii na matseixmaaⁿ. Cantyja 'naaⁿ' jo' c'oom' jndeii' n'om'yo' nc'e matseitjoom'na' 'o ñ'eⁿñê. [11]Cwil'uee'ndyo' cha'tso nnom l'o ts'iaaⁿ ndia' na jnda tquiaa Ty'oots'om ndaa'yo', cha na nndaa nnaⁿndyo' nacjoo' cha'tso nnom na manquiu'nn'aⁿ tsaⁿjndii 'o. [12]Ee nchii cwe' ñequio nn'aⁿ na la'xmaⁿ seii ñequio ndeii cwil'aaya tia'. Jaa m'aaⁿya nacjoo najnda na wi'ndye na titquioo' na m'aⁿ jo ndo' ljo'luee, joo na waa najnda na cwiqueⁿ xjeⁿ, na cwitsa'ntjom, ndo' nt'omcheⁿ na cwitsa'ntjom tsjoomnancue jaaⁿwaañe. [13]Jo' chii cwil'uee'ndyo' cha'tsoñ'eⁿ l'o ts'iaaⁿ cwentaa ndia' na mañequiaa Ty'oots'om cha quia na nncue'ntyjo xuee na wi' nntjom'yo' nndaa nnaⁿndyo' ndo' na jnda jndaa jnaⁿndyo' tia', ndicwaⁿ meiⁿntyje'tyeⁿ'yo'. [14]Cwintyje'tyeⁿ'yo' cwentaaⁿ'aⁿ na cwil'uee'ndyo' ñ'oom'm cha'xjeⁿ sondaro matseityeeⁿ xcweeⁿ'eⁿ ñequio tjaⁿ, cal'a'yo' na maty'iomyana' ee juuna'

nncwañoom'na' 'o cha'xjeⁿ cotom
xjo wañoom'na' sondaro. 15 Cha'xjeⁿ
m'aaⁿc'eeñe sondaro na mañjoom
lcoom'm na wjaⁿ tia', mati 'o
ñequii'cheⁿ c'om'c'eendyo' na
nntsanquia'yo' ñ'oom na ya na
mañequiaana' na cwiljoya ntyjii
Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿ nn'aⁿ. 16 Tsaⁿjndii
majoom'm ndo̱ nacjo'yo' na
too' chom. Cha'xjeⁿ tjaⁿ tmeiⁿ
mawañoom'na' sondaro na
tinc'oom ndo̱ jom, maluaa'
cwil'uee'ndyo' juu na cwilayu'ya
n'om'yo' cha nlandu'yo' ndo̱ na
maju' tsaⁿjndii nacjo'yo'. 17 Juu
na macwji'n'maaⁿ'ñe Ty'o̱o̱ts'om
nn'aⁿ cwil'uee'ndyo' juuna' na
nncwañoom'na' 'o cha'xjeⁿ
tjaⁿxqueⁿ xjo' mawañoom'na' xqueⁿ
sondaro ndo' mati cwil'uee'ndyo'
ñ'oom'm cha'xjeⁿ xjo espada
na mañequiaa Espíritu Santo
nda̱a̱'yo'. 18 Tintsacwintyje'yo' na
cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
cha'xjeⁿ na mañequiaa Espíritu
Santo naquii' n'om'yo', ñequii'cheⁿ
cala'ty'oondyo' ndo' cataⁿ'yo'
nnoom, tincwintqueⁿ'yo',
ñequii'cheⁿ na c'om'c'eendyo' na
calaneiⁿ'yo' nnoom cantyja 'naaⁿ
nn'aⁿ na m'aⁿ cwentaaⁿ'aⁿ. 19 Mati
calaneiⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naⁿya na cateijneiⁿ ja
ñ'oom na nntseina̱ⁿya nnda̱a̱
nn'aⁿ meiⁿ tintseicaty'uena' ja na
nñequiaya na caliu nn'aⁿ chiuu waa
ñ'oom na jeeⁿ wanty'iuu' waa na
nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ. 20 Jnda̱ ty'ioom
ts'iaaⁿ ja na mañequiaya ñ'oom
naya 'naaⁿ'aⁿ, ndo' cwe' jnaaⁿ' jo'
na m'aaⁿya w'aancjo, calaneiⁿ'yo'
nnoom na c'o̱ⁿt'maaⁿ'ndyo̱ ts'o̱o̱ⁿya
na nntseina̱ⁿya juuna' nda̱a̱ nn'aⁿ
cha'xjeⁿ matsona' na cats'aa.

Ñ'oom na jaantycwii na matseiljeii Pablo cartawaañe

21 Ti'nn'aⁿya Tíquico, tsaⁿ na
jeeⁿ jnda ntyjiiya, jom jeeⁿ
xcwee' ts'oom ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ta
Jesús, jom ntseicañeeⁿ 'o chiuu
waa na m'aaⁿya cha caliu'yo'
ljo' mats'aaya. 22 Cwe' jo' na
majño̱o̱ⁿya jom na m'aⁿ'yo' na
catseicañeeⁿ 'o chiuu waa na
m'aaⁿya ñjaaⁿ cha na nñequiaana'
na t'maⁿ n'om'yo'.
23 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
nquii Ty'o̱o̱ts'om na cwiluiiñê
Tsoty̱a̱aya ñequio Jesucristo na
cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom jaa,
quiana na nnda'yo' na meiⁿcwii
ñomtiuu tic'om'yo' jo nda̱a̱na
ndo' na cato'ñoom'yo' na m'aⁿna
na wi' n'omna 'o ee cwila'yu'ya
n'om'yo' ñ'eⁿndyena, 24 juu naya
na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om, quiaaⁿ
juuna' nda̱a̱ cha'tsondye nn'aⁿ na
ticala'chuii' na m'aⁿ na jnda nquiu
Taya Jesucristo.

Carta na seicwanom Pablo na m'aⁿ nn'aⁿ Filipos

Xmaⁿndye nn'aⁿ na cwila'yu' tsjoom Filipos

1 Maja Pablo ñequio Timoteo cwiluiindyô̲ nn'aⁿ na cwindye'ntjomtyeⁿ nnom Jesucristo, cwilaljeiiyâ cartawaañe, cwilacwano̲o̲ⁿyâ juuna' na m'aⁿ' 'o na cwila'yu'yo' tsjoom Filipos na cwila'jomndyo' ñ'eⁿ Cristo Jesús, ñequiondyo' 'o na cwijndo'yo' ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̲o̲ts'om ñequio 'o na cwindye'ntjom'yo' nda̲a̲ tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'o̲o̲ts'om cwentaaⁿ'aⁿ. 2 Nquii Tsoty̲a̲aya Ty'o̲o̲ts'om ñequio Ta Jesucristo quiana na canda̲a̲'ya nnto'ñoom'yo' naya na la'xmaⁿna ñequio juu na tjaa ñomtiuu c'oom ts'aⁿ jo nda̲a̲na.

Macaⁿ Pablo cwentaa nn'aⁿ na cwila'yu'

3 Cwii cwii ndii' na macjaañjoom' ts'o̲o̲ⁿya 'o, nnom Ty'o̲o̲ts'omya, mañequiaya na quianl'uaaⁿ'aⁿ cantyja 'naⁿ'yo'. 4 Quia na matseina̲ⁿya nnoom, ñequio na neiⁿya macaⁿ'a na cateijneiⁿ 'o na cha'tsondyo'. 5 Ee cantyjati xuee najndyee hasta xjeⁿ je'cheⁿ, ñecwii cwila'jomndyô̲ naquii' ts'iaaⁿ na cwiñequiaayâ ñ'oom naya 'naaⁿ' Ty'o̲o̲ts'om. 6 Ee ntyjiiyaya na juu ts'iaaⁿ nayawaañe na to̲' Ty'o̲o̲ts'om naquii' n'om'yo', ñe'cwii tco nnts'aaⁿ na nncjaacanda̲a̲'ñ'eⁿna' hasta xjeⁿ na nncwjee'nnda' Jesucristo. 7 Maxjeⁿ maty'iomyana' na luaa' m'aaⁿ' ts'o̲o̲ⁿya cantyja 'naaⁿ cha'tsondyo' ee na jeeⁿ jnda ntyjiiya 'o na cwila'jomndyo' ñ'eⁿndyo̲ naya na matseixmaⁿ Ty'o̲o̲ts'om, meiiⁿ na m'aaⁿya w'aancjo oo meiiⁿ na meiⁿntyja̲a̲'a jo nda̲a̲ naⁿmaⁿn'iaaⁿ na mawañoⁿ'a ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ oo na mañequiaya ñ'oom nda̲a̲ nn'aⁿ cantyja na macwji'n'maaⁿñê nn'aⁿ. 8 Ee mantyjiijndaa'ñe Ty'o̲o̲ts'om na jeeⁿ jnda ntyjiiya 'o nc'e juu na m'aaⁿ Jesucristo na jeeⁿ candya' ts'oom 'o cha'xjeⁿ na jeeⁿ wi' ts'om yuscu jnaaⁿ na 'ndaañe. 9 Macaⁿ'a nnom Ty'o̲o̲ts'om na nnc'om'ti'yo' na jnda nquiu'yo' nc'iaa'yo', ñequio na jndo̲'ti n'om'yo' ndo' na nla'no̲ⁿ'ti'yo' cha'tso, 10 cha nnda̲a̲ nntjei'yo' cwenta cwaaⁿ cwii nnom na xcweti tseixmaⁿna'. Ee na ljo' nnda̲a̲ nnc'om lju'ndyo' na cwitsam'aⁿ'ti'yo' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ, meiⁿ ticalaxmaⁿ'yo' nn'aⁿ na cwila'tjo̲o̲ndye jo nnom Cristo xuee

quia na nncwjee'nnaaⁿ'aⁿ, [11] ndo'
na luaa', nleil'uee'ñe Jesucristo
joo na jndạ jla'jomndyo' ñ'eⁿñê na
nntseijomna' joona' cha'cwijom
cwii ntjom na cwiwe' na cantyja
'naaⁿ joona' nntseit'maaⁿ'ñena'
Ty'ọọts'om.

**Yocheⁿ na wa'ndọ'a
nndi'tjọⁿya nnom Cristo**

[12] 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
l'ue ts'ọọⁿ na cala'nọⁿ'yo' na joo
nawi'meiiⁿ na matjọⁿya, mayuu'cheⁿ
cwiteijndeiina' na 'oonndye nn'aⁿ
ñ'oom naya na macwji'n'maaⁿñe
Ty'ọọts'om nn'aⁿ. [13] Ee cha'tso
nn'aⁿ na m'aⁿ wats'iaaⁿ ñequio
nt'omcheⁿ nn'aⁿ, manquiuyana
na m'aaⁿya w'aancjo nc'e na
majọntyjọya cantyja 'naaⁿ' Cristo.
[14] Ndo' majndyeti nn'aⁿ na cwila'yu'
na cwinty'iaana na m'aaⁿya prạso,
cwin'omt'maaⁿ'ndyena n'omna na
ti'maaⁿ' n'omna cwilaneiⁿna ñ'oom'
Ty'ọọts'om ñequio na cwicantyjaa'
n'omna Ta Jesús.
[15] Ñ'oom na mayuu' na
cwantindye joona cwilaneiⁿna
ñ'oom'ñeeⁿ na tạạ' n'omna ja
ndo' ñequio na ñe'cwinom'na
ja, sạạ nt'omcheⁿ ñequio na
xcwee' n'om cwil'ana ts'iaaⁿ'ñeeⁿ.
[16] Sạạ nt'omndyena cwiñequiana
ñ'oom'ñeeⁿ na ñequii'cheⁿ m'aaⁿ'
n'omna cantyja 'naaⁿ nquieena,
tixcwee' n'omna ee cwila'tiuuna
na cwil'ana na ljo', cha
nnchjeetina' ja na m'aaⁿya prạso,
[17] sạạ nt'omndyena cwiñe'quiana
ñ'oom'm ee na jnda nquiuna ja. Ee
cwila'nọⁿ'yana na ty'iom Ty'ọọts'om
tis'aaⁿ ja na nncwintyjạạ'a jo
ndạạ naⁿmaⁿn'iaaⁿ tsjoomwaañe.
S'aaⁿ na ljo' ee l'ue ts'oom na
nncwji'yuu'ndyọ ñ'oom naya
'naaⁿ'aⁿ ndạạna. [18] Sạạ meiiⁿ na luaa'
waa tjaa na coch'eena' ja, ee meiiⁿ
na xcwee' n'omna oo na aa tixcwee'
n'omna na cwiñequiana ñ'oom
cantyja 'naaⁿ' Cristo, m'aaⁿya na
neiⁿya na ljo'.
Ndo' nnc'ọọⁿtyạya na neiⁿya,
[19] ee ntyjiiya na cha'tso nmeiiⁿ'
nntseijndaa'ñena' na nndyaandyọ
w'aancjo nc'e na cwilaneiⁿ'yo'
nnom Ty'ọọts'om cantyja 'naⁿya
ndo' na mateijndeii nquii Espíritu
na cwiluiiñe Jesucristo ja. [20] Ee
ntyjaa'ya cwii ts'ọọⁿ na tixonquiaa
Ty'ọọts'om na nnts'aa cwii na
cantyja 'naaⁿ' jo' nlui'jnaaⁿ'ndyọ,
xeⁿ nchii ñequio na t'maⁿya ts'ọọⁿ
nndạạ nntseinạⁿ ndạạ cha'tsondye
nn'aⁿ ndo' na maje' ndo' 'iocha
luaa' nleitquioo' cantyja 'naⁿya na
tjacantyja na t'maⁿ cwiluiiñe Cristo,
meiiⁿ na nncwandọ'tyạ oo meiiⁿ na
nntseicuee'tona' ja. [21] Ee cantyja
'naⁿya, meiiⁿ xeⁿ nncwandọ'a, maxjeⁿ
nnom Cristo nndi'ntjọⁿya, ndo' xeⁿ
nla'cuee'na ja, majo' t'maⁿti naya
'naⁿya. [22] Sạạ xeⁿ na aa nncwandọ'tyạ
nndạạ nnts'aatyạ ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ta
Jesús, jo' chii ticaljeii cwaaⁿ cwii na
we joo nmeiⁿ' na nncwjii'ndyọ. [23] Ee
quii'ntaaⁿ we nmeiⁿ', jeeⁿ jndei'na'
cwaaⁿ cwii na nncwjii'ndyọ nayati,
ee xeⁿ nnc'iọ nncjọ na m'aaⁿ Cristo,
na juu jo' jndati tseixmaⁿna' cantyja
'naⁿya, [24] sạạ cantyja 'naaⁿ' cwiicheⁿ
luaa' macaⁿna' na nncwandọ'tyạ
cha cateijndeiina' 'o. [25] Ndo' na
mantyjiiyaya na ljo', matsei'nọⁿ'a
na nnc'ọⁿtyạ cantyja 'naⁿ'yo' cha
nnteijndeiina' 'o na nntsatsati'yo'
cantyja 'naaⁿ' Cristo ndo' na

t'ma^{n}ti ñequiaana' na nei^{n}'yo' na
cwilayu'ya n'om'yo' ñ'e^{n} jom. 26 Jo'
chii na nnc'o̱o̱^{n}nnda'a quii'ntaa^{n}'yo'
cha juu na nei^{n}'yo' na cwiluiindyo'
cwentaa' Jesucristo, nleit'ma^{n}tina'.
27 Luaa que^{n}'yo' cwenta: juu
cantyja na cwitsam'a^{n}'yo', cjoo'
n'om'yo' na matseijomna' juuna'
ñequio ñ'oom naya cantyja
'naa^{n}' Cristo, quia jo' meii^{n} na
nncjo̱ nnty'ia 'o oo meii^{n} na aa
ti'cjo̱, nnda̱a̱ nndiiya ñ'oom na
cwiljoo'ndyo'tye^{n}'yo' na ñe'cwii
n'om'yo' na cwila'jnda̱'yo' na
cha'tsondyo' cantyja 'naa^{n}' ñ'oom
na cwila'yuu'a na la'xmaa^{n}ya nc'e
juu ñ'oom na macwji'n'maa^{n}ñe
Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}, 28 na mei^{n}cwii
tintseicaty'uena' 'o ljo' na nl'a
nn'a^{n} na jndoona 'o. Na nl'a'yo'
na ljo', nntseixma^{n}na' cwii 'naa^{n}
nda̱a̱ joona na nntsuundyena, sa̱a̱
cantyja 'na^{n}'yo' tseixma^{n}na' cwii
'naa^{n} na nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na nlui'n'maa^{n}ndyo'. 29 Ee nchii
ñequii'che^{n} cwicanda'yo' na
cwila'yu'yo' ñ'e^{n} Cristo, sa̱a̱ mati
na lco'wi'na' 'o cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
30 'O ndo' mati ja mañe'cwii
waa na cwila'jnda̱a̱'ya. 'O jnda̱
nty'ia'nda̱a̱'yo' chiuu waa na
seijndo̱ya ndo' je' macwindye'yo' na
ndicwa^{n} matseijndo̱.

T'ma^{n} tjuñecje Cristo mati t'ma^{n} matseit'maa^{n}'ñe Ty'o̱o̱ts'om jom

2 Jo' chii xe^{n} mañequiaana'
na t'ma^{n} n'om'yo' na
la'xma^{n}'yo' cwentaa' Cristo, xe^{n}
mañequiaana' na t'ma^{n} n'om'yo'
na m'aa^{n} na candya' ts'oom 'o,
xe^{n} m'aa^{n} Espíritu quii' n'om'yo',
ndo' xe^{n} m'a^{n}'yo' na wi' n'om'yo'
nt'omche^{n}, 2 quia jo' quia'yo' na
canda̱a̱'ya na nei^{n}ya na cha'tsondyo'
c'om'yo' na ñe'cwii ñ'oom 'o, na
ñe'cwii c'om'yo' na jnda nquiu'yo'
ntyjee'yo', na ñe'cwii na m'aa^{n}'
n'om'yo' ndo' ñe'cwii ts'iaa^{n}
cwil'a'yo'. 3 Mei^{n}cwii til'a'yo' na
wato̱^{n}' m'a^{n}'yo' mei^{n} nchii na
cwilas'andyo' cwilalcundyo'.
Ñequii'che^{n} cal'a'yo' na
cwitue'ndyo'cje'yo'. Cwii cwiindyo'
cwji' cwenta na t'ma^{n}ti cwiluiiñe
x'iaa' nchiiti nquii. 4 Mei^{n}cwiindyo'
'o tinc'oom' ts'om na ñe'tomti chiuu
waa na wjaawinom nquii. Mati
c'oom' n'om'yo' chiuu nnteijndeiina'
nc'iaa'yo'.
5 Cwii cwiindyo' ñe'cwii c'oom'
n'om'yo' cha'xje^{n} tyom'aa^{n}' ts'om
Cristo Jesús, 6 ee jom:

Mei^{n} na ñe'cwii ts'oom ñ'e^{n}
Ty'o̱o̱ts'om,
sa̱a̱ ticatseijnei^{n} na ñecwii xje^{n}
cwiluiiñê ñ'e^{n}ñe Jom.
7 Tjei'ndyo̱o̱ñe che^{n}nque^{n} cantyja
na matseixmaa^{n},
ndo' t'oom cha'na cwii moso,
tuiiñê cha'xje^{n} jaa nn'a^{n}.
8 Ndo' na t'oomñê cha'na jaa
nmeii^{n},
tjucjeñe che^{n}nque^{n},
ndo' na seicanda̱a̱'ñê, jo' na
tuee^{n}'e^{n},
cwii na seijnaa^{n}'na' na tuee^{n}'e^{n}
cjoo' ts'oom'naa^{n}.
9 Ndo' nc'e na ljo', jo' chii t'ma^{n}
matseit'maa^{n}'ñe Ty'o̱o̱ts'om jom.
Ndo' mati tque^{n} na jndati
tseixma^{n} xue^{n}'e^{n}, nchiiti xuee'
mei^{n}quia ts'a^{n},
10 cha cantyja 'naa^{n}' xuee' Jesús
cha'tso joo na m'a^{n} cañoom'luee
cata'na cantyena,

ndo' mati joo na m'aⁿ
tsjoomnancue ñequio cha'tso
joo na m'aⁿ tsjoom l'oo,
11 ndo' cha'tsondyena
catjei'yuu'ndyena na
cwiluiiñe Jesucristo na
catsa̱'ntjoom
na cantyja 'naaⁿ' jo'
nntseit'maaⁿ'ñena' Tsotya̱a̱ya
Ty'o̱o̱ts'om.

Laxmaaⁿya cha'cwijom chom na cwiwixuee nda̱a̱ nn'aⁿ tsjoomnancue

12 Jo' chii 'o nn'aⁿya na jeeⁿ jnda
ntyjiiya, quia ñet'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿndyo',
jla'canda̱a̱'ndyo' chiuu ñetsjo̱o̱ya
nda̱a̱'yo', majndeiitiche^n je' na
tic'o̱o̱ⁿndyo̱ ñ'eⁿndyo' cala'canda̱'yo'.
Cantyja na cwitsam'aⁿ'yo' ñequio
na xcwee' n'om'yo' cat'mo̱ⁿ'yo'
na cwiluiindyo' nn'aⁿ na
macwji'n'maaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om, 13 ee
manquiityeeⁿ mach'eeⁿ na l'ue
n'om'yo' na nl'a'yo' yuu na ya ndo'
mateijneiⁿ 'o na nla'canda̱'yo' yuu
na l'ue ts'oom.
14 Cha'tso na cwil'a'yo',
tila'ncjoo'ndyo' meiⁿ ticalañ'eeⁿ'
ndyue'yo' ñequio nc'iaa'yo' na
cwila'yu' 15 cha tjaa 'ñeeⁿ juu nljeii
na nntso waa na cwila'tjo̱o̱ndyo'.
Cala'xmaⁿ'yo' ntseinda Ty'o̱o̱ts'om
na lju' m'aⁿ'yo' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
natia laxmaⁿ na quie' n'om. Jo nda̱a̱
naⁿ'ñeeⁿ cala'xmaⁿ'yo' cha'cwijom
cancjuu na cwiwixuee jo nnom
tsjomnancuee na jaaⁿñe, 16 yocheⁿ
na cwitsañ'om'yo' ñ'oom naya jo
nda̱a̱ nn'aⁿ na mañequiaana' na
cwita'ndo' añmaaⁿna. Ndo' na
ljo' quia na nncwjee'nnda' Cristo,
nnda̱a̱ nnc'o̱o̱ⁿ na neiⁿya cantyja
'naⁿ'yo', na matseino̱o̱ⁿyana' na
ticwe' ts'iaaⁿ'ndyo ñes'aaya ts'iaaⁿ
quii'ntaaⁿ'yo'. 17 Ndo' meiiⁿ xeⁿ na
aa nntseicuee'na' ja cha'cwijom
quioo' na cwila'cuee' nn'aⁿ na
cwila't'maaⁿ'ndyena Ty'o̱o̱ts'om
cha na nntseicanda̱a̱'ñena' na
cwiñequia'yo' nnoom nc'e na
cwilayu'ya n'om'yo' ñ'eⁿñê
maxjeⁿ m'aaⁿya na neiⁿya
ndo' matseineiiⁿ'ndyo̱ ñequio
cha'tsondyo'. 18 Mati c'om'yo' na
neiⁿ'yo' ndo' calajomndyo' ñ'eⁿndyo̱
na m'aaⁿya na neiⁿya.

Cantyja 'naaⁿ' Timoteo ñequio Epafrodito

19 Macantyjaa' ts'o̱o̱ⁿya jo nnom
Ta Jesús na tyuaa' njño̱o̱ⁿya
Timoteo na m'aⁿ'yo' cha quia na
nndyolcweeⁿ'eⁿ nndiiya chiuu waa
na m'aⁿ'yo'. 20 Ee ñenqueⁿ m'aaⁿ'
ts'oom cantyja 'naⁿ'yo' cha'xjeⁿ ja
luaa na jaawa jaacue na m'aaⁿ'
ts'o̱o̱ⁿ chiuu ya nnteijndeiina'
'o, 21 ee cha'tso nt'omcheⁿ nn'aⁿ
macanda̱ m'aaⁿ' n'omna cantyja
'naaⁿ na cwila'jndaa'ndye nquieena
nchii chiuu waa na l'ue ts'om
Jesucristo. 22 Sa̱a̱ 'o nquiu'ya'yo'
chiuu wjaam'aaⁿ Timoteo ndo'
chiuu waa na tyondi'ntjoom
n'eⁿndyo̱, teijneiⁿ ja cha'cwijom
mach'ee jnda ts'aⁿ ñequio tsotye.
23 Jo' chii tyuaa'ti na nljeiya
chiuu nntseijndaa'ñena' ñ'oom na
maleiñ'oom ja, quia jo' njño̱o̱ⁿya
jom na m'aⁿ'yo', 24 sa̱a̱ mati quit'maⁿ
ts'o̱o̱ⁿ Nquii na matsa̱'ntjom ja na
tyuaa' nncjo̱ cando̱o̱'a 'o.
25 Sa̱a̱ maqua̱ⁿ cwenta na
macaⁿna' na catseicwano̱ⁿlcwa̱'a
ti'nn'aaⁿya Epafrodito, jom na
matseijomñê ts'iaaⁿ na mats'aa

ndo' tseiXmaaⁿ sondaro cwentaa'
Ta Jesús, jom na jñom'yo' na
m'aaⁿya na cwiteijndei'yo' ja 'naⁿ na
macaⁿna' ja. 26 Jeeⁿ l'ue ts'oom na
nnty'iaa'nnaaⁿ'aⁿ cha'tsondyo' 'o
ee matsei'ndaa'na' ntyjeeⁿ na jndạ
jndye'yo' na ñeteiweeⁿ'eⁿ. 27 Ee
ñ'oom na mayuu' naljo' tjoom hasta
mawaa xjeⁿ na ntseicuee'na' jom sạạ
ty'oom Ty'ọọts'om na wi' ts'om jom,
ndo' nchii macandạ jom, mati ja,
titseicwaljoo'tina' na chjoo' ts'ọọⁿ.
28 Jo' chii matyuaa'ti majñọọⁿya
jom na m'aⁿ'yo' cha na nñequiaana'
na neiⁿ'yo' na nnty'ia'nnda'yo'
jom ndo' cha tic'ọọⁿya na chjoo'
ts'ọọⁿ. 29 Ñequio na neiⁿ'yo'
cato'ñoom'nnda'yo' jom cha'na cwii
ts'aⁿ na matseijomñe ñ'eⁿ Ta Jesús
ndo' ñequii'cheⁿ cala't'maaⁿ'ndyo'
nn'aⁿ na laxmaⁿ cha'na jom. 30 Ee
mawaa mawaaxjeⁿ na nntseicuee'na'
jom na mandi'ntjoom nnom Cristo.
Tju'teincuu'ñena' jom na mateijneiⁿ
ja ts'iaaⁿ na leicandạạ nl'a' ncjo'yo'.

Cwii na mayuu'cheⁿ na jndana'

3 Ndo' je' je' 'o nn'aⁿya na
cwila'yu'yo', quiaana' na
neiⁿ'yo' na cwiluiindyo' cwentaa'
Ta Jesús. Ticjọmeintyjạạ'a
na nntsjọọnnda'a ñ'oom na
jndạ seiljeiya ndạạ'yo' ndo'
mateijndeiina' 'o. 2 Cal'andyo'
cwenta cantyja 'naaⁿ naⁿm'aⁿ na
cha'cwijom calue' joona natia na
cwil'ana na cwityjena seii' ts'aⁿ, 3 ee
jaa laxmaaⁿya nn'aⁿ na mayuu'cheⁿ
tuii 'naaⁿ, jaa na cwila't'maaⁿ'ndyọ
Ty'ọọts'om nc'e Espíritu Santo, na
m'aaⁿya na neiiⁿya na laxmaaⁿya
cantyja 'naaⁿ' Cristo Jesús meiⁿ
ticantyjaa' n'ọọⁿya 'naaⁿ na tuii
seii' ts'aⁿ. 4 Cantyja 'naⁿ ja luaa,
wanaaⁿ na nntseicantyjaa' ts'ọọⁿ
cha'na ts'iaaⁿwaa'. Xeⁿ aa m'aaⁿ
ts'aⁿ na matseitiuu wanaaⁿ na
matseicantyjaa' ts'om ts'iaaⁿmeiⁿ',
majndeiitiche^n ja, 5 jndạ ñeeⁿ xuee
na tuiindyọ tuii 'naaⁿ tjaaⁿya.
Ts'aⁿ tsjaaⁿ nn'aⁿ Israel ja, tmaaⁿ'
cwentaa' Benjamín, ts'aⁿ hebreo
ja ndo' tsotyạ tsondyọ mann'aⁿ
hebreos joona. Cantyja 'naaⁿ'
ljeii na tqueⁿ Moisés, ts'aⁿ tmaaⁿ'
fariseo ja. 6 Cantyja na tyojoo' ts'ọọⁿ
naquii' ñ'oom cwilein'om nn'aⁿ
judíos, tyontyjọya tmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'ọọts'om cwentaaⁿ'aⁿ.
Cantyja 'naaⁿ' na matseicandạạ'ñe
ts'aⁿ jo nnom ljeii na tqueⁿ Moisés,
tjaa 'ñeeⁿ juu na nndạạ m'mọⁿ na
tyootseicandạạ'ndyọ jo nnom juuna'.
7 Sạạ cha'tso nmeiⁿ' na tandyo xuee
tjeii'a cwenta na tjacantyja na
jnda laxmaⁿna', je' nc'e na m'aaⁿya
cantyja 'naaⁿ' Cristo macwjii'a
cwenta na cwe' ts'iaaⁿ'ndyo
laxmaⁿna', 8 ndo' nchii macandạ
luaa', tjaa'naⁿ cwiicheⁿ na jnda
ntyjiiya quia na macwjii'a cwenta
na tjacantyja naya tseixmaⁿna' na
cwiluiindyọ cwentaa' Cristo Jesús
na cwiluiiñê na matsạ'ntjoom
ja. Nc'e jom, cha'tso na ñetjeii'a
cwenta na jnda laxmaⁿna',
je' macwjaa'ndyọ cwenta na
laxmaⁿna' cha'cwijom to' cha nndạạ
nntseixmaⁿya cwentaaⁿ'aⁿ, 9 ndo'
na nleitquioo' na matseitjoom'na'
ja cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Nchii mal'uạya
na matseixmaⁿya ts'aⁿ na tjaa
jnaaⁿ' nc'e matseicandạạ'ndyọ
ljeii na tqueⁿ Moisés sạạ nc'e na
matseiyu'ya ts'ọọⁿ ñ'eⁿ Cristo.
10 Ñe'catseiljeii'ndyọ cantyja 'naaⁿ'

Cristo ndo' na nntseixmaⁿya juu
najndeii na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om
na s'aa na tando'xcoom, ndo' na
nntseijomndyo̱ ñequio joo nawi'
na teinoom ndo' na nntseixmaⁿya
cha'xjeⁿ na seixmaaⁿ xjeⁿ na
tueeⁿ'eⁿ, 11 ee na ntyjaa' ts'o̱o̱ⁿ na
ñ'a̱ⁿ quia na nnta'ndo'xco nn'aⁿ na
jnda̱ tja̱.

Cala'jnda̱a̱ya cha nntantjo̱o̱ⁿya

12 Nchii ñe'catsjo̱o̱ na jnda̱
mamatseixmaⁿya cha'tso
nmeiⁿ' meiⁿ nchii na canda̱a̱'
matseixmaⁿya sa̱a̱ matseijndo̱ya
ts'o̱o̱ⁿ na macantyjaa' ts'o̱o̱ⁿ na
ntseixmaⁿya joona' nc'e nquii
Cristo tjei'jñeeⁿ ja. 13 'O nn'aⁿya
na cwila'yu'yo', nchii matsjo̱o̱ya
na mamatseixmaⁿya juuna',
sa̱a̱ luaa mats'aa, cwitsuu'yaya
ts'o̱o̱ⁿ ljo' ñeseixmaⁿya jaach'ee
xuee ndo' matseijndo̱yaya na
nncua̱'ntyjo̱ya juu na waa jo
nno̱o̱ⁿ, 14 cha nncua̱caño̱o̱ⁿya yuu
na jnda̱ t'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om no̱o̱ⁿ ndo'
na nnto'ño̱o̱ⁿya naya na ñnequiaa
nqueⁿ na ma'maaⁿ jaa cantyja 'naaⁿ'
Cristo Jesús.
15 Cha'tsondyo̱ jaa na laxmaaⁿya
na canda̱a̱' cwila'yu'ya n'o̱o̱ⁿya
matsona' na laa'ti' c'oom' n'o̱o̱ⁿya.
Ndo' xeⁿ waa cwiicheⁿ nnom na
m'aaⁿ' n'om'yo' cantyja 'naaⁿ'
ñ'oomwaa', nntseijndo̱' Ty'o̱o̱ts'om
n'om'yo' cantyja 'naaⁿ'na'. 16 Sa̱a̱
ñ'oom na mayuu'cheⁿ, macaⁿna' na
tjoom' c'o̱o̱ⁿya cantyja 'naaⁿ ñ'oom
na jnda̱ to'ño̱o̱ⁿya.
17 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
cala'ljeii'ndyo' cha'xjeⁿ na mats'aa.
Ndo' mati queⁿ'yo' cwenta cwaaⁿ
nc'iaa'yo' na cwila'ljeii'ndye
cha'xjeⁿ na cwil'aayâ, caluii'ndyo'
joona. 18 Jndye ndii' jnda̱ ñetsjo̱o̱ya
nda̱a̱'yo', ndo' ñequio na mat'io̱o̱ya
matsjo̱o̱nnda'a, jndye nn'aⁿ
m'aⁿ na jndoo ñ'oom cantyja
'naaⁿ' na tue' Cristo nacjoo'
ts'oom'naaⁿ, 19 sa̱a̱ na macanda̱
maxjeⁿ nntsuundyena. Ñequii'cheⁿ
cwila't'maaⁿ'ndyena juu na l'ue
n'om seiina. Matsona' na c'omna
na jnaaⁿna cantyja 'naaⁿ'na' sa̱a̱ juu
na matsona' na c'omna na jnaaⁿna,
cwitjeii's'andyena cantyja 'naaⁿ'na'.
20 Sa̱a̱ jaa nmeiiⁿ la'xmaaⁿya
cantyja 'naaⁿ' cañoom'luee, juu
jo' tseixmaⁿna' tsjoomya, ndo'
cwimeiⁿndo̱'nty'iaandyo̱ na jo' jo'
nnaⁿ nquii na macwji'n'maaⁿñe
jaa, juu Jesucristo. 21 Jom
nntseichueeⁿ'eⁿ seii'a na jeeⁿ cje
tseixmaⁿna' na nntseijomna' joona'
cha'na seiiⁿ'eⁿ na xocwi'ndaa' na
matseixmaaⁿ jnda̱ na wando'xcoom.
Nnts'aaⁿ na ljo' nc'e najndeii na
tseixmaaⁿ na nlqueeⁿ xjeⁿ cha'tso
na niom.

C'o̱o̱ⁿ na neiiⁿya na m'aaⁿya ñ'eⁿ Ta Jesús

4 Jo' chii 'o nn'aⁿya na
cwila'yu'yo' na jeeⁿ wi'
ts'o̱o̱ⁿya, ndo' na jeeⁿ ñe'canty'iaya,
'o na jeeⁿ jnda ntyjiiya, jeeⁿ neiⁿya
cantyja 'naⁿ'yo', na cwiluiindyo'
cwii na tantjo̱ⁿya, tyeⁿ caljoo'ndyo'
cantyja 'naaⁿ' Ta Jesús.
2 Macaⁿ'a nnom Evodia
ndo' mati nnom Síntique, nc'e
na cwiluiindyena ntyjelcuna
na cwila'yu' ñ'eⁿ Ta Jesús,
caljoyaandyena ñ'eⁿ ntyjeena.
3 Ndo' 'u ti'x'iaaya na tjoom'
ñel'aaya ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om,

maca^{n}'a na cateijndei' yolcum'a^{n}',
ee tyolajomndyena ñ'e^{n}ndyo̱ na
tjoom' tyoñequiaaya ñ'oom na
macwji'n'maa^{n}ñê nn'a^{n}, mandiñ'e^{n}
Clemente ñequio nt'omndye joona
na ñel'ana ts'iaa^{n} ñ'e^{n}ndyo̱ na jnda̱
teiljeii ncueena naquii' libro na
chuuna' ncuee nn'a^{n} na laxma^{n} na
ticantycwii na cwita'ndo'.
4 Ñequii'che^{n} c'om'yo' na nei^{n}'yo'
na laxma^{n}'yo' cwentaa' Ta Jesús.
Matsjo̱o̱nnda'a: C'om'yo' na nei^{n}'yo'.
5 Cal'a'yo' na cha'tsondye nn'a^{n}
nnta'jnaa^{n}'na na 'o la'xma^{n}'yo' nn'a^{n}
na yann'a^{n}ndyo'. Jnda̱ teindyoo' na
nncwjee'nnda' Ta Jesús.
6 Mei^{n}ljo'che^{n} na cwiwinom'yo',
tiñequiandyo' na nntseiñ'ee^{n}'ñena'
'o. Quia na cwilanei^{n}'yo'
nnom Ty'o̱o̱ts'om, cha'tso jo'
cata^{n}'yo' nnoom ndo' ñequio na
quianl'uaa^{n}'a^{n}. 7 Na nl'a'yo' na
ljo' nñequiaa^{n} na tjaa ñomtiuu
c'om'yo' jo nnoom na juu jo'
t'mati tseixma^{n}na' nchiiti na
nnda̱a̱ nntsei'ño̱^{n}' ts'a^{n}, ndo' juuna'
nnts'aana' cwenta n'om'yo' ñequio
joo ñomtiuu na m'a^{n}'yo' ee na
matseitjoom'na' 'o ñ'e^{n} Cristo Jesús.

C'oom' n'om'yo' cha'tso na ya la'xma^{n}na'

8 Ñ'oom na macanda̱ 'o nn'a^{n}ya
na cwila'yu'yo', c'oom'ya n'om'yo'
cha'tso na cwiluiiñena' na mayuu',
cha'tso na matseit'maa^{n}'ñena'
cwiiche^{n} ts'a^{n}, cha'tso na
maty'iomyana', cha'tso na lju'
tseixma^{n}na', cha'tso na cjaawee'
nquiu nn'a^{n}, cha'tso na waa ñ'oom
ya cantyja 'naa^{n}'na'. Mei^{n}nquia na
ya laxma^{n}na' ndo' na matseixma^{n}na'
na nntseiwendyena' ts'a^{n}, cha'tso
nmei^{n}' c'oom'ya n'om'yo' cantyja
'naa^{n}na'.
9 Cha'tso na jnda̱ ñet'mo̱o̱^{n}ya
nda̱a̱'yo' ñequio joo na jnda̱
ñenty'ia'yo' na ñes'aa, na jnda̱
ñejndye'yo' na ñeseina̱^{n}, ñequii'che^{n}
jo' cal'a'yo', quia jo' nquii
Ty'o̱o̱ts'om na mach'ee^{n} na cwiljoya
ts'oom ñ'e^{n}ndyo̱ jaa, nc'oomñê
ñ'e^{n}ndyo'.

Nn'a^{n} na tyolayu' tsjoom Filipos tyoteijndeiina Pablo

10 Mañequiaa Ta Jesús na
nei^{n}ya na cwijaañjoom'nnda'
n'om'yo' ja. Nchii na matsjo̱o̱ na
jnda̱ tsuu' n'om'yo' ja, cwe' na
tîcju'naa^{n}ñena' na nnteijndei'ti'yo'
ja. 11 Nchii matsjo̱o̱ na luaa' ee na
matseitjo̱o̱na' ja nc'e jnda̱ ljeii'na'
na cwiljoya ts'o̱o̱^{n} aa maleiñ'o̱^{n}ya
oo aa tjaa'na^{n}. 12 Ee jnda̱ ljeii'na'
chiuu waa na m'aa^{n}ya ee quitjo̱^{n}ya
na matseitjo̱o̱na' ja, ndo' quia
waa maya na maleiñ'o̱^{n}. Jnda̱
sei'no̱^{n}'yaya na c'o̱o̱^{n}ya na nei^{n}ya
mei^{n}quia na matjo̱^{n}, meii^{n} na
aa tcwaa'a, meii^{n} ticwa'a, meii^{n}
na ma'ndiina' l'o̱o̱, oo meii^{n} na
matseitjo̱o̱na'. 13 Cha'tso cwicanda̱a̱
mats'aa nc'e najndeii nquii Cristo.
14 Sa̱a̱ jee^{n} xcwe l'a'yo' na teijndei'yo'
cantyja na matseitjo̱o̱na' ja.
15 Quia na jluii'a ts'o̱ndaa
Macedonia na to̱'a na mañequia
ñ'oom naya na macwji'n'maa^{n}ñe
Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}, macanda̱ 'o
tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaa^{n}'a^{n} na m'a^{n}'yo' Filipos
jla'cwanom'yo' tsjo̱'ñjee^{n} na
teijndei'yo' ja na jndu'yo' na
quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om na teijndeii
ñ'oom'ñee^{n} 'o. 16 Ndo' mati quia

tyom'aaⁿya Tesalónica nchii
cwe' ñejom ndii' jla'cwanom'yo'
tsjo̱'ñjeeⁿ na teijndei'yo' ja 'naⁿ
na matseitjo̱o̱na' ja. 17 Sa̱a̱ nchii
cwe' ñequii'cheⁿ na m'aaⁿ' ts'o̱o̱ⁿ
cantyja 'naaⁿ' s'om na maco'ño̱ⁿ.
Ja l'ue ts'o̱o̱ⁿ nleijndyeti naya
'naⁿ'yo' na cwileiwe jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. 18 Jnda̱ to'ño̱ⁿya cha'tso
na jla'cwanom'yo' hasta waljoo'cheⁿ
jndye to'ño̱ⁿya. Cantyja 'naaⁿ' joo
s'om na jla'cwanom'yo' ñequio
l'o̱ Epafrodito, jeeⁿ tinc'uaa' l'a'yo'.
Juu jo' matseijomna' cha'cwijom
jndyee' tsioom suu na jeeⁿ cachi
ntyjii Ty'o̱o̱ts'om, 19 Ndo' nquii
Ty'o̱o̱ts'omya nc'e Cristo Jesús
ññequiaaⁿ cha'tsoti na macaⁿna'
'o cantyjati na matseixmaaⁿ na
tjacantyja na tyañê. 20 Ñequii'cheⁿ
caluiit'maⁿñe Ty'o̱o̱ts'om na nqueⁿ
Tsotya̱a̱ya. Caluii na ljo'.

Xmaⁿndyo' na cha'tsondyo'

21 Cantyja 'naⁿya candu'yo'
na xmaⁿndye cha'tso nn'aⁿ na
cwila'xmaⁿna tmaaⁿ' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om nc'e m'aⁿna cantyja
'naaⁿ' Jesucristo. Joo nn'aⁿ
na cwila'yu' na m'aⁿ ljooñe
ñ'eⁿndyo̱ cwila'cwanomna na
xmaⁿndyo'. 22 Mati cha'tsondye
nn'aⁿ na la'xmaⁿna tmaaⁿ' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om cwila'cwanomna
na xmaⁿndyo', majndeiitincheⁿ
nn'aⁿ na cwindye'ntjomna nnom
tsaⁿmats'iaaⁿt'maⁿ tsjoom Roma.
23 Juu naya na matseixmaⁿ Ta
Jesucristo cwentaaya, c'oomna' ñ'eⁿ
cha'tsondyo' 'o.

Carta na seicwanom Pablo na m'a^{n} nn'a^{n} tsjoom Colosas

Nn'a^{n} na cwila'yu' Colosas to'ñoom carta

1 1-2 Ja Pablo cwiluiindyo̱ apóstol
na majñom Jesucristo na
jo̱nquia ñ'oom naya 'naa^{n}'a^{n} nda̱a̱
nn'a^{n}, matseixma^{n}ya ts'iaa^{n}meii^{n}
ee na l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om.
Wendyô̱ ñequio ti'nn'a^{n}ya Timoteo
cwilaljeiiyâ cartawaa na m'a^{n}'yo'
tsjoom Colosas na cwila'yu'yo'
ñequio Cristo ndo' na cwiluiindyo'
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om. Cwitaa^{n}yâ na
quiaa Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om naya
na matseixmaa^{n} nda̱a̱'yo' ñequio
na mei^{n}cwii ñomtiuu tic'om'yo' jo
nnoom.

Maca^{n} Pablo na catio'naa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n} na cwila'yu'

3 Quia cwilana̱a̱^{n}yâ nnom
Ta Ty'o̱o̱ts'om, ñequii'che^{n}
cwiñe'quiaayâ na quianl'uaa^{n}'a^{n}
cantyja 'na^{n}'yo'. Jom cwiluiiñê
Tsotye nquii Ta Jesucristo
cwentaaya. 4 Ee jnda̱ macwindya̱a̱yâ
na mati 'o cwiluiindyo' nn'a^{n} na
cwila'yu'ya n'om'yo' ñ'e^{n} Jesucristo,
ndo' na jnda nquiu'yo' cha'tsondye
nn'a^{n} na cwiluiindye cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om. 5 Juu na m'a^{n}'yo' na
wi' n'om' ntyjee'yo' mat'uiina'
juu na cwicantyjaa' n'om'yo' na
cwileiwena' cañoom'luee. Quia
tyondye'yo' ñ'oom na mayuu' na
macwji'n'maa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om
nn'a^{n}, jo' tquiaana' na cwicantyjaa'
n'om'yo'. 6 Ñ'oomwaa' na tquia nn'a^{n}
nda̱a̱'yo' wjaanty'eena' cha'waa
tsjoomnancue ndo' mateijndeiina'
nn'a^{n}. Ljo'yu mach'eena' cha'na
s'aana' quii' n'om'yo' xje^{n} na
jndye'yo' na tyola'nei^{n} nn'a^{n} cantyja
na candya' ts'om Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}
ndo' jla'no̱^{n}'yo' na mayuu'che^{n}
na ljo' tseixmaa^{n}. 7 Juu Epafras
tyo'mo̱o̱^{n} ñ'oom nayawaañe
nda̱a̱'yo'. Tjom cwindya̱'ntjo̱o̱^{n}yâ
nnom Cristo ñ'e^{n}ñê, ndo' jee^{n} jnda
nquiuuyâ jom. Mati jee^{n} xcwee'
ts'oom na mandi'ntjoom nda̱a̱'yo'.
8 Nque^{n} seicañee^{n} jâ cantyja 'na^{n}'yo'
ndo' cantyja na mañequiaa Espíritu
Santo na wi' n'om'yo' nn'a^{n} na
cwila'yu'.
9 Manc'e jo', xje^{n} na jndya̱a̱yâ
cantyja 'na^{n}'yo', ñecwii tco
cwilana̱a̱^{n}yâ nnom Ty'o̱o̱ts'om
cwenta'yo'. Cwitaa^{n}yâ nnoom na
m'mo̱o̱^{n} nda̱a̱'yo' chiuu l'ue ts'oom
ñ'e^{n}ndyo' ndo' na nñequiaa^{n} na
jndo̱' n'om'yo' ndo' na nla'no̱^{n}'yo'

ljo' l'ue ts'om Espíritu Santo.
10 Ndo' naljo' nndaa nnc'om'yo'
cha'xjen matsona' na c'om nn'an
na laxmanna' cwentaa' Ta Jesús,
na ñequii'chen cwil'a'yo' yuu na
cjaawee' ntyjeen, na cha'tso nnom
ts'iaan na ya nleitquioo' cantyja
'nan'yo' na cha'cwijom cwiwe'
ntjom, na nncjaachuuñetina' 'o
na yati nnta'jnan'yo' Ty'oots'om.
11 Jom tjacantyja cwiluiiñê najneien.
Cwitaanyâ na cantyja 'naan' jo'
nñequiaan na jnda'yo' cha ñequio
na t'man n'om'yo' ndo' na neiin'
n'om'yo' nndaa nnanndyo' cha'tso
nnom nawi' na cwiwinom'yo'.
12 Ndo' mati na nñe'quia'yo' na
quianl'uaa' Tsotyaaya Ty'oots'om.
Ee na jnda tqueen na la'xmaanya
na nnto'ñoonya cha'tso nnom na
cwito'ñoom nn'an na macwjeen'en
cwentaan'an na cwila'jomndyena
cantyja na cwiluiiñê na
matsa'ntjoom yuu na jeen caxuee.
13 Ndo' seicandyaañê jaa na
ñet'oonya nacje 'naan' najaañe.
Ndo' jnda tjaa'ñê jaa nacje 'naan'
na matsa'ntjom Jnaan, nquii na
jeen candya' ts'oom, 14 cantyja na
tue' juu, jo' cwilui'n'maanndyo, na
matseit'man ts'oom jnaanya.

Ljoyaandye nn'an ñequio
Ty'oots'om nc'e na tue' Cristo

15 Tixocandaa nnty'iaa' ts'an
Ty'oots'om saa na nty'iaa nn'an
Jnaan jla'no'n'na chiuu cwiluiiñê.
Juu m'aan najndyee cwitjooche
na jl'ana cha'tso na niom.
16 Ñequio Cristo s'aa Ty'oots'om
cha'tsoti na m'an cañoom'luee
ñequio tsjoomnancue. Nt'om ya
cwinty'iaandaaya ndo' ñ'een' nt'om
na tileicanty'iaaya, cha'na cantyja
na cwitsa'ntjom ángeles, ndo'
cha'na joo na cwiluiitquiendye na
nchii nn'an joo. Ñ'en Cristo s'aan
cha'tsoñ'en, cha catseit'maan'ñena'
juu cantyja 'naan cha'tso nmein'.
17 M'aan Cristo cwitjooche na
ncuaa cha'tso nmein' ndo' cantyja
'naan' jom teinchu' cha'tso na
seijndaa'ñê. 18 Nquen cwiluiiñê xquen
tmaan' jaa nn'an na cwila'yuu'a ndo'
cwiluiindyo seiin'en. Cwitandoo'a
nc'e jom, nquen na tquiaa jndyee
Ty'oots'om na tando'xcoom
quii'ntaan l'oo. Cantyja 'naan
cha'tso nmein' maquenna' jom na
tjacantyja na cwiluiit'manñê na
cha'tso na cha'tso. 19 Ty'oots'om
l'ueya ts'oom na catseixman Cristo
cha'tsoti na matseixmaan. 20 Ndo'
mati nc'e Cristo l'ue ts'oom na
nnc'omyaandye ñ'enñê cha'tsoti na
m'an, meiin jaa nn'an tsjoomnancue,
ndo' mati joo na m'an cañoom'luee
nc'e na tue' Cristo nnom
ts'oom'naan.
21 Na ñejndyowana', meinto'n'
ñet'om'yo' cantyja 'naan' Ty'oots'om,
ndo' wjee'yo' jom xjen naquii'
n'om'yo'chen nc'e natia na
ñel'a'yo', saa je' jnda tqueen 'o
na cwiljoya ts'oom ñ'endyo',
22 nc'e na wi' na teinom Cristo
na tueen'en cantyja na ts'an jom.
S'aan naljo' cha nndaa m'mooon 'o
nnom Tsotyeen na cwiluiindyo'
cwentaan'an na meincwii
tacwajndiindyo' ndo' tatjaa'nan
jnan'yo'. 23 Saa cantyja 'nan'yo'
macanna' na caljoo'ndyo'tyen'yo'
na cwila'yu'ya n'om'yo' ñ'enñê
cha'cwijom na njoom na wjaa
nch'ioo' ts'oom. Tintjei'ndyo' na

ntyjaa' n'om'yo' ñ'oom naya na
jndą jndye'yo' na mañequiaana' na
cwilui'n'maaⁿndyo'. Juu ñ'oom'ñeeⁿ
cwit'omna' cha'waa tsjoomnancue
ndo' ja Pablo majuuna' mañequiaya
ndąą nn'aⁿ.

Mandi'ntjom Pablo ndąą nn'aⁿ na macwji'n'maaⁿñe Ty'ǫǫts'om

24 Waa nawi' na mawinǫǫⁿya
cwenta'yo', sąą neiⁿya na ljo'
matjǫⁿ ee cantyja 'naaⁿ' jo', ñequio
seii'a matseicandąą'ñena' juu
nawi' na teinom Cristo cwentaa
nn'aⁿ tmaaⁿ' 'naaⁿ'aⁿ, na juu jo'
seiⁿ'eⁿ tseixmaⁿna'. 25 Ee nc'e
ts'iaaⁿ na jndą ty'iom Ty'ǫǫts'om
ja, jo' na cwiluiindyǫ ts'aⁿ na
mandi'ntjom ndąą nn'aⁿ na
macwjeeⁿ'eⁿ cwentaaⁿ'aⁿ. Cantyja
'naaⁿ' ts'iaaⁿ'ñeeⁿ seijndaa'ñê na
mañequiaya ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ
ndąą nn'aⁿ meiⁿquiayuucheⁿ, ndo'
mati mateijndeiina' 'o. 26 Jndye
ndyu na jndą teinom, ñet'oomnty'iu
juu ñ'oom naya'ñeeⁿ sąą je' ma'mǫⁿ
Ty'ǫǫts'om juuna' ndąą nn'aⁿ
cwentaaⁿ'aⁿ. 27 Ee tjaawee' ts'oom
na matseicañeeⁿ nn'aⁿ cwentaaⁿ'aⁿ
na juu na jeeⁿ cajnda na tseixmaⁿ
Cristo na matseit'maaⁿ'ñena'
jom, mati m'aaⁿ jo' cwenta' 'o.
Juu ñ'oom wanty'iuu'ñeeⁿ, luaa
ma'mǫⁿna': Cristo m'aaⁿñê naquii
n'om'yo', na juu jo' mañequiaana'
na cwicantyjaa' n'om'yo' na
nla'jomndyo' na nluiit'maⁿñê.
28 Jâ cwilacandiiyâ cantyja 'naaⁿ'
Cristo. Cwilajndǫǫ'â n'om nn'aⁿ
ndo' mati ñequio ñ'oom na xcweti
cwit'mǫǫⁿyâ ndąą cha'tso nn'aⁿ cha
cantyja 'naaⁿ' Cristo nnc'omna na
candąą'ndyena jo nnom Ty'ǫǫts'om.
29 Ee na luaa' waa ts'iaaⁿ na to'ñǫⁿ,
matseijndǫya na mats'aa juuna'
ñequio najndeii na mañequiaa
Cristo na matseixmaⁿya.

2 L'ue ts'ǫǫⁿ na caliu'yo' na jeeⁿ
t'maⁿ waa na matseijndǫya
cantyja 'naⁿ'yo', 'o ndo' mati nn'aⁿ
na cwila'yu' na m'aⁿna tsjoom
Laodicea, ndo' mati cha'tsondye
nn'aⁿ na ticata'jnaaⁿ' ja, 2 matseijndǫ
cha nnc'om t'maaⁿndye n'om, ndo'
cha tjoom' nc'om na wi' n'om
nc'iaa na cwila'yu', ndo' na jndyeti
na cwi'oola'nǫⁿ' cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom wanty'iuu' na matseicandii
Ty'ǫǫts'om na juuna' maquiiti Cristo
cwiluiiñena'. 3 Ee cantyja 'naaⁿ' jom
m'aⁿ nty'iu cha'tso na jndǫ' ts'om
Ty'ǫǫts'om na jeeⁿ jnda laxmaⁿna'
ñequio joo na mantyjiicheⁿ.
4 Matsjǫǫ ñ'oomwaa' ndąą'yo' cha
tiñe'quiandyo' na nñe'quiu'nn'aⁿna'
'o cwii ñ'oom na nla'neiⁿ nn'aⁿ
ndąą'yo' na nncjaachuuñena' 'o.
5 Ee meiiⁿ na tic'ǫǫⁿya quii'ntaaⁿ'yo',
sąą naquii' ts'ǫǫⁿya cha'cwijom
na ñ'ąⁿya ñ'eⁿndyo' na jeeⁿ neiⁿya
na maquąⁿ cwenta na jeeⁿ xcwe
cwil'a'yo' ndo' na cwila'yu'ya
n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'ǫǫts'om.
6 'O jndą jla'ljo'yo' Cristo Jesús
naquii' n'om'yo' na cwiluiiñê na
matsą'ntjoom 'o. Jo' chii ñequii'cheⁿ
c'om'yo' na cwila'jomndyo' ñ'eⁿñê.
7 C'om'tyeⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ
cha'xjeⁿ tyeⁿ m'aⁿ nch'ioo' ts'oom
quii' tyuaa. Ndo' catsana'jndą'yo'
cantyja na cwila'yu'yo' ñ'eⁿñê.
Cal'a'yo' cha'xjeⁿ ñ'oom na t'mǫⁿ
ts'aⁿ ndąą'yo'. Ndo' ñequii'cheⁿ
quia'yo' na jeeⁿ quianl'uaa'
Ty'ǫǫts'om cha'tso nnom na
matio'naaⁿñê 'o.

Nmeiiⁿ la'xmaaⁿya nc'e na cwitando̱o̱'xco̱o̱ya ñ'eⁿ Cristo

8 Cal'andyo' cwenta na
tiñequiandyo' na nla'jomndyo'
ñequio nn'aⁿ na cwinquio'nn'aⁿ
nt'omcheⁿ ñequio ñ'oom na m'aaⁿ'
n'omna, ñ'oom na matseiñ'eeⁿ'ñena'
nn'aⁿ ee nchii cantyja 'naaⁿ'
Cristo cwila'jomndyena, macanda̱
cwi'oola'jomndye chiuu na nquiu
nquiee ndo' ñequio natia najnda̱ na
cwitsa̱'ntjom tsjoomnancuewaañe.
9 Ee cha'tso na cwiluiiñe
Ty'o̱o̱ts'om canda̱a̱'ñ'eⁿ tseixmaⁿ
Cristo na tuiiñê na ts'aⁿ jom.
10 Cantyja 'naaⁿ' jom maqueⁿna'
'o na canda̱a̱'ndyo' jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om ee cwila'jomndyo'
ñ'eⁿ Cristo na cwiluiiñê na
catsa̱'ntjoom cha'tsondyeñ'eⁿ na
nchii nn'aⁿ cwiluiindye na waa
najnda̱ na cwitsa̱'ntjom. 11 Ndo'
mati 'o jnda̱ tuii ñ'eⁿndyo' cwii
na matseijomna' cha'cwijom na
cwil'a nn'aⁿ judíos ñ'eⁿ yonom'ndaa
ndana. Sa̱a̱ juu na s'aa Cristo
ñ'eⁿndyo', nchii cwe' cjoo' seii' ts'aⁿ
tuiina', jom macwji'n'maaⁿñê 'o
cantyja 'naaⁿ' jnaⁿ na laxmaⁿ'yo'
na teincoondyo' na nn'aⁿjnaⁿ
'o. Luaa' ts'iaaⁿ na mach'ee
Cristo. 12 Quia na teits'oomndyo',
tjacant'iuu'ndyo' ñequio Cristo.
Ndo' mati cwitando'xco'yo' ñ'eⁿñê
nc'e cwila'yu'yo' na waa najndeii
na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om na
tquiaaⁿ na tando'xco juu. 13 Ncuee
na jnda̱ teinom, ñejla'xmaⁿ'yo' l'oo
nc'e jnaⁿ'yo' ndo' nc'e na tyooluii
ñ'eⁿndyo' cha'na cwil'a nn'aⁿ judíos
yonom'ndaa ndana. Sa̱a̱ je' je'
mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om na tjoom'
cwitando'yo' ñequio Cristo na jnda̱
seit'maⁿ ts'oom jnaⁿ'yo'. 14 Juu na
tyowaa na cho̱'jnaaⁿya nnom ljeii
na matsa̱'ntjomna', na tyoqueⁿna'
xjeⁿ 'naaⁿ'na' jaa, seicanduu'
Ty'o̱o̱ts'om. S'aaⁿ na mawinom
ts'oom ee na ty'ioom juuna'
ts'oom'naaⁿ. 15 Cwe' nc'e na tue'
Cristo cjoo' ts'oom'naaⁿ, jo' tju'cje
Ty'o̱o̱ts'om cha'tsondye joo na
waa najnda̱ na m'aⁿ jo nandye ndo'
jlui'jnaaⁿ'ndye joo jo nda̱a̱ cha'tso
na s'aaⁿ. Tjachuu Cristo joona nawi'
ee na jnda̱ tantjoom.

Cal'ua̱a̱aya naya na niom cañoom'luee

16 Nc'e na luaa' s'aa Cristo,
tiñequiandyo' na nntso cwii ts'aⁿ
na tixcwe cwil'a'yo' cantyja 'naaⁿ'
na cwicwa'yo' oo na cwiwe'yo' oo
ñ'oom cantyja 'naaⁿ' cwii xuee na
cwilue nn'aⁿ na jeeⁿ t'maⁿ tseixmaⁿ
oo quia na m'aaⁿ chi'ndaa oo xuee
na cwita'jndyeena. 17 Ee ñ'oommeiⁿ'
cwe' ncwaaⁿ' juu na quia nndyo
na manquii Cristo cwiluiiñê na
canda̱a̱'. 18 Tiñe'quiandyo' na
nntjeii' naⁿm'aⁿ' naya 'naⁿ'yo' na
jeeⁿ jndana' na cwe' cwil'ayana
na jeeⁿ nioom' n'omna ndo' na
cwila't'maaⁿ'ndyena ángeles. Joona
cwitii'ndyena cantyja 'naaⁿ ñ'oom
na tyoonty'iaana na cantyja 'naaⁿ'
jo' cwila's'andyena nc'e ñ'oom
na m'aaⁿ' n'om nquieena. 19 Joo
naⁿm'aⁿ' cwitjeii'ndyena cantyja
'naaⁿ' Cristo na cwiluiiñê xqueⁿ
tmaaⁿ' nn'aⁿ na cwiluiindye
seiiⁿ'eⁿ. Nc'e na mateix'eeⁿ tmaa'ⁿ
nn'aⁿ cwentaa'aⁿ', 'oonajnda̱na
ndo' macwjaa'ñena' joona cantyja
'naaⁿ'aⁿ cha'xjeⁿ tjat'uii cwii cwii
nnom na tjacañjoom'ñe sei'ts'o

'naaⁿya cha'xjeⁿ na seijndaa'ñe
Ty'o̱o̱ts'om.
20 'O jnda̱ tja̱'yo' ñequio Cristo,
jo' chii je' tic'om'yo' nacje 'naaⁿ
ñ'oom na maqueⁿna' xjeⁿ nn'aⁿ
na la'xmaⁿna cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancue. Quia jo' ¿chiuu
na ndicwaⁿ cwil'a'yo' cha'na nn'aⁿ
tsjoomnancue, na cwilañ'oom'ndyo'
ñ'oom na maqueⁿna' xjeⁿ nn'aⁿ?
21 Cha'na ñ'oom na cwiluena:
"Tiñe'quiu' luaa'. 'Naⁿwaa' ticwanaaⁿ
na nlqui' meiⁿ tileiñ'oom'".
22 Cha'tso ñ'oommeiⁿ' na cwiqueⁿ
joona xjeⁿ nn'aⁿ, mat'uiina' 'naⁿ na
cwintycwii na mawil'uee'ñe ts'aⁿ,
ñequii'cheⁿ la'xmaⁿna' ñ'oom na
cwiqueⁿ nn'aⁿ na matsa̱'ntjomna'
ñequio ñ'oom na cwit'mo̱o̱ⁿ
naⁿ'ñeeⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ. 23 Na mayuu'
mach'eena' ndoo' ntyjii ts'aⁿ na
jndo̱' ts'om ts'aⁿ na luaa' ñ'oom
tseineiⁿ ee cwit'mo̱o̱ⁿna' na jeeⁿ
matseit'maaⁿ'ñe ndo' jeeⁿ maqueⁿ
xjeⁿ seii', sa̱a̱ ñ'oom'ñeeⁿ meiⁿchjoo
ticateijndeiina' juu na wjaa nacjoo
joo na cwiqueⁿna' xjeⁿ juu na
matsei'tjo̱o̱ñe nnom Ty'o̱o̱ts'om.
3 Quia jo' nc'e na jnda̱
macwitando'xco'yo' ñ'eⁿ Cristo,
cal'ue'ya'yo' na nnto'ñoom'yo'
'naⁿ na niom cañoom'luee yuu na
wacatyeeⁿ ntyjaa' ts'o̱ Ty'o̱o̱ts'om
ntyjaya. 2 C'oom' n'om'yo'
cantyja 'naaⁿ cwii cwii nnom na
matseixmaⁿ cañoom'luee, nchii
'naⁿ na matseixmaⁿ tsjoomnancue.
3 Ee laxmaⁿ'yo' l'oo ndo' juu
na cwita'ndo'yo' je', wanty'iuu'
m'aaⁿna' ñ'eⁿ Cristo nc'e m'aaⁿ
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. 4 Je' cwitando'yo'
jo nnom Ty'o̱o̱ts'om nc'e wando'
Cristo. Quia nleitquioo'nê, mati
'o nleitquioo'ndyo' ñ'eⁿñê ndo'
nlajomndyo' na nluiit'maⁿñê.

Catjei'ndyo' ñequio cha'tso natia na ñejla'jomndyo'

5 Jo' chii cha'tso nmeiⁿ' na
cwiqueⁿ n'om'yo' cha'xjeⁿ cwiqueⁿ
n'om nn'aⁿ na tyoolayu', queⁿ'yo'
cwenta na l'oo laxmaⁿna', cha'na
na nc'oomya ts'aⁿ ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ
na nchii saaⁿ'aⁿ, nchii scoom'm,
meiⁿ talajomndyo' ts'iaaⁿ na tilju'
laxmaⁿ, meiⁿ tañequiandyo' ñequio
joo na queeⁿ n'om seii'yo', meiⁿ
tala'jomndyo' ñequio joo natia
na l'ue n'om'yo', meiⁿ tila'queeⁿ
n'om'yo' 'naaⁿ' cwiicheⁿ ts'aⁿ, na
juu jo' ljo'yu jnaaⁿ' ts'aⁿ cha'xjeⁿ
na matseit'maaⁿ'ñe cwii na nl'a
nn'aⁿ. 6 Ee cwe' jnaaⁿ' nmeiⁿ',
juu na jeeⁿ cwajndii matseiw'ii
Ty'o̱o̱ts'om nnt'uiina' nn'aⁿ na
cwilaquie' n'omna. 7 'O ndyu na
teinom tyolaxmaⁿ'yo' natiameiⁿ',
8 sa̱a̱ je' je' tsacwintyje'yo' na
cwil'a'yo' nmeiⁿ'. Talawjee'yo'
nn'aⁿ, talaqueeⁿ n'om'yo' nt'omcheⁿ,
talata̱a̱' n'om'yo' nn'aⁿ, tala'jnaⁿ'yo'
joona, talaneiⁿ'yo' ñ'oomwi'.
9 Talaneiⁿ'yo' cantu nda̱a̱ nc'iaa'yo'
ee jnda̱ tyuii' juu na tyolaxmaⁿ'yo'
na cjee' xuee na cwila'yu'yo'
ñ'eⁿ Jesucristo ñequio cwii cwii
nnom na ñel'ajndyee'yo'. 10 Jnda̱
seichuii'xco'na' o' cantyja na
tsam'aⁿ'yo', cwii na laxmaⁿ'yo' nc'e
na tuiindyo'xco'yo', cha nluii'ndyo̱
Ty'o̱o̱ts'om, nqueⁿ na s'aaⁿ jaa,
cha na ya ndo' canda̱a̱' nla'no̱o̱ⁿ'a
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. 11 Je' ticwjaa'ñê
cwenta ljo' cwiluiindye nn'aⁿ, aa
griego oo aa judío, aa jnda̱ tuii oo
aa tyooluii ñ'eⁿñe cha'xjeⁿ cwil'a

nn'aⁿ judíos ñ'eⁿ yonom'ndaa ndana,
aa ts'aⁿ na cwe' ñetyjee'ya oo
ts'aⁿjndaa juu, aa moso na m'aaⁿtyeⁿ
oo aa ts'aⁿ m'aaⁿ xjeⁿ 'naaⁿ'. Ñ'oom
na macwjaa'ñê cwenta na nquii
Cristo tjacantyja na t'maⁿ cwiluiiñê
ndo' na m'aaⁿ naquii' n'ooⁿya.
12 Jeeⁿ candya' ts'om Ty'oots'om 'o
ndo' jnda tjeiiⁿ'eⁿ 'o na cwiluiindyo'
nn'aaⁿ'aⁿ. Jo' chii c'om'yo' na
wi' n'om'yo' nn'aⁿ ndo' na ya
nn'aⁿndyo' ñequio cha'tsondyena.
C'om'cje'yo' ndaa nn'aⁿ, c'om'yo'
na cwentandyo' ñequio cha'tso
nn'aⁿ, c'om'yo' na m'aaⁿ nioomcheⁿ
n'om'yo'. 13 C'om't'maaⁿ'ndyo'
n'om'yo' ñequio nc'iaa'yo'. Ndo'
cala't'maⁿ n'om'yo' joona quia
cwila'tjoondyena ndaa'yo'. Cal'a'yo'
ñ'eⁿndyena cha'xjeⁿ s'aa Cristo na
seit'maⁿ ts'oom 'o. 14 Ndo' cha'tso
na cha'tso, c'om'yo' na candaa'ya
m'aⁿ'yo' na wi' n'om'yo' nc'iaa'yo',
ee juu jo' matseitjoom'na' cha'tso
ndo' candaa' tseixmaⁿna'. 15 Nc'e
Cristo cwiljoya ts'om Ty'oots'om
ñ'eⁿndyo'. Quiandyo' na juu
jo' nntsa'ntjomna' 'o ee cantyja
'naaⁿ'na' t'maaⁿ 'o na nlaxmaⁿ'yo'
ñecwii ts'aⁿ cwiluiindyo'. Ndo'
quia'yo' na quianl'uaaⁿ'aⁿ.
16 Cats'aana' na candaa'ya c'oom
ñ'oom' Cristo naquii' n'om'yo', na
cwit'moⁿ'yo' ndo' cwilajndo'yo'
n'om nc'iaa'yo' na cwila'yu', na
cwita'yo' salmos, luantsa ñequio
nt'omcheⁿ na cwila't'maaⁿ'ndyo'
jom, ndo' naquii' n'om'yo' na
quianl'uaa' Ty'oots'om. 17 Ndo'
meiⁿnquia na cwil'a'yo' oo na
cwilaneiⁿ'yo', cal'a'yo' cha'tso
jo' ñequio xuee' Ta Jesús na
cwiñequia'yo' na quianl'uaa'
Tsotyaaya Ty'oots'om nc'e jom.

Nmeiiⁿ matsona' na cal'aaya

18 'O yolcu na m'aⁿ s'aa'yo',
cala'candaa'ndyo' ndaana, ee maxjeⁿ
luaa' matsona' na cal'a yolcu na
cwila'yu' ñequio Ta Jesús. 19 'O
naⁿnom na m'aⁿ lcuu'yo', c'om'yo'
na wi' n'om'yo' joona. Tal'a'yo' na
cwe' cwila'tia'to'yo' joona. 20 'O nda
nn'aⁿ, cala'candaa'ndyo' ñ'oom na
cwitsa'ntjom tyendyee'yo' 'o. Ee
jeeⁿ ya ntyjii Ta Jesús na cwil'a'yo'
na ljo'. 21 'O naⁿnom na m'aⁿ
nda'yo', tal'a'yo' ljo' na nlawjeena
ñ'eⁿndyo' ee xeⁿ naljo' n'ndyena
na ñe'cal'ana yuu na ncjaawee'
nquiu'yo' ñ'eⁿndyena. 22 'O na
m'aⁿ'tyeⁿ'yo' moso ndaa patrom
'naⁿ'yo', cala'candaa'ndyo'ñ'eⁿ'yo'
ndaana. Nchii cwe' quia na
cwiqueⁿna cwenta ljo' na cwil'a'yo'
cha nnjaawee' n'omna ñ'eⁿndyo',
ñequii'cheⁿ candye'ntjom'yo'
ndaana na xcwee' n'om'yo' nc'e na
nquia'yo' Nqueⁿ na matsa'ntjoom 'o.
23 Cha'tsoti na cwil'a'yo', caluiina'
ñequio na xcwee'ya n'om'yo',
cha'cwijom nnom nquii Ta Jesús
cwindye'ntjom'yo', nchii cwe' ndaa
nn'aⁿ. 24 Ee manquiu'ya'yo' na
nñequiaa Ta Jesús na nnto'ñoom'yo'
cwii na jeeⁿ jnda na nnda'yo'. Ee
'o nnom Cristo cwindye'ntjom'yo',
jom cwiluiiñê patrom na tjacantyja
na matsa'ntjoom 'o. 25 Saa ts'aⁿ na
matsei'tjooñe, nntioml'uaaⁿ juu
ñequio mañejuuti natia na mach'ee
tsaⁿ'ñeeⁿ. Ee jom xocjaañ'oomñê
ñ'eⁿ cwii ts'aⁿ saa cwiicheⁿ ticuee'
ts'oom.

4 'O patrom na m'aⁿ
moso 'naⁿ'yo' na
cwindye'ntjomtyeⁿna ndaa'yo',
cal'a'yo' ñ'eⁿndyena ljo' na
maty'iomyana' ee manquiu'ya'yo'
cañoom'luee m'aaⁿ cwii na
cwiluiiñe na matsa'ntjom 'o na
ñequia'yo' cwenta nnoom.

Nmeiiⁿ ñ'oom na matseijndo' Pablo n'ooⁿya

2 Ticwintqueⁿ'yo' na ñequii'cheⁿ
cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'oots'om.
C'oom'ya n'om'yo' na cwil'a'yo' na
ljo'. Ndo' ñequii'cheⁿ quia'yo' na
quianl'uaaⁿ'aⁿ. 3 Mati calaneiⁿ'yo'
nnoom cantyja 'naaⁿyâ cha'
nncju'naaⁿñena' na ñequiaayâ
ñ'oom'm na cwe' wanty'iu m'aaⁿna'
na cantyja 'naaⁿ' juuna' m'aaⁿya
w'aancjo. 4 Cataⁿ'yo' nnoom na
xcwe ñequiaya ñ'oom'ñeeⁿ cha'xjeⁿ
na matsona'.
5 Quia na m'aⁿ'yo' quii'ntaaⁿ
nn'aⁿ na tyoola'yu', c'om'yo' na
jndo'ya n'om'yo'. Ticwii cwii
ndii' na maju'naaⁿñena' na
nlaneiⁿ'yo' ndaana cantyja 'naaⁿ'
Cristo, cal'a'yo' na ljo'. 6 Ñ'oom na
cwilaneiⁿ'yo', ñequii'cheⁿ cats'aana'
na cjawee' nquiu nn'aⁿ, cha ya
nla'noⁿ'yo' cwaaⁿ ñ'oom nnt'o'yo'
ndaana.

Matseicwanom Pablo na xmaⁿndye nn'aⁿ

7 Nquii ti'nn'aaⁿya Tíquico na
jeeⁿ wi' ts'ooⁿya, nntseicañeeⁿ 'o
cantyja 'naⁿya. Jeeⁿ xcwee' ts'oom
na mateijneiⁿ ja na mandi'ntjoom
nnom Ta Jesús. 8 Macwe' jo'
majñooⁿya jom na m'aⁿ'yo' na
nntsoom ndaa'yo' chiuu waa na
jom'aaⁿya ndo' na ñequiaaⁿ na
jnda'yo' naquii' na cwilayu'yo'.
9 Mati ñequio jom mawjaa Onésimo,
cwii ncjo'yo' na jeeⁿ wi' ts'ooⁿya
jom na jeeⁿ xcwee' ts'oom ñ'eⁿ
Ty'oots'om. Wendye joona nluena
ndaa'yo' cha'tso na cwiluii ljooñe.
10 Matseicwanom Aristarco na
xmaⁿndyo'. M'aaⁿñê w'aancjo
ñ'eⁿndyo. Mati Marcos tyjee
Bernabé matseicwanoom na
xmaⁿndyo'. Jnda jndye'yo' ñ'oom
xeⁿ na aa nncue'cañoom 'o
cato'ñoom'yo' jom na xcwee'
n'om'yo'. 11 Juu Jesús tsaⁿ na
jnda we xuee' Justo, matsoom na
xmaⁿndyo'. Quii'ntaaⁿ nn'aⁿ judíos
na cwila'yu' manda ndyeendye
joona cwiñequiana na t'maⁿ
ts'ooⁿ na cwiñequiaayâ ñ'oom na
quiandye nn'aⁿ na nntsa'ntjom
Ty'oots'om joona. 12 Juu Epafras,
cwii ncjo'yo', matseicwanoom
na xmaⁿndyo'. Cwiluiiñê ts'aⁿ na
mandi'ntjom nnom Cristo Jesús.
Ñequii'cheⁿ matseineiiⁿ nnom
Ty'oots'om cantyja 'naⁿ'yo' na
nncwintyje'tyeⁿ'yo' jo nnom
ndo' ñequio na xcwee' n'om'yo'
na nl'a'yo' yuu na l'ue ts'om.
13 Macwji'yuu'ndyo cantyja 'naaⁿ'aⁿ
na jeeⁿ majoo' ts'oom, ñequii'cheⁿ
matseineiiⁿ nnom Ty'oots'om
cantyja 'naⁿ'yo', 'o ndo' mati nn'aⁿ
tsjoom Laodicea ñequio tsjoom
Hierápolis. 14 Nquii Lucas, tyonasei,
matseicwanoom na xmaⁿndyo'. Jeeⁿ
jnda ntyjiiya ñ'eⁿñê. Ndo' mati tso
Demas xmaⁿndyo'.
15 Candu'yo' na xmaⁿndye nn'aⁿ
na cwila'yu' na m'aⁿ Laodicea.
Mati xmaⁿñe Ninfas ñequio tmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwji' Ty'oots'om

cwentaaⁿ'aⁿ na cwitjomndye
waⁿ'aⁿ. **16** Quia na jnda̱ jla'naⁿ'yo'
cartawaañe, cala'cwanom'yo'
juuna' na m'aⁿ tmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ na
m'aⁿ Laodicea cha na nla'naaⁿna
juuna', ndo' mati 'o cala'naⁿ'yo'
carta na matseicwano̱ⁿya na m'aⁿ
joona. **17** Ndo' candu'yo' nnom
Arquipo na matsjo̱o̱ queⁿñê na
nntseicanda̱a̱'ñê ts'iaaⁿ na jnda̱
ty'iom Ta Jesús jom.
18 Mannco̱ Pablo ñequio ts'o̱o̱ya
matseiljeiya na xmaⁿndyo'.
Cjaañjoom' n'om'yo' na m'aaⁿya
pra̱so. Quiaa Ty'o̱o̱ts'om na
nto'noom'yo' naya na matseixmaaⁿ.
Amén.

Carta najndyee na seicwanom Pablo na m'aⁿ nn'aⁿ Tesalónica

Matseiljeii Pablo cwii carta ñequio nc'iaaⁿ'aⁿ

1 Ja Pablo matseiljeiya cartawaañe, ñequio Silvano ñ'eⁿ Timoteo, matseicwanoⁿya juuna' ndaa' 'o tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'oots'om cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ'yo' tsjoom Tesalónica, 'o na cwila'xmaⁿyo' cwentaa' Tsotyaaya Ty'oots'om ndo' mati Ta Jesucristo. Quiana na nnto'ñoom'yo' naya na cwila'xmaⁿna ndo' na nnda'yo' na tjaa ñomtiuu c'om'yo' jo ndaana.

Nn'aⁿ Tesalónica la'xmaⁿna na cwila'yu'ya n'omna

2 Ñenquii'cheⁿ na cwiñe'quiaayâ na quianl'uaa' Ty'oots'om cantyja 'naⁿ'yo' na cha'tsondyo'. Cwijaañjoom' n'ooⁿyâ 'o quia na cwilanaaⁿyâ nnoom. 3 Tyootsuu' n'ooⁿyâ 'o jo nnom nquii Tsotyaaya na jeeⁿ xcwee' n'om'yo' na cwila'yu'ya n'om'yo'. Jo' chii jndye ts'iaaⁿ na ya cwileitquioo' na cwil'a'yo'. Ndo' jeeⁿ cwiqueⁿya n'om'yo' na cwitei'jndei'yo' nc'iaa'yo' nc'e na wi' n'om'yo' joona. Ndo' tîca'ndye'nc'uaa'ndyo' na wi' na cwitjom'yo' nc'e na ntyjaa' n'om'yo' Ta Jesucristo. 4 'O nn'aaⁿya, Ty'oots'om m'aaⁿ na candya' ts'oom 'o, ndo' manquiuuyaayâ na jnda tjeii'ñê 'o cwentaaⁿ'aⁿ. 5 Ee quia tyoñequiaayâ ñ'oom ndaa'yo' na macwji'n'maaⁿ'ñe Ty'oots'om nn'aⁿ, nchii cwe' tomti teil'uena' nc'e ñ'oom na tyolanaaⁿyâ saa nc'e najndeii na matseixmaⁿ Espíritu Santo ndo' na tquiaana' na jla'noⁿ'yo' na juu ñ'oom'ñeeⁿ ñ'oom na mayuu' jo'. Ndo' ñequio na tyol'uaayâ chiuu na nnteijndeiina' 'o.

6 Jo' chii mati 'o macwitsantyjo'yo' cha'xjeⁿ na cwil'aayâ. Ndo' maluaa', macwitsantyjo'yo' naxeⁿ' nquii Ta Jesucristo. Nc'e jo' na tquiaa Espíritu Santo na jeeⁿ neiⁿ'yo' meiiⁿ wi' ñel'a nn'aⁿ tsjom'yo' jnda na to'ñoom'yo' ñ'oom naya na tyoñequiaayâ ndaa'yo'. 7 Ndo' na luaa', tyolaxmaⁿ'yo' cwii na ma'moⁿna' ndaa nn'aⁿ ts'ondaa Macedonia ñequio Acaya chiuu na nnc'oom'aⁿna. 8 Ee na m'aⁿ' 'o jnaⁿna' na tjanty'ee ñ'oom naya 'naaⁿ' Ta Jesucristo. Ndo' je' tachii macanda ndyuaa'yo' Macedonia ñequio Acaya saa mati jndye joo jnda manquiu nn'aⁿ na cwila'yu'ya

n'om'yo' ñequio Ty'o̱o̱ts'om. Jo' chii
mei^{n} taca^{n}tina' na nl'uuyâ ñ'oom
cantyja 'na^{n}'yo' nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n}. 9Ee
manquieeti na^{n}'ñee^{n} cwila'nei^{n}na
chiuu waa na sacajndo̱o̱'â 'o
ndo' na ya to'ñoom'yo' jâ. Mati
cwila'nei^{n}na chiuu waa na jnda̱
'ndye'yo' na tyola't'maa^{n}'ndyo' 'na^{n}
na cwe' nn'a^{n} nl'a, ndo' je' naxe^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om macwitsantyjo̱'yo'.
Je' jnda̱ macwindye'ntjom'yo'
nnom nque^{n} na wanoom'm, na
macanda̱ jom cwiluiiñê Ty'o̱o̱ts'om.
10Mati cwila'nei^{n} na^{n}'ñee^{n} na
cwimei^{n}ndo'yo' na nncwjee'nnda'
Jesús, Jnda Ty'o̱o̱ts'om na nnaa^{n}
cañoom'luee, nquii na tquiaa^{n} na
wando'xco jnda̱ na tue', nquii na
macwji'n'maa^{n}ñe jaa na wi' na jee^{n}
cwajndii na quia nncwjee'cañoom.

Ts'iaa^{n} na s'aa Pablo Tesalónica

2 'O nn'aa^{n}ya na cwila'yu'yo',
mancjo'ti'yo' nquiu'yo' na
ticwe' ts'iaa^{n}'ndyo na sacajndo̱o̱'â
'o. 2'O manquiu'ya'yo' na jee^{n} t'ma^{n}
jla'jnaa^{n}' nn'a^{n} tsjoom Filipos jâ ndo'
jla'sei'na jâ, sa̱a̱ meii^{n} na luaa', xcwe
xje^{n} na tjo̱o̱^{n}yâ nawi'waa', tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om na t'ma^{n} n'o̱o̱^{n}yâ na
tquiaayâ ñ'oom nda̱a̱'yo' cantyja na
macwji'n'maa^{n}ñê añmaa^{n} nn'a^{n}. 3Ee
ñ'oom na cwiñequiaayâ cwiluiiñena'
ñ'oom na mayuu', nchii ñ'oom na
tijndaa'ya nquiuuyâ, ndo' nchii
cwe' na ñe'cala'ntja̱a̱^{n}yâ nn'a^{n},
mei^{n} nchii na cwinquio̱'nn'aa^{n}yâ
nn'a^{n}. 4Wandyo̱' waa cantyja
'naa^{n}yâ, ee tjawee' ntyjii Ty'o̱o̱ts'om
ñ'e^{n}ndyô̱ ndo' ty'ioom ts'iaa^{n}
jâ na nñequiaayâ ñ'oom na
macwji'n'maa^{n}ñê añmaa^{n} nn'a^{n}.
Nchii cwil'aayâ ts'iaa^{n}'ñee^{n} cha na
nncjaawee' n'om nn'a^{n} ñ'e^{n}ndyô̱, sa̱a̱
cha nque^{n} nncjaawee' ts'oom, ee
jom nlquee^{n} cwenta chiuu n'o̱o̱^{n}yâ.
5'O manquiu'ya'yo' na tijoom
ñejla'ca'naa^{n}'ndyô̱ nda̱a̱'yo', mei^{n}
nchii tquio̱'nn'aa^{n}yâ 'o na nntjeii'â
tsjo̱'ñjee^{n} luee'yo'. Ty'o̱o̱ts'om
noom'm na ljo'. 6Meii^{n}jom ndii'
tyool'ua̱a̱yâ na nla't'maa^{n}'ndye
nn'a^{n} jâ, mei^{n} nda̱a̱' 'o mei^{n} nda̱a̱
nt'omche^{n}. 7Jâ tyojndo̱o̱'â 'o ñequio
na jnda nquiuuyâ ñ'e^{n}ndyo' cha'xje^{n}
cwii yuscu na jee^{n} wi' ts'om
ntseinda, ya cwenta mach'ee joona.
8T'ma^{n} waa na jee^{n} wi' n'o̱o̱^{n}yâ 'o,
nchii tomti neii^{n}yâ na tyoñequiaayâ
ñ'oom naya 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om
nda̱a̱'yo' sa̱a̱ mati chiuu waa na
tyom'aa^{n}yâ quii'ntaa^{n}'yo'. Luaa'
waa nc'e na jee^{n} jnda nquiuuyâ
'o. 9'O nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo'
tyootsuu' n'om'yo' chiuu na
tyola'jnda̱a̱yayâ na nnta'ntjo̱o̱^{n}yâ
na tca^{n}na' jâ. Naxuee natsjom
tyol'aayâ ts'iaa^{n} cha tîcatio̱o̱yâ xuu
nacjo'yo' na nntei'xe'yo' jâ yoche^{n}
na tyoñequiaayâ ñ'oom naya 'naa^{n}'
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱'yo'.
10'O nn'aa^{n}ya na cwila'yu'yo',
manquiu'yo' ndo' mati mantyjii
Ty'o̱o̱ts'om chiuu ñet'o̱o̱^{n}yâ
quii'ntaa^{n}'yo'. Tyola'canda̱a̱'ndyô̱
jo nnoom na tyol'aayâ yuu na
maty'iomyana' ndo' mei^{n}cwii
ts'a^{n} xonda̱a̱ ntso na jla'tjo̱o̱ndyô̱
nda̱a̱'yo'. 11'O manquiu'yo' chiuu
waa na ñet'o̱o̱^{n}yâ quii'ntaa^{n}'yo'
na tyom'aa^{n}yâ cha'cwijom
mach'ee ts'a^{n} ñequio ntseinda,
12tyolana̱a̱^{n}yâ ñ'oom nda̱a̱'yo' na
tyoñequiaana' na t'ma^{n} n'om'yo',
tyola'jndo̱o̱'â n'om'yo' na c'om'yo'
cha'xje^{n} na matsona' na c'om

nn'aⁿ na maqueeⁿ'ñe Ty'o̱o̱ts'om
na calajomndyena cantyja na
matsa̱'ntjoom ndo' ñequio na
matseit'maaⁿ'ñena' jom.
13 Quia tyondye'yo' ñ'oom naya
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om na tyoñequiaayâ
nda̱a̱'yo' mana to'ñoom'yo'
juuna'. Jo' na cwiñe'quiaayâ na
quianl'uaaⁿ'aⁿ cantyja 'naⁿ'yo'. Ee
jla'no̱ⁿ'yo' na ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
juuna' nchii ñ'oom na cwe'
cwila'tiuu nn'aⁿ. Ndo' mayuu' na
jo' juuna'. Jo' chii cwiwitquioo'
ts'iaaⁿ na mach'eeⁿ naquii' n'om'
'o na cwila'yu'yo' ñ'eⁿñê. 14 'O
nn'aaⁿya, ljo'waayu ñetjom'yo'
cha'xjeⁿ ñetjoom ntmaaⁿ' nn'aⁿ na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
ndyuaa Judea. Ee nquiee nn'aⁿ
tsjom'yo' ñeta'wi'na 'o cha'xjeⁿ
tuii ndyuaa Judea, tyota'wi' nn'aⁿ
judíos nc'iaana na cwilayu' ñequio
Cristo Jesús. 15 Nn'aⁿ judíos'ñeeⁿ
jla'cuee'na Ta Jesús, cha'xjeⁿ
weloona tyola'cwjeena profetas
ndo' mati jleintyjo̱ nn'aⁿ judíos
jâ. Tiquil'ana yuu na cjaawee'
ntyjeeⁿ ñ'eⁿndyena, ndo' m'aⁿna
nacjoo cha'tsondye nn'aⁿ, 16 ee
quia na ñe'calana̱a̱ⁿyâ ñequio nn'aⁿ
na tachii judíos cha mati nnda̱a̱
nncwji'n'maaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om
joona, tiñe'quiandyena na nl'aayâ
na ljo', ndo' na cwil'ana na luaa',
cwila'cwaljoo'tina jnaaⁿna jo
nnoom. Sa̱a̱ je' juu na jeeⁿ cwajndii
na matseiw'eeⁿ nn'aⁿ mama t'uiina'
joona.

Ñe'cjaacando'nnda' Pablo nn'aⁿ Tesalónica

17 'O nn'aaⁿya, cantyjati xuee
na tjei'na' jâ quii'ntaaⁿ'yo', meiiⁿ
taconty'iaayâ 'o sa̱a̱ ñequii'cheⁿ
cwijaañjoom' n'o̱o̱ⁿyâ 'o chiuu
cwitsam'aⁿ'ti'yo'. Jo' chii
jeeⁿ cwicantyjaa' n'o̱o̱ⁿyâ
na nntsaacajndo̱o̱nnda'â 'o.
18 Jeeⁿ ñe'catsaayâ na m'aⁿ'yo',
majndeiitiche ja Pablo jndye ndii'
s'aana' na ñe'cjo̱ sa̱a̱ seitsaaⁿ'ñe
Satanás na nl'aayâ na ljo'. 19 ¿Ljo'
jo' na nñequiaana' na cwicantyjaa'
n'o̱o̱ⁿyâ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om, ndo'
na nñequiaana' na neiiⁿyâ oo na
nntantjo̱o̱ⁿyâ jo nnoom? ¿Aa nchii
ma'o jo'? Ee ma'o cwiluiindyo'
cha'tso nmeiⁿ' na nntseit'maaⁿ'ñena'
ja jo nnom Ta Jesucristo quia
na nndyonnaaⁿ'aⁿ. 20 Nc'e 'o,
jo' matseit'maaⁿ'ñena' jâ ndo'
mañequiaana' na neiiⁿyâ.

3 Quia tileicatseiquiiti ts'o̱o̱ⁿ na
tjaa ñ'oom cantyja 'naⁿ'yo'
seijndaa'ndyo̱ na nljoo'ndyo̱ na
ñeⁿnnco̱ tsjoom Atenas. 2 Jo' chii
jño̱o̱ⁿyâ juu nn'aaⁿya Timoteo na
m'aⁿ'yo', jom cwiluiiñê mosoo'
Ty'o̱o̱ts'om. Matseijomñê ñ'eⁿndyô̱
na cwiñe'quiaayâ ñ'oom naya
'naaⁿ' Cristo. Tjacanoom'm 'o
na nñequiaaⁿ na t'maⁿ n'om'yo'
ndo' na nnc'oom'jndeii' n'om'yo'
cantyja na jnda̱ jla'yu'yo'. 3 Ee na
l'ue n'o̱o̱ⁿyâ na meiⁿcwiindyo' 'o
tintseilcwe'na' ts'om cwe' nc'e na
wi' na cwitjom'yo'. Ee manquiu'yo'
na maxjeⁿ mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na catjo̱o̱ⁿya nawi'meiⁿ'. 4 Ee quia
tyom'aaⁿyâ ñ'eⁿndyo' t'mo̱o̱ⁿyâ
nda̱a̱'yo' na maxjeⁿ nncwino̱o̱ⁿya
nawi' ndo' jnda̱ macwiluii naljo'
cha'xjeⁿ na manquiu'yo'. 5 Nc'e
na tileicwiquiiti ts'o̱o̱ⁿ, jo' chii
jño̱o̱ⁿya Timoteo na ncjacwax'eeⁿ aa
ndicwaⁿ cwila'yu'ya n'om'yo' ñ'eⁿ

Ty'o̱o̱ts'om ee nquiaya xe^{n} na aa jnda̱
s'aa tsa^{n}jndii na jla'tjo̱o̱ndyo' ndo'
jo' nnts'aana' na cwe' ts'iaa^{n}'ndyo
ts'iaa^{n} na ñel'aayâ quii'ntaa^{n}'yo'.
6 Sa̱a̱ je' jnda̱ jndyolcwee^{n}'e^{n} na
ñet'oom Tesalónica ndo' jee^{n} ya
ñ'oom jndyoñ'oom na cwilayu'ya
n'om'yo' ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om ndo'
na jnda nquiu'yo' jâ. Tsoom na
ñequii'che^{n} cwijaañjoom' n'om'yo'
jâ ñequio na jnda nquiu'yo' ndo'
jee^{n} quee^{n} n'om'yo' na nnty'ia'yo'
jâ cha'xje^{n} ñe'canty'iaayâ 'o. 7 Jo'
chii 'o nn'a^{n}ya, quii'ntaa^{n} cha'tso
na matseijaa'ñena' nacjooyâ ñequio
nawi' na cwiwino̱o̱^{n}yâ t'ma^{n} waa na
mañequiaana' na t'ma^{n} n'o̱o̱^{n}yâ na
cwiljoo'ndyo'tye^{n}'yo' na cwila'yu'ya
n'om'yo' ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om. 8 Ndo' na
cwindya̱a̱yâ na cwiljoo'ndyo'tye^{n}'yo'
cantyja 'naa^{n}' Ta Jesús, mach'eena'
cantyja 'naa^{n}yâ cha'cwijom na
cwiluiindyo̱xco̱o̱yâ. 9 Meii^{n} ncjo̱o̱yâ
tileicwijnda̱a̱yâ na cwiñe'quiaayâ
na quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'na^{n}'yo'. Quianl'uaa^{n}'a^{n} na
waljoo'che^{n} na neii^{n}yâ jo nnoom
cantyja 'na^{n}'yo'. 10 Naxuee natsjom
cwitaa^{n}yâ nnom Ty'o̱o̱ts'om na
nñequiaa^{n} na nnty'iaanda̱a̱yâ 'o
na nla'canda̱a̱'ndyo̱tya̱a̱yâ yuu na
cwimatseitjo̱o̱na' na cwila'yu'ya
n'om'yo' ñ'e^{n}ñê.
11 Cwitaa^{n}yâ na nquii
Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om ñequio Ta
Jesucristo cateijndeiina jâ cha
nnda̱a̱ nntsaacajndo̱o̱'nndaa'â 'o.
12 Mati cwitaa^{n}yâ na cateijndeii Ta
Ty'o̱o̱ts'om na nncjaaquiendyo' na
m'a^{n}'yo' na wi' n'om'yo' cwii cwii
ntyjee'yo'. Ndo' catseicwaljoo'tina'
na wi' n'om'yo' cha'tso nt'omche^{n}
nn'a^{n} cha'xje^{n} m'aa^{n} jâ na wi'
n'o̱o̱^{n}yâ 'o. 13 Quiaa^{n} na nleijndeii'
n'om'yo' cha nla'xma^{n}'yo' na
lju' n'om'yo' na canda̱a̱'ndyo' jo
nnom Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om quia
na nncwjee'nnda' Ta Jesús ñequio
cha'tsondye nn'a^{n} cwentaa^{n}'a^{n}.

Nmeii^{n} cal'aaya cha nncjaawee' ts'om Ty'o̱o̱ts'om

4 Ndo' je' 'o nn'aa^{n}ya ñequio
xuee' Ta Jesús cwitaa^{n}yâ
nda̱a̱'yo' ndo' cwitsa̱'ntjo̱o̱^{n}yâ 'o na
c'om'yo' cha'xje^{n} na jnda̱ t'mo̱o̱^{n}yâ
na cal'a'yo' cha nncjaawee' ts'om
Ty'o̱o̱ts'om ñ'e^{n}ndyo'.
2 Ndo' manquiu'ya'yo'
ñ'oom'ñee^{n} na tqua̱a̱^{n}tya̱a̱^{n}yâ
nda̱a̱'yo' ñequio najndeii na
matseixma^{n} Ta Jesús. 3 Ee luaa
waa na l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om
ñ'e^{n}ndyo' na calaxma^{n}'yo' na
lju' n'om'yo' cantyja 'naa^{n}'a^{n} mei^{n}
tanc'om'ya'yo' ñequio nn'a^{n} na
cwe' luaa', 4 ticwiindyo' 'o nn'aa^{n}ya,
cala'no̱^{n}'yo' na l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om
na c'om'yo' na yandyo' ñequio
lcuu'yo', ndo' na cala't'maa^{n}'ndyo'
joona, 5 nchii nnc'oom tsa^{n}s'a
ñequio scoom'm na ncwinom'na'
ljo' mach'ee^{n} na tia na matseitioom
ñ'e^{n}ñe cha'xje^{n} cwil'a nn'a^{n} na
tic'om nacje 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om.
6 Mei^{n}cwii tsa^{n}s'a tintseitjo̱o̱ñe
nnom x'iaa' na nnc'oomya ñ'e^{n} scuu'
tsa^{n}'ñee^{n} mei^{n} tinquiu'nn'a^{n} cantyja
'naa^{n}' ñ'oommei^{n}' ee jee^{n} t'ma^{n} na
wi' nntseiquioo Ta Jesús nacjoo'
ts'a^{n} na mach'ee cha'tso nmei^{n}'
cha'xje^{n} na jnda̱ ñejla'candiiyâ 'o.
7 Ee nchii na tquee^{n}'ñe Ty'o̱o̱ts'om
jaa na nlajomndyo̱ cantyja 'naa^{n}'
natia, sa̱a̱ jom l'ue ts'oom na
c'o̱o̱^{n}ya na lju' n'o̱o̱^{n}ya jo nnoom.

8 Cwe' jo' xe^{n} m'aa^{n} ts'a^{n} na ticuee'
ts'om ñ'oommei^{n}' na cwit'mo̱o̱^{n}yâ
nda̱a̱'yo', catsei'no̱^{n}' tsa^{n}'ñee^{n} na
nchii cwe' ñ'oom na tque^{n} nn'a^{n}
mach'ee na til'ue. Juu mach'ee
na til'ue ñ'oom na tque^{n} nquii
Ty'o̱o̱ts'om, na jom tquiaa^{n} Espíritu
Santo naquii' n'o̱o̱^{n}yâ.
9 Cantyja 'naa^{n}' na c'om'yo' na
wi' n'om ntyjee'yo' na cwila'yu',
taca^{n}na' na cwinntseiljeiya
ñ'oom'ñee^{n} ee manquiiti Ty'o̱o̱ts'om
ma'mo̱o̱^{n} nda̱a̱'yo' na c'om'yo' na
wi' n'om'yo' joona. 10 Ee 'o wi'
n'om'yo' nn'a^{n} na cwila'yu' na
m'a^{n} ts'o̱ndaa Macedonia. Sa̱a̱
cwitaa^{n}yâ nda̱a̱'yo' na c'om'yo'
na mat'ma^{n}ti na wi' n'om'yo'
joona. 11 Cala'jnda̱'yo' na tjoom'
ñ'oom nnc'om'yo' ñ'e^{n} nc'iaa'yo'.
Tacatii'ndyo' ñ'oom 'naa^{n}na na
ticatseixma^{n}na' na nla'jomndyo'.
Cjoo' n'om'yo' na cal'a'yo'
ts'iaa^{n} 'na^{n}'yo' cha'xje^{n} ñ'oom
na jnda̱ tqua̱a̱^{n}tya̱a̱^{n}yâ nda̱a̱'yo',
12 ee na nl'a'yo' na ljo', nn'a^{n} na
tyoola'yu' nla't'maa^{n}'ndyena 'o mei^{n}
xotseitjo̱o̱na' 'na^{n} na nleil'uee'ndyo'.

Cantyja na nndyonnda' Ta Jesucristo

13 Ndo' je' 'o nn'a^{n}ya, tacal'ue
n'o̱o̱^{n}yâ na mati ticala'no̱^{n}'yo' chiuu
nnts'aana' ñequio nn'a^{n} na jnda̱ tja̱
mei^{n} tanc'om'yo' na chjoo' n'om'yo'
cha'xje^{n} nt'omche^{n} nn'a^{n} na tintyjaa'
n'om Ty'o̱o̱ts'om. 14 Ndo' cha'xje^{n}
cwila'yuu'a na tue' Jesús ndo' na
tando'xcoom, maluaa' cwila'yuu'a
na cantyja 'naa^{n}' jom nñequiaa
Ty'o̱o̱ts'om na joo nn'a^{n} na jnda̱ tja̱
na ñejla'yu' ñ'e^{n}ñê nnta'ndo'xcona.
15 Jo' chii cwil'uuyâ nda̱a̱'yo'
ñ'oom na t'mo̱^{n} nquii na cwiluiiñe
na catsa̱'ntjom jaa na ndicwa^{n}
cwitando̱o̱'a hasta xje^{n} na
nndyonnaa^{n}'a^{n}, xocwino̱o̱^{n}'a nn'a^{n}
na jnda̱ tja̱. 16 Ee manquiiti Jesús
nnaa^{n} cañoom'luee, jndeii' ñ'oom
na nntsa̱'ntjoom, ndo' nndyocuee^{n},
xje^{n}'ñee^{n} nleic'uaa jndyee' ángel
na cwiluiitquieñe ndo' mati ndu
'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om. Quia jo' joo nn'a^{n}
na jnda̱ tja̱ na ñejla'yu' ñ'e^{n} Jesús,
joona najndyee nnta'ndo'xcona.
17 Jnda̱ jo' jaa na ndicwa^{n}
cwitando̱o̱'a xje^{n}'ñee^{n} ñe'naa^{n}'
nncjaachuuna' jaa ñ'e^{n}ndyena
quii' nchquiu na nntjomndyo̱
ñequio Ta Jesús quii' jndye ndo'
nnc'o̱o̱^{n}tya̱a̱^{n}ya ñ'e^{n}ñê. 18 Jo' chii
ñequio ñ'oommei^{n}' quia'yo' na t'ma^{n}
n'om nn'a^{n}'yo' na cwila'yu'.

5 'O nn'aa^{n}ya, cantyja 'naa^{n}'
cwaa^{n} xuee oo cwaa^{n} xje^{n} na
nndyonnda' Ta Jesús, mei^{n} tica^{n}na'
na nntseiljeiya. 2 Ee manquiu'ya'yo'
nncue'ntyjo̱ xuee na nndyonnda' Ta
Jesús xje^{n} na tic'om c'ee nn'a^{n} na
nluii na ljo'. Matseijomna' cha'na
quia na macwjee' tsa^{n}nch'ue.
3 Xcwe xje^{n} quia cwilue nn'a^{n}:
"Je' tjaa'na^{n} tia', tjaa'na^{n} na
teincuu'", majuu xje^{n}'ñee^{n} ñejomto
nquioo nawi' t'ma^{n} nacjoona
cha'xje^{n} quia na mana^{n}na' na
maquiina' yuscu na manntseincuii,
mei^{n} tjaa'na^{n} na cwii nnda̱a̱
nndyaandye nn'a^{n} juu nawi'ñee^{n}.
4 Sa̱a̱ 'o nn'a^{n}ya, ticalaxma^{n}'yo'
cantyja 'naa^{n}' na jaa^{n}ñe, jo' chii
juu xuee na nncwjee'nnda' Ta
Jesús xocatseijomna' juuna'
cantyja 'na^{n}'yo' cha'na quia na
nncwjee' tsa^{n}nch'ue waa' ts'a^{n}.
5 Jaa la'xmaa^{n}ya cantyja 'naa^{n}'
naxuee. Tila'xmaa^{n}ya cantyja

'naan' natsjom oo cantyja 'naan'
najaanñe. 6 Jo' chii maty'iomna' na
c'oon'ya na wando' n'oon'ya ndo'
quenndyochenncjooya xjen cantyja
'naanya jo nnom Ty'oots'om. Ee
ticatsona' na c'oon'ya cha'cwijom na
cwindaaya cha'na nt'omchen nn'an
na tyoola'yu'. 7 Ee nn'an na cwinda,
natsjom cwindana, ndo' nn'an na
cwicandyee, natsjom cwindyeena,
8 saa nc'e na cwilaxmaanya
cantyja 'naan' naxuee, cwa
quenndyochenncjoo xjen, cha'waati
xuee c'oon'ya cha'na ts'an na candaa'
xquen. Matsona' na cata'ñoom'ndyo
chenncjooya ñequio na cwilayu'ya
n'oon'ya ñ'en Ty'oots'om ndo'
ñequio juu na m'aanya na wi'
n'oon'ya nn'an ñequio juu na
ntyjaa' n'oon na nncwji'n'maanñe
Ty'oots'om añmaanya cha'xjen
mawañoom' tjanxquenxjo xquen
sondaro. 9 Ee nchii seijndaa'ñe
Ty'oots'om na nnt'uiityeen jaa
naquii' nawi' t'man. Saa tquee jaa
na nndaaya na nlui'n'maanndyo
nc'e nquii Ta Jesucristo. 10 Jom
tueen'en cwentaaya cha tjoom'
na nntandoo'a ñ'eñê quia na
nndyonnaan'an, meiin na ndicwan
tandoo'a ndo' meiin na aa
jnda tjaaya. 11 Jo' chii cwii ndo'
cwiindyo' quia'yo' na t'man n'om
ntyjee'yo' na nc'oonajndana cha'xjen
na cwil'a'yo'.

Ñ'oom na matseijndo' Pablo n'omna

12 'O nn'anya, cwitaanyâ na
cala't'maan'ndyo' nn'an na
cwil'a ts'iaan 'naan' Ty'oots'om
quii'ntaan'yo' na cwijndoo'na ts'iaan
'naan'an ndo' na cwila'jndo'na
n'om'yo'. 13 Maty'iomna' na
cala't'maan'ndyo' nan'ñeen ñequio
na jnda nquiu'yo' joona, ee joona
jeen cwila'jndana naquii' ts'iaanwaa'.
C'om'yo' na tjoom' ñ'oom ñequio
nc'iaa'yo' na tjaa ndia' cacho'yo'
ñ'endyena.
14 Ndo' cwila'jndeii' ndyuaayâ
ndaa'yo' 'o nn'anya, na cala'tia'yo'
nn'an'yo' na tiñe'cal'a ts'iaan.
Quia'yo' na t'man n'om nn'an
na leic'om t'maan'ndye n'om.
Cateijndei'yo' nn'an na tijndana na
tila'yu'ya n'omna. C'om' nioomchen
n'om'yo' ñequio cha'tsondye nn'an.
15 Xen tis'a cwil'a nn'an 'o,
cal'andyo' cwenta na tinl'a'yo'
wi' joona. 'O xuii' cal'a'yo', 'o
ñequii'chen cal'a'yo' yuu na ya ñ'en
nn'an, meiin mancjo'ti'yo' oo meiin
ñ'en meinquia ts'an.
16 Ñequii'chen c'om'yo' na neinnco
n'om'yo'. 17 Tintsawi'ntyje'yo' na
cwilanein'yo' nnom Ty'oots'om.
18 Cha'tso na mach'eena'
ñequiondyo' quia'yo' na quianl'uaa'
Ty'oots'om ee luaa' l'ue ts'oom
ñ'endyo' 'o na cwila'yu'yo' ñ'en
Cristo Jesús. 19 Tila'tsaan'ndyo'
ts'iaan na mach'ee Espíritu Santo
quii'ntaan'yo'. 20 Joo ñ'oom na
cwiñequia nn'an na ma'mon
Ty'oots'om ndaana, til'a'yo' na
ticuee' n'om'yo' ñ'oom'ñeen.
21 Cha'tso ñ'oommein' catjei'yo'
cwenta aa xcwe joona', ndo'
ñ'oom na cwiwitquioo' na xcwe,
caljoo'ndyo'tyen'yo' ñequio joona'.
22 Cala'tquioo'ndyo' ñequio cha'tso
nnom natia.
23 Manquiiti Ty'oots'om, nquen na
mañequiaan na tjaa ñomtiuu m'aan
ts'an jo nnoom, jom quenñoon 'o na
candaa'ndyo'. Cwañom'm cha'waa

espíritu 'naⁿ'yo', ñequio añmaaⁿ'yo'
ndo' seii'yo' cha caljoo' joona' na
meiⁿcwii jnaⁿ tilaxmaⁿna' hasta xjeⁿ na
nncwjee'nnda' Jesucristo na cwiluiiñê
na matsa̱'ntjoom jaa. 24 Nquii Ty'o̱o̱ts'om
na macwaaⁿ 'o cwiluiiñê na mayom'm,
maxjeⁿ nntseicana̱a̱ⁿ cha'tso nmeiⁿ'
cantyja 'naⁿ'yo'.

Cwiñequiana na xmaⁿndye nn'aⁿ

25 'O nn'aaⁿya ñequii'cheⁿ calaneiⁿ'yo'
cantyja 'naaⁿyâ nnom Ty'o̱o̱ts'om.
26 Quia'yo' na xmaⁿndye cha'tso
nn'aaⁿya na m'aⁿ ñ'eⁿndyo' na
cwitaⁿ'yo' lueena.
27 Ñequio na jndeii ts'iaaⁿ na
matseixmaⁿya na tquiaa Ta
Jesucristo matio̱o̱ya xuuwaañe
nacjo'yo' na cala'naⁿ'yo' cartawaa
na nndye cha'tsondye nn'aaⁿya na
cwila'yu'.
28 Nquii Ta Jesucristo cwentaaya
quiaaⁿ na nla'xmaⁿ'yo' naya na
matseixmaaⁿ.

Carta na jndạ we na seicwanom Pablo na m'a^{n} nn'a^{n} Tesalónica

Mañequiaa Pablo na xma^{n}ndyena

1 Ñ'e^{n} Silvano ndo' ñ'e^{n}
Timoteo, ja Pablo matseiljeiya
cartawaañe na matseicwanọ^{n}ya
juuna' na m'a^{n}' 'o tmaa^{n}'
nn'a^{n} na macwji' Ty'ọọts'om
cwentaa^{n}'a^{n} tsjoom Tesalónica, na
cwila'xma^{n}'yo' cwentaa' Tsotyạạya
Ty'ọọts'om ndo' Jesucristo na
cwiluiiñê na matsạ'ntjoom jaa.
2 Nquii Tsotyạạya Ty'ọọts'om ñequio
Jesucristo, quiana na candạạ'ya
nto'ñoom'yo' naya na la'xma^{n}na
ñequio na mei^{n}cwii ñomtiuu
tinc'om'yo' jo ndạạna.

Quia na nndyonnda' Cristo nntu'xe^{n}ndye nn'a^{n}

3 'O nn'a^{n}ya, ñequii'che^{n} maca^{n}na'
na nñequiaayâ na quianl'uaa'
Ty'ọọts'om cantyja 'na^{n}'yo', ndo'
maty'iomyana' na cwil'aayâ na ljo'
ee wjaawixcweti na cwila'yu'ya
n'om'yo' ñ'e^{n}ñê ndo' nc'e cwii
ndo' cwiindyo' wi'ti n'om'yo'
ntyjee'yo'. 4 Hasta quii'ntaa^{n} ntmaa^{n}'
nn'a^{n} na macwji' Ty'ọọts'om
cwentaa^{n}'a^{n} cwilanạạ^{n}yâ cantyja
'na^{n}'yo'. Cwitjei's'aayâ 'o na m'a^{n}'
nioom'che^{n} n'om'yo' meii^{n} na
jndye nnom nawi' na cwiwinom'yo'
ndo' na cwintyjọ nn'a^{n} 'o sạạ
cwit'mọ^{n}'yo' na cwila'yu'ya
n'om'yo' ñ'e^{n} Ty'ọọts'om. 5 Nc'e na
luaa' cwil'a'yo', ma'mọ^{n}na' na jee^{n}
xcwe macwji' Ty'ọọts'om cwenta
cantyja 'na^{n}'yo'. Ee matsạạ^{n}'ạ^{n} 'o na
la'xma^{n}'yo' na nntsaquiee'ndyo' yuu
na matsạ'ntjoom. Nc'e na ljo', je'
cwiwinom'yo' nawi'.
6 Ty'ọọts'om mach'ee^{n} na
maty'iomyana' na joo nn'a^{n} na
cwita'wi' 'o je', nlco'wee^{n}'e^{n}
joona. 7 Ndo' mati 'o na wi'
na cwitjom'yo' nñequiaa^{n} na
nnta'jndyạạyâ ñ'e^{n}ndyo' majuu
xuee quia na nleitquioo'ñennda'
Ta Jesús. Ee mats'ia jo' na
nnaa^{n} cañoom'luee nndyocuee^{n}.
Nleitquioo'ñê naquii' ntsaachom
ñequio ángeles cwentaa^{n}'a^{n} na
jee^{n} jndạ. 8 Nñoom na nnt'uee^{n}
nn'a^{n} na ticala'xma^{n}na cwentaa'
Ty'ọọts'om mei^{n} tical'añ'oomndyena
ñ'oom na tseixma^{n} Ta Jesús na
macwji'n'maa^{n}ñê añmaa^{n} nn'a^{n}.
9 Na^{n}'ñee^{n} tixocantycwii na
nnt'uiitye^{n}na' joona. Ndo' tquia
nncwji'ndyọna' joona ñequio
yuu na nnc'oom Jesucristo na
nluiit'ma^{n}ñê ndo' ñequio najndeii

na matseixmaaⁿ. 10 Nluii na
ljo' juu xuee quia na nñoom na
nla't'maa'ndye nn'aⁿ 'naaⁿ'aⁿ jom,
na cha'tsondye nn'aⁿ na cwila'yu'na
ñ'eⁿñê nncjaawee' n'omna, mati
ñ'eⁿ' 'o na jndạ macwila'yu'yo'
ñ'oom na tyoñequiaayâ cantyja
'naaⁿ'aⁿ.
11 Jo' chii ñequii'cheⁿ cwilanạạⁿyâ
nnom Ty'ọọts'om cantyja 'naⁿ'yo'.
Cwitaaⁿyâ nnom nqueⁿ na
jndạ tqueeⁿ 'o na cala'xmaⁿ'yo'
cwentaaⁿ'aⁿ na ñequii'cheⁿ
nncjaawee' ts'oom ñ'eⁿndyo'. Mati
cwitaaⁿyâ na nñequiaaⁿ cantyja
najneiⁿ naquii' n'om'yo' cha nndạạ
nla'candạ'ndyo' cha'tso ñ'oom
na ya na cwiqueⁿ n'om'yo', ndo'
na nntseicandạạ'ñena' cha'tso
ts'iaaⁿ na ya na cwil'a'yo' nc'e na
cwila'yu'ya n'om'yo' ñ'eⁿñê. 12 Nc'e
na luaa', nntseit'maaⁿ'ñena' xuee'
Ta Jesús cantyja 'naⁿ'yo', ndo' mati
nntseit'maaⁿ'ñê 'o nc'e naya na
matseixmaⁿ nquii Ty'ọọts'om na
cwila't'maaⁿ'ndyọ ndo' cantyja
'naaⁿ' Ta Jesucristo.

Nleitquioo'ñe ts'aⁿ na wi'ñeti

2 'O nn'aaⁿya, cantyja 'naaⁿ' na
nncwjee'nnda' Ta Jesucristo
cwentaaya ndo' na nntjomndyọ yuu
na m'aaⁿ, cwitaaⁿyâ ndạạ'yo' 2 na
tilachui'yo' chiuu m'aaⁿ' n'om'yo'
ñ'oomwaa' meiⁿ tiñequiandyo'
cantyja cwii nnom na quia nluii
nntseicaty'uena' 'o oo cwii ñ'oom
na mañequiaa ts'aⁿ cantyja 'naaⁿ'
jo' oo cwii carta na waa ñ'oom
na jâ jla'cwanọọⁿyâ juuna' na
matsona' na jndạ tue'ntyjọ xjeⁿ
na nncwjeeⁿ'eⁿ. 3 Meiⁿcwii
tiñe'quiandyo' na nnquiu'nn'aⁿ
ñ'oomwaa' 'o ee cwitjọọcheⁿ na
nncue'ntyjọ xuee'ñeeⁿ maxjeⁿ
nla'wendye nn'aⁿ nacjoo' Ty'ọọts'om
ndo' nleitquioo'ñe juu tsaⁿs'a na
jeeⁿ tiaa', majndaa' na nntsuuñê
nnts'aa Ty'ọọts'om. 4 Jom nncjaⁿ
nacjoo cha'tso na la'xmaⁿ cwentaa'
Ty'ọọts'om ñequio cha'tso nnom
na cwila't'maaⁿ'ndye nn'aⁿ. Jo'
chii ncjaaqueⁿ'eⁿ naquii' wats'om
t'maⁿ 'naaⁿ' Ty'ọọts'om. Nncwjeeⁿ'eⁿ
ñ'oom na jom cwiluiiñê nquii
Ty'ọọts'om ndo' cala't'maaⁿndye
nn'aⁿ jom.
5 ¿Aa ticjaañjoom' n'om'yo' na
jndạ tsjọọya ñ'oommeiⁿ' ndạạ'yo'
quia na ñet'ọọⁿya ñ'eⁿndyo'?
6 Ndo' macwila'nọⁿ'ya'yo' 'ñeeⁿ na
matseitsaaⁿ'ñeya tsaⁿ'ñeeⁿ cha
na ticwitquioo'ñe cwitjọọcheⁿ
na nncue'ntyjọ xjeⁿ na ntyjii
Ty'ọọts'om. 7 Ee juu ts'iaaⁿ'
natia na wanty'iuu' m'aⁿna' je'
mach'eena' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ, na
maje'ndyo macandạ macaⁿna' na
nleindyọọ nqueⁿ na matseitsaaⁿ'ñê
na nnc'oom tsaⁿ'ñeeⁿ. 8 Quia
ljo'cheⁿ nleitquioo'ñe juu tsaⁿ'ñeeⁿ
na waljoo'cheⁿ na tia ts'aⁿñe.
Ndo' nquii Ta Jesús quia na
nncwjeeⁿ'eⁿ ñequio najndeii na
neiⁿncoo' nacaxuee na cwiluiiñê,
nntseicueeⁿ'eⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ ñequio
jndye 'ñom. 9 Juu tsaⁿ'ñeeⁿ na
wi'ñeti nñoom ñequio najndeii na
matseixmaⁿ Satanás. Nnquiu'nn'aaⁿ
nn'aⁿ ñequio ts'iaaⁿ na nnts'aaⁿ
ndo' ñequio jndye nnom 'naaⁿ
na meiⁿjom tiquinty'iaa nn'aⁿ.
10 Nntseineiiⁿ cha'tso nnom ñ'oom
na wi' na nñequiu'nn'aaⁿ nn'aⁿ na
jndạ teijndaa' na nntsuundye. Ee
joona tînquiandyena na nnquioo na

jnda nquiuna ñ'oom na mayuu' na
nncwji'n'maaⁿñena' joona. 11 Nc'e
na luaa', 'ndii Ty'o̱o̱ts'om na cwe'
ñ'oom cantu nñe'quiu'nn'aⁿna'
joona ndo' nla'yu'na ñ'oom
na tiyuu', 12 s'aaⁿ na luaa' cha
nnt'uiityeⁿna' cha'tsondye nn'aⁿ
jnaaⁿ' na ti'cato'ñoomna ñ'oom na
mayuu' ee neiiⁿtina na nl'ana natia.

Tjeii'ñe Ty'o̱o̱ts'om 'o na nlui'n'maaⁿndyo'

13 'O nn'aaⁿya na jeeⁿ candya'
ts'om Ta Jesús, jeeⁿ maty'iomyana'
na ñequii'cheⁿ nñequiaayâ na
quial'uaa' Ty'o̱o̱ts'om cantyja
'naⁿ'yo' ee cwitjo̱o̱cheⁿ na nncuaa
tsjoomnancue tjeii'ñê 'o na
nlui'n'maaⁿndyo'. Ndo' tqueⁿño̱o̱ⁿ 'o
cantyja 'naaⁿ'aⁿ nc'e Espíritu, ndo'
teil'uee'ñê ñ'oom na mayuu' na
jnda̱ macwila'yu'yo'. 14 Ee ñequio
juu ñ'oom naya na tyoñequiaayâ
nda̱a̱'yo', jo' na tcwaaⁿ 'o cha
nnda̱a̱ nla'jomndyo' cantyja na
cwiluiit'maⁿñe Jesucristo na
cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom jaa.
15 Jo' chii 'o nn'aⁿya,
caljoo'ndyo'tyeⁿ'yo' ñequio ñ'oom na
ñet'mo̱o̱ⁿyâ nda̱a̱'yo' ñequio carta na
jla'cwano̱o̱ⁿyâ na m'aⁿ'yo', tintsuu'
n'om'yo' joona'. 16 Nquii Jesucristo
na cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom jaa
ndo' nquii Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om na
jom nc'e naya na matseixmaaⁿ m'aaⁿ
na jeeⁿ wi' ts'oom jaa mañequiaaⁿ
na ticantycwii na m'aaⁿya na t'maⁿ
n'o̱o̱ⁿya ñequio na cwicantyjaa'ya
n'o̱o̱ⁿya jom, 17 quiaaⁿ na
nla'xmaⁿ'yo' na t'maⁿ n'om'yo' ndo'
na nnc'om' jnda̱'yo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ
cha cha'tso na cwilaneiⁿ'yo' ñequio
na cwil'a'yo' nla'xmaⁿ joona' na ya.

Cjaañjoom' n'om'yo' jâ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om

3 'O nn'aⁿya, ñ'oom na macanda̱,
calaneiⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naaⁿyâ na tyuaa' nt'om
ñ'oom cantyja 'naaⁿ' Ta Jesús
cha'tso joo, ndo' nnts'aana' na
jnda nquiu nn'aⁿ juuna' cha'xjeⁿ
na tuii ñ'eⁿndyo' 'o. 2 Ndo' mati
cataⁿ'yo' na nndyaandyô ljo' na
ñe'cal'a nn'aⁿ na tia nn'aⁿndye
ñ'eⁿndyô na quie' n'omna ee
ticha'tso nn'aⁿ cwilayu'ya n'omna
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. 3 Sa̱a̱ cwiluiiñê
na mayom'm ndo' nñequiaaⁿ na
nntsaanajnda̱'yo' cantyja 'naaⁿ'aⁿ
ndo' na nncwañoom'm 'o ljo'
ñe'cats'aa nquii tsaⁿjndii 'o. 4 Jâ
cwicantyjaa' n'o̱o̱ⁿyâ Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naⁿ'yo' ee 'o cwila'canda̱'yo'
ñ'oom na ñet'mo̱o̱ⁿyâ nda̱a̱'yo'. Ndo'
nquiuuyâ na ntsal'a'ti'yo' cha'xjeⁿ
na cwitsa̱'ntjo̱o̱ⁿyâ 'o. 5 Nqueⁿ
na cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom,
cateijneiⁿ 'o na nnc'om'yo' na wi'
n'om'yo' nn'aⁿ cha'xjeⁿ m'aaⁿ na
candya' ts'oom joona, ndo' na
nnc'om nioomcheⁿ n'om'yo' nawi'
na cwiwinom'yo' cha'xjeⁿ tyom'aaⁿ
jom quia na teinoom nawi' t'maⁿ.

Queⁿndyo̱ na cal'aaya ts'iaaⁿ 'naaⁿya

6 'O nn'aaⁿya, ñequio xuee'
Ta Jesucristo cwitsa̱'ntjo̱o̱ⁿyâ
na catjei'ndyo' ñequio ts'aⁿ na
matseiyu' na tiñe'cats'aa ts'iaaⁿ
meiⁿ tiñe'tseijomñe ñequio ñ'oom
na ñet'mo̱o̱ⁿya nda̱a̱'yo'. 7 Sa̱a̱ 'o
manquiu'yo' na matsona' na
cal'a'yo' cha'na ñel'aayâ. Ee quia
na ñet'o̱o̱ⁿyâ quii'ntaaⁿ'yo', meiⁿjom
ndii' tîcanty'ia'yo' na tîcal'aayâ

ts'iaa^{n}. 8 Ee jâ tîcato'ñoo^{n}yâ naya
luee'yo' na cwe'yu. Ñetque^{n}ndyô na
ñel'aayâ ts'iaa^{n}, ñetantjoo^{n}yâ 'na^{n}
na ñetca^{n}na' jâ. Naxuee natsjom
ñejla'jndaayâ cha ticatuaa'â
xuu nacjoo' mei^{n}cwiindyo' 'o
na nnteix'ee jâ. 9 Meii^{n} na
maty'iomna' na cataa^{n}yâ ndaa'yo'
ljo' na ñetca^{n}na' jâ saa tîcal'aayâ
na ljo'. Ee ntyjaa' n'oo^{n}yâ na
cal'oondyo' cha'xje^{n} na cwil'aayâ.
10 Ee quia ñet'oo^{n}yâ quii'ntaa^{n}'yo'
tquia^{n}tyaa^{n}yâ ñ'oom ndaa'yo' juu
ts'a^{n} na tiñe'cats'aa ts'iaa^{n}, mei^{n}
ticatsona' na nlcwaa^{n}'a^{n}. 11 Saa
cwindyaayâ na ñ'ee^{n}' nt'omndyo'
'o na tiquil'a'yo' ts'iaa^{n}, cwe'
cwique^{n}ndyo' na cwitii'ndyo' ljo'
mach'eena' nt'omche^{n} ntyjee'yo'.
12 Ndaa nn'a^{n} na nmeii^{n}' m'a^{n},
nc'e najndeii na matseixma^{n} Ta
Jesucristo, cwitsa'ntjoo^{n}yâ ndo'
cwijñoom' ntyuaayâ 'o na cal'a'yo'
ts'iaa^{n} na nntantjom'yo' 'na^{n} na
maca^{n}na' 'o.

13 Ndo' 'o, nn'aa^{n}ya,
ticwintque^{n}'yo' na cwil'a'yo' yuu
na maty'iomyana'. 14 Que^{n}'yo'
cwenta 'ñee^{n} juu ts'a^{n} na
tiñe'catseicanda ñ'oom na
cwil'uuyâ ndaa'yo' nacjoo'
cartawaañe. Ticala'quii'ndyo' ñ'e^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} cha nlco'tiana' ntyjee^{n}.
15 Saa tinc'om ndiaa'ndyo' ñ'e^{n}ñê,
'o cala'jndo'yo' ts'oom cha'xje^{n}
cwii ts'a^{n} na matseiyu'.

Ñ'oom na macanda

16 Nque^{n} na matsa'ntjoom
na tseixmaa^{n} na tjaa ñomtiuu
c'oom ts'a^{n} jo nnoom quiaa^{n}
na 'o tjaa ñomtiuu c'om'yo' na
cha'waa xje^{n} ñequio cha'tso na
cwiwinom'yo'.
17 Ja Pablo, nnco matseiljeiya
xueya nacjoo' cartawaañe cha'xje^{n}
quits'aa cha'tso carta 'na^{n}ya. 18 Juu
naya na matseixma^{n} Jesucristo,
c'oomna' ñequio cha'tsondyo'.
Amén.

Carta najndyee na seicwanom Pablo na m'aa^{n} Timoteo

Matseiljeii Pablo carta cwentaa' Timoteo

1 Nncoo̱ Pablo cwiluiindyoo̱ apóstol cwentaa' Jesucristo. Nquii Ty'oo̱ts'om na cwiluiiñê na macwji'n'maa^{n}ñê jaa sa̱'ntjoom na matseixma^{n}ya na ljo' ñequio Ta Jesucristo na cantyja 'naa^{n}' jom m'aa^{n}ya na cwicantyjaa' n'oo̱^{n}ya. [2]Matseiljeiya cartawaañe na matseicwanoo̱^{n}ya na m'aa^{n}' 'u Timoteo, na cwiluiindyu' jndaaya nc'e na matseiyu'ya ts'om' ñ'e^{n} Ty'oo̱ts'om. Ntyjaa' ts'oo̱^{n} nquii Tsotyaa̱aya Ty'oo̱ts'om ñequio Cristo Jesús na cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom jaa na ñequiana na nnco'ñom' naya na la'xma^{n}na ñequio na m'a^{n}na nawi' n'omna nn'a^{n} ndo' na mei^{n}cwii ñomtiuu tinc'oom' jo ndaa̱na.

Cats'aañe Timoteo cwenta ñ'oom na tiyuu'

[3]Cha'xje^{n} na tsjoo̱ya njom' quia na jluii'a Macedonia na caljoo'ndyu' Éfeso na catsa̱'ntjom' nt'omche^{n} nn'a^{n} na ticat'moo̱^{n}na ñ'oom na tiyuu', [4]tilque^{n}' cwenta ñ'oom na cwe' cuento laxma^{n}na' ñequio ñ'oom cantyja 'naa^{n} weloo nn'a^{n} na ñet'om teiyo ee ñ'oommei^{n}' cwil'ana' na cwe' cwila'ñ'ee^{n}' ndyuee nn'a^{n} mei^{n} ticateijndeiina' ts'a^{n} na nntseiyu'ya ts'om ñ'e^{n} Ty'oo̱ts'om.

[5]Ts'iaa^{n}' ñ'oom'ñee^{n} na sa̱'ntjoo̱^{n}ya na c'oo̱^{n}ya na wi' n'oo̱^{n}ya cwii ndo' cwii nn'a^{n} ñequio na lju' n'oo̱^{n}ya na m'aa^{n}'ya n'oo̱^{n}ya ñequio na xcwee' n'oo̱^{n}ya na cwila'yu'ya n'oo̱^{n}ya ñ'e^{n} Ty'oo̱ts'om. [6]Ñ'ee^{n} nn'a^{n} jnaa^{n}' ñ'oom'ñee^{n} na jnda̱ tju'tya'na' joona cantyja 'naa^{n}' ñ'oom na mayuu', ñ'oom na cwe' ts'iaa^{n}'ndyo cwila'jomndyena. [7]Ñe'calaxma^{n}na nn'a^{n} na cwit'moo̱^{n} ljeii 'naa^{n}' Ty'oo̱ts'om na matsa̱'ntjomna' meii^{n} ticala'noo̱^{n}na ljo' tseicandii ñ'oom na cwila'nei^{n}na cantyja 'naa^{n}'na', mei^{n} ljo' na ma'moo̱^{n} ñ'oom na cwiñequiana ñequio na t'ma^{n}ya n'omna.

[8]Manquiuuya na jee^{n} l'ue ljeii na tque^{n} Moisés xe^{n} mawil'uee'ñe ts'a^{n} juuna' cha'xje^{n} na seijndaa'ñe Ty'oo̱ts'om. [9]Maca^{n}na' na cjaanjoom' n'oo̱^{n}ya na nchii teijndaa' ljeii na qui cwentaa nn'a^{n} na cwil'a na maty'iomyana'. Teijndaa' juuna' cwentaa nn'a^{n} na quie' n'om,

cwentaa nn'aⁿ na ticatuee'ndyecje,
cwentaa nn'aⁿ na tia cwil'a, nn'aⁿ
na laxmaⁿ jnaⁿ, cwentaa nn'aⁿ na
ticala't'maaⁿ'ndye Ty'o̱o̱ts'om oo
cwiicheⁿ nnom na matseit'maaⁿ'ñe
ts'aⁿ, teijndaa' juuna' cantyja
'naaⁿ nn'aⁿ na cwila'cwjee tye
ndyeena ndo' mati cwentaa
cha'tsondye nn'a na cwila'cwjee
nn'aⁿ, 10 cwentaa nn'aⁿ na cwe'
m'aⁿya ñequio nn'aⁿ, cwentaa
naⁿnom na m'aⁿ ñequio tyjenom,
cwentaa nn'aⁿ na cwila'jnda ntyje
nn'aⁿndyena, cwentaa nn'aⁿ na
cwilaneiⁿ cantu, cwentaa nn'aⁿ na
tyeⁿ cwiqueⁿ ñ'oom na nlacanda̱
sa̱a̱ tiquil'a, ljeii'ñeeⁿ m'aⁿna' na
mat'uiina' meiⁿquia na wjaana'
nacjoo' ñ'oom na xcwe na cwit'mo̱o̱ⁿ
nn'aⁿ. 11 Juu ñ'oom xcwewaa'
ñecwii xjeⁿ matseicandiina' ñequio
ñ'oom na jeeⁿ jnda'na' cantyja na
cwilui'n'maaⁿndye nn'aⁿ. Nquii
Ty'o̱o̱ts'om na tjacantyja na t'maⁿ
cwiluiiñê maty'ioom ts'iaaⁿ ja na
mañequiaya ñ'oom'ñeeⁿ nda̱a̱ nn'aⁿ.

Quianl'uaa' Ty'o̱o̱ts'om t'maⁿ wi' ts'oom Pablo

12 Mañequiaya na quianl'uaa' Ta
Jesucristo cwentaaya na mañequiaaⁿ
najndeii' ts'o̱o̱ⁿ na maqueeⁿ
cwenta na cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na
matseicanda̱ na macwjaa'ñê ja
naquii' ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ. 13 Jaach'ee
xuee tyotseina̱ⁿya ñ'oom ntjeiⁿ
nacjoom'm, ñetco̱'wi'a nn'aⁿ na
cwila'yu' ñ'eⁿñê, ndo' tyotseijnaaⁿ'a
jom. Sa̱a̱ ty'oom Ty'o̱o̱ts'om na
wi' ts'oom ñ'eⁿndyo̱, ee xjeⁿ'ñeeⁿ
meiⁿ tyootseiyu'a meiⁿ tîcaljeii
na tixcwe tyots'aa. 14 Juu naya na
matseixmaⁿ Jesucristo, tquiaaⁿ na
canda̱a̱'ya matseixmaⁿya juuna' ndo'
t'mo̱o̱ⁿ na jeeⁿ wi' ts'oom ja ndo'
jndaya na matseiyu'ya ts'o̱o̱ⁿ ñ'eⁿñê,
joona' na cwila'xmaaⁿya nc'e na
cwila'jomndyo̱ ñ'eⁿñê.
15 Ñ'oomwaa ñ'oom na
mayuu' juuna', ndo' matsona' na
cha'tsondye nn'aⁿ cala'yu'na juuna':
jndyo Cristo Jesús tsjoomnancue
cha nncwji'n'maaⁿ'ñê nn'aⁿ jnaⁿ,
quii'ntaaⁿ joona ja cwiluiindyo̱ ts'aⁿ
na t'maⁿti ñeseitjo̱o̱ndyo̱ nnoom.
16 Luaa waa na ty'oom Ty'o̱o̱ts'om
na wi' ts'oom ñ'eⁿndyo̱ cha
cantyja 'naⁿya m'mo̱ⁿ Jesucristo
na m'aaⁿ na nioom'cheⁿ ts'oom.
Ndo' cantyja 'naaⁿya waa na
ma'mo̱ⁿna' chiuu nc'om nn'aⁿ na
nla'yu' ñ'eⁿñê cha nnto'ñoomna
na ticantycwii na cwita'ndo'
añmaaⁿna. 17 Nc'e na luaa',
cha'waati xuee cala't'maaⁿ'ndyo̱
nqueⁿ na ticantycwii na cwiluiiñê
na matsa̱'ntjoom, nqueⁿ na
wanoom'm ndo' na wanoom'm,
nqueⁿ na leicanda̱a̱ nty'iaa ts'aⁿ
jom, na macanda̱ nqueⁿ cwiluiiñê
Ty'o̱o̱ts'om ndo' na jndo̱' ts'oom.
18 'U jndaaya Timoteo, luaa
ñ'oom na matsa̱'ntjo̱ⁿya 'u. Ts'iaaⁿ
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om matseijomna'
cha'cwijom tia'. C'oom' na ti'maaⁿ'
ts'om' na matseijndu' naquii'
ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ. Catsa' na ljo' na
matseiyu'ya' ts'om' ñ'eⁿñê ndo'
ñequio na tico'tiana' ntyji' nc'e na
matseicanda̱' cha'xjeⁿ ñ'oom na
ñejlue nn'aⁿ na cwila'yu' cantyja
'naⁿ' quia na jla'neiⁿna ñ'oom na
t'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om naquii' n'omna.
19 Ñ'eeⁿ' nn'aⁿ na tila'ñ'oomndye
na maco'tiana' nquiuna, ndo' nc'e
na ljo', juu na cwila'yu'ya n'omna

ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, jnda̱ tyuii'na'.
[20]Luaa' tseixmaⁿ Himeneo ñequio
Alejandro. Jo' chii jnda̱ tio̱o̱ya
joona l'o̱ Satanás, cha cala'no̱ⁿ'na
na tantjeii'na ñ'oom ntjeiⁿ nacjoo'
Ty'o̱o̱ts'om.

Ma'mo̱ⁿna' chiuu calana̱a̱ⁿya nnom Ty'o̱o̱ts'om

2 Najndyee matseijndo̱'a ts'om'
na maty'iomna' na cataaⁿya
nnom Ty'o̱o̱ts'om 'naⁿ na macaⁿna'
jaa, ndo' calana̱a̱ⁿya nnoom
cwentaa cha'tsondye nn'aⁿ. Quiaaya
na quianl'uaaⁿ'aⁿ cantyja 'naaⁿna.
[2]Laxmaaⁿya na cataaⁿya nnoom
cantyja 'naaⁿ cha'tsondye nn'aⁿ na
cwiluiindye gobiernom, ñequio joo
nn'aⁿ na laxmaⁿ naⁿmaⁿn'iaaⁿ cha
nnda̱a̱ nnc'o̱o̱ⁿya na ya m'aaⁿya,
tjaa'naⁿ ndia', na xcwee' n'o̱o̱ⁿya
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om ndo' tjaa'naⁿ
ñ'oom tia cwila'neiⁿ nn'aⁿ cantyja
'naaⁿya. [3]Maty'iomyana' na luaa'
cal'aaya. Ndo' nquii Ty'o̱o̱ts'om
na macwji'n'maaⁿñê jaa cjaawee'
ts'oom na ljo', [4]ee l'ue ts'oom na
cha'tsondye nn'aⁿ nlui'n'maaⁿndye
ndo' na nnta'jnaaⁿ'na ñ'oom na
mayuu'. [5]Ñecwii Ty'o̱o̱ts'om
m'aaⁿ ndo' ñe'cwii m'aaⁿ na
matseiljoyaañe jom ñ'eⁿ nn'aⁿ,
manquii Jesucristo na ts'aⁿ jom. [6]Ee
tquiaañê na tueeⁿ'eⁿ cha ntioom
na cho'jnaⁿ cha'tsondye nn'aⁿ cha
nnda̱a̱ nlui'n'maaⁿndyena, teitquioo'
na jo' quia na tue'ntyjo̱ xjeⁿ. [7]Nc'e
na luaa', ty'ioom ts'iaaⁿ ja na
cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na mañequiaa
ñ'oom cantyja 'naaⁿ'aⁿ ndo' ts'aⁿ
na majñoom ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ, na
ca'mo̱o̱ⁿya nda̱a̱ nn'aⁿ na nchii
judíos ñ'oom na xcweti na
cala'yu'ya n'omna, ñ'oom na mayuu'
matseina̱ⁿ, nchii cwe' cantu.
[8]Meiⁿyuucheⁿ joo na
cwitjomndye nn'aⁿ l'ue ts'o̱o̱ⁿ
cala'neiⁿ naⁿnom nnom Ty'o̱o̱ts'om
na nlawena lueena ñequio na
xcwee' n'omna. Tic'omna na
wjeena nc'iaana, meiⁿ ticañjom
n'omna ñ'oom na nquiuna ñequio
nc'iaana. [9]Ndo' mati yolcu l'ue
ts'o̱o̱ⁿ na cwee'na liaa na cwe'
na ya xjeⁿ na nchii jeeⁿcheⁿ
tycwi' nchii liaa jnda. Cal'ana
xjeⁿ cha'tso cantyja 'naaⁿna.
Ticwinom'na' na nla'chjoomndyena
soonqueⁿna, meiⁿ ticwinom'na'
na nla'chjoomndyena ñ'eⁿ 'naⁿ na
cwiluiina' ñequio s'om cajaⁿ oo
ñequio ta̱' perla na jeeⁿ jnda.
[10]Sa̱a̱ yolcu na cwiñequiaandye
na nntsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om
joona, cal'ana cha'tso nnom
ts'iaaⁿ na ya, ee macanda̱ cantyja
'naaⁿ joo jo' ntyjii Ty'o̱o̱ts'om
cha'cwijom matseichjoomñena'
joona. [11]Matsona' na candyecheⁿ
yolcu ñ'oom na cwit'mo̱o̱ⁿ nn'aⁿ
ndo' na catuee'ndyecjena: [12]ee
tyooñequiaya na nnt'mo̱o̱ⁿ yolcu
quia na cwitjomndye nn'aⁿ meiⁿ
na nlqueⁿna xjeⁿ tsaⁿs'a. L'ue
ts'o̱o̱ⁿ na cwe' candyecheⁿna.
[13]Ee najndyee s'aa Ty'o̱o̱ts'om
Adán, nda̱ chii s'aaⁿ Eva,
[14]ndo' nchii Adán tquiu'nn'aⁿna',
tquiu'nn'aⁿna' yuscu'ñeeⁿ, ndo'
nda̱ na tquiu'nn'aⁿna' juu, jo'
seijndaa'ñena' na waa jnaaⁿ'aⁿ.
[15]Sa̱a̱ nlui'n'maaⁿndye yolcu xeⁿ
cwila'cnda̱a̱'ndye na mañequiaa
Ty'o̱o̱ts'om na c'om ndana ndo'
m'aⁿna na cwila'yu'ya n'omna
ñ'eⁿñê, ñequio na m'aⁿna na

jnda nquiuna nt'omche^{n} ndo' na
'oom'a^{n}na na lju' n'omna.

**Nmeii^{n} cal'a nn'a^{n} na cwijndoo'
ts'iaa^{n} 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om**

3 Luaa ñ'oom na mayuu': xe^{n}
m'aa^{n} ts'a^{n} na macantyjaa'
ts'oom na nluiitquieñê jo nnom
tmaa^{n}' na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaa^{n}'a^{n}, jee^{n} xcwe na
macantyjaa' ts'oom. 2 Jo' chii ts'a^{n}
na jnda̱ ty'oomna' na cwiluiitquieñe
quii' ts'iaa^{n} 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om,
matsa̱'ntjomna' na tjaa'na^{n} ñ'oom
cjoom'm. Ñecwii scoom'm m'aa^{n}.
Ts'a^{n} na xcwe matseitiuu jom.
Ts'a^{n} na maque^{n}ñe cwenta ndo'
na cwiluiiñê ts'a^{n} na jnda nquiu
nn'a^{n}. Matsona' na ñequii'che^{n}
m'aa^{n}c'eeñê na nnteix'ee^{n} nn'a^{n}
na cwe' cwiquieya wa^{n}'a^{n}, ndo'
'na^{n}'a^{n} na m'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ nn'a^{n},
3 ticatsona' na tsa^{n}candii jom, mei^{n}
na nl'uee^{n} ndia'. Maca^{n}na' ts'a^{n} na
yats'a^{n}ñe jom, ts'a^{n} na xiom'ñe
ñequio nn'a^{n}, na tintseiquee^{n}
ts'oom s'om. 4 Maty'iomna' na ya
maquee^{n} xje^{n} nn'a^{n} wa^{n}'a^{n}, mati
cwila'canda̱a̱'ndye ntseinaa^{n} nnoom,
ndo' cwila't'maa^{n}'ndyena jom, 5 ee
xe^{n} ti'na^{n}'a^{n} na nlquee^{n}xje^{n} nn'a^{n}
wa^{n}'a^{n}, tixocanda̱a̱ nnteix'ee^{n}
tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaa^{n}'a^{n}. 6 Nc'e na ljo', ts'a^{n} na
nluiitquieñe jo nda̱a̱ nn'a^{n} tmaa^{n}'
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om ticatsona' na
jom ts'a^{n} na nmeii^{n}ndyo tioñe l'o̱
Ty'o̱o̱ts'om, tints'aana' na nnc'oom'
ts'oom na jee^{n} t'ma^{n} cwiluiiñê, ndo'
na ljo' ntseijndaa'ñena' cantyja
'naa^{n}'a^{n} na waa jnaa^{n}'a^{n} cha'xje^{n} jna^{n}
na t'uiina' tsa^{n}jndii. 7 Mati maca^{n}na'
na waa ñ'oom ya cantyja 'naa^{n}'a^{n}
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} na tyoola'yu', cha
ticalui'jnaa^{n}'ñê ndo' na ncjaañ'oom
tsa^{n}jndii jom xje^{n} 'naa^{n}'.

**Nn'a^{n} na cwindye'ntjom, nmeii^{n}
matsona' calaxma^{n}na**

8 Mati cantyja 'naa^{n} nn'a^{n} na
cwindye'ntjom quii' tmaa^{n}' nn'a^{n}
na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n},
matsona' na macanda̱ ñ'oom
ya nquiu nn'a^{n} cantyja 'naa^{n}na,
ndo' cwila'canda̱a̱'ndyena ñ'om
ndyueena. Tinc'omna na nn'a^{n}
candyee joona, mei^{n} tinc'omna na
quee^{n} n'omna s'om na nchii jndyaa'
'naa^{n}na. 9 Maty'iomna' cantyja
'naa^{n}na na cwiljoo'ndyetye^{n}na
ñequio ñ'oom na xcwe na
cwila'yuu'a cantyja 'naa^{n}' Cristo na
mei^{n}cwii ñomtiuu cantyja 'naa^{n}'na'.
10 Najndyee maca^{n}na' na nlque^{n}
nn'a^{n} cwenta aa cwila'canda̱a̱'ndye
na^{n}'ñee^{n} ndo' xe^{n} teitquioo' na ya
cwil'ana, quia jo' ya nndye'ntjomna
nnom tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n}. 11 Mati
matsona' lcuu na^{n}'ñee^{n} cuaa
ñ'oom ya cantyja 'naa^{n}na, nchii
la'xma^{n}na nn'a^{n} na cwila'tjom
cantu, xcwe cantyja 'naa^{n}na ndo'
cwila'canda̱a̱'ndyena cantyja 'naa^{n}
cha'tso. 12 Matsona' na cwii tsa^{n}s'a
na mandi'ntjom, ñecwii scoom'm
ndo' ya maquee^{n} xje^{n} ntseinaa^{n}
ñequio cha'tsondye nn'a^{n} wa^{n}'a^{n}.
13 Nn'a^{n} na cwindye'ntjom naquii'
tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaa^{n}'a^{n}, xe^{n} na ya cwil'ana
ts'iaa^{n}'ñee^{n} quia jo' nnquioo na jnda
nquiu na^{n}'ñee^{n} joona. Ndo' mati
nñequiaana' na ti'maa^{n}' n'omna na
nntjei'yuu'ndyena na cwila'yu'ya
n'omna ñequio Cristo Jesús.

Ñ'oom na mayuu' na ticala'nōⁿ' nn'aⁿ na cwilayuu'a

14 Ntyjaa' ts'ōōⁿ na tyuaa'
nncjōcandōō'a 'u, jo' chii
matseiljeiya ñ'oommeiiⁿ 15 cha
xeⁿ na nntseitsaaⁿ'ñena' na nncjō,
quia jo' mantyji'jndaa'ndyu' chiuu
matsā'ntjomna' na nnc'oom'
quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na cwila'yu'
na la'xmaⁿna tmaaⁿ' cwentaa'
Ty'ōōts'om na wando', na juu jo'
cwiluiiñena' tax'ee w'aa ñ'oom na
mayuu'. 16 Ñ'oom na mayuu', juu
ñ'oom wanty'iuu' m'aaⁿna' cantyja
'naaⁿ' na cwila't'maaⁿ'ndyō, jeeⁿ
t'maⁿ tseixmaⁿna', matsona':

Teitquioo'ñe Cristo
tsjoomnancue na ts'aⁿ jom,
cantyja 'naaⁿ' Espíritu teijndaa'
na tjaa jnaⁿ tseixmaaⁿ,
nty'iaa ángeles jom.
Ndāā nn'aⁿ jndye njoomnancue
tyoñequia nn'aⁿ ñ'oom
cantyja 'naaⁿ'aⁿ,
nn'aⁿ cha'waa tsjoomnancue
tyola'yu'na ñ'eⁿñê,
cañoom'luee to'ñom Ty'ōōts'om
jom.

Nn'aⁿ na cwitjeii'ndye cantyja 'naaⁿ' ñ'oom na cwila'yuu'a

4 Ma'mōⁿjndaa'ñe Espíritu
Santo na ncuee na macandā
nt'om nn'aⁿ nntjeii'ndye cantyja
na matseiyu'ya ts'om ts'aⁿ ñ'eⁿ
Cristo, na nla'jomndyena ñequio
jndye espíritu na cwinquio'nn'aⁿ,
ndo' ñ'eⁿ ñ'oom na cwila'cwanom
naⁿjndii. 2 Nn'aⁿ na tixcwe 'oom'aⁿ
na cantundyena nl'ana na luaa'.
Nc'e natia na cwil'ana, juu na
m'aaⁿ' n'omna leica'mōⁿna' ndāāna
na tixcwe 'oom'aⁿna. 3 Cwilue
naⁿ'ñeeⁿ na ticwanaaⁿ na ncoco
ts'aⁿ, ndo' na niom nantquie na
cwitsā'ntjomna na ticwanaaⁿ na
nlcwa' ts'aⁿ, meiiⁿ na mañequiaa
Ty'ōōts'om joona' na jaa nn'aⁿ
na cwila'yuu'a cwiwil'uee'ndyō
joona' ndo' cwiñe'quiaaya na
quianl'uaaⁿ'aⁿ, ndo' mati nn'aⁿ na
cwita'jnaaⁿ' ñ'oom na mayuu'. 4 Ee
cha'tso na tqueeⁿ, ya laxmaⁿ joona',
meiⁿ ticatsona' na c'ōōⁿya na ticuee'
n'ōōⁿya joona' na nñequiaaya na
quianl'uaaⁿ'aⁿ cantyja 'naaⁿna',
5 ee cantyja 'naaⁿ' ñ'oom'm ñequio
na cwilanāāⁿya nnoom, jo' na
maqueⁿlju'na' joona'.

Ts'aⁿ na xcwe mandi'ntjom nnom Jesucristo

6 Xeⁿ na m'mōⁿ' ñ'oommeiⁿ' ndāā
nn'aⁿ na cwila'yu', nntseixmaⁿ'
cwii mosoo' Jesucristo na candāā'
wjaawijndu' cantyja 'naaⁿ' ñ'oom
na cwila'yuu'a ñequio ñ'oom na
xcweti m'aaⁿ na matseijomndyu'.
7 Tintseiñ'oom'ndyu' ñ'oom na
tiyuu'na' na cwe' ts'iaaⁿ'ndyo na
ticjaawee' ts'om Ty'ōōts'om. Queⁿya
ts'om' na matseit'maaⁿ'ndyu' jom.
8 Waa na mateijndeiina' ts'aⁿ quia
na matseits'eiiñê na maleinoom.
Sāā t'maⁿti mateijndeiina'
jom quia na matseijneiⁿ na
matseit'maaⁿ'ñê Ty'ōōts'om. Ee
quia na cwila't'maaⁿ'ndyō jom
jndye mateijndeiina' jaa cha'waa
xuee na m'aaⁿya tsjoomnancue ndo'
mati na nnc'ōōⁿya na ticantycwii
na cwitandōō'a. 9 Ñ'oommeiⁿ'
jeeⁿ xcwe cwit'mōōⁿna', jo' chii
cha'tsondye nn'aⁿ macaⁿna' na
cato'ñoomna joona'. 10 Ee jaa

nn'aⁿ na cwila'yuu'a cwila'jndaa̱aya
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om
ndo' cwiñe'quiandyo̱ na wi'
cwitjo̱o̱ⁿya ee na m'aaⁿya na
ntyjaa'tyeⁿ n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿ nqueⁿ na
wanoom'm. Cha'tsondye nn'aⁿ
nndaa̱ nlui'n'maaⁿndye cantyja
'naaⁿ'aⁿ ndo' majndeiitiche^n
cwilui'n'maaⁿndye joo nn'aⁿ na
cwila'yu' ñ'eⁿñê.
11 Ca'mo̱ⁿ' ñ'oommeiⁿ' ndaa̱ nn'aⁿ.
Catsa̱'ntjom' na cala'candaa̱'ndyena
joona'. 12 Tiñequiaandyu' na
ticuee' n'om nn'aⁿ 'u cwe' ee na
titquiendyu'. Cantyja na matseineiⁿ',
catseixmaⁿ' cwii na m'mo̱ⁿna'
ndaa̱ nn'aⁿ na cwila'yu' chiuu na
nnc'oom'aⁿna, ndo' mati cantyja
chiuu na wjaam'aaⁿndyu' ndaa̱ nn'aⁿ,
ndo' cantyja na m'aaⁿ' na wi' ts'om'
joona, ndo' cantyja na matsei'yu'ya'
ts'om' ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, ndo' cantyja
na lju' nquiu nn'aⁿ cantyja 'naⁿ'.
13 Cwitjo̱o̱cheⁿ na nncua̱cano̱o̱ⁿya
na m'aaⁿ', queⁿndyu' na catsei'naⁿ'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na jnda̱ teiljeii
ndaa̱ nn'aⁿ. Cwil'uee'ndyu' juuna'
cha nñequiaana' na t'maⁿ n'omna
ndo' ca'mo̱ⁿ' juuna' ndaa̱ana. 14 Joo
najndeii na tseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om
na tquiaaⁿ na matseixmaⁿ' cha
nndaa̱ nndi'ntjom' nnoom ya
ya cwil'uee'ndyu' joona'. Ee
jnda' joona' quia tioo nn'aⁿ na
cwiluiitquiendye lueena nacjo' ndo'
jla'neiⁿna ñ'oom cantyja 'naⁿ' na
t'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om naquii' n'omna.
15 Ñequio na xcwee' ts'om'
queⁿndyu' naquii' ñ'oommeiⁿ', cha
jo ndaa̱ cha'tsondye nn'aⁿ nleitquioo'
na xcweti wjaam'aaⁿ'.
16 Cats'aandyu' cwenta cantyja
'naⁿ' ndo' cantyja ñ'oom na
ma'mo̱o̱ⁿ'. Ticwinchqueⁿ' na mache'
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om. Ee xeⁿ luaa'
nlqueⁿndyu' nchii macanda̱ nncu'
nlui'n'maaⁿndyu' mati nn'aⁿ na
cwindye ñ'oom na mañequiaa'.

Nmeiiⁿ cats'aa ts'aⁿ na mandi'ntjom quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na cwila'yu'

5 Cwii ts'aⁿ na jnda̱ tquieñe,
tintseitia' jom. Catseijndo̱'
ts'oom cha'cwijom na cwiluiiñe
tsotye'. Ndo' nn'aⁿ na cje m'aⁿ,
catsa' ñ'eⁿndyena cha'cwijom na
cwiluiindyena nt'iu' nncu'. 2 Ndaa̱
yolcu na jnda̱ tquiendye, catseineiⁿ'
ñ'eⁿndyena na cha'na tso'ndyo'.
Ndo' ñ'eⁿ yolcu na cje m'aⁿ, catsa'
na cha'na nt'iu' nncu' saa̱ ñequio
na meiⁿcwii tjaa'naⁿ na matseitiuu'
ñ'eⁿndyena.
3 Cal'uee'ndyu' chiuu
nntei'jndei'yo' yolcu na jnda̱ ljondye
na mayuu'cheⁿ tjaa 'ñeeⁿ na nndaa̱
nntei'x'ee joona. 4 Ee cwii yuscu
na jnda̱ ljoñe xeⁿ m'aⁿ ntseinaaⁿ
oo ntseindacantyjoom macaⁿna'
najndyee cala'no̱ⁿ' naⁿ'ñeeⁿ na
jndei'na' na joona catei'x'eena jom
ee cha'cwijom chojnaⁿna nnoom
na seiqueeⁿ joona. Jeeⁿ xcwe na
nl'ana na ljo' ndo' cjaawee' ntyjii
Ty'o̱o̱ts'om. 5 Juu yuscu na jnda̱
ljoñe na tue' saa' ndo' na mayuu'
tjaa'naⁿ nn'aaⁿ'aⁿ na nntei'x'ee jom,
m'aaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ na macanda̱ nquii
Ty'o̱o̱ts'om na macantyjaa' ts'oom.
Jo' chii naxuee ndo' natsjom macaaⁿ
nnom. 6 Saa̱ yuscu na jnda̱ ljoñe
na mach'ee cantyja na neiⁿnco
tsjoomnancuee, meiiⁿ na ndi
wanoom'm, saa̱ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om
matseijomna' jom cha'cwijom ts'oo.
7 Ñ'oommeiⁿ' catsa̱'ntjom' nn'aⁿ na

cwila'yu' na cala'candaa'ndyena
joona' cha xocuaa ñ'oom na tis'a
cwil'ana. 8 Ee ts'a^{n} na tic'oom'
ts'om cantyja 'naa^{n}' nn'aa^{n}' na
tjawitquioo', majndeiitiche^{n} nn'aa^{n}'
nquii, tsa^{n}'ñee^{n} macwji'ñê na
matseiyu'ya ts'oom ñ'e^{n} Ty'ootsom
ndo' na ljo' mach'ee^{n} wi'ñetyee^{n}
nchiiti ts'a^{n} na tyootseiyu'.
9 Quia cwiwiljeii ncuee yolcu na
jnda ljondye, macanda cala'ljei'yo'
xuee' yuscu na jnda jndaa'
ndyeen'aa^{n} chuu' ndo' na macanda
ñ'e^{n} saa' ñet'oom. 10 Maca^{n}na' na
waa ñ'oomya cantyja 'naa^{n}'a^{n}, na
ya seiquee^{n} ntseinaa^{n}, tyotseiljoom
nn'a^{n} na cwe' tyoquieya
wa^{n}'a^{n}, mati tyoju'ñe cjee^{n} na
tyondi'ntjoom ndaa nn'a^{n} na
cwila'yu'ya n'om, ndo' tyoteijnei^{n}
nn'a^{n} na wi' cwiwinom, ñequii'che^{n}
tyojoo'ya ts'oom na ñes'aa^{n} cha'tso
nnom naya.
11 Saa yolcu na jnda ljondye
na titquiendye, tintseiljei'
ncueena, ee quia na wjaachuuna'
joona na nei^{n}nco nquiuna na
ñec'omnnda'na na we ca'na quia
jo' ñe'c'unconnda'na. Ndo' jo'
nntjeii'ndyena na macanda Cristo
cwicantyjaa' n'omna. 12 Ndo'
na luaa', matseijndaa'ñena' na
cwila'tjoondyena na tyoola'candana
na macanda Cristo m'a^{n}na na
quit'ma^{n} n'omna. 13 Ndo' mati cwe'
w'aa ndo' w'aa nc'iaana cwi'oona,
ndo' na ljo', cwila'nchquee^{n}'ndyena.
Ndo' nchii macanda jo', mati
cantundyena, cwitii'ndyena
ljo' cwitjoom nt'omche^{n} nn'a^{n},
cwila'nei^{n}na ñ'oom na ticatsona' na
nluena. 14 Nc'e na luaa' waa, jo' na
l'ue ts'oo^{n} na yolcu na jnda ljondye
na cje m'a^{n}na, c'unconnda'na, c'om
ndana, cateix'eena w'aana mei^{n}
tinquiana na wanaa^{n} na nla'nei^{n}
nn'a^{n} ñ'oom wi' nacjoo nn'a^{n} na
cwila'yu'. 15 Ee ñ'ee^{n}' yolcu na jnda
ljondye na jnda tjeii'ndyena cantyja
'naa^{n}' Cristo na cwilajomndyena
cantyja ñaa^{n}' Satanás.
16 Cwii tsa^{n}scu na matseiyu',
xe^{n} quii'ntaa^{n} nn'aa^{n}'a^{n} na jnda
teitquioo' m'a^{n} yolcu na jnda
ljondye, maca^{n}na' na cateix'ee^{n}
yolcu'ñee^{n} cha tica^{n}na' na joo
nn'a^{n} tmaa^{n}' cwentaa' Ty'ootsom
cateix'eena yolcu'ñee^{n}.
17 Nn'a^{n} na cwiluiitquiendye
na ya cwilei'choondyena tmaa^{n}'
nn'a^{n} na macwji' Ty'ootsom
cwentaa^{n}'a^{n}, matsona' na candaa'
cala't'maa^{n}'ndye nn'a^{n} joona.
Majndeiitiche^{n} nquieena na
laxma^{n}na na cwiñequiana ñ'oom'
Ty'ootsom ndo' na cwit'moo^{n}na
juuna'. 18 Ee waa ñ'oom'
Ty'ootsom na teiljeii na matsona':
"Tincwjaa'ndyu' bosa 'ndyoo
quioo'jndyo na mach'ee ts'iaa^{n}."
Ndo' mati waa cwiiche^{n} ñ'oom na
matsona': "Na^{n}ntjom laxma^{n}na na
nnto'ñoomna na cwitantjomna."
19 Quia na waa ñ'oom nacjoo' cwii
ts'a^{n} na cwiluiitquieñe ndaa nn'a^{n}
na cwila'yu', tintseiñ'oom'ndyu'
ñ'oom'ñee^{n} xe^{n} tjaa'na^{n} we oo ndyee
ts'a^{n} na nncwji'yuu'ñe juuna'.
20 Saa nn'a^{n} na cwiluiitquiendye
quii' ts'iaa^{n} 'naa^{n}' Ty'ootsom,
xe^{n} cwila'tjoondyena mei^{n}
tiñe'ca'ndyena na ljo' cwil'ana,
catseitia' joona jo ndaa nn'a^{n} na
cwila'yu' cha' catseicaty'uena' joona.
21 Jo nnom Ty'ootsom ñequio Ta
Jesucristo, ndo' jo ndaa ángeles na

cwiluiindye cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om,
catseicandaa̱'ndyu' ñ'oommeiⁿ',
meiⁿ tintsa' na wja'ñ'oomndyu'
ñ'eⁿ cwii ts'aⁿ saa̱ cwiicheⁿ tineiⁿ'.
22 Tintseicjeendyu' na nndio' l'o̱'
cjoo' cwii ts'aⁿ na nluiitquieñe
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om, cha xeⁿ
waa na matseitjo̱o̱ñê tixocats'aana'
na nnt'uii jnaaⁿ'aⁿ 'u. 'U cwji'ndyu'
cantyja 'naaⁿ' cha'tso nnom natia.
23 Quia na wi' tsia', nchii
ñequii'cheⁿ ndaatioo ma'ua'. Mati
c'ua' chjoowi' winom.
24 Nt'om nn'aⁿ mañoom'
cwiwitquioo' na cwila'tjo̱o̱ndye
cwii tjo̱o̱cheⁿ na nnt'uiina' joona
saa̱ nt'omcheⁿ nn'aⁿ ndanquia
cwiwitquioo' naljo' laxmaⁿna.
25 Ndo' maljo'yu waa cantyja 'naaⁿ'
ts'aⁿ na mach'ee yuu naya, mañoom'
cwiwitquioo' na ya mach'eeⁿ,
ndo' ts'iaaⁿ ya na cwil'a nn'aⁿ
meiiⁿ titquioo'na', saa̱ ndanquia
nleitquioo'na'.

6 Cha'tsondye nn'aⁿ na
cwindye'ntjomtyeⁿ
ndaa̱ patrom, matsona' na
cala't'maaⁿ'ndyena patrom 'naaⁿna
ñequio na xcwee' n'omna cha
tincju'naaⁿñena' na ñoomñoom
ñ'oom nlaneiⁿ nn'aⁿ nacjoo'
Ty'o̱o̱ts'om ndo' mati nacjoo' ñ'oom
na cwit'mo̱o̱ⁿya. 2 Ndo' quia la'xmaⁿ
patrom 'naaⁿna nn'aⁿ na cwila'yu',
jeeⁿ matsona' na cala't'maaⁿ'ndyena
naⁿ'ñeeⁿ ee na nn'aaⁿndyena nc'e
na cwila'yu'na. Maty'iomna' na yati
candye'ntjomna ndaa̱ naⁿ'ñeeⁿ. Ee
ts'iaaⁿ 'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ cwil'ana ndo'
cwiluiindyena na nn'aaⁿndyena na
wi' n'om ntyjeendyena nc'e tjom
na cwila'yu'na. Ca'mo̱ⁿ' ndo' quiaa'
ñ'oommeiⁿ' ndaa̱ nn'aⁿ.

Caljoya n'o̱o̱ⁿya cantyjati na mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om

3 Xeⁿ m'aaⁿ cwii ts'aⁿ na
ñomquiati ñ'oom na ma'mo̱o̱ⁿ na
juu ñ'oom'ñeeⁿ titseijomna' ñequio
ñ'oom na xcweti cantyja 'naaⁿ'
Ta Jesucristo na ticateijndeiina'
na wjaaquieñe ts'aⁿ cantyja
'naaⁿ'aⁿ, 4 jom matseis'aañê saa̱
meiⁿchjoo ticatsei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ, cwe'
jndyeto matseineiiⁿ cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom na nquiu nn'aⁿ judíos ndo'
matseintja'ñê ñ'eⁿ nn'aⁿ cantyja
'naaⁿ n'oom'ñeeⁿ. Jo' na cwinaⁿna'
na cwila'taa̱' n'om nn'aⁿ nc'iaana,
ndo' m'aⁿna na jndoondye
ntyjeena, cwila'jnaaⁿ'ndyena, ndo'
tiya m'aaⁿ' n'omna cantyja 'naaⁿ
nc'iaana, 5 jo' chii tileicantycwii
na cwila'ntja'ndye nn'aⁿ na
tajo'ndyo cwicwila'tiuuna, na
tatîcata'jnaaⁿ'na ñ'oom na mayuu'.
Cwila'tiuuyoona na ñ'oom
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om na matseiyu'
ts'aⁿ cwiluiiñena' cwii nnom na
nleityañe ts'aⁿ. 6 Ñ'oom na mayuu'
na ts'aⁿ na matseiyu' ñequio
Ty'o̱o̱ts'om, cantyja 'naaⁿ' jo'
matseixmaⁿ cwii na jndati nchiiti
na nleityañe ts'aⁿ tsjoomnancue.
Saa̱ macaⁿna' na caljoya ts'oom
ñequio cha'tso na jnda̱ jnaaⁿ'aⁿ
nnom Ty'o̱o̱ts'om. 7 Ee tjaa'naⁿ ljo'
tquio̱cho̱o̱ya tuiindyo̱ tsjoomnancue
ndo' tjaa'naⁿ ljo' ya nntsaacho̱o̱,
8 xeⁿ niom na cwicwaa'a ndo' niom
liaaya, maty'iomna' ñequio nmeiⁿ'
caljoya n'o̱o̱ⁿya. 9 Ee nn'aⁿ na
ñe'cwityandye, mat'uiina' joona
cha'cwijom cwii teinco', na jndye
nnom na ntjeiⁿ na matsei'ndaa'na'
joona na matiomna' joona na

nnt'uiiwi'na' na nntsuundyena. 10 Ee
juu na matseicandya' ts'om ts'aⁿ
s'om, tseixmaⁿna' x'ee cha'tso nnom
natia. Ndo' m'aⁿ nn'aⁿ nc'e na queeⁿ
n'omna s'om jndạ maju'taaⁿñena'
joona cantyja na cwila'yu'ya cwii
n'omna ñ'eⁿ Ty'ọọts'om ndo' jndye
nnom nawi' jndạ mamanchjena'
joona.

Ts'aⁿ na matseiyu' luaa macaⁿna' na queⁿya ts'om

11 Sạạ 'u je' na cwiluiindyu'
cwentaa' Ty'ọọts'om, cwji'ndyu'
cantyja 'naaⁿ' nmeiiⁿ'. Cja'ntyjọ'
cantyja 'naaⁿ cha'tso na
maty'iomyana'. Quiaandyu'ñ'eⁿ'
cantyja 'naaⁿ' Ty'ọọts'om, na
nntseiyu'ya' ts'om' ñ'eⁿñê, na
c'oom' na wi' ts'om' nn'aⁿ, meiiⁿ
wi' matjom' sạạ ti'ndiinc'uaa'ndyu',
c'oom nioom'cheⁿ ts'om' ñequio
nn'aⁿ. 12 Catseijndu' cha nla'yu'
nn'aⁿ. Tyeⁿcaljoo'ndyu' cantyja
na mañequiaa Ty'ọọts'om na
matseixmaⁿ' na ticantycwii na
wando' añmaⁿ 'naⁿ' ee macwe' jo'
tqueeⁿ'ñê 'u, ndo' na tjei'yuu'ndyu'
cantyja 'naaⁿ' na matseiyu'ya' ts'om'
ndạạ jndyendye nn'aⁿ. 13 Jesucristo
ya ñ'oom tjei'yuu'ñê jo nnom
Poncio Pilato. Jo' chii jo nnoom
ñequio jo nnom Ty'ọọts'om na
mañequiaa na cwita'ndo' cha'tso,
luaa ñ'oom na matsạ'ntjọⁿya 'u
Timoteo, 14 na catseicandạ' ñ'oom
na maquạⁿya njom', tintseichui'
joona' cha ticaⁿna' na ndi'tia'.
Catseicandạ' joona' hasta xjeⁿ
na nncwjee'nnda' Jesucristo.
15 Quia na ntyjii Ty'ọọts'om na
jndạ tue'ntyjọ xjeⁿ, nnts'aaⁿ na
nntseicandạạ'ñena' na luaa' ee
macandạ nqueⁿ cwiluiiñê na
tjacantyja na matsạ'ntjoom. Jom
tseixmaaⁿ Rey ndạạ cha'tsondye
nn'aⁿ na tjacantyja na cwitsạ'ntjom,
jom cwiluiiñê na matsạ'ntjoom
cha'tsondye nn'aⁿ na cwitsạ'ntjom.
16 Mandạ nqueⁿ m'aaⁿ ndo' m'aaⁿ na
tijoom cueeⁿ'eⁿ. M'aaⁿ yuu caxuee
yuu na leicandạạ nntseindyoo'ñe
ts'aⁿ. Tjaa 'ñeeⁿ juu na jndạ nty'iaa'
jom meiⁿ xondạạ nty'iaa' ts'aⁿ
jom. Tseixmaaⁿ na ñequii'cheⁿ
catseit'maaⁿ'ñena' jom ndo' najndeii
na matsạ'ntjoom. Amén. 17 Nn'aⁿ
na tyandye, catsạ'ntjom' na
ticatjeii's'andyena meiⁿ tilacantyjaa'
n'omna juu na tyandyena, ee
tijndaa' aa nljotyeⁿna' lueena.
Cantyjaa' n'omna nquii Ty'ọọts'om
na jeeⁿ candạạ' mañequiaaⁿ
cha'tso 'naⁿ na nnteijndeiina' jaa.
18 Catsạ'ntjom' joona na cal'ana
naya nn'aⁿ, jo' na nncuaa na
tyandyena na majndye nnom na ya
cwil'ana, na tic'omna na ntycwiina,
'naⁿ na niom lueena, catei'jndeiina
nn'aⁿ. 19 Ee na nl'ana na ljo',
nla'wena cwii nnom na tyandyena,
na juuna' matseijomna' x'ee ñ'oom
na nnc'ọna' ñ'eⁿndyena 'io cha, ndo'
na nla'xmaⁿna na ticantycwii na
cwita'ndo'na.

Ñ'oom na macandạ na maco'ñom Timoteo

20 'U Timoteo, cateixe' ñ'oom naya
'naaⁿ' Ty'ọọts'om na jndạ to'ñom'.
Tintseiñ'oom'ndyu' ñ'oom na cwilue
nn'aⁿ na cwe' cwila'ñ'eeⁿ'to ndyuee, na
tileicwijndaa'. Meiⁿ tintseiñ'oom'ndyu'
ñ'oom na wjaana' nacjoo' ñ'oom na
mayuu' na cwilue nn'aⁿ na tjacantyja
na yana' meiiⁿ na tiyuu' juuna' 21 ee

ñ'ee^{n} nn'a^{n} na nmeii^{n}' laxma^{n} ndo' na ljo',
jnda̱ tju'taa^{n}ñena' joona na cwilayu'ya
n'omna.

Quiaa Ty'o̱o̱ts'om na nncoñom'
naya na matseixmaa^{n}.

Carta na jndạ we na seicwanom Pablo na m'aa^{n} Timoteo

Pablo matseicwanoom ñ'oom na m'aa^{n} Timoteo

1 Ja Pablo cwiluiindyọ apóstol 'naa^{n}' Jesucristo, Ty'ọọts'om ty'ioom tsiaa^{n}waañe ja nc'e na l'ue ts'oom, cha'xje^{n} ñ'oom na jndạ tsoom na mañequiaa^{n} na cwita'ndo' añmaa^{n} nn'a^{n} na cwilajomndyena ñ'e^{n} Cristo Jesús. [2]Matseiljeiya cartawaañe na matseicwanọ^{n}ya juuna' na m'aa^{n}' 'u jndaaya Timoteo na jee^{n} wi' ts'ọọ^{n}ya. L'ue ts'ọọ^{n} na nquii Tsotyạạya Ty'ọọts'om ndo' Ta Jesucristo cwentaaya nntio'naa^{n}ndyena 'u ñequio naya na la'xma^{n}na, ñequio na wi' n'omna 'u tjaañomtiuu c'oom' jo ndạạna.

Cwji'yuu'ñe Timoteo cantyja 'naa^{n}' Cristo

[3]Naxuee ndo' natsjom quia na matseinạ^{n}ya nnom Ty'ọọts'om, ñequii'che^{n} quijaañjoom' ts'ọọ^{n}ya 'u. Mandi'ntjọ^{n}ya nnoom ñequio na mei^{n}cwii titia ntyjii cha'xje^{n} tyol'a nn'a^{n} tsjaa^{n} na tuiindyọ. [4]Ñequii'che^{n} macjaañjoom' ts'ọọ^{n}ya na tiomna' ndaa n'om njom' quia na tọ^{n}'ndyọ ndo' jee^{n} ñe'canty'iannda'a 'u cha nñequiaana' na nei^{n}ya. [5]Macjaañjoom' ts'ọọ^{n} na jee^{n} xcwe matsei'yu'ya' ts'om' ñ'e^{n} Ty'ọọts'om. Najndyee tyotseiyu' tso'ndyo' tsa^{n}tquiee Loida mati nquii tso'ndyo' Eunice ndo' mantyjiijndaa'ndyọ na mati 'u.

[6]Quia na tiọọ l'ọọya nacjo', jnda' juu najndeii na matseixma^{n} Ty'ọọts'om cha nndạạ nndi'ntjom' nnoom. Cwil'uee'ndyu' juu naya'ñee^{n}. [7]Nchii Ty'ọọts'om mañequiaa^{n} na m'aa^{n}ya na nquiaaya. Jom mañequiaa^{n} na laxmaa^{n}ya najndeii na matseixmaa^{n} ñequio na c'ọọ^{n}ya na wi' n'ọọ^{n}ya nn'a^{n} ndo' mati na que^{n}ndyọ che^{n}ncjọọ xje^{n} cantyja 'naa^{n}ya. [8]Ja wa'njọọ^{n} w'aancjo, sạạ tinc'oom' na jna^{n}' na nncwji'yuu'ndyu' cantyja 'naa^{n}' nque^{n} na cwiluiiñê na matsạ'ntjoom jaa, mei^{n} tinc'oom' na jna^{n}' cantyja 'na^{n}ya. Ñequio najndeii na mañequiaa Ty'ọọts'om, catseijomndyu' nawi' na cwiwinọọ^{n}ya nc'e juu ñ'oom na cwiñequiaaya na macwji'n'maa^{n}ñê nn'a^{n}. [9]Jndạ tjei'n'maa^{n}ñê jaa ndo' maquee^{n}'ñê jaa na calaxmaa^{n}ya nn'a^{n} na maque^{n}ñọọ^{n} cwentaa^{n}'a^{n} nchii cwe' nc'e cwii nnom na jndạ ñel'aaya, sạạ nc'e na luaa'

jndạ seijndaa'ñê ndo' na m'aa^{n} na
wi' ts'oom jaa nc'e cwilajomndyọ
ñ'e^{n} Cristo Jesús ee cwii tjọọche^{n}
na ncuaa tsjoomnancue, m'aa^{n} na
candya' ts'oom jaa. 10 Je' ma'mọọ^{n}
na candya' ts'oom jaa na jndạ
jndyo nquii na macwji'n'maa^{n}'ñe
jaa, Jesucristo. Jom seityuee^{n}'e^{n}
na jndeii na matseixma^{n} juu
na mach'ee na cwiwje nn'a^{n}.
Cantyja 'naa^{n}' juu ñ'oom naya na
cwiñequiaaya cwito'ñoom nn'a^{n} na
ticantycwii na cwita'ndo'na.
11 Ty'ọọts'om ty'ioom ts'iaa^{n} ja na
nñequiaya ñ'oom naya 'naa^{n}'a^{n} ndo'
na cwiluiindyọ ts'a^{n} na majñoom
ts'iaa^{n} 'naa^{n}'a^{n} na ca'mọọ^{n}ya juuna'
ndạạ nn'a^{n} na nchii judíos. 12 Nc'e
na luaa' jo' chii mawinọọ^{n}ya
nawi'meii^{n}, sạạ tic'ọọ^{n} na jnaa^{n}'a
na ljo' ee mawajna^{n}'a nque^{n} na
ntyjaa' ts'ọọ^{n} ndo' ntyjiijndaa'ndyọ
na waa najndeii na matseixmaa^{n} na
mach'ee^{n} cwenta juu na m'aa^{n}ya na
quit'ma^{n} ts'ọọ^{n}ya jom hasta xuee
quia na nncu'xee^{n} nn'a^{n}.
13 Ñ'oom na xcweti na jndạ jndi'
na tyoñequiaya njom', que^{n}' juuna'
jo njom' cwii na ma'mọ^{n}na' chiuu
na ncjaam'aa^{n}' na matsei'yu'ya'
ts'om' ndo' na c'oom' na wi' ts'om'
nn'a^{n} nc'e na cwilajomndyọ ñ'e^{n}
Cristo Jesús. 14 M'aa^{n} Espíritu Santo
quii' n'ọọ^{n}ya, ñequio na mateijñei^{n}
jaa catsa' cwenta ñ'oom na jee^{n}
xcwe na mañequiaa Ty'ọọts'om
luạạya.
15 Cha'xje^{n} na jndạ jndi'
cha'tsondye nn'a^{n} ndyuaa Asia jndạ
'ndyena ja. Quii'ntaa^{n} joona ñ'e^{n}
Figelo ñequio Hermógenes. 16 C'oom
Ty'ọọts'om nawi' ts'oom nn'aa^{n}'
Onesíforo ee jndye ndii' teijnei^{n} ja
ndo' mei^{n} tîc'oom na jnaa^{n}'a^{n} na
m'aa^{n}ya prạso. 17 Ee quia na tyjee^{n}'e^{n}
ñjaa^{n} Roma tyoque^{n}ñê na tyol'uee^{n}
ja hasta xje^{n} na nljeii^{n}che^{n} ja.
18 Xuee quia na nncu'xe^{n} Ty'ọọts'om
nn'a^{n} quiaa^{n} na nnc'oom na wi'
ts'oom juu. 'U ntyji' na jee^{n} t'ma^{n}
teijnei^{n} jâ tsjoom Éfeso.

Sondaro 'naa^{n}' Jesucristo na ya mandi'ntjom nnoom

2 Quia jo' 'u jndaaya,
c'oom'jndeii' ts'om' cantyja
'naa^{n}' naya na laxmaa^{n}ya nc'e
na cwilajomndyọ ñ'e^{n} Cristo
Jesús. 2 'U jndạ ñejndi' ñ'oom na
tyoñequiaya ndạạ jndyendye nn'a^{n},
ñ'oom'ñee^{n} caty'iom' ts'iaa^{n} nn'a^{n}
na cwicantyjaa' n'om Ty'ọọts'om na
nnt'mọọ^{n}na joona' ndạạ nt'omche^{n}
nn'a^{n}.
3 'U cwiluiindyu' sondaro 'naa^{n}'
Jesucristo. Jo' chii catseiquii
ts'om' nawi' na mawi'noom' ee na
mandi'ntjom nnoom. 4 Tixocatii'ñe
cwii sondaro ts'iaa^{n} na tseixma^{n}
tsjoomnancue, ee l'ue ts'oom na
nquii ts'a^{n} na matsạ'ntjom jom
c'oom na ya ntyjii ñ'eñê. 5 Ndo'
maljoyu cantyja 'naa^{n}' cwii ts'a^{n}
na maleinom na ñecwantjom,
tixocwantjoom xe^{n} ticatseicañạạ^{n}
ñ'oom na cwique^{n}na nnoom. 6 Ndo'
mati ts'a^{n} na mach'ee ts'iaa^{n} jndạạ
tseixmaa^{n} na jom nleil'uee'ñe
jñee^{n} na cwiwe' ntjoom'm. 7 Yaya
c'oom' ts'om' cantyja 'naa^{n}' ndyee
nnom ñ'oommei^{n}' na matsjọọ quia
jo' nquii Ty'ọọts'om nñequiaa^{n} na
nntsei'nọ^{n}' joona'.
8 Cjaañjoom' ts'om' cantyja 'naa^{n}'
Jesucristo. Tuiiñê tsjaa^{n} rey David
na jndyowicantyjoo', tando'xcoom

jndạ̱ na tueeⁿ'eⁿ. Luaa' ñ'oom na
mañequia ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ na cantyja
'naaⁿ' juuna' macwji'n'maaⁿñe
Ty'ọ̱ọ̱ts'om nn'aⁿ. 9 Nc'e na
mañequiaya ñ'oom nayawaañe jo'
na wi' matjọ̱ⁿ, ndo' jnaaⁿ' jo' na
chu'tyeⁿndyọ̱ ñ'eⁿ l'uaancjo cha'xjeⁿ
cwii ts'aⁿ na t'maⁿ jnaaⁿ', sạ̱ạ̱ ñ'oom
naya 'naaⁿ' Ty'ọ̱ọ̱ts'om xocandạ̱ạ̱
nla'tyeⁿ nn'aⁿ juuna'. 10 Jo' chii
matseiquii ts'ọ̱ọ̱ⁿ cha'tso na matjọ̱ⁿ
cha nnteijndeiina' nn'aⁿ na macwji'
Ty'ọ̱ọ̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ cha mati
nnto'ñoomna na macwji'n'maaⁿñê
joona nc'e Cristo Jesús, juu jo' na
jeeⁿ jndana' ndo' na ticantycwii na
matseixmaⁿ ts'aⁿ juuna'.
11 Ñ'oomwaa jeeⁿ mayuu' juuna':
Xeⁿ la'xmaaⁿya l'oo cantyja
'naaⁿ' Jesucristo mati
nntandọ̱ọ̱'a ñequioñê,
12 xeⁿ cwila'jomndyọ̱ nawi' na
tjoom, mati nla'jomndyọ̱
cantyja na matsạ̱'ntjoom,
sạ̱ạ̱ xeⁿ cwitjei'ndyọ̱ cantyja
'naaⁿ'aⁿ, mati nncwji'ñê
cantyja 'naaⁿya.
13 meiⁿ xeⁿ jaa tila'candạ̱ạ̱ya
sạ̱ạ̱ jom ñequii'cheⁿ na
matseicañạ̱ạ̱ⁿ,
ee tixocandạ̱ạ̱ nncwji'ñe
cheⁿnqueⁿ cantyja na
matseixmaaⁿ.

Ts'aⁿ na cjaawee' ts'om Ty'ọ̱ọ̱ts'om juu

14 Catseilcwii'ndyu' ñ'oommeiiⁿ
ndạ̱ạ̱ nn'aⁿ. Ñequio na ndo'
Ty'ọ̱ọ̱ts'om catsạ̱'ntjom' na
tacala'ntja'ndyena na cwe'
cantyja 'naaⁿ ñ'oom na niom
naquii' ntaaⁿ'yo' ee tjaa 'ñeeⁿ
mateijndeiina', ndo' yacheⁿ
matseiñ'eeⁿ'ñena' nn'aⁿ na
cwindye. 15 Catseijndu' naquii'
ts'iaaⁿ na mache' cha nncjaawee'
ntyjii Ty'ọ̱ọ̱ts'om ñ'eⁿndyu', quia
jo' xocats'aana' na tia ntyji' ee
cwiluiindyu' mosoom'm na xcwe
mandi'ntjom nnoom. Catsei'nọ̱ⁿ'
chiuu ma'mọ̱ⁿ ñ'oom na mayuu'
ndo' xcwe ca'mọ̱ⁿ' juuna'.
16 Tintseijomndyu' ñ'oom na cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo na cwila'neiⁿ nn'aⁿ
na cwe' cwila'ñ'eeⁿ'to ndyuee.
Ee naⁿ'ñeeⁿ yacheⁿ wjaachuuna'
joona na 'ool'atina natia. 17 Ndo'
mati ñ'oom na cwit'mọ̱ọ̱ⁿna
wjaanty'eena' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
cha'cwijom cwii tycu. Maluaa'
mach'eena' ñequio ñ'oom na ma'mọ̱ⁿ
Himeneo ñequio Fileto, 18 joona jndạ̱
tọ̱ⁿ'ndyena ñequio ñ'oom na mayuu',
ee cwiluena na jndạ̱ teinom na
nlcwinnda' nn'aⁿ na jndạ̱ tjạ̱, ndo'
na laa'ti' ñ'oom na cwiñequiana,
matseityuii'na' na cwila'yu'ya
n'om nt'omcheⁿ nn'aⁿ. 19 Sạ̱ạ̱ jndạ̱
tqueⁿtyeⁿ Ty'ọ̱ọ̱ts'om ñ'oom na
matseijomna' cha'na tsiaⁿtsjọ̱',
na teiljeiina': "Mawajnaaⁿ'ya
Ty'ọ̱ọ̱ts'om cha'tsondye nn'aⁿ na
cwiluiindye cwentaaⁿ'aⁿ", ndo' mati
waa cwiicheⁿ ñ'oom'm na matsona':
"Cha'tsondye nn'aⁿ na cwilcwii'na
xuee' Ty'ọ̱ọ̱ts'om, catjeii'ndyena
cantyja 'naaⁿ' natia."
20 Waa' cwii tsaⁿtya, jndye nnom
'naⁿ niom na cwiwil'ue. Nt'om
joona' tuii ñequio s'om cajaⁿ ndo'
s'om xuee, sạ̱ạ̱ nt'om tuiina' ñ'eⁿ
n'oom oo ts'ocachu. Nt'om joona'
cwiwil'uena' ts'iaaⁿ na ya sạ̱ạ̱
nt'om joona' cwiwil'uena' ts'iaaⁿ
na cwe' cwantindyo. 21 Cha na
nndạ̱ạ̱ nleil'uee'ñe Ty'ọ̱ọ̱ts'om jaa

cwii ts'iaa^{n} na jnda, maca^{n}na' na
cala'xmaa^{n}ya na lju' n'o̱o̱^{n}ya, na
cwitjei'ndyo̱ cantyja 'naa^{n}' natia,
quia jo' nnda̱a̱ nleil'uee'ñê jaa cwii
ts'iaa^{n} na ya juuna'.
22 Tica'ndiindyu' na wjaañ'oomna'
'u ñ'e^{n} natia na cwila'quee^{n} n'om
nn'a^{n} na cje m'a^{n}. Catseijomndyu'
ñequio nn'a^{n} na 'oom'a^{n} cantyja
na maty'iomyana', ñequio nn'a^{n} na
cwila'yu'ya n'om ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om,
ñequio nn'a^{n} na m'a^{n} na wi' n'om
ntyjee, ñequio nn'a^{n} na ya m'a^{n} ñ'e^{n}
nt'omche^{n} tjaa'na^{n} ndia' cachona.
23 Tintseijomndyu' ñequio ñ'oom na
cwe' cwila'ñ'ee^{n}'to ndyuee nn'a^{n} na
tjaa ljo' mateijndeiina' ee ntyji'ya'
na cwe' jnaa^{n}' jo' na cwila'ntja'ndye
nn'a^{n}. 24 Ee ts'a^{n} na mandi'ntjom
nnom Ty'o̱o̱ts'om, ticatsona' na
nntii'ñe ndia'. Jom matsona'
na c'oom na ya ts'a^{n}ñe ñequio
cha'tsondye nn'a^{n}, ndo' tseixmaa^{n}
ts'a^{n} na 'naa^{n}' m'mo̱^{n} nda̱a̱ nn'a^{n},
tintseitioom na ndioomndye nn'a^{n}
na cwila'tjo̱o̱ndye nnoom. 25 Nn'a^{n}
na cwila'wendye nacjoom'm
maca^{n}na' na m'mo̱o̱^{n} nda̱a̱na ñequio
na nioom' ts'oom na ntyjaa' ts'oom
na nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om na nlcwe'
n'omna ndo' na nla'no̱^{n}'na ñ'oom
na mayuu', 26 cha nntseijndo̱'na'
n'omna ndo' na nndyaandyena
cantyja 'naa^{n}' juu teinco' na
seijndaa'ñe tsa^{n}jndii na maleichom
joona pra̱so na cwil'ana yuu na l'ue
ts'oom.

Luaa nnc'om nn'a^{n} ncuee na macanda̱

3 Catsei'no̱^{n}' na ncuee na
macanda̱ wi'ti nntjoom nn'a^{n}.
2 Ee quia ljo'che^{n} nnc'om nn'a^{n} na
cwila'neii^{n}'ndye che^{n}nquieena.
Neii^{n}na s'om. Cwila't'maa^{n}'ndye
che^{n}nquieena. Cwila's'andyena,
cwila'lcundyena. Cwit'mo̱o̱^{n}na na
ticuee' n'omna nquii Ty'o̱o̱ts'om.
Xola'canda̱na ñ'oom na cwilue
lotyena, londyeena. L'o̱na cwe'
na wi' n'om na^{n}'ñee^{n} joona.
Xocala't'maa^{n}'ndyena ñ'oom na
cwila'yu' nn'a^{n} ñequio Ty'o̱o̱ts'om.
3 Tixoc'omna na wi' n'omna
nc'iaana, l'o̱na meii^{n} wi' cwitjoom
na^{n}'ñee^{n}. Cwila'tjomna cantu,
tixoque^{n}ndye che^{n}nquieena xje^{n}
cantyja 'naa^{n}na. Jee^{n} wi'ndyena
ñequio nn'a^{n}, macwi'oona
nacjoo' cha'tso na la'xma^{n} na ya.
4 Cwil'ueena yuu na nlco'wi'na'
nc'iaana nc'e cwe' ljoljo na ya
m'a^{n}na ñ'e^{n} na^{n}'ñee^{n}. M'a^{n}na na
ti'maa^{n}' n'omna. Cwitjeii'yandye
che^{n}nquieena. Cwil'ueena yuu
na tomti na nñequiaana' na neii^{n}
nquieena nchii yuu na l'ue ts'om
Ty'o̱o̱ts'om. 5 Cwil'ana na ndoo' jee^{n}
cwila't'maa^{n}'ndyena sa̱a̱ cantyja na
cwil'ana macwji'na' na waa najndeii
ñ'oom na cwila'jomndyena.
Tintseiquii'ndyu' ñequio nn'a^{n} na
nmeii^{n}' cwil'a. 6 Na^{n}'ñee^{n} laxma^{n}na
nn'a^{n} na cwiquie l'aa nn'a^{n}, ndo'
cwinquioo'nn'a^{n}na yolcu na jee^{n}
cwila'tjo̱o̱ndye, na joona m'a^{n}na
xje^{n} 'naa^{n}' na quee^{n} n'omna,
7 ñe'quii'che^{n} ñe'candye yolcu'ñee^{n}
mei^{n}nquia ñ'oom na cwit'mo̱o̱^{n}
nn'a^{n} sa̱a̱ tileicala'no̱^{n}'na cwaa^{n}
ñ'oom na mayuu'. 8 Ndo' cha'xje^{n}
na^{n}calua' Janes ñequio Jambres
jla'wendyena nacjoo' Moisés, mati
na^{n}m'a^{n}' cwilawendyena nacjoo'
ñ'oom na mayuu', la'xma^{n}na nn'a^{n}
na ntjei^{n} nque^{n}, ndo' joona cantyja
na matseiyu'ya ts'om ts'a^{n} ñ'e^{n}

Ty'o̱o̱ts'om, macwji'ndyo̱na' joona.
9 Sa̱a̱ nn'a^n na nmeii^n' cwinquio'nn'a^n
xocwiyo na luaa' cwil'ana ee
cha'xje^n jla'no̱^n' nn'a^n na joo we
na^n'ñee^n na tyola'wendyena nacjoo'
Moisés tyom'a^nna na ntjei^n nque^nna,
mati cha'tso nn'a^n nnc'ooliu na
majo'ti laxma^n na^nm'a^n'.

Ñ'oom na macanda̱ na maque^ntye^n
Pablo nnom Timoteo

10 Sa̱a̱ mawajna^n'ya' chiuu tseixma^n
ñ'oom na ma'mo̱o̱^n, ntyji' chiuu waa
ts'iaa^n na teijnoomya, ñequio na
matseiyu'ya cwii ts'o̱o̱^nya, ndo' na
m'aa^n nioomche^n ts'o̱o̱^n, ntyji' chiuu
waa na jnda ntyjiiya Ty'o̱o̱ts'om,
ndo' na wi'ts'o̱o̱^nya nn'a^n, ndo' mati
na tica'ndiinc'uaa'ndyo̱, 11 mantyji'
na tyontyjo̱ nn'a^n ja ndo' nawi'
na tyowino̱o̱^n. Mantyji' chiuu
tjo̱^n tsjoom Antioquía, Iconio
ndo' Listra, ta'wi' nn'a^n ja jo' jo'.
Sa̱a̱ seicandyaañe Ty'o̱o̱ts'om ja
cantyja 'naa^n cha'tso nmei^n'. 12 Ee
ñ'oom na mayuu' na cha'tsondye
nn'a^n na ñe'c'omna na xcwee'
n'omna cantyja 'naa^n' Cristo Jesús,
maxje^n wi' ncwinomna. 13 Ee
nn'a^n na wi'ndye ndo' nn'a^n na
cwinquio'nn'a^n, yache^n cwajndiiti
nñequio'nn'a^nndye ntyjeena.
14 Sa̱a̱ 'u je' c'om'tye^n' cantyja
'naa^n' cha'tso na jnda̱ sei'na^n' ndo'
na matsei'no̱^n' na mayuu'na', ee
mawajna^n'ya' 'ñee^n joona na
t'mo̱o̱^nna juuna' njom'. 15 Ee
xje^n na cachjoondyu'che^n tajna^n'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeiina'
tandyo xuee. Juuna' matseijndo̱'na'
ts'om' ndo' mañequiaana' na
nlui'n'maa^ndyu' nc'e na
matsei'yu'ya ts'om' ñequio
Cristo Jesús. 16 Cha'tso ljeii 'naa^n'
Ty'o̱o̱ts'om teiljeiina' jndye ñ'oom'
nque^n ndo' ts'iaa^n'na' na ma'mo̱^nna'
nnom ts'a^n, ndo' na nntseitia'na'
ts'a^n quia tixcwe wjaam'aa^n, ndo' na
nlco'xcwena' ts'a^n, mati na m'mo̱^nna'
nnom ts'a^n na c'oom cantyja na
maty'iomyana', 17 cha ts'a^n na
cwiluiiñe cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om
canda̱a̱'ya m'aa^n c'eeñê na nnts'aa^n
cwii cwii nnom ts'iaa^n na ya.

4 Jo nnom nquii Ty'o̱o̱ts'om
ñequio nnom Jesucristo na
nncwjee'cañoom na cwiluiiñê rey
na nncu'xee^n nn'a^n na nndita'ndo'
ndo' nn'a^n na jnda̱ tja̱, mat'io̱^nya
ts'iaa^nmei^n 'u, 2 na catseinei^n'
ñ'oom naya 'naa^n' Ty'o̱o̱ts'om
nda̱a̱ nn'a^n. C'omc'eendyu' na
nntsa' ts'iaa^nwaa' mei^n naa^n
ticanaa^ndyu', cwil'uee'ndyu'
juuna' cha nñe'quiandye nn'a^n,
cha nntseitia'na' ts'a^n na tixcwe
m'aa^n, ndo' na nñequiaana' na
t'ma^n ts'om ts'a^n ndo' na m'mo̱^n'
nda̱a̱ nn'a^n ñequio na nioom'che^n
ts'om'. 3 Ee nncue'ntyjo̱ xje^n na
taxola'ñ'oom'ndye nn'a^n ñ'oom na
xcweti ma'mo̱^na' sa̱a̱ ñ'oom na
ñe'candye nquieena nl'uee nquiana
nn'a^n na nt'mo̱o̱^n ñ'oom'ñee^n
nda̱a̱na. 4 Tañe'candyena ñ'oom
na mayuu', cwe' ñ'oom na
cwila'jndaa'ndye che^nnquieena
jo' ñe'candyena. 5 Sa̱a̱ 'u je',
tintseiñ'ee^n'ñena' 'u, caljoya ts'om'
mei^n wi' na matjom', cjoo' ts'om
na mañequiaa' ñ'oom naya na
cantyja 'naa^n' jo' cwilui'n'maa^ndye
nn'a^n. Catseicanda̱a̱'ndyu' ts'iaa^n na
matseixma^n'.
6 Mawjaawindyoo' xje^n na
nla'cuee' nn'a^n ja, cha'cwijom

cwila'cuee'na quioo' na
cwila't'maa^{n}'ndyena Ty'o̱o̱ts'om,
mawaa mawaa xje^{n} na nnc'io̱.
7 Ja jnda̱ ñeseijndo̱yaya naquii'
ts'iaa^{n} 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om. Jnda̱
seicanda̱a̱'ndyo̱ cantyja na maca^{n}na'
na cats'aaya. Tîcatseitjo̱o̱ya na
matseiyu'ya cwii ts'o̱o̱^{n}ya ñ'e^{n}ñê.
8 Je' macanda̱ cwimei^{n}ndo̱'a na
nco'ño̱^{n}ya juu na nntseit'maa^{n}'ñena'
ja nc'e na matseijomndyo̱ cantyja
'naa^{n}' na maty'iomyana' na nquii Ta
Jesús nñequiaa^{n} juuna' no̱o̱^{n}ya, jom
cwiluiiñê jwe na xcwe macu'xee^{n},
mei^{n} nchii macanda̱ nenno̱
nñequiaa^{n} na nndaya juu naya'ñee^{n}
sa̱a̱ mati nñequiaa^{n} jo' nda̱a̱ cha'tso
nn'a^{n} na cwimei^{n}ndoo'na na
nncwjee' nnaa^{n}'a^{n}.

Matseicandii Pablo Timoteo cantyja 'naa^{n} nn'a^{n} na cwita'jnaa^{n}'na

9 Catseijndu' na cjee
nncwje'cañoom' ja, 10 ee Demas jnda̱
'ñee^{n} ja, tjaa^{n} Tesalónica, neii^{n}'tye^{n}
'na^{n} na tseixma^{n} tsjoomnancue.
Crescente tjaa^{n} ndaandyuaa
Galacia ndo' Tito tjaa^{n} ndaandyuaa
Dalmacia. 11 Macanda̱ Lucas
ndicwa^{n} m'aa^{n} ñ'e^{n}ndyo̱. Quia
nndyo' candyo'ñ'oom' Marcos ee
t'ma^{n} nnda̱a̱ nnteijnei^{n} ja ts'iaa^{n} na
waa. 12 Ndo' Tíquico jño̱o̱^{n}ya jom
tsjoom Efeso. 13 Quia na nndyo'
candyo'ñ'oom' liaatco 'na^{n}ya na
'ndiya waa' Carpo tsjoom Troas.
Mati candyo'chu' libro 'na^{n}ya
majndeiitiche^{n} nom 'na^{n}ya na
chu'lcwiina'.
14 Alejandro, tsa^{n} na macwja'
ncjo jee^{n} t'ma^{n} nawi' s'aa^{n} ja. Sa̱a̱
nquii Ta Ty'o̱o̱ts'om nnts'aa^{n} na
nnjoom na ljo' s'aa^{n}. 15 Mati 'u
re, cats'aandyu' cwenta ñ'e^{n}ñê ee
matseijnei^{n} na wja^{n} nacjoo' ñ'oom
naya na cwit'mo̱o̱^{n}ya. 16 Najndyee
na tjo̱meintyja̱a̱'a jo nda̱a̱
na^{n}man'iaa^{n} ñjaa^{n} na ntseinchu'a
ñ'oom na waa nacjoya, tjaa 'ñee^{n} na
seijomñe ñ'e^{n}ndyo̱. Cha'tsondyena
'ndyena ja. Ntyjaa' ts'o̱o̱^{n} na
ticwjaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om jnaa^{n}na na
luaa' l'ana. 17 Sa̱a̱ teijndeii Ta Jesús
ja, tquiaa^{n} najndo̱ cha na jo nda̱a̱
cha'tsondye nn'a^{n} na tyoola'yu' jnda̱
tquiaya ñ'oom cantyja 'naa^{n}' na
macwji'n'maa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om añmaa^{n}
nn'a^{n}. Laa'ti' waa na seicandyaañe
Ta Jesús ja nawi' na mawaa
xje^{n}na nnt'uiitye^{n}na' ja, 18 ndo'
nntseicandyaañetyee^{n} ja cha'tso
nnom nawi' ndo' nnts'aa^{n} cwenta ja
na nntseijomndyo̱ cantyja 'naa^{n}' na
matsa̱'ntjoom cañoom'luee. Ñecwii
tco caluiit'ma^{n}ñê. Amén.

Mañequiaa^{n} na xma^{n}ndye nn'a^{n}

19 Xma^{n}ñe nomnn'aa^{n}ya Prisca
ñequio saa^{n}'a^{n} Aquila, mati nn'a^{n}
waa' Onesíforo. 20 Ljoo'ñe Erasto
Corinto, ndo' 'ndiya Trófimo tsjoom
Mileto na wee^{n}'e^{n}. 21 Xee^{n} nnda̱a̱
nntsa' candyo cwii tjo̱oche^{n} na
nntsaquia̱a̱'a ncueetei^{n}. Juu Eubulo,
Pudente, Lino, ñequio Claudia
ñequio cha'tsondye nn'a^{n} na
cwilayu' ñjaa^{n} cwila'cwanomna na
xma^{n}ndyu'.
22 Ta Jesucristo c'oomñê
ñ'e^{n}ndyu'. Ndo' Ty'o̱o̱ts'om
catio'naa^{n}ñê cha'tsondyo' 'o.
Mantyjati luaa'.

Carta na seicwanom Pablo na m'aaⁿ Tito

Xmaⁿñe Tito

1 Ja Pablo cwiluiindyo̲ mosoo'
Ty'o̲o̲ts'om, ndo' mati apóstol
'naaⁿ' Jesucristo cha joo nn'aⁿ na
jnda̲ tjeii'ñê na cwila'yu'ya n'om
nnta'jnaaⁿ'na ñ'oom na mayuu' na
wjaañ'oomna' ts'aⁿ na nntseijomñe
ñ'eⁿ Ty'o̲o̲ts'om, 2 na cantyja
'naaⁿ' jo' cwicantyjaa' n'o̲o̲ⁿya
na nndaaya na ticantycwii na
cwitando̲o̲'a. Nquii Ty'o̲o̲ts'om na
tijoom nñequiu'nn'aaⁿ tqueⁿtyeeⁿ
ñ'oom'm na nlaxmaaⁿya na ḷjo'
cwitjo̲o̲cheⁿ na nluii tsjoomnancue.
3 Ndo' quia tue'ntyjo̲ xjeⁿ, t'mo̲o̲ⁿ
ñ'oom naya 'naaⁿ'aⁿ, cwiluii
naḷjo' cantyja 'naaⁿ' ñ'oom na
mañequia nc'e nquii Ty'o̲o̲ts'om na
macwji'n'maaⁿñê jaa sa̲'ntjoom na
cats'aa ts'iaaⁿwaa'. 4 Matseiljeiya
cartawaañe na matseicwano̲ⁿya
na m'aaⁿ' 'u Tito, cwiluiindyu'
jndaaya na mayuu'cheⁿ nc'e
mañejuu na cwila'yu'ya n'o̲o̲ⁿya,
na ntyjaa' ts'o̲o̲ⁿya nquii Tsotya̲a̲ya
Ty'o̲o̲ts'om ñequio Jesucristo na
macwji'n'maaⁿñê jaa, canda̲a̲'ya
nñequiana na nnco'ñom' naya na
la'xmaⁿna.

Ts'iaaⁿ na nnts'aa Tito ndyuaaxeⁿncwe Creta

5 Quia na 'ndiya 'u
ndyuaaxencwe Creta, s'aa naljo'
na nntseijndaa'ndyu' ts'iaaⁿ na
ticwityuaa'a na nntseijndaa'ndyo̲
na quia nncjacanda̲a̲' jo', ndo' na
nleijndaa' nn'aⁿ na nluiitquiendye
nda̲a̲ nn'aⁿ cwii cwii tmaaⁿ' nn'aⁿ
na macwji' Ty'o̲o̲ts'om cwentaaⁿ'aⁿ.
6 Macaⁿna' na cwii ts'aⁿ na
nluiitquieñe quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na
cwila'yu' c'oom na tjaa'naⁿ ñ'oom
cjoom'm, na ñe'cwii scoom'm, ndo'
cwila'yu' ntseinaaⁿ na tjaa'naⁿ
ñ'oom cantyja 'naaⁿna na ti'ya
'oom'aⁿna oo na tiñe'la'nda̲na nnom
tsotyena. 7 Ee ts'aⁿ na matseixmaⁿ
na cando' ts'iaaⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
tmaaⁿ' na macwji' Ty'o̲o̲ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ, ts'iaaⁿmeiⁿ' chuu
xqueeⁿ. Jo' chii matsona' na jeeⁿ
xcwe c'oom jo nda̲a̲ nn'aⁿ. Ticatsona'
na ts'aⁿ na jeeⁿ s'añe, jmeiⁿ'ñe, nchii
tsaⁿ'uu, nchii tsaⁿmal'ue tia', nchii
queeⁿ ts'om s'om na nchii jndyaa'
'naaⁿ'. 8 Matsona' na catseixmaⁿ
ts'aⁿ na matseiñ'oom'ñe nn'aⁿ na
cwiñequia ñ'oom' Ty'o̲o̲ts'om na
cwe' cwiquieya waa', ts'aⁿ na neiiⁿ'

cha'tso na ya laxma^{n}, na tseixma^{n}
na jndo̱' ts'om, na wjaam'aa^{n}
cantyja 'naa^{n}' na maty'iomyana', na
xcwee' ts'om jo nnom Ty'o̱o̱ts'om
ndo' na maque^{n}ñe che^{n}nquii xje^{n}.
9 Maca^{n}na na caljoo'ñetyee^{n} cantyja
'naa^{n}' ñ'oom na mayuu' na jnda̱
t'mo̱o̱^{n} nn'a^{n} nnoom, cha mati nnda̱a̱
nntseijno̱o̱^{n}'o̱^{n} n'om nt'omche^{n} nn'a^{n}
ñequio ñ'oom na jee^{n} xcwe ndo'
na nñequiandye nn'a^{n} na cwi'oo
nacjoo' ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
10 Ee jndye nn'a^{n} m'a^{n} na
tiñe'catuee'ndyecje, majndeiitiche^{n}
quii'ntaa^{n} nn'a^{n} na cwilue
najndei'na' na caluii 'naa^{n} ntjaa^{n}
na^{n}nom, jndye ñ'oom na cwe'
cwila'nei^{n}tona' na cwinquio'nn'a^{n}na'
nn'a^{n}. 11 Maca^{n}na' na catseiche^{n}'
joona ee cwila'ndaa'na n'om nn'a^{n}
hasta cha'waañ'e^{n} na cwii w'aa
nn'a^{n}. Ee cwit'mo̱o̱^{n}na ñ'oom na
mei^{n}chjoo ticaty'iomyana' cwe' ee
na ñe'cata'ntjomna.
12 Cwii nquiee nn'a^{n} ndyuaa
xe^{n}ncwe Creta na tyoñequiaa
ñ'oom tioñ'oom nn'a^{n} ndyuaa^{n}'a^{n},
tsoom: "Nn'a^{n} ndyuaa Creta, cwe'
nn'a^{n} cantundye, tia nn'a^{n}ndye, cwe'
ñecwa'to, ntquee^{n}na." 13 Ndo' ñ'oom
na tsoom cantyja 'naa^{n} na^{n}'ñee^{n},
mayuu' jo'. Jo' chii jndeii' ñ'oom
catsu' nda̱a̱na, cha xcwe nnc'omna
cantyja na cwila'yu'ya n'omna.
14 Ndo' mati cha tila'ñ'oom'ndye
na^{n}'ñee^{n} cuento na cwe'
cwila'jndaa'ndye che^{n}nquiee nn'a^{n}
judíos, mei^{n} ñ'oom na cwique^{n} nn'a^{n}
na ticuee' n'om ñ'oom na mayuu'.
15 Nn'a^{n} na laxma^{n} na lju' n'om,
cha'tso na m'aa^{n}' n'omna laxma^{n}na'
na lju'. Sa̱a̱ joo na m'aa^{n}' quii'
nque^{n} nn'a^{n} na tyoolayu' ñequio
joo na m'aa^{n}' n'omna, tilju' laxma^{n}
jo'. 16 Ee mei^{n} na cwiluena na
cwita'jnaa^{n}'na Ty'o̱o̱ts'om, sa̱a̱ joo
na cwil'ana cwit'mo̱o̱^{n}na' na tiyuu'.
Laxma^{n}na nn'a^{n} na tiann'a^{n}ndye,
nn'a^{n} na cwilawendye nacjoo'
Ty'o̱o̱ts'om, mei^{n}cwii leicanda̱a̱
nl'ana yuu na ya.

Ñ'oom na xcweya m'aa^{n}na'

2 Sa̱a̱ 'u je', ñ'oom na
mañequiaa', ñequii'che^{n}
catseijomna' ñequio ñ'oom na
jee^{n} xcwe na cwit'mo̱o̱^{n}yâ cantyja
'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om. 2 Na^{n}nom na
tquiendye, ca'mo̱^{n}' nda̱a̱na na
c'omna na xcwe cwil'ana, c'omna
na macanda̱ ñ'oom ya nquiu nn'a^{n}
cantyja 'naa^{n}na, nn'a^{n} na xcwe m'a^{n}
na cwila'yu'ya n'om, m'a^{n}na na
jnda nquiuna nc'iaana na cwila'yu',
ndo' na cwila'quii n'omna nawi'
na cwiwinomna. 3 Nda̱a̱ yolcu na
tquiendye, catsu' na cal'ana yuu
na matseit'maa^{n}'ñena' Ty'o̱o̱ts'om.
Tala'nei^{n}na cantu nacjoo ntyjelcuna,
mei^{n} nchii na cwicandyeena.
Calaxma^{n}na cwii na ma'mo̱^{n}na'
nda̱a̱ nt'omche^{n}, 4 cat'mo̱o̱^{n}na nda̱a̱
ntyjelcuna na titquiendye na c'om
na wi' n'om s'aa ñ'e^{n} nda, 5 ndo'
cal'a che^{n}nquieena xje^{n} cantyja
'naa^{n}na, na lju' m'a^{n}na jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om, ya cwitei'x'eena l'aana,
ya nn'a^{n}ndyena ñequio cha'tso, na
cwila'canda̱a̱'ndyena jo nda̱a̱ s'aana,
cha cantyja 'naa^{n}na tala'nei^{n} nn'a^{n}
ñ'oomwi' nacjoo' ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
6 Nda̱a̱ na^{n}nom na titquiendye
catsu' na cal'a che^{n}nquieena xje^{n}
cantyja 'naa^{n}na, 7 ndo' 'u cha'tso
cantyja 'na^{n}', catseixma^{n}' cwii na
ma'mo̱^{n}na' nda̱a̱na chiuu na c'omna

ee na xcwe na wja'm'aa^{n}'. Catsa'
naljo' ñequio na xcwee' ts'om',
8 xcwe catseinei^{n}' cha xonquiaana'
na nlue nn'a^{n} na tiyuu' ñ'oom na
matsei'nei^{n}'. Ee naljo' nn'a^{n} na
ñe'c'oo nacjooya nntseijnaa^{n}'na'
joona, xocandaa nliuna ñ'oomwi' na
nluena nacjooya.
9 Ndaa nn'a^{n} na cwindye'ntjomtye^{n},
catsu' na catuee'ndyecjena ndaa
patrom 'naa^{n}na. Cala'candana na
nncjaawee' nquiu patrom 'naa^{n}na
joona mei^{n} nchii nnc'oot'oona ljo'
cwilue na^{n}'ñee^{n}. 10 Mei^{n} tinty'ueena,
cat'moo^{n}na na cwila'candaana
ndaa na^{n}'ñee^{n}, cha cantyja 'naa^{n}na
nleitquioo' na jee^{n} nei^{n}ncoo'
tseixma^{n} ñ'oom naya 'naa^{n}' nquii
Ty'oots'om na macwji'n'maa^{n}ñê jaa.
11 Ee juu naya na matseixma^{n}
Ty'oots'om na cantyja 'naa^{n}'
jo' cwicalui'n'maa^{n}ndye nn'a^{n}
cwiwitquioo'na' ndaa cha'tso
nn'a^{n}, 12 juu naya'ñee^{n} ma'mo^{n}na'
ndaaya na catjei'ndyo cantyja
'naa^{n} cha'tso natia laxma^{n}, ñequio
cha'tso na quee^{n} n'om seii'a,
na quan che^{n}ncjoo xje^{n} cha
nnc'oo^{n}ya quii'ntaa^{n} nn'a^{n} cwii
na nncjaawee' ntyjii Ty'oots'om,
13 yoche^{n} na cwimei^{n}ndoo'a na
nntseicandaa'ñena' ñ'oom na jnda
tsoom na nnts'aa^{n} na nncwjee'nnda'
Ty'oots'om Jesucristo nquii na
tjacantyja t'ma^{n} cwiluiiñe na
macwji'n'maa^{n}ñê jaa. 14 Nque^{n}
tquiaañe che^{n}nque^{n} na tuee^{n}'e^{n}
cwentaaya cha na nncwji'n'maa^{n}ñê
jaa quii' cha'tso nnom natia, ndo'
cha na candaa'ñ'e^{n} nntseiljoom'm
naquii' n'oo^{n}ya, na nlquee^{n} jaa na
cwilaxmaa^{n}ya cwentaa^{n}'a^{n}, na quee^{n}
n'oo^{n}ya na nl'aaya yuu na ya.
15 Ñ'oommei^{n}' ca'mo^{n}' ndaa nn'a^{n}.
Ñequio joona' catseijndo' n'omna,
ndo' quia na maca^{n}na' na catseitia'
joona, catsa' na ljo' ñequio najndeii
na matseixma^{n}'. Tiñequiaa' na
nnts'aa ts'a^{n} na ticuee' ts'oom 'u.

Nmeii^{n} cal'aaya

3 Catseilcwii'ndyu' ndaana
na catuee'ndyecjena nnom
gobiernom ñequio nt'omche^{n}
na^{n}man'iaa^{n}, calacandaa'ndyena
ndo' c'omc'eendyena na nl'ana yuu
naya. 2 Mei^{n}cwiindyena tala'nei^{n}na
ñ'oomwi' nacjoo' x'iaana.
Calaxma^{n}na nn'a^{n} na tjatia' cachona
ñequio nt'omche^{n}, ya nn'a^{n}ndyena
ñequio cha'tso. Cat'moo^{n}na na
nioom' n'omna ñequio cha'tsondye
nn'a^{n}.
3 Ee xuee na ñejndyowana'
mati jaa ñet'oo^{n}ya na ntjei^{n} ljo'
ñel'aaya, na quie' n'oo^{n}ya jo nnom
Ty'oots'om. Tyolaxmaa^{n}ya nn'a^{n} na
jnda tsuundye. Tyondya'ntjo^{n}tyaa^{n}
ndaa cha'tso nnom na quee^{n} n'om
seii'a ñequio na jee^{n} neinco
nquiuuya. Tyolajomndyo ñequio
natia. Tyolataa' n'oo^{n}ya, jndoo nn'a^{n}
jaa ndo' jndooya joona. 4 Saa nquii
Ty'oots'om na macwji'n'maa^{n}ñê
jaa, t'moo^{n} na jee^{n} ya mach'ee^{n}
ndo' na candya' ts'oom nn'a^{n},
5 tjei'n'maa^{n}ñê jaa, nchii nc'e na
ñel'aaya yuu na maty'iomyana',
saa nc'e na wi' ts'oom jaa.
Tjei'n'maa^{n}ñê jaa na seiljoom'm
jaa na tuiindyoxcoo cha cantyja
'naa^{n}' Espíritu nlaxmaa^{n}ya nn'a^{n}
na cwita'ndo' xco. 6 Cantyja 'naa^{n}'
Jesucristo na macwji'n'maa^{n}ñê jaa,
candaa'ya jnda tquiaa Ty'oots'om
Espíritu Santo quii' n'oo^{n}ya, 7 cha

na nndaa nnto'ñoon'ya juu na
ntyjaa'ya n'oon'ya na ticantycwii
na cwitandoo'a nc'e na jnda
jndyaandyo jnaan'ya nc'e naya na
matseixmaan'.
8 Ñ'oomwaa' ñ'oom na mayuu'
juuna', tintseitsaan'ndyu' na
matseinein' joona' ndaa nn'an
na cwila'yu'. Cjoo' n'omna na
nl'ana cha'xjen' na maty'iomyana'
ee jeen' ya na nluii naljo' ndo'
cwitei'jndeiina' cha'tsondye nn'an'.
9 Saa cwji'ndyu' cantyja 'naan'
ñ'oom na cwila'ñ'een' ndyuee nn'an',
ñ'oom na cwilanein'na cantyja
'naan' nn'an' na ñet'om teiyo, ñ'oom
na cañ'een' cantyja 'naan' ljeii na
tquen' Moisés na cantyja 'naan' jo'
cwila'ntja'ndyena, ee nmein' jeen'
cwe' ts'iaan'ndyo, ticateijndeiina'
nn'an'.
10 Xen' na m'aan' 'ñeen' juu quii'
ntaan'yo' na mach'ee na cwito'ndye
nn'an' tmaan' na macwji' Ty'oots'om
cwentaan'an', cwan' tsañeen' cwii
oo we ndii', saa xen' titseiñ'oom'ñê
'u, tañequiaa' na nntseijomñê quia
cwitjomndyo', 11 ee macan'na' na
catsei'no' na tixcwe m'aan' tsan'ñeen'
jo nnom Ty'oots'om ndo' tseixmaan'
jnan', ndo' juuna' matseijndaa'ñena'
na nnt'uiina' jom.

Nmeiin' cats'aa Tito

12 Quia na njñoon'ya Artemas oo
Tíquico na m'aan', quen'ndyu' na
nncja'ndo' ja tsjoom Nicópolis, ee
jnda seijndaa'ndyo na nnc'oon'ya jo'
jo' ncuee na tein'. 13 Ndo' cateijndei'
Apolos ñ'en' ti'Zenas, tsan' na
matsei'no' ljeii na tquen' Moisés.
Catsa' cwanti na nndaa nntsa' na
nnteijndei' joona na nnc'oonquiana
ñ'oom' Ty'oots'om, cha meincwii
ticatseitjoona' joona. 14 Mati catsu'
ndaa nn'aan'ya na cwila'yu' na
quen'ndyena na cal'ana cha'tso
nnom na maty'iomyana' cha nndaa
nntei'jndeiina nn'an' na matseitjoona'
joo. Cal'ana na ljo' cha nlaxman'na
nn'an' na ya nn'an'ndye.

Xman'ndyo' Ty'oots'om catio'naan'ñe 'o

15 Cha'tsondye nn'an' na m'an'
ñ'en'ndyo cwiluena na xman'ndyu'.
Mati 'u catsu' na xman'ndye nn'an' na
wi' n'om jaa na tjoom' cwila'yu'ya
n'oon'ya. Ty'oots'om catio'naan'ñê
cha'tsondyo'. Amén.

Carta na seicwanom Pablo na m'aaⁿ Filemón

Pablo matseiljeiⁿ carta cwentaa' Filemón

1 Ja Pablo na m'aaⁿya w'aancjo
nc'e Cristo Jesús, ñequio ti'nn'aⁿya
Timoteo matseiljeiya cartawaa
na matseicwanoⁿ na m'aaⁿ'
Filemón, 'u na matsei'jomndyu'
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' nqueⁿ. 2 Xmaⁿndye
nn'aⁿ na cwitjomndye wa', mati
xmaⁿñe nomnn'aaⁿya Apia ñequio
Arquipo na mati matseijomñê na
cwilajndaayâ naquii' ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ty'oots'om. 3 Nquii Tsotyaaya
Ty'oots'om ñequio Ta Jesucristo
quiana na candaa'ya nnto'ñoom'yo'
naya na la'xmaⁿna ndo' mati na
meiⁿ cwii ñomtiuu tic'om'yo' jo
ndaana.

Matseiyu'ya ts'om Filemón ndo' wi' ts'oom nc'iaaⁿ'aⁿ

4 Ñequii'cheⁿ mañequiaya
na quial'uaa' Ty'oots'omya na
mañjom ts'ooⁿya 'u na matseinaⁿya
nnoom. 5 Ee jnda jndiiya na
jeeⁿ jnda ntyji' Ta Jesús ndo'
matseiyu'ya ts'om' ñ'eⁿñê ndo' na
wi' ts'om' cha'tsondye nn'aⁿ na
jnda tqueⁿlju' Ty'oots'om n'om.
6 Macaⁿ'a nnom Ty'oots'om na
cha'xjeⁿ matseijomndyu' na
cwila'yu'ya cwii n'ooⁿya, na
nncue'ntyjo xjeⁿ na candaa'
nntseinoⁿ' cha'tso na matio'naaⁿñe
Ty'oots'om jaa nc'e Cristo Jesús.
7 'U nn'aⁿya, juu na m'aaⁿ' na
jnda ntyji' nn'aⁿ mañequiaana' na
neiⁿya ndo' quianl'ua' na cantyja
'naaⁿ' juuna', nn'aⁿ na cwilayu',
cwiñ'omt'maaⁿ'ndye n'om.

Pablo macaaⁿ naya cantyja 'naaⁿ' Onésimo

8 Nc'e na cwiluiindyo apóstol
'naaⁿ' Cristo ja, jo' chii wanaaⁿ
na nntsjoo yuu na ntyjii na
maty'iomyana' na catsa', 9 saa
xcweti ntyjii na nlcaaⁿ'a cwii
ñ'omwi' ts'om nc'e na wi' n'ooⁿ
ntyjaa. Ee manncotquia Pablo je'
m'aaⁿya praso nc'e na tseixmaⁿya
cwentaa' Cristo Jesús, 10 macaⁿ'a
cwii naya'ñeeⁿ cantyja 'naaⁿ' juu
ti'jndaaya Onésimo, na tuiiñexcoom
ñjaaⁿñe yuu na m'aaⁿya w'aancjo.
11 Ñet'oomna' ndoo' ntyji' na
til'ueñê, saa je' jnda cwiluiiñê
cantyja 'naⁿ' ndo' mati ja.
12 Matseilcwa'a jom na m'aaⁿ'. Je'
coñom'nnda' jom cha'cwijom ntyji'
na nnco'ñom' nnco. 13 Ja ya ntyjii

xeⁿ na ljoo'ñê ñjaaⁿñe ñ'eⁿndyo̱
cha nndi'ntjoom no̱o̱ⁿ yocheⁿ na
m'aaⁿya pra̱so nc'e na mañequiaya
ñ'oom naya 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om.
14 Sa̱a̱ tiñe'cats'aa na ljo' na nchii
ñ'om'ndyo', ee juu naya na nntsa'
ja nntsa' juuna' nc'e na l'ue ts'om',
nchii cwe' na jndeii' 'ndyo̱. 15 Nnda̱a̱
nnts'aana' na tquiaa Ty'o̱o̱ts'om na
jleinoom 'u cwantindyo xuee cha
quia na nlo'ñom'nnda' jom, tajom
cwii cato̱ⁿ'ndyo' ñ'eⁿñê. 16 Ee je'
tachii maco'ñom' cwe' cwii moso na
ndi'ntjomtyeⁿ njom'. Jom cwiluiiñê
cwii nn'aaⁿya na wi' n'o̱o̱ⁿya.
Mayuu' ja jnda ntyjiiya ñ'eⁿñê ndo'
majndeiitricheⁿ 'u je' nnc'oom' na wi'
ts'om' jom, cwii ndii' nc'e na ts'aⁿ
jom cha'na jaa ndo' jnda̱ we nc'e na
cwiluiiñê cwii nn'aaⁿya na m'aaⁿñê
cwentaa' Ta Jesucristo.
17 Jo' chii xeⁿ ntyji' na tjoom'
cwilayuu'a, co'ñom' jom cha'xjeⁿ
ntyji' maco'ñom' ja. 18 Ndo' xeⁿ waa
cwii nata̱' na s'aaⁿ, oo xeⁿ chujnaaⁿ
njom', cwjaa'ndyu' na nnco̱ cho̱jnaⁿ.
19 Maja Pablo, matseiljeiya xueeya,
ja nndio̱o̱ⁿ, meiⁿ na ticatsjo̱o̱ya
njom' na chujnaⁿ' no̱o̱ⁿ na
cwiluiindyu' cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
20 Jo' chii 'u re nn'aⁿya na matseiyu',
tintsa' na tiñe'quiaa' naya na
macaⁿ'a. Nc'e na cwiluiindyo̱ tjom
na cwilayu'a ñequio Cristo, quiaa'
na t'maⁿ ts'o̱o̱ⁿ.
21 Matseiljeiya cartawaa na
matseicwano̱ⁿya na m'aaⁿ' ee
ntyjiiyaya na nntseicanda̱' ñ'oom
na macaⁿ'a, ndo' na t'maⁿtricheⁿ
nntsa' nchii cwe' tomti na macaⁿ'a.
22 Ndo' cwiricheⁿ na macaⁿ'a njom',
catseijndaa'ndyu' cwii cuarto
wa' yuu na nnc'o̱o̱ⁿya, ee ntyjaa'
ts'o̱o̱ⁿya na nncua̱cañoo̱ⁿnnda'a
'o nc'e na cwilaneiⁿ'yo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naⁿya.

Xmaⁿñe Filemón

23 Matseicwanom Epafras na
xmaⁿndyu'. M'aaⁿ pra̱so ñjaaⁿñe
ñ'eⁿndyo̱ nc'e na laxmaaⁿya
cwentaa' Cristo Jesús. 24 Mati
Marcos, Aristarco, Demas ñequio
Lucas, nn'aaⁿya na cwila'jomndye
ñ'eⁿndyo̱ ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om.
25 Quiaa Ta Jesucristo na
canda̱a̱' nnto'ñoom'yo' naya na
matseixmaaⁿ.

Carta na to'ñoom nn'aⁿ Hebreos

Tquiaa Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom'm nnom Jnaaⁿ na quiaa juuna' nda̱a̱aya

1 Ncuee na ñejndyowa jndye
ndii' ndo' jndye nnom ñ'oom
teil'uee'ñe Ty'o̱o̱ts'om na tyotseineiiⁿ
nda̱a̱ weloo welooya ñequio ñ'oom
ndyuee profetas na tyola'neiⁿna
chiuu na quia nluii. 2 Sa̱a̱ je' ncuee
na macanda̱, jnda̱ mamatseineiiⁿ
nda̱a̱aya ñequio ñ'oom 'ndyoo Jnaaⁿ.
Cha'tsoti na niom, ñ'eⁿ juu quia
tqueeⁿ joona', ndo' seijndaa'ñê na
cha'tso joo jo' calaxmaⁿna' cwentaa'
juu. 3 Ty'o̱o̱ts'om t'maⁿ cwiluiiñê,
ndo' juu na neiⁿncoo' na caxuee na
cwiluiiñê, maljo' cwiluiiñe Jnaaⁿ.
Cha'xjeⁿ na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
maluaa' t'maⁿ matseixmaⁿ Jnaaⁿ.
Manquiityeeⁿ t'maⁿ ñ'oom
matseixmaaⁿ, jo' na waa waati
tsjoomnancue ñequio cha'tso na
niom cañoom'luee. Cantyja na
tueeⁿ'eⁿ teijndaa' na matseilju'
Ty'o̱o̱ts'om cha'tso jnaaⁿya. Jnda̱
na teinom na tueeⁿ'eⁿ quia jo'
tjawacatyeeⁿ ntyjaa' ts'o̱ Ty'o̱o̱ts'om
ntyjaya cañoom'luee.

T'maⁿti cwiluiiñe Jnda Ty'o̱o̱ts'om nchiiti ángeles

4 Nquii Jnda Ty'o̱o̱ts'om t'maⁿti
ñ'oom tseixmaaⁿ nchiiti ángeles, ee
jnda̱ tqueⁿna' jom na t'maⁿti ts'iaaⁿ
tseixmaaⁿ, nchiiti joona. 5 Ee tijoom
ñetso Ty'o̱o̱ts'om nnom cwii ángel:
'U cwiluiindyu' Jndaaya;
je' majndaa' na cwiluiindyo̱
tsotye'.
Meiⁿ cwii ndii' tîquitso Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naaⁿ' cwii ángel:
Ja nntseixmaⁿya tsotyeeⁿ
ndo' juu nntseixmaⁿ jndaaya.
6 Ndo' quia na t'mo̱ⁿ Ty'o̱o̱ts'om
Jnaaⁿ na ñequiicheⁿ tuiiñe nda̱a̱
nn'aⁿ tsjoomnancue, tsoom:
Cha'tsondye ángeles 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om cala't'maaⁿ'ndyena
juu.
7 Sa̱a̱ luaa ñ'oom tso Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naaⁿ ángeles:
Mats'aa na cjeendyena cha'na
jndye.
Joona cwindye'ntjomna no̱o̱ⁿ
ndo' matseijomna' joona
cha'na ntsaachom.
8 Nmeiiⁿ' tsoom cantyja 'naaⁿ'
ángeles, sa̱a̱ nnom Jnaaⁿ tsoom:
'U Ty'o̱o̱ts'om, juu cantyja na
matsa̱'ntjom',
m'aaⁿ ndo' m'aaⁿna'
juu jo' m'aaⁿna' cantyja na
maty'iomyana'.
9 'U neiⁿ' na cwil'a nn'aⁿ yuu na
ya, ndo' jeeⁿ jndo' natia na
cwil'ana,

Nc'e na ljo', nquii Ty'o̱o̱ts'om
na matseit'maan'ndyu', jnda̱
tjeiin'en' 'U,
ndo' mañequiaan na nein'ti'chen
'u, nchiiti nc'ia'.
10 Mati matso Ty'o̱o̱ts'om:
'U Ta, quia na jnanjndyeechen
cha'tso, 'U tquen'
tsjoomanancue;
manncu'ti' tquen' ljo̱'luee.
11 Cha'tso nmein' nntsuuna',
sa̱a̱ 'u m'aan' ndo' m'aanndyu'.
Nleindyo joona' cha'na liaa.
12 Nntseilcwiindyu' joona' cha'xjen
mach'ee ts'an ñ'en cwii liaa,
nntseijndyoondyu' joona'
cha'xjen ts'an nntseijndyooñê
lian'an.
Sa̱a̱ 'u ñecwiixjen:
ticantycwii xuee chu'.
13 Sa̱a̱ meinjom ndii' tyootso
Ty'o̱o̱ts'om nnom cwii ángel:
Cajman' ñjaanñe jo ntyjaa' ts'o̱o̱
ntyjaya
hasta xjen na nntsa̱'a nn'an na
jndoo 'u na la'xmanna ts'oom
na ntyjo nc'e'.
14 Ee cha'tso ángeles cwiluiindyena
na cwindye'ntjomna nnom
Ty'o̱o̱ts'om na majñoom joona na
cateijndeiina nn'an na cwicandaa na
nlui'n'maanndye añmaanna.

Na macwji'n'maanñe Ty'o̱o̱ts'om nn'an, jeen t'man tseixmanna'

2 Nc'e na jeen t'man cwiluiiñe
Cristo, jo' chii macanna'
na jaa nn'an na cwila'yuu'a ñ'en
Ty'o̱o̱ts'om qua̱nya̱a̱chen cwenta
ñ'oom na cwindya̱a̱ya, tints'aana'
na n'ndya̱a̱ya joona'. 2 Ljeii
na matsa̱'ntjomna' na tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om tandyo xuee ñequio
luee ángeles, tyen tyoquenna'
xjen nn'an, ndo' cha'xjen na
maty'iomyana' tyot'uiina' nn'an
na waa jnan tyolaxman ndo'
tyola'tjo̱o̱ndyena nnom juuna'.
3 Nc'e na luaa' waa, ¿chiuu nl'aa na
nndyaandyo̱ xen tila'ñ'o̱o̱n'ndyo̱ juu
na macwji'n'maanñe Ty'o̱o̱ts'om
nn'an na jeen jnda tseixman juuna'?
Juu jo' tyotseicandii jndyee nquii
Ta Jesús cantyja 'naan'na', ndo' nn'an
na tyondye na seineiin, tyot'mo̱o̱nna
juuna' nda̱a̱yâ. 4 Ndo' mati
tjei'yuu'ñe Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naan'
ñ'oom'ñeen na s'aan 'naan quii'ntaan
nn'an, ñequio nt'omchen nnom na
jeen tyojaawee' n'omna, ñequio
ts'iaan na tixocaluiina' cantyja 'naan'
najndeii nquii ts'an, ñequio cwii
nnom ts'iaan na cwicandaana na
mach'ee Espíritu Santo cha'xjen na
l'ue ts'oom.

Tuiiñe Jesucristo na matseixmaan cha'na jaa nmeiin

5 Juu tsjoomnancue na quia ncuaa
na cwilana̱a̱nya cantyja 'naan'na',
nchii tju'cje Ty'o̱o̱ts'om juuna' nacje
'naan ángeles. 6 Ee waa ñ'oom naquii'
libro Salmos na seinein David nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Tsoom:
¿Ljo'to cwiluiindye nn'an
tsjoomnancue na jeen m'aan'
ts'om' joona?
Ndo' ¿ljo' cwiluiindyena na
mache' cwenta joona?
7 Cwe' cwantindyo xuee tquen'
joona na ticue'ntyjo̱ na t'man
cwiluiindyena ñequio ángeles.
Sa̱a̱ matseiwe'ndye' joona na
matsei't'maan'ndyu' joona,
8 cha'tsoti na tquen', tju'cje' joona'
nacje 'naan' ts'an.

Ndo' na tju'cjee^{n} cha'tsoti tjaa'na^{n}
na 'ñee^{n} na quia nnc'omna' nacje
'naa^{n}' ts'a^{n}. Sa̱a̱ mei^{n} na luaa'
tsoom, tyoonty'iaaya cha'tsoti
na m'a^{n}na' nacjee 'naa^{n}' ts'a^{n}.
9 Sa̱a̱ cwinty'iaaya Jesús, na
cwe' cwantindyo xuee na tque^{n}
Ty'o̱o̱ts'om na ticuee'ntyjo̱ na
t'ma^{n} cwiluiiñê cha'na ángeles,
je' canda̱a̱'ya matseit'maa^{n}'ñena'
jom nc'e na teinoom nawi' na
tuee^{n}'e^{n}, cha cantyja 'naa^{n}' naya
na matseixma^{n} Ty'o̱o̱ts'om, tuee^{n}'e^{n}
cwentaa cha'tsondye nn'a^{n}.
10 Cha'tsoti na m'a^{n}, m'a^{n} nc'e
na tque^{n} Ty'o̱o̱ts'om ndo' laxma^{n}
cwentaa^{n}'a^{n}. Jom l'ue ts'oom na
cha'tsondye nn'a^{n} na cwiluiindyena
ntseinaa^{n}, cala'jomndyena na
matseit'maa^{n}'ñena' jom. Nc'e na ljo',
seijndaa'ñê na tquiina' Jesús cha
nntseixma^{n} na canda̱a̱'ñe, nquii na
macwji'n'maa^{n}ñe nn'a^{n}. 11 Ee jaa nn'a^{n}
na la'xmaa^{n}ya na lju' n'o̱o̱^{n}ya ñecwii
Tsotya̱a̱ya ñequio nquii na maque^{n}
jaa na lju' n'o̱o̱^{n}ya. Nc'e na ljo' tijnaa^{n}'
Jnda Ty'o̱o̱ts'om na nntseicajñoom
jaa ntyjee nque^{n}. 12 Ee naquii' libro
Salmos teiljeii ñ'oom na tsoom:

'U Tsotya̱ya, nntseina̱^{n}ya cantyja
'na^{n}' nda̱a̱ cha'tso ndyentyjo̱
na cwila'yu' ñ'e^{n}ndyo̱.
Ñequio luantsa
nntseit'maa^{n}'ndyo̱ 'u ñ'e^{n}ndye
joona yuu na cwitjomndyena.

13 Ndo' waa cwiiche^{n} ñ'oom na
teiljeii na tsoom:

Ñequii'che^{n} nntseicantyjaa'tye^{n}
ts'o̱o̱^{n}ya Ty'o̱o̱ts'om.

Ndo' mati waa cwiiche^{n} ñ'oom na
tsoom:

Luaa ja ñequio ntseindaaya na
jnda̱ tquiaa Ty'o̱o̱ts'om l'o̱o̱.

14 Ndo' cha'xje^{n} ntseinda we ts'a^{n}
laxma^{n}na mañecwii sei' ñequio
niom' mati tyotseixma^{n} Jesús
sei' ñequio niom' cha'xje^{n} laxma^{n}
nn'a^{n} cha cantyja na nncuee^{n}'e^{n}
nnda̱a̱ nntseityuee^{n}'e^{n} najndeii na
mach'ee na cwiwje nn'a^{n}, manquii
tsa^{n}jndii jo'. 15 Ndo' na luaa',
jnda̱ seicandyaañê cha'tsondye
nn'a^{n} na cha'waa xuee chuuna
na la'xma^{n}na cha'cwijom moso
na mandi'ntjomtye^{n} na m'a^{n}na na
nquiaana na nncwjena. 16 Ee ñ'oom
na mayuu' tachii cwe' ángeles na
jndyoteijnei^{n}, sa̱a̱ jndyoteijnei^{n} nn'a^{n}
tsjaa^{n} Abraham na jndyoteincoo'.
17 Ndo' cha na nluii na ljo', tca^{n}na'
na ñecwii xje^{n} tseixmaa^{n} ñequio
ntyjee^{n}, cha jo nnom Ty'o̱o̱ts'om
nntseixmaa^{n} cwii tyee na
tjacantyja na t'ma^{n} cwiluiiñê, na
matseicana̱a̱^{n} ndo' na m'aa^{n} na
wi' ts'oom nc'iaa^{n}'a^{n} cha nnda̱a̱
nntseit'ma^{n} ts'om Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}
jna^{n} na laxma^{n}na nc'e na tuee^{n}'e^{n}
cwentaana. 18 Ee cha'xje^{n} na tjoom
nawi' ndo' tyocantyjaa'ñena' na
catseitjo̱o̱ñê, jo' chii je' nnda̱a̱
nnteijnei^{n} nn'a^{n} na maque^{n}na' xje^{n}
joona na nla'tjo̱o̱ndyena.

Jesús t'ma^{n}ti cwiluiiñê, nchiiti Moisés

3 Jo' chii, 'o nn'a^{n}ya na jnda̱
tjei'ndyo̱ Ty'o̱o̱ts'om 'o, na
jnda̱ tquee^{n}'ñê 'o na la'xma^{n}'yo'
nn'aa^{n}'a^{n}, c'oom'ya n'om'yo' cantyja
'naa^{n}' Cristo Jesús, na cwiluiiñê
apóstol ndo' mati tyee na tjacantyja
cantyja 'naa^{n}'yo' na cwila'yu'yo'
ñ'e^{n}ñê. 2 Tyotseicana̱a̱^{n} nnom
Ty'o̱o̱ts'om na ty'iom ts'iaa^{n} jom
cha'xje^{n} tyotseicanda̱ Moisés quii'

waa' Ty'o̱o̱ts'om. 3 Sa̱a̱ Jesús t'ma^{n}ti
tseixmaa^{n} na nluiit'ma^{n}ñê nchiiti
Moisés cha'xje^{n} ts'a^{n} na mach'ee w'aa
cwiluiit'ma^{n}ñetye^{n} nchiiti w'aa na
s'aa^{n}. 4 Cwii cwii w'aa majndaa' ts'a^{n}
na s'aa juuna', sa̱a̱ cha'tso na niom,
Ty'o̱o̱ts'om s'aa joo jo'. 5 Tyotseixma^{n}
Moisés moso quii' waa' Ty'o̱o̱ts'om.
Tyotseicaña̱a̱^{n} ts'iaa^{n} na ty'iom jom.
Ts'iaa^{n} na tyoch'ee^{n} tyocwji'yuu'ñê
nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n} ñ'oom na secandii
jom. 6 Sa̱a̱ Cristo na cwiluiiñê jnda
Ty'o̱o̱ts'om, matseicana̱a̱^{n} quii' waa'
Ty'o̱o̱ts'om. Jaa laxmaa^{n}ya w'aa'ñee^{n}
xe^{n} tica'ndya̱a̱ nc'uaa'ndyo̱o̱ na
m'aa^{n}ya na jom quit'ma^{n} n'o̱o̱^{n} ndo'
na cwicantyjaa'tye^{n} n'o̱o̱^{n}ya jom.

Waa na nnta'jndyee nn'a^{n} cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om

7 Jo' chii cha'xje^{n} matso Espíritu
Santo naquii' ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeii:
Xuee je', xe^{n} cwindye'yo' ñ'oom
na matseinei^{n} Ty'o̱o̱ts'om,
8 tala'quie' n'om'yo' cha'xje^{n} ñel'a
nn'a^{n}'yo' nn'a^{n} Israel,
na tyola'wendyena nacjoo'
Ty'o̱o̱ts'om ndo' tyoque^{n}na
xje^{n} jom quia na tyom'a^{n}na
ndyuaa yuu tjaa nn'a^{n} c'om.
9 Jo' jo' weloo welo'yo' tyoque^{n}na
xje^{n} 'naa^{n}na ja
meii^{n} wenn'aa^{n} ndyu
tyonty'iaana ts'iaa^{n} t'ma^{n} na
tyots'aaya quii'ntaa^{n}na,
10 macwe' jo' seiw'iiya na^{n}'ñee^{n}.
Ndo' tsjo̱o̱ya:
"Na^{n}m'a^{n}' ñenquii'che^{n}
cwila'tjo̱o̱ndyena no̱o̱^{n}.
Tîcantyjaa' n'omna ja.
Mei^{n} tiñe'cala'no̱^{n}na' chiuu waa
na l'ue ts'o̱o̱^{n} na c'omna."
11 Ndo' tio̱o̱ ñ'oom wi' cjoona nc'e
na jee^{n} seiw'iiya joona
na tijoom nnc'ooquiee'ndyena
yuu na seijndaa'ndyo̱ na
nnta'jndyeena.
12 Jo' chii 'o nn'a^{n}ya, cal'andyo'
cwenta na tjaa mei^{n} cwiindyo' 'o na
nntseixma^{n} jna^{n} na ticatseiyu' ñ'e^{n}
nquii Ty'o̱o̱ts'om na wando'. 13 'O
je' 'io ndi 'io quia'yo' na t'ma^{n} n'om
nc'iaa'yo' yoche^{n} na ndicwa^{n} wanaa^{n}
na matseinei^{n} ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
na teiljeii cantyja 'naa^{n}'na', cha
tjaa 'ñee^{n} juu quii'ntaa^{n}'yo' na
nñequiu'nn'a^{n} jna^{n} juu na mati
nntseiquie' ts'om. 14 Ee cha nnda̱a̱
nlaxmaa^{n}ya cwentaa' Cristo,
maca^{n}na' na caljoo'ndyo̱tya̱a̱^{n}ya
cantyja 'naa^{n}'a^{n} cha'xje^{n} quia na
to̱o̱'a na cwicantyjaa' n'o̱o̱^{n}ya jom
hasta na macanda̱.
15 Cha'xje^{n} ñ'oom na matsona':
Xe^{n} xuee je' cwindye'yo' ñ'oom
na matseinei^{n} Ty'o̱o̱ts'om,
talaquie' n'om'yo' cha'xje^{n}
l'a nn'a^{n} Israel quia
tyola'wendyena nacjoom'm.
16 ¿Cwaa^{n} nn'a^{n} na tyola'wendye
jnda̱ na jndyena jndyee' Ty'o̱o̱ts'om?
Manquieeti nn'a^{n} na tjei' Moisés
ndyuaa Egipto. 17 Mawax'a̱tya̱a,
¿'ñee na^{n}'ñee^{n} na tyotseiw'ee^{n}
joona wenn'aa^{n} ndyu? Ñequio joo
na tyolaxma^{n} jna^{n} na tja̱ ndyuaa
yuu tjaa nn'a^{n} c'om. 18 Ndo'
¿'ñee^{n} na^{n}'ñee^{n} na tso Ty'o̱o̱ts'om
ñ'oomtye^{n} na w'iina' na tijoom
xuee nnc'ooquiee'ndye yuu na
nñequiaa^{n} na nnta'jndyeena?
Tsoom na ljo' nda̱a̱ joo nn'a^{n} na
tîcalacanda̱a̱'ndye. 19 Ndo' na
luaa' waa, ma'mo̱^{n}tye^{n}nquiona'
nda̱a̱ya nc'e na tîcala'yu' na^{n}'ñee^{n},

jo' na seicu'na' na nnc'ooquie'na
ndyuaa'ñeen.

Waa na nta'jndyee nn'an cwentaa' Ty'oots'om

4 Jo' chii ndicwan waa ñ'oom
na tso Ty'oots'om na wanaan
na nntsaaquiaa'a na nnta'jndyaaya
na m'aan. Jo' chii cal'aaya cwenta
na tintseicu'na' na nt'omndyo' 'o
taxocandaa nlajomndyo' cantyja
'naan' jo'. 2 Ee je' macwindyaaya
ñ'oom naya 'naan' Ty'oots'om
cha'na joo nn'an Israel. Saa tjaa'nan
na teijndeii ñ'oom'ñeen joona, ee
tîcala'yu'ya n'omna quia tyondyena
juuna'. 3 Saa jaa na cwila'yuu'a
nntsaquiaa'a yuu na nnta'jndyaaya
cha'xjen jnda tso Ty'oots'om:

Xjen na w'iiya joona tsjoo
na tijoom ñequia na
nnc'ooquiee'ndyena yuu na
tsjoo na nnta'jndyeena.

Waa cwii tan' ñ'oom' Ty'oots'om
na teiljeii na matseineina' cantyja
'naan' xuee na jnda ntquiee':

Xjen na tquee tsjoomnancue
tjacandaa' ts'iaan na s'aan.

4 Saa waa cwiiche tan' ñ'oom'
Ty'oots'om na teiljeii cantyja 'naan'
xuee na jnda ntquiee'. Matsona':

Xuee jnda yom tjacandaa'
cha'tso ts'iaan na s'aa
Ty'oots'om.

Xuee jnda ntquiee' tacana' na
nnts'aatyee ts'iaan, tajñeen.

5 Ndo' mati waa cwiiche ñ'oom'm
na teiljeii na ma'mona' cantyja
'naan' juu ñ'oom'ñeen. Matsona':

Tijoom xuee nñequia na
nnc'ooquie'na ndyuaa
yuu na mats'aa naya na
nnta'jndyeena cantyja 'nanya.

6 Ndicwan wanaan na nt'om
nn'an nnc'ooquiee'ndyena yuu na
nnta'jndyeena ee nn'an na tyondye
jndyee ñ'oom na macwji'n'maanñe
Ty'oots'om nn'an tîc'ooquiee'ndyena jo'
jo' nc'e na tyola'tjoondyena. 7 Nc'e naljo'
ma'monxco Ty'oots'om cwiichen xuee
na matseicajndyuna' xuee je'. Tjacaa
jndye ndyu quia jo' ñequio 'ndyoo
David seineiin ñ'oom'm na jnda teiljeii:

Xuee je' xen nndye'yo' jñeen'en,
tilaquie' n'om'yo'.

8 Ee xen jndaa tquiaa Josué yuu na
nnta'jndyee nn'an Israel, tixocatseineiin
Ty'oots'om cantyja 'naan' cwiichen xuee.
9 Jo' chii nn'an cwentaa' Ty'oots'om
ndicwan waa na nnta'jndyeena cantyja
'naan'an, 10 ee ts'an na nncjaquiee'
yuu na mawajndye Ty'oots'om,
nncwajndye cantyja na mach'ee
cha'xjen nquen tajñeen ts'iaan na s'aan.
11 Jo' chii matsona' na calajndaaya na
nntsaquiaa'a yuu na nnta'jndyaaya cha
tjameincwii ts'an na nntseijomna' na
tintseiyoom'm cha'na nn'an Israel.

12 Ee juu ñ'oom' Ty'oots'om wando'na'
ndo' waa najndeii na matseixmana'.
Taatichen juuna' nchiiti cwii xjo na
we ntyja taa. Mawindi' juuna' na
matoon'ñena' añmaan' ts'an ñequio
espíritu 'naan' ts'an. Matseicanoon'na'
ñ'oom na ñjoomtichen na m'aan' ts'om
ts'an ndo' macu'xen'na' ñomtiuu na
m'aan' ts'om ts'an. 13 Na cha'tso na
jnda tquen Ty'oots'om, tjaa meincwii
na nndaa nncwanty'iu jo nnoom, ee
cha'tsoñ'en m'an xueena' jo nnom nquen
na nñequiandyo cwenta.

Jesús cwiluiiñê tyee na tjacantyja na cwiluiit'manñe

14 Nquii Jesús Jnda Ty'oots'om
cwiluiiñê tyee na tjacantyja

cwentaaya. Jndạ tjaque^{n}'e^{n}
cañoom'luee, jo' chii maca^{n}na' na
caljoo'ndyọtyạạ^{n}ya cantyja 'naa^{n}'
na cwila'yu'ya n'ọọ^{n}ya ñ'e^{n}ñê. **15** Ee
m'aa^{n} na wi' ts'oom jaa cha'tso
na tijo'ndyo na la'xmaa^{n}ya. Ee
teinoom cha'tso na mach'eena'
xje^{n} jaa na cwila'tjọọndyọ nnom
Ty'ọọts'om, sạạ mei^{n}cwii
tîcatseitjọọñê. **16** Jo' chii ñequio na
t'ma^{n}ya n'ọọ^{n}ya calacandyoo'ndyọ
tio 'naa^{n}' Tsotyạạya Ty'ọọts'om
cha nnto'ñọọ^{n}ya na wi' ts'oom jaa
ñequio naya na matseixmaa^{n} na
nnteijndeiina' jaa quia na maca^{n}na'.

5 Cwitjeii'ndye nn'a^{n} cwii ts'a^{n}
na nluiiñe tyee na tjacantyja
cwiluiit'ma^{n}ñe quii'ntaa^{n}na.
Cwity'iomna ts'iaa^{n} jom na
mei^{n}ntyjee^{n}'e^{n} jo nnom Ty'ọọts'om
cwentaana, na nñequiaa tsa^{n}'ñee^{n}
'na^{n} na cwiñequiana nnoom
ñequio quioo' na cwila'cwjeena
na cwila't'maa^{n}'ndyena jom. **2** Ndo'
nc'e juu tyee'ñee^{n} ñecwiixje^{n}
matseitjọọñe cha'xje^{n} joona, jo'
chii nndạạ nc'oom na wi' ts'oom
nc'iaa^{n}'a^{n} na leicala'nọ^{n}'na chiuu
waa na matsạ'ntjom Ty'ọọts'om
nc'e mati jom cwiluiiñe ts'a^{n} na
matseitjọọñe, **3** ndo' nc'e na
matseixmaa^{n} na ljo', jo' chii
matseicue^{n}'e^{n} quioo' na mañequiaa^{n}
nnom Ty'ọọts'om cwentaa jnaa^{n}'a^{n}
cha'xje^{n} mati cwentaa nn'a^{n} tmaa^{n}'
na matseixmaa^{n}.

4 Mei^{n} tjaa 'ñee^{n} juu na cwe' l'ue
che^{n}nquii ts'om na caluiit'ma^{n}ñe
na nnc'oom ts'iaa^{n} tyee'ñee^{n}.
Maxje^{n} nquii Ty'ọọts'om nnty'ioom
ts'iaa^{n}'ñee^{n} juu cha'xje^{n} na ty'ioom
juuna' Aarón. **5** Maluaa' waa
cantyja 'naa^{n}' Cristo, nchii ty'iomñe
che^{n}nque^{n} ts'iaa^{n} na cwiluiiñê tyee
na tjacantyja, nquii Ty'ọọts'om
seit'maa^{n}'ñe jom na catseixmaa^{n}
ts'iaa^{n}'ñee^{n}, ee manquiityee^{n} tsoom:

'U cwiluiindyu' jndaaya.
Xuee je' majndaa' na cwiluiindyọ
tsotye'.

6 Ndo' mati waa cwiiche^{n} ñ'oom'm
na teiljeii na matsoom:

'U ñequii'che^{n} na cwiluiindyu'
tyee
cha'xje^{n} ts'iaa^{n} na tyotseixma^{n}
Melquisedec.

7 Xje^{n} na tando' Cristo nnom
tsjomnancue jndeii tyotseineii^{n}
nnom Ty'ọọts'om, hasta tyoquiaa
ndaannoom na tyoch'ee^{n} ty'oo
nnom nquii na waa najndeii na
matseixma^{n} na tintseicuee'na'
jom na tyuaa', ndo' nc'e na
tyotseicañạạ^{n}, jo' chii jndii
Ty'ọọts'om ñ'oom 'ñom. **8** Ndo' nc'e
na luaa', meii^{n} na cwiluiiñe Cristo
Jnda Ty'ọọts'om sạạ ljeii^{n} na tca^{n}na'
na catseicandạạ'ñê jo nnom, **9** ndo'
cwii na jndạ tque^{n}na' na cwiluiiñê
na candạạ'ñê, seijndaa'ñena' na
cha'tso nn'a^{n} na cwila'candạạ'ndye
joo nnoom, mañequiaa^{n} na
la'xma^{n}na na ticantycwii na
cwicalui'n'maa^{n}ndyena **10** ee tque^{n}
Ty'ọọts'om jom tyee na tjacantyja
na cwiluiit'ma^{n}ñe, cha'na ts'iaa^{n} na
tyotseixma^{n} juu tyee Melquisedec.

Waa na teincuu' xe^{n} macwji'ñe ts'a^{n} na matseiyoom'm

11 Jndye ñ'oom niom na matsona'
na catsjọọya ndạạ'yo' cantyja 'naa^{n}'
ts'iaa^{n} na matseixma^{n} tyee'ñee^{n}
sạạ mach'eena' na jndei'na' na
nntseiteincọọ'a juuna' ndạạ'yo'
ee 'o jee^{n} nc'uaa' cwila'nọ^{n}'yo'.

12 Jaach'ee xuee cwila'yu'yo' ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om, jo' chii matsona' na
je' cwiluiindyo' nn'aⁿ na cwit'mo̱o̱ⁿ
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱ nt'omcheⁿ,
sa̱a̱ 'o ndicwaⁿ macaⁿna' na
catseineiⁿxco ts'aⁿ nda̱a̱'yo' ñ'oom'm
na tijndei'tina' na nntsei'no̱ⁿ'
ts'aⁿ, 'o ndaatsuu macaⁿna' nchii
nantquie na canda̱a̱'. 13 Ndo' nn'aⁿ
na cwe' ndaatsuu macaⁿna' joo,
matseijomna' joona cha'cwijom
yo'ndaa na ndicwaⁿ cwintei',
ti'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ na ntjeii'na
cwenta cantyja 'naaⁿ' ñ'oom na
jndei'tina'. 14 Sa̱a̱ nantquie na
canda̱a̱', tseixmaⁿ juuna' cwentaa
nn'aⁿ na canda̱a̱' cwila'no̱ⁿ' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om. M'aaⁿna' cwentaa
nn'aⁿ na ya cwitjeii' cwenta yuu
na maty'iomyana' ndo' yuu na
ticat'iomyana'.

6 Jo' chii tsatsaty̱a̱aya naquii'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om cha
nla'xmaaⁿya nn'aⁿ na jnda̱ tquiee
n'om. Ca'ndya̱a̱aya cwii ntyja ñ'oom
na cwe' we'yandyo na cwit'mo̱o̱ⁿ
nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ' Cristo, nchii
macanda̱ tomti nlana̱a̱ⁿya ñ'oom
na calcwe' ts'om ts'aⁿ jnaaⁿ'aⁿ,
ndo' mati ñ'oom na cwji'ñe
ts'aⁿ cantyja na mach'eeⁿ na
titseicantyjaa' ts'oom na cantyja
'naaⁿ' jo' nlui'n'maaⁿñê, ndo' ñ'oom
na macaⁿna' na catseiyu'ya ts'om
ts'aⁿ ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, 2 ndo' ñ'oom
cantyja 'naaⁿ' na cwiwits'oomndye
nn'aⁿ, ndo' ñ'oom cantyja 'naaⁿ' na
cwitioo nn'aⁿ lueena nacjoo' x'iaana
quia cwitaⁿ nn'aⁿ na cwil'uee'ñe
Ty'o̱o̱ts'om juu, ndo' ñ'oom cantyja
'naaⁿ' na cwitando'xco nn'aⁿ na jnda̱
tja̱ ndo' ñ'oom cantyja 'naaⁿ' na
ticantycwii na nnt'uiiwi'na' nn'aⁿ
na nncu'xeⁿ Ty'o̱o̱ts'om. 3 Ndo' xeⁿ
ññequiaa Ty'o̱o̱ts'om na nnt'mo̱o̱ⁿyâ
nda̱a̱'yo' ñ'oom na nnteijndeiina' na
nntseiquieeñena' n'om'yo' cantyja
'naaⁿ'aⁿ, maxjeⁿ nl'aayâ.

4 Ee nn'aⁿ na cwila'jomndye
cantyja 'naaⁿ' nquii na cwiluiiñe
naxuee ndo' jnda̱ jliuna na juu
na mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om na
cwicandaana, jeeⁿ ya juu jo' ndo'
cwito'ñoomna Espíritu Santo,
5 ndo' jnda̱ jliuna na jeeⁿ ya
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om ndo' najndeii
na cwiluiiñê cha'waa ndyu ndo'
ndyu na cwindyona', 6 ndo' jnda̱
na tajnaaⁿ'na cha'tso nmeiⁿ', xeⁿ
cwitjeii'ndyena cantyja 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om, xonda̱a̱ nlcwe'nnda'
n'omna, ee na luaa' l'ana
cwity'ioomxcona Jnda Ty'o̱o̱ts'om
ts'oom'naaⁿ na cwilui'jnaaⁿñê
nda̱a̱ cha'tso nn'aⁿ. 7 Nn'aⁿ na
luaa' la'xmaⁿ, matseijomna' joona
cha'na tyuaa na ya cwiwicandi'
ndaaluaa' na cwiquioo cjoo'na', xeⁿ
ya cwiwe' ntjom na nleil'uee'ñe ts'aⁿ
na tyoch'ee ts'iaaⁿ, ma'mo̱ⁿna' na
matio'ñaaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om tyuaa'ñeeⁿ,
8 sa̱a̱ xeⁿ cwe' n'oomnioom ñequio
l'o̱o̱nioom cwi'oom tyuaa'ñeeⁿ,
cwiwitquioo' na maju'wi'
Ty'o̱o̱ts'om tyuaa'ñeeⁿ ndo' na
macanda̱ njñom ts'aⁿ chom juuna'.

Mateijndeii ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na cwiljoo'ndyo̱ty̱a̱a̱ⁿya

9 Sa̱a̱ 'o nn'aⁿya na jeeⁿ wi'
n'o̱o̱ⁿyâ, meiⁿ na luaa' waa ñ'oom
na cwil'uuyâ nda̱a̱'yo', jndaa'ya
nquiuuyâ na titseijomna' 'o
cha'na tyuaa na til'uena'. Niom
na cwit'mo̱o̱ⁿna' na m'aⁿ'yo' nato
na macwji'n'maaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om

nn'aⁿ. 10 Ee Ty'o̱o̱ts'om cwiluiiñê
na maty'iomyana', meiⁿ xocatsuu'
ts'oom na jnda nquiu'yo' jom na
ñeteijndei'yo' nn'aⁿ na cwila'yu'
ñ'eⁿñê ndo' ndicwaⁿ cwil'a'yo'
na ljo'. 11 L'ue n'o̱o̱ⁿyâ na cwii
cwiindyo' 'o hasta xuee na macanda̱
ñequii'cheⁿ nnt'mo̱ⁿ'yo' na m'aⁿ'yo'
na wi' n'om' ntyjee'yo' na cwila'yu'
cha nnda'yo' juu na cwicantyjaa'
n'om'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om.
12 Til'ue n'o̱o̱ⁿyâ na nnc'om'yo' na
ntqueⁿ'yo' sa̱a̱ calajnda̱'yo' na
nluii'ndyo'tyeⁿ'yo' cha'xjeⁿ tyol'a
nn'aⁿ na tyoñ'omt'maaⁿ'ndyena
n'omna na nnto'ñoomna cha'tso na
jnda̱ tso Ty'o̱o̱ts'om na nñequiaaⁿ
nda̱a̱na.
13 Quia na tso Ty'o̱o̱ts'om
ñ'oom nnom Abraham waa na
nnts'aaⁿ, tjaa 'ñeeⁿ cwiicheⁿ na
t'maⁿti cwiluiiñe cha'na jom na
cantyja 'naaⁿ' xuee' juu nnda̱a̱
nntseityeⁿtyeeⁿ ñ'oom'm. Jo' chii
tqueⁿtyeⁿñe cheⁿnqueⁿ ñ'oom'm
nnom tsaⁿ'ñeeⁿ.
14 Tsoom nnom: "Na mayuu'cheⁿ
t'maⁿ nntio̱'naaⁿndyo̱ 'u ndo'
nnts'aa na nleijndyendye nn'aⁿ
tsjaaⁿ 'naⁿ' na nncjawintyjoo'."
15 Tyom'aaⁿ Abraham na jeeⁿ t'maⁿ
ts'oom na ñeteinom'm na nluii
na ljo', ndo' jnaaⁿ'aⁿ cha'xjeⁿ na
tso Ty'o̱o̱ts'om nnoom. 16 Quia
na ntyjaa' ts'om ts'aⁿ na cala'yu'
nn'aⁿ na nntseicanda̱a̱'ñê ñ'oom
na jnda̱ tsoom nnom cwii x'iaaⁿ'aⁿ
na nnts'aaⁿ, malcweeⁿ'eⁿ nquii
Ty'o̱o̱ts'om na queⁿya cwenta
na nchii cantu matseineiiⁿ. Ndo'
na ljo' mach'eeⁿ, meiⁿchjoo
xonquiaana' na nntseineiⁿti
ts'aⁿ cantyja 'naaⁿ' ñ'oom'ñeeⁿ.
17 Jo' chii l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om
na nleitquioo'ya nda̱a̱ nn'aⁿ na
manto'ñoomna juu na nndaana na
jnda̱ tsoom na nnto'ñoomna, ee
na nntseicanda̱a̱'ñê ñ'oom na jnda̱
tqueⁿtyeeⁿ, meiⁿ xocatseichueeⁿ'eⁿ
ñ'oom na jnda̱ tsoom. Jo' chii
cha na m'mo̱ⁿna' na mayuu' juu
ñ'oom'ñeeⁿ, seityeⁿñê cheⁿnqueⁿ
ñ'oomtyeⁿ nacjoom'm. 18 Cantyja
'naaⁿ we nnom ñ'oommeiiⁿñe na
xocwijndyoona' meiⁿ xonquiu'nn'aⁿ
Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naaⁿ joona', jaa
cwito'ño̱o̱ⁿya cwii na mañequiaana'
na t'maⁿ n'o̱o̱ⁿya na xotseichuii'na'
nc'e cwila'quit'maⁿ n'o̱o̱ⁿya juu na
cwicantyjaa' n'o̱o̱ⁿya jom. 19 Ndo'
juu na m'aaⁿya na cwicantyjaa'
n'o̱o̱ⁿya jom, matseixmaⁿna' cwii
na tyeⁿ matseiljona' añmaaⁿya
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Juu jo' meiⁿ
tixocatyuii'na', m'aaⁿ ndo' m'aaⁿna'.
Macjaquiee'na' naxeⁿ' liaa na ntyja
quii' wats'om cañoom'luee, 20 yuu
na jnda̱ tjaquiee' Jesús cantyja
'naaⁿya. Ndo' na luaa', maqueⁿna'
jom na cwiluiiñê tyee na tjacantyja
cantyja 'naaⁿya, na mañecwii ts'iaaⁿ
matseixmaaⁿ cha'xjeⁿ ñeseixmaⁿ
Melquisedec.

Jesús matseixmaaⁿ ts'iaaⁿ tyee cha'xjeⁿ Melquisedec

7 Nquii Melquisedec tyom'aaⁿ
rey nda̱a̱ nn'aⁿ tsjoom Salem
ndo' mati tyotseixmaaⁿ tyee
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om na m'aaⁿ na
ndyeticheⁿ. Quia na jndyolcwe'
Abraham jnda̱ na tantjoom tia' ñ'eⁿ
nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwitsa̱'ntjom,
tjacatjomñe Melquisedec jom,
tcaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ na catio'naaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om jom. 2 Ndo' cha'tso 'naⁿ

na tjei' Abraham luee nn'aⁿ ñ'eⁿ na
s'aaⁿ tia', tquiaaⁿ diezmo cantyja
'naaⁿ joo jo' nnom Melquisedec.
Xuee' Melquisedec ma'mo̱ⁿna' na
cwiluiiñê ts'aⁿ na matsa̱'ntjom
cha'xjeⁿ na maty'iomyana' ndo'
xuee' tsjoom Salem ma'mo̱ⁿna'
na tjaa tia' nn'aⁿ tsjoom'ñee, jo'
ma'mo̱ⁿna' na tyoluiiñê ts'aⁿ na ya
matsa̱'ntjoom naⁿ'ñeeⁿ na tjaa tia'
cachona. 3 Tijndaa' meiⁿ tsotyeeⁿ,
meiⁿ tsoñeeⁿ, meiⁿ cwaaⁿ nn'aⁿ
tsjaaⁿ na tuiiñê. Tijndaa' cwaaⁿ na
tuiiñê, meiⁿ cwaaⁿ na tueeⁿ'eⁿ. Ndo'
na ljo' ñequii'cheⁿ matseijomna'
jom cha'na nquii Jnda Ty'o̱o̱ts'om,
ñequii'cheⁿ matseixmaaⁿ tyee.
4 C'oom' n'om'yo' na jeeⁿ t'maⁿ
tyoluiiñe Melquisedec na nquii
weloo welooya Abraham, cha'tso
na tjeiiⁿ'eⁿ luee nn'aⁿ na ñequio
s'aaⁿ tia', tquiaaⁿ diezmo nnom.
5 Cantyja 'naaⁿ' ljeii na tqueⁿ Moisés,
nquiee ntyee na cwiluiindye
tsjaaⁿ Leví na jndyowicantyjoo',
matsa̱'ntjom ljeii'ñeeⁿ na quia nn'aⁿ
judíos diezmo nda̱a̱na, meiiⁿ na
nn'aaⁿndyena ndo' mati cwiluiindye
ntyee'ñeeⁿ tsjaaⁿ 'naaⁿ' Abraham.
6 Sa̱a̱ juu Melquisedec, meiⁿ nchii
cwiluiiñê tsjaaⁿ Leví jom, to'ñoom
cwenta diezmo l'o̱ Abraham, tsaⁿ
na jnda̱ tso Ty'o̱o̱ts'om nnom chiuu
nnts'aaⁿ. Ndo' tcaⁿ Melquisedec na
catio'naaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om Abraham.
7 Ee ñ'oom na mayuu' ts'aⁿ na
t'maⁿti cwiluiiñe matio'naaⁿñê ts'aⁿ
na cjeti tseixmaⁿ. 8 Cantyja 'naaⁿ' na
waa quii'ntaaⁿ nn'aⁿ judíos, nn'aⁿ na
cwito'ñoom diezmo, joona nn'aⁿ na
cwiwje, sa̱a̱ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
jnda̱ teiljeii matseineiⁿna' cantyja
'naaⁿ' Melquisedec na cha'cwijom
na ndicwaⁿ wanoom'm. 9 Jo' chii
nnda̱a̱ nntso ts'aⁿ na joo ntyee
na la'xmaⁿna tsjaaⁿ Leví na je'
cwito'ñoomna diezmo, mati tquiana
diezmo cantyja 'naaⁿna nnom
Melquisedec nc'e nquii Abraham.
10 Ee quia na tquiaa Abraham
diezmo nnom Melquisedec xjeⁿ na
tjacatjomñe tsaⁿ'ñeⁿ jom, meiiⁿ na
tyooluiiñe Leví sa̱a̱ cantyja na
macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwenta, nc'e
nquii Abraham, jo' maty'iomna' na
tquiaa Leví diezmo.
11 To'ñoom nn'aⁿ Israel ljeii na
matsa̱'ntjomna' cantyja 'naaⁿ' ntyee
tsjaaⁿ Leví na joona tsjaaⁿ Aarón
na jndyowicantyjoo'. Quia jo' ts'iaaⁿ
na ñel'a ntyee'ñeeⁿ, xeⁿ nnda̱a̱
nlqueⁿna' ts'aⁿ na canda̱a̱'ñe jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om, maxjeⁿ taxocaⁿna'
na nnc'oom cwiicheⁿ tyee na
nchii cha'na ts'iaaⁿ na ñeseixmaⁿ
Aarón sa̱a̱ nlcaⁿna' cwii tyee na
nntseixmaⁿ ts'iaaⁿ cha'na juu na
ñeseixmaⁿ Melquisedec. 12 Ee quia
na cwileijndyoo ts'iaaⁿ na la'xmaⁿ
ntyee, mati macaⁿna' na nleijndyoo
ljeii na matseijndaa'ñena' ts'iaaⁿ na
cwil'ana. 13 Ndo' nquii na cwiluiiñe
na matsa̱'ntjom jaa na cantyja 'naaⁿ'
matseineiⁿ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeii, jom tuiiñê tsjaaⁿ cwiicheⁿ
tmaaⁿ' nn'aⁿ Israel, ndo' cantyja
'naaⁿ' tmaaⁿ'ñeeⁿ, tjaa meiⁿ ncwii
ts'aⁿ na jnda̱ ñet'oom tyee. 14 Ee
maxjeⁿ majndaa'ya na nquii na
cwiluiiñe na matsa̱'ntjom jaa, tuiiñe
tsjaaⁿ tmaaⁿ' Judá, ndo' quia seineiⁿ
Moisés cantyja 'naaⁿ' ts'iaaⁿ ntyee,
ticwjaa'ñê ñ'oom cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ
tmaaⁿ'ñeeⁿ.
15 Ndo' majndaa'ya na ljo' quia
cwiwitquioo' na juu tyee cantyja

'naaⁿya matseijomna' jom cha'na
Melquisedec, 16 na nchii ñeseixmaaⁿ
tyee nc'e na mawaa ljeii na
matseijndaa'ñena' cwaaⁿ tsjaaⁿ
nn'aⁿ nla'xmaⁿna ntyee, sa̱a̱ nc'e na
waa najndeii na wando' na tijoom
catyuii'. 17 Ee matso Ty'o̱o̱ts'om na
ljo' cantyja 'naaⁿ' Cristo:

'U ñequii'cheⁿ matseixmaⁿ' tyee
cha'xjeⁿ ts'iaaⁿ na tyotseixmaⁿ
Melquisedec.

18 Jo' chii ñ'oom na teijndaa'jndyee
na tyotsa̱'ntjomna', 'ndiina', nc'e
na tijndeiina' na nlui'n'maaⁿñe ts'aⁿ
cantyja 'naaⁿ'na', ticwil'uena'. 19 Ee
ljeii na tqueⁿ Moisés meiⁿcwii ts'aⁿ
tîqueⁿna' na canda̱a̱'ñe jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Sa̱a̱ waa cwiicheⁿ na
matseinoomñe juuna' na la'xmaaⁿya
cwii na canda̱a̱'ti na mañequiaana'
na cwicantyjaa' n'o̱o̱ⁿya na cantyja
'naaⁿ' juu jo' matseicandyoo'ñena'
jaa na m'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
20 Ndo' t'mo̱o̱ⁿ na mayuu' na
ljo' nc'e ñ'oomtyeⁿ na seineiiⁿ.
Nt'omcheⁿ ntyee na ñet'om, quia
na t'omna ts'iaaⁿ, tjaa'naⁿ ñ'oomtyeⁿ
tuaa cantyja 'naaⁿna. 21 Sa̱a̱ cantyja
'naaⁿ' Ta Jesús ty'iomna' ts'iaaⁿ tyee
jom ñequio ñ'oomtyeⁿ ee matso
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii:

Nquii na matsa̱'ntjom seineiiⁿ
ñ'oomtyeⁿ
meiⁿ xotseichueiiⁿ'eⁿ na
seitioom:
"'U ñequii'cheⁿ nntseixmaⁿ'
ts'iaaⁿ tyee cha'xjeⁿ ts'iaaⁿ na
tyotseixmaⁿ Melquisedec."

22 Nc'e juu ñ'oomtyeⁿwaa',
ma'mo̱ⁿndyeyuna' na Jesús waa
ñ'oom na canda̱a̱'ti cantyja 'naaⁿ'aⁿ,
nchiiti juu na tyowaajndyee.
23 Jeeⁿ jndyendye ntyee na tyom'aⁿ
najndyee, ee leicaljoo'ndye
ts'iaaⁿ'ñeeⁿ nc'e na tyowjena,
24 sa̱a̱ nc'e na ticue' Jesús, jo' chii
tjaa'naⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ tjaquiee'
ts'iaaⁿ tyee na matseixmaaⁿ.
25 Jo' chii canda̱a̱'ya nnda̱a̱
nncwji'n'maaⁿñê cha'tsondye nn'aⁿ
na cwila'candyoo'ndyena na m'aaⁿ
Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naaⁿ'aⁿ, ee
ticantycwii na wanoom'm ndo' na
macaaⁿ nnom cantyja 'naaⁿna.
26 Jo' chii canda̱a̱'ya cwiluiiñe
Jesús tyee na tjacantyja na macaⁿna'
jaa. Jom lju' ts'oom, tyootseitjo̱o̱ñê,
juu na cwajndii tjaa'naⁿ na t'aa'na'
jom, tiquich'eeⁿ cha'na cwil'a
nn'aⁿ jnaⁿ, je' matseit'maaⁿ'ñena'
jom nandyeti cañoom'luee.
27 Meiⁿ ticaⁿna' na cats'aaⁿ cha'na
tyol'a nt'omcheⁿ ntyee na
tjacantyja tyoluiit'maⁿndye, na
'io ndii 'io tyola'cwjeena quioo'
na tyoñequiana jooyo' nnom
Ty'o̱o̱ts'om, najndyee cwentaa jnaaⁿ
nquieena ndo' nda̱ jo' mati cwentaa
jnaaⁿ nn'aⁿ. Sa̱a̱ xuii' na s'aa Jesús,
ñejomndii' tquiaañe cheⁿnqueⁿ na
tueeⁿ'eⁿ, cwii na macanda̱. 28 Ljeii
na tqueⁿ Moisés tqueⁿna' nn'aⁿ
ts'iaaⁿ ntyee na ticanda̱a̱' la'xmaⁿna.
Sa̱a̱ ñ'oom na nda̱nquia tqueⁿtyeⁿ
Ty'o̱o̱ts'om maty'iomna' ts'iaaⁿ
nquii Jnaaⁿ na tjaa yuu ntycwii na
tseixmaaⁿ na canda̱a̱'ñê.

Jesús cwiluiiñê na matioom'ñê ñ'oom cwentaaya

8 Cantyja 'naaⁿ' ñ'oomwaa
na matseina̱ⁿ cantyja 'naaⁿ
ntyee, luaa ñ'oom na t'maⁿti
tseixmaⁿna' na cha'tso. Cristo
matseixmaaⁿ tyee na tjacantyja
na cwiluiit'maⁿñê cwentaaya.

Jndạ̱ tjaaⁿ cañoom'lueecheⁿ. Je'
mawacatyeeⁿ ntyjaa' ts'ọ̱ Ty'ọ̱ọ̱ts'om
ntyjaya na macwiluiit'maⁿñê, 2na
mamandi'ntjoom naquii' yuu na
tjacantyja na lju' tseixmaⁿna', juu
na s'aa nquii Ty'ọ̱ọ̱ts'om, nchii nn'aⁿ
l'a jo'.
3Cwii cwii tyee na tjacantyja na
t'maⁿ cwiluiiñe cwity'ioomna ts'iaaⁿ
jom na nntseicueⁿ'eⁿ quioo' ndo' na
ñequiaaⁿ jooyo' nnom Ty'ọ̱ọ̱ts'om
cwentaa nn'aⁿ. Nc'e na luaa',
mati tcaⁿna' na waa na nñequiaa
Jesucristo. 4Xeⁿ na ndi m'aaⁿ
tsjoomnancue, meiⁿ xoc'oomna'
jom na nntseixmaaⁿ tyee, ee
m'aⁿ ntyee ljooñe na cwinequia
quioo' nnom Ty'ọ̱ọ̱ts'om cha'xjeⁿ
matseijndaa'ñe ljeii na tqueⁿ Moisés.
5Wats'om yuu na cwindye'ntjom
ntyee'ñeeⁿ, cwe' tseixmaⁿna'
ncwaaⁿ' na jlui'tsjaaⁿ' juu na waa
cañoom'luee. Nquiuuyaaya na
cwe' ncwaaⁿ' jo' ee quia tọ̱' Moisés
na nnts'aaⁿ wats'omliaa, matso
Ty'ọ̱ọ̱ts'om nnoom: "Queⁿ' queⁿ'
cwenta na catsa' juuna' cha'xjeⁿ
na t'mọ̱ọ̱ⁿya njom' quia t'oom' sjọ̱
Sinaí." 6Sạ̱ạ̱ nquii tyee na tjacantyja
cwentaaya, mach'eeⁿ ts'iaaⁿ yuu na
xcweti cwiwit'maaⁿ', matseitjoom
nn'aⁿ ñequio Ty'ọ̱ọ̱ts'om nc'e cwii
ñ'oomtyeⁿ na xcwetina', na cajndati
ñ'oom chuuna' na tso Ty'ọ̱ọ̱ts'om na
nntseicanạ̱ạ̱ⁿ.
7Juu ñ'oomtyeⁿ na seijndaa'ñe
jndyee Ty'ọ̱ọ̱ts'om, xeⁿ tqueⁿna'
na candạ̱ạ̱'ndye nn'aⁿ, quia jo'
tîcaⁿna' cwiicheⁿ ñ'oom. 8Sạ̱ạ̱ ljeii
Ty'ọ̱ọ̱ts'om na juu ñ'oom'ñeeⁿ
tîqueⁿna' nn'aⁿ na candạ̱ạ̱'ndye jo
nnoom, jo' chii tsoom:
Matso nquii Ta: Mancue'ntyjọ̱
xjeⁿ
na nlquạ̱ạ̱ⁿxcọ̱ ñ'oomtyeⁿ ñequio
nn'aⁿ Israel ndo' ñequio nn'aⁿ
Judá.
9 Juu ñ'oom'ñeeⁿ tixotseijomna'
ñequio ñ'oomtyeⁿ na
seijndaa'ndyọ̱ ñequio weloona,
quia na t'uiya lueena
na tjeii'a joona ndyuaa Egipto;
sạ̱ạ̱ nc'e na tîcala'candạ̱ạ̱'ndyena
ñ'oom'ñeeⁿ,
jo' chii 'ndiya joona, luaa' matso
nqueⁿ na matsạ̱'ntjoom.
10 Juu ñ'oomtyeⁿ na
nntseijndaa'ndyọ̱ ñequio nn'aⁿ
Israel
quia na nncue'ntyjọ̱ xjeⁿ,
luaa nntseixmaⁿna' matso nquii
na matsạ̱'ntjom:
Ñ'oom 'naⁿya na matsạ̱'ntjomna',
nncwjaa'ndyọ̱ joona' naquii'
nqueⁿna,
ndo' nntseiljeiya joona' naquii'
n'omna.
Ja nntseixmaⁿya Ty'ọ̱ọ̱ts'om
cwentaana
ndo' joona nla'xmaⁿna nn'aⁿya.
11 Quia ljo'cheⁿ tixocaⁿna' na
ca'mọ̱ⁿ cwii cwii ts'aⁿ ndạ̱ạ̱
nc'iaa',
oo ndạ̱ạ̱ nn'aaⁿ'aⁿ oo ndạ̱ạ̱
nt'omcheⁿ,
cha nnta'jnaaⁿ'na nqueⁿ na
cwiluiiñê na matsạ̱'ntjoom,
ee xjeⁿ'ñeeⁿ cha'tsondye nn'aⁿ
nnta'jnaaⁿ'na ja,
meiiⁿ ts'aⁿ na tit'maⁿ cwiluiiñe,
meiiⁿ ts'aⁿ na tjacantyja na
matsạ̱'ntjom.
12 Ndo' natia na cwil'ana
nntseit'maⁿ ts'ọ̱ọ̱ⁿ

ndo' xocañjomti ts'o̱o̱ⁿya
jnaaⁿna.
13 Quia na matseineiⁿ Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naaⁿ' cwii ñ'oomtyeⁿ xco,
ma'mo̱ⁿna' na jnda̱ tquieeñe ñ'oom
na tyowaa jndyee ndo' juu na jnda̱
tquiee tseixmaⁿna', mawaa xjeⁿ na
nntsuuna'.

**Wats'om tsjoomnancue ndo'
wats'om cañoom'luee**

9 Juu ñ'oomtyeⁿ na tqueⁿjndyee
Ty'o̱o̱ts'om ñequio nn'aⁿ
Israel, jndaa' seijndaa'ñena' chiuu
nla't'maaⁿ'ndyena jom ndo' na
nl'ana cwii w'aaliaa. 2 Juu cuarto
na cwe' we'yandyo cantyja 'naaⁿ'
w'aaliaa'ñeeⁿ tyomeintyjee' xjo na
tyocantyjoo chom ndo' ñ'eⁿ cwii
meiⁿsa yuu na tyocantyjo ntyoo'.
Cuarto'ñeeⁿ jndyuna' Cuarto Lju'.
3 Naxeⁿ' liaa na ntyja na jnda̱ we,
tyowaa cwiicheⁿ cuarto na jndyuna'
na Lju'tricheⁿ Tseixmaⁿ. 4 Naquii'
cuarto'ñeeⁿ tyowaa tio s'om cajaⁿ
yuu tyola'co ntyee suu ndo' cwii
castom na tcweeñ'eⁿna' s'om cajaⁿ.
Ts'om castom'ñeeⁿ tyowaa cwii
xuaa na tuiina' ñ'eⁿ s'om cajaⁿ na
too'cheⁿ ñjom maná ndo' mati ñ'eⁿ
ts'oom l'eii 'naaⁿ' Aarón na jndei'na'
ndo' ñjom lcaa' ljo̱' na chona' ljeii
ñ'oomtyeⁿ na seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om
ñ'eⁿndyena. 5 Nacjoo' castom'ñeeⁿ
tyocantyjo we querubines na
tuii ñequio s'om cajaⁿ. Joona'
cwit'mo̱o̱ⁿna' na m'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om
ñequio nn'aⁿ. Ndyeyu nacjoo'
tscaa' na ta̱' 'ndyoo castom'ñeeⁿ,
tjom lquii querubines'ñeeⁿ yuu
cwiñequia ntyee nioom quioo' na
jnda̱ jla'cwjeena cha catseit'maⁿ
ts'om Ty'o̱o̱ts'om jaa nn'aⁿ Israel.
Jndye ñ'oom maniom na cwit'mo̱o̱ⁿ
cwii cwii nmeiⁿ', sa̱a̱ ticaⁿna' na
nlana̱a̱ⁿyâ cantyja 'naaⁿ joona' na
maje'ndyo.
6 Quia na jnda̱ teijndaa' cha'tso
nmeiⁿ', nquiee ntyee 'io ndi 'io
tyo'ooquie'na cuarto na we'yandyo
na tyol'ana ts'iaaⁿ na la'xmaⁿna.
7 Sa̱a̱ cuarto na jnda̱ we, macanda̱
tyojaaquiee' nquii tyee na tjacantyja
cwiluiit'maⁿñe, ndo' ñejom ndii' na
cwii cwii chu. Tyojaachom nioom
quioo' na cwila'cwjee nn'aⁿ na
cwila't'maaⁿ'ndyena Ty'o̱o̱ts'om.
Niom'ñeeⁿ tyoñequiaaⁿ cwentaa'
jnaaⁿ' nqueⁿ ndo' mati cwentaa
jnaaⁿ nn'aⁿ. 8 Ndo' na luaa' tuaa,
ma'mo̱ⁿ Espíritu Santo na yocheⁿ
na tyowaa wats'om liaa'ñeeⁿ,
ticwanaaⁿ na nncjaquiee' meiⁿquia
ts'aⁿ cuarto na lju'tricheⁿ tseixmaⁿna'.
9 Cha'tso nmeiⁿ' la'xmaⁿna' cwii
na ma'mo̱ⁿna' nda̱a̱ya ncuee
meiⁿñe, ee 'naⁿ na tyoñequia nn'aⁿ
ñequio quioo' na tyola'cwjeena
na cwila't'maaⁿ'ndyena
Ty'o̱o̱ts'om, ts'iaaⁿ'ñeeⁿ tîcanda̱a̱
nlqueⁿna' joona na la'xmaⁿna na
canda̱a̱'ndyena jo nnom Ty'o̱o̱ts'om.
10 Ñ'oom'ñeeⁿ cwe' t'uiina' cantyja
'naⁿ na cwicwa'na ndo' na cwiwena
ñequio nt'omcheⁿ nnom na
maqueⁿlju'na' joona. Sa̱a̱ cwe' tomti
la'xmaⁿna' cwii na matsa̱'ntjomna'
chiuu na nc'omna, ndo' joo
ñ'oommeiⁿ' ñequii'cheⁿ tyowaa
najnda̱na' hasta xjeⁿ na seichuii'
Ty'o̱o̱ts'om chiuu nla't'maaⁿ'ndye
nn'aⁿ jom.

Nioom' Cristo

11 Sa̱a̱ jnda̱ jndyo Cristo na
cwiluiiñê tyee na tjacantyja

cantyja 'naaⁿ' cha'tso naya na
maniom. Juu wats'om yuu na
mandi'ntjoom, yati ndo' candaa'ti
tseixmaⁿna', meiⁿ nchii nn'aⁿ
l'a juuna' ee nchii tseixmaⁿna'
cantyja 'naaⁿ' tsjoomnancue.
12 Jnda tjaqueⁿ'eⁿ yuu na lju'tiche^n
wats'om cañoom'luee, saa nchii
cha na nñequiaaⁿ nioom canch'ioo
ñequio nioom quioo'ndyo nch'u,
jom tquiaaⁿ nioom' nqueⁿ, meiⁿ
ticaⁿna' na nnts'aannaaⁿ'aⁿ na
ljo' ndo' nc'e jo', seijndaa'ñê
na la'xmaaⁿya na ticatycwii na
cwicalui'n'maaⁿndyo. 13 Ñ'oom na
mayuu' quia tyolacandaandye ntyee
nioom quioo'ndyo ñequio nioom
canch'ioo nacjoo nn'aⁿ ñequio
tsjaa' na tcoñe casondyecu, tyowaa
najndeii na tyola'xmaⁿ ts'iaaⁿmeiⁿ'
na tqueⁿ lju'na' nn'aⁿ cha nndaa
nla't'maaⁿ'ndyena Ty'oots'om.
14 Ndo' nc'e na luaa' waa, juu nioom'
Cristo mat'maⁿti waa najndeii na
matseixmaⁿna', ee cantyja 'naaⁿ'
najndeii na matseixmaⁿ Espíritu
Santo na ticantycwii na m'aaⁿ,
Cristo tquiaañe cheⁿnqueⁿ nnom
Ty'oots'om na seijomna' jom cha'na
quioo' na candaa'ñe ndo' nioom'
jom matseilju'na' na m'aaⁿ'tyeⁿ
n'ooⁿya cantyja 'naaⁿ' joo ts'iaaⁿ
na wjaachuuna' jaa na nncwjaaya
cha nndaa nndya'ntjooⁿya nnom
Ty'oots'om na wando'.
15 Nc'e na luaa', tquiaañe Cristo
na tueeⁿ'eⁿ cha cantyja 'naaⁿ' cwii
ñ'oom xco na matseijndaa'ñê nndaa
nntseitjoom nn'aⁿ ñequio Ty'oots'om,
ndo' na ljo' nndaa nntseit'maⁿ
ts'oom nn'aⁿ jnaaⁿna na ñel'ana quia
tyom'aⁿna nacje 'naaⁿ' ñ'oomtyeⁿ
na tyowaajndyee ndo' cha joo
nn'aⁿ na ma'maⁿ Ty'oots'om nndaa
nnto'ñoomna juu naya na tijoom
ntycwii na jnda tsoom na nñequiaaⁿ
ndaa naⁿ'ñeeⁿ. 16 Quia matseiljeii ts'aⁿ
tsom na matseijndaa'ñena' cwii na
l'ue ts'om, ñ'oom na chuu tsom'ñeeⁿ,
tjaa'naⁿ najndeiina' yocheⁿ na
ndicwaⁿ wando' tsaⁿ'ñeeⁿ. 17 Ee tsom
na seiljeii ts'aⁿ na ma'mooⁿna' chiuu
waa na matseijndaa'ñe, tjaa'naⁿ
najndeii tsom'ñeeⁿ yocheⁿ na wando'
tsaⁿ'ñeeⁿ, xeⁿ jnda tueeⁿ'eⁿ quia
jo' waa najndeii na matseixmaⁿna'.
18 Nc'e na ljo', ñ'oom na teijndaa'
najndyee mati tqueⁿtyeⁿna' cwe'
ñ'eⁿ nioom quioo'. 19 Ee quia na
jnda sei'naaⁿ' Moisés cha'tso ljeii na
matsa'ntjomna' ndaa nn'aⁿ Israel,
quia jo' seityeeⁿ soo wee cwii
ts'oom hisopo, seicanaⁿ'aⁿ soo'ñeeⁿ
quii' nioom catsondyench'u ñequio
nioom canch'ioo na tjoom'na' ñ'eⁿ
ndaatioo, jnda jo' seicandaañê
niom'ñeeⁿ tsom na chuu ljeii'ñeeⁿ
ndo' mati nn'aⁿ Israel. 20 Ndo' tsoom
ndaana: "Cantyja 'naaⁿ' niom'waa
ma'mooⁿna' na cwiljotyeⁿ ñ'oom na
matsa'ntjomna' na matseijndaa'ñe
Ty'oots'om ñ'eⁿndyo'." 21 Ndo' mati
seicandaañê niom'ñeeⁿ wats'omliaa
ñequio cha'tso 'naⁿ na cwiwil'ue
jo' jo' na cwila't'maaⁿ'ndyena
Ty'oots'om. 22 Cantyja 'naaⁿ' ljeii na
matsa'ntjomna', mandyo na cha'tsoti
'naⁿ maqueⁿlju'na' ñequio niom', ndo'
xeⁿ ticwe' niom', ticatseit'maⁿ ts'om
Ty'oots'om jnaaⁿ nn'aⁿ.

Tquiaañe Cristo na tueeⁿ'eⁿ, jo' na matseiljoom'm jnaaⁿya

23 Ndo' na luaa', jo' chii tcaⁿna' na
cwe' nioom quioo' cha queⁿlju'na'
joo 'naⁿ na teil'ue quii' wats'omliaa

na joona' jlui'tsjaaⁿ'na' joo 'naⁿ
na niom cañoom'luee, saa joo
'naⁿ'ñeeⁿ tcaⁿna' na cue' cwii
na candaa'ti. 24Ee Cristo, nchii
tjaqueⁿ'eⁿ wats'om na ñel'a nn'aⁿ,
cwii na cwe' jlui'tsjaaⁿ'na' wats'om
na mayuu'cheⁿ na waa cañoom'luee.
Jom tjaqueⁿ'eⁿ cañoom'luee yuu
na matioom'ñê ñ'oom 'naaⁿya jo
nnom Ty'oots'om. 25Nchii tjaqueⁿ'eⁿ
cañoom'luee na jndye ndii' na
nncueeⁿ'eⁿ cwentaa nn'aⁿ, cha'xjeⁿ
quich'ee tyee na cwiluiitquieñe jo
ndaa nn'aⁿ judíos na chu ndo' chu
mawjaaqueⁿ'eⁿ cuarto na macanda
na lju' tseixmaⁿna' na nñequiaaⁿ
nioom quioo'. 26Ee xeⁿ na ljo'
tcaⁿna', quia jo' jndye ndii' xjeⁿ na
tqueⁿ Ty'oots'om tsjoomnancue,
nlcaⁿna' na cue' Cristo. Saa
ncueemeiiⁿ na mawjaantycwii
cantyja 'naaⁿ' tsjoomnancue,
ñejomndii' teitquioo'ñe Cristo,
na tquiaañê na tueeⁿ'eⁿ na
nntseicanoom'm jnaaⁿ nn'aⁿ. 27Ndo'
cha'xjeⁿ na majndaa' na ñejom
ndii' nncwjaaya na cha'tsondyo,
ndo' jnda jo' nncu'xeⁿ Ty'oots'om
jaa, 28maluaa' ñejomndii' na
tquiaañe Cristo na tueeⁿ'eⁿ cha
nntseinoom'm jnaaⁿ jndyendye
nn'aⁿ. Nda jo' nleitquioo'ñê na nnda
we, nchii cwe' na nntseijndaa'ñê
cantyja 'naaⁿ jnaaⁿ nn'aⁿ, saa
na nncwji'n'maaⁿñê nn'aⁿ na
cwicantyjaa' n'om jom.

Ñejom tue' Cristo cwentaa cha'tsondye nn'aⁿ

10 Juu ljeii na tqueⁿ Moisés
matseijomna' juuna' cwe'
cwii ncwaaⁿ' joo naya na tseixmaⁿ
Cristo na quia nnto'ñooⁿya, nchii
tseixmaⁿna' cwii na nlqueⁿna'
ts'aⁿ na candaa'ñe jo nnom
Ty'oots'om. Nc'e na luaa', juu
ljeii'ñeeⁿ tijoom candaa nlqueⁿna'
na candaa' la'xmaⁿ nn'aⁿ na chu
ndo' chu cwilacandyoo'ndyena
na m'aaⁿ Ty'oots'om. 2Ee cantyja
'naaⁿ' ljeii'ñeeⁿ, xeⁿ waa na
nndaa nlqueⁿna' ts'aⁿ na tjaa jnaⁿ
tseixmaaⁿ, quia jo' jnda 'ndye nn'aⁿ
Israel na cwila'cwjeena quioo'
cha nntseit'maⁿ ts'om Ty'oots'om
joona. 3Saa nc'e na chu ndo' chu
ñejla'cwjeena quioo' cha catseit'maⁿ
ts'om Ty'oots'om jnaⁿ na laxmaⁿna,
na luaa' ñel'ana yacheⁿ s'aana'
na tjañjoom' n'omna na ndicwaⁿ
laxmaⁿna jnaⁿ, 4ee tijoom jndaa
nlju'ñe ts'aⁿ jnaaⁿ'aⁿ cwe' ee na
cwiquioo nioom quioondyo ñequio
canch'ioo.

5Macwe' jo' quia jndyo Cristo
tsjoomnancue, tsoom nnom
Ty'oots'om:

Tileiquiaana' na nljoya ntyji' na
cwe' quioo' cwila'cwjee nn'aⁿ,
ñequio 'naⁿ na cwiñe'quiana
na cwila't'maaⁿ'ndyena 'u.
Jo' chii tquiaa' na ts'aⁿ ja cha
nnc'io cwentaa nn'aⁿ cha
nntseit'maⁿ ts'om' jnaⁿ na
la'xmaⁿna.

6 Tineiⁿ' na cwila'cona quioo'
ñequio nt'omcheⁿ na cwil'ana
naya 'U cha nndaa nntseit'maⁿ
ts'om' jnaaⁿna.

7Jo' chii tsjoo:

“Luaa ja Ta, waa ñ'oom na teiljeii
cantyja 'naⁿya na matsona':
'U Ty'oots'om, jnda jndyoo na
nnts'aaya yuu na l'ue' ts'om',
cha'xjeⁿ ñ'oom na teiljeii
cantyja 'naⁿya nacjoo' libro.”

8 Najndyee tso Cristo na tineiin'
Ty'o̱o̱ts'om quioo' na cwila'cwjeena
na cwila'cona nnom tio, ñequio
nt'omchen nnom na cwil'ana
naya jom meiin juu ljeii na
matsa̱'ntjomna' ñequio najndei'na'
matsona' na cal'ana naljo'. 9 Jnda̱
jo' tsoom: "Jnda̱ jndyo̱o̱ na nnts'aa
yuu na l'ue ts'om'." Ñ'oomwaa'
ma'mo̱na' na matseityueen'en
ñ'oom na cwila'cwjee nn'an quioo'
cha nntseit'man ts'oom jnaana
ndo' macwjaa'ñê ñ'oom xco na jnda̱
we na ñejom ndii' nncue' Cristo
cwentaa jnaan nn'an. 10 Jnda̱ tquen
Ty'o̱o̱ts'om jaa na lju' n'o̱o̱nya nc'e
s'aa Jesucristo cantyja na l'ue
ts'oom, na tquiaañe chenquen na
tueen'en cwentaaya, ñejom tuii na
ljo' cwentaa cha'tsondyo̱ñ'a̱a̱n.
11 Ntyee cwentaa nn'an judíos
na ñet'om nacje 'naan' ñ'oom
najndyee na tacatyeentyen, 'io
ndi 'io mañe'joo mañe'joo ts'iaan
tyol'ana na tyola'cwjeena quioo'
cha nntseit'man ts'om Ty'o̱o̱ts'om
joona. Sa̱a̱ tijoom canda̱a̱ na
nntseicanduu' Ty'o̱o̱ts'om jnaan nn'an
cantyja 'naan jo'. 12 Sa̱a̱ Cristo ñejom
ndii' tquiaañê nnom Ty'o̱o̱ts'om
na cueen'en cha nnda̱a̱ nlju'ndyo̱
cantyja 'naan' jnaanya. Jnda̱ jo'
tjawacatyeen ntyjaa' ts'o̱ Ty'o̱o̱ts'om
ntyjaya yuu na matseit'maan'ñena'
jom. 13 Je' meinom'm hasta xjen na
nntsa̱' Ty'o̱o̱ts'om nn'an na jndoo
jom na nntseijomna' nan'ñeen
cha'cwijom ts'oom na ntyjo nc'een,
14 ee ñejom ndii' na tquiaañê na
tueen'en, ndo' nc'e na ljo', juu na
canda̱a̱' na maquen'na' na lju' n'om
nn'an na cwicantyjaa' n'omna jom,
ticantycwiina'. 15 Ndo' mati nquii
Espíritu Santo macwji'yuu'ñê na ljo'
nda̱a̱ya, na tsoom:
16 Nquen na matsa̱'ntjoom tsoom:
"Luaa ñ'oom na nlqua̱a̱nxco̱ ñ'en
nn'an Israel jnda̱ na tjacaa
jndye ntyu.
Nlqua̱a̱nya ñ'oom na
matsa̱'ntjomna' quii' n'omna,
ndo' nntseiljeiya joona' naquii'
nquenna."
17 Jnda̱ jo' tsotyeenchen:
Mein xocjaañjoom'ti ts'o̱o̱nya
jnaannna ñequio natia na
cwil'ana.
18 Jo' chii quia jnda̱ seit'man ts'om
Ty'o̱o̱ts'om jnaan nn'an, tacantina' na
cwiichen nncue'nnda'.

Calacandyoo'ndyo̱ na m'aan Ty'o̱o̱ts'om

19 Jo' chii 'o nn'anya na
cwila'yu'yo' ñ'en Ty'o̱o̱ts'om,
cwiñ'o̱o̱nt'maan'ndyo̱ n'o̱o̱nya na
ndyeyu macwitsaaquia̱a̱'a yuu na
tseixman na lju'tichen na m'aan. Ee
nioom' Jesucristo mañequiaana'
na wanaan na cal'aaya na ljo'.
20 Cwitsquia̱a̱ya jo' jo' cantyja 'naan'
nato xco. Juuna' mañequiaana' na
ticantycwii na wando' ts'an. Cristo
seijndaa'ñê natowaa' quia na tjaa'ñe
ts'an lantsa tsei'ntsqueen'en. Na luaa'
tjoom matseijomna' cha'cwijom
quia na t'ioo' liaa tco na ñentyja
yuu na tyowjaaquiee' tyee cuarto
na macanda̱ na lju'tichen. 21 Jesús
cwiluiiñê tyee cwentaaya na
tjacantyja na cwiluiit'manñê na
matsa̱'ntjoom nn'an na cwiluiindye
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om. 22 Jo' chii
jndei'na' na cala'candyoo'ndyo̱
na m'aan Ty'o̱o̱ts'om ñequio na
xcwee'ya n'o̱o̱nya, ñequio na

candaa̱'ya na cwila'yu'ya n'oo̱ⁿya
ñ'eⁿñê, ee jnda̱ seiljoom'm jaa
naquii' n'oo̱ⁿya cha tinc'oo̱ⁿya
na maco'tiana' nquiuuya na
nntsaantyjaa'a jom, na jnda̱ tmaaⁿ
jaa na cha'waandyo̱ ñequio cwii
na matseijomna' ndaatioo lju'.
23 Caljoo'ndyo̱tyaa̱ⁿya ñequio ñ'oom
na cwicantyjaa' n'oo̱ⁿya. Til'aaya na
we waa cantyja 'naaⁿ'na'. Ee ñ'oom
na jnda̱ tso Ty'oo̱ts'om ndaa̱aya na
nnts'aaⁿ, maxjeⁿ nntseicandaa̱'ñê.
24 Mati la'xmaaⁿya na cateijndeiiya
nn'aaⁿya na cwila'yu' cha na
cantyja 'naaⁿ' jo' nntseiqueeⁿna'
n'omna na mati nnc'omna na
wi' n'omna nc'iaana, ndo' na
cal'ana yuu na ya. 25 Tacal'aaya na
ticala'jomndyo̱ quia cwitjomndye
nn'aⁿ na cwila'yu'. M'aⁿ nn'aⁿ na
cwil'a na ljo' sa̱a̱ jaa quiaaya na
t'maⁿ n'om cha'tsondye nn'aⁿ na
cwila'yu'. Majndeiitiche jeⁿ' na
cwinty'iaaya na wjaawindyoo' na
nncwjee'nnda' nquii Ta Jesús.
26 Ee xeⁿ cwil'aayaaya na
nla'tjoo̱ndyo̱ nnom Ty'oo̱ts'om
ndo' macwita'jnaaⁿ'a ñ'oom na
mayuu', tjaa'naⁿ cwiicheⁿ nnom na
nnc'o̱ juuna' ñequiondyo̱ cantyja
'naaⁿ' jnaⁿ na cwil'aatya̱a̱ya.
27 Xeⁿ cwil'aaya na ljo', macanda̱
meiⁿndoo'na' na nncu'xeⁿ
Ty'oo̱ts'om jaa, ee waa cwii na
matseicaty'uena' ee ncuaa chom
na jeeⁿ w'ii na nnt'uiina' nn'aⁿ
na cwi'oo nacjoom'm. 28 Tyowaa
na teiyo na meiⁿquia ts'aⁿ na
tiñe'catseicanda̱ ñ'oom na tqueⁿ
Moisés, cwe' ñequio ñ'oom
'ndyoo meiiⁿ ñe'we ndyee ts'aⁿ na
ntyjii na ljo' mach'ee tsaⁿ'ñeeⁿ,
seijndaa'ñena' na cueeⁿ'eⁿ. Maxjeⁿ
tjaa 'ñeeⁿ nnc'oom na wi' ts'om
tsaⁿ'ñeeⁿ. 29 Nc'e na luaa' waa,
c'oom'ya n'om'yo' cwanti na wi'ti
nntjom cwii ts'aⁿ na matseiyu' na
mach'eeya jnaaⁿ'. Cha'cwijom
macandyueeⁿ Jnda Ty'oo̱ts'om.
Mach'eeⁿ na ticuee' ts'oom na juu
nioom' Jesús na maqueⁿtyeⁿna'
ñ'oom xco na matseijndaa'ñê, s'aaⁿ
na cwe' cwantindyo niom'ñeeⁿ
ndo' juuna' maqueⁿna' jom na
tseixmaaⁿ cwentaa' Ty'oo̱ts'om.
Matseijnaaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ nquii
Espíritu na cwiluiiñe Ty'oo̱ts'om
na jom jeeⁿ wi' ts'oom juu. 30 Ee
manquiuuya na tso Ty'oo̱ts'om:
"Ja tseixmaⁿya na nntioom nn'aⁿ
noo̱ⁿya cantyja na cwila'tjoo̱ndyena.
Cha'tso na nnjoom, nnco̱ nnts'aa
na nntioomna." Ndo' mati waa
cwiicheⁿ ñ'oom na tsoom: "Nquii
Ta Ty'oo̱ts'om nncu'xeeⁿ nn'aaⁿ'aⁿ
cantyja na jnda̱ jla'tjoo̱ndyena
nnoom." 31 Jeeⁿ cwajndii nlco'wi'na'
ts'aⁿ na nncju'na' juu l'o̱ Ty'oo̱ts'om
na wando'.
32 Cjaañjoom'ya n'om'yo' ncuee
na ñejndyocaana', quia na to̱'yo'
na cwila'yu'yo' ñ'eⁿ Ty'oo̱ts'om,
tyola'quiiyaya n'om'yo' na jeeⁿ
wi' tyotjom'yo' na la'xmaⁿ'yo'
cwentaaⁿ'aⁿ. 33 Ñ'eeⁿ'ndyo 'o na
tyocalui'jnaaⁿ'ndyo' l'a nn'aⁿ ndo'
na tyota'wi'na 'o jo ndaa̱ nt'omcheⁿ,
ndo' nt'omndyo' 'o tyoteijndei'yo'
nn'aⁿ'yo' na cwila'yu' na teinomna
nawi'ñeeⁿ. 34 Mati t'om'yo' na wi'
n'om'yo' nn'aⁿ'yo' na cwila'yu' na
too'ndyena w'aancjo, teijndei'yo'
joona 'naⁿ na ñetcaⁿna'. Ndo'
quia tjeii' nn'aⁿ 'naⁿ'yo' nc'e
na cwila'yu'yo', tyom'aⁿ'yo' na
neiⁿ'yo' meiiⁿ na tjom'yo' na ljo'.

Ee cwila'nõⁿ'yo' na cañoom'luee
waa cwii nnom na jndati
tseixmaⁿna', na tixontycwiina'.
35 Jo' chii nc'e na nmeiⁿ' jndã
teinom'yo', tica'ndyenc'uaa'ndyo' na
cwicantyjaa' n'om'yo' Ty'õõts'om,
ee juuna' matseijndaa'ñena' na
nnto'ñoom'yo' cwii na jeeⁿ jnda
tseixmaⁿ. 36 Macaⁿna' na cala'quii
n'om'yo' nawi' na cwiwinom'yo'.
Ee na nl'a'yo' na ljo', nla'jomndyo'
ñequio na l'ue ts'om Ty'õõts'om
ndo' na nndãã ñequiaaⁿ na
nnto'ñoom'yo' cha'tso na jndã
tsoom na nnts'aaⁿ. 37 Ee waa
ñ'oom'm na teiljeii cantyja 'naaⁿ'
Cristo na matsona':

Nqueⁿ na waa ñ'oom na
nncwjeeⁿ'eⁿ,
mawaa mawaa xjeⁿ na
nncwjee'cañoom.
Tayo mancwjeeⁿ'eⁿ.

38 Ts'aⁿ na maquãⁿ na tjaa jnaⁿ
tseixmaⁿ,
nnc'oom cantyja 'naⁿya nc'e na
matseiyu'ya ts'oom ñ'eⁿndyõ;
sãã xeⁿ lcwe'ntyaaⁿ'aⁿ cantyja
'naⁿya,
xoc'õõⁿya na neiⁿya jom.

39 Sãã jaa ticala'xmaaⁿya cha'na
nn'aⁿ na cwitjeii'lcwee'ndye na
cantyja 'naaⁿ' jo' cwitsuundye. Jaa
la'xmaaⁿya nn'aⁿ na cwila'yu'ya
n'õõⁿya ñ'eⁿ Ty'õõts'om, ndo' na ljo'
maqueeⁿ jaa na cwicalui'n'maaⁿnd
yõ.

Matsona' na catseiyu'ya ts'om ts'aⁿ ñ'eⁿ Ty'õõts'om

11 Ts'aⁿ na matseiyu'ya ts'om
ñ'eⁿ Ty'õõts'om, majndaa'ya
ntyjii na nlo'ñom ljo' na macantyjaa'
ts'om jo nnoom. Ndo' mati maniom
'naⁿ meiiⁿ na tyoonty'iaa ndãã ya.
2 Nc'e na tyola'yu'ya n'om weloo
nn'aⁿ Israel, jo' chii tjawee' ntyjii
Ty'õõts'om ñ'eⁿndyena.

3 Cantyja na cwila'yu'ya n'õõⁿ ñ'eⁿ
Ty'õõts'om, cwila'nõõⁿ'a na tqueeⁿ
tsjoomnancue ñequio tsjõ'luee. Ndo'
teil'uee'ñê 'naⁿ na xocandãã nty'iaa'
ts'aⁿ joona' na tqueeⁿ 'naⁿ na niom
na cwinty'iaaya je'.

4 Abel tyotseiyu'ya ts'oom. Nc'e na
ljo' xcweti seit'maaⁿ'ñê juu, nchiiti
Caín. Ndo' nc'e na ljo' tyotseixmaaⁿ,
tso Ty'õõts'om na tjaa jnaaⁿ'aⁿ
ndo' 'naⁿ na tyoñequiaaⁿ tjawee'
ts'om. Ndo' na tyotseiyu'ya ts'oom,
meiiⁿ na jndã tueeⁿ'eⁿ ndicwaⁿ
matseijnõõⁿ'õⁿ n'õõⁿya.

5 Mati Enoc tyotseiyu'ya ts'oom
ñ'eⁿ Ty'õõts'om. Wanoom'm quia
na tjañ'oom jom cañoom'luee,
ticueeⁿeⁿ. Taticaliu nn'aⁿ jom,
ndo' cwitjõõcheⁿ na nncjaañ'oom
jom, ñ'oom' Ty'õõts'om na teiljeii
matsona' na tjaawee' ntyjii ñ'eⁿñê.
6 Xocjaawee' ntyjii Ty'õõts'om ñ'eⁿ
ts'aⁿ xeⁿ ticatseiyu'ya ts'om ñ'eⁿñê,
ee cha na nntseicandyoo'ñena' ts'aⁿ
ñ'eⁿñê, macaⁿna' na catseiyu' na
m'aaⁿ ndo' na t'maⁿ naya nnts'aaⁿ
juu na xcweti mal'ue jom.

7 Nquii Noé, nc'e na tyotseiyu'ya
ts'oom ñ'eⁿ Ty'õõts'om, quia na
seicandii jom na nluii cwii na
tijoom ñenty'iaa nn'aⁿ na tuii,
seicandãã'ñê ndo' s'aaⁿ w'aandaa
cha nlui'n'maaⁿndye nn'aⁿ waⁿ'aⁿ.
Ndo' nc'e na tyotseiyoom'm, t'mõõⁿ
na nn'aⁿ tsjoomnancue la'xmaⁿ jnaⁿ
sãã nqueⁿ jlui'n'maaⁿñê nc'e na
tyotseiyu'ya ts'oom ñ'eⁿñe.

8 Mati Abraham tyotseiyu'ya
ts'oom ñ'eⁿ Ty'õõts'om. Jo' chii

quia na t'ma^{n} jom, seicañaa^{n}.
Jluee^{n}'e^{n} tsjom'm na wja^{n} ndyuaa
na macanaa^{n}'a^{n}. Tjaa^{n} mei^{n} ticaljeii^{n}
yuu wjaayom. 9 Ndo' nc'e na
tyotseiyu'ya ts'oom, ñeseijomna'
jom na tyom'aa^{n} tyuaa'ñee^{n} cha'na
ts'a^{n} na cwe' tyjee'ya, ndo' juuna'
tyuaa na macanaa^{n}'a^{n} na tquiaa
Ty'oots'om. Cwe' l'aaliaa tyom'aa^{n}
jo' jo' ndo' majo'ti Isaac ñ'e^{n}
Jacob na mañejuu ñ'oom tsoom
na nndaana na nnts'aa^{n}. 10 Ee
tyomeindoo'nty'iaañe Abraham na
nncja^{n} yuu waa tsjoom na jee^{n} tye^{n}
tsia^{n}tsjo' ñ'e^{n} tuiina' na seijndaa'ñe
nquii Ty'oots'om ndo' ñenque^{n} s'aa^{n}
juuna'.
11 Mati nc'e na tyotseiyu'ya ts'om
Sara, meii^{n} na jnda teinoom' xje^{n}
na nc'oom jnaa^{n}, ndo' mati nquii
Abraham jnda tquieñeñ'ee^{n}, ty'oom
Sara najnei^{n} na nnc'oom jnaa^{n} nc'e
na tyotseiyoom'm na tixotseitjooñe
Ty'oots'om na nntseicandaa'ñe
ñ'oom na tso nnoom na nnts'aa.
12 Nc'e na jee^{n} ndya' tquieñe
Abraham matseijomna' jom
cha'cwijom cwii ts'oo. Saa meii^{n}
na ljo', tue'ntyjo na jndyendye
nda ntseindacantyjoom cha'na
jndyendye cancjuu na m'a^{n} tsjo'luee,
oo cha'na tei' 'ndyoo ndaaluee, cwii
na xocandaa nncuncho ts'a^{n}.
13 Cha'tsondye na^{n}m'a^{n}' tjana
mei^{n} tîcato'ñoomna na jnda tso
Ty'oots'om ndaana na nndaana,
saa nc'e na tyola'yu'ya n'omna,
nty'iaatquiana joona' na jnda
tso Ty'oots'om na nndaana
ndo' tyom'a^{n}na na neii^{n}na ee
jla'no^{n}'yana na la'xma^{n}na nn'a^{n}
na cwe' m'a^{n}yana ljooñe, cwe'
cwiwinomyana tsjoomnancue.
14 Ndo' nn'a^{n} na cwilue na ljo',
cwit'moo^{n}ndyeyuna na cwil'ueena
cwii joo na tseixma^{n}na' tsjoomna.
15 Ee xe^{n} cwe' na tye^{n} ñjom n'omna
ndyuaa yuu na jna^{n}na, tijndei'na'
na nnc'oolcwee'na jo' jo'. 16 Saa
tyola'quee^{n} n'omna na lquiena cwii
joo na yati yuu na m'aa^{n} Ty'oots'om.
Jo' chii tijnaa^{n}'a^{n} na cwiluena na
cwiluiiñê Ty'oots'om cwentaana, ee
jnda seijndaa'ñê cwii tsjoom yuu na
nnc'omna.
17 Tue'ntyjo na ñe'caljeii
Ty'oots'om chiuu ts'om Abraham
ñ'e^{n}ñê. Jo' chii nc'e na matseiyu'ya
ts'oom ñ'e^{n}ñe, tjañ'oom jnaa^{n}
na ñecwiiñe na nnts'aa^{n} ñ'e^{n}ñe
cha'xje^{n} cwila'cwjee nn'a^{n} quioo'
na cwila't'maa^{n}'ndyena Ty'oots'om.
Ljoya ts'oom na s'aa^{n} naljo' ee ntyjii
jndaa'ñê na jnda tso Ty'oots'om
nnoom chiuu nnts'aa. 18 Ñ'oom
na jnda tso nnoom: “Cantyja
'naa^{n}' Isaac jee^{n} ndya' jndyendye
nda ntseindacantyjo' nnc'om.”
19 Ee sei'no^{n}' Abraham meii^{n} na
cue' Isaac, saa waa najndeii
na matseixma^{n} Ty'oots'om na
nncwando'xco juu. Ndo' cantyja
na seicandaa'ñê, maty'iomna' na
to'ñomnnaa^{n}'a^{n} jnaa^{n}, cha'cwijom
na tue' tsa^{n}'ñee^{n}, jnda chii
tando'nnda'.
20 Mati tyotseiyu'ya ts'om Isaac
ñ'e^{n} Ty'oots'om. Ndo' tio'naa^{n}ñe
ntseinaa^{n} Jacob ñ'e^{n} Esaú cantyja
'naa^{n}' ndyu na wjaa wjaatina'.
21 Mati Jacob tyotseiyu'ya
ts'oom ñ'e^{n} Ty'oots'om ee quia
na mawaa xje^{n} na nncuee^{n}'e^{n},
seit'maa^{n}'ñê Ty'oots'om xje^{n} na
tio'naa^{n}ñê we ntseinda José cwe'
ts'ooml'eii cwintyjee'ñê. 22 Mati

José tyotseiyu'ya cwii ts'oom ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om. Quia na mancueeⁿ'eⁿ
seineiiⁿ nda̱a̱ nn'aaⁿ'aⁿ nn'aⁿ Israel
na nncwji'lcwe' Ty'o̱o̱ts'om joona
ndyuaa Egipto. Ndo' sa̱'ntjoom quia
na nluii na ljo', c'oochona ndei'
sei'ts'o 'naaⁿ'aⁿ.
23 Ndo' mati nn'aⁿ na ndana
Moisés tyola'yu'ya n'omna ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om. Jo' chii jnda̱ na tuiiñê,
tanty'iuuna jom ndyee chi', ee
tqueⁿna cwenta nchii cwe' meiⁿquia
ts'aⁿ ndana, meiⁿ tîcatyuena na
sa̱'ntjom rey na cwje cha'tsondye
yo'ndaa na naⁿnom. 24 Ndo' mati
nquii Moisés tyotseiyu'ya ts'oom
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. Ee quia na jnda̱
tue'ntyjo̱ choom'm tatinquiaañê
na nlue nn'aⁿ na jom tsoñeeⁿ yuscu
jnda Faraón'ñeeⁿ. 25 Ee tjawee'ti
ts'oom na matseijomñê ñequio
nn'aⁿ na cwiluiindye cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om meiiⁿ wi' tyotjoomna,
nchiiti na nntseijomñê cantyja
'naaⁿ' jnaⁿ na cwila'neiiⁿ'ndye
nn'aⁿ. 26 Ee sei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ na jndati
tseixmaⁿna' quia cwicalui'jnaaⁿ'ñe
ts'aⁿ nc'e na matseixmaⁿ cwentaa'
Cristo, nchiiti na jnda la'xmaⁿ s'om
cajaⁿ ñequio nt'omcheⁿ na jeeⁿ
cajnda na tyoniom Egipto quia jo'.
Jom tyoqueⁿtyeeⁿ cwenta juu na
jndati na nnco'ñoom na nñequiaa
Ty'o̱o̱ts'om nnoom.
27 Ndo' nc'e na tyotseiyu'ya ts'om
Moisés, jlueeⁿ'eⁿ ndyuaa Egipto,
meiⁿ tinquiaⁿ'aⁿ na matseiw'ii
tyo na matsa̱'ntjom ndyuaa'ñeeⁿ
jom, tî'ndiinc'uaa'ñê ee nty'iaaⁿ'aⁿ
nquii na nñequiaa naya na
nnaaⁿ'aⁿ. 28 Nc'e na tyotseiyu'ya
ts'oom ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, tqueeⁿ
xuee Pascua ndo' sa̱ntjoom na
cala'canda̱a̱ndye nn'aⁿ Israel niom'
we ntyja ndyueel'a l'aana cha
tintseicuee' ángel meiⁿcwii tsaⁿs'a
na tuiiñejndyee w'aa'ñeeⁿ nda
nn'aⁿ Israel. 29 Nc'e na tyola'yu'ya
n'om nn'aⁿ Israel ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
jo' chii teinomna Ndaaluee Wee na
s'aana' cha'cwijom tyuaatcwii. Sa̱a̱
nn'aⁿ Egipto quia na l'ana na ljo',
seitjomnnda'na' ndaa, mana tja̱na.
30 Macantyja 'naaⁿ' na tyola'yu'ya
n'om nn'aⁿ Israel, jo' chii taniaⁿljo̱'
tsjoom Jericó tquiaana' jo nda̱a̱na
jnda̱ na tyowintcoomndyena
ndiocheⁿ tsjoom'ñeeⁿ ntquiee' xuee.
31 Mati sculjaa' Rahab tyotseiyu'ya
ts'oom ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. Nc'e na
teijneiⁿ nn'aⁿ Israel na ty'equeⁿ
cwenta chiuu waa tsjoom'ñeeⁿ,
jo' chii ticueeⁿ'eⁿ quia tja̱ nn'aⁿ
tsjoom'm na tyoola'yu'.
32 Ndo' cwaaⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ
na jo̱tseina̱ⁿtya̱ cantyja 'naaⁿ' na
cwila'yu'ya n'om ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
Ee tileicju'naaⁿñena' na nntseina̱ⁿya
cantyja 'naaⁿ' Gedeón, Barac,
Sansón, Jefté, David, Samuel,
ndo' ñequio joo profetas. 33 Ee
na tyola'yu'ya n'om naⁿ'ñeeⁿ ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om, jo' chii tyola'tyuii'na
n'iaaⁿ nt'omcheⁿ ndyuaa, tju'cjena'
naⁿ'ñeeⁿ nacje 'naaⁿ nn'aⁿ Israel.
Nt'omndye joona tyotsa̱'ntjomna
nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ cantyja na
maty'iomyana'. Nt'omndye joona
na tyola'yu'na ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om
jndaana na seicanda̱a̱'ñê ñ'oom'm
na jnda̱ tsoom na nnts'aaⁿ. Ndo' juu
Daniel na tyotseiyu'ya ts'om ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om, jndyaañê na tîcatquii
liom jom quia tuee' nn'aⁿ jom
ts'om tsue'w'aa quioo'ñeeⁿ, 34 ndo'
nt'omndye joona nc'e na tyola'yu'ya

n'omna, jo' chii tîcwjena quia tioom
nn'aⁿ joona ntom' na waljoo'cheⁿ
na jmeiⁿ' chom, jlui'n'maaⁿndyena.
Nt'omndye joona jndyaandyena
quia teijndaa' na nla'cwjee nn'aⁿ
joona ñequio xjo. Ndo' nt'omndye
naⁿ'ñeeⁿ na ñeteiwiina s'aana' na
tco'yana' joona nc'e na tyola'yu'ya
n'omna ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. Ndo'
nt'omcheⁿ nn'aⁿ jndaana na jeeⁿ
jnda̱na quia tyowaa ndia', hasta
jleintyjo̱na meiⁿcheⁿ sondaro nc'e
na tyola'yu'ya n'omna ñ'eⁿñê.
35 Nt'om yolcu nc'e na tyola'yu'ya
n'omna ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, tando'nnda'
nn'aaⁿna na jnda̱ tja̱.
Sa̱a̱ nt'om nn'aⁿ na tyola'yu'ya
n'omna ñ'eⁿñê, l'a nn'aⁿ na
tja̱nioomndyena ñequio na
cwajndii tyoquiina' joona. L'o̱na
meiiⁿ tyolue naⁿ'ñeeⁿ nda̱a̱na na
nndyaandyena xeⁿ nntjeii'ndyena
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Ee jla'no̱ⁿ'na meiiⁿ
na nncwjena, sa̱a̱ ntyjaa' n'omna
na nlcwinnda'na na xcweti na
nnta'ndo'na ñ'eⁿñê. 36 Ndo' nt'om
nn'aⁿ jeeⁿ tyolajnaaⁿ' nn'aⁿ joona
na quit'maⁿ n'omna Ty'o̱o̱ts'om,
nt'om tyola'sei'yaya nn'aⁿ jnaaⁿ'
na tyolayu'ya n'omna ñ'eⁿ jom,
ñ'eeⁿndyena na tyochu'tyeⁿndye
l'uaancjo ndo' ñ'eeⁿndyena na
tyotioom nn'aⁿ joona l'aancjo.
37 Ndo' nt'om nn'aⁿ na tyola'yu'ya
n'omna, tyola'cwjee nn'aⁿ joona ñ'eⁿ
ljo̱'. Nt'om joona to̱ⁿ'ndyexcwena
l'a nn'aⁿ ñ'eⁿ xjo sierra, oo ñ'eⁿ
xjo espada. Nt'omndye joona
cwe' ntjaⁿ canmaⁿ ñequio ntjaⁿ
canch'ioo tyocwee'na. Tyom'aⁿna na
nty'iaandyeñ'eⁿna, wi' tyotjoomna
ndo' cwajndii tyol'a nn'aⁿ
ñ'eⁿndyena. 38 Nn'aⁿ tsjoomnancue
meiⁿchjoo ticala'xmaⁿna na nnc'om
naⁿ'ñeeⁿ quii'ntaaⁿna, cwe' jnaaⁿ'
jo' joona meiⁿ cwe' tijndaa' yuu
nnc'omna, aa quii' ntsjo̱, aa ndyuaa
yuu tjaa nn'aⁿ c'om, aa quii' lue'ljo̱'
ñequio lue'ndyuaa. 39 Cha'tsondye
naⁿm'aⁿ' na tyola'yu'ya n'omna
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om jndaa' na tjawee'
ntyjeeⁿ ñ'eⁿndyena. Sa̱a̱ tîcandaana
ñ'oom na jnda̱ tsoom nda̱a̱na na
nnts'aaⁿ, 40 ee waa cwii na yati
na jnda̱ seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om
na nla'xmaaⁿya cha ñequii'cheⁿ
nla'xmaⁿna na canda̱a̱'ndyena
ñ'eⁿndyo̱.

Canty'iaatya̱a̱ⁿ nnom Jesús

12 Jeeⁿ t'maⁿ tmaaⁿ' naⁿ'ñeeⁿ
na jnda̱ t'mo̱o̱ⁿndyena na
cwila'yu'ya n'omna ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
Jo' chii catjei'ndyo̱ cantyja 'naaⁿ'
cwii cwii nnom na matseitsaaⁿ'ñena'
na tsantyjo̱o̱ya cantyja 'naaⁿ'aⁿ
ndo' mati cantyja 'naaⁿ' jnaⁿ na
maju'tya'na' jaa. Ñequio na
t'maⁿya n'o̱o̱ⁿya cjoo' n'o̱o̱ⁿya na
nntsantyjo̱o̱ya naxeⁿ' Jesucristo.
2 Ñequii'cheⁿ canty'iaatya̱a̱ⁿya
nnom Jesús ee cantyja 'naaⁿ'
jom cwinaⁿ na cwila'yu'ya
n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om ndo' juu
jo' nntseicanda̱a̱'ñena' cantyja
'naaⁿ' jom. Cwajndii tjoom na
ty'ioom nn'aⁿ jom ts'oom'naaⁿ, sa̱a̱
ticwjaa'ñê cwenta na seijnaaⁿ'na'
jom na tueeⁿ'eⁿ jo' ee ntyjiicheeⁿ xeⁿ
jnda̱ teinom nawi'ñeeⁿ, nnc'oom
na neiiⁿ'eⁿ. Jnda̱ jo' tjawacatyeeⁿ
ntyjaa' tio 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om ntyjaya.
3 Jo' chii c'oom'ya n'om'yo'
cantyja 'naaⁿ' na s'aa Jesús
na tyotseiquii ts'oom ñequio
nn'aⁿ jnaⁿ na tyo'oo nacjoom'm

cha tilaˈnchqueeⁿˈndyoˈ meiⁿ
ticantycwii na tˈmaⁿ nˈomˈyoˈ na
wiˈ na cwiwinomˈyoˈ. 4Ee meiiⁿ
na cwilaˈjndąˈyoˈ nacjoo jnaⁿ, sąą
tyootjomˈyoˈ na nlaˈcwjee nnˈaⁿ ˈo.
5¿Aa jndą tsuuˈ nˈomˈyoˈ ñˈoom na
matseijndǫˈ Tyˈǫǫtsˈom nˈomˈyoˈ na
cwiluiindyoˈ ntseinaaⁿ? Ee naquiiˈ
nˈoomˈm na teiljeii matsonaˈ:
ˈU jndaaya, tintiom tsˈomˈ quia
macwjaˈ Tyˈǫǫtsˈom ˈu,
tintycwii na tˈmaⁿ tsˈomˈ quia
matseitiaaⁿˈaⁿ ˈu.
6 Ee matseijnǫǫⁿˈǫⁿ nˈom nnˈaⁿ na
wiˈ tsˈoom,
ndoˈ tsˈaⁿ na macwjaaˈñê
cwentaaⁿˈaⁿ na cwiluiiñe
jnaaⁿ, matseiseiiⁿˈeⁿ tsaⁿˈñeeⁿ.
Luaaˈ ñˈoom tso Tyˈǫǫtsˈom.
7 Joˈ chii calaˈquii nˈomˈyoˈ quia
matseiseiiⁿˈeⁿ ˈo ee na nlˈaˈyoˈ
naljoˈ mˈmǫⁿnaˈ na macwjaaˈñê
na ˈo cwiluiindyoˈ ntseinaaⁿ,
¿aa mˈaaⁿ ˈñeeⁿ tiquiˈmaⁿ jnda?
8Ee xeⁿ tiquiˈmaⁿ Tyˈǫǫtsˈom ˈo
chaˈxjeⁿ quichˈeeⁿ ñequio ntˈomcheⁿ
ntseinaaⁿ, maˈmǫⁿnaˈ na nchii
ntseinaaⁿ ˈo, laˈxmaⁿˈyoˈ nnˈaⁿ
na tijndaaˈ tsotyena. 9Ee quia
ñetˈǫǫⁿya na nchˈuundyǫ, tyoˈmaⁿ
lotyąąya jaa sąą tyotueˈndyǫcjąą
ndąąna. Ndoˈ na luaaˈ, chiuuti
nntueˈndyǫcjąą jo nnom
Tsotyąąya na mˈaaⁿ cañoomˈluee
cha nntandǫǫˈa cantyja ˈnaaⁿˈaⁿ.
10Nquiee lotyąąya cantyjati na
jlaˈnǫⁿˈna tyoˈmaⁿna jaa quia na
tcaⁿnaˈ, ndoˈ mati nquii Tyˈǫǫtsˈom
maˈmaaⁿ jaa cha nlcoˈyanaˈ jaa
ndoˈ na nlqueⁿnaˈ na ljuˈ nˈǫǫⁿ
chaˈxjeⁿ nqueⁿ. 11Ñˈoom na
mayuuˈ ticjaaweeˈ nˈǫǫⁿya quia
matseiseiiⁿˈeⁿ jaa, wiˈ nquiuuya,
sąą xeⁿ cwilaˈnǫǫⁿˈa chiuu waa na
ñecaˈmǫǫⁿ ndąąya, nntantyjǫǫⁿya
na ya mˈaaⁿya jo nnoom.

Teincuuˈ na ntsˈǫǫ tsˈaⁿ na macwaⁿ Tyˈǫǫtsˈom jom

12Joˈ chii yuu na teijndyaa lueeˈyoˈ
ñequio ndeiˈcantyeˈyoˈ, cˈomˈyoˈ
na jndąˈyoˈ. 13Calaˈjndąˈyoˈ na
nncˈomˈyoˈ nato yuu cha juu tsˈaⁿ
na jndą tˈuǫǫ xˈee ndąą nlcoˈxcwenaˈ
jom, meiⁿ ticwinioomˈm.
14Cjooˈ nˈomˈyoˈ na
tincˈomˈndiaaˈndyoˈ ñequio
meiⁿcwii tsˈaⁿ. Mati cˈomˈyoˈ na
ljuˈ nˈomˈyoˈ jo nnom Tyˈǫǫtsˈom,
ee tsˈaⁿ na ticatseixmaⁿ na
ljuˈ tsˈom, tixocueeˈ na mˈaaⁿ.
15Queⁿˈndyoˈyaˈyoˈ cwenta na
tjaa ˈñeeⁿ ˈo na titseijomñe
cantyja ˈnaaⁿˈ naya na matseixmaⁿ
Tyˈǫǫtsˈom, tintsˈaanaˈ na
nntseijomnaˈ tsaⁿˈñeeⁿ cwii tsˈǫǫ
na janaˈ na matseiˈndaaˈnaˈ nnˈaⁿ
xeⁿ nleilˈueeˈndyena juunaˈ, hasta
nndąą nncwjena. 16Meiⁿcwiindyoˈ
ˈo tincˈoomˈñe ñequio cwiicheⁿ
tsˈaⁿ na cweˈ luaaˈ meiⁿ ticatsˈaa
tsˈaⁿ na ticajnda ntyjeeⁿ joo naya
na seijndaaˈñe Tyˈǫǫtsˈom chaˈxjeⁿ
sˈaa Esaú, ee na jom tuiiñejñeeⁿ,
joˈ chii we ndiiˈ ˈnaaⁿˈ tsotyeeⁿ
nnaaⁿˈaⁿ sąą cweˈ cwii nantquie ñˈeⁿ
seijndyooñê juu nayaˈñeeⁿ. 17Ndoˈ
manquiuˈyoˈ na ndąnquia quia na
tcaaⁿ na catioˈnaaⁿñe tsotyeeⁿ jom,
tîcatseiyuˈ tsotyeeⁿ. Taticatseichuiiˈ
tsotyeeⁿ ñˈoom na tso meiiⁿ na jeeⁿ
tyotˈioom.
18ˈO tyootjomˈyoˈ chaˈna tjoom
nnˈaⁿ Israel. Joona tyˈentyjaaˈna sjǫ
Sinaí quia tquiaa Tyˈǫǫtsˈom ljeii
naqui ndąąna. Juu sjǫˈñeeⁿ tyowaa

chom na tyo'oowandii'ndye. Quia
waa cwe' na jo̱o̱ⁿñe, quia waa jaaⁿ
ntom ndo' jndeii tyom'aaⁿ jndye,
19 meiⁿ tyoondye'yo' jndyee' ntu
na tyondye naⁿ'ñeeⁿ meiⁿ jndyee'
nquii Ty'o̱o̱ts'om. Quia na jndye
naⁿ'ñeeⁿ jñeeⁿ'eⁿ, l'ana ty'oo na
tintseineiⁿtyeeⁿ nda̱a̱na. 20 Ee
tileicala'ñ'oom'ndyena ñ'oom na
sa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om, na tsoom:
"Meiiⁿ ts'aⁿ ndo' meiiⁿ quioo', xeⁿ
nnto̱' na nncjaawa sjo̱waañe,
cala'cwje'yo' joo ñ'eⁿ ljo̱' oo ñ'eⁿ
lantsa." 21 Juu na teitquioo' nda̱a̱na,
jeeⁿ cwajndii seicaty'uena' hasta tso
nquii Moisés: "Cwiteindyo̱ na jeeⁿ
macaty'ua̱."
22 Sa̱a̱ 'o cwila'candyoo'ndyo'
na m'aaⁿ Sjo̱ Sión, tsjoom' nquii
Ty'o̱o̱ts'om na wando', juu
Jerusalén na m'aaⁿna' cañoom'luee,
ndo' m'aⁿ meiⁿ meiⁿcheⁿ
ángeles na cwila'jomndyena
na cwila't'maaⁿ'ndyena jom,
23 Cwila'candyoo'ndyo' na m'aⁿ
tmaaⁿ' nn'aⁿ na cwiluiindyena
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om na jnda̱
teiljeii ncueena libro cañoom'luee.
'O cwila'candyoo'ndyo' na
m'aaⁿ nqueⁿ na cwiluiiñê na
macu'xeeⁿ cha'tsondye nn'aⁿ,
cwila'candyoo'ndyo' na m'aⁿ
espíritu na laxmaⁿ nn'aⁿ na jnda̱
tqueeⁿ na tjaa jnaⁿ la'xmaⁿna. 24 'O
cwila'candyoo'ndyo' na m'aaⁿ Jesús
na seijndaa'ñê ñ'oomtyeⁿ xco, 'o
cwila'candyoo'ndyo' na m'aaⁿ niom'
na maqueⁿlju'na' jaa, na juuna' yati
waa ñ'oom cantyja 'naaⁿ'na', nchiiti
nioom' Abel na tcwe'.
25 Jo' chii cal'andyo' cwenta
na nchii na ticala'ñ'oom'ndyo'
nqueⁿ na matseineiiⁿ nda̱a̱ya. Ee
xeⁿ tîcandyaandye naⁿ'ñeeⁿ na
jndyena na seineiⁿ Ty'o̱o̱ts'om
nda̱a̱na xjeⁿ ljoocheⁿ tsjoomnancue,
majndeiiticheⁿ jaa na cwindya̱a̱
na matseineiⁿ nqueⁿ na m'aaⁿ
cañoom'lueecheⁿ, tixocandyaandyo̱.
26 Xjeⁿ'ñeeⁿcheⁿ jndyee' Ty'o̱o̱ts'om
s'aana' na teincwii' tyuaa sa̱a̱ je'
matsoom: "Cwiicheⁿ cwii ndii' nchii
cwe' nntseiteincwii'a tyuaa, mati
tsjo̱'luee." 27 Ñ'oom'ñeeⁿ "cwiicheⁿ
cwii ndii'" ma'mo̱ⁿna' na nquiño̱o̱ⁿ
tsjoomnancue ñequio tsjo̱'luee na
tqueeⁿ cha nljoo'ndyetyeⁿ cha'tso
na maqueeⁿ na tixocateincwii'na'.
28 Juu na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om na
cwila'jomndyo̱, tjaa'naⁿ cwii nnom
na nntseiteincwii'na' juuna'. Cwa
quiaaya na quianl'uaaⁿ'aⁿ cantyja
'naaⁿ jo' ndo' cala't'maaⁿ'ndyo̱ jom
ñequio na xcwee' n'o̱o̱ⁿya ndo'
mati ñequio na jnda nquiuuya.
29 Ee nquii Ty'o̱o̱ts'om na
cwila't'maaⁿ'ndyo̱, cwiluiiñê chom
na matseindyueeñena' cha'tso.

Nmeiiⁿ nncjaawee' ntyjii Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿndyo̱

13 Ñequii'cheⁿ c'om'yo' na
wi' n'om'yo' nc'iaa'yo' na
cwila'yu' nc'e cwiluiindyo' na
nn'aaⁿndyo'. 2 Tintsuu' n'om'yo' na
nntei'xe'yo' nn'aⁿ na cwila'yu' na cwe'
cwiquieya na m'aⁿ'yo'. Ee nt'om nn'aⁿ
na jnda̱ ñel'a na ljo', maángeles jnda̱
ñetei'x'eena, meiiⁿ ticaliuna na ljo'.
3 Cjaañjoom' n'om'yo' nn'aⁿ'yo'
na cwila'yu' na m'aⁿna w'aancjo.
C'oom' n'om'yo' cantyja 'naaⁿna na
cha'cwijom ncjo'yo' m'aⁿ'yo' jo' jo'
ñ'eⁿndyena, mati cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ
na wi' cwiwinomna na cha'cwijom
nncjo'yo' wi' cwiwinom'yo'.

4 Cala'candạ'yo' cantyja na
tma'co'yo'. Nquii tsa^{n}s'a c'oom na
macandạ ñequio scoom'm. Nquii
yuscu macandạ c'oom ñequio
saa^{n}'a^{n}. Quia jo' m'a^{n} lju'na jo nnom
Ty'ọọts'om cantyja na m'a^{n}na na
we ca'na. Ee nncu'xee^{n} joo nn'a^{n} na
cwe' cwim'a^{n}ya ñequio nc'iaa.
5 Tila'quee^{n} n'om'yo' s'om. Caljoya
n'om'yo' cwanti na cwileiñ'om'ti'yo'.
Ee manquiiti Ty'ọọts'om jndạ
tsoom: "Tijoom nntseitjọọ na
ñequiaya na maca^{n}na' 'u. Tijoom
'ndiya 'u." 6 Manc'e na luaa'
cwiñ'ọọ^{n}t'maa^{n}'ndyọ n'ọọ^{n}ya na
cwila'jomndyọ na cwil'uuya ñ'oom
na tso juu ts'a^{n} na seiljeii Salmos.
Tsoom:

Nquii Ta Ty'ọọts'om mateijnei^{n}
ja.
Jo' chii tixocaty'uạ ljo' cwii
nnom na nndạạ nnts'aa ts'a^{n}
ñ'e^{n}ndyọ.

7 Cjaañjoom' n'om'yo' nquiee nn'a^{n}
na ñetuiitquiendye na tyot'mọọ^{n}na
ñ'oom' Ty'ọọts'om ndạạ'yo'.
C'oom' n'om'yo' cantyja 'naa^{n}' na
tyola'candạạ'ndyena ndo' cala'yu'ya
n'om'yo' ñ'e^{n}ñê cha'xje^{n} tyol'a joona.
8 Jesucristo ñecwii xje^{n} cwiluiiñê
xuee wja, je' ndo' cha'tsoti ndyu.
9 Tiñequiandyo' na nt'omche^{n} nnom
ñ'oom na ñomquiana' na cwiñequia
nn'a^{n} na nnc'oochoondyena' 'o
xje^{n} 'naa^{n}na'. Ee xcweti na
nntsanajndạạya cantyja 'naa^{n}' naya
na matseixma^{n} Ty'ọọts'om, nchii
cwe' aa cwicwaa'a oo aa ticwaa'a
cwii nnom nantquie, ee joo jo' mei^{n}
ticateijndeiina' nn'a^{n} jo nnoom.
10 'O manquiu'yo' naquii' wats'om
'naa^{n} nn'a^{n} judíos waa tio yuu na
cwindye'ntjom ntyee. Cwicwa'na
cantyja 'naa^{n}' jo', sạạ jaa xuii',
cwila't'maa^{n}'ndyọ cantyja na
jñoom Cristo ts'oom'naa^{n}, juuna'
tseixma^{n}na' tio cwentaaya, ndo'
nquiee ntyee'ñee^{n}, tila'xma^{n}na na
nlcwa'na cantyja 'naa^{n}'na'. 11 Juu
tyee na tyoluiitquieñe na tyoch'ee
ts'iaa^{n} wats'om 'naa^{n} nn'a^{n} judíos,
tyojaachom nioom quioo' na jndạ
seicwje^{n}. Tyojaaque^{n}'e^{n} ñ'e^{n} juuna'
naquii' cuarto na tjacantyja na ḷju'
tseixma^{n}, cha nndạạ nntseit'ma^{n}
ts'om Ty'ọọts'om jnaa^{n} cha'tsondye
nn'a^{n} judíos. Sạạ jo ndo' nnom
tsjoom tyola'coñ'e^{n}na joo
quioo'ñee^{n}. 12 Jo' chii mati Jesús
tquiaañê na jla'cuee' nn'a^{n} jom jo
ndo' nnom tsjoom Jerusalén. Tioo
nioom'm jo' jo' cha que^{n}lju'na' jaa
jo nnom Ty'ọọts'om. 13 Manc'e
jo' catsaaya na m'aa^{n} Jesús nnom
tsjoom na cwila'jomndyọ juu na
jlui'jnaa^{n}'ñê. 14 Sạạ jaa na m'aa^{n}ya
tsjoomnancuewaañe, tjaa'na^{n}
cwii tsjoom na m'aa^{n}tye^{n}na'
yuu ya nnc'ọọ^{n}tyạạ^{n}ya. Jaa
cwil'uạạtcuundyọ juu tsjoom na
quia nncwjee'. 15 Jo' chii ñequii'che^{n}
la'xmaa^{n}ya na cala't'maa^{n}'ndyọ
Ty'ọọts'om cantyja 'naa^{n}' Jesucristo,
cwii na jee^{n} cjaawee' ntyjee^{n} na
nl'uuya: Caluiit'ma^{n}ndyu'. 16 Tintsuu'
n'om'yo' na nl'a'yo' naya nt'omche^{n}
nn'a^{n}. Cateijndei'yo' nt'om nc'iaa'yo'
'na^{n} na matsei'tjọọna' joona. Ee na
mach'ee ts'a^{n} nmei^{n}' jndati ntyjii
Ty'ọọts'om, nchiiti quia matseicuee'
ts'a^{n} quioo' na matseit'maa^{n}'ñe jom.
17 Cala'candạạ'ndyo' ndạạ nn'a^{n}
na cwiluiitquiendye jo ndạạ'yo'.
Cala'ñ'oom'ndyo' na cwitsạ'ntjomna
ee cwique^{n}na cwenta cantyja
'naa^{n}'yo' ndo' ñequiana cwenta

nnom Ty'o̱o̱ts'om cantyja
'naaⁿ' ts'iaaⁿ na cwil'ana. Na
nla'canda̱a̱'ndyo' jo nda̱a̱na nquioo
na neiiⁿna ts'iaaⁿ na cwil'ana, nchii
na nnc'omna na chjoo' n'omna.
18 Calaneiⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
cantyja 'naaⁿyâ. M'aaⁿyâ na titia
nquiuuyâ jo nnoom ndo' l'ue
n'o̱o̱ⁿyâ na ñequii'cheⁿ cal'aayâ
cha'tso cha'xjeⁿ na maty'iomyana'.
19 Cataⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
na nñequiaaⁿ na tyuaa' nnda̱a̱
nncjo̱cando̱o̱'nnda'a 'o.

Naya na macaⁿ ts'aⁿ na seiljeii cartawaañe

20 Nquii Ty'o̱o̱ts'om na mañequiaaⁿ
na meiⁿcwii ñomtiuu tic'o̱o̱ⁿya jo
nnoom, na tquiaaⁿ na tando'xco Ta
Jesucristo, nqueⁿ na cwiluiinê na
mateix'eeⁿ canmaⁿ ntsmeiiⁿ'eⁿ na
tqueⁿtyeeⁿ ñ'oomxco ñ'eⁿ nioom'm,
21 quiaaⁿ cha'tso na macaⁿna' 'o
cha nla'xmaⁿ'yo' na canda̱a̱'ndyo'
jo nnoom na nl'a'yo' yuu na l'ue
ts'oom. Cats'aaⁿ ñequiondyô̱ yuu
na l'ue ts'oom nc'e Jesucristo.
Ñequii'cheⁿ catseit'maaⁿ'ñena' jom.
Caluii na ljo'.
22 'O nn'aⁿya na cwilayu'yo',
macaⁿ'a na candye'yo' ñ'oommeiⁿ'
na mañequiaana' na t'maⁿ n'om'yo'.
Ee chjoowi' ñ'oomwaañe na
matseicwano̱ⁿya na m'aⁿ'yo',
titco juuna'. 23 Caliu'yo' na
m'aaⁿcandyaañe juu nn'aaⁿya
Timoteo. Xeⁿ nleityuaaⁿ'aⁿ na
nncwjee'cañoom ja, nntsaaya
ñe'cwi ñ'eⁿñê quia na jo̱cando̱o̱'a 'o.
24 Candu'yo' na xmaⁿndye cha'tso
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye tmaaⁿ'
na cwitjomndyo'. Mati xmaⁿndye
cha'tso nn'aⁿ na cwiluiindye
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om jo' jo'. Joo
nn'aⁿ ndyuaa Italia na cwila'yu'
cwila'cwanomna na xmaⁿndyo'.
25 Quiaa Ty'o̱o̱ts'om na canda̱a̱' na
nto'ñoom'yo' naya na matseixmaaⁿ.

Carta na seiljeii Santiago

Xma^{n}ndye nn'a^{n} na cwila'yu' na jleinom

1 Ja Santiago na cwiluiindyo̱ mosoo' Ty'o̱o̱ts'om ndo' Ta Jesucristo. Matseicwano̱^{n}ya na xma^{n}ndyo' 'o nn'a^{n} na canchoo'we ntmaa^{n}' jaa nn'a^{n} Israel na jnda̱ t'oom'ndyo' cha'waa tsjoomnancue.

M'aa^{n}c'eeñe Ty'o̱o̱ts'om na nntseijno̱o̱^{n}'o̱^{n} ts'om ts'a^{n}

2 'O nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo', matsona' na c'om'yo' na nei^{n}'yo' cantyja 'naa^{n}' cwii cwii nnom nawi' na cwiwinom'yo'. 3 Ee manquiu'yo' quia maque^{n}na' xje^{n} juu na cwila'yu'ya n'om'yo' ñ'e^{n} Ty'o̱o̱ts'om, matseijndaa'ñena' na nnc'om' niom'che^{n} n'om'yo'. 4 Ndo' quiandyo' na juu na m'aa^{n} niomche^{n} n'om'yo', cats'aana' na canda̱a̱'ndyo' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om cha nla'xma^{n}'yo' nn'a^{n} na wjaaquieendye cantyja na cwila'yu' na mei^{n}ncwii titseitjo̱o̱na' 'o.

5 Xe^{n} m'aa^{n} cwiindyo' 'o na matseitjo̱o̱na' na jndo̱' ts'om, ca^{n} juuna' nnom Ty'o̱o̱ts'om, ee jom nchii cwe' xje^{n} ññequiaa^{n} nda̱a̱'yo' mei^{n} tiquitseitiaa^{n}'a^{n} ts'a^{n} na maca^{n}. 6 Ndo' quia cwita^{n}'yo' nnoom, cal'a'yo' naljo' na cwila'yu'ya cwii n'om'yo' ñ'e^{n}ñê tinc'om'yo' na we waa m'aa^{n}' n'om'yo', ee ts'a^{n} na luaa' m'aa^{n}' ts'om, matseijomna' juu cha'cwijom nmo̱^{n} ndaaluee, na lomañjaa^{n} maleiñ'oomñe jndye juuna'. 7 Ts'a^{n} na laa'ti' m'aa^{n}' ts'om tintseitiuu na nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om ñ'oom na maca^{n}. 8 Ee jom xuee je' matseitioom cwii nnom, sa̱a̱ 'io jnda̱ xuii' na m'aa^{n}' ts'oom, jo' chii tiñe'cwii nnom na wjaam'aa^{n}.

Cantyja 'naa^{n}' ts'a^{n} na nty'iaa'ñe ndo' ts'a^{n} na tyañe

9 Nn'aa^{n}ya na nty'iaa'ñe maca^{n}na' na c'oom na neii^{n}'e^{n} na matseiwendye Ty'o̱o̱ts'om jom. 10 Ndo' tsa^{n}tya na matseiyu' maca^{n}na' na c'oom na neii^{n}'e^{n} xe^{n} na maju'cje Ty'o̱o̱ts'om jom. Ee tsa^{n}tya matseijomna' jom cha'na ljaa' 'naa^{n}' tscojnda̱a̱ na tiyo ntyjana'. 11 Ee quia na nlui' ñe'quioom' ndo' xe^{n} jnda̱ teijmei^{n}'ya, nlcaa^{n} tscojnda̱a̱ ndo' mati ljaa' 'naa^{n}'na' cwiquiaa, mana cwintycwii na jee^{n} nei^{n}ncoo'na'. Maluaa' matseijomna' cwii tsa^{n}tya, cwintycwiiñê naquii' cha'tso ts'iaa^{n} 'naa^{n}'a^{n}.

Cana^{n}ñe ts'a^{n} quia na ñe'cats'aana' xje^{n} jom

12 Mañequiaana' na neii^{n}' ts'a^{n} quia na cwina^{n}ñe na maque^{n}na'

xjeⁿ juu ndo' ticats'aa jnaⁿ. Ee
quia na jnda̱ jnaⁿñe nnco'ñom na
ticantycwii na nncwando' ee jnda̱
tso Ty'o̱o̱ts'om na nñequiaaⁿ jo'.
Matseijomna' juuna' cha'cwijom
corona na nnto'ñoom nn'aⁿ na wi'
n'om jom. 13 Quia na mach'eena'
ts'om ts'aⁿ na ñe'cats'aaⁿ cwii
nnom natia, tintseitioom na
Ty'o̱o̱ts'om mach'ee na ljo' ee jom
tyooch'eena' ntyjeeⁿ na ñe'cats'aaⁿ
natia, meiⁿ titseijndaa'ñê na cats'aa
ts'aⁿ naljo'. 14 Sa̱a̱ mach'eena' xjeⁿ
ts'aⁿ quia na mañequiaañê nnom
juu natia na matseiqueeⁿ ts'oom,
ndo' juu na matseiqueeⁿ ts'oom
mawjaañ'oomna' jom xjeⁿ 'naaⁿ'na'.
15 Ndo' quia na jnda̱ jnda̱a̱ s'aa
ñ'omtiuu 'ñaaⁿ' ts'aⁿ na cats'aaⁿ
yuu na l'ue ts'omna', quia jo' mana
wjaañ'oomna' ts'aⁿ na nntsuuñê.
16 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo' na
jeeⁿ wi' ts'o̱o̱ⁿya 'o, tañequiandyo'
na nñequiu'nn'aⁿna' 'o na nla'tiuu'yo'
na nquii Ty'o̱o̱ts'om mach'eeⁿ na
cwila'tjo̱o̱ndyo̱ nnoom. 17 Nquii
Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om na m'aaⁿ
nandye mañequiaaⁿ cha'tso nnom
na cwito'ño̱o̱ⁿya na jeeⁿ ya laxmaⁿna'
ndo' canda̱a̱'na'. Jom ñecwii xjeⁿ
cwiluiiñê, meiⁿ tyootseichuii'ñê
cha'xjeⁿ cwichuii' ncwaⁿ'. 18 Nqueⁿ
nc'e na l'ue ts'oom, tqueeⁿ jaa na
tuiindyo̱xco̱o̱ quia jla'yuu'a ñ'oom'm
na cwiluiiñena' na mayuu'. S'aaⁿ na
ljo' cha nlqueⁿna' jaa cha'cwijom
ntjom na cwiwe'jndyee quii'ntaaⁿ
cha'tso na jnda̱ tqueeⁿ.

Calacanda̱a̱'ndyo̱ cha'tso na matsa̱'ntjom ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om

19 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo'
na wi' ts'o̱o̱ⁿya, ticwiindyo' 'o
catseiqueeⁿna' ts'om na candiiya
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om. Tinc'oom na
jeeⁿ cjee 'ndyoo na ndoo' mantyjii
ljo' ma'mo̱ⁿna'. Meiⁿ nchii na
nntseiteincuu'ñe na nntseiw'ii
x'iaa'. 20 Ee quia na matseiw'ii
ts'aⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, tyooch'eeⁿ yuu
na maty'iomyana' na l'ue ts'om
Ty'o̱o̱ts'om na cal'aaya. 21 Cwe' nc'e
jo', cha'tso na cwajndii na la'xmaⁿ
nn'aⁿ ñequio cha'tso na waljoo'cheⁿ
na tia na cwil'ana, catjei'ndyo'
cantyja 'naaⁿ nmeiⁿ'. Ndo' ñequio
na cwitue'ndyo'cje'yo' jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om, cala'ljo'yo' ñ'oom'm
na jnda̱ jnoom'm naquii' n'om'yo',
na cantyja 'naaⁿ' juuna' nnda̱a̱
nluin'maaⁿndyo'.
22 Sa̱a̱ tjaa yuu mateijndeiina' na
cwe' mandii ts'aⁿ ñ'oom naya, xeⁿ
nchii macaⁿna' na nnts'aaⁿ ljo' na
matsona', ee xeⁿ tical'a'yo' naljo'
cwinquio'nn'aⁿndyo' cheⁿncjo'yo'.
23 Ee ts'aⁿ na cwe' tomti mandii
ñ'oom'ñeeⁿ ndo' ticats'aa ljo' na
matsona' matseijomna' tsaⁿ'ñeeⁿ
cha'na ts'aⁿ na manty'iaa' nnom ñ'eⁿ
tsjo̱'jnom. 24 Tsaⁿ'ñeeⁿ ntyjeeⁿ chiuu
waaⁿ xjeⁿ na manty'iaaⁿ'aⁿ tsjo̱'jnom,
sa̱a̱ quia na n'ñeeⁿ na manty'iaaⁿ'aⁿ
juuna' mana cwitsuu' ts'oom chiuu
waaⁿ. 25 Sa̱a̱ tsaⁿ na tyeⁿ ñjom ts'om
ñ'oom na mandii, ndo' maqueⁿya
cwenta chiuu xcwe matsa̱'ntjom
ljeii na matseicandyaañena' jaa ndo'
tyeⁿ meiⁿntyjee' na matseicanda̱
chiuu matsa̱'ntjomna', tsaⁿ'ñeeⁿ
nnc'oom na neiiⁿ'eⁿ cantyja 'naaⁿ'
cha'tso na mach'eeⁿ.
26 Xeⁿ m'aaⁿ cwii ts'aⁿ
quii'ntaaⁿ'yo' na matseitiuu na
macanda̱ juu jeeⁿ xcwe mach'ee
sa̱a̱ ticats'aa xjeⁿ tsaa, quia jo'

manquiu'nn'aⁿñe cheⁿnquii, ndo'
ñ'oom na matseitiuu jo' tjaa yuu
l'uena'. 27 Jo nnom Ty'o̱o̱ts'om,
ñ'oom na xcweti ndo' lju' tseixmaⁿ
na cwila'yuu'a, luaa matsona':
Cateijndeii ts'aⁿ ndyeñeeⁿ' na
jnda̱ tja̱ tyendyee, ndo' yolcu na
jnda̱ ljondye na tja̱ s'aa, cateijndeii
ts'aⁿ joona nawi' na cwitjoomna
ndo' tintseiquii'ñe ñequio natia na
matseixmaⁿ tsjoomnancue.

Tical'a'yo' na cwe' jndaa' nn'aⁿ na cwila't'maaⁿ'ndyo'

2 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo'
ñequio Ta Jesucristo, jom
tjacantyja na cwiluiit'maⁿñê.
L'ue ts'oom na til'a'yo' na cwe'
jndaa' nn'aⁿ na cwila't'maaⁿ'ndyo'.
2 Nnts'aana' na wjaaquiee' cwii
ts'aⁿ yuu na cwitjomndyo' na
ndii' tseix'ii s'om cajaⁿ ts'o̱ ndo'
cwee liaa na ya. Ndo' mati
wjaaquiee' cwii ts'aⁿ na cwee
liaa na cwantindyo, 3 sa̱a̱ 'o
nla'ñ'oom'ndyo'ti'yo' ts'aⁿ na cwee
liaa na ya, ndo' nndu'yo' nnoom:
"Cajmaⁿ' ljoo yuu na yati", sa̱a̱
nnom ts'aⁿ na jñeeⁿ'ñe nndu'yo':
"Luaa' cwintyje'", oo "Luaa' cajmaⁿ'
nomtyuaa", 4 ndo' na luaa' cwil'a'yo'
cwit'mo̱ⁿ' cheⁿncjo'yo' na cwe'
jndaa' 'ñeeⁿ na cwiluiit'maⁿñeti
quii'ntaaⁿ'yo', ndo' naljo' ma'mo̱ⁿna'
na tis'a cwila'tiuu'yo', tixcwe
cwitjei'yo' cwenta.
5 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo' na jeeⁿ
wi' ts'o̱o̱ⁿya, candye'yo' ñ'oomwaa:
Nn'aⁿ tsjoomnancue na nty'iaandye,
jnda̱ tjei' Ty'o̱o̱ts'om joona na
laxmaⁿna na tyandyena nc'e na
cwila'yu'ya n'omna ñ'eⁿñê, nc'e na
candya' n'omna jom, nnto'ñoomna
cantyja na matsa̱'ntjoom cha'xjeⁿ na
jnda̱ tqueeⁿ na nnts'aaⁿ. 6 Sa̱a̱ 'o je',
yacheⁿ cwil'a'yo' na catseijnaaⁿ'na'
ndyeñeeⁿ' ndo' ¿aa nchii manaⁿtya
cwinchjeena 'o? Ndo' joona
cwilei'cho xjeⁿ'naaⁿna 'o jo nda̱a̱
naⁿmaⁿn'iaaⁿ. 7 Ndo' aa chii majoo
naⁿtya cwila'neiⁿna ñ'oomntjeiⁿ
nacjoo' xuee nqueⁿ na jeeⁿ jnda
tseixmaⁿna' na cantyja 'naaⁿ' juu jo'
matseicajndyuna' 'o.
8 Waa ljeii na tjacantyja na
matsa̱'ntjomna'. Luaa matsona':
"C'oom' na wi' ts'om' x'ia' cha'xjeⁿ
na jnda ntyji' ñequio nncu'." Xeⁿ
na mayuu'cheⁿ cwila'canda̱'yo'
ljeii'ñeeⁿ, quia jo' ya cwil'a'yo'.
9 Sa̱a̱ xeⁿ cwe' jndaa' 'ñeeⁿ na
cwila't'maaⁿ'ndyo'ti'yo', mach'eena'
na waa jnaⁿ'yo' ee cwila'tjo̱o̱ndyo'
jo nnom ljeii 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om
na matsa̱'ntjomna'. 10 Ee xeⁿ
matseicanda̱a̱'ñe ts'aⁿ cha'tso
ljeii'ñeeⁿ, sa̱a̱ matseitjo̱o̱ñe cantyja
'naaⁿ' cwii joona', matseijndaa'ñena'
na waa jnaaⁿ'aⁿ jo nda̱a̱ cha'tso
ljeii'ñeeⁿ. 11 Ee nquii Ty'o̱o̱ts'om
na tso: "Tinc'oom'ya' ñequio
cwiicheⁿ ts'aⁿ", majom matsoom:
"Tintseicue' ts'aⁿ." Jo' chii xeⁿ na
tyooche' na cwe' m'aaⁿ'ya' ñ'eⁿ
cwiicheⁿ ts'aⁿ, sa̱a̱ nntseicue' ts'aⁿ,
maxjeⁿ jnda̱ seitjo̱o̱ndyu' nnom
cha'waa ljeii'ñeeⁿ. 12 Jo' chii
macaⁿna' na cal'andyo' cwenta
ñ'oom na cwila'neiⁿ'yo', ndo' ljo'
na cwil'a'yo', cha'xjeⁿ cwil'a nn'aⁿ
na maxjeⁿ nquiu na meiⁿchiuucheⁿ
nleijndaa' ñ'oom 'naaⁿ nnts'aa ljeii
na matseicandyaañena' jaa. 13 Ndo'
nn'aⁿ na tîc'om na jnda nquiu nc'iaa,
quia na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ, tjaa'naⁿ
'ñeeⁿ nnc'oom na wi' ts'om joona.

Sa̱a̱ nn'aⁿ na t'om na wi' n'om
nc'iaa, naⁿ'ñeeⁿ nlui'yana quia na
nntu'xeⁿndye nn'aⁿ.

Cal'aaya yuu na maty'iomyana' nc'e na cwilayuu'a

14 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo' na
jeeⁿ wi' ts'o̱o̱ⁿya, ¿yuu l'ue na nntso
ts'aⁿ na matseiyu'ya ts'oom ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om, sa̱a̱ tjaa na mach'eeⁿ na
ma'mo̱ⁿna' na ljo'? Na luaa' ts'oom,
¿aa nnda̱a̱ nlui'n'maaⁿñê? 15 Cal'uu,
xeⁿ m'aaⁿ cwii nn'aaⁿya na tsaⁿs'a
oo tsaⁿscu na matseitjo̱o̱na' liaana
ndo' nantquie na nlcwa'na na ticwii
xuee, 16 ndo' cwiindyo' 'o nntso
nda̱a̱na: "Catsa'to'yo'." Ty'o̱o̱ts'om
catio'naaⁿñê 'o na nlcwee'yo' liaa
ndo' na nlcwa'cjaacjo'yo', sa̱a̱ xeⁿ
tinquiaa' ljo' na macaⁿna' joona,
¿yuu nnteijndeii ñ'oom na luaa'
tsu' nda̱a̱na? 17 Maluaa' cantyja
'naaⁿ' ñ'oom na matseiyu'ya ts'om'
ñ'eⁿñê xeⁿ tjaa'naⁿ ts'iaaⁿ coch'eena'
ñ'eⁿndyu' quia jo' ma'mo̱ⁿna' na
ticwando'na' naquii' ts'om'.
18 Nnts'aacheⁿna' na cwiindyo'
'o nntso: "'U matseiyu'ya ts'om'
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om ndo' ja mats'aa
yuu na maty'iommyana'." Xeⁿ na
ljo', ca'mo̱ⁿ' na matseiyu'ya ts'om'
ñ'eⁿñê meiⁿ tyoowitquioo' ñequio
na mache', ndo' ja ñequio ljo' na
mats'aaya m'mo̱o̱ⁿya na matseiyu'ya
ts'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿñê. 19 'U matseiyu' na
ñecwii Ty'o̱o̱ts'om m'aaⁿ, ya na
ljo' mache', mati naⁿjndii maluaa'
cwila'yu'na ndo' cwiteindyena
na nquiaana. 20 Tintsa' na cwe'
ntjeiⁿndyu'to', queⁿ'ya' cwenta. Na
cwe' na nntso ts'aⁿ na matseiyu'ya
ts'oom ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om, sa̱a̱ cantyja
na mach'eeⁿ tyoowitquioo' na
mayuu' na ljo', quia jo' juu na
matseiyu'ya ts'om', matseixmaⁿna'
ts'oo. 21 Cjaañjoom' n'om'yo' ljo' na
s'aa welooya Abraham, jo' na tqueⁿ
Ty'o̱o̱ts'om jom na tacatseixmaaⁿ
jnaⁿ ee na tquiaaⁿ ti'jnaaⁿ Isaac
na cue' cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.
22 Queⁿ' cwenta ñ'oomwaa' cantyja
'naaⁿ' Abraham, cantyja na s'aaⁿ
ma'mo̱ⁿna' na tyotseiyu'ya ts'oom
ndo' juu jo' matseicanda̱a̱'ñena'
cantyja na luaa' s'aaⁿ. 23 Ndo' na
luaa' s'aaⁿ seicanda̱a̱'ñena' ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii na matsona':
"Tyotseiyu'ya ts'om Abraham ñequio
Ty'o̱o̱ts'om, jo' na tqueⁿna' jom
na tjaa jnaⁿ cwicotseixmaaⁿ, ndo'
seicajndyuna' jom ts'aⁿ na jeeⁿ ya
ñ'oom juu ñequio Ty'o̱o̱ts'om."
24 Ndo' na ljo', ¿aa cwiqueⁿ'yo'
cwenta? Nchii tomti maco'ñom
Ty'o̱o̱ts'om ts'aⁿ cwe' cantyja na
matseiyu'ya ts'om ñ'eⁿñê sa̱a̱ mati
cantyja na mach'ee. 25 Majo'ti
tuii ñequio sculjaa' na jndyu
Rahab, tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om jom na
tacatseixmaaⁿ jnaⁿ nc'e ljo' na s'aaⁿ,
na tquiaaⁿ waⁿ'aⁿ na ljoo'ndye nn'aⁿ
na ty'equeⁿ cwenta chiuu m'aⁿ nn'aⁿ
tsjom'm, ndo' jñoom joona cwiicheⁿ
nato. 26 Ee cha'xjeⁿ cha'waa seii' ts'aⁿ
xeⁿ ticuaa espíritu 'naaⁿ'na', maxjeⁿ
ts'oo juuna', majo'ti matseijomna'
na matseiyu'ya ts'om ts'aⁿ, ts'oo
juuna' xeⁿ ticañ'eⁿ na mach'ee ts'aⁿ.

Cantyja 'naaⁿ' tsaa ts'aⁿ

3 Tinc'om'yo' na jeeⁿ jndyendyo'
na ñe'cat'mo̱ⁿ'yo' nda̱a̱
nn'aⁿ, ee manquiu'yo' na jaa na
cwit'mo̱o̱ⁿya majaa'ti m'aaⁿna'
nacjooya quia na nleijndaa' jnaaⁿya
ñ'eⁿ nn'aⁿ. 2 Cha'tsondyo̱ jndye

nnom niom na ticjaacanjoom'
na cwil'aaya, sa̱a̱ xe^{n} m'aa^{n} cwii
ts'a^{n} na maque^{n}ñe xje^{n} cha'tso na
matseinei^{n}, tsa^{n}'ñee^{n} matseixmaa^{n}
ts'a^{n} na yañe jom, ee maque^{n}ñe
che^{n}nque^{n} xje^{n} cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
3 Cwitjaa'ndyo̱ xjo frenom naquii'
'ndyoo caso cha ññequiaañeyo'
cantyja na cwitsa̱'ntjo̱o̱^{n}ya. Ndo' na
luaa' cwil'aaya nnda̱a̱ nlqua̱a̱^{n}ya
xje^{n} cha'waañeyo'. 4 Mati que^{n}'yo'
cwenta cantyja 'naa^{n}' w'aandaa,
meii^{n} na jee^{n} t'ma^{n}na' ndo' jee^{n}
jndeii jndye na mantquie juuna',
ndo' ts'oom pala' na ñequio
wjaañ'oom ts'a^{n} juuna' jee^{n}
cachjoona', sa̱a̱ nnda̱a̱ nncjaañ'oom
ts'a^{n} w'aandaa'ñee^{n} mei^{n}yuuche^{n} na
l'ue ts'om ts'a^{n}. 5 Maluaa' mach'eena'
ñequio tsaa ts'a^{n} na matseixma^{n}na'
cwii na tjacañjoom'ñe ts'a^{n}, meii^{n}
na jee^{n} cachjoona' sa̱a̱ teinom'na'
na jndye ljo' nnda̱a̱ nnts'aana'.
Cwii chom cachjoo sa̱a̱ nnda̱a̱
nntseicona' cwii jnda̱a̱ t'ma^{n}. 6 Ndo'
tsaa ts'a^{n} tseixma^{n}na' ntsaachom.
Juuna' too'che^{n}na' ñequio cha'tso
nnom natia ndo' waa najndeii na
matseixma^{n}na' na matsei'ndaa'na'
cha'waa cantyja na wjaam'aa^{n}
ts'a^{n}. Juuna' nnda̱a̱ nncju'na' na
nlei'ndaa'ñ'e^{n} chiuu ya na m'aa^{n}
ts'a^{n}, ee chom b'io matseic'uaa
juuna'. 7 Ts'a^{n} nnda̱a̱ nntseixioom'm
cha'tso quioo', cha'na: quioo'
quii'jnda̱a̱ na wjee, cantsaa, canduu,
ndo' quioo' na m'a^{n} ts'om ndaaluee,
ndo' maxje^{n} macwila'xiom' nn'a^{n}
quioo'm'a^{n}'. 8 Sa̱a̱ tsaa ts'a^{n} mei^{n}cwii
ts'a^{n} xocanda̱a̱ nntseixiom' juuna',
ee juuna' matseixma^{n}na' cwii
natia na xonda̱a̱ nts'aa ts'a^{n} xje^{n}.
9 Ñequio juuna' cwila't'maa^{n}'ndyo̱
Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om ndo' mañ'e^{n}
juuna' cwitua̱a̱'a ñ'oomwi' nacjoo
nn'a^{n} na s'aa^{n} na tuiindye cha'xje^{n}
na waa nque^{n}. 10 Ñequio 'ndyoo
ts'a^{n} matseit'maa^{n}'ñê Ty'o̱o̱ts'om
ndo' mañequio juuna' majoom'm
n'oomwi' nacjoo' ts'a^{n}. 'O nn'a^{n}ya
na jee^{n} wi' ts'o̱o̱^{n}ya, mei^{n}chjoo
ticaty'iomyana' na luaa' cwiluii.
11 ¿Aa nnda̱a̱ nnts'aana' cwii xo̱'
na cwinaa^{n}' ndaatiooya majo' jo'
cwinaa^{n}' ndaatioo na ja? 12 'O
nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo' na jee^{n}
wi' ts'o̱o̱^{n}ya, cwii ts'oom higuera
xocanda̱a̱ nna^{n}' ta̱ aceitunas juuna',
mei^{n} ts'o̱o̱ ta̱uva xonna^{n}' ta̱ higos
juuna'.

Na m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om cwina^{n} na jndo̱' ts'om ts'a^{n}

13 Xe^{n} na m'aa^{n} cwii ts'a^{n}
quii'ntaa^{n}'yo' na jndo̱' ts'om, ndo'
t'ma^{n} matsei'no̱^{n}', ca'mo̱o̱^{n} na
ljo' ñequio na c'oom na yats'a^{n}ñê,
c'oom na nioom' ts'oom ee jo' na
m'mo̱^{n}na' na jndo̱' ts'oom. 14 Sa̱a̱
xe^{n} quii' n'om'yo' laxma^{n}'yo' cwii
na matsei'ndaa'na' 'o cha'cwijom
cwii na ja jnaa^{n}' na jee^{n} xuee'yo'
ndo' jee^{n} cwila'jnda̱'yo' na nluii
t'ma^{n}ndyo', quia jo' tintjei'yo'
cwenta na jndo̱' n'om'yo', ee na
cwilaxma^{n}'yo' na ljo' maty'iomna'
na cantundyo' ndo' cwitjei'ndyo'
ñequio ñ'oom na mayuu'. 15 Ee
ts'a^{n} na luaa' waa na jndo̱' ts'om
nchii na m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om
cwina^{n}na', m'aa^{n}na' cantyja
'naa^{n}' tsjoomnancue, tseixma^{n}na'
na jndo̱' n'om nn'a^{n}, laxma^{n}na'
cwentaa' tsa^{n}jndii. 16 Ee yuu na
m'a^{n} nn'a^{n} na ta̱a̱' n'om nc'iaa, ndo'
jee^{n} xueena, jo' jo' cwe' cañ'ee^{n}'to

m'aⁿna, ndo' niom cha'tso nnom
natia. 17 Saa juu na jndo' n'om nn'aⁿ
na mañequiaa Ty'oots'om, m'aⁿ
nn'aⁿ na lju' n'omna jo nnoom ndo'
ndaa nn'aⁿ, m'aⁿna na tjaa'naⁿ tia'
cachona, m'aⁿna na yann'aⁿndye
ñequio nc'iaana, ndyaandyena, wi'
n'omna nt'omcheⁿ nn'aⁿ, cwil'ana
yuu na ya, jndaa' m'aaⁿ' n'omna
chiuu cwi'oom'aⁿna, ndo' xcwee'
n'omna ljo' cwil'ana. 18 Ndo' nn'aⁿ
na cwita'ya nc'iaa na cho tia', na
luaa' cwil'ana cwinomna cwii na
nnts'aana' cha'cwijom cwiwe' ntjom
ndo' cantyja 'naaⁿ' naljo', jndye
ncue' nnts'aana' na maty'iomyana'.

**Tacatseix'iaa'ñe ts'aⁿ na matseiyu'
ñequio tsjoomnancue**

4 ¿Yuu cwinaⁿ ndia', ndo' yuu
cwinaⁿ na cwila'ntja'ndyo'
ñ'eⁿ nc'iaa'yo'? Cwinaⁿ joona'
naquii' n'om'yo' nc'e natia na queeⁿ
n'om seii'yo'. 2 'O tjoondyo' cwii
nnom, saa tileicuaana' luee'yo',
jo' na nla'cue'yo' ts'aⁿ, ndo' queeⁿ
n'om'yo' na nncuaa cwii nnom 'naⁿ
luee'yo', saa tileicuaana', jo' na
cwinoⁿ'yo' mana matseiwena' tia'.
Tileicuaa ljo' na l'ue n'om'yo' ee
na tyootaⁿ'yo' nnom Ty'oots'om.
3 Ndo' xeⁿ na cwitaⁿ'yo' saa
tileicato'ñoom'yo', mach'eena' na
ljo' ee tixcwe cwitaⁿ'yo', ee 'o
ñe'quiom 'naⁿ luee'yo' cha na
nla'catsuu'yo' joona' yuu na queeⁿ
n'om seii'yo'. 4 Nty'iaandyo' 'o
nn'aⁿ na tixcwe cwil'a'yo'. ¿Aa
ticaliu'yo' na ts'aⁿ na m'aaⁿ na ya
ñ'oom juu ñequio tsjoomnancue
mach'eena' na jnoom'm Ty'oots'om?
5 Manc'e jo' chii luaa tso ñ'oom'
Ty'oots'om na teiljeii: "Nquii
Espíritu na jnda tquiaa Ty'oots'om
na c'oomñê quii' n'ooⁿya na m'aaⁿ
na candya' ts'oom jaa, candaa'ya
waa na xueeⁿ jaa." 6 Saa Ty'oots'om
mateijndeiityeeⁿ jaa ñequio naya
na matseixmaaⁿ. Ee cha'na matso
ñ'oom'm na teiljeii: "Ty'oots'om
m'aaⁿ nacjoo nn'aⁿ na cwilas'andye,
cwila'lcundye, saa mateijneiⁿ
nn'aⁿ na cwituee'ndyecje."
7 Jo' chii catue'ndyo'cje'yo' jo
nnom Ty'oots'om cha nnaⁿndyo'
ñequio tsaⁿjndii ndo' nleinoom
'o. 8 Cala'candyoo'ndyo' na
m'aaⁿ Ty'oots'om quia jo'
nntseicandyoo'ñê na m'aⁿ'yo'. 'O
na laxmaⁿ'yo' jnaⁿ, calalju'yo'
luee'yo' ndo' 'o na ñe'c'om'yo'
na wi' n'om'yo' Ty'oots'om ndo'
mañejuu xjeⁿ mati cwila'candya'
n'om'yo' tsjoomnancue, na luaa'
laxmaⁿ'yo', calalju'yo' n'om'yo'.
9 Co'tiana' nquiu'yo', catyuee'yo'
ndo' cata'tio'yo' na cwila'tjoondyo'.
Na cwinco'yo' na neiⁿnco n'om'yo',
catseicwaqueⁿna' jo' na chjoo'
n'om'yo' na cwila'tjoondyo'.
10 Catue'ndyo'cje'yo' jo nnom Ta
Ty'oots'om cha na jom nnts'aaⁿ na
nntseiwendyena' 'o.

Tantu'xaaⁿya nn'aaⁿya na cwila'yu'

11 'O nn'aⁿya, tintio'ñ'oom'yo'
ntyjee'yo'. Ee ts'aⁿ na nntio'ñ'oom
oo matseijndaa'ñe jnaaⁿ' x'iaa', wjaⁿ
nacjoo' ljo' na ma'moⁿ ljeii, ndo'
matseijndaa'ñe ljo' tis'a matseixmaⁿ
ljeii. Ee xeⁿ na 'u matseijndaa'ndyu'
na tijo'ndyo ljo' matso ljeii quia jo'
mach'eena' na 'u cwiluiindyu' ts'aⁿ
na matseijndaa'ñe ljo' tijo'ndyo
matseineiⁿ ljeii, nchii cwiluiindyu'
ts'aⁿ na matseicandaa'ñe ljo' na

matsona'. 12 Ee ñecwii m'aan na
tquiaa ljeii na matsa̱'ntjomna'
ndo' manquiityeen tseixmaan na
nncu'xeen na aa cwila'tjoo̱ndye nn'an
cantyja 'naan'na' ndo' manquiityeen
nnda̱a̱ nncwji'n'maanñê oo nncu'xeen
'u. Sa̱a̱ 'u je', ¿ljo' cwiluiindyu' na
jeen ñe'cu'xen' x'ia'?

Ticatseit'maan'ñe chennquii ts'an cantyja chiuu nnts'aan

13 Candye'yo' ñ'oom na matsjo̱o̱
luaa, 'o nn'an na quindu'yo': "'Iocha
luaa', nntsaaya tsjoomwaa oo
tsjoomwaa', jo' jo' nnc'o̱o̱nya cwii
chu na nla'jndaa ndo' nnda̱a̱ na
nntantjo̱o̱n s'om." 14 Ndo' mein cwe'
ticaliu'to'yo' aa cwintando'yo'
'iochati. 'O matseijomna' cha'na
nchquiuts'o na chjoowi'tan'ndyo
na cwiwitquioo'na' xen jnda̱ mana
cwitsuna'. 15 'O luaa macan'na'
nndu'yo': "Xen Ty'o̱o̱ts'om l'ue
ts'oom na ndicwan tando̱o̱'tya̱a̱ya,
quia jo' nl'aaya nmeiin oo
nt'omchen." 16 Sa̱a̱ 'o nchaa l'uu ljo'
cwindu'yo', 'o ndicwan cwilanein'yo'
ñ'ooms'a, ñ'oomscu, ndo' cha'tso
ñ'oom na macwji's'añe oo na
macwji'scuñe ts'an tia laxman'na'.
17 Jo' chii meinquia ts'an na mantyjii
na cats'aa yuu na maty'iomyana',
ndo' ticats'aa, maxjen jnan tseixman
tsan'ñeen.

Waa na nnt'uiina' nantya

5 ¡Candye'yo' ñ'oommeiin 'o
nantya! ¡Catyuee'yo' ndo'
cala'xua'yo' cantyja na cwajndii
nntjom'yo' na nlco'wi'na' 'o! 2 Ee
'nan na tyandyo', jnda̱ tei'ndaa'na',
ndo' lia'yo' na jndati jnda̱ tcwa'
canty'ua. 3 S'om cajan ndo' s'om
xuee 'nan'yo' jnda̱ t'oom ntsa̱a̱na',
ndo' joo tsa̱a̱'ñeen nntjei'yuu'ndyena'
na tia na cwil'a'yo', ndo'
nla'tyuii'ñ'enna' 'o cha'xjen
mach'ee chom. Ñejla't'ue'yo'
'nan'yo' na ñ'en cwileityandyo'
cwentaa' ndyumeiinñe. 4 S'om na
tîcatiom'l'ua'yo' nn'an na ñel'a
ts'iaan 'nan'yo' cwiñequiana'
jnan'yo' na tis'a cwil'a'yo'. Ndo' Ta
Ty'o̱o̱ts'om jnda̱ jñeen ñ'omndyuee
nanntjoom'yo' na ñel'a ts'iaan
'nan'yo'. 5 Nnom tyuaawaa jeen
neinncoo' m'an'yo' ndo' cwil'a'yo'
cha'xjen na 'o l'ue n'om'yo',
cwila'ca'meiinndyo' cha'cwijom
quioo' na nntseicuee' ts'an. Ndo'
jnda̱ tue'ntyjo̱ xuee na nncwje'yo'.
6 Cwil'a'yo' na cat'uiityen w'aancjo
nn'an na tjaa jnaan hasta cwil'a'yo'
na cwjena, ee na tjaa'nan ljo' ya
nnda̱a̱ nl'ana ñ'enndyo'.

C'om't'maan'ndyo' n'om'yo' ndo' calanein'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om.

7 Jo' chii 'o nn'anya na cwila'yu'yo'
c'om't'maan'ndyo' n'om'yo' hasta
na nncwjee'nnda' Ta Jesucristo.
Cha'xjen na t'man ts'om cwii
ts'an na mach'ee ts'iaan jnda̱a̱, na
xjen na tyjee'chen ndaalua' hasta
xjen na nnmanchen na meinnom'm
na nlquie ntjoom'm. 8 Mati 'o
c'om't'maan'ndyo' n'om'yo' ndo'
cwintyje'tyen'yo', ee mandyoo'
nncwjee'nnda' Ta Jesucristo.
9 'O nn'anya, tila'ncjoo'ndyo'
chenncjo'yo' nacjoo nc'iaa'yo' cha
ticanna' na nncu'xen Ty'o̱o̱ts'om 'o
ee nquen cwiluiiñê na macu'xeen
nn'an, ndo' mam'aanc'eeñê na
nnts'aan naljo'. 10 'O nn'anya na
cwila'yu'yo', c'om't'maan'ndyo'

n'om'yo' cha'xjeⁿ nquiee profetas na
tyoñequia ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na jeeⁿ
wi' tyotjoom. 11 Jaa manquiuuya na
neiⁿnco n'om nn'aⁿ na cwinaⁿndye
nawi' na cwitjoom. 'O manquiu'yo'
chiuu jnaⁿñe Job nawi' na tyotjoom
ndo' manquiu'yo' chiuu s'aa
Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿñê na cwimacanda̱,
ee Ty'o̱o̱ts'om matsei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ ljo'
cwitjo̱o̱ⁿya ndo' m'aaⁿ na wi' ts'oom
jaa.
12 Ñ'oom na macaⁿ'tya̱ya
nda̱a̱'yo' 'o nn'aⁿya, na tilcwi'yo'
meiⁿ cañoom'luee, meiⁿ tyuaa
ndo' meiⁿcwii nnom 'naⁿ, macanda̱
candu'yo' na mayuu' ñ'oom na
nquiu'yo' na mayuu' ndo' ñ'oom na
nquiu'yo' na tiyuu', candu'yo' na
tiyuu' jo' cha na tint'uii Ty'o̱o̱ts'om
'o cantyja 'naaⁿ' jnaⁿ'yo'.
13 Xeⁿ m'aaⁿ cwiindyo' 'o na
manchje nawi' juu, catseineiⁿ nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' xeⁿ m'aaⁿ ts'aⁿ na
neiⁿnco ts'om cata luantsa. 14 Xeⁿ
m'aaⁿ cwiindyo' 'o na wii', queeⁿ'ñe
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye nnom
tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ cha na cala'neiⁿ naⁿ'ñeeⁿ
nnom Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ, ndo'
caty'oomndyena seitye nacjoom'm
ñequio xuee' Ta Ty'o̱o̱ts'om. 15 Quia
na cwilaneiⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
ñequio na cwilayu'ya n'om'yo'
ñ'eⁿñê, nntsein'maaⁿ ts'aⁿ na wii',
ndo' xeⁿ na seitjo̱o̱ñe tsaⁿ'ñeeⁿ
nnoom nntseit'maⁿ ts'oom juu. 16 Jo'
chii ticwiindyo' 'o catjei'yuu'ndyo'
jnaⁿ'yo' nda̱a̱ nc'iaa'yo', cha na
nn'maaⁿ'yo'. Ee ts'aⁿ na cwiluiiñe
cantyja na maty'iomyana', quia
matseineiⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om
ñequio na jndaya ntyjii, jndye
waa na nnts'aana'. 17 Profeta Elías
tyotseixmaaⁿ cha'xjeⁿ jaa nmeiiⁿ, sa̱a̱
quia na seineiiⁿ nnom Ty'o̱o̱ts'om
ñequio na seicantyjaa'ya ts'oom na
tcaaⁿ na ticua', ndyee chu waljoo'
xcwe taticua'. 18 Jnda̱ jo' tcaⁿnnaaⁿ'aⁿ
na cua', quia jo' s'aa Ty'o̱o̱ts'om na
jnaⁿnnda'na' na tyowa' ndo' tue'
ntjom.
19 'O nn'aⁿya, xeⁿ ma'ndii
cwiindyo' 'o ñ'oom na mayuu',
ndo' cwii x'iaaⁿ'aⁿ mach'ee na
calcwe'nnaaⁿ'aⁿ, 20 caliu'yo', ts'aⁿ na
nnts'aa na calcwe' ts'aⁿjnaⁿ nato na
tijo'ndyo', macwji'n'maaⁿñê tsaⁿ'ñeeⁿ
na nntsuuñe añmaaⁿ', ndo' mach'eeⁿ
na jndye jnaaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ matseit'maⁿ
ts'om Ty'o̱o̱ts'om.

Carta najndyee na seiljeii Pedro

Pedro seicwanoom carta na m'aⁿ nn'aⁿ na t'oom'ndye

1 Maja Pedro na cwiluiindyo̱ apóstol, ts'aⁿ na majñom Jesucristo ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ matseiljeiya ñ'oomwaa na matseicwano̱ⁿya juuna' ndaa̱' 'o na jnda̱ t'oom'ndyo', na m'aⁿ'yo' l'o̱ndaa Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ñ'eⁿ Bitinia, [2]ndaa̱' 'o na jaach'ee xuee tjeii'ñe Tsotyaa̱aya Ty'o̱o̱ts'om 'o na laxmaⁿ'yo' cwentaaⁿ'aⁿ cha'xjeⁿ na seijndaa'ñê. Cantyja 'naaⁿ' Espíritu Santo tqueⁿño̱o̱ⁿ 'o na nlaxmaⁿ'yo' na calacanda̱'yo' jo noom ndo' na nlaxmaⁿ'yo' na lju' n'om'yo' ñequio nioom' Jesucristo. Quiaa Ty'o̱o̱ts'om na candaa̱'ya nnto'ñoom'yo' naya na matseixmaaⁿ ñequio na tjaa ñomtiuu c'om'yo' jo nnoom.

Cwicantyjaa' n'o̱o̱ⁿya na nntando̱o̱'nnda'a

[3]Catseit'maaⁿ'ñena' nquii Ty'o̱o̱ts'om na cwiluiiñê Tsotye Ta Jesucristo cwentaaya. Jom nc'e na jeeⁿ wi' ts'oom jaa jnda̱ s'aaⁿ na cwiluiindyo̱xco̱o̱ nc'e na tando'xco Jesucristo. Cantyja 'naaⁿ' jo' m'aaⁿya na cwicantyjaa' n'o̱o̱ⁿya na nndaaya na nntando̱o̱'a. [4]Cantyja 'naaⁿ' Jesucristo nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om na nnto'ñoom'yo' juu na nnda'yo' na cwileiwe cañoom'luee na lju' tseixmaⁿna' na tijoom cwi'ndaa' meiⁿ xoc'uaana' cha'na ljaa'. [5]Nc'e na cwilayu'ya n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om mawañoom'm 'o ñequio najndeii na matseixmaaⁿ. Nnts'aaⁿ na ljo' hasta ncuee na macanda̱ quia na nleitquioo' na nncwji'n'maaⁿñê 'o.

[6]Nc'e na manquiu'yo' na macwji'n'maaⁿñê 'o, t'maⁿ cwiquioo na neiⁿ'yo', meiiⁿ mach'eena' maniom jndye nnom nawi' na cwiwinom'yo' je'. Saa̱ tiyo macaⁿna' na nntjom'yo' nmeiⁿ', ntyja nncwinomna'. [7]Juu na cwila'yu'ya n'om'yo' matseijomna' juuna' cha'cwijom s'om cajaⁿ, juuna' macaⁿna' na nncwinom'yo' nawi' cha nleitquioo' cwanti na jndana'. Juu na matseiyu'ya ts'om ts'aⁿ na ya nncwinomna' nawi', jndati tseixmaⁿ jo' nchiiti s'om cajaⁿ na cwintycwiina'. Ndo' naljo', juu na cwila'yu'ya n'om'yo', jnda̱ teitquioo' na ya jlui'yo', quia na nncwjee'nnda' Jesucristo, nluii't'maⁿndyo' cantyja 'naaⁿ' juu jo'.

[8]'O meiiⁿ tyoonty'ia'yo' jom, saa̱ candya' n'om'yo' ñ'eⁿñê. Meiiⁿ na nchii cwinty'ia'ndaa̱'yo' jom, saa̱

nc'e na jom quit'ma^{n} n'om'yo',
mañequiaana' na t'ma^{n} waa na
nei^{n}'yo'. Mei^{n} tileicaliu'yo' cwaa^{n}
ñ'oom na nndu'yo' na nei^{n}'yo'. Ndo'
juu na nei^{n}'yo' matseit'maa^{n}'ñena'
Ty'o̱o̱ts'om. **9** Ee nc'e na cwila'yu'yo'
ñ'e^{n} Jesucristo, cwito'ñoom'yo' na
macwji'n'maa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om añma^{n}
'na^{n}'yo'.
10 Ncuee na teinom nquiee
profetas na tyoñequia ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om cantyja 'naa^{n}' na quia
nluii, tyola'naa^{n}na ñ'oom'm ndo'
tcuu tcuu ñe'cala'no̱^{n}'na cantyja
'naa^{n}' na nncwji'n'maa^{n}ñê nn'a^{n},
ndo' nc'e naya na matseixmaa^{n}
ñejlanei^{n}na cantyja 'naa^{n}'na'.
11 Nquii Espíritu na matseixma^{n}
Cristo na tyom'aa^{n} quii' n'omna,
tyuaa' t'mo̱o̱^{n} nda̱a̱ na^{n}'ñee^{n} nawi'
na ntjom Cristo ndo' na nda̱quia
nntseit'maa^{n}'ñena' juu. Tcuu tcuu
tyol'ueena 'ñee^{n} ts'a^{n} tsa^{n}'ñee^{n} na
t'mo̱^{n} Espíritu nda̱a̱na ndo' cwaa^{n}
xje^{n} nncwjee'. **12** Na^{n}'ñee^{n} t'mo̱^{n}
Ty'o̱o̱ts'om nda̱a̱na na tixocaluiiñe
Cristo xje^{n} na cwita'ndo' nquieena.
T'mo̱o̱^{n} nda̱a̱na na nnc'oom
juu xje^{n} na m'aa^{n} jaa. Jo' chii
ndyumeii^{n}ñe, ñequio na mateijndeii
Espíritu Santo na jñom Ty'o̱o̱ts'om,
cwiñe'quia nn'a^{n} ñ'oom naya
nda̱a̱'yo' cantyja 'naa^{n}' Jesucristo.
Jee^{n} cajnda ñ'oom nayawaañe hasta
matseiquee^{n}na' n'om ángeles na
ñecala'no̱^{n}'na juuna'.

Ty'o̱o̱ts'om maquee^{n}'ñê na c'o̱o̱^{n} na lju' n'o̱o̱^{n}

13 Que^{n}'tye^{n}'yo' cantyja na
cwila'tiuu'yo'. Cal'a' che^{n}ncjo'yo'
xje^{n} na ñe'cwii n'om'yo'. C'om'yo'
na ñe'cwii waa na quit'ma^{n} n'om'yo'
cantyja naya na nnts'aa Ty'o̱o̱ts'om
'o quia na nndyonnda' Ta Jesucristo.
14 Nc'e na cwiluiindyo' ntseinda
Ty'o̱o̱ts'om na cwila'canda̱a̱'ndyo',
catjei'ndyo' cantyja 'naa^{n} joo ts'iaa^{n}
na ñejla'jomndyo' cwitjo̱o̱che^{n} na
ta'jna^{n}'yo' jom. **15** Nquii Ty'o̱o̱ts'om
na t'maa^{n} 'o cwiluiiñê na lju'
ts'oom. Jo' chii mati 'o c'om'yo'
na lju' n'om'yo' jo nnoom cantyja
cha'tsoti na cwitsam'a^{n}'yo'. **16** Ee
teiyo teiljeii ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
matsona': "Nc'e na ja cwiluiindyo̱
na lju' ts'o̱o̱^{n}ya, mati 'o c'om'yo' na
lju' n'om'yo'."
17 Nc'e na cwilcwi'yo' Tsotye'yo'
na nque^{n} xocats'aa^{n} na neii^{n}'e^{n} cwii
ts'a^{n} sa̱a̱ cwiiche^{n} tineii^{n}'e^{n}, jo' chii
c'om'yo' na nquia'yo' jom yoche^{n} na
m'a^{n}'yo' ljooñe cha'cwijom nn'a^{n} na
cwe' cwiqueya. **18** Juu na ñet'om'yo'
cwitjo̱o̱che^{n} na jla'yu'yo' ñ'e^{n}
Ty'o̱o̱ts'om na jee^{n} cwe' ts'iaa^{n}'ndyo
jo', tjei'ñ'maa^{n}ñê 'o cantyja
'naa^{n}'na', joo jo' t'mo̱o̱^{n} welo'yo'
nda̱a̱'yo'. Manquiu'jndaa'ndyo'
na juu na tjei'n'maa^{n}ñê 'o, nchii
ñjoml'ua juuna' ñequio 'na^{n} na
cwindyue, cha'na s'om caja^{n} oo
s'om xuee, **19** 'o ñjoml'uandyo'
ñequio nioom' Cristo na jee^{n} ndya'
jnda, na tquiaañe che^{n}nque^{n} na
jla'cuee'na jom cha'cwijom cwii
catsma^{n} na cwiñe'quia nn'a^{n} na
cwila't'maa^{n}'ndyena Ty'o̱o̱ts'om,
na mei^{n}cwii ticatseixmaa^{n} na
ticanda̱a̱'ñê, cha'cwijom catsma^{n} na
canchii'ñeñ'e^{n}. **20** Cwitjo̱o̱che^{n} na
nlque^{n} Ty'o̱o̱ts'om tsjoomnancue,
sa̱a̱ jnda̱ tquee^{n} na nntjom Cristo
na lj̱o'. Sa̱a̱ hasta ndyumeii^{n} tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om na teitquioo'ñê cha
nnteijndeiina' 'o. **21** Je' cantyja 'naa^{n}'

Jesucristo m'aⁿ'yo' na cwila'yu'yo'
ñ'eⁿ Ty'o̱o̱ts'om. Manquiityeeⁿ
tquiaaⁿ na tando'xco juu jnda̱ na
tue', ndo' seit'maaⁿ'ñê juu. Ndo'
nc'e na ljo' cwila'yu'ya n'om'yo'
ñ'eⁿñê, ndo' cwicantyjaa' n'om'yo'
jom.
22 Ndo' je', nc'e na cwito'ñoom'yo'
ñ'oom na mayuu', jo' na lju'
añmaaⁿ'yo' cha xcwee' n'om'yo'
cwil'a'yo' na cwilawi' n'om'yo'
nn'aⁿ'yo' na cwila'yu'. Ndo'
matsona' na c'om'yo' na wi' n'om'yo'
cwii ndo' cwiindyo' ñequio na lju'
n'om'yo' ndo' ñequio cha'waa na
jnda̱'yo'. 23 Ee jnda̱ tuiixcondyo' cwe'
nchii cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na cwiwje.
'O jnda̱ tuiixcondyo' cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na wando', cwii
na m'aaⁿ ndo' m'aaⁿ.
24 Ee ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na seiljeii
Isaías, matsona':
Cha'tsondye nn'aⁿ matseijomna'
joona cha'cwijom tsco jnda̱a̱.
Ndo' juu na t'maⁿ na
cwiluiindyena matseijomna'
juuna' cha'cwijom ljaa' tsco
jnda̱a̱.
Sa̱a̱ quia na cwicaaⁿ tsco jnda̱a̱,
cwiquiaa ljaa'na',
25 sa̱a̱ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
ticantycwii na m'aaⁿna'.
Ndo' juu ñ'oom'ñeeⁿ na tyoñequia
nn'aⁿ nda̱a̱'yo' tseixmaⁿna' ñ'oom
na nlui'n'maaⁿndye añmaaⁿ nn'aⁿ.
2 Nc'e na luaa', catjei'ndyo'
cantyja 'naaⁿ' cwii cwii nnom
natia, cha'tso na maquiu'nn'aⁿna',
cha'tso na we waa na mach'ee ts'aⁿ,
cha'tso na cwila't a̱a̱' n'om nn'aⁿ
nc'iaana, cha'tso na cwitio'ñ'oom
nn'aⁿ nt'omcheⁿ. 2 Cha'xjeⁿ yo'ndaa
na 'ndaandye cwil'ueena ndaatsuu'
tsondyeena, cjoo' n'om'yo' na
cal'ue'yo' ndaatsuu ñequii' cantyja
'naaⁿ' Espíritu, cha cantyja 'naaⁿ'
jo' nntsanajnda̱'yo' na laxmaⁿ'yo'
nn'aⁿ na macwji'n'maaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om, 3 xeⁿ na aa mayuu'cheⁿ
jnda̱ cwiqueⁿ'yo' cwenta na jeeⁿ ya
cwiluiiñe nqueⁿ na matsa̱'ntjoom 'o.

Cristo cwiluiiñê tsjo̱' na wando'

4 Jo' chii cala'candyoo'ndyo' jo
nnom nqueⁿ na cwiluiiñê tsjo̱' na
wando', nqueⁿ na tjeii' nn'aⁿ cwenta
na xocwil'ueñê, sa̱a̱ tjei' Ty'o̱o̱ts'om
jom na l'ueñê ndo' jnda ntyjii jom.
5 Ndo' mati 'o, na cwiluiindyo'
ljo̱' na cwita'ndo', quiandyo' na
mawil'uee'ñe Ty'o̱o̱ts'om 'o na
cwiluiindyo' wats'om yuu na m'aaⁿ
Espíritu, cwiluiindyo' cwii tmaaⁿ'
ntyee na lju' n'om, na cantyja
'naaⁿ' Jesucristo cwila't'maaⁿ'ndyo'
Ty'o̱o̱ts'om, ts'iaaⁿ cantyja 'naaⁿ'
Espíritu na jeeⁿ cwijaawee' ts'oom.
6 Ee naquii' ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeii matsona':
Quii' tsjoom Sión maqua̱ⁿya
cwii tsjo̱' na tseixmaⁿna' tsjo̱'
nquii tsiaⁿtsjo̱' w'aa.
Matso Ty'o̱o̱ts'om:
Ja tjeii'a jom cwentaya ndo' jeeⁿ
ndya' jnda cwiluiiñê;
Meiⁿ'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseiyu'
ñ'eⁿñê,
tijoom xuee nnts'aana' na cwe'
ts'iaaⁿ'ndyo na ñentyjaa'
ts'om jom.
7 Cantyja 'naⁿ' 'o na cwila'yu'yo'
ñ'eⁿ nqueⁿ na cwiluiiñê tsjo̱'waa,
jeeⁿ jnda cwiluiiñê sa̱a̱ cantyja
'naaⁿ joo nn'aⁿ na ticalayu' ñ'eⁿñê,
matseicanda̱a̱'ñena' na matso ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii:

Juu tsjo̱' na tquiee' luañê na
cwil'a w'aa,
tseixma^{n}na' tsjo̱' nqui tsia^{n}tsjo̱'.
8 Ndo' mati waa cwiiche^{n} ñ'oom na
matseinei^{n}na' cantyja 'naa^{n}'a^{n}:
Jom matseijomna' cha'cwijom
cwii tsjo̱' ty'a, cwii tsjo̱' na
matseiquiaana' nn'a^{n}.
Tquiaandyena ee tilañ'oom'ndyena
ñ'oom cantyja naa^{n}'a^{n} ee luaa'
teijnoomna.

Nn'a^{n} na cwiluiindye cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om

9 Sa̱a̱ 'o cwiluiindyo' tmaa^{n}
nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaa^{n}'a^{n}, cwii tmaa^{n}' ntyee
na cwindye'ntjom'yo' nnom
nque^{n} na tjacantyja cwiluiiñê na
matsa̱'ntjoom, cwiluiindyo' nn'a^{n}
cwii tsjoomnancue na lju' ts'om,
cwii tmaa^{n}' nn'a^{n} na m'a^{n}'yo'
cwentaa^{n}'a^{n}, nmeii^{n}' laxma^{n}'yo' cha
nntjei'yuu'ndyo' na jee^{n} t'ma^{n} ts'iaa^{n}
mach'ee^{n} ñ'e^{n}ndyo', nque^{n} na t'maa^{n}
'o na calui'yo' naquii' najaa^{n} ndo' na
nlajomndyo' ñequio na nei^{n}ncoo'
naxuee na cwiluiiñê. 10 Ñet'om'yo'
na tîlaxma^{n}'yo' tmaa^{n}' cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om, sa̱a̱ je' je' cwila'xma^{n}'yo'
juuna'. Jaach'eeti xuee tîcaliu'yo'
na candya' ts'oom 'o, sa̱a̱ je' je'
cwiliu'yo' na ljo' jom ñ'e^{n}ndyo'.

Xcwe c'om'yo' cha nnda̱a̱ ndye'ntjom'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om.

11 'O nn'a^{n}ya na jee^{n} wi' ts'o̱o̱^{n}ya,
nc'e na cwiluiindyo' cha'cwijom
nn'a^{n} na cwe' cwiquieya, ndo'
cwe' cwiwinom'yo' tsjoomnancue,
maca^{n}'a nda̱a̱'yo' na tañequiandyo'
na joo na l'ue n'om seii'yo' na
nnc'oochona' 'o xje^{n} 'naa^{n}na'.
12 Xcwe c'om'yo' quii'ntaa^{n} nn'a^{n}
na tic'om nacje 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om,
ee na nl'a'yo' na ljo' meii^{n} na tia
ñ'oom cwilanei^{n}na nacjo'yo' na
cha'cwijom tiann'a^{n}ndyo', nlque^{n}na
cwenta naya na cwil'a'yo' ndo' xuee
quia na nñequiana cwenta nnom
Ty'o̱o̱ts'om, nla't'maa^{n}'ndyena jom
cantyja 'na^{n}'yo'.
13 Ndo' cwe' nc'e na cwiluiindyo'
cwentaa' nquii Ta Jesús, jo' chii
catue'ndyo'cje'yo' nda̱a̱ cha'tso nn'a^{n}
na m'a^{n} n'iaa^{n}. Najndyee nnom
nquii tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n}t'ma^{n}, 14 ndo'
mati nda̱a̱ nn'a^{n} na matsa̱a̱^{n}'a̱^{n} nacje
'naa^{n}'a^{n} na cwic'ee^{n} n'iaa^{n}. Ee joona
cwito'ñoomna ñ'oom na catu'xe^{n}na
nn'a^{n} na cwil'a natia. Ndo' mati
cwila't'maa^{n}'ndyena nn'a^{n} na cwil'a
yuu na maty'iomyana'. 15 Ee l'ue
ts'om Ty'o̱o̱ts'om na cal'a'yo' yuu na
maty'iomyana' cha cantyja 'naa^{n}' jo'
nntseiche^{n}na' nn'a^{n} na tijndo̱' n'om
na ntjei^{n} ljo' cwil'a.
16 'O cwiluiindyo' nn'a^{n} na jnda̱
seicandyaañe Ty'o̱o̱ts'om naquii'
natia. Sa̱a̱ ticala'tiuu'yo' na ljo' s'aa^{n}
ñ'e^{n}ndyo' cha nncju'naa^{n}ñena' na
nl'a'ti'yo' na ticaty'iomyana'. Cal'a'yo'
cha'xje^{n} na maca^{n}na' na cal'a nn'a^{n}
na cwiluiindye moso jo nnoom.
17 C'om'yo' na cwila't'maa^{n}'ndyo'
cwii cwii ts'a^{n} cantyjati na matsona'.
Mati c'om'yo' na jnda nquiu'yo'
nn'a^{n} na cwila'yu'. Cala't'maa^{n}'ndyo'
Ty'o̱o̱ts'om ñequio na jnda nquiu'yo'
jom. Mati tsa^{n}ma^{n}ts'iaa^{n} t'ma^{n},
cala't'maa^{n}'ndyo' jom.

Juu na tjom Cristo na wi' t'ma^{n}, luaa ma'mo̱^{n}na'.

18 'O na tye^{n} m'a^{n}'yo' moso nda̱a̱
patrom 'na^{n}'yo', catue'ndyo'cje'yo'

ndaa joona meiin aa ya nn'anndyena
oo aa tiann'anndyena. 19Ee
jeen ya cantyja 'naan' ts'an quia
mañequiaañe na ñecuaa na
ticaty'iomyana' ljo' matjoom
ee ntyjeen xcwe m'aan jo nnom
Ty'oots'om. 20Ee xen cwila'sei'na
'o nc'e cwii nnom na tia na jnda
l'a'yo', ¿yuu waa naya 'naan'yo'
meiin na m'an'yo' na cwiljoya
n'om'yo' na cwicacho'yo'? Saa
xen cwila'quii n'om'yo' quia na
cwicacho'yo' jnaan' na l'a'yo' yuu
na ya, luaa' jeen xcwe jo nnom
Ty'oots'om. 21T'man Ty'oots'om
'o na caljoya n'om'yo' meiin na
nntjom'yo' nmein', ee teinom Cristo
na wi't'man, cwii na nluii'ndyo'
jom na ntsantyjo'yo' 'naan nc'een.
22Ee meincwii tîcatseitjooñê
mein tîquinquiu'nn'aan. 23Quia na
jla'jnaan' nn'an jom, tîtseilcween'en
ñ'oom jnaan' ndaana. Quia na
ta'wi'na jom, saa tîco'ween'en
joona, cwe' 'ndiiñetoom ñequio
l'o Ty'oots'om na xcwe macu'xen.
24Ñequio sein'en tjachom
jnaanya nacjoo' ts'oom'naan cha
nla'xmaanya l'oo jo nnom jnan
ndo' quii'ntaan nn'an nc'oonya
cha'xjen na maty'iomyana'. 25Ee
cwitjooche na tajnan'yo' Cristo,
ñeseijomna' 'o cha'na canman na
jnda tsuundyeyoo', saa je' na
jnda lcwe'yo' cantyja 'naan' Cristo,
mach'een cwenta añmaan'yo'
cha'xjen mateix'ee sto quioo'ñeen
ndo' na mawañoom'm 'o.

Luaa matsona' na c'om nn'an na jnda tunco

3 'O yolcu na m'an s'aa'yo',
mala'ti' catue'ndyo'cje'yo'
ndaana cha 'ñeen joona na
tyoola'yu' ñ'oom naya 'naan'
Ty'oots'om, nc'oola'non'na na
mayuu' juuna' nc'e na cwiquenna'
cwenta chiuu m'an'yo' joo ndaana
meiin tyoondu'yo' ndaana, 2ee
na cwiquenna cwenta na xcwe
tsam'an'yo' jo ndaana ñequio
na cwila't'maan'ndyo'. 3Juu na
cwilatycwi'ndyo' cantyja 'naan'yo'
til'a'yo' cwe' ñequio 'nan na
cwiwitquioo' cha'na cwila'tycwi'yo'
soonquen'yo', 'nan na tuiina' ñequio
s'om cajan oo liaa na jeen chjoom.
4'O calaxman'yo' na tycwi'ndyo'
naquii' n'om'yo', na juu na
neincoo'ndyo' xocantycwiina', na
nleitquioo' jo' laxman'yo' quia na ya
nn'anndyo' mein titsei'ndaa'na' 'o ljo'
na cwitjom'yo'. 5Ee yolcu na tyom'an
na tandyo xuee na tyoluiindye na
lju' n'om, maluaa' tyola'xmanna,
tyocantyjaa' n'omna Ty'oots'om
ndo' tyotuee'ndyecjena ndaa
s'aana. 6Maluaa' tyotseixman Sara.
Tyotseicandaa'ñê nnom Abraham,
ndo' tsoom nnom saan'an Ta.
7Ndo' mati 'o nannom na m'an
lcuu'yo', c'oom'ya n'om'yo' cantyja
'naanna, cala't'maan'ndyo' joona
na ticwe'ntyjo na jndana cha'na
'o, saa mati nc'e juu naya na
matseixman Ty'oots'om na ñecwii
xjen mañequiaan na laxmanna na
ticantycwii na cwita'ndo'na cha'xjen
'o. Luaa' cal'a'yo' cha tintseicu'na'
na nñeen ñ'oom na cwitan'yo'
nnoom.

Cwitjoom nn'an nawi' na cwil'ana na maty'iomyana'

8Ndo' cha'tsondyo' c'om'yo'
ñequio nn'an na cwila'yu' na ñecwii

cwila'tiuu'yo' na jnda nquiu'yo'
joona. C'om'yo' na wi' n'om'yo'
cha'cwijom ñenquii ts'aⁿ ntseinda
'o. Cal'a'yo' na jndati nquiu'yo'
nt'omcheⁿ ñequio na nty'iaandyo'
ñ'eⁿndyena. 9 Ts'aⁿ natia mach'ee
'o, tilalcwe'yo' nawi' nacjoo'
tsaⁿ'ñeeⁿ. Xeⁿ na matseijnaaⁿ'aⁿ 'o,
'o tila'jnaⁿ'yo' jom. 'O cwiicheⁿ ljo
cal'a'yo', cataⁿ'yo' na catio'naaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om ts'aⁿ na nmeiiⁿ'
mach'ee, ee jnda̱ seijndaa'ñê na 'o
nnto'ñoom'yo' na nntio'ñaaⁿñê 'o.
10 Ee waa ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na
teiljeii na matsona':
Meiⁿquia ts'aⁿ na ñe'c'oom na ya
quii'ntaaⁿ nc'iaa',
xeⁿ ntyjaa' ts'om na cha'tso
xuee na wando' nnc'oom na
neiiⁿ',
quia jo' cats'aañe cheⁿnquii xjeⁿ
tsaa.
Tantseineiⁿ ñ'oom na tia, meiⁿ
tañe'quiaañe na nntseineiⁿ
cantu.
11 Cwji'ñê cantyja 'naaⁿ' natia,
cats'aaⁿ yuu na ya,
cal'ueeⁿ na caljoyaandye nn'aⁿ
ñ'eⁿ nc'iaana.
Queⁿñê na cats'aaⁿ naljo'.
12 Ee maqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om cwenta
nn'aⁿ na cwiluiindye
cwentaaⁿ'aⁿ,
ndo' mañeeⁿ ñ'oom na
cwilaneiⁿna nnoom,
sa̱a̱ nn'aⁿ na cwil'a natia, m'aaⁿ
nacjoo naⁿ'ñeeⁿ.
13 Ee xeⁿ ñequii'cheⁿ cwil'a'yo' na
ya, ¿'ñeeⁿ nnda̱a̱ nnts'aa nawi'ñe
ñ'eⁿndyo'?
14 Sa̱a̱ meiiⁿ xeⁿ cwiwinom'yo'
nawi' na jnda̱ l'a'yo' naya,
matio'naaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om 'o. Meiⁿ
ncwii ts'aⁿ tinc'om'yo' na nquia'yo'
juu, tila'catyuendyo'. 15 'O naquii'
n'om'yo' cala't'maaⁿ'ndyo Cristo
na cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom
'o. Ñequii'cheⁿ c'omc'eendyo' na
nt'o̱'yo' nnom ts'aⁿ na mawax'ee
chiuu waa na cwicantyjaa' n'om'yo'
jom, 16 c'om'yo' cha'xjeⁿ na
macaⁿna' cha meiⁿcwii ñomtiuu
tacandii' nquiu'yo' cha joo nn'aⁿ
na tia cwilaneiⁿna cantyja chiuu
cwitsaam'aⁿ'yo' na cwilayu'yo' ñ'eⁿ
Cristo, nc'omna na jnaaⁿna cantyja
'naaⁿ' ñ'oom na cwilaneiⁿna.
17 Ee xeⁿ na l'ue ts'om Ty'o̱o̱ts'om,
yati na co'wi'na' ts'aⁿ nc'e mach'ee
yuu naya, nchiiti na co'wi'na' juu na
mach'ee natia. 18 Cristo ñejom tjoom
nawi' nc'e jnaaⁿ jaa, tacaⁿna' na
cue'nnaaⁿ'aⁿ. Jom na ticatseixmaaⁿ
jnaⁿ tueeⁿ'eⁿ cwentaa jaa nn'aⁿ
jnaⁿ, cha nnda̱a̱ nncwjaa'ñê jaa
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om. Cantyja 'naaⁿ'
seiiⁿ'eⁿ tueeⁿ'eⁿ, sa̱a̱ nc'e espíritu
'naaⁿ'aⁿ tando'xcoom. 19 Ndo'
cantyja 'naaⁿ' espíritu na tseixmaaⁿ,
tjanquiaaⁿ ñ'oom nda̱a̱ espíritu
'naaⁿ l'oo na m'aⁿ jnaⁿ, 20 na joona
xuee'ñeeⁿcheⁿ ñejla'tjo̱o̱ndyena
yocheⁿ na tyom'aaⁿ Noé.
Xjeⁿ'ñeeⁿ tyomeiⁿndoo'nty'iaañe
Ty'o̱o̱ts'om na calcwe' n'omna'
yocheⁿ na tjaluii w'aandaa, na
cantyja 'naaⁿ' juuna' ñe'ñeeⁿ ts'aⁿ
jlui'n'maaⁿñe naquii' ndaatioo'ñeeⁿ.
21 Ndaatioo'ñeeⁿ matseijomna'
juu ndaa na cwiwits'oomndyo̱,
na cantyja 'naaⁿ' jo' laxmaaⁿya
nn'aⁿ na cwilui'n'maaⁿndyo̱ je'. Na
cwiwits'oomñe ts'aⁿ tica'mo̱ⁿna'
cantyja 'naaⁿ' na nlju'ñê, cantyja
'naaⁿ' juuna' ma'mo̱ⁿna' na macaⁿ
ts'aⁿ na tic'oom na m'aaⁿ' m'aaⁿ'

ts'oom jo nnom Ty'o̱o̱ts'om ndo' na
tseixmaⁿ ts'aⁿ na cwilui'n'maaⁿñe
nc'e na tando'xco Jesucristo.
22 Tjalcweeⁿ'eⁿ cañoom'luee ndo'
wacatyeeⁿ ntyjaa' ts'o̱ Ty'o̱o̱ts'om
ntyjaya yuu cwituee'ndyecje cha'tso
ángeles ñequio nt'omcheⁿ nnom
na cwiluiitquiendye ndo' m'aⁿ
nt'omcheⁿ na waa na jnda̱ la'xmaⁿ.

Candya̱'ntjo̱o̱ⁿya cantyjati naya na cwicandaaya nnom Ty'o̱o̱ts'om

4 Jo' chii, cha'xjeⁿ na tco'wi'na'
Cristo ñequio seiiⁿ'eⁿ, mati 'o
la'xmaⁿ'yo' na nñequiandyo' na
co'wi'na' 'o, ee ts'aⁿ na maco'wi'na'
juu ñequio seii', jnda̱ ty'ioo'ñê
na ñe'queⁿ jnaⁿ xjeⁿ jom, 2 cha
cantyjati xuee na wañoom'm
nnc'oom cha'xjeⁿ na l'ue ts'om
Ty'o̱o̱ts'om, nchii cha'xjeⁿ na
queeⁿ ts'om seii' ts'aⁿ. 3 Tco xuee
na ñel'a'yo' cha'xjeⁿ cwil'a nn'aⁿ
na tic'om nacje 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om,
ñel'a'yo' natia na cwil'a naⁿ'ñeeⁿ,
tyom'aⁿ'yo' na queeⁿ n'om'yo'
nt'omcheⁿ, ñejla'xmaⁿ'yo' nn'aⁿ
candyee, tyocwa'jndoo'ndyo' ndo'
tyowe'yo', ndo' tyola't'maaⁿ'ndyo'
joo na cwe' nn'aⁿ l'a. 4 Sa̱a̱ je' nc'e
na ticalajomndyo'ti'yo' ñequio
na mawinom'na' natia na cwil'a
naⁿ'ñeeⁿ, jo' matseiñ'eeⁿ'ñena' joona
ndo' tia ñ'oom cwilaneiⁿna cantyja
'naⁿ'yo'. 5 Sa̱a̱ ncue'ntyjo̱ xjeⁿ na
nlcaⁿna' na nñequiana cwenta
nnom Nqueⁿ na m'aaⁿc'eeñê na
nncu'xeeⁿ nn'aⁿ na cwita'ndo' ndo'
nn'aⁿ na jnda̱ tja̱. 6 Jo' chii nda̱a̱ l'oo
jnda̱ teineiⁿ ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om cha
cha'xjeⁿ jom wanoom'm, mati nnda̱a̱
nnta'ndo'na meiiⁿ jnda̱ tu'xeⁿndyena
cha'xjeⁿ cwitu'xeⁿndye cha'tso nn'aⁿ.
7 Jnda̱ wjaawindyoo' na nntycwii
cha'tso. Nc'e na l̨jo' catjei'ya'yo'
cwenta chiuu cwitsam'aⁿ'yo', ndo'
calaneiⁿ'yo' nnom Ty'o̱o̱ts'om
ñequio na xcwee' n'om'yo'. 8 Ndo'
na t'maⁿti c'om'yo' na xcwe
na m'aⁿ'yo' na jnda nquiu'yo'
nc'iaa'yo' na cwilayu' ee quia na
m'aaⁿ ts'aⁿ na jnda ntyjeeⁿ x'iaaⁿ'aⁿ,
matseit'maⁿya ts'oom ts'aⁿ na
matseitjo̱o̱ñe nnoom. 9 Cateix'ee'yo'
nn'aⁿ na cwe' cwiquieya l'a'yo',
meiⁿ tila'ncjoo'ndyo' ñ'eⁿndyena.
10 Cwii cwiindyo' cwicanda'yo'
cwii nnom na nnda̱a̱ nl'a'yo' ts'iaaⁿ
'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om. Cha'xjeⁿ mach'ee
cwii ts'aⁿ na mato̱ⁿ' ts'iaaⁿ, jo'
cwil'uee'ndyo'ya'yo' jndye nnom
naya na matseixmaⁿ Ty'o̱o̱ts'om.
11 Xeⁿ macandaa' ts'aⁿ na catseineiiⁿ,
ñ'oom na mañequiaaⁿ cats'aana'
cha'cwijom nquii Ty'o̱o̱ts'om
matseineiⁿ. Xeⁿ macandaa' ts'aⁿ
na mateijneiⁿ nn'aⁿ, cats'aaⁿ naljo'
ñequio najndeii na matseixmaaⁿ
na mañequiaa Ty'o̱o̱ts'om. Cha'tso
na cwil'a'yo' cal'a'yo' juuna' cha
caluiit'maⁿñe Ty'o̱o̱ts'om nc'e
Jesucristo, ee jom tseixmaaⁿ na
caluiit'maⁿñê, ticantycwii najndeii
na matseixmaaⁿ. Amén.

Xeⁿ cwita'wi' nn'aⁿ 'o, nmeiiⁿ cal'a'yo'

12 'O nn'aⁿya na cwila'yu'yo',
tints'aana' na tileicala'no̱ⁿ'yo'
cantyja 'naaⁿ' juu na wi' na
cwiwinom'yo' na juuna'
matseijomna' cha'cwijom mawinom
ts'aⁿ quii' chom, tinc'oom' n'om'yo'
na juu jo' t'maⁿ waa na cwichuii'na'
ñequio na cwitjoom nt'omcheⁿ nn'aⁿ.
13 Nchii jo' na nl'a'yo'. 'O c'om'yo'
na neiⁿ'yo' na cwitjom'yo' na l̨jo' ee

cantyja 'naaⁿ' jo' cwilajomndyo' na
tco'wi'na' Cristo cha mati candaa'
na neiⁿ'yo' quia na nleitquioo'ñê na
nluiit'maⁿñê. 14 Xeⁿ na cwitio'ñ'oom
nn'aⁿ 'o ee na cwiluiindyo' cwentaa'
Cristo matio'naaⁿñe Ty'oots'om 'o.
Mach'eeⁿ na ljo' ee nquii Espíritu
na cwiluiiñê m'aaⁿ naquii' n'om'yo'.
Mayuu' na cwilaneiⁿna ñ'oom ntjeiⁿ
nacjoo' Cristo saa cwiluiit'maⁿñê
cantyja 'naⁿ'yo'. 15 Xeⁿ na m'aaⁿ
cwiindyo' 'o na wi' matjom, nchii
cats'aana' na ljo' nc'e na seicuee'
ts'aⁿ, oo na mach'uee, oo cwiicheⁿ
nnom natia, meiⁿ nchii nc'e na
matii'ñe cwii nnom ñ'oom 'naaⁿ'
cwiicheⁿ ts'aⁿ. 16 Saa xeⁿ maco'wi'na'
'u nc'e na matseijomndyu' ñequio
Cristo, ticatsona' na c'oom' na jnaⁿ',
'u catseit'maaⁿ'ndyu' Ty'oots'om na
matjom' naljo'.
17 Ee jnda tue'ntyjo xjeⁿ na juu
na macu'xeⁿ Ty'oots'om nn'aⁿ
nnaⁿna quii'ntaaⁿ jaa na laxmaaⁿya
nn'aⁿ 'naaⁿ'aⁿ. Ndo' xeⁿ manaⁿna'
ñequiondyo jaa majndeiitincheⁿ
nn'aⁿ na tilacandaa'ndye ñ'oom'm.
18 Ndo' xeⁿ nc'uaa' nlui'n'maaⁿndye
nn'aⁿ na maqueⁿna' joo na tjaa
jnaⁿ laxmaⁿ, ¿chiuu nluiiyuu
na nlui'n'maaⁿndye nn'aⁿ na tia
nn'aⁿndye ñequio nn'aⁿ jnaⁿ? 19 Jo'
chii nn'aⁿ na wi' cwitjoomna nc'e
na l'ue ts'om Ty'oots'om, ñecwitco
cal'ana na maty'iomyana', ndo'
catioona añmaaⁿna l'o Ty'oots'om
na s'aa joona, ee cwiluiiñê na
mayom'm.

Ñ'oom na matseijndo'na' n'om nn'aⁿ cwentaa' Ty'oots'om

5 Nnco na cwiluiitquiendyo,
waa na ñe'catseijndo'a n'om'
'o na cwiluiitquiendyo' quii' ntmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwji' Ty'oots'om
cwentaaⁿ'aⁿ, ja na ndoo'noo'nⁿ na
wi't'maⁿ na teinom Cristo, ndo' na
mati nntseijomndyo na nluiit'maⁿñê
quia na nndyonnaaⁿ'aⁿ ndo' mati
'o. 2 Nn'aⁿ na cwiluiindye canmaⁿ
ntsmeiⁿ' Ty'oots'om cal'a'yo' cwenta
joona, nchii ñequio najndei'na' na
nl'a'yo' ts'iaaⁿ'ñeeⁿ, meiⁿ nchii na
queeⁿ n'om'yo' s'om, saa ñequio na
xcwee'ya n'om'yo' cha'xjeⁿ nquii
Ty'oots'om l'ue ts'oom, 3 Ty'oots'om
ty'ioom ts'iaaⁿ 'o, meiⁿ nchii
nlqueⁿndyo' na nluiit'maⁿndyo'
ndaa joo nn'aⁿ na cwilayu'. 'O
xcweya c'om'yo' jo ndaana cha
nndaa nluii'ndyena 'o. 4 Ndo' na
luaa', nqueⁿ na cwiluiitquieñê na
mateix'eeⁿ tmaaⁿ' cwentaaⁿ'aⁿ,
quia na nndyonnaaⁿ'aⁿ, nnts'aaⁿ
na nnto'ñoom'yo' cwii corona na
tijoom nc'uaana' na cantyja 'naaⁿ'
jo' nntseit'maaⁿ'ñena' 'o.
5 Ndo' mati 'o nn'aⁿ na cjeti
m'aⁿ'yo', catue'ndyo'cje'yo'
ndaa nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
naquii' ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'oots'om.
Matsona' na cha'tsondyo'ñ'eⁿ'yo'
catue'ndyo'cje'yo' ndaa nc'iaa'yo' na
cwila'yu' ñequio na nioom' n'om'yo',
ee waa ljeii na matsona':

M'aaⁿ Ty'oots'om nacjoo nn'aⁿ
na cwitjeii's'andye,
cwitjeii'lcundye,
saa ndaa nn'aⁿ na
cwituee'ndyecje mañequiaaⁿ
naya na matseixmaaⁿ.

6 Jo' chii catue'ndyo'cje'yo'
nacje 'naaⁿ' ts'o Ty'oots'om na
tjacantyja najndei cwiluiiñê
cha quia nncue'ntyjo xjeⁿ ntyjeeⁿ
nntseit'maaⁿ'ñê 'o. 7 Catue'yo'

nacjoo' nque^{n} cha'tsoñ'e^{n} na
matseiñ'ee^{n}'ñena' 'o ee m'aa^{n}' m'aa^{n}'
ts'oom 'o.
8 C'om'yo' na jndo̱' n'om'yo' ndo'
cal'a'yo' cwenta, ee m'aa^{n} tsa^{n}jndii
na jnoom'm 'o. Matseijomna'
jom cha'cwijom catsia^{n} liom na
manom manomyo' na mal'ueyo'
quioo' na nlquiiyo'. 9 Calajnda̱'yo'
na cwitsa'yo' nacjoom'm ñequio
na cwila'yu'ya ñ'om'yo' ñ'e^{n}
Ty'o̱o̱ts'om ee manquiu'yo'
na cha'waa tsjoomnancue
nquiee nn'a^{n}'yo' na cwila'yu',
maljoyu na wi' cwiwinomna
cha'xje^{n} na cwitjom'yo'. 10 Ndo'
nda̱nquia cwantindyo xuee
na cwiwinom'yo' nawi'meii^{n},
manquiiti Ty'o̱o̱ts'om nnts'aa^{n} na
laxma^{n}'yo' na canda̱a̱'ndyo', na
nncwintyje'tye^{n}'yo' cantyja 'naa^{n}'a^{n},
na nc'om'yo' na jnda̱'yo' jo nnoom,
na tjaa'na^{n} na cwii nntseits'eiina'
'o. Nnts'aa^{n} na nmeii^{n}' nc'e naya na
matseixmaa^{n} na m'aa^{n} na candya'
ts'oom 'o. Jnda̱ maquee^{n}'ñê 'o
na nla'jomndyo' yuu na caxuee
na ticantycwii na cwiluiiñê nc'e
Jesucristo. 11 Ñenque^{n} tintycwii na
tseixmaa^{n} najnei^{n} na catsa̱'ntjoom.
Amén.

Matseicwanom Pedro na xma^{n}ndye nn'a^{n} na cwila'yu'

12 Mateijndeii Silvano ja
na teiljeii carta chjoowaañe.
Macwjii'a cwenta na cwiluiiñê
ts'a^{n} na matseiyu' na xcwee'
ts'oom. Cantyja 'naa^{n}' juuna'
mañequiaya na t'ma^{n} n'om'yo'
ndo' macwji'yuu'ndyo̱ na juu
naya na matseixma^{n} Ty'o̱o̱ts'om,
cwiluiiñena' na mayuu'.
13 Tmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n} na m'a^{n}na
Babilonia, na l̨jo'yu macwjee^{n}'e^{n}
joona cwentaa^{n}'a^{n} cha'xje^{n}
macwjee^{n}'e^{n} 'o, cwila'cwanomna
na xma^{n}ndyo'. Ndo' mati maljo'
mach'ee jndaaya ti'Marcos. 14 Cwii
cwiindyo' ñequio luee'yo' quia'yo'
na xma^{n}ndye ntyjee'yo'.
Nda̱a̱ cha'tsondyo' na laxma^{n}'yo'
cwentaa' Cristo, quiaa Ty'o̱o̱ts'om
na nnto'ñoom'yo' na mei^{n}cwii
ñomtiuu tinc'om'yo' jo nda̱a̱na.

Carta na jndạ we na seiljeii Pedro

Carta na seicwanom Pedro ndạạ nn'aⁿ na cwilayu'

1 Ja Simón Pedro cwiluiindyọ
moso 'naaⁿ' Jesucristo
ndo' apóstol na majñoom na
mañequiaya ñ'oom naya ndạạ nn'aⁿ.
Matseiljeiya ndo' matseicwanọⁿya
cartawaañe ndạạ 'o na mati
laxmaⁿ'yo' juu na cwila'yu'ya
n'om'yo' cha'xjeⁿ jâ, na juu jo' jeeⁿ
ndya' jnda tseixmaⁿna'. Laxmaⁿ'yo'
juuna' nc'e nquii Ty'ọọts'om na
cwila't'maaⁿ'ndyọ ñequio Jesucristo
na macwji'n'maaⁿñê jaa cwiluiiñê
na maty'iomyana'. 2 Nc'e na
cwita'jnaⁿ'yo' Ty'ọọts'om ñequio
Jesús na cwiluiiñê na matsạ'ntjoom
jaa, cwijndye naya na cato'ñoom'yo'
na la'xmaⁿna ñequio na tjaa
ñomtiuu c'om'yo' jo ndạạna.

Jndaa' chiuu l'ue ts'om Ty'ọọts'om na calaxmaaⁿ jaa

3 Nquii Ty'ọọts'om, cantyja 'naaⁿ'
najndeii na cwiluiiñê, mañequiaaⁿ
na cwicandaaya cha'tso na macaⁿna'
jaa cha nndạạ nnc'ọọⁿya jo nnoom
ndo' cha nndạạ nlajomndyọ cantyja
na cwiluiiñê. Mach'eeⁿ na ljo' nc'e
nqueⁿ na maqueeⁿ'ñê 'o na jeeⁿ
ndya' t'maⁿ cwiluiiñe ndo' mati
ñequio cha'tso naya na t'maⁿ na
mach'eeⁿ. 4 Cantyja 'naaⁿ nmeiⁿ',
jndạ tquiaa�n ñ'oom ndạạya chiuu
na nnts'aaⁿ, na joo ñ'oom'ñeeⁿ jeeⁿ
jnda laxmaⁿna', cha cantyja 'naaⁿ'
joona' 'o nndạạ ntsalajomndyo'
na jom Ty'ọọts'om teincooñe ndo'
cha nndạạ nndyaandyo' natia na
cwajndii na chuu tsjoomnancue
na matseiqueeⁿna' ts'om ts'aⁿ.
5 Nc'e na luaa', juu na cwilayu'ya
n'om'yo', macaⁿna' na c'om'yo'
na xcwe cantyja 'naⁿ'yo' ñequio
nn'aⁿ, ndo' ñequio juu jo' c'om'yo'
na xcwe cala'nọⁿ'yo', 6 ndo' quia
cwilaxmaⁿ'yo' jo' c'om'yo' na
queⁿndyo' cheⁿncjo'yo' xjeⁿ,
ndo' ñequio juu jo', c'om'yo' na
nioom'cheⁿ n'om'yo', ndo' ñequio
juu jo', quiandyo' na nleitquioo' na
m'aⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ' Ty'ọọts'om,
7 ndo' quia laxmaⁿ'yo' jo', c'om'yo'
cha'xjeⁿ ñequii ts'aⁿ ntseinda, ndo'
na ljo', c'om'yo' na jnda nquiu'yo'
nn'aⁿ.
8 Ee xeⁿ cwila'xmaⁿ'yo' cha'tso
nmeiⁿ' ndo' cwileijndye joona'
cantyja 'naⁿ'yo', xocats'aana'
na ticwil'uendyo' meiⁿ ticwe'
ts'iaaⁿ'ndyo na cwilaxmaⁿ'yo'
cwentaa' Ta Jesucristo. 9 Sạạ ts'aⁿ na
ticatseixmaⁿ nmeiⁿ', cwiluiiñe ts'aⁿ
na tsạ manty'iaa' oo nchjaaⁿ'. Jndạ
tsuu' ts'oom na seilju' Ty'ọọts'om

jom jnaaⁿ'aⁿ na ñeseixmaaⁿ. 10 Jo'
chii 'o nn'aⁿya na cwila'yu'yo' ñ'eⁿ
Ty'o̱o̱ts'om nc'e na tquee"ñê 'o
ndo' tjeii'ñê 'o cwentaaⁿ'aⁿ, cjoo'
n'om'yo' na calaxmaⁿ'yo' nmeiⁿ',
ee xeⁿ na nmeiⁿ' cwil'a'yo' quia
jo' tijoom nntseilcwe'tya'na' 'o
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. 11 Ndo' xeⁿ nmeiiⁿ'
nl'a'yo', jeeⁿ tinc'uaa' nñequiaaⁿ
na nntsaquiee'ndyo' yuu na
ticantycwii na matsa̱'ntjom nquii
na tjacantyja na t'maⁿ cwiluiiñe
ndo' na macwji'n'maaⁿñe jaa, juu Ta
Jesucristo.
12 Jo' chii ñequii'cheⁿ na
matseilcwii'ndyo̱ ñ'oommeiⁿ'
nda̱a̱'yo' meiiⁿ na manquiu'ya'yo'
joona' ndo' mantyjiiya na 'o
m'aaⁿ'tyeⁿ n'om'yo' ñ'oom na
mayuu' na jnda̱ to'ñoom'yo'. 13 Ee
maxjeⁿ ntyjii na maty'iomyana'
na matseilcwii'ndyo̱ ñ'oommeiiⁿ
nda̱a̱'yo' yocheⁿ na wa'ndo̱'a. 14 Ee
ntyjiiya na mawaxjeⁿ na nnc'io̱,
cha'xjeⁿ t'mo̱ⁿ Ta Jesucristo no̱o̱ⁿ.
15 Sa̱a̱ nnts'aa cha'tso na nnda̱a̱
nnts'aa cha meiiⁿ na jnda̱ ty'io̱
nncjaañjoom' n'om'yo' ñ'oommeiⁿ'.

Ñ'eⁿ Pedro quia seit'maaⁿ'ñe Ty'o̱o̱ts'om Jesucristo

16 Quia na t'mo̱o̱ⁿyâ nda̱a̱'yo'
cantyja 'naaⁿ' najndeii na
matseixmaⁿ Jesucristo na cwiluiiñê
na matsa̱'ntjoom jaa, ndo' cantyja
'naaⁿ' na nntseixmaaⁿ quia na
nndyonnaaⁿ'aⁿ, nchii cwe' cuento
ñ'oom'ñeeⁿ, ee jndo̱o̱'nda̱a̱yâ na
tjacantyja na t'maⁿ seit'maaⁿ'ñe
Ty'o̱o̱ts'om jom. 17 Ee nty'iaanda̱a̱yâ
xjeⁿ na nquii Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om
t'maⁿ seit'maaⁿ'ñe jom, tso:
"Luaa nquii ti'Jndaaya na jeeⁿ
candya' ts'o̱o̱ⁿya jom, ñ'eⁿ jom
jeeⁿ neiⁿya." 18 Mancjo̱o̱tya̱a̱yâ
jndya̱a̱yâ ñ'oom'ñeeⁿ na tso na
jnaⁿna' nandye cañoom'luee, xjeⁿ
na t'o̱o̱ⁿyâ ñ'eⁿñê sjo̱'ñeeⁿ na lju'
tseixmaⁿna'.
19 Ndo' mati waa na cwileiñ'o̱o̱ⁿya
na majndaa'ya, juu ñ'oom na
tyolaneiⁿ profetas na tyoñequia
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om tandyo
xuee, 'o jeeⁿ xcwe nl'a'yo' xeⁿ
cwilañ'oom'ndyo' ñ'oom'ñeeⁿ na
laxmaⁿna' cha'cwijom lámpara
na matseixueeñena' yuu na
jaaⁿñe, hasta nquii na cwiluiiñe
caxjuuncoo matseixueeñe naquii'
n'om'yo'. 20 Sa̱a̱ najndyee macaⁿna'
na catsei'no̱ⁿ' ts'aⁿ na tjaa'naⁿ cwii
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na teiljeii nc'e na
seijndaa'ñe nquii na seiljeii juuna',
21 ee profetas na tyoñequia ñ'oom
cantyja 'naaⁿ' 'naaⁿ na quia nluii,
tîcalaneiⁿna chiuu tyom'aaⁿ' n'om
nquieena. Joona tyolaxmaⁿna nn'aⁿ
na tyolaneiⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om
chiuu t'mo̱ⁿ Espíritu Santo nda̱a̱na.

M'aⁿ nn'aⁿ na tiyuu' ñ'oom cwit'mo̱o̱ⁿ

(Judas 4-13)

2 Mati tiempo'ñeeⁿ tyom'aⁿ
profetas na tiyuu' ñ'oom
tyoñequia nda̱a̱ nn'aⁿ Israel, ndo'
majo'ti nnts'aana' quii'ntaaⁿ'yo'.
Joona cwe' nty'iu nt'mo̱o̱ⁿna ñ'oom
na nntsei'ndaa'na' 'o, hasta nluena
na tiyuu' ñ'oom cantyja 'naaⁿ' nqueⁿ
na macwji'n'maaⁿñê joona, ndo' na
luaa' n'omna tyuaa' nnt'uiiwi'na'
joona. 2 Jndye nn'aⁿ nla'jomndye
natia na jeeⁿ wi' laxmaⁿna, ndo'
jnaaⁿ' na luaa' laxmaⁿ naⁿ'ñeeⁿ,
tis'a ñ'oom ncwineiⁿ cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom naya 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om. 3 Nc'e

na jeeⁿ queeⁿ n'omna s'om, jo' na
nl'ana nawi' 'o ñequio ñ'oom na
cwit'mo̱o̱ⁿna ndaa̱a̱'yo' na tiyuu' sa̱a̱
Ty'o̱o̱ts'om teiyo seijndaa'ñê na
nnt'uiityeⁿna' joona, ndo' maxjeⁿ
nluii cha'xjeⁿ na jnda̱ seijndaa'ñê.
4 Ee ángeles na l'a jnaⁿ
tîcatseit'maⁿ ts'om Ty'o̱o̱ts'om.
Tioom joona naquii' b'io yuu
na jaaⁿñe, na chu'tyeⁿndyena
l'uaancjo na caljoo'ndyetyeⁿna jo'
jo' na nncwindoo'na hasta quia
na nncu'xeeⁿ cha'tso. 5 Meiⁿ nn'aⁿ
na tyom'aⁿ tsjoomnancue teiyo,
tîcatseit'maⁿ ts'om Ty'o̱o̱ts'om
joona quia seiquioom ndaalua'nty'a
nacjoona na tia nn'aⁿndyena.
Manda̱ tjei'n'maaⁿñê Noé, ndi ñ'eeⁿ
ntquiee' nn'aaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ. Jom tsaⁿ
na tyoñequiaa ñ'oom nda̱a̱ nn'aⁿ na
c'omna cantyja na maty'iomyana'.
6 Ndo' mati seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om
na tyuii' tsjoom Sodoma ñ'eⁿ
Gomorra na tco ñ'eⁿna' cwe'
tsjaa' 'ndiina'. S'aaⁿ na ljo' cha
na m'mo̱ⁿna' nda̱a̱ nn'aⁿ na quia
nnc'om na tal'ana cha'xjeⁿ tyol'a
naⁿ'ñeeⁿ. 7 Sa̱a̱ seicandyaañê Lot na
tyom'aaⁿ tsjoom'ñeeⁿ ee tyotseixmaⁿ
cantyja na maty'iomyana'.
Tyotsei'ndaa'na' ntyjeeⁿ na
tyonty'iaaⁿ'aⁿ na cwajndii natia
na tyol'a naⁿ'ñeeⁿ. 8 Juu Lot'ñeeⁿ
tyoluiiñê cantyja na maty'iomyana'.
Jo' chii 'io ndi 'io tyotsei'ndaa'na'
ntyjeeⁿ na tyonty'iaaⁿ'aⁿ ndo'
tyoñeeⁿ cha'tso nnom natia na
tyol'a naⁿ'ñeeⁿ. 9 Jo' chii nn'aⁿ na
cwiñequiandyeñ'eⁿ cantyja na l'ue
ts'om Ty'o̱o̱ts'om, mantyjiijndaa'ñê
chiuu nntseicandyaañê ts'aⁿ quia na
maqueⁿna' xjeⁿ juu. Ndo' mati nn'aⁿ
na cwiñequiandye cantyja 'naaⁿ'
natia, nljoo'ndyena nacje 'naaⁿ'
nawi' na nt'uiityeⁿna' joona xuee na
nntu'xeⁿndye nn'aⁿ.
10 Maluaa' nnts'aaⁿ ñequio
nn'aⁿ na cwe' cwiñe'quiandyeto
cantyja na neiⁿnco nquiu nn'aⁿ
tsjoomnancue, ndo' na ticuee'
n'omna na nntsa̱'ntjom Ta Jesús
joona. Tjaa na matseicaty'uena'
joona na cwiñe'quiandyetona
cantyja na l'ue n'om nquieena.
Meiⁿ tinquiaana na nluena cwii
ñ'oomntjeiⁿ nacjoo joo na jnda̱ti na
t'maⁿ cwiluiindye na m'aⁿ yuu na
jeeⁿ neiⁿncoo', 11 sa̱a̱ wandyo̱' waa
cantyja 'naaⁿ ángeles ee meiiⁿ na
jnda̱tina ndo' t'maⁿti laxmaⁿna, sa̱a̱
tiquila'jnaaⁿ'na joo na jeeⁿ t'maⁿ
cwiluiindye jo nnom nquii na
matsa̱'ntjom.
12 Sa̱a̱ joo nn'aⁿ na tiyuu' ñ'oom
na cwiñequia matseijomna' joona
cha'cwijom quioo' na tijndo̱'
n'om. Ee quioo' cwe' cwil'atoyo'.
Tuiindyeyo' na nda̱a̱ nnt'ue nn'aⁿ
na nla'cwjeena jooyo'. Naⁿ'ñeeⁿ
meiiⁿ ñ'oom na ticala'no̱ⁿ'na sa̱a̱
cwilaneiⁿna ñ'oom ntjeiⁿ cantyja
'naaⁿna', ndo' nncwjena cha'xjeⁿ
cwiwje quioo', 13 nnt'uiiwi'na'
joona nc'e na jnda̱ ta'wi'na
nt'omcheⁿ. Joona m'aⁿna na neiiⁿna
na cwiñequiandyena cantyja
'naaⁿ joo na neiⁿnco nquiu nn'aⁿ
tsjoomnancue. Matseijnaaⁿ'na' 'o
na cwilajomndyena ñ'eⁿndyo' quia
cwicwa'yo' na cwila't'maaⁿ'ndyo'
xjeⁿ na cwila'neiiⁿ'ndyena na
cwiñequiandyena ñequio na neiⁿnco
n'omna na manquiu'nn'aⁿna' joona.
14 Na nty'iaana cwii yuscu, queeⁿ
n'omna jom, tyoojaacjoona na
cwila'tjo̱o̱ndyena. Nn'aⁿ na titeⁿ

cwila'yu', cwi'oochoondyena
na^{n}'ñee^{n} na n'ndye ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om. Laxma^{n}na nn'a^{n} na
quee^{n} n'om 'naa^{n}' cwiiche^{n} ts'a^{n} na
ñe'cuaana' lueena. Laxma^{n}na nn'a^{n}
na nlco'wi' Ty'o̱o̱ts'om. 15 La'xma^{n}
na^{n}m'a^{n}' nn'a^{n} na jnda̱ tsuundye
ee jnda̱ 'ndyena nato na yuu.
Joona cwila'jomndyena ñ'oom
na tyoñequiaa profeta Balaam
jnda Beor na tyoque^{n} ts'oom na
nncwantjoom s'om cantyja 'naa^{n}'
natia na nnts'aa^{n}. 16 Sa̱a̱ na tia na
s'aa^{n}, jndi'tiaa^{n}'a^{n} ñ'oom 'ndyoo
ts'a^{n} na seinei^{n} snom tsmeii^{n}'e^{n}, ndo'
na ljo' seitsaa^{n}'ñena' na ntjei^{n} ljo'
wjacats'aa^{n}.
17 Na^{n}m'a^{n}' na cwit'mo̱o̱^{n} nda̱a̱'yo',
la'xma^{n}na cha'cwijom lui' na jnda̱
tcaa^{n}, cha'cwijom nchquiu na
lomañjaa^{n} mantquie jndye. Ndo'
jnda̱ teijndaa' cantyja 'naa^{n}na na
ticantycwii na ljoo'ndyetye^{n}na yuu
na jaa^{n} ntom. 18 Na^{n}m'a^{n}' s'a ñ'oom
cwilanei^{n}na na tixocateijndeiina'
ts'a^{n} na c'oom cha'xje^{n} na l'ue
ts'om Ty'o̱o̱ts'om, cantyja 'naa^{n}'
natia na cwiluii ndo' na quee^{n}
n'om nn'a^{n}, cwil'a na^{n}m'a^{n}' na
joo nn'a^{n} na quia jna^{n}che^{n}na' na
cwindyaandye natia na matseixma^{n}
tsjoomnancue, quiandye na^{n}'ñee^{n}
cantyja na l'ue n'omna. 19 Cwiluena
xe^{n} nntseijomñe ts'a^{n} ñequio
ñ'oom na cwiñequiana, nnc'oom
candyaañe ts'a^{n} sa̱a̱ nquiee tquiena
laxma^{n}na na cwindye'ntjomtye^{n}na
nda̱a̱ natia, ee mei^{n}quia na
maque^{n}na' xje^{n} 'naa^{n}'na' ts'a^{n},
tseixma^{n} tsa^{n}'ñee^{n} ts'a^{n} na
mandi'ntjomtye^{n} nnom juuna'. 20 Ee
quia matseiyu' ts'a^{n} ñequio nquii
na cwiluiiñe na matsa̱'ntjom, nquii
Jesucristo na macwji'n'maa^{n}ñe
nn'a^{n}, ee na matseiyu' ts'a^{n}
jo' jnda̱ jndyaañê natia na
matseixma^{n} tsjoomnancue ndo'
nda̱quia xe^{n} nntseijomñennaa^{n}'a^{n}
ñequio natiamei^{n}', cwajndiiti
nntjoom, nchiiti na tjom jñee^{n}.
21 Tit'ma^{n}ti nnt'uiina' na^{n}m'a^{n}' xe^{n}
tyootajnaa^{n}'na ñ'oom na mayuu',
sa̱a̱ nc'e na ta'jnaa^{n}'na juuna' ndo'
nda̱quia tjeii'lcwe'ndyena, tye^{n}ti
nt'uiina' joona nc'e ta'jnaa^{n}'na
ñ'oom na lju' na matsa̱'ntjomna'.
22 Ndo' na luaa' waa ma'mo̱^{n}na'
na mayuu' ñ'oom na tjañoom'.
Matso ñ'oom'ñee^{n}: "Juu catsue'
wjaacwa'nnaa^{n}'a^{n} 'na^{n} na
jnda̱ to̱o̱^{n}. Ndo' catscu na jnda̱
seicanda̱a̱' ts'a^{n}, wjaalcwe'yo',
nntseicantyee^{n}ñennda'yo' quii'
tsoo'."

Nndyonnda' Jesucristo

3 'O nn'a^{n}ya na jee^{n} jnda
ntyjiiya, cartawaañe carta jnda̱
we matseicwano̱^{n}ya na m'a^{n}'yo'.
Ntyjaa' ts'o̱o̱^{n} na nnc'oom'ya
n'om'yo' ñequio we joona'. 2 L'ue
ts'o̱o̱^{n} na cjañjoom' n'om'yo' ñ'oom
na tandyo xuee tyoñequia profetas
na lju' n'om. Ndo' mati cjaañjoom'
n'om'yo' ñ'oom na t'mo̱^{n} nque^{n} na
cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom jaa
ndo' macwji'n'maa^{n}ñê jaa, ñ'oom
na tyoñequia apóstoles 'naa^{n}'a^{n}
nda̱a̱'yo'.
3 Najndyee c'oom' n'om'yo'
ncuee na macanda̱ nnc'om
nn'a^{n} na nnei^{n}'ncona nn'a^{n} na
cwila't'maa^{n}'ndye Ty'o̱o̱ts'om.
Macanda̱ nnc'om na^{n}'ñee^{n} cantyja
'naa^{n}' natia na cwila'quee^{n}
n'omna. 4 Nluena: "¿Yuu waa na

ma'mo̱ⁿna' na matseicandäa̱'ñena'
ñ'oom na seineiⁿ Ta Jesús na
nncwjee'nnaaⁿ'aⁿ? Ee cantyjati xjeⁿ
na tjä nn'aaⁿya na tyolayu'jndyee,
ñecwiixjeⁿ m'aⁿ cha'tsoñ'eⁿ cha'xjeⁿ
quia na tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om joo jo'."
5 Naⁿm'aⁿ' cwil'ayana na cwitsuu'
n'omna quia to̱' Ty'o̱o̱ts'om na
maqueeⁿ cha'tso, nc'e ñ'oom 'ñom,
teitquioo' cha'tso na niom jo
nandye mati jlui' tsjoomnancue quii'
ndaa ndo' cantyja 'naaⁿ' ndaa'ñeeⁿ.
6 Ndo' mati cantyja 'naaⁿ' ndaa, juu
tsjoomnancue na tyowaa, tyuii'
juuna' ñ'eⁿ ndaalua'nty'a. 7 Ndo'
mati nc'e ñ'oom 'ndyoo Ty'o̱o̱ts'om,
joo ljo̱'luee ñequio tyuaa na waa
je', cwileiwena' na lcona' juu xuee
quia na nncu'xeeⁿ nn'aⁿ. Xjeⁿ'ñeeⁿ
nn'aⁿ natia nn'aⁿndye nntsuundye.
8 Säa̱ 'o nn'aⁿya na cwila'yu'yo'
na jeeⁿ wi' ts'o̱o̱ⁿya 'o, tintsuu'
n'om'yo' na ntyjii Ty'o̱o̱ts'om cwii
xuee matseijomna' cha'na cwii meiⁿ
ndyu ndo' cwii meiⁿ ndyu laxmaⁿna'
ntyjeeⁿ cha'cwijom cwii xuee.
9 Säa̱ nchii cwe' na jeeⁿ nioomñe
Ty'o̱o̱ts'om na nntseicañäa̱ⁿ ñ'oom
na jndä tsoom na nnts'aaⁿ cha'xjeⁿ
cwila'tiuu nt'omcheⁿ nn'aⁿ, säa̱
m'aaⁿ nioomcheⁿ ts'oom, ee tical'ue
ts'oom na nntsuuñe meiⁿcwii ts'aⁿ.
Jom l'ue ts'oom na cha'tsondye nn'aⁿ
calcwe' n'omna jnaaⁿna.
10 Säa̱ nncue'cañoom xuee
quia na nndyonnda' Nquii na
matsä'ntjom quia na tic'omc'ee
nn'aⁿ. Nntseijomna' cha'cwijom
quia na nncwjee'cañoom tsaⁿnch'ue
natsjom. Jeeⁿ nntseicaty'uena'
nn'aⁿ na jndeii nleic'uaa ljo̱'luee
na nntsuuna', ndo' cha'tso na
teil'uee'ñe Ty'o̱o̱ts'om na tqueeⁿ
tsjoomnancue nlcoñ'eⁿna' ñequio
chom.
11 Nc'e na luaa' waa na jndä
teijndaa' na nntyuii' cha'tso nmeiⁿ',
maty'iomna' na c'om'yo' na lju'
n'om'yo' jo nnoom ndo' na xcwee'
n'om'yo' na cwila't'maaⁿ'ndyo'
jom. 12 Cwindo'nty'iaandyo' na
nncue'ntyjo̱ xuee quia na nncwjee'
Ty'o̱o̱ts'om. Cal'a'yo' cha'tso na
nndäa̱ nl'a'yo' cha nntseityuaa'na'
na nncuee' xuee'ñeeⁿ. Quia jo'
nntyuii' ljo̱'luee ñequio chom ndo'
'naⁿ na ñequio tuii tsjoomnancue
nndi' joona' ñequio ntsaachom.
13 Säa̱ jaa meiⁿndo̱o̱'a na nnc'om
ljo̱'luee xco ñequio tsjoomnancue
xco na jndä tsoom na nncuaa na
cantyja 'naaⁿ joona' ñequii'cheⁿ
nncuaa na maty'iomyana', ndo'
cha'tso ya.
14 Nc'e na luaa', 'o nn'aⁿya
na jeeⁿ wi' ts'o̱o̱ⁿya, yocheⁿ na
cwimeiⁿndo̱o̱'a nmeiⁿ', cal'a'yo'
cha'tso na nndäa̱ nl'a'yo' cha na
nljeii Ty'o̱o̱ts'om na ya m'aⁿ'yo' jo
nnoom, na tjaa'naⁿ na cwajndiindyo'
meiⁿ tacolatjo̱o̱ndyo' jo nnoom.
15 Tintsuu' n'om'yo' na juu na
meiⁿndoo'nty'iaañe Ta Jesús,
luaa' tseixmaaⁿ cha wanaaⁿ na
nlui'n'maaⁿndye nn'aⁿ. Mati
ti'nn'aaⁿya Pablo na jeeⁿ jnda
nquiuuya, luaa' waa ñ'oom na
seiljeiⁿ na seicwanoom ndäa̱'yo'
cha'xjeⁿ na matseijndo̱' Ty'o̱o̱ts'om
ts'oom. 16 Ñequio cha'tso carta na
matseiljeiⁿ, matseineiiⁿ cantyja
'naaⁿ' ñ'oommeiⁿ'. Nacjoo' carta'ñeeⁿ
ñ'eeⁿ ñ'oom na jndei'na' na
nntsei'no̱ⁿ' ts'aⁿ, na joo nn'aⁿ na
tyoola'yu'ya n'om ndo' na tijndo̱'
n'om, tixcwe cwila'teincoo'na joona'

chaˈxjeⁿ mati cwilˈana ñequio
ntˈomcheⁿ ñˈoomˈ Tyˈo̱o̱tsˈom na
jnda̱ teiljeii, ndoˈ wiˈ ntjoomna na
cwilˈana na ljoˈ.
17 Joˈ chii ˈo nnˈaⁿya na wiˈ
tsˈo̱o̱ⁿya, ncˈe na manquiuˈtiˈyoˈ
ñˈoommeiⁿˈ, calˈandyoˈ cwenta,
tintsˈaanaˈ na joo ñˈoom na
cwinquioˈnnˈaⁿ naⁿˈñeeⁿ na tia
nnˈaⁿndye, nncˈoochonaˈ ˈo na
nncjuˈtyaˈnaˈ ˈo na xcwe mˈaⁿˈyoˈ
jo nnom Tyˈo̱o̱tsˈom. 18 Joˈ chii
catsataˈjnaⁿˈtiˈyoˈ Ta Jesucristo
na cwiluiiñê na matsa̱ˈntjoom jaa
ndoˈ na macwjiˈnˈmaaⁿñê jaa. Jom
candyaˈ tsˈoom ˈo, catsanaˈjnda̱ˈyoˈ
cantyja ˈnaaⁿˈ juu joˈ. Ticantycwii
na cwiluiitˈmaⁿñê. Amén.

Carta najndyee na seiljeii Juan

Nquii na cwiluiiñe ñ'oom na mañequiaa na wando' ts'aⁿ

1 Cwilaljeiiyâ ñ'oom na cwilacwanoo̱ⁿyâ ndaa̱'yo' cantyja 'naaⁿ' nqueⁿ na maxjeⁿ m'aaⁿ cwitjoo̱cheⁿ na jnaⁿ cha'tso. Jnda̱ jndyaa̱yâ na seineiiⁿ ndo' jnda̱ nty'iaa ndaa̱yâ jom. Nty'iaayaayâ jom ndo' jnda̱ t'uaa̱ ntyjaa̱yâ luaa̱yâ ñ'eⁿñê, nqueⁿ na cwiluiiñê Ñ'oom na mañequiaa na cwitandoo̱o'a. [2]Ndo' jom na mañequiaaⁿ na wando' añmaaⁿ' ts'aⁿ, teitquioo'ñê ndo' jnda̱ nty'iaa ndaa̱yâ jom ndo' cwitjei'yuu'ndyô ndaa̱'yo' cantyja 'naaⁿ' na matseixmaaⁿ. Cwiñequiaayâ ñ'oom ndaa̱'yo' na mañequiaaⁿ na ticantycwii na wando' añmaaⁿ' ts'aⁿ. Tyom'aaⁿ ñequio Tsotyaa̱aya Ty'oo̱ts'om ndo' tyjee'cañoom jaa. [3]Ndo' cwit'moo̱ⁿyâ ndaa̱'yo' cantyja 'naaⁿ' na tyonty'iaa ndaa̱yâ na tyoch'eeⁿ, ñequio ñ'oom na tyoñequiaaⁿ na tyondyaa̱yâ, cha nndaa̱ nla'jomndyo' ñ'eⁿndyô ee juu na cwilajomndyô m'aaⁿna' ñequio Tsotyaa̱aya Ty'oo̱ts'om ndo' ñequio Jnaaⁿ Jesucristo. [4]Nc'e na luaa', cwila'ljeiiyâ ñ'oommeiiⁿ cha candaa̱' nnc'om'yo' na neiⁿ'yo'.

Ty'oo̱ts'om cwiluiiñê naxuee

[5]Luaa waa ñ'oom na tyondaa̱yâ na tyoñequiaa Jesucristo na cwit'moo̱ⁿyâ ndaa̱'yo', cwiluiiñe Ty'oo̱ts'om na xueeñe meiⁿ tjaa'naⁿ na matseixmaaⁿ na jaaⁿ. [6]Xeⁿ cwil'uuya na cwilajomndyo̱ ñ'eⁿ Ty'oo̱ts'om, ndo' mati cwitsaam'aaⁿya cantyja 'naaⁿ' na jaaⁿñe, cantu cwilanaa̱ⁿya meiⁿ tic'oo̱ⁿya nacje 'naaⁿ' ñ'oom na mayuu'. [7]Saa̱ xeⁿ cwiljoo'ndyo̱ nacje 'naaⁿ' na cwiluiiñe naxuee cha'xjeⁿ nqueⁿ cwiluiiñê naxuee, jeeⁿ xcwe cwilajomndyo̱ ñequio nn'aaⁿya na cwila'yu', ndo' juu nioom' Jnaaⁿ Jesucristo matseilju'na' jaa cha'tso jnaⁿ na laxmaaⁿya.

[8]Saa̱ xeⁿ cwil'uuya na tjaa jnaⁿ laxmaaⁿya, cwinquio̱'nn'aⁿndyo̱ cheⁿncjoo̱ya, meiⁿ tilaxmaaⁿya cantyja 'naaⁿ' na mayuu'. [9]Xeⁿ cwitjei'yuu'ndyo̱ na laxmaaⁿya jnaⁿ, jom cwiluiiñê na mayoom'm. Mach'eeⁿ na maty'iomyana' na matseit'maⁿ ts'oom jnaaⁿya ndo' na matseiljoom'm jaa cha'tso na laxmaaⁿya na ticaty'iomyana'. [10]Saa̱ xeⁿ cwil'uuya na tyool'aaya jnaⁿ, cwil'aaya na ndoo' nquiuya cantuñe Ty'oo̱ts'om, meiⁿ tyooñequiaaya na nntsa̱'ntjom ñ'oom'm jaa.

Matioom'ñe Cristo ñ'oom 'naaⁿ' ts'aⁿ jo nnom Ty'oo̱ts'om

2 'O na laxmaⁿ'yo' ntseindaaya, matseiljeiya ñ'oommeiiⁿ cha'

tal'a'yo' jna^{n}, sa̱a̱ xe^{n} m'aa^{n} 'nee^{n}
juu na mach'ee jna^{n}, m'aa^{n} cwii
na matioom'ñe ñ'oom 'naa^{n}ya jo
nnom Tsotye, nquii Jesucristo
na cwiluiiñe na maty'iomyana'.
2 Cantyja na tuee^{n}'e^{n} jo' chii
cwiljoya ts'om Ty'o̱o̱ts'om ñ'e^{n}ndyo̱
ndo' nchii macanda̱ cwentaa
jnaa^{n} jaa, mati cwentaa jnaa^{n} nn'a^{n}
cha'waa tsjoomnancue.
3 Cwila'no̱o̱^{n}'a na cwila'xmaa^{n}ya
cwentaa^{n}'a^{n} quia cwila'canda̱a̱'ndyo̱
ñ'oom na matsa̱'ntjoom jaa. 4 Sa̱a̱
xe^{n} nntso ts'a^{n}: "Ja mam'aa^{n}ya
cwentaa^{n}'a^{n}", sa̱a̱ titseinda̱ ñ'oom
na matsa̱'ntjoom, tseixma^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} tsa^{n}cantu mei^{n} tic'oomñe
cantyja 'naa^{n}' na mayuu'. 5 Sa̱a̱
xe^{n} matseicanda̱ ts'a^{n} ñ'oom'm
ma'mo̱^{n}na' na juu na candya' ts'om
Ty'o̱o̱ts'om juu, canda̱a̱' m'aa^{n}na'
naquii' ts'om tsa^{n}'ñee^{n} maluaa'
waa na cwila'no̱o̱^{n}'a na cwiluiindyo̱
cwentaa^{n}'a^{n}. 6 Juu ts'a^{n} na matso
na cwiluiiñe cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om,
matsona' na c'oom cha'xje^{n} ñet'oom
Jesucristo.

Ñ'oom xco na matsa̱'ntjomna'

7 'O nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo', nchii
ñ'oom xco na matsa̱'ntjomna' na
matseiljeiya nda̱a̱'yo', ñ'oomwaañe
ñ'oom teiyo, juuna' waana' jo
nda̱a̱'yo' xje^{n} na jna^{n} jndyeeche^{n} na
cwila'yu'yo'. Juuna' mañejuutina'
na jnda̱ ñejndye'yo'. 8 Sa̱a̱ ñ'oom na
matseiljeiya cwenta'yo' tseixma^{n}na'
ñ'oom xco ndo' cantyja 'naa^{n}'
Cristo cwiwitquioo' na mayuu'
juuna' ndo' mati cantyja 'na^{n}'yo'
ee jnda̱ wjaawinom na juu najaa^{n}
maque^{n}na' xje^{n} ndo' juu naxuee
mamatseixueeñena'.
9 Xe^{n} m'aa^{n} ts'a^{n} na tso na
matseixmaa^{n} cantyja 'naa^{n}' naxuee,
sa̱a̱ jnoom'm cwii nn'aa^{n}'a^{n} na
matseiyu', tsa^{n}'ñee^{n} ndicwa^{n}
matseijomñe ñequio najaa^{n}. 10 Juu
ts'a^{n} na wi' ts'om x'iaa' na matseiyu',
matseijomñe cantyja 'naa^{n}' naxuee
ndo' tjaa'na^{n} na matseixmaa^{n} na
nncju'cje jna^{n} jom. 11 Sa̱a̱ ts'a^{n} na
jndoo' cwii nn'aa^{n}' na matseiyu'
ndicwa^{n} m'aa^{n} cantyja 'naa^{n}'
najaa^{n}ñe, matseijomñê ñ'e^{n} juuna',
mei^{n} ticaljeii^{n} yuu wja^{n}, ee juu
najaa^{n} matseinchjaa^{n}'na' jom.
12 'O ntseindaaya, matseiljeiya
ñ'oomwaañe nda̱a̱'yo' nc'e
jnda̱ seit'ma^{n} ts'om Ty'o̱o̱ts'om
jna^{n}'yo' cwe' ee Jesucristo.
13 Matseiljeiya ñ'oomwaa cwentaa'
'o ta na ncjo'tquie'yo' nc'e jnda̱
macwila'jomndyo' ñequio Cristo na
m'aa^{n} xje^{n} na jna^{n}jndyeeche^{n} cha'tso.
'O na titquiendyo' matseiljeiya
ñ'oomwaa nc'e jnda̱ macwina^{n}ndyo'
nacjoo' tsa^{n}jndii.
'O ntseindaaya, matseiljeiya
ñ'oomwaa nc'e macwita'jna^{n}'yo'
nque^{n} na cwiluiiñê Tsotya̱a̱ya.
14 Matseiljeiya ñ'oomwaa cwenta'
'o ta na ncjo'tquie'yo' nc'e jnda̱
macwita'jna^{n}'yo' nque^{n} na mam'aa^{n}
xje^{n} na jna^{n}jndyeeche^{n}na' cha'tso.
Mati matseiljeiya ñ'oom cwenta' 'o
na titquiendyo' nc'e laxma^{n}'yo' na
jnda̱'yo' ndo' jnda̱ mam'aa^{n} ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om quii' n'om'yo' ndo' jnda̱
macwina^{n}ndyo' nacjoo' tsa^{n}jndii.
15 Tilacandya' n'om'yo' na
matseixma^{n} tsjoomnancue mei^{n}
ts'iaa^{n} na matseixma^{n}na'. Cwii ts'a^{n}
na candya' ntyjii na matseixma^{n}
tsjoomnancue, titseixmaa^{n} juu na
candya' ts'om Ty'o̱o̱ts'om nn'a^{n}.

16 Ee tjaameiⁿcwii na matseixmaⁿ
tsjoomnancue na jnaⁿna' na
m'aaⁿ nquii Tsotyaa̱aya Ty'oo̱ts'om,
ñequii'cheⁿ cwinaⁿ joona' cantyja
'naaⁿ' tsjoomnancue, cha'na natia
na queeⁿ ts'om ts'aⁿ na macanda̱
laxmaⁿ joona' na teincooñê na ts'aⁿ
jnaⁿ jom, na queeⁿ ts'oom na jndyeti
'naⁿ na nty'iaaⁿ'aⁿ cuaana' l'oo̱ⁿ,
ndo' na macwji's'añê macwji'scuñê
nc'e 'naⁿ na maleichom. Cha'tso
nmeiiⁿ' laxmaⁿna' cantyja 'naaⁿ'
tsjoomnancue. 17 Ndo' joo na
matseixmaⁿ tsjoomnancue
na cwilaqueeⁿ n'om nn'aⁿ,
mawjaatseicjena', ñequio cha'tso
natia na queeⁿ n'om nn'aⁿ na
matseixmaⁿna'. Saa̱ ts'aⁿ na mach'ee
yuu na l'ue ts'om Ty'oo̱ts'om,
ticantycwii na wando'.

Ñ'oom na mayuu' ndo' ñ'oom cwe' cantu

18 'O ntseindaaya, je' m'aaⁿya
ncuee na macanda̱. Jnda̱ jndye'yo'
na nleitquioo'ñe cwii na m'aaⁿ
nacjoo' Cristo, ndo' nc'e na
cwiwitquioo' jndye nn'aⁿ na
cwi'oona nacjoom'm jo' chii
cwila'noo̱ⁿ'a na je' m'aaⁿya ncuee
na macanda̱. 19 Naⁿ'ñeeⁿ tjeii'ndyena
quii' ntmaaⁿ' na cwila'xmaaⁿya cwe'
ee tiyuu' na ñejla'xmaⁿna cwentaa'
Ty'oo̱ts'om. Ee xeⁿ na mayuu' na
ñejla'xmaⁿna cwentaaⁿ'aⁿ, maxjeⁿ
xocatjeii'ndyena. Saa̱ jnda̱ l'ana na
ljo' cha nleitquioo'ya na tiyuu' na
la'xmaⁿna cwentaa' Ty'oo̱ts'om.
20 Saa̱ jnda̱ tquiaa Cristo Espíritu
Santo naquii' n'om'yo'. Jo' chii
cwila'noo̱ⁿ'yo' cha'tso ñ'oom na
cwiluiiñena' na mayuu'. 21 Jo'
chii matseiljeiya ñ'oomwaa nc'e
cwila'noo̱ⁿ'yo' ñ'oom na mayuu',
nchii nc'e na ticala'noo̱ⁿ'yo' juuna',
ndo' manquiu'ya'yo' na cwii ñ'oom
cantu tijoom nnaⁿna' naquii' ñ'oom
na mayuu'.
22 ¿'Ñeeⁿ juu cwiluiiñe
na cantuñe? Nquii ts'aⁿ na
mañequiaa ñ'oom na nquii Jesús
nchii cwiluiiñê Cristo. Tsaⁿ'ñeeⁿ
cwiluiiñe ts'aⁿ na m'aaⁿ nacjoo'
Cristo ee maljo'yu macwji'ñe
cantyja 'naaⁿ' Tsotyaa̱aya Ty'oo̱ts'om
cha'xjeⁿ cantyja 'naaⁿ' Jnaaⁿ
Jesucristo. 23 Cha'tsondye nn'aⁿ na
cwitjeii'ndye cantyja 'naaⁿ' Jnda
Ty'oo̱ts'om, tilaxmaⁿna cwentaa'
Tsotyaa̱aya Ty'oo̱ts'om, saa̱ ts'aⁿ
na matseijomñe ñ'eⁿ Jnaaⁿ, mati
matseijomñe cwentaa' Tsotyaa̱aya
Ty'oo̱ts'om.
24 Jo' chii ñ'oom na
tyondye'jndyee'yo' caljoo'na' quii'
n'om'yo' ee xeⁿ cwiljoo'na' naquii'
n'om'yo', mati cwiljoo'ndyo'tyeⁿ'yo'
cantyja 'naaⁿ' Jnda Ty'oo̱ts'om
ñequio Tsotyeeⁿ. 25 Ndo' luaa waa
ñ'oom na matseineiiⁿ ndaa̱aya na
nntseicañaa̱aⁿ na laxmaaⁿya na
ticantycwii na cwitandoo̱'a.
26 Matseiljeiya ñ'oommeiⁿ'
ndaa̱'yo' cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na
ñe'quio'nn'aⁿna 'o. 27 Saa̱ 'o
laxmaⁿ'yo' Espíritu Santo na jnda̱
tquiaa Jesucristo naquii' n'om'yo',
jo' chii meiⁿ tacaⁿna' ts'aⁿ na m'moⁿ
ndaa̱'yo', ee nquii Espíritu ma'mooⁿ
cha'tso ñ'oommeiⁿ' ndaa̱'yo', ndo'
joona' laxmaⁿna' ñ'oom na mayuu'
nchii cwe' cantu. Jo' chii ñequii'cheⁿ
calajomndyo'tyeⁿ'yo' ñequio Cristo
cha'xjeⁿ na ma'moⁿ Espíritu ndaa̱'yo'.
28 Jo' chii 'o ntseindaaya,
ñequii'cheⁿ calajomndyo' ñ'eⁿñê

cha quia na nleitquioo'ñê na
nndyonnaa^{n}'a^{n}, ñequii'che^{n} m'a^{n}'yo'
na cwila'qui t'ma^{n} n'om'yo' jom.
29 Nc'e na manquiuuya na Cristo
cwiluiiñê na maty'iomyana',
jo' chii cwila'nōō^{n}'a na cha'tso
nn'a^{n} na cwil'a na maty'iomyana'
cwiluiindyena ntseinda Ty'ōōts'om.

Cwiluiindyō ntseinda Ty'ōōts'om

3 Que^{n}'yo' cwenta na jee^{n}
ndya' t'ma^{n} waa na candya'
ts'om Tsotyāāya Ty'ōōts'om
jaa. Manc'e jo' maquee^{n} jaa na
cwiluiindyō ntseinaa^{n}, ndo' je'
majo' jaa. Ndo' nc'e na luaa' waa
joo nn'a^{n} na tic'om cantyja 'naa^{n}'a^{n}
tileicala'nō^{n}'na cantyja 'naa^{n}ya,
jnaa^{n}' na ticata'jnaa^{n}'na nque^{n}.
2 'O nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo' na
jee^{n} wi' ts'ōō^{n}ya, je' cwiluiindyō
ntseinda Ty'ōōts'om. Ndo' meii^{n} na
ticala'nōō^{n}'a je' chiuu mmaa^{n}'a
nndānquia sāā cwila'nōō^{n}'a
quia na nleitquioo'ñennda'
Jesucristo, nlaxmaa^{n}ya cha'xje^{n}
nque^{n}, ee nnty'iaa ndāāya jom
cha'xje^{n} waa^{n}. 3 Ndo' ticwii cwii
ts'a^{n} na luaa' macantyjaa' ts'om
jom, maque^{n}lju'ñe che^{n}nquii jo
nnoom cha'xje^{n} nque^{n} cwiluiiñê
na lju'ñê. 4 Ticwii cwii ts'a^{n} na
mach'ee jna^{n}, matseijndaa'ñena'
na chujna^{n} tsa^{n}'ñee^{n} nnom ljeii na
matsā'ntjom Ty'ōōts'om, ee cha'tso
jna^{n} ma'mō^{n}na' na matseitjōōñe ts'a^{n}
nacjoo' ljeii na matsā'ntjoom. 5 Sāā
manquiu'ya'yo' na tyjee'cañoom
Cristo na nntseicanoom'm jna^{n} na
laxmaa^{n}ya. Ndo' jom mei^{n}cwii
nnom jna^{n} tîcatseixmaa^{n}. 6 Jo' chii
cwii cwii ts'a^{n} na matseijomñe
ñ'e^{n}ñê, tiquich'eeya jna^{n}, sāā ts'a^{n}
na mach'eeya jna^{n}, mei^{n} tyoonty'iaa'
jom, mei^{n} ticwajnaa^{n}' jom.
7 'O na cwiluiindyo' ntseindaaya,
mei^{n}cwii ts'a^{n} tiñenquiandyo' na
ññequiu'nn'a^{n} 'o, ts'a^{n} na mach'ee
yuu na maty'iomyana', ya ts'a^{n}ñe
cha'xje^{n} nquii Cristo cwiluiiñê na ya
ts'a^{n}ñê. 8 Sāā juu ts'a^{n} na ñequii'che^{n}
matseitjōōñe, matseixma^{n} cantyja
'naa^{n}' tsa^{n}jndii. Ee cantyjati xje^{n} na
jna^{n}jndyeeche^{n}na' cha'tso, tsa^{n}jndii
jna^{n} matseixmaa^{n}. Ndo' jndā jndyo
Jnda Ty'ōōts'om na nntseityuee^{n}'e^{n}
ts'iaa^{n} 'naa^{n}' tsa^{n}jndii.
9 Tjaa 'ñee^{n} c'oom na cwiluiiñe
jnda Ty'ōōts'om na mach'eeya jna^{n}
ee jndā tquiaa^{n} na catseixma^{n} na
wando' ndo' nc'e jo' tiñecats'aa jna^{n}
nc'e cwiluiiñe jnaa^{n}. 10 Luaa waa
na cwila'nōō^{n}'a 'ñee^{n} cwiluiindye
ntseinda Ty'ōōts'om ndo' 'ñee^{n}
cwiluiindye ntseinda tsa^{n}jndii,
mei^{n} quia ts'a^{n} na tiquich'ee na
maty'iomyana' ticaluiiñe jnda
Ty'ōōts'om ndo' mati ts'a^{n} na tiwi'
ts'om x'iaa' na matseiyu'.

C'ōō^{n}ya na wi' n'ōō^{n}ya nc'iaaya na cwila'yu'

11 Ñ'oom na macwindye'yo'
xje^{n} na jna^{n}jndyeeche^{n}na' na
cwila'yu'yo' matsona' na c'ōō^{n}ya na
wi' n'ōō^{n}ya nn'aa^{n}ya na cwila'yu'.
12 Caín tyotseixmaa^{n} cantyja 'naa^{n}'
tsa^{n}jndii. Ticaty'iomna' na nl'aaya
cha'na s'aa^{n} na seicue^{n}'e^{n} tyjee^{n}.
Ndo' ¿chiuu na s'aa^{n} na luaa'? S'aa^{n}
na ljo' ee tyotseijomñê cantyja
na ticaty'iomyana', sāā juu tyjee^{n}
tyoch'ee na maty'iomyana'.
13 Jo' chii 'o nn'a^{n}ya na
cwila'yu'yo', nc'e na luaa' waa
tintseiñ'ee^{n}'ñena' 'o na joo nn'a^{n}

na tyoola'yu' m'aⁿna na jndoona
'o. 14 Jaa na cwilayuu'a ñet'o̱o̱ⁿya
nacje 'naaⁿ' na cwitsuundye nn'aⁿ
sa̱a̱ je' laxmaaⁿya na ticantycwii
na cwitando̱o̱'a. Cwila'no̱o̱ⁿ'a na
ljo' nc'e na jnda nquiuuya nn'aaⁿya
na cwilayu'. Ts'aⁿ na ticajnda
ntyjii x'iaa' na matseiyu', ndicwaⁿ
m'aaⁿ nacje 'naaⁿ' na cwitsuundye
añmaaⁿ nn'aⁿ. 15 Meiⁿquia ts'aⁿ na
jndoo' x'iaa' na matseiyu' cwiluiiñe
ts'aⁿ na matseicwjee nn'aⁿ ndo'
manquiu'yo' ts'aⁿ na matseicwjee
nn'aⁿ ticatseixmaⁿ na tintycwii na
wando'. 16 Luaa waa na ma'mo̱ⁿna'
nda̱a̱ya chiuu tseixmaⁿna' na
m'aaⁿ ts'aⁿ na wi' ts'om x'iaa'.
Nquii Jesús tquiaañe cheⁿnqueⁿ na
tueeⁿ'eⁿ cwentaaya. Ndo' na ljo',
juu na cwitando̱o̱'a laxmaaⁿya na
nndya̱'ntjo̱o̱ⁿya nda̱a̱ nn'aaⁿya na
cwilayu'. 17 Ndo' mati quia m'aaⁿ
cwii ts'aⁿ na matseiyu' ndo' maya
'naⁿ na maljeii, ndo' meiiⁿ na maqueⁿ
tsaⁿ'ñeeⁿ cwenta na matseitjo̱o̱na'
cwii x'iaaⁿ'aⁿ na matseiyu', sa̱a̱
tiquioo na wi' ts'oom juu, ¿yuu
waa na ma'mo̱o̱ⁿ na jnda ntyjeeⁿ
Ty'o̱o̱ts'om? 18 'O ntseindaaya, juu
na m'aaⁿya na jnda nquiuuya nn'aⁿ,
xocwitquioo' na ljo' cwe' ñ'oom na
cwilana̱a̱ⁿya, ma'mo̱ⁿna' na ljo' nc'e
chiuu na cwil'aaya.

C'o̱o̱ⁿt'maaⁿ'ndyo̱ n'o̱o̱ⁿya jo nnom Ty'o̱o̱ts'om

19 Quia jo' luaa waa na nnda̱a̱
nla'no̱o̱ⁿ'a na laxmaaⁿya cantyja
'naaⁿ' na mayuu' ndo' na tjaa'naⁿ na
cañ'eeⁿ' jo nnom Ty'o̱o̱ts'om, 20 ee
xeⁿ maco'tiana' nquiuuya naquii'
n'o̱o̱ⁿya, jom cwiluiit'maⁿñetyeeⁿ,
nchiiti juu na luaa' mach'eena'
naquii' n'o̱o̱ⁿya ndo' tcuu mantyjeeⁿ
cantyja 'naaⁿya. 21 Jo' chii 'o
nn'aⁿya na cwila'yu'yo' na jeeⁿ
jnda ntyjiiya, xeⁿ tjaa'naⁿ na
maco'tiana' nquiuuya jo nnoom,
quia jo' cwiñ'o̱ⁿt'maaⁿ'ndyo̱ n'o̱o̱ⁿya,
22 ndo' cha'tso na cwitaaⁿya nnoom,
nñequiaaⁿ na nnto'ño̱o̱ⁿya jo' nc'e
na cwila'canda̱a̱'ndyo̱ ñ'oom
na matsa̱'ntjoom jaa ndo' na
cwil'aaya yuu na cjaawee' ntyjeeⁿ.
23 Ndo' ñ'oom na matsa̱'ntjoom
jaa matsona' na calayuu'a ñequio
Jnaaⁿ Jesucristo ndo' na c'o̱o̱ⁿya
na wi' n'o̱o̱ⁿya nc'iaaya na cwilayu'
cha'xjeⁿ na matsa̱'ntjoom. 24 Nn'aⁿ
na cwila'canda̱a̱'ndye ñ'oom na
matsa̱'ntjoom, m'aⁿna quii' ts'oom
ndo' jom m'aaⁿ naquii' n'omna.

Cal'aaya xjeⁿ ñ'oom na cwindya̱a̱

4 'O nn'aⁿya na cwilayu'yo' na
jeeⁿ jnda ntyjiiya, m'aⁿ nn'aⁿ
na cwiluena na ma'mo̱ⁿ Espíritu
Santo ñ'oom na cwiñequiana, sa̱a̱
tilayu'yo' cha'tso ñ'oom'ñeeⁿ. 'O
queⁿ'yaya'yo' cwenta ñ'oommeiⁿ'
cha nliu'yo' aa laxmaⁿ naⁿ'ñeeⁿ
Espíritu na cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om
ndo' aa nchii cwiicheⁿ espíritu
laxmaⁿna. Ee tsjoomnancue
jndyendye nn'aⁿ m'aⁿ na cwe'
cwilueya na ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om
cwiñequia sa̱a̱ cwe' cantu. 2 Luaa
waa na nnda̱a̱ nla'no̱ⁿ'yo' aa ndya'
mayuu' na nquii Espíritu Santo
ma'mo̱o̱ⁿ ñ'oom na mañequiaa ts'aⁿ.
Ticwii cwii ts'aⁿ na macwji'yuu'ñe
na nquii Jesús na cwiluiiñê Cristo
tuiiñê na ts'aⁿ jom, tsaⁿ'ñeeⁿ
matseixmaⁿ Espíritu na mañequiaa
Ty'o̱o̱ts'om na c'oomñe quii'
n'o̱o̱ⁿya. 3 Ee ts'aⁿ na ticwji'yuu'ñe

na ljo', titseixma^{n} nquii Espíritu
na cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om, tseixma^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} espíritu na m'aa^{n} nacjoo'
Cristo. Ndo' 'o jnda̱ jndye'yo' na
nncwje'cañoom espíritu'ñee^{n} ndo'
je' maxje^{n} mam'aa^{n} tsjoomnancue.
4 'O ntseindaaya, 'o laxma^{n}'yo'
cantyja 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om ndo'
jnda̱ tantjom'yo' na^{n}'ñee^{n} na
cwe' cantu ñ'oom cwiñequia, ee
nque^{n} na m'aa^{n} naquii' n'om'yo'
jndeiityee^{n}che^{n} nchiiti juu na
m'aa^{n} naquii' n'om nn'a^{n} na laxma^{n}
cantyja 'naa^{n}' tsjoomnancue.
5 Na^{n}'ñee^{n} cwilaxma^{n}na cantyja
'naa^{n}' tsjoomnancue, nc'e na ljo'
ñ'oom na cwilanei^{n}na laxma^{n}na'
cantyja 'naa^{n}'na'. Ndo' nn'a^{n} na
cwilajomndye cantyja 'naa^{n}'na'
cwindyena ñ'oom na cwiñequia
na^{n}'ñee^{n}. 6 Sa̱a̱ jâ laxmaa^{n}yâ
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om. Ts'a^{n} na
matseixma^{n} cwentaa^{n}'a^{n} matseiwe
ñ'oom na cwiñequiaayâ, sa̱a̱
ts'a^{n} na titseixma^{n} cwentaa^{n}'a^{n}
ticatseiñ'oom'ñe ñ'oom na
cwiñequiaayâ.

Ty'o̱o̱ts'om cwiluiiñê na candya' ts'oom

7 'O nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo' na
jnda ntyjiiya, matsona' na c'o̱o̱^{n}ya
na jnda nquiuuya nc'iaaya na
cwila'yu'. Juu jo' cwina^{n}na' na
m'aa^{n} nquii Ty'o̱o̱ts'om. Jo' chii
cwii cwii ts'a^{n} na m'aa^{n} na jnda
ntyjii nc'iaa' na cwilayu', cwiluiiñe
jnaa^{n} ndo' mawajnaa^{n}' jom. 8 Ts'a^{n}
na tic'oom na jnda ntyjii x'iaa'
na matseiyu' tic'oom tsa^{n}'ñee^{n}
cantyja 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om ee jom
cwiluiiñê na candya' ts'oom nn'a^{n}.
9 T'mo̱^{n} Ty'o̱o̱ts'om na candya'
ts'oom jaa ee Jnaa^{n} na ñecwiiñe
jñoom juu tsjoomnancue cha nnda̱a̱
nntando̱o̱'a cantyja 'naa^{n}'. 10 Juu na
m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om na candya' ts'oom
nn'a^{n}, luaa waa cantyja 'naa^{n}'na'.
Nchii jaa ty'o̱o̱^{n} na jnda nquiuuya
jom, jom ty'oom na candya' ts'oom
jaa ndo' jñoom Jnaa^{n} cha cantyja
'naa^{n}' juu nnda̱a̱ nntseit'ma^{n} ts'oom
jnaa^{n}ya.
11 'O nn'a^{n}ya na cwila'yu'yo'
na jee^{n} jnda ntyjiiya, nc'e na
luaa' waa na candya' ts'om
Ty'o̱o̱ts'om jaa, mati matsona'
na c'o̱o̱^{n}ya na jnda nquiuuya
nn'aa^{n}ya na cwilayu'. 12 Mei^{n}jom
ndii' tyoonty'iaa' nnom ts'a^{n}
Ty'o̱o̱ts'om sa̱a̱ quia cwit'mo̱o̱^{n}ya
na wi' n'o̱o̱^{n}ya nn'aa^{n}ya, jom
m'aa^{n} quii' n'o̱o̱^{n}ya ndo' juu na
m'aa^{n} na candya' ts'oom jaa,
mamatseicanda̱a̱'ñeñ'e^{n}na' cantyja
'naa^{n}ya. 13 Luaa waa na ma'mo̱^{n}na'
na m'aa^{n}ya cantyja 'naa^{n}'a^{n} ndo'
na m'aa^{n} quii' n'o̱o̱^{n}ya, na jnda̱
tquiaa^{n} Espíritu Santo naquii'
n'o̱o̱^{n}ya. 14 Jâ jnda̱ nty'iandaa̱yâ
jom ndo' cwitjei'yuu'ndyô̱ nda̱a̱'yo'
na nquii Tsotya̱a̱ya Ty'o̱o̱ts'om
jnda̱ jñoom Jnaa^{n} tsjoomnancue na
nncwji'n'maa^{n}ñe añmaa^{n} nn'a^{n}. 15 Ee
mei^{n}quia ts'a^{n} na macwji'yuu'ñe
na Jesús cwiluiiñê Jnda Ty'o̱o̱ts'om,
m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om quii' ts'om ndo'
tseixma^{n} cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
16 Luaa waa na cwita'jnaa^{n}'a
Ty'o̱o̱ts'om ndo' cwilayuu'a na
m'aa^{n} na candya' ts'oom jaa.
Cwiluiiñê Ty'o̱o̱ts'om na candya'
ts'om nn'a^{n}. Juu na cwiluiiñê na
candya ts'oom, ts'a^{n} na matseixma^{n}
jo', wando' cantyja 'naa^{n}'a^{n}
ndo' m'aa^{n} quii' ts'om tsa^{n}'ñee^{n}.

17 Luaa waa na ma'mo̱ⁿna' na
juu na m'aaⁿ na candya' ts'oom
jaa matseicandaa̱'ñena' na
tixola'catyuendyo̱ juu xuee quia na
nncu'xeeⁿ nn'aⁿ, nc'e na m'aaⁿya
tsjoomnancue cha'na Jesucristo.
18 Quia na matseixmaⁿ ts'aⁿ juu na
m'aaⁿ Ty'o̱o̱ts'om na candya' ts'oom
nn'aⁿ ticaty'ue na nncu'xeeⁿ juu ee
juu macandaa̱' na matseixmaⁿ na
m'aaⁿ na candya' ts'oom, macwji'na'
na nquiaa'. Xeⁿ na m'aaⁿya na
nquiaaya, luaa' waa nc'e na m'aaⁿ'
n'o̱o̱ⁿya na nncu'xeeⁿ jaa. Ndo' na
ljo' ma'mo̱ⁿna' na juu na m'aaⁿ
na candya' ts'oom jaa, ticandaa̱'
laxmaaⁿya juu jo'.
19 Jaa m'aaⁿya na candya' n'o̱o̱ⁿya
Ty'o̱o̱ts'om nc'e jom ty'oomjñeeⁿ
na candya' ts'oom jaa. 20 Xeⁿ na
nntso ts'aⁿ: "Ja candya' ts'o̱o̱ⁿya
Ty'o̱o̱ts'om", saa̱ m'aaⁿ na jnoom'm
cwii x'iaaⁿ'aⁿ na matseiyu', cwe'
tsaⁿcantu jom. Ee xeⁿ tic'oom
na jnda ntyjeeⁿ x'iaaⁿ'a na
manty'iaaⁿ'aⁿ xondaa̱ nnc'oom
na candya' ts'oom Ty'o̱o̱ts'om na
tyoonty'iaaⁿ'aⁿ. 21 Luaa waa ñ'oom
na matsa̱'ntjomna' na mañequiaaⁿ
ndaa̱aya na c'o̱o̱ⁿya na wi' n'o̱o̱ⁿya
nn'aaⁿya na cwila'yu'.

Luaa cal'aaya cha nnaⁿndyo̱ ñequio tsjoomnancue

5 Ticwii cwii ts'aⁿ na
matseiyu'ya ts'om na Jesús
cwiluiiñe Cristo, macwiluiiñê
cwii jnda Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' ticwii
cwii ts'aⁿ na candya' ts'om nqueⁿ
na cwiluiiñê Tsotyaa̱aya, mati
matsona' na c'oom tsaⁿ'ñeeⁿ na
jnda ntyjii nn'aⁿ na cwiluiindye
ntseinaaⁿ. 2 Quia laxmaaⁿya
na candya' n'o̱o̱ⁿya Ty'o̱o̱ts'om
ndo' cwila'candaa̱'ndyo̱ yuu na
matsa̱'ntjoom jaa, quia jo' mati
cwila'no̱o̱ⁿ'a na m'aaⁿya na wi'
n'o̱o̱ⁿya ntseinaaⁿ. 3 Luaa waa na
ma'mo̱ⁿna' na candya' n'o̱o̱ⁿya
Ty'o̱o̱ts'om na cwila'candaa̱aya
ñ'oom na tqueeⁿ na matsa̱'ntjoom,
ndo' joona' nchii cwii na xocandaa̱
nla'candaa̱'ndyo̱, 4 ee cwii cwii ts'aⁿ
na cwiluiiñe jnda Ty'o̱o̱ts'om cwii
candaa̱ manaⁿñe ñequio na tixcwe
na matseixmaⁿ tsjoomnancue.
Cwinaⁿndyo̱ nc'e na cwila'yu'ya
n'o̱o̱ⁿya ñ'eⁿ Cristo. 5 Macandaa̱ ts'aⁿ
na matseiyu'ya ts'om na nquii
Jesús cwiluiiñe Jnda Ty'o̱o̱ts'om
nndaa̱ nnaⁿñê ñequio na matseixmaⁿ
tsjoomnancue.

Ñ'oom na macwji'yuu'ñena' cantyja 'naaⁿ' Jnda Ty'o̱o̱ts'om

6 Cantyja na jndyo Jesucristo
tsjoomnancue, niom we nnom
na ma'mo̱ⁿna' cantyja 'naaⁿ'
jo', ndaatioo ndo' niom', nchii
ñequii'cheⁿ cantyja 'naaⁿ' ndaatioo
saa̱ ñ'eⁿ ndaatioo ndo' niom'. Nquii
Espíritu macwji'yuu'ñe cantyja
'naaⁿ' na ljo' ndo' jom cwiluiiñê
ñ'oom na mayuu'. 7 Cañoom'luee
m'aⁿ ndyee na cwitjei'yuu'ndye
cantyja 'naaⁿ' ñ'oomwaa': Nquii
Tsotyaa̱aya, ndo' Nquii na cwiluiiñe
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om ndo' Espíritu
Santo. Ndo' ndyeendye joona
ñecwii cwiluiindyena. 8 Ndo'
nnom tsjoomnancue m'aⁿ ndyee
na cwitjei'yuu'ndye cantyja 'naaⁿ'
ñ'oomwaa': Nquii Espíritu, ndaa
ndo' niom', ndo' ndyeendye joo
ñecwii ñ'oom cwilajomndye. 9 Ndo'
nc'e na cwito'ño̱o̱ⁿya ñ'oom na

cwitjei'yuu'ndye nn'aⁿ, majndeiiti
nndaa nnto'ñoonya ñ'oom na
macwji'yuu'ñe Ty'oots'om na juuna'
jndati tseixmaⁿna', ee tseixmaⁿna'
ñ'oom na jnda tjei'yuu'ñê cantyja
'naaⁿ' Jnaaⁿ. 10 Ee ts'aⁿ na matseiyu'
ñequio Jnaaⁿ, mawaa ñ'oom na
macwji'yuu'ñena' quii' ts'om,
saa ts'aⁿ na ticatseiyu' ñequio
Ty'oots'om mach'ee na cantuñê
ee ticatseiyu' ñ'oom na jnda
tjei'yuu'ñê cantyja 'naaⁿ' Jnaaⁿ.
11 Ndo' ñ'oom'ñeeⁿ, luaa waa na
macwji'yuu'ñena', jnda tquiaa
Ty'oots'om na laxmaaⁿya na
ticantycwii na cwitandoo'a, ndo'
na laxmaaⁿya juuna' nc'e Jnaaⁿ.
12 Jo' chii ts'aⁿ na matseixmaⁿ
cwentaa' nquii na cwiluiiñe Jnda
Ty'oots'om matseixmaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
na ticantycwii na wando' añmaaⁿ',
saa ts'aⁿ na ticatseixmaⁿ cwentaa'
Jnaaⁿ, ticatseixmaⁿ na wando'
añmaaⁿ'.

Ñ'oom na macanda na chuu tsomwaañe

13 Matseiljeiya cartawaañe
cwenta' 'o na cwilayu'yo' ñ'eⁿ
Jnda Ty'oots'om cha cala'noⁿ'yo'
na laxmaⁿ'yo' na ticantycwii na
cwitando'yo'.
14 Cwiñ'ooⁿt'maaⁿ'ndyo n'ooⁿya
Ty'oots'om ee cwila'nooⁿ'a quia
cwitaaⁿya cwii naya nnoom cha'xjeⁿ
na l'ue ts'oom, mañeeⁿ ñ'oom
na cwitaaⁿya. 15 Ndo' cha'xjeⁿ
cwila'nooⁿ'a na mañeeⁿ ñ'oom na
cwitaaⁿya nnoom, mati nquiuuya
na cwito'ñooⁿya ñ'oom na jnda
taaⁿya nnoom.
16 Cwii ts'aⁿ na matseiyu', quia
nljeii cwii x'iaa' na matseiyu' na
matseitjooñe tsaⁿ'ñeeⁿ cwii nnom
jnaⁿ na nchii wjaañ'oomna' juu na
nntsuuñe, macaⁿna' na caⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ
cwii naya nnom Ty'oots'om ndo'
jom nñequiaaⁿ na nncwando'
añmaaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ. Waa jnaⁿ na
wjaañ'oomna' ts'aⁿ na nntsuuñe,
tjaa'naⁿ nasei meiⁿ cwii caⁿ ts'aⁿ
ñ'oom cantyja 'naaⁿ' tsaⁿ'ñeeⁿ.
17 Cha'tso nnom natia, laxmaⁿna'
jnaⁿ ndo' waa jnaⁿ na ticjaañ'oomna'
ts'aⁿ na nntsuuñe.
18 Manquiuuya na ts'aⁿ na
matseixmaⁿ cwentaa' Ty'oots'om
tiquich'eeya jnaⁿ ee Jnda Ty'oots'om
mach'ee cwenta, meiⁿ ticwanaaⁿ na
ntsei'ndaa' tsaⁿjndii juu.
19 Manquiuuya na cwiluiindyo
cwentaa' Ty'oots'om ndo'
cha'tsondye nn'aⁿ na laxmaⁿna
cantyja 'naaⁿ' tsjoomnancue m'aⁿna
nacje 'naaⁿ' tsaⁿjndii.
20 Ndo' mati manquiuuya na jnda
jndyo Jnda Ty'oots'om ndo' jnda
teijndo' n'ooⁿya na cwila'nooⁿ'a
na cwitajnaaⁿ'a nquii Ty'oots'om
na cwiluiiñê na mayom'm. Tjoom'
cwitsaam'aaⁿya cantyja 'naaⁿ' nquii
na cwiluiiñe na mayuu', juu Jnaaⁿ
Jesucristo. Ñ'oomwaa' ma'mooⁿna'
cantyja 'naaⁿ' Ty'oots'om na
cwiluiiñê na mayom'm ndo' mati
mañequiaa ñ'oom'ñeeⁿ na tseixmaⁿ
ts'aⁿ na ticantycwii na wando'. 21 'O
ntseindaaya, macanda Ty'oots'om
cala't'maaⁿ'ndyo', nchii cwe' cwii
na l'a nn'aⁿ na cwiluena na jeeⁿ
t'maⁿ ñ'oom. Mantyjati luaa'ndyo
matsjoo.

Carta na jndạ we na seiljeii Juan

Cantyja 'naa^{n}' ñ'oom na mayuu' ñequio na wi' ts'om ts'a^{n} x'iaa'

1 Maja na cwiluiitquiendyọ,
matseiljeiya cartawaañe na
matseicwanọ^{n}ya na m'aa^{n}' 'u
nomnn'a^{n}ya na macwji' Ty'ọọts'om
cwentaa^{n}'a^{n} ñequio ntseinda'.
Ñ'oom na mayuu' na jee^{n} wi'
ts'ọọ^{n}ya 'o na cwila'jomndyo'
ñequio ñ'oom na mayuu'. Ndo' nchii
macandạ ja wi' ts'ọọ^{n}ya 'o mati
cha'tsondye nn'a^{n} na cwita'jnaa^{n}'na
ñ'oom na mayuu'. 2 Wi' ts'ọọ^{n}ya 'o
nc'e ñ'oom na mayuu' na waana'
quii' n'ọọ^{n}ya na ñequii'che^{n}
nnc'oomna' ñ'e^{n}ndyọ. 3 Nquii
Ty'ọọts'om na cwiluiiñe Tsotyạạya
ñequio Jnaa^{n} Jesucristo quiana
naya na la'xma^{n}na naquii' n'om'yo'
ñequio juu na m'aa^{n} na wi' n'omna
'o ñequio juu na tjaa ñomtiuu
c'om'yo' jo ndạạna nc'e ñ'oom na
mayuu' ndo' na candya' n'omna 'o.
4 Jee^{n} nei^{n}ya na ljeiya nt'om
ntseinda' cwilajomndyena
ñequio ñ'oom na mayuu' cha'xje^{n}
nquii Tsotyạạya Ty'ọọts'om jndạ
sạ'ntjoom. 5 Ndo' je' 'u nomnn'a^{n}ya
na matseiyu', maca^{n}'a njom'
na c'ọọ^{n}ya na jnda nquiuuya
nn'aa^{n}ya na cwilayu'. Ñ'oomwaa'
na matseiljeiya nchii ñ'oom xco
na matsạ'ntjomna', ñecwii xje^{n}
juuna' cha'xje^{n} ñ'oom na ñejndyạạ
najndyee. 6 Luaa waa na ma'mọ^{n}na'
na jnda nquiuuya nt'omche^{n}, na
c'ọọ^{n}ya na cwila'candạạ'ndyọ
ñ'oom'm na cwitsạ'ntjomna' cha'xje^{n}
ñ'oom na tyondye'jndyee'yo' na
c'ọọ^{n}ya na wi'n'ọọ^{n}ya nn'a^{n} na
cwila'yu'.

M'a^{n} nn'a^{n} na cwinquio'nn'a^{n}

7 Jndye nn'a^{n} m'a^{n} tsjoomnancue
na cwinquio'nn'a^{n} na cwiluena
na tiyuu' na jndyo Jesucristo
na ts'a^{n} jom. Ts'a^{n} na luaa'
mach'ee cwiluiiñê ts'a^{n} na
manquiu'nn'a^{n}, ndo' ts'a^{n} na
wjaa nacjoo' Cristo. 8 Jo' chii
cal'a'yo' cwenta na juu ts'iaa^{n} na
jndạ ñel'a'yo' titseicwaque^{n}na'
na cwe' ts'iaa^{n}'ndyo cha candạạ'
nnto'ñoom'yo' na nntantjom'yo'.
9 Mei^{n}quia ts'a^{n} na nncwinom'
ñ'oom na waa cantyja 'naa^{n}' Cristo,
ticaljoo'ñe ñequio ñ'oom na t'mọọ^{n},
tic'oom tsa^{n}'ñee^{n} ñ'e^{n} Ty'ọọts'om.
Sạạ ts'a^{n} na cwiljoo'ñe ñequio
ñ'oom na ma'mọ^{n}na' cantyja 'naa^{n}'
Cristo, tseixma^{n} tsa^{n}'ñee^{n} cwentaa'
Ty'ọọts'om ndo' ñequio Cristo.
10 Xe^{n} nncwjee'cañoom ts'a^{n} 'o ndo'
nchii mañequiaa^{n} ñ'oom na mayuu'
cantyja 'naa^{n}' Cristo, mei^{n} tilaljo'yo'

jom l'a'yo' mei^{n} na nñequia'yo' na
xma^{n}ñê. 11 Ee ts'a^{n} na mañequiaa na
xma^{n}ñê, matseijomñe ñequio natia
na matseixmaa^{n}.

Ñ'oom na macandạ na matseinei^{n}
Juan nacjoo' cartawaañe

12 Jndye ñ'oom maniom
na mañe'catseinạ^{n}tyạya
ñ'e^{n}ndyo'. Sạạ ticatseitiuuya na
nncwil'uee'ndyọ tsom canchii'
ñequio ndaantom. Ee ntyjaa'ya
cwii ts'ọọ^{n} na nncjọcandọọ'a 'o
na nlanạạ^{n} ntyjạạ ndạạya. Ndo'
ntyjiiya na t'ma^{n} nquioo na
neii^{n}ya xje^{n} na nl'aaya na ljo'.
13 Joo ntseinda nomnn'a^{n}'
na m'a^{n} ñjaa^{n} na macwji'
Ty'ọọts'om cwentaa^{n}'a^{n}
cwila'cwanomna na xma^{n}ndyu'.
Mantyja luaa' ñ'oom na
matseiljeiya.

Carta na jndạ ndyee na seiljeii Juan

Ñ'oom na seicwanom Juan na m'aaⁿ Gayo

1 Ja na cwiluiitquiendyọ,
matseiljeiya cartawaa na wjaana'
na m'aaⁿ' Gayo na mayuu'cheⁿ jeeⁿ
wi' ts'ọọⁿya 'u.
2 'U re nn'aⁿya na jeeⁿ jnda
ntyjiiya macaⁿ'a nnom Ty'ọọts'om
na cha'tso cantyja 'naⁿ' ya
wja'm'aaⁿ', ndo' ya nc'oom' na
tiwi' cha'xjeⁿ ya wjaaquiendyu' na
m'aaⁿ' nacje 'naaⁿ' Espíritu. 3 Ee
tquiecañom nt'om nn'aaⁿya na
cwila'yu' na m'aaⁿya, ndo' tquiaana'
na jeeⁿ neiⁿya na jluena nọọⁿ na
jeeⁿ xcwee' ts'om' cantyja 'naaⁿ'
ñ'oom na mayuu' ndo' cantyja na
wjaam'aaⁿ', mache' na juu ñ'oom
naya maqueⁿna' xjeⁿ 'naaⁿ'na' 'u.
4 Ee tjaa'naⁿ cwiicheⁿ nnom ñ'oom
na mañequiaatina' na neiⁿya
cha'xjeⁿ quia na mandiiya na joo
nn'aⁿ na cwiluiindye ntseindaaya
yeⁿ cwiljoo'ndyena naquii' ñ'oom
na mayuu'.

Juan matseit'maaⁿ'ñê Gayo

5 'U re nn'aⁿya na jeeⁿ jnda
ntyjiiya, jeeⁿ xcwe mache' na
mateixe' nn'aaⁿya na cwe'
cwiquieya na m'aaⁿ', meiiⁿ joona
nn'aⁿ na ticwajnaⁿ'. 6 Jo ndạạ
nn'aⁿ na cwila'yu' ljooñe, jluena
na jeeⁿ wi' ts'om' joona. Cwii
naya'ñeeⁿ cateijndei' joona 'naⁿ
na macaⁿna' cha nndạạ nc'ootina
ts'iaaⁿ 'naaⁿ' Ty'ọọts'om, ee jeeⁿ
cjawee' ntyjeeⁿ na mache' nalịo'.
7 Ee joona macwi'ooñ'omna ñ'oom
naya 'naaⁿ' Jesucristo jo ndạạ nn'aⁿ,
ndo' tîcato'ñoomna s'om ndạạ nn'aⁿ
na tyoolayu'. 8 Nc'e na ljo', jaa
nn'aⁿ na cwilayuu'a la'xmaaⁿya na
cateix'ạạya joona na nnteijndeiiya
na cwi'oonquiana ñ'oom na mayuu'.

Tixcwe s'aa Diótrefes

9 Seiljeiya cwii carta cwentaa'
tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'ọọts'om
cwentaaⁿ'aⁿ yuu na m'aⁿ'yo' sạạ
juu Diótrefes ticwancueⁿ'eⁿ na
ja nntsạ'ntjọⁿ ee ñecuaa xjeⁿ
'naaⁿ'aⁿ. 10 Nc'e na luaa', quia
na nncuạcañọọⁿya 'o, quia jo'
ncwaⁿya jom na mach'eeⁿ na
luaa' na matseineiiⁿ ñ'oom cantu
nacjooyâ. Ndo' nchii macandạ
nmeiⁿ' mach'eeⁿ, mati nn'aⁿ na
cwi'oonquia ñ'oom' Ty'ọọts'om,
tiñe'coñoom joona, ndo' nn'aⁿ na
ñe'cala'ljo naⁿ'ñeeⁿ, macwjeeⁿ'eⁿ
joona quii' tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji'
Ty'ọọts'om cwentaaⁿ'aⁿ.
11 'U re nn'aⁿya na jeeⁿ jnda
ntyjiiya, tintseijomndyu' ñequio

ts'iaa^{n} natia, 'u catseijomndyu' ts'iaa^{n} na ya. Ee ts'a^{n} na matseijomñe ts'iaa^{n} na ya tseixmaa^{n} cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om, sa̱a̱ ts'a^{n} na wjaantyjo̱ ñequio natia, tic'oomñe cwentaa^{n}'a^{n}.

Ya mach'ee Demetrio

12 Cha'tsondye nn'a^{n} ya ñ'oom nquiuna cantyja 'naa^{n}' nn'aa^{n}ya Demetrio, ndo' manquiiti ñ'oom na mayuu' macwji'yuu'ñena' cantyja 'naa^{n}'a^{n}. Mati jâ cwitjei'yuu'ndyô̱ na ljo' ndo' 'o manquiu'yo' na cwilana̱a̱^{n}yâ ñ'oom na mayuu'.

Ñ'oom na macanda̱ na seiljeii Juan

13 Jndye ñ'oom niom na ñe'catseiljeiya cwenta' sa̱a̱ tiñe'cats'aa naljo' ñequio tsom ñequio ndaantom, 14 ee ntyjaa'ya ts'o̱o̱^{n} na tyuaa' nnty'iaya 'u quialjo'che^{n} nlana̱a̱^{n} ntyja̱a̱ nda̱a̱ya.
15 Quiaa Ty'o̱o̱ts'om na tjaañomtiuu c'oom'. Nn'a^{n} na m'a^{n} ñjaa^{n} na ya ñ'oom ñequiondyu' cwila'cwanomna na xma^{n}ndyu', ndo' 'u je', quiaa' na xma^{n}ñe cwii cwii ts'a^{n} na matseiyu' yuu na m'aa^{n}'.

Carta na seiljeii Judas

Xmaⁿndye nn'aⁿ na m'aⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om

1 Ja Judas matseiljeiya
cartawaañe. Cwiluiindyo̱ ts'aⁿ na
mandi'ntjomtyeⁿ nnom Jesucristo.
Ti'xio̱o̱ya jndyu Jacobo. Cartawaañe
matseicwano̱ⁿya juuna' ndaa̱ nn'aⁿ
na ma'maⁿ Tsotyaa̱aya Ty'o̱o̱ts'om na
macwji'ño̱o̱ⁿ joona na macwjaa'ñê
cwentaaⁿ'aⁿ, nc'e na matseitjoom'na'
joona ñequio Jesucristo. 2 Quiaa
Ty'o̱o̱ts'om na nleijndyeti na
nnto'ñoom'yo' na wi' ts'oom 'o,
ñequio na meiⁿcwii ñomtiuu
tic'om'yo' ñequio na candya' ts'oom
'o.

M'aⁿ nn'aⁿ na cwinquio'nn'aⁿ

(2 Pedro 2:1-17)

3 'O nn'aⁿya na wi' ts'o̱o̱ⁿya, jnda̱
seiqueeⁿna' ts'o̱o̱ⁿ na nntseiljeiya
cwii ñ'oom cwenta'yo' cantyja 'naaⁿ'
juu na tjoom' na macwji'n'maaⁿñe
Ty'o̱o̱ts'om jaa, sa̱a̱ je' maqua̱ⁿya
cwenta na macaⁿna' na catseijndo̱'a
n'om'yo' na cjoo' n'om'yo' cantyja
'naaⁿ' juu na cwilayu'ya n'o̱o̱ⁿya
na juuna' ñejom tquiaaⁿ na laxmaⁿ
nn'aⁿ cwentaaⁿ'aⁿ. 4 Ee m'aⁿ nn'aⁿ
quii'ntaaⁿ'yo' na cwilajomndyena
ñ'eⁿndyo' sa̱a̱ cwinquio'nn'aⁿna
'o. Ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na jach'ee
xuee teiljeii ma'mo̱ⁿna' cantyja
'naaⁿna na nnt'uiiwi'na' joona
cha'xjeⁿ laxmaⁿna na nntjoomna.
Joona tic'omna cantyja 'naaⁿ'aⁿ,
ee cwiwil'uee'ndyena juu naya
na matseixmaaⁿ na wanaaⁿ na
nnc'omyana ñequio nn'aⁿ ndo' naljo'
cwil'ana cwitjeii'ndyena cantyja
'naaⁿ' Jesucristo na cwiluiiñê na
matsa̱'ntjoom jaa ndo' macanda̱
nqueⁿ tjacantyja na t'maⁿ cwiluiiñê
jo nda̱a̱ya.

5 Meiiⁿ na ntyjii na manquiu'yo'
ñ'oomwaa sa̱a̱ l'ue ts'o̱o̱ⁿ na
cjaañjoom' n'om'yo' na ya tjei'
Ty'o̱o̱ts'om nn'aⁿ Israel ndyuaa
Egipto sa̱a̱ jnda̱nquiacheⁿ s'aaⁿ na
tja̱ nt'omndye joona na tîcala'yu'na
ñ'eⁿñê. 6 Ndo' mati cjaañjoom'
n'om'yo' nquiee ángeles na
ticaljoo'ndyena ts'iaaⁿ na laxmaⁿna,
hasta 'ndyena yuu na seijndaa'ñe
Ty'o̱o̱ts'om cwentaana, maleichom
joona na pra̱so meiⁿ xocantycwii
na chu'tyeⁿndyena l'uaancjo yuu
na jaaⁿñeñ'eⁿ hasta juu xuee quia
na nncu'xeeⁿ cha'tso. 7 Mati nn'aⁿ
tsjoom Sodoma ñequio Gomorra
ñequio nn'aⁿ nt'omcheⁿ njoom
ndiocheⁿ, tquiandyeñ'eⁿna na l'ana
meiⁿquia nnom na queeⁿ n'om
seiina nchii cha'xjeⁿ na seijndaa'ñe
Ty'o̱o̱ts'om na nnc'om nn'aⁿ, ndo'

na luaa' tyol'a nn'aⁿ njoom'ñeeⁿ
tseixmaⁿna' cwii na ma'mo̱ⁿna' na
nnt'uiiwi' chom na tijoom canduu'
nn'aⁿ na nmeiiⁿ' cwil'a.
8 Naⁿ'ñeeⁿ na m'aⁿna quii'ntaaⁿ'yo'
meiiⁿ na manquiuna na tuii na ljo',
sa̱a̱ laxmaⁿna nn'aⁿ na cwicatsoona
ndaa, cwila'ndaa'ndyena seiina,
l'o̱na na nlqueⁿ Ta Jesús xjeⁿ joona,
cwila'jnaaⁿ'na ángeles na t'maⁿ
cwiluiindye cañoom'luee. 9 Sa̱a̱
ángel na cwiluiitquieñe na jndyu
Miguel quia na seijmeiⁿ'ñê nnom
tsaⁿjndii cantyja 'naaⁿ' sei'ts'o 'naaⁿ'
Moisés, tîcatseijnaaⁿ'aⁿ cwe' tsoom
nnom juu: "Nquii Ta Ty'o̱o̱ts'om
catseitiaaⁿ'aⁿ 'u." 10 Sa̱a̱ naⁿm'aⁿ'
wi' ñ'oom cwila'neiⁿna nacjoo'
meiⁿnquia na ticala'no̱ⁿ'na, ndo'
chjoowi' na ndya' cwila'no̱ⁿ'tina,
cwila'no̱ⁿ'na jo' cwe' na c'ee'
n'omna, cha'cwijom quioo' na cwe'
mach'eetoyo'. Ndo' cantyja 'naaⁿ jo'
cwila'ndaa'ndye cheⁿnquieena.
11 Nlco'wi'na' naⁿm'aⁿ' ee
cwi'oontyjo̱na cha'xjeⁿ na s'aa
Caín. Cha na nnta'ntjomna s'om
cwila'jomndyena na tis'a s'aa
Balaam ndo' cwilawendyena
nacjoo' Ty'o̱o̱ts'om cha'xjeⁿ seiweñe
Coré ndo' nc'e na ljo' s'aaⁿ seicuee'
Ty'o̱o̱ts'om jom. 12 Matseijnaaⁿ'na'
'o na ñ'eeⁿ naⁿm'aⁿ' quia na
cwilajomndyo' ñ'eⁿ nc'iaa'yo' na
cwilayu' na tjoom' cwicwa'yo'
na cwicañjom n'om'yo' Ta
Jesús ndo' naⁿm'aⁿ' ñequio na
neiiⁿna cwicwa'na ndo' cwiwena
ñ'eⁿndyo' meiⁿ tico'tiana' nquiuna.
Matseijomna' joona cha'cwijom
ts'aⁿ cwe' m'aaⁿ' ts'om cantyja
'naaⁿ' nquii meiⁿ ticateix'ee canmaⁿ.
Joona laxmaⁿna cha'cwijom
nchquiu na wjaachuu jndye na tjaa
ndaluaa' cachona'. Matseijomna'
joona cha'na n'oom na meiiⁿ na
jnda̱ tue'ntyjo̱ xjeⁿ na nl'ana' ta̱,
sa̱a̱ tjaa ta̱ col'ana', na we ndii'
tja̱na' ee na jnda̱ tyena' xeⁿ quii'
nch'ioona'. 13 Cantyja na cwil'a
naⁿm'aⁿ' la'xmaⁿna cha'na nmo̱ⁿ
t'maⁿ ndaaluee na mandyontquiena'
chom' na tjoom' na cwajndii nt'a,
la'xmaⁿna cha'na cancjuu na tijndaa'
cwaaⁿ ntyja cwi'oona'. Majndaa'
na ticantycwii na nljoo'ndyetyeⁿ
naⁿm'aⁿ' yuu na ntomñ'eⁿ najaaⁿ.
14 Mati Enoc, tsaⁿ na jnda̱ ntquiee'
ndii' na tei'cantyjoo' tsjaaⁿ 'naaⁿ'
Adán, tyotseineiⁿ ñ'oom na t'mo̱ⁿ
Ty'o̱o̱ts'om naquii' ts'oom cantyja
'naaⁿ naⁿm'aⁿ'. Tsoom: "Nt'iaya nquii
na cwiluiiñe na matsa̱'ntjom cha'tso
na macwjee'cañoom ñequio meiⁿ
meiⁿcheⁿ nn'aⁿ na lju' n'om, 15 na
nncu'xeeⁿ cha'tso nn'aⁿ ndo' na
nnt'uiiweeⁿ'eⁿ cha'tsondye joona
cantyja natia na jnda̱ ñel'ana ndo' na
nnts'aaⁿ na nnt'uiityeⁿna' nn'aⁿ na jeeⁿ
tia ñejla'xmaⁿ cantyja 'naaⁿ cha'tso
nnom natia na jnda̱ ñel'a, ndo' cantyja
'naaⁿ' cha'tso ñ'oom wi' na jnda̱
ñejla'neiⁿna nacjoom'm." 16 Naⁿm'aⁿ'
ñequii'cheⁿ cwilancjoo'ndyena
ljo' cwiluii na ticjaawee' nquiuna
na cwil'a nt'omcheⁿ, ljo' na cwil'a
nc'iaana cwiluena xocwil'ue jo'.
Ñequii'cheⁿ l'ue n'omna na caluii
natia na queeⁿ n'om seiina. S'a ñ'oom
cwilaneiⁿna ndo' ca'naaⁿ'ndyena cha
nnquioo s'om lueena.

Matseijndo̱' Judas n'om nn'aⁿ na cwilayu'

17 Sa̱a̱ 'o nn'aⁿya na cwila'yu' na
jnda ntyjiiya 'o, cjaanjoom' n'om'yo'

ñ'oom na jaach'ee xuee tyoñequia
apóstoles cwentaa' Ta Jesucristo,
18 na tyoluena ndaa'yo': “Joo ncuee
na macanda nnc'om nn'a^n na
nla'nei^n ñ'oom ticuee' ts'om nacjoo'
ñ'oom naya 'naa^n' Ty'oots'om. Ndo'
nl'ana cha'tso nnom na tilju' na
cwila'quee^n n'omna.” 19 Jnaa^n joona
na cwito^n'ndye nn'a^n na cwila'yu'.
Cwila'ñ'oom'ndyena cantyja 'naa^n
joo na quee^n n'om seiina, mei^n
ticalaxma^n na Espíritu na cwiluiiñe
Ty'oots'om.
20 Saa 'o je' nn'a^n ya na jee^n jnda
ntyjiiya, caljoo'ndyo'tye^n'yo' naquii'
juu na cwila'yu'ya n'om'yo' na lju'
tseixma^n na'. Calanei^n'yo' nnom
Ty'oots'om ñequio juu najndeii
na matseixma^n Espíritu Santo.
21 'O caljoo'ndyo' cantyja na m'aa^n
Ty'oots'om na candya' ts'oom 'o
ndo' cwindo'yo' juu xuee quia
nquii Jesucristo na cwiluiiñê na
matsa'ntjoom jaa nncwjee'nnaa^n'a^n,
xje^n'ñee^n nc'e na wi' ts'oom jaa
nñequiaa^n na nnto'ñoo^n ya na
ticantycwii na nntandoo'a.
22 Nn'a^n na we waa na m'aa^n'
n'om cantyja 'naa^n ñ'oommeii^n,
cat'mo^n'yo' ndaa na cha ñecwii
nla'tiuuna. 23 Ndo' nt'omche^n
nn'a^n na jnda tjachuuna' joona
cantyja 'naa^n' ñ'oom na cwit'moo^n
na^n m'a^n', catjei'n'maa^n ndyo' joona'
cha'cwijom na macwji' ts'a^n x'iaa^n'a^n
quii' chom. Ndo' ñequio nt'omche^n
c'om'yo' na wi' n'om'yo' joona saa
c'om'yo' na nquia'yo' na juu natia
na laxma^n na tincw'uaa'ndyo' joona'.

Ñ'oom na macanda na matseit'maa^n'ñena' Ty'oots'om

24 Nnom Nque^n na waa najndeii
na cwiluiiñê na nncwañom'm 'o
na tincju'cjena' 'o na ñequio na
neii^n'e^n nnts'aa^n na nncwintyje'yo'
jo nnoom yuu na jee^n caxuee na
m'aa^n na mei^n cwii tila'tjoondyo'
jo nnoom, 25 nnom Nque^n na
ñequii'che^n cwiluiiñê Ty'oots'om na
macwji'n'maa^n ñê jaa cantyja 'naa^n'
Jesucristo na jom cwiluiiñê na
matsa'ntjoom jaa cala't'maa^n'ndyo
jom, jom cwitaa'jndyaaya jo
ndaaya, jom cha'tso najndeii
matseixmaa^n, ndo' na maquee^n xje^n
cha'tso, cha'xje^n tyoontycwii na
ñejndyowana', na waa na je', ndo'
na ticantycwii na cwiwjaatina'.
Amén.

Ñ'oom cantyja na tco'na' nty'iaa' Juan

'Naa^{n} na t'mo̱^{n} Jesucristo na quia nluii

1 Ñ'oommeii^{n} tquiaa Ty'o̱o̱ts'om nnom nquii Jesucristo na jom ca'mo̱o̱^{n} joona' nda̱a̱ nquiee nn'a^{n} na cwindye'ntjom nnoom. Ñequio 'ndyoo ángel cwentaa^{n}'a^{n} seica'mo̱o̱^{n} ñ'oom'ñee^{n} no̱o̱^{n} ja Juan na mandi'ntjo̱^{n}ya nnoom. Ee joo ñ'oommeii^{n} cwila'nei^{n}na' cantyja na jnda̱ teicandyoo' na nluii. 2 Jo' chii mamacwji'yuu'ndyo̱ ñ'oommeii^{n} na t'mo̱^{n} Ty'o̱o̱ts'om no̱o̱^{n} ñequio Jesucristo. Macwji'yuu'ndyo̱ cha'tsoti na tco'na' na nty'iaya ndo' na jndiiya.

3 Matio'naa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om juu ts'a^{n} na matsei'naa^{n}' ñ'oommeii^{n} cantyja chiuu cwii nndyona', ndo' mati joo nn'a^{n} na cwindye ndo' cwila'we joona' naquii' n'om. Ee jnda̱ mawaa xje^{n} na nluii cha'xje^{n} na cwit'mo̱o̱^{n} ñ'oommeii^{n}.

Ñ'oom na to'ñoom ntquiee' ntmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n}

4 Ja Juan matseicwano̱^{n} ñ'oommeii^{n} nda̱a̱' 'o na cwiluiindyo' ntquiee' ntmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n} na m'a^{n}'yo' ndyuaa Asia. Cato'ñoom'yo' naya na matseixmaa^{n} ñequio juu na tjañomtiuu na mañequiaa^{n} quii' ts'om ts'a^{n}. Nque^{n} na m'aa^{n} ndo' m'aa^{n}ñê ndo' tyom'aa^{n} cwitjo̱o̱che^{n} na nncuaa tsjoomnancue ndo' nncwjee'nnaa^{n}'a^{n} ndo' mati cantyja 'naa^{n} ntquiee' Espíritu na m'a^{n}na jo nnom tio na wacatyee^{n}. 5 Ndo' mati quiaa Jesucristo na nla'xma^{n}'yo' joo naya'ñee^{n}. Jom cwiluiiñê na macwji'yuu'ñê ñ'oom na mayuu' nda̱a̱ya, ndo' jom ts'a^{n} najndyee na tando'xco na tue'. Cwiluiiñê na matsa̱'ntjoom cha'tsondye nn'a^{n} na cwiluiitquiendye nda̱a̱ nn'a^{n} tsjoomnancue. Nque^{n} na jee^{n} candya' ts'oom jaa ndo' ñequio nioom'm na tcwe' tmaa^{n} jaa jnaa^{n}ya na waa. 6 Jnda̱ tquee^{n} jaa na t'ma^{n} cwiluiindyo̱ na m'aa^{n}ya nacje 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om. Ndo' tquee^{n} na cwiluiindyo̱ ntyee na cwindya̱'ntjo̱o̱^{n}ya nnom Ty'o̱o̱ts'om na juu cwiluiiñe Tsotyee^{n}. Catseit'maa^{n}'ñena' jom ndo' caluiit'ma^{n}ñê cantyjati najndeii na matseixmaa^{n} cha'waati na yo. Amén.

7 Que^{n}'yo' cwenta, manncwjee'cañoom Cristo ñequio nchquiu. Ndo' cha'tsoti nn'a^{n} nnty'iaa jom, ndiñ'ee^{n} nn'a^{n} na jla'jomndye na tuee^{n}'e^{n}. Ndo'

cha'tso ntmaaⁿ' na cwii cwii nnom nn'aⁿ, jndeii nla'xuaana na chjoo' n'omna quia na nnty'iaana jom. Maxjeⁿ nntseicandaa'ñena' na ljo'. Amén.

8 "Ja cwiluiindyo Alfa ñequio Omega. Ja maxjeⁿ m'aaⁿya najndyee ndo' na macanda." Luaa' matso nqueⁿ na matsa'ntjoom cha'tso. Nqueⁿ na m'aaⁿ ndo' m'aaⁿ ndo' maxjeⁿ ñet'oom ndo' nncue'ntyjo na nncwjee'cañoom. Nqueⁿ na cwiluiiñê na cha'tso najndeii matseixmaaⁿ.

Tco'na' nnom Juan na nty'iaaⁿ'aⁿ Cristo

9 Ja Juan na cwiluiindyo nn'aⁿ'yo' tjom na cwiwinooⁿya nawi' ñ'eⁿndyo', ndo' tjom na cwitue'ndyocjaaya nnom Ty'ootsʼom. Ee nquii Jesucristo mañequiaaⁿ na tjom m'aaⁿya na ticatiom n'ooⁿya. Ja tyom'aaⁿjnaⁿya ndyuaaxeⁿncwe na jndyuna' Patmos nc'e na tyoñequia ñ'oom' Ty'ootsʼom ndo' na tyocwji'yuu'ndyo cantyja 'naaⁿ' Jesús. 10 Juu xuee na cwila't'maaⁿ'ndyo nqueⁿ na cwiluiiñê na matsa'ntjoom jaa, m'aaⁿya nacje 'naaⁿ' Espíritu Santo ndo' t'mooⁿ cwii na tco'na' nooⁿya. Jndiiya na jndeii teic'uaa na seineiⁿ ts'aⁿ jo naxaⁿ'a cha'cwijom jndyee' ntu. 11 Tso nooⁿ:

—Ja maxjeⁿ m'aaⁿya najndyee cwii tjooocheⁿ na nncuaa tsjoomnancue ndo' joom'aaⁿtyaya meiiⁿ na tacuaana'. Cwa, catseiljei'tcuundyu' cantyja na manty'ia' njom'. Catsa' libro, ndo' catseicwanom' juuna' ndyuaa Asia ntquiee' tsjoom na m'aⁿ ntmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'ootsʼom cwentaaⁿ'aⁿ. Cjaana' tsjoom Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ñequio Laodicea.

12 Quia jo' taquaⁿxaⁿ'a cha ya nnty'iaya 'ñeeⁿ juu matseineiⁿ ñ'eⁿndyo. Ndo' quia na jnda taquaⁿ, nty'iaya ntquiee' xjo s'om cajaⁿ na cwicañjoom' nlca. 13 Xcwe quii'ntaaⁿ ncjo'ñeeⁿ nty'iaya meintyjee' nqueⁿ na matseijomna' cha'cwijom ts'aⁿ jom. Cweⁿ cwii liaatco xjeⁿ nomtyuaacheⁿ. Ndo' tsei'jñaaⁿ chu'tyeⁿ cwii 'naⁿ na tuii ñ'eⁿ s'om cajaⁿ. 14 Sooxqueeⁿ canchii'na' cha'cwijom soo' catsmaⁿ canchii', ndo' cha'na canchii' tsaaⁿ. N'omnnoom xueena' cha'cwijom chom. 15 Nc'eeⁿ caxueena' cha'na colo na matseixmaⁿ s'om wee quia na je'ndyo jlui'na' naquii' chom, ndo' seilju'ya ts'aⁿ juuna'. Ndo' c'uaa na matseineiiⁿ cha'cwijom c'uaa quia na cwicwjee' jndaa. 16 Ts'ooⁿ ntyjaya too'ndye ntquiee' cancjuu ndo' quii' 'ñom macalui'nom cwii xjo na we ntyja taa. Ndo' jeeⁿ caxuee nnoom cha'na xueeñe ñe'quioom' na quiajmeiⁿ'.

17 Quia na nty'iaya jom, tioondyo jo nc'eeⁿ cha'cwijom ts'oo ja. Ndo' teicaljoom ts'ooⁿ ntyjaya nacjoya, tsoom nooⁿ:

—Tinty'ue'. Ee maja na m'aaⁿya najndyee cwii tjoocheⁿ na nncuaa tsjoomnancue ndo' joom'aaⁿtyaya meiiⁿ na tacuaana'. 18 Ja cwiluiindyo na wando'a. Ndo' meiiⁿ na jnda t'io saa je' m'aaⁿya na ticantycwii na wando'a. Cha'tso nn'aⁿ na cwiwje m'aⁿna nacje 'naⁿya ndo' mati Hades yuu meindoo' l'oo. 19 Cwa catseiljei' cha'tso na maco'na' njom'

na manty'ia', ñequio cha'tso na
nlco'na' nnty'ia' na cwiluii je' ndo'
na cwii nncjaaluii. 20 Je' nntsjo̱o̱
ljo' ma'mo̱ⁿ ñ'oom wanty'iuu'waa
cantyja 'naaⁿ ntquiee' cancjuu na
nty'ia' na too'ndye ts'o̱o̱ ntyjaya,
ndo' ntquiee' xjo s'om cajaⁿ na
cwicañjoom' nlca. Joo ntquiee'
cancjuu'ñeeⁿ, jo' jo' ntquiee' ángeles
na cwil'a cwenta ntquiee' ntmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ. Ndo' joo ntquiee' xjo
s'om cajaⁿ na cwicañjoom' nlca, jo'
jo' ntquiee' ntmaaⁿ' naⁿ'ñeeⁿ na
la'xmaⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om.

Ñ'oom cwentaa ntquiee' ntmaaⁿ'nn'aⁿ: Ñ'oom na tja tsjoom Éfeso

2 Tsoti Jesús no̱o̱ⁿ:
—'U Juan, catseiljei'
ñ'oommeiiⁿ, catseicwanom' joona'
na m'aaⁿ ángel na mach'ee cwenta
tmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ tsjoom
Éfeso. Catsu': "Nmeiiⁿ ñ'oom
na matseina̱ⁿ nnco̱ na too'ndye
ntquiee' cancjuu ts'o̱o̱ ntyjaya.
Ja m'aaⁿya quii'ntaaⁿ ntquiee'
xjo s'om cajaⁿ na cwicañjoom'
nlca: 2 Mantyjiiya chiuu waa
ts'iaaⁿ 'naⁿya na cwil'a'yo', ndo'
cantyja na cwila'jnda̱'yo' na
tica'ndyenc'uaa'ndyo'. Mantyjiiya
na ticuaaya nquiu'yo' cantyja 'naaⁿ
nn'aⁿ na tia nn'aⁿndye. Ndo' jnda̱
jliu'yo' chiuu laxmaⁿ nn'aⁿ na cwe'
cwil'aya na cwiluiindye apóstoles,
jnda̱ jliu'yo' na cantundye naⁿ'ñeeⁿ.
3 Ntyjiiya na t'maⁿ n'om'yo' ndo'
na cwila'quii n'om'yo' meiiⁿ
t'maⁿ nawi' cwiwi'nom'yo'. Meiⁿ
tîcwintqueⁿ'yo' na cwila'jnda̱'yo'
na cwindye'ntjom'yo' no̱o̱ⁿ.
4 Sa̱a̱ waa na ntyjiiya ñ'eⁿndyo':
tacantyjaa' n'om'yo' ja cha'xjeⁿ
quia to̱'jndyee'yo' na jeeⁿ jnda
nquiu'yo ñ'eⁿndyo̱. 5 Cjaañjoom'
n'om'yo' cha'tso na ñel'ajndyee'yo'
ndo' je' tacol'a'yo', calcwe' n'om'yo'.
Cal'a'nnda'yo' yuu na ya cha'xjeⁿ na
ñel'a'jndyee'yo', Ee xeⁿ tical'a'yo'
na ljo', quia jo' nncua̱caño̱o̱ⁿya 'o
ndo' nncwji'a xjo na ñjoom' sca
quii'ntaaⁿ'yo'. 6 Sa̱a̱ waa cwii na jeeⁿ
majo'ndyo cantyja 'naⁿ'yo'. M'aⁿ'yo'
na jndoo'yo' ts'iaaⁿ na la'xmaⁿ
nn'aⁿ tmaaⁿ' na jndyu nicolaítas,
ndo' mati nnco̱ jndo̱ya ljo' na
cwil'ana. 7 'Ñeeⁿ 'o na ñe'candye'yo',
candye'ya'yo' ñ'oom na matseineiⁿ
Espíritu Santo nda̱a̱ ntmaaⁿ' nn'aⁿ
na m'aⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om quia
tso: 'Ñeeⁿ juu na jnda̱a̱ jnaⁿñe
ñequio natia, nñequiaya na nlquii
ta̱a̱' ts'oom na mañequiaana' na
wando' ts'aⁿ. Juu ts'oom'ñeeⁿ
meintyjee'na' xcweya paraíso
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om."

Ñ'oom na tja tsjoom Esmirna

8 Tsoti Jesús no̱o̱ⁿ:
—Catseiljei' ñ'oommeiiⁿ,
catseicwanom' joona' na m'aaⁿ
ángel na mach'ee cwenta
tmaaⁿ' nn'aⁿ macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿna tsjoom
Esmirna. Catsu': "Ñ'oommeiiⁿ
matseina̱ⁿ ja, na m'aaⁿya najndyee
ndo' m'aaⁿya na macanda̱. Ja
meiiⁿ na jnda̱ t'io̱ sa̱a̱ je' jnda̱
mawando̱'xco̱. 9 Mantyjiiya chiuu
waa na m'aⁿ'yo' ndo' nawi' t'maⁿ
na cwiwinom'yo'. Ndo' ntyjiiya
cantyja na wanty'iaandyo m'aⁿ'yo'
sa̱a̱ jo nnom Ty'o̱o̱ts'om laxmaⁿ'yo'

na tyandyo'. Ntyjiiya ñ'oom wi' na
cwilue nn'aⁿ nacjo'yo'. Naⁿ'ñeeⁿ
tuiindyena na judíos sa̱a̱ cantyja na
cwil'ana mach'eena' na meiⁿchjoo
nchii jo' joona. Joona la'xmaⁿna
tmaaⁿ' nn'aⁿ na matseitjom Satanás
cwentaaⁿ'aⁿ. 10 Tintyue'yo' cwii
nawi' na manntjom'yo'. Ee queⁿ'yo'
cwenta, mawaa xjeⁿ na cwantindyo'
'o nntsa'yo' w'aancjo nc'e na ta̱a̱'
ts'om tsaⁿjndii. Ee ñe'caljeiiⁿ chiuu
n'om'yo'. Nntjom'yo' nawi'ñeeⁿ cwii
qui xuee sa̱a̱ caljoo'ndyo'tyeⁿ'yo' na
ñe'cwii cala'tiuu'yo' meiiⁿ ñequio
jo' cwje'yo', quia jo' ja nñequiaya
na nnto'ñoom'yo' na ticantycwii
na cwitando'yo'. 11 'Ñeeⁿ 'o na
ñe'candye'yo', candye'ya'yo' ñ'oom
na matseineiⁿ Espíritu Santo
nda̱a̱ ntmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ: 'Ñeeⁿ juu
na jnda̱a̱ jnaⁿñe ñequio natia, juu
na jnda̱ we ndii' na nncue' ts'aⁿ,
xocat'uiina' jom."

Ñ'oom na tja tsjoom Pérgamo

12 Tsotischeⁿ Jesús no̱o̱ⁿ:
—Catseiljei' ñ'oommeiiⁿ,
catseicwanom' joona' na m'aaⁿ
ángel na mach'ee cwenta tmaaⁿ'
nn'aⁿ cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om na
m'aⁿ tsjoom Pérgamo. Catsu':
"Luaa ñ'oom na matsjo̱o̱ nnco̱
na maleiñ'o̱ⁿya xjo na ta̱a̱ we
ntyja: 13 Mantyjiiya chiuu waa
na m'aⁿ'yo' ndo' na majo'to
cwic'eⁿ'yo' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na
matsa̱'ntjom tsaⁿjndii. Ntyjiiya
na tyeⁿ cwilei'ñ'om'yo' xueya
ndo' tyootjei'ndyo' cantyja na
cwila'yu'yo' ñ'eⁿndyo̱ meiiⁿ na
xcwe quii' tsjom'yo' jla'cuee'
nn'aⁿ ti'x'iaa'yo' Antipas. Jom
ñequio na xcwee' ts'oom
tyocwji'yuu'ñê cantyja 'naⁿya
nda̱a̱ nn'aⁿ na cwindye'ntjom
nnom tsaⁿjndii na maxjeⁿ
mac'eⁿ jo' jo'. 14 Sa̱a̱ niom
nt'om na ntyjiiya ñ'eⁿndyo',
ee m'aⁿ cwantindyo' 'o na
cwilei'ñ'om'tyeⁿ'yo' ñ'oom na
t'mo̱ⁿ Balaam. Jom t'mo̱o̱ⁿ nnom
Balac ñ'oom na s'aana' na
jla'tjo̱o̱ndye nn'aⁿ Israel nnom
Ty'o̱o̱ts'om. Ee tsoom na ya
na cala't'maaⁿ'ndyena 'naⁿ na
cwe' nn'aⁿ nl'a. Ndo' ya na
nnc'oocatsa̱'na seii quioo' jo
nda̱a̱na', jnda̱ jo' nntquiina
sei'ñeeⁿ. Ndo' tsoom na
maxjeⁿ ya na cwe' nc'omyana
ñequio nc'iaana. 15 Mati waa
cwiicheⁿ na ntyjiiya ñ'eⁿndyo'
na m'aⁿ nt'omndyo' 'o na
cwilei'ñ'om'tyeⁿ'yo' ñ'oom na
cwit'mo̱o̱ⁿ tmaaⁿ' nn'aⁿ na jndyu
nicolaítas, ndo' ñ'oom'ñeeⁿ
jeeⁿ jndo̱ya. 16 Jo' chii calcwe'
n'om'yo'. Ee xeⁿ tical'a'yo' na
ljo', tyuaa' nncua̱caño̱o̱ⁿya 'o
ndo' ñequio xjo na macalui'
quii' 'ndyo̱ nnts'aaya tia'
ñ'eⁿ cwantindyo' 'o na
cwito'ñoom'yo' ñ'oom'ñeeⁿ.
17 'Ñeeⁿ 'o na ñe'candye'yo',
candye'ya'yo' ñ'oom na
matseineiⁿ Espíritu Santo
nda̱a̱ ntmaaⁿ' nn'aⁿ na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ. 'Ñeeⁿ
juu na jnda̱a̱ jnaⁿñe ñequio
natia, nñequiaya maná na
nlcwa' na ticata'jnaaⁿ' nn'aⁿ.
Ndo' nñequiaya cwii tsjo̱'
canchii' nnom. Nacjoo' juuna'
nntseiljeixco̱ xueya ndo'
meiⁿcwii ts'aⁿ ticaljeii ljo' matso

ljeii'ñeeⁿ, macandạ̱ nquii ts'aⁿ na
nnco'ñom juuna' ntyjii.”

Ñ'oom na tja tsjoom Tiatira

18 Tsotiche^n Jesús nọọ^n:
—Catseiljei'ti' ñ'oommeii^n,
catseicwanom' joona' na m'aa^n
ángel na mach'ee cwenta tmaa^n'
nn'a^n cwentaa' Ty'ọọts'om na m'a^n
tsjoom Tiatira. Catsu': “Luaa ñ'oom
na matseinạ̱^n nncọ na cwiluiindyọ
Jnda Ty'ọọts'om. N'omnọọ^n jee^n
xueena' cha'cwijom chom, ndo' nc'ạ̱
caxueena' cha'cwijom s'om wee na
jndạ̱ seilju'ya ts'a^n. 19 Tcuu mantyjiiya
chiuu waa ts'iaa^n 'na^nya na cwil'a'yo'
ndo' na wi' n'om' nc'iaa'yo' na
la'xma^n'yo' na cwila'yu'ya n'om'yo'.
Ndo' ntyjiiya na ya cwindye'ntjom'yo'
nọọ^n ndo' na tica'ndyenc'uaa'ndyo'.
Ndo' je' candạ̱ạ̱'ti waa na cwil'a'yo'
naquii' ts'iaa^n 'na^nya nchiiti quia
tọ'jndyee'yo'. 20 Sạ̱ạ̱ waa na ntyjiiya
ñ'e^ndyo' ee cwiñe'quiandyo' na
ma'mọ^n cwii yuscu ñ'oom na tis'a
quii'ntaa^n'yo'. Jom cwe' matsoyaa^n
na cwiluiiñê ts'a^n na mañequiaa
ñ'oom' Ty'ọọts'om, sạ̱ạ̱ mach'ee^n
cha'na tyoch'ee yuscu na jndyu
Jezabel. Manquiu'nn'aa^n nn'a^n na
cwindye'ntjom nọọ^n. Ee ma'mọọ^n
na wanaa^n na cwe' c'omyana ñ'e^n
nc'iaana, ndo' na cala't'maa^n'ndyena
'na^n na cwe' nn'a^n nl'a, ndo' ya na
catquiina sei' na ty'eque^n nn'a^n jo
ndạ̱ạ̱ joona'. 21 Ndo' jndạ̱ tquiaya
na wanaa^n na calcwe' ts'oom
jnaa^n'a^n, sạ̱ạ̱ tiñe'calcwe' ts'oom
na cwe' m'aa^nyaa^n ñequio nn'a^n.
22 Que^n'yo' cwenta, ja nntseiquiọọ
cwii tycu w'ii nacjoom'm. Ndo' mati
nquiee nn'a^n na cwe' m'a^nya ñ'e^nñê,
nnts'aa na nntjoomna cwii nawi'
t'ma^n xe^n na ticalcwe' n'omna na
cwila'jomndyena natia na mach'ee^n.
23 Ja nntseicwjạ̱ya cha'tso nn'a^n na
cwi'oontyjọ naxee^n'e^n na cwiluiindye
cha'cwijom ntseinaa^n. Ndo' na ljo'
cha'tso ntmaa^n' nn'a^n na macwjii'a
cwentaya nliuna na ja ntyjiitcuundyọ
chiuu waa na matseitiuu ts'a^n ñequio
chiuu waa na m'aa^n' ts'om ts'a^n.
Ndo' cantyjati na jndạ̱ ñel'a'yo',
malaa'ti' nñequiaya na nlo'ñom
ticwiindyo' 'o. 24 Sạ̱ạ̱ nt'omndyo' 'o
na m'a^n'yo' Tiatira na tyoolajomndyo'
ñ'oom na cwindye na^n'ñee^n, mei^n
tyoowijndọ' n'om'yo' ñ'oom'ñee^n
na cwiluena la'xma^na' ñ'oom
wanty'iuu' cantyja 'naa^n' Satanás.
Ndo' na luaa' waa ticatiọọtyạ̱ xuu
nacjo'yo'. 25 Sạ̱ạ̱ macandạ̱ matsjọọ na
caljoo'ndyo'tye^n'yo' cantyja 'naa^n'
ñ'oom na mayuu' na cwilei'ñ'om'yo',
hasta xje^n na nncuạ̱ya. 26 Ndạ̱ạ̱
joo nn'a^n na cwita'ntjom na
ñe'cats'aa Satanás xje^n joona ndo'
cwiljoo'ndyetye^na cantyja 'na^nya
hasta na macandạ̱, nñequia najndeii
na matseixma^n na nntsạ̱'ntjomna
nn'a^n na cwii cwii ndyuaa. 27 Jndạ̱
tquiaa Tsotyạ̱ya na nntseixma^nya
na nntsạ̱'ntjọ^nya. Cha'xje^n na
nntiuujndạ̱ạ̱ xuaa na mmei^n' ts'a^n
ts'ooml'eii'xjo, maluaa' nncu'xee^n
nn'a^n. 28 Ndo' nñequiaya caxjuuncoo
nnom tsa^n'ñee^n. 29 'Ñee^n 'o na
ñe'candye'yo', candye'ya'yo' ñ'oom
na matseinei^n Espíritu Santo ndạ̱ạ̱
ntmaa^n' nn'a^n na macwji' Ty'ọọts'om
cwentaa^n'a^n.”

Ñ'oom na tja tsjoom Sardis

3 Tsotiche^n Jesús nọọ^n:
—Catseiljei'ti' ñ'oommeii^n,
catseicwanom' joona' nam'aa^n

ángel na mach'ee cwenta tmaaⁿ'
nn'aⁿ na macwji' Ty'o̱o̱ts'om
cwentaaⁿ'aⁿ na m'aⁿ tsjoom Sardis.
Catsu': “Luaa matsjo̱o̱ nnco̱ na
matseixmaⁿya ntquiee' Espíritu
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om ndo' ntquiee'
cancjuu: Tcuu mantyjiiya chiuu
waa ts'iaaⁿ 'naⁿya na cwil'a'yo' na
m'aⁿ'yo' ndo' na waa ñ'oom cantyja
'naⁿ'yo' na jeeⁿ tando' n'om'yo', sa̱a̱
tiyuu'. 'O cwilaxmaⁿ'yo' cha'cwijom
l'oo. 2 'O na m'aⁿ'yo' cha'cwijom
na cwinda'yo', calcwiiya n'om'yo'.
Juu chjoowi' na ndi cwileiñ'om'yo',
calajnda̱'yo' na nncjaanajndeiina'.
Ee mawaa xjeⁿ na ñe'cantycwii
naya'ñeeⁿ naquii' n'om'yo'. Ee
maljeiya na tixcwe cwil'a'yo' jo
nnom Tsotya̱ya Ty'o̱o̱ts'om. 3 Quia
jo' tyeⁿ cjaañjoom' n'om'yo'
ñ'oom naya na jnda̱ to'ñoom'yo'.
Calawe'yo' joona' ndo' calcwe'
n'om'yo'. Ee xeⁿ ticalajndaa'ndyo'
na nnc'om'c'eendyo', mats'ia jo'
nncua̱caño̱o̱ⁿya 'o cha'cwijom
macwjee'cañoom tsaⁿcanch'ue
quia tic'omc'eeñe ts'aⁿ.
Meiⁿ xocala'no̱ⁿ'yo' ljo' xjeⁿ
nncua̱caño̱o̱ⁿya 'o. 4 Sa̱a̱ m'aⁿ
cwantindyo' 'o tsjoom Sardis
na tyoolacwajndiindyo' lia'yo'
ñequio natia. Jo' chii ñnequiaya
liaa canchii' na nlcwee'yo' ndo'
nnc'om'yo' ñ'eⁿndyo̱ ee la'xmaⁿ'yo'
na nnda'yo' joona'. 5 'Ñeeⁿ joo
na jnda̱a̱ jnaⁿndye ñequio natia,
nntseicwa̱ya liaa canchii' naⁿ'ñeeⁿ.
Meiⁿ tijoom catseicanduu'a ncueena
nacjoo' libro na chuuna' ncuee nn'aⁿ
na ticantycwii na cwita'ndo'. Ndo'
nncwji'yuu'ndyo̱ na cwiluiindyena
cwentaya jo nnom Tsotya̱ya ndo'
mati jo nda̱a̱ ángeles cwentaaⁿ'aⁿ.
6 'Ñeeⁿ 'o na ñe'candye'yo',
candye'ya'yo' ñ'oom na matseineiⁿ
Espíritu Santo nda̱a̱ ntmaaⁿ' nn'aⁿ
na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ.”

Ñ'oom na tja tsjoom Filadelfia

7 Tsotocheⁿ Jesús no̱o̱ⁿ:
—Catseiljei'ti' ñ'oommeiiⁿ,
catseicwanom' joona' nam'aaⁿ ángel
na mach'ee cwenta tmaaⁿ' nn'aⁿ
na macwji' Ty'o̱o̱ts'om cwentaaⁿ'aⁿ
na m'aⁿ tsjoom Filadelfia. Catsu':
“Ja cwiluiindyo̱ na lju' ts'o̱o̱ⁿ ndo'
cwiluiindyo̱ ñ'oom na mayuu'.
Cha'xjeⁿ David tyowaa najneiⁿ na
tyotsa̱'ntjoom cha'waa ndyuaaⁿ'aⁿ,
mati ja matseixmaⁿya juu najndeii
na matsa̱'ntjom Ty'o̱o̱ts'om. Ee
ja tseixmaⁿya na nñequiaya na
wanaaⁿ na nncjaaquiee' ts'aⁿ
cañoom'luee oo na ticwanaaⁿ.
Nnco̱ matseicanaaⁿndyo̱ ndo' tjaa
'ñeeⁿ juu nnda̱a̱ nntseicu'tyeⁿ. Oo
matseicu'tya̱ⁿya ndo' tjaa 'ñeeⁿ juu
nnda̱a̱ nntseicanaaⁿñe. Luaa waa
na matsjo̱o̱ nnco̱: 8 Mantyjiiya chiuu
waa ts'iaaⁿ 'naⁿya na cwil'a'yo'.
Canty'ia'yo', jnda̱ seicanaaⁿndyo̱
cwii cha'cwijom 'ndyoots'a jo
nda̱a̱'yo' cha nnda̱a̱ nntjei'yuu'ndyo'
cantyja 'naⁿya, ndo' tjaa 'ñeeⁿ juu
nnda̱a̱ nntseicu'. Ee meiiⁿ tit'maⁿ
waa na jnda̱'yo', sa̱a̱ cwilacanda̱'yo'
ñ'oomya meiⁿ tyootjei'ndyo' cantyja
'naⁿya. 9 Luaa waa na nnts'aaya.
M'aⁿ nn'aⁿ tsjom'yo' na cwiluena
na joona na mayuu'cheⁿ judíos na
wi' ts'om Ty'o̱o̱ts'om. Sa̱a̱ cantyja
na cwil'ana mach'eena' na tiyuu' na
ljo'. Ñenquii'cheⁿ cantu cwila'neiⁿna,
ee la'xmaⁿna tmaaⁿ' cwentaa'
Satanás. Jo' chii queⁿ'yo' cwenta,
nnts'aaya na nnc'oontyjaa'na 'o na

nnta'na cantyena jo ndaa'yo'. Ndo'
na nnc'oola'non'na na ja m'aanya
na candya' ts'oonya 'o. 10 Nc'e
na cwiquen'yo' cwenta ñ'oom na
tsjoo na tica'ndyenc'uaa'ndyo'
meinchiuuchen na cwitjom'yo', jo'
chii mati ja nnts'aa cwenta 'o juu
xjen quia na nlco'wi'na' cha'tsondye
nn'an na m'an tsjoomnancue.
11 Quen'yo' cwenta, matyuaa'
nncuacañoonya 'o. Cha'tso naya
na tseixmanya na jnda to'ñoom'yo',
tila'candyaandyo' joona', cha'
tints'aana' na ticanda'yo' cwii
corona. 12 'Ñeen juu na cwinañe
ñequio natia, ja nnts'aa na
nljoo'ñetyen nacañoom' Ty'oots'om.
Nntseijomna' tsan'ñeen cha'cwijom
cwii ta ts'oomx'ee wats'om
cañoom'luee. Ndo' tijoom
cwinncwji'na' juu jo' ee nquii
Ty'oots'om cwentaya cwiluiiñê
wats'om'ñeen. Ndo' nntseiljeiya
xuen'en nacjoo' tsan'ñeen ñequio
xuee' tsjoom 'naan'an, majuu
tsjoom Jerusalén xco. Tsjoom'ñeen
nndyocuena' na nnana'
cañoom'luee yuu na m'aan nquen
na cwiluiiñê cwentaya. Ndo' mati
nntseiljeiya cwiichen xueya na
xcona' nacjoo' tsan'ñeen. 13 'Ñeen 'o
na ñe'candye'yo', candye'ya'yo'
ñ'oom na matseinein Espíritu Santo
ndaa ntmaan' nn'an na macwji'
Ty'oots'om cwentaan'an."

Ñ'oom na tja tsjoom Laodicea

14 Tsotichen Jesús noon:
—Catseiljei'ti' ñ'oommeiin,
catseicwanom' joona' nam'aan
ángel na mach'ee cwenta tmaan'
nn'an cwentaa' Ty'oots'om na m'an
tsjoom Laodicea. Catsu': "Luaa
matsjoo nnco na cwiluiindyo
ñ'oom na mayuu' ndo' ñequii'chen
macwji'yuu'ndyo ñ'oom na candaa'.
Ñ'endyo ja s'aa Ty'oots'om cha'tso
na tuii. 15 Ja mantyjiiya chiuu waa
na la'xman'yo'. Ticatseijomna' 'o
mein cha'na ndaatioo tein, oo
mein cha'na ndaatioo jmein'. Toom
cwe' m'an'yo' na queenya n'om'yo'
cantyja 'nanya quia jo' nntseijomna'
'o cha'na ndaatioo jmein'. Oo
toom cwe' canda'ñ'en na l'o'yo' ja
quia jo' nntseijomna' 'o cha'na
ndaatioo tein. 16 Saa nc'e na cwe'
cwiljoyato n'om'yo' chiuu waa na
m'an'yo', jo' chii matseijomna' 'o
cha'cwijom ndaa na cwe' tue'ncue,
mein tijmein' ndo' mein titein. Na
luaa' waa na cwila'xman'yo',
maxjen nncwjii'a 'o cantyja 'nanya
cha'xjen na macwji' ts'an ndaajnan'
quii' 'ndyoo. 17 Ee cwindu'yo': Jâ
tyandyô, jnda teit'aa' 'naanyâ. Mein
cwii tjaa na cwimatseitjoona' jâ.
Saa ticaliu'yo' na 'o la'xman'yo'
nn'an na nty'iaa'ndye. La'xman'yo'
nn'an na wi' cwitjoom, ndo' nn'an
na jñeen'ndye. La'xman'yo' na
nchjaan'yo' ndo' na ñecantsei'ndyo'.
18 Jo' chii matseijndo'a n'om'yo' na
cal'uee'ndyo' naya na m'aanya na
matseijomna' juuna' cha'na s'om
cajan na cajndati, quia jo' nnc'om'yo'
na mayuu'chen na tyandyo' jo nnom
Ty'oots'om. Ndo' cal'ueendyo' liaa
canchii' na m'aanya na nlcwee'yo',
quia jo' nntseicu'na' na jnaan'yo'
na m'an'yo' na ñecantsei'ndyo'.
Ndo' cal'uee'ndyo' nchen' nasei
na nnc'oocue n'omndaa'yo' quia
jo' nleitquioo'yo' na nla'non'yo'
chiuu waa cantyja na m'an'yo'.
19 Cha'tso nn'an na candya' ts'oonya,

quia cwila'tjo̱o̱ndyena macwa^{n}ya
joona, ndo' matseisei'a joona quia
na maca^{n}na'. Jo' chii ñequii'che^{n}
c'om'yo' na cjoo' n'om'yo' cantyja
'na^{n}ya, ndo' calcwe' n'om'yo'.
20 Que^{n}'yo' cwenta, meintyja̱a̱'a
'ndyoots'a ndo' macjo̱o̱'a juuna'.
Xe^{n} m'aa^{n} 'ñee^{n} juu na nndii na
macwa^{n}ya, ndo' nntseicanaa^{n}ñe
'ndyoots'a, nncjo̱quia̱'a na
nntseijomndyo̱ ñ'e^{n}ñê. Nlcwaa'a
ñ'e^{n}ñê ndo' mati nlcwaa^{n}'a^{n}
ñ'e^{n}ndyo̱. 21 'Ñee^{n} juu na jnda̱ jna^{n}ñe
ñequio natia, quia mawa'catya̱^{n}
tio 'na^{n}ya, nñequiaya na
nncwa'catyee^{n} na cañomya, cha'xje^{n}
ja jnda̱ jna^{n}ndyo̱ ñequio natia ndo'
jnda̱ jndyocajma^{n}ya nacañoom'
Tsotya̱ya tio 'naa^{n}'a^{n}. 22 'Ñee^{n} 'o
na ñe'candye'yo', candye'ya'yo'
ñ'oom na matseinei^{n} Espíritu Santo
nda̱a̱ ntmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji'
Ty'o̱o̱ts'om cwentaa^{n}'a^{n}."

Cwiwit'maa^{n}'ñe Ty'o̱o̱ts'om cañoom'luee

4 Jnda̱ jndii ñ'oommei^{n}', quia
jo' tco'nnda'na' no̱o̱^{n} na
nty'iaya cwii 'ndyoots'a na wanaa^{n}
cañoom'luee. Ndo' jndiinnda'a
na seinei^{n} juu na jndiijndya̱a̱ na
teic'uaa jndyee' cha'cwijom ntu, tso
no̱o̱^{n}:
—Candyo'waa' ñjaa^{n}, ndo'
m'mo̱o̱^{n}ya njom' chiuu waa na quia
wjaaluiiti.
2 Ndo' juu xje^{n}'ñee^{n} m'aa^{n}ya
nacje 'naa^{n}' Espíritu Santo. Quia
jo' nty'iaya na meintyjee' cwii
tio cañoom'luee, wacatyee^{n}
cwii ts'a^{n} nacjoo' juuna'. 3 Jee^{n}
nei^{n}ncoo' caxueeñê. Juu jo'
matseijomna' cha'cwijom tsjo̱'
jaspe ñequio cornalina na jee^{n}
wando' colo 'naa^{n}na'. Tio'ñee^{n}
ndii'na' catsuutsoom'na^{n}' na
tseijomna' cha'na tsjo̱' esmeralda
na jee^{n} nei^{n}ncoo'na'. 4 Ndo' ndioche^{n}
tio'ñee^{n} meintyjee' nt'omche^{n}
ntquiuu nchoo' ñequiee ntio. Jo'
jo' meindyuaandye ntquiuu nchoo'
ñequiee nn'a^{n} na cwiluiitquiendye.
Cwee'na liaa canchii' ndo' ñjom
corona s'om caja^{n} nque^{n}na. 5 Juu
tio'ñee^{n} na meintyjee' xcwe
cwicalui' chom ntsuee ndo' c'uaa
cwila'na^{n}'na'. Ndo' jo nnom tio'ñee^{n}
meintyjee' ntquiee' sca catsuu na
cwiwixuee chom. Joo chom'ñee^{n}
cwiluiindye ntquiee' Espíritu na
cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om. 6 Ndo' jo
nnom tio'ñee^{n} waa cwii ndaaluee
na jee^{n} caxuee cha'na tsioo.
Ndo' ndioche^{n} tio'ñee^{n} m'a^{n} ñequiee
na^{n} na ta'ndo' na niom n'om nda̱a̱na jo
nanque^{n}'na ndo' jo nda̱a̱na. 7 Juu tsa^{n} na
wando' na nty'iajndya̱a̱, matseijomna'
jom cha'cwijom liom. Ndo' tsa^{n} na
jnda̱ we, matseijomna' jom cha'cwijom
quioo'jndyo. Tsa^{n} na jnda̱ ndyee,
matseijomna' nnoom cha'na nnom ts'a^{n}.
Ndo' tsa^{n} na jnda̱ ñequiee, matseijomna'
jom cha'cwijom cachi na mantyja. 8 Ndo'
cha'tsondye joo na^{n}'ñee^{n} na ta'ndo',
niom yom yom lquiina. Cha'waandyena
ñ'e^{n} lquiina chuu' n'om nda̱a̱na. Naxuee
natsjom tic'oomeintyjee'na na cwiluena:

Nquii Ta Ty'o̱o̱ts'om
matseixma^{n}ñ'ee^{n} cha'tso
nnom najnda̱.
Lju'. Lju'. Lju' cwiluiiñê.
Nque^{n} m'aa^{n} nacjee' na
jna^{n}jndyeena'.
Maxje^{n} m'aa^{n} ndo' m'aa^{n}
ndo' nncue'ntyjo̱ na
nncwjee'cañoom.

9 Joo ñequiee naⁿ'ñeeⁿ na ta'ndo',
cwilcwii'na nquii Ty'o̱o̱ts'om
na wacatyeeⁿ tio, jom na tjaa
yuu cantycwii na wanoom'm.
Cwila't'maaⁿ'ndyena jom ndo'
cwiñe'quiana na quianl'uaaⁿ'aⁿ.
10 Quia na cwil'ana na ḻjo', quia
jo' cha'tso ntquiuu nchoo' ñequiee
naⁿ na cwiluiitquiendye cwita'na
cantyena jo nnom nqueⁿ na
wacatyeeⁿ tio. Cwila't'maaⁿ'ndyena
jom na tjaa yuu cantycwii na
wanoom'm. Cwitsa̱'na corona
'naaⁿna jo nnom tio. Cwiluena:
11 'U Ta Ty'o̱o̱ts'oomyâ na t'maⁿ
cwiluiindyu',
jeeⁿ matsona' na
cwit'maaⁿ'ndyu'.
'U tijoom cantycwii cantyja
najndu'.
'U sa' cha'tso na niom.
Tuiina' nc'e na l'ue ts'om' ndo'
ndim'aⁿna' nc'e 'u.

Tsom na to'ñom Catsmaⁿ

5 Ndo' nty'iaya cwii tsom na
chu'lcwiina' na maleiñ'oom
nqueⁿ na wacatyeeⁿ nacjoo' tio.
Ndii'na' ts'o̱o̱ⁿ ntyjaya ndo' we
ntyja teiljeiina'. Ndo' ntquiee' joo
na tjata̱'tyeⁿna'. 2 Ndo' nty'iaya cwii
ángel na jeeⁿ jndeii ndo' jeeⁿ c'uaa
'ndyoo na matseineiⁿ. Mawax'ee:
—¿'Ñeeⁿ juu tseixmaⁿ na
nntseicanaaⁿñe yuu na ta̱'tyeⁿ
tsomwaa ndo' na nntseicano̱ⁿ'
juuna'?
3 Sa̱a̱ meiⁿcwii tjaa 'ñeeⁿ
c'oom na matseixmaⁿ na
nntseicanaaⁿñe tsom'ñeeⁿ, meiⁿ
ángeles cañoom'luee, meiⁿ nn'aⁿ
tsjoomnancue, meiⁿ añmaaⁿ nn'aⁿ
na jnda̱ tja̱ na m'aⁿ tsjoom l'oo.
Meiⁿ cwii na ndyee ndii'ndye joona
tîcanda̱a̱ nty'iaa' naquii' tsom'ñeeⁿ.
4 Jo' chii jeeⁿ tyot'io̱o̱ cwe' nc'e na
meiⁿcwii tjaa 'ñeeⁿ tseixmaⁿ na
nntseicanaaⁿñe tsom'ñeeⁿ, meiⁿ na
nnty'iaa' naquii'na'. 5 Ndo' cwii
nquiee naⁿ'ñeeⁿ na cwiluiitquiendye
tso no̱o̱ⁿ:
—Tant'ioo' ee m'aaⁿ nqueⁿ na
jnda̱ seityueeⁿ'eⁿ juu natia. Jom
tseixmaaⁿ na nntseicanaaⁿñê cwii
ndo' cwii ntquiee' joo na tjata̱'tyeⁿ
tsom'ñeeⁿ ndo' nntseicano̱o̱ⁿ'o̱ⁿ
juuna'. Jom matseicajndyuna'
Liom cwentaa' tmaaⁿ' nn'aⁿ Judá
na cwiluiiñê tsjaaⁿ David na
jndyowicantyjoo'.
6 Quia jo' nty'iaya cwii ts'aⁿ
cha'cwijom catsmaⁿ na jnda̱ jla'cuee'
nn'aⁿ. Meintyjeeⁿ'eⁿ nacañoom'
tio quii'ntaaⁿ ñequiee naⁿta'ndo'
ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye.
Jom niom ntquiee' ndei'jñeeⁿ'eⁿ ndo'
niom ntquiee' n'omnnoom. Joo
n'omnnoom cwiluiindyena' ntquiee'
Espíritu na cwiluiiñe Ty'o̱o̱ts'om na
jñoom cha'waa tsjoomnancue. 7 Ndo'
tjantyjaaⁿ'aⁿ nquii na wacatyeeⁿ tio.
To'ñoom tsom na ndii' ts'o̱ ntyjaya.
8 Ndo' jom na matseicajndyuna'
Catsmaⁿ quia jnda̱ to'ñoom
tsom'ñeeⁿ, quia jo' ñequiee naⁿ na
ta'ndo' ta'na cantyena jo nnoom
ndo' majo'ti l'a ntquiuu nchoo'
ñequiee nn'aⁿ na cwiluiitquiendye.
Ticwiindye naⁿtquie'ñeeⁿ
maleiñ'oom arpa ñequio waso
s'om cajaⁿ na too'cheⁿna' ñjom suu.
Suu'ñeeⁿ tseixmaⁿna' ñ'oom ndyuee
nn'aⁿ na cwiluiindye cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om quia na cwila'neiⁿna
nnoom. 9 Ndo' cwitana cwii luantsa
xco. Cwiluena:

'U tseixma^{n}' na nnco'ñom'
tsomwaa' ndo'
nntseicanaa^{n}ndyu' yuu na
tjata̱'tye^{n} juuna'.
Ee jla'cuee' nn'a^{n} 'u ndo' ñequio
niom' tioml'ua' jnaa^{n} nn'a^{n}
cha nla'xma^{n}na cwentaa'
Ty'o̱o̱ts'om.
Joona cwiluiindyena nn'a^{n} na
ticwii cwii ntmaa^{n}', ñequio
nn'a^{n} na ticwii cwii nnom
ñ'oom na cwila'nei^{n},
ñequio nn'a^{n} na ticwii cwii
nnom na tjachuii'ndye,
ñequio nn'a^{n} cwii cwii
ndyuaa.
10 Jnda̱ tque^{n}' na cwiluiindyena
tmaa^{n}' nn'a^{n} na matsa̱'ntjom
Ty'o̱o̱ts'oomya.
Ndo' jnda̱ tque^{n}' joona na
cwiluiindyena ntyee na
cwindye'ntjomna nnoom.
Ndo' nntsa̱'ntjomna nn'a^{n}
tsjoomnancue.
11 Quia jo' cwiiche^{n} cwii ndii'
nty'iaya ndo' jndiiya na c'uaa
ndyuee jndye ángeles na m'a^{n}
ndioche^{n} yuu na wacatyee^{n} tio
ñequio ñequiee na^{n} na ta'ndo',
ñequio nn'a^{n} na cwiluiitquiendye.
Ndo' tue'ntyjo̱ na jndyendye
ángeles'ñee^{n} cha'na nqui mei^{n} ndii'
na nqui nqui mei^{n}. 12 C'uaa cwiluena:
Juu Catsma^{n} na jla'cuee' nn'a^{n},
t'ma^{n} cwiluiiñê cantyja najnei^{n},
ndo' tseixmaa^{n} na tyañê.
Macanda̱ jom cwiluiiñê na jndo̱'
ts'oom ndo' cha'tso nnda̱a̱
nnts'aa^{n}.
Jee^{n} maty'iomna' na cal'uuya
ñ'oom ya cantyja 'naa^{n}'a^{n},
ndo' calawa̱a̱ndya̱a̱ya jom ndo'
cala't'maa^{n}'ndyo̱ jom.
13 Ndo' mati jndiiya na teic'uaa
ndyuee ticwii cwii nnom na s'aa
Ty'o̱o̱ts'om jo cañoom'luee, ñequio
nnom tsjoomnancue, ñequio tsjoom
l'oo, ñequio naquii' ndaaluee.
Cha'tso na m'a^{n} jo' jo' luaa tyolue:
Cantyjati na tjaa yuu
cwintycwii xuee,
cala't'maa^{n}'ndyo̱ nque^{n} na
wacatyee^{n} tio ñequio juu
Catsma^{n}.
Maty'iomyana' na cal'uuya
ñ'oom ya cantyja 'naa^{n}na,
ndo' calawa̱a̱ndya̱a̱ya joona,
ee t'ma^{n} waa najndeii na
la'xma^{n}na.
14 Ndo' ñequieendye na^{n} na ta'ndo',
tyolue:
—Amén.
Ndo' joo ntquiuu nchoo' ñequiee
nn'a^{n} na cwiluiitquiendye ta'na
cantyena, tyola't'maa^{n}'ndyena nque^{n}
na tjaa yuu nntycwii na wanoom'm.

Ntquiee' joo na tjata̱'tye^{n} tsom

6 Quia jo' nty'iaya nquii Catsma^{n}
seicanaa^{n}ñê yuu najndyee
na ntquiee' joo na ta̱' tsom'ñee^{n}.
Ndo' jndiiya na matseinei^{n} cwii tsa^{n}
najndyee na ñequieendye na^{n}'ñee^{n}
na ta'ndo'. C'uaa seinei^{n} cha'cwijom
c'uaa 'ndyoo tsuee. Tso:
—Candyo' ndo' canty'ia'.
2 Quia jo' jleity'iom no̱o̱^{n} ndo'
que^{n}' cwenta, nty'iaya cwii
caso canchii'. Ndo' wa'ljoo ts'a^{n}
naxe^{n}'yo'. Maleiñ'oom casa' ndo'
jnda̱ to'ñoom corona na ñjom
xquee^{n}. Tyomanoom na jnda̱ jna^{n}ñê
ñ'e^{n} nn'a^{n} na m'a^{n} nacjoom'm ndo'
mal'uee'ñê yuu na nna^{n}jndeiityee^{n}.
3 Jnda̱ na seicanaa^{n}ñê yuu na
jnda̱ we na ta̱'tye^{n} tsom'ñee^{n} quia

jo' jndiiya na matseinei^{n} tsa^{n} na
jnda̱ we na ñequieendye na^{n}'ñee^{n} na
ta'ndo'. Tso:
—Candyo' ndo' canty'ia'.
4 Ndo' jlui'nom cwiiche^{n} caso wee.
Ndo' juu ts'a^{n} na wa'ljoo, to'ñoom
najnei^{n} na nncwjaa'ñê tia' quii'ntaa^{n}
nn'a^{n} cha cantycwii na ya m'a^{n}na
ñ'e^{n} nc'iaana tsjoomnancue, cha
yache^{n} cala'cwjeendyena. Ndo'
to'ñoom cwii xjo espada na jee^{n}
t'ma^{n}.
5 Jnda̱ na seicanaa^{n}ñê yuu na jnda̱
ndyee na ta̱'tye^{n} tsom'ñee^{n} quia jo'
jndiiya na matseinei^{n} tsa^{n} na jnda̱
ndyee na ñequieendye na^{n}'ñee^{n} na
ta'ndo'. Tso:
—Candyo' ndo' canty'ia'.
Ndo' nty'iaya cwii caso ntoom
ndo' ts'a^{n} na wa'ljoo maleichom
lua'ncje^{n}. 6 Ndo' jndiiya teic'uaa
quii'ntaa^{n} ñequiee na^{n} na ta'ndo' na
catseinei^{n} ts'a^{n}, tso:
—We tsua'xjo lquee^{n} trigo, na
jndana' cwii denario, cha'xje^{n} na
mawantjom ts'a^{n} na cwii xuee.
Ndo' yom tsua'xjo lquee^{n} cebada na
jndana' cwii denario, sa̱a̱ tintsa' na
nntseitjo̱o̱na' seitye ñequio winom.
7 Quia na seicanaa^{n}ñê yuu na
jnda̱ ñequiee na ta̱'tye^{n} tsom'ñee^{n},
jndiiya na matseinei^{n} tsa^{n} na jnda̱
ñequiee na ñequieendye na^{n}'ñee^{n} na
ta'ndo'. Tso:
—Candyo' ndo' canty'ia'.
8 Quia jo' jleity'iomnnda' no̱o̱^{n}
ndo' que^{n}' cwenta nty'iaya cwii
caso tsjaa'. Ndo' ts'a^{n} na wa'ljoo,
matseicajndyuna' jom nquii na
waa najndeii na cwiwje nn'a^{n}.
Ndo' jo naxee^{n}'e^{n} jndyontyjo̱ tsa^{n}
na cwentaa' yuu na meindoo'
l'oo. To'ñoomna najnda̱na na
nla'cwjeena xcwee' na xcwe nn'a^{n}
na m'a^{n} tsjoomnancue. Nl'ana na
nla'cwjeendye nn'a^{n} ñ'e^{n} ncjo, ndo'
ñequio jndo' t'ma^{n}, ndo' ñequio
ntycu, ndo' ñequio quioo' wjee.
9 Quia na seicanaa^{n}ñê yuu na
jnda̱ 'om na ta̱'tye^{n} tsom'ñee^{n} quia
jo' teitquioo' nty'iaya tio t'ma^{n}.
Ndo' jo ndo' x'eena' m'a^{n} añmaa^{n}
nn'a^{n} na jnda̱ tja̱ na jla'cwjee nn'a^{n}
joona nc'e na tîca'ndyena ñ'oom'
Ty'o̱o̱ts'om, mei^{n} tîca'ndyena na
tyotjeii'yuu'ndyena ñ'oom'ñee^{n}.
10 Joo na^{n}'ñee^{n} jndeii jla'xuaana,
jluena:
—'U Ta na macanda̱ nncu'
matsa̱'ntjom' cha'tso, 'U tseixma^{n}'
na ljू' ts'om' ndo' na matsei'canda̱'
ñ'oom 'ndyo'. ¿Cwanti cwiyo
m'aa^{n}na' ndo' nncue'ntyjo̱ na
nncu'xe^{n}' na^{n}'ñee^{n} na m'a^{n}
tsjoomnancue na waa jnaa^{n}na
jnaa^{n}' na tja̱a̱ jâ? ¿Cwaa^{n} nntsa' na
nntioomndyena nioomyâ na tcwe'?
11 Ndo' cwii cwiindye joona
to'ñoomna liaa canchii' na
tei'ncoona'. Ndo' matsoom nda̱a̱na
na cwindo'yana chjootindyo hasta
quia nntseicanda̱a̱'ñena' na nncwje
nt'om nn'aa^{n}na na cwindye'ntjom
nnoom, ee majndaa' na nla'cwjee
nn'a^{n} na^{n}'ñee^{n} cha'xje^{n} na tja̱ joona.
12 Seicanaa^{n}ñê yuu na jnda̱
yom na ta̱'tye^{n} tsom'ñee^{n}. Ndo'
que^{n}'yo' cwenta jee^{n} jndeii
s'eii. S'aana' na teintomñe
ñe'quioom' cha'na cwii liaa na
ntom ndo' s'aana' na teiweeñe
chi' cha'cwijom niom'. 13 Ndo'
cancjuu jnaa^{n}ndyena tsjo̱'luee,
tquiaandyena tsjoomnancue.
Cha'xje^{n} na cwiquiaa ta̱'ndaa xque^{n}
ts'oom higuera quia na jndeii

m'aa^{n} jndye, maluaa' matseijomna'
tquiaandye cancjuu. 14 Ndo'
tjatseilcwiiñena' tsjo̱'luee cha'na
matseilcwiiñe che^{n}nquii tsuee
mana teindyo̱o̱na'. Ndo' cha'tso
ntsjo̱ ñequio ndyuaaxe^{n}ncwe,
tei'ndyo̱o̱na'. 15 Quia jo' nty'iaya
nquiee nn'a^{n} na cwitsa̱'ntjom ndaa̱
nn'a^{n} tsjoomnancue, ty'elei'nomna
ñequio nn'a^{n} na t'ma^{n} cwiluiindye
tsjoomnancue, ñequio nn'a^{n} na
cwitsa̱'ntjom sondaro. Ndo' ñequio
nn'a^{n} na tyandye, ñequio nn'a^{n} na
waa najndeii na cwila'xma^{n}, ñequio
nn'a^{n} na cwindye'ntjomtye^{n}, ñequio
nn'a^{n} na m'a^{n} xje^{n} 'naa^{n}. Cha'tso
na^{n}'ñee^{n} ty'eta'nty'iuuna naquii'
ntsjo̱, quii'ntaa^{n} ljo̱'nty'a ndo'
naquii' lue'ljo̱'. 16 Tyola'xuaana ndaa̱
ntsjo̱ ñequio ljo̱'nty'a, jluena:
—Cwa, quiaandyo' nacjooyâ cha
nndaa̱ nnta'nty'iuuyâ nnom nque^{n}
na mawacatyee^{n} tio ñequio nnom
nquii Catsma^{n} na t'ma^{n} nlco'wee^{n}'e^{n}
jâ. Ee nnts'aa^{n} na catio̱o̱^{n}ndyô.
17 Ee jnda̱ tue'ntyjo̱ juu xuee na
t'ma^{n}ti na matseiw'iityee^{n} jâ cantyja
'naa^{n}' jnaa^{n}yâ. Ndo' tjaa 'ñee^{n} juu na
nndaa̱ nluii'ñe na ticat'uiina' juu jo'.

Tioo ángeles sa̱yo cantaa nn'a^{n} Israel

7 Nquii Catsma^{n}, jnda̱ teinom
na seicanaa^{n}ñê yom joo na
tjata̱'tye^{n} tsom'ñee^{n} quia jo' nty'iaya
ñequiee ángeles na mei^{n}'ntyjee'
ñequiee nqui tsjoomnancue.
Cwila'cu'na jndye cha tancjaana'
nnom tsjoomnancue, mei^{n} nnom
ndaaluee, mei^{n} nacjoo n'oom.
2 Joona jnda̱ tquiaa Ty'o̱o̱ts'om
na waa najnda̱na na nl'ana nata̱'
tsjoomnancue ñequio ndaaluee.
Mati nty'iaya cwiiche^{n} ángel na jna^{n}
jo yuu na macalui' ñe'quioom', juu
maleiñ'oom sa̱yo 'naa^{n}' Ty'o̱o̱ts'om
na wando'. Jndeii seixuaa nda̱a̱
ñequiee ángeles'ñee^{n}. 3 Tso nda̱a̱na:
—Nntio̱o̱jndya̱a̱ sa̱yo cantaa
nn'a^{n} na cwindye'ntjom nnom
Ty'o̱o̱ts'oomya, nda̱ jo' wanaa^{n} na
nla'nda'yo' tsjoomnancue ñequio
ndaaluee ndo' n'oom.
4 Ndo' jndiiya cwanti nn'a^{n} na tioo
ángeles'ñee^{n} sa̱yo cantaa. Na^{n}'ñee^{n}
tue'ntyjo̱ cwii sia^{n}nto mei^{n} waljoo'
wen'aa^{n} nchoo' ñequiee mei^{n}ndyena
na cwiluiindyena canchoo'we
ntmaa^{n}' nn'a^{n} Israel. 5 Na cwii cwii
tmaa^{n}'ñee^{n} jnda̱a̱'ti canchoo'we mei^{n}
nn'a^{n} na tioo ángeles sa̱a̱yo cantaa.
Tioona sa̱a̱yo canchoo'we mei^{n} nn'a^{n}
tsjaa^{n} Judá, canchoo'we mei^{n} nn'a^{n}
tsjaa^{n} Rubén, canchoo'we mei^{n} nn'a^{n}
tsjaa^{n} Gad, 6 canchoo'we mei^{n} nn'a^{n}
tsjaa^{n} Aser, canchoo'we mei^{n} nn'a^{n}
tsjaa^{n} Neftalí, canchoo'we mei^{n}
nn'a^{n} tsjaa^{n} Manasés, 7 canchoo'we
mei^{n} nn'a^{n} tsjaa^{n} Simeón,
canchoo'we mei^{n} nn'a^{n} tsjaa^{n} Leví,
canchoo'we mei^{n} nn'a^{n} tsjaa^{n} Isacar,
8 canchoo'we mei^{n} nn'a^{n} tsjaa^{n}
Zabulón, canchoo'we mei^{n} nn'a^{n}
tsjaa^{n} José, ndo' canchoo'we mei^{n}
nn'a^{n} tsjaa^{n} Benjamín.

Tmaa^{n}' nn'a^{n} na cwee' liaa canchii'

9 Ndo' quia na jnda̱ teinom cha'tso
nmei^{n}', nty'iaya cwii tmaa^{n}' nn'a^{n}
na jndyendye na mei^{n}cwii ts'a^{n}
xocanda̱a̱ nncuncho. Jna^{n} na^{n}'ñee^{n}
ticwii cwii ndyuaa, ndo' la'xma^{n}na
ticwii cwii tmaa^{n}' nn'a^{n}, ñequio
ticwii cwii nnom na tjachuii'ndye,
ñequio ticwii cwii nnom ñ'oom
na cwila'nei^{n}na. Mei^{n}'ntyjee'na jo
nnom tio yuu na m'aa^{n} Ty'o̱o̱ts'om

ndo' na m'aa^{n} Catsma^{n}. Cwee'na
liaa canchii' teincoo ndo' too'
njom n'oom tanc'a lueena. [10]C'uaa
cwila'nei^{n}na, cwiluena:
Nquii Ty'oots'om cwentaaya na
wacatyee^{n} tio,
ñ'e^{n} nquii Catsma^{n},
macanda joona nquiuna cantyja
na cwicalui'n'maa^{n}ndyo.
[11]Ndo' mei^{n}'ntyjee' cha'tso
ángeles ndioche^{n} nacañoom' tio
yuu na meindyuaandye nn'a^{n} na
cwiluiitquiendye ñequio ñequiee
na^{n}'ñee^{n} na ta'ndo'. Ty'etanquio
ángeles nnomtyuaa jo nnom tio
na wacatyee^{n} nquii Ty'ootsʼom
na tyola't'maa^{n}'ndyena jom.
[12]Tyoluena:
Amén. Maty'iomna'
na ticantycwii na
cwila't'maa^{n}'ndyo
Ty'ootsʼoomya ndo' na
cwilawaandyaaya jom.
Macanda jom tseixmaa^{n} cha'tso
na jndo' ts'oom.
Cwil'uuya na quianl'uaa^{n}'a^{n} ndo'
cwil'uuya ñ'oom ya cantyja
'naa^{n}'a^{n},
ee jom t'ma^{n} cwiluiiñê cantyja
najnei^{n} ndo' cha'tso nndaa
nnts'aa^{n}.
Tijoom cwintycwii cantyja
'naa^{n}'a^{n}. Amén.
[13]Quia jo' cwii na^{n}'ñee^{n} na
cwiluiitquiendye, tso noo^{n}:
—Joo na^{n}m'a^{n}' na cwee' liaa
canchii' teincoo, ¿aa matsei'no^{n}' ljo'
cwiluiindyena, ndo' yuu jna^{n}na?
[14]Ndo' tsjooya nnom tsa^{n}'ñee^{n}:
—'U ta, mantyji'.
Ndo' jom tsoom noo^{n}:
—Nmeii^{n} joo nn'a^{n} na jnda
jna^{n}ndye nawi' t'ma^{n} na tei'nom.
Jnda jla'yu'tye^{n}na ñ'e^{n} nque^{n} na
jñoom Catsma^{n} na seiljoom'm
n'omna ñequio nioom'm. Jo' na
cwee'na liaa canchii'. [15]Manc'e
jo' m'a^{n}na jo nnom tio yuu na
wacatyee^{n} Ty'oots'om. Naxuee
natsjom cwindye'ntjomna wats'om
cañoom'luee. Ndo' nque^{n} mach'ee^{n}
cwenta joona. [16]Taxoc'omna na
ñe'jndo'tina, mei^{n} na ñe'cwetina
ndaa. Taxocanty'iaa'ti ñe'quioom'
nacjoona, mei^{n} na nntseicooñetina'
joona. [17]Ee nquii Catsma^{n} na
meintyjee' ndyeyu jo nnom tio,
jom nnteix'ee^{n} joona. Cha'na
ts'a^{n} na maleichuu canma^{n},
nncjaachom joona yuu waa xo'tye^{n}
na xocantquiee' ndaatioo na
mañequiaana' na ticantycwii na
wando' ts'a^{n}. Ndo' nquii Ty'ootsʼom
nncuee'ñê ndaandaana.

Sayo na jnda ntquiee'

8 Nquii Catsma^{n}, quia na
seicanaa^{n}ñê cwiiche^{n} joo na
jnda ntquiee' na ta'tye^{n} tsom'ñee^{n},
quia jo' teiche^{n} cañoom'luee cha'na
xcwe hora. [2]Jnda jo' nty'ia ntquiee'
ángeles na mei^{n}'ntyjee' jo nnom
Ty'ootsʼom. To'ñoomna ntquiee'
ntu. [3]Ndo' tue'cañoom cwiiche^{n}
ángel. Tjameintyjee^{n}'e^{n} ndyeyu
nomts'om na tuiina' ñ'e^{n} s'om
caja^{n}. Maleiñ'oom xo' cwentaa'
tsioomsuu na tuiina' ñ'e^{n} s'om caja^{n}.
Ndo' to'ñoom cwenta jndye suu
na nntseicoom nacjoo' nomts'om
na meintyjee' jo nnom tio yuu na
wacatyee^{n} Ty'ootsʼom. Seitjoom
suu'ñee^{n} ñequio ñ'oom na cwila'nei^{n}
cha'tso nn'a^{n} nnom Ty'ootsʼom,
majoo nn'a^{n} na cwiluiindyena
cwentaa^{n}'a^{n}. [4]Jnda jo' seicoom

joona'. Tjawa tsioomsuu'ñee^{n} jo
nnom Ty'o̱o̱ts'om na tjoom'na'
ñequio ñ'oom na cwila'nei^{n} nn'a^{n}
nnoom na la'xma^{n} cwentaa^{n}'a^{n}.
5 Ndo' juu ángel'ñee^{n} seicatom'm
xo̱' 'naa^{n}'a^{n} ñequio ñoom na ntyjo
nomts'om. Jnda̱ chii tjoom'm juuna'
xje^{n} tsjoomnancueche^{n}. Mañoom'
teic'uaa na jndeii cwila'xuaa ntsuee.
Jndye nnom na tyowic'uaa. Tco'na'
chom tsuee, ndo' s'eii.

Ntquiee' ntu na cwilei'cho ntquiee' ángeles

6 Quia jo' joo ntquiee' ángeles
na cwilei'cho ntquiee' ntu,
jla'jndaa'ndyena na nntjo̱o̱'na.
7 Juu ángel najndyee tjo̱o̱^{n}'o̱^{n} ntu
'naa^{n}'a^{n}. Ndo' jna^{n}na' na tua' tsaa^{n},
tua' chom, na tjoom'na' niom'.
Tquiaana' tsjoomnancue. Ndo' tco
manndyoo' xcwe tsjoomnancue
mati tco manndyoo' xcwe n'oom na
mei^{n}'ntyjee', ndo' tco cha'tso jnda̱
ndeii.
8 Ángel na jnda̱ we tjo̱o̱^{n}'o̱^{n} ntu
'naa^{n}'a^{n}, quia jo' ty'oom chom
cwii cha'cwijom sjo̱ t'ma^{n}, jnda̱
chii tju'na' jo' ts'om ndaaluee.
Ndo' manndyoo' xcwe na cha'tso
ndaaluee seicwaque^{n}na' niom'. 9 Jo'
chii s'aana' na manndyoo' xcwe
na cha'tso quioo' na m'a^{n} ndaaluee,
tja̱yo'. Ndo' manndyoo' xcwe
l'aandaa seityuii'na'.
10 Ángel na jnda̱ ndyee tjo̱o̱^{n}'o̱^{n}
ntu 'naa^{n}'a^{n}, quia jo' jna^{n} cwii
caxjuu t'maa^{n} tsjo̱'luee. Cwicoñê
cha'cwijom chom scacatsuu ndo'
tiooñê nacjoo manndyoo' xcwe
candaa ñ'e^{n} lui'xo̱'. 11 Ndo' s'aana'
jee^{n} ja ndaatioo'ñee^{n} cha'cwijom
tsco tjacanoom. Jo' chii caxjuu'ñee^{n}
seicajndyuna' tsco tjacanoom.
Ndo' jndye nn'a^{n} na teil'uee'ndye
ndaa'ñee^{n}, tja̱na ee jee^{n} jana'.
12 Ángel na jnda̱ ñequiee tjo̱o̱^{n}'o̱^{n}
ntu 'naa^{n}'a^{n}, quia jo' manndyoo'
cha'na xcwe ñe'quioom' ñ'e^{n}
chi' sei'ndaa'na'. Teintomna'.
Ndo' majo'ti cancjuu tei'ndaa'.
Taticwixueena'. Mati ñe'quioom'
seitjo̱o̱na' cha'na ñequiee hora na
taticwixueeñê. Ndo' mati natsjom,
seitjo̱o̱na' cha'na ñequiee hora na
taticwixueeñe chi' ñequio cancjuu.
13 Quia jo' nty'iaya, mantyja
cwiiche^{n} ángel nandye. Ndo' jndiiya
na jndeii matseixuaa, tso:
—Jee^{n} wi' nntjoom nn'a^{n} na m'a^{n}
tsjoomnancue, quia na nleic'uaa ntu
na cwinntjo̱o̱' ndyee ángeles'ñee^{n}.

9 Ángel na jnda̱ 'om tjo̱o̱^{n}'o̱^{n}
ntu 'naa^{n}'a^{n}. Quia jo' nty'iaya
cwii caxjuu na jna^{n} tsjo̱'luee, tiooñê
tsjoomnancue. Ndo' caxjuu'ñee^{n}
tquiaa Ty'o̱o̱ts'om ts'o̱w'aa nnoom
cwentaa' cwii tsue' na tjaa yuu
ntycwii na njoom. 2 Seicanaa^{n}ñê
'ndyoo tsue'ñee^{n}. Quia jo' jlui'
ndioom jo' jo' cha'cwijom ndioom
na cwicalui' ntom' t'ma^{n}. Ndo' nc'e
na jee^{n} 'aa ndioom'ñee^{n}, seijaa^{n}ñena'
tsjoomnancue hasta tatquioo' na
manty'iaa' ñe'quioom'. 3 Naquii'
ndioom'ñee^{n} jna^{n}'ndye jndye calcaa.
Ty'entyjayo' nnom tsjoomnancue.
To'ñoomyo' na wjeeyo' cha'na
w'ii catsjo̱. 4 Ndo' Ty'o̱o̱ts'om
tînquiaa^{n} na wanaa^{n} na nlcwa'yo'
jnda̱ na niom nnom tsjoomnancue,
mei^{n} tsco jnda̱a̱, mei^{n} tsco n'oom.
Macanda̱ wanaa^{n} na nnta'wi'yo'
joo nn'a^{n} na tîcañoom sa̱yo 'naa^{n}'a^{n}
cantaana. 5 To'ñoomyo' ñ'oom
na cha'waa 'om chi' wanaa^{n} na

nl'ayo' na nlquiina' na^{n}'ñee^{n} cha'na
maquiina' ts'a^{n} quia na tco' catsjo̱.
Sa̱a̱ ticwanaa^{n} na nla'cwjeeyo'
na^{n}'ñee^{n}. 6 Ncuee'ñee^{n} yoche^{n}
na wi' cwitjoomna nl'uee'ndye
che^{n}nquieena na cwjetona,
sa̱a̱ xocaliuna chiuu ya nl'ana.
Nnc'omna na quee^{n} n'omna na
ñe'cwjena, sa̱a̱ xocaliuna chiuu ya
na nncwjena.
7 Calcaa'ñee^{n} matseijomna'
jooyo' cha'cwijom catso na
m'a^{n}c'eeyo' na nnc'ooyo' ntia'.
Nque^{n}yo' ñjom cha'cwijom
corona na tuiina' s'om caja^{n} ndo'
nda̱a̱yo' matseijomna' cha'cwijom
nnom ts'a^{n}. 8 Ndo' soonque^{n}yo'
cha'cwijom soonque^{n} yolcu, ndo'
ndei'n'omyo' cha'cwijom ndei'n'om
liom. 9 Tsuaayo' cha'cwijom ñ'e^{n}
xjo tuiina'. Jee^{n} c'uaa lquiiyo'
cha'cwijom c'uaa ndyuee tornom
quia na jndeii 'oontyjaandye catso
na cwi'ooyo' tia'. 10 Ndo' n'aa^{n}
calcaa'ñee^{n} matseijomna' cha'na
n'aa^{n} caljo̱, ee mati jee^{n} wjee ndaa
xioomyo'. Ndo' cha'waa na 'om chi'
wanaa^{n} na nnta'yo' xioomyo' nn'a^{n}.
11 M'aa^{n} cwii ángel na matsa̱'ntjoom
calcaa'ñee^{n}. Jom tseixmaa^{n} na
mach'ee^{n} cwenta tsue' na tjaa yuu
ntycwii na njoom. Jom jñoom
Abadón ñequio ñ'oom hebreo ndo'
ñ'oom griego Apolión. Ma'mo̱^{n}
xue^{n}'e^{n} tsa^{n} na matseicwjee nn'a^{n}.
12 Jnda̱ teinom na tco'na' nty'iaya
cwii nawi' na quia nntjoom nn'a^{n}.
Sa̱a̱ canty'ia', ndicwa^{n} waa we nawi'
na quia nncue'ntyjo̱.
13 Ángel na jnda̱ yom tjo̱o̱^{n}'o̱^{n} ntu
'naa^{n}'a^{n}, quia jo' quii'ntaa^{n} ñequiee
nqui nomts'om na tuiina' ñ'e^{n} s'om
caja^{n} na mei^{n}ntyjee'na' jo nnom
Ty'o̱o̱ts'om, jndiiya na teic'uaa
seinei^{n}. 14 Tso nnom ángel na jnda̱
yom na maleiñ'oom ntu:
—Cja'tseicana^{n}' joo ñequiee
ángeles na chu'tye^{n}ndye na m'a^{n} joo
jndaa t'ma^{n} Eufrates.
15 Quia jo' tjatseicanaa^{n}'a^{n}
ángeles'ñee^{n} na c'oola'cwjeena nn'a^{n}
cha'waa tsjoomnancue. Manndyoo'
cha'na xcwe nn'a^{n} tsjoomnancue
nla'cwjeena. Ee ángeles'ñee^{n}
majndaa' na m'a^{n}c'eendyena na
nl'ana ts'iaa^{n}'ñee^{n} chuwaa, ndo'
chi'waa, ndo' xueewaa, ndo'
horawaa. 16 Ndo' jndiiya cantyja
'naa^{n} sondaro 'naa^{n}na, na ntyjondye
catso, tue'ntyjo̱ cha'na ntquiuu mei^{n}
ndii' na nqui nqui mei^{n}ndyena.
17 Luaa' waa na tco'na' no̱o̱^{n}
na nty'iaya catso'ñee^{n} ñequio
sondaro na ntyjondye jooyo'.
Na^{n}'ñee^{n} cwee'na ncjo candyaana
na mawañoom'na' joona na
tilquiee'ndyena. Ndo' ncjo'ñee^{n}
chona' colo wee ñequio colo
tsa̱, ñequio colo caja^{n}. Ndo'
matseijomna' nque^{n} catso'ñee^{n}
cha'na nque^{n} liom. Ndo' naquii'
ndyueeyo' cwicalui' chom ñequio
ndioom ñequio sufra̱. 18 Ñequio
ndyee nnom nawi'ñee^{n} na jlui' quii'
ndyueeyo', chom ñequio ndioom
ñequio sufra̱, jo' na tja̱ manndyoo'
xcwe nn'a^{n} na m'a^{n} tsjoomnancue.
19 Catso'ñee^{n} we ndii' waa na jnda̱yo'
na cwita'wi'yo' nn'a^{n}, naquii'
ndyueeyo' ndo' n'aa^{n}yo'. Ee yuu
na tjacantycwii n'aa^{n}yo' jo' ntyjoo
nque^{n} canduu. Ndo' canduu'ñee^{n}
nioom tyotquiiyo' nn'a^{n}.
20 Sa̱a̱ nn'a^{n} na 'ndiina' na tîcwje
ñequio nawi'mei^{n}', tîcalcwe'
n'omna. Tîca'ndyena natia na

cwil'ana, mei^{n} tîc'oomeintyjee'na
na cwila't'maa^{n}'ndyena na^{n}jndii
ñequio 'na^{n} na cwe' nn'a^{n} nl'a na
tuii ñ'e^{n} s'om caja^{n}, ñ'e^{n} s'om xuee,
ñ'e^{n} s'om wee, ñ'e^{n} ljo̱', ndo' ñ'e^{n}
n'oom. 'Na^{n}mei^{n}' tilei'canty'iaana',
mei^{n} na nndyena', nmei^{n} na
nnc'ooca'na'. 21 Ndo' tîcalcwe'
n'omna na cwila'cwjeena nc'iaana.
Mei^{n} tîca'ndyena cantyja na
cwila'calua'ndyena, mei^{n} cantyja
na cwe' cwim'a^{n}yana ñ'e^{n} nc'iaana,
mei^{n} cantyja na cwinty'ueena 'na^{n}.

Ángel na maleiñ'oom cwii libro chjoo

10 Quia jo' nty'iaya cwiiche^{n}
ángel na waa najndeii
na tseixma^{n}. Jndyocuee^{n} na jnaa^{n}
cañoom'luee. Cha'waañê wandi'
nchquiu ndo' ntyjaty'io catsuu
tsoom'na^{n}' jo ts'om xquee^{n}. Caxuee
nnoom cha'cwijom ñe'quioom',
ndo' nc'ee^{n} cha'cwijom ntsaachom
na teincoo. 2 Cwii ts'o̱o̱^{n} ndii' libro
chjoo na jnda̱ n'meii^{n}'. Tcoom'm
x'ee^{n} ntyjaya nnom ndaaluee, ndo'
x'ee^{n} ntyjatymaa^{n}' nnom tyuaatcwii.
3 Jndeii seixua^{n} cha'na matseixuaa
liom. Quia na jnda̱ seixua^{n}, quia
jo' teic'uaa ndyuee ntquiee' ntsuee.
4 Quia na jnda̱ teiche^{n} ndyuee
ntquiee' ntsuee'ñee^{n}, quia jo'
seijndaa'ndyo̱ na nntseiljeiya ñ'oom
na jluena, sa̱a̱ jndiiya cwii jndyee
na teic'uaa cañoom'luee. Matso:
—Ñ'oom na jndi' na jlue ntquiee'
ntsuee'ñee^{n} cwanty'iuu'ndyu' joona',
tintseiljei'.
5 Ndo' juu ángel na nty'iaya na
meintyjee' nnom ndaaluee ndo'
nnom tyuaatcwii, seiwee^{n} ts'o̱o̱^{n}
ntyjaya jo cañoom'luee. 6 Tye^{n}
ñ'oom tjoom'm na cjoom'm na
malcwee^{n}'e^{n} xuee' Ty'o̱o̱ts'om
na tjaa yuu ntycwii na wando',
nque^{n} na s'aa^{n} cañoom'luee ñequio
tsjoomnancue ñequio ndaaluee
ñequio cha'tso nnom na niom jo' jo'.
Luaa ñ'oomtye^{n} na seinei^{n}, tsoom:
—Taxocwindoo'ti Ty'o̱o̱ts'om. 7 Ee
jnda̱ tue'ntyjo̱ xje^{n} na juu ángel na
jnda̱ ntquiee' nncjo̱o̱^{n}'o̱^{n} ntu 'naa^{n}'a^{n}.
Xje^{n}'ñee^{n} matseicanda̱a̱'ñena'
ñ'oom na ntyjii nquii Ty'o̱o̱ts'om.
Majuu ñ'oom'ñee^{n} na jnda̱
tque^{n}tyee^{n} nda̱a̱ nquiee profetas na
cwindye'ntjomtye^{n} nnoom.
8 Quia jo' juu na jndiiya na seinei^{n}
cañoom'luee, seinei^{n}nnda' no̱o̱^{n}.
Matso:
—Cja'co'ñom' libro chjoo na
mein'meii^{n}' na ndii'na' ts'o̱ ángel na
meintyjee' nnom ndaaluee ñequio
nnom tyuaa.
9 Jo' chii tjo̱ntyjaa'a ángel'ñee^{n},
tsjo̱o̱ nnoom na ññequiaa^{n} libro
chjoo'ñee^{n} no̱o̱^{n}. Tsoom no̱o̱^{n}:
—Luaa libro. Qui'ñom', cwa'
juuna'. Nnts'aana' na jee^{n} chi quii'
'ndyo' cha'cwijom tsiom' canty'i sa̱a̱
ts'om tsia' nnts'aana' na jee^{n} ja.
10 Quia jo' to'ño̱^{n} libro chjoo'ñee^{n}
na ndii' ts'o̱ ángel, ndo' tcwaa'a
juuna'. Ndo' quii' 'ndyo̱ s'aana' na
chi ntyjii cha'cwijom tsiom' canty'i
sa̱a̱ ts'om tsia jee^{n} ja s'aana'. 11 Quia
jo' tso ángel'ñee^{n} no̱o̱^{n}:
—Maxje^{n} maca^{n}na' na cwiiche^{n}
cwii ndii' nntseinei^{n}' ñ'oom
na ma'mo̱^{n} Ty'o̱o̱ts'om njom'.
Nñequiaa' ñ'oom chiuu nntjoom
nn'a^{n} jndye ndyuaa, ndo' ñequio
jndye nnom ñ'oom na cwila'nei^{n}na
ndo' nda̱a̱ nn'a^{n} na cwiluitquiendye
nda̱a̱na.

We nn'aⁿ na cwitjei'yuu'ndye

11 Quia jo' to'ño̱ⁿ cwii tsmaaⁿ,
cha'cwijom ts'oomxjeⁿ
juuna'. Ndo' tso ángel no̱o̱ⁿ:
—Quicantyja', cwji' xjeⁿ
wats'om cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om
ñequio nomts'om. Ndo'
quincho' cha'tsondye nn'aⁿ na
cwila't'maaⁿ'ndye jom jo' jo'. [2]Quia
macwji' xjeⁿ wats'om, tincwji'
xjeⁿ tach'eeⁿ'na'. Ee jnda̱ tquiaya
na cha'waa wen'aaⁿ nchoo' we
chi' na joo nn'aⁿ na nchii judíos
wanaaⁿ na ñequioquie'na jo' jo'.
Ndo' nlqueⁿna xjeⁿ 'naaⁿna tsjoom
cwentaya na lju' cwiluiiñena' yuu
na meintyjee' wats'om'ñeeⁿ. [3]M'aⁿ
we nn'aⁿ 'naⁿya na cwitjei'yuu'ndye
cantyja 'naⁿya. Joona nlqua̱a̱ⁿya na
nñe'quiana ñ'oom nda̱a̱ nn'aⁿ cwii
meiⁿ xuee waljoo' we siaⁿnto waljoo'
ndyeen'aaⁿ xuee. Ndo' nlcwee'na
liaa ntom na cwantindyo.
[4]Wendye joona meintyjee'tyeⁿna
jo nnom nquii Ta Ty'o̱o̱ts'om na
matsa̱'ntjom cha'waa tsjoomnancue.
Cwiluiindyena we n'oom olivos
ñequio we 'naⁿ na cwicañjoom'
nlca. [5]Ndo' xeⁿ m'aaⁿ 'ñeeⁿ juu na
ñecats'aa nata̱' wendye naⁿ'ñeeⁿ,
quia jo' nlui' chom ndyueena na
nlcoñe tsaⁿ'ñeeⁿ. Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ
ts'aⁿ na ñe'cats'aa nata̱' joona,
majndaa' na laa'ti' nncue'. [6]Wendye
joona nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na nla'xmaⁿna najnda̱na na
nla'cata̱'na tsjo̱'luee cha tincua'
cha'tsoti xuee na cwiñequiana
ñ'oom 'naaⁿ'aⁿ. Ndo' mati
nñequiaaⁿ najndeii na nla'xmaⁿna
na nla'cwaqueⁿna ndaatioo na
nnts'aana' niom'. Ndo' cwanti ndii'
na l'ue n'omna nnda̱a̱ nla'quioona
meiⁿnquia nnom nawi' nacjoo
nn'aⁿ tsjoomnancue. [7]Quia na
jnda̱ jnda̱a̱' na cwitjei'yuu'ndyena,
quia jo' juu quioo' jndii na
m'aaⁿyo' ts'om tsue' na tjaa
yuu ntycwii na njoom, nlui'yo'
nnts'aayo' tia' nacjoo wendye
naⁿ'ñeeⁿ. Nnaⁿñeyo' ñ'eⁿndyena
ndo' nntseicwjeeyo' joona. [8]Ndo'
sei'ts'o 'naaⁿna nncwindyuaana'
ts'om nataa naquii' tsjoom t'maⁿ
yuu na ty'ioom nn'aⁿ nquii Ta
Jesucristo cwentaaya nacjoo'
ts'oom'naaⁿ. Ndo' ñequio ñ'oom na
cwe' tjañoom' matseicajndyuyana'
tsjoom t'maⁿ'ñeeⁿ Sodoma ñequio
Egipto. [9]Ndyee xuee waljoo' xcwe
nncwindyuaa sei'ts'o 'naaⁿna jo'
jo'. Ndo' nn'aⁿ na ticwii cwii nnom
na tjachuii'ndye, ñequio nn'aⁿ na
la'xmaⁿ cwii cwii tmaaⁿ'ndye,
ñequio nn'aⁿ na cwichuii' ñ'oom
na cwila'neiⁿ, ñequio nn'aⁿ na
nnaⁿ ticwii cwii tsjoomnancue,
nnty'iaana sei'ts'o 'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ, sa̱a̱
tixonquiana na nncjaacant'iuu'ndye
naⁿ'ñeeⁿ. [10]Nn'aⁿ tsjoomnancue
nla'neiiⁿ'ndyena quia na jnda̱ tja̱
wendye naⁿ'ñeeⁿ. Nnts'aana' na
jeeⁿ ya nquiuna hasta nl'ana naya
nc'iaana. Ee jeeⁿ tyoco'wi'na' joona
nquiuna cantyja 'naaⁿ' ñ'oom na
ñetjei'yuu'ndye wendye naⁿ'ñeeⁿ
na jnda̱ tja̱. [11]Sa̱a̱ quia jnda̱ jnda̱a̱'
ndyee xuee waljoo' xcwe na
nncwindyuaa sei'ts'o 'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ,
quia jo' nñequiaa Ty'o̱o̱ts'om
na nnquioonnda' jndyeena,
nnta'ndo'nnda'na. Mantyja
nncwintyjee'yuna ndo' jeeⁿ ndya'
nntyue nn'aⁿ na nnty'iaa na ljo'
nluii. [12]Quia jo' wendyena nndyena

na nleic'uaa jndeii cañoom'luee.
Nntsoom:
—Quio'wa'yo' ñjaaⁿ.
Quia jo' nnc'oowana cañoom'luee
ñ'eⁿ cwii nchquiu ñequio na jndoo'
joo nn'aⁿ na ñel'awi' ñ'eⁿndye
joona. 13 Ndo' majo'to xjeⁿ'ñeeⁿ
jndeii nnts'eii. Quii'ntaaⁿ qui wario
na tseixmaⁿ tsjoom t'maⁿ'ñeeⁿ,
nntseityuii'na' cwiina'. Ndo' ntquiee'
meiⁿ nn'aⁿ nncwje cantyja na
nnts'eii. Ndo' nn'aⁿ na cwin'ndiina',
nla'catyuendyena, nntọ'na na
nlcwii'na Ty'ọọts'om na m'aaⁿ
cañoom'luee.
14 Juu nawi' na jndạ we, jndạ
teinomna'. Canty'ia', manncue'ntyjọ
nawi' na jndạ ndyee.

Ntu na jndạ ntquiee'

15 Quia jo' ángel na jndạ ntquiee'
tjọọⁿ'ọⁿ ntu 'naaⁿ'aⁿ. Ndo'
teic'uaa na jndeii cwila'neiⁿ nn'aⁿ
cañoom'luee. Cwilue:
Ticwii cwii ndyuaa na
ñesạ'ntjomndye cheⁿnquieena',
je' m'aⁿna' nacje 'naaⁿ' Ta
Ty'ọọts'om cwentaaya ñequio
Jnaaⁿ Cristo.
Jom ticantycwii cantyja na
matsạ'ntjoom.
16 Ndo' joo ntquiuu nchoo' ñequiee
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye
na meindyuaandye ntio
ndiocheⁿ nacañoom' Ty'ọọts'om,
ty'eta'nquiona, yeⁿnquiuuna
nomtyuaa na tyola't'maaⁿ'ndyena
jom. 17 Tyoluena:
Cwiñe'quiaayâ na quianl'ua'
'u Ta Ty'ọọts'om na
matsei'xmaⁿ'ñ'eⁿ' cha'tso
nnom najndạ.
'U m'aaⁿ ndo' m'aaⁿndyu',
nacjee' na jnaⁿjndyeena'
mam'aaⁿndyu' ndo'
ticantycwii cantyja 'naⁿ'.
Mama'mọọⁿ' chiuu waa najndu'
na matsei'xmaⁿ',
ndo' je' jndạ t'mọⁿna' na
matsạ'ntjom'.
18 Nn'aⁿ tsjoomnancue
cwila'jndoona 'u,
sạạ je' jndạ tue'ntyjọ xjeⁿ na
matsei'w'ii' joona.
Jndạ tue'ntyjọ xjeⁿ na nncu'xeⁿ'
nn'aⁿ na jndạ tjạ,
ndo' na nñequiaa' juu na
cwita'ntjom nn'aⁿ na
tyondye'ntjom njom' na
tyoñequia ñ'om'.
Ndo' mati nñequiaa' na
cwita'ntjom cha'tso nt'omcheⁿ
nn'aⁿ na la'xmaⁿ cwenta' na
cwila't'maaⁿ'ndye xue',
meiiⁿ nn'aⁿ na t'maⁿ la'xmaⁿ,
ndo' meiiⁿ nn'aⁿ na tit'maⁿ
la'xmaⁿ.
Ndo' na nntseicandu' nquiee
nn'aⁿ na cwila'ndaa'
n'om nn'aⁿ na cha'waa
tsjoomnancue.
19 Jndạ jo' juu wats'om cwentaa'
Ty'ọọts'om na waana' cañoom'luee,
jnaaⁿna'. Ndo' jo' jo' nty'iaya
juu castom na ñjom ñ'oom na
seityeⁿtyeeⁿ ndạạ nn'aⁿ Israel. Quia
jo' jnaaⁿ chomntsuee ndo' teic'uaa
na tyola'xuaana', tyots'eii, ndo'
jndeii tua'tsaaⁿ.

Yuscu ñequio catsoomjndii wee

12 Quia jo' teitquioo' cwii 'naaⁿ
t'maⁿ tsjọ'luee na ma'mọⁿna'
chiuu cwinluii. Nty'iaya cwii
yuscu cweⁿ ñe'quioom' cha'cwijom
liaⁿ'aⁿ. Meintyjeeⁿ'eⁿ nacjoo' chi'

ndo' ñjom cwii corona xquee^{n} na
chuu' canchoo'we cancjuu. [2]Ndo'
jndeiiñê. Tyotseixua^{n} na maquiina'
jom, ee manntseincue^{n}. [3]Jnda̱ chii
teitquioo'ti cwiiche^{n} 'naa^{n} tsjo̱'luee.
Nty'iaya cwii catsoomjndii na
t'maa^{n}ñe ndo' weeñe cha'na chom.
Juuyo' niom ntquiee' xque^{n}yo',
ndo' nqui ndei'jndyee'yo'. Ndo'
cha'tso na ntquiee' xque^{n}yo', jo'
ñjom cwii cwii corona. [4]Quia
tmeii^{n}'ñeyo' ts'aa^{n}yo' manndyoo'
cha'na xcwe cancjuu na ntyja
tsjo̱'luee tei'caljoona', tquiaandye
cancjuu'ñee^{n} nomtyuaa. Ndo' juu
catsoomjndii'ñee^{n} tjameintyjee'yo'
jo nnom yuscu'ñee^{n} na mawaa xje^{n}
na nntseincuii cha mantyjache^{n}
nlquiiyo' jnda xe^{n} jnda̱ tuiiñe. [5]Quia
jo' seincuii yuscu'ñee^{n} yu'ndaa
na tsa^{n}s'a. Jnda̱ tque^{n} Ty'o̱o̱ts'om
yu'ndaa'ñee^{n} na nluiit'ma^{n}ñe, ndo'
jndeii ñ'oom na nntsa̱'ntjom cha'tso
nn'a^{n} njoomnancue. Ndo' tjei'na'
juu quii'l'o̱ yuscu'ñee^{n}. Tjañ'oom
Ty'o̱o̱ts'om juu yuu waa tio 'naa^{n}'a^{n}.
[6]Ndo' juu yuscu'ñee^{n} tjaleinoom
cwii joo yuu na nncwañoom'na' juu
yuu na jnda̱ seijndaa'ñe Ty'o̱o̱ts'om
na nljoo'ñê. Jo' jo' m'a^{n} nn'a^{n} na
nnteix'eena jom cwii mei^{n} waljoo'
we sia^{n}nto waljoo' ndyeen'aa^{n} xuee.
[7]Quia jo' jna^{n} tia' cañoom'luee.
Juu Miguel ñequio ángeles 'naa^{n}'a^{n}
tyol'ana tia' nacjoo' catsoomjndii.
Ndo' catsoomjndii'ñee^{n} ñequio
na^{n}jndii 'naa^{n}'a^{n} tyola'jnda̱na,
tyol'ana tia' ñ'e^{n} joo ángeles'ñee^{n}.
[8]Sa̱a̱ tîcanajnda̱na ndo' tacwanaa^{n}
na nljoo'ndyena cañoom'luee. [9]Jo'
chii tjeii'na jom. Jla'cwatyu'na
jom cañoom'luee, tiooñê
tsjoomnancueche^{n}. Mati jla'quiaana
ángeles tia ñ'e^{n}ñê. Ee cantyjati na
jna^{n}jndyeena' matseicajndyuna'
jom catsuu tquiee, tsa^{n}jndii ndo'
Satanás. Majom na manquiu'nn'aa^{n}
cha'tso nn'a^{n} tsjoomnancue.
[10]Quia jo' jndiiya na teic'uaa
cwii jndyee jndeii cañoom'luee.
Matsona':
—Je' je' yuu', juu na
macwji'n'maa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om
nn'a^{n}, jnda̱ mamatseicanda̱a̱'ñena',
ndo' ma'mo̱o̱^{n} juu najndeii na
matseixmaa^{n}. Jnda̱ tue'ntyjo̱ na
macanda̱ jom matsa̱'ntjoom ndo'
mati cwiluiitquieñe Jnaa^{n} Cristo.
Ee juu naxuee ndo' natsjom
mañequiaa jnaa^{n} nn'aa^{n}ya jo nnom
Ty'o̱o̱'ts'oomya, jnda̱ jla'cwatyu'na
juu. Manquiiti na tyoñequiaa
jnaa^{n} nn'aa^{n}ya. [11]Sa̱a̱ joona jnda̱
jna^{n}ndyena ñ'e^{n} tsa^{n}jndii'ñee^{n} nc'e
nioom' Catsma^{n} ndo' nc'e ñ'oom
na tjei'yuu'ndyena cantyja 'naa^{n}'a^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n}. Ee joona tyom'a^{n}na
na ticajnda nquiuna mei^{n} cwjena
cantyja na cwitjei'yuu'ndyena.
[12]Nc'e na luaa' waa, c'om'yo' na
nei^{n}'yo' cha'tsondyo' na m'a^{n}'yo'
cañoom'luee. Sa̱a̱ jee^{n} nty'iaa'ndyo'
'o nn'a^{n} na m'a^{n}'yo' tsjoomnancue
ñequio 'o na m'a^{n}'yo' ndaaluee, ee
juu tsa^{n}jndii jnda̱ tiooñê na m'a^{n}'yo'
na jee^{n}che^{n} ndya' w'ee^{n}. Ee ntyjee^{n}
na jnda̱ teitsio̱o̱' m'aa^{n}na' cantyja
'naa^{n}'a^{n}.
[13]Ndo' quia na ljeii
catsoomjndii'ñee^{n} na jnda̱ tuee'na
jom nnom tsjoomnancue quia
jo' tyontyjo̱o̱^{n} yuscu na seincuii
tyochjoo na tsa^{n}s'a. [14]Sa̱a̱ tquiaa
Ty'o̱o̱ts'om we ntsquii cachi
t'maa^{n} nnom yuscu'ñee^{n} cha
nnda̱a̱ nncuaa^{n} na nleinoom

catsuujndii'ñeen. Jo' chii tjaan yuu
na nncwañoom'na' jom yuu na
taxondaa nnts'aa catsuu tquiee'ñeen
nata' jom. Jo' jo' nntei'x'ee
Ty'oots'om jom ndyee chu waljoo'
xcwe. 15 Ndo' juu catsuu tquiee'ñeen
ñequio 'ñom tyojoom'm ndaa jo
naxen' yuscu'ñeen. S'aana' cha'jom
cwii jndaa, cha nncjaawjaañe
yuscu'ñeen. 16 Saa teijndeii tyuaa
yuscu'ñeen ee seintquiooñena'
'ndyoona' ndo' t'uuna' jndaa'ñeen na
tju' catsoomjndii ñequio 'ñom. 17 Jo'
chii jeen t'man seiw'ii catsoomjndii
yuscu'ñeen. Tjaan, tjacats'aan
tia' nacjoo cha'tso nn'an tsjaan
yuscu'ñeen na cwila'canda ñ'oom
na matsa'ntjom Ty'oots'om ndo'
na tica'ndye na cwitjei'yuu'ndye
cantyja 'naan' Jesucristo.

13 Quia jo' tjomeintyjaa'a
nacjoo' tei' ndaaluee ndo'
nty'iaya cwii quioo' na cwajndii
waa na macalui' quii' ndaaluee.
Niom nqui ndei'jndyee'yo' ñequio
ntquiee' xquenyo'. Ndo' ticwii
cwii tsei'jndyee'yo' ñjom cwii
cwii corona. Ndo' cjoo' cwii cwii
xquenyo' teiljeii ñ'oom ntjein na
matseijnaan'na' Ty'oots'om. 2 Ndo'
juu quioo'jndii'ñeen na nty'iaya,
matseijomna' juuyo' cha'cwijom
cwii catsian ljeiiya, ndo' nc'eeyo'
cha'cwijom nc'ee oso ndo' 'ndyooyo'
cha'cwijom 'ndyoo liom. Ndo'
juu catsoomjndii tquiaan cantyja
najnein nnom quioo'jndii'ñeen. Ndo'
tquiaan na nncwacatyenyo' ndio
'naan'an ndo' nntsa'ntjomyo' cha'xjen
na matsa'ntjoom. 3 Mati nty'iaya
na cwii xquenyo' jeen nioom jnda
tquiee', mach'eena' tjaa chiuu
cwii ya saa jnda chii n'manyo'.
Ndo' cha'tsoti nn'an tsjoomnancue
ty'entyjona naxen' quioo'jndii'ñeen.
Jeen tjawee' n'omna na n'manyo'.
4 Tyola't'maan'ndye nn'an juu
catsoomjndii nc'e na jnda
tquiaan cantyja najnein nnom
quioo'jndii. Mati quioo'jndii'ñeen
tyola't'maan'ndyena juuyo'.
Tyoluena:
—¿'Ñeen juu cwiluiit'manñe cha'na
quioo'jndiim'aan'? Ndo' ¿'ñeen juu
nndaa nnanñe na nnts'aa tia' ñ'enñeyo'?
5 Ndo' tquiaa Ty'oots'om na
wanaan na catseineinyo' ñ'oom
ntjein nacjoom'm ñequio ñ'oom na
matseit'maan'ñe chenquiiyo'. Mati
tquiaan na wanaan na caluiit'manñeyo'
wen'aan nchoo' we chi'. 6 Quia jo'
jnanna' na matseineinyo' ñ'oom
cwajndii na ntjeinna' nacjoo'
Ty'oots'om, ndo' seijnaan'yo'
xuen'en, ñequio cañoom'luee yuu na
mac'een, ndo' ñequio cha'tsondye
joo na m'an jo' jo'. 7 Mati tquiaan na
wanaan na cats'aayo' tia' nacjoo
nn'an na la'xman cwentaan'an, ndo'
nnanñeyo' ñ'enndyena. Ndo' tquiaan
na wanaan na catsa'ntjomyo' cwii
cwii ndyuaa, ñequio cwii cwii nnom
nn'an na tjachuii'ndye, ñequio cwii
cwii nnom nn'an na tjachuii' ñ'oom
na cwila'nein, ñequio nn'an ticwii
cwii tsjoomnancue. 8 Cha'tso nn'an
tsjoomnancue na ticala'xman cwentaa'
Ty'oots'om jla't'maan'ndyena juuyo'.
Nan'ñeen tîcwiljeii ncueena naquii'
libro cwentaa' Catsman na jla'cuee'
nn'an. Ee cantyjati na tquen Ty'oots'om
tsjoomnancue, waa libro 'naan'an na
chuu ncuee nn'an na ticantycwii na
cwita'ndo'.
9 'Ñeen juu na ñe'candii, cwa
candii. 10 Ts'an na matseijndaa'ñê na

nt'uee^{n} nn'a^{n} na ncjaachom joona
ndyuaa^{n}'a^{n}, majo'ti nntjoom. Ndo'
xe^{n} m'aa^{n} 'ñee^{n} juu na nntseicuee'
x'iaa' ñ'e^{n} xjo, mañ'e^{n} xjo nncue'.
Nc'e na luaa' waa maca^{n}na' na
nquiee nn'a^{n} na maque^{n} Ty'o̱o̱ts'om
cwentaa^{n}'a^{n}, cwintyjee'tye^{n}na
cantyja na cwila'yu'ya n'omna mei^{n}
tica'ndyenc'uaa'ndyena meii^{n} wi'
cwitjoomna.
11 Jnda̱ jo' nty'iaya cwiiche^{n}
quioo'jndii na jlui'yo' quii' tyuaa.
Ntyjoo we ndei'jndyee'yo' cha'na
ndei'jndyee' cwii catsma^{n} chjoo,
sa̱a̱ seinei^{n}yo' cha'na matseinei^{n}
catsoomjndii. 12 Ndo' cha'tsoti
najndeii na tyotseixma^{n} juu
quioo'jndii najndyee, majo'ti
matseixma^{n} quioo'jndii na jnda̱
we nc'e ñ'oom 'ndyoo quioo'jndii
tquiee'ñee^{n}. Ndo' ñequio na jndei'na'
mach'eeyo' na cala't'maa^{n}'ndye
cha'tso nn'a^{n} tsjoomnancue juu
quioo'jndii tquiee, tsa^{n} na jnda̱
n'ma^{n} na jee^{n} nioom tquiee' xque^{n}.
13 Ndo' jndye ts'iaa^{n} tyoch'eeyo' na
xocanda̱a̱ nnts'aa na cwe' najndeii
nquii ts'a^{n}. Ñequio na jndoo' nn'a^{n}
tyoch'eeyo' na cwiquiaa chom
nomtyuaa na cwina^{n}na' tsjo̱'luee.
14 Wanaa^{n} na cats'aayo' na nmeii^{n}'
nc'e ñ'oom 'ndyoo quioo'jndii
tquiee. Jo' chii tquiu'nn'a^{n}na' nn'a^{n}
na m'a^{n} tsjoomnancue. Sa̱'ntjomyo'
na cal'ana cwii na nlui'tsjaa^{n}'ñe
quioo'jndii tquiee, juu tsa^{n} na jee^{n}
nioom tquiee' xque^{n} ñ'e^{n} xjo, sa̱a̱
ndicwa^{n} wando'. 15 Ndo' to'ñomyo'
na nnda̱a̱ nnts'aayo' na juuna' na
jlui'tsjaa^{n}'ñe quioo'jndii tquiee
nnda̱a̱ nncwja jndye ndo' nnda̱a̱
nntseinei^{n}. Ndo' hasta na nnda̱a̱
nntsa̱'ntjomna' na cwje nn'a^{n} na
ticala't'maa^{n}'ndye juuna'. 16 Ndo'
juu quioo'jndii na nda̱ we s'aayo' na
jndei'na' na cha'tso nn'a^{n} ñom ljeii
lueena ntyjaya oo cantaana. Luaa'
s'aayo' ñequio mei^{n}nquia nn'a^{n},
meii^{n} nn'a^{n} na cwiluiit'ma^{n}ndye ndo'
meii^{n} nn'a^{n} na cwe' cwi'oontyjo̱, oo
meii^{n} nn'a^{n} na tyandye ndo' meii^{n}
nn'a^{n} na nty'iaandye, oo meii^{n} nn'a^{n}
na cwindye'ntjomtye^{n} ndo' meii^{n}
nn'a^{n} na m'a^{n} xje^{n} 'naa^{n}. 17 Quia jo'
s'aayo' na mei^{n}cwii ts'a^{n} xocanda̱a̱
na nntseijnda 'na^{n} oo na njnda̱a̱
'na^{n} xe^{n} ticañoom ljeii'ñee^{n} nacjoo'.
Ee ljeii'ñee^{n} ma'mo̱^{n}na' xuee'
quioo'jndii tquiee oo juu número
na tseixma^{n} xuee'yo'. 18 Luaa
maca^{n}na' na c'oom ts'a^{n} na jndo̱'
ts'om. Cwii cwii ts'a^{n} na matsei'no̱^{n}'
cwji' cwenta cantyja 'naa^{n}' número'
na tseixma^{n} quioo'jndii'ñee^{n} ee
ma'mo̱^{n}na' xuee' ts'a^{n}. Ndo' juu
número'ñee^{n} yom sia^{n}nto waljoo'
ndyeen'aa^{n} nchoo' yom.

Na cwita nn'a^{n} na jnda̱ jlui'n'maa^{n}ndye

14 Jnda̱ jo' nty'iaya na
meintyjee' Catsma^{n} xque^{n}
ta Sión. Ndo' ñe^{n}'naa^{n}' nacañom'm
m'a^{n} cwii tmaa^{n}' nn'a^{n} na
jndyendye. Tuee' cwii sia^{n}nto mei^{n}
waljoo' wen'aa^{n} nchoo' ñequiee mei^{n}
joona. Ndo' cantaana jnda̱ teiljeii
xuee' nquii Catsma^{n} ñequio xuee'
Tsotyee^{n}. 2 Ndo' jndiiya na c'uaa
nandye cañoom'luee cha'cwijom
c'uaa na maco'na' ndaa, oo
cha'cwijom najndeii matseixuaa
tsuee. Jo' jo' jndiiya na jndye
arpa cwitjo̱o̱' nn'a^{n}. 3 Cwitana
cwii luantsa xco jo nnom tio na
wacatyee^{n} Ty'o̱o̱ts'om, ndo' jo

ndaa̱ ñequiee naⁿ na tando', ndo'
jo ndaa̱ ntquiuu nchoo' ñequiee
nn'aⁿ na cwiluiitquiendye.
Ndo' tjaa 'ñeeⁿ juu na nndaa̱
nntsei'naaⁿ' luantsa'ñeeⁿ, macanda̱
nquiee nn'aⁿ na cwii siaⁿnto
waljoo' wen'aaⁿ nchoo' ñequiee
meiⁿndye. Ee quii'ntaaⁿ nn'aⁿ
tsjoomnancue, macanda̱ joona na
jnda̱ tjei'n'maaⁿñe Ty'o̱o̱ts'om. 4 Joo
naⁿm'aⁿ tyoo'ndyena Ty'o̱o̱ts'om.
Macanda̱ jom cwila't'maaⁿ'ndyena.
Cwi'oontyjo̱na naxeⁿ' Catsmaⁿ
meiⁿyuucheⁿ na wjaⁿ. Tioml'ua
Ty'o̱o̱ts'om jnaaⁿna na tjeii'ñê
joona quii'ntaaⁿ nn'aⁿ cha macanda̱
nla'xmaⁿna cwentaaⁿ'aⁿ ndo'
cwentaa' juu na matseicajndyuna'
Catsmaⁿ. 5 Meiⁿcwii ñ'oom na cwe'
cantu ticaljeii' ndyueena. Ndo'
meiⁿcwii tyoola'tjo̱o̱ndyena nnom
Ty'o̱o̱ts'om.

Ñ'oom na cwilue ndyee ángeles

6 Quia jo' nty'iaya cwiicheⁿ ángel
na mantyja nandye cañoom'luee.
Mañequiaaⁿ ñ'oom naya na
m'aaⁿ ndo' m'aaⁿna' ndaa̱ nn'aⁿ
tsjoomnancue. Matseicañeeⁿ nn'aⁿ
ticwii cwii tsjoomnancue, ñequio
ticwii cwii ndyuaa nn'aⁿ, ñequio
nn'aⁿ na ticwii cwii ñ'oom na
cwichuii' na cwila'neiⁿ, ñequio
nn'aⁿ na ticwii cwii nnom na
tjachuii'ndye. 7 C'uaa 'ñom
matseineiiⁿ, tsoom:
—Calcwi'yo' Ty'o̱o̱ts'om ñequio
na nquia'yo' jom ee na jnda̱
tue'ntyjo̱ xjeⁿ na nncu'xeeⁿ nn'aⁿ.
Cala't'maaⁿ'ndyo' nqueⁿ na s'aaⁿ
cañoom'luee ñequio tsjoomnancue,
ñequio ndaaluee, ndo' ñequio cha'tso
nqueⁿljo' yuu na cwinaaⁿ' ndaa.

8 Ndo' tjantyjo̱ cwiicheⁿ ángel na
jnda̱ we naxeⁿ' ángel'ñeeⁿ. Matso:
—Jnda̱ tyuii' tsjoom Babilonia.
Jnda̱ tyuii' tsjoom t'maⁿ'ñeeⁿ. Ee
nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ jnda̱ jla'ndaa'na
n'om nn'aⁿ ticwii cwii ndyuaa
ñequio natia na cwil'ana na juu
jo' matseijomna' cha'cwijom
cwila'cwena nn'aⁿ winom cha
candyee naⁿ'ñeeⁿ.
9 Ndo' tjantyjo̱ cwiicheⁿ ángel
na jnda̱ ndyee. Jndeii matseineiⁿ,
matso:
—Nty'iaa'ndye joo nn'aⁿ na
cwila't'maaⁿ'ndye quioo'jndii tquiee
ñequio juu na jlui'tsjaaⁿ'ñeyo'.
Ndo' nty'iaa'ndye joo nn'aⁿ na
tquiandye na tjacañoom ḷjeii
cwentaa' quioo'jndii'ñeeⁿ cantaa
oo luee. 10 Naⁿ'ñeeⁿ maxjeⁿ
jndei'na' na nncwena winom 'naaⁿ'
Ty'o̱o̱ts'om na juu jo' ma'mo̱ⁿna'
na matseiw'iiyayaaⁿ joona.
Nntseicatom'm waso ñ'eⁿ winom'ñeeⁿ
na meiⁿchjoo tjaa ljo' tjoom' nc'e
na tyeⁿ waa na matseiw'eeⁿ. Ndo'
t'maⁿ nlco'wi'na' joona naquii'
chom ñequio sufra̱ na cwico. Joo
ángeles na lju' n'om ñequio Catsmaⁿ
nnty'iaana na wi' nntjoom naⁿ'ñeeⁿ.
11 Tixocjaameintyjee' na cwi'oowa
ndioom na maco'wi'na' naⁿ'ñeeⁿ.
Meiⁿchjoo tixocata'jndyeena
naxuee natsjom ee joona
tyola't'maaⁿ'ndyena quioo'jndii
tquiee ñequio juu na jlui'tsjaaⁿ'ñeyo'
ndo' joona jñoom 'naaⁿ cantaana na
ma'mo̱ⁿna' xuee'yo'. 12 Jo' chii joo
nn'aⁿ na maqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om na lju'
n'om macaⁿna' na tyeⁿ cwintyjee'na
cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Cala'canda̱na
ñ'oom na matsa̱'ntjoom, ndo' tyeⁿ
cala'yu'ya n'omna ñ'eⁿ Jesús.

13 Quia jo' jndiiya na teic'uaa
jndye na jnaⁿna' cañoom'luee. Tso
nOOⁿ:
—Luaa catseiljei': "Juu xuee
na cwiwjaana', matio'naaⁿñena'
joo nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ'
Ta Jesucristo na quia nncwje."
Majo'ti matso Espírtu Santo, ee
cañoom'luee nta'jndyeena cantyja
na ñejla'jndAna naquii' ts'iaaⁿ 'naaⁿ'
Ty'OOts'om. Ndo' wjaañ'eⁿ ñ'oom
ñ'eⁿndyena na ma'mOⁿna' cantyjati
na ya na jndA ñel'ana.

Na maco'wi'na' nn'aⁿ tsjoomnancue

14 Quia jo' nty'iannda'a ndo' ljei
cwii nchquiu canchii'. Nacjoo'
nchquiu'ñeeⁿ wacatyeeⁿ cwii na
matseijomna' ts'aⁿ. Xqueeⁿ ñjom
cwii corona na tuiina' ñ'eⁿ s'om
cajaⁿ, ndo' t'ueeⁿ xjo carwato na
tAA 'ndyoo. 15 JndA jo' jnaⁿ cwiicheⁿ
ángel wats'om cañoom'luee. Jndeii
seineiⁿ nnom nqueⁿ na wacatyeeⁿ
nacjoo' nchquiu'ñeeⁿ. Tso:
—Cwa, c'oom' xjo carwato 'naⁿ',
catyjee' ntjommeiⁿ' ee jndA tue'ntyjO
xjeⁿ na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ na
m'aⁿ tsjoomnancue. Ndo' joona
matseijomna' cha'cwijom ntjom na
jndA tmaⁿ.
16 Quia jo' jom na wacatyeeⁿ
nacjoo' nchquiu'ñeeⁿ, tjoom'm
xjo 'naaⁿ'aⁿ nnom tsjoomnancue
chii tyjeeⁿ ntjom na niom nnom
tsjoomnancue, jo' jo' nn'aⁿ jo'.
17 Ndo' jnaⁿ cwiicheⁿ ángel
wats'om cañoom'luee. Mati
juu ñ'oom xjo carwato na tAA
'ndyoo. 18 Ndo' cwiicheⁿ ángel na
tseixmaⁿ na mando' chom na ntyjo
nomts'om jo' jo', juu jlui'nom ndo'
jndeii seineiⁿ nnom juu ángel na
maleiñ'oom xjo carwato. Tso nnom
ángel'ñeeⁿ:
—Cwa, c'oom' xjo tAA 'naⁿ',
catyjee' n'eiiⁿ uva l'OO na meintyjee'
tsjoomnancue, ee jndA jndAA tA.
19 Quia jo' tO' ángel'ñeeⁿ tjoom'm
xjo carwato 'naaⁿ'aⁿ nnom
tsjoomnancue. Seitjoom n'eiiⁿ uva
l'OO na meintyjee' jo' jo'. Tioom
tA'ñeeⁿ ts'om cwii catsiuu' tsjO'
yuu na nluii' ndaa'na'. Ts'iaaⁿ'ñeeⁿ
ma'mOⁿna' cantyja na cwajndii
nntjoom nn'aⁿ na matseiw'ii
Ty'OOts'om joona. 20 Jo nnom tsjoom
tuii ts'iaaⁿ'ñeeⁿ na tyonchjeena
uva'ñeeⁿ. Jo' jo' jluii' nioom
nn'aⁿ hasta seijomna' cha'cwijom
cwii jndaa niom'. Njoom m'aaⁿ
niom' hasta tue'cañoomna'
frenom ndyuee catso. Ndo' tquia
tjanoomna', tuee'na' cha'na ndyee
siaⁿnto kilómetros.

**Ntquiee' ntycu na
cwila'quiaa ángeles**

15 Quia jo' nty'iaya cwiicheⁿ
'naaⁿ t'maⁿ cañoom'luee na
seicaty'uena' ja. Nty'iaya ntquiee'
ángeles na cwilei'cho ntquiee'
nnom nawi' na nntjoom nn'aⁿ.
Joona' la'xmaⁿna' nawi' na macandA
ee quia na jndA teinom cantyja
'naaⁿ joona', mana cwintycwii na
matseiw'ii Ty'OOts'om nn'aⁿ.
2 Ndo' mati nty'iaya cwii na
matseijomna' ndaaluee na jeeⁿ
caxuee cha'na tsioo jnda'jom
cha'cwijom too' chom. Jndye nn'aⁿ
meintyjee' 'ndyoo ndaaluee'ñeeⁿ, jo'
jo' nquiee nn'aⁿ na jndA jnaⁿndye
ñequio quioo'jndii, ñequio
juu na jlui'tsjaaⁿ'ñeyo', ñequio
número' na ma'mOⁿna' xuee'yo'.

Too' arpa lueena na jndạ tquiaa
Ty'ọọts'om. 3Cwitana luantsa
cantyja na tjei'n'maaⁿñe Ty'ọọts'om
joona ñequio l'ọ Moisés, tsaⁿ na
ñejndi'ntjom nnoom, ndo' mati tana
luantsa na cwila't'maaⁿ'ndyena
Catsmaⁿ na tjei'n'maaⁿñê joona.
Matsona':
'U Ta Ty'ọọts'om
matsei'xmaⁿ'ñ'eⁿ' cha'tso
nnom najndạ.
Jeeⁿ t'maⁿ ts'iaaⁿ mache',
tjacantyja na ya joona'.
'U cwiluiindyu' na matsạ'ntjom'
cha'waa tsjoomnancue.
Cha'tso cantyja 'naⁿ'
matsei'xmaⁿ' na
maty'iomyana' ñequio na
mayuu'.
4 'U Ta, tjaa'naⁿ ts'aⁿ c'oom na
tinquiaa' 'u,
ndo' tjaa'naⁿ ts'aⁿ c'oom na
xocatseit'maaⁿ'ñe xue'.
Ee mañenncu'cheⁿ' tseixmaⁿ' na
lju' ts'om'.
Cha'tso nn'aⁿ cwii cwii
ndyuaa nñequiona na
nla't'maaⁿ'ndyena 'u,
nc'e na jndạ tjanty'ee ñ'oom
cantyja 'naⁿ' na cha'tso na
mache' maxjeⁿ maty'iomyana'.
5Jndạ teinom na nmeiiⁿ', quia
jo' nty'iaya wats'om cañoom'luee,
na jndạ jnaⁿ nacañoomticheⁿ yuu
na m'aaⁿ nquii Ty'ọọts'om. Juu
jo' yuu na tyola'we nn'aⁿ Israel
ljọ' na teiljeii ljeii naqui quia
na tyolei'ñ'omna wats'omliaa.
6Ndo' jo' jo' jlui' ntquiee' ángeles.
Cwilei'chona ntquiee' nnom nawi'
na nntjoom nn'aⁿ. Cwee'na liaa
lino na canchii', na jeeⁿ caxueena'.
Ndo' cwii cwiindyena chu'tyeⁿ
tsei'jndya cwii 'naⁿ na tuii ñ'eⁿ
s'omcajaⁿ. 7Quia jo' cwii tsaⁿ'ñeeⁿ
na ñequiee na cwita'ndo' tquiaa
ntquiee' watso na tuiina' s'omcajaⁿ
ndạạ ángeles'ñeeⁿ. Joona' too'cheⁿ
ñjom nawi' na jeeⁿ cwajndii na
nntjoom nn'aⁿ ee juu Ty'ọọts'om na
ñequii'cheⁿ na wando', matseiw'eeⁿ
nn'aⁿ tsjoomnancue. 8Ndo'
ndiocheⁿ yuu na m'aaⁿ Ty'ọọts'om
seintyjana' ndioom nc'e na jeeⁿ
neiⁿncoo' caxueeñê ndo' tjacantyja
najneiⁿ. Meiⁿ tjaa 'ñeeⁿ juu nndạạ
nncjaaquiee' jo' jo' hasta na jndạ
teinom ntquiee' nawi' na nntjoom
nn'aⁿ na cwilei'cho ntquiee'
ángeles'ñeeⁿ.

Ntquiee' watso na ñjom nawi' na nntjoom nn'aⁿ

16 Quia jo' jndiiya najndeii
teic'uaa naquii'cheⁿ
cañoom'luee, tso juu ndạạ ntquiee'
ángeles'ñeeⁿ:
—Nmeiiⁿ ntquiee' watso na
ñjom na cwajndii na matseiw'ii
Ty'ọọts'om nn'aⁿ. Catsa'yo',
catsatu'nquio'yo' joona' nnom
tsjoomnancue.
2Quia jo' juu ángel najndyee
tjaaⁿ, tjacu'nquioom nawi' na ñjom
waso 'naaⁿ'aⁿ nnom tsjoomnancue.
Ndo' jnaⁿ' ntyje' nn'aⁿ na cho ljeii
cwentaa' quioo'jndii tquiee, ñequio
nn'aⁿ na cwila't'maaⁿ'ndye na
jlui'tsjaaⁿ'ñeyo'. Cwajndii ntyje'ñeeⁿ
ndo' tileicatsuuna'.
3Quia jo' juu ángel najndạ we
tjacu'nquioom nawi' na ñjom
waso 'naaⁿ'aⁿ nnom ndaaluee. Ndo'
seicwaqueⁿna' ndaaluee cha'cwijom
ntycwe niom'. Ndo' tjạ cha'tsoti na
tando' naquii' ndaaluee'ñeeⁿ.

4 Jndạ jo' juu ángel na jndạ ndyee
tjacu'nquioom nawi' na ñjom waso
'naaⁿ'aⁿ n'om candaa ñequio cha'tso
joo yuu na cwinaaⁿ' ndaa. Ndo'
seicwaqueⁿna' joona' niom'. 5 Quia
jo' jndiiya na matseineiⁿ ángel'ñeeⁿ
na mach'ee cwenta ndaa. Matsoom
nnom Ty'ọọts'om:
—'U Ta cwiluiindyu' na lju' ts'om',
m'aaⁿ' ndo' m'aaⁿ', ndo' nacjee'
na jnaⁿjndyeena' maxjeⁿ m'aaⁿ'.
Mache' cantyja na maty'iomyana'
na laa'ti' macu'xeⁿ' nn'aⁿ na
tîcatuee'ndyecje njom'. 6 Ee naⁿ'ñeeⁿ
jndạ jla'cwjeena nn'aⁿ na tqueⁿ'lju'
n'om, mati profetas. Ndo' je' je'
mache' na joona cwiwena niom', ee
maty'iomyana' na catjoomna na ljo'.
7 Ndo' jndiiya na matseineiⁿ ángel
na mach'ee cwenta chom na ntyjo
nomts'om, matso:
—Mayuu' na ljo', 'U Ta Ty'ọọts'om
na matsei'xmaⁿ'ñ'eⁿ' cha'tso
nnom najndạ, mache' cantyja na
maty'iomyana' ndo' majo'ndyo' na
macu'xeⁿ' nn'aⁿ.
8 Jndạ jo' juu ángel na jndạ
ñequiee tjacu'nquioom nawi'
na ñjom waso 'naaⁿ'aⁿ nacjoo'
ñe'quioom'. Ndo' tquiaana' najndeii
ñe'quioom' na nntseicona' nn'aⁿ.
9 Nioom tcondye nn'aⁿ nc'e na jeeⁿ
jmeiⁿ' ñe'quioom'. Sạạ tîcalcwe'
n'omna, meiⁿ tîcala't'maaⁿ'ndyena
Ty'ọọts'om. Yacheⁿ tyotjeii'na ñ'oom
ntjeiⁿ na wi'na' nacjoo' xuee' nqueⁿ
na waa najneiⁿ na tjoom'm cha'tso
nawi'ñeeⁿ nacjoona.
10 Jndạ jo' juu ángel na jndạ 'om
tjacu'nquioom nawi' na ñjom waso
'naaⁿ'aⁿ nacjoo' tio yuu na wacatyeeⁿ
quioo'jndii tquiee. Ndo' seijaaⁿñena'
cha'tso ndyuaa na m'aⁿ nn'aⁿ na
matsạ'ntjoom. Ndo' joo nn'aⁿ'ñeeⁿ
tyondạ'na tsaana na jeeⁿ cwajndii
tyoquiina' joona. 11 Sạạ meiⁿ na
luaa', tîcalcwe' n'omna natia na
cwil'ana. Yacheⁿ tyoluena ñ'oom
ntjeiⁿ na wi'na' nacjoo' Ty'ọọts'om
na m'aaⁿ cañoom'luee nc'e na
chona ntyje'ñeeⁿ ndo' jeeⁿ maquiina'
joona.
12 Jndạ jo' juu ángel na jndạ yom
tjacu'nquioom nawi' na ñjom waso
'naaⁿ'aⁿ ts'om jndaa t'maⁿ Eufrates.
Mana seicaaⁿna' jndaa'ñeeⁿ, cha
nntseicanaaⁿñena' cwii nato
ndyuaa'ñeeⁿ na nncwinom nt'om
nn'aⁿ. Naⁿ'ñeeⁿ cwiluiindye nn'aⁿ
na cwitsạ'ntjom ndyuaa jo ndo' na
mandyowa ñe'quioom'.
13 Quia jo' nty'iaya ndyee espíritu
na cwajndiindye. Cwii jlui'nom
naquii' 'ndyoo juu catsoomjndii,
cwiicheⁿ jlui'nom 'ndyoo quioo'jndii
tquiee, ndo' cwiicheⁿ jlui'nom
'ndyoo tsaⁿ na mañequiaa ñ'oom
cantu. Matseijomna' espíritu'ñeeⁿ
cha'cwijom quioo' candaa. 14 Joo
espíritu'ñeeⁿ cwiluiindyena
naⁿjndii. Jndye nnom 'naaⁿ
cwil'ana na xocandạạ nnts'aa
na cwe' ts'aⁿ. Cwi'oontyjaa'na
nn'aⁿ na cwitsạ'ntjom
cha'waati tsjoomnancue, na
nla'tjomna naⁿ'ñeeⁿ na nl'ana
tia' nacjoo' Ty'ọọts'om, nqueⁿ na
matseixmaⁿñ'eeⁿ cha'tso nnom
najndạ, jndạ tqueⁿ xuee na nncuaa
tia'. 15 Matso nquii Jesucristo:
“Queⁿ'yo' cwenta, majndeiito
manncuạcañọọⁿya 'o cha'na
quich'ee tsaⁿcanch'ue. Jeeⁿ neiiⁿ'
juu ts'aⁿ na m'aaⁿc'eeñe xjeⁿ'ñeeⁿ
na cwee liaa', ee xocalui'jnaaⁿ'ñê
na ñecasei'ñê.” 16 Quia jo' ndyee

naⁿjndiiˈñeeⁿ jlaˈtjomna chaˈtso
nnˈaⁿ na cwitsa̱ˈntjom cwii joo yuu
na jndyu Armagedón ñequio ñˈoom
hebreo. Joˈ joˈ nlˈana tiaˈ nacjooˈ
Tyˈo̱o̱tsˈom.
17 Jnda̱ joˈ juu ángel na jnda̱
ntquieeˈ tjacuˈnquioom nawiˈ
na ñjom waso ˈnaaⁿˈaⁿ nacjooˈ
jndye. Ndoˈ naquiiˈcheⁿ watsˈom
cañoomˈluee teicˈuaa jndyeeˈ nqueⁿ
na wacatyeeⁿ tio ˈnaaⁿˈaⁿ. Tsoom:
—Chaˈtso jnda̱ tuii.
18 Quia joˈ teitquiooˈ chom ntsuee,
jndeii teicˈuaa, ndoˈ jeeⁿ tyolaˈxuaa
ntsuee. Jndeii tyotsˈeii. Cantyjati
na mˈaⁿ nnˈaⁿ tsjoomnancue,
tijoom ñesˈeii chaˈna sˈeii luaaˈ.
19 Seityuiiˈñˈeⁿnaˈ tsjoom tˈmaⁿ
Babilonia, ndoˈ seiˈndaaˈnaˈ jndye
njoom chaˈwaa tsjoomnancue.
Ee Tyˈo̱o̱tsˈom ticatsuuˈ tsˈoom
nnˈaⁿ na laˈxmaⁿ cwentaaˈ tsjoom
tˈmaⁿ Babilonia na nnjoom
cantyja na ñelˈana. Sˈaaⁿ na
jndeiˈnaˈ cweñˈeⁿna na ñjom waso
ˈnaaⁿˈaⁿ na jeeⁿ matseiwˈeeⁿ joona.
20 Quia joˈ macanda̱ tsuu chaˈtso
ndyuaaxeⁿncwe, ndoˈ meiⁿ cwii sjo̱
tatquiooˈ. 21 Tquiaa tsaaⁿ tˈmaⁿ cjoo
nnˈaⁿ na jnaⁿnaˈ tsjo̱ˈluee. Jaaˈnaˈ
chaˈna wenˈaaⁿ kilos na cwiinaˈ.
Ndoˈ jnaaⁿˈ joˈ tyolue nnˈaⁿ ñˈoom
wiˈ na ntjeiⁿ nacjooˈ Tyˈo̱o̱tsˈom.

Na macoˈwiˈnaˈ sculjaaˈ

17 Quia joˈ cwii na ntquieeˈ
ángelesˈñeeⁿ na tyoleiˈcho
ntquieeˈ watso, tyjeˈcañoom ja.
Tsoom no̱o̱ⁿ:
—Candyoˈ luaa ndoˈ mˈmo̱o̱ⁿya
njomˈ na nntuˈxeⁿndye nnˈaⁿ
tsjoom tˈmaⁿˈñeeⁿ na wacatyeeⁿnaˈ
cjooˈ jndye ndaa. Juu tsjoomˈñeeⁿ
matseijomnaˈ chaˈcwijom cwii
sculjaaˈ. 2 Chaˈna cwilaˈntjeiⁿndye
nnˈaⁿ na cweˈ luaaˈ mˈaⁿ ñˈeⁿ
sculjaaˈ, maluaaˈ cwilˈa nnˈaⁿ na
cwitsa̱ˈntjom tsjoomnancue, na
cwilajomndye cantyja ˈnaaⁿˈ tsjoom
tˈmaⁿˈñeeⁿ. Ee cwiˈoontyjo̱na
chaˈtso nnom jnaⁿ na cwintyˈiaana
na cwiluii tsjoomˈñeeⁿ. Ndoˈ
jndye nnˈaⁿ na cwinaⁿ chaˈwaa
tsjoomnancue, chaˈcwijom
cwindyeena cantyja ˈnaaⁿˈ winom
na matseixmaⁿ tsjoomˈñeeⁿ. Juu
na cwilaˈjomndyeñˈeⁿna na
matseixmaⁿnaˈ, matseijomnaˈ
chaˈcwijom na matseitjomñe tsˈaⁿ
ñequio sculjaaˈ.
3 Quia joˈ tcoˈnaˈ no̱o̱ⁿ cwii na
tˈmo̱ⁿ Espíritu Santo. Tjañˈoom
ángelˈñeeⁿ ja cwii joo yuu na
tjaaˈnaⁿ nnˈaⁿ cˈoom. Joˈ joˈ
ntyˈiaya cwii yuscu na waˈljoo
nacjooˈ quiooˈjndii na weeñe.
Chaˈwaañeyoˈ teiljeii ñˈoom ntjeiⁿ
na matseijnaaⁿˈnaˈ Tyˈo̱o̱tsˈom. Ndoˈ
niom ntquieeˈ xqueⁿyoˈ ndoˈ nqui
ndeiˈjndyeeˈyoˈ. 4 Cwee yuscuˈñeeⁿ
liaa colo catsiooˈ ñˈeⁿ colo wee,
ndoˈ tycwiˈñê ñequio sˈomcajaⁿ,
ñequio jndye nnom ljo̱ˈ ñˈeⁿ ta̱ˈ na
jeeⁿ jnda. Ndiiˈ waso na tuii ñˈeⁿ
sˈomcajaⁿ tsˈo̱o̱ⁿ. Wasoˈñeeⁿ tooˈcheⁿ
ñjom na cwajndii na matseijomnaˈ
natia na machˈeeⁿ na matseintjeiiⁿ
nnˈaⁿ. 5 Ndoˈ staaⁿ teiljeii ñˈoom na
cweˈ tjañoomˈ na matseicajndyunaˈ
jom. Matsonaˈ: “Luaañe tseixmaⁿ
tsjoom tˈmaⁿ Babilonia. Cwiluiiñê
tsondyee lculjaaˈ, ndoˈ xˈee
chaˈtso na cwajndii na cwiluii
tsjoomnancue.” 6 Ndoˈ ntyˈiaya
yuscuˈñeeⁿ, chaˈcwijom na cañeⁿ na
jeeⁿ neiiⁿˈeⁿ matseicwjeⁿ nnˈaⁿ na

cwiluiindye cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om,
na tyotjei'yuu'ndye cantyja 'naaⁿ'
Jesús. Quia na nty'iaya jom jeeⁿ
seitsaⁿ'na' ja. 7 Sa̱a̱ matso ángel'ñeeⁿ
no̱o̱ⁿ:
—¿Chiuu na jeeⁿ m'aaⁿ' ts'om'? Ja
m'mo̱o̱ⁿya njom' ñ'oom wanty'iuu'
cantyja 'naaⁿ' yuscum'aaⁿ', ndo'
cantyja 'naaⁿ' quioo'jndii tquiee na
chuu jom luaa', na niom ntquiee'
xqueⁿ ndo' nqui ndei'jndyee'. 8 Juu
quioo'jndii'ñeeⁿ na jnda̱ tco'na'
na nty'ia' ñetando'yo' ndo' je'
tacwando'yo' sa̱a̱ quia nlui'nnda'yo'
yuu na ticantycwii na njoom. Jnda̱
chii nncju' Ty'o̱o̱ts'om juuyo' yuu
na nntsuuñeyo'. Cantyjati na tuii
tsjoomnancue maxjeⁿ waa cwii
libro na chuuna' ncuee nn'aⁿ na
ticantycwii na cwita'ndo'. Sa̱a̱
nquiee nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoomnancue
na tyoowiljeii ncueena nacjoo'
libro'ñeeⁿ, jeeⁿ nntseitsaⁿ'na'
joona quia na nnty'iaannda'na
quioo'jndii'ñeeⁿ. Ee teiyo ñet'oomyo'
ndo' je' tac'oomñeyo' sa̱a̱ quia
nncwje'nnda'yo'.
9 'Ts'aⁿ na jndo̱' ts'om macaⁿna' na
catsei'no̱o̱ⁿ'o̱ⁿ ñ'oomwaa: Ntquiee'
xqueⁿ quioo'jndii'ñeeⁿ cwit'mo̱o̱ⁿna'
ntquiee' ta yuu na wacatyeeⁿ
yuscu'ñeeⁿ. 10 Ndo' mati joo ntquiee'
xqueⁿyo' cwit'mo̱o̱ⁿna' ntquiee' nn'aⁿ
na cwitsa̱'ntjom. 'Omndye joona
jnda̱ tja̱, ndo' cwii joona mam'aaⁿ
ts'iaaⁿ je', ndo' cwii quia nnc'oom.
Sa̱a̱ quia na nncwjeeⁿ'eⁿ matsona'
na tijndye xuee nnc'oom. 11 Ndo'
quioo'jndii'ñeeⁿ na ñetando' ndo'
je' tacwando', juuyo' cwiluiiñeyo'
cwiicheⁿ ts'aⁿ na matsa̱'ntjom
na jnda̱ ñeeⁿ ndo' matseix'iaa'ñe
ñequio ntquiee' naⁿ'ñeeⁿ. Sa̱a̱ xeⁿ
jnda̱ nncju' Ty'o̱o̱ts'om jom yuu na
cwitsuundye nn'aⁿ.
12 'Ndo' nqui ndei'jndye na
tco'na' na nty'ia' na ntyjoo
xqueⁿyo' cwit'mo̱o̱ⁿna' nqui
nn'aⁿ na cwiluiit'maⁿndye sa̱a̱
tyoonaⁿna' na nntsa̱'ntjomna. Quia
nnto'ñoomna na nntsa̱'ntjomna
cwe' cwii taⁿ'ndyo ñequio juu
quioo'jndii. 13 Naⁿm'aⁿ' ñe'cwii
ñ'oom joona, ndo' cantyjati
najnda̱ na la'xmaⁿna ñequio na
cwitsa̱'ntjomna nñe'quiana jo'
nnom quioo'jndii'ñeeⁿ. 14 Nqui
naⁿ'ñeeⁿ nl'ana tia' nacjoo' Catsmaⁿ,
sa̱a̱ jom nnaⁿñê ñ'eⁿndye joona ee
cwiluiiñê Ta jo nda̱a̱ cha'tso nn'a na
cwiluiitquiendye ndo' na cwiluiiñê
na matsa̱'ntjoom cha'tsondye
nn'aⁿ na cwitsa̱'ntjom. Ndo' mati
nquiee nn'aⁿ na t'maⁿ Ty'o̱o̱ts'om,
joona nla'jomndyena ñ'eⁿ nquii
Catsmaⁿ, ee cwiluiindyena nn'aⁿ
na jnda̱ tjeii'ñê cwentaaⁿ'aⁿ ndo'
cwila'canda̱a̱'ndyena jo nnoom.
15 Quia jo' tsoti ángel'ñeeⁿ no̱o̱ⁿ:
—Ndaa na tco'na' na nty'ia'
na cwitjom yuu na wacatyeeⁿ
sculjaa'ñeeⁿ, jo' jo' ma'mo̱ⁿna' nn'aⁿ
na jndyendye na jnaⁿ ticwii cwii
ndyuaa, ndo' ticwii cwii nnom
nn'aⁿ na tjachuii'ndye, ñequio
ticwii cwii nnom na tjachuii' ñ'oom
na cwila'neiⁿna. 16 Ndo' joo nqui
ndei'jndye na nty'ia' na ntyjoo
xqueⁿ quioo'jndii na cwit'mo̱o̱ⁿna'
nqui nn'aⁿ na cwiluiit'maⁿndye,
nncue'ntyjo̱ na joona nnc'omna na
jndoona sculjaa'ñeeⁿ. Nla'tyuii'na
jom ndo' cha'cwijom nl'ana na
nljoo'ñê na ñecasei'ñê. Nntquiina
seiiⁿ'eⁿ ndo' nla'cona jom ñ'eⁿ chom.
17 Ee s'aa Ty'o̱o̱ts'om naquii' n'omna

na cal'ana cantyja na seijndaa'ñê
hasta nntseicandaa'ñeñ'en'na' ñ'oom
na tquentyeen. Jo' chii nnc'omna
na ñecwii ñ'oom joona ndo'
nñe'quiana najndeii na la'xmanna
nnom quioo'jndii. 18 Ndo' juu
sculjaa'ñeen na tco'na' na nty'ia'
ma'mon'na' tsjoom t'man'ñeen na
maquen'na' xjen chatso nn'an na
t'man cwiluiindye tsjoomnancue.

Na tyuii' tsjoom Babilonia

18 Quia jnda teinom na tuii
na luaa', nty'iaya cwiichen
ángel na jnan cañoom'luee na
jndyocue. Jeen t'man najndeii
tseixmaan ndo' juu na caxueeñê
seixueeñena' cha'waa tsjoomnancue.
2 Ndo' teic'uaa jndeii seixuan, tsoom:
—Jnda tyuii', jnda tyuii' tsjoom
t'man Babilonia. Tsjoom'ñeen
tseixman'na' w'aa nanjndii ñequio
yuu cwic'een cha'tso espíritu na
cwajndiindye. Ndo' tseixman'na' yuu
cwentaa' ticwii cwii nnom cantsaa
na cwajndiindye ndo' ts'iaanndye.
3 Ee cha'tso nn'an tsjoomnancue
jnda jla'ntjeinndyena cantyja
'naan' tsjoom'ñeen, cha'cwijom
cwicandyeena mach'ee sculjaa'
na matseijnoo'on n'omna. Ndo'
nn'an na cwiluiit'manndye na
cwitsa'ntjom tsjoomnancue jnda
jla'ndaa'ndye chenquiee cantyja
'naan' tsjoom'ñeen, cha'cwijom
cwe' m'anyana ñ'en sculjaa'. Ndo'
nn'an nt'omchen njoomnancue
na cwila'jnda ndo' cwindaa
teityandyena nc'e nn'an tsjoom'ñeen
cha'tso na queen n'omna, tîcal'ana
xjen na jla'catsuuna s'om 'naanna.
4 Jnda jo' jndiiya cwiichen jndyee
na teic'uaa cañoom'luee. Matso:
—'O nn'anya na la'xman'yo'
cwentaya, calui'yo' quii'ntaan nn'an
tsjoom'ñeen cha tints'aana' na
mati 'o nla'jomndyo' jnaanna, ndo'
jo' jo' nntjom'yo' nawi' t'man na
nntjoomna. 5 Ee jnda teicanto'
jnaanna hasta cañoom'lueechen ndo'
Ty'oots'om ñjom ts'oom natia na
la'xmanna. 6 Jo' chii cal'a'yo' nawi'
ñ'en nn'an tsjoom'ñeen cha'xjen
ñel'a joona ñequio nt'omchen. We
ndii' nnjoom nl'a'yo' cha'cwijom
cwila'c'u'yo' joona 'nan na ñjom
waso, jo' jo' nawi' na nntjoomna,
cha'xjen na l'a joona ñ'en nt'omchen.
We ndii' najnda nawi'ñeen
nñe'quia'yo' ndaana. 7 Cantyjati
na tyola't'maan'ndye chenquiee
nn'an tsjoom'ñeen ndo' tical'ana xjen
cantyja na ya tyom'anna, malaa'ti'
cal'a'yo' na nlquiina' joona ndo'
na cwajndii nntjoomna. Ee na
jla'tiuuna naquii' n'omna: "Jaa
m'aantyaanya na cwitsa'ntjoonya.
Tyoo'ndiina' jaa na nnc'oonya
cha'na cwii yuscu na jnda ljoñe.
Jaa xocatjoonya na nnc'oonya na
cwityuaaya." 8 Manc'e na luaa' waa,
jo' chii majndeiito t'man nlco'wi'na'
nn'an tsjoom'ñeen. Nncwje nn'an
ndo' nnquioo jndo' t'man ndo' t'man
nntseichjoo'na' n'om nn'an. Ndo'
nlco tsjoom'ñeen ñ'en chom. Ee
nquii Ty'oots'om na macu'xeen nn'an,
t'man waa najndeii na cwiluiiñê.
9 Ndo' nquiee nn'an na
cwiluiindyena na cwitsa'ntjom
njoomnancue, t'aa'ndyena ñequio
natia na tseixman tsjoom'ñeen, na
tîcal'ana xjen, jla'cona 'naanna
ñ'en natia na tyol'ana. Nan'ñeen
nntyueena ndo' nla'xuaana quia
na nnty'iaana na cwi'oowa ndioom

na cwico tsjoom'ñeeⁿ. 10 Tquia
nncwintyjee'na na nquiaana nawi'
t'maⁿ na cwitjoom nn'aⁿ. Nluena:
—Wi', wi' matjom tsjoom
t'maⁿ, juu tsjoom Babilonia na
t'maⁿ cwiluiiñena'. Ee ñejomto
tyjee'cañoom na macowi'na' juuna'.
11 Mati nn'aⁿ nt'omcheⁿ ndyuaa na
cwila'jnda ndo' cwindaa nntyueena
ndo' nntseichjoo'na' n'omna cantyja
'naaⁿ' tsjoom'ñeeⁿ. Ee tjaa 'ñeeⁿ cwii
'ndiina' na ñe'catseijndati 'naⁿ na
cwindaana. 12 Joona cwilei'chona
canchuu s'omcajaⁿ, s'omxuee, ljo'
na jeeⁿ jnda, ta' perlas, liaa lino na
jeeⁿ ya, liaa seda, liaa colo catsioo'
ñequio colo wee. Ndo' cwindaana
cha'tso nnom n'oom na jeeⁿ
cachina', ñ'eⁿ cha'tso 'naⁿ na tuiina'
ñ'eⁿ tsei'jndyee' elefante, ñ'eⁿ jndye
'naⁿ na tuiina' ñ'eⁿ n'oom na jndati,
ñ'eⁿ 'naⁿ na tuiina' s'omwee, ñ'eⁿ
xjo hierro, ndo' ñ'eⁿ tsjo' mármol.
13 Mati cwilei'chona canchuu tscwaa
canela, ñ'eⁿ jndye nnom 'naⁿ na
cachi, ñ'eⁿ suu, ñ'eⁿ ntsuee' ts'oom
mirra na cwiluii ndaaljaa', ñ'eⁿ
cwiicheⁿ ntsuee' ts'oom na cwiluii
nasei. Ndo' ñ'eⁿ canchuu winom,
seitye, jndaa tyoo' ya, ñ'eⁿ lqueeⁿ
jndaa tyoo'. Mati ntmaaⁿ' catsondye,
ñ'eⁿ canmaⁿ, ntmaaⁿ' catso, ñ'eⁿ
tornom na cwicantyjandyeyo',
ndo' ñ'eeⁿ jndye nn'aⁿ na
cwiwil'uandye na candye'ntjomtyeⁿ,
na juu ts'iaaⁿ'ñeeⁿ matseijomna'
cha'cwijom cwiwil'ua añmaaⁿ nn'aⁿ.
14 Ndo' nlue nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ
tsjoom'ñeeⁿ:
—Cha'tso 'naⁿ na tyolaqueeⁿ
n'om'yo', jnda ntycwii cantyja
'naaⁿna'. Ndo' cha'tsoti 'naⁿ na
yati na quit'maⁿ n'om'yo' ñequio
cha'tso na neiⁿnco nquiu'yo',
jnda tsuundyo' cantyja 'naaⁿna'.
Tajom nnts'aannda'na' cha'xjeⁿ na
ñet'om'yo'.
15 Ndo' joo nn'aⁿ na cwila'jnda ndo'
cwindaa, cantyja 'naaⁿ nmeiⁿ' jnda
teityandyena. Tquia nncwi'ntyjee'na
na mati joona nquiaana nawi' t'maⁿ
na nntjoom nn'aⁿ. Nntyueena ndo'
nla'xuaana na matseichjoo'na'
n'omna. 16 Nluena:
—Wi', wi' matjom tsjoom t'maⁿ. Ee
tsjoom'ñeeⁿ tyocwee' nn'aⁿ liaa lino
na yati, ñequio liaa colo catsioo',
liaa colo wee. Tyola'tycwi'ndyena
s'om cajaⁿ, ta' ljo' na jeeⁿ jnda, ndo'
ta' perlas. 17 Saa ñejomto mana
ntycwii cantyja na tyandye naⁿ'ñeeⁿ.
Ndo' cha'tso nn'aⁿ na cwilei'cho
l'aandaa, ñequio nn'aⁿ na
cwi'ooñjomndye joona', ñequio
naⁿntjom na cwil'a ts'iaaⁿ naquii'
l'aandaa, ñequio cha'tsondye nn'aⁿ
na cwita'ntjom cantyja 'naaⁿ joona',
tquia tyomei'ntyjee' naⁿ'ñeeⁿ.
18 Yocheⁿ na nty'iaana ndioom na
cwico tsjoom'ñeeⁿ, tyola'xuaana,
tyoluena:
—Tijoom ñetuaa cwii tsjoom na
jeeⁿ tyañe cha'na tsjoomwaa'.
19 Tyotioona ts'ojndaa nqueⁿna,
tyotyueena na chjoo' n'omna.
Tyola'xuaana, tyoluena:
—Wi', wi' matjom juu tsjoom t'maⁿ.
Cha'tsondyo jaa na cwita'ntjooⁿya
ñequio l'aandaa, juu na tyañe
tsjoom'ñeeⁿ seityana' jaa. Saa
ñejomto tyuii'ñ'eⁿna'.
20 'O na m'aⁿ'yo' cañoom'luee,
c'om'yo' na neiⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ'
tsjoom'ñeeⁿ. Ndo' mati 'o nn'aⁿ
na tqueⁿlju' Ty'oots'om n'om'yo',
ñequio 'o apóstoles ñequio 'o

profetas, je' je' c'om'yo' na nei^{n}'yo'.
Ee na jndạ tioomndyena s'aa
Ty'ọọts'om na tyota'wi'na 'o.
21 Jndạ jo' nty'iaya cwii ángel na
jee^{n} jndeii, seiwee^{n} cwii tsjọ' t'ma^{n}
cha'cwijom tsjọ'suu na cwitua.
Tjoom'm juuna' ts'om ndaaluee.
Tsoom:
—Maluaa' matseijomna' na cwityuii'
tsjoom t'ma^{n} Babilonia. Tajom
nleitquioo'nnda'na'. 22 Ndo' naquii'
tsjoom'ñee^{n} tajom nndiinnda' ts'a^{n}
na c'uaa cwitjọọ' música, cha'na
arpa, tsmaa^{n}, ntu. Mati tajom
nleitquioo'ñennda' cwii ts'a^{n} na
sei'naa^{n}'ya cwii nnom ts'iaa^{n}, mei^{n}
tajom nleic'uaannda' na nntua ñ'e^{n}
tsjọ'molinom. 23 Naquii' tsjoom'ñee^{n}
tajom nleixueennda' chom lámpara.
Ndo' tajom nleic'uaannda' na
cwiwit'maa^{n}' na macoco ts'a^{n}. Nn'a^{n}
tsjoom'ñee^{n} na tyola'jnda ndo' tyondạạ
ñet'oomna' na tyoluiit'ma^{n}ndyetina
quii'ntaa^{n} cha'tso nn'a^{n} tsjoomnancue.
Ndo' ts'iaa^{n} calua' na l'a nn'a^{n}
tsjoom'ñee^{n}, tquiu'nn'a^{n}na' nn'a^{n}
cha'waa tsjoomnancue.
24 Ndo' seicanọọ^{n}na' na nn'a^{n}
tsjoom'ñee^{n} jla'cwjeena profetas
ñequio nn'a^{n} na jndạ tque^{n}ljoom'm
n'om. Mati waa jnaa^{n}na na tcwe'
nioom cha'tso nn'a^{n} tsjoomnancue
na jndạ tjạ nc'e na cwila'yu'.

19 Jndạ teinom na nmeii^{n}',
jndiiya na teic'uaa jndyee
cwii tmaa^{n}' nn'a^{n} na jndyendye na
m'a^{n} cañoom'luee. Cwiluena:
Aleluya. Nquii Ty'ọọts'om
cwentaaya tseixmaa^{n} na
cwilui'n'maa^{n}ndyọ.
Maty'iomna' na calawạạndyạạya
jom, ee nque^{n} tseixmaa^{n}
najnei^{n}.
2 Macu'xee^{n} nn'a^{n} cha'xje^{n} na
maty'iomyana' ndo' ñequio
ñ'oom na mayuu'.
Ee jndạ tu'xee^{n} juu sculjaa' na
jndye ñ'oom niom cantyja
'naa^{n}',
tsa^{n} na sei'ndaa' nn'a^{n}
tsjoomnancue na cwe'
tyom'a^{n}yana ñ'e^{n}ñe.
Ee jnaa^{n}' juu na tjạ nn'a^{n}
cwentaa' Ty'ọọts'om na
tyondye'ntjom nnoom,
jo' chii s'aa^{n} na tioomñe tsa^{n}'ñee^{n}.
3 Ndo' cwiiche^{n} cwii ndii' jluena:
—Aleluya. Ticantycwii na cwi'oowa
ndioom na cwico tsjoom'ñee^{n}.
4 Ndo' joo ntquiuu nchoo'
ñequiee nn'a^{n} na cwiluiitquiendye
ñequio joo ñequiee na^{n} na ta'ndo',
ty'eta'nquiona nnom nque^{n} na
wacatyee^{n} tio. Tyola't'maa^{n}'ndyena
jom, tyoluena:
—Aleluya. Amén.
5 Quia jo' teic'uaa cwii jndye
nacañoom' tio, tso:
Cha'tsondyo' 'o na
cwindye'ntjom'yo' nnom
Ty'ọọts'oomya,
cala't'maa^{n}'ndyo' jom.
'O nn'a^{n} na cwicatyue'yo' jom,
meii^{n} na cje cwil'a'yo', meii^{n}
na t'ma^{n} cwiluiindyo',
cala't'maa^{n}'ndyo' jom.

Na nncoco juu na cwiluiiñe Catsma^{n}

6 Quia jo' jndiiya na teic'uaa
cha'cwijom na cwila'nei^{n} jndyendye
nn'a^{n}, cha'cwijom na c'uaa 'ndyoo
jndaa, ndo' cha'cwijom na jndeii
cwila'xuaa ntsuee. Tyoluena:
Aleluya. Nquii Ta Ty'ọọts'om
cwentaaya, cha'tso nnom
najndeii matseixmaa^{n},

m'aaⁿ na matsa̱'ntjoom.
7 C'o̱o̱ⁿya na neiiⁿya. Cats'aana' na t'maⁿ na neiiⁿ' n'o̱o̱ⁿya, ndo' calawa̱a̱ndya̱a̱ya jom.
Ee jnda̱ tue'ntyjo̱ na manncoco nquii Catsmaⁿ.
Ndo' tsaⁿ na nluiiñe scoom'm mam'aaⁿc'eeñe.
8 Macwee liaa lino na jeeⁿ ya na jnda̱ jndaa', caxueena' ndo' lju'na'.
Juuna' tseixmaⁿna' cha'tso nnom ts'iaaⁿ na maty'iomyana' na ñel'a nn'aⁿ na tqueⁿ Ty'o̱o̱ts'om na lju' n'om.
9 Quia jo' tso ángel no̱o̱ⁿ:
—Luaa catseiljei': "Jeeⁿ neiiⁿ nn'aⁿ na maqueeⁿ' Ty'o̱o̱ts'om na cala'jomndye nantquie na macoco juu Catsmaⁿ."
Jnda̱ chii tsoom no̱o̱ⁿ:
—Ñ'oommeiⁿ' la'xmaⁿna' ñ'oom na mayuu' na matseineiⁿ nquii Ty'o̱o̱ts'om.
10 Quia jo' tco̱o̱'a xtya̱ jo nc'ee ángel'ñeeⁿ na nntseit'maaⁿ'ndyo̱ jom. Sa̱a̱ tsoom no̱o̱ⁿ:
—Tintsa' na luaa' ee tjom na cwindya̱'ntjo̱o̱ⁿya nnom Ty'o̱o̱ts'om ñ'eⁿndyu' ñequio nquiee nc'ia' na cwiljoo'ndyetyeⁿ cantyja 'naaⁿ' ñ'oom naya na t'mo̱ⁿ Jesús. Macanda̱ nquii Ty'o̱o̱ts'om catseit'maaⁿ'ndyu'.
Ee ñ'oom na cwitjei'yuu'ndye nn'aⁿ cantyja 'naaⁿ' Jesús, ljo'yu la'xmaⁿna' ñequio ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om na tyoñequia profetas.

Ts'aⁿ na ljo caso canchii'

11 Quia jo' nty'iaya na wanaaⁿ cañoom'luee. Teitquioo'ñe cwii caso canchii' ndo' nqueⁿ na ljoom juuyo' matseicajndyuna' jom tsaⁿ na ñe'cwii na mach'eeⁿ ndo' na mayom'm. Macu'xeeⁿ nn'aⁿ cha'xjeⁿ na maty'iomyana' ndo' mach'eeⁿ tia' nacjoo nn'aⁿ na cwi'oo nacjoom'm.
12 N'omnnoom matseijomna' cha'cwijom ntsaachom ndo' jndye corona ñjom xqueeⁿ. Waa xueⁿ'eⁿ na teiljeiina' nacjoom'm na macanda̱ nqueⁿ ntyjeeⁿ, tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ caljeii.
13 Cweⁿ cwii liaatco na teicoo'ñ'eⁿna' niom'. Ndo' xueⁿ'eⁿ na nquiu nn'aⁿ, jo' jo' Ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om.
14 Ndo' joo na cwiluiindye sondaro cañoom'luee, ty'entyjo̱na naxeeⁿ'eⁿ na ntyjondyena catso canchii'. Cwee'na liaa canchii' na lju'na' na tuiina' ñ'eⁿ lino na jeeⁿ ya. 15 Quii' 'ñom ndii' cwii xjo na jeeⁿ ta̱a̱. Juuna' ma'mo̱ⁿna' na nncu'xeeⁿ nn'aⁿ njoomnancue. Ndo' juu na nntsa̱'ntjoom t'maⁿ nlco'wi'na' joona. Cha'xjeⁿ cwinchjee nn'aⁿ ta̱uva na nluii' ndaa'na', maluaa' matseijomna' na nnts'aaⁿ joo nn'aⁿ na tiñe'quiandye cantyja 'naaⁿ'aⁿ. Ee nquii Ty'o̱o̱ts'om na matseixmaⁿñ'eeⁿ cha'tso nnom najnda̱, cantyjati na matseiw'eeⁿ, maluaa' nnts'aaⁿ na nlco'wi'na' naⁿ'ñeeⁿ. 16 Cjoo' liaⁿ'aⁿ ndo' cjoo' tcweeⁿ'eⁿ jnda̱ teiljeii xueⁿ'eⁿ na matsona': "Ja cwiluiindyo̱ na matsa̱'ntjo̱ⁿya cha'tsondye nn'aⁿ na cwitsa̱'ntjom. Ja t'maⁿ cwiluiindyo̱ jo nda̱a̱ cha'tso nn'aⁿ na cwiluiit'maⁿndye."
17 Jnda̱ chii nty'iaya cwii ángel na meintyjee' naquii' ñe'quioom'. Jndeii matseixuaⁿ na maqueⁿ'eⁿ cha'tso cantsaa na ma'ntyja tsjo̱'luee. Matsoom:
—Quio'yo' cala'jomndyo' nantquie t'maⁿ 'naaⁿ' Ty'o̱o̱ts'om. 18 Quio'yo'

na nntquie'yo' sei'ts'o 'naa^{n} nn'a^{n}
na t'ma^{n} n'iaa^{n} cwila'xma^{n}, nn'a^{n}
na cwitsa̱'ntjom sondaro, nn'a^{n}
na cwiluiindye sondaro, sei'ts'o
'naa^{n} catso, mandiñ'ee^{n} nn'a^{n} na
ñentyjondye jooyo'. Jndyendye nn'a^{n}
nntquie'yo' sei'ts'o 'naa^{n}na, mati
ñ'ee^{n} nn'a^{n} na cwindye'ntjomtye^{n}
ndo' nn'a^{n} na m'aa^{n} xje^{n} 'naa^{n} ñ'e^{n}
nn'a^{n} na cje m'a^{n}, ndo' nn'a^{n} na jnda̱
tquiendye.
19 Ndo' nty'iaya juu quioo'jndii
tquiee ñequio cha'tso nn'a^{n}na
cwiluiitquiendye na cwitsa̱'ntjom
tsjoomnancue ñequio sondaro
'naa^{n}na. Tjomndyena na nl'ana tia'
nacjoo' nque^{n} na ljoom caso canchii'
ndo' nacjoo sondaro 'naa^{n}'a^{n}. 20 Ndo'
nque^{n} na ljoom caso canchii' ñequio
sondaro 'naa^{n}'a^{n} jna^{n}ndyena tia'ñee^{n}.
T'uena quioo'jndii tquiee ñequio
quioo'jndii na jnda̱ we. Juu tsa^{n} na
jnda̱ we jo', tyoñequiaa ñ'oom cantu,
tyoch'ee 'naa^{n} t'ma^{n} cantyja najndeii
quioo'jndii tquiee. Tyonquiu'nn'a^{n}
tsa^{n}'ñee^{n} cha'tso nn'a^{n} na
tquiandye na tyocañoom ljeii 'naa^{n}'
quioo'ñee^{n} lueena oo cantaana, ndo'
tyola't'maa^{n}'ndyena na jlui'tsjaa^{n}'ñe
juuyo'. Quia jo' nque^{n} na ljoom caso
canchii' tjoom'm wendye na^{n}'ñee^{n} na
tando' naquii' ndaaluee chom yuu na
cwico ljo̱' sufra̱. 21 Ndo' cha'tsondye
sondaro 'naa^{n} na^{n}'ñee^{n} na cwi'ndiina'
tja̱na. Ee nque^{n} na ljoom caso
canchii', seicwje^{n} joona ñ'e^{n} xjo na
macalui'nom quii' 'ñom. Ndo' cha'tso
cantsaa tcwa'caxii'ndyeyo' sei'ts'o
'naa^{n} na^{n}'ñee^{n}.

Cwii mei^{n} ndyu

20 Jnda̱ chii nty'iaya cwii
ángel na jna^{n} cañoom'luee,
jndyocuee^{n}. Ñ'oom ts'o̱w'aa na
nnaa^{n} yuu na ticantycwii na njoom
ndo' ñ'oom ts'uaaxjo ta. 2 T'uee^{n}
catsoomjndii, juu catsuu tquiee na
maxje^{n} teiyo m'aa^{n}, juu na cwiluiiñe
tsa^{n}jndii ndo' Satanás. Seityee^{n} juu
na cwiljoo'ñetye^{n} cwii mei^{n} ndyu.
3 Ndo' tjoom'm tsa^{n}'ñee^{n} naquii' yuu
na ticantycwii na njoom. Jnda̱ jo'
seicoom'm ndo' tuaa teincuu' na
nnaa^{n} jo' jo', cha tacalui' tsa^{n}'ñee^{n}
na nñequiu'nn'a^{n}tyee^{n} nn'a^{n}
njoomnancue. Quia jnda̱ jnda̱a̱' cwii
mei^{n} ndyu'ñee^{n} maxje^{n} matsona' na
nna^{n}'ñeyaa^{n} cwe' tiyo.
4 Jnda̱ chii nty'iaya jndye ndio
na meindyuaandye nn'a^{n} na jnda̱
to'ñoom ts'iaa^{n} na nntu'xe^{n}na
nn'a^{n}. Ndo' mati nty'iaya añmaa^{n}
nn'a^{n} na jnda̱ jno̱^{n} cantyo' cwe'
nc'e na tjei'yuu'ndyena cantyja
'naa^{n}' Jesús, ndo' na tyoñe'quiana
ñ'oom' Ty'o̱o̱ts'om. Na^{n}'ñee^{n}
tîcala't'maa^{n}'ndyena quioo'jndii,
mei^{n} juu na jlui'tsjaa^{n}'ñeyo'.
Tînquiandyena na nluii ljeii
'naa^{n}'yo' cantaana mei^{n} lueena.
Na^{n}'ñee^{n} nty'iaya na tando'nnda'na
na jnda̱ tja̱na ndo' sa̱'ntjomna
ñequio Cristo cwii mei^{n} ndyu. 5 Jo'
luaa' najndyee na cwitando'xco
nn'a^{n}. Sa̱a̱ nt'omche^{n} nn'a^{n} na jnda̱
tja̱, ticatando'nnda'na hasta quia
jnda̱ jnda̱a̱' cwii mei^{n} ndyu'ñee^{n}.
6 Matio'naa^{n}ñe Ty'o̱o̱ts'om joo nn'a^{n}
na cwila'jomndye na cwitando'nnda'
najndyee, ee cwiluiindyena na
lju' n'omna. Juu na nncwje nn'a^{n}
na jnda̱ we, xocat'uiina' joona ee
tjaa najndeii na matseixma^{n}na'
ñ'e^{n}ndyena. Nla'xma^{n}na ntyee
cwentaa' Ty'o̱o̱ts'om ndo' Cristo. Ndo'
nntsa̱'ntjomna ñ'e^{n}ñê cwii mei^{n} ndyu.

7 Quia na jndạ̱ jndạ̱ạ̱' cwii
meiⁿ ndyu'ñeeⁿ, nndyaañe
Satanás yuu na chu'tyeⁿñê 8 cha
nlueeⁿ'eⁿ na nncjaanquiu'nn'aaⁿ
Gog ñ'eⁿ Magog, jo' jo' nn'aⁿ na
m'aⁿ cha'waa tsjoomnancue. Ndo'
nntseitjoom sondaro 'naaⁿ naⁿ'ñeeⁿ
na nl'ana tia'. Jndyendyena hasta
matseijomna' cha'na jndye tei'
'ndyoo ndaaluee. 9 Ndo' nty'iaya
na jnaⁿna cha'waa tsjoomnancue.
Ty'etcuundyena cha'waa ndyuaa
ndo' tjaa'ndyena tsei juu tsjoom
na jeeⁿ candya' ts'om Ty'ọ̱ọ̱ts'om,
yuu na cwic'eeⁿ nn'aⁿ na maqueeⁿ
na lju' n'om. Sạ̱ạ̱ seiquioom chom
nacjoo sondaro'ñeeⁿ, seicoñ'eⁿna'
joona. 10 Ndo' juu tsaⁿjndii na
tquiu'nn'aⁿ joona, tju'na' jom naquii'
ndaalueechom yuu na cwico ljọ̱'
sufrạ̱. Jo' jo' m'aaⁿ quioo'jndii
tquiee ñequio ts'aⁿ na tyoñequiaa
ñ'oom cantu. Naxuee natsjom
ticantycwii na maco'wi'na' joona
jo' jo'.

Cwitu'xeⁿndye nn'aⁿ mach'ee Ty'ọ̱ọ̱ts'om

11 Jndạ̱ jo' nty'iaya cwii tio canchii'
na jeeⁿ t'maⁿna' ndo' nty'iaya nquii
Ty'ọ̱ọ̱ts'om na wacatyeeⁿ nacjoo'
juuna'. Tsjoomnancue ñ'eⁿ tsjọ̱'luee
jndạ̱ tsuuñ'eⁿna' jo nnoom. 12 Mati
tco'na' nọ̱ọ̱ⁿ na nty'iaya l'oo, joo
nn'aⁿ na tyoluiit'maⁿndye ñequio
nn'aⁿ na tjaa ljo' tyola'xmaⁿ.
Meintyjee' naⁿ'ñeeⁿ jo nnom tio
canchii'ñeeⁿ. Jndạ̱ chii sein'meiiⁿ'
Ty'ọ̱ọ̱ts'om cha'tso libro na chona'
ljeii na matseicanọ̱ọ̱ⁿna' cantyjati
na ñel'a l'oo'ñeeⁿ. Cantyja 'naaⁿ
joo ñ'oom'ñeeⁿ tu'xeⁿndyena.
Ndo' mati waa cwiicheⁿ libro na
chuuna' ncuee nn'aⁿ na la'xmaⁿ na
cwita'ndo', jndạ̱ sein'meiiⁿ'eⁿ. 13 Ndo'
sei'ts'o 'naaⁿ nn'aⁿ na tjạ̱ naquii'
ndaaluee, jndyaandyena jo' jo'. Ndo'
añmaaⁿ nn'aⁿ na jndạ̱ tjạ̱ na m'aⁿ
yuu na meindoo' l'oo, jndyaandyena
jo' jo'. Quia jo' cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ
tu'xeeⁿ joona cantyjati na jndạ̱
ñel'ana. 14 Xjeⁿ'ñeeⁿ juu na mach'ee
na cwiwje nn'aⁿ ndo' ñequio tsjoom
l'oo, tjoom'm joona' ndaaluee chom.
Juu ndaaluee chom tseixmaⁿna' na
jndạ̱ we na cwiwje nn'aⁿ. 15 Ndo'
'ñeeⁿ juu na tîcwiljeii xuee' nacjoo'
libro na chuuna' ncuee nn'aⁿ na
la'xmaⁿ na cwita'ndo', tsaⁿ'ñeeⁿ
tjoom'm juu naquii' ndaaluee chom.
Luaa' waa na tco'na' nọ̱ọ̱ⁿya.

Tsjọ̱'luee xco ñequio tsjoomnancue xco

21 Quia jo' nty'ianọ̱ọ̱ⁿ
tsjọ̱'luee xco ñequio
tsjoomnancue xco. Ee jndạ̱ ntycwii
cantyja 'naaⁿ' tsjọ̱'luee najndyee
ñequio tsjoomnancue najndyee.
Ndo' tatjaa'naⁿ ndaaluee cwii cuaa.
2 Ndo' nty'iaya tsjoom Jerusalén xco,
tsjoom na lju' cwiluiiñe. Jnaⁿna'
cañoom'luee na m'aaⁿ Ty'ọ̱ọ̱ts'om,
tycwi'na' cha'cwijom cwii
yuscundyua na manncoco ñ'eⁿ saa'.
3 Quia jo' jndiiya na jndeii teic'uaa
matseineiⁿ ángel cañoom'luee na
m'aaⁿ Ty'ọ̱ọ̱ts'om, matso:
—Je' mam'aaⁿ Ty'ọ̱ọ̱ts'om ñ'eⁿ
nn'aⁿ. Jndạ̱ ljoo'ñetyeeⁿ ñ'eⁿndyena
ee maqueeⁿ joona na nn'aaⁿ'aⁿ.
Nqueⁿ nnc'oomñê ñ'eⁿndyena ndo'
nntseixmaaⁿ Ty'ọ̱ọ̱ts'om cwentaana.
4 Ticwii cwii ndaandạ̱ạ̱na nncuee'ñê.
Taxocwjena jo' jo'. Taxoc'omna na
chjoo' n'omna, meiⁿ taxocatyueena,

meiⁿ na taxoquiitina' joona. Ee
jndạ teinom cantyja na ñetjoomna
najndyee.
5 Quia jo' nqueⁿ na wacatyeeⁿ tio,
tsoom:
—Queⁿ' cwenta, mats'aa na
caluiixco cha'tso.
Mati tsoom nọọⁿ:
—Luaa catseiljei' ee ñ'oommeiiⁿ,
ñ'oom na mayuu' joona'. Nndạạ
ntyjaa'tyeⁿ ts'om ts'aⁿ joona'.
6 Ndo' tsotincheⁿ nọọⁿ:
—Jndạ jndạạ' cha'tso. Ja m'aaⁿya
cwii tjọọcheⁿ na nluii cha'tso, ndo'
maxjeⁿ nnc'ọọⁿya quia na jndạ ntyue
cha'tso. Cwiluiindyọ x'e cha'tso ndo'
mati ntyjii chiuu cwintycwiina'. Juu
ts'aⁿ na ñe'c'uu ndaa, ja cwe' yuu
nñequia ndaa xọ' nc'uu, ndaa na
mañequiaana' na wando' ts'aⁿ. 7 'Ñeeⁿ
juu na jndạ jnaⁿñe nacjoo' natia,
cha'tso nayameiⁿ' nndaa'. Ndo' ja
nluiindyọ Ty'ọọts'om cwentaaⁿ'aⁿ
ndo' jom nluiiñê jndaaya. 8 Sạạ nn'aⁿ
na cwitjeii'ndye cantyja 'naⁿya
ee na cwicatyuena, ndo' nn'aⁿ na
ticala'yu', ñequio nn'aⁿ na jndạ jlui'
cha'tso nnom natia l'a, nntiomna'
joona naquii' ndaalueechom.
Ndo' mati nn'aⁿ na cwila'cwjee
nc'iaa, nn'aⁿ na cwe' m'aⁿya ñ'eⁿ
nc'iaa, nn'aⁿ na calua'ndye, nn'aⁿ
na cwila't'maaⁿ'ndye 'naⁿ na
cwe' nn'aⁿ nl'a, ñequio naⁿcantu,
maxjeⁿ cha'tsondyena jndạ teijndaa'
na nntiomna' joona naquii'
ndaalueechom na cwico ljọ' sufrạ.
Jo' jo' yuu na jndạ we na cwiwje
nn'aⁿ.

Tsjoom Jerusalén xco

9 Quia jo' tyjee'cañoom cwii na
ntquiee'ndye ángeles na ñejleicho
ntquiee' waso na too' ntquiee'
nnom nawi' na macandạ. Tqueeⁿ'
tsaⁿ'ñeeⁿ ja, tsoom:
—Candyo' ndo' m'mọọⁿya njom'
yuscu na waa ñomcaa', juu nluiiñe
scuu' nquii Catsmaⁿ.
10 Quia jo' tco'na' nọọⁿ na nty'iaya
cantyja na t'mọⁿ Espíritu Santo.
Tjañ'oom ángel'ñeeⁿ ja yuu waa
cwii sjọ t'maⁿ na ndye. Jo' jo'
t'mọⁿ nọọⁿ tsjoom t'maⁿ Jerusalén,
tsjoom na lju' cwiluiiñena'. Jnaⁿna'
cañoom'luee na m'aaⁿ Ty'ọọts'om,
jndyocuena'. 11 Ñ'oomna' nacaxuee
na tseixmaⁿ nquii Ty'ọọts'om.
Maco'na' lui' cha'cwijom cwii tsjọ'
na jeeⁿ ndya' jnda, cha'na tsjọ'
jaspe, ndo' xueena' cha'cwijom
tsioo. 12 Ndiocheⁿ tsjoom'ñeeⁿ
meintyjee' tatiom t'maⁿ na jeeⁿ
ndye. Niom canchoo'we ndyueel'a
tatiom'ñeeⁿ, ndo' meintyjee' cwii
cwii ángel na cwii cwii 'ndyoots'a.
Mati ncuee canchoo'we ntmaaⁿ'
ntseinda Israel teiljeii cwii cwiina'
nacjoo' cwii cwii 'ndyoots'a.
13 Ndyee ndyueel'a niom jo ndo'
na macalui' ñe'quioom', ndyee
ndyuel'a niom jo ndo' na m'aⁿ
cancjuu ntquiee', ndo' jo ndo' na
m'aaⁿ caxjuu tsoom'naaⁿ, ndo'
cantyja na majaacue ñe'quioom'.
14 Tuii tsiaⁿtsjọ' tatiom tsjoom'ñeeⁿ
ñ'eⁿ canchoo'we ljọ' na jeeⁿ nt'maⁿ.
Ndo' canchoo'we apóstoles, teiljeii
xuee' cwii cwii joona nacjoo' cwii
cwii tsjọ'ñeeⁿ.
15 Nquii ángel na seineiⁿ ñ'eⁿndyọ
maleiñ'oom cwii ts'oomxjeⁿ na
tuiina' ñ'eⁿ s'om cajaⁿ. Ñ'eⁿ juuna'
nncwjeeⁿ'eⁿ xjeⁿ tsjoom'ñeeⁿ,
ñequio tatiom na meintyjee'
ndiocheⁿ ndo' ñequio ndyueel'a

tatiom'ñeen. 16 Juu tsjoom'ñeen
ljo'yu xjen nquina', ñe'cwii xjen
cantyja na tmeinna' ndo' cantyja
na tcona'. Quia jo' tjeiin'en xjen
cwii ntyjaa' tsjoom'ñeen ñequio
ts'oomxjen 'naan'an. Tue'ntyjo
cha'na we mein waljoo' we sianto
kilómetros na tco juuna'. Ñe'cwii
xjen cantyja na tcona' ñequio na
tmeinna' ñequio na ndyena'. 17 Mati
tjeiin'en xjen tatiom cwanti na
ndyena'. Tue'ntyjo cha'na ndyeen'aan
nchoo' qui nchoo' ñequiee metros
na ndyena'. Ndo' ts'oomxjen na
teil'uee'ñe ángel matseijomna'
cha'xjen na tco ts'oomxjen na
cwiwil'uee'ndye nn'an.
18 Tatiom'ñeen tuiina' ñ'en ljo'
jaspe, ndo' juu tsjoom tuiina' ñ'en
s'omcajan ya. Maco'na' lui' cha'na
mach'ee cwii tsioo na caxuee.
19 Teichjoom tsiantsjo' tatiom
tsjoom'ñeen ñequio cha'tso nnom
ljo' na jnda. Tsjo' t'man najndyee,
tsjo' cachuii' na jndyu jaspe, tsjo'
na jnda we, na jndyu zafiro. Tsjo'
na jnda ndyee, cachuii' na jndyu
ágata. Tsjo' na jnda ñequiee, mati
cachuii' na jndyu esmeralda. 20 Tsjo'
t'man na jnda 'om, colo wee na
caljeii na jndyu ónice. Tsjo' na
jnda yom, tsjo' wee na jndyu
cornalina. Tsjo' na jnda ntquiee',
cajanna' na jndyu crisólito. Tsjo'
na jnda ñeen, cachuii'na' cha'na
ndaaluee na jndyu berilo. Tsjo' na
jnda ñjeen, colo tsco'ndaa na jndyu
topacio. Tsjo' na jnda nqui, colo
wii na jndyu crisoprasa. Tsjo' na
jnda canchoo'cwii, colo tsa na
jndyu jacinto. Ndo' tsjo' na jnda
canchoo'we, colo catsioo' na jndyu
amatista. 21 Canchoo'we ndyueel'a
na niom tatiom, tuiina' ñ'en ta'
perlas. Cwii cwii 'ndyoots'a tuiina'
ñ'en cwii ta' perla t'man. Ndo'
nataa t'man tsjoom'ñeen tuiina' ñ'en
s'omcajan ya. Maco'na' lui' cha'na
mach'ee cwii tsioo na caxuee.
22 Ndo' tjaa'nan wats'om nty'iaya
tsjoom'ñeen, ee nquii Ta Ty'oots'om
na tseixmanñ'een cha'tso nnom
najnda, ñequio nquii Catsman, joona
cwiluiindyena wats'om cwentaa'
tsjoom'ñeen. 23 Ndo' jo' jo' ticanna'
ñe'quioom', mein chi' na nla'xuee.
Ee cantyja na caxueeñe Ty'oots'om
ñequio juu Catsman, jo' naxuee jo'
jo'. 24 Nn'an njoomnancue na jnda
jlui'n'maanndye nnc'omna cantyja
naxuee tsjoom'ñeen. Ndo' nn'an na
cwiluiit'manndyeti tsjoomnancue,
juu na matseit'maan'ñena' joona,
nnc'oon'omna juuna' tsjoom'ñeen
ndo' nla't'maan'ndyena nn'an na
m'an jo' jo'. 25 Tsjoom'ñeen tjaa'nan
natsjom. Jo' chii ticata' ndyueel'a
tatiom ndiochen ee ñennquii'chen
naxuee. 26 Nn'an njoomnancue
nnc'oochona cha'tsoti na ya na
la'xmanna ndo' nla't'maan'ndyena
nn'an na m'an jo' jo'. 27 Tsjoom'ñeen
tijoom nncjaaquiee' meinnquia na
tilju', mein nn'an na cwajndii cwil'a,
mein nn'an na cwila'nein cantu.
Macanda nnc'ooquie' nn'an na
teiljeii ncuee nacjoo' libro cwentaa'
juu Catsman. Nan'ñeen ticantycwii
na cwita'ndo'na.

22 1-2 Jnda jo' t'mon ángel'ñeen
cwii jndaa na cwinanna'
x'ee tio na wacatyeen Ty'oots'om
ñequio Catsman. Macaana' xcwe
ts'om nataa t'man tsjoom'ñeen. Ndaa
na cwinaan' jo' jo' jeen xueena'
cha'cwijom tsioo ndo' juuna'

mañequiaana' na ticantycwii na
cwita'ndo' nn'a^{n}. Mati we ntyja
'ndyoo jndaa meintyjee' n'oom
na cwiñe'quia na cwita'ndo'
nn'a^{n}. Ntyja canchoo'we nnom
ta̱ n'oom'ñee^{n}, ndo' cwii cwii
nnom ta̱ cwiquiena' tincwii
chi'. Mati tscoo n'oom'ñee^{n}
la'xma^{n}na' nasei na matsein'ma^{n}na'
nn'a^{n} njoomnancue. 3 Mei^{n}cwii
nnom nawi' na cwitjoom nn'a^{n}
taxocanty'iaana jo' jo'. Macanda̱
nquii Ty'o̱o̱ts'om nncwacatyee^{n}
tio 'naa^{n}'a^{n} jo' jo' ñequio Catsma^{n}
ndo' nn'a^{n} na cwindye'ntjom
nnoom nla't'maa^{n}'ndyena jom.
4 Nnty'iaanda̱a̱na jom ndo' nñoom
xue^{n}'e^{n} cantaana. 5 Taxocuaa
natsjom ndo' taxoca^{n}na' chom
lámpara, mei^{n} ñe'quioom' ee nquii
Ta Ty'o̱o̱ts'om cwiluiiñê naxuee
nda̱a̱na. Ndo' ticantycwii na
cwitsa̱'ntjomna.

Manndyoo' na nndyonnda' Jesucristo

6 Jnda̱ jo' tso ángel'ñee^{n} no̱o̱^{n}:
—Cha'tso ñ'oommeii^{n} tjacantyja
na mayuu'na', jo chii nnda̱a̱
ntyjaa'tye^{n} ts'om ts'a^{n} joona'.
Nquii Ta Ty'o̱o̱ts'om cwiluiiñê
na matseijno̱o̱^{n}'o̱^{n} n'om nn'a^{n} na
cwiñe'quia ñ'oom'm. Jo' chii jnda̱
jñoom ángel cwentaa^{n}'a^{n} na ca'mo̱^{n}
nda̱a̱ nn'a^{n} na cwindye'ntjomna
nnoom ljo' na mawaaxje^{n} na nluii.
7 Matso Jesucristo:
—Que^{n}'yo' cwenta, matyuaa'
nncua̱'caño̱o̱^{n}ya na m'a^{n}'yo'.
Neii^{n}' ts'a^{n} na matseicanda̱ ñ'oom
na chuu librowaa cantyja chiuu
cwindyona'.
8 Ja Juan nty'iaya cha'tso nmei^{n}'
ndo' jndiiya cantyja 'naa^{n}na'.
Ndo' quia na jnda̱ nty'iaya ndo'
jnda̱ jndiiya ñ'oommei^{n}', quia jo'
tco̱o̱'a xtya̱ jo nnom ángel'ñee^{n} na
nntseit'maa^{n}'ndyo̱ jom na t'mo̱o̱^{n}
nmei^{n}' no̱o̱^{n}. 9 Sa̱a̱ tsoom:
—Tintsa' na luaa', ee tjom na
cwindya̱'ntjo̱o̱^{n}ya nnom Ty'o̱o̱ts'om
ñ'e^{n}ndyu', ñequio nc'ia' na
cwiñe'quia ñ'oom'm, ndo' ñequio
joo nn'a^{n} na cwila'canda̱ ñ'oom na
chuu librowaañe. Macanda̱ nquii
Ty'o̱o̱ts'om catseit'maa^{n}'ndyu'.
10 Mati tsoom no̱o̱^{n}:
—Joo ñ'oom na chuu librowaa
cantyja chiuu cwindyona',
tintseicu' joona' na ticandye
nn'a^{n} ee nc'e na jnda̱ teinndyoo'
xje^{n} na nntseicanda̱a̱'ñena' joona'.
11 Juu ts'a^{n} na mach'ee yuu na
ticaty'iomyana' cats'aato na ljo'.
Ndo' juu ts'a^{n} na tilju' matseitiuu,
caljoo'ñeto na ljo'. Sa̱a̱ juu
ts'a^{n} na matseijomñe ñequio na
maty'iomyana', c'oomtiche^{n} na
ljo'. Ndo' juu ts'a^{n} na jnda̱ tque^{n}lju'
Ty'o̱o̱ts'om ts'om, caljoo'ñetye^{n}
cantyja 'naa^{n}'a^{n}.
12 Matso Jesucristo:
—Mayuu'che^{n} matyuaa'
nncua̱'caño̱o̱^{n}ya. Nndyo̱ñ'o̱^{n}ya naya
na maty'iomna' na nnto'ñoom
nn'a^{n}, ndo' nñequiaya jo' nnom
cwii cwii ts'a^{n} cantyjati na s'aa.
13 Ja m'aa^{n}ya cwitjo̱o̱che^{n} na nluii
cha'tso, ndo' maxje^{n} nnc'o̱o̱^{n}ya quia
na jnda̱ ntycwii cha'tso. Ja m'aa^{n}ya
najndyee ndo' m'aa^{n}ya na macanda̱.
Cwiluiindyo̱ x'ee cha'tso ndo' mati
ntyjii chiuu cwintycwiina'.
14 Mañequiaana' na neii^{n} nn'a^{n}
na cwitma^{n}lju' naquii' n'omna
ñequio nioom' Jesucristo. Ee
joona wanaa^{n} na nncwinomna

ndyueel'a na nnc'ooquie'na
quii' tsjoom Jerusalén xco. Ndo'
nndaa nlquie'cañomna ts'oom
na nntquiina ta na mañequiaana'
na cwita'ndo' nn'a^{n}. **15** Saa
naxe^{n}' tatiom nnom tsjoom'ñee^{n}
cwiljoo'ndye nn'a^{n} na tilju' laxma^{n}
ñequio na^{n}calua', nn'a^{n} na cwe'
cwim'a^{n}ya ñequio nc'iaa, nn'a^{n}
na cwila'cwjee nc'iaa, nn'a^{n} na
cwila't'maa^{n}'ndye 'na^{n} na cwe' nn'a^{n}
nl'a, ndo' ticwii cwii ts'a^{n} na neii^{n}'
cantu ndo' majo'to mach'ee.
16 —Nnco Jesús jnda jñoo^{n}ya
ángel cwentaya na m'a^{n}'yo' na
macwji'yuu'ñe cha'tso ñ'oommeii^{n}
ndaa 'o, ntmaa^{n}' nn'a^{n} na macwji'
Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n}. Ja
cwiluiindyo x'ee ñ'oom cantyja
'naa^{n}' David, ndo' tsjaa^{n} 'naa^{n}' jom
na jndyowicantyjoo'. Ja cwiluiindyo
caxjuuncoo.
17 Nquii Espíritu Santo ñequio joo
nn'a^{n} na cwiluiindye scuu' Catsma^{n}
cwiluena:
—Ta Jesús, candyo'.
Ndo' 'ñee^{n} juu na mandii na
matsei'naa^{n}' ts'a^{n} ñ'oommeii^{n}, catso:
—Candyo', Ta Jesús.
Ndo' 'ñee^{n} juu na ñe'c'uu
ndaa, candyontyjaa' jom. Ee
mei^{n}cwi'ñee^{n}che^{n} ts'a^{n} na ntyjaa'
ts'om na nlui'n'maa^{n}ñe, candyoc'uu
ndaa na cwe'yu na mañequiaa na
cwita'ndo' nn'a^{n}.
18 Ticwii cwii ts'a^{n} na mandii
ñ'oommeii^{n} cantyja chiuu
cwindyona' na teiljeii tsomwaañe,
ja Juan mañequiaya na caljeii
tsa^{n}'ñee^{n} na waa na teincuu'. Ee xe^{n}
nntseicwaljoo' ts'a^{n} ñ'oom nacjoo'
ñ'oommeii^{n}, quia jo' nacjoom'm
nntseicwaljoo' Ty'oots'om cha'tso
nawi' t'ma^{n} na teiljeii naquii'
librowaa. **19** Ndo' mati 'ñee^{n} juu
na nncwji' nt'om ñ'oom na teiljeii
librowaa cantyja chiuu cwindyona',
Ty'oots'om nncwji' na wanaa^{n} na
nlquii tsa^{n}'ñee^{n} taa' ts'oom na
mañequiaa na cwita'ndo' nn'a^{n}.
Ndo' nnts'aa^{n} na ticwanaa^{n} na
nncjaaquiee' tsa^{n}'ñee^{n} naquii'
tsjoom na lju' cwiluiiñena'. We
ñ'oommei^{n}' matseinei^{n} librowaa
chiuu la'xma^{n}na'.
20 Manquiiti Jesús na
macwji'yuu'ñe ñ'oommei^{n}',
matsoom:
—Mayuu'che^{n} tyuaa'
nncua'cañoo^{n}ya na m'a^{n}'yo'.
Ndo' jaa cwit'ooya nnoom,
cwil'uuya:
—Mayuu'. Candyo' 'u Ta Jesús.
21 Catio'naa^{n}ñe Ta Jesús
cha'tsondyo' 'o na macwji'
Ty'oots'om cwentaa^{n}'a^{n}. Amén.